

דברי הכנסת

הישיבה החמישים-וארבע של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, י"ג בטבת התשנ"ז (23 בדצמבר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

הודעת יושב-ראש הכנסת

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות ותשובות

תוכנית-אב לפיתוח מדעי

הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעה לסדר-היום

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא סמים בבתי-הספר

הצעת חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997),

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חילופי גברי בוועדות הכנסת

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעות לסדר-היום

שנת השלושים להתיישבות בגולן

הודעה אישית של חבר הכנסת א' שוחט

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז–1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, יום שני, ג' בטבת התשנ"ז, 23 בדצמבר 1996. ישיבת הכנסת פתוחה.

חברי הכנסת, כמנהגנו, להלן רשימת הרוגי תאונות הדרכים בשבוע האחרון: טירן אלבז, תושב אשדוד. ודיע פרח, בן 78, מכפר-יאסיף. עבדאללה בן סלימן חמידי מעזה. יסקוביץ סטלה, בת 42, מתל-אביב. פטרקצי שוילי רימה. קתרין סעיד, בת שנה וחצי, מכפר יפיע. עיברון חליל נואגעה. גבראל באזוב, בן 73.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

בהתאם לחוק-יסוד: הממשלה, ראש הממשלה מבקש להודיע על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי שרת התקשורת שבה ארצה ביום ט' בטבת התשנ"ז, 19 בדצמבר 1996. שר העבודה והרווחה שב ארצה ביום י' בטבת התשנ"ז, 20 בדצמבר 1996.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 36) (פטור במכירת דירת מגורים מזכה), התשנ"ז–1996.

לדיון מוקדם: הצעת חוק הדיינים (תיקון – העברת האחריות המינהלית), התשנ"ז-1996, מאת חברי הכנסת א' לובוצקי וד' צוקר; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 22 – סגנים), מאת חבר הכנסת מיכאל איתן; הצעת חוק הגדרת אדם (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת י' כהן וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק מועצת הישיבות הגבוהות, התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי; הצעת חוק מרשם האוכלוסין (תיקון – אי-רישום מוצא הורים), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה), מאת חבר הכנסת איתן כבל; הצעת חוק לסיוג מועמדות הרמטכ"ל בבחירות לכנסת ולחברות בממשלה (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק למניעת מפגעים (תיקון – מפגע שאינו חורג מתחום היחיד), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (תיקון – הדין החל בענייני רכוש), התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק פרס ישראל, התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק יחסי ממון בין בני הזוג (תיקון – איזון משאבים בין בני זוג), התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון – קטינים), התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק הדיינים (תיקון – שבועת דין), התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – בתי-קברות), התשנ"ז-1996, מאת חברי הכנסת ט' אלסאנע, ע' דראושה, ע' דהאמשה וט' חטיב; הצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי (גביית ביטוח חובה), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת רפאל אלול; הצעת חוק קיום משאל עם בסוגיית עתיד רמת-הגולן, התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק איסור פעילות של גופים פוליטיים או דתיים במתקני צבא ומשטרה, התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק החזר הוצאות כספיות בגין עריכת נישואין בחוץ-לארץ ללמי שאינם רשאים להינשא על-פי הדין הדתי, התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – כיבוד תרבות החולה וערכיו), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – ביטול ההגבלות), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת שאול עמור; הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – הביטוח המשלים), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי; הצעת חוק לפיצוי עולים נפגעים, התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת נ' בלומנטל וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – עדכון מועדי חלוקת הסכום בין התקופות) התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי; הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – הגבלת פרסום), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – זכאות עולים נכים), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – תחקיר מבצעי), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת ע' לנדאו וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק האנטומיה והפתולוגיה (תיקון – חובת דיווח על ניסיונות איתור משפחת הנפטר), התשנ"ז-1996, מאת חברי הכנסת ח' פורת וצ' הנדל; הצעת חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון – קצבה ומשכורת מקופת ציבור), התשנ"ז-1996, מאת חברי הכנסת ש' יהלום וי' כץ; הצעת חוק הרשויות המקומיות (טיפול במי שפכים והולכתם), התשנ"ז-1996, מאת חברי הכנסת א' יחזקאל וד' טל; הצעת חוק העונשין (תיקון – תקיפת קטין אשר לא גרמה לחבלה), התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק עובדים זרים, התשנ"ז-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק חוזה עבודה, התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת יורי שטרן; הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון.

שאלות ותשובות

הי"ר ד' תיכון:

אדוני, שר המדע, ישיב על שאלתא. בבקשה.

תוכנית-אב לפיתוח מדעי

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר המדע ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

פיתוח יכולת ורמה מדעית של אומה ומדינה הוא חלק מהתכנון הלאומי הכולל.

רצוני לשאול:

1. האם קיימת בעניין זה תוכנית-אב מרחיקת ראות?

2. כיצד היא מתממשת בשלבים?

שר המדע ז"ב בגין:

יש שתי גרסאות אפשריות לתשובה על שאלתא זו, אדוני היושב-ראש, ודאי על החלק הראשון שלה.

הגרסה הקצרה בתשובה על השאלה האם קיימת בעניין הפיתוח של יכולת ורמה מדעית תוכנית-אב מרחיקת ראות, הגרסה הקצרה היא לא. אבל אני חושב שאין להסתפק בתשובה זו, ואני עוד לא בטוח שהשואל היה רוצה שנסתפק בתשובה זו. על כן, ברשותך, אני ארחיב מעט.

שאלה זו חשובה מאוד. היא מעוררת בעיה יסודית, וכדאי ואפשר לשאול קודם כול האם דרושה תוכנית ארוכת טווח להעלאת הרמה המדעית של ישראל. ניתן לומר, כי מדע מבוסס במידה רבה על סקרנות אישית ועל יכולת אישית. האם הסקרנות האישית ניתנת להכוונה? ניתן לומר, שטכנולוגיה ופיתוח טכנולוגי מבוססים במידה רבה על דרישות השוק. האם דרישות השוק ניתנות להכוונה? ניתן לומר, כי בחירת משלח-יד על-ידי אדם מבוססת במידה רבה על הערכת התמורה הכלכלית לפרט. האם זה ניתן לתכנון? על כן השאלה היא: האם אי-אפשר לסמוך על הדינמיקה הפנימית של התהליכים שיובילו לתוצאה ראויה ללא תכנון? תשובתי, כמובן, שלילית. המשאבים הלאומיים שלנו, למעשה בכל מדינה, מוגבלים. אנחנו צריכים להבין לאן נובל אם ניתן לכוחות השוק במובן הרחב למשול בנו.

יש בשוק העולמי תחרות גוברת, ודווקא בגלל התחרות הזו יש נטייה גוברת בתעשייה עתירת הידע להשקיע דווקא בשינויים קטנים במוצרים; לא בשינוי ארוך הטווח, בשינוי הקטן. ומכאן דווקא בחברות עתירות הידע היינו מצפים להתנהגות אחרת. יש עליהן מגבלות עסקיות, ולכן דווקא אצלן אנחנו רואים השקעה גוברת בחידושים קצרי טווח.

אם אביא דוגמה – ככל הנראה, ההבדל בין מכונית שיוצרה ב-1996 לבין מכונית שיוצרה ב-1976 איננו גדול מן ההבדל בין מכונית שיוצרה ב-1976 לבין מכונית שייצרו אותה ב-1956. אין ערך מוסף טכנולוגי מכריע בהשוואה בין שתי מכוניות כאלה. והמסקנה היא, לכן, שאין לסמוך על התעשייה כשלעצמה, שהיא תשמור על רמת חדשנות שתבטיח למדינת ישראל רמה ותחרותיות לאורך זמן.

אנחנו יודעים גם, שעם גבור התחרות בשוק העולמי גדל הסיכון העסקי. בשוק שבו יש יתרון גדול למי שיוצא ראשון עם רעיון, עם המצאה – ורבים אלה שיכולים להצטרף כמחקרים את ההמצאה הזאת – בשוק הזה אנחנו רואים אי-יציבות – חברות עולות, חברות גם יורדות.

במצב של סיכון עסקי גבוה, אני חושב שנדרשת התערבות של המדינה, כדי שהיא תוליך, הממשלה תוליך את התעשייה ואת הבסיס המדעי שלה באותם כיוונים שיש להם בסיס טכנולוגי רחב, שהתעשייה איננה מסוגלת ברגע נתון להיכנס אליהם היות שיש בהם בינתיים סיכון עסקי גבוה.

חבר הכנסת וייס, אנחנו משקיעים בשנה זו רק – צריך לומר רק – כ-2% מן התוצר המקומי הגולמי שלנו במחקר ופיתוח. בשנת 1993 השקענו כ-2.3% מן התוצר, גם זה איננו שיעור גבוה. מדינות מתועשות, מתפתחות, צומחות – בעיקר באסיה, בשנים האחרונות – משקיעות 3% ומעלה מן התוצר שלהם במחקר ופיתוח.

כדי להדגיש את הבעייתיות אני רוצה לעמוד על החלוקה הפנימית של ההקצאה למו"פ אזרחי במדינת ישראל. אני מדבר רק על המו"פ האזרחי, הוא שמציין את השיעורים האלה. על-פי החלוקה הפנימית, התעשייה נושאת רק כשליש מן ההשקעה הלאומית במו"פ אזרחי. אני לא רוצה להסביר עכשיו אם זה משובח או ראוי לגינוי, אני רוצה לדבר על התוצאה. אם התעשייה משקיעה רק כשליש והממשלה, משלם המסים, משקיעים חלק ניכר מן השאר, פירוש הדבר שהממשלה משקיעה ביתר, שם התעשייה משקיעה כ-50% OECD זאת בהשוואה למדינות עתירות תעשייה מתוחכמת, מדינות מן ההשקעה הלאומית במו"פ. ברור שאנחנו משקיעים היום ביתר באופן יחסי בפיתוחים קצרי טווח.

על כן ברור שאכן דרוש תכנון לאומי ארוך טווח בנושאים הקשורים למחקר ופיתוח. אציע באופן כללי קווים מנחים לתוכנית רב-שנתית כזאת: היא צריכה להתבסס על ניתוח של מגמות השוק העולמי; היא צריכה להתבסס על ניתוח היתרונות היחסיים של מדינת ישראל – הקיימים והחזויים – לשנים הבאות; היא צריכה להביא בחשבון מגמות חברתיות בארץ וגם בעולם – למשל, נושאים הקשורים באיכות הסביבה, נושאים הקשורים בתרבות הפנאי; היא צריכה להביא בחשבון מגמות דמוגרפיות – למשל, צורכי אוכלוסייה מזדקנת והאמצעים הטכנולוגיים שנוכל להעמיד לרשותה. תוכנית רב-שנתית כזאת צריכה להביא בחשבון איומים על ההתפתחות הטכנו-מדעית – למשל, יוקר המחקר, יוקר החוקרים, בעיות תשתית, בעיות ציוד מתיישן וכדומה; אפילו מבנה המס הוא חלק מן השיקולים האלה.

אני חושב שתסכים אתי, חבר הכנסת וייס – כיוון ששאלת לא בכדי, שאלת כיוון שאתה בקיא – שאצלנו יש לא רבים העוסקים בתחום חשוב מאוד של הכלכלה, כלכלת מחקר ופיתוח. יש אחדים, אנשים מצוינים, גם מפרסמים פרסומים בין-לאומיים. אנחנו צריכים לצורך הניתוחים האלה להגדיל, להגביר, להעמיק את יכולתנו להביא בחשבון ניתוחי כדאיות, ניתוחי שוק ואת ההשלכות הכלליות של הסטת משאבים לכיוון מחקר ופיתוח.

אנחנו צריכים להביא בחשבון, למשל, גם את ההשלכות החברתיות. עובדה היא, שבשנים האחרונות, במדינות התעשייתיות, כתוצאה מההתקדמות הטכנולוגית והכלכלית, שיש אומרים שהיא בלתי נמנעת – גדל האי-שוויון בהכנסות בין אלה שהם בעלי תארים גבוהים הדרושים בשוק עתיר הידע ובין אלה שלא זכו בהשכלה גבוהה. אלו הן השפעות חברתיות ארוכות טווח, שגם אותן צריך להביא בחשבון.

אחרי שענינו על שאלת הצורך והקווים המנחים, צריך לשאול, האם ניתן לייצר תוכנית-אב ארוכת טווח לנושאי מחקר ופיתוח. כאן צריך לדבר על שני המרכיבים העיקריים. המרכיב הראשון – החינוך; חינוך למדע וטכנולוגיה החל מגן הילדים. מובן שזה כולל חינוך לא פורמלי, כולל החינוך הגבוה וכולל הכשרה מקצועית למבוגרים. המרכיב השני של תכנון כזה צריך, כמובן, להביא בחשבון בעיקר את שאלת הפיתוח המדעי-טכנולוגי.

בתחום הראשון, בתחום החינוך הגבוה – לשאלתך, חבר הכנסת וייס – אכן קיימת תוכנית רב-שנתית של המועצה להשכלה גבוהה ובאמצעות הוועדה לתכנון ולתקצוב, שעושה בשנים האחרונות עבודה מצוינת בתחום זה. אנחנו מצויים השנה כבר בתחום המחצית השנייה של תכנון העשור לשנים 1999-1990 על-ידי הוועדה לתכנון ולתקצוב, הידועה יותר בין מוקריה ומשתמשיה בשם ות"ת. התוכנית הזאת הגדירה את הצרכים והחלה, עקב הצרכים, ביישום תוכנית ארוכת טווח להקמת מכללות ולהגדלת האוניברסיטאות הקטנות יותר. בשבע השנים האחרונות, כידוע לך, גדל מספר הסטודנטים בישראל מ-76,000 לכ-130,000. זה גידול מרשים, גידול חשוב. מובן שלא היה אפשר להכיל את כל זאת לולא היה תכנון מוקדם בות"ת.

הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה מתקצבת באמצעות ההקצאה לאוניברסיטאות גם את המחקר הבסיסי הנערך באוניברסיטאות אלה. הסכום עולה על מיליארד שקל. צריך שוב להודות ולהבין שמחקר בסיסי קשה לכוון. אני חושב, שיש להימנע מהכוונת יתר של מחקר בסיסי, כדי לאפשר לחוקרים להפעיל את יוזמתם, את סקרנותם, את היכולת שלהם להביט קדימה ולחתור לנושאים שהיום נראים לנו לא חשובים, לעתים קרובות גם לא כלכליים.

מה הוא החלק השני הניתן אולי לתכנון ולהשפעה? התקציב השני הגדול מאוד העוסק במחקר ופיתוח הוא תקציב המדען הראשי במשרד התעשייה והמסחר – למעלה ממיליארד שקל. קשה מאוד לכוון גם בתחום הזה. ההקצאה רובה ככולה על-פי חוק המו"פ. למעשה בפילוסופיה היסודית של החוק אין הכוונה, התעשייה מביאה יוזמה, המדען הראשי נענה ליוזמה אם היא עומדת בקריטריונים.

יש בכל זאת תוכנית הקרויה תוכנית מגנט – מחקרים גנריים, טכנולוגיה גנרית טרום תחרותית. שיעור ההקצאה לשנה הקרובה במסגרת משרד התעשייה והמסחר כ-150 מיליון שקל. שם מדובר בכל זאת בתחומים מועדפים. מכלל התוכנית זה הקטע שניתן לתכנון.

לסיום אתן דוגמה – טובה, לדעתי – ליכולת בכל זאת לתכנן. לפני כשלוש שנים ניגש משרד המדע לתוכנית על-פי יוזמתו לפיתוח תשתיות טכנולוגיות. על-פי התוכנית הזאת הוקמה ועדה של 13 אנשים טובים וחכמים, אשר קבעו על-פי ידיעותיהם, ניסיונם ותחושותיהם חמישה תחומי עדיפות. התחומים הם: מיקרו-אלקטרוניקה, אלקטרו-אופטיקה, מידע ותקשוב, חומרים מתקדמים וביו-טכנולוגים. תחומי העדיפות האלה מתקצבים במענקי מחקר על-ידי משרד המדע. ועדת ה-13 לתשתיות לאומית העבירה את כלל הנושאים מסננת, בדקה את היעילות הכלכלית של תחומים אלה ואחרים, ואכן על-ידי הכוונה לשטחים אלה כיוונה במידה ידועה את המחקר. בשנה הקרובה התקציב

יהיה כ-100 מיליון שקל, מתוך כ-6 מיליארדי שקל תקציבי מחקר ופיתוח. זה רק חלק מן התמונה, אבל זו דוגמה לכך שבמידה מסוימת אפשר, לא רק צריך, לתכנן.

כדי לענות באופן יותר יסודי, ארוך טווח, על המשאלה שנדמה לי שהיתה בשאלתא שלך – משרד המדע יזם לפני כשנתיים הקמת המועצה הלאומית למחקר ופיתוח. אחד מתפקידיה המובהקים הוא ליצור תוכנית-אב כזאת. על-פי החלטת ועדת שרים למדע וטכנולוגיה מלפני כשנה, משרד המדע עומד לסיים בשבועות אלה הצעת חוק או הכנת תזכיר להצעת חוק המועצה הלאומית למחקר ופיתוח; היא צריכה, על-פי דעתנו, להיות מופעלת על-ידי ראש הממשלה; היא צריכה להיות במשרד ראש הממשלה והיא צריכה באמת לעסוק באותו תכנון רב-שנתי.

אם אתה שואל, ולא שאלת, מה צריך להיות אופק התכנון הרב-שנתי הזה, וצריך להקיף את כל התחומים שדיברתי עליהם ותחומים נוספים, האופק שאני מציע הוא שנת 2020, כמעט חצי יובל קדימה. אני אומר 2020, מפני שיש לפנינו פרי הילולים של עבודה מאוד מעניינת, שנמשכה שנים אחדות, העוסקת בתכנון הפיסי של מדינת ישראל בשנת 2020. זו ראייה מרשימה מבחינת אורך הטווח שלה. העבודה היא יפה מאוד, ואני חושב שזהו הטווח הארוך שאליו צריכה להתכוון המועצה הלאומית למחקר ופיתוח בתכנון שלה, וכמובן עליה לגזור מן הראייה הזאת תוכניות חומש, ואפילו תוכניות שנתיות לכלל הפעילות המדעית-הטכנולוגית במדינת ישראל.

צר לי שהארכת, חבר הכנסת וייס, אבל שאלתך היתה קצרה אך עמוקה וממצה. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. חבר הכנסת וייס, יש לך שאלה נוספת?

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה להודות. באמת התשובה היתה מקפת באופן מדהים. אז אולי רק למען הפיקנטריה – כמה תושבים צפויים להיות בישראל ב-2020?

שר המדע ז"ב בגין:

אני לא זוכר. התכנון הוא של צוות 2020. הוא למעשה צוות פרטי, לא ממשלתי, בראשותו של פרופסור אדם מזור. אני לא זוכר את המספר.

שבח וייס (העבודה):

זה תלוי בשר הקליטה, אולי. תודה רבה.

שר המדע ז"ב בגין:

זה תלוי בשר הקליטה, זה תלוי בשר הילודה, זה תלוי – – –

שבח וייס (העבודה):

בשר ההיסטוריה.

שר המדע ז"ב בגין:

זה תלוי בנושאים אחדים. מכל מקום, אני מודה לך מאוד על השאלה, וזוהי עובדה – אני לא יודע אם זה יזקקף לזכותך, חבר הכנסת וייס, אבל זוהי הפעם הראשונה שאני מופיע על הדוכן כחבר הממשלה מאז הצהרתי אמונים לפני שישה חודשים. אני מודה לך על ההזדמנות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר המדע. בהזדמנות זו אני רוצה לחזור ולהודיע, שהוחלט להקים ועדת כנסת לענייני מדע וטכנולוגיה.

הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו מתקדמים. הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון) – קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

בהזדמנות זו מזכירים לי, שחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה חזר אלינו כשהוא בריא ואיתן, ואנחנו מברכים אותו בשם כל חברי הבית. תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תודה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, אדוני יושב-ראש הוועדה.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

גם אני מצטרף לאיחולי בריאות טובה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לקריאה שנייה ושלישית את חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ז-1996.

חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם, התשנ"ב-1992, בא לעגן את הכללים למתן תגמולים למי שהוכרו כאסירי ציון. כללים אלה עוגנו קודם לקבלת החוק, בהסכם בדבר תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם ולבני משפחות הרוגי מלכות, שנחתם בין המוסד לביטוח לאומי לבין מדינת ישראל.

בסעיף 21(ב) לחוק בנוסח המקורי קבעו, כי על הזכאי לתגמול לבחור בין התגמול שהוא זכאי לו לפי החוק לבין תגמול נוסף שהוא זכאי לו לפי חוק אחר.

הוראה זו לא נכללה בהסכם שקדם לחוק, ולפיכך יש בה כדי לפגוע באסירי ציון הזכאים לתגמול כפל. לפיכך מוצע לבטל הוראה זו.

עוד מוצע, כי הוראת החוק שלפיה נכות מזכה בתגמול לפי חוק אסירי ציון, לא תובא בחשבון לעניין הזכאות לגמלת נכות לפי חוק הביטוח הלאומי.

חברי הכנסת, אציג בפניכם כמה נתונים בדבר אסירי ציון. כיום חיים בישראל 663 אסירי ציון שהם נכים, וסך התגמול החודשי שלהם הוא 629,246 שקלים. מספר בני המשפחה של הרוגי מלכות שהינם זכאים לגמלה הוא 33, וגמלותיהם מסתכמות ב-131,673 שקלים. התיקון מתייחס לכ-20 אסירי ציון אשר מקבלים תגמול כפל. קטגוריה נוספת, שגם לגביה מתייחס התיקון, היא של נכי רדיפות הנאצים – 13. קבוצה אחרונה שלגביה מתייחס התיקון היא של אסירי ציון שהם גם הורים שכולים – 12.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לתיקון החוק אין הסתייגות מצד כל סיעות הבית. אבקש לאשרו בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון). מי בעד אישור סעיף 1 של החוק, האחד והיחיד, בקריאה שנייה? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד סעיף 1 – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 20, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית של אותו חוק. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ז–1996, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 18, מתנגדים אין, גם נמנעים אין. החוק אושר בקריאה שלישית.

אפשר לדעת מי היה אבי החוק הזה בכנסת הקודמת?

שבח וייס (העבודה):

מה שם החוק?

היו"ר ד' תיכון:

חוק תגמולים לאסירי ציון. נדמה לי שאתה היית אבי החוק.

שבח וייס (העבודה):

יחד עם חברי הכנסת דב שילנסקי ואברהם הירשזון.

היו"ר ד' תיכון:

גם אני הייתי?

שבח וייס (העבודה):

אתה עשית הרבה.

היו"ר ד' תיכון:

טוב. תודה רבה, רבותי.

הצעה לסדר-היום

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא סמים בבתי-הספר

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים. הצעה לסדר היום מס' 1196, בנושא: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא סמים בבתי-הספר. יציג את הנושא חבר הכנסת אלי בן-מנחם. היום זה יום המלחמה בסמים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

שבוע הסמים.

היו"ר ד' תיכון:

השבוע הוא שבוע למלחמה בסמים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

השבוע הבין-לאומי למאבק בסמים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מאבק זו מלה טובה – – –

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבוע הוא שבוע המלחמה בסמים. הסמים הם האויב המכרסם בנו מבפנים, והוא מסוכן למדינה אפילו יותר מאיומים מבחוץ. אני רוצה להודות ליושב-ראש הכנסת על שראה לנכון, אף ששייבה זו מוקדשת כולה לדין בתקציב, לכלול דיון מיוחד בבעיה קשה זו.

יש עיתונאים נאיביים, שעדיין חיים בתקופת ילדי הפרחים של שנות ה-60, וממליצים בגלוי על התרת השימוש בסמים קלים. אני רוצה לפקוח את עיניהם: אין היום סמים קלים, אדוני היושב-ראש. בגידול מריחואנה משתמשים היום בזרזים המגבירים את עוצמת החומר הפעיל פי-25 לעומת המריחואנה של שנות ה-60. אז אל תהיו נאיביים. מריחואנה היא כבר מזמן לא סם קל, גם לא חשיש.

חוץ מזה, עיתונאים יקרים, במקרה שלא ידעתם, בני הנוער היום אינם מפרידים בין סמים קלים לקשים. במסיבות הסמים של החבר'ה היום אתם מוצאים קוקטייל שלם של אסיד, טריפים, קוק פרסי, חשיש, ספידים, מריחואנה, קריסטלים ומה לא. הכול הולך. הכול יחד באותה מסיבה. אז תפסיקו לבלבל את המוח על הפרדה בין סמים קלים לסמים קשים. בשטח, אצל הילדים – אין הפרדה כזאת.

אני רוצה לדווח לכנסת על אי-גידול בצריכת הסמים המסוכנים בקרב הגילאים המבוגרים יותר. זאת בזכות מאמצי הגמילה הכבירים שהשקענו בשנים האחרונות. אנחנו מתחילים לראות תוצאות. אבל אני רוצה להזהיר – המגמה הזאת עומדת להתהפך. זאת בגלל העלייה העצומה של סמים בקרב בני נוער. והנוער של היום יהפוך לנרקומנים המבוגרים של מחר. אנו עומדים בפני קטסטרופה, אם לא נעצור את זה מיד.

מה הם ומי הם הגורמים לעלייה העצומה בצריכת הסמים המסוכנים בקרב הנוער? כולם מאשימים את תרבות הפופ והרוקנרול, אבל אני מפנה אצבע מאשימה לשלושה גורמים אחראים מרכזיים.

הגורם הראשון הוא אותם מנהלי בתי-הספר, אדוני שר החינוך, שמטייחים את בעיית הסמים בבית-ספרם משיקולי תדמית. כן, רבותי, המנהלים האלה נוהגים כאילו הבעיה איננה קיימת, ואוי ואבוי למי שיוציא לבית-ספרם שם של מקום הנגוע בסמים. כך הם עוצמים עין ונותנים הכשר לתלמידים להתמסטר; ולא רק לתלמידים.

הגורם השני הוא מערכת החינוך היסודי, אדוני שר החינוך. כן, רבותי, אולי תופתעו לשמוע, שבעיית ההתמכרות לסמים קשים מתחילה בבתי-הספר היסודיים. בגלל מה? מכיוון שהמורים עצמם מעודדים מתן סמים מסוכנים לתלמידים. שר החינוך, שים לב, במערכת החינוך יש היום אופנה חדשה: ילדים שמפריעים נותנים להם ספידים כדי להרגיע אותם. לתרופות אלה קוראים "ריטלין", "ניטן", "דקסדרין" ועוד. אלה תרופות המכילות חומרים ממכרים הכלולים בפקודת הסמים המסוכנים. יש היום אופנה, הילד מפריע בכיתה – תני לו "ריטלין", ולמורה יהיה שקט.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

מי נותן?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מי נותן? תיכף אגיד לך מי נותן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אולי יש בית-ספר אחד או שניים, זו האשמה כוללת שלך והיא בלתי נכונה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך, במדינת ישראל מחלקים היום בבתי-ספר מעל 2 מיליוני כדורי "ריטלין" בשנה. צריכת הסמים האלה גדלה בבתי-הספר פי ארבעה בארבע שנים. מה השתנה? במדינת ישראל נולדו פי ארבעה ילדים היפר-אקטיביים?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

מנין המספרים האלה?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הנתונים האלה הם נתונים מוסמכים של הרשות למלחמה בסמים, של הרוקח הראשי של מדינת ישראל. תבדוק גם אצלך, אדוני שר החינוך האחראי לנושא. המספרים שאני מציין – לא אני מביא אותם, אלה מספרים שנתנו אנשי המקצוע של מדינת ישראל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, לא מדובר בסמים, "ריטלין" לא מוגדר כסם מסוכן.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רק על-פי מרשם רפואי; כאשר הוא ניתן שלא על-פי מרשם רפואי הוא אסור.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

"ריטלין" לא מוגדר כסם מסוכן על-פי פקודת הסמים המסוכנים. הוא תרופה שנותנים לילד היפר-אקטיבי. הדבר הזה הפך לתופעה וצריך לטפל בה. יש היום ויכוח אם זו תרופה או סם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתייחס גם לילדים ההיפר-אקטיביים, אני בעד זה שהילד ההיפר-אקטיבי יקבל את הכדור – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הרופא מאשר את זה – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת ריבלין.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תיכף אתייחס לזה, אדוני כבוד שר החינוך. כשאני הייתי ילד והייתי מפריע בכיתה, היו מעמידים אותי בפינה. היום תלמיד כזה מקבל כדורי הרגעה. זה ההבדל הבסיסי; התקדמנו. היום, במקום להעמיד ילד בפינה נותנים לו כדורי "ריטלין" וכדורים אחרים כדי שהילד יהיה מסומם, שקט, לא יפריע ולא ירגישו בו. אני מעריך שבעוד כמה שנים גם יצטרכו לחלק מיטות לאותם ילדים כדי שלא יירדמו בכיתה ויהיה להם על מה לישון.

על-פי דיווחי משרד הבריאות, אדוני שר החינוך, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בארבע שנים גדלה צריכת ה"ריטלין" בארץ פי ארבעה. אם זו לא מגפה, אני לא יודע מה זאת מגפה.

המורים אינם יודעים שבהרבה מאוד מקרים הפסיכיאטר רושם לילד את הסם לא על סמך בדיקה רפואית – כי אין בדיקה גופנית היכולה לגלות הפרעה כזאת – אלא על סמך הדיווח של המורה על התנהגותו של הילד. כך הפכו המורים, גם אם הם לא יודעים, לאלה שקובעים מתן סמים מסוכנים לילד. כשהמערכת מחנכת את הילד שכל בעיה יש לה פתרון בנטילת סמים, מה אנחנו רוצים מהילדים האלה שהתחילו לקבל כדורים בגיל שש והם מגיעים לגיל תיכון – פתאום הם יתהפכו? בבית-הספר היסודי חינוכו אותם לכדורים, ואחרי זה קל מאוד לאותם ילדים להגיע למסיבות אסיד שדיברתי עליהן בתחילת הדברים, אדוני.

הנושא הגיע לדיון מיוחד בוועדת הסמים של הכנסת. קיבלנו פניות של עשרות הורים שמערכת החינוך הכריחה אותם לתת לילדיהם סמים כדי שיהיה שקט בכיתה. איימו עליהם שאם הילד לא ייקח "ריטלין" יזרקו אותו מבית-הספר. אני מעריך שגם אתה מקבל תלונות כאלה, אדוני שר החינוך.

לשמחתי, מאז הועלה הנושא לדיון בוועדת הכנסת, והנושא עלה גם במליאת הכנסת על-ידי כמה חברי כנסת מכל הסיעות, מאות הורים בישראל מדווחים לי ולחברי הוועדה, שיש להם מחשבה שנייה ביחס למתן "ריטלין" לילד שלהם – הם לא קיבלו "ריטלין" – אחרי שהם ראו את תופעות הלוואי האיומות שהסם גורם לילדיהם ואחרי שהם ראו איך הסם הזה דופק לילדים שלהם את הראש. גם את זה הסבירו לנו אנשי המקצוע, ולא אנחנו כחברי הכנסת קבענו זאת. כתוצאה מכך יש בשבועות האחרונים דיווח על ירידה בצריכת ה"ריטלין". גורמים המתפרנסים ממכירת "ריטלין" כבר החלו להפעיל לחצים ולהתלונן מדוע צריכת הסם יורדת. זה רק מראה לנו שמערכת החינוך נתונה להשפעתם של אינטרסנטים כלכליים ציניים, שרק הרווח הכספי מעניין אותם ולעזאזל טובת הילד.

אני רוצה להדגיש עוד הפעם – זו גם דעתי וגם דעתם של כל חברי הוועדה למלחמה בסמים, שם יש לנו קואליציה אחת גדולה – אנחנו לא מתכוונים לאותם ילדים היפר-אקטיביים שנבדקו על-ידי רופא, והרופא רשם להם את המרשם הזה; אנחנו מדברים על מספר גדול של 30%-40% מהילדים שהם לא היפר-אקטיביים, הם פשוט קצת שובבים, ואז נותנים להם "ריטלין". אני מתכוון לאותה ד"ר גלזר שאמרה בטלוויזיה שהצפיפות בכיתות מביאה לכך שנותנים להם "ריטלין". אסור להגיע למצב שבגלל צפיפות בכיתה היא נותנת כדור לילד. הרופא צריך לבדוק את הילד ולהגיע למסקנה שהילד הוא היפר-אקטיבי ולא שהסביבה השפיעה עליו. זה בחוק, אדוני השר.

הגורם השלישי האחראי להתפשטות הסמים שלא בכוונה תחילה הוא לא אחר מאשר משטרת ישראל; לתשומת לב השר לביטחון פנים, שר המשטרה. המשטרה גם כן נכנסה לאדישות בכל הנוגע למאבק בסמים. מה שמעניין היום את המשטרה, אדוני שר החינוך, הוא שפעם בחודש הם יתפסו כותרת על תפיסה של לווייתן או כריש, או משהו אחר, שתפסו אותו עם כמות כלשהי של סמים. אבל אחרי חודשים מספר האיש הזה שקט, נעלם, לא עוצרים אותו ולא ידוע מה קורה אותו.

כאשר מודיעים למשטרה על מסיבות אסיד המתקיימות במקומות מסוימים – וכל עם ישראל יודע, זה מתפרסם על לוחות המודעות ברחובות ובעיתונים – כאשר 500 בני נוער מעשנים, מסניפים ובולעים – הם פשוט לא באים. אולי מחוסר כוח אדם; יכול להיות. זו לא הבעיה שלנו ככנסת. עשרות מסיבות אסיד מתקיימות בישראל בכל יום שישי; המשטרה יודעת ולא עושה כלום. כאשר במחוז תל-אביב השוטרים פרצו לתוך נמל תל-אביב למסיבת אסיד, עצרו את האנשים, הפסיקו את המסיבה הזאת והחליטו להמשיך במשימה הזאת גם בשבועות שלאחר מכן, אמרתי כל הכבוד למשטרה בתל-אביב, אולי גם בתוך המשטרה יש כמה אנשים שאכפת להם. אציע לשר המשטרה שילמד את השוטרים על מה שקורה במחוז תל-אביב.

מה אנחנו עושים, אדוני שר החינוך? צריך תשובות או דרכים, ויש לנו דרכים. דבר ראשון, להכיר בכך שאנחנו נמצאים במלחמה, מלחמה קשה, ובמלחמה צריך להילחם, לא לשבת שאננים, לסובב את הראש ולקוות שהצרה תיעלם מאליה. המסר הזה מופנה לכל אותם מנהלי בתי-הספר, אדוני שר החינוך, שיוודעים על בעיית הסמים בבתי-הספר שלהם, ואל המורים שמסובבים את הראש לצד שני כדי שלא לראות זאת. תפסיקו להתעלם מהבעיה, הסמים מכים בכל בית-ספר, אז בואו נכה בהם בחזרה.

דבר שני, לעצור את האופנה הנוראה של סימום ילדים רכים בבתי-הספר היסודיים. אני יודע שמשדד החינוך הוציא בשנת 1991 חוזר מנכ"ל האוסר על מורים להמליץ על תרופות לתלמידים, אבל ההוראה הזאת איננה מיושמת בשטח. המורים צריכים לקלוט איזה נזק נורא הם גורמים לילדים קטנים. הם צריכים לדעת, שלפסיכיאטר אין זמן לבדוק את הילד בדיקה יסודית, והוא מסתמך בעיקר על הדיווח של המורה. הם צריכים לדעת שהפסיכיאטר אינו מדווח להורים על סכנות ותופעות הלוואי של הסם הזה. הם צריכים לחזור להיות מורים ומחנכים, אדוני שר החינוך, ולהפסיק לפתור בעיות חינוכיות באמצעות תרופות פסיכיאטריות.

דבר שלישי, נואשתי מלנסות לעורר את משטרת ישראל – לא רק אני אלא כל חברי הוועדה. מצד אחד, הם לא נלחמים בסמים; מצד שני, הם רוצים לשמור בידיהם את המונופול ולא לתת לאף אחד אחר לעשות את זה.

אני קורא לראש הממשלה, ביבי נתניהו, שהוא השר הממונה על המאבק בסמים – הרי אתה נגד מונופולים ובעד תחרות חופשית, אז בוא תכריז על הקמת משמר אזרחי נגד סמים, שיהיה כפוף

לרשות למלחמה בסמים שכפופה למשרד ראש הממשלה. לגוף הזה יהיה תפקיד אחד בלבד: להילחם בסמים. יעשו זאת צעירים חסונים, עם מוטיבציה, בהתנדבות, הם יעשו את העבודה הרבה יותר טוב מכל אדם אחר.

האינטרס הוא להילחם בתופעות של מסיבות האסיד המתפשטות חופשי-חופשי במדינה, להיות כתובת לכל אזרח שסובל מבעיית סוחרי הסמים המוכרים סמים, או לכל אזרח המעוניין לדווח על תופעת הסמים ולהיות בטוח שהוא יטופל אישית. לתת להם מספר טלפון כמו 103 כדי שיענו לאזרחים אחרי שני צלצולים ולא אחרי מאה צלצולים, כמו שקורה לא פעם לאזרחים שמחייגים 100. משטרת ישראל טוענת שאין לה מספיק כוח אדם וכמה שנותנים לה זה לא מספיק. תקים כוח שיטור כזה נגד סמים שיורכב מבחורים צעירים וחסונים ומלאי מוטיבציה, ואני מבטיח שתתחיל לראות תוצאות.

משום שזה שבוע הסמים, אדוני, תן עוד דקה וחצי; אני מסיים.

רבותי, האחריות הכוללת והגורפת להכרה במאבק בסמים כבעל עדיפות עליונה הוצהרה בעבר הן על-ידי ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר, שהקים את הרשות למלחמה בסמים, והן על-ידי ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שהמשיך בדרכו. הגדלנו תקציבים בנושא הסמים, אבל מעבר להצהרות, למס שפתיים – אין ביטוי ממשי להצהרות בשטח. שמעתי היום שהממשלה החליטה לקצץ 2.6 מיליוני שקל מתקציב הרשות למלחמה בסמים. במי אנחנו פוגעים? באותו נרקומן מסכן שייזרק לרחוב. כאן צריכים לפגוע? דווקא באנשים החלשים האלה?

אני פונה מכאן לראש הממשלה, ביבי נתניהו, ומבקש ממנו לעשות הכול כדי שלא לפגוע בתקציב הרשות למלחמה בסמים, שגם כך הוא זעום.

אין ספק שהמצב היום הוא מצב חירום לאומי, ויש צורך לבחון ומייד את המאבק הממשי בנגע הסמים ואת התקציבים הדרושים לכך. צריך לזכור שכמו בשעת חירום – אין קוצצים בתקציב ביטחון; כך גם בעניין המאבק בסמים. במצב הקשה הקיים היום אסור לקצץ בתקציבים אלא להיפך – להגדיל את התקציבים הדרושים לניהול המאבק בסמים.

כדי לבחון את הצרכים הממשיים לניהול המאבק והתיאום הנדרש בין הרשויות, חלוקת האחריות והמשאבים והקצאה נכונה של משאבים ותקציבים, יש להקים, ומייד, ועדת חקירה פרלמנטרית מטעם הכנסת, שתבחן את היש והקיים ואת הצרכים והדרישות ותגיש הצעות אופרטיביות לניהול יעיל של המאבק בנגע הסמים, בעיקר בכל הקשור למשרד החינוך והתרבות ולמשטרת ישראל.

דה יורה מי שממונה על התיאום בין הרשויות השונות היא הרשות למאבק בסמים שכפופה לראש הממשלה. אבל התקציב של הרשות קטן ומצומצם, וכל פעם שעוסקים בקיצוץ תקציב יורד הגרזן על התקציב המדולדל הזה. דה פקטו אין שר אחראי וממונה שיילחם את מלחמתה של הרשות למלחמה בנגע הסמים. כמו שיש שר ביטחון ושר המשטרה, כך חשוב שיהיה שר שיטפל בכל הקשור למאבק בסמים. חשוב למדינת ישראל להעלות את הנושא למקום גבוה בסדר העדיפויות, כי היום הפגיעה בילדים, מחר בביטחון, בצה"ל, פחות חיילים, ומחרתיים יבנו עוד בתי-סוהר. אז עדיף להשקיע היום עוד קצת בחינוך מאשר מחר בבתי-סוהר.

ועדת חקירה פרלמנטרית כמו זו שאני מציע להקים, ויפה שעה אחת קודם, בגלל המצב הקיים, שניתן להגדיר אותו שעת חירום לאומית, תבדוק את היש, הקיים, את היקף הבעיה, הצרכים, והתקציבים הממשיים הנדרשים כדי להילחם בנגע הסמים. הוועדה תידרש, בכתב המינוי שלה, להכין דוח מסכם במהירות האפשרית, שבו יפורטו הדפאול"ת – דרכי פעולה אפשריות – העלויות וההמלצות.

אדוני ראש הממשלה שלא נמצא כאן, אדוני יושב-ראש הכנסת, אדוני שר החינוך והתרבות, חברי הכנסת היקרים, יש הסכמה מקיר לקיר בכנסת – כאן אין אופוזיציה. הוועדה למאבק בנגע הסמים בכנסת החליטה פה אחד לפנות למליאת הכנסת בשבוע חשוב זה, השבוע הבין-לאומי למאבק בסמים, ולדרוש הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית שתהיה מורכבת מנציגי כל הסייעות בבית הזה, שתבדוק ותביא את המלצותיה למליאת הכנסת בכל הקשור להקטנת ממדי השימוש בסמים במדינת ישראל, ובעיקר בקרב בני הנוער, שהם העתיד של כולנו.

אני מבקש משר החינוך, התרבות והספורט לתמוך בהצעה זו, זאת החלטה פה אחד של ועדת כנסת; היו דיונים בכנסת. וחשוב מאוד שבשבוע הזה, שהוא שבוע המאבק בנגע הסמים, שבוע בין-לאומי, שהממשלה תוכיח יחד עם הכנסת שאנחנו מקימים ועדה כזאת, ועדת בדיקה, שתבדוק ותגיש את המלצותיה לראש הממשלה שהוא השר הממונה ויושב-ראש הכנסת, יושב-ראש הבית. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בית-הספר הוא לא מוסד שבנוי בתוכנו ומתקיים כאילו על פלנטה אחרת. בתי-הספר מוקפים בגדרות אבל לא בחומות, ואנחנו עושים כמיטב יכולתנו כדי ליצור בבתי-הספר אקלים טוב יותר מזה שמושל בחברה שלנו כולה. אבל בית-הספר הוא לא בועה סגורה. אנחנו מסננים, אבל אנחנו לא יכולים לאטום את הכיתה כחדר סטרילי. יש רוחות רעות ומדיחות שמנשבות ברחובות שלנו, והן חודרות גם לבתי-הספר. אנחנו לא מרימים ידיים; להיפך, אנחנו מאיצים במערכת להתעלות על עצמה כדי למנוע, כדי לחסן, כדי לטפל, כדי לרפא.

מה תעשה ועדת חקירה? היא תאמר שאנחנו לא עושים את כמיטב יכולתנו? אז אפשר לומר זאת עכשיו. יושב-ראש הוועדה למלחמה בנגע הסמים אמר עכשיו שלא עושים. לא צריך ועדה בשביל זה. אבל אם היא תגיע למסקנה שעושים, אבל צריך לעשות יותר – היא תאמר מה שאני אומר עכשיו.

אנחנו מתחייבים לטפל בעניין וברצון גם בליווי ועדת החינוך והתרבות והוועדה למלחמה בנגע הסמים, באופן רצוף, אבל ועדת חקירה שתיכנס לתוך בתי-הספר, ועדת חקירה פרלמנטרית – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תקרא לזה ועדת בדיקה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בבקשה; תהיה ועדת מומחים – בבקשה; לא ועדת חברי כנסת.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני השר, הוא – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אם תהיה ועדת מומחים – ואנחנו נדבר על ההרכב שלה – שבודקת מה קורה, אבל לא פוליטיקאים שייכנסו לתוך בתי-הספר כדי לבחוש בעניין.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מקובל עלי.

קריאות:

– – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני רוצה להמשיך, לא גמרתי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

הוא יורד מוועדת חקירה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני שמח מאוד.

וליד צאדק חאגל-יחיא (מרצ):

תציע הצעה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

כאשר אני אגיע לסוף.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי הצעה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני אשמע מייד. אני רוצה לומר כמה מלים על הנושא עצמו, ברשותכם. אני אומר, שאלה שמספקים לצעירים שלנו, בסחר האיום שלהם, את הסמים, הם רוצחים ופושעים אולי מהגרועים ביותר שבין הרוצחים שיש, אף שהם לא רואים את הקורבן שלהם מולם. הם שולחים את הנוער – הם גורמים לרבים מבני הנוער שהחיים שלהם יאזלו וייגמרו, והם מדיחים אותם, בעצם, להתאבד.

אלה שצורכים סמים, בין נוער בין מבוגרים, אבל נוער בוודאי, יודעים שהם קונים איזה ריגוש של שעה במחיר החיים שלהם, והם יודעים שהם לא יצרכו את הסם הממית, כפי שלפעמים הם אומרים לעצמם – במידה; הם ייקחו מידה קטנה ובזה הם ייגמרו את העניין. אין משורה ואין מידה. אני חושב – אני לא חושב, אני בטוח – שאתה צודק כשאתה אומר שההבחנה בין סמים קשים לקלים לא תעמוד לכל אותם מאות אלפים שהתחילו בקל וגמרו כמו שהם גמרו. לכן הרוצחים והמתאבדים נפגשים כאן, ואנחנו צריכים להפריד ביניהם.

הצבא והמשטרה, באמת זאת חובתם לאסור מלחמה על הרוצחים למיניהם, הגדולים והקטנים. המחנכים צריכים לאסור מלחמה, אם מותר לומר כך, על המתאבדים, והמחנכים אלה הם הורים, אחים ואחיות, קרובי משפחה, מורים, מדריכי נוער, יועצים וכל מי שאמון להנחיל חיים, לקיים אותם, לתת להם תוכן.

אני חושב, שיושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אמר נכון שהרוצחים אינם נלאים שעה אחת. הם לא מתעייפים. הם משכללים כל מיני תחבולות איך להיכנס עם זה, והילדים שלנו, אלה שעושים את זה ומתאבדים, משביעים אותנו, את כל מערכת החינוך, לא לנוח, לא להתעייף, לא להתייאש ולהיאבק כדי להציל ולקיים את הנפש שלהם.

האתגר הגדול שאני רואה, של הקהילה המחנוכה, הוא ליצור אווירה כזאת שיהיה קשה למכת הסם להתקיים. אבל אי-אפשר לעשות זאת לבד. אנחנו מחויבים, באומץ לב, לזהות את המזהמים, לקרוא להם בשם ולנטרל את הפגיעות שלהם. כל אנשי הרוח, התרבות, האמנות, היצירה והתקשורת צריכים להיות ערים ואמיצים – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חברת הכנסת בלומנטל.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אמרת שיש פה קואליציה מקיר לקיר, אדוני השר – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

הבנתי שהיא ממרידה אותך, בסדר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי הצעה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני אומר שהם צריכים לדאוג לכך, זה קשור בזה, לשלול בכלל בארץ אווירה מתירנית, ניהיליסטית והדוניסטית, מפני שהגבולות בין חופש מוחלט לבין אחריות דקים. לא המדינה צריכה לקבוע אותם. אבל, בבקשה, אנשי הרוח שיבדקו את עצמם ולא יהיו רק סמנים של החופש המוחלט אלא גם סמנים של האחריות. מה הבעיה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מקשיב קשב רב.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

תודה.

חברי הכנסת, הנגע הזה איננו מבחין בין עשירים לעניים. אני רואה את חובת משרד החינוך לחנך את התלמידים, ללמד אותם לחיות חיים בריאים ללא שימוש בסמים.

עכשיו, אני אומר את מיטב הנתונים שידועים לנו ולמשטרה. יכול להיות שיש לוועדה נתונים אחרים, אני ארצה ללמוד אותם. זה לא פוטר אותנו מהעניין שאני הולך לדבר עליו עכשיו, אבל ברצוני פשוט להציג את העניין. לפי הנתונים האלה, רוב השימוש בסמים לא נעשה בין כותלי בית-הספר, אלא בשעות הפנאי במסיבות פרטיות, במסיבות אסיד, בפאבים, בדיסקוטקים, שהנוער הולך אליהם.

יכולתי לפרט תוכנית תלת-שנתית מאוד רצינית שהתחילה להתבצע במשרד החינוך בשנה שעברה, שאולי אין די בה, אבל היא משתדלת כמיטב יכולתה להתמודד עם השאלה הזאת. אני מאוד ארצה שקודם כול ועדת החינוך של הכנסת והוועדה למלחמה בנגע הסמים, עם אנשי משרד החינוך יעבדו במשותף על התוכנית הזאת. והכול יהיה פתוח. משרד החינוך לא יסגור דבר בפני הכנסת, אבל אני לא מציע – וזה מה שאמרתי קודם לכן בהערת אגב ראשונית – שבאופן פתוח כל כך תקום ועדת חקירה של חברי כנסת, ועדת חקירה פרלמנטרית, שתיכנס אל תוך בית-הספר. ואני לא רוצה להרחיב. חברי הכנסת יודעים מה פירוש הדבר.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

נקים ועדת חקירה, כפי שאתה הצעת.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בסדר, לא ועדת חקירה, ועדת בדיקה.

אין מחלוקת על הצורך לטפל בבעיה באופן רציני. יש בעיה ערכית וחינוכית. גם אין לסמן בתג של איזו סטיגמה עבריינית וחולנית את מירב הנוער, כמו שאמר יושב-ראש ועדת החינוך. את נושא ה"ריטלין" אני אבדוק עד הסוף, ואני אדווח לכנסת על כך בנפרד.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה החידוש?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

זה בשבילי חידוש מדהים, שכאילו בשנים האחרונות יש קשר בין מורים לבין יצרני תרופות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

שטויות. הכול נעשה בפיקוח רפואי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

למה אתה ממהר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני מסביר. אמרתי שאבדוק. אני אמרתי שאני, באופן אישי, אבדוק את הנושא עם אנשים במשרד החינוך, ואני אדווח לכנסת ולוועדת החינוך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תבדוק את הכול – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

את הכול, בוודאי, אנחנו מציעים אפילו עבודה יותר מורחבת מאשר הבדיקה שלי. יש לי פה בעיה, שאם הפרטים שציינת נכונים, זה דבר ממש מדהים ומזעזע וחייב טיפול מיידי. ואם זה נכון שכך מרדימים את התלמידים בבת-הספר בהמוניהם, כדי שיהיה שקט למורים, זה נראה לי מאוד מרחיק לכת ומופלג. אבל אני אמרתי שאני אבדוק את הנושא.

שאול יהלום (מפד"ל):

שקר גס.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אם מדובר על שבוע הסמים או יום הסמים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

שבוע.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

שבוע בין-לאומי למלחמה בסמים. אם ראש הממשלה יבוא לכאן הוא בוודאי יאמר שאם הכנסת תקרא להגביר את התקציב ואת הכלים של הרשות – אני בעד שנעשה את זה.

לגבי משרד החינוך, אני לא מטפל בכל הנושא. אני מייד אשמע את חבר הכנסת ריבלין. אני אבקש להקים ועדה מקצועית שתבדוק במשך חודשיים, שלושה חודשים, ותדווח לוועדת החינוך של הכנסת. אני אפילו מציע שתהיה ועדה משותפת שלכם בנושא – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לוועדה למלחמה בנגע הסמים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כבוד השר, מציעים ועדה מיוחדת של ועדת הסמים וועדת החינוך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני מקבל גם את זה, שאנחנו נביא את החומר לפני ועדת החינוך. מה פירוש ועדה? – כלומר, ועדת החינוך וועדת הסמים. אנחנו נביא את החומר לפני, והיא תדון בנושא בהרחבה, תקבל את כל החומר וכל העניינים. זאת אפשרות אחת.

אפשרות שנייה היא, שאני אבקש מאנשי מקצוע מתוך משרד החינוך לבחון את העניין במקביל. ואני מציע שברוח זאת נקבל את ההחלטה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לשר. אדוני השר, אני לא הבנתי מה אתה מציע.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני מוכן לחזור. קודם כול, ועדה משותפת של ועדת החינוך עם ועדת הסמים – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, אדוני השר, זו הצעה רגילה לסדר-היום – להקים ועדת חקירה פרלמנטרית.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אתה שואל אותי מה אני מציע מבחינה טכנית – להסיר או להעביר לוועדה?

היו"ר ד' תיכון:

כן. הרי צריך להצביע בסוף.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

יכול להיות שאפשר להגיע להסכמה בכנסת, וזה עדיף – – –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בן-מנחם ירד מוועדת החקירה.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, לא לעזור לי, רבותי. אדוני השר, יכול להיות שאתה תציע להקים משהו שונה, ואז חבר הכנסת בן-מנחם יסתפק בתשובה שלך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

נכון, זה הניסיון שלי. זה מה שאני מנסה לעשות. אני מנסה להציע הצעה ברוח הדברים שדיברנו בקריאות הביניים תוך כדי הדיון – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי הצעה ליושב-ראש. אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מציע לראות את הצעתו של חבר הכנסת בן-מנחם כהצעה לסדר-היום ולבוא – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היא כזאת.

היו"ר ד' תיכון:

זאת הצעה לסדר-היום. זאת לא הצעת חוק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זאת הצעה להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לראות זאת כהצעה לסדר-היום, ואדוני השר יבקש להעביר את הדיון בהצעה לוועדה המשותפת של ועדת החינוך וועדת הסמים אשר תקיים חקירה ובדיקה מעמיקה בכל הנושאים שהועלו על-ידי יושב-ראש ועדת הסמים, חבר הכנסת בן-מנחם, ותבקש חוות דעת של

מומחים לגבי כל הנושאים. לפי דעתי טוב יהיה אם אדוני השר יעשה זאת בשבוע הסמים הבין-לאומי, שתצא בו קריאה מהכנסת ותהיה התייחסות לבעיה החמורה שהוצגה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציע תיקון למה שהצעתי, ברוח הדברים של אדוני השר. מכיוון שזה השבוע הבין-לאומי למאבק בנגע הסמים, חשוב שהכנסת תטפל בנושא. אתה אמרת – להקים ועדת חקירה וועדת בדיקה של מומחים. אני מציע, כפי שהציע השר, שנצביע על הקמת ועדת בדיקה של מומחים שתופיע בפני הוועדה המשותפת של ועדת החינוך וועדת הסמים.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת ריבלין, אני לא יכול לשנות את הכותרת. בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני מציע, ברוח הדברים שכולנו אמרנו: 1. הדיון בכנסת יעבור לוועדה משותפת של ועדת החינוך והוועדה למלחמה בנגע הסמים; 2. אנחנו נקים ועדת מומחים שתבדוק את העניין, והיא תעמוד לרשות הוועדה הזאת בטיפול שלה בעניין.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מי זה אנחנו – הממשלה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

משרד החינוך, לגבי בתי-הספר. אם ראש הממשלה רוצה שהממשלה – הממשלה. אני כשר החינוך אקים ועדת מומחים חיצונית שתבדוק את העניין הזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ומסקנותיה יובאו לכנסת.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

היא תעבוד בשילוב עם הוועדה המשותפת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשלים. אתה עוסק בנושא של התלמידים.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני עוסק רק בנושא הזה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני רוצה שהוועדה הזאת תבדוק את הנושא מכל ההיבטים של השימוש בסמים.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

הוועדה תחליט על זה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, זה לא כל כך פשוט. אדוני השר, תישאר כאן. חברת הכנסת בלומנטל, ואחריה – חבר הכנסת זיסמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מציע להסתפק בהודעת השר.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אולי יש להם הצעה אחרת?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, האם אתה מסתפק בהודעת השר? מובן שהוא נתן לך — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מציע להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

להצביע זה בעייתי, כי מצביעים על מה שכתוב בכותרת של ההצעה לסדר-היום. אתה לא יכול לשנות את הכותרת עכשיו. אני מציע לומר, שהכנסת רושמת לפנייה את הודעת שר החינוך והתרבות, ואתה מסתפק בהודעתו. יש כאן יושב-ראש ועדה, ועוד יושב-ראש ועדה, שזה אתה, ואתם תקימו, באישור ועדת הכנסת, צוות מיוחד שיעקוב אחר העניין הזה. לא צריך ועדה משותפת.

דליה איציק (העבודה):

אבל עוד לא הבנו מה המנדט של הוועדה הזאת.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

השר לא מתנגד לוועדת חקירה מקצועית.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לוועדת בדיקה.

דליה איציק (העבודה):

מה ההבדל? למה אתה מתנגד לוועדת חקירה?

היו"ר ד' תיכון:

יש הבדל גדול.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

יש לה קונוטציה אחרת. את מבינה את זה, לכן את שואלת אותי.

דליה איציק (העבודה):

משום שאני מבינה את זה, רציתי שדווקא אתה, כשר החינוך, תיתן לזה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני לא רוצה לתת סטיגמה למערכת החינוך כולה, שכולה נגועה בסמים, וגם את לא צריכה להיות מעוניינת בכך. כי זה גם לא נכון. אז אל תעשו את זה. אין לי שום אינטרס כיתתי בעניין הזה. זה גם לא טוב למערכת החינוך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אבל תקציב כנראה לא יהיה לך השנה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה קרה? מה ההיסטוריה הזאת?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מודיע לך שעדיין לא החלו לשכפל את חוק הסדרים במשק המדינה.

חבר הכנסת בן-מנחם – – –

אלוהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את דבריו של שר החינוך – – –

היו"ר ד' תיכון:

שר החינוך נתן לך התחייבות.

אלוהו בן-מנחם (העבודה):

הוא מדבר בשם הממשלה עכשיו.

היו"ר ד' תיכון:

הוא לא מדבר בשמו הפרטי.

אלוהו בן-מנחם (העבודה):

הוא אמר, שהוא יקים ועדת בדיקה לכל הנושא, לא רק לבדיקת השימוש בקרב בני נוער, אלא בכלל, על כל ההיבטים של נושא הסמים.

היו"ר ד' תיכון:

הוא הציע לך קודם את ההצעה הזאת; אתה התנגדת לה. אתה רצית בדיקה בבתי-הספר, הוא הציע לך בדיקה כללית.

אלוהו בן-מנחם (העבודה):

לא. אני אמרתי שהבעיה החריפה ביותר היא בבתי-הספר.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, הבנתי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

נתחיל בבעיה החריפה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני רק מבקש שהנושא הזה יובא בפני ועדה משותפת של ועדת הסמים וועדת החינוך והתרבות. ובשל כבוד הכנסת, אני מציע שנצביע על כך, שזה יתקבל פה אחד.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, לי לא אצה הדרך, בשל קשיים בשכפול של חוק הסדרים במשק המדינה. אבל אני שואל אותך בצורה הברורה ביותר: האם אתה מסתפק בהודעת השר?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא, אני מבקש להצביע על כך. יש לי הסכמה קודמת.

הי"ר ד' תיכון:

אין דבר כזה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

אם אתה לא מקבל — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה לא רוצה להסתפק בדברי השר?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני רוצה שתסביר לי אם יש איזו בעיה.

היו"ר ד' תיכון:

זו הצעה רגילה לסדר-היום שהכותרת שלה היא הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא סמים בבתי-הספר. אם היא תאושר, אם המליאה תאשר אותה, זה לא אומר שקמה ועדת חקירה פרלמנטרית, אלא שלאחר מכן יתקיים דיון במליאה, ורק אז תהיה הצבעה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי להסיר את ההצעה מסדר-היום, כדי לומר לו את הדברים האלה.

היו"ר ד' תיכון:

עוד לא הגענו לשלב הזה. חבר הכנסת בן-מנחם, יש לך הרבה יועצים. קבל את ההצעה של השר, הוא נתן לך התחייבות ברורה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אם הוא לא מקבל את הצעת השר, אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. מה זה? יש גבול.

רפאל אלול (העבודה):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מסתפק בדברי השר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ותודה רבה לך, אדוני השר.

קריאה:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר משהו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הערב עוד צעיר, כל אחד יוכל לדבר במשך הלילה ובבוקר, וכל אחד יוכל להתייחס לכל נושא שהוא רוצה, לרבות נושא הסמים, כי הוא קשור לתקציב.

הצעת חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, החוק לא הונח על שולחנו.

הי"ר ד' תיכון:

החוק חולק לפני שבוע. אני מבקש לדאוג לכך, שלפחות מי שמבקש, יקבל את החוק.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שאני מביא בשם ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הכספים, שמונתה על-ידי ועדת הכנסת, נקראת: הצעת חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996. ההצעה נוגעת להסדר שקיים במשק הביטוח בנוגע לביטוח רכב חובה. ההסדר הזה קיים מרצון ובהסכם במשך 20 שנה. ב-20 השנים האחרונות, כך פועל ביטוח רכב חובה. הצעת החוק הזאת – מסיבות שעוד מעט אעמוד עליהן – אומרת, שההסדר שנעשה בהסכם במשך 20 שנה ייעשה על-פי חוק שבעה חודשים נוספים, עד 31 ביולי 1997.

ההסדר הזה אומר באופן עקרוני כך: יש לפנינו חוק הפל"ד – חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, שהתקבל לפני 20 שנה. על-פי החוק הזה, נפגעי נזק גוף, כאשר הם מעורבים בתאונה על-ידי רכב, מקבלים פיצויים ללא קשר למידת אשמתם או אי-אשמתם. כאשר חוקק החוק הזה, והיה ספק כיצד יוכלו חברות הביטוח לעמוד בנטל שהחוק הזה מטיל עליהן, הוקם תאגיד ביטוח בשם "אבנר". בתאגיד הזה שותפות כל חברות הביטוח שעוסקות בביטוח חובה. הן שותפות בו כך שהחברה מכוסה ב-30% – למעט חברת הביטוח "אליהו", ששם זה 50% – החברה מכוסה, גם הפרמיה וגם האחריות, על-ידי כל חברת ביטוח, ו-70% על-ידי "אבנר".

נוסף על כך, יש עוד תאגיד שנקרא "פול". ה"פול" הזה פועל כמו עוד חברת ביטוח, והוא שותף עם "אבנר" – 30%-70%. במקרה שחברת ביטוח לא רוצה לבטח רכב משום שהיא חושבת שהסיכון בו רב מדי, היא מבטחת אותו באמצעות חברת-האחות שלה, שנקראת "פול", שבה חברות גם כן כל חברות הביטוח.

זה הסדר שמצד אחד מחזיק את משק ביטוח החובה 20 שנה, מצד שני בוודאי יש בו פגמים, כאשר הפגם הראשון והעיקרי – שהוא קרטל; זאת אומרת, הוא מונע תחרות. אומנם התעריף נקבע על-ידי ועדת הכספים, אבל ברגע שכל חברה חייבת לעשות הכול דרך תאגיד "אבנר" וה"פול", הרי לדברים האלה יש מובן של חוסר תחרות חופשית, שאולי היתה יכולה לשפר את היחס ללקוח.

והנה הגענו למצב, שכל חמש שנים, במשך 20 השנים, התחדש ההסכם הזה. לקראת סופו – ההסכם יסתיים בסוף השנה, בסוף החודש, ב-31 בדצמבר, בשבוע הבא – לא היתה תמימות דעים בין כל חברות הביטוח שיש לחדש אותו. בתחילה באה חברת ביטוח אחת, חברת הביטוח "אליהו", ואמרה: אנחנו לא מעוניינים, ומעוניינים מכאן ואילך לעשות ביטוח בנפרד, באופן עצמאי. מסיבות שונות, מאחר שחברת "אליהו" טענה כך, אמרו חברות נוספות, עם נתח גדול בשוק הביטוח, שהן

ממילא בתאגיד "אבנר": אם אנחנו איננו מקבלות את כל חברות הביטוח בתאגיד, הרי גם אנחנו פורשות. לכאורה, על פניו, יכולה להתהוות סכנה שיהיו ערבוביה וחוסר ודאות בשוק הביטוח.

בוודאי ובוודאי הממשלה מלכתחילה, באמצעות משרד האוצר, היתה צריכה לחשוב על אותו רגע של סוף שנת התקציב – היא היתה צריכה לחשוב על כך, נניח, שנה קודם – ולהביא לפני הכנסת ולפני הציבור ולפני חברות הביטוח הסדר חדש מרצון, שאינו בנוי על חוק כמובן – על שוק ביטוח חופשי. אלא שלא נעשה כך, ולכן, כאשר נוצר המצב של אי-ודאות בשוק הביטוח, הגישה הממשלה הצעת חוק להאריך ולכפות את ההסדר מרצון בביטוח חובה, גם את הנושא של "אבנר", שלא היה מחוקק מעולם, וגם את נושא ה"פול", לשנה נוספת. זו היתה הצעת החוק שעברה בכנסת בקריאה ראשונה.

הצעת חוק זו יש בה כמה נושאים: הנושא של הגבלים עסקיים, קרטל, שאמרתי אותו. יש נושאים נוספים, שקשורים לחוק חופש העיסוק, חוק-יסוד, שלא אכנס אליהם מקוצר הזמן. זאת גם היתה הסיבה לכך שבכל הנושא הזה מעורבת ועדת החוקה, חוק ומשפט.

בישיבה שבה דנו בכל הנושאים – ואינני מפרט את כולם – עמדנו בוועדה על שני נושאים עיקריים: הנושא הראשון, שתהיה התחייבות של ממשלת ישראל להביא אותה רפורמה שהיתה צריכה להיות מונחת לפנינו, כפי אמרתי, כמה חודשים קודם מהיום, להביא אותה בהקדם האפשרי. ואכן יש בידי התחייבות של שר האוצר, שנשלחה אלי ביום 13 בדצמבר, ג' בטבת התשנ"ז, והתחייבות זו היא אחד משני מכתבים שהוא שלח. המכתב השני, שאני קורא אותו, הוא מכתב קצר המופנה אלי: "הנדון: הצעת חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996. בהמשך למכתבך אלי מיום 12 בדצמבר 1996 הריני להודיעך, כי אגף הפיקוח על הביטוח יפעל במלוא המרץ לסיום עבודת הבדיקה וגיבוש המלצותיו לגבי החלופות האפשריות לתפעול ענף רכב (חובה) בעתיד, עד לסוף חודש מרס 1997. המלצות האגף ייבחנו על-ידי לשם גיבוש מדיניות אשר תעוגן, בהקדם האפשרי, בהצעות חקיקה מטעם הממשלה. בכבוד רב, דן מרידור, שר האוצר".

ובכן, במשך שלושת חודשי השנה הראשונים מתחייב האוצר לגבש את הרפורמה. הממשלה אומנם ביקשה מלכתחילה שנה, אבל בעקבות ההתחייבות של שר האוצר הוספנו עוד ארבעה חודשים, והוועדה קיבלה הצעה שתוקף החוק יוארך רק בשבעה חודשים, בהנחה שבסוף מרס תגובש הרפורמה ושלושה-ארבעה חודשים יספיקו לכנסת לעבודת החקיקה. אפשר לבוא ולחוקק חוק שמנוגד לחוק-יסוד: חופש העיסוק, כפי שאמרתי, רק אם אתה עושה אותו בצורה המוגבלת ביותר. על-פי חוות הדעת שקיבלנו בוועדה, לרבות חוות הדעת של היועץ המשפטי של הוועדה, עורך-הדין שלמה שהם, הרי אם אתה רואה שאתה יכול להביא לרפורמה שאולי לא תפגע בחוק-יסוד: חופש העיסוק, נניח בתוך תקופה של חצי שנה או שבעה חודשים, אסור לך לעמוד ולחוקק חוק מול חוק-יסוד: חופש העיסוק, שיהיה לתקופה ארוכה מזאת. לכן קיצרנו את התקופה לשבעה חודשים, וכפי שאתם רואים, החוק פותח בכך שהתקופה של ההסדר מרצון, שיהיה הסדר כפוי, תסתיים ב-31 ביולי 1997.

אני רוצה לבוא ולומר לחברי הכנסת: אני עצמי – כל מי שהיה בוועדה ראה – התלבטתי אם להאריך או לא. אני חושב, שאם היום, שבוע לפני סיום ההסדר, לא נחוקק את החוק, בוודאי תהיה אי-ודאות בשבועות הבאים בשוק הביטוח. יש כאלה שטוענים שלא, יש כאלה שטוענים שכן, אבל חייבים לעשות זאת רק מתוך אותו ספק שיהיו כמה מבוטחים שלא תהיה להם תעודת ביטוח משום שייטכן שהם יידחו מחברה לחברה, ובזמן שהם יעברו מחברה לחברה יעבור זמן עד שיבטחו אותם. אפילו לדידם של אותם המסתייגים שחושבים שה"פול" כן יחוקק ו"אבנר" לא יחוקק, הרי אם אחד מהדברים האלה לא יחוקק במלואו, במעבר הזה יכולים להיות אנשים שלא יבטחו. יש כאלה שטוענים יותר מזה, שאם "אבנר" מתפרקת תהיה אי-ודאות גמורה. אבל אני אומר: אפילו לדידם של אלה שחושבים

שזה לא יקרה, הרי האי-ודאות של החודש הראשון דיה כדי לגרום לכך שיהיו אנשים ללא תעודות ביטוח רכב חובה תקפות, והדבר יכול ממילא להביא לכך שהם לא יקבלו את הפיצוי על הנזק. אי לכך, אני קורא לכנסת לקבל את החוק.

אני מצדי כמובן מבטיח, שאם הכנסת תטיל שוב על ועדה משותפת לחוק את החוק – קרוב לוודאי שכך יהיה – אם אני אהיה שותף לה או יושב-ראש של הוועדה, אעשה הכול כדי לעמוד על כך שהבטחתו של שר האוצר אכן תתממש ושעבודת החקיקה לא תארך יותר ממה שנתנו, ונזכה באמת לרפורמה בריאה יותר בנושא הזה – שהוא דרוש באופן לא כפיייתי, בצורה כזאת שיש חברות שאינן מעוניינות בקביעה הזאת – כדי שבאמת בתוך שבעה חודשים נראה רפורמה חדשה, הסדר חדש בשוק ביטוח החובה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

רבותי חברי הכנסת, יש מסתייגים לחוק הזה. אנחנו תיכף עוברים לדון בהסתייגויות. אני מבקש להזכיר לחברים: עומד לפנינו לילה ארוך של דיונים בחוק ההסדרים, עד הבוקר, על כן אבקש להקפיד על לוח הזמנים. אתן לכל מסתייג להעלות את כל ההסתייגויות שלו בבת אחת, כך שלא יצטרכו לטרטר אותם, אף שיכולתי להרוויח כמה הסתייגויות מזה שנפצל את ההסתייגויות. כל הסתייגות היא במסגרת זמן של חמש דקות.

ראשון המסתייגים – חבר הכנסת אברהם פורז. יש לך שתי הסתייגויות, אדוני, ועל כן יש לך זמן דיבור של עשר דקות. אחריו – חבר הכנסת דוד צוקר, הסתייגות אחת. אני כבר מודיע: מי שלא יהיה באולם במועד קריאת שמו, יפסיד את תורו לדבר.

אדוני חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בלשון המעטה, אינני אוהב את החוק הזה. גם יושב-ראש הוועדה הסביר באריכות מדוע הוא איננו אוהב את החוק הזה. אני חושב, שההסדר שיש לנו לגבי ביטוח החובה ברכב זה 20 שנה הוא הסדר קרטליסטי, מונופוליסטי, שצריך היה מזמן להביא לשינויו.

אני זוכר את השנים שלפני 1976, בתקופה שלפני חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים – גם אז, אני רוצה להזכיר, היתה חובת ביטוח, החוק הזה שבו אנחנו מדברים הוא חוק ותיק יותר מחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים – ואז חברות הביטוח ביטחו את המבוטחים כפי שביטחו אותם מפני נזקי רכוש, נזקי שרפה, ביטוח חיים וכל נזק אחר. איך עושה חברת ביטוח את הביטוחים שלה? פשוט מאוד: היא מבטחת, יש לה מבטחי משנה בחוץ-לארץ או בארץ, והיא משלמת את הפיצוי. במובן הזה הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים אינם שונים מהפיצויים הרגילים המשולמים לנפגע בכל הליך אחר שבו יש כיסוי ביטוחי.

מה קרה ב-1976? ב-1976, כפי שציין בצדק יושב-ראש הוועדה, הפכה האחריות למוחלטת. דהיינו, כאשר אתה מעורב בתאונת דרכים ואתה מבוטח, גם אם הולך הרגל שנפגע בתאונה קפץ ברשלנות מוחלטת אל מול המכונית שלך וגרם ב-100% לתאונה עצמה, אתה חייב לשלם. אם אתה חייב לשלם, חברת הביטוח שלך צריכה לשלם.

במשך הזמן היו גם הרחבות בתי-המשפט. לעתים אפילו הרחיבו את ההגדרה של נזק כתוצאה משימוש בכלי רכב, עד לדברים שהיו רחוקים מאוד מעניין של רכב, אבל זאת לא הנקודה כרגע.

חברות הביטוח פחדו אולי, לפני 20 שנה, בצדק, שהן עומדות לפני דבר בלתי צפוי לחלוטין, משהו שאי-אפשר לאמוד אותו, אי-אפשר מבחינה אקטוארית לדעת במה הוא עומד, ואז הן החליטו להתארגן במה שנקרא "אבנר", שזו בעצם מעין ערבות הדדית של כל חברות הביטוח, שמא אחת מהן תיפגע בצורה בלתי סבירה כתוצאה מקבלת החוק.

אבל מאז קרה דבר פשוט. מאז שולמו מאות אלפי תביעות, ואנחנו יודעים בדיוק מה היא המשמעות של חוק הפיצויים. כל חברת ביטוח יכולה היום, כאשר היא מבטחת מישהו, לאמוד בצורה מדויקת את מהות הסיכון שהיא עומדת בפניו ולעשות את ביטוחי המשנה המתחייבים.

נשאלת שאלה אחת, והיא השאלה היחידה הראויה לדיון. אם לא היו מאריכים את ההסדר של "אבנר", איך נמצא פתרון לאותם מבוטחים שאיש לא רוצה לבטח אותם? קרי, מבוטחים שמהווים סיכון יוצא-דופן, דהיינו אנשים שכבר היו מעורבים בתאונות רבות ויש להם "רקורד" עשיר של נהיגה פרועה או נהיגה חסרת זהירות, או ציבורים שלמים שבהם יש סבסוד של ציבורים אחרים.

לפי הערכות אקטואריות ששמעתי בשעתי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, אני לא בטוח שהמעורבות בתאונות דרכים והנזקים נגרמים דווקא בעטיים של כלי רכב ישנים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

תיכף אגע בזה. כי אם הבלמים ברכב ישן תקינים, ואם רכב הוא משנת ייצור מסוימת, שמחייבת אותו לעבור טסט פעמיים בשנה, והוא צריך לעבור כל פעם בדיקת בלמים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הפרמיה של הביטוח המקיף היא הערבות האישית – – –

אברהם פורז (מרצ):

בסדר. אבל אתה יודע שהיום אתה יכול לקנות בכל חברת ביטוח ביטוח צד שלישי מלא, מה שנקרא ביטוח חובה פלוס ביטוח שמבטח אותך מפני נזקי רכוש לצד שלישי.

דרך אגב, לגבי המכוניות הישנות, אני לא חושב שהן מהוות סיכון יותר מאשר מכוניות חדשות. מכונית מעל גיל מסוים חייבת לעבור בדיקה במוסך על-ידי פירוק הגלגלים ובדיקת הבלמים. מכוניות עוד יותר ישנות חייבות לעבור בדיקת רישוי פעמיים בשנה. אני לא חושב שמכוניות ישנות מהוות במובן זה סיכון יותר גדול ממכוניות חדשות. אולי להיפך, כשהמכונית היא חדשה ומודרנית, עם מנוע חזק – – –

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

– – – היא תתפרק.

אברהם פורז (מרצ):

לא, היא לא תתפרק. פרט לזה, אחת לשנה עושים בדיקת רישוי, מרימים גם את ה"פרונט" של המכונית ובודקים את הגלגלים, את הצירים ואת התפוחים וכל מה שצריך, ואם צריך, לא מעבירים את המכונית הזאת טסט. כך שמבחינת הבטיחות גם מכוניות ישנות הן מספיק בטוחות.

אבל מה? יש ציבורים שייטכן שהם מסובסדים על-ידי ציבורים אחרים. לפי נתונים שנמסרו לנו בשעתם, בוועדה שהייתי חבר בה בכנסת הקודמת, שדנה בהצעה לשינוי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים כדי להקטין את זכויות המבוטחים, כדי להקטין את התשלומים, כדי להקטין את הגירעון של "אבנר", נאמר לנו, למשל, שהאופנוענים לא משלמים למעשה את הפרמיה המתחייבת מהסיכון. מי שנוהג באופנוע גדול ומידת הסיכון שלו גדולה, וגם אם הביטוח הוא יחסית יקר, הוא לא

עומד בקריטריון האקטוארי. ואם היינו מטיילים, נניח, על אופנוענים את מלוא התשלום, הם היו צריכים לשלם פרמיה יותר גדולה.

אומרים: ציבורים כאלה, פלוס כאלה שיש להם עבר של תאונות דרכים, אולי מוניות, אולי כלי רכב אחרים, לא יהיה מי שיבטח אותם, כי כלכלית לא יהיה כדאי לבטח אותם. זו בעצם הבעיה היחידה שאנחנו עומדים בפניה.

לעניין הזה קיים, והיה קיים מאז ומעולם, גם לפני חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, ה"פול" שבו כל חברות הביטוח חברות, ואשר הן מבטחות את האנשים שאינם יכולים להשיג ביטוח אחר.

אם תשאלו אותי אם יש מקום לקיומו של ה"פול", יש בהחלט מקום. האם יש מקום לחייב את חברות הביטוח להיות חברות ב"פול"? – כן. כל עוד ביטוח החובה לרכב הוא ביטוח כפוי ואדם אין לו אלטרנטיבה ואתה רוצה למכור ביטוחי רכב, חובתך, חברת הביטוח, להיות חברה ב"פול". אבל ה"פול", נניח, יהיה בסך הכול 10%, 20% מהשוק, מה אנחנו צריכים את כל "אבנר"? מה אנחנו צריכים את הים הזה, שבו כדי לפתור בעיה של 10% מציבור המבוטחים אנחנו מכריחים 100% ציבור המבוטחים להיות חברים בדבר הזה?

אם הממשלה היתה מציעה הסדר איך לא בורחים מה"פול"; נניח, חובה על כל חברת ביטוח להיות חברה ב"פול", הייתי יכול לתמוך בזה. אבל כשהממשלה מציעה לא לעגן את ה"פול" אלא לעגן את כל "אבנר", אני חושב שזה איננו במקומו.

מה הנזק של כל הדבר הזה? הנזק הוא פשוט ביותר. כמו בכל ענף, התחרות היא הדבר הטוב ביותר שיכול להיות. נכון שבענף הביטוח לפעמים זה יכול להיות מסוכן, כי חברת ביטוח שמשתגעת בהנחות ובתעריפים עלולה בסופו של דבר לאבד את הראש ולפשוט את הרגל, ובשביל זה יש מפקח על הביטוח. חובתו של המפקח על הביטוח לבדוק תעריפים, לבדוק את ביטוחי המשנה ולבדוק שכאשר אתה קונה פוליסה אתה לא הולך לאיבוד במובן זה שאם פעם אחת תהיה תביעה תהיה חברת ביטוח רצינית שתוכל לעמוד בזה ולכסות את הנזק.

לכן, רבותי חברי הכנסת, מה שצריך היה לעשות פה הוא להבטיח את המשך קיומו של ה"פול" ולא את המשך קיומה של "אבנר". לדעתי, פשוט עשו יריעה גדולה מדי. במקום להבטיח את המשך קיומו של ה"פול", כפי שאמרתי, ל-10% מהבעיה, יצרו פה הסדר ל-100%. אינני יודע מה הם השיקולים של חברת הביטוח "אליהו" ושל חברות אחרות, אבל אומרים בענף הביטוח שיש סברה, והיא בהחלט אפשרית, שתפתח פה תחרות. כי בסופו של דבר ביטוחי הרכב הם מסוג הביטוחים שחברת הביטוח רוצה אותם, כי הם מביאים בעקבותיהם גם ביטוחים אחרים.

מה שנקרא CC כאשר בחור צעיר קונה לראשונה בחייו כלי רכב, וזה יכול להיות אפילו אופנוע, 50 סוסים, ופעם ראשונה בחייו הוא צריך לבטח את עצמו, הוא מגיע לחברת ביטוח, לסוכן ביטוח. בהזדמנות הבאה, כשהוא יקנה לעצמו דירה, חברת הביטוח תבטח את דירתו, ואם פעם הוא יפתח עסק היא תבטח לו את העסק. ואם יהיו לו ילדים, היא גם תסביר לו כמה חשוב לעשות ביטוח חיים. תפתח פה תחרות. אני לא רואה כל סיבה לכך שהענף הזה לא יהיה בתחרות.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שהממשלה לא היתה צריכה בכלל להביא את החוק הזה. היא היתה צריכה להביא חוק להסדר של נושא ה"פול". אני מאוד מקווה שלאור ההתנגדויות שהיו בכנסת תבין הממשלה שבזה זה נגמר ומעבר לשבעת החודשים לא תהיה הארכה.

נקודה אחת לעניין המשפטי. קראתי בעיון רב את חוות דעתו של היועץ המשפטי של ועדת החוקה, חוק ומשפט, השופט שלמה שהם. אם אתה קורא את כל חוות-דעתו, פרט למשפטים האחרונים, אתה משתכנע שהחוק הזה מנוגד לחוק-יסוד: חופש העיסוק, באשר הוא עושה דבר כמעט בלתי סביר. הוא נוקב בשמה של חברת ביטוח "אבנר" ומחייב תאגיד של חברות ביטוח. לפי חוות הדעת הזאת ההסדר הזה איננו חוקתי ואיננו עומד במבחן חוק-יסוד: חופש העיסוק. אבל אומר השופט שהם, שמאחר שזה מוגבל לכמה חודשים, הוא בכל זאת נותן לזה לעבור.

לכן ייתכן שזה עובר את ההגבלה החוקית, אבל ודאי שהוא איננו חוק ראוי. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת דדי צוקר איננו באולם, ולכן ההסתייגות שלו בטלה. חבר הכנסת קליינר איננו באולם, ההסתייגויות שלו בטלות.

משה שחל (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת שחל וקליינר התחלפו. בסדר, ההסתייגויות של חבר הכנסת קליינר עומדות בעין. אני מזמין את חבר הכנסת משה שחל. יש לך 15 דקות להסביר את שלוש ההסתייגויות. בבקשה, אדוני.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה לומר לך, שהחומר לחוק ההסדרים עדיין לא משוכפל, כך שיש לך זמן שתצטרך למלאו.

היו"ר מ' שטרית:

נוכל לעשות הפסקה.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, מה הבעיה?

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מציע שלא להרחיב מדי את ההסתייגויות.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, יש לי 15 דקות, ואני מקווה לשכנע את חברי הכנסת בהסתייגויות שאני מציע. קודמי, חבר הכנסת פורז, העלה את ההסתייגויות שלו לחוק. אני חושב, שכל משפטן שמתייחס לחוק הזה, חייב יהיה להגיע למסקנה שהחוק הזה איננו ראוי, הוא איננו חוקתי, ולהערכתי הוא גם ייפסל בסופו של דבר על-ידי בית-המשפט העליון.

הוא איננו עומד אף באחד מהמבחנים שקבע אותם חוק-יסוד: חופש העיסוק. אין חולק, כי לא היתה קיימת כל חובה שבדין להנפיק תעודות ביטוח רק דרך "אבנר". איש אינו חולק על כך. ההסדר הארגוני הגלום בחברה זו משקף התארגנות של חברות פרטיות בעלות אינטרסים כלכליים, וככזה יש לבחון את יעילותו, את חוקיותו ואת יישום האינטרסים הציבוריים שבחוק הביטוח ובחוק הפיצויים. לנפגעי תאונות דרכים.

באה אלינו הממשלה ברגע האחרון ואומרת: תצילו. אומר על כך היועץ המשפטי לממשלה, שהוא למעשה היה צריך להיות האיש המגן על החוק הזה בפני ועדת הכנסת, את הדברים הבאים: על מה מדובר כאן? מיישמו אוהב את החוק הזה? על מה אתם מדברים, אף אחד לא אוהב את החוק הזה, לא יזם אותו היועץ המשפטי לממשלה. בא הממונה על הביטוח ואומר: יכול להיות כאוס בענף. אני צריך שנתיים כדי למצוא סידור אלטרנטיבי לטווח ארוך. אני מבקש להפעיל סמכות מינהלית. אמרנו לו: לא תפעיל סמכות מינהלית, זה לא "בגיץ", כלומר לא עומד בבג"ץ. על כן ביקשה הממשלה להיכנס לגדר פסקת ההגבלה, על מנת שהפגיעה תהיה בחוק, על-פי המתחייב מחוק-יסוד: חופש העיסוק.

השאלה שעומדת על הפרק היא, האם החוק הזה אכן הוא מה שנקרא הגבלה ראויה ובמידה ראויה. לדעתי, הוא איננו עונה אף על אחד מהתנאים האלה. מה באים ואומרים לנו, כדי לגשר על האי-נוחות? ישבתי בכל ישיבות הוועדה, ישבו אתי חברי הטובים, גם יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת יהלום, גם חבר הכנסת רובי ריבלין וגם חברי כנסת אחרים; איש מהם דעתו לא היתה נוחה מהחוק. אבל אומרים לנו, כי המידתיות תהיה בקיצור הזמן. אני אינני מכיר, אדוני היושב-ראש, שיטה כזאת, שבה אפשר לכלוא אדם, אבל מה אומרים: אני כולא אותך, אבל לא לזמן רב; לא כפי שהממשלה ביקשה – לשנה. על-ידי זה שאני מקצר את התקופה – והגיעו לתקופה של שבעה חודשים, אף שהמפקח על הביטוח אומר שהוא זקוק לשנתיים, אבל לאחר שלושה חודשים יביא הצעה – על-ידי כך שיש לנו התחייבות, הפגיעה היא במידה ראויה.

לא היא. אם אסור לכבול אדם, אסור לכבול אותו גם לשעה, לא רק לשבעה חודשים. הרי הטענה הזו תעמוד בפני בית-המשפט. אני מנסה, ולו ברגע האחרון, להגיד לחברי הכנסת: רבותי, לא יאה לנו להביא לכך שזה יהיה חוק ראשון שייקבע על-ידי בית-המשפט העליון שהוא לא חוקתי, ובוודאי לא כאשר מדובר בחוק המובא על-ידי ועדה שחבריה הם חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שחל, קיצור הזמן הוא בגלל מבחן הסבירות – – –

משה שחל (העבודה):

אני לא מקבל את זה. חבר הכנסת רובי ריבלין, כאשר אתה מדבר אתי על 20 שנה, קל וחומר. לו היית האדם הסביר שבא לשפוט, אתה יודע שבית-המשפט היה בא ואומר לממשלה, לכל הממשלות: 20 שנה היה לכם זמן, ואתם באים עכשיו ברגע האחרון ופוגעים בחוק? מדוע נזכרתם, לשם מה זה דרוש? ואז השאלה היא אחרת.

רבותי חברי הכנסת, בפני חברי הוועדה לא הציגו חלופות. לו באו ואמרו לנו, כי יש פתרונות אחרים, והגענו למסקנה שזה הפתרון ואין בלתו, הייתי יכול להבין.

היו"ר מ' שטרית:

יש פתרון אחר. הם יכלו להוריד את המחיר של "אבנר" ב-10%.

משה שחל (העבודה):

עוד נגיע גם לבעיה של "אבנר". אני רוצה לומר מהן הבעיות שנוצרו בחוק הזה ומה הביא אותי לעמדה שהגעתי אליה.

דבר גרר דבר. ההתחלה היא הסכם חופשי בין חברות פרטיות שנעשה ברצון. איש לא התערב. אותנו לא מעניין, שיעשו את ההסכם. המפקח יפקח, יקבע את גובה הביטוח – זהו תפקידו – ואת העלות שלו על כל המשתמע מכך. כאשר מסתיימת התקופה ומישהו רוצה להשתחרר, במקרה זה חברת "אליהו", באים ואומרים: נכפה עליו בכוח שיהיה במסגרת החוק, כי אין לנו דרך אחרת. אנחנו חוששים מכאוס, כפי שאמר המפקח על הביטוח.

נבחן את הבעיות אחת לאחת, אדוני היושב-ראש: א. ממתי חקיקה של הכנסת באה לחייב בחוק, לקבע אותו כהסכם פרטי ולכפוף אותו לחוק? בדרך לעשות זאת התעוררו כמה שאלות: "אבנר" היא חברת ביטוח פרטית ככל חברה, שבעלי המניות שלה הן חברות הביטוח עצמן. היא איננה עונה על-

פי ההגדרה הפורמלית של החוק על תנאי יסודי מבחינת ההון שלה. אומרים לנו שהפגם הזה יירפא. תתעלמו ממנו. זה בעיני פגם חמור.

היו"ר מ' שטרית:

איך הוא יירפא?

משה שחל (העבודה):

הוא לא נרפא. כך רוצים. מה הטענה? אומרים, כי מאחר שהחברה מוגבלת למעשה בהתחייבויות שלה, היא איננה פועלת כמו כל חברת ביטוח רגילה. לא מיניה ולא מקצתיה. אמרתי למפקח על הביטוח: מה אתה רוצה ממני? לך אתה ותשנה את התנאים ש"אבנר" עובדת בהם. תבוא ותקבע שהיא אינה חייבת בהון הנפרע כמו כל חברת ביטוח. היום היא איננה עונה, ולכאורה ניתן להגיש מחר תביעה ולבקש את פירוקה. אומרים, כי זה לא קורה מהיום למחר, זה ייקח זמן. אז מה? בהבדל מגורם פרטי, אנחנו מחויבים לשמור על החוק גם כאשר אין בעיה.

אני זוכר, בתקופה שבה כיהנתי כשר האנרגיה, שהשלטון מרגיש את עצמו חזק, ואומר: אני יכול להוציא צווים. טענתי טענה בפני עובדי המשרד, שלהבדיל מאדם פרטי שמתכן לו מס, הוא יכול לבוא זה מקובל והכול בסדר. ממשלה כממשלה חייבת לשמור ביוזמתה על כל תג TAX EVADING ולומר ועל כל מלה של החוק. לא יעלה על הדעת שהמפקח על הביטוח יבוא ויאמר: יש פגם בחברה, אך אני מתעלם ממנו.

בוא נתייחס לדבר השני: האם באמת אין אלטרנטיבה? אני לא מקבל את זה. רבותי, איש לא הוכיח לנו, שאם באמת לא תהיה חקיקה ולא יהיה חיוב, לא יוציאו תעודות ביטוח. חברת "אליהו" הציגה תעודות. אני לא לוקח את הראיות שלה, מפני שהיא צד מעוניין. הצענו לה, והיה אתי יושב-ראש הוועדה בהתחלה, שניתן לה בחוק סעיף שאומר כי ה"פול" יהיה בחקיקה, ונכתוב בחוק שלא תסרב חברת ביטוח לבטח אדם שהוא בלתי סביר. במחילה מכבודו של המפקח על הביטוח, אם תהיה תאונה של מישהו שמהווה סיכון, וחברת ביטוח כלשהי לא תרצה לבטח אותו, ידאג לחייב אותה, כי היא חיה ממנו והיא מקבלת ממנו את הרשיון. לדעתי זה היה הפתרון הרצוי, ואותו אציע כאן בהסתייגות. לא צריך ללכת למכת הפטיש הזאת, שהיא תקדים מסוכן מאין כמוהו.

אדוני היושב-ראש, אוסיף לך עוד שני דברים, כי אני מכיר את הרגישות שלך ואת ההתעניינות שלך בדברים אלה: אין ויכוח על-כך שיש פה הסדר כובל, ואין ויכוח שהסדר כובל היה צריך לפעול על-פי חוק ההגבלים העסקיים, וצריך היה לפנות לממונה על ההגבלים העסקיים. מר טורבוביץ, הידוע בחריפותו מבחינה משפטית, אמר בפני הוועדה שהוא קיבל הוראה שלא להביע את דעתו. אסרו עליו להביע את דעתו, אבל דעתו ידועה: לא היה הליך. אומרים לנו, נכון שיש הסדר כובל, אבל אם תחוקקו את החוק, יתקפל בתוך החוק גם אישור ההסדר הכובל. מי מינה אותנו? אנחנו באמת מעוניינים בכך?

אומר לכם דבר נוסף: לולא עברתי את בית-הספר הזה, הייתי אומר: אנשים טובים – אגב, חברים שלי היושבים פה במליאה, חברים אמיתיים שלי – רבותי, עברתי בדיוק את הטיעונים האלה עם

חברות הדלק. באופן טבעי, כולם רוצים את הממשלה, כולם רוצים להיות מחוברים לצינורות שלה ולא להתאמץ. תלכו לתחרות, לא יקרה דבר.

אמרו שתתמוטט המדינה, שתהיה בעיה ביטחונית, שצריך להקים ועדת חקירה, אם חס וחלילה שלוש חברות הדלק הגדולות אז – "פז", "דלק" ו"סונול" – לא תהיינה בעלות החזקה על היבוא ועל כל המקטע. רבותי, אני אומר לכם, מאז ועד היום, כל שנה חוסך משק המדינה 100 מיליון דולר. שום דבר לא התמוטט, שום דבר לא קרה, ביטחון המדינה לא נפגע. לא רק זה, אמרו שלא ימכרו לנו נפט. מוכרים לנו נפט, לא קרה כלום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, אם החוק הזה לא יתקבל, אני מבטיח לך שלא יקרה שום דבר. תאמין לי, יתחילו להתחרות, כלום לא יקרה. לזכותם של חברי הטובים, בלבם פנימה הרי הם צוחקים ואומרים: תראה את חברי הכנסת, איך הצלחנו לסדר אותם. הבהלנו אותם, אמרנו להם. אני מכיר את זה. אתה היית יחד אתי כעורך-דין פרטי, אתה מכיר את השיטה. עם חצי חיוך אתה בא ואומר: שמע, אני עובד עליהם. עבדו עלינו, עבדו עליכם. לא יקרה שום דבר לענף הביטוח. אם יקרה, אין בעיה להיכנס. אנחנו נוציא צו בתוך 24 שעות.

אדוני היושב-ראש, חטא נוסף על כל החטאים האחרים שעשתה הוועדה בהוצאת היצירה הזאת מתחת ידיה. אומרים לנו: אנחנו נביא פתרון אחר, אבל בינתיים תחוקקו. פעם ראשונה שראיתי שחברה פרטית מקבלת עיגון והגנה בחוק.

אני רוצה לשאול אתכם, אינני יודע מה מצבה של "אבנר". אם הממשלה חוקקה חוק ובו היא אמרה שחובה לבטח דרך "אבנר", אם מחר קורה לחברה משהו, ואני לא רוצה להגיד יותר מזה, מישהו מעלה על דעתו שהממשלה לא תהיה חייבת בערבות במשתמע מזה? חד-משמעית. היתה לנו פרשת מניות הבנקים, ופה לא מדובר בכסף קטן, מדובר בהרבה כסף. יבואו ויגידו, כל אזרח יגיד: אתם חוקקתם את החוק, אתם נתתם לה את המעמד, אתם הכשרתם אותה למרות כל המכשולים.

אני אומר לך, ידידי חבר הכנסת רובי ריבלין, שמך הטוב, מבחינה משפטית, יעמוד אז בסימן שאלה. מדוע אמרתי שאני לא אצביע בעד? אני לא רוצה שהבג"ץ יגיד מחר: מי אלה שישבו בוועדה המשותפת הזאת? אילו חברי כנסת? מילא, אלה שאינם משפטנים, אין לי טענה אליהם. הבהילו אותם, הממשלה מבקשת, מה לא עושים. אבל אתה יחד אתי? בשום פנים ואופן לא.

היועץ המשפטי של ועדת החוקה, ואני לא מצטט אחרים ולא אביא מובאות – לא מעורך-הדין יוסף חריש, שכתב חוות דעת, כי הוא נשכר על-ידי חברה מסוימת; לא את פרופסור דוד ליבאי, שרק לא

מזמן הוא היה חבר כאן בבית. לא אצטט אותם. אני לוקח את חוות הדעת של היועץ המשפטי של ועדת החוקה, חוק ומשפט – – –

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מה אמר פרופסור דוד ליבאי?

משה שחל (העבודה):

הוא כנראה יגיש את הבג"ץ.

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אתה לא יכול לצטט אותו.

משה שחל (העבודה):

אמרתי שאני לא מצטט אותו.

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

– – – כאילו שהוא אמר משהו ואתה לא מצטט אותו. הוא לא אמר כלום.

משה שחל (העבודה):

הוא דיבר אתי. אמרתי שאני לא אצטט שני אנשים שבאופן אישי אני מאוד מכבד אותם, לא את השופט יוסף חריש, היועץ המשפטי לשעבר, ולא את פרופסור דוד ליבאי, ששוחחו אתי בעניין, כפי ששוחחו אחרים. אני לוקח רק את חוות דעתו של היועץ המשפטי של ועדת החוקה, חוק ומשפט, השופט לשעבר מר שלמה שהם. אגב, הוא יושב כאן, עבודה לתפארת. גם עברית יפה וגם סגנון יפה.

אני מכיר מסמכים משפטיים שנכתבים על-ידי שופטים בעדינות רבה. מה אומרת חוות הדעת? – רבותי, יש לכם חוק שאסור לכם לחוקק אותו; חד וחלק, בעדינות אבל חד-משמעית. אין מלה אחת טובה שהוא כותב על החוק. הוא אומר: גם במבחן התכלית ספק אם תעמוד הצעת חוק זו, שהרי אליבא דכולי עלמא במבחן התכלית הפוזיטיבי לא תעמוד ההצעה. כולם מסכימים, כי ההסדר המוצע אין תכליתו ראויה, פוגע הוא בזכויות שלא כדין. דברים חמורים מאוד, תאמינו לי. מי שבקיא בפסיקה

ואיך שופטים כותבים – זה למעשה קטילת החוק כולו. והמבחן השלישי, הוא אומר במפורש: גם במבחן זה לא תעמוד הצעת החוק.

בסיכום דבריו הוא אומר כך: העולה מן המקובץ, כי הצעת חוק זו יוצרת מכשלות חוקיות ופגיעותיה בזכויות יסוד, ספק אם הינן לתכלית ראויה.

הרי אנחנו אוהבים להתחכם בכנסת, מדוע לא. לא בבית-משפט, לא יעזור כלום. אומרים לי חברי: מה אתה מדבר? זה לא חוק, זו הוראת שעה. באמת כך? זה לא חוק? אני אומר לך, חבר הכנסת רובי ריבלין, תרשום לפניך, בעוד שבעה חודשים תוקף החוק הזה יוארך, ויגידו לך שזה אסון, החלטת ואין לך ברירה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תרשום לך שאני אצביע נגד.

משה שחל (העבודה):

אם הוא לא יבוטל על-ידי בית-המשפט. פגיעה בזכויות יסוד אסור שתהיה גם לדקה אחת מיותרת; לא לשבעה חודשים וגם לא לשבעה ימים.

מטעמים אלה הצעתי הצעה פשוטה והגיונית, לחוקק את החוק, לבטל את העניין של "אבנר", לא להסתבך פה, לחוקק את ה"פול" ולהגיד: תהיה חובה לבטח כל אדם על-פי הכללים שהיו לפני שנה. נאפשר למפקח על הביטוח, שאמר שבתוך שלושה חודשים יהיה לו פתרון, להביא לנו את הפתרון ולגמור את הפרשה הזאת בלי שתצא מכשלה תחת ידינו.

אדוני היושב-ראש, היום הזה בעיני הוא בעיה מבחינתו של הפרלמנט הישראלי. אם יתקבל החוק, אנחנו נוציא מתחת ידינו בפעם הראשונה חוק בלתי חוקתי, שפוגע גם במעמדה של הכנסת, מפני שזאת תהיה סטירת לחי אם באמת בית-המשפט העליון יחליט שהחוק הזה איננו ראוי ואיננו עומד במבחן חוקי היסוד.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. הדובר הבא – חבר הכנסת מיכאל קליינר. יש לך שתי הסתייגויות. אחריו – חבר הכנסת ראובן ריבלין.

אני רק מבקש להעיר, עד שחבר הכנסת יעלה, לגבי הערתו של חבר הכנסת יהלום. התקנון נתן את דעתו לעניין שהעלית. סעיף 66(ב) אומר: "נאום מעל במת הכנסת לא יכיל אזכור שיחה שהתנהלה

בין חבר הכנסת לבין שר או בין חבר הכנסת לבין חבר הכנסת אחר". מאחר שהוא אזכר שיחה בין לבין פרופסור ליבאי, שהוא חבר הכנסת לשעבר, זה לא חל. הוא יכול לאזכר.

משה שחל (העבודה):

גם לא אזכרתי את תוכן השיחה.

היו"ר מ' שטרית:

מותר לאזכר, כי הוא לא חבר הכנסת ולא שר.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, הוא לא אמר מתי היתה השיחה. אם השיחה היתה בתקופה שליבאי היה חבר הכנסת, ייתכן שזה כן חל. זה נושא לוועדת הפירושים.

היו"ר מ' שטרית:

חזקה שאז בכלל הנושא לא היה על הפרק, לא דיברו על זה.

בבקשה, אדוני. יש לך עשר דקות תמימות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צריך לתת את הרקע לחוק הבעייתי אך החשוב הזה. לפני 20 שנה חוקקה מדינת ישראל את אחד החוקים הסוציאליים המתקדמים ביותר בעולם כולו בנושא פיצוי נפגעי תאונות דרכים. בניגוד למדינות אחרות, בישראל אין תקרה לפיצוי של מי שנפגע. במדינת ישראל, שלא כמו במדינות רבות, אין אותו אלמנט בעייתי שהיה קיים עד לחקיקת החוק לפיצוי נפגעי תאונות דרכים, והוא נטל הראיה, רשלנות תורמת, כל אותן בעיות שהקשו מאוד, בייחוד על השכבות החלשות, בייחוד על החלשים שלא כל כך קל להם לשכור עורך-דין בבואם לפצות את עצמם על תאונת דרכים. היום, כל מי שנפגע מתאונת דרכים, אם נהג ואם הולך רגל, הוא צריך להוכיח את הנזק, הוא פטור מהוכחת העדר רשלנות תורמת. לא עולה השאלה מי אשם, והוא מקבל פיצוי מלא על הפגיעה שנפגע.

כאשר מדינת ישראל חוקקה את החוק הזה, היות שהוא היה חסר תקדים ברמת החברתיות שלו, הרי לא ידעו להעריך כמה הוא יעלה למדינת ישראל, ולכן הסכימו חברות הביטוח להקים אותו תאגיד שנקרא "אבנר", כאשר הממשלה, בצורה זו או אחרת, עמדה מאחורי התאגיד, וועדת הכספים של

הכנסת, על-ידי אישור תעריפי הביטוח, למעשה היתה אמורה לדאוג, שבהתאם לעומק ההוצאה כך יהיה עומק הכיסוי על-ידי ציבור המבוטחים.

נכון שהיה זה הסדר וולונטרי. אבל זה היה הסדר וולונטרי כזה שברור שאם מרכיב אחד, אם חברה אחת יוצאת ממנו, ההסדר הזה מוכרח לקרוס, כיוון שחברה תוכל מטבע הדברים להחליט את מי היא מבטחת ואת מי היא לא מבטחת. ואם היא תיקח רק את הטובים, רק את הדוקטור שנוסע ב"וולבו" ממרכז העיר למקום העבודה שלו, ברור שהיא תוכל לקחת תעריף נמוך יותר, היות שרמת הסיכון נמוכה בהרבה מזו של כלי רכב בני עשר שנים של משפחות מרובות ילדים בעיירות פיתוח, שנוסעים הרבה.

דוד טל (ש"ס):

ברוכות ילדים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ברוכות. תיקנתי. אם אתה אומר את זה, ודאי שאני מתקן.

ההסדר הזה היה קיים כל העת. בשלב מסוים ניסתה אחת החברות לצאת מההסדר, ובג"ץ החליט שהיא לא יוצאת מההסדר הזה, כיוון שהיה ברור שההסדר הזה יכול להיות קיים רק אם כולם נמצאים בפנים, רק אם קיים שוויון בין כל החברות. ואז חברה אחת רצתה לצאת. למה רצתה לצאת? מסיבה מאוד לגיטימית, שמקובלת בחברה חופשית: היא רצתה להרוויח יותר. היא רצתה לבטח רק את אלה שהסיכון הביטוחי שבהם יותר קטן. אין בזה שום פסול. רק ברור היה שזה יקרה גם בחברות אחרות שירצו לצאת. כי אם אחת יוצאת ומרוויחה יותר, כמו חוק הכלים השלובים, ברור שהקיום של התאגיד הזה יהיה תלוי ברצון של יתר החברות להפסיד ולממן את הרווח של החברה האחת שיצאה. היות שזה לא תאגיד סתמי אלא תאגיד שעליו מבוסס אותו חוק סוציאלי חשוב שנקרא חוק נפגעי תאונות דרכים, ברור שהיה צריך למצוא הסדר אחר, וברור שיש תכלית ראויה מאוד מאוד, והיא למנוע את קריסת החוק.

אפשר לשאול, ואני מצטרף לשואלים, למה לא עשו את זה קודם לכן. אפשר לשאול, איך לא ידעתם. אפשר לשאול, למה חיקיתם לרגע האחרון, וכל השאלות נכונות. אבל זו עובדה, שאם היום לא נחוקק את החוק הזה, ב-31 בדצמבר אין תעודות ביטוח, ולא יחדשו תעודות ביטוח, ו"אבנר" תקרוס, ועמה החוק. מי שייפגעו יהיו כל מי שייפגעו בתאונות דרכים. יודע את זה גם חבר הכנסת שחל. רק מה אמר חבר הכנסת שחל בוועדה? בוועדה הוא לא הכניס הסתייגות מתוחכמת שתעקר את החוק. בוועדה הוא אמר: בואו נקרא לכולם באופן וולונטרי להאריך את ההסדר, כשהיה ברור שאותו קליינט אחד שרוצה להרוויח – לא קליינט של מר שחל, חלילה – לא יקבל את ההצעה הזאת. לכן, אולי כל החברים שישבו בוועדה אינם מבינים ואנשי חברות הביטוח סידרו אותם. אני לא מבין, רובי ריבלין לא מבין, בייגה שוחט לא מבין, דדי צוקר לא מבין, כולם מטומטמים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא אמר את זה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

את כולם סידרו. טוב, כי בייגה שוחט הוא לא עורך-דין, הוא לא מבין בכלכלה, הוא לא מבין בביטוח. דדי צוקר, שהיה יושב-ראש ועדת החוקה, אינו מבין. יושב-ראש ועדת החוקה, חבר הכנסת יהלום, שאגב, מכה בצורה תקיפה מאוד נגד העניין של החוקתיות, אינו מבין שום דבר. רק חבר הכנסת שחל ניהל מלחמה הירואית באיזה להט נורא. אני מקבל את זה, וטוב שאחרי כל כך הרבה שנים נשמר הלהט, והלוואי על כולנו. אבל בסך הכול לנו אין שום להט. הממשלה ביקשה שנה. ועדת החוקה אמרה – שנה זה יותר מדי. יש לכם שבעה חודשים, יש התחייבות שניתנה, ובוודאי הזכיר את זה יושב-ראש ועדת החוקה – לא הייתי כשהוא דיבר – יש התחייבות של שר האוצר להכין בתוך שלושה חודשים חקיקה שתסדיר את העניין.

אני לא מבין איזה מניע יש למישהו לסכן את "אבנר", ועמה לסכן את החוק הסוציאלי, החשוב, שכולנו כל כך מתגאים בו, שמגן על השכבות החלשות. לתכלית הראויה הזו, כן, היינו מוכנים, גם יושב-ראש הוועדה, גם חברי הכנסת שהזכרתי, לתת את הארכה הזו, כדי למנוע את הסכנה הזו.

עם כל הכבוד, שלטון החוק הוא דבר חשוב, ומי כמוני בעד תחרות חופשית. אבל – הגנה על חוק כל כך חשוב כמו חוק נפגעי תאונות דרכים והגנה על אותם מסכנים ויצירת מצב שלא יהיה, כמו שהיה בזמנו עם האופנועים, כאשר נדרשו תעריפים יותר גבוהים. ומה מציע חבר הכנסת שחל? באמצעות ה"פול" ודאי שישלחו את המבוטחים. הרי הדוקטור שנוסע מעט, בעלי ה"וולבו", אף אחד לא ישלח אותם ל"פול". הם בסדר, הם עוד יקבלו את ההנחה של החברה הזאת, שרוצה לצאת. הם ישלמו 7% פחות. אבל את כל תושבי עיירות הפיתוח וכל המשפחות ברוכות הילדים, חבר הכנסת טל, אותם ישלחו ל"פול", כדי שישלמו 25% יותר, ואולי בכלל ימוטטו להם את החוק, ואז בכלל הם לא יהיו מוגנים.

אני רוצה לומר, שגם אני חושב שעדיף בלי החוק הזה. אבל אני לא חושב שיש הרבה תכליות שהן תכליות ראויות יותר מאשר התכלית שהחוק הזה נחקק לשמה. אני גם חושב שהיו גם פנים אחרות בחוות הדעת של היועץ המשפטי של ועדת החוקה. אבל מעל לכול, מי שבדק את החוק הזה מבחינה חוקתית היה היועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי לממשלה הופיע בפני ועדת הכנסת – אומנם לא בפני ועדת החוקה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אבל המשנה הופיע בפני ועדת החוקה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

והמשנה הופיע בוועדת החוקה, ואמר היועץ המשפטי, ואמר המשנה ליועץ המשפטי, ואמר היועץ המשפטי של משרד האוצר, שהחוק הזה הוא חוק נכון, ובדקו אותו, והוא חוקתי במובן הזה. חוק-

יסוד: חופש העיסוק יצר סייג שאמר, שחוק שלכאורה פוגע בעיקרון של חופש העיסוק אבל הוא תכלית ראויה ובמידה הסבירה, ניתן לחוקק אותו. נכון, לכן אחת הסיבות שהורדנו משנה לשבעה חודשים היא כדי לוודא שאנחנו עומדים גם בקריטריון של המידה ולא רק בעיקרון של התכלית הראויה.

לכן אני חושב שצריך לתמוך בחוק הזה. אני רוצה לומר גם מה שאמר חבר הכנסת רובי ריבלין: אם יביאו לנו חוק חדש בתוך שלושה חודשים, נדון בו. אני בטוח שיביאו, ואני בטוח שיעמדו בדיבורם. אם ינסו להאריך את תוקף החוק הזה כפי שהוא, כולנו נתנגד לו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין לנמק שתי הסתייגויות. אחריו – אחרון המסתייגים, חבר הכנסת אברהם שוחט.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני מוכרח לומר, שלא בלב קל ולא בדעה נחרצת ולא בהיסח הדעת יכול אני לבטל את טיעוניו המרשימים והעמוקים והחשובים של חבר הכנסת שחל. אני מוכרח לומר, שכפסע היה ביני לבין קבלת הכרעה לפי גרסתו ולפי משנתו. ואני מוכרח אפילו לומר, שאני בהחלט יכול לצפות, שעל ההחלטה שאקבל הערב כאשר ארים יד בעד החוק שאנחנו מביאים בפני הכנסת, אקבל ביקורת לא מעטה מבית-המשפט העליון כחבר כנסת וכחבר בית-המחוקקים.

אבל כבר אמר מנחם בגין, יש שופטים בירושלים. אומנם, יש שופטים בירושלים, ואולי ראוי שבנושא כל כך מרכזי, כאשר עדיין אין לנו בית-משפט לחוקה, יבוא בית-המשפט העליון ויפסוק. ודאי תגוש עתירה בעניין זה. בהכירי את הנפשות הפועלות בשטח ואת יכולתן להתמודד נגד ממסד שלם – אני מדבר על אליהו, חבר הכנסת לשעבר, ועל העמידה האמיצה שלו בתוך הוועדה עצמה – אני מוכרח לומר שוודאי יבוא העניין לידי דיון בבית-המשפט העליון. אבל אינני בטוח כל כך, חבר הכנסת שחל, שהחלטתו תהיה נחרצת כפי שאתה קבעת, ואינני בטוח כל כך שהם יסירו חיוך מעל פניהם של אלה שאתה אמרת שהם מחייכים כאשר הם כאילו מוכרים לנו "בובקעס", בלשון העם.

אני בהחלט חושב שהטיעונים שהופיעו בפנינו הם טיעונים כבדי משקל. אני הזהרתי את עצמי אזהרה חמורה ביותר כאשר הצבעתי בוועדה נגד הסתייגויותיו של חבר הכנסת שחל, מהטעם הפשוט, שאני חושב שעומדות בפנינו שתי שאלות; האחת – שאלה חוקתית: הכיצד נחוקק חוק שעל פניו הוא מנוגד לחוקה שאנחנו חוקקנו במו ידינו? והשאלה השנייה – האם אין בזה אותו סייג המאפשר לנו מפעם לפעם לעשות צדק חברתי על-ידי יכולתנו לפעול כבית-המחוקקים? ובאמת יבואו השופטים היושבים בירושלים ויקבעו אם אכן פעלנו כראוי, ויהיה בכך לפחות משום תקדים לדורות, כאשר הכנסת בעתיד לבוא תיאלץ לחוקק חוקים.

אני מוכרח לומר עוד, שאני אעשה זאת הפעם תוך שימת דגש בנושא הציבורי, אבל אני, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, מציע גם לך לומר לממשלה הנכבדה, שאם תבוא אלינו בעוד שבעה חודשים, כחזונו של חבר הכנסת שחל, אני אז אצטרף לחבר הכנסת שחל, או על כל פנים, אני עצמי,

גם בלי להצטרף לאחרים, אצביע נגד כל אפשרות להאריך את תוקפו של חוק זה, משום שנתנו לממשלה באותה מידת סבירות את כל הזמן ואולי חודש יותר מאשר תכננו לעשות כן, בגלל פגרת הכנסת.

אינני רוצה לחזור על כל הדברים העובדתיים שצריכים להם כדי לדון בשאלות העומדות בפנינו. אגע באותן נקודות שנגעו בהן חבר הכנסת שחל וחברים אחרים. אני מוכרח לומר, שיש כאן תכלית ראויה, משום שהציבור אכן עלול למצוא את עצמו נפגע, גם באשמת הממשלה. אינני מנקה את הממשלה מהשיהוי שהשתהה עד היום ולא אפשרה להעביר חוק בטרם פורענות ובטרם באה אלינו בקריאת א.א.א. – אנא בואו והצילו אותנו על-ידי קבלת חוק מעבר, משום שאנחנו עומדים בפני מים אדירים ואיננו יכולים לפגוע בציבור עצמו.

הציבור שנמצא בבית צריך להבין, אילו לא היינו כופים היום בחוק אנטי-חוקתי על חברות פרטיות להתקשר אלה עם אלה בחוזה, דבר שהוא בבחינת שומו שמים עבורי כליברל וכמשפטן – – –

השר לשעבר חבר הכנסת שוחט, אני דן בחוק שאתה היית בין אלה שבגללם לא חוקק בזמנו. לא אכפת לי שאתם לא שומעים, כי בלאו הכי אני מדבר לאנשים בבית. אבל קצת מפריע שאתם מדברים בשלישייה. אדוני היושב-ראש, אני מצטער על ההערה.

משה שחל (העבודה):

מותר לשאול שאלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה.

משה שחל (העבודה):

השאלה היא אם אין אלטרנטיבה אחרת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שאין אלטרנטיבה אחרת, ובמלוא הכנות.

משה שחל (העבודה):

גם אם תהיה הוראה שחובה על כל חברת ביטוח לבטח כל אדם?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא בחנתי את ההצעה שלך, אם כי שמעתי אותה וביקשתי לדבר עם הממונה על הביטוח, כמחוקק, על מנת להבין.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ריבלין, מותר לשאול אותך שאלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

מדוע לא יורשה לחברה אחרת להתחרות עם "אבנר", ולהטיל עליה חובה לבטח כל מי שיפנה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אילו בא היום איזה שהוא גוף חדש וטוען, מה כופים עלי – – –

היו"ר מ' שטרית:

שלמה אליהו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שלמה אליהו, שהודיע בהחלט בזמן ל"אבנר" שהוא מתכוון שלא לחדש את ההסכם בינו לבין הקבוצה, נהנה במשך 20 שנה ממצב שהפך להיות קבוע במדינת ישראל. נכון שהוא הזהיר אזהרה מוקדמת גם את הממונה על הביטוח וגם את אנשי "אבנר", שאכן הסתיימה החתונה ביניהם ואין הוא רואה בה חתונה קתולית, שכן חתונה קתולית לא יכירנה מקומה בחוק מדינת ישראל ובאווירה שאנחנו חיים בה במשך 3,800 שנה.

אילו היה מדובר בדבר שנכפה על אנשים, והם לא הכירו אותו מעולם, הייתי נותן יתר משקל לעובדה שאני לא מוכן לחוקק שום חוק שיכפה עליהם, ואפילו ליום אחד, להתקשר בהסכמים שהם לא רוצים בהם. אבל, אדוני היושב-ראש, מדובר פה במצב המשכי – הוא נמשך 20 שנה – שאנשים וחברות נהנו בו והרוויחו כספים לא מעטים. והנה, בהחלט בדין וביושר ובצדק באים ואומרים: מבקשים אנחנו להפסיק את העניין. אבל ראה מי עומד מול המאבק הכביר בין החברות הכלכליות – אותו אזרח פשוט שצופה בנו עכשיו בטלוויזיה ושואל: מה ילד יום? מה יהיה עלי? אתם תיאבקו ביניכם, תדונו אם זה חוקתי ואם לא חוקתי, אם החוק צודק ואם איננו צודק, ואנה אני בא, ואנה אני הולך, ואיפה חברת הביטוח שתתארגן.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ריבלין, אני רוצה לחדד את השאלה. תסלח לי שאני שואל אותך, אבל אתן לך את הזמן הנוסף של השאלה שלי. זאת פררוגטיבה של היושב-ראש.

יש חברת ביטוח "אבנר" – היו לה הישגים שלה והיו לה כישלונות משלה. אדם שהיה שותף בחברה הזאת – זאת חברה פרטית – החליט לפרוש ממנה. הוא מודיע שהוא רוצה להוזיל את מחירי הביטוח ב-7% ומציע לכלל הציבור לעשות ביטוח חובה אצלו. מדוע שהממשלה לא תיתן לו להתחרות? היתה טענה כלפיו שמא הוא יבטח רק אנשים מסוימים; אבל אם החוק יקבע שהוא חייב לבטח כל אדם, לא תהיה לו ברירה – או שיבטח במחיר נמוך יותר ב-7% או שיתקפל וילך הביתה ו"אבנר" תישאר לבדה. מדוע לא להעמיד אותו במבחן הזה? אולי בעקבותיו היו באים אחרים. כאן כופים עליו באמצעות ההסדר הזה להמשיך להיות חלק מאותה חברה, וכופים על אנשים להיות מבוטחים במחיר מופקע אצל חברה שהממשלה כאילו נותנת לה גיבוי מלא ונותנת לה אחריות מלאה. בזה חבר הכנסת שחל צודק, אם חברת "אבנר" תתמוטט מחר – הממשלה תהיה אחראית, כי היא אומרת לאנשים: אתם יכולים לבטח כאן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לאדוני על שאלתו, משום שאני חושב ששאלה זו נשאלה על-ידי כל אחד מהאנשים הצופים בנו כרגע. לכן אתן לך את התשובה שהיא התשובה המכרעת. אדם המבקש חופש התקשרות, שמאפשר לו גם לקבל הנחה, צריך לדעת – אותו אדם שצופה בנו עכשיו – שחברת "אליהו" יכולה להסכים לבטח אותו ויכולה גם לא להסכים. ייווצר מצב, אדוני היושב-ראש, שאתה מרחם על אכזרים ומוצא את עצמך בסוף מתאכזר לרחמנים.

משה שחל (העבודה):

היושב-ראש אמר שיחייבו את חברת הביטוח לבטח כל אדם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בא השר לשעבר וחברי הטוב – אני לומד ממנו רבות, אינני רוצה לומר רבי, אבל בהחלט מורי חבר הכנסת שחל – ושואל שאלה מאוד רצינית: הרי אני נותן לך פתרון.

הלכתי אצל המפקח על הביטוח ושאלתי אותו: מה האלטרנטיבות שאתה מבקש להביאן אלינו בתוך שלושה חודשים, כי ראה הוזהרת – לא תקבל ארכה נוספת. עד כה ננזפת על כך שעד היום לא באת אלינו, אבל דע לך שאנחנו מדברים על חוק מעבר, על הוראת שעה, שיהיה חוק לכל דבר. אני לא מתחמק מעניין זה ואני לא פוטר את עצמי בטענה שמקלה עלי בתור עבריין שעובר על סעיף חוקתי מפורש. לא, אני חושב שפה אנחנו עושים מעשה חקיקה בשלוש קריאות, שיש גם שאלה אם לא צריך היה בכלל לחוקק אותו כחוק-יסוד גם כהוראת מעבר. אבל בסך הכול אני בא ומזהיר את עצמי, וכפי שאמרתי, הלכתי אל המפקח ואמרתי לו: מה אתה מעלה בחתך על מנת להביא לכנסת? שאלתי גם את שר האוצר לשעבר, חברנו אברהם שוחט.

אומרים: יש שלוש אלטרנטיבות שבאות עכשיו לדיון, ואחת מהן תבוא. שתי אלטרנטיבות קוטביות זו לזו. אחת התחרותית, זו שאתה מדבר עליה – כאשר המשמעות של מודל התחרות היא ביטול כל הסובסידיות שאנחנו נתנו לביטוח כלשהו וכמובן העלאת הפרמיות. מובן שיש בכך סיכון לקבוצות אוכלוסין, לקבוצות סיכון שהפרמיות שלהן תהיינה גבוהות ביותר. אני משער שהצופים בבית מאוד התרשמו – כי אם אני הייתי יושב בבית הייתי מאוד מתרשם – גם מעומק טיעוניו וגם מיכולת הביטוי של חבר הכנסת שחל, אשר באמת טען טיעונים שהם נכסי צאן ברזל בחוקתיות וגם בתהליכי חקיקה.

הדבר השני, אדוני היושב-ראש וחבר הכנסת שחל, שאמר המפקח על הביטוח, הנמצא כאן אתנו, שהביטוח הלאומי יקבל על עצמו את העניין ויטפלו בנושא תאונות הדרכים כפי שמטפלים לפי החוק בנושא פיצויי נזיקין לנפגעי תאונות עבודה.

מובן שהדבר השלישי הוא האפשרות שחבר הכנסת מעלה – יהיה "פול", שבו הסיכון יתחלק 60%–40%, 30%–70%, ואינני רוצה להלאות גם את הכנסת וגם את "דברי הכנסת" וגם את הצופים בנו באותם דיונים באשר הם.

אומר המפקח על הביטוח: אחת מהאלטרנטיבות תובא בפניכם. לא צריך לעשות דבר, אלא סוף מעשה במחשבה תחילה.

סאלח טריף (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם ביקשה הממשלה אותו פרק זמן לתכלית ראויה של מניעת כאוס בקרב האוכלוסייה, מניעת אפשרות שאתה שם בבית או אחד מכם לא יוכל לקבל ביטוח; אם הדבר הוא גם לזמן סביר, לאותה תקופה שאנחנו קבענו – ואינני רוצה לומר שהיו בוועדה הצעות המדברות על תקופה בהסכמה, ומכיוון שלא הסכימו כל העוסקים בדבר לבוא לידי הסכמה בלי חקיקה, נאלצים אנחנו בלית ברירה

להצביע בעד חוק זה. אנחנו עושים זאת למען הציבור ועל מנת שייעשה סדר ומתוך כוונה שלעתיד לבוא לא יהיה שום חוק במדינת ישראל, אלא אם כן הוא כורח בל יגונה, שבו יחויב מישהו להתקשר בהסכם עם מישהו אחר בלי שהוא חפץ בכך. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזמין את אחרון המסתייגים, חבר הכנסת אברהם שוחט, לנמק שתי הסתייגויות שלו. מסגרת הזמן שעומדת לרשותך, אדוני, היא עשר דקות תמימות. האמת היא, שאם אתה מפסיק לדבר עכשיו, אנחנו יכולים להצביע.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אתה יכול לצלצל כי אני לא אנצל את כל עשר הדקות.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת יהלום, אתה מתכוון להשיב למסתייגים?

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן. אני אשיב במשך יותר מחמש דקות.

אברהם שוחט (העבודה):

אני, מכל מקום, אהיה קצר. אני לא אנצל את עשר הדקות שעומדות לרשותי. אני רוצה לומר מה היה המבחן שלי לצורך קבלת ההחלטה, ואני תומך של החוק הזה ואציע להסיר את כל ההסתייגויות אשר הוגשו לקראת קריאה שנייה ושלישית.

אני לא נכנסתי כל כך למהות הצד החוקתי, וחזקה עלי שכאשר היועץ המשפטי לממשלה אמר את מה שאמר בוועדת הכנסת, והמשנה ליועץ המשפטי אמר את מה שאמר באופן ברור ביותר בוועדה המשותפת לוועדת החוקה ולוועדת הכספים, וכאשר התברר לי שעל-פי המלצת היועצים המשפטיים של הממשלה הדבר תואם את יכולתה של הממשלה להתגונן במידה שאכן יוגש בג"ץ בעניין – מאותו רגע ששמעתי את הדברים האלה לי היה מבחן אחד בלבד. אני מתכוון לאותו מבחן שידידי חבר הכנסת רובי ריבלין דיבר עליו, המבחן של הבהירות, של המשך דבר מסוים לתקופה מוגבלת מאוד, תוך התחייבות של שר האוצר לבוא בתוך שלושה חודשים עם הצעה ומתוך הנחה שהוועדה המשותפת, או כל גוף שיעסוק בחקיקה הזאת, יהיה מסוגל לגמור את הדבר.

מבחינתי החיים חשובים יותר מכל מיני פלפולים ומהצגת עמדות שקשה לחיות אתן, ובחוק הזה מעורבים 5.5 מיליוני תושבי ישראל. אני הייתי רוצה – עם כל זה שיש מקום לשינויים, ללא צל של ספק – שתקופת הביניים לא תהיה תקופה של קריסת מערכת, חס וחלילה, של חוסר בהירות, אלא תהיה תקופה שבה אנחנו יכולים להגיד לתושב: אדוני היקר, היה הסדר מסוים 20 שנה, הוא נמשך עוד שבעה חודשים. לאחר מכן ייפתח פרק חדש, יהפכו את הדפים והדבר ייבחן בהתאם לחקיקה אשר תהיה.

לכן, זה המבחן הראשון שלי, ולא אלף ואחד דברים, כאשר יכול להיות שיש צדק בחלק מהדברים שהוצגו, אבל ברגע שמי שמוסמך לתת לנו – לחברי הכנסת והממשלה – את ההגנה אמר את דברו בתחומים שדובר עליהם בעיקר על-ידי חבר הכנסת שחל, נראה לי שאכן צריך לקבל את פניית הממשלה. העובדה שהוועדה קיצרה את משך התקופה אומרת בעצם לממשלה – אנא הזדרזו ותעשו את הדברים במהירות האפשרית וכמו שצריך.

לפיכך, לי לא היו היסוסים רבים. אני שמעתי את הטיעונים בוועדה המשותפת, גם מפי הגופים האינטרסנטיים המסחריים, גם מפי אנשי "אבנר", גם מפי שלמה אליהו ונציגיו. שמעתי את הטיעונים של חברי הכנסת משני הצדדים, ואני שלם לחלוטין עם העובדה שהחוק הזה, כפי שהוגש – ואני אומר את זה לך, אדוני היושב-ראש, כי אתה שאלת בקריאת ביניים מה היה קורה – אני אומר לך: רק בגלל הספק שהדברים היו מתרחשים לא כפי שהיו קיימים עד עתה ולא היתה תשובה חד-משמעית בעניין, עדיף להמשיך את המהלך כפי שהוא לתקופה מוגבלת, מתוך מגמה להגיע לפתרון נכון בלי להיכנס לתקופה אפורה, תקופה בלתי ברורה, תקופה שיכולה להכביד על האזרח. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת שוחט. האם אתה רוצה להשיב, חבר הכנסת יהלום?

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה. אנחנו כבר צלצלנו, כך שמיד אחרי תשובתו של חבר הכנסת יהלום אנחנו נעבור להצבעה.

חגי מירום (העבודה):

כמה זמן אתה תדבר?

שאלו יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

שעתיים, עד שיהיה שכפול של חוק ההסדרים...

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהנושאים הועלו על-ידי כל המסתייגים בשום שכל. הם העלו באמת את ההתלבטויות, ואני מוכרח לציין, שכל מי שהיה שותף בוועדה ראה את ההתלבטויות עולות בצורה רחבה, בצורה רצינית, הכול היה על השולחן. אני אישית – והבעתי את דעתי בוועדה – הייתי מאוד מאוד מעדיף את המודל התחרותי, ושלא יהיה כלל צורך בחוק. אבל, חבר הכנסת שחל, עם כל הכבוד להסתייגותך – וזו גם תשובה ליושב-ראש הישיבה חבר הכנסת שטרית – כל חבר כנסת שמגיש הסתייגות צריך לצאת מתוך הנחה שאולי היא תתקבל, הוא ודאי רוצה שהיא תתקבל. בוא נניח שההסתייגות שלך תתקבל, למה לא הוספת עוד סעיף, שאומר שחובה על כל חברת ביטוח לבטח? הרי זה הסעיף המרכזי, שבלעדיו אתה לא יכול להוביל את החוק הזה.

משה שחל (העבודה):

שאלו יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, אדוני. הרי מה יקרה – נניח שבעוד כמה דקות תתקבל ההסתייגות של אדוני – – –

משה שחל (העבודה):

יש לי פתרון. בין ההצבעה בקריאה שנייה לבין ההצבעה בקריאה שלישית, אם מתקבלת ההסתייגות, מחזירים את החוק לוועדה ומוסיפים סעיף.

שאלו יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הרי זה מה שרציתי לומר. אדוני מבין שבגלל זה החוק יצטרך לחזור לוועדה, נכון? ויצטרכו לתקן אותו. זאת אומרת, בינינו לבין עצמנו, ב-31 בדצמבר אין כלום, אנחנו נמצאים כמה ימים לפני סוף השנה. עכשיו אני שותף, לא הסתירתי את דעתי בוועדה ואמרתי אותה בהצגת החוק: ממשלת ישראל היתה צריכה להביא בפנינו את הפתרון שלה לפני חצי שנה, לפני שלושה חודשים. מכאן אני תובע את העלבון ממשלת ישראל – לחוקק ולתת הוראת שעה, משום שאותה רפורמה שהיא רוצה להביא בעוד שלושה חודשים היא היתה צריכה להביא לפני שלושה חודשים. אבל מה לעשות – זה המצב.

יתירה מזאת – הרי חברות הביטוח אומרות, כי מאחר שהן ראו שהממשלה עם כל כוונותיה הולכת יחד אתן להציג את החוק בקריאה ראשונה, והחוק עבר בקריאה ראשונה אפילו לגבי שנה שלמה, הן יצאו מההנחה הזאת, הוציאו פוליסות ולא ביטחו בביטוח משנה.

היו"ר מ' שטרית:

נראה לי שכבר לא תשכנע את חבר הכנסת שחל.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יתירה מזאת, המפקח על הביטוח אומר: היום, כאשר יש אחריות של 30% של כל חברה ו-70% של "אבנר", אישתי להרבה חברות לעסוק בביטוח רכב חובה. אם מחר אני מטיל על חברה את כל ה-100%, ומוריד מכאן את חובת "אבנר", יש חברות שאני צריך לפסול אותן מלעסוק בביטוח רכב חובה, כי מבחינת ההון שלהן הן לא יעמדו בזה. הוא מגיע אפילו למחצית מן החברות העוסקות היום בביטוח חובה. זאת אומרת, לפי המצב הקיים ולפי ההצעה האלטרנטיבית, כשנמצאים כמה ימים לפני 31 בדצמבר, ייווצר מצב של ערבוביה וחוסר ודאות, אני לא אומר מלים יותר קשות.

לכן גם אני הגעתי למסקנה וכיבדתי מאוד את חברת "אליהו", עד עכשיו אני מכבד את שלמה אליהו, כל הכבוד לו על עמידתו הנחרצת, הוא הכין את עצמו. לפני החוק הוא הוציא ביטוחים עצמאיים וביטח את עצמו בחברות משנה. אלא מאי? אי-אפשר לסמוך רק על זה, כי באות החברות האחרות ומפרקות את כל הקדרה הזאת, ואז אני לא יודע מה יקרה – ייתכן שכן, ייתכן שלא. בשל הספק כדאי שנחוקק את החוק.

ללא כל ספק, אי-אפשר להביא את חוות הדעת של ידידנו הטוב, המבריק, המסור והנאמן, המשפטן, השופט בדימוס עורך-הדין שלמה שהם ולא לקרוא את מסקנתו. מסקנתו בסעיף 5 אומרת, שאם מדובר בלית ברירה ואחרי שהמשלה הביאה זאת לתקופה מוגבלת, הרי שצריכים לחוקק את החוק. אין אפשרות להביא רק את ההקדמה, בלי מסקנתו בסעיף 5.

הוועדה שאני עומד בראשה – כפי שאמרתי, זו לא ועדת החוקה, זו הוועדה המשותפת של חוקה וכספים שהוקמה על-ידי ועדת הכנסת לצורך החוק הזה בלבד, הוראת שעה. אין לי ספק, שבכל מקרה תהיה ועדת החוקה מעורבת בזה. אם אכן ועדת הכנסת תטיל עלי לעמוד שוב בראש ועדה משותפת, אני מתחייב כאן שתבוא רפורמה. לא אתן את ידי להארכת הוראת השעה הזאת מעבר לשבעת החודשים האלה. מה שעשינו הוא שאמרנו לממשלה ש-12 חודש הפכים לשבעה חודשים, אותנו, ואמרתי את זה לשר האוצר. לכן קיבלתי את התחייבותו בכתב, שמכאן ואילך תהיה רק רפורמה שתואמת את חוקת היסוד ואת הנושא של ההגבלים העסקיים והיא תוכל לבוא להמשך החקיקה. אני לא אתן את ידי להוראת השעה של החוק מעבר לאותם שבעה חודשים. זו ההתחייבות שלי מעל במת הכנסת.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לכנסת להסיר את כל ההסתייגויות ולקבל את הצעת החוק.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום.

רבותי, אנחנו עושים עכשיו תרגול מהיר של הצבעה על ההסתייגויות כמו שנעשה בחוק ההסדרים.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מוותר על ההסתייגות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוותר על ההסתייגות.

אברהם פורז (מרצ):

גם אני מוותר.

היו"ר מ' שטרית:

גם אתה מוותר? תודה רבה.

ובכן, רבותי, נצביע על ההסתייגויות שלא ויתרו עליהן. ההצבעה תהיה ידנית, ונגמור את העניין.

חבר הכנסת פורז הסיר את הסתייגותו לשם החוק. יש הסתייגות של חבר הכנסת צוקר. מי בעד – ירים את ידו. אם הוא איננו, אנחנו לא מצביעים. ההסתייגות שלו נופלת בלי הצבעה.

להסתייגותו של חבר הכנסת קליינר – מי בעד, ירים את ידו. הוא הסיר אותה.

להסתייגות של חבר הכנסת שחל – מי בעד, ירים את ידו. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ההסתייגות נפלה. ובכן, רבותי, תמו ההסתייגויות לשם החוק. על כן אנחנו מצביעים על שם החוק על-פי הצעת הוועדה. החוק ייקרא: חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996.

אנחנו עוברים להסתייגויות לסעיף 1. חבר הכנסת פורז הסיר את הסתייגותו, חבר הכנסת קליינר הסיר את הסתייגותו, ונשאר חבר הכנסת שחל עם הסתייגות – – –

קריאות:

לא הצבעת על שם החוק.

היו"ר מ' שטרית:

סליחה. מי בעד שם החוק כהצעת הוועדה – ירים את ידו. מי נגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שטרית:

שם החוק אושר כהצעת הוועדה.

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף 1. נשארה רק הסתייגותו של חבר הכנסת שחל.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש הצבעה אלקטרונית.

היו"ר מ' שטרית:

הצבעה אלקטרונית. בבקשה להצביע – מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 1 – 4

נגד – 28

נמנעים – 2

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, רוב של 28 נגד, ארבעה בעד, שני נמנעים. אני קובע, שההסתייגות של חבר הכנסת שחל לסעיף 1 של החוק לא נתקבלה.

אין לנו עוד הסתייגויות לסעיף 1. אנחנו מצביעים על סעיף 1 כהצעת הוועדה. מי בעד ומי נגד? הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 32

נגד – 3

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, רבותי, רוב של 32 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע, שסעיף 1 אושר כהצעת הוועדה.

אין לנו הסתייגויות ליתר הסעיפים של הוועדה, אלה סעיפים קטנים ולא סעיפים ראשיים, ולא נצביע עליהם בנפרד.

אם כן, אנחנו מצביעים על החוק כולו בקריאה שלישית. מי להצעת החוק? הצבעה אלקטרונית. נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד החוק – 32

נגד – 3

נמנעים – אין

חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז-1996, נתקבל.

היו"ר מ' שטרית:

על-פי התוצאות אושר החוק ברוב קולות גדול של 32 בעד, שלושה נגד. החוק אושר בקריאה שנייה ושלישית.

אני מכריז כרגע על הפסקה בישיבת הכנסת עד השעה 19:00. אני מקווה שבשעה 19:00, כאשר יונחו על שולחן הכנסת ההסתייגויות לחוק ההסדרים, תחודש הישיבה ויתחיל המירון מעכשיו ועד ליום חמישי בבוקר.

(הישיבה נפסקה בשעה 18:28 ונתחדשה בשעה 19:04).

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997).

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' שטרית:

רבותי חברי הכנסת, אני פותח בזאת את הישיבה על חוק הסדרים במשק המדינה להכנה להצבעה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. כפי שידוע לכם, הוגשו הסתייגויות והן מונחות, כרגע, על שולחן חברי הכנסת. אנחנו מתחילים בזאת את המירוץ כדי לגמור את הדיון בכל חבילת ההסתייגויות הללו ולהגיע להצבעה, אני מקווה, אם ירצה השם, לא יאחר מיום שני בלילה, חרף תקוות האופוזיציה – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

הבא?

היו"ר מ' שטרית:

כן, הבא.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר מ' שטרית:

אמרתי: אני מקווה. אסור לי לקוות?

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

רגע, ביקשתי לפניך.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, קודם תנו לי לגמור לדבר ואחר כך אני אאפשר לכם להעיר את הערותיכם. עם כל הכבוד, אני מבקש לתת לי לסיים את דברי, ולאחר מכן, כמובן, אתן את רשות הדיבור לשני אנשים שרוצים לדבר בעניין.

אני מבקש להסביר, קודם כול, את נוהל הדיון בחוק ההסדרים. בחוק ההסדרים, מבחינת נוהל הדיון, אינני מדבר כרגע על לוח זמנים ולא על כמה דברים עקרוניים שכבר סוכמו בוועדת הכנסת. הדיון מתחיל עכשיו, יימשך מעכשיו ברציפות, היום, כל הלילה, מחר במשך כל היום ובמשך כל הלילה, וכנ"ל ביום רביעי במשך כל היום וכל הלילה, שעליו יש ויכוח – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אם לא יהיו שינויים.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' שטרית:

תן לי לסיים; אמרתי שעל זה יש ויכוח. אם לא יהיו שינויים. כרגע, זה מה שנקבע בוועדת הכנסת. אם לא נגמור עד אז את חוק ההסדרים – הדיון יימשך ביום שני לאחר מכן, כך שביום שלישי אנחנו אמורים לעבור לדון בתקציב המדינה ולהצביע עליו.

לגבי ההסתייגויות – נצביע לפי הסידור הקיים היום, אלא אם כן תהיה הבנה אחרת – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אתה. אלא אם תהיה הבנה אחרת, אנחנו נצביע על כל פרק בסופו, ולכן על הפרק הראשון בחוק ההסדרים – שם החוק, פרק א' – נצביע יחד ולא נעשה את שם החוק פרק נפרד ופרק א' נפרד, ואחר כך נעבור לפרק ב' וכן הלאה, עד תום.

אני כבר מבקש להודיע שסדר הדיון יהיה כזה: כל מסתייג יוכל לעלות ולנמק שתי הסתייגויות במסגרת זמן של עשר דקות, ואחריו יבוא המסתייג הבא. מסתייג שלא יהיה באולם בזמן קריאת שמו יפסיד את תורו ואותן שתי הסתייגויות תקוזזנה לו ממכסת ההסתייגויות שלו.

מאחר שנהגנו בכנסת שעברה שלא להקפיד על כך שאנשים ידברו בהסתייגות הרלוונטית, כי ממילא כל אחד רוצה לדבר על מה שהוא רוצה – גם פה ודאי לא תהיה מגבלה כזאת. החברים והציבור מוזמנים להאזין לנימוקים השונים של כל חברי הכנסת בהסתייגויות השונות על-פי הנוהל הזה. בתום כל פרק, כאמור, תיערך הצבעה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ' שטרית:

לפני העברת רשות הדיבור לשני האנשים שביקשו את רשות הדיבור, ולא יותר, חבר הכנסת מיכאל איתן וחבר הכנסת רענן כהן – הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה עתה על שולחן הכנסת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997), התשנ"ז–1996, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז–1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' שטרית:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן. למיקרופון, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני רואה, כאן, הסתייגויות לשם החוק. מה שרציתי פשוט להבהיר, אני מבין שזה גם בהסכמה, שההצבעה תהיה לפי פרקים, לפיכך ההסתייגויות לשם החוק – – –

היו"ר מ' שטרית:

אמרתי זאת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – – תצורפנה לפרק א' – – –

היו"ר מ' שטרית:

אמרתי את זה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – – והן חלק מפרק א'.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רענן כהן. אולי אתה יכול להציע שלא נצביע לפני שתיים-עשרה אז נשחרר את האנשים לישון.

קריאות:

– – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה שתיים-עשרה – – –

קריאות:

– – –

היו"ר מ' שטרית:

הראשונה. בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להדגיש בדבריך שאמרת שאולי ההצבעה, למרות שהדגשת לאחר מכן, עד יום שני הבא, אנחנו מדברים, כפי שאמרת, על כל פרק ופרק מצביעים ברגע זה.

היו"ר מ' שטרית:

כן.

רענן כהן (העבודה):

זה דבר אחד.

דבר שני, במקום שבו כתוב קבוצת רענן כהן, דהיינו – ואני רוצה גם שהמזכיר ישמע – מדובר על כל חברי סיעת העבודה, כולה. כלומר, זה לא רק שמי, אלא כל חברי סיעת העבודה.

היו"ר מ' שטרית:

זה ברור מאליו.

רענן כהן (העבודה):

אני לא יודע מה ברור. אתה כבר מכיר אותי, אתה יודע שאני אוהב שהדברים יהיו יותר ברורים מברורים, כדי שלא נתווכח ולא נתחיל לדון – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רענן כהן, מזכירות הכנסת, בעת ספירת ההסתייגויות של כל חברי העבודה, בכל מקום שבו כתוב קבוצת רענן כהן מנתה לחברי העבודה הסתייגות.

רענן כהן (העבודה):

יופי. לכן יש לנו כאלפיים הסתייגויות. אנחנו רק מתחילים היום. באתי עם מצב רוח טוב.

היו"ר מ' שטרית:

אין שום בעיה, חבר הכנסת רענן כהן. יש לנו סבלנות ומצב רוח טוב. אנחנו בהחלט יכולים להתחיל.

אם כן, רבותי, אנחנו עוברים לדון, כאמור, בחוק הסדרים במשק המדינה. ואני מזמין לנמק את ההסתייגות הראשונה – – –

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר מ' שטרית:

סליחה, חבר הכנסת רביץ, לא ראיתי אותך, אני מתנצל.

אני מזמין, ראשית, את יושב-ראש ועדת הכספים להציג את החוק בפני הכנסת. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להציג לפניכם את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997).

חברי הכנסת, חוק זה כשמו כן הוא – הוא בא לתקן חוקים שונים, לבטל חוקים, לדחות תחילתם של חוקים ולקבוע הוראות נוספות, והכול במטרה להשיג את יעדי המדיניות הכלכלית ולעמוד במגבלת הגירעון שנקבעה לשנת 1997.

חוק זה, שעבר בכנסת בקריאה ראשונה לפני כחודשיים, נדון בוועדת הכספים במשך כל התקופה הזאת. הוועדה שמעה משלחות רבות, וחבריה פעלו הן בתוך הוועדה והן מחוצה לה עד הרגע האחרון כדי להתאים את חוק ההסדרים להשקפותיהם של חברי הוועדה ולדעותיהם על המדיניות הכלכלית ועל התקציב בשנת 1997.

אדוני היושב-ראש, עד כמה שזיכרוני מגיע ועד כמה שביררתי, שינוי כזה בחוק הסדרים, כפי שהוא נעשה בידי חברי ועדת הכספים, אין לו תקדים. לאמור, אנחנו קיבלנו חוק הסדרים מהממשלה, ואנחנו, חברי ועדת הכספים, ערכנו כל אחד לפי השקפתו שינויים בחוק ההסדרים. זאת אומרת, שחברי ועדת הכספים הנוכחית בראשות היושב-ראש אינם חותמת גומי. דנו בחוק ההסדרים דיון מעמיק, ערכי, ענייני, ואני חייב לציין שגם משרד האוצר לא היה נעול על הקונצפציה שהוא הגיש לנו וגם הוא היה קשוב לשמוע את ההערות של חברי הכנסת מוועדת הכספים.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לעמוד עתה רק על השינויים שהוכנסו בהצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לעומת הצעת החוק כפי שעברה פה בקריאה ראשונה – את זה יש, בעצם, להדגיש – חלק מהדברים נעשו ממש ברגעים האחרונים, עד אתמול בלילה. נעשו שינויים, חלקם מהותיים מאוד, וחשוב שכל חברי הכנסת יהיו מודעים לכך.

אני מבקש, חברי הכנסת, שתשימו לב, כי מספרי הסעיפים שונו לעומת הצעת החוק הכחולה בעקבות ביטול סעיפים ומחיקת סעיפים. כמו כן הוכנסו שינויי נוסח וסגנון שעליהם לא אעמוד.

הפרק הראשון, חברי חברי הכנסת, שבו הוכנסו שינויים מהותיים, הוא הפרק העוסק בחוק לעידוד השקעות הון. לפי הצעת החוק המקורית, היתה הפחתה גדולה בשיעורי המענקים, אך לאחר דיונים שנמשכו עד לרגע האחרון, אמש, הוחלט כי המענקים יהיו כדלקמן: שיעור המענק למפעל תעשייתי באזור פיתוח א' יהיה 20% במקום 10%, ובאזור פיתוח ב' 10% במקום 5%, כאשר כל המענקים נקבעים בחוק ללא כל שיקול דעת של מענק מינהלי. כידוע לחברי הכנסת, בעבר היו חלק מהמענקים מענקים מינהליים, כלומר לפי שיקול דעת של המשרד הרלוונטי. כיום כל המענקים שהוסכם עליהם עוגנו לחוק.

מפעלים קטנים – מה הם מפעלים קטנים לצורך זה? השקעה עד 160 מיליון שקל, כלומר, כ-50 מיליון דולר – יהיו זכאים בשנת 1997 למענק השקעה בשיעור של 24% באזור פיתוח א' ו-12% באזור פיתוח ב'.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שכמעט לכל תיקון יש אבא. כלומר, תמיד היה חבר כנסת מסוים שהתנפל על נושא מסוים והוביל אותו וחברי כנסת אחרים סייעו בידו. אינני יודע אם ראוי שאזכיר

חבר כנסת זה ולא אחר, כי אני עלול גם לשכוח. לכן אינני מזכיר את שמותיהם של חברי הכנסת. אני רק יכול לומר לכם שכל חברי ועדת הכספים היו שותפים לתיקונים השונים שהם התוצאה של החוק שלפנינו.

במפעלי תיירות באזור פיתוח א' יקבל בית-מלון 20% במקום 10% בחוק המקורי. מפעל תיירותי אחר יקבל 10% במקום 5%. באזור פיתוח ב' יקבל בית-מלון או חניון 10% במקום 5%.

בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות נקבע שבאזור פיתוח א' יקבל מענק של 20% במקום 10%, בהצעה המקורית, ובאזור פיתוח ב' יקבל 10% במקום 5%.

באופן כללי אני יכול לומר, שחברי ועדת הכספים הצליחו להכפיל את הסיוע בכל הסעיפים לגבי חוק עידוד השקעות הון.

חיים אורון (מרצ):

הכניסו מינהלי בתוך – – –

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני בהחלט רואה בזה הכפלה. חבר הכנסת אורון, אתה יודע מה היה קורה למינהלי בשנה שאין בה תקציב, שיש בה קיצוץ, ואתה יודע שבמינהלי אפשר פשוט לומר: אין כסף.

חיים אורון (מרצ):

אבל זה לא היה אף פעם.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לפי דעתי זה נקרא הכפלה. ממש בשטח זאת נקראת הכפלה.

רבותי חברי הכנסת, תחומי האזורים לחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות ייקבעו על-ידי השרים באישור ועדת הכספים.

אני רוצה לציין עוד דבר – בעקבות השפעתם של חברי הכנסת מן הקואליציה ומן האופוזיציה וגופים שונים במשק נשמרה המהות המקורית של החוק לעידוד השקעות הון ונוצרה קשיחות רבה בהוצאה

התקציבית, כיוון שחלק גדול יותר מן ההוצאה נקבע בחוק ולא במענק מינהלי הנתון לגמישות. אוי לו לתקציב שנתון לגמישות בשנת 1997.

תחולת השינויים היא לגבי התוכניות שאושרו החל בכ"ב בטבת התשנ"ו, דהיינו 1 בינואר 1997. תוכניות להשקעה בתעשייה, בחקלאות ובתיירות שקיבלו אישור לפני תחילתו של חוק זה, יחול עליהן הדין הקודם.

כפי שכבר אמרתי, בחוק זה הוכנסו שינויים מהותיים שעליהם אעמוד להלן. ביטול הסעיפים שהיו אמורים להקטין את הגירעון בתקציב המדינה חייב מציאת מקור תקציבי נוסף. המקור הוא פרוגרסיבי יותר, לדעתנו, לעומת ההצעות המקוריות, והוא אי-עדכון מדרגות המס ונקודות הזיכוי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה כל כך פרוגרסיבי בזה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה יותר פרוגרסיבי מאשר ההצעה המקורית, למשל הפגיעה בקצבאות הילדים. ואת תסכימי עם זה שזה יותר פרוגרסיבי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חברת הכנסת גוז'נסקי, קראתי שיש לך המון הסתייגויות. אז חבל, צריך לשמור על הכוח.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אני חושב שכבר עברנו את שלב הוויכוחים. אני מציע שננהל את הדיון בצורה שקטה. יושב-ראש הוועדה יגיד את דבריו, אני רואה שאת רשומה בהרבה מאוד הסתייגויות, ויש לך זמן ויכולת לנמק כל מה שאת רוצה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני לא אמרתי שהחוק הוא פרוגרסיבי. אמרתי שהוא יותר פרוגרסיבי מההצעה המקורית, ואני בטוח שגם חברת הכנסת גוז'נסקי תסכים שהוא יותר פרוגרסיבי.

בהצעה שהגיש לנו משרד האוצר אתמול בבוקר נכלל גם אי-עדכון נקודות הקצבה, שהן קצבאות הילדים של הביטוח הלאומי. כיוון שהוצע מנגנון מסובך למניעת השחיקה שהיתה עלולה להיווצר אצל משפחות מעוטות הכנסה עם ילדים, החליטה ועדת הכספים, כי נקודות הקצבה, כלומר קצבאות הילדים, תמשכנה ליהנות מעדכון מלא ללא שינוי.

השינוי שהוכנס בפקודת מס הכנסה מורכב משני חלקים. האחד הוא הוראת שעה לשנת 1997, שלפיה לא תעודכנה המדרגות בינואר, בפברואר ובספטמבר של שנת 1997, וכן לא יעודכנו נקודות הזיכוי, אלא אם תהיה עלייה חריגה במדד המחירים לצרכן ביולי 1997 לעומת נובמבר 1996, שאז זה עודכן, ביותר מ-10%.

שחיקה זו של המדרגות ונקודות הזיכוי, שזה 2.4% בינואר וכ-5% בממוצע במהלך השנה, אמורה להגדיל את הכנסות המדינה כפיצוי בגין ביטול הביטול של קצבאות הילדים וגביית התשלומים בגין ביקור אצל רופא ותרופות. בהמשך אתייחס לזה.

עם זאת, הוחלט שאם בעלי הכנסות של עד השכר הממוצע במשק ייפגעו ביותר מ-1%, וזאת לאחר בדיקה במהלך השנה, תימצא דרך לפצותם דרך מנגנון המס. הוועדה רשמה לפניה הבטחה זו של שר האוצר, שנאמרה על-ידי שליחי האוצר לוועדה בשם שר האוצר.

הצעד השני שהתקבל הוא חקיקה של קבע. בגלל הירידה בקצב האינפלציה, וכולנו מקווים מאוד ומתפללים שאכן הירידה תימשך, ניתן להסתפק בעדכון של מדרגות המס ונקודות הזיכוי פעם אחת בשנה. ולכן העדכון הבא יהיה בינואר 1998. עם זאת, כדי להקל על בעלי הכנסות הנמוכות, פוצלה לשניים מדרגת המס הראשונה שעליה היה מס בשיעור של 15%, 10% על הכנסה של עד 1,640 שקלים, ו-20% על 1,640 שקלים נוספים. לדוגמה, סף המס לרווק יהיה מעתה 2,406 שקלים לעומת 2,113 שקלים כיום. כאן יש כמובן הקלה.

חברי הכנסת, בסעיפים הדנים באגרה עבור מתן שירותי בריאות לתלמידים נקבע, שרשות מקומית תהיה רשאית לקבוע סכום מופחת או מוגדל לאגרה הבסיסית, ובלבד שסך כל האגרה לא יפחת מהסכום הכולל, כדי להתחשב במצב הסוציו-אקונומי של תושביה.

ההנחות תינתנה כמפורט בתוספת השביעית כלהלן: למשפחות שלהן ארבעה ילדים או יותר, שהם תלמידים, לגבי הילד הרביעי ומעלה יכולה ההנחה להיות עד מלוא סכום האגרה, דהיינו אפס. למשפחות של הזכאי לגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, לפי חוק הביטוח הלאומי, או גמלת הכנסה של משרד הדתות, או הזכאי לתשלום לפי חוק המזונות – ניתן יהיה לתת הנחה עד מחצית האגרה. לאחרים יכולה ההנחה להגיע עד חמישית מסכום האגרה.

תושבים ביישובי פיתוח ובערי פיתוח, בהתאם לרשימה שיגיש שר האוצר לאישור הממשלה, יהיו פטורים מתשלום האגרה. רשימת היישובים הזאת תובא לאישור של ועדה משותפת לוועדת הכספים ולוועדת העבודה והרווחה.

חברי הכנסת, בסעיפים העוסקים בתקנונים של קופות-חולים הוכנסו שינויים ונקבעה הבחנה בין קופה קיימת לקופה חדשה. על הקיימות להגיש את תקנוניהן לאישור בנושאים מסוימים עד 1 במרס 1997.

בפרק העוסק בכללים לניהול ענייניה של קופת-חולים נקבע, כי קופת-חולים לא תשלוט בתאגיד זר אלא רק אם יש בזה כדי לסייע במישרין למתן שירותי בריאות לחברי הקופה, ואם קיבלה לכך היתר מראש משר הבריאות ושר האוצר. למשל, עיסוק ביצירת תרופות או תכשירים רפואיים.

באותו פרק נקבע תנאי מחמיר יותר למינוי חשב מלווה, והוא גירעון בפועל בשנה הקודמת וגירעון מתוכנן לשנה השוטפת בשיעור של 5% או יותר. כאן היתה התחשבות בבקשת הנהלות קופות-החולים, שאומנם רצו שבכלל נותר על החשב המלווה, אבל בוועדה אנחנו הקלנו ואמרנו – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

מייד נגיע למס מקביל.

— — — לכן משכנו את זה על פני שנתיים של גירעון במקום שנת גירעון אחת.

אני עובר עכשיו לפי סדר הסעיפים ומגיע לסעיפים שבהם הביעה הוועדה את התנגדותה בצורה מפורשת. אלה הסעיפים בהצעת החוק המקורית שקבעו העלאה חד-פעמית במחירי שירותי הבריאות ותשלום בגין ביקור אצל רופא ובמרפאות. על זה רעשה כל הארץ.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אין לפנינו הצעת החוק וההסתייגויות.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אם תיגש למקומי, אני מנדב לך את הצעת החוק שלי.

היו"ר מ' שטרית:

מה קורה עם הצעת החוק וההסתייגויות?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לחלק מהחברים כבר חולקה הצעת החוק. יש חברים שיש להם, בוודאי יאפשרו לך לעיין בזה. אתה יכול לקחת את שלי.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, מאחר שהחומר כולו מעובד ומודפס פה, ביחידת הדפוס של הכנסת, ואני מראש מודה להם על המאמץ שהם יהיו נתונים בו כל הימים הללו, הם לא מספיקים לעמוד בקצב. עד עכשיו הביאו 30 חוברות כאלה. היתר בעבודה, והן יגיעו עוד מעט. ולכל חבר כנסת תהיה חוברת כזאת. בינתיים, מי שרוצה, אני מציע שייקח אחת החוברות שמונחות על השולחנות. אני חושב שיש חוברות לכל מי שנמצא עכשיו באולם.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אני עובר עכשיו לפי סדר הסעיפים ומגיע לסעיפים שבהם הביעה הוועדה את התנגדותה בצורה מפורשת. אלה הסעיפים בהצעת החוק המקורית שקבעו העלאה חד-פעמית במחירי שירותי הבריאות ותשלום בגין ביקור אצל רופא ובמרפאות. אני יכול לבשר לכם, חברי הכנסת, שסעיפים אלה בוטלו ונמחקו.

יוסי כץ (העבודה):

למה לא הצלחתם עם — — —

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כי אף אחד לא הצליח לשכנע אותנו שעל זה רעשה הארץ. אני יושבתי בוועדה — — —

יוסי כץ (העבודה):

אני רוצה שתדע שלשנת 1995 האוצר עוד חייב 379 מיליון שקלים. מה יהיה עכשיו?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לפי החוק, חבר הכנסת כץ – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אני רוצה לומר לך, שככל שאתה חוזר ואומר שוועדת הכספים הפילה את הצעת הממשלה, אתה מבזה את הממשלה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת בייגה שוחט, לא יעזור לך, אתה לא תתקע טריז ביני לבין הממשלה. אני די מבקר את הממשלה כשצריך לבקר אותה. כבר אמרתי פעם באחד הנאומים שלי פה שעדיין לא התרגלתי להיות חבר קואליציה. גם אתם לא התרגלתם להיות באופוזיציה, אבל אני אומר לך לגבי.

חבר הכנסת שוחט, אתה חיית אתנו את החודשים האחרונים, ואני רוצה לומר לך, שאני חושב שהיתה כאן כמעט הרמוניה והתחשבות הדדית של הממשלה בחברי הכנסת של ועדת הכספים, וגם של ועדת הכספים בקשיים של הממשלה. ואנחנו ישבנו אתם, לא תמיד בוועדה, אבל אתה יודע שיש חדרים אחוריים, הרי גם אתך ישבנו בשעתך בחדרים אחוריים, ושם נקבעו כמה וכמה דברים. גם הפעם עשינו זאת.

אני רק רוצה לומר, שאת כמות השינויים שהצלחנו לעשות הפעם אני לא מייחס רק לזכותנו כחברי ועדה. אני בהחלט מייחס את זה לגמישות, להבנה ולפתיחות, בעיקר, ששר האוצר גילה. אני רוצה לומר לך: לא תמיד באנו אליו בשפת איומים.

יוסי כץ (העבודה):

אבל בתנאי שאלה לא היו עזים.

אברהם שוחט (העבודה):

אולי למדו את השגיאה שנעשתה בהחלטות ביולי.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

בסדר, זאת פרשנות. אבל אני אומר לך: אני ניהלתי משא-ומתן ולא באתי עם אקדח מכוון אל הרקה. רק במקרה אחד, דרך אגב – אני רוצה להיות דובר אמת – אבל מעבר למקרה אחד – – –

רן כהן (מרצ):

— — —

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא, לא פיצל"ה.

כמו-כן נמחק הסעיף שלפיו אמורים היו לגבות תוספת תשלום בגין תרופות. הדבר הזה נעשה אתמול אי-שם בשעות הערב. ההעלאות האלה היו אמורות להוסיף לצד המקורות של מימון סל הבריאות – אני רוצה שתדעו, חברי הכנסת – כ-590 מיליון שקל, ובעקבות ביטולם נקבע התיקון לפקודת מס הכנסה, אי-עדכון מדרגות מס הכנסה ונקודת הזיכוי, שיביא לתוספת הכנסה ממס הכנסה וישמש המקור להגדלת ההשתתפות הממשלתית במימון סל הבריאות.

חבר הכנסת כץ, אני יוצא מתוך הנחה שהממשלה פועלת לפי חוק. אם היא דורשת מאתנו, האזרחים, לפעול לפי חוק – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ראש הממשלה אמר שלא יעלו מסים.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

ראש הממשלה, כשאמר את זה, לא ידע איזה "ברוך" – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת הירשזון.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני רוצה לומר לך, שהממשלה שלנו בוודאי תפעל לפי חוק, ואם היא חייבת כסף, היא תהיה חייבת לתת עד הפרוטה האחרונה, לפי החוק.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר שיהיה פה איזה שר? בכל זאת דנים בתקציב המדינה.

היו"ר מ' שטרית:

השר התורן, אם אני לא טועה, הוא רפול – – –

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

הוא ישב כאן, השר, עד לרגע זה.

היו"ר מ' שטרית:

– – – אבל אנחנו מכבדים את השר לשעבר שוחט. גם הוא נמצא פה.

רפאל אלול (העבודה):

אתה מוכן לקבל את מה שהוא יציע?

היו"ר מ' שטרית:

לפעמים כן, לפעמים לא.

אין זו חובה שיהיה כאן שר. אני לא אפסיק את דיוני הכנסת בגלל זה.

רפאל אלול (העבודה):

אני הערתי משום כבודו של יושב-ראש ועדת הכספים.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חברי הכנסת, אני רוצה לומר – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

יש פה שרים לשעבר ושרים לעתיד. חוץ מזה אנחנו סרים למרות – – –

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני רוצה לומר, חברי הכנסת, כי ברור שזה צעד פרוגרסיבי יותר מאשר גביית תשלום גבוה יותר עבור תרופות, שירותי בריאות וביקור אצל רופא ובמרפאה. והאם את יודעת, חברת הכנסת גוז'נסקי, והאם יודעים כל חברי הכנסת, מדוע השיטה הזאת היא צעד פרוגרסיבי יותר? מכיוון שאנחנו הרי יודעים שהעשירונים העליונים משתמשים בפועל מעט מאוד בשירותי קופות-החולים. לכן ביטול התשלום עבור רופא, אני חושב שזה צעד מתקדם מאוד.

כאן אני מגיע, רבותי חברי הכנסת, לתחום נוסף שבו הראתה ועדת הכספים את כוחה, ואלה הסעיפים שלפיהם היה נערך מבחן הכנסות לתשלום קצבאות הילדים. סעיפים אלה בוטלו, וכאמור המקור הזה לקיצוץ בתקציב המדינה יבוא ממיסוי נוסף – אני לא יודע איך לקרוא לזה, לא אוהבים לקרוא לזה מיסוי – כמו מיסוי על דלק, סיגריות ודברים הדומים לכך. כמובן, הקפדנו מאוד שלא נעלה את מה שנקרא המיסוי הישיר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אי-עדכון מדרגות המס, זה לא העלאת המיסוי הישיר?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כן, אבל בהצעה המקורית היה גם אי-עדכון קצבאות הילדים. אני מציע לך לראות תמיד את חצי הכוס המלאה, כי אחרת החיים נורא נורא קשים לבני האדם. חצי הכוס המלאה זה הסוד שלנו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש כאלה שאין להם מה לשתות.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חברי הכנסת, המנגנון שהיה אמור לעסוק בכך היה מנגנון ביורוקרטי, והחשש היה גם שיהיו רבים שלא ייהנו מזכאותם להחזר, בעוד יהיו רבים שיוכלו ליהנות מפרצות. אני שמח שהגענו, בהסכמה עם שר האוצר, לביטול הרעיון של ביטול קצבאות הילדים לחלק מן המשפחות.

חברי הכנסת, בעת הדיון בחוק חיילים משוחררים הועלתה הצעה בוועדה כי תיעשה אפליה לטובה של חיילים קרביים, אך הוועדה רשמה לפניה את הודעת שר האוצר ושר הביטחון, כי בתוך 60 יום ולאחר קיום עבודת מטה משותפת יוגש לאישור הכנסת תיקון שיאפשר מתן ביטוי לצורך בדיפרנציאציה בין החיילים ברמות הפעילות השונות מחד גיסא, ומאידך גיסא יאפשר להקטין את עלותו של החוק. אם כי תאריך המכתב שהובא לידיעת הוועדה הוא מ-22 באוקטובר – כלומר, כבר עברו 60 יום – החליטה הוועדה על ספירה חדשה, והיא תעקוב אחרי קבלת ההצעה בתום 60 יום מהיום.

אדוני היושב-ראש, בחוק האזרחים הוותיקים היה רצון של הוועדה להשאיר את ההנחה על אגרת רשות השידור, אך כידוע למקבלי הטבת הכנסה ולקבוצות חלשות אחרות כבר ניתנת הנחה על-פי חוק בתשלומי אגרת רשות השידור, ולכן לא היה מקום לשנות את הצעת הממשלה המקורית ולהתקין בחוק תקנה ביחס למה שכבר מזוכה בחוק אחר שכבר קיים.

יוסי כץ (העבודה):

בקיצור, ביטלתם את מסגרת החוק.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא, החוק קיים, לא ביטלנו את כל הסעיפים, אבל מבחינה ממונית מצאנו מקומות אחרים.

יוסי כץ (העבודה):

אתם מבזים את הדור המבוגר.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני לא חושב שהדור המבוגר – – –

יוסי כץ (העבודה):

הכנסת הקודמת חוקקה בחגיגות את החוק הזה, ואתם נתתם להם יריקה בפרצוף.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני אגיד לך, חבר הכנסת כץ: אתה יכול לתאר לעצמך שאני מאוד רגיש לחוק של "והדרת פני זקן" – –

אורי אור (העבודה):

למה אתה רגיש?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני רגיש כמוך.

אתה יכול לתאר לעצמך, לכן אני לא מודד את קיום המצווה "והדרת פני זקן" בכסף. לא בכסף. אני חושב שיש להדר פני זקן – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הקשיש לא יוכל לשלם – – – וזו בדיוק השאלה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

— — בכבוד שנותנים לזקן, בהערכה שמעריכים את הזקן, בכך שמקבלים אותו כחלק מהחברה ולא זורקים אותו לכפור ולשלג, אבל לא בכסף.

יוסי כץ (העבודה):

למה לא אמרתם את זה כשחוקקו את החוק?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

יוסי כץ (העבודה):

היו צריכים להגיד את זה כשחוקקו את החוק.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת כץ, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. קריאת ביניים בסדר, אבל לא ויכוח. עוד מעט תהיה לך הזדמנות על הבמה, תגיד מה שאתה רוצה. תן לו להגיד מה שהוא רוצה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — אין להם חימום בבתים.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה לא היה בחוק, גברתי.

היו"ר מ' שטרית:

אני מבטיח לכם שעכשיו לא תשכנעו זה את זה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה לא היה בחוק. היו כמה דברים בחוק, וחלקם הועברו לחוקים אחרים. זה לא היה לשביעות רצון כל חברי הוועדה, כי למה לנייד? אבל היו נימוקים כבדי משקל, ובעיקר שמרנו על כך שאכן בחוקים האחרים הדברים האלה יהיו מוסדרים.

חברי הכנסת, בחוק ההסדרים לשנת 1991 הוכנס גם הסעיף שעסק בהארכת תקופת ההנחה במס הכנסה לתושבי יישובים וערי פיתוח, ואז נקבע, כי אין להוסיף על רשימת היישובים ואין לגרוע ממנה. תוקף ההנחה אמור לפוג ב-31 בדצמבר 1996. בהצעת החוק המקורית, אשר הציעה להאריך את תוקף ההנחה בשנתיים, עד 31 בדצמבר 1998, נמחקה גם הפסקה שאוסרת להוסיף או לגרוע מרשימת היישובים. בעת הדיון בסעיף זה בוועדה ביקשו נציגי האוצר להאריך את תוקף הסעיף לפחות בחצי שנה כדי שיוכלו להיערך לקביעת הקריטריונים למתן ההנחות ולגבש את רשימת היישובים. חלק מחברי הוועדה תמכו בהצעה זאת וחלק ביקשו שלא לקבל את בקשת האוצר, כדי שמייד ב-1 בינואר 1997 ניתן יהיה לדרוש קריטריונים ולפעול לפיהם. בסופו של דבר החליטה הוועדה כי הקפאת רשימת היישובים תימשך רק שלושה חודשים, עד 31 במרס 1997.

לגבי גמול השתתפות בישיבות של חברי מועצות ברשויות מקומיות החליטה הוועדה, כי במקום לבטל את החוק המקנה תשלום לחברי מועצות מקומיות, שהיה בהצעה המקורית, הוא יידחה לתחילת שנת 1998. פירוש של דבר כי בשנת 1997 לא יקבלו חברי המועצות גמול בעד השתתפותם בישיבות. מצאנו כי אין לבטל את החוק מאחר שהחוק התקבל ברוב גדול, והוא חוק נכון, אבל הבעיה היא אכן תקציבית. משום כך בשנת 1997 לא יחול החוק הזה.

בהצעת החוק המקורית נקבע שהחוק לעידוד התעסוקה של ימאים ישראלים יבוטל. הוועדה אישרה את ביטול החוק ורשמה לפניה, כי ראש הממשלה ושר האוצר הבטיחו לתמוך בהמשך הקיום של הספנות הישראליות גם בתמיכה כספית ישירה לבעלי האוניות – אלה שיעסיקו ימאים ישראלים, כמובן, בסכומים שלא יפחתו מהסכומים המתקבלים באוצר מגביית מס הכנסה בגין ימאים ישראלים, ועד לתקרה של 36 מיליון שקל לשנה.

כדי להסיר ספק, חברי הכנסת, לגבי תוקפם של צווי הארנונה שהוציאו העיריות באיחור, כלומר, פחות מ-60 יום לפני תחילת שנת הכספים, הוסף סעיף המאשר את תוקפם של צווי הארנונה לשנת הכספים 1997.

עם ביטולו של חוק מס מקביל והעברת כל התשלום לאוצר המדינה, נקבעה דרך שתבטיח את התקציב לפעולה מונעת ומחקר בתחום הבריאות והבטיחות בעבודה, כי בעניין הזה באמת היה חשש, והעלו זאת כמה מחברי הכנסת, שמא העניין הזה יבלע ולא יבוא על תיקונו. הרי קודם לכן זה היה ממומן מהכנסה מיוחדת מגביית המס המקביל. מעתה תבוצע פעולה זו על-ידי משרד העבודה והרווחה, והסעיף התקציבי המיועד לכך יעודכן בהתאם ויישמר גודלו הריאלי.

חברי הכנסת, עמדתי רק על השינויים המהותיים ולא על הסגנוניים והמספריים, כמובן, שהוכנסו בשלב הדיונים בוועדה, ואני קורא לכל חברי הבית להסיר את ההסתייגויות ולאשר את החוק בקריאה

שנייה ושלישית. אני חושב שיהיו שתיים או שלוש הסתייגויות שבכל זאת נמליץ להצביע עבורן, וזה ייעשה בהמשך הימים והלילות שנהיה כאן יחד.

אורי אור (העבודה):

איזה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אנחנו נודיע לכם.

כפי שנוכחנו לדעת, כוחם של חברי הכנסת רב וביכולתם להעביר שינויים שנראים להם נחוצים ומקובלים גם בחוק התקציב וגם בחוק ההסדרים. אני מוסיף שהכוח הזה שיש בידי חברי הכנסת להוסיף דברים בא לידי ביטוי רק באותם עניינים שנובעים מתוך ערכים ומתוך אמונה ומתוך ידיעה והבחנה שיש לעשות אותם, באמונה בצדק חברתי כזה או אחר. אלו הדברים אשר באמת הצלחנו – ואני מוכרח לומר, בשיתוף פעולה ובהקשבה מלאה של שר האוצר, שהיה קשוב לדברים האלה.

חברי הכנסת, נראה לי שאין מקום להסתייגויות. אני מציע שנצביע עבור החוק המונח לפנינו כלשוננו. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים.

רבותי, אני רוצה לחזור ולהודיע, שחבר כנסת ששמו ייקרא, והוא לא יהיה באולם, הוא יפסיד באותו תור שתי הסתייגויות – דהיינו, עשר דקות דיבור – והתור יעבור לדובר הבא אחריו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר מ' שטרית:

כל פעם שתי הסתייגויות. אם הוא ייעדר, שתי הסתייגויות יעברו לדובר הבא אחריו. שוב אני מזכיר שהדיון בהסתייגויות האלה הוא על שם החוק ופרק א' במשולב. לכל אחד יש כמה הסתייגויות. יש

כאלה שיש להם יותר משתי הסתייגויות. אז ייעשה סיבוב שני בתום התור של שתי ההסתייגויות הראשונות לכל אחד.

חיים אורון (מרצ):

בסיבוב הזה מקסימום שלוש הסתייגויות. אם רשום יותר, זו טעות.

היו"ר מ' שטרית:

לכן אני אומר, כשייגמר הסיבוב הראשון, נחזור בסיבוב שני להסתייגות אחת נוספת לכל אחד, מי שיהיה באולם.

ראשון המסתייגים – חבר הכנסת אברהם שוחט. שתי הסתייגויות, אדוני, במסגרת עשר דקות. אני מבקש מהדוברים להקפיד על הזמן, לא יותר מהזמן הקצוב. אתם יכולים להמשיך תמיד בסיבוב הבא.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול – אני זוכר בתקציבים קודמים, שכאשר שר לא היה נוכח באולם הופסק הדיון, ושר האוצר איננו כאן, לצערי הרב.

היו"ר מ' שטרית:

הוא כאן.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

שר האוצר היה כאן.

אברהם שוחט (העבודה):

אני לא מדבר בלשון עבר, אני מדבר בלשון הווה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שוחט, אני מציע שתיתן לו קרדיט עד שתי דקות.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת קליינר וחבר הכנסת שוחט, בדיון על הסתייגויות קודמות קרה לא פעם שלא היו שרים.

אברהם שוחט (העבודה):

אפתח את דברי ואומר, שעם הנחת חוק הסדרים על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, אמרתי שלושה דברים מרכזיים – אחד, שבסופו של דבר הממשלה תעביר חוק כזה או אחר שכן לממשלה יש רוב גדול בכנסת; רוב של 66 ושני תומכים מבחוץ הוא רוב גדול.

דבר שני, אמרתי שהחוק הזה לא יעבור במתכונת שבה הוא נכנס אל הכנסת. הוא יעבור שינויים מפליגים. לא העליתי בדעתי שהוא יעבור שינויים כל כך גדולים כפי שהוא עבר. כדברי השבח שחילק, בצדק, חבר הכנסת רביץ לחברי הקואליציה, ללובים השונים, לאנשי גשר, לחבר הכנסת סילבן שלום ולך, כך מידת הביזיון של הממשלה. שכן ממה נפשך? אם הממשלה אמרה שבחודש יולי היא קיימה דיון לילי, מעמיק ויסודי – אני מצטט את ראש הממשלה – ולאחר מכן היה צריך לקרוע לגזרים את חוק הסדרים, כנראה קרה משהו באותו דיון.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ראש הממשלה נתן באותו מעמד מכתב, ואכן המכתב הזה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, אל תפריע לי. אני מדבר על חודש יולי, לא על אוקטובר פה. הוא יצא ואמר: ישיבת ממשלה מצוינת. דנו בכובד ראש, קיבלו החלטות נכונות.

כדי לרענן את זיכרונכם, רבותי חברי הכנסת, וחבל ששר האוצר יצא, אקרא שתי פסקאות שאמר ראש הממשלה לאחר אישור התקציב בממשלה, בכנס בקיסריה. האחת מכוונת ליושב-ראש ועדת הכספים אברהם רביץ. ומה אומר ראש הממשלה? ואני אקרא שמא אחטא בשגיאה: וידידי הרב רביץ הוא יושב-ראש ועדת הכספים, שעכשיו הוא מעבר לשולחן – הם כנראה ישבו בסמיכות – נתן לי התחייבות ברורה, שאני נתתי אותה קודם לכן, אפילו בלי להתייעץ בך, והוא פונה לרב רביץ. אנחנו הולכים להעביר את התקציב בדיוק כפי שהוא. זו החלטה נחושה. אני יודע שיש לכם סימני שאלה למה באמת מתכוונים. אני לא מציב הרבה יעדים. כשאני מציב יעד, אני בדרך כלל משיג אותו.

אני מפסיק בקטע הזה. אלה היו דברי ראש הממשלה גם על התקציב וגם על חוק הסדרים. אבל אני רוצה להזכיר לעם ישראל כולו את הציטוט המפורסם בעניין המיסוי, שכן מייד נראה שבשינוי יש חלופת מיסוי כבדה מאוד, בהיקף של מיליארדי שקלים.

מה אמר ראש הממשלה, שכידוע דבריו אמינים מאוד, והוא עומד מאחורי כל מה שהוא אומר? אני אקרא לכם, גם את הקטע באנגלית: אל מול הצרכן, אל מול האזרח, אנחנו חייבים להפחית את נטל המסים כתפיסה יסודית של יצירת מוטיבציה והעברת תחום ההחלטות אל האזרח. אנחנו לא העלינו מסים עכשיו. יכולנו להעלות מסים כי זו הדרך הכי פשוטה לאזן את התקציב. כך עשו, דרך אגב, בארבע השנים האחרונות, לא העלו מסים. לא העלינו מסים, גם לא נעלה את המסים. מה אתם. זה כבר הוקלט, ואתם יכולים READ MY LIPS? אז אני אומר לכם READ MY LIPS רוצים שאני אגיד, לעשות עם זה מה שאתם רוצים. זה ציטוט מדויק מהסטנוגרמה שנעשתה בקיסריה מדברי ראש הממשלה.

הבה נראה מה קרה כמה חודשים לאחר מכן, מה מידת האמינות, מה מידת האמינות של התקציב, שכולל כמובן גם את חוק הסדרים, שנאמר שלא ישונה, מה מידת האמינות של האמירה שלא יוטלו מסים.

הממשלה הזאת עמדה ועומדת בפני הכנסת ובפני הציבור, כאשר שום מלה ושום הבטחה לא מקוימת. אני רוצה להגיד לכם, רבותי חברי הכנסת, אנחנו יודעים שחוק הסדרים – והזכיר זאת באופן חלקי חבר הכנסת רביץ – הוא לא החוק שנכנס. חוק עידוד השקעות הון שונה, לא מספיק לטעמי, ועוד נגיע לזה. כל הנושא של קצבאות נעלם והיה כלא היה. עוד אתמול באו עם שינוי ועם שחיקת קצבאות, ותוך כדי דיונים משכו את זה חזרה. כל הסיפור של טיפול בשירותי הרפואה נעלם. כלא היה. בחוק הימאים חל שינוי.

אבל אני רוצה להגיד מה כן עשו: הטילו מסים. כל הפלפוליסטיקה, כל הניסיון לבוא ולהגיד שאי-טיפול או שחיקה של נקודות הזיכוי זה לא מס, או שהמדרגות הן לא מס – הרי אלה דברי שקר. למה? אם זה לא היה מס, לא היה נוצר מזה כסף.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בייגה, אולי אתה תגיד איך היית מקצץ.

אברהם שוחט (העבודה):

אני יושב פה כמרכז האופוזיציה, במשך הלילות אומר מה הייתי עושה ומה לא הייתי עושה. אתה יודע היטב שיש חלקים שהסכמתי להם וגם הצבעתי עבורם. אבל מעולם לא באתי ואמרתי קבל עם ועדה, לא אמרתי את זה, לא חשבתי להגיד את READ MY LIPS בשחצנות ובשתי שפות: לא יוטלו מסים, זה, כי ידעתי שהחיים יותר חזקים מאמירות נבובות, מבלונים שמפריחים באוויר ואחרי זה הם נעלמים כלא היו. זה בדיוק מה שקרה.

ועכשיו מנסה ראש הממשלה, במסיבת עיתונאים אתמול, להגיד שלא הוטלו מסים. איך נוצרו 850 מיליון שקל? ממה הם נוצרו, ממענק אמריקני? מתרומות של תושבים? הם נולדו מסעיף מס הכנסה, כתוצאה מהכבדת נטל המס, כתוצאה מטכניקה כזו או אחרת.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא אמר שהמס על הבורסה לא יבוטל.

אברהם שוחט (העבודה):

לא, אברהם, אתה יודע שזה לא אותו דבר. יתירה מזו, כתוצאה מהצלחת הקואליציה, בעזרה מסוימת של האופוזיציה, אבל זוהי בוודאי הקואליציה, חסרים עוד כמה מאות מיליוני שקלים. רק בצד הרפואי חסרים קרוב ל-550 מיליון. אציין דברים נוספים שהוחלט עליהם ולא קוימו. אני אומר שחסר עוד מיליארד.

מה אמר ראש הממשלה במסיבת עיתונאים – אטיל מסים על סיגריות ואטיל מסים על דלק ועל דברים נוספים. האם זה לא מסים? וכי מה זה? זה מס עקיף, זה לא מס ישיר, אבל האם אלה לא מסים?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מס על סיגריות הוא מענק – מענק בריאות.

אברהם שוחט (העבודה):

גם מס על הדלק הוא מענק, כי אם נוסעים פחות יש פחות תאונות. זהו אותו היגיון.

לכן, רבותי חברי הכנסת, מה שאמרנו הוא זה שקרה. לא אמרנו שהממשלה לא תצליח להעביר חוקים ותקציב, ידענו שהיא תעביר, אבל אמרנו שחוסר האחריות בקבלת ההחלטות היסודיות הוכח כדבר שכולם צדקו לגביו. זוהי ממשלה שקיבלה את חוק ההסדרים ואת התקציב בלילה, במהירות, השרים לא רק שלא הבינו על מה הם מצביעים, הם גם לא הבינו חלק מהמלים שהופיעו בחוק, כי הם שרים חדשים. אין לי אליהם טענות. אני לא יודע אם השר אלי ישי ידידי הבין בדיוק מה זה רענון אב"כ. אני מניח שהוא לא כל כך ידע, אין לי טענות אליו. אבל אני חושב שזו אינה הדוגמה היחידה, לצערי הרב. אנחנו רואים שמה שאמרנו וכתבנו על הקיר זה בדיוק מה שהתרחש.

לכן, רבותי, יש לנו היום חוק הסדרים חדש. כל הכבוד לסיעת גשר וליושב-ראש הוועדה, לאנשי ש"ס ולסילבן שלום. כל אחד נגס בתחומי, הוציא נוצה מהתרנגולת הזו שנקראת חוק ההסדרים, וקיבלנו תרנגולת מרוטת נוצות, משוכת כרבולת, מקרקרת ומפזמת. זהו חוק ההסדרים שמונח היום על שולחן הכנסת. תודה רבה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

שכחת שהסכום של 4.9 מיליארדים היה בזמן מסוים, ואם היה בסופו של דבר מביא מיליארד אחד פחות, כל מה שאמרת היה נופל.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לאדוני חבר הכנסת בייגה שוחט. אנא קחו דוגמה ממנו. ראיתם שהוא סיים דקה לפני הזמן את שתי ההסתייגויות שלו. הבא אחריו בתור – חבר הכנסת עמיר פרץ. שתי הסתייגויות, עשר דקות. אתה יכול לדבר פחות, אם אתה רוצה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני מבין שאתה מייצג כאן את חוק ההסדרים. ראוי היה ששר האוצר יהיה נוכח בדיון החשוב הזה, אבל אין ספק שהוא יכול לסמוך על יושב-ראש ועדת הכספים.

אני מוכרח לומר, שכאשר באים להציג את חוק ההסדרים, שהוא בלי ספק קובע יסודות שצריכים לתת את התשתית שעליה ינוע תקציב המדינה שנאשר בשבוע הבא – בצד העובדה שמדובר במהלך של קיצוץ בהיקף של עד 7 מיליארדי שקל, מדובר, לצערי הרב, גם בניסיון לעשות כמה תרגילים. חשבוניים ולהסוות בעצם נושאים מרכזיים.

בסופו של דבר, הדבר המרכזי שביקשנו הוא, שאם מגיעים לימים של משבר כלכלי, לשעת חירום שצריך לייצב בה את המשק שנמצא בסטייה – הדבר היחיד שביקשנו הוא, בואו נלך לחלוקת נטל צודקת. אני פונה אליך, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים: הקמת ועדת משנה בוועדת הכספים לשיפוי מעסיקים. בשביל מה הקמת אותה? קצת כבוד לוועדה הזו. הרי ועדת המשנה הזו הגיעה למסקנה –

נסים דהן (ש"ס):

עוד לא הגיעה למסקנה.

עמיר פרץ (העבודה):

תאמין לי, דיברתי עם יושב-ראש הוועדה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני חבר בוועדה.

עמיר פרץ (העבודה):

דיברתי עם יושב-ראש ועדת המשנה, לא עם יושב-ראש ועדת הכספים. אם לא הגיעה למסקנה, על אחת כמה וכמה שיש בעיה. מדוע צריך היה להצביע אתמול על חוק ההסדרים, לפני שהגיעה למסקנה?

נכון, כולנו חשבנו שהדבר האחרון שצריך לעשות הוא לפגוע בקצבאות הילדים. נכון, כולנו חשבנו שהדבר האחרון שצריך לעשות הוא להטיל תשלומים על נושאי בריאות. נכון, כולנו חשבנו שצריך לצמצם את הפגיעה בגמלאים. נכון, כולנו חשבנו שצריך לצמצם את הפגיעה בחיילים משוחררים. הכול נכון, אבל, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני אומר לך, שאם היו הולכים למהלך, אפילו כדי לבוא לקראת חלק גדול מחברי הקואליציה, שהניפו את כל סעיף השיפוי למעסיקים כדגל – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

יושב-ראש ההסתדרות, אני נדהם, אתה רוצה אבטלה על בטוח?

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, תעשה לי טובה, איומים על אבטלה היו גם כאשר אמרו שעם קצבאות הילדים תהיה אבטלה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

זו מתמטיקה.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, אני רוצה שתדע, יושב פה שר האוצר לשעבר, חבר הכנסת בייגה שוחט. לפני שנה לא היית כאן. אולי יושב-ראש ועדת הכספים לא – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מבין כלכלה, אתה מבין כלכלה, מה לעשות.

עמיר פרץ (העבודה):

תסלח לי, אתה מוכן לשמוע את התשובה? לפני שנה הגיע לכאן שר האוצר הקודם, חבר הכנסת בייגה שוחט, וביקש להוסיף 2 מיליארדי שקל נוספים לשיפוי המעסיקים, על אותם 6 מיליארדים שכבר היום. מה היתה הטענה? הרי כולם ציפו שנגיד בנק ישראל יוריד את הריבית. כשנגיד בנק ישראל לא הסכים להוריד את הריבית והיה לחץ של המעסיקים על שר האוצר, שר האוצר לא הסכים לעשות פיחות והתשובה לאותו תחליף של פיחות או הורדת הריבית היתה, ששר האוצר הוסיף באופן מיוחד באותה שנה את 2 המיליארדים. אבל הגענו לסכומי עתק, עם כל הכבוד. יש גבול למה שאפשר לטעון, שזו התשובה היחידה שיש לאבטלה.

אני אומר לך: שיפוי עלות העבודה – יש הרבה מאוד מדינות שעושות זאת גם דרך כיסו של העובד, לא רק דרך כיסו של המעביד. באתי לשר האוצר ואמרתי לו: את אותם 2 מיליארדים תחלק מיליארד לעובדים ומיליארד למעסיקים, כי גם כשאתה מפחית מהלחץ על העובדים, תביעות השכר קטנות, ומטבע הדברים עלות העבודה יורדת. כלומר, לא מוכרחים לומר ששיפוי עלות העבודה הוא רק דרך כיסו של המעסיק; גם לעובד יש כיס משלו. בסופו של דבר, העלות היא ההוצאה על שני המרכיבים גם יחד.

אבל כשעמד כאן שר האוצר במשך כל השנים של שיפוי העבודה, תמיד הוא אמר: תראו את ההצגה הגדולה. דרך אגב, היה עומד פה כל שר אוצר, גם שר האוצר בייגה שוחט וגם שר האוצר דן מרידור, שעמד לפני שלושה חודשים והציג את העניין; שרי האוצר היו עומדים ואומרים: תראו איך נתח הרווחה בישראל גדול. למה? כי שיפוי המעסיקים היה נכנס לסעיפי העברה והיה נרשם בסעיפים של ביטוח לאומי. זאת אומרת, פעמיים היו באים ועושים מהעניים כאלה שלא מבינים כלום. פעם אחת נותנים את הכסף למעסיקים; פעם שנייה שמים את זה על העוגה שמועברת כביכול לביטוח לאומי, ומדינת ישראל היא מדינת רווחה. 9 מיליארדים רשומים על חשבון ההעברות למעסיקים. מה עשו השנה? עשו את תרגיל המס המקביל, ועשו העברה תקציבית. היום זה מופיע בסעיף ישיר לביטוח לאומי, וסעיף שיפוי המעסיקים ירד לכמה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים?

נסים דהן (ש"ס):

2.3

עמיר פרץ (העבודה):

כלומר, אם שר האוצר יופיע כאן ויגיד שהורידו את שיפוי המעסיקים, הוא יצדק לפי המספרים. אם יהיו השנה חברי כנסת שיזכרו שזה היה תרגיל חשבונאי, בשנה הבאה חצי מהם כבר לא יזכרו, בעוד שנתיים אף אחד כבר לא יזכור, וזה יהפוך חלק בלתי נפרד מתקציב המדינה.

יצחק כהן (ש"ס):

1% – לא היה קורה שום דבר למעסיקים. אבל בייגה לא מסכים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תשכנע את בייגה, אחר כך תשכנע אותנו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

למה לא שכנעת את המעסיקים עד היום?

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת הירשזון, אני מוכן שיקבעו, כפי שאומרים, שבכל הנושאים החברתיים צריך לעשות סלקטיביות. בוא נקבע סלקטיביות. בוא נעודד את מי שמייצר באמת. לא צריך 9 מיליארדים בשביל זה. קח 6, קח 7. תאמין לי, אתה תאתר מספיק מעסיקים שאתה תחליט בעצמך שאולי לא כדאי לתת להם.

ידידי חבר הכנסת רובי ריבלין, אני רוצה שתדע, כששר האוצר הופיע בשנה שעברה עם התוספת של 2 מיליארדי שקלים לשיפוי המעסיקים דרך מס מקביל, אני הוא שאמרתי לו – והגשתי הסתייגות פה במליאה – שיחלקו מיליארד לעובדים ומיליארד למעסיקים. לצערי הרב, הוא דחה זאת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יושב-ראש ההסתדרות, תמיד שר האוצר הוא זה שידענו מראש שיילחם בממשלה. יכול להיות שאתה צודק, אף ממשלה בישראל לא תשוכנע בזה, לא מהצד הזה ולא מהצד הזה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מוכרח לומר לך שהשליטה וההשפעה של בעלי ההון על כל הממשלות, גם של הליכוד וגם של העבודה, היא שליטה הרבה יותר גדולה, לצערי, מההשפעה של העובדים במשק, שנושאים את זה על גבם.

בחוק ההסדרים נקבעו כמה נושאים, שאין ספק שאנחנו מאוד מקווים שמישהו יחשוב כיצד מטפלים בהם.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני חושב שההחלטה להוריד את חוק עידוד השקעות הון מרמה של 30% לרמה של 24% עלולה לפגוע פגיעה קשה ביכולת של משקיעים להגיע לערי הפיתוח. אני מאוד מקווה שהאוצר, שמתכוון להביא את אותן המלצות של ועדת-גבאי עם הסכום של 500 מיליון שקל, יאזן את הצורך למצוא תשובות לערי הפיתוח.

אני מוכרח לומר לכם, הייתי היום בפגישה עם שר האוצר ואמרתי לו: שר אוצר במדינת ישראל צריך ליצור לעצמו שתי חזיתות – החזית הפוליטית בכנסת, כי אנחנו במדינה דמוקרטית וצריך להעביר החלטות ריבוניות, זה חשוב; והחזית הכלכלית-החברתית, שלא מורכבת ממפלגות, שאין לה קשר למפלגות, שמורכבת מהמרכיבים המתקיימים ומקיימים את המשק. לצערי הרב, בחצי השנה האחרונה אני פונה פעם אחר פעם ואומר: בואו נקים או מועצה כלכלית-חברתית או פורום קבוע של כל מי שאכן פועל במשק יום יום, שעה שעה, כדי שלצד החזית הפוליטית ניצור חזית כלכלית-חברתית. כי החזית הפוליטית גומרת את עבודתה ב-31 בדצמבר. מי שצריך לקיים את ההחלטות, להתקיים בהן ולדאוג שהמשק הזה ינוע ויצמח, זו החזית שאני מדבר עליה.

אני מאוד מקווה ששר האוצר וראש הממשלה, מייד אחרי שהתקציב הזה יעבור, אכן יחדשו את הפעילות המשותפת של הגורמים במשק למען המשק ולמען העובדים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מזמין את חבר הכנסת אהוד ברק, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן. אחרי חבר הכנסת רענן כהן – חבר הכנסת אורי אור.

אהוד ברק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כלכלה ותקציב עוסקים קודם כול באמינות; באמינות הממשלה ובאמינות העומד בראשה.

אני רוצה לקרוא לכם, חברי הכנסת, ולהביא אל "דברי הכנסת" את הפער בין הבטחות ראש הממשלה ערב הבחירות לבין מה שקורה היום בפועל.

ב-12 במרס 1996, כמה שבועות לפני הבחירות, נתן נתניהו ריאיון ארוך ל"ידיעות אחרונות", ואני קורא לכם ממנו. נתניהו: "אנחנו ניצר בישראל אקלים לפעילות עסקית. נפריט את מירב החברות בלי

להתעקש על מחירי שוק. אנחנו נפריט כמעט הכול, עשרות חברות. לא נפריט את התעשייה האווירית, לא את רפא"ל ולא חלק מתע"ש. את כל השאר נפריט ובגדול. נדאג שלא יהיו מונופולים, שיעבירו את הכסף מהכיס של הממשלה לכיס של שלושה-ארבעה גופים גדולים". מה קרה לנו עם הפרטה, כולם יודעים. כמעט כלום.

באותו ריאיון – נתניהו: "לבטל את הביורוקרטיה המיותרת כל כך. זה ייפסק אצלנו חד וחלק. הרישוי הסוציאליסטי הזה יעבור מן העולם". מה קרה? דיבורים, הבטחות, כמו להיכנס עם אקוורל למקלחת. שום דבר לא קרה.

התוכנית לצמצם את משרדי הממשלה ל-16 נגנזה. מספר משרדי הממשלה זהה למספרם בממשלה הקודמת. אני כבר לא מדבר על השמועות שאנחנו שומעים בימים האחרונים על הכוונות אולי להכפיל את המספר הזה.

נתניהו: "אנחנו נפריט את הקרקע. נכפיל את הקרקע החופשית בישראל, בעיקר מתל-אביב לכיוון באר-שבע, בגליל, במורדות המערביים של השומרון, מעבר לקו הירוק. נעסוק מיידית בהקמת תשתית של רכבות מהירות". שום דבר לא קרה מכול זה. אין מדיניות ברורה בנושא הקרקע. נושא הרכבות תקוע בבז. משרד התשתיות ומשרד התחבורה מגמגמים סביב כל העניין הזה.

נתניהו אומר: "אנחנו נפחית מסים ישירים ועקיפים מייד. את ההכנסות לקופת המדינה נשלים מהפרטה בהיקף עצום, מהגברת הפעילות הכלכלית שתביא לעוד הכנסות ממסים ומהפחתת הביורוקרטיה הישראלית והורדת ההוצאות עמה. נפחית גם בסבסוד לסקטורים שלמים כמו הקיבוצים, ההסתדרות וקופת-חולים". מה קרה? הפחתנו מסים? תיכף נראה את ההיפך.

נתניהו: "אציג תוכנית להורדת נטל המס בתוך שלושה חודשים". אין שום תוכנית להורדת נטל המס. אם בכלל אנחנו מדברים על משהו, זה על העלאתו.

נתניהו: "בארבע השנים הקרובות נתחיל בתהליך של צמצום סיועה הכלכלי הנדיב של ארצות-הברית". אני מודה שהדבר הזה, אם הוא ימשיך להתעקש עליו, אותו אולי נשיג.

אני רוצה לקרוא מתוך עמודי העיתונות, מ-18 ביולי 1996, אחרי הבחירות. נתניהו: "ממשלתי תפעל להפחתת המעורבות במשק ולהפחתת נטל המס. לא נעלה מסים. אם אתם רוצים שאני אגיד לכם, קראו את שפתי. לא נעלה מסים". READ MY LIPS. את זה כך, אז

במערכת הבחירות האחרונה ולאחריה הבטיח ראש הממשלה לעשות שלושה דברים בולטים, והבטיח שלא לעשות דבר עיקרי אחד. הוא הבטיח שלום, ביטחון והפרטה במשק. הוא הבטיח שלא להעלות מסים. למעלה מחצי שנה מאז עלה לשלטון, את מה שהבטיח לעשות – לא עשה. את מה שהבטיח לא לעשות, הוא עושה. עליית מחירי הדלק זה מס, עדכון המס על סגירות זה מס. החשוב ביותר, אי-עדכון מדרגות המס ונקודות הזיכוי גם הם מס נוסף, והם בעצם מס על ההכנסה, מס על העבודה. 2.5 מיליארד שקל של מסים נוספים הם כ-1,500 שקל לכל בית אב במדינה. זה מה שיצא READ מהקריאה של נתניהו – "אני לא אעלה מסים". למה השתמש נתניהו בביטוי – קראו את שפתי, כשהוא הבטיח שלא להעלות מסים בתקופת שלטונו? הוא הבטיח לא להעלות מסים MY LIPS

באנגלית, כי זה אמריקני, כי זה נשיאותי, כי זה מדגיש שיש ראש אחד לממשלה, שהוא מעל לכול, של הנשיא בוש היה הכישלון READ MY LIPS ועל פיו יישק דבר. הוא שכח באותה עת כנראה, שה- היותר גדול של הנשיא האמריקני ותחילת הסדקים – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

של ביבי נתניהו היה אחרי READ MY LIPS של בוש היה לפני בחירות. ה-READ MY LIPS ה- הבחירות.

אהוד ברק (העבודה):

כרגע קראתי לך, חבר הכנסת קליינר, את מה שהוא אמר לפני. קראתי את זה בכוונת מכוון היום פה, כדי שגם זה ייכנס ל"דברי הכנסת", כדי שחברי הכנסת יוכלו להשוות בבוא העת את מה שמבטיח להם ראש הממשלה ואת מה שהוא עושה בפועל.

נתניהו שכח לבדוק את מצב המשק. הוא שכח לבדוק את הנתונים הכלכליים הבסיסיים. הניסיון להידמות לנשיא אמריקני וליצור רושם של עוצמה שאין לה כאילו גבולות היה חשוב לראש הממשלה יותר מהאמיתות ומהמציאות של הכלכלה הישראלית. מהסיבה הזאת מה שעשתה ההצהרה הזו לבוש תעשה בסופו של דבר ההצהרה הזאת גם לנתניהו. המסים החדשים, יחד עם שרשרת ארוכה של אחיזות עיניים, שמים קץ לאמינותו ההולכת ונסדקת זה כבר של ראש הממשלה. מאחר שנסוג מהבטחתו, מנסה ראש הממשלה לתת הסבר רשמי כיד הלשון הטובה עליו: זה לא מס, זו דאגה לבריאות הציבור. אם אתה לא אוהב את המס על סיגריות, אולי תבדוק, אולי אתה לא מעשן, אז זה לא מס. הדלק מזהם את האוויר, הסיגריות מזיקות לבריאות. מס ההכנסה יעזור לציבור להקטין את הצריכה ולעשות דיאטה. לפי ההיגיון הזה אנחנו צפויים בקרוב גם למס על יציאה מהבית, כדי למנוע את פגיעת אזרחי ישראל מאור השמש היוקדת או מהחור באוזון.

אשר לעוצמת השליטה של נתניהו וממשלתו, חוק ההסדרים הזה, בצורה שהוא מתגלגל ועובר, הוכיח כי החלטותיהם ושליטתם עפר ואפר. אין כל קשר בין המדיניות המקורית של האוצר, בגיבוי של ראש הממשלה, בגיבוי של רוב השרים, כפי שיצאו מהישיבה הידועה לפני כמה חודשים, לבין המדיניות בשטח כפי שהיא מתבטאת בפועל בחוק ההסדרים שמונח פה היום על השולחן.

ממשלת נתניהו היא למעשה ממשלת הצללים של סיעת גשר, שאני מלא הערכה ליכולת השלטונית וליכולת דחיפת הנושאים שלה. אני אומר: אי-אפשר למשול בצורה מסודרת כאשר השרים שיושבים בפועל ומשפיעים על הדברים אינם אלה שיושבים סביב שולחן הממשלה. מקסים לוי, ואני משבח אותו על המאבק שלו על נושאים חברתיים, הוא השר האמיתי לענייני חברה. חבר הכנסת פני בדש, ואני מכבד אותו על המאבק שלו לטובת עיירות הפיתוח, יושב שם בפינה, מתבודד עם רפול, הוא השר האמיתי של ממשלת ישראל לענייני ערי הפיתוח. צבי הנדל, שאני מכבד אותו כל ימי, עוד לפני שהוא הגיע לכנסת, הוא השר האמיתי של החקלאות ושל ההתיישבות, ואברהם שטרן הוא שר התיירות, וכולם באופוזיציה של הקואליציה.

עם מבנה שלטוני כזה לא צריך ישיבות ממשלה ביום שישי. האוצר יכול להביא את הצעותיו ישירות לכנסת. חבל על הוצאות הנסיעה של השרים לירושלים הלוך וחזור, חבל על הסיכון בחילול השבת על-ידי השרים.

נתניהו מציב יחד עם הממשלה הזאת בחוק הזה דוגמה ייחודית ויוצאת דופן של חובבנות ביצועית, אחיזת עיניים מתמשכת ומדיניות שגויה, שסודקת את היסודות של כלכלתה האיתנה של ישראל, כמו את מעמדה האסטרטגי-הביטחוני של המדינה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אהוד ברק.

אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אורי אור.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ראש הממשלה קיים בקפידה רבה את המכתב שהוא נתן לדוד לוי. רצית שהוא לא יכבד את המכתב לדוד לוי?

אהוד ברק (העבודה):

רציתי שהוא יודיע על כל המכתבים בזמן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת ברק, אין דנים אדם עד שנמצאים במקומו.

אורי אור (העבודה):

תמשיכו ככה, זה יגיע מהר.

אהוד ברק (העבודה):

אנחנו צריכים את תמיכתכם כדי להגיע מהר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אז תדע למה הוא אמר מה שהוא אמר.

אהוד ברק (העבודה):

תהיה דליה איציק שלנו.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התקציב שמונח לפנינו אין לו שום קשר לתקציב המקורי או להבטחותיו של נתניהו ערב הבחירות. נתניהו הבטיח שלא יעלה מסים. הוא ביקש שיקראו את שפתינו והנה קראנו. אבל המציאות לפנינו שונה. 2.5 מיליארדי שקלים – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא מדויק. "קראו את שפתי" היה אחרי הבחירות.

רענן כהן (העבודה):

כבר אמרתי לך בקריאת ביניים, שהוא לא דיבר אתך לפני הבחירות ואתה לא מעודכן במה שקרה לפני הבחירות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ציבורית, "קראו את שפתי" היה אחרי הבחירות.

רענן כהן (העבודה):

כדאי שהציבור ידע, ואני רוצה לומר לציבור במדינת ישראל, וכדאי שגם אתה תדע, כמובן, במדינת ישראל מועסקים 2 מיליוני איש. השכר הממוצע במשק הוא כ-5,000 שקל. 60% מהם עד 5,000 שקל בחודש, ואלה באמת לא יצטרכו לשאת בנטל המס. כל מי ששומע אותי בבתים, כל מי שמקבל יותר מ-5,000 שקל, ואני רוצה שהציבור ידע את האמת, יצטרך לשלם כל שנה יותר מ-1,500 שקל בממוצע תוספת מס ממשכורתו, ממה שהוא צריך להאכיל את המשפחה שלו.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מה פתאום?

רענן כהן (העבודה):

אתה לא מבין. אני מדבר אל הציבור, לא אליך.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

זה פשוט לא נכון.

רענן כהן (העבודה):

אתם הולכים כמו עדר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קשה להם לשמוע את האמת. הוא מפריע לי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מספר מעשיות.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מיכאל קליינר, מספיק. יותר מדי הערות ביניים.

רענן כהן (העבודה):

נראה איך זה ייגמר, איך יקבלו 2.5 מיליארדי שקלים. אני רוצה לומר, חברי בוודאי עוד יוסיפו, כל אזרח במדינת ישראל שיש לו רכב – מהלילה ישלם יותר כסף. אלה עובדות. על עובדות כאלה לא ניתן לסלוח.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה מתחיל ב-1 בינואר, לא הלילה.

סופה לנדבר (העבודה):

עוד כמה ימים.

הי"ר ח' דיין:

ביום שמקבלים משכורת.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מדייק כאן כמו שדייקת קודם.

רענן כהן (העבודה):

אין לכם מדיניות, תיכף אגיע לזה. אין לכם דרך. אתם בכלל לא מבינים ולא יודעים להנהיג מדינה. מה לעשות שהציבור נתן לכם רוב ונתן לכם לשלוט, ואתם בכלל לא מסוגלים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

תפטר את הציבור.

רענן כהן (העבודה):

במשך שישה חודשים מתרחש מחזה מביש שבו הממשלה וראש הממשלה מצהירים על כוונתם לבצע מהלכים כלכליים. שבוע לאחר מכן הם מתקפלים פעם אחר פעם מכוונתם תחת לחצים. מכתב כזה, מכתב אחר, לחץ כזה, לחץ אחר, התקפלות מוחלטת. מביאים תקציב א', אומרים: לא לזה התכוונו. מביאים תקציב ב', לא זה רצינו. לפעמים נדמה לציבור שההתקפלות היא בעצם מדיניות של הממשלה הזאת.

זו כנראה ממשלה מתקפלת. כך זה במשא-ומתן קואליציוני, כך זה במשא-ומתן עם הפלשתינים וכך זה בדיוני התקציב. לכל אחד מהנושאים עוד נגיע, יש לנו כמה לילות.

רק לפני שישה חודשים דיבר נתניהו על השקעות בתעשייה, השקעות בתיירות, צמצום האבטלה, הפרטה וצמיחה. ומה אנו מקבלים? רבותי חברי הכנסת, אני רוצה שעם ישראל ידע – מהומות במפעלי תעשייה, עדיפות להתנחלויות במקום להשקעות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

"פולגת" ואופקים היו בזמנכם.

רענן כהן (העבודה):

הרי אליכם אי-אפשר לדבר, אני מדבר אל העם, שאתם הולכים לדפוק אותו בהרבה כסף. כל אזרח ששומע אותי – מרמים אתכם, אתם תשלמו את הכספים האלה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

רימו אותם ארבע שנים.

רענן כהן (העבודה):

רק לפני חודשים הצהיר נתניהו, ואני חוזר: לא אטיל מסים. אני מקווה שהייתם שותפים למצע שלכם. אני מקווה ששיתפו אתכם לפחות במצע.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

לא ידענו איזה "ברוך" השאירו לנו.

רענן כהן (העבודה):

אני חושב שגם היום תצביעו. מה כתוב במצע? הקטנת נטל מס. כותב ביבי נתניהו בסעיף 8: הקטנת נטל המס, שיעורי מס שולי גבוהים ומיסוי כבד משפיעים באורח שלילי על הצמיחה הכלכלית. אני רוצה לשאול את נתניהו: האם לדברך יש ערך? כיצד אתה מצפה שהציבור יאמין לך? מכל הבטחותיך עולה סימן שאלה גדול לגבי יכולתך ויכולת ממשלתך להמשיך ולתפקד.

למדינת ישראל ולעם ישראל מגיעה הנהגה אחרת, שקולה, רצינית וחכמה.

אני רוצה היום ללמוד קצת את המצע של הליכוד. יש לי מספיק זמן. ענף התיירות – הכול מצע של הליכוד, לא שלי; כך במצע של הליכוד – התפתח והפך לאחד הענפים המובילים בכלכלת ישראל. התיירות היא תעשיית יצוא לכל דבר ובעלת ערך מוסף גבוה ביותר. התיירות גורמת לשיפור מאזן התשלומים, מספקת תעסוקה, מסייעת לפיתוח אזורי פיתוח וליישובים בלתי מיושבים, וגם תורמת לשמירת הקשר עם הריכוזים היהודיים בעולם.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא נכון?

רענן כהן (העבודה):

להיפך, הוא התכוון למה שעשינו. אתה אפילו לא שומע. הוא אמר, ענף התיירות התפתח. כשהוא כתב את המצע, הוא אמר התפתח, כלומר לא בממשלה הזאת.

והוא אומר עוד: בממשלה שלנו יוקצו משאבים כספיים לקידום התיירות ולהגברת השיווק כדי להגיע לגידול מספר התיירים המגיעים לישראל.

עם ישראל, נו, התיירות גדלה? אני שואל את עם ישראל, לא בסקר, כמה תיירים יש היום, מה מצב התיירות במדינת ישראל ואיך זה קרה, מדוע זה קרה? תיירות היא אומנם ענף טוב. אבל תראו היום במלונות ירושלים ובכל מדינת ישראל שענף התיירות במשבר. וכך אנחנו רואים בכל הענפים ובכל

הדברים. עוד נראה אבטלה, לאחר שהצלחנו להגיע ל-4%, אתם תביאו אותה ל-10% ול-11%. ועוד לא דיברתי על שוק ההון, נגיע גם לזה. יש לנו לא מעט זמן.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הרסתם אותו לגמרי. אין שוק הון.

רענן כהן (העבודה):

אתם, בשישה חודשים, ריסקתם את המדינה ופירקתם אותה. אתם מסוכנים בשלטון במדינה הזאת. ראו מה עשיתם בשישה חודשים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה יודע מתי התחיל ביטול ההזמנות בבתי-המלון?

אורי אור (העבודה):

אתה יושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

אני רוצה רק להעיר. אתה יודע מתי? ממבצע "ענבי זעם", אז התחילו הביטולים.

רענן כהן (העבודה):

בתור הזה אני מסכם ואומר, זה ראש ממשלה מבולבל, טירון, חסר עקביות, חסר יכולת לנהל את המדינה. כשרונו היחידי הוא בדיבורים. דיבורים על רמת חיים, על הצמיחה, על הפרטה ועל שגשוג. לצערי, במקרה הזה הוא מנהל הימור מסוכן על חיינו במישור הביטחוני ועל קיום המשק במישור הכלכלי. הוא לא עושה זאת בזדון. הוא פשוט לא מתאים לשמש בתפקיד ראש הממשלה.

אתם האזרחים, מהלילה או ממחר, או כמו שאמר חבר הכנסת רביץ, יושב-ראש ועדת הכספים, לא מהיום ולא ממחר, מ-1 בינואר, עם ישראל, האוכלוסייה במדינת ישראל, תתחיל לשלם מכספה ומכיסה על בחירתו של ראש הממשלה הזה. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

אני מזמין את חבר הכנסת אורי אור, אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, שמעתי והקשבתי ליושב-ראש ועדת הכספים. איזו תחושה של גאווה והישג אדיר, כל נאומי היה מלא ורצוף בזה. ובכלל מי שהקשיב מהבוקר לחדשות, שומע תחושת הערכה והקלה של אנשי הקואליציה על שהצליחו להגיש ולהביא לנו תקציב, שלכאורה נראה להם מושלם.

אני מקווה לנצל את הזמן שיש לי פה לשתי הסתייגויות כדי לעסוק, רבותי, בסוגיית האמינות. לאחר הרצח בבית-אל החליטה ממשלת ישראל על מתן מעמד של אזור פיתוח א-א לאזור יהודה ושומרון. אני רוצה לשמוע – ויושב-ראש ועדת הכספים יצא – מהיכן הכיסוי? הקשבתי וקראתי, לא מצאתי שום סעיף שמכסה באגורה שחוקה אחת החלטה רבת משמעות כזאת. או אולי באמת קורה מה שקורה כל הזמן – הממשלה החליטה החלטה לשנות את מעמד היישובים לאזור עדיפות א-א, אבל מישוה צלצל לנציגויות הזרות וכנראה גם לשר האוצר ואמר להם: רבותי, לא תהיה לזה אחיזה בשטח. בפועל, רבותי, זה מה שקורה. כלומר, אותה אמירה שנאמרה בלילה להרגיע את הממשלות הזרות, שלא ירעדו פן יהיה שינוי בשטח יהודה ושומרון, הסתבר שבתקציב היא באמת באה לידי ביטוי.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני שכחתי לשאול שאלה. מדוע בנושא התקציב שר האוצר לא נמצא כאן?

הי"ר ח' דיין:

אני ציפיתי לפחות שגם תיתן את התשובה – 14 שעות וחצי שר האוצר יכול לשבת פה, כאשר זה רק פרק ראשון מתוך כל הפרקים שיש לנו בהסתייגויות?

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לפחות בפתח הישיבה הוא היה צריך לכבד אותנו בנוכחותו.

היו"ר ח' דיין:

אני מקבל את הערתך, ואני מקווה שגם תיתן תשובה הגיונית.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

גם בשנה שעברה שר האוצר לא ישב פה.

חיים רמון (העבודה):

הוא ישב, חמישה ימים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

לא, הוא לא ישב. ישב פה גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, לא השר.

אורי אור (העבודה):

אני רוצה להגיד לך ששר האוצר ויושב-ראש ועדת הכספים גדליה גל רוב הזמן היו פה, ועכשיו שניהם אינם פה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני פה.

אורי אור (העבודה):

אתה פה, כל הכבוד. נכבד אותך.

אבל אני רוצה לחזור, רבותי, לנושא אזור פיתוח א' ליישובי יהודה ושומרון. כלומר, אם היתה החלטת ממשלה – לא הוקצה לה כסף. אם הוקצה לה כסף – אני לא יודע מנין לקחו אותו. ישראל הראל כתב במאמר יפה, שהאנשים האחרונים שכנראה עוד מאמינים לביבי נתניהו הם אנשי יהודה ושומרון. אני אומר לאלה מהם ששומעים אותי פה שאני לא רואה שום כיסוי לאזור פיתוח א-א בתקציב, ואני חושב

שאישי איננו מתכוון לבצע אותו. ואם הוא מתכוון לבצע את זה, אני מציע לקריית-שמונה, לשדרות ולאופקים להיות מוטרדים הרבה יותר, כי הכסף ילקח משם ולא משום מקום אחר.

דבר נוסף, רבותי, אני רוצה להצביע פה על דינמיקה משונה מאוד של קבלת החלטות, ואני אעמוד על כך בהרחבה כאשר נגיע לתקציב עצמו ולא לחוק ההסדרים, בנושא של תקציב הביטחון. הופיע ראש הממשלה – גם בוועדת חוץ וביטחון, ואינני רוצה לפרט פה, אבל הוא הופיע גם בתקשורת – ואמר שתקציב הביטחון מחויב הגדלה. הוא כמובן, כדרכו, האשים את שרי הביטחון הקודמים – יצחק, זכרו לברכה, ושמעון, ייבדל לחיים ארוכים, שייקח לו הרבה זמן עד שיבין ביטחון כמוהם – ואמר שנוכח ההזנחה של עשר השנים האחרונות דרושה העלאה כספית מיידית בתקציב הביטחון. בפועל, רבותי, קיצוץ של 150 מיליון שקל בתקציב הביטחון. ולא רק זה – לאחר הקיצוץ מופיע שר הביטחון ברדיו ואומר: רבותי, אל תדאגו, התקציב יועלה. אף אחד לא מצביע – לא היום, בוודאי לא בשבוע הבא – על העלאה בתקציב הביטחון.

ברשותכם, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס לשני נושאים נוספים במסגרת הזמן שיש לי. הראשון, רבותי, הוא חוק האזרחים הוותיקים. הרבה הושקע בחוק הזה, ואני מתפלל על חברי סיעת גשר, שאחד מהם הוא ידידי שיושב פה, שנוסף על כל תפקידיו היה גם ראש עיריית שלומי – לקחו את חוק האזרחים הוותיקים שהושקעה בו הרבה מאוד מחשבה, רוקנו אותו מתוכנו והפכו מחדש את אותם אנשים לעניים בפתח. ביטלו את ההנחה באגרת הטלוויזיה, חלק מהחוק העבירו לתקנות ואת חלקו התחילו למדוד במד שאני קורא לו מד הכנסה נמוכה. זאת במקום להשאיר את החוק שנתן לאנשים את הכבוד המתאים, אותם אנשים שבנו יישובים, קיבוצים ועיירות פיתוח. ראיתם היום את האנשים שהיו פה, וההפגנה שהיתה פה היום לא היתה פוליטית. אני מציע לאנשי גשר, שראיתי את מאבקם היפה והרצוף – יפה מאוד שרבתם על הכסף שרצו לגבות על ביקור אצל רופא, אבל חמור מאוד שבאותה נשימה לקחו חוק שהושקע בו הרבה והרסו אותו. חבר הכנסת רביץ זלזל ואמר: "כבוד זה לא כסף, כבוד זה הערכה". לקחו להם את הכסף וגם את ההערכה, רבותי, וזה חמור מאוד. אני מקווה שכל גמלאי ששומע ורואה, ילחץ על אנשי מפלגתו, ילחץ על אנשי סיעתו לשנות את החוק הזה.

דבר אחרון, אדוני היושב-ראש, ופה, חבר הכנסת הירשזון, אתה לא צריך להיות שקט. אני כרגע עוסק רק בפן אחד של חוק הבריאות, הנושא של ביטול המס המקביל. מה עשו למעשה? ואתה יודע יפה מאוד מה עשו. לקחו את שותפות המעסיקים, שהיא חשובה מאוד, בבריאות חוליהם. עשו מין דבר כזה – ואני אומר לך שהוא פוליטי – והפכו את הממשלה למסבסדת הכי גדולה של מערכת הבריאות. מה עשו בעצם? אנחנו הבולשביקים הרעים, אתם לוקחים את מערכת הבריאות והופכים אותה ליחידת סמך של הממשלה. אתה יודע יפה מאוד – ויש לי פה קטעי עיתונות – מה אומר על זה מנהל קופת-החולים שלך, מה אומרות על זה "מכבי", קופת-חולים כללית ולאומית.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אורי אור (העבודה):

סליחה, שמעתי שבהצבעה בוועדת כספים תמכת בזה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — — לא

אורי אור (העבודה):

אני אשמח מאוד אם הדיווח לא היה נכון. אמרו לי שאתה לא הצבעת נגד.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אתה טועה.

אורי אור (העבודה):

אני אשמח מאוד לשמוע שאני טועה. אם אתה תוביל עם שישה חברי כנסת שינוי בדבר הזה, אני מבטיח לך שסיעת העבודה תתייצב לימינך ותתמוך בך.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חברי סיעת העבודה יצביעו בעד התקציב?

אורי אור (העבודה):

אני לא אמרתי שיצביעו בעד התקציב, אמרתי לך שיצביעו בעד ההסתייגות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

הבעיה היא שכאשר לוקחים את הכספים האלה של שותפות המעסיקים ועושים את ה"חוכמה" הזאת דרך ביטוח לאומי – אני חוזר על כך וחשוב מאוד לזכור זאת – הופכים את כל קופות-החולים ליחידות סמך של הממשלה, שהן תלויות בה הרבה יותר מאשר קודם.

לסיכום הפרק הראשון שלי – ועוד יצא לנו הרבה לדבר – אני רוצה לחזור ולומר, רבותי, מה שמטריד אותי פה הוא שהממשלה אמרה וביצעה אחרת, ודיברו על זה חברי לפני. הרצון להפוך את יהודה ושומרון לאזור פיתוח א-א לא זכה לתמיכה כספית ועוד לא קיבל שום מלת תמיכה מעל הבמה הזאת. והרי התמיכה יכולה להיות רק כספית ולא דיבורית, אחרת אין לזה טעם.

דבר שני, רבותי – וזה יעלה בשבוע הבא – עדיין יש לי חידה שאין לה פתרון: איך אמר ראש הממשלה שהוא יגדיל את תקציב הביטחון, שר הביטחון אמר שיוגדל תקציב הביטחון, ובפועל הוא קוצץ ב-150 מיליון שקל. על כך, רבותי, בהמשך, בהסתייגויות הבאות.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה. הוא נמצא? ישנו; ואחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר שכאשר הושבעתי ב-17 ביוני השנה בכנסת, לא חשבתי, לא האמנתי, לא פיללתי שככה מנהלים את מדינת ישראל.

הי"ר ח' דיין:

ברשותך, חבר הכנסת אושעיה. העוזרים הפרלמנטריים ביציע, אם יש לכם על מה לשוחח תעשו את זה בחוץ. זה מאוד מפריע, שומעים כל מלה. תודה רבה. בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שכאשר אני יושב כאן במוקד ההכרעות הלאומי ורואה איך מתקבלות ההכרעות ואיך מנהלים את המדינה, אני מודאג, מודאג מאוד אפילו. אני מחזיק בידי את החוברת שקוראים לה "חוק הסדרים במשק המדינה", ומה אני מגלה? שמסדרים את המדינה, באמת מסדרים אותה. לא מסדרים את המשק, לא מסדרים את הכלכלה, מסדרים את אזרחי מדינת ישראל על-ידי תרגילים פוליטיים מבישים, מכניסים יד ארוכה לכיס של כל אחד מאזרחי המדינה, יד ארוכה לתוך הכיס, ושודדים אותו באופן ממשי.

כששר האוצר הניח כאן, במליאת הכנסת, לפני כחודשיים את חוק ההסדרים, דיברו על רפורמה כלכלית חדשה. הבשורה הגדולה היתה שיגבו מס על ביקור אצל רופא, יפגעו בקצבאות הילדים, יפגעו בחוק השקעות הון וכך הלאה. במשך חודשיים הילכו עלינו אימים שהנה, צפויה קטסטרופה לכלכלה הישראלית, ובלי פגיעה באזרחים לא ייטב לנו לעולם. זה מזכיר לי את הבדיחה שמשפחה סבלה מצוקת דיור בבית, וכדי לעזור להם הכניסו להם עזים לתוך הבית. אחרי שלושה ימים הוציאו את העזים, והם אמרו: הנה, רוח לנו. פה עשו אותו תרגיל; העזים נכנסו לתוך הבית, ונשארו בו, משום שמה שקרה בפועל הוא שממשלת ישראל פגעה באזרחים על-ידי העלאת המסים – מס על דלק, על סיגריות; והכי גרוע – השחיקה בקצבאות והשחיקה בשכר. כל אחד מהשכירים במשק ייפגע באופן ממשי כתוצאה מעדכון קצבאות הילדים, ועובדה היא שהשכר לא יעודכן.

עברו רק שישה חודשים, ומה אנחנו רואים? – גידול באבטלה, המשקיעים בורחים מן הארץ, פועלים שורפים צמיגים חדשים לבקרים; ימים שחשבנו ששכחנו אותם. והציבור נבוך, אף אחד לא מאמין למה שקורה אתנו.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מה היה ב"אומן" חודשיים לפני הבחירות, לא שרפו צמיגים?

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני, חבר הכנסת פיני בדש, ב"אומן" פתרו את הבעיה; פתחו במקום מפעל לאלקטרוניקה. לפני כמה שבועות היה בדימונה שר האוצר מרידור, קיבלו אותו יפה, הרבה יותר ממה שמגיע לו, והוא התחייב שם לפתור את הבעיה של "טקסטיל דימונה" ואפילו להתערב במתן הפיצויים לעובדים – אני לא חושב שממשלה צריכה לתת פיצויים לעובדים במפעל פרטי, הם היו פה לפני כמה ימים – לא דובים ולא יער, הבטיחו הבטחות אך לא כסף ולא פיצויים. הכי מעניין הוא שהאנשים שם הם בוחרי הליכוד, רוב תושבי עיירות הפיתוח הם בוחרי הליכוד, והנה הם המוכים ראשונים.

אני לא מתפלל, ראש הממשלה הזה ידוע בבוגדנות שלו, והנה הוא בוגד גם בבוחרים שלו ללא בוש, הוא אפילו לא ממצמץ כשהוא עושה את זה. אני שואל אתכם, חברי הכנסת: איך אפשר להרוס כל כך הרבה בזמן כל כך קצר? מהניסיון הקצר שלי, כאן בבית-המחוקקים, אני מתחיל להאמין שבאמת רק נתניהו יכול. רק הוא יכול להגיד: קראו את שפתי, לא אגבה מסים – ולהטיל מסים; רק הוא יכול להבטיח הבטחות ולהפר אותן. אני כבר לא מדבר על ההבטחות שהוא הבטיח לחבריו. חברי הליכוד בוודאי יתחשבו אתו בבוא הזמן.

בפעם הראשונה יש לנו ממשלה שאין לה יעדים ברורים, אין לה שום כיוון. אני לא רוצה להזכיר את הנושאים המדיניים, לא ערפאת, כן ערפאת; עכשיו רצים אחרי ערפאת שיסכים לקבל את חברון וכך הלאה. אבל מה הכיוון של הממשלה הזאת בנושאים הכלכליים? לאן רוצים להוביל אותנו? לממשלה ולחבריה אין מושג לאן הם מובילים את המשק.

בא ראש ממשלה חדש עם שר אוצר חדש, והם רוצים להציג תפיסה חדשה. הם נבחרו מפני שהם הבטיחו בשורה חדשה לאומה. אני שואל: איפה הבשורה? לא היו חייבים לאשר את התקציב דווקא

בשבוע הזה, היה להם זמן של עוד חודשיים, שלושה חודשים. לקחו את כל ההצעות הפסולות והגרועות ביותר והביאו אותן בתקציב הזה בלי לתכנן את הדברים באופן יסודי ובלי לומר לציבור הישראלי לאן הולכים להוביל את הכלכלה הישראלית.

לפעמים נדמה לציבור שאולי ההתקפלות, ההתנצלות ו"לא התכוונתי" הם בעצם מדיניות הממשלה. כך זה היה גם במשא-ומתן הקואליציוני, כך זה בכל הנושאים וגם בנושא של התקציב.

רק לפני שישה חודשים דיבר ראש הממשלה על השקעות בתעשייה, על השקעות בתיירות, על צמצום האבטלה, על הפרטה וצמיחה, מה לא הבטיחו לנו? ומה אנחנו מקבלים במקום זה? מהומות, עדיפות להתנחלויות, כסף להתנחלויות, ואחר כך – "אמרתי, לא התכוונתי". שר האוצר אומר: לא אתן, לא אעביר להן כסף ולא אפגע בשום עיירת פיתוח. למי נאמין? ויש משבר קשה בכל ענפי הכלכלה והמשק. אני חושש שהמצב בתיירות, במסחר, והפרטה שדיברו עליה, יגרמו לכך שלא רק שלא תהיה צמיחה אלא תהיה האטה.

במדינה מתוקנת, שבה החשבונות יהיו מעשיים – – –

חיים רמון (העבודה):

איפה המדינה המתוקנת?

אפי אושעיה (העבודה):

למשל בארצות-הברית. חבר הכנסת רמון, בארצות-הברית נפלו נשיאים ואנשים שהיו בהנהגה הלאומית כתוצאה מכך שהבטיחו דבר אחד ואפילו לא עשו את ההיפך, קצת שינו מהמדיניות שלהם. ופה?

חיים רמון (העבודה):

אצלנו זה הפוך.

אפי אושעיה (העבודה):

אצלנו זה הפוך במקרה של נתניהו. אני בטוח שגם הבוחרים של הליכוד, שנתניהו חושב שהוא יכול לזלזל בהם, לבגוד בהם ולרמות אותם, יפרעו את החוב.

חיים רמון (העבודה):

הם יתהפכו.

אפי אושעיה (העבודה):

הם לא יתהפכו, הם יהפכו אותו, הם יזרקו אותו כי יש לנו ראש ממשלה מבולבל, טירון, חסר עקביות וחסר יכולת לנהל את המדינה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אויב.

אפי אושעיה (העבודה):

יש לו כשרון יחיד, בדוברות ובדיבורים. דיבורים על רמת חיים, דיבורים על צמיחה, על הפרטה ועל שגשוג.

חברי הכנסת, אני לא רוצה לומר מעל הדוכן הזה, בבית-המחוקקים הישראלי, את כל האמת על בנימין נתניהו.

חיים רמון (העבודה):

למה?

אפי אושעיה (העבודה):

כי אני חושש מאוד, חבר הכנסת חיים רמון, שהאויבים שלנו יתחילו להבין את מה שאנחנו יודעים כבר מזמן.

חיים רמון (העבודה):

האויבים שלנו הבינו, אנחנו לא הבנו.

אפי אושעיה (העבודה):

אנחנו הבנו, הבוחרים שלנו הבינו.

חיים רמון (העבודה):

אתם רואים עכשיו שאנחנו אפוזיציה אחראית? כל הזמן אתם אומרים שאנחנו אפוזיציה לא אחראית.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אתם אפוזיציה אחראית, ושמונה שנים תהיו אפוזיציה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מודיע לך, חבר הכנסת הירשזון, אני בטוח שאם זה היה תלוי ביך אולי גם אתה היית מצטרף אלינו. מה לעשות – אתה יושב היום פה, ואנחנו יושבים היום שם ואתה לא תרצה שהיוצרות יתחלפו. אני שומע אותך גם בוועדות, בדרך כלל אתה אומר דברים של טעם, במקרה הזה אנחנו לא מסכימים. אני אומר דבר פשוט – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת בדש, אני יושב פה כחבר כנסת חדש, אני עומד פה תמה ונבהל מהעובדה שכך מחליטים החלטות במדינה. נכון שיש דמוקרטיה, נכון שזכות הרוב לקבוע, אבל תנו לנו יד לעצור את המפולת רגע אחד לפני שיהיה מאוחר מדי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אפי אושעיה.

אני מזמין את חברת הכנסת דליה איציק.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר הערה?

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את חבר הכנסת רפאל אלול, חבר הכנסת יוסי ביילין, חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עוזי ברעם.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רענן כהן, האנשים אינם?

רענן כהן (העבודה):

מה הבעיה? חברי הכנסת חגי מירום, יוסי כץ, שלום שמחון פה, יש לנו המון זמן.

היו"ר ח' דיין:

זה רק פרק ראשון.

רענן כהן (העבודה):

עוד לא התחלנו – – –

היו"ר ח' דיין:

זה פרק ראשון בהסתייגויות, מתוך עשרה פרקים.

חיים רמון (העבודה):

בשתיים בלילה נהיה בשיא.

היו"ר ח' דיין:

בינתיים הצטמצמה שעה אחת. עוד לא לקחתי זמן, ברשותך.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ח' דיין:

אני יכול לתת את הרשות לדובר הבא? תודה.

חיים רמון (העבודה):

רצוי.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש התייעצות בעניין – – –

היו"ר ח' דיין:

ההתייעצות יכולה להיות שקטה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אפי אושעיה הזכיר את הדברים הראשונים שלו בנאום הבכורה שלו, בינתיים הוא הלך, ואני מרשה לעצמי להזכיר איזו אמירה שבה פתחתי את הנאום שלי אז. אמרתי שממשלת נתניהו פועלת מתוקף שתי סתירות, שתי סתירות קשות, שאין לה דרך ליישב אותן. האחת – סתירה במדיניות החוץ בין תפיסת העולם, האידיאולוגיה של חרות, של הליכוד, לגבי ארץ-ישראל השלמה, לבין עובדות החיים, והסתירה הזאת, הדרך היחידה של הממשלה להתגבר עליה – אדוני היושב-ראש, תגן – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

תגן עליו.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת בן-עמי, אנחנו לא ממהרים.

חגי מירום (העבודה):

תיקח את זמנך – – –

חיים רמון (העבודה):

– – – אנחנו מביאים אוכל, אין שום בעיה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

את הסתירה הזאת אין דרך ליישב אלא על-ידי נסיגה מהאידיאולוגיה, ואנחנו שומעים את זה לאחרונה. אנחנו שומעים לאחרונה כל מיני דיבורים מספסלי הליכוד על מדינה פלשתינית, ואנחנו שומעים את ראש הממשלה אומר: פורטוריקו ואנדורה, כלומר בתחום הזה של מדיניות החוץ יש נסיגה מהאידיאולוגיה.

גם בתחום הפנימי, אני רוצה להזכיר לעצמי, אמרתי שיש סתירה גדולה בין הראש של ראש הממשלה, הראש הכלכלי, תפיסת העולם הכלכלית שלו ושל שר האוצר מרדור, לבין המבנה של הקואליציה. ראש הממשלה רוצה חברה בלא התערבות של ממשלה, או בהתערבות מינימלית של ממשלה, כמה שפחות מסים כדי שאפשר יהיה להניע את גלגלי הכלכלה, כמה שפחות שירותים חברתיים, יותר הפרטה, אבל הקואליציה שלו רוצה ממשלה גדולה יותר ורוצה חברה גדולה יותר. ורוצה התערבות גדולה יותר של הממשלה, משום שזה אופיה של הקואליציה שלו.

מה שעומד פה היום, חוק ההסדרים, ובשבוע הבא התקציב, מה שעומד על הפרק הוא הסתירה הפנימית הגדולה של הממשלה. על הסתירה החיצונית יהיו לנו עוד הזדמנויות לדבר, בנושא תהליך השלום וכו', אבל הסתירה הפנימית באה היום לידי ביטוי.

אתה שואל את עצמך, מדוע בעצם היתה הממשלה צריכה לחכות חודשיים כדי שהאסימון ייפול והיא תגיע למסקנה שהיא לא צריכה לבטל את קצבאות הילדים? מדוע היא היתה צריכה? – משום שתפיסתו של ראש הממשלה ותפיסתו של שר האוצר שלו היתה בעליל תפיסה אנטי-חברתית. כאשר התחילו הלחצים, הם ויתרו על האידיאולוגיה הנוגעת למיסוי, בדיוק מה שהם עושים בשאלת מדיניות החוץ, והיום אתה עומד במצב שבו הממשלה הזאת, שבתחום החוץ ויתרה ותוסיף לוותר על התפיסות האידיאולוגיות שלה כדי להתביית על המציאות, בתחום החברתי-הכלכלי היא ויתרה על העיקרון הבסיסי ביותר של הכלכלה החופשית של נתניהו – מסים. הם יטילו מסים ויגדילו את מס ההכנסה, לא משנה איך קוראים לזה. זה נקרא: עדכון מדרגות המס. זה מס. אנשים בישראל ישלמו יותר מסים, ויש פה הוספת חטא על פשע, משום שאלה גם מסים עקיפים וגם מסים ישירים.

אתה יכול להגיד: טוב, הם רוצים קצת לרמות את הציבור, לא יטילו מסים ישירים, יעשו מסים עקיפים, שהם, כידוע מסים מאוד לא שוויוניים כי הם חלים על כולם. עכשיו הם עושים גם את זה וגם את זה: גם העלאה במס הכנסה וגם העלאת מסים על דלק וסיגריות, שני החטאים הכי גדולים שיכולים להיות בכלכלה מבית-המדרש של נתניהו ומרדור.

הטלת המסים הזאת היא בעצם עיוות לא קטן. מה זה הטלת מסים על דלק במדינה שבה כל כך הרבה אזרחים מקבלים החזר על הוצאות רכב? הרי בסופו של דבר לרבים ממעמדות הביניים, אני כבר לא מדבר על הפקידות הציבורית והממשלתית והחברות הפרטיות והחברות הממשלתיות – רוב האזרחים שלא נוסעים באוטובוסים יש להם בדרך זו או אחרת החזר הוצאות רכב, אז זה כסף שיוצא מאותה קופה וחוזר לאותה קופה. זה בעצם תרגיל במספרים.

הערה נוספת לגבי שאלת הביטחון. אחת הטענות שטענה כאן האופוזיציה כל הזמן היא שחוק ההסדרים וחוק התקציב אלה הם ניירות ביניים לא ניירות סופיים, וכשאנחנו שומעים שראש הממשלה אומר שיש בכוונתו להעלות את תקציב הביטחון או להתאים אותו לגובה התל"ג, ועכשיו יוצג לפנינו תקציב עם קיצוץ של 150 מיליון שקל בתקציב הביטחון, אתה שואל את עצמך: אז איפה תבוא ההגדלה? ההגדלה תבוא ממקום כלשהו, משהו עוד צריך לקרות, כלומר ההצבעה הזאת, שתיערך השבוע ובשבוע הבא, לא מבטאת את מצבו האמיתי של התקציב; עוד יעשו דברים.

שאלה היא, רבותי חברי הכנסת, האם במדינה כמו ישראל, במדינה נקרא לה: ציונית, שקולטת עלייה, שאמורה ליישב אוכלוסייה, שאמורה עדיין לקלוט את אותן עליות של העבר, לא רק את העלייה הרוסית של עכשיו, גם את העליות שתהליך הקליטה שלהן עדיין לא הושלם – היינו לפני זמן-מה בסיור בדרום, ונדע לנו שבעצם כל פרויקט שיקום השכונות נעצר. תחשבו על נשיא ארצות-הברית, האם הוא לא ישן בלילה מפני שמדבר נבאדה לא מיושב? כאן העובדה שהנגב לא מיושב היא סוגיה שמעסיקה חברה ציונית. האם בחברה ציונית כזאת, שיש לה משימות חברתיות כאלה של קליטת עלייה, של ביטחון, של בניית תשתיות, האם בחברה ציונית כזאת של גידול אוכלוסייה יכולה ממשלה להרשות לעצמה להקטין את תקציב החינוך כפי שעושה הממשלה הזאת? בישראל אפילו עצירת הגידול של תקציב החינוך היא נסיגה, ובמידה מסוימת אתם רואים, מתוך הפרסומים שהיו לאחרונה, אתם רואים כיצד נשברת האוניברסליות של השירות בישראל. אין לי שום דבר נגד העובדה שציבורים דתיים וחרדיים מקבלים לילדיהם יום חינוך ארוך, אין לי שום דבר נגד זה, אני תומך בזה והייתי רוצה לעודד את זה, אבל בעליל מתקיים פה מצב אי-שוויון לפחות בקטע הזה של יום חינוך ארוך לגבי האוכלוסייה הלא-דתית.

, המכון שבו למד MIT כיצד אפשר להתמודד עם כל השאלות הגדולות האלה, עם כלכלה נוסח בוגרי נתניהו בארצות-הברית? אי-אפשר. יכול בכלל להיות, יכול להיות שבמדינה כמו ישראל לא ניתן בשום פנים ואופן ליישם כלכלה כמו שמנסים בעולם המערבי.

אני שואל אתכם: באירופה, האירופים, כדי להיות חלק מאירופה, צריכים להגיע לגירעון של 3%. מה, אנחנו גם כן מצטרפים לקהילייה האירופית? זה כל כך חיוני? כל כך חשוב שאנחנו נגיע – – –

חיים אורון (מרצ):

אנחנו 2.8.

שלמה בן-עמי (העבודה):

זה אבסורד; פי כמה אבסורד. אנחנו לא מצטרפים לקהילייה האירופית ואנחנו לוחצים על החברה הציונית שלנו, שיש בה עלייה ויש בה גידול אוכלוסייה, כאשר באירופה יש אוכלוסייה שהולכת וקטנה.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא, מסטריקט מדבר על יעד של 3%, ואנחנו נמצאים ב-2.8 – – –

שלמה בן-עמי (העבודה):

מאה אחוז. היא הנותנת. אנחנו, שיש לנו משימות כבדות יותר מאשר לאירופים, אנחנו קולטים עלייה, לנו יש אוכלוסייה שגדלה דמוגרפית. אירופה לא גדלה דמוגרפית, היא קטנה. אנחנו צריכים ליישב, אנחנו צריכים לקלוט עליות שלא נקלטו, אנחנו צריכים להגדיל את יכולת החינוך שלנו, אנחנו צריכים להגדיל את תקציב הביטחון בגלל מדיניות החוץ של הממשלה הזאת.

. דברי הבל. אין לזה שום אחיזה במציאות. אסור MIT ופופה באים ומספרים לנו שיעשו לנו כלכלה נוסח לשבור את המפרקת של החברה הישראלית בשם תפיסות כלכליות תיאורטיות שאין להן אחיזה במציאות הזאת.

אתם יודעים מתי היתה הפעם היחידה בתולדותיה של מדינת ישראל שבה הגענו לאינפלציה אירופית? – כאשר היה מיתון ב-1966. ולשם בדיוק מובילה המדיניות של הממשלה הזאת. אתם יודעים מה מיתון עושה? – הוא שם ללעג את קיצוצי התקציב. כי כאשר יש מיתון גדל הגירעון, משום שיש פחות הכנסות בגלל המיתון, משלמים פחות מסים, צריך לתת יותר תשלומים לאבטלה, ואז אינך משיג את המטרה.

הממשלה הזאת, במדיניות הכלכלית שלה, אני טוען, במדיניות הכלכלית-החברתית, בגישה למערכות החינוך, היא ממשלה שמפנה גב לערכים ציוניים בשם תפיסות עקרוניות שאבד עליהן כלח, ומכל מקום אין להן אחיזה במציאות הישראלית.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בן-עמי.

אני מזמין את חבר הכנסת עוזי ברעם, איננו. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה. אני חוזר ואומר, חברי הכנסת שייקרא שמם ולא יימצאו במליאה, פשוט תורם יעבור.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, המזכיר המיועד אריה האן יהיה עכשיו מזכיר הכנסת?

היו"ר ח' דיין:

אפשר בהחלט לברך אותו, זו ישיבתו הראשונה. ברשותך, חבר הכנסת מיכה גולדמן – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך אותו.

היו"ר ח' דיין:

תנצל זאת בשם כולנו. הברכה שלך תהיה בשם כולנו.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הערב יש לנו אירוע חגיגי, והוא כניסתו של אריה האן לתפקיד מזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת המיועד א' האן:

תודה רבה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מכיר את אריה האן הרבה מאוד שנים כפעיל לא רק בתוך הכנסת אלא גם בגופים ציבוריים. הוא הרבה מאוד שנים פעיל במועצה לחילופי נוער. אני חושב שהניסיון שהוא צבר בעבודתו בסייעת המפד"ל בכנסת ובפעילות הציבורית הרחבה יותר תתרום לו לעבודה טובה ומוצלחת כמזכיר הכנסת. אני בטוח שאני מאחל כאן מעל הבמה הזאת הצלחה לא רק בשמי אלא בשם כל חברי הכנסת, בוודאי אלה שנמצאים כאן ואלה שמכירים אותו מקרוב ומרחוק ויכירו אותו, ואני בטוח שהוא יעשה את עבודתו על הצד הטוב ביותר. אריה, שיהיה בהצלחה.

אנחנו היום מתחילים את הדיונים על התקציב לשנת 1997. אני יודע שעולים לכאן לבמה חברי הכנסת מהאופוזיציה, והציבור וחברי הכנסת מן הקואליציה מצפים שאיש אופוזיציה יאמר רק את הדברים השליילים. אני דווקא אפתח ואומר, שהקואליציה זוכה בחודשיים האחרונים למדד נמוך לא בגלל עבודת מטה או עבודה משותפת בין בנק ישראל לבין האוצר, לצערי הרב –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אמרת שתאמר דברים טובים. תעשה את זה טוב עד הסוף, לא חצי חצי.

מיכה גולדמן (העבודה):

– – כאדם שגם מייצג את החקלאות וכבן מושבה ותושב מושבה, הגשמים לא אתנו. ופה אני לא מאשים את הקואליציה. לקיץ החם בחורף ודאי יש השפעה על מחיר הירקות בשקלול של המדד הנמוך, ואנחנו נסיים את 1996 במדד נמוך מהמצופה.

שלום שמחון (העבודה):

בזכות החקלאות.

מיכה גולדמן (העבודה):

זהה בזכות החקלאות המקוצצת. זה יהיה לזכותה של הממשלה, שהיא זוכה למדד נמוך זה כבר החודש השישי מאז כינונה.

אני רוצה להתייחס לכמה נקודות. אני חושב שאחד הדברים שממשלות ישראל תמיד ידעו לעשות, על-פי המדיניות שקבע אותה עוד בן-גוריון בתחילת הדרך, זו מדיניות של פיזור אוכלוסין. אחד הדברים החשובים לעידוד פיזור אוכלוסין הוא מתן העדפות לאזורים הרחוקים ממרכז הארץ: הגליל, הנגב, אזורי קווי העימות. הממשלה הזאת חוזרת על אותה טעות שעשתה בכהונות הקודמות שלה, בכך שהיא קובעת העדפה ליישובים הקרובים למרכז הארץ.

החלטת הממשלה להחזיר את ההעדפות ליישובי יהודה ושומרון זו החלטה פוליטית לגיטימית. אבל אני שואל אתכם, איזה תעשיין ירצה להקים או להעביר מפעל ממרכז הארץ או ליזום מפעל בקריית-שמונה, באופקים, בשדרות, באזור באר-שבע, באזור שלומי, בחצור, כשהוא מקבל תנאים זהים ושווים במרחק של 30 קילומטר מצומת מורשה? איזה מפעל ירצה להשקיע באזורים הרחוקים?

אני מבין שהממשלה רוצה לחזק את יישובי יהודה ושומרון, אבל על חשבון מי היא רוצה לחזק אותם? על חשבון אלה אשר מתמודדים בקליטת עלייה, בחיזוק האוכלוסייה של הדור השני והדור השלישי בערי הפיתוח? קולטי העלייה של היום הם אותם אלה אשר גדלו במגדל-העמק, בחצור, בקריית-שמונה, בשלומי, בכרמיאל, בנצרת-עלית. מה אנחנו יכולים לבוא ולומר להם מחר בבוקר, איך אנחנו מבטיחים שזוגות צעירים ירצו להעתיק את מגוריהם ממרכז הארץ לאזורים הרחוקים בגליל ובנגב? איך אנחנו מבטיחים שבוגרי הצבא של אותן ערי הפיתוח, שרוצים להקים בית ומשפחה לאחר שסיימו את השירות הצבאי, ואלה שיצאו ללימודים גבוהים, ישתלבו בתעשיות מודרניות באותם אזורים שאנחנו רוצים לחזק, ועל זה אני בטוח שיש קונסנסוס, אבל מה לעשות שיש לנו קופה אחת. אי-אפשר להשקיע את הקופה הזאת גם ביהודה ובשומרון. וכשאני אומר יהודה ושומרון, אני מדבר על יישובים שנמצאים 20, 30 ו-10 קילומטרים מאותם אזורים צפופי אוכלוסין במרכז הארץ.

אני אביא דוגמאות נוספות שיוכחו, שהתקציב שמוצע כאן ל-1997 הוא תקציב נסיגה לעומת תקציבי הפריחה של ארבע השנים האחרונות. אני יודע שמצביעים על גירעון שהממשלה הקודמת השאירה, כביכול. על מה הגירעונות? על השקעה במפעלי תעשייה, על חיזוק קריית-גת, על חיזוק באר-שבע? – על חיזוק אותם יישובים שייבנו כתוצאה מהמדיניות הכושלת, המדיניות שבאה לחזק את אותם אזורים בין גדרה לחדרה על חשבון הגליל והנגב.

לפני כחודש וחצי קיימו ראש הממשלה ושר החינוך מסיבת עיתונאים ובישרו לעם ישראל על יום לימודים ארוך. איזו אחיזת עיניים זו. לבוא ולהודיע על יום לימודים ארוך, כשכעבור שלושים יום מודיעים על קיצוץ בתקציבי החינוך?

במה מקצצים? שוב, הפגיעה היא בערי הפיתוח ובאזורי הפיתוח, בהשתלמויות מורים. אם כבר היתה תפנית במגמה לחזק את מערכת החינוך באותם אזורים, באותן שכונות, הרי היא היתה בעידוד המורים להשתלם. הבעיה היא לא בחיפה, לא בתל-אביב, לא בחולון ולא בערים החזקות, אלא שוב באזורי הפיתוח המרוחקים, ששם צריך לעודד מורים לצאת להשתלמויות, להרחיב את השכלתם, לחזק את מערכת החינוך, לתת מערכת חינוך זהה לזו הקיימת באזורים היותר חזקים.

בשנים האחרונות זכינו ואנו זוכים לעלייה מבורכת, מחבר המדינות, מאתיאופיה. הגענו לעלייה שמתקרבת לכ-700,000 עולים. מדי שנה עולים כ-60,000-70,000 עולים. איפה הפגיעה? הפגיעה היא ברופאים העולים, במורים העולים, באותן מערכות שבהן אנחנו עושים לקליטה הראשונית של העולים, שרוצים ליצור בית חם, ליצור מערכת של קליטה חברתית, קהילתית, כתוצאה מעבודה

מסודרת, אותה מערכת תומכת שהממשלה נותנת לעולים בשנים הראשונות שלהם בארץ. כאן פוגעים.

אמרתי בתחילת דברי, שאני גם רואה את עצמי כחלק ממשפחת האדמה. התקציב שקוצץ בשיעור הגבוה ביותר במשרדי הממשלה הוא התקציב של משרד החקלאות. שר האוצר נמצא אתנו כאן באולם. כאן הייתי מציע לממשלה הצעת ייעול. הייתי מציע לה לוותר על משרד החקלאות. אני חושב שמשרד החקלאות, בממדים שלו כפי שהם היום, הפך להיות מחלקה באגף התקציבים של האוצר. אפשר לחסוך כאן מנגנון, כוח אדם, מערכות שלמעשה יכולת הפעילות שלהן צומצמה, ולהעביר את משרד החקלאות כמחלקה לאגף התקציבים באוצר. כי על-פי המדיניות של משרד החקלאות, על-פי התקציב שעומד לרשותו לשנת 1997, למעשה כל התמיכה ורשת הביטחון לחקלאות צומצמו, והוא מאבד את היכולת לסייע לחקלאות של מדינת ישראל.

אני רוצה לקוות ששר החקלאות יבין שהוא הופך להיות שר באגף התקציבים של משרד האוצר. אני יודע שבעבר תקפו לא אחת את שרי החקלאות שהם לא שרי החקלאים אלא שרי החקלאות. בתקציב החדש לשנת 1997 אין לא שר חקלאות ולא שר חקלאים.

אני רוצה לומר עוד דבר. נכון שאנחנו חיים במצב של קיצוץ בתקציב, עם בעיות חברתיות. אבל מדינה שלא משקיעה בנושאים חברתיים, בנושאים קהילתיים, בתרבות, בספורט, וקודם כול בחינוך, אינה ממלאה את תפקידה. אני רואה שגם בספורט הקיצוץ הוא גדול מעבר לכל קיצוץ אחר. חבל שפוגעים בתקציב של 140 מיליון שקלים ומוחקים ממנו קרוב ל-50 מיליון, כמעט 40%. וזה כאשר הקיצוץ בכל משרדי הממשלה האחרים הוא קטן. כאן הקיצוץ קיבל תרגום של קרוב ל-40%. הסעיף של אולמי הספורט ירד מ-40 מיליון שקלים לאפס, ותקציב רשות הספורט ירד ב-10 מיליון שקלים. והיום אין תשובה על הצורך בבניית אולמי ספורט, לא בערי הפיתוח, לא ביישוב הערבי, לא בשכונות, ולא בשום מקום אחר. גם כאן אנחנו רואים נסיגה לעומת ההתפתחות והפריחה של תקציבי החינוך, ובהם גם תקציבי הספורט, בשנים האחרונות.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, התקציב שמוגש כאן לאישור הוא תקציב שיש בו למעשה נסיגה מהתפתחות כלכלית ומהתפתחות חברתית. יש בו פגיעה קשה, שנצטער עליה הרבה שנים. ארבע השנים האחרונות היו מודל של מהפכה חברתית.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

בגלל זה הפסקתם את שיעורי העזר לעולים החדשים.

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת הירשזון, אני מציע לך לבדוק את החומר, ואז יתברר לך שלא רק לא הפסקנו, אלא שילשנו אותם ויותר.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה טועה. אני אומר לך את זה כמי שמילא את תפקיד סגן שר החינוך והתרבות במשך ארבע שנים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כששולמית אלוני היתה שרה, ביטלתם את הכול.

מיכה גולדמן (העבודה):

הלוואי שארבע השנים הבאות יהיו כמו ארבע השנים שחלפו. ואני מאחל לכל עם ישראל שנוכל בעוד ארבע שנים לבוא ולומר מעל הבמה הזאת שטעינו לגבי מה שנעשה כאן בתקציב של 1997. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. אני מזמין את חבר הכנסת אלי גולדשמידט – הוא איננו. חברת הכנסת יעל דיין איננה. חבר הכנסת שבח וייס איננו. חבר הכנסת נסים זוילי איננו. חבר הכנסת סאלח טריף איננו. חבר הכנסת יונה יהב, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת אברהם יחזקאל, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת איתן כבל, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יוסי כץ, ואם הוא לא יהיה – חברת הכנסת סופה לנדבר.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זאת הזדמנות מכובדת לברך את חברי אריה האן עם כניסתו המוקדמת לתפקיד. התחלנו את צעדינו המשותפים בעבודה ציבורית באוניברסיטה, באגודת הסטודנטים, המקום שמהווה חממה לפוליטיקאים של העתיד. ואני שמח שהוא הגיע לתפקיד של מזכיר הכנסת. זה תפקיד שיאיר לו והוא יאה לתפקיד. אני מאחל לו הצלחה בתפקיד הקשה הזה.

חברים, בתחילת דברי אני רוצה לתת כמה נתוני פתיחה. הם אינם מלבבים כלל וכלל. מסתבר שעד הבחירות הגירעון המתוכנן בתקציב המדינה היה 3.2 מיליארדי שקלים; הגירעון בפועל היה 3.8 מיליארדי שקלים. שיעור החריגה היה 600 מיליון שקלים. מאז הבחירות, מאז כניסתה של הממשלה

הזאת לתפקידה, בראשותו של בנימין נתניהו, הגירעון המתוכנן היה 3.2 מיליארדי שקלים; הגירעון בפועל היה 7.1 מיליארדי שקלים. החריגה באחוזים היתה 122%.

אנחנו עומדים היום לאשר את חוק ההסדרים במשק המדינה, ובעצם לאשר את תקציב המדינה, כשברקע נמצאים הנתונים הקשים האלה, שרק מוכיחים שאנשים בלתי מנוסים התיישבו ליד הגה השלטון, והם אלה שמנהלים לנו את הכלכלה בחוסר כשרון בולט.

ולא רק זה. בישראל חיים היום קרוב ל-2 מיליוני ילדים עד גיל 18, שהם בעצם כ-35% מכלל האוכלוסייה. על-פי הנתונים, שיעור העוני בקרב הילדים הערבים בשנת 1995 היה יותר מפי שניים מאשר בקרב הילדים היהודים. 40.6%, בקירוב 41%, מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני, לעומת כ-19% מהילדים היהודים. ריכוזי העוני במדינת ישראל, על-פי הנתונים הללו, הם בני-ברק וירושלים, שם נרשם האחוז הגבוה ביותר של ילדים שחיים מתחת לקו העוני. שיעור הילדים החיים במשפחות שמתקיימות רק על קצבאות סעד – המספר הגדול שבהם הוא, לדאבוני, בשדרות, בבאר-שבע, באשקלון, בקריית-מלאכי, באופקים, במגדל-העמק, בתל-שבע ורהט.

ועכשיו, עם יד על הלב, יגידו חברי הקואליציה, שבכזאת חדווה מצביעים על התקציב הזה, ובמיוחד חברי סיעת גשר בקואליציה, שאני מסיר את הכובע בפניהם על הישגיהם במאבקים של החודש האחרון: האם התקציב שאנחנו מאשרים כאן ועכשיו בא לתת תשובות לאותם ילדים שחיים מתחת לקו העוני ולאותם מספרים מזוויעים שמסמלים את ישראל של 1997?

אבל לא רק זאת. נשלחתי לכנסת על-ידי חיפה ואזור שמסביב לה. בעצם ימים אלה החליט שר התיירות משה קצב, שכל ההישגים של קודמו בתפקיד ביחס לאזור היפהפה הזה, האזור שפשוט זועק לפיתוח תיירותי, כל ההישגים שהשיג שר התיירות היוצא בממשלת רבין, עליו השלום, הוא חייב למחות במחי החלטה אחת. אתמול החליט שר התיירות שהוא מבטל את כל העדיפויות, מבחינת אזור פיתוח א' לתיירות, שניתנו לחיפה הן בכל הנוגע לבניית מלונות של עד 4 כוכבים, והן בכל הנוגע לבניית אטרקציות לתיירות.

מספיק להביט בגרף עליית האבטלה באזור והוא ולראות את המספרים המדהימים של תעשייה שעוזבת את האזור לכיוון אזורי פיתוח מועדפים על-ידי הממשלה. מספיק להביט במספרים הללו כדי להבין איזו שגיאה פטאלית עשה השר קצב כשהיה שר התחבורה – אני הוא שהצביע, כחבר מועצת העיר חיפה, יחד עם כל חברי מכל הסיעות, על מנת להעניק לו אזרחות כבוד של העיר, בגלל היקף ההשקעה בעיר, בגלל היקף הפיתוח התחבורתי בעיר תחת כהונתו בממשלת שמיר. היום האיש הזה מכה אותנו מכת מוות, ואם יש היום בעיר חיפה תושבים שמביטים בנו בדיון הזה, אנא כתבו לשר התיירות, הביעו את מחאתכם, אל תישנו. ההרס הוא עצום. הרבה מאוד פרויקטים נמצאים היום בצנרת כדי לפתח את העיר, להכין אותה לשנת האלפיים, להיות הרזרבואר התיירותי שסביב נצרת לקראת שנת האלפיים. כל הרעיונות האלה, כל התוכניות שהוציאו על עצם תכנון מיליוני שקלים, יורדים לטמיון. וזה מתבצע על-ידי ממשלה שרוב שריה, לדעתי, לא נותנים לעצמם דין-וחשבון אמיתי לגבי המהות בשטח של ההחלטות שמקבלים במשרדים. מי שרואה אותנו, מי שצופה בנו היום – שיכתוב לשר התיירות, שיביע את מחאתו, במיוחד אלה שנתנו להם את קולם על מנת שהם יגיעו לשלטון. תודה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבין שחבר הכנסת טלב אלסאנע עבר לליכוד כדי להציל את כבודם של חברי הליכוד. איפה אנשי הליכוד?

היו"ר ח' דיין:

לא, הוא פשוט יושב במקום חבר הכנסת זנדברג, כי נוח לו.

רענן כהן (העבודה):

הנה, הנה, בא מישהו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

תירגע.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יונה יהב.

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו; חבר הכנסת איתן כבל – איננו. חבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה, הנושאים החברתיים על הפרק. אחריו – חברת הכנסת סופיה לנדבר.

משה שחל (העבודה):

למה באמת אין שר מהממשלה שיישב?

אברהם פורז (מרצ):

זו ממשלה בלי שרים.

היו"ר ח' דיין:

עד עכשיו ישב כאן השר איתן. לקחתי לתשומת לבי את הערתך ואבדוק מה קורה באמת.

משה שחל (העבודה):

אני זוכר שכשהיה מצב הפוך, כשאנחנו היינו בממשלה, הקואליציה של היום היתה באופוזיציה והייתי שר מקשר, לא היה עולה על הדעת שלא יהיה שר תורן ליד שולחן הממשלה.

היו"ר ח' דיין:

אני מקבל את הערתך. אני גם זוכר ימים הפוכים, אבל אני חייב לנהוג כיושב-ראש ולדאוג שיהיה כאן שר. אנא, המזכיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בתקופת שלטון מפלגת העבודה, מעולם לא היה דבר כזה.

היו"ר ח' דיין:

אני ממש זוכר את זה.

תודה רבה לכל חברי הכנסת המעירים. אני מבקש מהמזכיר: תבדוק מה קורה. אתם מפריעים לחבר הכנסת יוסי כץ ולא מכבדים אותו.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו רוצים לעזור לו, רוצים לתת לו כבוד. אילו הייתי יושב-ראש הישיבה, הייתי נועל את הישיבה.

היו"ר ח' דיין:

אני לא רוצה לנהוג כך, כי כבר עשיתי זאת פעמיים. אני לא רוצה להניף את הדגל של סוגר הישיבות.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני, בשתי הדקות הבאות לא אדבר, אני אחכה שייכנס שר לאולם הישיבות.

הי"ר ח' דיין:

אוריד לך שתי דקות מראש, ויישארו לך שמונה דקות לדבר.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לצאת?

הי"ר ח' דיין:

כן, אתה יכול לצאת.

בבקשה, חבר הכנסת יוסי כץ. לקחתי לך לוח זמנים.

יוסי כץ (העבודה):

נכנס שר? אני מחכה עוד דקה ו-40 שניות.

אברהם פורז (מרצ):

למה אתה מחכה?

הי"ר ח' דיין:

הנה השר נכנס. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה רואה מה הבאת, יוסי? עוד לא היה דבר כזה – שלושה שרים.

היו"ר ח' דיין:

אני רוצה להגיד לכם שבזכות שר החקלאות, האינפלציה לא עלתה בחודש הזה.

רענן כהן (העבודה):

שר האוצר בא עם שר הבריאות. תארו לכם איזה הישג.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מצב האוצר – בריא.

שר האוצר ד' מרידור:

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

שלושה שרים.

רענן כהן (העבודה):

יוסי כץ, תסתכל, באו לשמוע גם שר הבריאות וגם שר האוצר.

יוסי כץ (העבודה):

אני מאוד מעריך זאת, אדוני היושב-ראש, שכמה שרים נכנסו לאולם.

אני אדבר לא אל חברי הכנסת של הליכוד אלא אל ההורים שלהם, שקיבלו היום יריקה בפרצוף.

שלום שמחון (העבודה):

חבר הכנסת הירשזון יוצא החוצה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הוא אמר שהוא לא מדבר אלינו. זו פשוט בושה וחרפה.

יוסי כץ (העבודה):

אתה צוחק, אבל מה שעשיתם לדור המבוגר – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רענן כהן, מספיק.

יוסי כץ (העבודה):

בכנסת הקודמת העברנו במאמץ רב את חוק האזרחים הוותיקים. עשינו זאת כולנו, כל סיעות הבית, והיינו גאים במה שעשינו, משום שחשבנו, כפי שאמר חבר הכנסת רביץ, שזה לא רק עניין של כסף, זה גם עניין של כבוד. לכן נתנו תוכן לחוק האזרחים הוותיקים וקבענו, בין היתר, אחרי הרבה ויכוחים, שכל האזרחים הוותיקים יהיו זכאים להנחה. כן, אתם קיבלתם הנחה בארנונה, קיבלתם הנחה בתשלום אגרת הטלוויזיה השנתית, קיבלתם הנחה במחירי הנסיעה באוטובוסים, ועוד כהנה וכהנה. את זה עשינו כולנו ובגאווה, משום שאנחנו חושבים שאתם, כן, האזרחים הוותיקים, המבוגרים יותר, זכאים לזה בדין.

והנה, בממשלה הזאת, לא עברה שנה מעת חקיקת החוק, וכל אלה שעכשיו חוקקו את חוק ההסדרים רוצים לבטל למעשה את ההטבות של חוק האזרחים הוותיקים. קודם כול להוציא אותו מהחוק הזה, לרוקן אותו מתוכן, אחר כך הממשלה תעשה טובה ותיתן הנחות למי שהיא רוצה, והיא אומרת: למי שמקבל השלמת הכנסה. ובכן, צריך לדעת שכל אחד מכם שעבד באיזה מפעל 30 או 40 שנה, או עבד ברשות מקומית או היה דוור בדואר, או בכל מקום אחר ובכל מפעל אחר, מספיק שהוא מקבל פנסיה של 1,200 שקל או 1,500 שקל נוסף על קצבת הביטוח הלאומי שלו כדי שהוא לא יקבל את ההנחות.

לפחות במוצאי שבת, כאשר תראו את ההורים שלכם, חברי הכנסת מהקואליציה, תדעו מי גרם לזה. זה גם עניין של כבוד וגם עניין של תנאי חיים. אני מקווה שהציבור הזה ידע להתחשבן אתכם בבוא העת.

מה קורה בבריאות: בבריאות יש בעיה חריפה, שסל הבריאות שמתעדכן לא מביא בחשבון שכולנו חיים יותר ושהמחקר הרפואי עולה יותר. במקום לתקן את החוק בנושא הזה ולעשות סל שירותים ריאלי, ולא להכניס את כל הקופות לגירעונות נוראיים – לוקחים חוק שקבע שמיליארדי שקלים ילכו כל שנה לבריאות – חוק מס מקביל – ואומרים: גמרנו, אין; הממשלה תקבע את הכסף שיגיע לבריאות. רק הממשלה, לא החוק. כל שנה צריכים לבוא לממשלה על ארבע. עבור 1995 הממשלה לא שילמה קרוב ל-400 מיליון שקל. לא עבור 1996, עבור 1995. עכשיו יתעללו במערכת הבריאות במיליארדים, לא יאשרו תרופות חדשות – ותהיינה תרופות חדשות שתצלנה עוד הרבה אנשים – והכול תחת הברז של משרד האוצר, הברז של הממשלה. מחר יהיו קיצוצים, יהיו קיצוצים גם בזה. זה מה שהממשלה עשתה.

אני רוצה לדבר על ציבור קטן. אגב, כל מה שדיברתי עליו עד עכשיו, אינו עניין של עבודה, ליכוד או ישראל בעלייה, אלא זה חל על כולם בלי שום הבדל. יש לנו החוק לעידוד תעסוקת ימאים. זהו חוק שהעברתי בניגוד לעמדתה המקורית של הממשלה. הממשלה הקודמת אמרה: נקציב 15 מיליון שקלים כל שנה, אל תעביר את החוק. חיקיתי שנה, חיקיתי שנתיים; אחרי שלוש שנים פקעה סבלנותי. ניצלתי סיטואציה והעברתי את החוק הזה לאורך כל הדרך, באמצעות ועדת העבודה והרווחה. יש חוק שגורם לכך ש-2,000-3,000 ימאים ישראלים יישארו בספנות, שתהיינה חברות ספנות ישראליות "על אמת", ולא עם עובדים זרים. זה חשוב כלכלית, זה חשוב ביטחונית. הממשלה באה ואומרת: לא טוב חוק, נחזור ברוורס – מתקציב המדינה. תצמחנה לי שערות על כף היד אם הממשלה תעביר את הכסף הזה. מאיפה? הלוא כל הזמן מתגאים שזה רשום בסעיף – 36 מיליון שקל פחות בתקציב המדינה; הרי זה כבר רשום ועוד מעט תצביעו על זה. את זה אפשר למכור לסיעה חדשה שאינה מבינה את זה. יעבירו החלטת ממשלה – מתי? אחרי שהחוק הזה כבר יתקבל. הלואי שנזכה לראות את זה. אני לא מאמין.

שמעתי משהו אומר: הגמלאים ממילא לא מצביעים עבורנו, אפשר לפגוע בהם. לגבי הימאים פוחדים. יש שם עולים ויש אחרים, נמכור להם לוקש, נגיד להם שהממשלה תעביר את זה בתקציב. אני מציע לכם, קחו את זה ברצינות. אני לא רוצה לומר מה עשו לעולים, מה עשו להקצבות ולהקצאות לעולים, אבל זאת הבעיה של כל החברה הישראלית, ולא רק שלכם. אני מקווה שאכן, בסופו של דבר, בסופו של התהליך, יצא מתוק מעז.

אגב, כל חוק הסדרים עורר בעיות – נהיה גלויים – אבל חוק ההסדרים הזה עשה ניתוח שורש לחוקים שדנו בהם בצורה כל כך יסודית, כל כך רצינית בכנסת, וכחותמת גומי של הממשלה חוק ההסדרים קובע סוף פסוק. חוק ביטוח בריאות הוא נושא שדנו בו בוועדה מיוחדת בצורה כל כך יסודית, ואתם, במחי יד, מציעים הצעות. בערבים הבאים ובימים הבאים נוסיף עוד כמה פרטים על מה שעשיתם בחוק ההסדרים. דבר אחד ברור: הקואליציה איבדה את הבושה. אני לא מתרשם מזה שאומרים לנו שסיעת גשר או הלווי החברתי הצליחו להעביר כמה דברים. כמו שאמרו הבוקר: אלה היו עזים. מכרו לכם לוקשים, קנייתם אותם, ומי שיסבול, זה לא אתם אלא הציבור. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ. אני מזמין את חברת הכנסת סופה לנדבר בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

יונה יהב (העבודה):

אדוני שר האוצר, לא יפה שאתה יוצא כאשר נציגת העולים מדברת.

סופה לנדבר (העבודה):

לא משנה, הם כבר בחרו בממשלה הזאת, הם כבר נמצאים פה, הם כבר מעבירים את החוקים האלה, הם יכולים לצאת. מה יש, העולים כבר קיבלו את הממשלה הזאת, נכון כבוד השר?

שר האוצר ד' מרידור:

אני יכול לדבר עם חבר הכנסת יורי שטרן?

סופה לנדבר (העבודה):

לא, אני רוצה שתכבד אותי. אני מורה יותר טובה ממך, תשאיר אותו פה.

שר האוצר ד' מרידור:

אבל הוא בחר בנו.

סופה לנדבר (העבודה):

בחר, בחר. בזה אנחנו לא מתחרים.

כבוד היושב-ראש, שרים, חברי כנסת, כנסת נכבדה, אני מצטרפת לברכות למזכיר הכנסת החדש ומאחלת לו הצלחה רבה.

רבותי, אנחנו מצביעים עבור הצעת חוק. בימים אלה אני מסתכלת על הכנסת, על הצופים בבית ועל כולנו, ואני אומרת שזה קרקס גדול. עד כמה הזיכרון אצל בני האדם קצר. כמו עולים רבים, גם אני קיבלתי היום חוברת עם הבטחות של שר החקלאות ושל ראש הממשלה. כל אחד מהם מחייך פה –

הנה אתה, כבוד שר החקלאות והנה ראש הממשלה – וכל אחד מבטיח. בזמן האחרון אני לא רואה את החיוכים של ראש הממשלה. ועל מה אפשר לחייך? אני מחזיקה את ההבטחות האלה ואומרת שיש פער עצום בין ההבטחות לבין החוק הזה שאנחנו צריכים להעביר.

אנחנו נצביע נגד, וזה מובן. אני מצפה שגם אתם, חברי הקואליציה, תצביעו נגד. אתם זוכרים, לקראת הבחירות חילקו ראש הממשלה ומטהו לעולים, לא רק לעולים, בעברית וברוסית ספר שנקרא "מקום תחת השמש". היה שם מקום בשביל כולנו: לילדים ולמבוגרים, לוותיקים ולעולים, לקשישים – למי לא היה שם מקום? לכל עיר פיתוח ולכל עיר במרכז המדינה. אתם זוכרים את הילד הקטנצ'יק שראינו בטלוויזיה, וכיצד ראש הממשלה חיבק אותו והבטיח לו: כאשר אתה תגדל, תגדל כמו שהילדים שלי גדלים. הוא הבטיח לו, אבל החוק הזה לא מבטיח לו תנאים שהיו לפני חצי שנה.

יוסי כץ, אני מצטרפת אליך. היום היתה הפגנה של קשישים מול הכנסת. אני חושבת שהפגנה כל כך מביישת כפי שהיתה היום, לא היתה מזמן. אומנם, ראינו במשך כמה חודשים כמה הפגנות של קשישים, של צעירים, של חיילים ושל מבוגרים, אבל הפגנה של אנשים שנתנו למדינה הזאת את כל החיים והבריאות, שעמדו היום מול הכנסת לבקש ולדרוש שנקיים את ההתחייבויות שאנחנו חייבים להם – עוד לא ראיתי הפגנה כזאת. זו בושה למדינת ישראל, זו בושה לחוק הזה, זו בושה לממשלה הזאת. איך אפשר? בן-אדם נתן למדינה, והיום הוא צריך לדרוש שיחזירו לו את הזכויות שהממשלה הקודמת נתנה?

אתם זוכרים באיזו ציניות ראש הממשלה שלנו – שלנו – אמר לקראת הבחירות: מה זה אורה נמיר, מה זה שהממשלה הזאת נותנת, כמה גרושים? אנחנו ניתן, אנחנו נמלא את ההבטחות. אנחנו ואנחנו, ואיפה אתם היום? איפה אתם עם ההבטחות האלו? הוא הבטיח גם לעולים, לא רק לקשישים. הוא הבטיח לעולים שבמשך שנתיים הוא ייתן לכולם פתרון דיור. שנתיים, רבותי. חצי שנה כבר עברה. יורי, אני חושבת שאתה צריך לשמוע את זה. ראש הממשלה שלך הבטיח לעולים – – –

שר האוצר ד' מרידור:

שלך, לא רק שלי.

סופה לנדבר (העבודה):

שלנו. אני לא הצבעתי בשבילו, ואני לא מצטערת. אבל אני אומרת שראש הממשלה ביבי נתניהו הבטיח לעולים הנזקקים: תוך שנתיים אני אפתור את כל הבעיות. חצי שנה כבר עברה. אתם קיבלתם 200 מיליון ש"ח. הרי זו עבודה בעיניים. אתם יודעים שעם 200 מיליון ש"ח אי-אפשר לבנות אפילו 300 דירות. אתם יודעים את זה, ובתוך שנה או שנתיים לא תבנו 1,000 ולא 200 דירות.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

– – – בממשלה הבאה

סופה לנדבר (העבודה):

יש היום דפיציט של 50,000 דירות. איפה הדירות האלה? איפה ההבטחות האלה? אתם גם הבטחתם למדענים.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

איפה היתה הממשלה הקודמת?

סופה לנדבר (העבודה):

אני לא הייתי בממשלה, ולכן אני לא יכולה להגיד "אנחנו". אבל אפילו שלא הייתי בממשלה הקודמת, אני חושבת שהממשלה הקודמת – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סופה לנדבר (העבודה):

תודה לאל. בממשלה הזאת אני לא רוצה להיות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סופה לנדבר (העבודה):

אתם הבטחתם למדענים. אתם זוכרים לפני כמה ימים המדענים הפסיקו את השביתה שנמשכה חודשיים. זאת היתה השביתה הכי יקרה במשך שנים במדינת ישראל, מפני ששעה של אדם בעל תואר שני ושלישי ורביעי שווה המון, והם שבתו כדי להשיג את הזכויות שהבטיח להם בנימין נתניהו. נכון, חברת הכנסת סולודקין? – נכון.

אתם זוכרים מה הבטחתם לרופאים? אמרתם: אנחנו נגדיל את מספר מקומות התעסוקה. לפני כמה ימים, כאשר עמדתי כאן ואמרתי שהרופאים האלה עובדים בתנאים די משפילים וקשים, קם סגן שר הבריאות ואמר: זה לא נורא. בינואר אנחנו נפטר 500 רופאים, אלה שכבר קיבלו רשיון, אלה שכבר עובדים, אלה שכבר נמצאים בתוך המערכת, ואתם אומרים: לא נורא.

אני אומרת, בושה. בושה שאתם צריכים להצביע בעד החוק הזה. אנחנו נצביע נגדו. אני קוראת ואומרת: תפתחו את העיניים ותראו שתחת השמש אין מקום לילדים, אין מקום למבוגרים, לקשישים ולרופאים. אין מקום למדענים ואין מקום למובטלים בערי פיתוח. איפה לא היינו ואיפה לא הבטחתם. אני אומרת שאת הקרקס שקיים כמה חודשים אנחנו צריכים להפסיק.

רבותי, לפני שאתם מבטיחים אתם צריכים לדעת שצריך גם לקיים, ולפני שאתם משקרים, אתם צריכים לדעת שלשקר הזה יש סוף. אני מקווה שהצופים בבית יודעים היום שיש סוף לשקר, והסוף הזה נמצא בחוברת שנקראת חוק הסדרים שאתם צריכים להצביע עבורו, ואנחנו נצביע נגדו. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת סופה לנדבר.

אני מזמין את חבר הכנסת אדיסו מאסלה – איננו באולם. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת נואף מסאלחה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השרים הנוכחים באולם, אדוני שר האוצר. אני כמו קאטו אמשיך ואתבע את עלבונה של הכנסת, את עלבונה של הדמוקרטיה בישראל סביב הפעלת המכשיר הזה שנקרא חוק הסדרים במשק המדינה. זה עיוות חקיקה שאין כדוגמתו, ומי כמוך יודע, אדוני שר האוצר, שהיית שר משפטים, עד כמה זה חמור שבמסגרת הזו של חוק הסדרים במשק המדינה מביאים לפנינו שורה אדירה של עניינים. כבר אמרתי מה שאני אומר שוב היום: זה לא חוק הסדרים במשק המדינה – הואיל ואנחנו כעת בסעיף של שם החוק – אלא זה חוק: בהזדמנות חגיגית זו. כך צריך לקרוא לחוק.

שר האוצר ד' מרידור:

אולי נקרא לו על שם מי שהמציא את השיטה הזאת.

חגי מירום (העבודה):

את השיטה הזו, דרך אגב, אדוני השר, המציאו במשולב שר האוצר יצחק מודעי וראש הממשלה שמעון פרס.

שר האוצר ד' מרידור:

תקרא את החוק הזה על שמם.

חגי מירום (העבודה):

לא אכפת לי לקרוא אותו גם על שמם.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

חוק ליכוד לאומי.

חגי מירום (העבודה):

העיוות הוא עיוות, ואני רוצה לספר לך, אדוני שר האוצר, שבקדנציה הקודמת, כשאתה לא היית בממשלה, אני הלכתי אל שר האוצר הקודם, חבר הכנסת בייגה שוחט, יחד עם יושב-ראש ועדת הכספים גדליה גל, והתחננתי לפניו שירדו כליל מחוק הסדרים במשק המדינה. זה חוק מעוות, זו דרך נלוצה של טיפול בעניינים נלווי תקציב. זה נזק בלתי רגיל למעשה החקיקה, כאשר באים ובהזדמנות חגיגית זו מבצעים כל מיני ענייני חקיקה.

אני עוד אדבר במשך הלילה ובלילות הקרובים על שורה של נושאים. אבל אני לוקח כאן את החוק עצמו ומסתכל על פרק אחד שעניי תפסה אותו כבר מזמן. אני אדבר אל שר החקלאות. בסדר, אדוני השר? אני מבין שענייני המדינה – ועם "ברוך" כמו שיש לך בכלכלה, אתה צריך לרוץ ולנסות להציל את זה.

שר האוצר ד' מרידור:

נקבע למחר בשתיים בלילה.

חגי מירום (העבודה):

נתראה מחר בשתיים בלילה, אדוני השר.

אדוני שר החקלאות, תראה את פרק ו' לחוק הזה, פרק שמוקדש לנושא ביטוח בריאות ממלכתי. בתוך פרק ו' הזה, שאנחנו עוד נדבר עליו הרבה מחר ומחרתיים כשנגיע לדיון בפרק הזה, מקופל שינוי מלא ומוחלט של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הכנסת הקודמת ישרה חודשים על חוק ביטוח בריאות ממלכתי. היה מאבק אדיר גם ברמה הלאומית, גם בתוך מפלגת העבודה, גם עם ההסתדרות, עם מי לא, על-מנת לייצר ביטוח בריאות ממלכתי. והנה הם מחוברים הפעם, ופה בתוך חוק הסדרים במשק המדינה, כאילו כך, אגב טיפול בנושאים נלווי תקציב מובא פה פרק ו', שהוא שינוי טוטלי בחוק ביטוח בריאות ממלכתי: הלאמת הקופות, הכנסת הממשלה עמוק עמוק, עם משהו מעין חשב מלווה, אל תוך הקופות עצמן.

היום היו אצלנו בסיעת העבודה נציגים של קופת-חולים "מכבי". אי-אפשר לחשוד בקופת-חולים "מכבי" שהיא שייכת פוליטית או היסטורית לתנועת העבודה או למפלגת העבודה. הם באו היום לסיעת העבודה כדי לזעוק חמס על מה שהחוק הזה, במסגרות שלו, במסגרת פרק ו', עושה לביטוח בריאות ממלכתי.

אני לא רוצה עוד להיכנס לשאלות העולות מהפרק הזה. יש לנו מאות הסתייגויות לפרק הספציפי הזה. אבל אני אומר כאן, פילוסופית אני מסתכל על העניין, לא יכול להיות שעניין כל כך רציני כמו חוק ביטוח בריאות ממלכתי כך נמחק בתוך חוק הסדרים במשק המדינה.

חברי חברי הכנסת, אדוני השר, לא רק חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ישבנו פה בכנסת הקודמת וחוקקנו באמת, ברצינות – שר האוצר היה שותף אתנו, שר האוצר לפעמים נאבק בנו – חוקקנו את חוק האזרחים הוותיקים. חוק האזרחים הוותיקים הוא חוק צנוע מאוד, מתון מאוד, שבא להצדיע הצדעה של כבוד לבוני המדינה הזו ולוותיקיה, לעולים שהגיעו עם משפחותיהם וביססו את ערי הפיתוח, את המושבות והמושבים, מה שנקרא ההתיישבות החדשה, אדוני השר, ואתה מכיר את זה. בוני ערים למיניהם, הקיבוצים. באנו ואמרנו: ניתן להם במסגרת חקיקה את המעט, את ההצדעה של המדינה. נקבע כללים לנושא ארנונה, נקבע כללים לנושא נסיעה חופשית בתחבורה ציבורית, נעשה משהו בתחום תרופות, וכן הלאה וכן הלאה.

והנה פה, בהבל פה, בהינף קולמוס בחוק הסדרים במשק המדינה הפכו לאפס את התנאים לוותיקי המדינה ולבוניה וגמרו בכך חקיקה שהושקע בה עמל עצום ורצון אמיתי של הכנסת הקודמת להמשיך ולהוקיר, בדרך של מתן הקלות, את האזרחים הוותיקים במדינה.

היום ראינו אותם פה על הדשא שלפני הכנסת, אנשים שהם בבואת הארץ הזאת.

אברהם שוחט (העבודה):

אני יכול לקרוא קריאת ביניים?

חגי מירום (העבודה):

בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

צריך לזכור, שכל הליכוד הצביע ותמך בחוק הזה רק לפני שמונה חודשים, ראש הממשלה דהיום, שר האוצר דהיום, אל מול המצלמות, אל מול עם ישראל.

חגי מירום (העבודה):

למה הליכוד הצטרף אל החקיקה הזו? מפני שזה היה קצת לפני בחירות. את החוק הזה הובילה תנועת העבודה, ראשי הגמלאים, אנשים שיצאו מתנועת העבודה. הליכוד והסיעות האחרות של הימין בכנסת אמרו: מה, אנחנו נשאיר את החקיקה הזו לתנועת העבודה, למפלגת העבודה, לשמאל? זו חקיקה צודקת, הבה נצטרף אליה; והם הצטרפו בהמוניהם. לא יוצאת, כמו שאתה אומר, שלושת-רבעי שנה, ואותו ראש ממשלה שישב פה והצביע בעד חוק האזרחים הוותיקים – אדוני שר החקלאות, אני מניח שגם אתה תמכת בו, והנה אתם באים עכשיו והופכים לאפס את העניין הזה. אילו ראית את האנשים האלה עומדים היום בצהריים כאן אל מול הכנסת, משהו אצלך בלב היה נשבר. אי-אפשר להישיר מבט אל האנשים האלה, בוני הארץ הזו, ולהסביר להם כיצד אנחנו עושים להם את מה שאנחנו עושים במסגרת חוק הסדרים במשק המדינה. אנחנו עוד נגיע לפרק הזה ועוד נדון בו לפרטי פרטים.

חוק החיילים המשוחררים – עוד חוק שהשקענו בו מחשבה עצומה. חבר הכנסת רענן כהן הוביל את החקיקה בעניין הזה, ולא כולם היו מאושרים ממנו. לשר האוצר דאז היו השגות לגבי מרכיבים בחוק הזה, הרבה התווכחו עליו וניסינו לגרום לכך שהחייל המשוחרר יוכל לקבל כלים כלשהם על מנת להשכיל, למצוא לו אמצעי דיור, איזה מענק כדי לצאת אל החיים. בחוק הסדרים במשק המדינה, במסגרת חקיקה נלווית תקציב, כך קוראים לה, הופכים גם את החקיקה ההיא לחקיקה נכה, שונה, אחרת ממה שהיתה.

אני מסתכל על כל הדברים האלה, ואני שואל את עצמי, ראשית, למה אנחנו חוטאים כל פעם בטכניקה. שנית, איך ממשלה יכולה לעמוד כך לפני האומה ולעשות מין פנים כאלה כאילו היא מטיבה עם הציבור. שר האוצר אמר הערב בתוכנית "מבט", שהוא לא מבין מאיזו סיבה יש להתנגד לחקיקה כזו ולחוק התקציב הזה, מפני שהוא איננו פוגע באנשים. אז אני כבר ספרתי פה את הבריאות ואת מצב קופות-החולים, את חוק החיילים המשוחררים ואת הפגיעה בהם, את נושא האזרחים הוותיקים, ובמשך הלילה הזה והלילות הבאים נמנה אחת לאחת את מה שזה עושה לחקלאות בישראל ולחקלאים, את מה שזה עושה בתחומי מיסוי וכיוצא בזה.

אני רוצה להגיד כאן עוד מלה לעניין המיסוי. אומרים לנו: לא תהיה תוספת מיסוי. ראש הממשלה, הדואלי בוורבליות שלו, אומר: לא תהיה תוספת מיסוי.

אברהם שוחט (העבודה):

READ MY LIPS – – –

חגי מירום (העבודה):

READ MY LIPS. אמרו לי שיש פה גם איזו הסתייגות שקוראים לה

אנחנו חשבנו לתומנו, שמדובר פה בקיצוץ הוצאות הממשלה, קיצוץ של 7 מיליארדי שקלים הבטיחו לנו. קודם כול, אנחנו רואים שיותר מ-2 מיליארדי שקלים באים ממיסוי ולא מקיצוץ של פעולות הממשלה.

אברהם שוחט (העבודה):

לאור ההודעות האחרונות הלילה של שר האוצר – זה 2.5.

חגי מירום (העבודה):

זה כבר 2.5 מיליארדי שקלים. אני מניח שעד שנאשר את החקיקה הזו זה יתקרב ל-3 מיליארדי שקלים מתוך 7. באים האנשים שמעשנים סיגריות ואומרים: למה אתם מעלים לנו את המיסוי על סיגריות? אומרים להם: אתם מוכרים לעשן סיגריות? אל תעשנו סיגריות, לא יהיה לכם מיסוי. זה מה שנקרא מיסוי ליברלי. לא תעשן, לא תצטרך לשלם על זה מס.

עכשיו אנחנו מתבשרים על אפשרות של מיסוי על דלק. אם לא תיסע באוטו שלך, לא תצטרך גם לשלם מס על דלק וכיוצא באלה.

הופיע ראש הממשלה בקיסריה בדיון בפני כל ראשי המשק, התחייב על העדר מיסוי, וחצי מהקיצוץ שמוצע פה זה מיסוי. אנחנו נוכיח את זה בהמשך הדרך.

רציתי לדבר על כמה דברים נוספים, אדוני היושב-ראש, אבל היות שאני רשום להסתייגויות רבות נוספות, אני אספיק. יש לי תוכנית ארוכה, נגיע לזה.

שלום שמחון (העבודה):

כשעוברים לערוץ-33, אתה נראה רענן כמו בשעה תשע בבוקר. תמשיך.

חגי מירום (העבודה):

אני נראה רענן כמו רענן.

הי"ר ח' דיין:

לא כדאי לך.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו נראה רעננים כל הדין הזה, מפני שהכאב ותחושת הלב שיש פה דבר שאסור שייעשה ידריך אותנו ויוביל אותנו עד לסיום הדין הזה. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום.

אני מזמין את חבר הכנסת נואף מסאלחה – איננו; חבר הכנסת אפרים סנה – איננו. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שמעון פרס.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כבוד השר, סגן ראש הממשלה, יושב-ראש הישיבה, חברי חברי הכנסת, אנחנו בפתיח הדין על חוק ההסדרים. בהסתייגות הראשונה שלי מתוך 150 הסתייגויות שאני מתכוון להעלות בימים הקרובים אני רוצה להציג איזו תמונה כוללת על מה שקרה לנו בחודשיים האחרונים.

אין שום קשר בין הצעת חוק ההסדרים שהממשלה הביאה לקריאה ראשונה לפני כחודשיים לבין טיוטת החוק שהונחה על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ושלישית ממש בשעות האחרונות. אין שום קשר. כל קשר הוא מקרי בלבד. אין סעיף אחד שלא השתנה, שלא חלו בו שינויים מהותיים – אני לא מדבר על שינויים טכניים או שינויים בשוליים. אלה הם שני חוקים שונים.

באה הממשלה לפני חודשיים והציעה הצעת חוק שקוממה את כל עם ישראל, על כל שלוחותיו, על כל מרכיביו, חוק מעוות, שניסה בדרך מאולצת ומלאכותית לגבות משהו כמו 2 מיליארדי שקל בדרך לא דרך. חוק שנחקק באילוץ על-ידי פקידי האוצר, שקיבלו הנחיות משום שהיתה להם מכשלה מאוד רצינית. באו אליהם ואמרו: ראש הממשלה הסתבך. הוא אמר שלא יהיו מסים, והוא דורש מאתנו לעמוד במלה. לכן, אתם תבואו ותנסו בכל הדרכים שעומדות לרשותכם לקצץ בתקציב המדינה. מה שבתקציב המשרדים – תקציב המשרדים, והיתר בחוק ההסדרים.

לקחו חקיקה חברתית ממדרגה ראשונה, שהרבה חברי כנסת מכל סיעות הבית עמלו עליה במשך שנים: חוק חיילים משוחררים, חוק הגמלאים, קצבאות ילדים, דברים שמפלגת העבודה, שממשלת העבודה הביאה בארבע השנים שלה לציבור, ובמחי יד הורידו. אבל לא הסתפקו בזה. באו והחליטו לקצץ בחוק עידוד השקעות הון, חוק שנועד לטפח את עיירות הפיתוח, את הפריפריה וקו העימות; החליטו להוריד מ-34% ל-20%. קיצוץ דרמטי, קיצוץ דרסטי. לא הסתפקו בזה. באו ואמרו: מערכת הבריאות לא מסוגלת לשאת את עצמה. לא מסוגלת. ואז עשו שתי פעולות סותרות: מצד אחד, ביטלו את המס המקביל, שהוא המס שבעצם מחזיק ונותן את רשת הביטחון למערכת הבריאות. ביטלו. למרות הטענה שמערכת הבריאות לא מצליחה לשאת את עצמה. ומצד שני, הציעו גזירות על הציבור, שאומרות: תוספת של 25% ריאלי. נוסף על האינפלציה וכו', זה גם יכול להגיע ל-35% ול-40%, ומי יודע לאן. תוספת במחיר התרופות ותשלום לביקור רופא – הרופא הפרטי שלך בקופת-חולים, רופא המשפחה, ובמרפאות חוץ שאתה נשלח אליהן לצורך בדיקות מרחיקות לכת יותר, בדיקות רופא מומחה וכו'. זאת אומרת, מס ישיר על שירות.

באה הממשלה ואומרת: מי שחולה גם מקבל עונש. אם אתה חולה, תשלם יותר. אם במקרה בריאותך, לא עלינו, לא טובה, ואם, חלילה, אתה עוד חולה במחלות קשות, כרוניות וכדומה, אתה עלול בכלל לפשוט רגל. מס רגרסיבי, לא צודק, מעוות, שפוגע בחלשים. זה מה שהביאה הממשלה.

אבל היא לא הסתפקה בזה. היא גם הציעה, נוסף על כך, לקצץ קיצוץ חד ועמוק, בעצם לבטל, כמעט לבטל לחלוטין את נושא קצבאות הילדים, שהיה גאוה גדולה שלנו, שהחזרנו אותו לטובת הציבור. מייד כשכוננה ממשלת העבודה ב-1992.

באה ועדת הכספים במשך חודשיים והחליטה, קואליציה ואופוזיציה כאחת, להיאבק בחוק. החוק שעבר אתמול בוועדת הכספים, אחרי עשרות שעות של דיונים יומיומיים, ואתמול יום הצבעות ארוך, הוא חוק שבו הממשלה התקפלה סעיף אחר סעיף. הממשלה ויתרה על הסעיפים האבסורדיים שהיא הציעה מלכתחילה בחוק. אני רוצה לשבח כמה חברים בקואליציה שלא קיבלו על עליהם את מרות הממשלה, והוכיחו שבשיתוף פעולה נכון בין אופוזיציה לקואליציה אפשר לכופף את הממשלה ולא לאפשר לה להעביר גזירות שהציבור לא יכול לעמוד בהן. ואז, במקום ללכת ולבדוק שוב את כל נושא הקיצוץ וללכת לסעיפים האמיתיים, ולרדת לשורש העניינים במשרדים הממשלתיים ולבדוק איפה הבזבז מתבצע בכל עוזו, ולהתעמת עם שרים על ליטראות השומן שעומדות לרשותם, על הקניפאלך ועל כל המאגרים שיש להם במשרדים, באו ואמרו: עכשיו נטיל מסים.

קודם כול, מס הכנסה. מדרגות מס ההכנסה שונו כך, שההכנסה מהציבור לשנת 1997 תגדל ב-850 מיליון שקל.

אברהם שוחט (העבודה):

ובכלל זה נקודות הזיכוי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ובכלל זה נקודות הזיכוי. זאת אומרת, אומנם בצורה פרוגרסיבית. הניתוח הכלכלי נעשה היום בעיתונות. כל אחד מאתנו בציבור, כל שכיר, ישלם בנטו שלו במהלך השנה בין 100 ל-400 שקלים נוספים נטו בחודש. אני רוצה שהציבור ידע. זה שחשבתם שאתם לא משלמים יותר את הגזירות הכלכליות – אתם תצטרכו לתת ממשכורותיכם, בנטו שלכם, בין 100 ל-400 שקל נטו בחודש, תלוי בגודל המשכורת שלכם. נוסף על כך, יוטלו מסים על הדלק ועל הסיגריות.

במדינת ישראל אנחנו משלמים היום פי-ארבעה יותר מאשר בארצות-הברית על דלק. פי-ארבעה יותר מאשר בארצות-הברית. זה מה שאנחנו משלמים בישראל. שהציבור ידע. אבל זה לא מספיק. זו פרה חולבת. שהציבור ישלם, שהציבור ייתן עוד 10% – עוד 10%. עוד 20% – עוד 20%. מה, נפסיק לנסוע במכוניות? לא. נמשיך לנסוע. אז נמשיך לשלם. למה במדינת ישראל צריך לשלם פי-ארבעה יותר מאשר באמריקה? כי קל להוציא את הכסף מהציבור בדרך הזאת. אגב, מה ההשלכות של מיסוי נוסף על הדלק על יתר מרכיבי המשק? זה לא נגמר בדלק שאנחנו ממלאים בתחנת הדלק ליד הבית שלנו. יש לזה השלכות על הדלק לתעשייה ועל מוצרים ועל אינפלציה ועל אלף ואחד פרמטרים כלכליים אחרים במשק. זה לא יגמר במס על הדלק. יש לזה השלכות על גבי השלכות.

מס על סיגריות. מסכנים המעשנים המכורים, שתמיד צריכים לשלם את המחיר. אומרים לנו שזה מס בריאותי. אני לא יכול להגן על עישון הסיגריות, אבל המחיר של קופסת סיגריות היום – אני לא יודע בדיוק מה מחיר העלות ומה המסים, אבל המסים הם במאות אחוזים גם היום. כל הזמן מענישים ציבורים ספציפיים משום שהם צורכים דבר כזה או דבר אחר.

אגב, אני מבין שגם יוטלו מסים נוספים. בזה לא נגמר העניין. כי בתחשיבי האוצר היום מסתבר שעם כל התרגילים ועם כל המקח והממכר והמשא-ומתן אתמול בין האוצר לבין ועדת הכספים, עדיין חסרים עוד 300 מיליון שקל.

אברהם שוחט (העבודה):

הוא 2.5 מיליארדי שקל. READ MY LIPS המחיר של ה-

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא 2.5 מיליארדי שקל. READ MY LIPS המחיר של ה-

אברהם שוחט (העבודה):

שפתיים יקרות.

הי"ר ח' דיין:

בעקיפין הם דואגים לסל הבריאות הממלכתי.

חיים רמון (העבודה):

הוא חושב שאנחנו לא מבינים. הוא התכוון – יוטלו מסים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה בשלב הזה לעצור, משום שכפי שאמרתי, יש לי עוד הסתייגויות לרוב.

חיים רמון (העבודה):

למה? זה מאוד מעניין מה שאתה אומר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה נכון, אבל יש לי עוד הסתייגויות לרוב. אני אומנם בכנסת הזאת מכהן בקדנציה הראשונה, אבל ותיקי הכנסת אומרים שאף פעם לא הוגש בצורה כזאת חוק ההסדרים. אף פעם הוא לא שונה בצורה כל כך קיצונית כמו בפעם הזו. אף פעם לא היה מצב, שממשלה נכנעה לתכתיב אחר תכתיב של כל חבר כנסת מכל מקום וויתרה והתפשרה והביאה הצעות כאלה ואחרות וכד' וכד'. אני חושב שמה שקרה בחודשיים האחרונים לקואליציה ולממשלה בנושא חוק ההסדרים היה מבזה. זו היתה בושה גדולה, וחבל שהיינו צריכים לעבור את זה. אני מאוד מקווה שבסוף התהליך על חוק ההסדרים נצליח עוד להציל סעיפים ונושאים רבים לטובת עם ישראל.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת פינס.

אני מזמין את סגן ראש הממשלה, רפאל איתן, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

מה קרה?

היו"ר ח' דיין:

זכות השר בכל שלב ושלב לעלות ולהשיב בשם הממשלה.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו במתח. אנחנו מסכימים אבל אנחנו רוצים לדעת למה הוא רוצה עכשיו. אולי הוא יודיע משהו על חברון?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

חיים רמון (העבודה):

עד כאן זה בסדר.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

בתבוסה – רוח תיגר; זה מה ששומעים מכם. הובסתם בבחירות, ואתם בסדר, רוח תיגר בתבוסה.

אני מזכיר לכם שאנחנו ירשנו את השלטון לפני שישה חודשים. אני לא רוצה לתאר כאן בדיוק מה מצאנו.

חיים רמון (העבודה):

אני מציע שתתאר.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אבל חבר הכנסת הנכבד שאומר, מעולם לא ראינו חוק הסדרים כזה, רואה בפעם הראשונה חוק הסדרים.

מיכה גולדמן (העבודה):

כמה זמן לקח לך לנסוע מעפולה לירושלים? הוקמו גשרים, מחלפים, נסללו כבישים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

חבר הכנסת גולדמן, אני מאחל לכם תמיד רוח תיגר בתבוסה.

אבל, אם חבר כנסת עומד ואומר לכנסת במליאה, מעולם לא היה חוק הסדרים כזה וכזה – אתה ראית חוק הסדרים אחד.

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה נכון או לא נכון?

חיים רמון (העבודה):

אומנם זו עדות שמיעה, אבל היא לא פסולה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת חיים רמון, השר לא מצליח לסיים אפילו משפט אחד.

חיים רמון (העבודה):

הוא נהנה מזה.

היו"ר ח' דיין:

הוא לא נהנה. כמו שאני מכיר אותו, הוא מאוד לא נהנה שמתפרצים לדבריו.

חיים רמון (העבודה):

אתה מכיר אותו, אתה בטוח?

הי"ר ח' דיין:

מאוד.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

12 פעמים אני עובר את התהליך הזה. גם הממשלה הכי הכי, לדעתך או לתקוותך, נכנעה, התקפלה, עמדה במקום, זזה הצדה, התיישבה, שכבה, רצה. כולם אותו דבר.

אבל בסדר, זו הזדמנות לדבר, להרביץ. זה בסדר.

עכשיו בואו נראה את ההיגיון הפשוט. אנחנו נשב פה שבוע, התוצאה ידועה. למה אי-אפשר לגמור את זה מחר בצהריים? כל אחד ידבר מה שהוא רוצה ונגמר עניין. כמה עולה יום כנסת?

אברהם שוחט (העבודה):

מה אמרתם בשנה שעברה?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

כמה עולה שעת לילה?

אברהם שוחט (העבודה):

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לקחתי רשות דיבור כדי להפיג קצת את השעמום שלי, לא שלכם.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו שמים לב.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

היות שהתוצאה ידועה וכל דקה כאן עולה הרבה כסף, בואו נחליט שכל אחד יגיד מה שהוא חושב, נצביע, כן יעבור, לא יעבור, ונהיה יותר תכליתיים כלפי הציבור. מה אומר הציבור? מה הם יושבים ומדברים ומדברים, הרי התוצאה ידועה, יצביעו, כולם כבר קנו ומכרו ויודעים איפה הסחורה מונחת. לשם מה למשוך את זה שבוע או עשרה ימים?

חיים רמון (העבודה):

אתה רוצה להצביע עכשיו? אנחנו מוכנים להצביע.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני מאחל לכם בהזדמנות הזאת רוח תיגר, תובסו תמיד, ותמיד תהיה לכם רוח תיגר. תודה רבה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מקבלים את הצעת השר. נצביע עכשיו, ברגע זה.

היו"ר ח' דיין:

תאמין לי שהייתי מוכן. אילו ישבו יושבי-ראש הסיעות, בינם לבין עצמם והיו מגיעים לסיכום, הייתי מוכן בתוך שעה להביא להצבעה. אבל יש יושבי-ראש סיעות, ואנחנו יודעים מה הנוהל ומה התהליך.

חיים רמון (העבודה):

זאת אומרת שאתה לא מקבל את הצעת השר.

היו"ר ח' דיין:

אני מקבל את הצעת השר, אבל במנגנון הקיים לא אני ולא אתה מחליטים.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה מתחמק. אני מבין למה. אילו זה היה שר אחר, היית מצביע.

היו"ר ח' דיין:

מאוד מתאים לי ומאוד מתאים גם לך להיות כרגע בחיק משפחתך, לא?

אני מזמין את חבר הכנסת שמעון פרס – איננו. ועכשיו חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת משה שחל, בסבלנות רבה.

חיים רמון (העבודה):

גם חבר הכנסת שחל פה?

משה שחל (העבודה):

באתי לשמוע אותך.

חיים רמון (העבודה):

לא יכול להיות. אתה באת לשמוע את עצמך.

היו"ר ח' דיין:

כל הכבוד לך. אני רואה את הסבלנות שלך ונהנה.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

חיים רמון (העבודה):

אני יכול לדבר לאלה שאין להם כבלים, כי הם שסובלים.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

חיים רמון (העבודה):

נסדר להם משהו.

היו"ר ח' דיין:

גם משלמים וגם סובלים.

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, חברי הכנסת — — —

מיכה גולדמן (העבודה):

אפשר לעשות הצבעה עכשיו ולגמור את העניין.

היו"ר ח' דיין:

אני רוצה לאפשר לחברכם לסיעה בעשר הדקות, עדיין לא לקחתי את זמנו — — —

חיים רמון (העבודה):

למה עשר דקות? איך אתה מדבר, אדוני היושב-ראש, איך יכול להיות דבר כזה?

היו"ר ח' דיין:

אני יודע שאותך צריך לעצור כבר בשמונה.

חיים רמון (העבודה):

ישבתי כאן ושמעתי את חבר הכנסת מירום, הוא הגיע ל-32 דקות. חבר הכנסת גולדמן הודה שדיבר 14 דקות. אני מבקש לדבר – – –

היו"ר ח' דיין:

אילו הייתי מסכם את קריאות הביניים, לא היה נשאר זמן. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

יש לנו הרבה הסתייגויות. עכשיו גם אמרו שיש משחק של ליברפול נגד ניו-קאסל, אז אני מוכן לדבר ב-90 הדקות האלה.

היו"ר ח' דיין:

אני בטוח שלא היית רוצה לענות את חבר הכנסת שחל, שמחכה לעלות עשר דקות אחריו.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה להסביר לך, הדברים שחבר הכנסת שחל עומד לומר הם מאוד חשובים.

היו"ר ח' דיין:

רק בנושא ביטחון פנים.

חיים רמון (העבודה):

בכל הנושאים. דברים מאוד חשובים, ואסור שהציבור יחמיץ ולו דקה. לכן אני צריך לדבר בזמן שחלק מהצופים עסוקים בכדורגל, וכשאני אסיים את דברי רק אז יעלה חבר הכנסת שחל, כי אסור שלא יראו אותו ב"פריים טיים".

היו"ר ח' דיין:

עשר דקות.

חיים רמון (העבודה):

אחרי כל הדברים האלה הגעת לעשר דקות?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

יש משחק כדורגל עד 24:00 – – –

חיים רמון (העבודה):

אני ביקשתי לדבר עד 24:00, זה הכול.

היו"ר ח' דיין:

בקצב הזה אנחנו יכולים כבר להצביע על הפרק הראשון.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה לברך את אריה האן ידידי, מזכיר הכנסת החדש. זו פעם ראשונה שהוא יושב בכיסאו ואני מדבר, ואתה יושב-ראש. גם זה לא במסגרת עשר הדקות. כל המועצה על הדוכן.

אדוני השר, נכון שחבר הכנסת פינס דיבר על כך שזו פעם ראשונה שחוק ההסדרים הוא כפי שהוא תיאר. הוא נתן עדות שמיעה. יכול להיות שעל-פי הכללים עדות שמיעה פסולה בבית הזה כמו שהיא פסולה בבית-דין. אבל אני יכול להעיד מניסיוני, שכל מה שאמר חבר הכנסת פינס, שהיה עדות שמיעה, מי שתיאר לו את המצב היה בעל כושר תיאור לקוי מאוד מאוד. כי שערורייה כזאת כפי שהיתה הפעם בחוק ההסדרים לא היתה מעולם. בעבר נלחמו ממשלות כמו אריות, ומפעם לפעם היו נופלות כמו זבובים. פה רק דיברו כמו אריות ונפלו כמו זבובים בכל עניין ועניין.

אני מבין, לממלא-מקום ראש הממשלה היה יום הולדת ביום שבת. חגגו לו יום הולדת; חשבו שר האוצר וראש הממשלה לתת לו מתנת יום הולדת.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

— — —

חיים רמון (העבודה):

כן אדוני, אני מוכן לשמוע. זה לא על חשבוני.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

12 שנים לא קראתי כאן קריאת ביניים.

חיים רמון (העבודה):

אין דבר, זה תקדים טוב. אתה עוד תהיה חבר כנסת טוב בסוף.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

רק תיאור. חוק ההסדרים הוא כמו כד חרס. מצאנו כד חרס שבור ועכשיו צריך להדביק את החלקים. בחוק ההסדרים מדביקים פה ומדביקים שם.

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל קיצצתם את תקציב אגף העתיקות.

היו"ר ח' דיין:

בסוף יוצאת קערה, לא כד.

חיים רמון (העבודה):

אני לא הבנתי את הדוגמה, אבל אני מוכן שיסבירו לי אותה.

אברהם שוחט (העבודה):

תחשוב כל הלילה.

חיים רמון (העבודה):

אני מוכן לחשוב כל הלילה, בבוקר אבוא עם פתרון.

מיכה גולדמן (העבודה):

יש פתגם בארמית: אסתירא בלגינא קיש קיש קריא.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רמון, נותרו לך חמש דקות.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה עושה צחוק.

היו"ר ח' דיין:

אני מכון את השעון אליך, שתראה את הזמן.

חיים רמון (העבודה):

אל תכוון את השעון. חבל על הזמן.

באמת, לא היה דבר כזה. באה הממשלה הגיבורה – איך אמר חבר הכנסת שוחט, ראש הממשלה, הוא אמר: לא נשנה שום דבר. וממה שאמר "לא נשנה שום דבר", לא READ MY LIPS לא רק שאמר, נשאר שום דבר. אבל אנחנו היינו מופתעים אילו זה היה אחרת.

אני מוכרח להגיד, שההתנהגות של ראש הממשלה בעניין הזה נותנת תקווה לעתיד. באמת היא נותנת תקווה לעתיד, ששום דבר שהוא אומר לא חשוב, לא רציני ולא משמעותי, בכל הנושאים. אם בנושא הזה, שהוא לא הדבר הכי מרכזי והכי חשוב לקיום עם ישראל, אם כי הוא חשוב מאוד לחיי היום-יום במדינת ישראל, הוא לא שמר על דבר אחד שדיבר עליו, לא בתחום המיסוי ולא בנושאים אחרים, יש תקווה שגם בנושאים האחרים, אדוני השר, הוא ישתנה. השבוע כבר ראינו את הסנונית הראשונה; קראו לסנונית בר-אילן. זה צריך לעניין אותך, אדוני השר, שפתאום מי שבא ועמד על דוכן, אחרי הבחירות, בוועידת הליכוד, והודיע: לעולם לא תקום מדינה פלשתינית – שולח את היועץ שלו בר-אילן לראות "הכלו המים", והוא מודיע שתהיה מדינה פלשתינית.

לא הודיע את זה ביבי נתניהו, ויש בעניין הזה הרבה תקווה, כי כמו שהוא עמד על כל תו ותג בתקציב, כך הוא יעמוד על עמדותיו המדיניות. בשבת – חברי הכנסת החרדים בוודאי לא ראו – הוא שלח את מזכיר הממשלה. שואלים את מזכיר הממשלה: מה אמר בר-אילן? הוא אמר: מה שאמר בר-אילן פסול מכול וכול. שואלים אותו: בסופו של דבר, בעד מה אתה? הוא אומר: גם אני בעד מדינה פלשתינית – לא חמושה. מאה אחוז. כלומר, גם מזכיר הממשלה כבר בעד מדינת פלשתינית לא חמושה, וגם יועץ ראש-הממשלה. אז נראה שראש הממשלה, גם בעניין הזה, הולך למדיניות שונה לחלוטין מכפי שאמר רק לפני ארבעה-חמישה חודשים. אני רוצה לברך דווקא על הגמישות שגילה ראש הממשלה בעניין התקציב, כי היא נותנת הרבה תקווה שנוכל להגיע בסופו של דבר לפשרה סבירה גם בנושא המדיני. לכן, אדוני שר החקלאות, אתה צריך להיות מאוד מודאג ממה שקרה בתקציב מבחינת השקפות המדיניות, ועל זה היית צריך לחולל משבר גדול.

אני רוצה לומר מלה שקשורה למערכת הביטחון, שכאן אני ממש לא יודע מה קורה. אני אומר את זה בכל הרצינות, כי העניינים האלה הם עניינים של חיים ומוות. אני לא רוצה להאשים את הממשלה, אבל כעובדה – קראנו את זה היום מפי ראש להק מודיעין אוויר, שמענו הערכות דומות מפי אמ"ן; הם מודיעים שהסבירות למלחמה היא גבוהה. לא האופוזיציה ה"לא אחראית" בלשונכם אמרה זאת ולא גוף פוליטי כלשהו. גופי הערכה אומרים בפומבי, שהסיכויים למלחמה בחצי השנה האחרונה גדלו. אני אומר עוד הפעם – אני לא רוצה להאשים את הממשלה, הערבים אשמים כי הם מאיימים במלחמה. אם זה קרה – וזה קרה לצער כולנו – בא הצבא ואומר: ברגע שזה קרה והסיכויים למלחמה עברו מסבירות נמוכה לסבירות יותר גבוהה, צריך להוסיף כסף לתקציב הביטחון. עכשיו זה לא קשור לשום דבר – לא למשכורות של קציני הקבע, לא למערכת היחסים, זה קשור למספר ימי הלחימה של צה"ל. והם באים לוועדת החוץ והביטחון ולכל מקום, ואתם שבאתם ודיברתם על ביטחון – איך אמרתם: "לנו יש דרך אחרת. מה הדרך שלנו? לא שלום וביטחון אלא ביטחון ושלום" – ובתקופתכם סיכויי המלחמה גדלו. ושוב, אני לא מאשים אתכם, תפסתם אותי ביום טוב, אני באמת לא מאשים אתכם. אתם מתעלמים מהערכות אמ"ן, מתעלמים מהערכות הגופים שקובעים את זה באופן נחרץ. לא זו בלבד שאתם לא מוסיפים לתקציב הביטחון, אתם גורעים מתקציב הביטחון. אחר כך אתם באים אלי בטענות, שאני אומר שהממשלה הזאת וראש הממשלה הזה מסוכנים לעם ישראל כי הם מתעלמים מהתרעות מוחשיות.

אני באמת לא עושה שום חשבון פוליטי, מה היה בעבר, מי לא היה בעבר. אני אומר כעובדה: זה מה שצה"ל צריך היום כדי להיות מוכן למלחמה – עוד 2 מיליארדים. איפה הם? לכם, שדיברתם על כך שיש ביטחון, אני מודיע כאן: על-פי הערכות הצבא ודרישות הצבא, מי שלא מוסיף את 2 מיליארדי השקלים הללו, לוקח על עצמו אחריות כבדה ומסכן את מדינת ישראל ואת עם ישראל. כל סממת הביטחון שלכם בשקר יסודה, ואנחנו תובעים תוספת של 2 מיליארדי שקל לתקציב הביטחון. זו עמדה

של כל חברי ועדת החוץ והביטחון מכל הסיעות. אני רוצה לראות איך יצביעו בעניין הזה, וזה מעבר לחילוקי דעות פוליטיים, מדיניים, מפלגתיים. זה חוצה את כל המפלגות, כי אנחנו קיבלנו דיווח מלא על מה שצריך. אני מתפלא עליך, אדוני השר, שאתה לא עומד בראש המאבק הזה בעיקר לאור השקפותיך, שאתה בטוח שהערבים יקומו עלינו ויעשו מלחמה. אם אתה יודע שתהיה מלחמה, תן את כל הכלים לצה"ל.

בנימין אלון (מולדת):

מותר לי רק לשאול שאלה?

חיים רמון (העבודה):

כן, בוודאי.

משה גפני (יהדות התורה):

יש הרבה זמן.

בנימין אלון (מולדת):

אני רוצה רק לשאול: אתה מדבר על הערכות או על מציאות? זאת אומרת, יש החלטה כזאת של הוועדה וזלזלו בה, או שאתה אומר שהיה ראוי שתהיה החלטה כזאת?

חיים רמון (העבודה):

לא, יש החלטה של כל חברי ועדת החוץ והביטחון – והיה על כך דיון עם שר הביטחון – שאנחנו תובעים לפחות, כדי להיענות, לא לכל מה שתבע הצבא ולא לכל מה שתבעה מערכת הביטחון, אלא לחלק ממה שהיא תבעה, כי אנחנו מודעים לקשיים התקציביים, 2 מיליארדי שקל כתוצאה מהשינוי של הערכות המודיעין של צה"ל, של חיל האוויר וכל הגורמים האחרים. תשאל את חברך לסיעה, חבר הכנסת זאבי, הוא יושב בוועדה. זו תביעתו, זו עמדתו. ואני אומר שוב – זה לא קשור כרגע לשום האשמה נגד הממשלה; אני לא מאשים את הממשלה בשום דבר בעניין הזה. אני אומר – זו המציאות. איך התגלגלנו אליה? במשך הלילה או מחר נדבר גם על כך. אבל אני מדבר עכשיו רק על העובדה הזאת: הממשלה הזאת מפקירה במצח נחושה את ביטחון ישראל בכך שהיא לא מוסיפה את 2 מיליארדי השקלים הללו. תשאל את יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון עוזי לנדאו, את כל מי שיושב שם. זו פשוט הפקרה מוחלטת של התושבים למה שעלול להתרחש, ולא אנחנו קבענו את זה.

אני רוצה, אם מותר לי, להוסיף כמה מלים בעניין הביטחון. באה הממשלה הזאת וטוענת: אנחנו שונים, יש לנו מדיניות אחרת. במה המדיניות שלנו שונה? אנחנו שמים דגש בביטחון. אני לא רוצה

לדבר על חברון, כי כולנו יודעים את הבדיחה שבהסכם חברון לא קרה שום דבר, ואם היו שינויים אני לא בטוח שהם היו לטובה. אני שואל את הממשלה הזאת: באיזה נושא אחד, לפחות אחד, אתם פועלים אחרת בתחום הביטחון מכפי שפעלה הממשלה בראשותו של רבין, זכרו לברכה, ושמעון פרס? האם נתתם הוראה אחת שונה לשב"כ? האם נתתם הוראה שונה אחת לצה"ל? האם אתם מבצעים איזו מדיניות שונה בפסיק? אתם הרי סומכים על ערפאת עוד יותר ממה שאנחנו סמכנו עליו בנושא המלחמה בטרור. אתם אלה שיושבים ואומרים: ערפאת הוא זה שצריך לטפל בטרור, ובצדק. אבל, זאת היתה המדיניות שלנו, ועליה אמרתם שהשילוב הזה מסוכן לישראל. באה הממשלה – מילא, חודש ראשון, עד שמתארגנים ולומדים; עובר עוד חודש, גם כן לומדים; חודשיים, שלושה חודשים, לומדים, אבל עברה כבר חצי שנה. הגיע הזמן לראות את תוצאות השוני במדיניות הביטחון שלכם ושלנו. ואתם ממשיכים לדקלם: "לנו יש מדיניות שונה". אין לכם שום מדיניות שונה בשום תחום. יש לכם הצהרות שונות שפוגעות בסופו של דבר בביטחון.

תפסיק את צלצול השעון, זה מפריע לי.

היו"ר ח' דיין:

מספיק, הארכתי לך עוד בדקה וחצי. אז באמת, משפט מסכם.

חיים רמון (העבודה):

זה באמת מפריע לי.

אברהם שוחט (העבודה):

יש לו כאב אוזניים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שחל ממתין לתורו.

משה שחל (העבודה):

— — —

חיים רמון (העבודה):

האמן לי, חבר הכנסת שחל מקשיב לעניין קשב רב. הוא רוצה שאני אגיע עד – – –

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, כי יש כל כך הרבה הסתייגויות, גם לך.

חיים רמון (העבודה):

– – – הוא רוצה שאני אגיע למחצית של המשחק, כדי שבהפסקה יעברו לשמוע אותו, ואני אומר לך, כאחד שמכיר את חבר הכנסת שחל: תאמין לי שזה חשוב שהוא ידבר ב"מחצית" כי יהיו לו – – –

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (העבודה):

רגע, אני עוד לא גמרתי.

היו"ר ח' דיין:

חשבתי שזה המשפט המסכם. אז תסיים בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

זה נושא ביטחון מדינת ישראל, זה בוודאי חשוב לכל עם ישראל.

היו"ר ח' דיין:

אתה יודע כמה הסתייגויות יש לחבר הכנסת רמון? הוא רוצה לשבור את השיא של חבר הכנסת מיכאל איתן.

חיים רמון (העבודה):

לא, חס וחלילה, אני לא יכול, קטונתי. האמת היא שהממשלה הזאת – ובזה אני אסיים, באמת יש לנו עוד הרבה על מה לדבר במשך השבוע – נתנה לנו בחצי השנה הזאת כל כך הרבה חומר לנאומים, שאיש מאתנו לא יזדקק לקריאה בספר התנ"ך ולא לקריאה בספר הטלפונים, כפי שנזקק לכך חבר הכנסת מיכאל איתן, כי לא היה לו חומר. לנו, לצערי הרב, הממשלה הזאת מספקת חומר רב. אני יכול לנאום פה לא עשר שעות אלא 20 שעות רק על מה שהממשלה הזאת עשתה ולא עשתה בחצי שנה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

ודברים אמיתיים.

חיים רמון (העבודה):

– – – אם אתה תיתן לי, אני מוכן לעמוד במבחן הזה.

היו"ר ח' דיין:

אתה לא מעייף אותי, אתה מעייף את אלימלך רם. הוא צריך לשבת כל הלילה. לי אין בעיה עם זה.

חיים רמון (העבודה):

אני בטוח שגם מר אלימלך רם וגם הצלמים נהנים מאוד מההופעות האלה, ואני חושב שהם מחכימים מהן, והם היו רוצים – בניגוד למה שביקש השר – שהעניין הזה יימשך יותר משבוע, כי זה דבר חשוב. ופה אני עונה לך, ובזה אני באמת מסיים. אתה הצעת, אדוני השר, שנגמור מהר. איך אפשר לגמור מהר כשעשיתם כל כך הרבה נזקים בזמן כל כך קצר? זו ההזדמנות של האופוזיציה להביע את מחאתה, ולדעתי – גם של רבים מחברי הקואליציה, כפי שראינו, כי תראה כמה הסתייגויות הם הגישו. חברי הקואליציה הגישו, נדמה לי, למעלה מ-3,000 הסתייגויות. כלומר, חברי הקואליציה מסתייגים מהחוק 3,000 פעם, יותר מהאופוזיציה אפילו.

הגיע הזמן, שאנחנו נציג בפני הציבור, באמצעות מר אלימלך רם וצוותו הנאמן, את מה שאנחנו חושבים בצורה מסודרת ללא הגבלת זמן; לכל מי שרוצה – אני ממליץ לכולם לרצות כי הדברים באמת בנפשנו – לשמוע בצורה רצינית עד כמה הממשלה הזאת רעה לעם ישראל.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון.

אני מזמין את חבר הכנסת משה שחל. אדוני השר, אחרי זה תסכם.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה מתאים יותר בדיון כמו זה של היום מלקרוא מדבריו של ש"י עגנון על המסים. והנה, כמה הדברים מתאימים למה שקורה בימינו.

שוב הוצרכה המדינה לממון, וממון אינו מצוי, ואפילו כדי לשלם לפקידי המדינה ולשותפים בקואליציה, בש"ס וביהדות התורה ובגשר, וחבר הכנסת מקסים לוי, וצומת וחבריהם ובישראל בעלייה, שנוטלים תמיד שכרם מראש, ועכשיו הגיעו לידי כך שאין בידי המדינה לשלם להם אפילו באיחור זמן, ויש לחוש שמא יכריזו שלא יתמכו בה, בממשלה, ונמצאת כל המדינה בלא ממשלה, והנה תוהו ובוהו.

עושים להם הנרגנים צחוק ומלגלים ואומרים: ממה ישבתו חברי הקואליציה? שמא מן הבטלה, שמא מחיבוק הידיים של הממשלה, שמא מאי-העשייה בתהליך השלום? אולי אפילו טוב יותר – ישבתו, לא יעשו את השגיאות ולא יהרסו את מה שנבנה. ומוטב אילו באמת יגיעו לכך שלא יתמכו בה. מכל מקום, אומרים אחרים, הרי יש להצטער על כך לא עליהם אלא על התלויים בהם. והרי מאז נכנסו לממשלה יש הרבה אנשים שתומכים בהם ונתמכים על-ידם. כפי שאומר עגנון על פקידי המדינה: חבל על מוכרי הקהווה והכעכים שבמשרדי הממשלה שכל פרנסתם תלויה באותם אנשים שמרבים לשתות ולאכול, שאם ישבתו, פרנסתם של אלה מקופחת. אבל כל אדם שקול שדעתו קודמת לנרגנותו מצר ודואג שאם ישבתו פרנסי הקואליציה עתידיים כל סדרי המדינה ליהפך לתוהו ובוהו.

והנה, מה עושים? נכנסו גדולי המדינה, ביבי נתניהו ודן מרידור, עם נבחר העם לישיבה דחופה לבית-שפתותיים, הוא בית-המורשים, שכל שאלות המדינה נחתכות שם. ישבו ודנו היאך להציל את המדינה ובאו לידי מסקנה שצריכים לעשות דבר. ולא סתם דבר, אלא דבר של ממש. לא זזו משם עד שהסכימה דעת הרוב להרכיב ועדה היא ועדת הכספים, ועדה של מומחים, כלכלנים שביניהם, והם צירפו להם ממיטב הסטטיסטיקונים –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה?

משה שחל (העבודה):

– – והחרימו בית אחד לשם הוועדה. באה וקבעה את ישיבתה ובדקה את הדברים לכל פרטי פרטיהם. לא היו ימים מרובים עד שהביאה תוצאות חקירותיה, שחייבת היא המדינה לקצץ מייד 4.9 מיליארדי שקל בשקלים חדשים ובחלוקה שווה על כל המשרדים. אמרו המהדרין: לא מספיק ולא די.

באו גדולי המדינה, ביבי נתניהו ודן מרידור, והוסיפו קיצוץ של 2 מיליארדים נוספים, אף הם בשקלים חדשים למהדרין.

מסקנותיהם של גדולי המדינה הטילו רעש במדינה. דברים שבעל-פה ומכתבים בעיתונים עשו את המדינה כמרקחה. צומת אמרה: לא ניתן. אבל, הגדילו לעשות אנשי גשר, בראשם חבר הכנסת מקסים לוי, שאמר: לא נצביע. והנה, לא רק הוא אלא לובי חברתי למהדרין אמר: לא ניתן לה לממשלה לעשות כדברים האלה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אם תישאר, אגיד לך למה – – –

משה שחל (העבודה):

ראו גדולי המדינה את מסקנותיהן של שתי הוועדות ונבהלו. שהרי כדי לשלם צריכין למעות, ומעות אינן מצויות במדינה. חזרו ודנו באותו עניין ולא הגיעו בסוף אלא למה שהגיעו בתחילה, אלא שבראשונה השליכו יהבם על ועדות המומחים, ועכשיו אפילו זה ניטל מהם.

אמרו להם גדולי המדינה, ביבי נתניהו ודן מרידור, לחברי הוועדות: ובכן, לפי דעתכם צריכים לשלם, והרי כדי לשלם צריכים לכסף, וכסף הרי אין. ולהטיל מסים חדשים אין אנו יכולים – הרי הבטחנו – שכבר גובים מסים מחוט ועד שרוך נעל ולא נשתייר כלי מכלי תשמישיו של אדם שאין גובים ממנו מס.

עדיין הכול מתגעגעים ומתרגשים, וכבר שלחו פקידי המדינה אולטימטום – פקידי המדינה במקרה זה הם חברי הקואליציה – – –

חבר הכנסת שוחט, אני רוצה שדווקא חבר הכנסת מקסים לוי ישמע.

– – – שלחו אולטימטום ואמרו, שאם מכאן ועד ליום פלוני לא תיתנו לנו את מה שאנו רוצים הרי אנו נניח את מלאכתנו, ויכולה היא המדינה לעשות את עבודתה אם היא מוכשרת לכך בלעדינו. יהיו בחירות, אמר מקסים לוי, ילכו לבחירות. בממשלה כזאת, אמר, אינני תומך.

משראו רבי המדינה, ביבי נתניהו ודן מרידור, שאין העניין סובל דיחוי, חזרו לדון באותו דבר. ומה שהעלו תחילה העלו בסוף, שצריכים לבדוק את המצב. הרכיבו ועדה חדשה. חזרו חברי הוועדה אצל שולחיהם בידיים ריקות ובפה מלא בדיחות. חזרו גדולי המדינה, ביבי נתניהו ודן מרידור, עם נבחר העם לבדוק כל דבר שיכול לשמש גביית מסים חדשים. בדקו ומצאו שלא הניחו דבר וחצי דבר שאין עליו מס.

שלוחי העם היושבים בבית-השפיותיים, שיודעים כי עת לכל חפץ, ראו שקיימת סכנה שימי הבחירות ממשמשים ובאים. ביקשו להתחבב על בוחריהם, להראותם שהם יודעים לכבד אותם. הציעו לפנות לכל העם, כי מי כעם חכם ונבון ומבין כל דבר. עשה אומנם שגיאה פעם אחת שהצביע בעדם, התקווה היא שהוא לא יחזור על השגיאה הזאת פעם שנייה.

אבל בת מזל היא המדינה. אפילו מתוך דבר של מה בכך קרנה מתרוממת. מעשה בזקן אחד מזקני בית-שפיותיים ששכח שם את מקלו. כשחזר לביתו וביקש להעמיד את מקלו במקומו, מצא שאין בידו המקל, שמתוך פיזור הדעת שכח את מקלו בבית-שפיותיים. מייד התחיל כועס על שמש בית-שפיותיים שלא נתן לו המקל ביד. היה שם אדם אחד ששמע את מעשה המקל ולא דלדל את פיו לשם סתם דברים אלא שמר בלבו את המאורע לטובת המדינה. וכשנפתחה הישיבה של הכנסת, וחזרו לדון, עמד על רגליו ואמר: הסו, רבותי, הסו, יש לי לומר דבר. יש שהיטו אוזן והמתינו לשמוע, ויש שישבו וציירו מיני פרצופים המבדחים, ויש שישבו סתם ויש שהכינו עצמם לבטל את דבריו. היה זה עומד וצועק, עצה מצאתי, עצה השווה לכל נפש, בבקשה, רבותי, שמעו תחילה ואחר כך אתם משיבים, דבר אחד רבותי, דבר אחד הנחתם, הנחתם בלא מס. ומהו? המקל רבותי, המקל. הולך בטל זה פוטר עצמו מחובות המדינה. לפיכך רבותי, מציע אני לגבות מס מן המקל, כשם שגובים מס מכל כלי. בבקשה מכם, רבותי, אמרו בעצמכם, וכי יפה הוא המקל ממשקפיים שגובים מהם מס? וכי יחסן הוא יותר משיניים תותבות שגובים מהן מס? ואם יפה הוא מהם, יפה הוא לגבי מס. לפי דעתי, רבותי, אף המקל הוא בכלל כלי תשמישו של אדם.

ומה קורה אם הבטחתי שלא יהיו מסים? תקראו את שפתי, לא אמרתי שעל מקל אטיל מסים; על סיגריות, על בנזין ועל דברים אחרים.

ואם במסים מדברים, הרי לא ניתן לכם את העדכון ותשלמו את המס גם בלי שתרגישו והרי זה כבר היה, הרי נבחרתי אחרי שהבטחתי, ומי אמר שאסור להבטיח?

וכשם שגובים מהם מס, כך צריכים לגבות ממנו, מן המקל הזה מס, ובזה, רבותי, סיימתי את דברי, ואין לי להוסיף כלום ואם להוסיף מוסיף אני, שאין הצעתי טעונה בירור אלא הואיל ואין לשנות במנהג הבית מציע אני שיעמידו, מייד, את המקל לוויכוח, הרי הוא לא יוכל לדבר.

רבותי חברי הקואליציה, אמר פעם אדם שכיבדתי אותו מאד, מנחם בגין, זכרוננו לברכה, שאפשר לסלוח לממשלה כל דבר; אי-אפשר לסלוח לה כשהיא מאבדת את רגש הבושה. חצי שנה עברה, והממשלה הזאת איבדה את רגש הבושה כי היא איננה מתביישת שהיא הבטיחה הבטחות וחוזרת בה, מבטיחה שהיא לא תטיל מסים ומטילה מסים. ברגע שהיא איבדה את הנכס הזה, היקר מכול, את רגש הבושה, אין לה תקווה. היא איננה מסוגלת להביא לכך שהעם יכבד אותה.

אדוני היושב-ראש, אני הייתי מקבל את ההצעה של השר רפאל איתן ומעמיד את הדברים להצבעה. לדעתי, כל אדם בעל מצפון היה מצביע להחזיר את החוק הזה לממשלה כפי שהוא. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת משה שחל.

אני מזמין את סגן ראש הממשלה, חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קצת צניעות. דיבר כאן חבר הכנסת רמון על תקציב הביטחון. בארבע שנים קיבלה מערכת הביטחון מכות תקציביות אחת אחרי השנייה, כי תהליך שלום ותהליך שלום ויהיה שלום ולא צריך וכן הלאה, ועכשיו נזעקים: חסר כסף. יכול להיות שחסר כסף. אני גם מציע להצטנע ולא להשתמש, בייחוד אתם, במלים: סבירות נמוכה או סבירות אחרת. כבר נכוויתם בעניין הזה, וכדאי להצטנע אף שעברו 23 שנים.

לבוא היום, אחרי ארבע שנים, אחרי תבוסה שהיתה לפני שישה חודשים, ולבנות את כל תפיסת העולם שלכם ואת הפילוסופיה שלכם על הרס ועל כל מיני דברים כאלה – זה פשוט לא צנוע. קצת צניעות, קצת דרך-ארץ לעצמכם.

מה קרה, עכשיו, עם קופות-החולים, כאשר חבר הכנסת רמון היה שר הבריאות? אתם צריכים לקום, אחד מתוך ה-32, ארבעה, אחד שיקום ויגיד: במשך ארבע שנים עשינו הרבה שגיאות, בואו עכשיו אנחנו נעזור לכם, לנו, להעביר את התקציב כמו שהוא, נהיה ענייניים, למען המטרות הנשגבות של האומה, ובזה תחפו על כל השגיאות שלכם בארבע שנים, על כל האסון התקציבי שהמטתם על המשק, על קופת הציבור. תודה רבה.

חיים אורון (מרצ):

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אתה רק כרגע נכנסת; מה יש לך?

חיים אורון (מרצ):

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

בסדר. זה לא נעים לך לשמוע? תקשיב. לא נעים לך.

חיים אורון (מרצ):

אין מה לשמוע.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לא נעים לך, תבלע את זה. צניעות.

חיים אורון (מרצ):

— — —

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

תשב ותקשיב על ארבע השנים, על השגיאות שלכם.

חיים אורון (מרצ):

— — — לשמוע.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

טוב, בסדר. ארבע שנים, אתם צריכים להתנצל כל יום, להכות על חטא על מה שעשיתם למשק. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן ראש הממשלה.

אני מזמין את חבר הכנסת שלום שמחון, אחריו – חבר הכנסת מקסים לוי.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, אני בדרך כלל לא עולה לשיבות ועדת הכספים בימי ראשון בירושלים. בדרך כלל בימי ראשון אני מטפל בענייני תנועת, תנועת המושבים, אבל ביום ראשון האחרון אמרו לי, שחייבים לעלות לירושלים כדי להצביע על חוק ההסדרים. זה חשוב, צריך להצביע, וכמובן, אדם כמוני, שגר בגליל ויוצא בחמש בבוקר, מגיע לירושלים לראות מה הולך לקרות בוועדת הכספים, והדבר הראשון שאני רואה זה את חבר הכנסת פני בדש מלא אנרגיה; הנה אדם שיציל את החוק לעידוד השקעות הון בתעשייה – מאיימים עלי; דיברתי עם ראש הממשלה, איימו עלי שיציאו אותי מהכנסת, אבל אני לא אוותר בשום פנים ואופן. אני אהיה ההצלה של ערי הפיתוח, של הפריפריה, של כל מה שרק אפשר. אחוז תזזית הוא יוצא ונכנס החוצה לתקשורת וחוזר פנימה, ואני, שבאתי מהגליל, שם בו את מבטחי, הנה באה הישועה כי בעקבותיה ודאי נצליח לעשות משהו גם עם החוק לעידוד הון בחקלאות. אלא מה? מהר מאוד מגיעה ההתקפלות הראשונה, ואני בחוץ שואל את נציג האוצר: תגיד, עד כמה תהיו מוכנים להגיע? הוא אומר: הקו הוא 25%, והנה חבר הכנסת פני בדש, עם ההישג הגדול, המרשים של אותו יום, מגיע ל-24%, ל-4% בתנאים מסוימים רק לשנת 1997. כל הארץ רועשת. הוא, בעצם, הציל את כל ראשי הערים שהגיעו מכל קצוות הארץ כדי להציל את החוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.

אחר כך אני שואל אותו: חבר הכנסת פני בדש, מה עם החקלאות? השגת 4% לתעשייה, אתה חקלאי, נולדת במושב, גדלת שם. אין שום בעיה, חבר הכנסת שמחון, אתה תדאג שיהיו 30% במסגרת החוק ואני אצביע, תראה איך אני מצביע, בלי שום בעיה. אני, בשיא תמימותי, כמובן שאני מציע הסתייגות. ואיפה חבר הכנסת פני בדש ואיפה חבר הכנסת הנדל ואיפה החברים האחרים ואיפה השמירה האיתנה של חבר הכנסת מקסים לוי וחבר הכנסת קליינר? שום דבר לא עוזר. החוק, בסופו של דבר, עולה בדיוק באותה מתכונת.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

תדייק.

שלום שמחון (העבודה):

אמרתי שאתה שמרת על העניין, אמרתי רק שזה לא עזר.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

תדייק שהצבעתי אתך ביחד.

שלום שמחון (העבודה):

כן, אמרתי שהצבעת אתי ביחד, ולמרות זאת זה לא עזר. בעניין הזה אני מדייק. זה עניין אחד. אבל מה? – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

4% זה לא משהו?

שלום שמחון (העבודה):

זה בהחלט לא משמעותי. אתה יודע שזה לא משמעותי, מירידה של 38% ל-24%, בתנאים מסוימים, אותם 4% אליך, לקריית-גת, לא היו מגיעים לאותו מפעל שאמור להיות מוקם אצלך, כי יש סייג שמדבר על מפעל של עד 160 מיליון שקל. אני רוצה להזכיר לך על מה הצבעת. אתה ישבת שם.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

בקריאת ביניים אני אומר – – –

שלום שמחון (העבודה):

בבקשה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

א. בתקופה של בייגה כשר האוצר – – –

שלום שמחון (העבודה):

ירד ל-34%.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

– – – את העיקרון של נסיגה – – –

שלום שמחון (העבודה):

נסיגה הדרגתית.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — של נסיגה במענקים ובתמריצים. מ-38% הוא הוריד ל-34%, והוא הסכים להוריד ל-30% בתקופתו; אז קודם כול נקבע עיקרון — —

שלום שמחון (העבודה):

חבר הכנסת בויס, אבל ירידה ל-20% ול-24% זו צלילה. זו לא נסיגה, זו לא ירידה, אלא צלילה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

העיקרון, פירוש שהולכים ומצמצמים את התמריצים ובוחנים מול זה — אתה לא מסכים — יצירת סל על-פי דוח ועדת-גבאי לטיפול באותם מקומות — —

שלום שמחון (העבודה):

אני מוכן להזכיר גם את העניין הזה. אני רק רוצה לקוות שחבריי, ראשי הערים עד לפני חצי שנה, לא רואים אותך עכשיו מגן על משהו שבדאי אתה לא צריך להגן עליו, אבל זה רק עניין אחד. העניין השני — קופות-החולים. יושב בוועדת הכספים יושב-ראש של קופה. חברי קופות-החולים, מנהלי קופות-החולים מסתובבים ימים בכנסת, מנסים להסביר עד כמה זה רע. היום ביקרו פה רופאים, וחבר הכנסת הירשזון שותק ומחריש כאילו שום דבר לא קרה. קיבלתי איזה קניפל, ואתו אני ממשיך הלאה. וכמובן כל מגיני השכבות החלשות וכן הלאה וכן הלאה, כל אלה שדיברו אל התקשורת לאורך הרבה מאוד זמן: הנה אנחנו מגינים על החלשים, הנה אנחנו עושים כל מאמץ כדי להגן על כל דבר אפשרי כמעט, ולא נמצא.

אבל אני רוצה לקחת את נושא החקלאות כדי להסביר בהזדמנות הזאת ששר החקלאות נכנס הנה, את הפגיעה המאוד משמעותית בחקלאים. לא רק שלא ניתנו להם אותם 4%, אלא נהפוך הוא — חלה הרעה בתחום החקלאות, שהיא הרבה יותר קשה ומשמעותית מכל תחום אחר מכמה סיבות: סיבה אחת, היקף התקציב שנועד להשקעות בחקלאות הצטמצם מאוד ועומד על 110 מיליון שקל. נושא שני, מדובר בסך הכול על 20%, וגם בתנאים מאוד מסוימים — רק לייצוא החקלאי. זה אומר שמי שמתכוון ללכת ולהשקיע בפיתוח החקלאות, שהולכת ונסוגה אחורה, כמעט שאינו יכול לעשות זאת. לעניין הזה אין שום הגנה.

אני רוצה להזכיר עוד כמה דברים, אדוני שר החקלאות, שהחקלאים נפגעו מהם בתקופה האחרונה. 23% עלייה במחירי המים. היטל דמי חכירה על קרקע חקלאית פי 6.5. איך קוראים לדברים האלה – אני לא יודע. היום בבוקר זעקו העיתונים, וכאשר שר החקלאות הגן כאן לפני שבוע, מעל בימת הכנסת, על נושא העובדים הזרים בחקלאות כפתרון יחיד בתקופה הזאת, במעשה של אומץ לב, בעצם הבוקר התבשרנו שכל חקלאי יצטרך לשלם למדינת ישראל על כל עובד סדר גודל של בערך כ- 6,000 שקל בשנה מעבר לכל מה שהוא משלם.

רק כדי שנבין איך נפגעים פה זכויות האזרחים במדינת ישראל, ובמיוחד זכויות החקלאים, אני עוד לא מכיר ענף במדינת ישראל שמסוגל לייצר כסף בכמות שהממשלה הזאת דורשת ממנו, אדוני שר החקלאות. עלייה של 23% במחיר המים. הבוקר התבשרנו על היטל רישוי – 300 שקל; על היטל אגרת עובד זר – 3,000 שקל נוספים. ועוד על היטלים נוספים, שבסך הכול מביאים את העניין לסדר גודל של כמעט 6,000 שקל, ומעבר לעניין – עוד ערבות של 8,400 שקל לכל עובד. ערבות לא מקבלים בחינם בשום מקום. על אותם עובדים אין כמעט שום הגנה.

אם אני מנסה לפרט כאן איך אני כאזרח פשוט רוצה לעזור לתקציב המדינה, ורוצה לעזור לחוק ההסדרים הזה – – –

היו"ר ח' דיין:

מעסיק ישראלים.

שלום שמחון (העבודה):

מה זה מעסיק ישראלים?

היו"ר ח' דיין:

מי שיותר זול.

שלום שמחון (העבודה):

מישהו נתן לי את האפשרות להעסיק ישראלים? מישהו בא לעבוד בחקלאות? אתה בא לעבוד בחקלאות? הילדים שלך יסכימו לעבוד בחקלאות? הפלשתינים הם הגנה בטוחה בחקלאות? בכלל מישהו רוצה אותם? על מה אנחנו מדברים? הרי זו האלטרנטיבה היחידה שנותרה לחקלאים. לא נותרה להם אלטרנטיבה אחרת. הם לא עושים את זה מרצון. זה גם לא עולה להם יותר בזול, זאת בדואת, זה עולה להם הרבה יותר יקר, אם מביאים בחשבון את המגורים ואם מביאים בחשבון את המזון שנותנים להם. אם מביאים בחשבון את השכר הגבוה שהם מקבלים, והם מקבלים שכר מינימום, מה, אנחנו רוצים לשלם להם כמו בסעודיה, 250 דולר בחודש? אנחנו צמודים לחוקי המדינה ולכן משלמים להם את כל המגיע להם.

אם תוסיף את כל המסים האלה – אם במקרה חקלאי גם מעשן סיגריות, הוא צורך דלק לטרקטור ולרכב, וכן הלאה – מסתבר לך שפה יש הטלות מסים בקנה מידה נרחב. בכלל, המדינה הזאת עשתה לה איזה מנהג ליהנות מהפרונקלים שיש לה. ומה זה הפרונקלים שיש לה? עובדים זרים זה פרונקל? היא החליטה להכניס מהם בשנה הבאה כ-300 מיליון שקל. למשל, היא החליטה שמהקנסות היא לוקחת עוד 150 מיליון שקל. זאת אומרת, אתה צריך לעשות עבירות מהירות, אתה צריך לעשן סיגריות, אתה צריך להעסיק עובד זר, וכן הלאה, כדי לעזור לתקציב המדינה. ככה פותרים בעיות? ככה נפטרים מבעיות שיש? כמעט שאין סיכוי שאכן הדברים יקרו.

אני רוצה לומר לאדוני שר החקלאות, שאני מסכים אתך שהיה צריך לקצר את התהליך בכל מה שנוגע להצבעה על חוק ההסדרים. אני בהחלט מסכים אתך. ניסיתי לתאר יום בוועדת הכספים שבו מצביעים על חוק ההסדרים. אתה רוצה לשמוע על מה היה הוויכוח הגדול? על מה התווכח חבר הכנסת סילבן שלום עד כלות הנשמה? על מתן גמול תשלום בישיבות לחברים במועצת עיר. על העניין הזה היו צריכים להתקשר לשר האוצר פעמיים. זה היה הוויכוח הגדול בקצה יום ישיבות בוועדת הכספים. לא קצבאות הילדים ולא החוק לעידוד השקעות הון – תשלום גמול ישיבות לחברים שהלכו לתרום לעיר שלהם. לאלה שיושבים במועצת העיר לא צריך לשלם, בעבור מה? על הדבר הזה התווכח חבר הכנסת סילבן שלום, והוציא את האנשים פעמיים כדי לדבר עם שר האוצר כדי שזה יוארך עד שנת 1998. באמת, זה נראה לך רציני?

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

שלום שמחון (העבודה):

בסיכומי של עניין, אדוני שר החקלאות, אני חושב שהפגיעה שעליה התבשרנו הבוקר בנושא היטלי מסים על העובדים הזרים היא משהו שהחקלאים לא יוכלו לסבול. מעבר לעניין שהם לא יוכלו לסבול, אני גם חושב שזה לא הוגן להטיל את העניין הזה עליהם, מאחר שכולנו זוכרים שלא הם האשמים בכך שהם לא מעסיקים פלשתינים.

אני, כמו חברי הקודם, בפחות כושר ספרותי, מציע גם כן להחזיר את חוק ההסדרים לממשלה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, סגן ראש הממשלה. אחריו – יושב-ראש ועדת הכספים.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שמעתי שהיתה התקפה בוטה – אבקש הודעה אישית – שסגן ראש הממשלה –
--

היו"ר ח' דיין:

למה הלכת?

חיים רמון (העבודה):

לא העליתי על דעתי -- --

היו"ר ח' דיין:

שהוא ישיב לך.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

תדייק בדברך ותהיה צנוע.

חיים רמון (העבודה):

חשבתי שסגן ראש הממשלה יעלה ויגיד: אלה הם הדברים, אני מצטרף לתביעתו -- --

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

חבל על הזמן.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הודעה אישית.

היו"ר ח' דיין:

לא עכשיו. עוד מעט אתן לך דקה מהמקום, אחרי יושב-ראש ועדת הכספים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר הבריאות לשעבר – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רמון, היה לו קטע על הבריאות, אתה לא היית מאמין.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אורון, סליחה, סגן ראש ממשלה נואם פה, תאפשר לו לסיים את דבריו. מה לעשות.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני אחזיק אתכם עד הבוקר.

חיים אורון (מרצ):

אין בעיה – – –

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אם אתם רוצים, אז אני אחזיק אתכם. מה הבעיה?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שמחון, אנחנו מניחים ומנתחים דברים, וכדי שהם יהיו משכנעים אנחנו צריכים לדייק בעובדות. מצב החקלאות – הסכמים שנחתמו על-ידי הממשלה שלכם, הקודמת, חשפו את החקלאות בצורה מאוד מסוכנת לשלוש סכנות. 1. הצפה של תוצרת מהצומח לשכנינו, ירדן והרצועה, 50,000 טונות בשנה. 2. בעיות של תברואה. הבעיות האלה עלולות לסכן את כל משק החי והצומח. אלה הסכמים שאתם חתמתם עליהם. ודבר שלישי, שהוא פועל יוצא של הדבר השני – – – חבר הקואליציה יצחק כהן, אל תעסיק אותו, אני מבקש שהוא ישמע את מה שאני אומר.

חיים רמון (העבודה):

אני מתרגם לו.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

כפועל יוצא מהסכנה התברואתית, אנחנו עלולים לאבד שווקים, שהם מאוד קפדניים מהבחינות האלה, בעיקר אירופה והשוק ביפן.

כשאתה מדבר על החקלאות ועל התמיכות ועל ההשקעות ועל הפיתוח – דברים נכונים, אבל לא תמיד אתה מסכים עם התוצאה או הסיבה. תזכיר את הסיבות, שהממשלה שלכם חתמה על הסכמים שעלולים – –

שלום שמחון (העבודה):

אני לא הייתי.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

הממשלה שלך.

– – להוריד שאולה את החקלאות. אני כבר לא מדבר על מים. אנחנו עומדים בפתחה של שנת בצורת קשה, ואנחנו חייבים לתת מים – 50 מיליון ו-100 מיליון קוב, מאיפה?

חיים רמון (העבודה):

אפילו השמים נגדך.

חיים רמון (העבודה):

אתה רואה, אצלנו לא היתה בצורת.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

סלח לי, חבר הכנסת רמון, אתה לא היית פה, אתה באת – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני סגן ראש הממשלה, אודה לך אם לא יתנהל דו-שיח ביניכם.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

בסדר, אבל אני רוצה להשיב לו.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, במסגרת דיוני התקציב זה נהוג.

היו"ר ש' בן-צור:

זה נהוג לכמה דקות, לא לשעות.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו במסגרת הכמה דקות.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

שר לא מוגבל בזמן, כך אמרו לי, ואני מנצל את זה. חבר הכנסת רמון, אתה נכנסת כרוח סערה, ונתת ביטוי יוצא מן הכלל לפתגם "בתבוסה – רוח תיגר". אני מברך אותך על זה.

וחבר הכנסת שמחון, תשים לב למה שאנחנו צריכים עכשיו להדוף בנושאים של המשק, שהם תוצאה של ההסכמים שעלולים להוריד אותנו על הברכיים. צריך לזכור את זה. אנחנו צריכים להיאבק בזה, ואתם צריכים לעזור לנו להיאבק בזה. תודה רבה.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש הודעה אישית.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רמון, בבקשה, דקה מהמקום. אתה נפגעת עד עמקי נשמתך, ולכן אני מאפשר לך. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. אדוני השר, — — —

חיים אורון (מרצ):

סגן ראש הממשלה.

חיים רמון (העבודה):

זה לא תואר חוקי. כל זמן שאין שינויים בחוק, זה לא חוקי. אדוני השר, למה אתה הולך? אני רוצה להגיד — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תגיד לפרוטוקול.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה להגיד לפרוטוקול.

חיים אורון (מרצ):

הוא התחייב לקרוא את הפרוטוקול.

חיים רמון (העבודה):

הוא התחייב, אין לי ספק. לקרוא זה יותר טוב מאשר לשמוע, כי לשמוע – לא בטוח ששומעים; לקרוא – קוראים, לא בטוח שמבינים.

סגן ראש הממשלה עלה לדוכן, ובאמת אינני מבין מאין הוא שואב את החוצפה. אני באתי, ולא האשמתי את הממשלה כהוא זה שהיא אחראית להתדרדרות. אמרתי: זה חשבון אחר. והוא בא ומאשים אותנו כאחראים למצב הביטחוני. אני מקבל את זה. אבל תוציא מסקנה. אמרתי שצריך להוסיף 2 מיליארדי שקלים לביטחון. אם סגן ראש הממשלה איננו עושה זאת, לאחר שהוא מסכים שהמצב קשה, ואינני נכנס לשאלה מי אחראי – הוא מפקיר את ביטחון מדינת ישראל. ומכיוון שיש כמה סגנים, אגיד: סגן ראש הממשלה, השר רפאל איתן, אם הוא לא תומך בתוספת של 2 מיליארדי שקלים לתקציב הביטחון, הוא מפקיר במודע את ביטחון מדינת ישראל.

הוא אמר שקרה לנו פנצ'ר ב-1973. זה לא קרה לנו, זה קרה לעם ישראל. ב-1973 לא היתה התרעה. עכשיו יש התרעה, אומרים שתהיה התרעה. והוא במודע לא עושה דבר וחצי דבר, ועוד מאשים, כרגיל, רטרואקטיבית.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש לך מקור?

חיים רמון (העבודה):

יש לי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מהו?

חיים רמון (העבודה):

את תקבעי. את תקבעי את המקור. עשינו עסק?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים רמון, אני מבקש לסיים.

חיים רמון (העבודה):

אבל יש לי עוד משהו להגיד.

היו"ר ש' בן-צור:

זמן עבר.

חבר הכנסת אברהם רביץ, יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שמחון, אתה יודע שבועדה אני מגן על כבודם של כל חברי הכנסת, מהקואליציה ומהאופוזיציה.

שלום שמחון (העבודה):

גם אנחנו מכבדים אותך.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

כולם מכבדים אותו.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

ואני עולה לכאן כדי להגן על כבודו של חברנו סילבן שלום. הוא לא נמצא כאן, אבל יכול להיות שהוא שומע את הדברים.

חבר הכנסת שמחון, אתה חבר כנסת חדש יחסית, ואתה אפילו לא יודע להעריך את תרומתך באותו יום ראשון שבאת אלינו מן הגליל. אז קודם כול, אני רוצה לומר לך שתרומתך, בין שאר חברי הכנסת, היתה חשובה מאוד. אתה לא צריך להרגיש רע שעשית את הנסיעה הארוכה הזאת. כי אתה יודע, כשיושבת אופוזיציה ומדברים, ואתה מדבר – ובדרך כלל אתה מדבר בהיגיון, אינך צועק, ואתה מדבר מתוך שכנוע פנימי, כפי שאנחנו מכירים מבית המדרש – זה תורם. ולכן התרומה שלך היתה חשובה מאוד. תאר לעצמך שהיינו יושבים רק חברי הקואליציה, ואתה לא היית שם. ובכן האופוזיציה תורמת. ולכן תרגיש נוח, עשית דבר חשוב שבאת.

אבל אני חושב שזה לא הוגן כלפי חבר הכנסת סילבן שלום. הוא היה פעיל במשך כל היום.

שלום שמחון (העבודה):

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אתה עשית איזו אילוסטרציה כאילו הוא נלחם על שכרם של חברי המועצות, שהם כן יקבלו את התשלום עבור ישיבות המועצה, או שלא יקבלו. קודם כול, לא זה היה המאבק שלו. כי היה ברור שב-1997 אף אחד לא יקבל תשלום. השאלה היתה אם לבטל כליל את החוק או לדחות את תחולתו של החוק. היו לו הסדרים עם שר האוצר, ופקידי האוצר שהגיעו לפנינו כנראה לא ידעו את ההסדרים, ובסופו של דבר אכן התקבלו הדברים.

בפתח דברי ציינתי, שלכל חבר כנסת בוועדת הכספים היתה תרומה חשובה להישגים שאנחנו השגנו בוועדת הכספים. אני לא רציתי להזכיר שמות, כמו שלא הזכרתי גם את שמו של חבר הכנסת שיושב לימינך, חבר הכנסת יצחק כהן, שאפשר לזקוף לזכותו את ביטול הביטול של העדכון של קצבאות הילדים. וזה דבר משמעותי. זו גם תרומה חשובה מאוד בנושא של קצבאות הילדים.

שלום שמחון (העבודה):

הוצאת קטע אחד מהדברים, ואתה לא עושה אתי צדק.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא, אני רוצה לומר עוד משפט אחד. חבר הכנסת סילבן שלום לחם בעיקר לביטול המחשבה של האוצר להעלות את מחירי התרופות. ואני באמת חושב שזה היה הישג פרטי שלו, שהוא ביטל את מחשבת האוצר להעלות את מחירי התרופות. לכל אחד היתה התרומה שלו. זו התרומה הייחודית של חבר הכנסת סילבן שלום, ואני חושב שהוא יכול להתגאות בתרומה הזאת.

לכן אני באמת מציע, במיוחד לחברי הכנסת המשתתפים בוועדת הכספים, בואו נמשיך לעשות מה שאנחנו עושים כל הזמן, ונכבד זה את זה. לכולנו יש ביקורת כלפי הממשלה. יש מצב כלכלי מאוד מיוחד. אני אף פעם לא חוזר להיסטוריה ושואל מי גרם לכך. זה בכלל לא מענין אותי. אנחנו היום נמצאים במצב נתון. ואם פגעתי בך, אני מבקש את סליחתך. אבל אני חושב שהיה ראוי שאעלה לדוכן ואגן על כבודו של חבר הכנסת סילבן שלום.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת רביץ. משפט לחבר הכנסת שמחון, בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

קודם כול, אני מקבל באופן מלא את דבריו של יושב-ראש ועדת הכספים, מעבר לעובדה שאני מכבד אותו.

בסך הכול, אני מאוד מעריך את חבר הכנסת סילבן שלום. אני חושב שתרומתו לוועדת הכספים היא הבאה בתור אחריו. אני בסך הכול ניסיתי להקצין את התיאור, כדי להמחיש את אירועי יום ראשון בוועדת הכספים. זה הכול. זה לא קשור לסילבן שלום, זה לא קשור לוועדה. ניסיתי בסך הכול, בעקבות דברים שאמר פה שר החקלאות, להקצין ולהראות שלא תמיד העיקר הוא הטפל ולא תמיד הטפל הוא העיקר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת מקסים לוי, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת ראובן ריבלין, אחריו – חבר הכנסת משה גפני, ואחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיעת גשר הופיעה מול הממשלה בקיצוץ הראשון. אחרי שבועיים ימים, שבהם נבחרו שרי הממשלה, החליטה הממשלה על שורה של צעדים וקיצוץ באותם דברים שהליכוד חרת על הדגל החברתי לפי משנתו של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה – הכניס את נושא שיקום השכונות, שהביא לצמצום הפערים. זאת הממשלה אשר נבחרה בזכות אותן עיירות פיתוח, בזכות אותן משפחות ברוכות ילדים, שהעלו אותה לשלטון, משום שחשבו שתהיה תקווה חדשה וראו בממשלה הזאת ממשלה שתיטיב אתן. כך אמר ראש הממשלה באופקים וכך אמרנו אנו בעיירות הפיתוח.

והנה, לפנינו תקציב המדינה, שיש בו למעשה משום מדיניות. כל תקציב הוא מדיניות של ממשלה, ומדיניות זו באה לפגוע במשפחות ברוכות ילדים, באותם אנשים אשר צורכים את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, וזאת באגרת רופא, באגרה על מרפאות וב-25% ממחיר התרופה. מי הם שהולכים לבתי-החולים האלה? לא העשירים הולכים ומחכים בתור, אלא "עמך", אלה שאנחנו קוראים להם "האנשים החלשים", שמשכורתם, לפי הדוח על העוני, היא 50% מהשכר הממוצע במשק. ובאלה לפגוע? באותו אדם קשיש אשר רוצה תרופה ורופא? היתה נוצרת סכנה איומה אם הדבר הזה היה מתבצע, לא היו הולכים למרפאות ולא היו קונים תרופות בגלל המחירים. הם לא היו יכולים לשאת בנטל הזה.

ואותם קשישים אשר חוק הקשישים נתן להם ביטוי, אותם קשישים הם בעצם בוני המדינה, מייסדי המדינה, שבאו אליה בשנות ה-50. לא היו להם מים ולא חשמל ולא בתים. הם בנו משפחות, ולאלה הכנסת באה ואמרה: אנו, הדור השני, הדור שמעריך אתכם, רוצה לתת לכם הטבות במסגרת חקיקה. אילו הטבות נותנים להם? – הטבות בנושא הארנונה, הטבות בנושאי תרבות, בנושא תחבורה ציבורית, בנושא האגרה לטלוויזיה. מה יש למדינה בהטבות האלה שהיא נותנת אם לא הערכה לאותו קשיש, לאותו זקן? וההערכה הזאת באה ממשכן הכנסת הזה, בישיבה של הכנסת היוצאת, בחוק שהיה סביבו קונסנסוס בבית הזה. והנה, ממשלה שאני חבר בקואליציה שלה הולכת ומעקרת את החוק הזה.

וגם את חוק החיילים המשוחררים רצו לעקר בעצם. למעשה, קיימים חוקים שבהם אמרנו שזוגות צעירים לא יכולים לרכוש דירה בשום מקום משום שהמשכנתאות לא עודכנו במשך ארבע שנים ואין ביכולתם של זוגות צעירים לרכוש דירה. ומה יהיה מצבם כאשר המשק הולך לקראת הפרטה? אם הזוג הצעיר לא מוצא מקום עבודה קבוע ואיננו יכול למצוא מקום עבודה קבוע, והוא בא לבנק והבנק אומר – אם אין לך משכורת קבועה איננו יכולים לתת לך השלמת משכנתה, מה הוא יעשה? מה יעשו הזוגות הצעירים?

סיעת גשר נבחרה בזכות היותה הסיעה אשר חרתה על דגלה ליישם את המשנה החברתית. תנועה חברתית-לאומית, כך קראנו לה, ובהצטרפותנו לליכוד חרתנו בקווי היסוד את הדברים שאנחנו מאמינים בהם ואת הדברים שאנחנו חושבים שאכן נוכל ליישם בממשלה הזאת. וכאשר ראינו את המדיניות הזאת אמרנו, עוד לפני שלושה וארבעה חודשים: לא נהיה בממשלה הזו אם לא נוכל להשפיע – חבל ששחל איננו כאן – לא נוכל להצביע עבור תקציב שפוגע ואיננו מחלק את הנטל ואיננו יוצר שוויון ומביא אותנו למצב של חברה של עלובי החיים. ואז אמרנו: נצביע נגד הממשלה. אני אמרתי: גם אם הצבעתי תהיה להפיל את הממשלה, לא מעניין אותי, משום שאני מייצג אתאותן שכבות.

צר לי מאוד על שהגענו עד לנקודה מסוימת כדי לנסות ולהביא לפתרון של הבעיות האלה. הנה אנחנו רואים, במוצאי שבת, כשישבנו בטבריה, סיעת גשר אמרה שהיא עומדת לצאת מן הממשלה ומן הקואליציה, כי היא איננה יכולה לעמוד במצבים קשים כאלה. הצענו חלופות, והחלופות שאתם רואים גם אותן הצענו, לא מהיום. אנחנו והרבה מחברי בסיעת הליכוד הצענו את החלופות האלה לממשלה, וכאשר ישבנו בטבריה ודיברנו עד הבוקר היה ברור לנו, שמה שנקבע הוא בעצם פרי הישג של סיעת גשר, כאשר ראש הממשלה ושר האוצר בעצם ירדו מן הגזירות האלה והובילו לתוכנית חדשה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

לא הפרעת לאחרים, ואני מבקש – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מדבר 12 דקות.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש עוד כמה דקות כדי לסיים.

היו"ר ש' בן-צור:

עוד דקה, בבקשה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

וכאשר אתה רואה את שחל עולה כאן ואומר את הביטויים האלה – מסים, אין מאיפה לקחת, מדינת ישראל אין לה איזה בור עם מחצבים, עם אוצרות טבע מסוימים. אנחנו לא אמרנו שאי-אפשר לגבות מסים. דלק במקום קצבאות ילדים – כן; סיגריות במקום הטלת מחיר על תרופות ומרפאות ורופא – כן. אז היתה אמרה של ראש הממשלה. נו, אז מה? ברגע שפגענו באותן שכבות יצאה האופוזיציה, גם אני הייתי חלק ממנה, אבל ברגע שירדו הגזירות האלה, ישבנו, ליבנו אותן וקיבלנו את הדברים החשובים ביותר שאפשר יהיה לחיות אתם.

אני רוצה לסיים את דברי: בהחלט יש הישג לגשר. כל אחד נושא כתרים על ראשו ואומר: גם אני; זה הישג שלנו. אם זה היה הישג של האנשים – היו עוד יושבים בהנהלת הקואליציה. כאשר ישבתם לתקוף את הגזירות האלה היו שלא דיברו מאומה. אני שותף, וברוך השם, הלוואי שכולנו נהיה שותפים, חברי הקואליציה, כי בכוחות משותפים הנענו לגלגל חשוב מאוד: אי-פגיעה בנושאים החברתיים.

אני פונה כאן, ברשותכם, מעל בימה זו, בנושא מאוד חשוב לראש הממשלה ולשר האוצר: אנחנו לא יכולים כל הזמן להיות בלמים. כל הזמן אנחנו רק בולמים שמא ייקחו מהם. צריך לפתח אסטרטגיה שתוביל למחשבה להיטיב עם עיירות הפיתוח, להיטיב עם שכבות המצוקה, ולא להישאר רק עם גזירות כאלה ואחרות. לכן, אם ממשלה זו רוצה לחיות, היא חייבת להניח תוכנית רב-שנתית כדי ליצור את התנאים הבסיסיים להיטיב, לא רק לבלום.

אני פונה אל ראש הממשלה ולשר האוצר. היום ביקרתי באוהל המחאה של ראשי הרשויות הערביות, שיושבים כאן שלושה שבועות, והם במצב לא פשוט, במצב קשה מאוד. בהעדר הכנסות ממסים ומתעשייה הם אינם יכולים להתקיים. ואלה רגעים חשובים מאוד. יש ללכת לקראתם בנושא הגירעונות ולקבל את המלצתו של נשיא המדינה, לשבת אתם מחר ולנסות למצוא נוסחה שתביא להפסקת שביתתם ולהחזרתם לאותם יישובים, כדי שיטפלו באוכלוסייה שאותה הם מייצגים. תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת ראובן ריבלין – איננו באולם. חבר הכנסת משה גפני, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת מקסים לוי, אתה כנראה נמצא כאן לראשונה בדיונים על תקציב המדינה. תדע לך, שעוד מעט תוכל לדבר כמה שאתה רוצה. אנשים לא ישמעו, ילכו לישון. יש פה זמן מספיק לדבר, לא צריך להתווכח עם היושב-ראש על שתי דקות.

אדוני היושב-ראש, אין ספק שחייבים לקצץ בתקציב. מסתבר שהממשלה הקודמת כן עשתה כלכלת בחירות, כן הוציאה כסף. לפי האנשים המופקדים על התקציב, על הכלכלה, אין מנוס מלקצץ בתקציב המדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לכן החלטתם לקצץ בסובסידיות למעבידים. זה בדיוק כמו שדרשת.

משה גפני (יהדות התורה):

נראה שאין מנוס – – –

רפאל אלול (העבודה):

אז איפה הצדק?

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, הוא רק התחיל לדבר. תעיר לו באמצע הדברים, לא בהתחלה.

רפאל אלול (העבודה):

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

חמש דקות. יש לו רק הסתייגות אחת.

רפאל אלול (העבודה):

הוא ביקש ממני לדבר.

היו"ר ש' בן-צור:

זה משהו אחר, זה בסדר.

משה גפני (יהדות התורה):

נראה שאין מנוס, ונראה שהממשלה הקודמת אכן עשתה בניגוד למה שאמרה – כלכלת בחירות. הממשלה טעתה כאשר היא הגישה את התקציב עם הקיצוצים במקומות שבהם אנשי האוצר רצו

לקצץ במקום שבו הכי קל, בקצבאות הילדים, באגרת בריאות, במס על תרופות. והאנשים הללו אינם קרובים לאנשי האוצר. אנשי האוצר כנראה אינם נמנים עם השכבות החלשות.

אבל, זו ממשלה שהודתה בטעות, בניגוד לממשלה הקודמת. אנחנו זוכרים את ההתפתלויות בעניין מס על רווחי הון בבורסה, הלך וחזר והלך וחזר, עד כדי ביזיון וקצף.

אולי בשביל ההצגה שעומדים כאן דוברי האופוזיציה ותוקפים את הממשלה, בשביל ההצגה זה דבר טוב. אבל הבה ונעשה צדק. אני חבר קואליציה, אני גם תוקף את הממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה עם – – – מעבידים?

משה גפני (יהדות התורה):

במה שצריך לתקוף, צריך לתקוף, ובמה שצריך לשבח, לשבח. אין זה מן ההגינות שדווקא אלה שהביאו את המשק למצבו כפי שהוא היום, והוא במצב קשה, יבואו ויתקפו את הקיצוצים, כאשר הממשלה הודתה שהיא שגתה. נכון שאנשי האוצר רצו לפגוע בקצבאות הילדים, נכון שרצו לפגוע בשכבות החלשות, אבל מי שמחליט בסופו של דבר זה אנחנו, ואנחנו לא אפשרנו את זה. תבוא סיעת גשר ותאמר שהיא לוקחת את הקרדיט לעצמה, וזה בסדר. יבוא הלווי' החברתי ויאמר שהוא גרם לכך, וזה גם בסדר. ויכול כל חבר כנסת לומר את זה, וזאת האמת. זה לא היה עובר כאן בשום פנים ואופן. אף אחד מאתנו, רובנו לא היינו נותנים להעביר דבר כזה, והוא לא עבר ולא יעבור.

מכיוון שלאחרונה נשמעו בתקשורת דברים על התקציב לחינוך החרדי, ומכיוון שנמצא אתנו שר החינוך, אני רוצה לומר לך, אדוני שר החינוך, ולומר לכנסת, אדוני היושב-ראש, סתם נתונים במקרה, דברים שאתה יודע.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני יודע, ידעו גם היתר.

משה גפני (יהדות התורה):

אני רוצה לומר לך, שכולם ישמעו. אדוני שר החינוך, כדי לומר למלעזים על החינוך החרדי – התקציב המוגש לפנינו הוא של 18.302 מיליארד שקל, כאשר אוכלוסיית התלמידים במגזר החרדי לסוגיו השונים, החינוך העצמאי, המוכר, שאינו רשמי, "מעין החינוך התורני", מוסדות, הם כ-10% מאוכלוסיית התלמידים, לדעתי אפילו יותר. אם אנחנו לוקחים את תקציב משרד החינוך, כדי להיות חברה שוויונית וצודקת, החינוך החרדי היה צריך לקבל לפי החשבון הזה 1.8 מיליארד שקל.

אני קורא את סעיפי התקציב ומגיע לסעיף 29, החינוך החרדי לסוגיו: החינוך העצמאי והמוכר – ונראה שעל-פי מה שמדברים בתקשורת, במקום 1.8 מיליארד שקל היה צריך להיות סכום כפול.

קריאה:

משה גפני (יהדות התורה):

בכל אופן, החרדים הם סחטנים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נכון.

משה גפני (יהדות התורה):

נכון. והנה בספר התקציב המונח על שולחן הכנסת, אתה יכול למצוא שהסכום המוקצב לחינוך העצמאי, המוכר, "מעין החינוך התורני" וכולם, כולם, הוא 611 מיליון שקל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למה זה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ואתם עוד תומכים בתקציב?

משה גפני (יהדות התורה):

רק רגע, לא סיימתי. תאמיני לי שאני מכיר את תקציב המדינה כמוך, חברת הכנסת גוז'נסקי.

זאת אומרת שבתקציב משרד החינוך – ואני כמובן לא מאשים אותך, אדוני השר, אני רק אומר מה שאתה יודע, שאם יבואו אליך ויאמרו: למה אתה נותן כל כך הרבה כסף לחרדים, תאמר שגם אם תכפיל את התקציב, גם אז אתה עוד רחוק מאוד-מאוד משוויון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

שלא יהיה חרד, אתה אומר.

משה גפני (יהדות התורה):

כן, שלא יהיה חרד מהעניין.

אני רוצה לומר לך, חברת הכנסת גוז'נסקי, תפתחי את ספר התקציב ותמצאי את המקביל של משרד הדתות. יש ספר תקציב נוסף למוסדות להשכלה גבוהה, ושם יש 4 מיליארדים ו-148 מיליון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, מה הפיזור הזה של התקפה?

רפאל אלול (העבודה):

הערה. לשיטתך, יש 750,000 אזרחים החיים מתחת לקו העוני. אם כך, מגיע להם החלק היחסי בתקציב המדינה כולו.

משה גפני (יהדות התורה):

אני בעד.

רפאל אלול (העבודה):

הם יקבלו 20% מתקציב המדינה, 40 מיליארד שקל.

משה גפני (יהדות התורה):

אותי שכנעת, רק תתמוך בהצבעה כאשר אוצע להיות שר האוצר. אני בעד זה.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה צריך לסיים. הכול הקשיבו קשב רב לטענות שלך, ועכשיו הם מצפים למשפטים האחרונים.

משה גפני (יהדות התורה):

תקציב המוסדות להשכלה גבוהה הוא 4 מיליארדים ו-148 מיליון, כאשר תקציב הפיתוח הוא 99 מיליון ו-810,000. לעומת זאת, תקציב מקביל במשרד הדתות הוא בדיוק שמינית מתקציב המוסדות להשכלה גבוהה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

משה גפני (יהדות התורה):

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מדבר על שכבות חלשות. אני מציע לך לבוא ולראות את זה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה שילמת למס מעסיקים?

משה גפני (יהדות התורה):

תקציב הפיתוח של הישיבות עומד על אפס. אין תקציב פיתוח לישיבות במדינת היהודים. אני מתפלל על חברת הכנסת גוז'נסקי: הייתי אופוזיציה בכנסת הקודמת. את תמכת מאוד-מאוד בממשלה הקודמת, לא רצית שתבוא הממשלה הנוכחית. את שיפוי המעסיקים היית צריכה לתבוע בממשלה הקודמת, חברת הכנסת גוז'נסקי. אבל, בנושאים החברתיים את מסכימה אתי ואני מסכים אתך, ובכך אני מסיים. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, עשר דקות. אחריו – חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת יוסי שריד.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו עוד נבלה פה הרבה מאוד שעות. בעשר הדקות האלה אני רוצה לעסוק רק בשאלה אחת. חבר הכנסת גפני, אמרת: מה יש, הממשלה מודה בטעויות וצריך לברך אותה על כך. אני רוצה לברך את הממשלה על כל הטעויות שהיא מודה בהן, אבל אני לא יודע באיזה מקום אצלכם נמצא המדריך למורה נבוכים, מתי הממשלה טועה. אם הייתי בטוח שכל פעם שהיא טועה היא מודה, הייתי רגוע. אם הייתי בטוח שיש לי איזה מורה נבוכים, וכל פעם שהממשלה אולי טועה, ניתי ספר ונחזה, ואוכל לומר, הנה מצאתי שהממשלה טעתה, אהיה רגוע.

תראו מה שקרה פה: אני רוצה סוף סוף להבין, מתי התקציב – וחוק ההסדרים שהוגש לנו – היה התקציב הכי טוב? – כאשר ראש הממשלה, בחודש יוני, אחרי 12 יום בממשלה, גמר תקציב, בעיקר כדי לרוץ ולספר לאמריקנים שיש תקציב טוב. או התקציב של עכשיו – מתי הוא לא טעה, חבר הכנסת גפני, תן לי את המפתח להבין. אני רואה שאתה הולך לדבר עם מישו למעלה, ואני בטוח שיש לך איתות ממישהו, ותיכף תחזור ותיתן לי תשובה.

מתי, חברי הכנסת? ראש הממשלה לא טעה כאשר אמר: אנחנו לא נטיל מסים. עוד אעסוק בכך פעם אחת באחד הדיונים פה. אנחנו נהיה מדינה שנטל המס יקטן בה, ולאזרח יישארו יותר כספים. נעבור את 1997, וב-1998 שווייץ תקנא בנו. אז, כאשר הוא אמר זאת, זה לא היה לפני עשר שנים, לא לפני. אני לא יודע למה את הדברים שאני READ MY LIPS הבחירות, אלא באוגוסט, בקיסריה. הוא אמר: נורא לא רוצה להאמין בהם, אני שומע באנגלית. אי-אפשר להגיד לי בעברית? לא, אמרו זאת באנגלית.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זה בגלל הסיוע האמריקני, לכן הוא אמר זאת באנגלית.

חיים אורון (מרצ):

אבל, אלוהים אדירים, חבר הכנסת פני בדש, מרוב סיוע אמריקני – אני מסתכל עכשיו בספרי התקציב ורואה כי יש 2.25-2 מיליארדי שקל מסים חדשים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה מפני שאתם בזבזתם; מדיניות היד הקלה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת בויס, אנחנו כבר מכירים קצת, אני מאוד אוהב שמפריעים לי, ואני עונה אז, רק שייתנו לי את הזמן.

היו"ר ש' בן-צור:

זה שמפריעים לו רק ממריץ אותו.

חיים אורון (מרצ):

אני חושב שאתה צודק, אבל באוגוסט בקיסריה הוא כבר ידע שבזבזנו.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לא היו כל הנתונים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

חיים אורון (מרצ):

סליחה, מה זה לא היו כל הנתונים? הוא נסע לקונגרס — — —

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

איך אפשר ללמוד את הכול ביום אחד?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת בויס, אני לא מבין כבר כלום. אתם ביקשתם 100 ימי חסד. אחרי שבועיים הוא נסע לקונגרס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ממי ביקשנו?

חיים אורון (מרצ):

ועוד איך ביקשתם, כבר שכחת. הוא נסע לקונגרס ואמר: אני עושה פה כלכלה אחרת, אצלי תהיה הורדת מסים והקטנת גירעון; 2 עד 2.5 מיליארדי שקל מס. ואילו מסים? אספו אותם, כי לא היה אומץ לבוא ולומר, שזה מה שהוא מתכוון אליו לפני חצי שנה: אנחנו מתכוונים להעלות מסים. נביא לכנסת הצעה להעלות מסים. אני לא מאלה שחושבים שאסור להעלות מסים. פעם אחת שחקו את מדרגות המס – 800 מיליון שקל; פעם שנייה הטילו בלו על סיגריות – 500 מיליון שקל. הערב מצאו את חצי נקודת הזיכוי לאשה העובדת – 260 מיליון שקל.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

למען השוויון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כבר יש שוויון בשכר?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אתן מדברות כל הזמן על שוויון.

חיים אורון (מרצ):

תמר, כאשר אני שומע את החבר'ה האלה מדברים על שוויון, אני מתחיל לבדוק את הכיסים. הם מדברים פתאום על שוויון. מחצית מהסכום הזה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, היא מסים עקיפים. אנחנו נמצאים בהם בשיעורי המס הכי גבוהים בעולם. מחציתם – שחיקת מדרגות המס, ואומרים שאין מסים. מטילים אגרה על בריאות לתלמידים – זה מס, מטילים אגרות שונות, נותנים לרשויות המקומיות להעלות ב-10% את הארנונה – זה מס. אמרתי כבר קודם, חבר הכנסת פני בדש, אני לא כל-כך נבהל מהעלאת מסים לפעמים, אבל תבואו ותגידו.

כל הדוגמאות הללו הן רק משל, משל לפער שאי-אפשר לחיות אתו, בין דיבורים – מה שילדים קוראים, ובשעה כזו מותר לצטט: פקה, פקה – לבין מה שעושים באמת. אתם מתכוונים, תבואו לכנסת.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מה הבעיה עם שינויים? בשנה שעברה חוקקתם חוק להטלת מס על הבורסה, שיגעתם את כל המדינה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת פני בדש, אני יודע שלך אין בעיה עם שינויים. מה לא הסברת לי כדי לשכנע שאסור לדבר עם אש"ף, שאסור לדבר עם ערפאת. ועכשיו אתה עומד אתי באיזה כנס בבאר-שבע ומסביר, שראש הממשלה שלך, ביבי נתניהו, הוא בכלל ידיד של ערפאת. לי אין עם זה בעיה. אני, אגב, לא אמרתי ידיד, אני אמרתי פרטנר למשא-ומתן. אין לך בעיה עם שינויים. ראיתי איך התפתלת על במה בבאר-שבע, כדי להסביר, איך אתה חושב שערפאת בעצם רוצה להשמיד אותנו, אבל ראש הממשלה שאתה תומך בו, בעצם הולך להתחבר אתו. לא רק הולך להתחבק אתו, מתחנן לפניו זה חודשיים שייפגש אתו.

אני יודע שלך אין בעיה עם שינויים. אבל לי יש בעיה עם שינוי מהסוג הזה רק במובן אחד, כי אני חושב שהפער בין מה שראש הממשלה הזה מדבר עליו והממשלה הזאת מתכוונת אליו ובין מה READ שהיא מסוגלת לעשות – הדוגמאות הללו על 2-2.5 מיליארדי שקל מס חדש כנקודת המוצא, מבטאות את כל העניין. MY LIPS,

אני אומר פעם שלישית, לי אין בעיה. אני חושב שיש תחומים שבהם היה ניתן להגדיל את היטל המס בארץ, אבל תפסיקו לספר סיפורים. פעם אחת ינאם נאום – אני אעסוק בזה באחד הסיבובים הבאים, בריאיון המפורסם שלו ב"הארץ" – הוא בעד מדיניות תאצ'ריסטית. אלוהים ישמור, איפה זה מתחבר עם זה, איך לחבר אחת ועוד אחת? בכל זאת, לא כולנו חיים רק ממלים. בסוף צריך לסגור תקציב של 190 מיליארד שקל וצריך מקורות. מישוהו כבר הזכיר זאת קודם לכן, חבר הכנסת רמון.

מה אומרים לנו עכשיו? עכשיו, אדוני היושב-ראש, מקצצים 150 מיליון שקל מתקציב הביטחון. אבל כבר אומרים בוועדת הכספים: דעו לכם, בינואר אנחנו פותחים דיונים על תוכנית רב-שנתית של 3-4 מיליארדי שקלים לתקציב הביטחון, שאני מוכן להיות אחראי, וחובה עלי להיות אחראי – היא לא יכולה להתחיל ב-1998. למה היא לא יכולה להתחיל ב-1998? כי הממשלה הזאת, שיודעת להודות בשגיאות שלה, אוי לנו שככה זה, אמרה פתאום שתחזית – איך קוראים לזה? גורמי הערכה – אומרת שאנחנו נכנסו ממצב של אי-סבירות למצב של סבירות גבוהה. הכול מושגים, שכששומעים אותם ככה תצילינה אוזניים. ובמצב של סבירות גבוהה, צריך לבדוק את הימ"חים – יחידות מחסני חירום – צריך לראות מה יש בהם וזה עולה כסף.

זאת נקודת המפגש שנעסוק בה בהמשך הלילה – בין הדיבורים הבלתי-אחראיים בנושא המדיני ובין הדיבורים הבלתי-אחראיים בנושא הכלכלי, ששניהם נגמרים יחד – שהתקציב שמוגש כאן, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, ממשיך בעצם להיות קופסאות ריקות, כי הקשר בין מה שכתוב בו ובין מה שיקרה בשנת 1997, נעשה משעה לשעה מקרי יותר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. מאחר שפנית ליושב-ראש ועדת הכספים, הוא רוצה להשיב. בבקשה, חבר הכנסת רביץ.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה שמפריע לכם זה שיעבירו את הקיצוץ הזה. הוא בא בגלל מדיניות לא אחראית שלכם.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בדש, נושא הקיבוצים לא בשעה כזאת, רק משעה 02:00 והלאה.

חבר הכנסת רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אורון, יש לי פנייה אליך ואל עוד כמה חברי כנסת שדיברו לפניך וכן אחריך. יש לנו דיון מאוד חשוב על חוק ההסדרים במשק המדינה, שהוא במידה מסוימת התשתית או הרקע לתקציב כולו.

תראו מה עושים כאן, אתה ועוד כמה חברים. עושים כאן דיון על אמינותו של ראש הממשלה, או האם, או שזה איננו נכלל שם. האם מה שקרה כאן זה מס בדיוק או שזה READ MY LIPS נכלל בתוך לא מס. ודאי שזו הורדה כספית. האם זה בדיוק מה שהוא התכוון אליו בכנס בקיסריה, או זה לא בדיוק מה שהוא התכוון אליו בכנס בקיסריה.

בינינו לבין עצמנו, הרי לא זו השאלה. השאלה היא – יש כמה דברים שמוסכמים על כולנו, אופוזיציה וקואליציה כאחת. אני חושב שכולנו מסכימים שיש לקצץ בתקציב המדינה. זה ברור לכולנו, זה כמעט מקובל על כל חברי הבית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ולמה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני אפילו לא נכנס לשאלה למה, חבר הכנסת בדש.

חיים אורון (מרצ):

אני מציע שתיכנס לשאלה למה ואיך.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

בסדר. הרי אנחנו מצויים לאחר שורה ארוכה של דיונים בוועדת הכספים, וכולנו יחד אפילו נאבקנו בדברים שנראו לנו כמס לא צודק, כמס על חלשים. ואנחנו, כאנשים שרגישים מאוד לבעיות החברה,

היינו כולנו קשובים לדבר הזה וגם נאבקנו בעניין הזה. ואז דחינו, השפענו נאמר, על החלטות הממשלה הראשונות וביטלנו את ביטול קצבת הילדים, ביטלנו את התשלום לרופא, ביטלנו כמה דברים שהיו צריכים להכניס כספים רבים מאוד, שהיו צריכים לתת תשובה גדולה מאוד על קיצוץ בתקציב המדינה.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

היינו מגיעים. התקציב מבחינה חשבונאית היה בסדר. היינו מגיעים לאיזון בתקציב שהוצע לנו על-ידי הממשלה. הגירעון היה גירעון, והיינו עושים את זה. אבל אנחנו כחברי כנסת רגישים, המייצגים את הציבור, באנו לממשלה ואמרנו: יש כמה דברים שלא ילכו, ובואו עם הצעות חדשות. וזאת השאלה, האם ההצעות החדשות שהבאנו אותן, שהממשלה הסכימה עליהן, האם הן טובות יותר מההצעות המקוריות. לפי דעתי, זה הדיון.

יכול מישהו להצביע ולומר: פה ושם יש שמנת, תגרדו את השמנת. הרי אתה יודע ואולי לא כל חברי הכנסת יודעים, שאותו דבר שהיה פופולרי מאוד – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי העבירה לי שיעור בכלכלה על שיפוי המעסיקים, כמה זה לא צודק – אבל אני אומר לך, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שמעתי מאנשים שדואגים לפועלי ישראל לא פחות ממך, והם שייכים למחנה הזה, הם אמרו שיש סכנה שמא אנחנו נגיע לאבטלה עמוקה. אני, כנציג ציבור, חושב שזה הדבר הגרוע ביותר, לגרום לעשרות אלפי אנשים שייפלטו משוק העבודה ולהטיל מס על העבודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

יכול להיות שאת סוברת שלא כך הוא הדבר, הסכנה אינה גדולה, זה לא יביא לאבטלה. זה ויכוח אקדמי, שהוא לגיטימי, בין שני הצדדים.

חיים אורון (מרצ):

זה הוויכוח פה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אם שר האוצר, שנפגשנו אתו יותר מפעם אחת, לא קיבל את הצעת תמר גוז'נסקי להוריד 2 או 3 מיליארדים או לבטל בכלל את שיפוי המעסיקים, זה רק מפני שהוא סבר, ואנשי המקצוע שלו סברו, שזה יפגע ויביא לאבטלה עמוקה.

יוסי כץ (העבודה):

למה לתת את זה למעסיקים עשירים?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה לא נקרא. זה משחק מלים שנותנים להם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אז אתם עושים תרגיל?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חברים יקרים, הרי כולנו יודעים שזה משחק מלים, כאילו נותנים להם. הרי בשנה הבאה זה כבר לא ייקרא שנותנים להם. בשנה הבאה יהיה לזה שם אחר.

לכן, חברים, הבה ונהיה כנים עם עצמנו. הוויכוח הוא, וזה ויכוח לגיטימי, איך אנחנו מתמודדים עם הבעיה ש"אכלנו" אותה. הרי בוודאי הכול יסכימו, שלא הממשלה הנוכחית עשתה את הגירעון העצום הזה. היא לא כזאת מוכשרת לעשות במשך שישה חודשים גירעון כזה נורא ואיום.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן, כן.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לכן יש לתת לדבר הזה פתרונות. אני מצפה ממך, חבר הכנסת חיים אורון, המכונה ג'ומס, שאתה תעלה כאן באחת מההזדמנויות האחרות שיהיו לך ותציע הצעה אלטרנטיבית ותגיד, כך צריך לנהל את משק המדינה. אני מאוד מניח שהיא תהיה דומה להצעת הממשלה שאתה היית שותף בה.

היא לא תהיה דומה, אני חושב – – –

חיים אורון (מרצ):

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, תתפלא לשמוע על הדמיון ועל השוני. תהיה פה הלילה ותבחין גם בדמיון ובשוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תהיה לך עוד הזדמנות, חבר הכנסת רביץ.

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – לא נמצא; חבר הכנסת יוסי שריד – לא נמצא; חבר הכנסת רן כהן – לא נמצא. מה קרה עם סיעת מרצ?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הנה, יש.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל חבר הכנסת דדי צוקר לא נמצא; חבר הכנסת אברהם פורז לא נמצא. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. עשר דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

תסבירי לנו מה עשתה הממשלה שלך עם שיפוי מעסיקים.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עשה אתי סדר הדיון חסד, ואני מדברת אחרי יושב-ראש ועדת הכספים. יש לי הסתייגויות רבות לתקציב הזה, כמו גם הסתייגויות מהממשלה ומדרך ניהול המדינה. כיוון שראש הממשלה, מר נתניהו, פועל כשליט יחיד, הרי הוא הנושא באחריות לקריסה הטוטלית של הכלכלה. האין-דרך המדינית שלו מכריעה גם את ההיגיון הכלכלי, ומכאן קיבלנו תקציב אומלל ומבולבל.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

קיבלנו תקציב שאתם בישראלם אותו. מה זה הקריסה הזו? מאיפה הקריסה הזו?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויים, בדיוק אלו ההטעיות והדמגוגיה. אני אשיב לך.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

את מדברת על פועלי "דימונה טקסטיל", ואת רוצה להוריד משיפוי מעסיקים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זה לא על חשבון זמני. בחצות הלילה אתם עירניים כמו בחצות היום.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה, חברת הכנסת.

ענת מאור (מרצ):

ההטעיה הראשונה והחמורה ביותר היא שנגזר לקצץ 7 מיליארדים. חבר הכנסת זאב בויס, מי שעושה כלכלת מלחמה, מי שלא דואג להגדיל את העוגה, מי שבגללו אין צמיחה ואין שגשוג, הוא מדרדר את המשק.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה בגללכם, בגלל הממשלה הקודמת, בגללך.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מי עצר את הצמיחה?

ענת מאור (מרצ):

הממשלה הזו – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת זאב בויס.

חגי מירום (העבודה):

מה קרה?

היו"ר ש' בן-צור:

אתם מעירים את חבר הכנסת חגי מירום. אני מבקש.

חגי מירום (העבודה):

קשה לשמוע ביקורת, אבל צריכים לעמוד בזה.

ענת מאור (מרצ):

הממשלה הזו, לא רק מה שהיא אמרה על העבודה – – –

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת בדש, שבוע לא נכנס לכנסת.

ענת מאור (מרצ):

הממשלה הזו – לא רק שאין שלום ואין ביטחון, אלא אין צמיחה ואין שגשוג. חבר הכנסת בדש, חבר הכנסת זאב בויס, אתם אחראים להגדיל את העוגה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש להפסיק את הדיבורים.

ענת מאור (מרצ):

זה מה שהממשלה הזו לא עושה.

אני רוצה להביא נתונים שפורסמו רק עכשיו. מדברים על הגירעון. זו ההטעיה השנייה, שהממשלה הזו קיבלה ירושה קשה. הרי המשק שאתם קיבלתם ב-1996, עם אחוזי צמיחה שלא היו בשום מקום בעולם המערבי, לעומת המשק שהממשלה שלנו קיבלה ב-1992; הרי אין כלכלן שיאמר, אין עובדה, אין נתון שהוא לא יותר טוב.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה את מדברת? בעזות מצח את מסלפת את העובדות.

ענת מאור (מרצ):

— — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ב-1996 – 5.4 מיליארדי דולר. אינפלציה של 14%.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פיני בדש, מדוע הגירעון הוא של 10 מיליארדים? מה קרה בחצי השנה האחרונה עם גידול הגירעון? מי אחראי לכך? ממשלה אחראית היתה צריכה לעשות קיצוץ סביר, לא מוגזם מדי. הרי הגירעון גדל בחצי השנה האחרונה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

איפה קיצוץ?

ענת מאור (מרצ):

בכל פרמטר. בנושא האבטלה — — —

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת בויס, אתה מוכן לתת לה לדבר?

היו"ר ש' בן-צור:

לא ידעתי שיש לי עוזר פה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פני בדש, אתה יודע, בנושא האבטלה קיבלנו משק עם 12% אבטלה. קיבלתם משק עם 6% אבטלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה בשיא העלייה, ב-1992.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת בויס, ברשותך, אתה גורם לי לדבר זמן כפול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה אתה צועק משם?

היו"ר ש' בן-צור:

אסור לך לצעוק מפה. גם משם לא.

ענת מאור (מרצ):

בנושא של צמיחה, בנושא של תעסוקה, בכל פרמטר, שר האוצר הקודם, חבר הכנסת בייגה שוחט – שהיו אתו מחלוקות על הפערים; אבל מבחינת שגשוג וצמיחה – אז ראש הממשלה מתבכיין שקיבל ירושה קשה. הוא קיבל משק במצב מצוין. במקום להצמיד אותו קדימה, הוא לוקח אותו לאחור.

ההטעיה השלישית. אני רוצה לומר, שהדברים של יושב-ראש ועדת הכספים על נושא הדאגה לחלשים – זה פשוט סיפור העז, והעם אינו טיפש. מה זה נקרא החזירו את קצבאות הילדים? הישג מכובד מאוד שהכנסת הקודמת חוקקה אותו. גם קצבאות ילדים אוניברסליות, גם ביטול קי"ץ – קצבאות יוצאי צבא – ומתן קצבאות ילדים למגזר הערבי. עזות מצח היא לנסות להחזיר אותנו 20 שנה לאחור, לבטל את קצבאות הילדים, לנסות להטיל מס על ביקור אצל רופא, לשבור את עקרונות מדינת הרווחה, ואז מתפארים – ביטלנו את זה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

שמענו. די. היא צריכה לסיים.

ענת מאור (מרצ):

פשוט סיפור העז.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת. אפשר קריאת ביניים אחת.

היו"ר ש' בן-צור:

את צודקת. ההערה שלך במקום.

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת עוד חמש דקות מסודרות.

היו"ר ש' בן-צור:

תקבלי חמש דקות.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פיני בדש, על זה בדיוק אני מוחה. אני אומרת שזה סיפור העז המפורסם. עכשיו רוצים שהממשלה תשתבח במה שהיא כאילו ביטלה.

חבר הכנסת פיני בדש, אתמול הגישה המועצה לשלום הילד נתונים לראש הממשלה על מצב הילדים במדינה. אני רוצה לעדכן את הציבור. יש לנו 1,955,000 ילדים. מתוכם 454,000 ילדים – אני חוזרת על הנתון, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים – 454,000 ילדים, 23%, חיים מתחת לקו העוני. כמעט כל ילד רביעי חי מתחת לקו העוני. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, תפקידך לדאוג לקדם את הדברים ולא להכניס עז, לבטל את הביטול ולחשוב שעשית תקציב פרוגרסיבי. זו הטעיה. אני לא יכולה להשתמש במלה דמגוגיה.

אני רוצה לעבור להטעיה הרביעית שהממשלה הזו עושה במתכוון – עם הגמלאים. הרי כל אחד מאתנו יודע לקרוא את חוק ההסדרים במשק. מבטלים את החוק שגם הוא לא היה מספיק, של הגמלאים. קודם כול מבטלים, כי לא רוצים שזה יהיה בחוק. אחר כך מחזירים חלק מן הדברים. איך מחזירים את התחבורה הציבורית? – בצו פיקוח על המחירים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה משנה?

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הרי אתה יודע בדיוק את ההבדל בין חוק לבין צו פיקוח. כי צו פיקוח, בהינף יד יבטלו בעוד שנה. קודם כול מבטלים את החוק, ואחר כך מחזירים את ביטול הקיצוץ בתרופות. אבל בעוד שנה אפשר לקצץ את זה. ותרבות? שומו שמים. תרבות זה כבר לוקסוס. למה? כי הקשיש לא יכול לצרוך תרבות ולבקר בגן לאומי?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא. כי זה 25 מיליון שקל.

ענת מאור (מרצ):

זה נקרא להשאיר את המסגרת של החוק בצורה צינית ולבטל את התוכן.

ההטעיה הבאה. דואגים לעיירות הפיתוח. ראש הממשלה חושב שהוא יוכל כמו שבשבת להגיד לכל אחד מה שהוא רוצה לשמוע. איזו דאגה זו לעיירות הפיתוח, חבר הכנסת פני בדש וחבר הכנסת זאב בויס, כאשר קובעים אזור עדיפות לאומית בשטחים? תגידו שזו השקפה פוליטית.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זו התיישבות בדיוק כמו הקיבוץ שלך.

ענת מאור (מרצ):

אני חולקת עליה, היא חמורה בעיני. אבל להגיד שזה לא יפגע בעיירות הפיתוח, בקיבוצים ובמושבים
-- --

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זו התיישבות אחרת בארץ-ישראל. תפסיקי להשמיץ אזורי התיישבות. זה מה שאתם עושים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בויס, אני מבקש, תאפשר לה לסיים את דבריה.

ענת מאור (מרצ):

החוק לעידוד השקעות הון. שמענו את כל ההתנגדות הצודקת והנכונה. בסוף מתפשרים. ואז עוד הולכים לעיירות הפיתוח ואומרים: אין פוגעים בכם. אני – וגם אתה, חבר הכנסת זאב בויס – הייתי בדימונה פעם ועוד פעם, ובבית-שאן, ואתמול – ב"חיפה כימיקלים". הרי האבטלה גואה. הרי עיירות הפיתוח במצב חמור שלא היה כמוהו. אבל אומרים, אנחנו לא נפגע בעיירות הפיתוח, כי חושבים שהציבור לא מבין וחושבים שבמלים אפשר לעשות תקציב.

ההטעיה הבאה: התקציב דואג לחלשים.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

אל תעני לו, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

לא, אני מוכרחה לענות על זה.

היו"ר ש' בן-צור:

זה על חשבון הזמן שלך.

ענת מאור (מרצ):

כשנסגר המפעל באופקים, כשנסגר "אומן", היינו פעם ועוד פעם, והממשלה כולה, בראשות פרס, החליטה להביא תעסוקה. קודם כול, היא דאגה לפיצויים בעוד מועד, ולא כפי שנהגו כלפי פועלי דימונה, שגוררים אותם חמישה חודשים ומבטיחים ולא מקיימים, ובמפעל קיבלו פיצויים — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

ענת מאור (מרצ):

והוסכם שמפעל "וישי" יגיע לאופקים, וראש הממשלה הנוכחי ביטל — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת גפני, אתה שאלת שאלה, אנא תקשיב, כי זה סיפור עגום ביותר של הממשלה שלך. ראש הממשלה נתניהו, שמאמין במלים ולא במעשים, קודם כול ביטל את חוק עידוד השקעות הון, ומפעל "וישיי", שהיה צריך להביא תעסוקה לאופקים, עבר לצ'כיה, וראש הממשלה מזמין לשיחה – –

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויס, אתה יודע שזה לא נכון, ומי שהוריד זה הממשלה שלכם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בויס, אני מבקש. אני רוצה להוסיף דקה אחת לחברת כנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

דקה על כל קריאות הביניים? בשום אופן לא.

היו"ר ש' בן-צור:

שתי דקות.

ענת מאור (מרצ):

חמש דקות. לא נתנו לי לומר משפט אחד ברציפות. אני מצטערת.

היו"ר ש' בן-צור:

את מדברת 11 דקות. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אני חוזרת על ההטעיות שדיברתי עליהן עד כה, כי כשיש התלהטות כזו, קשה להקשיב.

הממשלה, בתרמיות, מנסה ליצור רושם שנגזר לקצץ, ולא נגזר. פשוט עושים כלכלה של אי-שגשוג, במצב של מלחמה, במצב של אי-שקט. אין השקעות פה, אין צמיחה, אין עוגה לחלק, וזה פרי מדיניות כלכלית כושלת, שהיא תוצאה של מדיניות כושלת מבחינת תהליך השלום.

ההטעיה השנייה שדיברתי עליה היא שקיבלו ירושה קשה; קיבלו משק במצב משגשג והם מדרדרים אותו.

אשר לעניין קצבאות הילדים, זה הסיפור העגום של העז. אני שמחה ביותר שהממשלה לא העזה לבטל את קצבאות הילדים, אבל תפקיד הממשלה לדאוג שרבע מהילדים אצלנו לא יחיו מתחת לקו העוני – 454,000. לצורך זה בחרנו ממשלה, ובזה היא לא עושה דבר והיא רוצה לקבל מחיאות כפיים על אי-עשייה, רק על ביטול גזירה.

אני רוצה לומר, שעיירות הפיתוח כבר נפגעות באופן אנוש מהתקציב הזה, ויש בהן אבטלה גואה, ויש חשש – בעצם זה בטוח – שבגלל הצמצום של חוק עידוד השקעות הון ובגלל העובדה שיש אזורי עדיפות לאומית אחרת הפגיעה תהיה קשה יותר.

והציניות בחוק הגמלאים, למרות כמה שינויים, שאני מברכת על כל אחד מהם – וכל הכבוד לגמלאים, שעמדו פה באלפים, ומעבר לכל מחלוקת פוליטית הם לא קונים את זה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אני מבקש לסיים. הוספתי לך שלוש-ארבע דקות.

ענת מאור (מרצ):

קריאות הביניים נמשכו חמש דקות. אני מסיימת.

לגבי הטלת המסים, אני רוצה לציין שהתקציב הזה הוא תקציב שפוגע בחלשים, אף שמנסים "ראש הממשלה זכר רק לגבי READ MY LIPS להטעות ולהגיד שהוא לא פוגע בחלשים, ואת" העשירים ביותר. אין פגיעה בעלות שיפוי העבודה, שעוד נדבר עליה, אין מסים, אבל יש מסים רגרסיביים.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת ענת מאור, תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת.

לכן, אם זה לא היה ראש הממשלה שלנו היינו צוחקים, אבל מאחר שזה ראש הממשלה שלנו, אנחנו ניאבק נגד התקציב, ואני פונה אליו ואומרת לו: זמנך עבר, החזר את המנדט לעם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

קריאה:

היו"ר ש' בן-צור:

כן, אבל הוא ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים. מותר לו לפי התקנון. זה היה אז.

קריאה:

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

זה היה אז. מה אפשר לעשות? כל רגע שאני רוצה לעלות לדוכן במהלך הערב אני יכול לעלות.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מתפלא על הוותיקים ששואלים.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

אבל יש לו כתב מינוי שהוא החליף אותו. הוא ממלא-מקום.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא, בלי שום צורך בכתב מינוי.

קריאה:

ענת מאור (מרצ):

— — — אלה כיסאות מוסיקליים?

היו"ר ש' בן-צור:

לא, זה הסבר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חברת הכנסת ענת מאור, כמה טוב שאתם הייתם בשלטון. כל מה שאתם עשיתם, אנחנו עושים אחריכם. כשאתם הייתם בשלטון המצאתם מושג חדש, שמותר ליושב-ראש ועדת הכספים להסמיק משהו לדבר במקומו. צעקנו, צרחנו, אמרנו: מעולם לא היה. אמרתם: ככה זה, אין מה לעשות. אז אנחנו הולכים בדיוק באותה דרך.

ענת מאור (מרצ):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

יושב-ראש הוועדה מוסמך להסמיק. בדרך כלל גדליה גל היה מסמיק את אלי גולדשמידט, או את אברהם פורז, או את ג'ומס. פעם הוא אפילו הסמיק את פיני בדש.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אבל לעצם העניין, אדוני יושב-הראש, חברי הכנסת, עלתה כאן חברת הכנסת ענת מאור, ובהתקפה מוחצת על הממשלה – כמובן, ללא שום ביסוס – אמרה ואמרה ובעצם לא אמרה דבר.

כשאת מדברת על קיצוץ קצבאות הילדים שבוטל או על אגרת ביקור אצל רופא שבוטלה או על ייקור מחיר התרופות שבוטל או על תשלום על ביקור במרפאות-חוץ שבוטל, אני רק רוצה להזכיר לך, שאת לא הצלחת לשנות אף לא פסיק במה שבייגה היה מגיש. היית מגישה כאן אלפי הסתייגויות, היית מתחננת על עוד שקל למקלט לנשים מוכות – פסיק לא השגת. את יודעת מה זה פסיק?

ענת מאור (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לעומת זאת אנחנו, חברי הקואליציה בוועדת הכספים, חברי הלובי החברתי ואחרים, הצלחנו לעשות את הדברים הבאים: לבטל את קיצוץ קצבאות הילדים, לבטל את אגרת הביקור אצל הרופא, לבטל את ייקור מחיר התרופות ולבטל את התשלום עבור ביקור במרפאות-חוץ. אתם לא הצלחתם לשנות אפילו פסיק. איפה היית אז, חברת הלובי החברתי, נציגת מפ"ם, מפלגת העובדים?

ענת מאור (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אפילו רבע פסיק לא הצלחת לשנות, כלום.

קריאה:

יותר מזה, היא הצביעה נגד – – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

היא הצביעה נגד עצמה. היחידה שהיתה מצביעה נגד עצמה. כל חברות הכנסת האחרות מהקואליציה, לפחות בהסתייגויות שלהן או בהסתייגויות של חברותינו – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בדש וחבר הכנסת בויס, הוא מוותר על העזרה שלכם.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת בדש, אני רק רוצה להזכיר לך, שכאשר שתי חברות הכנסת שלנו הגישו את ההסתייגויות במשותף, כל חברות הכנסת תמכו בהסתייגויות שלהן. היחידה שהתנגדה להצעות של הנשים חברות הכנסת והצביעה נגד היתה חברת הכנסת ענת מאור. שכל הציבור שרואה אותי עכשיו ידע, שהיחידה שהיתה מצביעה נגד ההסתייגויות למען נשים היתה ענת מאור; לא נעמי חזן, לא יעל דיין, לא תמר גוז'נסקי – כל אלה היו מצביעות בעד.

ענת מאור (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

היא היחידה שלא היתה מסוגלת להצביע בעד, כי כך חונכה במשמעת קואליציונית ובמשמעת סיעתית ובמשמעת אידיאולוגית. היא לא היתה מסוגלת בפסיק להצביע בעד ההסתייגויות של חברותיה מהאופוזיציה – היחידה. ויושבת כאן תמר גוז'נסקי, שיכולה להעיד על כך, ולא רק היא הצביעה בעד. היא הצביעה בעד, כי יש לה עניין בעניין הנשים. נעמי חזן וכל האחרות הצביעו בעד. את היחידה שלא הצביעה בעד. אלה עובדות מוכחות.

קריאה:

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לכן, בעניין הזה אני שואל: איך את יכולה לבוא ולדבר כאן?

חברת הכנסת מאור, עלית לכאן ודיברת על חוק עידוד השקעות הון, ואת לא יכולה לבוא ולעלות לדבר עוד הפעם, חבל על הניסיון שלך.

ענת מאור (מרצ):

אני כן אעלה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

את לא יכולה.

היו"ר ש' בן-צור:

סלח לי, חבר הכנסת סילבן שלום, זה לא עניין שלך.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

ראשית, זה עניין שלי. שנית, יש לך סיבוב שני של חמש דקות, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

אבל נשקול את הבקשה שלך.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

סעיף 88. זה לא דבר אישי. אני מציין עובדה אמיתית, נכונה. חבל על הזמן שלך.

ענת מאור (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לכן, כשאת מדברת כאן, את לא יכולה לבוא ולהגיד דברים קשים כל כך נגד הממשלה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לא להפריע לחברת הכנסת ענת מאור.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת יוסי כץ, היא לא יכולה לבוא ולהגיד דברים ולא לעמוד אף לא מאחורי פסיק מתוך מה שהיא אומרת. אתה אולי לא זוכר, אבל אני לפחות זוכר שהיא היתה היחידה שהצביעה נגד ההצעות של חברות הכנסת מטעם האופוזיציה, ושאלנו אז איך היא מסוגלת להצביע נגד. היא הצביעה נגד. כל חברותיה הצביעו בעד.

ענת מאור (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

בואי אסביר לך כמה דברים. כדאי שתלמדי. חברת הכנסת מאור, פעם את בשלטון, פעם את באופוזיציה. את באופוזיציה, כדאי שתתרגלי.

ענת מאור (מרצ):

אני באופוזיציה ואני – – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

ומאחר שאת באופוזיציה, תזכרי מה היה לפני ארבע שנים.

יוסי כץ (העבודה):

אני יכול לומר רק דבר אחד?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

חברת הכנסת ענת מאור הצליחה להעביר חקיקה בתחום יחסי העבודה, ואני בתפקידי כיושב-ראש ועדה, לא תמיד על-פי עמדת הממשלה, אלא – – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

תודה. אין קשר בין הדברים. אני דיברתי על חוק ההסדרים. על זה אנחנו מדברים עכשיו. היא אמרה: מה השגתם? מה עשיתם? לא השגתם דבר. לכן אני בא להראות שבחוק ההסדרים אנחנו, לעומתכם – ואתה יודע את זה, חבר הכנסת יוסי כץ, שלא הצלחתם להשיג שינוי בפסיק, והרי אנחנו יודעים מה קרה לאלי דיין ומה קרה לאחר מכן לוננו – – –

יוסי כץ (העבודה):

אזרחים ותיקים – – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא הצלחתם להשיג שינוי בפסיק. חוק האזרחים הוותיקים היה חוק של הממשלה. עזוב. אתה יודע שבסופו של דבר חוק האזרחים הוותיקים היה חודשיים לפני הבחירות, זה היה חוק פוליטי מדרגה ראשונה.

קריאות:

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

בוודאי, זה היה חוק מפלגתי, חוק פוליטי שהובא חודשיים לפני הבחירות. זה היה רציני בכלל?

אבל מה קרה? מה ההבדל בינינו לביניכם? אתה יודע מה היה בחוק האזרחים הוותיקים? כששמיר ניסה להעביר את חוק האזרחים הוותיקים, אתם זעקתם חמס ואמרתם שהוא עשה תעלול בחירות ב-1992, שהוא שלח רק את כרטיסי הפלסטיק.

קריאה:

נכון, הוא שלח כרטיסי פלסטיק – – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אבל מאחר שאתם התנגדתם אז, הייתם צריכים להתנגד גם לחוק האזרחים הוותיקים של אורה נמיר. אלא שכאשר אתם בשלטון, זה אחרת. אבל תראה אותנו: אנחנו תמכנו בחוק כששמיר הביא אותו ותמכנו בו גם כשאורה נמיר הביאה אותו. אנחנו עקביים. אתם לא עקביים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יוסי כץ (העבודה):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אבל אני רוצה להגיד לך עוד דבר אחד, חבר הכנסת יוסי כץ. למה עליתי לדבר? כי כשחברת הכנסת מאור דיברה על חוק עידוד השקעות הון – דרך אגב, אדוני היושב-ראש, אני לא מוגבל בזמן – — —

היו"ר ש' בן-צור:

זה לא ידוע לי. אני רוצה לברר את זה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

רק תדע, אני לא מוגבל בזמן, אני יכול לדבר כל הלילה.

קריאה:

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לגבי חוק עידוד השקעות הון, כאשר שר האוצר לשעבר אברהם שוחט הקטין את המענקים מ-38% ל-34%, זה היה מלווה בהודעה שבתוך שנה ירד השיעור ל-30%, ואין ספק ששיעור של 38% עדיף על 34% ובוודאי עדיף על 30%, ולצערי הרב, חברת הכנסת מאור, לא שמעתיך אז מעל הדוכן, וכידוע לך, אני הרביתי להיות כאן יחד אתך. גם את נשארתי כאן בלילות. אני חייב לציין את העובדה הזאת, שבלילות התקציב נשארה פה לילה אחר לילה, שנה אחר שנה, גם כיושבת-ראש וגם שלא כיושבת-ראש. אני חייב לומר את האמת. בקטעים האלה היא היתה פעילה בכל דיוני התקציב, בין הבודדות באופוזיציה שישבו כאן בלילות ועשו עבודה. חייבים לומר את האמת. אבל כאשר הפחיתו את השיעור מ-38% ל-34%, לא שמעתיך יוצאת נגד העניין הזה. יכול להיות שאמרת את זה לבייגה בחדר סגור, יכול להיות שאמרת לו את זה בשיחה בארבע עיניים, אבל לא דיברת כאן על העניין הזה.

ענת מאור (מרצ):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

גם אם היה מוריד את זה ל-30% והוא היה ממשיך להיות בשלטון, לא היית אומרת דבר, כי עשה את זה שר אוצר ממפלגות השמאל. אבל כאשר שר האוצר שלנו עושה מעשה, את יוצאת נגד העניין.

אין ספק ש-20% זה פחות טוב מ-24%, ו-24% זה יותר טוב מ-20%. אתמול, במהלך ישיבת ועדת הכספים, אנחנו הצלחנו להשיג הישגים רבים. הצלחנו להגדיל את המענק לפי חוק עידוד השקעות הון ל-24%, כש-24% אלה הם עד השקעה של 160 מיליון שקל. חבר הכנסת פני בדש, אתה רוצה לקבל את הקרדיט? חבר הכנסת פני בדש הוא האחראי הישיר להחלטה של שר האוצר להסכים ל-24%. נכון ש-24% זה עדיין פחות טוב מ-34%. אנחנו רצינו שזה יהיה יותר.

קריאה:

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

זה גם פחות טוב מ-30%, אבל חבר הכנסת בדש דיבר עם שר האוצר, אנחנו ניגשנו לשר האוצר ודיברנו אתו, וסיכמנו מה שסיכמנו בעניין הזה.

לגבי התרופות, בהתחלה הציע שר האוצר ייקור של התרופות ב-25%. לאחר שהוא הגיע להסכמה עם סיעת גשר על מכלול של דברים, הוא הסכים עם סיעת גשר שהתרופות תתייקרנה ב-12.5%. אני לא הסכמתי שמחיר התרופות יעלה ב-1% ואמרתי לשר האוצר וגם לראש הממשלה, שהתקשר אלי פעמיים במשך היום, שלא נסכים להעלות מחיר התרופות, כי גם לליכוד יש מה לומר וגם הליכוד עומד על הדברים והליכוד יעשה את מה שצריך לעשות לטובת אותן שכבות חלשות. לא הסכמתי עד הרגע האחרון שלפני ההצבעה, זה הנושא האחרון שהגיע להצבעה, ואמרתי: לא יהיה ייקור של מחיר התרופות.

סיכמנו שלא יהיה קיצוץ בקצבאות הילדים, אנחנו, חברי הקואליציה בוועדת הכספים, חברי הלובי החברתי. סיכמנו עם ראש הממשלה ועם שר האוצר שלא יהיה קיצוץ בקצבאות הילדים, שלא תהיה אגרת ביקור אצל רופא — — —

קריאה:

במרפאות-חוץ.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

במרפאות-חוץ, אבל גם לא יהיה ייקור של התרופות, וכאשר הוא הביא, לצערי הרב, את ההצעה לייקר את התרופות ב-12.5%, לא הסכמנו, וניסו לשכנע אותנו עד הרגע האחרון שנסכים אולי לייקר התרופות ב-6%, ב-5%. אמרנו: לא. אני לא אומר את הדברים כדי לקנטר מישהו, אבל כשאתם שואלים: מה השגתם? מה עשיתם? – תזכרו אתם את אלי דיין, שלצערי איננו אתנו כאן בכנסת, והוא נאלץ להתקפל וליפול כמו בובת שוקולד, תזכרו את יוסי ונונו –

קריאה:

את שפי.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

– את שפי, את שמואל אביטל ואת כל האחרים ששילמו גם בכיסאם על כך שהעזו לבוא ולומר שהם רוצים לשנות, לטובת הלובי החברתי. לא רק שלא הצליחו, אלא גם שילמו בכיסאם. הנה, רפי אלול לא שילם, כי הוא עדיין חבר כנסת מצטיין, חבר כנסת טוב, אבל גם הוא נאלץ אז, לצערנו, מכורח הנסיבות, גם משום שחבריו האחרים התקפלו, להסכים לוותר על יום לימודים ארוך, והוא היה בין האחרונים שהסכימו לוותר בעניין זה. הוא ניהל מלחמה גדולה. כיושב-ראש הלובי החברתי הוא עשה עבודה מצוינת, אבל אם נזכור מה היה אז – לא הצלחתם לשנות. אנחנו כן הצלחנו לשנות. במקום שתבואו ותטפחו לנו על השכם ותגידו: הצלחתם במשהו, אתם באים ומקנטרים אותנו.

לכן, אדוני יושב-הראש – ובזה אני אסיים – חברי הכנסת מהקואליציה השיגו הישגים מרשימים והם הצליחו לבטל חלק גדול מהגזירות. הם הצליחו להביא לביטול חלק גדול מהסעיפים שהיו אמורים אולי לפגוע בשכבות החלשות. הצלחנו למחוק את כל פרק הבריאות, והוא איננו, את הקיצוץ בקצבאות הילדים, והוא איננו. אגרת בריאות בבתי-הספר תהיה כזאת, שכל תושבי עיירות הפיתוח לא ישלמו אותה, ואנחנו הולכים להגדיר עכשיו מה הן עיירות הפיתוח. אין הגדרה של עיירות פיתוח. רצו לקבוע שבאזור פיתוח א' יהיו פטורים. לא הסכמנו, כי באזור פיתוח א' יש גם יישובים מבוססים יחסית, ואמרנו: רק יישובי פיתוח וערי פיתוח הם אלה שיזכו לפטור מוחלט מאותה אגרת בריאות. אפשר להגיד שזה שום דבר, אפשר להגיד שלא השגנו שום דבר, אבל עדיין האמת היא שהממשלה באה עם הצעה מסוימת, ואנחנו שינינו את ההצעה הזאת, כי אמרנו שלא נצביע בעדה ועמדנו על כך. עד הרגע האחרון אמרנו שלא נצביע בעדה, ולכן הממשלה היתה מוכנה ללכת לקראתנו.

צר לי שבארבע השנים הקודמות לא הצלחתם אף לא בשנה אחת לשנות ולו סעיף אחד. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה, דקה אחת מהמקום.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לה מאה הסתייגויות.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לאפשר לחברת הכנסת ענת מאור לדבר.

קריאה:

אין דבר כזה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לה מאה הסתייגויות.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש מכם. בבקשה, חברת הכנסת מאור. צריך לשמור על איזון. היא הותקפה אישית.

קריאה:

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לאפשר לה דקה אחת. חברת הכנסת מאור, בבקשה.

קריאה:

עכשיו חבר הכנסת סילבן שלום יצטרך לענות על מה שהיא עונה.

היו"ר ש' בן-צור:

על זה נחליט.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה דבר חדש.

היו"ר ש' בן-צור:

יש דברים חדשים.

בבקשה, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סתימת הפיות לא תעזור.

קריאה:

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אין פה שום שערורייה.

ענת מאור (מרצ):

אני לא אכנס עכשיו לדיון – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

אני טוען שלא. בבקשה, דברי, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת סילבן שלום, אני מדברת אליך. חבר הכנסת סילבן שלום, אני רוצה לדבר אליך. אני לא נכנסת למחלוקת לגופו של עניין, כי על זה אני אדבר בהסתייגויות. חבר הכנסת סילבן שלום, אני מדברת אליך. מבחינת התוכן, הוא פשוט לא שמע מה אמרתי, כי הביקורת שלי – ואני עומדת מאחורי כל מלה – היא על התקציב שהממשלה הגישה, ולא ויכוח עם הלובי החברתי. לא על זה הדיון.

לעומת זה, ברמה האישית – חבר הכנסת סילבן שלום, אני מדברת אליך.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת מאור, את מדברת לכולם. אני מבקש לסיים.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת סילבן שלום, אני מצפה להתנצלותך. אני חושבת שאתה עברת להתקפה אישית לא מוצדקת ולא הוגנת. אני מצפה להתנצלות שלך.

קריאות:

– – –

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת הירשזון, אני לא מדברת אליך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

ענת מאור (מרצ):

עוד מלה. חבר הכנסת יוסי כץ העיר, ואני לא צריכה להביע שום התנצלות על תרומתי לקידום הנשים בעבודה ובכל תחום, ואני מצפה שחבר הכנסת סילבן שלום יתנצל באופן אישי. תודה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן – לא נמצאת. בבקשה, חבר הכנסת וליד צאדק, עשר דקות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

אני אשקול את זה.

ענת מאור (מרצ):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת ענת מאור, אני מבקש שלא תפריעי לחבר הכנסת וליד צאדק.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה לברך את חבר הכנסת שטרן על העזתו ועל אומץ לבו, כשאמר היום דברים יפים בקשר למדינה פלשתינית.

קריאה:

גם חבר הכנסת יהודה לנקרי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת יהודה לנקרי, בוודאי ובוודאי, באופן אישי ובאופן אידיאולוגי. אני תמיד מברך אותו מאוד מאוד.

אני מאוד שמח שחבר הכנסת סילבן שלום נמצא פה. מר לי בגלל ההישגים של הלובי החברתי. נכון שיש הישגים שאתם השגתם, כלומר, אתם החזרתם את מה שהיה לקדמותו. לא היתה נגיעה בעניין של קצבאות ילדים, תרופות, ביקור אצל רופאים וכו' וכו'.

קריאה:

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

האזרחים הערבים נהנים מכל הדברים האלה, אבל עדיין לא היה מאבק אמיתי, צודק, כדי לטשטש את ההבדלים הפעורים בין המגזר הערבי לבין המגזר היהודי, ולזה ציפיתי דווקא מאנשים כמו חבר הכנסת סילבן שלום, כמו חבר הכנסת פני בדש, כמו אלה שבאו מעיירות פיתוח ויש להם רקע חברתי דומה לשלנו. ציפיתי שהם ייאבקו ויילחמו את מלחמתם של היהודים והערבים כאחד, ואני מאוד מאוד מאוכזב מהצורה שבה הוזנח העניין הזה.

אני לא מצפה לדברים ורודים מראש הממשלה, כי אין לי שום אמון בו. ציפיתי מאנשים כמו אלה שבאו מעיירות הפיתוח, ממוצא אתני מסוים, מחבר הכנסת רביץ, שהוא יושב-ראש ועדת הכספים ואני מאוד מוקיר אותו, שיתקוממו נגד אפליית בין המגזר הערבי לבין המגזר היהודי, לאחר 50 שנות קיומה של ישראל. זו בושה לכולנו שעדיין אין הגדרות והכפרים הערביים, העיירות הערביות, לא נכללים בסדר העדיפויות הלאומי. האם זה הישג לתקציב של המדינה הזאת?

אני אומר לכם מייד, ואני אומר את זה בכל מקום: אני לא מרוצה מההישגים שהיו בממשלה הקודמת. הממשלה הקודמת היתה יכולה לשנות דברים והיתה יכולה לעשות הרבה יותר ממה שעשתה, אבל בכל זאת, זו היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה של מדינת ישראל שממשלה התחילה לטפל בצורה חיובית בבעיות של המגזר הערבי, וציפיתי שבהרכב של הכנסת הזאת אכן יהיה צעד גדול קדימה למען סגירת הפערים בין המגזר הערבי לבין המגזר היהודי. אבל עדיין אנחנו נאבקים בתוך תוכנו, בתוך המדינה הזאת, על עניינים כמו עדיפות לאומית, ואני מאוד שמח – ואני מקווה שישמעו אותי אנשי הלובר החברתי, שאני משתתף בכל הישיבות שלהם – שהגדרת עיירות הפיתוח תכלול גם את המגזר הערבי, ועיירות הפיתוח לא יהיו על-פי חלוקה אתנית-לאומית, אלא תהיה חלוקה גיאוגרפית, לפי הצרכים של המגזר הערבי ושל המגזר היהודי כאחד, ואז ירווח לנו, לכולנו.

לא יכול להיות שחבר הכנסת בדש ישב בעיירה מאוד מפותחת – ואני ביקרתי אצלו גם בבית וגם בעיירה ואני גאה בהישגים שלו – ושחבר הכנסת טלב אלסאנע, שנמצא על-ידו, ישב איפה שהוא יושב. זה יוצר מתחים, מכיוון שיש פערים ביניהם.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לחבר הכנסת אלסאנע יש וילה על ההר, שהיא גדולה פי-ארבעה משלי.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

ראיתי אותה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

ראיתי אותה, נכון, היא על הגבעה, היא יפה, אבל תסתכל על הסביבה שלו, תסתכל על הסביבה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הוא בנה וילה של 500 דונם והוא מנקר לכולם את העיניים. הוא עשה הסכם עם הממשלה ואמר לבדואים: אל תעשו הסכמים. הוא רץ לעשות הסכם וקיבל 500 דונם – – –

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

זה עניינו. אני לא יודע את הפרטים, אבל שמעתי גם על העניינים האלה. אם יש אוכלוסייה עשירה ולידה אוכלוסייה ענייה, זה יוצר מטבע הדברים מתחים מיותרים.

הנה אתמול פרסמה המועצה לשלום הילד את הדוח שלה והצביעה על כך ש-46% מהעניים הם ערבים, שעה ששיעור האוכלוסייה הערבית בתוך מדינת ישראל מתקרב ל-18%. הייתי מסתפק ב-18%, אבל לא 46%. ואל תגידו לי שזה עניין של שירות צבאי, של זכויות וחובות. העניין הזה נשחק, אין לו משמעות.

קריאה:

— — —

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

אם צפית אתמול בטלוויזיה, שמעת כמה "בית"ר ירושלים" מקציבה. 13 מיליון שקל.

קריאה:

— — —

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

"הפועל טייבה" וגם בית-שאן מקציבים לא יותר מ-2 מיליוני שקל, וגם זה עניין של אליטה ולא אליטה, וזה עניין של עיירות פיתוח ושל אלה שאינן עיירות פיתוח.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה באשר לקריית-גת? – – עם התקציב הנמוך ביותר. איך אתה מסביר את זה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת בויס, חבר הכנסת פני בדש משך אותי בלשון, ואני לא אתן לו לגרום שאסטה מדרכי.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אתה שאלת שאלה מאוד נכבדה. אתה יודע, אנחנו נתאושש וגם נתקדם הלאה. אבל אני לא רוצה שנישאר זוג – אנחנו ובית-שאן ביחד. אני רוצה שנעלה למעלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מגיע לכולנו להיות בליגה הלאומית.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מקווה שיהיו תרומות גם לעניין הזה.

יש בעיה שהמגזר הערבי סובל ממנה במיוחד, בין יתר הבעיות. בסיבוב השני של ההסתייגויות אדבר על החינוך ועל נושאים אחרים, אבל אני רוצה לדבר במיוחד על העדר תעשיות במגזר הערבי. היום היתה הפגנה של ראשי המועצות המקומיות הערביות, לפידיים ברחובות ירושלים. כבר שבועיים שובתים ואין מי שידבר אתם ואין מי שינהל משא-ומתן אתם. העדר תעשיות והעדר ארנונות מהתעשיות, זה מה שפוגע במגזר הערבי, נוסף על האפליות הגסות שמפלים אותם.

למגזר הערבי נותנים רק 58% בהשוואה למגזר היהודי. האם הדבר הזה מאפשר לכם לישון בשקט בלילה? יש אפליה, כאשר אנחנו מתרברבים השכם והערב שאנחנו דמוקרטים; אנחנו רוצים לעשות שלום רק עם מדינות דמוקרטיות, וכאן נעשים דברים נוראיים. האם זה משרת את השלום ואת הסרת המתחים בין המגזר הערבי למגזר היהודי? האם ייתכן שבמגזר הערבי ינוצלו רק 12% מכוח העבודה הנשי? אתם יודעים שבמגזר הערבי המסורת לא מרשה לנשים לצאת לעבודה רחוק מהבית. יש גם מעגל נוסף, אין לנו גני-ילדים שבהם אפשר להשאיר את הילדים.

אני שומע שבאחת הערים היהודיות 80% מהארנונות הן על מפעלי תעשייה, על מקומות בידור ותרבות, ואילו במגזר הערבי כמעט 90% על מבנים. לכן אנחנו מרגישים את המצוקה של ראשי המועצות המקומיות, ואנחנו יודעים שיש שביתה.

אני קורא מכאן לשר האוצר ולשר הפנים לפתוח מייד במשא-ומתן לפתרון הבעיה ולהחזיר את ראשי המועצות הערביות מאוהל המחאה לכפריהם כדי לשרת את הציבור שלהם.

באותה נשימה אני אומר, יש לי ביקורת על ראשי המועצות המקומיות. הם צריכים לעשות ריאורגניזציה בניהול ובאדמיניסטרציה שלהם. יש ליקויים, ויש לתקן אותם. יש לתקן את אופן הניהול של המועצות המקומיות. אבל זה לא היסוד.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בויס, חבר הכנסת צאדק רוצה לסיים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת בויס וחבר הכנסת פיני בדש, אתם הייתם ראשי ערים, ואני רוצה שתאזרו אומץ ותגידו איך היה מורכב תקציב המועצות שעמדתם בראשן. נראה את סעיפי התקציב והרכבם. תראו שתיעוש הכפר הערבי ושוויון, נתינה ליהודים וגם לערבים באותה מידה, ישפרו את המצב של המגזר הערבי, ואז ירווח לנו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת אחמד סעד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקשת להתחיל את דברי בדיון על חוק ההסדרים, שהוא בעצם גם דיון כולל על התקציב, על המדיניות הכלכלית החברתית של הממשלה, בשני מכתבים שקיבלתי היום.

מכתב אחד קיבלתי היום מגברת שמחה עובדיה-פתיה, מנהלת המפעל "חזון פתיה" בירושלים, מפעל לשיקום תעסוקתי לחולי נפש. גברת שמחה עובדיה-פתיה, אשה נדירה, מנהלת מפעל שיקום שהקים אביה, בבניין שלו שהוא תרם למטרה הזאת. במשך שנות קיומו של המפעל, שקיים יותר מ-20 שנה, השתקמו בו למעלה מ-2,000 חולי נפש. המפעל הנדיר הזה, אם תרצו – מפעל משפחתי, אם תרצו – ציבורי, דוגמה ומופת להתגייסות לצורכי הכלל, המפעל הזה לא יכול היה להמשיך לפעול משום שההקצבות שקיבל ממשד הבריאות, שאחראי לשיקום חולי נפש, לא הגיעו למינימום הנדרש להמשיך קיומו של המפעל. מה לא עשתה הגברת שמחה עובדיה-פתיה, מה היא לא עשתה כדי להשיג את התקציב הדרוש? אבל שום דבר לא עזר.

וכך היא כותבת: לאחר 21 שנות פעילות, שבהן היינו אנו שגרמנו למשרד הבריאות לפתח את כל נושא השיקום בארץ, אנחנו נאלצים בצער רב לנטוש את המערכה. והיא מודיעה, שב-1 בינואר 1997 המפעל ייסגר.

המכתב השני שקיבלתי היום הוא מאם לנער בן 14, הסובל מבעיות נפשיות והתנהגותיות קשות ביותר. הנער הזה הגיע בשלב מסוים לטיפול בבית-חולים לחולי נפש. לאחר שהות ממושכת בבית-החולים, קבעו שהם לא יכולים לעזור לו, שבעצם הוא לא חולה נפש, והוא צריך לצאת משם לפנימייה טיפולית, שם יוכל גם ללמוד וגם יזכה לטיפול המתאים לו לנוכח בעיותיו. האם קשת היום, שהגורל כל כך המר לה, מחפשת כבר שלושה חודשים פנימייה טיפולית, כדי שתוכל להוציא את בנה מבית-החולים, שהוא לא צריך להיות בו, וכדי שיוכל ללמוד בהתאם ליכולת שלו ולקבל את הטיפול. והיא לא מוצאת פנימיה. ילד בן 14 נמצא בבית-חולים לחולי נפש על לא עוול בכפו, והם לא יכולים לעזור לו.

הבאתי את שתי הדוגמאות האלה, ואפשר להביא מאות ואפלי דוגמאות אחרות כדי לומר לכם, חברי הכנסת, ולכל מי ששומע את הדיון, להזכיר לכם, שגם אחרי השינויים שנעשו לאחרונה בסגנון, הכניסו עז, הוציאו עז, וגם אחרי העלאת המסים – מס ההכנסה והמסים העקיפים על הדלק ועל הסיגריות, ואולי עוד מסים שנמצאים בתוכניות של האוצר, וביטול נקודת הזיכוי לאשה העובדת – גם לאחר כל העלאות המסים האלה יש בתקציב הנוכחי קיצוץ של 5 מיליארדי שקלים, שרובו ככולו יפגע בתקציבים החברתיים. ולכן, אין פתרון למפעל "חזון פתיה", ולכן אין פתרון לילד בן 14, שלא מוצאים עבורו פנימייה טיפולית.

כל אלה, כמו חבר הכנסת סילבן שלום, שעלה פה שמח וטוב לב, ובכזאת חוצפה ובוטות תקף את חברת הכנסת ענת מאור, לאמור אנחנו הלובי החברתי – הוא – שינה את כל התקציב, יואיל בטובו

חבר הכנסת סילבן שלום, אם הוא שומע אותי באיזה שהוא מקום, לבוא ולומר איך תתפקד המדינה הזאת אם היא מקצצת 5 מיליארדי שקלים, רובם ככולם בשירותים החברתיים.

יושב כאן שר החינוך, שיכול להביא דוגמה מה שקורה במשרדו. ושר העבודה, שיכול להביא דוגמה מה שקורה במשרדו. ושר השיכון, שיכול להביא דוגמה מה שקורה במשרדו.

5 מיליארדי שקלים מקצצים. למי? מעניין למי מקצצים 5 מיליארדי שקלים. מהאוויר מקצצים 5 מיליארדי שקלים? משום נושא לא מקצצים?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני שר החינוך, מספר התלמידים גדל כל שנה, ככל הידוע לי, לפחות ב-2%. נכון?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

גדל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בכמה גדל ריאלית התקציב שלך בשנה הזאת?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

כל הגידול הטבעי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בכמה גדל ריאלית התקציב שלך השנה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

התקציב – – – כולל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יפה. בתוך התקציב שלך יש פיצוי על גידול ריאלי, כפי שאמרת, מורים, כיתות, כיסאות, מה שצריך, ויש כל הפעולות האחרות שמשרד מקיים. נכון, אדוני?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

כן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

טוב, אז הסכמנו. פירוש הדבר, לפי הנתונים שיש בידי – אם לאדוני יש נתונים אחרים, אשמח – באופן ריאלי, תקציב הפעולות הכולל של המשרד ירד ולא עודכן באופן ריאלי. פירוש הדבר, אדוני שר החינוך, שאם היו למשרד תוכניות לקידום אוכלוסיות חלשות – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

– – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חכה רגע אחד. תן לי לסיים.

אם היו למשרד תוכניות להאיץ פיתוח מסוים באוכלוסייה הערבית ולתת קפיצת-מדרגה, כמו שנעשה לפני שנתיים-שלוש שנים, לא בשנה האחרונה שבה היה שוב קיפאון, אתה לא תבצע את התוכניות האלה. אם היו למשרד תוכניות לפרוץ תחומים חשובים מאוד, למשל כדי למנוע נשירה – אתה לא תבצע את התוכניות האלה. לכן, אדוני השר, צריך לומר – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

-- --

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כל מה שאני אומרת, אדוני השר, שכל מי שמדבר על כך שאיימו על הקצבאות והחזירו את הקצבאות, ולא מדבר על 5 מיליארדי שקלים שבפועל מקצצים, הוא מוליך שולל.

אני חושבת שזאת חובתנו לציבור להוריד את המסוזה הזו ולומר, טוב שלא קיצצו בקצבאות הילדים, טוב שלא דורשים אגרת ביקור אצל רופא, אבל בין זה ובין לבוא ולהגיד שהתקציב הזה ראוי לתמיכת הלובי החברתי – – –

לפי התקציב הזה, מי שמשתכר 3,000 שקלים הוא בכלל מיליונר, הוא כבר צריך לשלם יותר מס הכנסה. למה? למה צריך לשלם יותר מס הכנסה? הרי אילו החזירו את דרגת המס שהיתה לפני כ-12 שנה, 60% לאלה שמשתכרים 20,000 או 25,000 שקלים בחודש, היו מקבלים אותו סכום בלי לקחת עשרות ומאות שקלים מאלה ששכרם 3,000 או 4,000 או 5,000 שקל בחודש.

אני רוצה לסכם את הקטע הזה של דברי ולומר: ממשלה נבחנת בכך שהיא מסוגלת להציג תפיסה והשקפת עולם. הממשלה הזאת מציגה השקפת עולם ברורה מאוד: אלה שקיבלו בעבר מתנות נדיבות ימשיכו לקבל גם בעתיד; השירותים החברתיים ייפגעו; ונוסף על כך יגדלו מאוד ההוצאות הצבאיות וההוצאות על ההתנחלויות. ועל זה בהמשך. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, מבחינת התוכן והמשמעות אפשר להגיד שחוק ההסדרים בא לסדר את השכבות החלשות, את התלמידים, את הקשישים, את הגמלאים ואת הערבים, על בסיס העמקת הפערים החברתיים, על בסיס העמקת הפער בין יהודים וערבים.

חוק ההסדרים, מבחינת התוכן והמשמעות, הוא חוק שבא לשרת את המדיניות הכלכלית של הממשלה ואת המטרות העיקריות של חוק התקציב. ולכן מהנתונים, אם בחוק ההסדרים ואם בתקציב המדינה, הדבר הבולט ביותר הוא שהמדיניות הכלכלית המשתקפת מהם משרתת בעיקר את האינטרסים של בעלי ההון והיא נגד השכבות החלשות.

השתתפתי היום בשתי הפגנות. אני רוצה להביא שתי דוגמאות שמשקפות את התוכן של התקציב ושל חוק ההסדרים. הפגנה ראשונה היתה בבוקר, הפגנה של הגמלאים. באו אלפים למחות על כך

שהתקציב החדש פוגע בחיים שלהם. טוב שהיתה התנגדות להצעה לפגוע בחוק הגמלאים, והיה הישג – לא שינו את החוק. היום ואתמול שמענו שהיה כאילו הישג גדול של הלובי החברתי וחברים אחדים מהקואליציה, שבהשפעתם כאילו לא קרה שום דבר ולא פגעו באינטרסים של הגמלאים. אבל מה היא האמת? האמת היא שבהצעת התקציב ובחוק ההסדרים פוגעים באופן ישיר בגמלאים. ביטלו את כל ההטבות שניתנו לגמלאים – אם בתחבורה ציבורית, אם באגרת טלוויזיה, אם בביקורים בפארקים ובדברים אחרים.

אם הממשלה צריכה לעשות קיצוץ, איפה מקצצים? הם מקצצים אצל הגמלאים ואצל השכבות החלשות. אנחנו אומרים שאם הם רוצים לקצץ, צריך לקצץ אצל השכבות שיש להן. גם השנה, גם בשנה שעברה וגם בשנה הבאה יש ויהיו הטבות ופריווילגיות לבעלי ההון ולחברות בכ-8 מיליארדי שקלים. שם יש מקום לקצץ, ולא לקצץ אצל גמלאים שאין להם, אלה ששירתו את החברה כל החיים שלהם, כמה עוד נשאר להם לחיות. אין מוסר – לא פוליטי ולא חברתי. זה לא מצדיק את עצמו – לא כלכלית, לא חברתית ולא אנושית.

ההפגנה היתה הערב, הפגנה של ראשי המועצות הערביות. באו מאות מכל רחבי הארץ למחות על כך שאין בממשלה אוזן קשבת לפתור את הבעיה שלהם. אחרי 48 שנים האוכלוסייה הערבית, אזרחי המדינה, מרגישים – לא רק מרגישים, זאת האמת – שיש מדיניות עוינת, שיש מדיניות מתנכרת כלפי אזרחי המדינה הזאת. הממשלה הזאת וכל המדיניות – במשך 48 שנים לא מממשים את העיקרון הבסיסי של מדינה דמוקרטית, והוא עקרון השוויון.

קריאה:

היה שיפור – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היה שיפור בארבע השנים האחרונות, אבל השיפור הזה לא הספיק כדי לגשר על הפערים העמוקים בין הסקטור היהודי ובין הסקטור הערבי. אם ניקח רק דוגמה אחת – הרשויות המקומיות, עד היום הזה התקציבים לנפש ברחוב הערבי הם 50%-60% לעומת התקציבים לנפש ברחוב היהודי, לפי ועדת-סוארי. צריך לשלם 160 מיליון שקל כדי לפתור חלק מהבעיה של המועצות, כדי שיגיעו למצב הקיים ברחוב היהודי. ברחוב היהודי מיושמים 78%-80% – לעומת 58% בממוצע ברחוב הערבי. הגישה לא נכונה.

למה אני אומר שהם נגד ילדים, נגד תלמידים, נגד שכבות חלשות? הציעו מס חדש שקוראים לו אגרת בריאות, לתלמידים בבית-ספר. אחרי מאבק גדול הביאו לוועדת הכספים הצעה שייתנו נקודות זיכוי. איפה? במקומות שיש להם עדיפות לאומית. ואחר כך הביאו גם הצעה לגבי עיירות פיתוח. זאת אומרת, שמיליון אנשים, האוכלוסייה הערבית, אזרחי המדינה, לא נכללים במשבצת הזאת. זאת בושה. בושה למדינה שאומרת שהיא מדינה דמוקרטית, ובאופן הבוטה ביותר היא מפלה לרעה 20% מהאזרחים שלה. אחר כך סידרו את זה ואמרו: יישובים ועיירות פיתוח. איזה יישובים? האם כל היישובים הערביים, חלק מהם, או שצריך לבחור באופן סלקטיבי כמה מקומות שמתיישרים עם המדיניות של הממשלה הזאת?

לכן, אנחנו אומרים שהתקציב הזה, לפי הנתונים שלו, לא מביא בשורה לאוכלוסייה הערבית. הוא אומר לה, שהמדיניות הרשמית היא מדיניות עוינת שתמשיך את האפליה של האוכלוסייה הערבית.

אני משווה את נתוני התקציב לנתוני תקציב 1996. מבחינה ריאלית מה שמוקצב לאוכלוסייה הערבית הוא פחות ב-4%-5%. אם היום אנחנו צריכים 17-18 מיליארד שקלים כדי להגיע למצב הקיים ברחוב היהודי, כדי להגיע באמת לרמת ההתפתחות ברחוב היהודי, זאת אומרת, שלפי מדיניות הממשלה המצב ב-1997 יהיה עוד יותר גרוע.

לכן אנחנו אומרים שהתקציב הזה הוא רע ליהודים ורע לערבים. רע ליהודים – אני מתכוון לרוב האוכלוסייה היהודית, מפני שהוא משרת חלק שלו נותנים את הפריווילגיות, את ההטבות ב-8-9 מיליארדי שקלים, והוא נגד הקשישים, נגד הגמלאים.

יש לנו עוד הרבה זמן ועוד נדבר על התקציב למשרד הביטחון, להתנחלות. אפילו אם ייתנו 10% ממה שנותנים להתנחלות, נוכל לפתור מחר את המשבר של הרשויות המקומיות. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים, אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, שומעים אותי בבית. רציתי להגיד חברי הכנסת, אבל אני לא רואה חברי כנסת. לכן אני מדבר אל היושב-ראש ואל מי שיושבים בבית ועדיין מקשיבים.

לפי דעתי, התקציב המובא היום הוא תקציב טוב לעשירים ותקציב לא טוב לעניים. במדינת ישראל יש עניים – לא רק אלה שנחשבים עניים והביטוח הלאומי אומר שהם עניים; מי שמרוויח עד סכום מסוים, נדמה לי עד 2,300 שקלים, נקרא עני. ומי שמרוויח 2,500 שקל הוא עשיר? מי שמרוויח 3,000 שקל הוא עשיר? אלה לא נכללים בקטגוריה של העניים. יש הרבה מאוד משפחות שחיות ממשכורות של 3,000 או 4,000 שקל. התקציב לא נותן להם שום אפשרות להתקדם, לכן הוא פוגע גם בשכבות אלה.

דבר נוסף בעניין התקציב הזה – אני חושב, שהתקציב הוא ביטוי למצב כללי והוא גם הבסיס למצב הכללי בכל מדינה. לכן התקציב של מדינת ישראל קשור מאוד במדיניות הקיימת היום ושתתפתח בעתיד. אם המדיניות של ממשלת ישראל תמשיך בכיוון של היום, כל התקציב הזה ישתבש, כל התקציב הזה ישתנה ולא יתאים, כי המדיניות שממשלת ישראל מנהלת היום תביא בהכרח מלחמה. אף שהיום 31% מתקציב המדינה מיועדים לביטחון – וזה המון, זה המון לעומת מדינות אחרות; באירופה חלקו של תקציב הביטחון הרבה יותר קטן – גם 31% לא יספיקו אם תהיה מלחמה.

המדיניות של ממשלת ישראל הנוכחית, לצערי הרב, מובילה למלחמה. אביא כמה דוגמאות. בתור חבר בוועדת הפנים של הכנסת השתתפתי היום בביקור בשכונת ראס-אל-עמוד, שכונה ערבית. כולנו יודעים כמה אדמות נגזלו בירושלים וסביבה. המון שטח נגזל מהערבים. היום חלק מהאדמות הן אדמות מדינה, חלקן בפיתוח וכיוצא בזה. יש המון שטחים לבנייה; המון שטחים.

באים היום לוועדה המחוזית של ירושלים והיא מאשרת תוכנית בנייה להקמת יישוב יהודי בתוך יישוב ערבי, מסביב. הרי מה? לא לומדים פה? לא שומעים? לא רואים? הרי זה דבר מתוכנן, זה דבר מכוון, זה לא דבר מקרי. הרי כולנו יודעים – ואני אומר זאת מעל לדוכן הזה – שאם באמת תתחיל הבנייה בראס-אל-עמוד זה יביא לפיצוץ, זה יביא לשפיכות דמים. בשביל מה ההתגרות הזאת? הרי יש המון שטח לבנייה ליהודים וגם ללא-יהודים. אז מה הכוונה, לבוא לאמצע שכונה ערבית ולהתחיל בבנייה ליהודים שם? האם חסרות בעיות? האם חסרים חיכוכים?

אני משוכנע, שהממשלה הזאת מחפשת לעצמה, מחפשת למדינה הזאת ומחפשת לעמים באזור הזה עוד חיכוך, עוד התנגשות, עוד שפיכות דמים, ואז אם לא תפרוץ מלחמה תפרוץ אינתיפאדה או משהו דומה לאינתיפאדה. מה הצורך? האם מישהו יכול לשכנע אותנו ולומר מה הצורך בכך? הרי תהיה שפיכות דמים של ערבים ושל יהודים. צריך קצת היגיון. אחרי כמה שנים יחשבו על כך, אם יהיה מצב שלום, ואולי זה יבוא בהסכמה. בבוא הזמן יחליטו. אבל היום זה מכוון ומתוכנן. אני מזהיר מפה, שהתחלת בנייה בראס-אל-עמוד תביא לשפיכות דמים וממשלת ישראל היא בלבד תישא באחריות.

הדבר השני – המצב הפוליטי בימים אלה הוא גרוע מאוד. יצא לי לפגוש את היושב-ראש יאסר ערפאת ביום שישי, במשלחת עם חברי כנסת, ושמענו ממנו מהו המצב היום. גם הוא אומר שהמצב גרוע מאוד.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אומרים שהיום חותמים על הסכם. מה אתה אומר?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לחתום על הסכם זה דבר חשוב. אבל איך שהתרגלנו לדברים במדינה הזאת, צריכים להיאבק כדי לחתום על הסכם, ועוברים דבר חשוב. אחר כך אנחנו צריכים להיאבק כדי לבצע את ההסכם וכדי ליישם את ההסכם.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

— — — יישום.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כך התרגלנו. הרי ההסכם הזה, שמדובר עליו היום, הוא הסכם שכבר דובר עליו. הוא סוכם, הוא נחתם, והיה צריך לבצע אותו במרס 1996. אבל ממשלת ישראל הפירה אותו, ואומרים שערפאת מפר את ההסכם. הם הכניסו סעיפים; ממשלת ישראל הכניסה סעיפים חדשים.

אני לא יכול שלא לדבר – ואני גם חבר כנסת, אבל אני גם יושב-ראש רשות – על עניין השביתה של הרשויות המקומיות. זה השבוע השלישי שראשי הרשויות שובתים, והם יושבים פה באוהל. ביקרו אצלם השר קצב, השר סויסה. אבל זה היה ביקור נימוסין, כדי לשתות כוס קפה מר, קפה ערבי, בלי שום בשורות, בלי שום תוכנית, בלי שום מחשבה איך לשבת ולדון כדי שהשביתה תגיע לסיומה. הדבר היחיד שנאמר לנו כראשי רשויות היה הדבר הבא: חבר'ה, תפרקו את האוהל ותחזרו הביתה. אם כך, ראשי הרשויות שואלים: בשביל מה נחזור לכפרים ולערים, כשיש עיריות ומועצות מקומיות שבמשך חמישה חודשים לא שילמו משכורות לעובדים? בשביל מה שהם יעזבו את האוהל, יפרקו את האוהל ויחזרו הביתה? מה הם ילכו לעשות שם? וזה היחס מהממשלה?

אני רוצה לשאול, מה היה קורה אם זו היתה שביתה של ראשי רשויות יהודים? האם כך היו מתנהגים אתם? – חס וחלילה. אם השובתים היו ראשי רשויות יהודים, האם במשך שלושה שבועות אף אחד לא היה נפגש אתם בישיבת עבודה כדי לפתור את הבעיה? – מה פתאום.

זה זלזול שעבר כל גבול, והממשלה הזאת אטומה לגמרי, כאילו לא קיימים מיליון ערבים במדינה הזאת. מה אתם רוצים מהערבים? מה אתם רוצים מהם? הם רוצים להיות אזרחים שווים במדינה. הם רוצים להשתלב במדינה, בכל דבר. הממשלה הזאת דוחה אותם ולא רוצה אותם. דבר כזה מביא להקצנה פה ושם. האם זה מה שמחפשים? האם זה מה שרוצים? האם לזה מחכים?

היו"ר ש' בן-צור:

יש לך עוד חמש דקות.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אני רואה שיש יחס סלחני כלפי חבר הכנסת סלים.

היו"ר ש' בן-צור:

"האדה סאחבי".

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

"תיסלאם".

לכן, אדוני השר, אני פונה אליך ואני פונה לממשלה דרכך. ראשי הרשויות יושבים באוהל כבר שלושה שבועות. צריך להגיע אתם לסיכום כלשהו. מה שדורשים היום הוא 160 מיליון שקל, והגירעון הוא של 420 מיליון שקל. כחבר בוועדת הפנים אני יודע שהיתה העברה אחת לעיריית בני-ברק בסך 70 מיליון שקל.

בנימין אלון (מולדת):

מתי זה היה?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לפני כחודש ימים. 70 מיליון שקל העבירו לעיריית בני-ברק. אבל מיליון ערבים לא שווים אגורה אחת. אתה נהנה, בני אלון. זה בדיוק משרת את המטרות שלך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת עזמי בשארה. חבר הכנסת האשם מחאמיד. יש לך עשר דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

עשר דקות ממש?

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אחר כך יש לך עוד חמש דקות בסיבוב הבא. עושים סיבוב שני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

א.קיי., אני נמצא פה כל הלילה.

היו"ר ש' בן-צור:

בסדר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. תרשה לי, אדוני היושב-ראש, משום שאנחנו נמצאים עכשיו בשעה 01:08 – – –

קריאה:

מה חשבת?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

פשוט הזמן עובר כל כך מהר. הרשה לי לברך את בני העדות הנוצרות השונות, שבעוד יום תחוגגנה את חג המולד.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תגיד זאת בערבית.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אגיד זאת בערבית. זה יותר קל. ירשה לי, אדוני, להגיד את המשפט הבא: "כול עם ואינתום בחייר, ומונאסבאת עיד אל-מילאד אל-מג'יד, ובמונאסבאת ראס אל-שנה אל-מלאדייה אל-ג'דידה".

אדוני היושב-ראש – – –

קריאות:

– – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, הסיעה שלי מפריעה לי עכשיו.

הי"ר ש' בן-צור:

"באס", "באס".

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר כך. סאלח סלים, אולי תשב קצת? לצורך הנאום אני צריך אותך. אני צריך אותך לצורך הדברים שלי.

אדוני היושב-ראש, כאשר אני מדבר על התקציב או על חוק ההסדרים, אני שואל את עצמי: בעצם על איזה חוק מדברים? על איזה הסדרים מדברים? על איזו מדינה מדברים? האם אנחנו באותה מדינה שבה אותו ילד בתמרה – האם אתם זוכרים את הילד מתמרה? – – –

קריאות:

– – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה בלתי אפשרי.

קריאה:

יש מצב-רוח טוב.

היו"ר ש' בן-צור:

כן, אבל זה עניין רציני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, יש אותו ילד בתמרה, שראש הממשלה בכבודו ובעצמו "משח" את ראשו ואמר לו: אתה תהיה בדיוק כמו בני, יאיר. האם בתקציב, בהסדרים האלה, הילד הזה מתמרה ירגיש את מה שהובטח לו? האם ראש הממשלה הוא רציני?

אדוני היושב-ראש, במרחק של כמה מטרים מפה יושבים אנשים אחרים. אנחנו יושבים פה עם חולצות ומרגישים שחם לנו פה, חבר הכנסת מירום. פה חם לנו עם חולצה. אבל אנשים יושבים בחוץ, בתוך אוהל, כבר שלושה שבועות.

חגי מירום (העבודה):

הייתי אצלם.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני יודע שהיית אצלם. אבל תראה מה שקורה. שר הפנים היה שם, אנשי האוצר היו שם, כל מיני אנשים מהממשלה הזאת היו שם. אבל איך מתייחסים אליהם בכלל? האם מתייחסים אליהם כאל אזרחים במדינה הזאת? להיפך, ראש הממשלה אמר בעצמו לפני כמה ימים: אם נכיר במדינה פלשתינית – הערבים בישראל ידרשו גם הם להסתפח למדינה הזאת, או שהם ירצו להיות חלק ממדינה פלשתינית. איזה מין דבר הוא זה? האם זו לא הטלת סימן שאלה על כמיליון אזרחים במדינה הזאת, שהם חמישית מאזרחי המדינה? להטיל עליהם סימן שאלה, לשים אותם בתוך תא של סימני שאלה ולהגיד כל הזמן: אם תקום מדינה פלשתינית, גם הם ידרשו להסתפח? וזה דבר שאין לו בסיס במציאות. הוא לא מציאותי.

אדוני היושב-ראש, אני בטוח שאנשים באוהל קוראים גם הם את עיתון "הארץ", כמו שתמר גוז'נסקי קוראת אותו עכשיו. הם קוראים גם את "הארץ". אני רואה היום ב"הארץ" דבר מפתיע. ואלה שיושבים בחוץ כולם, כולם מתחת לקו העוני. מחציתם מתחת לקו העוני. הם קוראים היום "בהארץ" כדלקמן: שכרו של מנכ"ל בנק המזרחי, מדינה – ומאיפה בא השם הזה מדינה? – – –

היו"ר ש' בן-צור:

ויקטור מדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא היה פקיד ממשלתי בכיר מאוד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוא משתכר 30,000 דולר בחודש החל מינואר. אדוני, אני לא מכיר אותו.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא רציני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, הוא רציני. אבל, אדוני היושב-ראש, יש לו אותה קיבה שיש לכל ילד אחר ולכל בן-אדם אחר בכל אזור מצוקה. הרי אדם רציני לא צריך אוכל מזן אחר, כדי שהוא יחיה. הוא לא המלכה של איזו כוורת דבורים. הוא בן-אדם רגיל. מה פתאום 30,000 דולר? וכאשר מדברים על 30,000 דולר לאדם ב"הארץ" – וראינו שזה כתוב שם היום – אני נזכר בילד מתמרה. עוד הפעם אני חוזר לילד מתמרה, הילד שראש הממשלה "משח" את ראשו. ואני נזכר באותם עניים שמצויים מתחת לקו העוני. אדוני היושב-ראש, מספר הילדים הערבים העניים הוא פי-שניים ממספר הילדים היהודים העניים. פי-שניים. 40.6% מהילדים הערבים עניים, בעוד 18.5% מבין הילדים היהודים עניים. אף-על-פי-כן, אדוני היושב-ראש – ואני יודע שאתה מקשיב, אתה יודע להקשיב – באים ומדברים על אזורי עדיפות לאומית, או על אזורי פיתוח א', ב' וכו'. ולא רק זאת שאין בין הכפרים והערים הערביות אזורי פיתוח. אנחנו, חבר הכנסת יוסי כץ, אנחנו שווייץ; נצרת, אום-אל-פחם והכפרים הבדואיים בנגב.

אני רואה אותך, ואני כבר מתחיל לחשוב על הערבים הבדואים כבני אדם, כי אתה לא אוהב את זה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מה קרה? מה קרה לך?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הערבים הבדואים בנגב, הם לא אזורי עדיפות, לא א', לא ב', לא ג' ולא כלום. אבל התנחלויות – כן. ובאים, מרמים את העם ואומרים: זה לא על חשבון משהו. הרי כל תינוק, כל ילד היודע פלוס ומינוס, כל היודע קצת חשבון – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אולי הוא שייך לאזור א'?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– – – אותה עוגה אתה הולך לחלק למתנחלים על חשבון אזרחים בתוך מדינת ישראל. ואני ואתה יודעים שההתנחלויות הן לא באזורים בתוך מדינת ישראל, אלא אם יש מגמה אצל משהו לפתח את המדינה הפלשתינית בעתיד. אולי יש מגמה כזאת אצל משהו, הרוצה לפתח את המדינה הפלשתינית. אדרבה, שיגידו שזו תרומה לעם הפלשתיני. זה משהו אחר. אבל לא למתנחלים.

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא שווייץ. דרך אגב, ראיתי שהתלמידים בבתי-ספר המצויים באזורי עדיפות א' לא משלמים אגרת בריאות של 65 שקלים או משהו כזה.

קריאה:

64 שקלים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

64 שקלים. השאלה היא: מדוע? מדוע לא מצרפים לכך את האנשים מנצרת, משפרעם או מרהט? – אנחנו לא שווייץ, אמרתי זאת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זה שייך לאזור א'. רהט נמצאת באזור א'.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אבל יש עוד כפרים וערים שלא נחשבים ככאלה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

באר-שבע נמצאת באזור א'.

היו"ר ש' בן-צור:

תסיים, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה שכל הכפרים הערביים יהיו באזור א'-א' ולא א'. אני רוצה שכולם יהיו שם, גם ערביי יפו וגם הערים המעורבות כמו עכו ומקומות אחרים. אנחנו יודעים ממה הם סובלים. כאשר באים עכשיו לקצץ 2.5 מיליוני שקלים מתקציב המלחמה בסמים, מה זה? על מה חושבים?

אדוני היושב-ראש, דיברתי על האוהל. עדיין יושבים שם אנשים. אני שומע לפעמים דברים מדהימים.

היו"ר ש' בן-צור:

תסיים, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

דברים מדהימים. מה אומרים לך? אחרי שאמרתי שיותר מ-50% מאתנו עניים, באים ואומרים: למה אתם לא גובים מסים? מאיפה נגבה מסים? אני מתחת לקו העוני, אין לי, אני שותה תה ואוכל פרוסת לחם בבוקר. ואני אשלם מסים? מאיפה אשלם מסים? יש לי תעשייה? יש לי "תדיראן"? אני עפולה? אני בסך הכול אום-אל-פחם, או נצרת, או שפרעם, או טייבה. כמה מפעלים יש בטייבה? תגידו לי. ואומרים לך: רהט.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כמה מפעלים יש ברהט? כמה מפעלים יש באום-אל-פחם? יש שם מפעל אחד.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, נא לסיים. תהיה לך עוד אפשרות לדבר. תקבל אחר כך עוד חמש דקות.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת מחאמיד, אבל יש מחשב – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

יש הבטחה למחשב כמו המחשב של יאיר.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

יש הבטחה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך – וזה משפט אחרון – שהמדינה עומדת בפני הכרעה קשה. המדינה, לא התקציב, עומדת בפני הכרעה קשה: קיטוב הולך וגדל בין שתי אוכלוסיות, האוכלוסייה הערבית והאוכלוסייה היהודית בארץ, או השקעת משאבים על בסיס שוויוני במגמה לצמצם את הפערים ומדיניות של העדפה מתקנת אחרי 50 שנה של העדפת קבוצה מסוימת על קבוצה אחרת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

האם יש מישהו שרושם את הדברים?

היו"ר ש' בן-צור:

זה מוקלט.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מדבר לפרוטוקול.

קריאה:

לקיר, לקיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

את הדברים האלה צריך לרשום ליום יבוא, כדי שנגיד שאמרנו אותם.

כבוד היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, זה פשוט בהשפעת השעה המאוחרת, ולא רגילים – – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

-- --

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש כאלה שאני בכלל לא מתייחס אליהם.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, סליחה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני לא יודע מה הוא אמר.

היו"ר ש' בן-צור:

כולנו מכבדים זה את זה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נכון. אמרתי: רבותי, חברי הכנסת. לא ציינתי ולא התייחסתי באופן מיוחד אל מישהו פחות ואל מישהו יותר.

אני רוצה לומר, שאפשר להגדיר את התקציב המונח לפנינו, ככל שהוא נוגע לאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, במשפט אחד: זו הנצחת ה"אפרטהייד", זו הנצחת הקיפוח, זו מדיניות שמתעלמת מהצרכים של הסקטור הערבי.

לתומי סברתי, שאולי הממשלה הזאת תשכיל ותתחיל לחשוב מחדש איך באמת המדינה מתייחסת לאוכלוסייה הערבית בתוכה. אולי צריך לעשות חשבון נפש ולעשות ארגון מחדש במערכת היחסים בין המדינה לבין חלק מהאוכלוסייה שנמצא בתוך המדינה, המוגדר על-פי החוק כאוכלוסיית אזרחי המדינה, השייכים למדינה, הרואים במדינת ישראל את מדינתם. איך הממשלות במדינה, שמעצבות את המדיניות, מתייחסות לאוכלוסייה הזאת? לצערי הרב, היה שלב מסוים של ממשל צבאי, וכולנו סברנו שהשלטון הצבאי הסתיים ב-1966. אבל בפועל העיצוב של מערכת היחסים בין האוכלוסייה הערבית לבין המדינה, ואיך המדינה מסתכלת על האוכלוסייה הערבית – זה היה על בסיס אותם חוקים שנחקקו אז, בתקופת השלטון הצבאי, והם משקפים את הראייה הזאת שרואה בנו אולי אויבים, או אזרחים לא רצויים, או אזרחים שנותרו על כורחה של המדינה.

תארו לעצמכם: איך בן יכול לפתח מערכת יחסים תקינה במשפחה כשהוא רואה שההורים שלו מתייחסים אליו כאל בן חורג בתוך המשפחה, בן לא רצוי בתוך המשפחה, בן שנמצא כאן כאילו שיש לו פתרון אחר? זה בדיוק המצב שקיים, לצערי הרב. מערכת היחסים גובשה ועוצבה מתוך ראייה מעוותת של שלטון צבאי, ואז נחקקו החוקים שממשיכים להיות שרירים וקיימים. לא רק החוקים אלא גם המדיניות ממשיכה להיות כפי שהיתה.

אני רוצה לשאול אתכם, רבותי חברי הכנסת, שאלה. בדרך כלל, איך מגדירים את החוקים שבאים להיטיב, אם מבחינת מסים, אם מבחינת מתן פטור ואם מבחינת הנחות? מגדירים אותם על-פי החוק, ראשית, כחוקים לעיירות פיתוח. האם מישהו יכול לציין בפני כאן יישוב ערבי אחד הנכלל בהגדרה של עיירת פיתוח? זאת, אף-על-פי שרוב המשפחות הערביות חיות מתחת לקו העוני, זאת אף-על-פי שרוב היישובים הערביים סובלים מחוסר תיעוש. תראו לי יישוב ערבי אחד המוגדר כעיירת פיתוח.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת מחאמיד, כשראיתי את המטוס שהוביל סיוע לרואנדה גם צחקתי וגם הרגשתי כאילו יש כאן ניסיון לרמות את העולם ולרמות את האנשים. מצד אחד, מצלמים סיוע לרואנדה, ומצד שני, עושים מסיבה כשמחברים מים ליישוב שלם, לאוכלוסייה של מדינת ישראל בנגב.

יש יישובים שאין להם מים לשתייה. חבר הכנסת ואליד צאדק, בתפקידו כסגן שר, ביקר שם. תלינו בו הרבה תקוות, כי הנה הגיע הזמן, יש לנו סגן שר ואנחנו מתקדמים. חברי הכנסת, אני זוכר איך סיירנו ביישובים שם. אין כבישים. אני זוכר שהיה לו רכב מסוג "פז'ו". הוא נכנס שם לוואדיות. אבל בסוף, למרות כל הניסיונות, התושבים שם לא חוברו למים. ואנחנו רוצים להציג את עצמנו באמצעי התקשורת כמדינה נאורה, כעם סגולה, ולכן מושיטים סיוע. למי מושיטים סיוע? לא לאזרחי המדינה בנגב, לא ליישובים הלא-מוכרים, לא לאותם אנשים שמרעבים אותם ברצועה, בגדה, לא לאותם ילדים שראינו אותם נזכרים בזבל ובאשפה של ירושלים. מטיסים מטוס לרואנדה כדי לסייע להם, כדי להצטלם וכדי להציג את עצמנו כעם הנאור. כל זה – זוהי פרופגנדה זולה. זו הצביעות. זו כפילות המוסר וזה מתבטא בתקציב כאן.

שום יישוב ערבי לא מוגדר כעיירת פיתוח. יש כאלה שיוצאות להם העיניים כשהם רואים תושב ערבי נוסע ברכב חדש. הופ, הערבים נוסעים ברכב חדש. מאיפה להם? אסור. הם צריכים ללכת יחפים. יש כאלה שכואב להם הלב כשהם רואים חבר כנסת, כמו חבר הכנסת ואליד צאדק, הולך עם חליפה יפה. מה? איך אתה מתלבש? אתה בכלל לא נראה ערבי. אתה צריך ללכת עם בגדים קרועים, כדי שתספק את הסטריאוטיפים שיש לו בראש, לגזעני הזה, המעוות הזה, שלא מוכן לראות אותך אפילו בחליפה. הוא לא יכול לתאר לעצמו שבין הערבים יהיו עורכי-דין. אסור. מה פתאום שילמדו באוניברסיטאות ויהיו עורכי-דין? או שיבנו בית? מה פתאום? הם עניים, הם מקבצי נדבות. זה שיא הגזענות.

אנחנו אף פעם לא קיבלנו את הזכויות שלנו בחסד. לא קיבלנו טובה מאף אחד. לאורך כל התקופה שחיינו כאן למדנו שאת הזכויות שלנו אנחנו משיגים דרך מאבק, דרך מאבק צודק. את השוויון הזה נשיג דרך מאבק. חבל שהממשלה לא תשכיל לשים הצדה את כל הגזענים שיש להם דעות מעוותות ותאמץ גישה ריאליסטית, רציונלית, שהערבים הם חלק מאזרחי המדינה, שמגיע להם שוויון לא פחות מלאה שעלו שלשום למדינת ישראל, או שאמורים לעלות מחר למדינת ישראל. הם חלק אינטגרלי, ומגיע להם מלוא השוויון לא בתור טובה ולא בתור חסד, אלא זו חובתה של המדינה כלפי אזרחיה. אחרת, המדינה הזאת לא תהא מדינה דמוקרטית ולא מדינה שוויונית, ובסוף היא תסבול מהגישה הגזענית שהיא מאמצת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת תאופיק חטיב. חבר הכנסת סילבן שלום. אחריו – חבר הכנסת שאול עמור. חבר הכנסת שאול עמור. חבר הכנסת זאב בויס. חבר הכנסת דוד ראם. חבר הכנסת אברהם הירשזון. חבר הכנסת בנימין אלון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בני, תוותר, תוותר. אני אתן לך את הזמן הזה. אני אחראי לכך. אתן לך את הזמן הזה ב"פריים טיים", במקום ב-01:30 תקבל – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בנימין אלון, אתה עולה? או שאתה מוותר?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הצעתיו לו לדבר ב-13:30, במקום ב-01:30, אבל הוא מעדיף לדבר ב-01:30.

בנימין אלון (מולדת):

— — — אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

היו"ר ש' בן-צור:

אתה רוצה להגיד דברי שבח על התקציב – בבקשה. שני משפטים.

בנימין אלון (מולדת):

אתחיל בכמה מלים, ובאמת תהיינה לנו עוד הזדמנויות להשלים.

אני רוצה לנצל את המסגרת הזאת שמקליטים את הדברים ועורכים אותם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בני, אני מתחנן לפניך. אני אתן לך את הזמן פעם אחרת.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

מי שמדבר עכשיו זה רק חבר הכנסת בני אלון.

בנימין אלון (מולדת):

הבנתי, תהיה רגע בשקט. מה קורה לכם?

היו"ר ש' בן-צור:

הוא כבר היה מסיים.

בנימין אלון (מולדת):

אני פשוט אנצל את כל ההסתייגויות לאיזה דבר ארוך שנמשיך אותו, ואני מקווה שגם יקליטו, שיצא מזה משהו, מפני שאחרי זה יכתבו את זה. אפשר בתוך יומיים להוציא פה ספר עם כל ההסתייגויות. כרגע נכבד ונראה איך זה ימשיך. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת פני בדש. חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת מיכאל קליינר. חבר הכנסת אליעזר זנדברג. חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מוותר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים דיין. חברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת מיכאל נודלמן. חבר הכנסת יורי שטרן.

אנחנו מגיעים עכשיו לסיבוב השני של חמש דקות.

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

תן לי להזמין אותו.

חגי מירום (העבודה):

אני לא מבין את ההתנהגות שלכם. בכל הכבוד הראוי, אני לא מבין את ההתנהגות הזו. ראשית, מה ההתפרעות הזאת בתוך משכן הכנסת?

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש ממך להעיר מה שאתה רוצה להעיר וזהו.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להעיר שזה בסדר ומותר לקואליציה להחליט לוותר על הדברים שצריכים לשאת דבריה. אבל לא מקובל עלי, שבאופן כזה, כאשר דובר עומד על הדוכן, ובצורה כזו של השתלטות על היושב-ראש מנהלים כאן את העניין.

קריאות:

— — —

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, מה זו ההשתוללות הזו?

היו"ר ש' בן-צור:

אף אחד לא משתלט כאן, לא אתה ולא אף אחד. סיים.

חגי מירום (העבודה):

אני ביקשתי ממך רשות דיבור. בינתיים אני לא מצליח להשמיע משפט אחד.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, סיימת.

חגי מירום (העבודה):

לא, אני לא סיימתי.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אברהם שוחט – איננו. חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת שלמה בן-עמי. חבר הכנסת חיים אורון. חברת הכנסת ענת מאור.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רענן כהן הגיע.

הי"ר ש' בן-צור:

סליחה, עם כל הכבוד. הכול יתנהל לפי הסדר.

בבקשה, יש לך חמש דקות בדיוק.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הוא על התקציב. אנחנו כבר רגילים לסגנון. יישר כוח, אדוני היושב-ראש, על שיקול הדעת ועל שמירת הדמוקרטיה האלמנטרית. אני יודעת שלקואליציה לא נעים לשמוע את הדברים, אבל אנחנו לא נפסיק, כמובן. אנחנו נגיד את הדברים כי האמת היא הכי בוטה.

התקציב הזה הוא תקציב שמעיד על מדיניות כושלת, הוא תקציב שדן במצב – – –

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חגי מירום. אני מבקש שתכבדו את הבית הזה.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה באמת, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת מירום, אני חושבת שהיושב-ראש עשה מלאכתו נאמנה, יישר כוח גם לך. ניסו לסתום פיות, והוא לא נתן לעשות זאת. צריך לברך על שיקול הדעת של היושב-ראש.

הקואליציה לא רוצה לשמוע את האמת שלאט לאט הולכת ומתבררת לעם, שבמדיניות כושלת בתחום המדיני, לא רק אין שלום ואין ביטחון, אלא גם מדרדרים אותנו למצב כושל בתחום הכלכלי.

נכון, היו בעיות. אין אף פעם נקודת זמן שאפשר לעצור אותה, שאין בה בעיות. הגירעון היה גירעון גדול מדי והיה צריך לבלום אותו. אבל מכאן עד הגדלת הגירעון בחצי השנה שהממשלה הזו בשלטון ועד להצגת תקציב שיש בו הגדלת פערים, כי ראש הממשלה מעוניין, כנראה, שיהיו עניים בעם הזה על מנת שאחר כך הוא יוכל להופיע כמושיע, הקואליציה עושה את עצמה כאילו היא גם קואליציה וגם אופוזיציה – יד אחת, יד הממשלה, עושה את הגזירות, והיד השנייה, היד של הקואליציה, של אנשים שיצביעו בעד התקציב, מופיעה כאילו הם הוציאו את העז מתוך התקציב.

התקציב הזה – ואנחנו נדון בו פרק פרק, עכשיו זה רק המבוא – פוגע בפרק הראשון בחוק עידוד השקעות הון. חוק עידוד השקעות הון הוא הדרך והמסילה אל כל הפריפריה – עיירות פיתוח, קיבוצים, מושבים. מי שמבטל את חוק עידוד השקעות הון גורם לאבטלה, והיא כבר גואה עכשיו ב"דימונה טקסטיל" וב"אומן" בבית-שאן. אנחנו יודעים שהנושא הזה הוא נושא שהממשלה כושלת בו. חברי כנסת שמגיעים לפשרה רוצים להציג את זה כהישג גדול.

הדבר השני שהממשלה הזו ניסתה לפגוע בו הוא המעמד הבינוני. לא מספיק לעזור רק לאלה שנמצאים בתחתית הסולם. מי שמרוויח 4,000 ו-5,000 שקל הוא כבר עשיר? הניסיון הזה לפגוע בקצבאות ילדים – טוב הוא שנבלם. אבל אנחנו יודעים שיש בתקציב הזה סימנים רבים לכך שפוגעים בבני מעמד הבינוני, שמרוויחים 4,000 ו-5,000 שקל בלבד.

אנחנו גם נגיע לדבר על הבריאות. היטל על ביקור אצל רופא במרפאה היה באמת רעיון נואל, וטוב שביטלו אותו. אבל ביטול מס מקביל, המופיע בחוק ההסדרים – בעצם לא תהיה עוד העברה אוטומטית של תשלום מסים ישיר שנקבע בחוק, והממשלה תהיה אחראית גם להעברות כספים לבריאות. ואז יגידו: אין כסף. אנחנו יודעים מה עשתה ממשלת הליכוד לבריאות בתקופה שהיתה

בשלטון, כאשר אולמרט היה שר הבריאות. אנחנו זוכרים את הימים שבהם הידרדרה מדינת ישראל בנושא הבריאות למצב שמדינה מודרנית לא יכולה להרשות לעצמה.

אני רוצה, חברי הכנסת, לעמוד על עוד נקודה. חוק ההסדרים כולו – – –

כבר תם זמני?

היו"ר ש' בן-צור:

כן, כן, חמש דקות. זה עובר בלי להרגיש. אני יושב כאן שלוש שעות בלי להרגיש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנחנו מרגישים – – –

ענת מאור (מרצ):

אני אכבד את הזמן שהוקצב לי, חמש דקות בלבד. יש לנו עוד ארבעה וחמישה ימים. אנחנו ננצל, נשכנע ונוכיח לפי הכתובים שכל ניסיון להכניס עז ולהוציא אותה לא יעלה יפה. כל ניסיון לסתום פיות לאופוזיציה לא יעלה יפה. ראש הממשלה צריך להסיק את המסקנות, ובמקום לומר לרשות השידור צריך לומר לו – זמן עבר, החזר את המנדט לעם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן – לא נמצאת. חבר הכנסת וליד צאדק, חמש דקות.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני ציפיתי שהתקציב וחוק ההסדרים יעבירו אותנו לשלב מתקדם יותר.

נואף מסאלחה (העבודה):

– – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני לא אקרא, אני אדבר לעניין.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

דבר על "הפועל טייבה".

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא, לא. גם בעניין "הפועל טייבה" אלוהים יעזור לנו.

אני ציפיתי, חבר הכנסת בדש, שנעבור מקיטוב לשילוב, ומקיטוב לשילוב, אין ספק שאנחנו זקוקים –
–

קריאה:

וליד, אתה יכול לעבור – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא, אני אדבר בעברית על אפו ועל חמתו של פיני בדש.

קריאות:

– – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

טוב, תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת אחמד סעד. אתה מוותר?

קריאה:

כמה יש לחברת הכנסת גוז'נסקי?

היו"ר ש' בן-צור:

רק חמש דקות, זה הכול. אני מבטיח לך שזה יהיה בדיוק חמש דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כרבים מחברי הכנסת שמעתי בדאגה רבה שהתקציב שהונח לפנינו הוא לא המסמך הסופי שכולכם חושבים שעליו נצביע בשבוע הבא בקריאה שנייה ושלישית. כבר בשבועות הקרובים תכין הממשלה הצעת תקציב נוספת. לכן, אנחנו מדברים רק על שלב א' של תקציב 1997, ובמהלך 1997 יהיו שלב ב' ואולי גם שלב ג' ושלב ד'.

הסיבה העיקרית לכך שהממשלה תכין – להערכתי, כבר בשבועות הקרובים – הצעת תקציב נוספת היא התוכניות של נתניהו להביא להחרפת העימות והסכסוך במזרח התיכון, תוכניות המחייבות הגדלה משמעותית של ההוצאות הצבאיות. לפי כל הסימנים יש התחייבות של ראש הממשלה לצבא להגדיל את ההוצאות – את התקציב, יותר נכון – בסכום העולה על מיליארד שקל. פירוש הדבר, חברי הכנסת, שאנחנו מדברים על מיליארד שקל נוספים, שיילקחו מהציבור או באמצעות מיסוי נוסף – עוד הפעם הגדלה של מס הכנסה – או באמצעות קיצוץ נוסף בסעיפים האזרחיים בתקציב.

אני רוצה להזהיר, שאם יימשך המצב המתוח הזה, שקיים היום, הכנסות המדינה מסעיפים שונים – כמו, למשל, תיירות – יצטמצמו עוד יותר, ואז, כתוצאה מהמהלך הזה, שוב יהיה חסר כסף בתקציב. וזאת נוסף על ההוצאות הצבאיות במסגרת ההכנות למלחמה והרחבת ההתנחלויות.

אבל, על רקע זה היה מדהים לשמוע חבר כנסת נכבד מסיעת העבודה, חבר הכנסת חיים רמון, שמה שיש לו לומר לעם ולציבור ולכנסת בדיונים על התקציב הוא שצריך מייד להגדיל את התקציב הצבאי ב-2 מיליארדי שקל.

נואף מסאלחה (העבודה):

הולכים למלחמה; מה את רוצה, שלא תהיה שום העלאה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני שואלת – אם יש אופוזיציה כזאת, מה צריכה הקואליציה לדאוג. יושב-ראש מפלגת העבודה, שמעון פרס, כל הזמן שואל: מתי כבר ייקחו אותי לממשלה, ואחד המועמדים לראשות המפלגה, ואולי לראשות הממשלה, חיים רמון, מדבר על עוד 2 מיליארדי שקל להוצאות צבאיות.

אני פונה אל חברי מפלגת העבודה, ואני אומרת לכם: אם אתם תמשיכו לאגוף את מפלגת הליכוד מצד ימין, המצב ילך ויהיה גרוע לא רק לכם, כמפלגה שמתיימרת לחזור לשלטון, אלא למדינת ישראל ולחברה הישראלית. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אחמד סעד, חמש דקות.

קריאה:

-- --

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך על שאתה מוותר.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני ממשיך בדברים שהתחלתי בהם בסיבוב הראשון. אני רוצה להדגיש, שאנחנו עם הפיתוח אבל שהגישה אל הפיתוח לא תהיה גישה סלקטיבית. 48 שנים אנחנו נאבקים נגד המדיניות שבמהותה היא מדיניות ללא פיתוח האוכלוסייה הערבית. עד היום הזה האוכלוסייה הערבית לא נכנסה למפת הפיתוח והתיעוש; להיפך. עד היום הזה המדיניות הרשמית מתנכרת לעובדה ולמציאות שאנחנו אזרחים במדינה. זה משתקף בכל מיני תוכניות שבמהותן הן תוכניות גזעניות, נגד האוכלוסייה הערבית, כמו התוכנית ששמענו עליה – היא פורסמה בכלי התקשורת לפני חודש תחת הכותרת: פיתוח הגליל או אכלוס הגליל. כאילו צריך לעשות מאזן דמוגרפי בגליל.

קודם כול אני רוצה להגיד, שהגליל מאוכלס, ובגליל יש יהודים וערבים. אם הממשלה היא לא רק של היהודים אלא של כל העם, יהודים וערבים, של כל האזרחים – אם יש תוכנית, היא צריכה להיות תוכנית לפיתוח ולשגשוג כל האזרחים שנמצאים באזור הגליל העליון ובאזור הגליל התחתון. לפי

התוכנית הזאת, שנודף ממנה ריח גזעני, זאת סכנה ביטחונית למדינה שיש 600,000 ערבים בגליל העליון והתחתון, לרבות ואדי-עארה, ויהודים – 800,000. לפי הריבוי הטבעי, עד 2020 הערבים יהיו רוב באזורים האלו. לכן דיברו על תוכנית שעד שנת 2000 תשלש את מספר התושבים היהודים באזורים האלה בעוד מספר הערבים יישאר לפי שיעור הריבוי הטבעי. הם יהיו 2 מיליונים ו-400,000. והערבים מיליון ו-200,000.

תגידו לי, אם באיזו ארץ, אם בניו-יורק יגידו מחר שיש סכנה לניו-יורק משום שהיהודים יהיו רוב, מה הייתם אומרים? אנחנו היינו סולידריים אתכם, הסכמנו שזאת גישה גזענית נגד אזרחים – אם זה באמריקה, אם זה באירופה ואם זה בארץ הזאת. העם הזה, שסבל מהנאציזם, מהאנטישמיות, הוא צריך להיות רגיש ולא לבסס את המדיניות שלו על בסיס גזעני, על בסיס אפליה לאומית.

לכן אנחנו אומרים, שמדיניות כזאת פוגעת לא רק באוכלוסייה הערבית אלא גם באוכלוסייה היהודית ובעיקרון של המדינה הזאת. הגיע הזמן לא להתנכר לעובדה שאנחנו אזרחים במדינה ואנחנו שווים זכויות. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים האלה בדיוק, כשדנים על התקציב, אנחנו לא רק מרגישים אלא התחילה במשק – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

חוק הסדרים במשק המדינה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

השוני הוא בשם, אבל התוכן הוא אותו דבר. בזמן זה לא רק נושבת רוח במדינה, אלא היא כבר מורגשת, וגם התחיל עניין בעייתי מאוד גם בין היהודים וגם בין הערבים. בזמן האחרון המצב בכמה מפעלים הולך ומידרדר עד כדי כך שמפעלים נסגרים. שמענו על בעיות במפעלים בבית-שאן, שמענו על בעיות במפעלים בדימונה, שמענו על בעיות באופקים. אלה מקומות יהודיים. יש גם שביתה של מתפרות בדיר-חנא, נמשכת השביתה ב"חיפה כימיקלים". יש שביתות במשק, וזה מביא למצב שמתפרות נסגרות זו אחר זו ועוברות לירדן או למצרים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בשבילך כל הערבים אותו דבר. בשבילך ערבי חי או ערבי מת זה אותו דבר.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

קריאות:

הי"ר ש' בן-צור:

מה קרה לכם? זה לא יאה ולא נאה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בזמן שנסגרים מפעלים, בזמן שיש שביתות במשק, בזמן שמפטרים פועלים, בדיוק בזמן הזה באה הממשלה ואומרת: אין לנו כסף. מה היא מחליטה? ההתנחלויות אזור פיתוח א'. זאת אומרת, זה מתבטא במיליוני שקלים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

החזירו את מה שלקחו. ב-1992 לקחו, ב-1996 החזירו.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אם מדברים על החזרה, שיחזירו את השטחים לבעליהם. גם נתפטר מכל הבעיות המדיניות והכספיות.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

החזירו את הזכויות להתיישבות.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

ההחלטה של הממשלה על ההתנחלויות כאזור פיתוח א' מתורגמת למאות מיליוני שקלים. זו התוצאה. לכן זה מופלא, שבזמן שמדובר על קיצוצים, וקיצוצים במשרדים חברתיים, שפוגעים קשות בשכבות החלשות, פתאם יש כסף להתנחלויות. איך זה? מאין בא הכסף? גם בזמן הזה, כשפוגעים בבישים עוקפים בשטחים הכבושים, מה המטרה? המטרה היא לפלג את הגדה, לחלק אותה לחלקים ולהזיק לתושבים. זה עולה לקופת המדינה מיליוני דולרים על חשבון השכבות החלשות. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת עזמי בשארה – לא נמצא. חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם דיברתי על המצב בקרב האוכלוסייה הערבית ובקרב ראשי הרשויות המקומיות, שיושבים באוהל שהוקם זו הפעם הרביעית, וכמובן הם מוחים על זה שסימן ההיכר של הכפרים שלנו זה ביוב ברחובות. כשהולכים לבית-ג'ן, מה רואים? כפר של בני העדה הערבית הדרוזית שגם להם אין ביוב. זאת אומרת, החתך הוא לא אם שירתו או לא שירתו בצבא, דבר שאנחנו כמובן לא מקבלים, אלא הוא חתך לאומי, של אפליה לאומית.

במקום להשקיע בערים ובכפרים השונים, איפה משקיעים, חבר הכנסת טלב אלסאנע? משקיעים בהתנחלויות ובכבישים עוקפים. כסף להתנחלויות יש, כסף לכבישים עוקפים יש, ומה עוקפים? – עוקפים את הצדק, עוקפים את השלום, עוקפים את הדו-קיום, עוקפים את העתיד, כי הם לא רוצים שלום, האנשים האלה. הם רוצים להשקיע בקריית-ארבע, בבית-הדסה בחברון בשביל 120 מתנחלים ובשביל הנדל ברצועת-עזה, בשביל כמה אנשים.

קריאה:

גם בשביל ביתוניא.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

איפה ביתוניה, איפה ביתוניה.

אדוני היושב-ראש, הייתי בכפר מעלול, כפר הרוס. דרך אגב, אני לא רוצה לדבר על משרד הדתות, מה האחוז שהוא נותן לנו – 1.2%. 19%, זה מה שמגיע לנו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אבל לנו מגיע מכל התקציב שנותנים 1.2%, זה הכול. כל כך הרבה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מאוד אוהב את ההערה היפה שלך, משום שכואב לך אולי, יש לך איזה רגש הומני כלפי אנשים מתים, כלפי מקומות קדושים.

קודם בירכתי את בני העדה הנוצרית לרגל חג המולד. בכפר מעלול שתי כנסיות נרמסות, הקדושה שלהן נרמסת על-ידי פרות ובעלי חיים שהולכים ומלכלכים שם, ומשרד הדתות לא נותן תקציבים.

אני לא רוצה לדבר על משרדי התעשייה, הפנים, מס רכוש. כמה זמן מדברים על זה. אדוני שר האוצר לשעבר, כמה פעמים דיברנו על מס רכוש, על הקלות? אבל פה לא רוצים כלום. מס רכוש – שום דבר. כפרים בלתי מוכרים. אקריט ובירעם. דרך אגב, אקריט ובירעם נהרסו בדיוק ערב חג המולד, כמו מחר. יש החלטה להחזיר אותם. אף אחד לא מדבר על זה.

על התנחלויות יש זמן. יש מה לומר.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

קריאה:

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא אמרתי שלא.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

קריאה:

הוא אמר: זמנך עבר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אני אסיים ואומר, אני חרד — — —

היו"ר ש' בן-צור:

משפט אחרון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

משפט אחרון, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מחאמיד, אני מבקש לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אני אומר משפט אחרון, משפט סיום. קואליציה, סבלנות.

אני חרד לממשלה הזאת. אני חרד גם מעלות מלחמה, חס וחלילה, שעלולה לפרוץ. מלה אחרונה: אני מברך את חברי, חבר הכנסת שטרן, מהמפד"ל, על השינוי שחל בו בעניין ההכרה במדינה פלשתינית. אני מברך אותו.

קריאה:

היו"ר ש' בן-צור:

רבותי, סיימנו את הפרק הראשון. על-פי הסכם לא יהיו הצבעות. אנחנו עוברים לפרק השני.

ראשון הדוברים, חבר הכנסת אברהם שוחט. בבקשה.

קריאה:

אברהם שוחט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאגש לדברי השונים בנושא חוק עידוד השקעות הון, אני רוצה לחזור, ברשותכם, ולומר שניים-שלושה משפטים שקשורים ללא צל של ספק בחוק ההסדרים.

כבר בפתיחת הדיון בחוק אמרנו, שמה שמאפיין השנה את חוק ההסדרים הוא העובדה, שעמד יושב-ראש ועדת הכספים, חבר מהקואליציה, איש מכובד, והתגאה עד כמה ועדת הכספים הצליחה לרסק

את חוק ההסדרים שהובא על-ידי הממשלה ולהביא חוק אחר. הוא אמר זאת במלים פשוטות, ברורות ורמות לחברי הכנסת שהיו באולם, ליושב-ראש ולמי שצפה בטלוויזיה. ראו את הדברים ושמעו אותו – אומר זאת, בעצם תוך כדי חלוקת שבחים לממשלה על כך שבעצם הניחה חוק אחד לפני חודשיים – וחוק אחר מונח כאן על השולחן.

טרחתי גם והבאתי סטנוגרמה מדבריו של ראש הממשלה המפואר שלנו בשתי שפות, כמובן, דו-לשוני בדרך כלל, מאותו כנס בקיסריה שבו הוא אמר שני דברים. הוא פנה אל הרב רביץ ואמר לו: אני אומר לכם פה, זה עתה שוחחתי עם הרב רביץ, לא יהיה שום שינוי בחוק שיבוא לכנסת ויעבור בכנסת לעומת מה שהוחלט בממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

באמת לא היה שינוי.

אברהם שוחט (העבודה):

נכון, פשוט חוק אחר.

דבר שני: הוא, כמובן, התייחס לעניין המיסוי. לא הייתי חוזר לזה אלמלא החלטות האוצר מהלילה בעצם על מיסוי נוסף בהיקף של 750 מיליון שקל מעבר למה שהוחלט – 850 מיליון שקל שמופיעים בחוק. חלק מהדברים כאן מוסתרים בהסתייגויות של הרגע האחרון: חצי נקודת קצבה לאשה עובדת, לאשה בכלל שנמצאת בעבודה, כאשר זוכרים כיצד זה נולד. זה נולד כאשר חוק חוק הבריאות והתברר שגברים עובדות התחילו לשלם בנפרד מהבעל, והדבר הוטל עליהן כנטל נוסף. לאחר מכן זה הפך למחצית נקודת זיכוי, שמשמעותה כ-70 שקל. כמעט כל אשה עובדת במדינת ישראל תשלם היום 70 שקל נוספים.

הלכתי הביתה וקראתי את דבריו של שר האוצר, שידוע כאיש ישר והגון, והוא גאה על שלא הוטלו מסים. אני קורא ואני לא מאמין. לפעמים אני חושב, ששר האוצר, כשהוא אומר את הדברים האלה הוא שר האוצר של זנזיבר, והוא לא מתייחס למה שקורה אצלנו. ועל זה נוספים, כמובן, מיסוי הדלק, מיסוי הסיגריות ומיסוי נוסף בעלות של המעסיק. הכול נגנב דרך הסתייגויות בהסדרים. זה דבר אחד.

דבר שני, שידידי חבר הכנסת חגי מירום דיבר עליו, ואולי הוא הדבר הכי נורא מכל הדברים, ואקח את זה כמודל לגבי ההתנהגות: חבר הכנסת מיקי איתן, יושב-ראש הקואליציה, אם אינני טועה, לפני כתשעה חודשים היתה כאן הצבעה על חוק האזרחים הוותיקים. הלכתי לבדוק את ההצבעה. ראש הממשלה דהיום, חבר הכנסת דאז, בנימין נתניהו, הצביע בעד. חברי סיעת הליכוד הצביעו בעד. הם הצביעו והם שיקרו. הם הצביעו והם הוננו. הם הצביעו והם רימו. שכן, ממה נפשך? אם כל חברי סיעת הליכוד – אני לא מתייחס כרגע לפיני בדש, כי הוא יקבל פרק נפרד, ואני לא רוצה לחבר אותו לעניין הזה, הוא יקבל פרק נפרד על עוז לבו – – –

קריאה:

יחד עם שק תרד.

אברהם שוחט (העבודה):

לא, הוא אוכל גזר וחסה.

קריאה:

לא, תרד.

אברהם שוחט (העבודה):

גזר וחסה.

חבר הכנסת בדש, עוז רוחך ימצא את ביטויו על שולחן הכנסת. תעשה מה שאתה רוצה. אני מציע לך לרדת למקלט, אבל ישמעו את הדברים. אל תדאג, לא נשאר אותך בלי זה. אבל שאר חברי הכנסת מהליכוד צריכים פשוט להסתיר את העיניים, ללכת למסדרון האחורי, כדי שלא יצלמו אותם, כדי שלא יראו אותם, כיצד ואיך בידועין, חבר הכנסת נואף מסאלחה, בידועין, הם הצביעו. ירקו בפניהם של 450,000 קשישים במדינת ישראל, אמרו להם, רבותי, זה גשם, לא קרה שום דבר. אז מה אם הצבענו לפני תשעה חודשים? הרי היו בחירות. בבחירות, לפני בחירות, מותר להגיד הכול. לפחות הייתם עושים את זה בעדינות, חבר הכנסת מיקי איתן. לפחות הייתם מחכים שנה-שנתיים, אני לא יודע כמה זמן. אבל, לצערי הרב, אלה הם הדברים וכך הם נראים.

מכאן אני רוצה לעבור, גברתי היושבת-ראש, בכמה מלים לנושא של חוק עידוד השקעות הון. מסלול חיי ליווה אותי כך, שבעצם 35 שנה אני חי את החוק הזה, חי, מכיר ויודע. החוק לעידוד השקעות הון הוא לא חוק שבא רק להזיז את כלכלת ישראל קדימה. זה נכון שהוא עוסק בסך הכול ב-10%-15% מההשקעות במשק. אבל הוא עוסק ב-90% מההשקעות ביישובי הפריפריה בנגב ובגליל. כל אחד מבין את משמעות העניין כאשר אנחנו מדברים על כך שצריך לבנות בנגב ובגליל. כל אחד יודע, שמשקיע שבונה שם מפעל, רמת הסיכון שלו יותר גבוהה. כל אחד יודע, שהשגת כוח-אדם במקומות האלה היא קשה, היא לפעמים בלתי אפשרית. אם הוא עובד ליצוא, צריך מהמרחקים האלה להסיע את הציוד לנמלים. לפעמים הוא צריך לקבל את חומרי הגלם מהנמלים. לא תמיד יש לו כוח-אדם ליד המכונות. לכן, בתבונה רבה, שאפיינה את ממשלות ישראל בשנות ה-50 וה-60, חוקק החוק הזה.

אני לא אומר שחוק צריך להישאר לנצח נצחים. הוא לא כתוב בתנ"ך, הוא לא כתוב בקוראן, הוא לא כתוב בשום מקום. זה חוק שעשו אותו בני אדם, וצריך לתקן אותו. ואכן, בשנה האחרונה בהיותי בתפקיד של שר האוצר, הצעתי להוריד את רמת ההשקעות במידה מסוימת. לא הצעתי להרוס את החוק.

אני אומר לכם, חברי הכנסת, הגעתי הביתה, 'יצאתי לשעה, ומצאתי מכתב מאיש שאני לא מכיר אותו, בעל אחד המפעלים באזור ציפורי בגליל. הוא כותב לי כחבר כנסת. המכתב הוא כנראה לא אישי. הוא אומר: אני אומר לך, אנחנו מפסיקים להשקיע בתנאים החדשים שנוצרו. הרעיון לבטל את החוק היה קיים גם קודם. אבל ממשלה צריכה להיות טיפשה, אטומת לב, חסרת אחריות, לעשות את זה כך.

אם אתם רוצים, חבר הכנסת איתן, אני אעיד עלי פשוט את השר שאתה מאוד מכבד אותו, שר התשתיות, שהופיע אתמול בוועדת הכספים, ולשאלתי מה דעתו על העניין, הוא אמר: טמטום של ממשלה, טמטום של החלטה. לא אני אומר את זאת. את פני בדש אל תשאל, זה לא חשוב. שר התשתיות אמר את זאת. שר התשתיות בוועדת הכספים אתמול אמר, שההחלטה הזאת היא החלטה גרועה. יש בעיה עם ההחלטה הזאת. הדברים אינם נובטים בשטח אלא לאחר שנה, שנתיים ושלוש שנים. לאחר שנה, שנתיים ושלוש שנים נראה, לצערי הרב, שגם בנגב, גם בגליל, כמות ההשקעות תרד בצורה נוראית. היינו בסרט הזה מהיבטו האחר, מההיבטים של ההשקעה ביהודה ובשומרון. היינו בסרט הזה, כשבמשך שנים ההשקעות הלכו לאלטרנטיבות אחרות. היינו בסרט הזה וראינו נגב מיובש. עמק-שרה, שרואים אותו היום כולו פורח ומשגשג, היה כולו מדבר שממה.

הממשלה לא נתנה גם כסף לפתח את התשתית. האבטלה הגיעה בבאר-שבע עד קרוב ל-20%. אבל גם לא היו מפעלים שיבואו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אורי אור, מה עם הפיליבסטר שאמרת – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בזמני אמרת שזה לא דמוקרטי – – –

אברהם שוחט (העבודה):

מיקי, הפרעתי לך?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חיים אורון (מרצ):

מיקי איתן, מה שרואים מפה לא רואים משם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה מה שאמרתי לכם לפני ארבע שנים.

אברהם שוחט (העבודה):

מיקי, למה אתה מפריע לי? אני מציע לך לעסוק בהקמת המדינה הפלשתינית, שעכשיו הוא יעבוד על זה. הוא בעד הקמת המדינה הפלשתינית, שהוא יחזור לעסוק בזה. מיקי, יש לך עבודת קודש – לעסוק בהקמת המדינה הפלשתינית. לך תעשה את זה מעכשיו. למה לך לחכות?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בייגה שוחט, יש לי שאלה אליך: על חולות חלוצה אתה מוותר?

אברהם שוחט (העבודה):

שמעתי אותך. הייתי בחדר כשאמרו על חולות חלוצה, והוא לא קם ויצא. הייתי נוכח באולם. הייתי נוכח כשאמרו את העניין של חולות חלוצה. מיקי איתן, שישב עם יוסי ביילין, יחד עם קבוצה אחרת של אנשים, לא קם מהכיסא, לא הלך. ישב בשקט.

לכן אני יכול להגיד לכם בביטחון מלא, שההחלטה הזאת היא הרת אסון. לפעמים עומדים כאן ואומרים שעושים פיליבסטר. אני לא עושה פיליבסטר. אני אומר את האמת.

עכשיו מלה אחת לראש הלובי, איך התואר שלו היה? ראש הלובי למניעת הורדת המענקים, או משהו כזה. ראש עיר טוב, פעיל מאוד, יודע לנהל את מקומו כהלכה, אבל בלי אופי, לצערי הרב. לצערי הרב, אני במקומו לא הייתי לוקח את התפקיד הזה. לא הייתי מפרסם מודעות בעיתונים, לא הייתי מוציא פלקאטים צבעוניים.

קריאה:

אברהם שוחט (העבודה):

חכה, תן לי להגיד עליו. מה אתה רוצה? הנה הוא יושב פה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, הוא עומד לסיים עוד מעט. אתה תוכל לדבר. חבר הכנסת בדש הוא ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים. הוא גם יעלה, ידבר.

אברהם שוחט (העבודה):

לצערי הרב, בצד השבחים על היוזמה בניהול העיר, אני לא בן-אדם שאבוא ואגיד לו, אתה מנהל את העיר בסדר, בעניין הזה היית בסדר. בעניין הזה הוא הוכיח שאין לו אופי. הוא הוכיח שהוא גונב או מנסה לגנוב תפקיד ציבורי. ישב בראש השולחן בכנס גדול מאוד פה בכנסת עם תעשיינים, עם חקלאים. דיבר דברים ריקים ופעל ההיפך ממה שהיה צריך לפעול. והיתה לו הזדמנות. היתה לו הזדמנות. אנחנו בוועדת הכספים עשרה מהקואליציה, חברת הכנסת דיין, ושבעה מהאופוזיציה. מספיק ששני חברים היו משנים את דעתם. היה חבר אחד הגון ואמיץ, קוראים לו מקסים לוי. אומנם הוא פחות פעיל מראש מועצת עומר, אומנם הוא לא מדבר כל כך הרבה, אומנם הוא לא שלח איגרות ולא הוציא מודעות לעיתונים, אבל הוא פשוט מאוד אמר לאדון קליינר: תקום מהכיסא – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שוחט, אם תוכל לסיים.

אברהם שוחט (העבודה):

המצב היה אז תשע מול שמונה. מי יכול היה להכריע בעניין? יושב-ראש ועד הפעולה שעסק בעניין. איך קוראים לו? פני בדש, שכן שלי מעומר. מה הוא עשה, הגיבור הגדול? הגיבור הגדול התקפל דקה אחרי דקה. לא רק שהתקפל, אלא הוא גם מנסה להציג את העניין כהישג ואומר לי: מה קרה? התפשרתי על 25%, עכשיו הגעתי ל-24% מענק במקום 20%. אבל הוא רק שכח להוסיף את המלה הפשוטה, שזה לשנה אחת. את זה הוא שכח להגיד. אני מניח שאולי הוא היה מצליח לעשות 26% לחודשיים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שוחט, יש לי רושם שהמליאה רוצה לשמוע – – –

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

אברהם שוחט (העבודה):

אני אפילו לא אשמע את השטויות שלך.

לכן אני אומר לך, חבר הכנסת פני בדש, אלה לא היו הימים המפוארים שלך; מאוד לא. הייתי מציע לך, קודם כול, לקחת את הכסף הציבורי שהוצאת על המודעות ולהחזיר אותו למי שלקחת ממנו ולהוציא מכיסך את הכסף. כי אתה לא מילאת שום שליחות בעניין הזה. למעט מסיבת עיתונאים ועשיית רושם שאתה עומד מאחורי העניין, שום דבר לא היה מאחורי זה.

בקשר לגזר ולחסה, אנחנו נעשה סידור שזה יגיע ישר מהשוק בבאר-שבע. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת שוחט.

אני מבינה שחבר הכנסת פני בדש רוצה לנצל את זכותו כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים. יש לו מה לומר. אדוני.

פני בדש (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, תראי מי מדבר על גזר וחסה. הוא ברח. ירה וברח. לא מחכה לתשובות.

חיים אורון (מרצ):

— — —

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

בשעה כזו אני מרחם על שר האוצר לשעבר. יושב בשעה 02:30, משמיץ ומנסה לעשות פיליבסטר בהצלחה לא כל כך גדולה. הוא מדבר, יושב פה ומשמיץ בנושא חוק עידוד השקעות הון.

גברתי היושבת-ראש, 35 שנה היו 38% מענק בחוק עידוד השקעות הון. מי התחיל להרוג את החוק הזה? כשהגיע חבר הכנסת בייגה להיות שר האוצר לפני שנה החליט להוריד את המענקים עד 20%. שר התמ"ס לשעבר, מיכה חריש, שהיה שר תמ"ס טוב, יצא למאבק אתו ועשינו מלחמה קשה נגד עם כל עיירות הפיתוח, עם כל הקיבוצים, עם התעשייה הקיבוצית והתאחדות התעשיינים. הגיעו לפשרה, שיורדים בשנה מ-38% ל-30% בשלב א', ועצרנו את המהלך שלו, שבו הוא רצה להוריד ל-20%. אני צודק, חבר הכנסת כץ, או לא?

יוסי כץ (העבודה):

— — — אני לא חבר

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

מי פגע בחוק עידוד השקעות הון? 35 שנה לא נגעו בחוק הזה.

קריאה:

— — —

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

הוא אמר שזה בזבז כסף. אותם פקידי האוצר שהיו אתו ישנם גם היום. אני מכיר את כל הסממאות האלה. בזבזו מיליארדים בעיירות הפיתוח. מי צריך את זה? זה רק הרס את עיירות הפיתוח. עכשיו

הוא יושב פה, הוא באופוזיציה. בסדר, זכותו באופוזיציה לדבר והוא צריך לדבר כאופוזיציונר, אבל הוא, שהרג את החוק והתחיל להרוג את החוק, הוא עומד פה ומשמיץ?

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

סליחה, הוא מדבר בשם החוק? הוא בא להגן על החוק ולהגיד לי, גזר וחסה, כשהוא ברח? אם היה לו קצת כבוד עצמי והיה לו קצת אומץ ציבורי, היה יושב פה ולא בורח החוצה. קצת אומץ ציבורי.

קריאה:

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

שום התייעצות. בשביל הכבוד העצמי היה צריך לשבת ולשמוע מה יש לי להגיד. מדבר על כלכלה? הוא בא להעביר ביקורת כלכלית? מה קרה? בסך הכול התחלפה ממשלה לפני חמישה חודשים. מה, הכול היה ורוד עד אז? לא התחלפו הפקידים, לא החליפו מנכ"לים במשרד האוצר, כלום. הכול היה ורוד? פתאום, ביום אחד, כל הכלכלה התמוטטה. מה קרה? פשוט רימו את העם. שנה וחצי עשו כלכלת בחירות ורימו את העם. ב-1992 קיבלו תקציב מאוזן. ב-1996 השאיר חוב של 5.4 מיליארדי דולר. זה שר האוצר המהולל. 5.4 מיליארדי דולר השאיר שר האוצר המהולל, חוב, גירעון.

חיים אורון (מרצ):

גירעון? איזה גירעון?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

העלה את האינפלציה בתחילת השנה עד 14.5%, כשבחצי השנה האחרונה מורידים אותה לקצב של 9%.

יוסי כץ (העבודה):

על מה אתה מדבר? אתה מעז לדבר?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

תסתכל על הגרפים. עד יולי האינפלציה השנתית של 14.5%. אנחנו באינפלציה שיורדת ל-9%. הוא מדבר? הוא שר אוצר שמדבר? הוא אחרון שצריך לעלות פה לדבר.

קריאה:

אתה יודע שבמיתון יורדת אינפלציה? שמעת דבר כזה?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אתה יודע ממה נעצרה האינפלציה עכשיו? מעצם המחשבה שבאו לעם ואמרו לו: רבותי, יש מצב כלכלי קשה, יש גירעון.

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

הוציאו את האמת לאור. עצם הוצאת האמת על המצב הכלכלי לאור הביאה לכך שהציבור נכנס לחרדה והפסיק לבזבז. עצם העניין הזה הוריד את האינפלציה. עוד לא עשו איזו תוכנית כלכלית מי-יודע-מה. זה כשלעצמו הוריד את האינפלציה.

חיים אורון (מרצ):

יש כמה רעיונות שנעצרים אצלו בבית-קמה. לא יורדים דרומה. זהו. אתה לא מכיר את הרעיון שמיתון עוצר אינפלציה. שמיתון עושה אבטלה אתה לא יודע, כי אתה באזור הכי יקר, הכי מועדף, ברמה הכי גבוהה בארץ – – –

יוסי כץ (העבודה):

— — —

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת כץ, אתה ממוקם במקום שקשה לראות אותך. עדיף שתעשה את הדברים מהמקום.

יוסי כץ (העבודה):

רק הערה אחת: חבר הכנסת בדש גר ביישוב שבו מפלגת העבודה קיבלה את האחוז הגבוה ביותר בכל הארץ.

אורי אור (העבודה):

זה מפני שהוא ראש מועצה טוב.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

זה רק אומר משהו אחר.

חיים אורון (מרצ):

— — —

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

רבותי, חבר הכנסת בייגה שוחט, שהיה שר האוצר ומתקיף את הממשלה על זה שחזרה בה מכמה החלטות, שיזכור את המיסוי על הבורסה. שלוש קריאות בכנסת. איזו אינתיפאדה עשו עליו. הוא עם ראש הממשלה החליטו – עד הסוף. ומה קרה? העבירו את החוק, עוררו את הזעם של כולם עליו, ובסוף התקפל כמו עכבר.

חיים אורון (מרצ):

מה קורה עם חוק – – –

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

תענה לעניין. תהיה רציני.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, אנא, אפשר לו להוציא משפט אחד.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

בדרך כלל אתה מדבר לעניין. למרות השעה אני סולח לך. אבל תענה לעניין. תעזוב את צומת.

חיים אורון (מרצ):

– – –

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת בייגה, שר האוצר, נכנע והתקפל בכל נושא מיסוי הבורסה וחזר שפוף לכאן ואמר: אני חוזר בי מהחוק. אחרי שעשה מאבק כזה. שלוש קריאות. זה לא כמו הדיון שעשינו במהלך של חודשיים במסגרת הוועדה כדי להכין את התקציב ואת חוק ההסדרים. אני מדבר אתך על זה שהוא בא לפה ושלוש קריאות עבר כך בביזיון. אחר כך בביזיון השפיל את עצמו ומנע את זה.

אני לא אומר שהוא עשה טוב או לא עשה טוב. יכול להיות שצריך היה לעשות את זה, אבל שלפחות לא יעמוד פה וידבר הפוך, וידבר בצורה שהוא עצמו התבזה בה.

מה קרה?

חיים אורון (מרצ):

– – –

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

חסה הוא צריך בשביל הדיאטה, תאמין לי, כמויות גדולות, ארגזים. אני לא יודע אם זה יעזור לו.

היו"ר ב' חזן:

אנחנו עוסקים בתקציב שיש בו דיאטה גדולה, אבל אני מציעה שנתמקד בנושא.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

כל החוק של אזרחים ותיקים, מתי הכנסתם אותו? שלושה חודשים לפני הבחירות. הרי החוק הזה היה שוחד בחירות.

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

מאין אתה יודע איך הצבעתי? לא, הייתי נגד מתן פטור מארנונה בצורה גורפת.

חיים אורון (מרצ):

בארנונה. אבל למה הצבעת בעד?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

זה היה גורף מדי. רבותי, זה היה שוחד בחירות. רציתם גם לחלק אופציות לכל הציבור בבורסה – גם לפני הבחירות. שוחד בחירות. שנתיים קודם החלטתם לעשות את זה לפני הבחירות. אבל מה קרה? הקדימו את הבחירות. לא יצא לכם. תכננתם את זה בספטמבר-אוקטובר, הקדימו את הבחירות, לא יצא. זה היה שוחד בחירות.

חיים אורון (מרצ):

פיני, מה היה לגבי הארמונה?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

מה שנעשה, אני חושב שזה לכבוד הקואליציה והממשלה. באו עם הצעה. היה דיון רציני. לא, לא היו פה רובוטים.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר נ' חזן:

מה היה עד עכשיו, ברבע השעה האחרונה?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת אורון, לא מתאים לך. העירו אותך אומנם, לא הספקת להירדם חמש דקות והזעיקו אותך בריצה. חמש דקות. תראו מה עשו לך חמש דקות. אני מבטיח להעיר אותך. תחזור לישון.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

מה עשו חברי הקואליציה? ישבו, דנו בנושאים. לא כמו רובוטריקים, כמוכם, שהצבעתם כמו רובוטים. ישבו ודנו. חשבנו שיש מה לשפר ושיפרו. כל מה שהיה אפשר לשפר, שיפרו. האמת, אני לא מרוצה מהתוצאה של חוק עידוד השקעות הון – 24%. לא מרוצה. אבל בכל דבר מתפשרים. היה 10%

בחוק ו-10% מינהלי. לא הייתי מרוצה בכלל מהמינהלי, כי המינהלי יכול להתבטל כל שני וחמישי.
רצינו 30%. ניהלנו מאבק.

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אמרתי מי התחיל בזה בכלל.

חיים אורון (מרצ):

מינהלי היה כל השנים.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אבל את המינהלי ביטלו לאחרונה. בייגה ביטל מינהלי 4% והתכוון לבטל מינהלי עוד 4%. מרידור
ביטל את זה. מינהלי, אפשר ממחר בבוקר לבטל אותו. במקום 10% בחוק ו-10% מינהלי קבענו
24% בחוק.

אני אומר לך, אישית, אני לא מרוצה מהפשרה. אבל זו פשרה. אין מה לעשות. זה דינה של פשרה.
במקום 30% גמרנו ב-24%. אני לא מרוצה מזה. אני חושב שזו בעיה. אני חושב שזה לא יביא לנו
יותר משקיעים, אולי זה יבריא משקיעים. יש החלטה של שר האוצר, שאם תהיה בעיה, תהיה תוספת
של 5% מינהלי ונחזור ל-29%, קרוב ל-30%. יש התחייבות כזו, כתובה בפרוטוקול בוועדת הכספים
עם הודעה של שר האוצר. אם תהיה בעיה ולא יבואו משקיעים ב-24%, הוא יוסיף את ה-5% מינהלי.
אני חושב שבמסגרת הפשרות זה הישג מסוים. להגיד לך שזה הישג גדול, כמו שהוא מנסה להציג
שאני אמרתי? – לא. זה היה על דעת כל הפורום שהוביל את המאבק הזה. ההחלטה של הפשרה
היתה על דעת עיירות הפיתוח, על דעת התאחדות התעשיינים ועל דעת התעשייה הקיבוצית, שאתה
חבר בה; על דעת כולם. היו שתי אופציות: למשוך את החוק ולפוצץ את זה או להגיע לפשרה הזו.
ההחלטה שלהם היתה ללכת על הפשרה הזו. כך שהיא היתה בהסכמה ולא בהחלטה אישית. הייתי
בקשר רצוף בנושא הזה.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת בדש, אני לא רוצה להפריע לשטף הדברים, וזמנך, כידוע, על-פי התקנון בלתי מוגבל.
אני רק רוצה להסב את תשומת לבך לעובדה, שאתה מסייע בצורה ניכרת לפיליבסטר של
האופוזיציה. אבל זה לשיקול דעתך.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אני עושה להם פיליבסטר לפיליבסטר. אבל אני באמת אקצר.

אני רוצה להגיד, שאם חבר הכנסת שוחט עמד פה ותקף השמיץ, אני רוצה לשמוע אילו פתרונות היו לו. אם הוא היה ממשיך להיות שר האוצר, אם היה לו אומץ לקצץ 7 מיליארדי שקל בתקציב, איך הוא היה מצליח לעשות את זה? האם הייתם נותנים לו לקצץ 7 מיליארדי שקל בתקציב?

חיים אורון (מרצ):

זה לא 7 מיליארדים. בחיך.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לראות אותו, עם אילו פתרונות הוא היה מגיע לפה. האם הוא היה מעלה מסים או היה מקצץ?

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

באופוזיציה הוא חכם? שיבוא פה ויציע פתרונות. אולי יש לו פתרונות גאוניים שאנחנו לא יודעים אותם. אולי אני איישם חלק מהם. שיבוא וידבר. אבל להתקיף בלי להציע פתרונות, זה לא רציני.

אני רוצה לענות לאלה שתקפו בנושא של חוק עידוד השקעות הון ביהודה ובשומרון.

אורי אור (העבודה):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

מגדלי החסה? מי?

אורי אור (העבודה):

כל עם ישראל מסתכל. אתה יכול לצעוק עשרה ימים.

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת אורי אור, משכתם מדיניות כלכלית עד הבחירות, ולהערכתי, הקדמתם את הבחירות כדי שהנושא הכלכלי לא יתפוצץ לפני נובמבר. משכתם והקדמתם את הבחירות כדי שהפיצוץ לא יהיה לפני נובמבר, כי אז היתה התמוטטות כלכלית, ועם זה לא יכולתם ללכת לבחירות.

אורי אור (העבודה):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

עכשיו לגבי יהודה ושומרון: רבותי, התחלפה ממשלה. מה קרה? יש לנו מדיניות שונה. אנחנו לא מתכוונים ליישם את המדיניות שלכם. כמו, ב-1992, כשהתחלפה ממשלה ואמרתם, בצדק, התחלפה ממשלה, אנחנו משנים מדיניות.

חיים אורון (מרצ):

נכון.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

שיניתם. מבחינתכם אתם צודקים ועשיתם את זה בצדק מבחינתכם. אנחנו צעקנו, לא הסכמנו. זו היתה החלטת הבוחר. מה לעשות שב-1996 הבוחר חזר בו והבין שטעה והחזיר אותנו לשלטון? אנחנו חוזרים למדיניות שלנו. והמדיניות שלנו היא להשקיע גם ביהודה ובשומרון, בהתיישבות, ולתת מעמד של אזור פיתוח א' גם ליהודה ולשומרון.

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

בעניין מה?

חיים אורון (מרצ):

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אנחנו מדברים עכשיו כלכלה. אנחנו מדברים פוליטיקה? אתה רוצה? אני אדבר שעה על ערפאת. אין בעיה.

אגב, בזכות ההישג הזה בחוק עידוד השקעות הון, ההסדר שעשיתי עם שר האוצר בנושא חוק עידוד השקעות הון, הרוויחו גם בחקלאות, ויעיד שמחון, והרוויחו גם בתיירות. הפכנו בתיירות מה שהיה 10% בחוק ו-10% מינהלי ל-20% בחוק. מה שהיה 10% בחקלאות הפכנו אותו ל-20% בחוק ו-10% מינהלי. עשינו את זה גורף. בסך הכול ההישג הוא לא רק בחוק עידוד השקעות הון בתעשייה, אלא גם בתיירות וגם בחקלאות.

קריאה:

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

לא יעזור לכם. תתחננו עד מחר לממשלת אחדות, ופרס ייאחז בקרנות המזבח, וכולכם תזחלו לממשלת האחדות.

חיים אורון (מרצ):

— — — לא שואלים אותך — — —

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

תזחלו. שלחתם את פרס לאלסקה. מסכן. שלחתם אותו, הוא עדיין צעיר, לאלסקה, והוא מסכן, חזר בסירה לבד לממשלת האחדות. הוא עוד יצטרף לבד לממשלת אחדות רק כדי לשרוד. מה אתם רוצים? בן-אדם השקיע כל כך הרבה למען המדינה. זה היה ביזיון לראות את זה. רבותי, הוא עוד צעיר. הוא השקיע, אני מכבד אותו, הוא תרם הרבה מאוד למדינה. לדעתי, יש לו עוד מה לתרום. למה להתנהג אליו ככה? מה קרה? השלטון?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, באמת.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת מיקי איתן, מאחר שאני מתעסק גם בחינוך במועצה, ואני מחזיק כיתות קטנות, תראה איזו כיתה קטנה ממושמעת. יושבים, מקבלים שיעור באזרחות.

חיים אורון (מרצ):

בכיתות קטנות צריך לבחור את המורה.

קריאה:

זה מורה, יש לו גם קצת השכלה?

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

יש השכלה. בזה אל תתווכח אתי. אני לפחות מהנדס. אני מהנדס אתכם עכשיו. אתה לא מבין?
תראו, אתם ממושמעים, מקבלים שיעור באזרחות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בדש, אם תרצה אולי תשב בכיסא הזה.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

יש פגיעה אסתטית בבניין. זה לא יכול להיות – – –

היו"ר נ' חזן:

יש עוד אחד שם בשורה האחרונה. מסתבר שזה ניסוי כיסאות על-ידי הנהלת הבית.

חיים אורון (מרצ):

— — —

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אתה לא יכול להגיד שאני לא מדבר לעניין.

חיים אורון (מרצ):

זה סעיף אחר.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, אני רוצה לשמוע את חבר הכנסת בדש.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

או, הגעת אחרי שסיימתי, חבר הכנסת בייגה שוחט. מה, אני אחזור על הכול מהתחלה? אני אשלח לך את הפרוטוקול מחר. חבל שלא נשארתי לשמוע מה שאמרתי.

אברהם שוחט (העבודה):

אני בדרכי כלל לא אוהב לשמוע שטויות.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

רבותי, העליתם את הנושא של ממשלת האחדות, אני אסיים בזה. זה לא נורא, זה לא רע לזחול לממשלת אחדות. אני יודע שקשה היה לכם להיפרד מהשלטון, בייחוד כאלה שהיו שרים והם יושבים פה וממתינים לאיזה עשר דקות פיליבסטר. היו שרים ולמרות הכול ממתינים עשר דקות, השעה 03:00, עוד עשר דקות לדבר בפיליבסטר. איזה מצב, איזו הידרדרות. אבל לא נורא. אתם יודעים מה? היתה לי תחושה כזו בקדנציה הקודמת. לא נורא. זה טוב. תרגישו מה זה. בכל מקרה, אני אשב בצד השני לבד, ואני איהנה לשמוע אתכם מקטרים ובוכים. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בדש. הדובר הבא, עמיר פרץ – איננו. אהוד ברק – איננו. רפאל אדרי – איננו. רענן כהן, יש לך 11 הסתייגויות. אנא, נמק שתיים בשלב זה. לפני שתתחיל, מסתבר שהכיסא החדש מוצא חן בעיני חלק מחברי הכנסת. מי שירצה, אולי יודיע למזכירות.

חבר הכנסת רענן כהן, עשר דקות. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את חבר הכנסת פיני בדש. אוי ואבוי לאותה חברה שבה אנשים כמוהו יכולים לעלות על במה של הכנסת ולהעליב את הכנסת ולהעליב את העם.

קריאה:

אתה מצפה לרמה?

רענן כהן (העבודה):

הייתי מצפה ממך לקצת יותר כבוד לאנשים שדיברת אליהם, קצת יותר כבוד למדינה ולחברה. הקשבתי ולא הפרעתי לך.

אני רוצה לבקש ולהזכיר מה בדיוק קורה שישה חודשים בשלטון הליכוד. לא יותר משישה חודשים והנה מתפרסם סקר. 52.9% חושבים כי המדינה איננה במצב טוב. 61.1% טוענים שאינם מאמינים לממשלה. 61% – אחרי תקופה כה קצרה. 62% חוששים – – – גברתי היושבת-ראש, זה הזמן שלי, בשעה כזו?

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת אורון ואיתן.

רענן כהן (העבודה):

מה זה? מיקי, מה קרה לך? זה לא על חשבון הזמן שלי. אני מחכה שהם יגמרו.

היו"ר נ' חזן:

אומנם בשעות כאלה עוסקים בכול, אבל כאן לא המקום לשיעורי נגרות, רבותי.

חבר הכנסת כהן, אני אוסיף לך עוד שתי דקות. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אל תנצלי את העובדה שאת שייכת לאופוזיציה – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת ממך. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לך 11 הסתייגויות. אתה צריך את שתי הדקות שלה?

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת איתן, אתה לא יודע שאתה לא יושב-ראש הישיבה? אתה לא יודע שאתה לא יכול להפריע?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן. בבקשה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לחזור לנתונים החשובים של שלטון הממשלה במשך שישה חודשים. 61% אינם מאמינים לממשלה. עוד לא היתה תופעה כזו נוראית בתקופה כה קצרה. 62% מהציבור חוששים ממלחמה. 47.5% ממליצים לממשלת ישראל לפנות את חברון. מדינת ישראל נמצאת במצב הגרוע אולי ביותר מאז הקמתה. אל נשכח, התקציב שהונח כאן זה לא התקציב שהממשלה הזאת הביאה בראשיתה. כל אזרח במדינת ישראל, ואם יש כאלה ששומעים אותי, אלה שמרוויחים יותר מ-5,000 שקל יצטרכו לשלם מס ישיר של 1,500 שקל. אני מקווה שהציבור שומע אותי. זו הממשלה שבחרו אותה.

כל מי שנוסע היום ברכב – אני אחזור על כך עד שהציבור יקלוט, כי הממשלה הזו מרמה את הציבור, היא רק משווקת את עצמה, אבל היא לא אומרת לעם – ישלם על כך ביוקר.

אני רוצה לחזור למה שאמרו לפני הבחירות: "נתניהו, עושים שלום בטוח". מה הבטיח במצע שלו? – מתוך מצע הליכוד: "השלום יהיה יעד מרכזי במדיניותה של ישראל". עוד אמר: ממשלת ישראל תפעל להגיע להסכמי שלום עם כל שכנותיה. ישראל תמשיך במאמצים להשגת שלום עם מדינות שכנות. תשומת לב מיוחדת תינתן למדיניות אחרת כדי להבטיח גם בעולם החיצוני, מבחינת הידידות. מצרים – יחסי ישראל עמה עלולים להתפתח רק על בסיס של הדדיות גומלין. ישראל תפעל להעמקת יחסי השלום עם מצרים. ירדן – הממשלה תפעל להעמקת שיתוף הפעולה בין ישראל לירדן. כל אלה במצע הליכוד.

מה במציאות? ישראל נתונה לגינוי מצד כל שכנותיה, גם אלה שחתמו אתם שלום. מדינה אחר מדינה, ואני אפרט. סוריה טוענת: נתניהו תוקע ומוביל למלחמות. מרוקו – אווירה קשה במיוחד. משרדי הקישור אינם פועלים. המלך חסן מסרב לדבר עם נתניהו או עם כל נציג ישראלי אחר. תוניסיה – שום ניסיון להגברת הקשר לא נעשה. עומאן הבהירה כי אין באפשרותה לקדם את יחסייה עם ישראל בשל מדיניותה. קטאר – הנציג מקטאר טרם נשלח לישראל. קטאר הצהירה על הקפאת יחסים בשל העדר התקדמות במשא-ומתן עם הפלסטינים. מצרים – מדיניותה הנוכחית של ישראל

פגעה ביחסי ישראל עם מצרים. ירדן – אווירה פחות טובה. כל מה שהושג עלול להתמוטט. נתניהו עלול להזדקק לגז ולפעולות, ואנחנו נמצאים בהידרדרות.

אלו שישה חודשים לשלטונו של ראש ממשלה, אשר חוץ מאשר לדבר אולי ולערוך טיולי סרק על גמלים, אין לו כלום. הוא מבטיח משהו ולמחרת משנה; אומר משהו ואיננו מתכוון לו. כל מה שהוא אומר, אנחנו צריכים להבין הפוך.

אני רוצה מכאן לחזור למה שהוא אמר לגבי התעשייה: "צמיחת המשק תתבסס בעיקר על המשך פיתוח התעשייה". גם כאן התחייב נתניהו להמשיך את פיתוחה המואץ, שהחל בתקופתם של פרס ושל יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, אך כישלוננו בקידום תהליך השלום הבריח מכאן משקיעים שעמדו לבנות מפעלים חדשים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כהן, יש לך דקתיים.

רענן כהן (העבודה):

כמה יש לי?

היו"ר נ' חזן:

שתי דקות.

רענן כהן (העבודה):

בקושי התחלתי.

היו"ר נ' חזן:

שתי דקות. שתי דקות אחרי חוסר הקפדה.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה להקדיש את שתי הדקות לשתי גיבורות: פאני אלפסי ורובי מדימונה. אני מקווה שהן שומעות אותי. הן הצביעו לנתניהו, אבל הן קיבלו מכתב פיטורין. הן הפגינו וקוננו על הבושה, על הרעב ועל המחסור שבעקבות הפיטורין. אתה, נתניהו, באותה תקופה חגגת את יום ההולדת שלך. לא טרחת לרדת ולהזדהות אתן. הרי אתה כבר ראש ממשלה, אז מה אכפת לך?

פאני ורובי, שתי נשים מעוררות הערצה, שנתנו את מיטב שנותיהן ל"דימונה טקסטיל", 14 שנות עבודה, גברתי היושבת-ראש, תמורת 1,800 שקל בחודש. ועכשיו אין כסף ואין עבודה.

לכן אין עוד סיבה לתת אמון בראש הממשלה. ראש הממשלה הזה, שרק מבטיח, שרק מדבר, אך לא עושה דבר, לא בבית-שאן, לא בדימונה, לא ביתר עיירות הפיתוח.

אני רוצה לומר: אנחנו מדברים עכשיו על אותו חוק שכל פגיעה בו היא פגיעה בעיקר באזורי הפיתוח; היא פגיעה באותם אזורים שמדינת ישראל חייבת להשקיע בהם את המיטב, כי לא יכולה להיות מדינה חזקה בלי הפריפריה, כי לא יכולה להיות מדינה עם עוצמה בלי חיזוקן של אותן אוכלוסיות שנותנות את הביטחון.

לסיכום, הביאו לנו תקציב שאין לו שום בסיס. אתמול קנו את כל חברי הכנסת מהקואליציה. פשוט קנו.

קריאה:

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כהן, אני מבקשת.

רענן כהן (העבודה):

ומה קרה? אנחנו, עם ישראל, כל אלה שהצביעו בעד נתניהו, משלמים את המחיר. חבל שעם ישראל זכה לראש הממשלה הגרוע ביותר שהיה למדינת ישראל מאז הקמתה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת כהן. הנואם הבא: חבר הכנסת אורי אור. יש לך תשע הסתייגויות. אנא נמק שתיים בשלב זה.

אורי אור (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני לא רואה אף אחד באופוזיציה ואני לא חושב שזה תקין. מישהו צריך להיות פה. מילא, שר האוצר איננו פה, יושב-ראש ועדת הכספים איננו פה.

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר נ' חזן:

יושב-ראש ועדת הכספים או ממלא-מקומו לפעמים מחליף את השר. אבל באמת תמוה בעיני, שאין שריד אחד מהקואליציה.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי, אני מציע לסגור את הישיבה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אושעיה, תרשה לי לנהל את הישיבה ולהחליט מתי לעשות הפסקות.

אורי אור (העבודה):

אפשר להפסיק לשלוש דקות ולקרוא.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורי אור ימשיך לנאום, ואנחנו נמצא נציג ראוי של הקואליציה.

אורי אור (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, בתקופה הקצרה שהיתה לנו בין הפעם הראשונה שדיברנו עד הפעם השנייה, שמענו את החדשות ונוספו שני נושאים עיקריים: הראשון – ההסדר ההולך ומתגבש בחברון. השני – העלאת המסים המיידית על הדלק ועל הסיגריות. בוודאי, רבותי, אתם יושבים פה, כבר העלו את המסים. לא חיכו אפילו לקץ הדיון על התקציב והועלו המסים על הסיגריות ועל הדלק. זה, כמובן, לאחר שראש הממשלה אמר שלא יועלו המסים.

אבל, ברשותך, גברתי היושבת-ראש – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בדש, אנא, אני מבקשת ממך לא להכניס אוכל למליאת הכנסת. תודה. אומנם היה דיון על גזר וחסה, אבל אני רואה תפוח. חבר הכנסת אור.

אורי אור (העבודה):

אני לא רוצה שתקבל את התואר חבר כנסת מרושל. זה פשוט לא יפה. תתנהג יפה. למה שייתנו לך את זה גם לקדנציה הבאה? אבל אני שמח שהגעת, חבר הכנסת בדש. אתה תמיד תלמד. שמענו בחדשות, אם כבר שמעת, עסקנו עד שבת בהעלאת מסים על הסיגריות והדלק. כבר העלו את המסים הלילה. לא חיכו לקץ הדיון.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

אורי אור (העבודה):

הסולר והנפט יחכו לאחר הדיון.

חבר הכנסת בדש, לאחר שדיברת בגנות הממשלה הקודמת ואני הערתי לך שכבר מתגעגעים אליה הרבה אנשים, אני רוצה לעסוק דווקא בנושא ההסדר בחברון. אני טוען ואני מתעקש, ויש לי ויכוחים על זה עם יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון הרבה מאוד זמן: יש קו אחד בין התקציב לבין מה שקורה בחברון, להשקעות בכלכלה, ליישוב פיתוח א', לכול. הכול תלוי בכול. אבל מדהים מה שקרה פה בכל הנוגע לחברון.

היתה ממשלה שערכה את ההסדר וחרתה על דגלה, ושמעתי אותך פה אומר לפני כמה דקות: אנחנו באנו עם מדיניות אחרת. קיבלנו מנדט. למה קיבלתם מנדט? אין מרדף חם. ראש הממשלה ביטל אותו. הוא הבין, לדעתי, מאוחר, שזה טיפשי ולא נחוץ. מסתפקים בסיכום שהושג בטאבה. קרי – אחריות כוללת לגבי כניסה או יציאה, אם זה מחברון, אם זה מרמאללה ואם מכל מקום אחר. רחוב השוהאדה – בתוך ארבעה חודשים ימצאו את ההסדר המתאים. קרי – גם פה אין פתרון. יותר מזה, שמענו וגם אתה שמעת על אזור החיץ. רעיון שהצבא התנגד לו, חשב שאיננו טוב, לכל אורך הדרך, חשב שהוא טיפשי ולא רציני. הנה לא מדברים כבר על אזור חיץ.

אז אני שואל אותך, חבר הכנסת בדש, נציג הממשלה והקואליציה, לשם מה חיכו? למה היינו צריכים לעבור את התקופה הקשה הזאת שעברנו מפתיחת החור במנהרה – לא המנהרה, כי המנהרה היתה פתוחה – לצד השני, עם כל הנפגעים ועם מערכת שלמה של אי-אמון שהלכה ונוצרה, החל מהפלשתינים, דרך ירדן, שאפילו תמכה בממשלה בתחילת דרכה? אינני מדבר על סוריה, ארצות-הברית, תוניסיה ונסיכויות המפרץ. בשביל מה היה צריך? הרי ראש הממשלה יכול היה, אם היה לו ניצוץ של מנהיגות אמיתית, להתחיל ברגל ימין, להיכנס להיערכות חדשה בחברון, ולפחות היה מצטייר, לפי תפיסתך, במנהיגותו, לשיטתו, כאדם שבאמת רוצה שלום בטוח. מה שאנחנו רואים פה: לא בטוח, לא שלום, ותסלח לי, לא בטיח.

אנחנו נכנסים להסדר, ואת יאסר ערפאת חיזקנו פי-עשרה. אני מזכיר לך את התקופות הקודמות, ששמעון, ייבדל לחיים ארוכים, או יצחק, כשהיו מדברים עם ארצות-הברית ויאסר ערפאת היה מגיע – הוא היה מתקבל בהתאם למה שהיה קורה פה. מה שאתם עשיתם, יצרתם במשך שישה חודשים מצב כזה, שיאסר ערפאת הפך להיות חזק. אני רואה בזה דבר טוב, אבל לשיטתכם זה לא טוב. לכן, כמו שנראה התקציב כך נראית מדיניות החוץ וכך נראית מדיניות הפנים. אני רוצה להגיד לך, שאני מאוד מאוד מוטרד.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

אני רוצה לשאול אותך – משוחחים ברצינות, חבר הכנסת בדש. אתם מלינים על הגירעון הזה כבר שישה חודשים וחצי. מה עשיתם? היום העליתם פעם ראשונה את המסים. שישה חודשים וחצי אתם מלינים על הגירעון שהוכפל מאז הממשלה הקודמת. במשך כל ששת החודשים ראש הממשלה קיבל שלוש החלטות קרדינליות, חשובות מאוד – אני מתאר אותן לפי סדר כרונולוגי: החלטה ראשונה – העברת ישיבות הממשלה מיום ראשון ליום שישי. החלטה חשובה מאוד. היא גם מעשית והיא משפיעה על חיי האומה פה. היא משפיעה, יש פחות תקשורת משיבות הממשלה. החלטה שנייה – החלטה אומללה ביותר, פתיחת החור במנהרה. החלטה שלישית, חשובה מאוד – הוא ביטל את הנסיעה שלו לארצות-הברית, לסייטל, לחופשת השלגים וההחלקה. אלה שלוש החלטות קרדינליות שקיבלתם במשך שישה חודשים.

קריאה:

— — —

אורי אור (העבודה):

אני מוכן לקבל את ההחלטה החשובה, הרביעית – — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

צריך לקצץ. איפה? הרי אי-אפשר בלי לקצץ.

אורי אור (העבודה):

אני אענה לך. אם אותה החלטה שהתקבלה ולא התבצעה – אתה זוכר את הנסיעה הראשונה של ראש הממשלה לארצות-הברית, על הקיצוץ הגדול, שהוא רץ אתו לארצות-הברית? אני לא רוצה להזכיר לך את הנאום, הוא דיבר על ההפרטה ועל המון דברים נהדרים שאחד מהם לא נעשה. אם היו מקצצים אז, היו צריכים היום לקצץ פחות. חלק מהקיצוץ, אני מניח שהיינו עושים אותו דבר. היינו עושים אותו דבר בחלקו. אבל אני יכול להגיד לך מה לא היינו עושים: דבר ראשון – לא היינו מספרים שלוש פעמים שאנחנו נגדיל את תקציב הביטחון, משום שראש הממשלה אמר שלדעתו שרי הביטחון שמעון פרס ויצחק, זכרו לברכה, לא השקיעו מספיק בביטחון, והוא ישקיע יותר בביטחון. בפועל – קיצוץ של 150 מיליון שקל. לא ראיתי אגורה אחת שהוא הוסיף. זה דבר אחד.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

סלח לי, אדוני, לא שמעתי את זה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

לא, אתה עצמך לא יודע, ואנחנו לא נוהגים לספר על הוועדות, על דיוני הוועדות, אבל הייתי רוצה להיכנס לפירוט. אף אחד לא יודע שהולכים להוסיף. מה שאני יודע זה מה שאני מצביע פה. בהצבעה פה צומצמו 150 מיליון שקל מתקציב הביטחון. יש שמועה שאומרת – השמועה יצאה, אגב, ממשרד ראש הממשלה יום אחרי הקיצוץ בתקציב – שהוא הולך להוסיף לתקציב הביטחון. אדוני, אשתך שתלך למכולת עם שמועות.

חגי מירום (העבודה):

יש פה איזו תוספת – – –

אורי אור (העבודה):

שום תוספת. קיצוץ של 150 מיליון שקל.

חגי מירום (העבודה):

– – –

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת חגי מירום, מופיע קיצוץ של 150 מיליון שקל, והשאלות שלי חוזרות ונשנות באותה ועדה שהוזכרה פה, ועדת החוץ והביטחון, וגם בוועדות המשנה. לא התקבלה תשובה. עשן, עשן, ואין תשובה. וראש הממשלה, יום לאחר קיצוץ הממשלה בתקציב הביטחון – ואני שמעתי את זה – הופיע בחדשות ברדיו ואמר: אל תדאגו, התקציב יגדל. תקציב הביטחון לא גדל.

אני רוצה לעסוק עכשיו דווקא בשני נושאים כלכליים, שעסקתי בהם גם בנאום הקודם, ואני רוצה להדגיש אותם.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת אורי אור, יש לך כשתי דקות.

אורי אור (העבודה):

את ממהרת לאן שהוא, גברתי היושבת-ראש?

היו"ר נ' חזן:

למען האמת – – –

אורי אור (העבודה):

אז מה את לוחצת עלי? מה יש?

היו"ר נ' חזן:

אני מנסה לנהל – – –

אורי אור (העבודה):

אני רוצה להגיד לך שאני נהנה מאוד מאופן ניהול הישיבה שלך, אני באמת נהנה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. את שתי הנקודות האלה אולי תציג, ובסבב הבא תפתח.

אורי אור (העבודה):

מאחר שאני גדלתי במציאות כזאת שאני לא עייף, אין לי בעיה – אנחנו יכולים לשוחח, וחבר הכנסת פניני בדש מקשיב.

אני לא רוצה להרחיב, כי יש אנשים שבשלטון כדאי שיישנו, כי כשהם ערים הם עושים המון שגיאות. חבל.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אורי אור (העבודה):

לא, אתה פשוט היחיד שמייצג פה את השלטונות. אני אומר לך, ולמדנו את זה בצבא: המפקדים הכי גרועים הם הטיפשים והחרוצים. הם גם טיפשים וגם מספיקים לעשות המון שגיאות. יש לי התחושה שהיום יש אצלנו כמה מנהיגים כאלה, אז ראוי שינחו ויעסקו פחות, כי נעשות המון שגיאות.

אני רוצה לעסוק בחוק האזרחים הוותיקים. היה מאמץ גדול – אתה זוכר – של הממשלה הקודמת. היה קשה, כלכלית, לאשר את החוק, אבל הגענו למסקנה שצריך לתת הנחות לאותם אזרחים – וכולנו מכירים אותם, חלקם הם ההורים שלנו, שייבדלו לחיים ארוכים – שעסקו המון בבניין הארץ, אם זה בחרושת, בקיבוצים, במושבים, בכל פינה ופינה, לאנשים שעלו לארץ וגדלו ועבדו פה בתנאים קשים. ומה כבר נתנו להם? מה באמת נתנו? אם זה הנחה על אגרת הטלוויזיה, אם זה נסיעה חינם, תיאטרון חינם, למי שהולך. הלכו וביטלו את החוק הזה. למה? מה יש? למה ביטלו את זה?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לא ביטלו.

אורי אור (העבודה):

עזוב, אני יודע. סידרו איזה תקנות. אגרת טלוויזיה הורידו והעבירו לתקנות.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לא הורידו.

אורי אור (העבודה):

אני בדקתי את זה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

חלקם העבירו לצווים, חלקם צמצמו — — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת בדש, חלקם צמצמו לפי הכנסתם, חלקם העבירו לצווים. מה יש? מה היה רע בחוק כמו שהוא? היה חוק לאזרח ותיק, הוא הלך עם תעודה. מי שחי בארצות-הברית ובהרבה מאוד ארצות חופשיות יודע כמה יפה שאותו אדם מבוגר — אצלם זה אדם יותר צעיר — בא עם אותה תעודה ומקבל את ההנחה המתאימה. מה היה צריך לפגוע בהם? מה יש? וראית את המפגנה פה: לא היו רק אנשי מפלגת העבודה, היו בה אנשים מכל המפלגות ומכל המגזרים. אפשר היה לחוש את כאבם.

דבר שני, גברתי היושבת-ראש, שאני רוצה לגעת בו: כולם מבסוטים מנושא חוק ביטוח הבריאות, שהיה אפשר לנצל את ההזדמנות הזאת ולתקן אותו. כולם מבסוטים ונהנים מזה שהצלחתם — ורביץ התפאר בזה פה — לבטל את אגרת הביקור אצל רופא, שעדיין לא הוטלה. חשוב מאוד. אבל מצד שני, הלכו והורידו את המעסיקים מהאחריות שלהם לבריאות של העובדים שלהם. הלכו עכשיו ועשו את כל ארבע הקופות הגדולות והקטנות — אתה יודע מה? עוד מעט הן יהפכו לתעשיות סמך של הממשלה בסבסוד כזה עמוק, והמעבידים אינם נוטלים חלק היום אלא דרך הביטוח הלאומי. אתה מכיר את השיטה הזאת.

גרוע מזה, שעכשיו הממשלה תשחק את זה בתקציבים כמו שהיא עשתה קודם לכן. לפחות אותו תקציב שעבר ישירות דרך המעסיקים, המעבידים, לקופות-החולים, גם עליו נראה — אתה תזכור טוב — בשנים הבאות מאבקים גדולים וקשים מאוד. אתה יכול להגיד — קופת-חולים הכללית, "מכבי", אבל אני שומע שמנכ"ל קופת-חולים לאומית יוצא כועס ורוטן, וכולנו נאכל מרורים עם חוק הבריאות. מה שקורה היום הוא הרבה יותר גרוע, מיום ליום הוא יותר קשה — באמת נתחיל לתת בריאות רק לאנשים בריאים ועשירים, ופחות ופחות בריאות לאנשים שידם אינה משגת לשלם.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אור. הנואם הבא — חבר הכנסת אפי אושעיה. גם לך תשע הסתייגויות. אתה רשאי לנמק שתיים במועד זה.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בסבב הקודם של ההסתייגויות שהגשתי דיברתי על ראש הממשלה נתניהו, על תהליך קבלת ההחלטות, והבעתי את החשש שלי מפני שיקול הדעת המוטעה של ראש הממשלה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת בדש, תיכף אדבר על זה, ברשותך. אני מבקש לומר, חבר הכנסת בדש, שהבעתי את החשש שלי, ונדהמתי לקבל עשרות טלפונים של אזרחים מודאגים שלא מבינים מה היא הבשורה החדשה של ממשלת נתניהו לעם ישראל.

אני רוצה, לבקשתך, להתייחס לחוק לעידוד השקעות הון, שזה הנושא שאנחנו מדברים עליו. כשחוקקו את החוק לעידוד השקעות הון היתה מטרה עיקרית, והמטרה היתה לסייע לפיזור האוכלוסייה וליצור מקומות עבודה חדשים. המטרה המשנית היתה – והיא התחזקה משנה לשנה – למשוך לארץ משקיעים זרים. בפועל קרה – כמו בכל הכוונות של הממשלה הזאת, לצערי הרב – שמשוהו השתבש בדרך, והחוק כפי שהוא היום לא יכול לספק מענה לכל הצרכים שהוגדרו בו מלכתחילה. לפיכך נוצרו עיוותים קשים מאוד.

אני מבקש לומר לחברי הכנסת, שבעיקרו של דבר, החוק הזה מעורר תהיות, גם אצלי לפעמים, כשאני רואה את היישוב אור-עקיבא, למשל. היישוב אור-עקיבא זכה להיות מוגדר כאזור עם עדיפות א' וקיבל תקציבים של עשרות מיליונים. גם המשקיעים קיבלו, לצורך עידודם והליכה ליישוב שהיה מוכה אבטלה, סיוע גדול מאוד. היישוב אור-עקיבא עצמו קיבל – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לומר – – – שנותנים לנואמים לדבר כאן 20 דקות – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, עשר דקות על השעון. אני מבקשת ממך להיות נוכח, ואם יש לך תלונה, תביא אותה בצורה מסודרת. כמנהלת הישיבה ויושבת-ראש הישיבה אני מקפידה. אנא.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אם אורי אור דיבר עשר דקות, אני מתפטר מחר מהכנסת.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני, יש לך הרבה סיבות להתפטר מהכנסת.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא בסדר. אני יודע מה שאני אומר, אני לא אומר את הדברים סתם.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, אני מפנה אותך לסעיף 72(א) לתקנון, כי אתה על סף פגיעה בכבוד הכנסת וביושב-ראש הישיבה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מי שפוגע בכבוד הכנסת זה מי שאומר שהוא דיבר עשר דקות – – –

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת איתן, מה אתה אומר, שהיושבת-ראש לא אומרת אמת? באמת, יש גבול. זה לא מתאים לך. אתה אומר שהיושבת-ראש לא אומרת אמת?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר שאורי אור דיבר יותר מעשר דקות.

אפי אושעיה (העבודה):

אני לא מדדתי את זמנו של אורי אור, אבל אתה לא יכול להתפרץ לישיבה – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ב' חזן:

בסדר גמור.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת איתן, בשלב זה אתה מפריע לנואם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

חגי מירום (העבודה):

גם אתה לא עומד לגמרי בזמן כשאתה עולה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מעולם, כשהייתי צריך להגיש הסתייגויות – – אבל אם היא אומרת לי – –

אפי אושעיה (העבודה):

מי זאת "היא"? היושבת-ראש. באמת, איזה מין סגנון זה?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, אני אפנה בצורה מסודרת אם תמשיך בצורת הדיבור הזאת. אני מפנה אותך שוב לסעיף 72(א).

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת איתן התפרץ למליאה כשעמדתי בדברי בנושא היישוב אור-עקיבא. אני מבקש לומר כאן לחברי הכנסת, שהיישוב אור-עקיבא קיבל תקציבים ממדינת ישראל בסך של עשרות מיליונים, והנה עובדה מפתיעה: לפני כחודש ימים פרסם משרד הפנים סקר שערך ב-187 יישובים בארץ, והיו שם עשרה דירוגים לפי קבוצות.

קריאה:

אשכולות.

אפי אושעיה (העבודה):

"אשכולות" זה נקרא.

ההפתעה הגדולה ביותר שלי היתה, שהיישוב אור-עקיבא, שחשבו שהשקעות ההון בו יתרמו לפתרון הבעיות הקשות שהיו שם, לרבות האבטלה, הבעיות החברתיות, הבעיות הסוציו-אקונומיות ביישוב – התברר שמתוך 187 יישובים, כשמספר 1 הוא הכי טוב, היישוב אור-עקיבא נמצא במקום ה-182. זאת אומרת, שכל השקעות ההון ביישוב לא סייעו במאומה, והמשפחות עם המצוקות הקשות – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אפי אושעיה (העבודה):

אני מדבר על זה.

ואני אומר, אדוני חבר הכנסת בדש, שהתקציב הזה לוקה בדבר אחד יסודי: הוא לוקה בכך – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אתה הזכרת קודם שעומר נמצא במקום השני – – –

אפי אושעיה (העבודה):

נכון, אני מברך אותך על כך.

חגי מירום (העבודה):

אתה עומד בראש יישוב שמבחינה סוציו-אקונומית הוא פריחה אחת גדולה, וצריך לחזק את היישובים האחרים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת בדש, העובדה שעומר נמצא במצב שהוא נמצא בו היום – זה ודאי מפני שגרים שם חברי מפלגת העבודה. זה היישוב שקיבל הכי הרבה קולות בעורף, לפי מה שאני מבין, אחרי טבעון. אני מברך אותך על היישוב שאתה עומד בראשו.

לעצם העניין, אני מבקש לחזור לעניין של אור-עקיבא: אינני נגד החוק, אבל אני בעד בשורה של ממשלה, שהבטיחה לנו שלום בטוח – את זה נשאיר לדיון אחר – אבל הבטיחה כלכלה חדשה, פריחה מחודשת. איפה הבשורה החדשה של הממשלה הזאת, שכל הבשורה החדשה שלה בתקציב שמובא לפנינו היא מס על סיגריות, התייקרות הדלק ואגרת בריאות?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אפי אושעיה (העבודה):

אני תיכף מדבר על זה. אדוני, אתה כל רגע מפסיק אותי. אני מבקש מגברתי להוסיף לי גם את זמן הפציעות של חבר הכנסת בדש.

היו"ר נ' חזן:

לא. תהיה לך הסתייגות נוספת עוד מעט.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש לומר, שכל שהבשורות של התקציב הזה הן מס על סיגריות, התייקרות הדלק, אגרת בריאות בבתי-הספר, פגיעה בקשישים ושליחת יד לכיסם של הקשישים בעצם העובדה שלא מעדכנים את מדרגות המס ונקודות הזיכוי, וכך הלאה והלאה.

לעצם העניין, חבר הכנסת בדש: המענקים לעידוד השקעות הון הם מענקים חשובים מאוד, והייתי מצפה שייתנו פתרון במקומות שזקוקים לפתרון. איפה זקוקים לפתרון? דווקא במקומות שהצביעו עבור הליכוד: עיירות הפיתוח, יישובים בצפון הארץ, בדרום הארץ, אנשים שציפו לממשלה שלא רק תשאיר את המענקים כפי שהיו, אלא גם תגדיל אותם.

מה אומרים חכמי הליכוד? אלה בין כך ובין כך מצביעים בשבילנו. נלך לחזק אחרים, ניתן מעמד של אזור פיתוח א' ליהודה ושומרון. על חשבון מי? על חשבון הקיצוץ בעיירות הפיתוח. דווקא היום המענקים הללו חשובים, אלה מענקים שיכולים למשוך משקיעים זרים. ובניגוד לתמונה שמנסה לצייר ראש הממשלה, המשקיעים הזרים אינם עומדים בפתח, הם אינם מתדפקים לנו על הדלתות. תהליך השלום תקוע. שמעתי שהערב ממשיכים לחזר אחרי ערפאת שיסכים לקבל את חברון, אבל בינתיים

התהליך תקוע. שער החליפין איננו ריאלי, הריבית גבוהה מאוד. הממשלה דיברה על הפרטה, אפילו הפרטת רשות השידור, ואין שום הפרטה. יש מחסור גדול מאוד בתשתיות.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אפי אושעיה (העבודה):

יש מחסור גדול מאוד בתשתיות מתאימות לתעשייה, ובמצב כזה שיעור — — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אושעיה, אתה צריך לסיים.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי, הבנתי את הצליל ותיכף אסיים.

שיעור המענק מהותי מאוד, הוא מהותי לצורך הורדת רמת הסיכון ולמשיכת משקיעים זרים. הקיצוץ במענק, גברתי היושבת-ראש, יביא להקפאה למשק, לאבטלה ולהברחת המשקיעים.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה.

אפי אושעיה (העבודה):

תני לי רק לסיים בינתיים, עד שיבוא הבא אחרי.

היו"ר נ' חזן:

לא, הבא אחר כך נמצא במליאה. תודה רבה, חבר הכנסת אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש רק לומר לחבר הכנסת בדש – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אושעיה, תודה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני כבר מסיים, גברתי, אני רק רוצה לתת תשובה לחבר הכנסת בדש.

לגבי הנושא של אור-עקיבא, אמרתי שאני מסכים שצריך לבדוק את החוק לעידוד השקעות הון. אבל מה עשתה הממשלה? היא לא אמרה: בואו נבדוק איפה החוק עוזר, אם זה עוזר לעובדים או לבעלי ההון. היא אמרה: קודם כול נקצץ. פעם נקצץ ב-10%, אחר כך נעלה, אחר כך נוריד.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אושעיה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

בקטע הזה, שאתה מזכיר אותו, בדיוק – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בדש.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, אבל ועדת-גבאי – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בדש. חבר הכנסת אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, אני מסיים ואני מודה לך מאוד.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת יוסי ביילין, בבקשה. גם לך תשע הסתייגויות, ואפשרות לנמק שתיים בשלב זה.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאנחנו עוסקים בו עכשיו, החוק לעידוד השקעות הון, הוא אחד הדברים שניתן בקלות לנצל אותם לצעדים מאוד פופוליסטיים, ואני חושב שהדרך הצינית ביותר לניצול שלו היתה כאשר הממשלה החליטה לפני ימים לא רבים שהשטחים המוחזקים יהיו מחדש בבחינת אזור עדיפות א'. חשבתי הרבה על ההחלטה הזאת, ואפשר בהחלט לומר שהיא נובעת משינוי אידיאולוגי שבא בעקבות המהפך של 1996. ההחלטה הזאת התקבלה אחרי אירוע הטרור הטרגי שבו נהרגו אם ובנה בבית-אל, והיתה כנראה תחושה בממשלה שצריך לקבל החלטה בעלת משמעות סימבולית. נדמה לי שההחלטה שהתקבלה היתה הטעות הגדולה של הרעה מכל ההחלטות והרע שבכל העולמות.

אם הממשלה היתה מחליטה, מתוך תפיסתה האידיאולוגית, שהיא עושה מעשה בעל משמעות למתנחלים בשטחים, הייתי יכול להבין את זה. אילו היתה מחליטה לטפל בבעיה מסוימת, בכביש מסוים, במבנה ציבור מסוים, הייתי יכול לומר שזה לא לטעמי או כן לטעמי, אבל אני יכול להבין שממשלה שיש לה תפיסה אידיאולוגית של הרחבת ההתיישבות בשטחים עושה את זה. הרי הממשלה האשימה את הממשלה הקודמת בכך שגדל מספר התושבים בשטחים ב-50%. מישהו צריך לשאול את עצמו איך זה יכול להיות – אם זה נכון, אני לא בטוח שזה המספר, אבל בוודאי גדל המספר – שבמשך ארבע שנים, 1992-1996, גדל מספר התושבים בשטחים בשקט כזה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

עשיתם דברים טובים.

יוסף ביילין (העבודה):

נכון. אבל תחשוב, חבר הכנסת בדש, על השקט שבו זה עבר. הרי אם זה נכון שהמספר גדל כל כך – מה, העולם לא שם לב? היה צריך שתיבחר ממשלה חדשה, שייבחר ראש הממשלה, יבוא מר נתניהו לאמריקה ויגיד לממשל, מול שני בתי הקונגרס, שגדל המספר ב-50%. וחשבתי: הרי בעצם כל העניין נובע מהרעש ומהצלצולים, כי אם באמת היה עניין לנתניהו להגדיל את המספר של התושבים בשטחים, יכול היה להמשיך באותה דרך. לשיטתו אני אומר את זה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

בזה אני מסכים אתך.

יוסף ביילין (העבודה):

אתה תסכים אתי גם בדברים הבאים שלי, תיכף תראה.

ואז אני אומר כך: מה עשתה הממשלה בהחלטה של אותו יום שישי? מצד אחד, היא לקחה את המתנחלים והפכה אותם לכתובת של אלימות פלשתינית חריפה עוד יותר, משום שזה הקפיץ את הפלשתינים והקפיץ את האמריקנים והקפיץ את האירופים, וכולם אמרו איזה דבר נורא זה שנתנים אזור עדיפות א' להתנחלויות. מצד שני, המתנחלים עצמם לא קיבלו שום דבר. למה? כי להחלטה הזאת שהתקבלה לא נלווה תקציב. כל העניין כרוך בוועדת שרים. עוד תוך כדי ישיבת הממשלה מטלפנים מאי-שם מלשכת ראש הממשלה לכל הבירות האירופיות וגם לארצות-הברית ואומרים: תשמעו, ההחלטה הזאת זה שטויות, זו רק הכרזה, לא יקרה כלום בשטח.

זאת אומרת, לקחו את החוק הזה של עידוד השקעות הון וניסו להרוויח את כל העולמות. מצד אחד, להפיס את דעת המתנחלים. יגידו: חברה, יש לכם עכשיו ממשלה חדשה, עדיפות חדשה, אתם בעדיפות עליונה. מצד שני, להגיד לעולם: אל תיקחו אותנו ברצינות, אנחנו לא מתכוונים באמת לבנות אפילו בית אחד. הבטיחו למשרדי החוץ בעולם שלא יהיה שום דבר בשטח. זאת היתה ההבטחה.

קרה בדיוק ההיפך: המתנחלים הם אלה שנפגעו, משום שנחשפו עוד יותר לאלימות ולביקורת, והעולם לא קיבל את עצימת העין הזאת, או את הקריצה שזה לא רציני. קיבלנו החלטות בין-לאומיות קשות ביותר מארצות-הברית, דרך האו"ם, דרך הפסגה שהיתה בדבלין, באותו יום ממש, של כל מנהיגי אירופה, ואנחנו חוזרים לתחושה הנוחה והטובה של בידוד בין-לאומי. בשביל מה? אני תמיד אומר: בשביל מה? אני תמיד מנסה לחשוב על האחר ולהיכנס לנעליים שלו, או לראש שלו, או לאיזה מקום שבו אני יכול להבין מה הוא רוצה.

אני אומר: נניח שאני הייתי פלשתיני, נניח שאני הייתי ליכוד, נניח שאני הייתי צומת, איך הייתי רוצה למקסם את האינטרס שלי? זה ההיפך. אני אומר: אילו אני הייתי נתניהו והייתי אומר שאני רוצה לעשות הכול בשביל להרחיב את ההתנחלויות ויחד עם זה לא להזיק לישראל בעולם, הייתי עושה

בדיוק ההיפך. להוביל את עצמנו למצב של בידוד בין-לאומי, שלא היה כמוהו זה ארבע או חמש שנים, ומצד שני לפגוע במתנחלים עצמם – בשביל מה?

ופה אני מגיע לחוק עצמו. יש כאן החלטה שאולי בסופה של הדרך – הזכיר קודם חבר הכנסת בדש את ועדת-גבאי – היא לא בלתי נכונה לגבי החוק לעידוד השקעות הון, ותיכף אגיד מה דעתי בנושא הזה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

יוסף ביילין (העבודה):

שאתה חולק עליה.

מה כאן הבעיה עם השינוי? מה כאן הבעיה עם החוק שמונח לפנינו בחוק ההסדרים? נניח שיש חוקים שיש עליהם ביקורת, שהם טובים פחות או טובים יותר. כאשר אתה בא למשקיע ואתה אומר למשקיע: בוא תשקיע בישראל בהקשר זה, או באירלנד, שזה גם כן מקום שנותן עדיפויות להשקעות, או במקום אחר, הוא אומר לך, דבר ראשון, מעבר לנושא של יציבות מדינית, שזה תמיד תנאי, הוא אומר: תגיד לי מה הם חוקי ההשקעות באותה מדינה. כל מדינה יש לה חוקי ההשקעות שלה. יש מקומות שבהם זה מעניקים, יש מקומות שבהם זה מיסוי, יש מקומות שבהם נותנים לך את הארנונה, יש מקומות שנותנים דברים אחרים. הדבר החשוב ביותר הוא לדעת למה אתה הולך. הולך המשקיע — — —

קריאה:

יציבות.

יוסף ביילין (העבודה):

יציבות אמרתי בהתחלה. בוודאי, יציבות.

הולך המשקיע, מתרשם, חוזר לדירקטוריון שלו ואומר: אני ממליץ על השקעה בישראל בתחום מסוים. בהרבה מאוד מקרים הוא מדבר על דבר שיקרה בעוד כמה שנים. אומר הדירקטוריון: אתה בטוח ששם יש יציבות חוקתית? אתה בטוח שהחוקים של היום יהיו גם מחר? אתה מניח שהשיקולים שעל-פיהם אנחנו מחליטים היום להשקיע בעוד ארבע שנים יהיו תקפים גם אז? הוא אומר: תראה, זאת מדינה יציבה, אחראית, עם חוקים שלא משתנים מהיום למחר. כאשר אתה בא ואומר, בגלל שיקולי תקציב: אני עושה שינוי דרסטי בחוק לעידוד השקעות הון, כתוצאה מזה אתה גורם לאנשים

שהחליטו לפני שנתיים להשקיע בישראל להשקיע בסיטואציה שהיא שונה לחלוטין מבחינת הכדאיות שלהם. זה גורם לכך שאנשים אומרים לך: אנחנו לא נשקיע בישראל משום שזאת מדינה שמחליפה מדי פעם, או באופן תכוף מאוד, את הפרמטרים של ההשקעות.

אני חושב שבלי כל קשר לשאלה האם האחוז שנקבע הוא נכון או לא – ויש לי מה לומר על זה – עצם העובדה ששינוי דרסטי כזה קורה בתקציב אחד, זאת טעות ממדרגה ראשונה. כששואלים מה לעשות – בזה אסיים, אמשיך את הדברים האחרים מאוחר יותר – ההצעה שלי היא זאת: כיוון שאני מסכים שצריך להוריד את האחוזים בכל אזור, אני הייתי הולך על הפחתה הדרגתית, מדי שנה, של החוק לעידוד השקעות הון. הייתי מחליט שאני מוריד מדי שנה 3%, 4%. הייתי מודיע לעולם כולו שזאת שנים אני אגיע לרצפה מסוימת, נניח ל-20% או משהו כזה, ואז אני אחליט אהכוונה שלי, שבמשך אם אני ממשיך או לא. אבל הייתי אומר לעולם: תדעו לכם, מי שמשקיע ב-1997 מקבל אחוזים מסוימים, ב-1998 – 3% פחות, ב-1999 – עוד 3% פחות, ואז אתה יכול לבוא לדירקטוריון שלך ולהגיד: בואו נשקיע בעוד שנה, כי נקבל יותר מאשר בעוד שלוש שנים.

מה שקורה כאן זאת החלטה שלפי דעתי היא מסוכנת במצב שבו גם מבחינה בין-לאומית אנחנו נמצאים בסיטואציה שונה לחלוטין, ואם העולם ידע שזאת מדינה שאין בה יציבות בחוקי ההשקעות, אנחנו עלולים לשלם על זה מחיר יקר ומיותר.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת פיני בדש, ודאי תרצה לשמוע את דבריו של חבר הכנסת בן-עמי.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר נ' חזן:

ודאי. לא רק זה, אם תרצה, תוכל לעלות על הדוכן ולהשיב.

שלמה בן-עמי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, נדמה לי שבניגוד למה שמקובל, רמת סבסוד ההשקעות או רמת החוק לעידוד השקעות הון בישראל איננה גבוהה במיוחד בהשוואה למה שמקובל במדינות שלא ניתן להגדיר אותן כמדינות סיכון, לא מבחינה ביטחונית ולא מבחינת רמת התשתיות שלהן.

מקובל לחשוב שאתה רשאי להוריד את סבסוד ההשקעות אם מתקיימים התנאים הבאים, וזה דבר שמקובל בעולם: אם, למשל, השוק הפיננסי באותה מדינה הוא משוכלל ואין תלות מיוחדת בהון ממשלתי; מרכיב שני – אם יש תשתיות מתאימות בתחבורה, בתקשורת; מרכיב נוסף – הסכמי סחר שקשורים במצב מדיני יציב. אלה הם מצבים שבדרך כלל מאפשרים לחסוך בחוק עידוד השקעות הון, זה קורה בדרך כלל בעולם.

נדמה לי שהמצבים האלה לא מתקיימים היום בישראל. הרי שר האוצר בעצמו אומר, שאחד הדברים שצריך לעשות זה לשכלל את שוק ההון הישראלי, עדיין אין שוק הון אמיתי בישראל. זו הטענה שנשמעת תמיד מפי המומחים. התנאי הזה עדיין לא לגמרי מתקיים. אי-לכך יש הזדקקות להון ממשלתי. גם בשאלת התשתיות באזורי הפריפריה יש הרבה מאוד לשפר.

עניין חשוב נוסף, שאלה שנשארת פתוחה היא, שהממשלה לא הגישה כאן תוכנית ברורה מה היא אמורה לעשות עם הכספים שייחסכו מהקטנת רמת הסבסוד של ההשקעות, מה יעשו עם 450 מיליון שקל שייחסכו? יש איזו תוכנית?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

510 מיליון שקל זו ועדת-גבאי, ו-205 מיליון זה – – –

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן, אני יודע, חלק הגדירו כהשבחת כוח אדם בפריפריה, קידום פרויקטים בתשתית, ביוב, תקשורת ושירותים וכיוצא בזה. כשאתה מדבר על השקעה בכוח אדם במקביל לקיצוץ בסבסוד ההון, ההשקעה בכוח אדם היא תהליך הרבה יותר הדרגתי מכדי שהוא ייתן פירות, ואילו הקיצוץ המיידי בסבסוד ההון יכול להיות בלא ספק בעל אפקט שלילי. אני חושב שהדבר לא נעשה לגמרי בהקשר של מציאות מדינית מתאימה, זה לא נבון לעשות קיצוץ מן הסוג הזה בשעה ששאלת היציבות המדינית עדיין נמצאת פה באוויר, ולא לגמרי ברור לאן הולך תהליך השלום עם הממשלה.

חבר הכנסת בדש, שמעתי אותך קודם מותח ביקורת על בייגה שוחט, על זה שהוא בעצמו חתר להוריד – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

שלמה בן-עמי (העבודה):

מאה אחוז. יש מלת מפתח בעניין הזה – הקונטקסט. ההקשר שבו בייגה שוחט עשה את זה הוא, שהיה עידוד השקעות מתוקף השינוי האובייקטיבי שהתחולל בישראל בתהליך השלום, היתה צמיחה גדולה. זאת אומרת, הקונטקסט של ההצעה שלו היה שונה לחלוטין מההורדה הדרסטית שאתם עושים כאן. ההורדה הדרסטית נעשית כאן בהקשר של שינוי לרעה בתנאים, אתה מבין? זה ההבדל. לצערי, הוא לא הספיק לענות לך, אבל אילו אני במקומו, זה מה שהייתי אומר לך. יש פה הקשר שונה לחלוטין של השינוי, ואי-אפשר להתעלם מן הדבר הזה. כאשר אתה מכניס את המשק לתהליך של מיתון מתוקף הנסיבות שאליהן נכנסתם עם תהליך השלום, כאשר המיתון הולך בעקבות הקיצוצים בתקציב, אני לא מבין מדוע צריך גם להרוג את העניין של עידוד השקעות הון.

יש עניין שצריך להביא אותו בחשבון, והוא תמוה בעיני: הקיצוץ הגורף והשוויוני בשלושת התחומים של חקלאות, תיירות ותעשייה. זה נראה תמוה משום שצריך לקבל שיש הבדל בצרכים של כל אחד מן הענפים האלה – לא דומה החקלאות לתיירות, לא דומה התיירות לתעשייה, לא דומה תעשיית הטקסטיל לתעשיית ההיי-טק. יש מידה של שרירות לב והעדף גמישות והתאמה למציאות בהורדה הגורפת הזאת, שבלא ספק תפגע, וחבל שכך נהגו.

חבר הכנסת אורי אור אמר שנפתח החור במנהרה, את החור במנהרה פתחו כדי שיבואו תיירים, אתה יודע שיש ירידה רצינית בתיירות, והיא נובעת – שוב פעם חוזרים לאותו עניין – ממצב תהליך השלום. כיצד גם שם אפשר להוריד את הכורת? אני שייך לאלה שחושבים, שהמדיניות הכלכלית של הממשלה הקודמת היתה בעצם יותר מדיניות חוץ מאשר מדיניות כלכלית. מדיניות החוץ של הממשלה הקודמת היא זו שיצרה את השינוי הכלכלי, את הצמיחה, את האפשרות להשקיע, להגדיל את תקציב החינוך, להשקיע בתשתיות. לממשלה הקודמת בעצם היתה בעיקר מדיניות חוץ והיא שינתה, לכם אין מדיניות חוץ, אז מה אתם נוגעים בכלכלה בצורה כל כך אלימה ובמידה דרסטית?

צריך לראות את הדברים בהקשר הרחב, אנחנו מסתובבים ורואים זאת היום. אתה מכיר את האזור שלך, אולי לא בעומר עצמו אבל אתה רואה את זה בבאר-שבע, בדימונה, באופקים, יש תחושה של

שינוי לרעה באווירה. מספרים על בריחת משקיעים. לפני כמה זמן היתה פה השרה לימור לבנת, היא סיפרה שהיא היתה בניו-יורק ועמדו בתור כדי לדבר איתה על השקעות. נדמה לי שהממשלה יוצרת כאן תמונה מעוותת. אני לא בטוח שעומדים בתור להשקעות כפי שעמדו בתנאים הטובים ביותר שיצרה הממשלה הקודמת. כך שהחיתוך הגס הזה לא טוב לנו.

לאנשים יש בדרך כלל דעה לא מדויקת לגבי עידוד השקעות הון. אנשים חושבים שזה צריך ללכת לתעשיות כמו טקסטיל, לתעשיות הפריפריאליות. אני לא בטוח שאין צורך גם בתעשיות המתוחכמות, המהלך שעשתה הממשלה הקודמת לגבי "אינטל" הוא דוגמה. אחת הזעקות הגדולות שיש בעיירות הפיתוח היא שהם תמיד תקועים עם תעשיות המחט. אתה רוצה להביא למקומות האלה – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הוציאו עכשיו טקסטיל אלקטרוני.

שלמה בן-עמי (העבודה):

בשביל שיבוא טקסטיל אלקטרוני במקומות שאין תשתיות ואין כוח אדם מתאים, אתה צריך לעודד, ליצור את התנאים. כך שלא נכון שהעידוד הזה אמור לסייע רק לתעשיות הישנות, הוא חיוני גם לתעשיות אחרות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בן-עמי, תתחיל לדאוג, בעוד דקה יהיה צלצול ועל כן תחתור לקראת סיום.

שלמה בן-עמי (העבודה):

בסדר גמור.

אם אני הייתי משקיע זר, צופה זר שמסתכל על המציאות הישראלית, הייתי רואה היום את ישראל כאזור סיכון. זו לא איטליה, זו לא צרפת, זו ודאי לא ארצות-הברית, זה אזור סיכון, יש אי-בהירות, אנחנו תקועים שישה חודשים וחצי עם איזה רחוב בעיר אבות שיש בה הרבה דת, הרבה תסיסה והרבה אמוציות, וזה היה מבהיל את המשקיע הזר. אם הייתי מסתכל מבחוץ הייתי רואה שהמצרים משתלחים בראש הממשלה משום שהוא לא מקיים הבטחות, הייתי רואה שיש בלימה בנורמליזציה עם העולם הערבי, הייתי רואה שאין כלל קצה חוט להתחיל משא-ומתן עם סוריה, שגם אם יעשו את העניין עם חברון איש לא יודע איך יימשך המשא-ומתן עם הפלשתינים, הייתי רואה את זה כאזור סיכון. אחר כך אומרים לי: גם עידוד בהשקעה שהיתה לך קודם, לא יהיה לך.

זה מהלך לא נבון, הוא לא טוב לכלכלה הישראלית, הוא לא מהלך מחושב כדי להתאים לאינטרסים האמיתיים. הוא חיפוש של קיצוץ בכל מחיר. אז ניסו קצבאות ילדים וזה לא הלך, ניסו פה, ניסו שם, נפלו על עידוד של השקעות הון בזמן של מיתון, בזמן של אי-יציבות פוליטית. זה רק יעשה רע לישראל, רע לפריפריה ורע לכלכלה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בן-עמי.

חבר הכנסת פני בדש מבקש שוב לנצל את זכותו כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים לעלות לדוכן. מובן שידווח על כך גם לחבר הכנסת מיכאל איתן, יושב-ראש הקואליציה.

פני בדש (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, שני הנואמים האחרונים נתנו נאום ענייני, אינטליגנטי. אני עולה להגיב על הנושא המרכזי שהם דיברו עליו ואגע בו כדי לחדד אותו. בחלק גדול מהדברים אני מסכים אתכם, אלה טיעונים שאני טענתי בפני שר האוצר לפני יומיים. אגב, התקציב לא קוצץ, 1.9 מיליארד שהיו נשאר, אלא שהחלוקה הפנימית היא ש-1.4 מיליארד שקל השאירו לחוק לעידוד השקעות הון, ועוד חצי מיליארד שקל לוועדת-גבאי.

אני מאוד מוטרד מכמה נושאים בוועדת-גבאי. גם שר האוצר הסכים אתי שיש בעיה עם 100 מיליון שקל בחלוקה הנקודתית שעוד אין לה קריטריונים, לא יודעים מי יחלק את הכסף הזה ואיך יחלקו אותו. זו נקודה מסוכנת. אנחנו לא רוצים לחזור לתקופת הפתקים, שמנכ"ל זה או אחר, או שר זה או אחר, יחלק את הסכומים לפי שיקולים פוליטיים ולא לפי שיקולים ענייניים נקודתיים. כולנו חרדים לגבי 100 מיליון שקל אלה, גם שר האוצר. הייתי בעד הגישה, שאם היום עדיין לא ברור לאן זה ילך – חלק מדברים על תשתיות, חלק מדברים על חינוך, ואני לא יודע עוד על מה – אמרתי: תעשו תקופת מעבר, תובילו חלק מן המהלך של ועדת-גבאי, ולא במכה אחת.

100 מיליון שקל נוספים להכשרה מפעלית – לא מתאים ששני משרדי ממשלה יבצעו הכשרה כזאת. למשרד העבודה והרווחה יש תקציב גדול לצורך העניין הזה, הוא לא נוצל עד תום אף שנה, ומה שנוצל בחלקו נוצל לא לצרכים אמיתיים אלא כדי להוציא את הכסף אם בעבודות יזומות בקרן הקיימת, אם לשיפור מעמד של תופרת מדרגה ב' לדרגה ג'. לא זאת היתה המטרה. טענתי ש-100 מיליון שקל אלה הם במסגרת העבודה והרווחה, ולא יכול להיות שהתמ"ס יבצע את ההכשרה הזאת.

דבר נוסף. היו שם עוד 20 מיליון שקל שלטעמי הולכים ללובי של עסקים קטנים. מבחינתי, אני אתכם בעניין הזה, זה פוליטי, נטו.

אשר לכסף נוסף לשיווק בחוץ-לארץ. השיווק הוא דבר מאוד חשוב. היו 60 מיליון שקל, היתה ביקורת של מבקרת המדינה על דרך הוצאת 60 מיליון השקל ועל דרך ביצוע השיווק בחוץ-לארץ, היו לה השגות גדולות בעניין. היא אמרה שחלק גדול מהכסף לא הוצא בצורה נכונה, עניינית ומקצועית.

אחרי ביקורת כזאת אי-אפשר להקפיץ את זה ל-205 מיליון שקל, פי שלושה-וחצי. אפשר להכפיל, אפשר לבצע איזה מעבר, אבל אי-אפשר להגדיל את זה בשנה אחת בצורה מסיבית ב-300%. כאשר היתה ביקורת שזה לא נעשה באופן כל כך טוב, וחלק מזה הולך לביטוח, אישית חשבתי שזה לא צריך להיות במאסה כזאת אלא רק בחלק.

צריך לזכור שהאופציה של פטור לעשר שנים נשארת, והפטור טוב לחברות ההיי-טק, שבתחום הזה הולכות פחות על השקעה בציוד ויותר על פטור ממס. יש תוספת של 25% פטור ממס לשנתיים הראשונות הרווחיות לגבי חברות שמקבלות את ה-24%. זאת אומרת, זה שווה ערך ל-3%-4%. מהשנה שהחברה מתחילה להרוויח היא מקבלת עוד שנתיים של פטור 25%, זו כאילו תוספת של 3% בהשקעה. יש עוד הטבות שלא דיברנו עליהן.

היתה בעיה. אחת הסיבות שרצו להוריד את המענקים היתה כאשר אמרו: ל"דנהיל" נתנו כסף וזו היתה רמאות, ל"כיתן דימונה" נתנו כסף וזו היתה רמאות. זה יצר אווירה לא טובה – – –

קריאה:

ל"דימונה טקסטיל".

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ל"דימונה טקסטיל". זה יצר אווירה לא טובה. אם יש בעיה במערכת שאישרה את הדברים האלה או ניהול כושל, זה לא אומר שצריך לשפוך את התינוק עם המים. זה אומר שתחליפו את המנהלים, תקבעו קריטריונים ברורים ולא יהיו שוב "פישולים", כשמפעלים שלא מגיע להם התגנבו או שהם קיבלו מעל ומעבר. צריך להקשיח ולקבוע דברים יותר ברורים.

טענתי, למשל, שבחוק צריך לעשות שינוי שיביא למצב שאנשים לא יקבלו כפול, גם את הפטור ממס וגם את המענק על הציוד. איך עושים את זה? אני מכיר את זה מקרוב כי אני רואה איך עושים זאת, ולכן אמרתי שצריך לתקן את החוק. חברת ההיי-טק מקבלת את הפטור ממס לעשר שנים. החוק אומר שחברת בנייה להשכרה שמשכירה 51% לחברה שיש לה מפעל מאושר מקבלת גם היא מפעל מאושר. אותה חברה הקימה לה חברת-בת, בנתה לעצמה מבנה, השכירה לעצמה 51% ואת היתרה קיבלה מפעל מאושר. זה היה כפל הטבה. היה צריך לטפל בזה ולמנוע זאת, לא אמרנו שלא צריך לעשות שינויים.

עמדתי על זה גם כשנלחמנו על 30% וגם כשזה היה 24%, התעקשנו שמפעלים גדולים לא יקבלו מענק גדול כל כך. "אינטל" טוב או לא טוב, אני חושב ש"אינטל" עשה הרבה לתעשייה הישראלית, אבל היה מוגזם לתת לו ל"אינטל" 600 מיליון דולר כשכל הביצים בסל אחד. צריך היה לעשות את הדירוג למפעלים מעל סכום מסוים, מקטנים, בינוניים ומעלה, ולדרג אותם. נניח עד 50 מיליון דולר – 30%, מ-50 מיליון דולר עד 100 מיליון דולר – 25%, מעל 100 מיליון דולר – 20%. כך קורה גם במדינות העולם: באירלנד – 66%, בצרפת יש מקומות עם 70%, בארצות-הברית – 40%, גם שם זה לא בחקיקה, אנחנו המדינה היחידה שבה זה מופיע בחקיקה, אף שאתה צודק – היא משתנה.

עבדתי שנתיים מול משקיעים יפנים. היום היפנים אמרו לי: אתה תראה יפנים רק בסרטים, יפנים לא יבואו לפה. לקח שנתיים לשכנע אותם לבוא ובמהלך השנתיים ירדו מ-38% ל-34%, ל-30%. אי-אפשר כך, אתה צודק. הטענה המרכזית היא, שהתקופה הפוליטית היא לא כל כך טובה, האווירה הכלכלית לא כל כך טובה, יש סגירת מפעלים בעיירות הפיתוח וטענו שדווקא בתקופה כזאת זו סכנה והעיתוי לא טוב. היה צריך לעשות זאת בדירוג של 3%-4%, אבל צריך להיות ברור שמשקיע שרוצה לבוא מחוץ-לארץ ולהרוויח – שיקדים. לצערי הרב, אני מסכים אתכם בזה.

הטענה המרכזית של האוצר היתה, שיש בקנה 3 מיליארדי שקל של מפעלים שמחכים בתור. אמרו, שאם ב-20% יישארו 2 מיליארדים, 1.5 מיליארד, יש לנו כיסוי ולמה לתת יותר? לתומי חשבתי שההערכות שלהם אינן נכונות. מבדיקה שעשיתי אצלי בשטח נראה שכמעט אף אחד לא יבוא. דבר נוסף: אם הם יחזרו חזרה ויגידו "טעינו" ונוסיף 5% – לכן הכנסנו 5% מינהלי – בכך כבר פגעת במוניטין וביציבות. להרוס מוניטין זה דבר שאפשר לעשות בקלות, להחזיר מוניטין זה יותר קשה, קשה להחזיר את הגלגל אחורה. לצערי הרב, בנושא הזה אני חושב כמוכם, אבל במסגרת הפשרה – היה לי קשה עם הפשרה הזאת – אני מקווה שכולנו נתבדה ואכן גם ב-24% יבואו הרבה משקיעים. אם לא, יש הבטחה להעלות זאת עוד ב-5%, ואני מקווה שנצליח יותר.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת פני בדש. חבר הכנסת עוזי ברעם. חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חברת הכנסת יעל דיין, גברתי.

יעל דיין (העבודה):

בוקר טוב לכבוד היושבת-ראש ולחברי הכנסת הנכבדים. אני מקווה שאזרחי מדינת ישראל ישנים עכשיו. אילו הם היו ערים, צופים בדיון הזה או מאזינים לו, היתה להם סיבה טובה לנדודי שינה. אני גם רואה שאותם אנשים שהם בצד המקבל של הטבות ומתנות התקציב וחוק ההסדרים דווקא ישנים טוב מאוד הלילה, כי הם כבר קיבלו את חלקם ואמתחתם מלאה, בטנם שבעה ומן הסתם יש להם סיבה לשינה טובה. הם יבואו להצביע כדי שחש וחלילה לא ייגרע חלקם.

לי, למשל, לא היתה בעיה לקום באישון לילה, לבוא לכאן ולומר כמה דברים, משום ששנתי איננה כל כך יציבה וטובה בימים האלה. בשעה מסוימת הפסקתי לעקוב האם ראש הממשלה ישן בשקט במיטתו, או אולי, כפי שציפינו, ה"או-טו-טו" מתגשם ממש ברגעים אלה. דובר על אפשרות שמשו יקרה "עוד הלילה", אני רואה מייד סצנריו של מאה שנים של תרדמה, ואולי "עוד הלילה" קורה באמת ברגעים אלה. אם זה קורה ברגעים אלה, אני חושבת שיש לנו סיבה להתכונן לשנה אולי יותר טובה.

חגי מירום (העבודה):

"אולי עוד הלילה, דסדמונה".

יעל דיין (העבודה):

"אולי עוד הלילה, דסדמונה". חבר הכנסת מירום, לא הייתי רוצה שיקרה לנו מה שעלה בגורלה של דסדמונה, חס וחלילה. אבל אם ראש הממשלה נמצא ברגעים אלה, או בשעות הקרובות, בשיחת סיכום שלו עם היושב-ראש ערפאת, נותר לנו רק לתמוך בזה ונצא לפחות מה"או-טו-טו" עוד הלילה, אולי מחר ואולי מחרתיים. כי שישה חודשים ויותר שעברו מאז ה"או-טו-טו" הראשון הכניסו אותנו לא רק למתח עצבי של דברים שאמורים להתרחש ואינם מתרחשים, אלא הכניסו אותנו למה שנקרא ברפואה "קבוצת סיכון", שיש לה מגבלות של זמן מתי הסיכון הזה יתממש.

אני חושבת, שאנחנו על סף המימוש של הסיכון האיום והנורא אם ראש הממשלה לא מסיים לפחות את הנושא של היערכות מחדש בחברון, וכמובן של מה שמשמע מזה, ואלה תאריכים מסודרים להמשך יישום הסכמי אוסלו, בעיקר הפריסה מחדש הבאה.

בינתיים קורים דברים, המנהרה לא היתה הדבר היחיד שקרה, ואת החושך שראינו וצפינו בו בקצה המנהרה אנחנו רואים היום גם בשטחים וגם באזור ירושלים בצורה של בנייה מוגברת. כל העניין הזה הוא קצת כמו התקציב. אתה כאילו מוותר, מצד אחד מקיים את ההבטחה שלך לגבי אוסלו, ומייד, באותו רגע אתה מוכרח לאזן את זה עם בוחריך. על כל צעד נבון, או כוונה לצעד נבון של יישום הסכמי אוסלו, כמובטח, באה מייד תוספת סיכון עצומה, שכמעט גוברת על עניין פנימי חברון ויישום ההסכמים, בצורת עיבוי, או הרחבה, או אכלוס – יש לזה המון מלים – אבל המכשול אולי הגדול ביותר לשלום בתקופה הקרובה הוא כמובן נושא ההתנחלויות.

לא הייתי רוצה לראות חגיגה גדולה גם מצדנו ותמיכה מוחלטת מצדנו בעניין של פינוי חברון, ונעמוד אין-אונים כאשר נראה את ראש הממשלה וחבורת יועציו מקיימים איזה הבטחות שהן שהם נותנים כתמורה: אל תדאגו, בסדר, חברון, נתקענו עם זה, נצא משם, אבל נהיה על המשמר; אבל בינתיים, חבר'ה, 10,000 יחידות, 3,000 יחידות, 132 יחידות בראס-אל-עמוד וכן הלאה.

כפי שאמרתי, אני מקווה שראש הממשלה עושה את דרכו ברגעים אלה, נפשית ופיסית, למפגש אולי האחרון, אולי לפני האחרון, עם יאסר ערפאת, כדי לקדם אותנו ולפחות להוציא אותנו מקבוצת הסיכון שאנחנו נמצאים בה.

אם יש לי עוד דקה, בנושא החוק שמדובר בו היום – הסיפור כאילו זה דבר מנותק, איזה , איזה מחשבון שמופיע לנו על הצג ואנחנו קובעים, מסכימים ומצביעים בעד שינויים CALCULATOR בדבר שצריך להיות תוצאה של מצב כלכלי ותוצאה של מצב פוליטי. החירות הזאת לעשות עבודה על הנייר, לעשות תקציב, לעשות חוק הסדרים על הנייר, בלי שום התייחסות למה שקורה בשטח, זו כלכלה מנותקת, וזה יעלה לנו כפל כפליים מהחיסכון או מהקיצוץ המוצע.

אפשר להקטין את הסכום ואת האחוז שהממשלה נותנת לצורך עידוד השקעות הון, אבל כשמתקנים עושים את זה במצב של יציבות, מקטינים את זה במצב של צמיחה. כאשר אתה אומר: הכסף יבוא – כי יש תנאים אדירים להשקעות במדינת ישראל – אתה צריך לתת עידוד, אבל העידוד הזה יכול להיות מוגבל, או כפי שאנחנו גורסים, בקו מסוים ידע המשקיע, שאם הוא משקיע את כספו היום – הוא יכול היה לקבל בשעתו בסכומים של ה-30%, היום זה יורד; הוא ידע שאם הוא יבוא בעוד שנתיים, הוא יקבל עידוד ב-6% פחות; אם הוא יבוא בשנה הבאה ולא השנה, הוא יקבל ב-3% פחות.

מה זה ב-3% פחות? כדי להפחית ולעודד, עדיין אנחנו צריכים להיות ב-3% יותר מושכים אם אנחנו רוצים להוריד את הסכום שהוא מקבל. אם אנחנו מורידים את זה ב-10%, הכלכלה והיציבות הכלכלית בישראל צריכות להיות טובות יותר ב-10%. זה מוכרח להתאזן באיזה מקום. מבחינת היציבות, מבחינת המשיכה, מבחינת היכולת שלנו לעמוד בתחרות ומבחינת המוטיבציה של היזם להשקיע, אנחנו לא יכולים להוריד את זה ב-10% ולהוסיף על זה 10% בפועל בעניין עידוד ההשקעה.

חבר הכנסת יוסי ביילין דיבר כאן על פרמטרים קבועים של השקעות. החיים שלנו אינם בפרמטרים קבועים. פרמטרים קבועים של השקעות יכולים להתרחש באווירה כלכלית שיש בה קביעות מסוימת, קו מסוים. מה שהפכנו כאן זה לא את הפרמטרים של ההשקעות אלא את הפרמטרים של החיים שלנו. זו חברה שהיתה בפרמטרים של קו עלייה, לא רק בגרף של צמיחה כלכלית אלא בפרמטרים של קו עלייה במעמד הבין-לאומי שלנו, באטרקטיביות, בכוח המשיכה שלנו גם להשקעות וגם ליצירתיות. על מה אתם מדברים כשאתם אומרים פרמטרים קבועים? אנחנו נגענו בשלום, כמעט היינו שם, נגענו בחלום של עצמנו, של הורינו ושל הורי הורינו. מהנגיעה הזאת, מהקרבה הזאת, מהאפשרות הזאת, מעמדה של עוצמה בא שינוי – לעוף לנקודה של חוסר ביטחון כלכלי, של חוסר אטרקטיביות כלכלית. ירדנו ב-10% בהיותנו גורם של דחייה; לא רק שאנחנו לא מושכים, אנחנו דוחים מאתנו והלאה. אף אחד לא יודע לאן אנחנו הולכים, לא בכלכלה, לא במדיניות, לא לאן מובילים אותנו ולא למה אנחנו מחויבים גם בהיבטים הבין-לאומיים וגם בהיבטים הפנימיים.

לכן, לפני שמקטינים, לפני שמשנים ולפני שמציעים הצעות בלתי מתקבלות על הדעת, צריך קודם כול לבנות כאן אותה תשתית שלצערי בשישה חודשים הצלחתם להרוס, אותה תשתית שתאמר לאנשים: כן, אנחנו חברים במשפחת העמים שיש להם משנה סדורה גם בכלכלה, גם בחברה ובעיקר במצבנו הלאומי. ככל שניסוג מהיציבות הזאת, אי-אפשר לצפות שמישהו ירצה, במקרה הטוב, להשקיע כאן עם עידוד גבוה או אפילו עם עידוד נמוך יותר.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת יעל דיין. חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת נסים זוללי. חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת יונה יהב. חבר הכנסת אברהם יחזקאל. חבר הכנסת איתן כבל.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, צריך לברך אותו.

היו"ר נ' חזן:

זה נאום הבכורה?

איתן כבל (העבודה):

אני מאבד את בתולי.

הי"ר נ' חזן:

באמת? אם כך, אבקש להרשות לחבר הכנסת כבל לדבר עשר דקות רצוף, ללא הפרעות וקריאות ביניים.

אדוני, תרשה לי גם לברך אותך על נאום הבכורה בכנסת ישראל בשעה 04:00.

איתן כבל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תודה. האמת היא שלא בדיוק כך ציפיתי שיהיה הנאום הראשון שלי מעל במת הכנסת, לא דימיתי בנפשי שהוא יהיה ב-04:00.

חבר הכנסת בדש, אתה לא תפריע לי, ארבע שנים הפרעת לי. ובכל זאת השעה 04:00, אני לא יודע מי צופה בנו, אולי סהרורים ששנתם נודדת עליהם, כמו שקורה גם לי לפעמים.

אני חבר כנסת צעיר, עוד יומיים ימלא חודש ימים נטו לחברותי בכנסת, והאמת היא שזה התקציב הראשון שאני מסתכל עליו שלא כהרגלי בארבע השנים האחרונות כעובד משרד הבינוי והשיכון, כמי שהביא תקציב של משרד לאישור, ואני קצת נבוך. אבל אומרים לי שאלה כללי המשחק וצריך לנהוג על-פיהם.

הנושא שאני רוצה לדבר עליו, ולא עסקו בו כאן, לפחות לא שמעתי שעסקו בו, הוא הדיור. במכלול הנושאים והדיונים נדחק נושא זה, משום מה, הצדה, ולדעתי זה אחד הנושאים שעומדים להיות מהמרכיבים המרכזיים של הכלכלה הישראלית בשנים הקרובות.

אחת האגדות שמספרים היא, שהשנים 1989-1992 היו שנות הבנייה הגדולה ביותר במדינת ישראל. חברות וחברים, אני רוצה להודיע לכם שלא היא. בשנים 1992-1996 לא רק שנבנו יותר יחידות דיור, אלא גם נבנו יותר מטרים. לא רק זאת. בשנים 1989-1992 חלק גדול מהבנייה נעשה בפריפריה ובבנייה תקציבית ובהתחייבות רכישה, ואילו בשנים 1992-1996 הבנייה היתה בעיקר במרכז הארץ ובמסגרת השוק החופשי.

הרבה קיתונות של ביקורת נשפכו על ראש משרד הבינוי והשיכון בתקופה הזאת בשל פעולותיו, ולפי מה שקורה בימים אלה נראה לי שאנחנו עוד נתגעגע לתקופה של שיא המחירים שחווינו בתקופה הנכחית.

בזמן הזה הן משרד הבינוי והשיכון והן מינהל מקרקעי ישראל לא משחררים קרקעות במידה הנדרשת. הצריכה במדינת ישראל היא 50,000 יחידות דיור בשנה. לא יעזור – הציבור צריך דיור,

הציבור צריך מגורים. ועובדה היא, שלא רק שלא משחררים קרקעות, אלא גם אין התחלות בנייה. וגם אם הממשלה הזאת תתחיל לעשות מעשה בימים אלה, את התוצאות נראה רק בעוד כשנתיים ימים. אבל הממשלה לא עושה דבר. תוכניות יש מפה ועד להודעה חדשה; הן על הנייר, אבל בפועל לא נעשה דבר.

אם כבר היה פרויקט חברתי מן המדרגה העליונה כמו פרויקט "בנה דירתך" – גם אותו עיוותו ושינו. אני רוצה להזהיר, שאם לא ניכנס למשטר חירום נמצא את עצמנו – כולנו, כי בסופו של דבר כולנו אזרחי המדינה, בלי שום קשר להשתייכות הפוליטית והמפלגתית שלנו, יש לנו בנים, יש לנו בני משפחה וחברים – נמצא את עצמנו במשבר עצום. במקרה הטוב בעוד שנתיים, ובמקרה הגרוע בעוד שנה.

נקודה נוספת שבאה לידי ביטוי בתקציב הזה – בשבוע שעבר הזדמן לי לשמוע את ראש הממשלה בלובי החברתי, ופשוט הייתי המום מהציניות שבה הוא דיבר, כביכול למען השכבות החלשות. השכבות החלשות הן הנפגעות העיקריות מהתקציב הזה. אולי אני לא מומחה גדול בכלכלה, אבל כשצריך לקצץ מיליארדים, ולכאורה נותנים פתרונות לכולם – אני לא יודע מה הכיוון שלנו.

אני יודע דבר אחד – ביישוב ראש-העין, שבו אני גר, בשכונות הוותיקות, התוצאה של התקציב הזה תבוא לידי ביטוי מיד. במקומות אחרים פחות, אבל אצלי בשכונה זה יבוא לידי ביטוי, ועוד איך. מה גם שהממשלה הזאת מקבלת החלטה, ללא בושה, לתת אזור עדיפות א' חמש דקות מראש-העין, ויישוב שנותן את כל כולו כל השנים, כצאן ללא רועה למפלגת הליכוד, הוא לא מקבל דבר.

אני רוצה שתדעו שבמשרד הבינוי והשיכון, למשל, נקבע תקציב של למעלה מ-16 מיליון כסכום התחלתי, רק עבור תשתיות, לאכלוס הדירות ביש"ע. כל הסכומים שאנחנו מדברים עליהם פה ונאבקים עליהם, כל סעיף כזה הוא הרי לא של מאות מיליוני שקלים. כל סעיף כזה הוא פה עוד 20 מיליון, פה עוד 30 מיליון, פה עוד 40 מיליון, והסך הכול הכללי מצטרף לסכום הגדול.

חבר הכנסת בדש, אני לא יודע אם אתה יודע שמאות דירות מדינה נפלו ביש"ע. אם בתקופת שלטון העבודה היה מדובר על עשרות יחידות דיור, היום מדובר על מאות יחידות דיור. לפחות שייגשו לכל אחד מהפולשים ויסדירו את העניינים, כי מדובר בעשרות רבות של מיליונים שאפשר להכניס מייד לקופת המדינה, ואף אחד לא עושה דבר. לא רק שלא גובים מהם את הכסף עבור הדירות שפלו אליהן, אלא יתירה מכך, עומדים להסדיר את כל התשתיות מסביב. אבל אצלי, בראש-העין, שזה חמש דקות מאריאל, יש שכונות שלמות בלי כבישים, בלי תשתיות. שם נמצאת המצוקה, ואין מי שיאמר ואין מי שיגן.

יושבת פה קבוצה נכבדה של אנשים שנמצאת היום בקואליציה, שקיבלה את הכוח המסיבי – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

יש גם שכונות חדשות.

איתן כבל (העבודה):

כמי שמייצג גם את האזור שלו, אני חושב שזכותם להיאבק עבור כל מה שהם חושבים שהם צריכים להיאבק למענו, אבל הפערים הם עצומים, חבר הכנסת בדש. אתה ביקרת לא פעם אחת ולא פעמיים בראש-העין, אני יודע שיש לך חברים טובים שם, ואתה יודע שתמיד היית צריך לנסוע בזהירות בשכונה הוותיקה, כדי שלא תצטרך לבלות את הלילה בתיקון פנצ'ר בגלל הכבישים שבמקום. לעומת זה, בשכונות החדשות יש אוטוסטרדות.

אני גר היום בשכירות באחת השכונות החדשות. אין מה להשוות בכלל.

, לא אעלה READ MY LIPS הבעיות שאנחנו צריכים להתמודד אתן הן אדירות. ראש הממשלה אמר שום מסים. אבל התקציב הזה מבוסס ברובו הגדול על הכנסות ממסים. איך שתסובב את זה, אלה הכנסות ממסים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

בראש-העין, כל השכונות החדשות, בהיטלי השבחה, מתקציבי – – – ונשארו עודפים, אני יודע שבראש-העין נשארו עודפים.

איתן כבל (העבודה):

עודפים של מה?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

בפיתוח התשתיות של השכונות החדשות, "בנה ביתך" היה צריך ללכת לשיקום ראש-העין הישנה. דרך אגב, זה אחד הדברים שכאשר אתה היית במשרד השיכון ידעת – שבהטלי השבחה ומהעודפים של הפיתוח לקחת עוד קצת מהחדש כדי לשפץ את הישן, ואז אתה מתאזן מבחינה תקציבית.

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת בדש, היתרון שלך עלי עכשיו הוא שאתה בקואליציה ואתה קודקוד חשוב היום בוועדת הכספים. הנה יש לך הזדמנות לתקן את העוול. הגיע הזמן שתתקן את העוול הזה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני הצעתי הצעה.

איתן כבל (העבודה):

אבל מה אתה מציע לי?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פני בדש, אני רוצה להזכיר לך שזה נאומו הראשון של חבר הכנסת איתן כבל ולא נהוג להפריע לו, הגם שהוא מרגיש נוח והוא משרה אווירה של ביטחון. אשמח מאוד אם אדוני יברך אותנו לאחר מכן.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת בדש, היום אתה קודקוד. תביא את ההצעה הזאת, תשמיע אותה ותיאבק עליה.

עם זאת, אם כבר מדברים על ותיק וחדש – את העוול הגדול עשו בתקופה שנבנו השכונות החדשות, לא בתקופת שלטון העבודה, שבו היו צריכים לדאוג שכל שקל שמושקע בשכונות החדשות יושקע גם בוותיקות.

דרך אגב, זה לא רק שם. פרט ל-5,000 יחידות דיור שנבנו בראש-העין, נבנו עוד 115,000 יחידות דיור ברחבי הארץ, ובאופן יחסי ראש-העין היא עדיין מתקדמת מבחינת הפיתוח. אני מדבר על השכונות החדשות, אבל יש שכונות רבות שעדיין לא הסתיים הפיתוח שלהן, עדיין אנשים חיים שם בלי כבישים ובלי תשתיות מינימליות.

נקודה נוספת בעניין הזה. שר התשתיות הנוכחי מדבר על תוכנית, שהיא תוכנית מאוד גרנדיוזית – על פריסה ובנייה בפריפריה. אני מזהיר כאן. נכון שזה רעיון נהדר, אבל אם נחזור על הטעויות של השנים 1989-1992, בסופו של עניין נבנה בתים שאף אחד לא יגור בהם, שנצטרך למכור אותם במחירי סוף עונה, שאין בהם תשתיות, אין בהם מוסדות חינוך, אין בהם מבני ציבור; ואתה מכיר את הדברים האלה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אין היום דירות ריקות בפריפריה.

איתן כבל (העבודה):

ברור שאין דירות ריקות, כי מכרנו אותן במחירי סוף העונה.

אדוני היושב-ראש, אני מודה לכם על שנתתם לי את הזכות לנאום את נאומי הראשון. הורי תמיד אמרו: כשתנאם את הנאום הראשון שלך, אנחנו רוצים לראות אותך – – –

היו"ר ד' טל:

אני מניח שהם צופים בכך.

איתן כבל (העבודה):

מה קרה? עם כל הכבוד לבן שלהם, אני בטוח שהם ישנים שנת ישרים. תודה רבה לכם.

היו"ר ד' טל:

ודאי תהיינה הזדמנויות אחרות. תודה רבה, חבר הכנסת איתן כבל. אני רוצה לברך אותך, חבר הכנסת כבל, ויהי רצון שבכל אשר תפנה תשכיל ותצליח.

חבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני חייב לציין שהוא נאם את נאומו ללא נייר – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פני בדש, בעוד כמה דקות תהיה לך הזדמנות לברך אותו גם מעל הדוכן. בבקשה, חבר הכנסת כץ.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול, אני מרגיש חובה מוסרית לברך את חברי הכנסת לנקרי ושטרן על הצעד האמיץ שלהם ב-24 השעות האחרונות. העובדה ששני חברי כנסת בכירים בקואליציה מכירים בצורך להקים מדינה, מכירים בזכות של הפלשתינים להקים מדינה – אני חושב שזו פריצת דרך אמיתית, והלוואי שהייתי יכול לומר אותם דברים על הפעילות של הקואליציה בתחום התקציבי. אני חושב ששני חברי הכנסת האלה גילו אומץ לב ציבורי. חשוב מאוד שנעודד אותם, חשוב מאוד שנביע תמיכה בצעד שלהם. אולי לא כל אחד מאתנו יסכים לצעד הזה, אבל בהחלט יש להעלות על נס את אומץ הלב הציבורי שלהם.

לגבי מצב המשק הייתי רוצה לקרוא כמה דברים שכתב שר האוצר, כשהוא עוד היה, הייתי אומר בתחום האובייקטיביות שלו. הוא כתב כך: לפני 28 יום, שהם ארבעה שבועות, הושבעה הממשלה החדשה והיא נכנסה לתפקידה. מה מצאנו, שואל דן מרידור, אחרי שהוא נכנס לתפקידו? לא מצאנו משק קורס ולא משק מתמוטט. מצאנו משק שבשש או שבע השנים האחרונות נמצא בצמיחה מרשימה ויש בו אבטלה נמוכה מאוד. מצאנו משק שהיצוא שלו גדל בשנים הללו, ששווקים נפתחו לפנינו במזרח-אירופה, במזרח-אסיה ובשאר חלקי העולם. מצאנו משק שהחוב החיצוני שלו כחלק מן התוצר נמצא בירידה דרמטית משנת 1985 ועד לשנים האחרונות.

זאת אומרת, כאשר הוא נכנס לתפקיד, כאשר הוא למד אותו, היתה לו תחושה שממשלת העבודה הורישה לו ירושה טובה.

גם חבר הכנסת בדש יודע שצריך להבחין בין דברי דמגוגיה לבין דברים שאתה עושה אותם ביושר, בכנות, והייתי אומר גם במידה מסוימת של חברות, אף שאולי לא מחפשים את זה במקומותינו, אבל באיזה מקום אתה לא יכול להתעלם ממה שנעשה בארבע השנים האחרונות, עד שממשלת הליכוד עלתה לשלטון.

אי-אפשר להתעלם מן הכבישים. האמן לי, בחצי השנה האחרונה הייתי באזור שאתה גר בו לפחות שלוש-ארבע פעמים, לפני הבחירות ואחריהן. אי-אפשר שלא להתרשם מהכבישים שמובילים אל הנגב, ממפעלים שהולכים וקמים. אתה יודע מה, אפילו ממצבם של מושבים שאף פעם לא היה קל. יש שיפור ניכר.

לכן אני רק יכול להתפלל שהמצב הזה יימשך ושהנגב לא ייקלע למצב שמערכת הבריאות נקלעה אליו. כי, כפי שאתה יודע, מצב מערכת הבריאות קשה ביותר. מערכת הבריאות תלויה על בלימה. מערכת הבריאות נמצאת במצב שבו היא תמיד זקוקה למשאבים. אתה יודע שבכל העולם מערכת הבריאות נהיית יקרה יותר ויותר. מערכת הבריאות צורכת מכשור חדש, צורכת מחקר. האוכלוסייה מזדקנת יותר, תוחלת החיים גדלה, ולכן יש צורך במשאבים. במקום שהממשלה תאחז את השור בקרניו ותפתור את הבעיה האמיתית של מערכת הבריאות, והיא שאין מספיק משאבים, שתקציב מערכת הבריאות איננו מתעדכן כפי שצריך היה להתעדכן, תוך לקיחה בחשבון את כל הדברים האלה, מה הממשלה עושה? הממשלה לוקחת כסף שהיה מיועד לבריאות ובמחיר יד מבטלת את חוק

מס מקביל וגורמת לכך שכל מערכת הבריאות תצטרך לרדת על ארבע ולהתחנן לתקציב של המדינה, לתקציב של האוצר, וזאת, בשעה שיש דברים בתחום הבריאות שזועקים לפתרון.

אביא בתור דוגמה נושא שלא כל כך אוהבים לעסוק בו, נושא בריאות הנפש. בוועדת העבודה והרווחה הופיעו מומחים, וכולם הודו בפה מלא – נציגי ממשלה, נציגי בתי-החולים ונציגי קופות-החולים, והכו על חטא. הם אמרו, שמערך בריאות הנפש במדינת ישראל, מה שמקבלים חולי הנפש במדינת ישראל, פגועי הנפש, לא רק שהוא לוקה בחסר – היו ביניהם כאלה שאמרו שזה פשע מתמשך מאז הקמת המדינה; פשע מתמשך כלפי אוכלוסייה כל כך חלשה, אוכלוסייה שזקוקה לסיוע, אוכלוסייה שצריך לדאוג לה לדיור, שצריך לדאוג לה לתעסוקה, אוכלוסייה שמוזנחת זה הרבה מאוד שנים. עם כל השיפורים בתחום הפסיכיאטריה, הם מחפשים לא רק אשפוז ותרופות וטיפול רפואי טהור; הם זקוקים לכך שיום אחרי שהם עוזבים את בית-החולים לחולי נפש ידאגו להם לתעסוקה, ידאגו להם למקום לשים עליו את הראש. ולא דואגים להם. אין להם תעסוקה. זו בעיה בוערת ביותר, משום שאלפי משפחות סובלות, גם בני משפחותיהם סובלים. לזה צריך לדאוג.

אני לא מדבר על הגמלאים, שזו תרמית אחת גדולה. פה תקפתם אותנו, גם הערב הזה, ואמרתם לנו שזו אחיזת עיניים וזה שוחד בחירות. זה שוחד בחירות לתת לאנשים המבוגרים שבנו את המדינה הזאת? לתת מה שבמקומות אחרים נותנים בלי ויכוח שבו מאשימים בשוחד בחירות?

באנגליה לא אומרים שזה שוחד בחירות כשנותנים נסיעה חינם או חצי חינם לגמלאי ברכבת התחתית. עושים את זה בתור דבר מובן מאליו, משום שאזרחים ותיקים, גמלאים, אנשים מבוגרים, צריך להתייחס אליהם בכבוד. אנחנו לא חברה של אסקימואים; אנחנו חברה שמכבדת, שנוהגת לפי הכלל הכתוב בתנ"ך, לפי הכללים שחז"ל לימדו אותנו – "והדרת פני זקן".

כולנו מאמינים, ואני משוכנע שבתוך לבם גם חברי הקואליציה – כשהם היו באופוזיציה והצביעו בעד החוק הזה, הם האמינו בכל לבם שהם גומלים להוריהם על מה שנתנו להם כל השנים; על מה שנתנו להם באופן אישי, על מה שנתנו לחברה, על מה שנתנו למדינה. זה דבר אלמנטרי, לתת כבוד למבוגר.

קודם כול, העניין של הכבוד – לקחת את המסגרת החוקית הזאת, לרוקן אותה מתוכן ולהגיד: אני הממשלה, אני אקבע. זה יהיה מתקציב המדינה.

דרך אגב, יש פה גם דבר שהוא לא נורמלי במידה מסוימת. ממשלה שחורת על דגלה את נושא הליברליות, והיא מלאימה את קופות-החולים – היא לוקחת את המס המקביל. היא מלאימה את נושא הגמלאים. היא תחליט, היא מרכזת הכול בידיה. איפה ההיגיון? איפה ההיגיון? במקום לתת לגמלאים ללכת בראש מורם. זה מגיע להם. לא שכל פעם נלחמים וכל פעם מישו עושה להם טובה ונותן משהו. בשביל מה חוקקנו את החוק?

כאשר יצחק שמיר שלח, ערב הבחירות ב-1992, למאות אלפי אנשים כרטיסי פלסטיק, יכולתי להגיד:
זה באמת עושה חוכא ואיטולא מהחוק. אבל כאשר באנו ונתנו תוכן לכרטיס, לבוא אלינו בטענות?
בושן. בושן. בושן לכם והיכלמו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חברת הכנסת סופה לנדבר – איננה באולם. חבר הכנסת אדיסו מאסלה – איננו באולם. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בוקר טוב לכם ולעם ישראל, שחלקו הגדול ודאי עוד ישן, נם את שנתו. אני מקווה שהוא ישן טוב. אני לא בטוח שהוא צריך לישון טוב, אבל החיים נמשכים, ואני מקווה שהם יימשכו טוב יותר.

חברי חברי הכנסת, אין כלכלה בפריחה ללא שלום. במצב של עוינות, במצב של מלחמה, במצב של העדר שלום – במצב כזה, חברי חברי הכנסת, לא יכול להיות שתהיה כלכלה ראויה.

אנחנו יכולים לקחת דוגמה אחת, את התיירות בישראל. התיירות בישראל, חברי חברי הכנסת, בהפסד הכנסות של כ-700 מיליון דולר בשנת 1996. כך עולה מהדוח השנתי של לשכת מארגני תיירות נכנסת. ענף התיירות הפסיד 300 מיליון דולר בהשוואה ל-1995, ו-400 מיליון דולר נוספים. כתוצאה משחיקת הצמיחה שתוכננה.

לית מאן דפליג שמצבו של ענף התיירות, המצב הכלכלי הנורא שהוא נכנס אליו, נובע מכך שאנחנו נמצאים במצב של העדר שלום, של העדר פריצת דרך לשלום, של קיפאון מדיני שמספיע קודם כול על התייר, שאומר: לא אבוא למקום הזה אם הוא אינו יציב; ואחר כך, כמובן גם על כל גורם תיירותי מארגן שמנסה למשוך את התייר לכאן, וכך אנחנו נמצאים ממש במצב של דרמה שלילית ונוראה מבחינת התיירות.

חברי חברי הכנסת, גם כאשר הגירעון גדול – וחבר הכנסת פני בדש דיבר פה על הגירעון, ובאותות ובמופתים, בפאתוס ובהתלהבות ובאמונה ניסה להסביר לנו עד כמה הגירעון גדל בתקופת הממשלה הקודמת; אף-על-פי-כן, גם כשהגירעון גדול ויש מגמה לכבוש את האינפלציה, אסור להוביל למדיניות של מיתון.

חוק עידוד השקעות הון, במתכונת שבה הוא מוצע היום לכנסת בחוק הסדרים במשק המדינה, חוק עידוד השקעות הון הזה מוביל את המדינה, במיוחד באזורי הפריפריה שלה, למדיניות של האטה ברגע זה ושל מיתון בתקופה הקרובה.

חוק כזה, אשר יעודו להניע את גלגלי המשק, לעודד משקיעים מחוץ-לארץ וגם מהארץ להשקיע בתעשייה, בתיירות, בחקלאות, ובאמצעותו לגרום לגידול ולצמיחה ולתעסוקה, חוק כזה, כאשר פוגעים בו כפי שהממשלה הזאת עומדת לפגוע בחוק עידוד השקעות הון, יגרום לכך שלא יהיה גידול בתוצר, לא תהיה תעסוקה, ודאי לא תהיה צמיחה של המשק.

מה שאנחנו מוצאים, חברי חברי הכנסת, זו מדיניות מרסנת קשה מנשוא שמביאה ברגע זה להאטה, ובתקופה קצרה מאוד מכאן ואילך, למיתון. מיתון יביא פיטורין ולהגדלת האבטלה ולהעדר תעסוקה.

על זה אפשר להוסיף גם את מדיניות הריבית של נגיד הבנק, שקבע לו כמו איזה דבר קדוש את עניין כיבוש האינפלציה, כאילו זהו היעד הכלכלי היחיד העומד בפני המשק, וכתוצאה מכך שמדובר בניסיון לקדש ולכבוש את האינפלציה, אנחנו נראה תוספת חמורה להאטה ולמיתון.

חברי חברי הכנסת, בעקבות הפיגוע הנורא שהיה לפני שבועיים בבית-אל, שבו נרצחו בני משפחת צור, בעקבות הפיגוע הזה, כשכולנו מרגישים תחושת אבל, כעס, ולפעמים אפילו תחושות נקם, אתה מצפה מממשלה שבכל זאת תראה ראייה כוללת ותחשוב על כל צעד ושעל שהיא מחליטה עליו. והנה הממשלה, בצעד תגובתי חריף, מחליטה להפוך את כל יישובי יש"ע לאזור פיתוח א' לצורך אותו חוק עידוד השקעות הון מקוצץ, וכתוצאה מכך גורמת באופן חד-משמעי ומובן וישיר לקיפוח של אזורי פריפריה בגליל, בנגב ובמקומות מרוחקים אחרים. אין אפשרות אחרת. מדובר בעוגה אחת, שאתה שואל את עצמך למי היא תחולק.

חברי חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל כאן לספר לכם במסגרת טיול קצר בידיעת הארץ, על היישובים שהולכים להיפגע מן העניין הזה. אני פותח את הספר "כל מקום ואתר" בעמוד 316 ומסתכל באות מ', ומחפש את מי אמצא שם שהולך להיפגע מהחקיקה הזו ומהפגיעה ביישובי הפריפריה. הנה לכם, למשל מטולה, מושבה בגליל העליון, בקצה אצבע-הגליל, ליד גבול לבנון. מקור השם בעקבות שם הכפר הדרוזי אום-טולה, נוסדה ב-1896; מלח הארץ, על אדמות שרכש הברון רוטשילד בידי עולים מרוסיה. אריסים דרוזים שהחזיקו באדמות האלו פונו בכוח בידי השלטונות הטורקיים. שנים רבות היה שם אי-שקט, היו קרבות. אחרי קרב תל-חי פונתה המושבה, אך תושביה שבו אליה כעבור זמן קצר עד מלחמת העצמאות, ואחר כך אנחנו מכירים ויודעים איך נבנתה המושבה מטולה.

חברי הכנסת בדש וקליינר, מחליפי יושב-ראש ועדת הכספים, להווי ידוע לכם, כי על-פי תוכנית אזורי פיתוח א' של משרד הבינוי והשיכון, היישוב מטולה הוצא מגדר אזור פיתוח א' ואינו עוד אזור כזה לצורך בינוי.

מטולה. יש לנו משהו יותר קרוב לגבול הלבנון, לקו העימות, מאשר מטולה?

ולא רק מטולה הוצאה מגדר יישובי אזור פיתוח א' של מפת משרד הבינוי והשיכון, ואני אחראי למה שאני אומר לך, חבר הכנסת פיני בדש. תבדוק את זה אצל שר הבינוי והשיכון, אצל סגן השר. גם נהרייה איננה עוד בגדר אזור פיתוח א' בהגדרת משרד הבינוי והשיכון.

ומי כן? כל יישובי יש"ע, לרבות כאלה שנמצאים במרחק של 20 דקות מתל-אביב, עשר דקות מכפר-סבא. זו מדיניות רצינית? זו מדיניות אחראית? זו מדיניות שרואה פריסת אוכלוסייה ושנותנת את העידוד המתאים למתיישבים שנמצאים באזור קווי העימות?

אני יכול ללכת באותו ספר אל הקיבוץ מחניים, קיבוץ בגליל העליון, כ-3 קילומטרים צפונית-מזרחית לראש-פינה, ולספר לכם שגם הוא אינו נכלל. ואני יכול ללכת אתכם אל ראש-פינה ואל רמות-נפתלי, מושב בגליל העליון, 10 קילומטרים מדרום לקריית-שמונה, משתייך לתנועת המושבים, נקרא על שם

האזור שבו הוא שוכן. נוסד ב-1945 בידי גרעין וינגייט, קבוצת חיילים משוחררים ששירתו בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה. במלחמת העצמאות היה מבודד ונצור, הותקף פעמים אחדות בידי כוחות ערביים גדולים ומגיניו הדפו את כל ההתקפות. אחרי המלחמה תוגבר בידי מושבים בגליל – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

סליחה, חבר הכנסת קליינר.

חגי מירום (העבודה):

לא, אני רוצה להמשיך אתך.

היו"ר ד' טל:

לא, אני לא אתן לך. השיעור בידיעת הארץ מאלף, ואני מאוד נהנה לשמוע את השיעור הזה, אבל אנחנו נשוב בהזדמנויות אחרות.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להמשיך אתכם משוט בארץ. רציתי להגיע לנגב, ליישובים שחבר הכנסת פני בדש מכיר היטב.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת מירום, היה לך מספיק זמן להתחיל אולי עם יישובי הנגב. אני מניח שיש לך הסתייגויות נוספות. נעשה את זה בפעם אחרת. תודה רבה, חבר הכנסת מירום.

חגי מירום (העבודה):

אומר משפט מסכם. אנחנו כאן, בהסתייגויות האלה הקשורות לחוק עידוד השקעות הון, נרחיב את היריעה ונספר לציבור בישראל לאן הולכת הממשלה הזו והיכן תפיסת הציונות שלה מונחת. לא נוכל להסתיר כאן את הפגיעה הנוראה שחוק עידוד השקעות הון, במתכונתו זו, עומד לפגוע בהתיישבות שהיתה והינה פאר היצירה הישראלית ופאר הציונות. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לחבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת פני בדש, בתוקף תפקידו כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים.

פני בדש (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, לפני שאלך להפסקת בוקר, סיכום תגובה על מה שנאמר פה. קודם כול, חבר הכנסת חגי מירום, לא שינו את המפה. כלל וכלל לא שינו את המפה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בדש, אתה מתכוון לשוט אתנו שוב בארץ?

פני בדש (בשם ועדת הכספים):

לא, לא. אני אומר שלא שינו את המפה שנקבעה לגבי אזורי א' וב'. הדבר היחיד שעשו הוא שהחזירו את יישובי יש"ע שהיו ב-1992 אזורי פיתוח א', אבל לא שינו את השאר, לא הורידו אחרים. כך שמעמדה של מטולה לא שונה. זה היה צריך להיעשות בחקיקה, וזה לא נעשה. דרך אגב, אזורי יש"ע לא קיבלו הכרה כאזור א'. יש החלטת ממשלה, שגם היא צריכה לעבור אישור ועדת הכספים וחקיקה, וזה עדיין לא נעשה.

כל הערב ישבתי וניסיתי לעשות דו-שיח ענייני, וכל הזמן שאלתי אותה שאלה ולא קיבלתי עליה תשובה. הרי צריך לקצץ 6 מיליארדים או 7 מיליארדים שקל, וכולם מסכימים עם זה, מכל חלקי הבית. יש בעיה של גירעון וצריך לקצץ בתקציב. כל הערב שאלתי את כל הנואמים: תגידו מהי האלטרנטיבה שלכם? יכול להיות שיש להם רעיונות טובים.

כשישבנו עם שר האוצר בתחילת הדרך, וחבר הכנסת קליינר היה אתנו בכל הישיבות, גם עם ראש הממשלה וגם עם שר האוצר, לזכותו של שר האוצר ייאמר, שלא כמו בייגה שוחט שנעמד על רגליו האחוריות, אמר: רבותי, צריכים לקצץ את הסכום הזה. יכול להיות שמצאנו פתרון לא הכי טוב. נכון, חבר הכנסת קליינר? הוא אמר: תבואו עם רעיונות. אולי יש לכם רעיונות שלא חשבנו עליהם. אולי בגלל הרגישות החברתית או הפוליטית יש לכם רעיונות. אני לא נעמד על הרגליים האחוריות. אם יש אלטרנטיבה לסכום בסעיף אחר, נלך לקראתה. ואכן הוא עשה את זה. הוא עשה את זה בדברים חשובים, הוא עשה את זה כדי לא לפגוע בשכבה החלשה. הוא עשה את זה.

אבל אני יושב כאן משעה 21:00 עד כמעט 05:00 ושאלתי כל הזמן מחדש את השאלה: מהי האלטרנטיבה שלכם? מה אתם מציעים? ציפיתי מחבורה כל כך מכובדת, והיו פה שרים רבים לשעבר, לרבות שר אוצר לשעבר, שעם כל ההתקפות שלו על הגזר ועל החסה, שאלתי אותו שאלה פשוטה: אילו היית היום שר האוצר – והוא אמר שאם הוא היה שר אוצר הוא היה צריך לקצץ – שאלתי אותו: איפה? חבר הכנסת קליינר, שאלתי אותו: מה ההצעה שלך? מה האלטרנטיבה שלך? אולי אתה תיתן הצעה הגיונית שאנחנו נקנה אותה. במשך כל הערב לא שמעתי אף אלטרנטיבה, לא שמעתי אף הצעה, שתאמר: במקום זה ניקח פה חצי מיליארד. לא שמעתי. כולם אמרו שצריך לקצץ, תקפו, תקפו, ולא אמרו מאיפה. זה הדבר הקל ביותר – לתקוף ולא להגיד ממה אפשר לקצץ.

גם אני, כראש רשות מקומית, כשאני רוצה לצמצם במשהו, אני נותן כמה אלטרנטיבות. אלה כלים שלובים. הורדת מפה, אתה צריך להעלות פה. העלית פה, אתה צריך להוריד מפה. חייבים לבוא עם פתרונות, ואת אלה לא שמעתי מאף אחד.

צריך לזכור דבר אחד. חבר הכנסת אפי אושעיה דיבר קודם ואני לא הצלחתי להבין מדבריו אם חוק עידוד השקעות הון הוא טוב לאור-עקיבא או לא, מה נעשה או לא נעשה בדירוג. לא הצלחתי להבין אותו. אבל הוא תקף את נושא הריבית. בסך-הכול מה קרה? בחמשת החודשים האחרונים הריבית ירדה, גם היום, ב-3%. למה הריבית ירדה ב-3%? כי קבענו לכבוש את האינפלציה ב-4%-5% שנתית. אם קיבלנו אינפלציה שנתית של 5.14% עד יולי 1996, היום אנחנו בשיעור אינפלציה של כ-9%, מקסימום 10%. לכן הריבית ירדה והיא ממשיכה לרדת.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בתקופה האחרונה – – –

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

בארבעת-חמשת החודשים האחרונים זה קצב של 6%. הריבית יורדת והולכת.

אם אכן נבצע את הקיצוץ של 6-7 מיליארדי שקל, ואני מקווה שהתקציב כן יעבור, והוא יעבור ונקצץ את הסכום הזה, לא תהיה מניעה – לא רק שלא תהיה מניעה, חבר הכנסת קליינר, אז בנק ישראל יצטרך להוריד את הריבית בצורה יותר משמעותית, כי אז הוא פותר את הבעיה האינפלציונית. כי הוא תמיד אמר: בלי קיצוץ לא נוכל לכבוש את האינפלציה, הקיצוץ מחויב, ואם יהיה קיצוץ אני אוריד את הריבית.

דרך אגב, כל הערב כולם דיברו על חוק עידוד השקעות הון, נושא שמעניין אותי מאוד. הורדת הריבית ב-4%-5%-6%, רבותי, זו כביכול תוספת מענק למשקיעים, למפעלים. זה מאוד מקל עליהם בהתייקרויות, בשכר, בהוצאות השוטפות. אין לי ספק, שאם הריבית תרד, שער מטבע החליפין יעלה. אז גם ההשקעות, גם הריבית שהם ישלמו במשק על ההשקעות שלהם ועל האשראי שלהם ירד, גם שער החליפין יעלה, וגם שכר העבודה לא יעלה, והם יקבלו בהכרח תוצאה שנתית עד כדי 5% במאזן התשלומים שלהם ובמאזן הרווחי של מפעל כזה או אחר.

לכן, בעקיפין תהיה תוספת. תקרא לזה במסגרת חוק עידוד השקעות הון או בכל מסגרת אחרת, לתעשייה, לתיירות ולכל ההשקעות תהיה תוספת הכנסה. זה ישפר את מצב המפעלים, זה יגרום לכך שמפעלים ימשיכו להתפתח ולהגדיל את הייצור. זה ימשיך להגביר את הצמיחה.

זה חמש שנים הייצור נעצר. בשנה האחרונה הוא נעצר ולא עלה, ורק בשלושת-ארבעת החודשים האחרונים שיעור הייצור התחיל לעלות. אין לי ספק שהמדיניות הזו, עם כל ההתקפות, ומאחר שלא שמעתי אלטרנטיבות אחרות, אני חושב שאנחנו הולכים לקראת שנה אולי מצומצמת. אני לא מאמין, כמו שהפחידו פה, שאנחנו הולכים לקראת מיתון. אני לא חושב שיהיה מיתון. אני חושב שהמהלך הזה יביא לצמיחה, ויעשה דווקא את המהלך ההפוך.

אני מודיע בזאת, שחבר הכנסת מיכאל קליינר, חבר ועדת הכספים, הופך להיות ממלא-מקום יושב-ראש הוועדה, וזכותך לעלות ולהגיב. אני אצא להפסקת בוקר. תודה.

היו"ר ד' טל:

אנחנו מקדמים בברכה את חבר הכנסת קליינר.

אני מזמין את חבר הכנסת נואף מסאלחה. בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מי ששומע את חבר הכנסת פני בדש הרי חושב שהכול הולך על מי-מנחות.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני מהאופטימיסטים.

נואף מסאלחה (העבודה):

גם אני אופטימיסט. כשאני לפעמים פסימיסט, כמו בימים אלה, אני אומר שאני פסימיסט זהיר. קודם הייתי אופטימיסט זהיר.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

תמיד חשבתי באופן חיובי. תחשוב תמיד בחיוב.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני חושב באופן חיובי. חבר הכנסת בדש, לפעמים אני מגזים בחיוביות שלי, כי זו דרך-ארץ. אני בכלל מאמין בפשרה שלא פוגעת בביטחון, ודאי היא לא פוגעת גם בשני העמים. כך האמנתי וכך אני מאמין.

שר האוצר דן מרידור, שענה לנו בקריאה הראשונה, הודה שהצמיחה יורדת, נדמה לי ל-3.5%, או ל-3.8%. זאת אומרת, היא כמעט יורדת ל-60% ממה שהיתה בשנה שעברה. זה קורה גם בגלל מצב המשק וגם אולי בגלל המצב המדיני. כי אנשים רבים שרצו להשקיע – לא אני טוען את זה – אנשים לא משקיעים. שמעת את חבר הכנסת חגי מירום. אומנם אנחנו חוזרים זה על דברי זה, כי זו אמת. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לא אני, הודיעה שהתיירות בשנה שעברה, למשל, ירדה ב-10%, במקום לעלות ב-10%. אם אנחנו יודעים שההכנסה מתיירות היא כ-2.6 מיליארדי שקל, תחשב את זה ותמצא שהירידה היא בסביבות 400 מיליון דולר. אנשים רבים שרצו להשקיע, בגלל המצב המדיני לא באים להשקיע.

אבל אני רוצה להתמקד בנושא אזורי הפיתוח, בנושא של האוכלוסייה הערבית. כל ממשלות ישראל, לרבות הממשלה הזאת – אינני יודע למה העיירות והכפרים הערביים לא נכללים באזורי פיתוח, כשאין לנו כמעט שום מקורות תעסוקה; הכפרים הערביים הפכו לבתי-מלון, ולפעמים גם בתי-מלון לא ברמה של שלושה כוכבים, כי ברוב המקרים אין ביוב ואין מים בצורה סדירה, ובוודאי אין כבישים ואין מקומות תעסוקה.

אדוני היושב-ראש, יכול להיות שצריך להיות קיצוץ, אבל צריך להיות סדר עדיפויות. נכון שיכולים להגיד שראש הממשלה בנימין נתניהו לא קיבל מנדט כדי לבצע מדיניות של מפלגת העבודה, של השמאל כפי שזה נקרא. אבל סדר עדיפויות צריך להיות.

חבר הכנסת פיני בדש שאל איפה לקצץ. אני אגיד לך מה שהם לא העזו להגיד. אפילו חברי וידידי חבר הכנסת חיים רמון אמר, שהוא רוצה 2 מיליארדי שקלים מהביטחון. שמעת אותו. נכון שהביטחון הוא של כולם, ואני מסכים שבעניין הזה אין יונה ונץ, אבל אם מדברים על סדר עדיפויות ואם עושים שלום בלי לפגוע בביטחון, ופירוזים, אז אפשר לקצץ הדדית, אנחנו וסוריה, כמו שקיצצנו אנחנו ומצרים בביטחון. ואני אומר הדדית, כדי שלא לפגוע בביטחון האסטרטגי של מדינת ישראל, ואני לא אסטרטג גדול.

אם אתה מדבר על סדרי עדיפויות, עדיף שיגידו עיירות פיתוח, הגליל, הנגב, והכפר הערבי. כי מחצית העניים הם ערבים. ועוד הפעם, לא אנחנו ממציאים מספרים. זו מדיניות של שנה אחרי שנה. אומנם התקדמנו, אבל ההתקדמות שלנו היא אטית, היא לא באה מעידוד של אזורי פיתוח, מהממשלה.

חבר הכנסת חגי מירום דיבר על מטולה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זו הממשלה שהיית חבר בה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה טועה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אתה היית סגן שר בממשלה הזאת. מה אתה בא בטענות אלינו? הקול שלך הכריע בממשלה. למה הם לא שינו דברים?

נואף מסאלחה (העבודה):

הם שינו הרבה דברים. אביא לך דוגמה אחת או שתיים. אם בונים וממשיכים היום לבנות לפי התקציב שאישרנו, 80 מרפאות, לרבות באזור שלך אבל אצל הבדואים – מאז קום המדינה נבנו רק 40 מרפאות. זה גידול של פי-שניים במשך ארבע שנים, וממשיכים, מאותו תקציב. זאת אומרת, השר מצא יגזור את הסרטים, אבל זה לא אכפת לי, העיקר שיבנו.

ואם צומצם הפער בתקציבי פיתוח – מה שאתה מקבל כרשות – בין היהודים לערבים מ-1:4 ל-1:2, זה לא שוויון, אבל חצי שוויון.

אני לא אומר שהם עשו בסדר. אני זוכר את ההתקפות על תוכניתו של שמעון שבס, שאותה הוא הגיש לממשלה, כי הוא כלל בה כפרים ערביים שנמצאים בגליל באזור יהודי. אמרו: אזור הגליל, או אזור הצפון, או נניח הגבול, ספר קראו לו. הכניסו את תרשיחא ואת מעליא, כמו שהכניסו את מעלות. ואז קמה צעקה: הוצאתם את היישובים מיו"ש, או מהגדה המערבית.

אני נגד התנחלות. אין לי עניין לייבש, אבל זה לא יעזור. אני לא רוצה לעשות סלקציה. כשהייתי סגן שר ביקרתי באפרת. אני לא יכול להגיד שזה כסף פרטי, אבל יש שם הרבה מאוד הקלות של הממשלה. אתה מכניס את אפרת מפני שהיא בגדה. הרי הארמונות שלך בעומר, ואני לא מקנא בהם, הם כלום לעומת הארמונות באפרת. אבל למה הבאתי את הדוגמה של אפרת? אני לא רוצה להזכיר את 140 ומשהו היישובים שם.

לכן, כשיש לך אוכלוסייה בתוך "הקו הירוק", בעיקר אוכלוסייה ערבית, ואנחנו לא אוהבי הפגנות – ראית אותם, אנשים הלכו הלילה ברגל מכאן ועד משכן הנשיא, הנשיא של כולנו, נשיא מדינת ישראל, בנועם. ברוך השם, לא היתה אלימות, כי האנשים האלה מאמינים בדרכי נועם, הם מאמינים בדמוקרטיה. לא ייתכן שנמשיך, בכל תקציב שיש בו סדרי עדיפויות, ולא נראה לפחות הדגשים לצמצום הפערים.

גם כשהייתי בהסתדרות והיתה חברת עובדים חזקה מאוד הגשתי הצעות להקים פארקים יהודיים-ערביים והן לא התקבלו. למה?

אדוני היושב-ראש, האמת היא שיש מיתון. מי שחושב שאין מיתון, הוא טועה ומטעה. דרך אגב, גם אמרתי לחבר הכנסת בייגה שוחט: אולי אם היית ממשיך להיות שר האוצר היית מקצץ, כי אני לא כל כך משוכנע – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הוא היה מקצץ יותר.

נואף מסאלחה (העבודה):

השאלה מאין. חבר הכנסת בדש, אני שמח שהאופוזיציה עמדה עם חלק מחברי הקואליציה – זה תפקידנו למתוח ביקורת ולהתנגד, לא בכל מחיר – ואני מדגיש: חבר הכנסת מאיר שטרית, חברי גשר ואחרים, על הדברים הסוציאליים והחברתיים. אני שמח שהושג כאן הישג, לא פגיעה בדברים החברתיים, לא כולם. אני לא רוצה להתיימר ולהגיד שזה הישג של האופוזיציה, אבל אילו לא היית מחבר את האופוזיציה, אפילו תיאורטית, מפני שהיא אופוזיציה, עם חברי הכנסת מהקואליציה שקמו ואמרו: זה לא יעבור, ודאי שזה לא היה משתנה.

אבל אני רוצה לשבח כאן את חברי הכנסת שקמו והגנו על הדברים הצודקים של כולנו. אם אתה אומר גמלאים, הם של כולנו. אם אתה אומר ביקור אצל רופא, זה של כולנו. אם לא רוצים להעלות תשלום בעד תרופות, זה של כולנו. אני גם לא רוצה לפגוע בחוק חיילים משוחררים. אני חושב שכל אלה הם דברים חשובים מאוד.

אדוני היושב-ראש, היות שזמני תם, אני רוצה לסיים ולהדגיש מעל כל במה, ותשמעו את זה גם בהסתייגויות הבאות, כשנחזור על הדברים האלה: אנחנו כאוכלוסייה ערבית מהווים בין 18% ל-20% מאוכלוסיית מדינת ישראל, אנחנו חייבים להיות מודגשים גם באזורי פיתוח, גם בהשקעות וגם בהקצאות לצמצום פערים, כי החינוך אצלנו צריך להיות כמו החינוך של הבן שלך, הבריאות שלי צריכה להיות כמו הבריאות של הבן שלך; בוודאי התשתית של הכפרים והעיירות הערביים חייבת להיות כמו התשתית בכפרים היהודיים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת מסאלחה. חבר הכנסת אפרים סנה – איננו באולם. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה. יש לך הזדמנות להעיר, לעורר ולהתעורר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בוקר טוב, אדוני היושב-ראש. בוקר טוב, חברי חברי הכנסת. אני אומנם חבר כנסת חדש, אבל אני רוצה לומר שאני מלא התפעמות מהמאמץ הזה שחברי הכנסת משקיעים. אף אחד לא מוותר על הסתייגות, עושים הכול כדי לשכנע את הציבור ואת חברי הכנסת לתמוך בהסתייגויות שלהם. אני מקווה שזה יישא פרי ובמהלך ההצבעות ניווכח שבאמת הולכים להיות שינויים מרחיקים-לכת בחוק ההסדרים.

חבר הכנסת בדש, הייתי על הדוכן הזה שעות לפני כן ודיברתי על החוק בכללו. עכשיו אני רוצה לדבר על חוק עידוד השקעות הון ולהתמקד בו, שכן זה עניין שאתה היית אמור להוביל אותו מטעמנו, לקדם אותו, לשמור עליו, והתקפלת מהר מדי, ויתרת מהר מדי. הנפת דגל במשך שעות ארוכות ובסוף ויתרת, כשחשבנו שאתה לא הולך לוותר. אבל אין מה לעשות. אני חושב שאתה היחיד שלא עמד בלחץ של דן מרידור. מה אתה אומר על ההגדרה הזו? נדמה לי שכל האחרים הצליחו לצאת ממנו עם מה שהם רצו, חוץ ממך.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זו היתה רפורמה מרכזית שלו בתקציב השנה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אבל יש לו נימוקים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לפני שבועיים – – – של 25%. הכיוון היה צפוי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה שתדע, שבסביבות 11:00-12:00 בא אלי אדם מרכזי אצלכם לוועדת הכספים והציע לסגור על 25%, אם האופוזיציה מוכנה לתמוך בזה. אמרנו לא, כי קיוונו שאתה תוביל את זה אולי ל-27%, 28%, אולי 30%. בסוף גמרת על 24%.

טוב, אין מה לעשות. שמנו מבטחנו בך, חבר הכנסת פני בדש. עכשיו אנחנו מבינים, שאם אין לנו, מי לנו, ולמדנו את הלקח.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

יש לנו עוד פרויקטים משותפים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מאוד מקווה שהם יסתיימו בהצלחה.

חוק עידוד השקעות הון הוא חוק חשוב למשק הישראלי, חבר הכנסת קליינר. זה חוק שבזכותו נבנו מפעלים רבים באזור קו העימות, בפריפריה, במקומות רבים, ולא הייתי מזלזל בעשייה. לעשייה יש מחיר. המדינה נתנה באמת מענקים משמעותיים, פטרה תעשיינים ממסים לתקופות מסוימות כדי שהם יסכימו לבנות ולהקים מפעלים בקריית-שמונה, בדימונה, באילת ובכל המקומות האחרים.

לא ראיתי שהליכוד הציע הצעות יותר טובות במשך שנות שלטונו. אתה יודע, אני בכלל חי בתחושה, שאם היה הדבר תלוי בליכוד, אדוני היושב-ראש, אנחנו עדיין היינו בבאזל מתווכחים על המדינה היהודית. כי בדיבורים הליכוד באמת לא רע. יש לו כמה נואמים מלאי פאתוס, שמסוגלים לעורר מתים מרבעם, אבל לעשות, לבנות, ליצור – מעטים, מעטים מאוד.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

מעטים מאוד. אפילו הבולדוזר שלכם, זה שאתם קוראים לו בולדוזר, השר אריאל שרון, את בתי-הקברות לקרוונים שלו אנחנו זוכרים היטב. נדמה לי שחלק מהם עדיין קיימים.

לכן, אם הדגל שלכם הוא דגל של ביטול חוק עידוד השקעות הון, קיצוץ בחוק, במי אתם מקצצים? במי אתם פוגעים? באלה שאין להם. במו-ידיכם אתם גוזרים כליה על עיירות הפיתוח. במו-ידיכם אתם גורמים לעיירות הפיתוח לאבד את המעט שיש להן. אתם גורמים למפעלים לקרוס, גורמים להם לא לקום.

אתם מרכזים את כל אוכלוסיית ישראל בגוש-דן. ואריאל שרון, ברוב חוצפתו, או ברוב תעוזתו, אמש בוועדת הכספים עוד אמר, שהמדיניות שלנו היא מדיניות גוש-דן, והוא גורם למדיניות שמחזקת את

הפריפריה במדינת ישראל. הוא יפתח את הנגב, הוא מפתח את הגליל. הוא וממשלתו בחוק הזה, בחוק עידוד השקעות הון, בקיצוץ האכזרי, גורמים לכך שאנשים יאבדו את מקור פרנסתם, שמדינת ישראל תהיה בין חדרה לגדרה. רק הממשלה הזאת, שום ממשלה אחרת.

ומה בסך הכול הצענו? רוצים קיצוץ בחוק? החוק עולה יותר מדי כסף? אי-אפשר לתת מענקים של 38% שניתנו? נכון, יכול להיות שזה היה מוגזם. אבל לעבור בתוך שנה מ-38% מענק ל-20% מענק זה צעד דרסטי. גם כך הכלכלה הישראלית והמשק הישראלי לא מי-יודע-מה יציבים. גם כך משקיעים מחוץ-לארץ בורחים מאתנו בזה אחר זה. ויש אלטרנטיבות, יש תחרות.

אין כמעט מדינה בעולם שרוצה למשוך אליה משקיעי חוץ שלא יצרה את המכניזם הזה, שקובע מענקים ממשלתיים, על-פי סדרי עדיפויות של אותה מדינה. ורק מדינת ישראל, היא בטוחה בעצמה, היא לא צריכה עזרה מאף אחד. הרי לא היה חסר הרבה, אדוני היושב-ראש, שראש ממשלת ישראל, בהופעה הבלתי-נשכחת שלו בקונגרס האמריקני, יאמר: אני בכלל לא רוצה את הכסף שלכם יותר, אני מסתדר לבדי, אנחנו מסתדרים לבדנו. א גרויסער מענטש. יפה מאוד.

ואז המציאות טופחת על פנינו פעם אחר פעם, ואנחנו מגלים שאנחנו לא כאלה גדולים, ושאוילי בכל זאת צריך לדבר עם אמריקה, ושאנחנו לא יכולים לוותר בקלות כזאת על כמה מענקים שיגיעו אלינו, ושלכל דבר מהסוג הזה יש מחיר, מחיר כאוב. מה, האם כבר עמדנו בכל האתגרים שאנחנו צריכים לעמוד בהם? האם אין יותר אבטלה במדינת ישראל? האם כולם התעשרו פתאום, בן לילה, ואנחנו לא יודעים? האם בעיירות הפיתוח יש פתאום הגירה חיובית, כולם באים להתיישב שם? האם המשקיעים נלחמים זה בזה, מי ייתן להם להקים מפעל בקריית-שמונה או בטבריה או בכל מקום אחר בגליל או בנגב? הרי זו לא המציאות. המציאות היא אחרת. המציאות כאובה, היא אפורה.

אבל אתם הוספתם חטא על פשע. לא הסתפקתם בזה, לא הסתפקתם בקיצוץ קשה, קיצוץ חד בגובה המענקים, אלא הוספתם עוד אזורי פיתוח. כאילו כולנו מטומטמים, כאילו אין לנו מושג מה קורה במדינה, כאילו אפשר לעבוד על כולם כל הזמן. יש מסגרת תקציב, קיצצתם ממנה באחוזים לאותם אזורי קו עימות ופריפריה, והוספתם אזורי פיתוח בשטחים, ביהודה ובשומרון. כי אמרתם: טוב, תראו, יש לנו גם אידיאולוגיה, אנחנו רוצים לחזק את השטחים, יש לנו עניין מיוחד לבנות מפעלים באריאל ובאלפי-מנשה, בקרני-שומרון ובעמנואל.

האם אתה יודע, חבר הכנסת דהאמשה, מי יעבוד שם? לא ישראלים בכלל, אנשי הרשות הפלשתינית. דרך אגב, אני לא מתנגד לזה, יש שם באמת בעיה חריפה של תעסוקה, אבל תגידו את זה לעם ישראל. הרי מי יעבוד במפעלים החדשים שיקומו בהשקעות שאין מאיפה לתת אותן, על חשבון הגליל והנגב, על חשבון עיירות הפיתוח? מי יעבוד שם? הרי יהודים לא יעבדו שם. מי שתעבוד זו אוכלוסייה של הרשות הפלשתינית, ובאמת יש שם בעיה קשה של אבטלה וצריך לעזור להם בכל דרך.

אבל אני רוצה שתסתכלו לציבור בעיניים ותאמרו את האמת. ואם זו לא מדיניות צינית, תגידו לי מהי.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת מיכאל קליינר, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שמעון פרס.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זכות היא לי לעמוד כאן בפעם הראשונה כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים ולהגן על חוק ההסדרים המשופר הזה שהוגש לכנסת. אני חושב שבוועדת הכספים נעשתה עבודה חברתית חשובה, ברוכה, ראויה. גם חברים רבים במפלגת העבודה יודעים שהדבר הזה הוא חסר תקדים. לעומת הגיליוטינה של ועדת הכספים של הכנסת הקודמת, שבאופן עיוור אמרה אמן אחרי החלטות הממשלה, כאן היתה לנו ועדת כספים חושבת, רגישה, מבינה, שהצליחה להוציא מוצר משובח ביותר במובן זה שיש כאן קיצוץ עצום, גדול, חשוב, של כמעט 7 מיליארדי שקלים, אולי חסר תקדים, וכל כולו כמעט בלי פגיעה בחלשים, בלי פגיעה באוכלוסיות מצוקה. על כך מגיע לוועדת הכספים "יישר כוח".

עכשיו אני אדבר על החוק לעידוד השקעות הון. חבר הכנסת פינס הפליג בדבריו. אני יודע שמעל הדוכן הזה, בייחוד בשעות האלה, מותר להגיד כל דבר, והפרוטוקול סובל כמעט הכול. אבל אני רוצה להגיד, שכבר הרבה זמן לא שמעתי גיבוב כזה של אי-אמיתות כלכליות, שאולי באמת מסתמך על זה שהציבור לא מבין, לא יודע כלכלה מהי.

נכון, בנו הרבה מפעלים במהלך השנים, ואולי פעם היו שיטות יותר משוכללות, שלאדון פנחס ספיר היה פנקס שחור, והוא היה מקים מפעלי מכוניות במדינה, דבר שהוא פשוט אבסורד כלכלי. אז כולם באמת זוכרים מפעלים אחדים שהחזיקו מעמד כמה שנים לפני שהתמוטטו, אבל אף אחד לא מזכיר את כל המפעלים האחרים, שלא צריך להיות פרופסור לכלכלה, מספיק להיות סטודנט שנה א' כדי להבין שאין להם לא ידיים ולא רגליים, שאין להם ראש, ואין להם לא התחלה ולא סוף, והם התמוטטו. ובזבזו מאות מיליוני דולרים שבמשק חופשי אפשר היה לנצל אותם להשקעות כלכליות טובות, בריאות. ואם נסתכל אילו הם המפעלים שהצליחו, אלה המפעלים שעשו אותם במשק חופשי ולא על-ידי החוק לעידוד השקעות הון.

אדוני היושב-ראש, היה ויכוח על ההורדה, אבל דבר אחד חשוב לומר לחבר הכנסת פינס. אי-אפשר לעמוד לנוכח הכנסת והעם ופשוט לשקר. לא קוצץ גרוש אחד מחוק עידוד השקעות הון. אף אחד לא הציע להוריד גרוש אחד מחוק עידוד השקעות הון. היתה שאלה עקרונית, האם להשקיע את הכסף הזה במכונות, בציד, בדרך כלל של תעשיות פרימיטיביות יחסית, או להשקיע אותו בבני אדם, לעודד השתלמות, לעודד יצוא, לעודד השקעות בחוץ-לארץ, לעודד את השיווק בחוץ-לארץ למפעלים בעיירות הפיתוח, כדי שאפשר יהיה להביא לעיירות הפיתוח מפעלים קצת יותר מתוחכמים, מפעלים שלא מעסיקים אנשים על גבול שכר המינימום, כמו מפעלי טקסטיל. ואגב, איפה כל אותם יזמים שלקחו את הכסף של המדינה, ניצלו אותו בצורה צינית, החזיקו את המפעל כמה שנים עד שנגמר הכסף, ואחר כך המפעל קרס והתמוטט, לא לפני שהממשלה הזרימה אליו עוד כספים טובים?

ובכן, היה ניסיון. בא דוח ועדת-גבאי שאמר: בואו נשקיע בבני אדם ולא בהון. אז האופוזיציה היא זו שרוצה שנשקיע במכונות ולא בבני אדם. האם להתחרות עם שכר העבודה בירדן, עם שכר העבודה במצרים? האם בזה נצליח? האם יש לזה תוחלת? האם יש לזה סיכוי?

ילכו מפעלים לעיירות פיתוח, כי 20% היום זה הרבה כסף, אם להביא בחשבון שאין יותר נישות שהיו בעבר, של קרקע במרכז הארץ שהיא לא יקרה. את הכסף שמקבלים ממכירת קרקע באזור תעשייה בפתח-תקווה, כשאתה הולך למקומות שהקרקע בהם זולה – שים אותו בבנק, ורק מהריבית של הכסף של הקרקע שמכרת בפתח-תקווה אתה יכול לקבל יותר מכל חוק עידוד השקעות הון ולממן את העלויות הנוספות של הסעת כוח-אדם, וכמובן הסעת הסחורות.

אם היה פה חבר הכנסת פינס, הייתי אומר לו משהו בידידיש על ה"גרויסע מענטשן" שלו. אבל מאחר שהוא איננו כאן, אדוני היושב-ראש, אסתפק בדברים האלה כדי שנוכל להתקדם.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אני מניח שעוד יהיו לך הזדמנויות לדבר. חבר הכנסת שמעון פרס – איננו נוכח. חבר הכנסת חיים רמון – גם הוא איננו נוכח. חבר הכנסת משה שחל – איננו. חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב למי שנמצא פה וכמובן למי שבמקרה מאזין בבית, ויותר מזה – לאזרחי ישראל.

היו"ר ד' טל:

אתה יכול לומר בקיצור: בוקר טוב ישראל.

שלום שמחון (העבודה):

בוקר טוב ישראל. בתחילת דברי אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת קליינר, שעד כמה שאני זוכר, הסיעה שלו, סיעת גשר, לא בדיוק תמכה בוועדת הכספים בהצעת הממשלה לחוק עידוד השקעות הון בחקלאות. ונדמה לי גם, שלא רק שהיא לא תמכה, היא גם הביאה איזה שומר ראש כדי להיות בטוחה שחם וחלילה חבר הכנסת קליינר, שאני מאחל לו הצלחה כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים, לא יצביע במקרה בעד הצעת הממשלה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הכבוד, למה לספר מעשיות?

שלום שמחון (העבודה):

למה מעשיות? אני אומר את העובדות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני באתי מיוזמתי וביקשתי לא להצביע בניגוד למצפוני. ודאגתי שיהיה – – –

שלום שמחון (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, השאלה היא איך מסתכלים על העובדות. עובדה היא, שחבר הכנסת מקסים לוי, הוא גם הודה בכך כאן בסבב הקודם – שהוא לא היה בעד הצעת הממשלה. יותר מזה, בחלק הראשון הוא הצביע נגדה.

אני רוצה לומר כמה דברים לעצם העניין. אנחנו עוסקים אומנם בסעיף של חוק עידוד השקעות הון בחקלאות. אני רוצה לומר מה לדעתי פגע מאוד בחקלאות ביחס לתעשייה ובחקלאות בכלל. אני מחזיק בידי מסמך שיצא ב-17 בדצמבר. הוא נקרא: המגזר הכפרי בישראל, מדיניות של ביסוס וצמיחה. כידוע לכם, הוא יצא חודשיים לאחר שחוק התקציב הוגש לכנסת, ואני יכול להניח ששר החקלאות כבר ידע בדיוק מה יש לו בתקציב. ורק כדי שעם ישראל וגם היושבים פה ידעו מה יש למשרד החקלאות, מה זה בכלל משרד החקלאות, אני רוצה לתת כמה נתונים.

למשרד החקלאות יש תקציב של כמעט מיליארד שקלים, פלוס כ-200 מיליון שקלים תמיכות בייצור החקלאי. רק כדי לקבל מושג, זה בעצם לא משרד, זה בעצם לא תקציב. מתוך תקציב של מיליארד שקלים, למשרד הזה יש שליטה אולי על סדר גודל של כ-150 מיליון שקלים.

למה אני אומר את הדברים האלה? אני אומר את הדברים האלה כדי להסביר עד כמה יש ניתוק בין הדיבורים לבין המציאות, עד כמה שר החקלאות במדינת ישראל חושב שב-150 מיליון שקלים הוא מסוגל לעשות את מה שהוא רוצה לעשות. ולצורך זה, בזמן שעומד לרשותי אצטט כמה קטעים מתוך החוברת הזאת, כדי שנבין עד כמה באמת אדם יכול להאמין שבתקציב כה קטן הוא מסוגל לבנות את החקלאות של מדינת ישראל לקראת שנות האלפיים. אני לא מאמין שהוא מסוגל לעבור אפילו את השנה הקרובה.

בחוברת הזאת נאמר: "להתיישבות הכפרית ולמגזר החקלאי בישראל הישגים מרשימים, פיתוחים טכנולוגיים מהגבוהים בעולם, ייצור בהיקף של מיליארדי שקלים, יצוא בהיקף של מיליוני דולרים בשנה, ומקום תעסוקה לרבות רבות של עובדים". לפעמים זה רבבות, אבל במקומות אחרים זה מופיע אצלו בסדרי גודל של למעלה מ-100,000.

"ההתיישבות הכפרית שימשה ומשמשת ככלי מרכזי במדיניות פריסת האוכלוסייה ויישוב חבלי הארץ הסמוכים לגבולות המדינה, בשמירה על אדמות הלאום, ובתרומה לאיכות הסביבה. לצד הישגיהם

נמצאים עדיין ההתיישבות והמגזר החקלאי בתהליך מתמשך של משבר וחייבים לעבור התאמה לתנאים המשתנים", וכו'.

אני מביא את הדברים האלה רק בשביל לתת מושג על מה הוא מדבר בחוברת הזאת, שהוגשה, כפי שאמרתי, חודשיים אחרי שהוגש חוק התקציב, כלומר, היה לו מספיק זמן ללמוד את חוק התקציב ולדעת מה יש לו.

בין היתר הוא אומר, שהוא משוכנע שנדרשות כיום חשיבה ופעילות כוללת ומקיפה, שמטרתה לבסס את היישוב הכפרי ולאפשר לו לעבור שינויים מבניים עמוקים כדי להמשיך בתהליכי הפיתוח והצמיחה ולהיענות בכך לציפיות ולתקוות של המתישבים והחקלאים במגזר הכפרי.

כל זה – ב-150 מיליון שקלים.

חשוב לומר על מה הוא מדבר בהמשך המסמך הזה. הוא אומר, ש"שיפורים טכנולוגיים וגידול מתמיד בפריון תורמים ליציאת מועסקים מהמגזר החקלאי, למרות הגידול המתמיד בהיקף הייצור. ריחוקו היחסי של הכפר מהמרכזים העירוניים וממוקדי התעסוקה, שפע תוצרת חקלאית ומחירים נמוכים בשווקים, וכן תחרות עם האוטונומיה, גורמים לאבטלה סמויה של העצמאים בחקלאות ולהכנסה נמוכה יחסית לשכר הממוצע במשק".

והוא מדבר על כך שהוא רוצה לפתח תעסוקות לא חקלאיות ביישובים. הוא מדבר על כך שהוא רוצה לפתור את בעיית החובות של המושבים. הוא מדבר על כך שהוא רוצה לפתח מחדש מערכות תמך שנהרסו בעבר. והוא אומר בפירוש שהממשלה הולכת ויוצאת כמעט באופן מלא מאחריותה לתכנון בחקלאות. והוא טוען שיש צורך בייצוב ובחזקת של המערכות האלטרנטיביות של התערבות ממשלתית, אשר נבנו, הופעלו והביאו לשינוי משמעותי חיובי במצב המגזר החקלאי. מערכות אלו חיוניות כדי להתגבר על קשרי שוק האופייניים לענף, במיוחד בתנאים של תחרות חופשית, ללא תכנון פרטני בשווקים.

את כל זה, כפי שאמרתי, הוא מתכוון לעשות ב-150 מיליון שקלים. מה הוא מתכוון לעשות בנושא ההון? הוא מדבר על גמר הסדרי החובות במשק המשפחתי והקיבוצי ומציאת פתרונות מעשיים להסדר החובות למשקים חדלי-פירעון, שאינם במסגרת יישובי קו העימות. דרך אגב, תוכנית מהסוג הזה אושרה על-ידי הממשלה הקודמת, ולממשלה הנוכחית יש קושי רב להביא איזו הצעה משלה כאלטרנטיבה להצעה של הממשלה הקודמת.

הוא מדבר על יצירת הסדרי מימון ואשראי, לרבות מנגנוני בקרה מתאימים לגבי הפעילות היצרנית בעתיד והתאמת היקף המימון הדרוש לגידול המתמיד בהשקעות בחקלאות. כל זה, כמובן, עם 20% מענק, עם 110 מיליון שקלים, מה שיש בתקציב משרד החקלאות לעידוד השקעות הון בחקלאות.

אני רק רוצה לומר לך, חבר הכנסת קליינר, שיש הבדל בין החקלאות לבין התעשייה. בחקלאות מדובר על כך שעידוד השקעות הון לחקלאות מיועד אך ורק ליצוא. זה אומר, שמי שרוצה לפתח את המשק שלו בשוק המקומי לא זכאי לשום מענק, וצריך לעשות הכול ממקורותיו הוא.

עוד מדבר שר החקלאות על יצירת מערכת מתאימה להון חוזר, סיוע ממשלתי מיוחד להגברת התהליכים הדרושים להתייעלות ענפי החקלאות, משקים נתמכים ומשקים גדולים.

אינני יודע, אני הפסקתי לספור כשהגעתי ל-150 מיליון שקלים. לפי דעתי, על-פי התוכניות של שר החקלאות, הוא מדבר על סדרי גודל של למעלה מהתקציב שיש לו.

קריאה:

שלום שמחון (העבודה):

בוא ננסה לתאר מה היה בממשלה הקודמת. בממשלה הקודמת היה מענק של 40%; הממשלה הקודמת הביאה את ענף הפרחים, למשל, מהמצב שבו היה ב-1992, כלומר יצוא של 750 מיליון פרחים, למה שהוא השנה, 1.6 מיליארד פרחים ליצוא. כדאי רק שתבין באילו היקפים, באילו השקעות שנעשו בשנים האחרונות מדובר. אני לא רוצה לומר שבאזורים מיוחדים חשבה הממשלה הקודמת שצריך לתת גם 60% מענק. והיא גם נתנה 60% מענק. אני לא רוצה לומר יותר מזה, שבאזור בקעת-הירדן, שהוא אזור חיוני, אני חושב שגם לך, היא נתנה 80% מענק, כדי לעודד את החקלאים, לתת להם אפשרות להתפתח וללכת קדימה.

אתה יכול להבין, שבתוך שלושה חודשים לכל היותר, התקציב שמדובר עליו כאן ייגמר. אני בכלל לא מבין את סדרי הגודל של התקציב, וכהקבלה למשרד החקלאות אני רוצה לקחת את משרד הדתות.

למשרד הדתות יש תקציב של 1.3 מיליארד שקלים. זה המשרד שאתה התנגדת לתקציבו ורצית שיחזירו אותו לממשלה. מתוך הסכום הזה של 1.3 מיליארד שקלים יש 850 מיליון שקלים לחלוקה, אתה יודע בדיוק למי. זאת אומרת, זה משהו שכל פקיד בבנק יכול לשלוח את השיקים. לא צריך להחזיק משרד בשביל 500 מיליון שקלים. אבל, אם אני לוקח גם את משרד החקלאות ומתייחס למה שיש בו, אז אני רואה שיש בו עוד הרבה פחות.

ובכן, לשם מה צריך להחזיק שני משרדים מהסוג הזה, אם הם לא מסוגלים לתת תרופה לשום דבר? האם הכוונה היא לכתוב מסמכים מהסוג הזה, שאין בינם לבין המציאות שום דבר? האם יש כוונה להמשיך וליצור את הפערים שיש בין החקלאות לבין התעשייה?

לפני שבוע היה בכנסת דיון על נושא ההתיישבות. בדיון הזה עלו חברים גם מהליכוד וגם ממפלגות אחרות ודיברו בחום על נושא ההתיישבות העובדת, עד כדי כך שאני הייתי בטוח שזה 'בוא לידי ביטוי שבוע אחר כך באישור התקציב ובניסיון שלי לאפשר 30% מענק בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות.

אני רוצה להבין. הלוא משרד החקלאות אישר באופן לא פורמלי, עם משרד האוצר, 30% מענק. מה זה מפריע למישהו שזה יהיה כתוב בחוק? זה כן מפריע אם מישהו לא מתכוון למלא את העניין, אם מישהו מבין שבתוך חודשיים-שלושה חודשים החוק הזה מתרוקן מתוכו, ואז אין ברירה, חייבים לחזור לאותם 20% שהגענו אליהם בדוחק.

לכן, אני חושב שיש פה חוסר יושר בהובלת העניין, במה שקשור לחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות. ואני חושב שלא עשיתם נכון בכך שלא תמכתם, לא בהסתייגות שאני הגשתי, אלא לפחות באותו הישג שחבר הכנסת בדש מתיימר לומר שהוא השיג אותו, אותם 4%. כי מה העניין? מה זה משנה למישהו אם כבר נתנו לתעשייה, שלגביה מדובר בהיקפים ענקיים כאלה? מה היתה הבעיה לתת עוד 4%, בהיקפים של 110 מיליון שקלים? אתה תעשה את החשבון לבד ותראה מה זה אומר בתקציב כל כך ענק.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת שמחון. חבר הכנסת מקסים לוי – איננו; חבר הכנסת ראובן ריבלין – איננו. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רובינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת שריד, ואחריו כל חברי הכנסת של מרצ.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב. אנחנו עוסקים עכשיו באחד הפרקים המרכזיים בשינויים שהוצעו כאן, ואני שמח שחבר הכנסת קליינר נמצא, משום שגם הוא היה מאוד פעיל בוועדת הכספים בנושאים הללו, ואני מקווה שהוא גם יוכל לתת לנו תשובות על כמה שאלות. כי המציאות כפי שהיא עולה מתוך הצעת החוק משאירה הרבה מאוד שאלות פתוחות.

יש ויכוח על החוק לעידוד השקעות הון. אמרתי בוועדה, אני אומר גם כאן, ביסודו של דבר, אולי בהבדל מכמה חברים שדיברו כאן, אני חושב שהצעות ועדת-גבאי, שאומרות שצריך לחלק את ההטבות על-פי החוק לעידוד השקעות הון בצורה שונה בין סבסוד להון וסבסוד לעבודה או לעובד, יש בהן ממש, וצריך להתקדם. שנים חשבתי שההטבות שהן רק להון יש בהן שני עיוותים: האחד, הן באמת מעודדות מפעלים עתירי הון ובעלי רמת הכנסה נמוכה לעובד; השני, הן לא מקדמות את העובד והן יוצרות דוגמה שאנחנו מכירים אותה עכשיו, למשל, כמו במפעלי הטקסטיל. יוצא לי לעסוק עכשיו רבות בניסיון לפתור את בעיית פיצויי הפיטורים של עובדי "דימונה טקסטיל", ואני יודע במה מדובר.

אבל כמו בכמה נושאים אחרים, הממשלה הזאת הולכת בצורה הפוכה. אני חשבתי שצריך להשאיר את המענק ברמה הקיימת שלו, לפתח את המנגנונים שמופיעים בדוח-גבאי, לבחון אותם על רקע מקומי, לראות באילו נקודות הם משתלבים בנושאי השינויים בהסבה מקצועית של משרד העבודה והרווחה. זה לא נעשה.

לפני עשרה ימים החליטה הממשלה להפוך את כל רצועת-עזה והגדה המערבית לאזור עדיפות לאומית א'. והתפתח ויכוח, מה המטרה בעניין הזה. חבר הכנסת קליינר, אני רוצה להגיד באופן

המפורש ביותר, שהחוק לעידוד השקעות הון לא היה תשובה לא על עמידה בקווי עימות ולא על מצב ביטחוני קשה. כי כאשר נרצחו יהודים באזור בית-שמש, בית-שמש לא קיבלה אזור עדיפות לאומית א'. וכאשר התפוצצו אוטובוסים במרכז תל-אביב, אף אחד לא אמר שתל-אביב צריכה לקבל אזור עדיפות לאומית א'. המרכיב המרכזי בנושא של עדיפות לאומית היה המרחק ממרכז הארץ. ולכן אמרו: דימונה וירוחם וערד כן, וקריית-מלאכי לא. ולכן אמרו, כל הממשלות: הגליל העליון ורמת-הגולן – כן, ולגבי מגדל-העמק זו היתה מין פשרה שאף אחד לא ידע להסביר אותה עד הסוף. נתנו לה טיפול נקודתי.

מה אומרים עכשיו? אומרים שזאת לא שאלה של פריפריה ומרכז. ואז יש שתי שאלות, חבר הכנסת קליינר. האחת, על חשבון מי? אם נכונה הטענה שאין לזה משקל, אני הצעתי בוועדת הכספים, חבר הכנסת מירום, שנעשה מה שאנחנו קוראים בחקלאות חלקת מבחן. בואו נראה איך נראית ברקן בלי עדיפות א', כי אומרים שזה לא משפיע. לא איך נראית באר-שבע בלי עדיפות א', לא איך נראית אופקים בלי עדיפות א', אלא איך נראית ברקן, 20 ק"מ מתל-אביב או מ"הקו הירוק". ונראה, האם תבוא או לא תבוא לשם תעשייה. אני אומר את זה לכל אלה שמסבירים שאין לזה משקל.

אני מכיר יישובים בהפרש של 100 מטר, של חצי קילומטר. האחד הוא אזור פיתוח א', השני הוא אזור פיתוח במרכז הארץ, או אזור פיתוח ב'. מה שמבחין ביניהם זה קו, שדרך אגב אתם אומרים שהוא כבר לא קיים, "קו ירוק". אז האם "הקו הירוק" הוא הבחנה במרכז הארץ בין בית-גוברין ומה שממזרח לו, בין אייל ומה שממזרח לו? על-פי מה? ממת?

אמר קודם חבר הכנסת פני בדש, שלכל ממשלה יש העדפות פוליטיות. נכון. לממשלה יש העדפות פוליטיות, אבל היא צריכה להסביר מה ההיגיון, וכשאנחנו אומרים שזה בא על חשבון עיירות הפיתוח, לא להגיד שזאת דמגוגיה. זה בדיוק מה שקרה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אם אתה רוצה שב05:30 אני אתחיל לדבר על הקיבוצים, אני מוכן.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, כמו שאתה מכיר אותי, אני מוכן לדבר על הקיבוצים בכל שעה של היממה. ואני רוצה לדווח לך, שבשעה 05:30 יש הרבה קיבוצניקים שקמים לעבוד. אולי חלק מהם גם יראו אותך בטלוויזיה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

וגם בתנאי העבדות – – –

חיים אורון (מרצ):

אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה על הקיבוצים, בשעה 05:30, בשעה 06:30, ובשעה 07:30. לי אין בעיה. ואם היושב-ראש ייתן לי גם לענות לך, אני מוכן מעכשיו להזיז את השעון לאחור במנהרת הזמן.

אבל, מעניין איך פתאום קפצת פה עם הקיבוצים. למה הם שייכים לעניין? אתה מדבר על עיירות פיתוח. לקריית-גת יש מעמד של אזור פיתוח א', ואני תמכתי בזה. לגת אין, אתה יודע? למגדל-העמק יש – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אם לא תזכיר את החוכמה של "אינטל" – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, אני לא תמכתי ב"אינטל". אבל אם אינני טועה, מי שיושב לידך עשה לובי על פני כל הכנסת למען "אינטל". וראש עיריית קריית-גת הוא לא בדיוק ממרצ.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

חיים אורון (מרצ):

אני מבין שהצדק נגמר על-פי היכן שיושבים. אתה זורק לי את עניין "אינטל"? אני חושב שעניין "אינטל" הוא בהחלט נושא שאצלי לפחות מעורר הרבה שאלות, לא בגלל גודלה של ההשקעה. כי אני יודע, שכשנותנים לקריית-גת מעמד של אזור פיתוח א', לבאר-שבע יש בעיה. וכשנותנים לבאר-שבע ולעומר, לערד יש בעיה. אם ההיגיון הזה נכון, אתה תסביר לכנסת איך זה כשנותנים לברקן לא עושים בעיה בקריית-גת.

אתה יודע שכל סיפור ברקן עלה לכאן בגלל בג"ץ, מפני שהלכו להעביר את "קרגל" מחולון לברקן? אז אל תגיד לי שזה לא משפיע.

אתה יכול להגיד שזאת זכותה של הממשלה לבוא ולומר: דעו לכם, זה מה שאנחנו עושים – ולשלם את כל המחיר הציבורי על כך.

שלשום אמר שר האוצר: אני לא אישרתי עדיפות לאומית א', אני רוצה לדעת מאין יבואו התקציבים. אלוהים אדירים, כמה אפשר "למרוח" את כל העולם? אני מבין שמחליטים בממשלה בתור צעד ציוני אמיץ לתת אזור עדיפות לאומית א', ומטלפנים לחצי עולם ואומרים: חבר'ה, זה לא ברצינות. מה זה? האם זו ממשלת כאילו? האם הכול זה כאילו? הכאילו נבחן בשני דברים: במה שיקרה בשטח ובספרי התקציב. ומישהו צריך להגיד, כאשר הוא נותן עדיפות לאומית ביהודה ושומרון וברצועת-עזה, מאין הוא מביא את הכסף, על חשבון מה זה יבוא. האם זה יבוא על חשבון תקציב הביטחון? עוד תקציבים? עוד מסים? אין פה יש מאין.

אז יכול להיות שהשקט שאופף אותך עכשיו הוא מפני שאנחנו נמצאים ב-05:30. חבר הכנסת קליינר, יש לי הרגשה שהשקט הזה הוא לא תוצאה של שעת הבוקר המוקדמת. הוא תוצאה של העובדה שפשוט אין תשובות.

היו"ר ד' טל:

או שאולי הוא לא רוצה להפריע לאדוני.

חיים אורון (מרצ):

לא. אין בעיה. הוא תוצאה של העובדה שאין תשובות. משום שמושמעת טענה כפולה, סותרת: האחת היא, שאזורי עדיפות לאומית לא יצרו בונוס לפריפריה ולא קידמו את הפריפריה. היו גם הרבה כישלונות, גם בשנים האחרונות. אי-אפשר לתאר את המציאות, למשל של עמק-שרה בבאר-שבע, למשל של גידול התעשייה בערד, למשל של אזור התעשייה בתפן, בלי החוק לעידוד השקעות הון. כפי שאמרתי קודם, אני חושב שצריך ליצור בו איזון אחר בין הון לבין עבודה, אבל מכאן ועד ירידה בשליש בהיקף ההטבות, המרחק רב.

חברים יקרים, אל תמכרו לציבור, למי שאינו מבין, את העובדה שהכניסו את ההטבה המינהלית לתוך החוק, כהטבה. גם פה היו דרגות בקודש. כאשר היה מדובר בתעשייה, בצדק היה מדובר בהטבה –

--

אני רוצה לברך את חברי לסיעת מרצ על ההתייצבות שלהם.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

--

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת קליינר, ההערה הזאת היתה במקומה אילו אדוני לא היה מפריע לנואם. אבל אם אדוני מפריע לנואם, אני אבקש שימתין. הגם שיש לך האפשרות להגיב אחרי כל נואם. אם תשמור ותיתן לו לסיים, אני אקפיד שהוא יסיים אחרי עשר דקות. אבל אם אדוני ישאל ויגיב ועוד הפעם ישאל, אז צריך לבקשה. לתת לנואם את הזמן. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, אתה נעדרת מהכנסת פרק זמן מסוים. באותו זמן המנגנון הזה התפתח מאוד. ואני מעיד על עצמי, שחלק מכללי המשחק האלה היה מין דו-שיח בין מי שעומד על הדוכן ובין נציג הקואליציה באולם, שבדרך כלל או כרגיל היה אחד. דרך אגב, בדרך כלל הוא יושב באזור הזה. בארבע השנים האחרונות אני מילאתי את התפקיד הזה כמחליפו של גדליה גל, לפעמים יחד עם אלי גולדשמידט, יחד עם חגי מירום. לדו-שיח הזה יש שתי מטרות: האחת, קצת לרענן את הדיון. כי כמה פעמים אתה יכול לעלות לדוכן ולנאום סתם? ואז יש איזה סוג של דיאלוג, שהוא לא רע. שנית, אני מזכירות משרת את TIME OUT מזכירות. TIME OUT מודה, זה קצת מה שהיינו קוראים במשחקים העניין.

ובכן, עכשיו גמרנו את הפרק הזה.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – איננו. חבר הכנסת יוסי שריד – איננו. חבר הכנסת רן כהן, אחרי – חבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, בוקר טוב. נו, טוב, כדי שחבר הכנסת קליינר יוכל באמת לענות לעם בישראל, כבר התבשרנו הבוקר כמה בשורות טובות. למשל, כבר מהבוקר יש העלאה של מחירי הדלק, וזאת רק המנה הראשונה והמכה הראשונה על הציבור בישראל. המנה הזאת של העלאת מחירים מביאה את המחיר של ליטר דלק בישראל בדיוק למחיר של גלון דלק בארצות-הברית; כלומר, המחיר שמשלם האזרח בישראל הוא בדיוק פי-ארבעה. זה קצת פחות מאשר בכמה מדינות באירופה, ושווה לחלק מהמדינות באירופה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

רן כהן (מרצ):

אתה יודע מה? אין בעיה, עשינו עסק: שהמשכורות יהיו כמו באירופה, ונשלם גם מחיר דלק כמו באירופה. שכר המינימום בצרפת, ושם זה נחשב רע, הוא יותר מ-1,000 דולר. זה בערך 30% יותר מאשר בארץ, 35% יותר מאשר בארץ. ומה לעשות, יש גם אנשים שמקבלים שכר מינימום, גם בישראל, והם צריכים להחזיק רכב, רוצים להחזיק רכב, מותר להם להחזיק רכב. דרך אגב, כל אלה שהם ברמות השכר הנמוכות ומחזיקים רכב, הם משלמים את הדלק. לעומת זאת, כל מחזיקי כלי הרכב המשובחים והיקרים מאוד, לא הם משלמים עבור הדלק. הממשלה תשלם עבורם את הדלק, החברות הציבוריות ישלמו את הדלק.

אבל אני לא רוצה לדבר על זה, לא משום שזה לא חשוב. זה חשוב. אבל נדמה לי שהבוקר התבשרנו בשורה, שאני חושב שגם חבר הכנסת קליינר וגם היושב-ראש שמנהל את הישיבה, חבר הכנסת טל, גם כן לא יאהבו אותה, אולי לא הרבה פחות ממני. אני מתכוון לביטול חצי נקודת זיכוי לאשה עובדת.

חבר הכנסת אורון, לפני כשנתיים התקבל חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שבא להטיל מיסוי על כל האוכלוסייה. דרך אגב, זה חוק מאוד מאוד נאור. הוא מכביד מאוד על השכבות היותר-מבוססות מבחינת ההכנסה; לא על המיליונרים, להם זה קל. אני מדבר על אלה שמשתכרים משכורות גבוהות, נניח כמו חברי הכנסת. הוא מקל מאוד על הגמלאים, על המשפחות החד-הוריות, על הבודדים. אבל מאחר שהיתה בו הכבדה על משפחה שבה שני בני הזוג עובדים, הפתרון היה להקל דווקא על האשה במשפחה, ועל אשה עובדת.

ואני באמת שואל: בשביל 71 מיליון שקלים היה צריך שתהיה פגיעה דווקא בסקטור הזה של נשים עובדות בתוך משפחה עובדת? כלומר בחרו ממש, כמו בקרן לייזר, זאת שבה מדדנו את מגדלי-וולפסון נוסעים במהירות של 9 קילומטרים לשעה. בחרו ממש כמו בקרן לייזר, דווקא את המשפחה העובדת, ודווקא את האשה בתוך המשפחה העובדת.

חיים אורון (מרצ):

רן כהן (מרצ):

היתה הערכה מה תהיה ההכנסה מזה. חבר הכנסת אורון, ברגע ששמעתי את זה חשבתי לעצמי, שאני באמת כבר לא יודע מה יותר גרוע ממה, שהסכום יהיה יותר גדול או יותר קטן. אם הסכום יהיה יותר גדול, אז ברור לגמרי שהענישה היא גדולה, כי יאספו את זה מהמשפחות האלה.

דרך אגב, לדעתי פה באמת כל שקל הוא עוול, כל מיליון שקלים זה עוול וטיפשות ורשעות וטמטום. ואם הסכום הוא נמוך, גם אז מדובר בטיפשות וברשעות וטמטום. כי באמת, בשביל סכומים לא גדולים לא היה שווה לפגוע בסקטור הזה. ואם הסכומים גדולים, זה אומר שפוגעים נקודתית בכל המשפחות האלה, ובנשים בתוך המשפחות האלה.

אבל יש גם איזה היגיון תעסוקתי, איזו תבונה שצריכה ללוות אנשים שרוצים משק שיש בו גם איזה עידוד לעבודה. אז פה, מצד אחד, כל הבית הזה, נדמה לי גם אלה שחולקים לחלוטין על הנושא של תשלומי הממשלה להפחתת עלות העבודה, של קרוב ל-9 מיליארדי שקלים, כל הבית הזה מסכים שחלק מהיצרנים צריכים לקבל את זה. אפילו אני, שכבר עשר שנים מנהל מלחמה נגד העניין הזה, גם נגד בייגה שוחט, וערכתי על העניין הזה את כל הבדיקות והסקרים, בכל שנה, והשוואה בין שנים; הלכתי למלחמה גדולה על העניין הזה. ואני מסכים שזה יינתן ליצרנים, שזה יינתן ליצואנים. למה? מפני שהם מסכנים ועניים? לא. אלא משום שאני מסכים שלמגזר היצרני במשק צריך לתת עזרה. כי אני רוצה משק צומח, אני רוצה מדינה שבה יש לכלכלה קצב – להגביר את עצמה ולהגדיל את עצמה. כי אם לא תהיה עוגה יותר גדולה, למדינת ישראל יהיה פחות, ולאזרחי מדינת ישראל יהיה עוד פחות.

אז אני בעד לתת מיליארדים למעסיקים, על-פי סקטורים. אך אינני חושב שמדינת ישראל צריכה לתת לכל בעלי הבנקים ולשלם במקומם את מס המעסיקים.

דרך אגב, בעניין הזה יש לי גם איזה דיון מעניין, פנימי, ביני לבין חבר הכנסת פורז. אני בדקתי מה קורה כתוצאה מכך שאתם כממשלה משלמים במקום המעסיקים את מס המעסיקים. זה פטר את כל המעסיקים מאחריות לבריאות של העובדים. והיום הביטוח הלאומי משלם הרבה יותר ממיליארד שקלים, ואני עוד אבדוק את המספר. חבר הכנסת קליינר, היום המעסיקים יכולים להיות כמעט אדישים לבריאות ולנכות של העובדים שלהם. הם לא צריכים לשלם עבור הבריאות שלהם, הם לא חייבים לשלם עבור הבריאות שלהם. אין בעיה. בתוך תהליך העבודה יש מה לעשות, אבל אי-אפשר להגיע לאפס פגיעה בבריאות העובדים.

חבר הכנסת טל, שעד לא מזמן היה יושב-ראש אגף בהסתדרות והוא יושב-ראש סיעת ש"ס בהסתדרות, יודע זאת היטב. אין דבר כזה שאדם יהיה במקום העבודה שמונה, תשע, עשר שעות, ולא תהיה פגיעה בבריאותו. אין דבר כזה. אבל המעסיק במדינת ישראל – דרך אגב, נדמה לי שזאת אחת הדוגמאות הנדירות בעולם – מקום העבודה לא שותף בטיפול הבריאות של העובד שלו. רק הוא משלם אותם 5.25% ממשכורתו כדי להבטיח את הבריאות שלו.

אבל אמרנו: בסדר, ניתן למעסיקים. למה? כי אנחנו רוצים שבמגזר היצרני ובמגזר היצואני יהיה עידוד; כי אנחנו רוצים שהמשק יגדל, כי אנחנו רוצים שיהיו יותר מקומות עבודה. אבל אני שואל בכל הרצינות: האם אנחנו לא רוצים נשים נשואות עובדות? האם אנחנו לא רוצים נשים עובדות בכלל? על העידוד הזה של חצי נקודת זיכוי, שנדמה לי שכל העניין הוא רק כמה עשרות שקלים בחודש – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

אתה צודק, אבל בדרך כלל אני נוטה לתת לכל אחד לסיים את הרעיון האחרון. אינני יכול להפסיק אותו באמצע. אודה לך מאוד, חבר הכנסת קליינר – – –

רן כהן (מרצ):

לי יש אפילו נימוק יותר משכנע.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני רק מבקש להקפיד גם עם חברים אחרים.

היו"ר ד' טל:

כדרכי בקודש אני מאוד גמיש עם כל חברי הכנסת, בלי שום קשר לימין, שמאל, מרכז. בדרך כלל, אני נוטה לתת לכל אדם לסיים את הרעיון שלו, ולאחר מכן אני עוצר אותו. אז עכשיו מדבר חבר הכנסת רן כהן, והוא יסיים את דבריו.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

האם יהיה תקציב?

היו"ר ד' טל:

אכן יהיה תקציב. אני עומד בלוח הזמנים.

רן כהן (מרצ):

מאחר שהיושב-ראש דיבר על קודש, אני רוצה להגיד לך, ששכני לספסל, חבר הכנסת דהאמשה, ממש ביקש לצאת להתפלל והניח שאני אדבר עשר דקות, 12 דקות. זו הפעם הראשונה שאני מנצל את זמני בדיון הזה. ואני חושב שמן הראוי לתת לו לסיים להתפלל.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש לסיים, כדי שחבר הכנסת קליינר יוכל לעלות לדוכן.

רן כהן (מרצ):

אני כבר מסיים. חבר הכנסת קליינר, אני רוצה לומר לך בכל הרצינות, אתה כמובן לא אחראי למשרד האוצר וכו', אבל אני אומר לכם, שמה שהשגתם, השגתם, דרך אגב, גם קצת בעזרתנו. כי אם לא היו מובטחים לכם הקולות שלנו, לא היה לכם צ'אנס לבטל את הרעות הנוראות האלה שמשרד האוצר הביא מלכתחילה, ובכולן או כמעט בכולן הוא התקפל.

לגבי הנושא של ביטול חצי נקודת זיכוי לאשה עובדת, אני פונה אליכם ממש ברגע האחרון. עוד יש זמן לבטל את זה, ולכן תבטלו אותו. כי הוא עולה בקנה אחד, הוא משתלב בתוך הרעה החולה הכי נוראה של התקציב הזה. התקציב הזה מוביל למיתון, המיתון מוביל לאבטלה, שהיא האסון הגדול ביותר של העובדים. ולא מוכרחים, פשוט לא מוכרחים, שבתוך כל אלפי העובדים שייפלטו תהיינה דווקא נשים עובדות, נשואות, אמהות לילדים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת קליינר, בבקשה. יש לך כל הזמן שבעולם. אם חשוב לך שב-31 בדצמבר אכן יהיה לנו תקציב, אז היית יכול גם לוותר עכשיו על רשות הדיבור, ולענות על הכול יחד. אבל זה בסדר. זו זכותך המלאה.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

כבוד הכנסת מחייב מדי פעם להשיב. חבר הכנסת רן כהן עמד כאן על הדוכן והטיפ לאבטלה. חבר הכנסת רן כהן, כמו הרבה חברים בלובי החברתי – הוא לא היחיד בטעות הזאת – פשוט קרא כאן לאבטלה, התחנן לאבטלה. אני תיכף אסביר. ואני לא אתן שתהיה אבטלה.

רן כהן (מרצ):

--

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

כן, אתה ביקשת לייצר אבטלה. אתם יורדים על שר האוצר. אם יש דבר שבו אני מעריך את שר האוצר, זה שהוא עמד בלחצים האדירים משני צדי הבית כדי להוכיח לו ששתיים ועוד שתיים זה חמש בנושא האבטלה, והוא לא נכנע לא לך ולא לאנשי הלובי החברתי, גם לא לחברי, כאשר לחצו עליו לייצר אבטלה בישראל, בוודאות מוחלטת. וייתכן שר האוצר, שלא נכנע לכם בעניין שיפוי המעסיקים, שהוא מנע אבטלה.

אבל אני רוצה לענות על הדברים אחד לאחד. אני הקדמתי את העניין הזה, כי יש דברים שאתה פשוט מתקשה להבין אותם: איך אנשים מטיפים באטימות לדבר שאני יודע שהם לא רוצים בו? הרי אני לא מאשים לא את רן כהן ולא את חברי מהצד הזה בלובי החברתי ברצון לייצר אבטלה. אבל מתוך איזה עיוורון, מתוך אטימות וחוסר יכולת להבין, אתם מובילים לאבטלה. ואתה, בחצי מהנאום שלך הטפת בוודאות לייצור אבטלה. אני אדבר על זה מיד.

רן כהן (מרצ):

תתייחס לביטול חצי נקודת הזיכוי לנשים עובדות.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני אגע גם בזה. קודם כול, אם זה הנאום הראשון שלך, אתה היית צריך לבוא ולשבח חלקים בקואליציה, שעשו מה שאתם לא עשיתם במשך קדנציה שלמה. ישבתם כמו אנוסים בוועדת הכספים והצבעתם על הרבה מאוד דברים שידעתם שהם לא נכונים והתנגדתם להם, בניגוד למצפון. ואנחנו, חברי הקואליציה בוועדת הכספים, סיעת גשר, שאני חבר בה, ש"ס, סיעות אחרות, חברי כנסת בודדים, הצלחנו לבטל הרבה מאוד גזירות חברתיות, שלא האמנתם שיבוטלו. לא נגעו בקצבאות הילדים, לא נגעו אפילו בשחיקת קצבאות הילדים שהיתה בהצעה האלטרנטיבית. העניין בוטל. אין פגיעה בקצבאות הילדים. אין העניין הזה של תשלום עבור ביקור אצל רופא, אין תשלום עבור מרפאות, לא עלו מחירי התרופות.

רן כהן (מרצ):

אבל היו תוכניות שלכם להרע – – –

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

לא, אתם השארתם גירעון מופקר, חסר אחריות, תולדה של כלכלת בחירות. כבר ב-1995 ידעתם שאתם יוצרים גירעון אדיר, ורימיתם את העם בהכנסות, וניסיתם לצייר תמונה ורודה של כלכלה פורחת. זה היה שקר. וכבר ידעתם, שר האוצר לשעבר בייגה שוחט ידע, כשהוא בנה את התקציב לשנת 1996, שהוא בנוי על חול, ושאוּמְדָן ההכנסות נובע מאיזה דמיון פרוץ במקרה הטוב, או מהונאה במקרה הרע. והרי אחת הסיבות להקדמת הבחירות היתה שידעתם שהמשק לא יכול עוד לשאת את ההפקרות הזאת.

לזכותו של חבר הכנסת שוחט ייאמר, שבהגיגותיו הוא אמר: אני, למחרת הבחירות הייתי מקצץ 5 מיליארדים, מפני שיש חור ענק. ואז צריך היה לתקן את החורבן הזה שהותירה ממשלתכם, והיה צריך לקצץ 5 מיליארדים. אחר כך התברר גודל האסון, ו-5 מיליארדי שקלים אינם מספיקים, ושצריך לקצץ 7 מיליארדים. השאלה היא: ממה?

רן כהן (מרצ):

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני לא הפרעתי לך, חבר הכנסת כהן.

נכון שבשלב מסוים הוציאה הממשלה מהמגירות תוכניות שהיו בהן גזירות חברתיות. דרך אגב, לא הספיקו להכין אותן בזמן של דן מרידור; הכינו אותן בזמנו של אברהם שוחט. ואנחנו, בקואליציה, בלמנו, עצרנו, הסרנו, ויצרנו את הנס הזה של קיצוץ של 7 מיליארדים בלי לפגוע בנושאים חברתיים.

חבר הכנסת רן כהן, על מה באת להלין היום? חבר הכנסת כהן, נדהמתי למשמע אוזני. בתחבורה הציבורית לא נגעו. אין גידול ריאלי בתחבורה הציבורית. אז על מה נותר לך להגן? לבי לבי לך, חבר הכנסת כהן – – –

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת קליינר הוא ממלא מקום יושב-ראש ועדת הכספים, ובתור שכזה הוא רשאי לומר את דברו לאחר כל מסתייג. לכן אפשרנו לו.

אברהם פורז (מרצ):

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

לבי לבי לך, חבר הכנסת רן כהן, שנאלצת להגן על בעלי הרכב. אני ציפיתי שתגיד: כל הכבוד, העיקר שלא ייגעו בתחבורה הציבורית. אבל לא, אתה מגן על בעלי הרכב. אני מניח שמקרי סעד לא נוהגים ברכב. היתה לך החוכמה שלא לדבר על סיגריות; דווקא הערכתי את זה.

רן כהן (מרצ):

זה לא מטריד אותי.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אה, הפסקת לעשן. כל הכבוד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, שלא נבין שזה משיקולים פרטיים וצרים.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

לגבי נקודת זיכוי לאשה עובדת, הרי אתה יודע שהעניין הזה איננו נכון. סמדר אלחנני, היועצת הכלכלית של ועדת הכספים, מדברת הרבה מאוד זמן על העיוותים. והרבה מאוד נשים שעובדות באוצר אומרות, שזו באמת אפליה שאין לה הצדקה, שאין לה מקום. ורק החשש שהדבר יובן שלא כהלכה מנע את תיקון העיוות הזה עוד קודם.

רן כהן (מרצ):

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

למה אשה ולא גבר? מה הסיבה? אתם מדברים על שוויון – – –

רן כהן (מרצ):

אתם לא נותנים לאשה, אלא נותנים לגבר.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני מכיר הרבה מאוד נשים בתפקידים בכירים שהסבו את תשומת לבנו לעניין הזה. ובכל זאת עד הרגע האחרון לא נגעו בו.

אבל צריך לקצץ 7 מיליארדים, אז השאלה היא מאיפה לקחת. לך יש פתרון הפלא, שלדעתי הוא דבר מסוכן ביותר. כי אם אתה רוצה לקחת מהעשירים, אני אתך. אבל אז תיקח להם מההכנסה, תיקח להם מההוצאה, תיקח להם מהרכוש, תטיל מיסוי על הרכוש, על דירות פאר. אבל למה לעשות את הדבר הטיפשי ביותר? עבודה היא מוצר כמו כל דבר אחר. אם אתה מייקר מוצר, קונים אותו פחות. זה כלל בסיסי שמלמדים אותו בשנה א' בכלכלה. אז היום, כשיש ניצני אבטלה, לבוא ולייקר את עלות העבודה? האם זו הדרך שבה אתה רוצה לפגוע במעסיקים? אתה אומר: אני לא אגע בתעשייה, לא אגע ביצוא. האם זאת השאלה? קודם כול, היום התחומים כבר מטושטשים, והיי-טק זה יצוא, ואם עורך-דין מוכר חוות דעת לחוץ-לארץ – גם זה יצוא.

רן כהן (מרצ):

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

לא ניקח יצוא, ניקח ספרים ובעלי חנויות מכולת. אם ניקח לדוגמה את בעלי המכולת – – –

רן כהן (מרצ):

בנקים.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אתה רוצה שניקח לדוגמה בנקים, אני רוצה שניקח לדוגמה בעלי מכולת. אני מוכן לדבר גם על הבנקים. אבל בוא נתחיל מבעלי חנויות מכולת. ניקח בעל חנות מכולת שבקושי מביא הביתה את שכר המינימום שלו; לפעמים הוא לא מביא גם את שכר המינימום. אבל כדי שתהיה לו קצת איכות חיים, וכדי שלא יעבוד 16 שעות ביום, הוא מעסיק איזה עוזר בכסף קטן. אז אתה רוצה להטיל עליו קנס? או אם ניקח 1,000 ספרים שמעסיקים 10,000 עובדים. חבר הכנסת רן כהן, זה לא יעזור. באופן מתמטי, בכמה שתעלה לו את עלות העבודה, תביא לפיטורים של אותם עובדים. אם תעלה ב-10% – 1,000 ילכו הביתה. זו מתמטיקה, כמו ששתיים ועוד שתיים הן ארבע.

לגבי הבנקים, אם אתה חושב שבמערכת הבנקאות מרוויחים יותר מדי, תעלה להם את מס החברות, תטיל מס על הבנקים. אבל הדבר הכי מטומטם מבחינתך – – –

היו"ר ד' טל:

מה החוכמה להוסיף כאן ולהוריד שם?

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

— — — אם בנקים מעסיקים 50,000 עובדים, נניח, ואתה תעלה להם את ההעסקה של 50,000 עובדים ב-10%, אתה תצטרך למצוא תעסוקה ל-5,000 עובדים שילכו הביתה. למה לעשות את זה? האם אין דרכים אחרות לקחת מאלה שיש להם? האם הדרך היחידה היא דווקא זו, שאתה מטיל לו מס על העבודה? כן, חבר הכנסת רן כהן, זו מתמטיקה.

רן כהן (מרצ):

— — —

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

פלוס 10%, X, יעלה לו מחר אלא, לא על התשלום הזה, אלא על זה שאם עובד שעד היום עלה לו בהגדרה מתמטית, זה יקטין את מספר העובדים בכל הענף ב-10%. נכון שיש משתנים אחרים, אבל בכל זאת.

אם יהיו לו פחות עובדים, הוא יעבור למיכון רב יותר. אם יהיו לעובד פחות שעות, הוא יעבור לחצי משרה. בסופו של דבר תהיה קורלציה מאוד מאוד חזקה בין ייקור עלות העבודה לבין מספר העובדים שילכו הביתה. לכן אני מתנגד לעניין הזה. לכן צדק דן מרידור. יש דרכים טובות יותר, לא צריך ליצור אבטלה.

נושא אחרון: למען ההגינות צריך לומר, שבין ההצעות יש הצעה שתפגע במידה מסוימת, הצעה שתיקח מהמעבידים משהו בנושא העובדים, וזו ההצעה להטיל עליהם תשלום גבוה יותר במקום הביטוח הלאומי בעניין ימי המחלה, אבל זוהי באמת פגיעה מזערית.

אני חושב, שנושאי הרכב, הסיגריות וגם נקודות הזיכוי – אגב, אני חושב שיש עוד פטורים שאפשר לגעת בהם, אבל אני מבין שזהו פטור משמעותי – הם הרע במיעוטו, לעומת הגזירות שהיו בהתחלה והצלחנו למנוע אותן. אני חושב שהיה חשוב מאוד להגיע לקיצוץ של 7 מיליארדים.

רציתי לענות גם לחבר הכנסת אורון, אבל היות שהוא איננו באולם, אגיע אליו בסיבוב הבא. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת קליינר.

קריאה:

היו"ר ר' אדרי:

יש איזה סדר הצבעות מסוים. נדמה לי שנקבע שעד השעה 09:00 לא מצביעים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם. נעבור לנואם הבא. חבר הכנסת דוד צוקר – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז לנמק את הסתייגותו. אני בטוח שההסתייגויות מעניינות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להעיר משהו לסדר. הדובר שלפני היה חבר הכנסת מיכאל קליינר, בא-כוח ועדת הכספים או מי שהתמנה על-ידי יושב-ראש ועדת הכספים, ואכן מותר ליושב-ראש ועדת הכספים או לממלא-מקומו לדבר, אבל בתום ההסתייגויות על כל סעיף. אני חושב שזוהי פרשנות מעוותת של התקנון אם אחרי כל דובר בהנמקת הסתייגויות יוכל נציג ועדת הכספים לנמק את התשובה. המטרה היא, שבתום ההסתייגויות על סעיף מסוים ובטרם נערכת הצבעה על אותו סעיף בא נציג הוועדה ומסביר שצריך לדחות את ההסתייגויות, או לקבל אותן, מה שהוא רוצה. בשלב הזה אפילו לגיטימי למשוך זמן לפיליבסטר קטן, כדי לגייס את מי שצריך לגייס. אבל הפריווילגיה לעלות אחרי כל נואם ולדבר שמורה רק לשרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אברהם פורז (מרצ):

אז זה היה לא בסדר. הייתי אז מרכז הקואליציה בוועדת הכספים, וישבתי כאן לקראת ההצבעה. כאשר היינו רואים שאנחנו במצוקה בהצבעות, הייתי אני, או גדליה גל, או מי שהיה, מושך זמן כדי לגייס להצבעה. לא סביר שתוך כדי הסתייגויות, אחרי כל מסתייג, יעלה מישוהו וידבר. את זה אני אומר לסדר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שהנוהג הוא לא מקודש. חבר הכנסת קליינר, הוא עומד בניגוד לתקנון. עם כל הכבוד, אין שום נוהג שיכול לסתור את התקנון. אגב, בעניין הזכות הלגיטימית שלכם לא להיכשל בהצבעה – אני מקבל. אם אתה כאן לבד ועומדת להיות הצבעה, תמשוך את הזמן עד שיבואו החברים שלך להצביע. אבל למה אתה צריך לעלות אחרי כל דובר ולדבר?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם פורז (מרצ):

על מנת לדבר, יש חברים שלך שגם הם הגישו הסתייגויות למאות ולאלפים. יתכבדו וישבו כאן, ובהגיע תורם הם יעשו את ההליך הזה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פורז, אני מבין את דברי הטעם שלך. עם זאת, היו תקדימים בקדנציה הקודמת. אני מציע שהיום ומחר נמשיך בנהגים שהיו קיימים, והנושא הזה יעבור לוועדת הכנסת, שתצטרך להכריע בשבוע הבא.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע, אדוני, להתייעץ עם היועץ המשפטי של הכנסת, שייתן הנחיה. קודם כול, חייבים לכבד את התקנון. גם אם קובעים נוהג מחוץ לתקנון, זה עדיין לא שינוי תקנון. אחרת יהיה מצב שבכלל לא צריך ללכת לוועדת הכנסת כדי לקיים הצבעה במליאה. התקנון משתנה מעצמו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין אותך, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע להתייעץ עם היועץ המשפטי לכנסת – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין אותך, אך אנחנו לא – – –

אברהם פורז (מרצ):

– – על מנת שינחה את העניין. לדעתי, בתום ההסתייגויות מותר לנציג ועדת הכספים לדבר.

היו"ר ר' אדרי:

לא ננצל את ההזדמנות הזאת כדי לערוך הצבעות שלא בהתאם לסיכומים.

אברהם פורז (מרצ):

הזכות להגן מפני נפילה בהצבעות מקובלת עלי. פרט לכך, רציתי לומר שהנשק של פיליבסטר הוא נשק של אופוזיציה, ואוי לה לקואליציה שנזקקת לנשק מסוג זה, אם כי היו דברים מעולם; אני לא אומר שלא היו דברים מעולם.

אדוני היושב-ראש, הבעיה העיקרית העומדת בפנינו היא, שהמשק הולך לקראת מיתון ולקראת האטה רצינית מאוד. הוא הולך לקראת מיתון והאטה בראש ובראשונה עקב המפולת המדינית

שקרתה מאז הבחירות. הסיבה פשוטה מאוד: המשק הישראלי, בהיותו משק קטן, הוא משק המשולב באופן עמוק ביותר בכלכלת העולם. אנחנו מדינה שמייבאת המון וגם מייצאת המון. על מנת שנוכל להיות תחרותיים בעולם ועל מנת שמשקיעים זרים יבואו אלינו ועל מנת שהפוטנציאל הגלום במשק הישראלי יבוא לידי ניצול – צריכה להיות פה אווירה של שלום, צריכה להיות פה אווירה של רגיעה, צריכה להיות פה אווירה שבה ברור שכאשר אתה משקיע את הכסף, לא יהיה לך מחר סגר ולא תהיה לך מחר מלחמה ולא תהיינה לך צרות מסוג אחר.

יש היום המון מקומות בעולם המשוועים להשקעות. כל מדינות מזרח-אירופה שיצאו מהקומוניזם, ששכר העבודה בהן הוא מאות ספורות של דולרים בחודש, עם כוח-אדם מקצועי ומיומן, משוועות להשקעות זרות; גם במזרח הרחוק, גם במקומות אחרים. לכן, מי יבוא למדינה כמו ישראל, כאשר כל הזמן מרחפת עננה של סכנה ביטחונית חמורה? כשכל הזמן לא יודעים האם תהליך השלום יתקדם או ייפסק, האם תפרוץ מלחמה או לא? כאשר אנחנו קוראים בעיתונות, והדבר מתפרסם בכל עיתוני העולם, שצה"ל דורש תוספת לתקציב הביטחון, משום שלפי הערכות של גורמי המודיעין הסבירות למלחמה גדלה מאוד – איזה איתות הוא זה כלפי המשקיעים? האם המשקיעים צריכים לחשוב: אוהו, מצוין, תהיה מלחמה, הבה נלך ונשקיע במפעלים?

לכן, המפתח העיקרי בעניין הכלכלי הוא קידום תהליך השלום. אם תהליך השלום יתקדם, תהיה צמיחה. אם תהיה צמיחה, אפשר יהיה לגבות יותר מסים. אם אפשר יהיה לגבות יותר מסים, אפשר יהיה לשלם יותר לחלשים. בכל מקרה, כאשר יש צמיחה, גם החלשים עולים באופן פרופורציונלי.

לעומת זאת, כאשר הכול מתחיל בירידה, כאשר כל המשק בצניחה, כאשר הכול נופל – ברור שהמדינה בצרות. מי שהתרגל לקבל עד היום תשלומים מהמדינה, תשלומי רווחה ואחרים בכמות מסוימת, ולמדינה יש פחות הכנסות – יקבל פחות. למשל, הירידה בצפי מהכנסות ממסים, ירידה שמקורה בראש ובראשונה במיתון שעובר על המשק. ככל שהמשק מתמתן, כך הפעילות העסקית יורדת, כך המדינה גובה פחות מסים. זה כלל בסיסי בתורת הכלכלה.

אינני יכול להבין בסופו של דבר לאן הממשלה הזאת חותרת. אם היא באמת חושבת שהסכמי אוסלו הם קטסטרופה, היא היתה צריכה להודיע שהיא מתנערת מהם, שהיא לא הולכת בדרך זו; היא מודיעה לכולם, בכלל זה הפלשתינים וכל העולם, שאנחנו לא הולכים הלאה עם דבר שהוא אסון לישראל. אני יכול להבין את זה. אני לא מקבל את זה, אני חושב שזו טעות מוחלטת, אבל אני יכול להבין את זה. אבל לעשות זאת בשיטה שהם עושים, זה הדבר הגרוע מכול: זה גם להצהיר שאתה רוצה, גם להיות נכון לווייתורים, וגם בסופו של דבר ליצור, אצל כל השכנים ואצל כולם, מערכת אי-אמון טוטלי, שעלולה בסופו של דבר להביא אותנו כמובן למפולת אדירה.

בסופו של דבר אינני ידוע, אולי בימים אלה באמת ייחתם הסכם על יציאה מחברון ואולי יהיו צעדים נוספים, אבל אוי לה לממשלה, שבמקום לדחוף את תהליך השלום מרצונה, היא נגררת. זה משול לאדם, שבמקום לרדת במדרגות בהליכה יפה, בקלילות ובחדווה, נגרר על המדרגות. בסוף הוא מגיע לקומת הקרקע. גם זה שהלך יפה וגם זה שגררו אותו על המדרגות, שניהם מגיעים בסופו של דבר מהקומה השנייה לקומת הקרקע, אבל זה שהלך יפה – הלך יפה, וזה שירד במדרגות בצורה כזו שצריך היה לגרור אותו – כולו פצע, מכה וחבורה, כולו חבול; כולו מנופח מהמכות שספג בנפילה במדרגות. בשביל מה? אפשר היה ללכת ברגל.

אני חושב שלסיעת גשר היו הישגים גדולים מאוד בתחום הזה של כיפוף שר האוצר. במובן הזה אני חושב שאפשר לומר שסיעת גשר ניצחה בגדול את שר האוצר, לא לטובת המשק. כמה דוגמאות:

העלאת מסים בעיני היא דבר רע מכמה טעמים. העלאת מסים גורמת לפחות רצון לעבוד, וממילא המסים אצלנו בישראל גבוהים. בהכנסות שבמדינות אירופה שיעורי המס עליהן 20%-25%, מגיעים אצלנו ל-50% במובנים ריאליים של הכנסה. על זה מיתוסף הביטוח הלאומי.

ענת מאור (מרצ):

אברהם פורז (מרצ):

אני לא מדבר רק על המיסוי הישיר, אני מדבר על כל המיסויים למיניהם. כאשר אתה צריך לעשות איזו פעילות, ויש לך מע"מ ומסים אחרים, גם זה משנה. באיזה מקום, כאשר המס גבוה מדי, אין מוטיבציה לעבודה. מה לעשות, זה טבעם של אנשים, הם לא אוהבים לעבוד בשביל המדינה. אם אתה רואה שבסופו של דבר ממאמץ נוסף שאתה עושה 60% הולכים לטובת המדינה, אתה לא רוצה לעבוד. היום הגענו בישראל למצב שהמסים הישירים, חברת הכנסת ענת מאור – ואני כולל את הביטוח הלאומי ואת מס הבראות כמס ישיר פרופורציונלי להכנסה – הם למעלה מ-60%. נעצרים ברמה של פי-ארבעה מהשכר הממוצע במשק, אבל יש הרבה מאוד אנשים שנמצאים בקטע הזה. אלה שנמצאים מעל פי-ארבעה מהשכר הממוצע הם לא רבים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

תסכים להעלאת התקרה לפי-חמישה?

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, אני לא מתנגד, אבל בתנאי שתרווחו את כולם, תורידו את המדרגות. נכון שמאחר שהביטוח הלאומי הפסיק מזמן להיות ביטוח, אין בכך היגיון. מה היה ההיגיון של ההגבלה פי-ארבעה או פי-חמישה? אמרו שמאחר שזהו ביטוח ומאחר שהעשיר והעני מקבלים בסופו של דבר את קצבת הזיקנה באותו שיעור, אין הצדקה לקפוץ כלפי מעלה. אבל מאחר שהביטוח הלאומי הפך ממילא למס ישיר לכל דבר, באמת מוצדק לקבוע זאת ללא תקרה. למה רק פי-חמישה? לך עד הסוף.

הדבר החמור שאתם עושים פה הוא, שקודם כול אתם לא מעדכנים את מדרגות המס. מה פירוש אי-עדכון מדרגות מס? אם תהיה אינפלציה אפס, לא קרה שום דבר. אבל כולם יודעים שהאינפלציה לא תהיה אפס, אלא למזער 10%, אז בסופו של דבר אתם מטילים על כל הרוחב מס הכנסה נוסף בשיעור של 5% על פני השנה, כי זהו החציון.

מס על סיגריות: אני לא מעשן, ובעיני עישון הוא דבר רע. אבל אתם יודעים היטב, שמי שמעשנים אלה גם השכבות החלשות, גם אנשים שאין ידם משגת, כי הם מכורים לזה. מה לעשות, הם לא

יכולים בלי זה. מי שיצטרך לשלם יותר על סיגריות, לא תהיה לו ברירה, הוא יצטרך אפילו לא לתת אוכל לילדים שלו, והוא יעשן. מה הטעם בזה? לשיטתכם, זה הדבר הכי גרסיבי שיכול להיות.

מס על דלק: אם הייתם עושים רפורמה ומורידים את המיסוי על מכוניות, שבישראל הוא אחד הגבוהים בעולם, ובמקום זה מעלים את המס על הדלק, הייתי מבין. נכון, הדלק אצלנו קצת יותר זול מאשר במרבית מדינות אירופה, אבל ברגע שאתה מטיל מס על דלק, אתה מטיל אותו על כולם, גם על מי שנוסע במכונית מפוארת, גם על מי שנוסע באיזו טרנטה. מעבר לכך, בחלק גדול מהמקומות המעסיק מחזיר את הוצאות הדלק, ובסופו של דבר זה מתגלגל על המוצר, ובסופו של דבר זהו אלמנט אינפלציוני.

אדוני היושב-ראש, כאמור, הבעיה העיקרית היא שזהו תקציב המבשר מיתון, האטה ורגרסיה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם פורז, על דבריך. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור לנמק את הסתייגותיה. שתי הסתייגויות בשלב הזה. עשר דקות לרשותך. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן. חברי הכנסת, נמשיך בדיון ולפני השעה 09:00 לא תהיינה הצבעות. יכול להיות יותר מאוחר.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עבר עלינו ליל שימורים. אני חושבת שלא היה תקדים להגשת הצעות הסתייגות רבות כל כך על-ידי כל כך הרבה חברים מהאופוזיציה. קודם כול בדיון על מטרת החוק ועכשיו בדיון על הסעיף הראשון, של חוק עידוד השקעות הון, אמרנו שהתקציב הוא תקציב אומלל, תקציב מבולבל, תקציב שפוגע באופן גס ובזוהר גם בכלכלה הישראלית, גם באזרחים, ונצטרך עוד ימים רבים כדי לחשוף את ההטעיות שעומדות מאחורי התקציב.

יש לי הסתייגות מהתקציב, יש לי הסתייגות מהממשלה ומדרך ניהול המדינה, ומכיוון שראש הממשלה נתניהו פועל כשליט יחיד, הוא הנושא באחריות לקריסה הטוטלית המתרגשת עלינו. האין-דרך המדינית שלו מכריעה את ההיגיון הכלכלי, ומכאן הדרך לתקציב אומלל ומבולבל. ואכן, כפי שציין חבר הכנסת פורז, קודמי, הבעיה העיקרית היא, שתחת שלטונה הקצר של הממשלה הזו, העוגה קטנה. לא רק שאין שלום ואין ביטחון כפי שהבטיחו לנו, גם אין צמיחה, אין שגשוג, יש אבטלה, יש מיתון.

ואז עושים משחק שוטרים וגנבים בתוך הקואליציה. יש ליכוד ויש גשר. גם מקצצים וגם מתנגדים. בשיטת העז, כפי שהסברנו את זה. חבר הכנסת קליינר, סיעת גשר מחכה שתקבל מחמאות. נכון, טוב שביטלו את הגזירות החמורות ביותר של היטל על ביקור אצל רופא ועל ביקור במרפאה, אבל מדוע צריך לקבל מחמאה? על העז שהכניסו ואחר כך הוציאו, וחושבים שרווח?

האם חושבים שהעם חלמאי? האם העם לא מבין את זה? וכך עברנו בלילה והצגנו את כל הניסיונות להטעות; אם לא הייתי עדינה כל כך, הייתי אומרת את התרמיות שעומדות מאחורי הדיון על התקציב, החל מהעובדה שהממשלה הזאת מדרדרת את המשק לאבטלה, ואז אומרת: אין ברירה, נגזר לקצץ 7 מיליארדי ש"ח, והמשך בעובדה – שהם קיבלו ירושה קשה. אין כלכלן שעם מספרים פשוטים לא ישווה את המשק ששר האוצר אברהם שוחט וראש הממשלה שנרצח יצחק רבין קיבלו ב-1992, עם 12% אבטלה, עם גירעון גדול, עם מצב חמור ביותר בצמיחה – ואיזה משק קיבל הליכוד. הוא מדרדר אותו, ואז אומר: אני עומד בפני סירה טובעת. היתה בעיה במאזן התשלומים, אבל גם בזמן ממשלת הליכוד, בחצי השנה הזו יש גידול עצום בפער במאזן התשלומים.

דיברנו על בעיה שכמעט גובלת בדמגוגיה, של ניסיון להופיע כמושיעים כלפי העניים, אבל קודם כול מייצרים את העניים. קיימת פילוסופיה של הצדקה כ"רייטינג". תפקיד הממשלה הוא לדאוג שלא יהיו. דיברנו על כך שכל כך הרבה READ MY LIPS עניים, ולא להופיע אחר כך כמושיעים. דיברנו על ה-מסים הוטלו, ודווקא על השכבות הבינוניות והחלשות, ושומרים אמונים רק לשכבות העשירות. אתה צודק, מיכאל קליינר, אבל בזה לא הצלחנו לשכנע את ראש הממשלה: אין היטל מסים על שני העשירונים הגבוהים.

לכן, התקציב הזה הוא תקציב אומלל, תקציב חמור ביותר. ראש הממשלה, שמנסה לסתום פיות לתקשורת, ואומר לה: זמן עבר – בעצם זמנו עבר בשלטון, וככל שהוא יחזיר את המנדט לעם מוקדם יותר, כן ייטב.

קריאה:

על איזה מסים את מדברת? העלו מסים?

ענת מאור (מרצ):

ודאי שהעלו מסים.

קריאה:

תסבירי לי איזה מסים, אני לא יודע.

ענת מאור (מרצ):

ושומרים את זה רק לעשירים, אבל מעלים READ MY LIPS הציבור יודע טוב מאוד, שכאשר אומרים את מחיר הדלק, זו העלאת מסים. הבוקר התבשר הציבור שהוא משלם יותר על הדלק. למה זה מסים? מי נוסע בתחבורה הציבורית?

קריאה:

את מחירי התחבורה הציבורית לא העלו.

ענת מאור (מרצ):

עדיין לא. קודם כול, כבר העליתם את מחירי התחבורה הציבורית בתקופת שלטונכם באופן בוטה וגס. דבר שני, חבר הכנסת מיכאל קליינר, אתה אמרת שלא צריך להיות בוגר – – –

רענן כהן (העבודה):

בגללך ובגלל אנשים כמוך כולנו משלמים יותר מסים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת מיכאל קליינר, בשיטת העז. מה זה נקרא הורדתם? מיהו זה שהציע הצעות נואלות כאלה?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בגלל הגירעון שממשלת שוחט השאירה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, ראשית אמר לך חבר הכנסת פורז, ובצדק: ממשלת פרס ושוחט השאירה אומנם גירעון גדול, אבל כאשר יש צמיחה, כאשר יש שגשוג, כאשר התהליך מביא לכאן משקיעים – ניתן לטפל בגירעון לא בסכין, לא בגרזן.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ההשקעות נובעות מהצמיחה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, אתה יודע שהגירעון שקיבלתם היה נמוך בהרבה מהגירעון שיצרתם בחצי שנה. לעבור את 10 מיליארדי הש"ח, זו תוצאה שלכם.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שייך? ב-1992 היה עודף במאזן התשלומים.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, עודף במאזן התשלומים עם אבטלה של 12%, עם קיפאון מדיני וקיפאון בהשקעות. אתה יודע מה היה קצב הצמיחה בארבע שנים תחת שלטוננו. שום מדינה בעולם המערבי לא הגיעה לקצב צמיחה כזה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אבל ב-1995/96 הוא נעצר.

ענת מאור (מרצ):

זו אחת ההטעיות. היתה בעיה במאזן התשלומים, אנחנו יודעים. ממשלה שהיתה ממשיכה במדיניות השלום והיה למשקיעים אמון בה, ממשלה שהיתה ממשיכה בצמיחה – היתה מטפלת בבעיית מאזן התשלומים לא בגרזן קצבים אלא באזמל ובתבונה, ולא היתה מדרדרת את המשק למצב כזה. זהו כנראה חלק מהפילוסופיה שלכם. קיבלתם תהליך שלום, הובלתם לאירועי דמים, אבל אתם אומרים שקיבלתם ירושה מדינית קשה. קיבלתם משק במצב מצוין על-פי כל פרמטר. אתם מדרדרים אותו ואומרים שקיבלתם ירושה קשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

ענת מאור (מרצ):

זו תהום שאתם יוצרים אותה, חבר הכנסת קליינר. אתם יוצרים את התהום, ואז מתגאים ב"ברקסים".

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מירום, אתה מסכים לדברים שנאמרים כאן?

ענת מאור (מרצ):

אתם מביאים לתוצאות חמורות ביותר. מהו הרעיון הנואל – וטוב שהתנגדתם לו – להטיל תשלום על מי שבא לרופא? מי הם – גמלאים, ילדים וקשישים? אגב, החזקים כבר מזמן הולכים לרפואה פרטית. זהו רצון לפגוע ולכרסם במדינת הרווחה. יפה מאוד שביטלתם את זה, אבל על זה לא מגיע לכם פרס. בסך הכול ביטלתם רעיון נואל.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

קיבלנו את החוק בירושה מבייגה שוחט.

ענת מאור (מרצ):

תסלח לי, גם זו אחת ההטעויות. המגירות מלאות בהרבה הצעות. ראש הממשלה מטיל את האחריות פעם על מגירות פקידי האוצר ופעם על הרמטכ"ל ועל ראש השב"כ, ושוכח שהוא קיבל מנדט – בקושי מנדט, רק של 50% – כדי להנהיג. יש לו שיטה, כמו של ילד. אני באה מעולם החינוך, ואני יודעת שילדים מאשימים תמיד את כולם. לא ידעתי שראש ממשלה שנבחר, הדבר היחיד שיש לו להגיד הוא להאשים את פקידי האוצר ולהאשים את ראש השב"כ. אנחנו דאגנו לא לפתוח אותה מגירה, וכאשר ההצעות האלה הועלו על-ידי האוצר – והן הועלו – תמיד הן ירדו.

הדמגוגיה חוגגת. אני מסתובבת הרבה מאוד בכל האזורים. האכזבה של הבוחרים שלכם מן המדיניות שלכם, מן התרמית, היא גדולה. הדבר הכי חשוב לאדם הוא הכבוד. מלת כבוד, לא רק שלא נשמרת עתה, אלא נהפוך הוא.

קריאה:

אל מי את פונה כאשר את מדברת על מלת כבוד?

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה אתך. ראש הממשלה הפך את האי-אמינות לאמנות. זה הדבר היחיד שהוא מתמחה בו. את תהליך השלום הוא הרס, את הכלכלה הוא הרס, את יחסי החוץ עם מצרים ועם כל מקום הוא הרס – אבל הוא מתמחה באי-אמינות; לומר לכל אחד מה שהוא רוצה לשמוע, כמו שבשבת.

אולי תוסיף לי עוד שתיים-שלוש דקות?

היו"ר ר' אדרי:

בעוד כשעה אתן לך עוד עשר דקות.

ענת מאור (מרצ):

אני חושבת שאתה טועה, וזה ייקח עוד שלוש-ארבע שעות. האופוזיציה הגישה הרבה מאוד הסתייגויות. זה לא פיליבסטר של שלושה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל הם לא נוכחים.

ענת מאור (מרצ):

כולם בבית הזה.

היו"ר ר' אדרי:

בעוד כשעה אתן לך.

ענת מאור (מרצ):

אקבל את קביעת היושב-ראש, ובעוד שתיים-שלוש שעות, כאשר תעמודנה לרשותי דקות נוספות, אדבר על הנזק האדיר – – –

הי"ר ר' אדרי:

אני מבקש להסב את תשומת לבך לכך שתעמודנה לרשותך כ-30 דקות.

ענת מאור (מרצ):

יש לי עוד שלוש הסתייגויות. עוד הימים רבים והלילות רבים.

הי"ר ר' אדרי:

בהחלט, יש לך עוד הרבה זמן.

ענת מאור (מרצ):

מכל מקום, אני רוצה להדגיש, שהנושא שאנחנו דנים בו, חוק עידוד השקעות הון, הוא אחת הפגיעות הקריטיות של הממשלה בכל עיירות הפיתוח ובכל הפריפריה של הקיבוצים והמושבים. מי שמעלה בדעתו שמשקיע כלשהו יבוא למקום בגלל העיניים היפות של ראש עיר, של שר או של ראש הממשלה – טועה ומטעה בגדול. הביזיון התחיל עם אופקים. ראש הממשלה, שבאשמתו מפעל "וישי" יקום בצ'כיה במקום באופקים, הזמין את המשקיע לשיחה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אחד התפקידים שהטיל עלי יושב-ראש הקואליציה הוא לוודא שעומדים במגבלות הזמן.

הי"ר ר' אדרי:

אדוני צודק.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת קליינר, אנחנו מצטערים על שלא היית בכנסת הקודמת, ולו רק לתפקיד הזה. הפיליבסטר כאן הוארך, הוכפל ושולש על-ידי דוברים מהליכוד. זהו תפקיד מאוד מוזר. אתם ממונים לא לתת חופש ביטוי ולסתום פיות. את זאת ידענו. לא ידענו שאתם גם שומרים על הזמן. אני רואה שאתה לומד טוב מאוד מראש הממשלה, אשר אמר "זמנך עבר" למנכ"ל רשות השידור. אני חושבת,

שמה שאנחנו צריכים לומר לראש הממשלה הוא: זמנך עבר, הגיע הזמן שתחזיר את המנדט לעם. אבל אכבד את פניית היושב-ראש ואאפשר לדוברים להמשיך. עוד נשוב ונעלה את הדברים.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת ענת מאור. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן – איננה נוכחת. רשות הדיבור לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא. אדוני, בבקשה.

חברי הכנסת, אני מבקש להסב את שימת לבנו לכך, שכל חבר כנסת שאינו נוכח במקום, יופחתו מהמכסה שלו שתי הסתייגויות; כאמור, עשר דקות לכל חבר כנסת שאינו נוכח במקום. בבקשה, אדוני, עשר דקות לרשותך; שתי הסתייגויות.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תודה רבה, אדוני. אדוני היושב-ראש, שמעתי את חבר הכנסת קליינר מדבר בלהט בשבחו של התקציב ועל ההישגים שהוא עתיד לחולל במדינה. היות שאנו מדברים על החוק לעידוד השקעות הון, אני רוצה לשאול את חבר הכנסת קליינר, איפה המגזר הערבי בכל התמונה הזאת.

בשנת 1992, כאשר הממשלה הקודמת נכנסה לתפקידה, בדקנו את התקציב. מצאנו דבר מאוד מאוד משונה, מאוד מאוד מעליב ומשפיל: יש כמה משרדי ממשלה שבתקציביהם מופיע מול העמודה של המגזר הערבי הסכום אפס. משרד התיירות – אפס, משרד התעשייה והמסחר – אפס.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מדבר על הפרה-היסטוריה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

זה לא פרה-היסטוריה, זה 1992.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בתקציב הזה אין שום פגיעה.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

אני רוצה להגיד לך, שההיסטוריה חוזרת על עצמה, והיום, ב-1996, לקראת אישור התקציב ל-1997, אנחנו עדים לאותה תופעה. כאשר ראש ממשלתנו מכריז על ההתנחלויות כאזור עדיפות לאומית – ואתה יודע מה בדיוק המחשבות שלי ומה דעתי על ההתנחלויות, שיש לעקור אותן ולהחזיר את תושביהן הביתה – אני חושב שבכל המגזר הערבי לא היה אזור עדיפות לאומי אחד מלבד רהט.

כאשר נפגשנו עם ראש הממשלה במסגרת הלובי החברתי, שאלתי אותו את השאלות האלה, והוא אפילו לא טרח להשיב עליהן. מתוך 30 ערים ויישובים בארץ, יש רק אחד, רהט, הוא אזור עדיפות לאומית. אני מברך על כך, אני רוצה לראות הרבה רהטים אצלנו, אבל מתוך 30? יש היום מחקרים המוכיחים באופן ברור ומדעי, לא דמגוגי, שהכפרים הערביים הם בתחתית הסולם הסוציו-אקונומי בישראל. התקציב הזה בא לומר שאין עדיפות לערבים. אנחנו לא רוצים עדיפות, אנחנו רוצים העדפה מתקנת. אנחנו לא רוצים משהו מכיוון שאנחנו ערבים, אנחנו לא רוצים לקבל יותר מפני שאנחנו ערבים, אבל אנחנו גם לא רוצים לקבל פחות מפני שאנחנו ערבים.

אני רוצה להיות מסוגל לענות לבן או לבת שלי. רציתי לענות לתלמידים שלי כאשר הייתי מורה, למה הם לומדים בשיעורי אזרחות על דמוקרטיה, על שלטון החוק ועל שמירה על החוק – וכאן הם לא מקבלים כמו חבריהם היהודים שאתמול-שלוש ביקרנו בבתי-ספרם ובכפריהם וראינו את ההישגים הקיימים במגזר היהודי. אני מברך על הישגים אלה, אבל ב-1997 עדיין קיימת התפיסה המעוותת והמרושעת הזו. כאשר אנחנו מדברים על מזרח תיכון חדש, על חיים חדשים, על דברים שאנחנו צריכים לבנות לבנינו ולדור הבא אחריו – אנחנו עדיין נתקלים במסורת הקשה והמעוותת הזאת. באיזו זכות אנחנו יכולים להגן על התקציב בכללותו, כאשר לא נותנים לנו את מלוא הזכות? אני אומר זכות ולא חסד, כי אנחנו לא מבקשים חסדים. אנחנו משלמים מסים, אנחנו עושים את כל מה שהחוק מטיל עלינו, ובכל זאת אנחנו לא מקבלים את כל ההטבות האלה.

אני רוצה להסב את תשומת לב האנשים לכך שבשנים 1994-1995 היה גם עידוד לאקדמאים הערבים. הם נקלטו במשרדי הממשלה. האם יודעים שבמשרדי הממשלה, רק 0.5% מהפקידים הם ערבים, ורובם עובדי הוראה במשרד החינוך והתרבות? באוניברסיטאות יש רק תשעה מרצים ערבים, מתוך למעלה מ-2,000. אין זה פלא, מכיוון שיש מדיניות שמונעת מהם להיכנס לאוניברסיטאות.

אני לא רוצה לדבר על מצב החינוך, אדבר על כך אחר כך. אם אני מזכיר את האקדמאים הערבים, אני רוצה להזכיר עוד מספר שמבייש את כולנו: אדוני היושב-ראש, 2.5% מכלל הסטודנטים בארץ הם ערבים, ואנחנו 18% מהאוכלוסייה.

קריאה:

19%.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

19%, כן ירבו. כאשר רק 2.5% מהסטודנטים ערבים, זוהי תעודת בושה לכל מי שמתרברב בדיבורים על דמוקרטיה.

אני חושב, שהגיע הזמן למחות את החרפה והבושה, כפי שעשו עם קצבאות הילדים. זה היה חוק הבושה והכלימה, שמקומו לא יכירנו בספר החוקים. זו היתה אפליה נוראית, כאשר קשרו את קצבת יוצא צבא בקצבאות הילדים. אני שמח מאוד על כך שלפני שלוש-ארבע שנים, כל החוק הזה הוסר מספר החוקים של מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אנחנו מצטיינים בחמישה תחומים. מצער אותי שאנחנו מצטיינים רק בחמישה תחומים: שיעור המשתמשים בסמים בקרב האוכלוסייה הערבית הוא 37% מכלל האוכלוסייה. 37% מהנרקומנים בישראל הם ערבים. אני אומר פה דברים מסוכנים: אני יודע שידיים של כוחות החושך – אני לא רוצה להסתכן יותר מדי אבל אני אומר כי מוסדות ממשלתיים עודדו את הפצת הסם בקרב הערבים. אבל זו לא הסיבה היחידה: העוני במגזר הערבי, חוסר מקומות דיור – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה אומר דברים בדוקים?

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אני אומר דברים. אני מעלה את זה, כדי שנבדוק את העניין הזה. חוסר המסגרות האלה, בוודאי דוחף את הנוער, כי יש ריקנות בחייהם. הריקנות הזו מובילה לדברים לא כל כך נעימים.

התחום השני שאנחנו מצטיינים בו הוא הפשע. 32% מכלל הנוער העבריין בארץ הם ערבים. שיעור הנשירה מבתי-הספר הערביים מגיע ל-70%, כאשר בבתי-ספר יהודיים הוא מגיע ל-8%.

דבר אחר שאנחנו מצטיינים בו הוא העוני: 46% מהעניים בישראל הם ערבים.

אני חושב, שאנשי הקואליציה ואלה שהניחו את התקציב ולא תיקנו את עיוותי העבר, צריכים להתבייש וצריכים לתקן זאת כמה שיותר מהר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת וליד חאג'ל-יחיא, על דבריך. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. שתי הסתייגויות, עשר דקות לרשותך; אני מתנצל – לרשותך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הטעות היא שלך, אדוני היושב-ראש, והיא באה, כנראה, בעקבות החלטת הממשלה לכסות 270 מיליון שקל מהכספים שהם רוצים לקצץ והם לא יודעים מאין לקחת, דווקא מחצי נקודת הזיכוי של האשה העובדת. כאשר העלינו את הנושא קודם לכן, קפצו כמה חברי כנסת של הליכוד וצווחו: אבל אתם רוצים שוויון. לכן אולי ראוי להגיד כמה מלים בנושא הזה של השוויון, כפי שהוא בא לידי ביטוי בתקציב שלפנינו.

כאשר מדובר בשכר ובהכנסה של נשים עובדות, אין בכלל ספק בכך שכל המחקרים מעידים על המשך הפער של לפחות שלישי בממוצע בין שכר של נשים לשכר של גברים, עבור עבודה שווה או דומה בעיקרה. הנתונים האלה הם נתונים שנתגלו ונחשפו כבר לפני עשור. אבל גם היום, כחלוף עשור, המציאות הזאת קיימת.

האפליה של הנשים בשוק העבודה באה לידי ביטוי בעובדה, שאף שהנשים העובדות משתוות היום עוד מעט במספרן למספר הגברים העובדים, אף ששיעור הנשים המשתייכות לכוח העבודה כבר מתקרב ל-50% מכלל הנשים בנות 15 ויותר, וזה עניין של אולי עוד עשר שנים, עד שיהיה בשוק העבודה מספר זהה של נשים וגברים – למרות זאת ממשיכות נשים לאייש משרות בשכר נמוך, ממשיכות לאייש משרות בעלות סיכויי קידום נמוכים וממשיכות להיות מקופחות בשכר ובתנאים נלווים.

אבל יש תחום אחד שבו נשים דווקא זוכות לעדיפות, והתחום הזה, חברי הכנסת, הוא תחום האבטלה. בעוד שיעור האבטלה האחרון שפורסם בקרב גברים הוא בסביבות 6% מכוח העבודה, בקרב נשים שיעור האבטלה מתקרב ל-9%. במלים אחרות: אותו שוויון שעליו צעקו חברי הכנסת פני בדש ואחרים, כאשר מדובר בחצי נקודת זיכוי לאשה עובדת, הוא כמובן שוויון רק על הנייר, כאשר נשים מקבלות שכר נמוך יותר ומתקשות הרבה יותר בהשגת עבודה.

אנחנו עדים בשנה האחרונה לשורה של מפעלים שנסגרו, בעיקר בתחומי הטקסטיל והמזון. חלק מהמפעלים האלה נסגרים בשל קשיים בייצוא ובשיווק, אבל חלק מהם נסגרים משום שהמעבידים רוצים להחליף עבודה מאורגנת בעבודה לא-מאורגנת. כך, למשל, ההחלטה על סגירת המפעל למזון קפוא באשקלון והעברתו למגדל-העמק. רוב העובדים המפוטרים עכשיו, במפעלים כמו "דימונה טקסטיל", או במפעלי המזון, הם נשים. לכן אני חוששת, שבחודשים הקרובים, בשנה הקרובה, נראה יותר ויותר נשים מובטלות המתקשות לקבל עבודה אחרת.

איך מנצלים המעבידים את האפשרויות החוקיות שיש בידיהם, כדי לפגוע בתעסוקת נשים וכיצד הנשים נפגעות פעמיים? אקח את הדוגמה של ההחלטה לסגור את מפעל "לודז'ה" בדיר-חנא: בעלי המפעל, הנהלת המפעל החליטה לסגור את המתפרה של "לודז'ה" בדיר-חנא בטענה ששכר הדירה שם גבוה. לא נאמר שהפועלות לא נחוצות עוד למפעל. אמר בעל המפעל: אני מוכן להעסיק אותן במתפרה שלי בחצור, הנמצאת במרחק של למעלה מ-40 ק"מ מדיר-חנא. מה שקורה הוא, שהנשים העובדות בדיר-חנא אינן יכולות להגיע מוקדם בבוקר לחצור ולחזור הביתה בערב. הן נשאלו אחת-אחת, ואחת-אחת אמרו שהן לא יכולות לעבור מדיר-חנא לחצור. מה יקרה כתוצאה מכך: הן נחשבות כמתפטרות. ברגע שהן מתפטרות, הן מאבדות חודש מהאפשרות שלהן לקבל דמי אבטלה כי הן מפוטרות. לאחר מכן, כאשר תירשמנה בלשכת התעסוקה, יש להניח שלשכת התעסוקה תאמר להן שיש עבודה בחצור: תיסענה לחצור; אם אינן נוסעות לחצור, אתן מפסידות גם את דמי האבטלה.

כתוצאה מכך, הנשים האלה, שביישוב שבו הן גרות זו התעסוקה היחידה שהן יכולות למצוא, תעסוקה בטקסטיל שעליה משולם בקושי שכר מינימום, הכולל גם את הפרמיות, כנהוג בענף הטקסטיל – לא תקבלנה פיצויי פיטורים, לא תקבלנה דמי אבטלה, וגם אין להן שום סיכוי למצוא עבודה חלופית ביישוב שבו הן מתגוררות. בדיונים שהתקיימו בנושא זה התברר, שלמשרדי העבודה והרווחה והתעשייה והמסחר אין כל פתרון תעסוקתי לנשים בדיר-חנא או ביישובים אחרים שבהם יש היום פיטורים והתעסוקה בהם מצומצמת מאוד מאוד.

אותו דבר, במהדורה קשה במיוחד, קורה בדימונה: כבר חודש רביעי מאז הפיטורים, ולמעשה אין פיטורים. המפעל נסגר, הפועלים תלויים באוויר, כבר ביקרו אצלם ארבעה שרים, הבטיחו את כל ההבטחות שבעולם, הקימו ועדת מנכ"לים מיוחדת, קיימו דיונים ושיבות, שתו קפה ואכלו עוגיות – אבל לא מצאו שום פתרון לעובדים האלה. העובדים חסרי היכולת לצאת מן המצב שבו הם נמצאים, הפגינו שוב ושוב – באו לירושלים שוב ושוב, מפגינים בחוצות העיירה בדימונה. בתוך קהל הפועלים האלה, שהייתי אתם בהפגנה, יש הרבה נשים, הרבה עולים חדשים, אנשים שנאחזים במה? בשכר המינימום.

לכן, כאשר אנחנו מדברים היום על הצפוי לנו בשנת 1997, כאשר על התקציב לגבי השנה הזאת אנחנו מקיימים עכשיו את הדיונים, אני רוצה להביע חשש כבד.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן, אנחנו מדברים על חוק ההסדרים, אבל אנחנו רואים אותו בראייה כוללת של התקציב. אדוני יסכים אתי, שאנחנו מדברים על חוק ההסדרים שהוא חוק שבא ליצור תנאים לממשלה, כפי שהממשלה חושבת לנהל את התקציב. חבר הכנסת קליינר, אם תדפדף בחוק ההסדרים, אולי תוכל להצביע לי על סעיף – חיפשתי ולא מצאתי – שבו יש תשובה כלשהי על בעיית האבטלה של הנשים. יש תשובה כלשהי על בעיית האבטלה של נשים? יש, למשל, תשובה כלשהי בנושא של הכשרה מקצועית לנשים? יש תשובה כלשהי בחוק ההסדרים על הבעיה החמורה שנשים לא יוצאות לעבודה משום שהן לא מצליחות להשיג סידור לילד במעון?

תראה מה האבסורד: אשה, אם חד-הורית, שיש לה שני ילדים פעוטים, צריכה סידור במעון כדי לצאת לעבודה. אם היא לא יוצאת לעבודה, היא מקבלת הבטחת הכנסה, כי היא מטופלת בילדים קטנים, למטה מגיל שבע, ולא מצאה עבודה. כדי שתוכל לצאת לעבודה, היא צריכה סידור לילדים. כדי שהילדים יקבלו סידור ברמת תשלום מאוד נמוכה – מה שנקרא דרגה ראשונה או שנייה של התשלום, וגם זה לא כל כך נמוך, 200 שקל בערך – הילדים צריכים להיות מוגדרים כילדים בסיכון גבוה. נניח שהילדים קיבלו את התואר ילדים בסיכון גבוה, והעובדת הסוציאלית נתנה אישור שהם בסיכון גבוה, אחרי זה צריכה העובדת למצוא מכסה. כל עובדת סוציאלית בכל לשכת רווחה מקבלת מכסה מסוימת של מה שנקרא ילדי רווחה או ילדים בסיכון גבוה. נניח שבבאר-שבע יש 200 ילדים

בסיכון גבוה שצריך למצוא להם סידור במעון, אבל משרד העבודה נתן לבאר-שבע רק 50 מקומות. זאת אומרת שהילד ה-51 כבר לא יקבל מקום על-פי המכסה.

אני מכירה נשים שמצבן כלכלי קשה מאוד, נשים חד-הוריות שרוצות לצאת לעבודה. הסיבה היחידה לכך שהן לא יוצאות לעבודה היא, שהן לא יכולות למצוא סידור לילדים במסגרת המכסה שעליה דיברתי, בתשלום נמוך. לאשה שמשתכרת שכר מינימום של 2,000 שקל, גם 200 שקל הם סכום גבוה מאוד; זה 10% מההכנסה שלה ברוטו.

אני שואלת, בכל החוקים הגדולים האלה, היכן נמצאת התשובה לנשים העובדות שעומדות בפני פיטורים, לנשים המפוטרות שלא מוצאות עבודה, לנשים החד-הוריות שלא מוצאות סידור לילדים – היכן התשובה? אני טוענת, שמרוב מחשבות, פתרונות והצעות, לא מצאו חכמי האוצר לנכון, גם לא בכל ישיבות ועדת הכספים, להציג את השאלה הזו. אולי הסיבה לכך – בין היתר – היא, שבועדת הכספים אין, ככל הידוע לי, אפילו חברת כנסת אחת. עצם העובדה הזאת, שבועדת הכספים אין חברת כנסת, גרמה לכך, שבכלל לא חשבו על מחצית מהאוכלוסייה וכמעט מחצית מהעובדים, על קבוצה שמהווה שני-שלישים מהמובטלים במשק.

בכל המערכה החברתית שעליה אנחנו מדברים, יש מקום קשה ורגיש במיוחד, והן הנשים. מה החליטו אתמול: מאחר שמצבן של הנשים הוא כזה, נבטל להן את מחצית נקודת הזיכוי. אני יודעת, שביטול נקודת זיכוי או מחצית נקודת זיכוי – זאת הטבה שלא נוגעת לרוב הנשים. לצערי הרב, רוב הנשים, בגלל השכר הנמוך שהן מקבלות, משום שהן מהוות רוב בקרב מקבלי שכר המינימום ומשום שהן נאלצות לעבוד במשרות חלקיות – כי אין סידור לילדים, אין יום לימודים ארוך וכו' – לא משלמות מס הכנסה. אני אומרת זאת בצער רב. אבל אלו שכבר הצליחו לעלות מעל סף המס ותשלמנה מס הכנסה, תקבלנה עכשיו עונש.

למה? למה צריך לגזול מהנשים 270 מיליון שקל, כדי לכסות על כל הפאשלות של התכנון הכלכלי, של החשיבה הכלכלית של הממשלה? נדמה לי שחבר הכנסת קליינר רוצה להשיב לי. תודה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, על דבריך. אני מבקש מחבר הכנסת קליינר, כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים, להשיב למסתייגים.

ענת מאור (מרצ):

--

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני לא מתחייב, אדוני היושב-ראש, שאאריך. אני מודה לך על שמירת הנוהג שהיה מקובל בצורה מאוד אינטנסיבית. כפי שנמסר לי על-ידי יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת פורז היה אחד מאלה שניצלו את הנוהג הזה בצורה המרבית בקדנציה הקודמת, וכנראה זיכרוננו קצר.

אני בהחלט מרגיש חובה להשיב על השגות מספר, חלקן באופן טבעי יותר רציניות וענייניות וחלקן פוליטיות; ודאי שאני לא אומר מי כן ומי לא.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שבצורה חסרת תקדים הצליחה ועדת הכספים בכנסת הזאת כמעט לרבע מעגל. מצד אחד, לבצע כמעט במלואו את הקיצוץ החיוני בתקציב – קיצוץ של 7 מיליארדים; ומצד שני למנוע הרבה מאוד גזירות חברתיות. היא מנעה את הפגיעה בקשישים, היא מנעה את הפגיעה בחיילים המשוחררים, מנעה את ביטול קצבאות הילדים, וגם את כל הגזירות בתחום הבריאות. אין ולא יהיו תשלומים עבור ביקור אצל רופא או במרפאת חוץ, וכך לגבי העלאת מחירי התרופות.

קריאה:

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

לומר לך את האמת, יש דברים שהלואי שהיה ניתן לעשות אחרת. יש לי שני ילדים, ואני מקבל עליהם קצבאות ילדים. חשבתי שצריך היה אולי למצוא דרך לעשות את הדיפרנציאציה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

הייתי בעד. באותה מידה אשתי עובדת ונהנית, ברוך השם, מנקודת הזיכוי. גם הנשים העובדות הבכירות במשק, ובכללן היועצת הכלכלית של ועדת הכספים, שהיא כמעט האורים והתומים שלנו ומוכרת לכולנו – כולן חושבות שאין הצדקה לחצי נקודת הזיכוי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

מובן שיכולות להיות דעות אחרות, אך למען ההגינות צריך לומר, שיש הרבה מאוד נשים שאומרות שההטבה הזאת אפילו מפריעה באיזה מקום.

ענת מאור (מרצ):

-- --

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני מסכים שצריך לתקן את העיוותים האלה, הרי אין ויכוח על כך. לא מתקנים עיוות בעיוות. הרי את לא רוצה שאנצל את הפריווילגיה הזאת יותר מדי, ואני בהחלט מוכן לבוא לקראת. אני רוצה לומר, שהפתרון, לדעתי, הוא ביום לימודים ארוך. אני רוצה לומר מלה על ההישגים החברתיים, ושמעתי הלילה מהצד השני של הבית הרבה מאוד מחמאות לסיעתי, סיעת גשר, שהיה לה חלק לא מבוטל בביטול אותן גזירות חברתיות שדן מרידור מצא במגירות. הרי הוא לא המציא אותן, הן היו חלק מהקיצוץ בתקציב שבייגה שוחט תכנן ליולי. אם דן מרידור עשה טעות – ואני אומר זאת כאן מעל הבמה הזאת, אדוני היושב-ראש – היא היתה שאת הקיצוץ היה צריך לעשות ביולי ולא לדחות אותו לינואר. אבל זה המינוס של הממשלה החדשה, כל היתר הם יתרונות חשובים. אני חושב שהיינו במצב של הידרדרות, גם כלכלית וגם ביטחונית-מדינית, ועצרנו, ברוך השם, על סף התהום.

משום שצריך היה לקצץ 7 מיליארדים, מבחינה חברתית ערכנו קרב בלימה. זה לא היה קרב פריצה, הייתי רוצה להגיע ליותר הישגים חברתיים, הייתי רוצה לעשות פריצות דרך חברתיות, אבל במציאות של קיצוץ 7 מיליארדים מנענו לפחות את הגזירות. קשה מאוד היה לקצץ 7 מיליארדים ולמנוע את הגזירות.

קריאות:

-- --

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

קיצוץ שירותים הוא פגיעה בחלשים. העלאת מסים היא הדרך היחידה לקחת מהחזקים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

-- -- --
היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שיש לנו עוד מרץ, אחרי לילה ארוך כזה יש כל כך הרבה מרץ?

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני רואה שאני מצליח לעורר אתכם.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש, בצורה מסודרת. אנו קרובים לשעה 07:00, היום עדיין ארוך ועוד לילה ארוך לפנינו. אני מבקש, בנחת ובשקט. יש שאלה לחבר הכנסת רענן כהן.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

ידידי הטוב רענן כהן, יושב-ראש האופוזיציה, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

לא ישנו כל הלילה. הרי ברור לציבור, כי מה שעשיתם הוא בניגוד למה שהכרזתם לפני הבחירות, בניגוד להבטחות שלכם, בניגוד למה שאמרתם – כי לא תטילו מסים. בסופו של דבר, מה עשיתם? העליתם מסים לאותם מיליון אנשים שמרוויחים מעל 5,000 ש"ח, והם ישלמו בממוצע עוד 1,500 ש"ח לשנה. איך אתה יכול להסביר, מה האמת שלכם?

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אם הברירה היא לקחת מאלה שיש להם או מאלה שאין להם – אני בעד לקחת מאלה שיש להם ולא מאלה שאין להם. אותה התחייבות שהיתה לאחר הבחירות, היתה פועל יוצא של האווירה של הפריחה הכוזבת שאתם יצרתם, בהחביאכם גירעון אדיר גם במאזן התשלומים וגם בתקציב.

אני רוצה לענות לחברת הכנסת גוז'נסקי: אם היתה פריצת דרך חברתית אחת קטנה, לא גדולה, היא בתחום החינוך, בתנאי שבאמת ילכו לגרסה של גשר שאומרת: יש רק 140 מיליון ש"ח ליום לימודים ארוך; אל תיקחו אותו, כמו אצל פרופסור אדלר, ותפזרו בכל הארץ באופן מימי, כך שלא ייתן כלום,

אלא קחו עשר עיירות פיתוח והפעילו אותו בהן. שם יהיה יום לימודים ארוך על-פי כל הכללים, עם כל שיעורי העזר, עידוד המורים והשעות, ואז תיפתר גם בעיית האמהות. ברוך השם, בשנה הבאה נעשה את זה בעוד יישוב ובעוד יישוב, וכך נתקדם.

אני חושב, שאם היתה לשר האוצר הצלחה פוליטית בתקציב הזה, הרי היא ביכולת שלו לעמוד בלחצים, חלקם דילטנטיים, של כל מי שלחץ עליו לייקר את העבודה, כדי למנוע את האבטלה. הוא יכול היה להיכנע ללחץ הזה משני צדי הבית. אם אתה רוצה לקחת מהמעסיקים, קח מההכנסה שלהם, קח מההוצאה שלהם. הסכמתי לכך, הייתי בעד מדרגת מס נוספת בהכנסה. גם בהוצאה הייתי מוכן, כי בכל זאת אלה שיש להם מוציאים יותר על דירות פאר. אבל, למען השם, אל תקנוס אותם במקום הכי פחות מתאים – אל תייקר להם את העסקת העובדים. כל מי שמבין בכלכלה יודע, כי בכך אתה גורם לאבטלה. על כך אני מברך את שר האוצר, ובכך הוא תרם לכך שלא תהיה יותר אבטלה, גם של נשים.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת קליינר על דבריו. אני מזמין את חבר הכנסת אחמד סעד – איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת סאלח סלים. אדוני, בבקשה. עשר דקות לרשותך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוא איננו.

היו"ר ר' אדרי:

איננו.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוא יבוא.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת עזמי בשארה – איננו. אני מזמין כעת את חבר הכנסת האשם מחאמיד. אדוני, עשר דקות לרשותך. אנא ממך, נמק שתי הסתייגויות שהגשת מתוך שש הסתייגויות שעומדות לרשותך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, בוקר טוב לך.

היו"ר ר' אדרי:

בוקר טוב גם לך, אדוני. בוקר טוב לחברי הכנסת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

בוקר טוב למזכירה, כמובן.

היו"ר ר' אדרי:

וגם לצופים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ולצופים, אם הם התעוררו.

היו"ר ר' אדרי:

בוקר טוב גם לנציגי הטלוויזיה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לטלוויזיה, לכל העובדים ולחברי הכנסת הנוכחים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה בעצם לומר בוקר טוב גם לאותם נהגים שצריכים לשלם מחצות, כך נדמה לי, עוד כסף עבור כל ליטר של בנזין.

אני רוצה להגיד בוקר טוב לאותם פועלים, שלכל אחד מהם יש איזו גרוטאה, איזו מכונית שהוא יצטרך לרכוש עבורה הבוקר כמה ליטרים של בנזין במחיר יותר יקר.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לצאת קצת מהנורמה שהיתה מקובלת, כשאף אחד, כנראה, לא העז לדרוך על היבלת הזאת, ואני מדבר גם על עליית מחיריהן של הסיגריות. אני כן רוצה לדבר על כך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת מחאמיד, יש לך מניות ב"דובק" שאתה דואג לזה?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני דואג לזה, ואני בטוח שאדוני היושב-ראש יבין אותי.

היו"ר ר' אדרי:

אבל מותר לו, אדוני. לפי החוק מותר לחבר כנסת להחזיק מניות גם ב"דובק". אסור לו לנהל את חברת "דובק". אבל מותר לו להחזיק שם מניות. אם יש לך מניות, אדוני, אתה יכול להחזיק אותן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מותר לו דבר אחד. אם זה מותר לו – אפשר לקבל זאת. מותר לו להחזיק. השאלה היא, אם הוא יכול להחזיק.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כבוד חבר הכנסת המלומד, אתה עורך-דין. הנושא הזה יידון בישיבה אחרת.

אדוני היושב-ראש, אם היינו יוצאים עכשיו, אני ואתה, לתחנה המרכזית, והיינו עושים סקר בין האנשים המעשנים, אני בטוח, אדוני היושב-ראש – ואני לא מגן פה על סיגריות ועל עישון, ואני לא מגן על בעלי מניות בחברות כמו "דובק" ואחרות – שהיית מוצא בוודאי מעשנים בין אותם אנשים, שאנחנו כביכול רצינו להציל אותם מתשלום עבור תרופות, תשלום לרופא ותשלומים שונים, כאלה ואחרים. הרי הם לא יפסיקו לעשן עכשיו, כשאתם מעלים את מחירי הסיגריות. הם לא יפסיקו. אותם אנשים מדוכאים, אותם אנשים שאיתרע מזלם – אותם אנשים ימשיכו לעשן, אבל הם ישלמו יותר על אותה קופסת סיגריות שהם ירכשו. לכן, גם לאותם פועלים אומר בוקר טוב.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר בוקר טוב גם לאותם אנשים שציינתי אותם בשלושת הנאומים שהיו לי פה במשך הלילה, שיושבים באוהל, אותם ראשי רשויות מקומיות ערביות שיושבים באוהל. מדברים עליהם כאילו הם במקום כלשהו בזאיר, כשאף אחד לא שם לב אליהם ולא שם עליהם בכלל. מעניין מאוד – ומדובר לא רק בממשלה הזאת אלא גם בממשלות אחרות – שאף ממשלה לא ראתה לנכון, גם אחרי 21 ימים של שביתה ושל ישיבה באוהל, לשבת אתם, ולו חמש דקות. ואני מדבר על ממשלה שאחראית ל-100% תושבים. היא לא אחראית ל-70%-80% מהתושבים, אלא ל-100% התושבים. שום ממשלה לא ראתה לנכון לשבת אתם. חמש דקות. יש לה זמן לשבת על ראס-אל-עמוד. יש לה זמן לשבת על כל מיני התנחלויות, על כביש עוקף, אבל אין לה זמן לשבת אתם. 400 מיליון שקל, זה כל מה שהם דורשים. 400 מיליון שקל. זה הרבה? הרי זה כביש אחד מהכבישים העוקפים.

קריאה:

זה רבע אחוז מהתקציב.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה רבע אחוז מהתקציב.

לכן, אדוני היושב-ראש, מה שקורה הוא, שבעצם אנחנו נשארים באותו מצב, דורכים במקום, ואף גרוע מזה, אנחנו חוזרים אחורה; רגרסיה. לכן, הביוב ממשיך לזרום בכפרים שלנו ובערים שלנו, והכפרים הבלתי-מוכרים ממשיכים להיות בלתי-מוכרים. אפילו כשמדובר בכפרים שהוכרו, באים שרים, כמו השר רפאל איתן, ומטיל ספק בהכרה שהיתה לפני שנה או לפני שנתיים ורוצה להחזיר את הגלגל לאחור, שלא לדבר על כפרים בדואיים, כפרים של ערבים בדואים בנגב, שעד עכשיו לא הוכרו. איך אמרתם קודם? על ברז של מים הזמינו את סגן שר החקלאות בזמנו, כדי לעשות נשף, "חאפלה".

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ובסוף הם לא קיבלו את זה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

בסוף הם לא קיבלו את זה. זה היה ריק. צינור. ולא רק זה, אלא בבתי-הספר שם מלמדים מחשבים. אתם יודעים זאת. בתוכנית הלימודים יש נושא המחשבים. איך הם לומדים מחשבים? – על הלוח. למה? כי אין מחשב, ואם יש מחשב – אין חשמל. ואיך ילמדו? בתי-ספר בחדרים שכורים.

אדוני, בעניין בתי-הספר אני רוצה לומר, שתקציב משרד החינוך לשנת 1997 עומד על 18.3 מיליארד שקל. על כך יש להוסיף 872 מיליון שקל לפיתוח. במחירים קבועים גדל תקציב משרד החינוך רק ב-1% לעומת שנת 1996. יתירה מזאת, אדוני היושב-ראש, חלקו של תקציב משרד החינוך בתקציב המדינה עלה בשיעור מזערי, מ-83.9% ב-1996 ל-10% ב-1997. זהו מדד נוסף לעצירה בהשקעה בחינוך, לאחר שבין השנים 1992 ל-1995 גדל משקלו של תקציב משרד החינוך מ-6.4% מתקציב המדינה ל-9.5%. זאת אומרת, שבמשך השנים האלה היה גידול. היום עצרנו במקום.

אדוני היושב-ראש, בוא נדבר קצת על זוגות צעירים, על דיור ועל קורת גג. אדוני השר, בוקר טוב לך. יש צרכים חיוניים, בסיסיים לאדם. הוא צריך אוויר לנשום. הוא צריך קורת גג.

קריאה:

הוא צריך גם לישון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אבל את זה לא עשינו. לא ישנו. צריך גם קצת מזון, אוכל. אבל קורת גג צריך. ומה נאמר לנו פה בהצגת אחד הממצאים? נאמר לנו שאין תקציב ייעודי לאזרחים הערבים הנאבקים כל הזמן על פת לחם. איך לעבוד? איך לנסוע מאום-אל-פחם לתל-אביב? איך לנסוע מתמרה לתל-אביב, כדי למצוא מקום עבודה שחור כלשהו באיזו פינה?

תקציב 1997, כמו קודמיו, אינו כולל הקצאות ייעודיות לסיוע בדיור לאזרחים ערבים, למרות מצוקת הדיור הן ביישובים ערביים והן ביישובים מעורבים; ובמיוחד, כמובן, מדובר בזוגות הצעירים. האזרחים הערבים זכאים לסיוע לדיור על-פי הקטגוריות הכלליות, אך הם זכאים לשליש פחות מאזרחים ששירתו בצה"ל. משרד השיכון אינו מפרסם נתונים שוטפים על הזכאים הערבים. מסמך של אגף האכלוס מציין כי רוב הזוגות הצעירים שמימשו סיוע הם יהודים. המימוש ביישובים הערביים הגיע להיקף של 1,200 זכאים בשנת 1995. למעשה, הזכאים הערבים היוו לא יותר מאשר 2.3%. וכמה אנחנו?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

19%.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

19%, וגם זה לא נכון, כי אם מדברים על אנשים, על נוער וזוגות צעירים – אזי ודאי שהם רבים יותר, באחוזים. אולם, הם לא יותר מאשר 2.3% מממשי הסיוע באותה שנה.

אדוני היושב-ראש – – –

הי"ר ר' אדרי:

תם זמנך, אדוני. אודה לך אם תואיל לסיים ולאפשר לבאים אחריך לשאת את דברם.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

הוא יכול להמשיך בסעיף הבא. יש לו עוד הסתייגויות.

הי"ר ר' אדרי:

כן, לאדוני יש עוד ארבע הסתייגויות. באחד הזמנים, במשך היום או במשך הלילה הקרוב, אתה יכול לספר לנו במשך כ-30 דקות את כל אשר על לבך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אפשר רק לסגור את הנושא?

הי"ר ר' אדרי:

משפט אחד, אדוני. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חשבתי להביא משהו מהחקלאות דווקא בבוקר. אתה מבין, בבוקר, כשהציפורים מציצות, חקלאים יוצאים לעבודה. אבל אני באמת רוצה להשאיר את הנושא הזה ל"נאגלה" הבאה. אני מודה לאדוני.

הי"ר ר' אדרי:

אני מאוד מודה לך, אדוני, חבר הכנסת האשם מחאמיד, על דבריך.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. אני מזמין כעת את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אדוני, שבע הסתייגויות לרשותך. אתה יכול לנצל כעת שתיים. עשר דקות.

הודעתי שמכל חבר כנסת שאינו נוכח במקום נפחית שתי הסתייגויות מהמכסה שלו, כאמור עשר דקות. אדוני, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, למעשה אם נעיין אפילו באופן בלתי מעמיק ביותר בתהליכים הכלכליים במדינת ישראל, אנחנו רואים שמאז שנות ה-80 יש מגמה מתמשכת של עלייה באי-שוויון. ולא רק זאת, אלא גם מבחינת המסים המס הרגרסיבי אף הוא עולה, ומדובר על מסים עקיפים ומסים עושיקים. ואילו המס הפרוגרסיבי, שהוא מס הכנסה בעיקר, מצוי בירידה. חלקם של השכירים בתשלומי מס הכנסה מצוי בעלייה מתמדת. אלה הן מגמות שאין להן מקום במדינה שהיא מדינת רווחה, במדינה שרוצה להעמיק את השוויון, ובמדינה דמוקרטית בכלל. מגמות כאלה אין להן מקום במדינות המתקדמות ובמדינות השואפות לרווחה כלכלית ולדאגה לזכויות הפרט.

העשירון העליון משלם כ-71% ממס הכנסה, ועדיין הוא בעל ההכנסה הפנויה הגבוהה ביותר. ההכנסה הממוצעת מעבודה של שכירים ועצמאים במאיון העליון עמדה על 50,200 ש"ח לחודש, שזה כמעט פי-11 מההכנסה הממוצעת ופי-27 משכר המינימום במשק. מה זה אומר? זה אומר שלמעשה, אלה שיש להם הכי הרבה משלמים פחות מס, ואלה שהם שכירים, שהם עמלים, משלמים יחסית את החלק הגדול ביותר של המסים. וזהו האי-שוויון החברתי המשווע.

חובתי גם לתת מבט על חלקה של האוכלוסייה הערבית בתקציב ובתהליכים הכלכליים. חברי הקדימו ודיברו, ואני חייב להדגיש פה שלמעשה זו חובתה האלמנטרית של ממשלת ישראל לעשות מה שנקרא אפליה מתקנת. אני לא יודע אם זו אפליה באמת, אבל מחובתה לעשות להפסקת העוול ולהפסקת אי-השוויון המתמשך במשך עשרות שנים, כאילו אף אחד לא שם לב. בכל פינה, בכל הזדמנות ובכל פורום רשמי אתה שומע מכל האנשים – ואפילו בלי הבדל של השתייכות מפלגתית או ממלכתית – שבמדינה דמוקרטית הכול שווים. אנחנו אזרחי המדינה ולכולם מגיע. במשך 50 שנה אי-אפשר לתקן את העוול הזה? במשך 50 שנה אנחנו אומרים שצריך לתקן אותו. אבל לא מוצאים דקה, רגע והזדמנות לתקן אותו? יש לנו ממשלה חדשה. אני הייתי בין אלה שחשבו שאולי בעקבות התהליכים החברתיים, בעקבות השינוי הגדול ואפילו בעקבות האינטרס הפוליטי הממשלה הזאת יכולה לפקוח עיניים ופתאום להתחיל לעשות דברים, לשנות משהו במגזר הערבי ולעשות משהו לתיקון העוול הזה.

למרבה הצער, יש אכזבה גמורה ומוחלטת. יש הקפאה כמעט בכל התקציבים. יש ירידה בחלקו של המגזר הערבי. ידידי הקודם דיבר על שביתת המועצות המקומיות הערביות המתמשכת זה כשלושה שבועות. ועל מה? הם לא דורשים הרבה. בסך הכול הם דורשים את המינימום, שאפשר יהיה לקיים בו את המועצות האלה, לשלם לפקידים, לשלם לעובדים שלהם. בכפר-כנא, בכפר שלי, זה חמישה-שישה חודשים לא קיבלו שכר. האם יתואר כדבר הזה? ואף אחד לא שם לב. שר הפנים עומד פה, מדבר ואומר: אני אבא שלכם. כאילו אפשר, אחרי ניסיון של 50 שנה, להמשיך לאחז את עינינו ולהולך אותנו שולל. מה זה אבא שלנו? איזה מין אבא אתה? אתה אבא חורג? גם לאבות חורגים יש לפעמים מצבים שהם קצת מתקנים עוול. אבא שלכם – אדרבה. אבל לאבא צריכות להיות תכונות של אבא. אבא צריך לדאוג לבנים שלו, גם אם הוא אבא חורג, אפילו בהנחה שזה כך. צדק צריך לקיים, שוויון צריך לעשות.

מול זה יש אטימות, סתם מס שפתיים, מלים יפות, מלים נעימות. שר הפנים מדבר כל-כך יפה, בחיך, והוא אומר דברים שבסוף אין מהם שום תועלת ותוצאה. הוא שלח את המנכ"ל שלו, אחרי השביתה של ראשי המועצות, והוא ישב שם באוהל. ומה אמר המנכ"ל הזה? – חבר'ה, אפשר יהיה לעשות; יש ועדה ב-27 בינואר וכו'. אמרו לו: אדוני, אנחנו לא משלמים משכורות זה שלושה-ארבעה חודשים. מה יש לך להציע לנו? מה אתה יכול כן לעשות? על כך הוא אמר: בשאלה הזאת אין לי סמכויות. אז מה אתה בא לשתות קפה? אין לך סמכויות? מה אתה בא לעשות? אנשים שובתים. למה לא יבוא זה שיש לו סמכויות? כי לא רוצים לתקן שום דבר.

מבחינה תקציבית אתייחס פה לשני משרדים – למשרד החינוך ולמשרד השיכון. ידוע שהמושג של חינוך חנים נשחק מזמן. אין היום במדינת ישראל חינוך חנים. אפילו בשכבות שזוכות לטיפול ולתקציבים החינוך איננו חנים. אבל בואו נראה גם מה הם הפירות של החינוך הזה. שני-שלישים מהתלמידים לא מקבלים כלל תעודות בגרות; לא משיגים. שני-שלישים מהתלמידים לא מגיעים לרמת בגרות ולא משיגים תעודה. זה במגזר הישראלי בכלל. מה קורה, לדעתכם, במגזר הערבי? מהו האחוז של התלמידים הערבים שזוכים בתעודת בגרות בסוף לימודיהם? אני לא מדבר על הנשירה, ואני לא מדבר על אחוז התלמידים הערבים בכלל. אבל גם מאלה, מהמיעוט שבמיעוט, פחות מ-5% משיגים תעודת בגרות; ובהרבה מקומות השיעור יכול להיות 2%-3%.

דיברו עכשיו על הסיוע שמשרד השיכון נותן לשכבות החלשות או לחסרי דיור ולכל מיני מגזרים באוכלוסייה. אין בתקציב הקצאות ייעודיות לסיוע בדיור לאזרחים הערבים. זה דבר שאין לו מקום ולא צריך למצוא זאת בתקציב, למרות מצוקת הדיור, הן ביישובים הערביים והן ביישובים המעורבים. אפילו ביישובים המעורבים צריכים לסבול בגלל זה שיש בהם ערבים, וגם להם לא מייעדים תקציבים מתקנים. אך לא זו בלבד, כאשר חלק מהאוכלוסייה הזאת, חלק מהאנשים האלה, מקבלים או זוכים לסיוע הזה – הם מקבלים אותו מוקטן. זאת אומרת, אדם מהעיר חיפה, ששירת בצבא, מקבל הרבה יותר סיוע מאשר אדם שלא שירת בצבא. מה פירוש? הרי ידוע שמי שלא משרתים בצבא אלה הערבים. מפני שאתה ערבי, גם כאשר תקבל מימוש של סיוע או משכנתה או סיוע בדיור, אתה מקבל שליש פחות, ממש שליש פחות ממה שיהודי מקבל. כשאומרים עוול או אפליה, זועקים: מה פתאום? אנחנו מדינה דמוקרטית. אם זו מדינה דמוקרטית – בואו נהיה דמוקרטים עד הסוף.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

זה אמור לא רק לגבי הערבים, אלא לגבי כל מי שלא משרת בצבא.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

בסדר, אבל אתה יודע, מר קליינר, שלגבי החרדים מוצאים את הדרך איך לפצות אותם. מפצים אותם גם על-ידי הסוכנות וגם על-ידי תקציבים אחרים. אני לא מומחה כמור, אבל אתה יודע בוודאי שמפצים אותם. את הערבים אף אחד לא מפצה בשום דרך.

אף שאנחנו 19% מהאוכלוסייה ואף ששיעור הזוגות הערביים שנישאו בשנת 1995 היה 23% מהזוגות שהתחתנו בארץ בכלל, אזי מה-23% רק 2.3% זוכים בסיוע. זוכים בסיוע רק 2.3% מ-23% זוגות שהתחתנו ונישאו באותה שנה. לכן, הדבר זועק.

אני לא רוצה לנצל פה זמן של אחרים, ואני לא רוצה לגזול מזמנכם. אני מכבד את השעון ואת החלטת היושב-ראש. אולי זה קצת מאוחר, אבל זה לעולם לא מאוחר. אם רוצים לתקן – אפשר תמיד לתקן. אם הממשלה החדשה היתה באמת רוצה להיות נכונה וצודקת עם מה שהיא הכריזה עליו – היא יכולה לתקן, ועדיין אפשר לתקן הרבה דברים.

אני מזמין את האחראים לקחת אכן את העניינים לידיים. העניין הוא רציני מכדי להזניח אותו. אחרת תהיינה אחר כך הפגנות והתפרצויות. רק אתמול היתה הפגנה של הרשויות המקומיות והגענו לבית הנשיא. הציבור הערבי שם לו עכשיו מטרה אחת: לעולם לא נשקוט, לא עוד. 50 שנה של אפליה זה מספיק. אתם לימדתם אותנו דמוקרטיה, נכון? שוויון? – אתם אומרים זאת בפה מלא. לכן, בואו נממש זאת. אנחנו נעזור לכם להיות דמוקרטיים ושוויוניים, ואני מקווה שהעזרה הזאת תבוא בדרך הנכונה, בדרך היפה, בדרך התרבותית. תעזרו לנו אתם להגיע לשוויון הזה בלי שנצטרך לנקוט אמצעים שהם לא יפים ולא מתאימים למשטר דמוקרטי ומתקדם. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דהאמשה.

אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע. שתי הסתייגויות לרשותך. זה כל מה שנותר לך, אדוני. אתה יכול להביע את הסתייגויותיך בעשר דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, יש בעיה. צריך לבוא ולהודות בכך, כשאנחנו באים ודנים על התקציב, שהוא המבחן האמיתי למידת השוויוניות של התייחסות המדינה לאזרחיה. צריך לבוא ולהודות, שיש בעיה ומדינת ישראל, לאחר 50 שנה, לא הצליחה להניח את היסודות של דו-קיום בשלום, אלא היא ממשיכה לאמץ את הגישה של יהודים וגויים. כאילו רק ליהודים מותר לחיות והגויים דינם להיות מושפלים, כאלה שזכויותיהם נרמסות. באותו זמן, כשמדברים גבוהה גבוהה על השלום, חבר הכנסת יוסי ביילין נפגש עם חבר הכנסת אבו-מאזן, כדי לחשוב על העתיד ועל איך יהיה העתיד – צעד שהוא מאוד מבורך ואני מאחל לו הצלחה. לדעתי, זה מראה על אחריות וציפייה לעתיד, כדי ששני העמים ימשיכו לחיות כאן ביחד, ולכן צריך למצוא את המכנה המשותף.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

עם איזה חבר כנסת נפגש יוסי ביילין? חבר הכנסת אבו-מאזן?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מר אבו-מאזן. הוא סגנו של יאסר ערפאת והוא חבר בפרלמנט הפלשתיני. אם התכוונת למלה חבר כנסת – אזי זוהי טעות טכנית. אבל הוא אדם בעל שיעור קומה ובעל מעמד מאוד מכובד.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא התייחסתי לזה.

היו"ר ר' אדרי:

יש הרבה שמסכימים אתך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מברך על החזון, על המחשבה, על האחריות. אבל יש אבסורד.

היו"ר ר' אדרי:

דרך אגב, אני חושב שנפגשתי עם "חבר הכנסת" אבו-מאזן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני אומר לך שאני רואה בעין טובה את ההתפכחות שקיימת כאן ואת ראיית הצורך בדיאלוג, במשא-ומתן ובמפגשים האלה. רק לאחרונה אנחנו שומעים אפילו מחבר הכנסת שטרן, מהמפד"ל, שמדינה פלשתינית היא כבר לא נחלתה של מפלגת העבודה, אלא זה מגיע אפילו למפד"ל עצמו, כשכבר מתחילים להיות ריאליסטים, מציאותיים. יש כאלה שממשיכים להזות ולחיות באשליות ולא מוכנים להודות בעובדות. זה קשה להם. פשוט מאוד, קשה להם. הם התחנכו במשך שנים רבות על כך שאין עם פלשתיני, אין מדינה פלשתינית, אין זכויות אפילו אם יש עם, כי רק לנו, לעם הסגולה, יש זכויות, ואלה הם גויים, הם בכלל לא נחשבים. בשלב כלשהו הם ייתקלו במציאות הזאת, וחבל שההתנגשות הזאת תהיה, כאשר אפשר לגלות הבנה, הבנה שהיא צורך השעה, הבנה שמתחייבת כדי לאפשר דו-קיום בשלום.

אבל אני לא רוצה לדבר על מדינה פלשתינית ועל תהליך השלום, שהוא דבר חשוב ואתייחס אליו בהמשך. אני רוצה להתייחס למידת ההתייחסות של המדינה למיעוטים, וזו איננה סוגיה פוליטית, חבר הכנסת קליינר, אלא זו סוגיה שקשורה בעתידה של מדינת ישראל, בדו-קיום של מדינת ישראל, בדמוקרטיה, במהותה של מדינת ישראל. איך היא מתייחסת למיעוט שחי בתוכה? האם הם חלק מהמדינה, האם הם חלק לגיטימי? או שהם נטע זר, בן חורג, בן לא רצוי? הם איזו מוטציה שנמצאת כאן ואנחנו חייבים לקבל אותם בניגוד לרצוננו?

אתם מקרינים זאת בהתייחסות הממשלה לאוכלוסייה הזאת. אתם מקרינים כך: אנחנו נותנים לכם את הפירורים, אתם צריכים לשתוק, אנחנו עושים לכם טובה. איך מגדלים דור בקרב הצעירים הערבים כאן, כשהמדיניות בפועל היא אחרת? – ואני לא מדבר על סממאות כגון: אנחנו רוצים שוויון, אנחנו רוצים מדינה דמוקרטית, מגילת העצמאות וכו'. לא את זה אנחנו רוצים לשמוע. השאלה מהי ההתייחסות האמיתית ומהו המבחן האמיתי שמתבטא בתקציב שאמור לשקף את היחס של המדינה כלפי אזרחיה הערבים מבחינת השוויון. אביא דוגמה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה עומד שם ומשתלח בממשלה, עם כל הכבוד, ואתה אומר: לא נותנים להם ביטוי, לא נותנים להם מקום. ראה מה קורה מסביב, במדינות השכנות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תראה, את הססמה הזאת שמעתי. אני יכול לראות מה קורה ברואנדה, אני יכול לראות, למשל, מה קורה בבוסניה. אני יכול לראות, למשל, מה היה בדרום-אפריקה. אתה רוצה לאמץ את מה שהיה בדרום-אפריקה? בבקשה, תעלה לכאן ותגיד: אנחנו מדינה של גזע אחד, אנחנו מדינה שמותר רק ליהודים לחיות בה. תעלה ותגיד את זה. אבל אנחנו חיים במדינת ישראל, והקריטריונים או קנה המידה שעל-פיו בוחנים את ההתנהגות של המדינה הוא מה שאנחנו רואים לנגד עינינו במדינת ישראל. אתה אזרח המדינה, אני אזרח המדינה. לכן, אנחנו מתווכחים על איך המדינה מתייחסת אליך ואיך היא מתייחסת אלי. זה המבחן האמיתי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה עומד כאן – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת קליינר, אני מעריך את הדינמיות שלך, אחרי לילה שלם שלא ישנת ויש לך עדיין כוח. אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת טלב אלסאנע להמשיך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מבקש שכל ההפרעות האלה תילקחנה בחשבון מבחינת הזמן. חשוב לי ללבן את הסוגיה הזאת, שהיא סוגיה מאוד ברורה.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יכול להיות שכל הדמוקרטיה הישראלית כולה כלפי האוכלוסייה הערבית מתבטאת אך ורק בזכות לעמוד כאן ולדבר. יכול להיות. אנחנו מדינה דמוקרטית, מותר לכם להשתתף בהצבעה ויש לכל תושב ולכל אזרח קול אחד. והזכות השנייה היא לעמוד ולדבר. אבל האם לעמוד ולדבר זה באמת המבחן האמיתי ליחס שוויוני של מדינה? אנחנו רוצים לא לדבר, אנחנו רוצים שהממשלה תעשה, אנחנו רוצים להתריע, אנחנו רוצים להציג את הבעיה. אתה מציג את הדברים כך: אנחנו נותנים לכם, בצורה פטרונית, בצורה של אפוטרופוסות; אנחנו נותנים לכם. זה כמו שאבוא לכאן ואגיד לך: אני נותן לך לדבר. אתה לא נותן לי ואני לא נותן לך. זו זכותי כמו שזו זכותך.

קח, למשל, את העניין של משרד הדתות. התקציב של משרד הדתות הוא 1.3 מיליארד שקל. מה חלקה של האוכלוסייה הערבית בתקציב הזה? חלקה הוא 1.3%, חבר הכנסת דהאמשה.

יכול להיות שזה כל מה שמגיע. אנחנו מדינה דמוקרטית כי מותר לכם להשתתף בהצבעה, ולכל תושב יש קול אחד, והזכות השנייה היא לעמוד ולדבר. זה באמת המבחן האמיתי ליחס שוויוני של מדינה, לעמוד ולדבר? אנחנו לא רוצים לדבר, אנחנו רוצים שהממשלה תעשה, אנחנו רוצים להתריע, אנחנו רוצים להציג את הבעיה. גם את זה אתה מציג כך: אנחנו נותנים לכם, בצורה פטרונית, בצורה של אפוטרופוסות. כמו שאני אבוא לכאן ואגיד לך: אני נותן לך לדבר. אני לא נותן לך ואתה לא נותן לי. זאת זכותי כמו שזאת זכותך.

קח, למשל, את תקציב משרד הדתות. התקציב הוא 1.3 מיליארד ש"ח. מה חלקה של האוכלוסייה הערבית בתקציב הזה? 1.3%, חבר הכנסת דהאמשה. איפה השוויון? איפה השוויוניות? איפה היחס השווה? חוץ מזה, כשמדינה מתנערת מאחריותה כלפי אוכלוסייה, ממתן שירות לאותה אוכלוסייה, מה היא מצפה מאותה אוכלוסייה? שהיא תגיד: כל הכבוד לדמוקרטיה ולשוויון – או שהיא תצא למאבק כדי להגשים את זכויותיה?

בהגדרות של יישובים במצוקה ועיירות פיתוח, המצב של שדרות, עמיר פרץ, אני לא מקנא בו. אבל האם המצב של תל-שבע טוב יותר מהמצב של שדרות? ודאי שלא. שדרות מוכרת כעיירת פיתוח, תל-שבע לא מוכרת. שום יישוב ערבי לא מוכר כיישוב חקלאי. יישובי ספר לא מוכרים. כל ההגדרות האלה, שאחר כך באים ונותנים לפיהן מענקים ותמריצים, נותנים את השמות האלה – יישובי פיתוח, יישובי ספר ויישובים חקלאיים. על-ידי זה מנטרלים את כל היישובים הערביים. מה משאירים ליישובים הערביים, אם לא נותנים להם תקציבים ותמריצים? משאירים להם את האבטלה, ומשאירים להם את העוני. כשתחושת הקיפוח מצטברת והאבטלה והעוני והנשירה מבתי-הספר מצטברים, מה התוצאה? מצד שני רואים את הפיתוח ואת השגשוג. בא אחד כמו חבר הכנסת קליינר ואומר – מדינה דמוקרטית.

מה אתה מצפה מאותם צעירים, שחיים את זה ורואים את זה, איך הם באמת יתייחסו ומה הם יעשו? אנחנו דוחפים את הדור הזה, ששואף לשוויון, שרוצה להתקדם באותו קצב שבו מתקדמת מדינת ישראל לקראת שנות האלפיים, דוחפים אותו להתפרצות. יש הר געש שנדחק ונדחק, ולדעתי טוב אם הממשלה תסכים, וזאת חובתה של הממשלה – וזאת הזכות של האוכלוסייה הערבית, ושל אזרחי המדינה, לקבל את השוויון ואת היחס השוויוני.

אני רוצה לראות התייחסות גם במסגרת התקציבים המיועדים לתיעוש לסקטור הערבי. לא רק שלא מתעשים אותם, אלא ממשיכים במדיניות של הפקעה. כאשר כורתים את מקור הפרנסה העיקרי על-ידי הפקעת האדמות, ועל יתרת האדמות שנותרו מטילים מס רכוש, מפני שהם נכנסו לתחום שיפוט או לתחום תכנוני של יישוב מסוים, או מנשלים אותם ושוללים מהם את מכסת המים, הם לא יכולים לפתח חקלאות. יש מס מצד אחד, לא מספקים להם מים מצד שני, יש הפקעה שמשאירה רק חלק קטן של האדמות, ואז מדברים על מקורות הכנסה. המדיניות הממשלתית עצמה דוחפת את הסקטור הערבי לאבטלה. לא רק שהיא לא נותנת להם להתמודד בעצמם עם הבעיות שלהם על-ידי הותרת האדמות להם, לעיבוד האדמה, ומספקת להם מכסות מים, לא כמו הקיבוצים או המושבים – אלא לתת להם להתמודד ולאפשר להם בכלים בסיסיים של כל חקלאי, היא לא מאפשרת. כשהכול מצטבר – העדר תיעוש בסקטור הערבי מצד אחד והפקעת אדמות מצד שני, המדיניות הממשלתית מולידה שכבות עוני, מולידה שכונות מצוקה, מולידה תסכול בקרב האוכלוסייה.

אני חוזר ומתריע, הגישה הזאת איננה טובה, לא רק ליישובים הערביים, לא רק לסקטור הערבי, היא איננה טובה למדינת ישראל. מדינת ישראל לא מרוויחה מהגישה הזאת ולא מרוויחה מהמדיניות הזאת. יכול להיות שהיא חוסכת כמה שקלים או כמה מיליוני שקלים או מיליארדי שקלים, אבל לדעתי היא מפסידה הרבה. היא מפסידה יותר מהמיליארדים שהיא הרוויחה. הדוגמה של ראשי הרשויות מהווה הוכחה קלאסית למדיניות הקיפוח והזלזול בזכויותיה של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת טלב אלסאנע. רשות הדיבור לחבר הכנסת תאופיק חטיב – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חברי הכנסת שאול עמור, זאב בויס, דוד ראם, אברהם הירשזון, בנימין אלון, פני בדש, מאיר שטרית, מיכאל קליינר, אליעזר זנדברג, מיכאל איתן, חיים דיין, נעמי בלומנטל, מיכאל נודלמן, יורי שטרן, רחבעם זאבי, נסים דהן, חנן פורת, צבי הנדל, יצחק כהן – אינם נוכחים. חבר הכנסת אברהם שוחט – אינו נוכח. אני מזמין כעת את חבר הכנסת עמיר פרץ. אחריו – חבר הכנסת אהוד ברק. בבקשה, אדוני, שתי הסתייגויות. לרשותך עשר דקות. נותרו לך שבע הסתייגויות, ולאחר שתי הסתייגויות שתנמק כעת ייוותרו לך עוד חמש הסתייגויות. אדוני, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר התחבורה, בוקר טוב, בוקר טוב לעם ישראל. אנחנו מתעוררים בבוקר שלאחר דיון לילי על חוק ההסדרים, תקציב המדינה. אני מוכרח לומר, שהנשים העובדות בישראל מתעוררות לבוקר פחות טוב מאשר כל עם ישראל, מכיוון שהנשים העובדות במדינת ישראל שימשו אתמול כלי משחק בידי הקואליציה. כאשר הסתבר לקואליציה שחסר לה סכום כסף בסכום הכולל שהיא צריכה לקצץ, עשו תרגיל פרלמנטרי, כביכול. לקחו את יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מיכאל איתן, הוא הגיש הסתייגות שהממשלה אמורה לתמוך בה, שאמורה לבטל אותה חצי נקודת זיכוי לאשה עובדת. ואני יודע מה יגידו הציניקנים; הם יגידו – מה רוצים

מהנשים? הנשים רוצות שוויון. שוויון זה גם שנשים וגברים יקבלו אותן נקודות זיכוי. אין שום סיבה, כביכול, לתת לאשה עובדת בישראל העדפה.

אני רוצה לומר, שלכולם ידוע, שעדיין הפער בין גברים לנשים במדינת ישראל בהכנסות, בשכר, במשרות דומות, הפער הוא גדול מאוד. נשים בישראל משתכרות, באותן משרות, הרבה פחות מאשר גברים. אנחנו מכירים את השיטה. רק הגבר מגיע לאותו תפקיד שבו מקבלים אחזקת רכב ושעות נוספות, רק הגבר מקבל את התוספות הייחודיות. בסופו של דבר, האשה העובדת בישראל מוצאת את עצמה עם נטו מופחת כשהיא מגיעה הביתה. נכון שמדינת ישראל מכירה בעובדה שנשים עובדות ראויות להעדפה מתקנת, ואין שום סיבה לא לעשות זאת בצורה כזאת. גם אם רוצים לקחת מהנשים העובדות אותה זכות, לפחות תנו להן את הכבוד המגיע להן. תעשו את זה בצורה גלויה. תנו להן להופיע בפני הוועדה, תנו להן לנמק, תנו להן את ההזדמנות לעשות לובי, תנו להן את האפשרות להתמודד. מדוע בצורה כל כך מעליבה? ולבוא ולהכניס את זה דרך הסתייגות, כשלא היה על זה דיון ולא נבדקו אלטרנטיבות.

גם אם הממשלה חושבת שהיא צודקת, וזו הדרך הנוספת שהיא מצאה כדי ליצור לעצמה עוד איזה סכום להשלים את הקיצוץ שהיא קבעה אותו כיעד, כאילו העיקרון של המספר שנקבע הוא הדבר היחיד החשוב למדינת ישראל, ולא חשוב אם פוגעים בדברים חשובים ביותר, הדרך שבה התבצעה אתמול אותה החלטה – אני מאוד מקווה שחברי הכנסת מהקואליציה שלא היו שותפים לתרגיל הכנסת אותה הסתייגות כדי לבטל לנשים העובדות בישראל את חצי נקודת הזיכוי שמגיעה להן, אני מאוד מקווה שחברי הכנסת מהקואליציה יגידו: לא היינו שותפים להחלטה ואנחנו לא תומכים בהחלטה.

השיטה הזאת, שבה חוק ההסדרים הופך מקלט לכל נושא ונושא, ועל חוק ההסדרים אפשר להעמיס כל גזירה ואפשר לוותר על תהליך ההתדיינות, השיטה הזאת צריכה להיעלם מהחיים הפרלמנטריים במדינת ישראל, כי היא שיטה מזיקה. היא גורמת נזקים שאחר כך קשה מאוד לזהות אותם וקשה מאוד לתקן אותם. זה הופך להיות חלק מנורמה פוליטית, שלא צריכה להיות מקובלת על אף אחד, לא מהקואליציה ולא מהאופוזיציה.

באותו עניין ובהתייחס לאותה שיטה, אני רוצה לנצל את העובדה ששר התחבורה נמצא כאן ולומר לו: אדוני שר התחבורה, ייתכן מאוד שההחלטה להכניס, במסגרת חוק ההסדרים, את המיסוי על הרשויות הסטטוטוריות – זו החלטה שאולי היא נכונה ואולי לא. שמעתי אתמול טיעונים מעניינים מאוד מפיו של שר האוצר. שמעתי טיעון שאני שומע לראשונה. הבנתי שעד היום אמרו – נטיל מס על הרשויות, וייתכן שזה יגדיל את היקף ההכנסות למדינת ישראל. אולי נקיים דיונים עם הממשלה, ואם העובדים ברשויות הכניסו 150 מיליון או 200 מיליון כתמלוגים למדינת ישראל, והמדינה אומרת שבאמצעות מס הכנסה היא תכניס עוד 50 מיליון, נחפש דרכים להתמודד.

אבל מה אמר אתמול שר האוצר, אדוני שר התחבורה – ואתה הממונה על אותה רשות נמלים, לפחות, אם לא על הרכבות; עוד לא הבנתי את החלוקה בעניין האחריות וההפרדה בין הרכבות לנמלים. אתה בעצם מחזיק גם את רשות הנמלים וגם את רשות שדות התעופה, שזה הדבר העיקרי. שר האוצר הביא אתמול דוגמה, בנוכחות ראש הממשלה, ואמר: רשות הנמלים מחזיקה הרבה מאוד נכסים. הוא אומר: מה פתאום שרשות הנמלים תקים קניון בלי שהיא תצטרך לשלם מס וזה יהפוך חלק מהכנסותיה? היא מחזיקה הקרקעות הגדול ביותר במדינת ישראל אחרי מינהל מקרקעי ישראל, כך אומר שר האוצר. אני שומע את זה בפעם הראשונה ויכול להיות שזה נכון, שאלה העובדות. הוא אומר: אנחנו בעד שהמיסוי לא יחול על אותו חלק של ההפעלה השוטפת של רשות הנמלים ושל

רשות שדות התעופה, אבל הנכסים, ויצירת ההכנסות הנוספת הנובעת מכך, לא ייתכן שהיא תתקיים כחלק מאותה פעילות.

אני שואל את עצמי: אם באמת הבעיה היא לא תקציבית אלא מבנית, אם הבעיה היא של שינוי תפיסה, למה זה צריך להיות בחוק ההסדרים? למה זה לא יכול לבוא כחקיקה נפרדת, שנקיים עליה את כל הדיונים הראויים? מדוע צריכים היום האנשים שלך ברשות הנמלים לשבת מול נציב מס הכנסה ולעבוד נגד השעון כדי לנסות למצוא פתרונות שיספקו את כל הגורמים המעורבים בעניין, בלוח זמנים שהוא לא לוח הזמנים הראוי לשינוי כל כך יסודי? זה שינוי יסודי. אם מדובר בתקציב, זה עניין אחר. יגיד שר האוצר: אני רוצה שרשות הנמלים והרכבות ורשות שדות התעופה יכניסו לי השנה, במסגרת ההכנסות, עוד 100 מיליון. בואו נתחייב על זה ואז נקיים דיון בשינוי המבני בצורה יותר יסודית ויותר ברורה וננסה ללמוד את זה.

אני חושב, שהחלטה להכניס את הסעיף הזה לתוך ספר התקציב היא החלטה לא טובה. אני מודיע לשר, שיש תסיסה גדולה מאוד, בעיקר בנמלים, ואני לא בטוח שהיא תיפתר בימים האלה. פניתי אל ראש הממשלה ופניתי אל שר האוצר להוציא את הסעיף הזה ממסגרת הדיונים ולקיים עליו דיונים נפרדים במסגרות הראויות שתחליטו עליהן, אם זה לא חלק מהכנסה תקציבית. אם זה חלק מהכנסה תקציבית – תאמרו זאת, ואז ההתמודדות היא תקציבית, ואין ברירה, צריך להכניס את זה במסגרת הדיונים האלה.

שר התחבורה י' לוי:

על מה התסיסה?

עמיר פרץ (העבודה):

לא ראיתי את ההסכם. עם כל הכבוד לרשות הנמלים, היא לא מנהלת את נושא העובדים. היא יכולה להגיע לידי סיפוק מה שהיא רוצה, עם נציבות מס הכנסה ועם הגורמים הממשלתיים, זה בסדר גמור, ואנחנו מכירים בסדר הראוי, שבו האוצר מקיים עם הגוף הסטטוטורי את הדיונים, והגוף הסטטוטורי צריך לקיים את הדיונים עם העובדים שלו וזה בסדר. עוד לא ראינו את ההסכמות. ראיתי אותן כפי שהונחו בבית-הדין, ואנחנו צריכים לבחון אותן. בכל מקרה, אין זה ראוי להיות חלק מחוק ההסדרים. אני לא בטוח שראינו את כל הבעיות, אני לא בטוח שהנוהל החפוז הזה לא ימצא אותנו עם נושאים שלא שמנו לב אליהם במידה הראויה, ונמצא את עצמנו מתעוררים לתוך נושאים שלא חשבנו שצריך להתמודד אתם.

אדוני היושב-ראש, לא ייתכן שממשלה שהציגה קיצוצים בתקציב ארבעה-חמישה חודשים לפני שהגענו לרגע הזה שדנים בו במליאה, מוצאת את עצמה, בסופו של דבר, בנושאים העקרוניים ביותר, מקיימת דיון חפוז, בניגוד למה שהיא חשבה, שהיא נתנה את הזמן המתאים. כל הנושאים שהיא חשבה לדון בהם אכן נדונו, אבל הם הוצאו מן התקציב, ובעצם עלו נושאים חדשים, שמקיימים עליהם דיונים בצורה בלתי ראויה, לפעמים אפילו בלתי אחראית.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שההחלטה שהתקבלה שלא לקיים את תהליך הרפורמה במס ולא לקיים את תהליך המשך נקודות הזיכוי לעובדים במדינת ישראל, זה יוצר שחיקה בשכר. אני לא יודע של כמה. צריך לדעת שמה ששיפיע על גובה השחיקה באותם נושאים הוא מה תהיה רמת האינפלציה בשנה הבאה. אם רמת האינפלציה תעבור את ה-8%, מעבר לתוכניות שהממשלה מציבה, אני מודיע שמבחינתנו זה יהיה משבר, כי זה ייצור שחיקה אמיתית בשכרם של העובדים בכל הרמות. אני מאוד מקווה שכל הפרמטרים שהממשלה מציבה אכן יוכיחו את עצמם ב-1997. מספיק שפרמטר אחד יופר, ובעצם כל התוכנית כולה תמצא את עצמה בפני קריסה. לכן אני חושב, שיש מקום לשקול מחדש ולשים רשתות ביטחון נוספות, כי אם השעה היא שעת חירום, כדאי לעשות את הדברים בצורה הראויה והנכונה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עמיר פרץ, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת אהוד ברק. אדוני, שמונה הסתייגויות לרשותך, כעת אתה יכול לנצל שתיים. בבקשה.

אהוד ברק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו דנים פה בחוק ההסדרים, שבפעם הראשונה זה שנים למעשה דנים בו בצורה בלתי מסודרת. זהו חוק שעבר אוסף כזה של שינויים, שהופך אותו לבלתי דומה לחלוטין לדבר שאתו יצאנו לדרך, או אתו יצאה הממשלה לדרך. זאת עדות נוספת לאופן שבו מנהלת ממשלת ישראל, תוך זלזול בתבונתו של הציבור, תוך זלזול בתבונתם של חברי הכנסת ובזיכרונם.

נתניהו הבטיח הפרטה רחבה כאבן יסוד במדיניותו. אנחנו רואים ששום דבר כמעט לא הופרט. רק לאחרונה התבשרנו שנתניהו נסוג מהכוונה להפריט את נמל התעופה בן-גוריון, וכנראה גם את רשות השידור. נתניהו הבטיח שהוא יבטל את הביורוקרטיה המיותרת, ובפועל נגנזה התוכנית לצמצום משרדי הממשלה. למרות הורדת מספר השרים ל-18, נשאר מספר המשרדים אותו דבר. אנחנו מתבשרים שגם הדבר הזה איננו ודאי ואנחנו עלולים למצוא את עצמנו עם הגדלה מחודשת, בנתונים מסוימים, גם של מספר השרים. נתניהו הבטיח להפריט את הקרקע, להקים תשתית לרכבות מהירות, ואין שום מדיניות בנושא הקרקע, נושא הרכבות תקוע בין משרד התשתיות לבין משרד התחבורה ומצפה לגואל. נתניהו הבטיח להפחית מסים ישירים ועקיפים ולהגביר את הפעילות הכלכלית. בפועל לא הופחתו כל מסים, אלא להיפך. במסגרת הקיצוצים בתקציב מוטלים למעשה מסים נוספים על אזרחי המדינה.

אין שום סיכוי לעמוד בתחזית של משרד ראש הממשלה, שלפיה יגויסו 6 מיליארדי דולרים מההפרטה בשנת 1997, ולמעשה אנחנו נמצאים במציאות של כ-2.5 מיליארדי ש"ח של מסים חדשים על אזרחי המדינה.

הובטחה לנו מהפכה במערכת החינוך והחדרת חינוך טכנולוגי. בפועל לא נקבעים הסטנדרטים ולא נקבעים התכנים במערכת החינוך על-ידי הדרישות של חברה שחותרת להחדרת טכנולוגיה מתקדמת, אלא על-ידי מדריכים רוחניים. בתחום המחשבים, כל מה שנעשה הוא מתן חסות של

נתניהו לאירוע חגיגי, הסברתי בעיקרו, בתחום הפרויקט של מחשב אישי, שלמעשה הוקם ופותח על-ידי הממשלה הקודמת.

. בפועל READ MY LIPS נתניהו הבטיח לא להעלות מסים והשתמש בביטוי של הנשיא בוש בשעתו, השימוש היחיד שנעשה באותו עיתוי לקריאה הזאת היה הקריאה לבטל ההמלצות של דוח-ברודט, שכללו סוג מסים של מיסוי על חיסכון לטווח קצר, כדי לעודד חיסכון יותר רציונלי לטווח ארוך.

אנחנו שומעים את היצואנים ממשיכים להתלונן על אי-רווחיות הייצוא כתוצאה מהריביות ומההבדלים בשערים. שוק ההון לא מצליח להתאושש מהמחזורים הנמוכים, בין היתר כתוצאה מאי-קבלת ההמלצות של ועדת-ברודט, ובכל זאת, אני אומר שאנחנו רואים שלא רק שאין הורדת מסים בתוך שלושה חודשים, כפי שהובטח לנו על-ידי נתניהו, אלא יש העלאה והמלצות להעלאה נוספת. אני כבר לא רוצה להזכיר את ההבטחה בקונגרס האמריקני לוותר על הסיוע האמריקני בהדרגה, דבר שאני שמח שנתניהו הפסיק לחזור עליו, וכנראה נסוג ממנו לחלוטין.

הקיצוץ שמוצע בתקציב שלפנינו יפגע בעיקר בשכבות החלשות. אותן שכבות שנתנו את אמונן בנתניהו והעלו אותו לשלטון הן השכבות שתמצאנה את עצמן, עם מימושו של התקציב הזה, נפגעות יותר מכל שכבה אחרת. גם בלי ביטול חוק קליטת חיילים משוחררים וגם בלי פגיעה בקצבאות הילדים, גם המסים על דלק ועל סיגריות, גם העיכוב של עדכון מדרגות המס – כל הדברים האלה יפגעו בסופו של דבר בשכבות שנתנו את קולן לנתניהו. אני קורא לציבור, ולשכבות האלה בעיקר, לא להתבלבל מהתעמולה, לא להתבלבל מהגימיקים, לא להתבלבל מההפקות, ולקרוא את השורה האחרונה של הכסף שנלקח מהם על-ידי הממשלה והשורה האחרונה של השירותים שניתנים להם על-ידי הממשלה, כדי לשאוב משם את התשובה על השאלה – האם ראוייה הממשלה שייתנו לה את גיבויים בפעם הבאה, והאם ראש הממשלה ראוי לקבל את גיבויה של שכבת האוכלוסייה הזאת בבואו לבקש את האמון פעם נוספת.

אני רואה במיוחד התעמעות של היחס של הממשלה לאזורי הפיתוח ולאזורי המצוקה במדינה וערפול של סדר העדיפויות הלאומי, שכל כך הרבה השקיעה הממשלה הקודמת בהבהרתו וביישומו בפועל. אני מדבר על עיירות הפיתוח בדרום, על עיירות בצפון, על שכונות המצוקה ועל קווי העימות. אופקים, שדרות, נתיבות, דימונה, ירוחם, שכונה ג' בבאר-שבע, שכונה ד' בטבריה, השכונות בשולי הערים הגדולות – אלה הם אזורי המצוקה האמיתיים של מדינת ישראל. חצור-הגלילית ומעלות, יישובי קו העימות, אלה המקומות שבהם צריך להתמקד סדר העדיפויות של הממשלה בכל הכלים שברשותה.

הציבור הזה, שבמידה רבה אחראי לכך שנתניהו נמצא היום ליד שולחן הממשלה ובכיסא ראש הממשלה, הציבור הזה באופן כואב הוא הראשון לשלם את המחיר. הוא הראשון לשלם את מחיר השגיאה. אני אומר שהלוואי שהוא יהיה גם הראשון לגלות מעל עיניו את מסך ההטעיה שמנסים לפרוס לפניו ולזהות. מדובר בממשלה שברגל גסה מתעלמת מההתחייבויות של עצמה, מההתחייבויות לבוחרים שלה, ונעה קדימה במסלול מבולבל, ששריה שלה מתקשים להבין אותו, אל מדיניות שאיננה מתכנסת לשום מקום.

לא במקרה לא קנו לא וול-סטריט ולא אנשי הבורסה בתל-אביב את רעיונותיו של ראש ממשלת ישראל, שאפשר לשלב זה לצד זה תהליך מדיני מקרטע וכלכלה פורחת. הרעיון הזה, שאומר שאם אנחנו רק נאמר שזרם ההשקעות נמשך, הרי המציאות תנהג כאילו הוא נמשך; אם רק נאמר שהתיירות מתגברת והמשקיעים עומדים בתור, המציאות תנהג כאילו זה באמת כך – אני אומר

שהמציאות היא לא כזאת. אני מציע שתסתכל על מצבה של הבורסה בנקודות זמן ארוכות יותר מחודש. הבורסה מתנדנדת, עולה ויורדת למעלה ולמטה. כשמסתכלים על מצב ארוך טווח שלה, אנחנו מוצאים שהיא נמצאת בחודשים ארוכים של רפיון, שלפי דעתי הוא פרי ההבנה המפוקחת של משקיעים והאינסטינקטיבית של הציבור, שהממשלה הזאת מוליכה אותנו במסלול מדיני של מבוי סתום, ולכן היא פוגעת ביסוד, ביסוד של התקווה וביסוד של האמון שמבטיחים בדרך כלל את זרימת המשאבים של אנשים פרטיים ושל הציבור עצמו אל שוק ההון.

אני קורא, ואני אקרא עוד במסגרת מיצוי ההסתייגויות הבאות, להבנה של הציבור, ששורש העניין, שורש ירידת האמון במערכת הכלכלית שלנו ושורש הורדת האף למטה בכל המשק נעוצים לא רק בדברים כלכליים אלא ביסודות עמדתו המדינית, או למעשה ביסודות העדר עמדה מדינית חיובית ובהירה של ראש ממשלת ישראל. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת ברק. חבר הכנסת רפי אדרי, בבקשה.

אני רוצה להעיר כמה הערות לגבי כמה מן הנושאים שעלו במרוצת הלילה. חבר הכנסת פורז טען כנגד ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים וכפר בעובדה שיש לו זכות להתערב בכל עת. צר לי, אבל הנורמה הזאת נקבעה בעבר וגם זה מעוגן בתקנון. גם אם זה לא היה מעוגן בתקנון, הרי המסורת הופכת לחלק מן התקנון ויש לממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים זכות להתערב ולהשיב בכל עת שימצא לנכון, בדומה לשרי הממשלה ו/או סגני שרים שקשורים לנושא הזה. טוב עשה היושב-ראש שקדם לי כשאפשר ליושב-ראש ועדת הכספים לדבר בכל עת ולהשיב. תודה.

בבקשה, חבר הכנסת רפי אדרי.

רפאל אדרי (העבודה):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש. בוקר טוב לך, בוקר טוב, אדוני, שר התחבורה, בוקר טוב לחברי הכנסת, בוקר טוב לאדוני, מזכיר הכנסת. אני אבקש להודות לאנשי ערוץ-33 שליוו אותנו כל הלילה ותודה גם לעובדי הבית.

חברי הכנסת, התבשרנו הבוקר, לאחר דיון מרתוני – עם ישראל קם והבשורה הראשונה היא העלאה בשורה של מסים.

הראשונים שנפגעים כתוצאה מהתקציב החדש, או מחוק ההסדרים החדש, הם כ-350,000 נשים עובדות, אשר ישלמו כ-800 שקל לשנה תוספת מס הכנסה, דבר שלא היה קיים בעבר. הווי אומר, 270 מיליון שקל ישלמו נשים עובדות, וזאת הבשורה החדשה מספר אחת.

מחזיקי מכוניות, נהגים, כולם ללא יוצא מן הכלל ישלמו עבור העלאת מחיר הדלק החל מהבוקר.

למעשנים, וחלק גדול מהציבור מעשן.

הי"ר ד' תיכון:

מה רע בזה שהמעשנים ישלמו יותר ויחלו פחות?

רפאל אדרי (העבודה):

אני במקרה לא מעשן, והייתי שמח לו כל הציבור לא היה מעשן. לא עישנתי מימי ואני לא מתכוון לעשן, אבל אני רק מציין עובדה. אני פונה לציבור שיעשן פחות על מנת שיהיו פחות מסים. אומנם קופת המדינה תיפגע, אבל בריאות הציבור תשתפר.

הי"ר ד' תיכון:

אדוני דיבר על מחירי הדלק. האם אדוני יודע שמחיר הדלק בארץ הוא הזול ביותר בהשוואה לכל מדינה באירופה?

רפאל אדרי (העבודה):

אכן נכון, אדוני, אבל מצד שני המיסוי שמוטל על מכוניות הוא ללא תקדים בכל אירופה, ואולי בעולם.

שר התחבורה י' לוי:

הוא בירידה מתמדת.

רפאל אדרי (העבודה):

זה נכון, הוא בירידה מתמדת. אבל אם היינו מתבשרים שמצד אחד מורידים את המס על המכוניות ומצד שני מעלים את מחיר הדלק, הייתי אומר כן. אבל אני מציין עובדות.

הי"ר ד' תיכון:

אם אדוני רוצה שייסעו פחות וישתמשו פחות ואפשר יהיה להיכנס לערים, מה פסול הוא רואה בעובדה שמחירי הדלק עלו ועדיין הם מפגרים בהשוואה לרמה הממוצעת באירופה?

רפאל אדרי (העבודה):

רוב הציבור מחזיק במכונות, ורוב הציבור היום נפגע לא רק ממחיר הדלק. לא רק שנשים עובדות יצטרכו לשלם 800 שקל תוספת מס, דבר שלא היה, אבל הדבר הגרוע ביותר, אדוני, אם אתה מודע – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לעשות קצת עניין בעסק הזה. אני אתן לך זמן.

רפאל אדרי (העבודה):

אני מודה לך, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני זוכר מתי חוקק החוק שעוסק במתן חצי נקודת זיכוי לאשה עובדת?

רפאל אדרי (העבודה):

אולי תזכיר לי, אדוני. זה שנים רבות.

היו"ר ד' תיכון:

לפני שנתיים, כשהוטל היטל הבריאות, בלחץ של חברי האופוזיציה, שהיום הם בקואליציה, כדי שלא יאמרו שנטל המס עלה, ניתנה בחופזה וללא בדיקה חצי נקודת הזיכוי הזו.

רפאל אדרי (העבודה):

אבל ההטבה הזאת שניתנה, ומדוע אחרי כל ההצהרות שלא יועלו מסים, כן מעלים מסים?

אבל הדבר הגרוע ביותר הוא, ש-800,000 נישומים, בתי-אב, ישלמו תוספת מס כתוצאה מהקפאת מדרגות המס. 830 מיליון שקל ישלמו 800,000 נישומים במדינת ישראל. מדוע הגזירה הזאת? אחרי כל ההצהרות, אחרי כל ההבטחות – ואומרים לנו שאין מיסוי.

נכון, אני בעד קיצוץ בתקציב, וטוב עושה הממשלה – – –

הי"ר ד' תיכון:

אולי אדוני יציע ששיעור האינפלציה לא יעלה על 5% ואז איש לא ייפגע. לא תהיה שחיקה של מדרגות המס.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני, לפי החישובים שלי, אם היו נפגעים אלה שמרוויחים – – –

הי"ר ד' תיכון:

בוא נילחם באינפלציה ואז לא תהיה שחיקה של מדרגות המס.

רפאל אדרי (העבודה):

אם היו נפגעים אלה שמרוויחים 50,000 שקל בחודש, או 20,000 שקל בחודש, הייתי אומר ניחא. אבל כאשר מניתי 800,000 נישומים, אלה מרוויחים בין 4,000 ל-8,000 שקל, ממוצע של 5,000 שקל ברוטו. 5,000 שקל ברוטו – זה אומר 3,900 שקל הכנסה נטו, ואלה יצטרכו לשאת בנטל של 830 מיליון שקל כתוצאה מהקפאת מדרגות המס. אני חושב, שהממשלה היתה יכולה ואפשר להציע לה גם מקורות אחרים, מה עוד שאחרי הבטחות והתחייבויות לא צריך לפגוע דווקא במגזר הזה.

דבר נוסף מבשרים לנו, אגרת בריאות לתלמידי בתי-הספר. האם זה הוגן? האם זה צודק? מחזירים אותנו לשנות ה-50. באותה תקופה ההורים היו משלמים עבור הזנת הילד. מה אנחנו עושים היום? גם בבתי-הספר אנחנו יוצרים שני מעמדות: אלה שמשלמים ואלה שלא משלמים אגרת בריאות. איך אנחנו יכולים להסתכל על אותם תלמידים כאשר באותה כיתה כל תלמיד צריך למלא טופס, כל תלמיד צריך לבוא בבוקר ולומר אם הוא עני, אם הוא עשיר, אם אבא שלו עובד או אינו עובד. על כל זה צריך להצהיר, ולחתום על טופס בבית-הספר. מדוע אנחנו צריכים לערב תלמידים, מורים ומנהלי בתי-ספר שיגבו כסף מתלמידים עבור אגרת בריאות?

וכל זה בשביל 64 מיליון שקל, כאשר הקואליציה מודה ושר האוצר עצמו מודה שבשנה שעברה גבו רק 50%. ואם בתקציב השנה רשומים 64 מיליון שקל ויגבו רק 32 מיליון שקל, ויצטרכו להוסיף

מנגנון בבתי-הספר, עובדים נוספים ועוד סרבול, דבר שיעלה כ-12 מיליון שקל – לפי חישובי מדובר בכ-20 מיליון שקל.

אדוני שר התחבורה, אפשר היה לעשות דבר פשוט. אפשר להציע כרגע, אם כבר נגזר שיגבו 830 מיליון שקל תוספת מס הכנסה, שיגבו עוד 30 מיליון שקל, וישחררו את התלמידים ואת ההורים, ואז כל נישום ישלם חצי שקל ונשחרר את התלמידים. מדוע העוול הזה? מדוע הסרבול הזה? במקום להתקדם, במקום לבטל כפילויות, במקום לייעל את המערכות, אנחנו רק מסבכים את עצמנו ומטילים מעמסה נוספת על תלמידים, על הורים, על מעוטי יכולת. אנחנו גורמים לוויכוחים בכיתה מי משלם ומי לא משלם, הילד צריך לבוא בבושט פנים, והאמא והאבא שאינם יכולים לשלם גם כן מרגישים כך. זאת הבשורה שאנחנו מביאים לעם? זה מה שאנחנו עושים אחרי כל ההבטחות שהמסים לא יעלו? ואם היו טעויות בעבר, אנחנו לא צריכים לחזור על טעויות העבר.

חמשת המסים שהזכרתי הם מסים שאינם מחויבי המציאות. זו לא טעות, ובעתיד יתברר שזו טעות, כמו שכל מה שנעשה בחצי השנה האחרונה על-ידי הממשלה ועל-ידי ראש הממשלה היום, והחל משלשום – אנחנו נוכחים לדעת שהממשלה, או ליתר דיוק ראש הממשלה נהג בחוסר תבונה ובחוסר חוכמה בכל מה שקשור לתהליך השלום. אמרנו: לא, לא, לא, לכל דבר שקשור בהסכם חברון, והנה היום עוד פעם הולכים להתנשק הנשיא ערפאת וראש ממשלתנו מר נתניהו.

אחרי שנגרם נזק למדינת ישראל, אחרי שמעמדנו בשפל המדרגה, אחרי כל מה שנעשה במשך ארבע שנים, הולכים היום לסיים את הסכם חברון. אני בעד הסכם חברון, אבל מדוע זה לא נעשה לפני חצי שנה? והיום זה ייעשה במחיר יותר גבוה, כאשר גם כלכלת המדינה תשלם בעד זה.

אדוני שר התחבורה, השר היחיד שנמצא כאן, אודה לך מאוד אם תואיל לעשות משהו בכל מה שקשור להצלת הנושא של אגרת הבריאות. אם תצליח בממשלה, שבמקום תשלום אגרת בריאות יוסיפו את זה למס, אני אצביע בעד זה, גם אם סיעתי תחליט אחרת. אני רוצה לשחרר את התלמידים ואת המורים, כדי שילמדו ולא יעסקו בגבייה וכדי שלא ייווצרו שני מעמדות בבתי-הספר.

היו"ר ד' תיכון:

למה? אבל מדובר על-פי מבחן הכנסה.

רפאל אדרי (העבודה):

אבל זה שני מעמדות. מדוע בבתי-הספר? מדוע לא במס הכנסה? מדוע צריך להגיש טופס לבית-הספר? מדוע צריך להקים מנגנון נוסף? מדוע הרשות המקומית צריכה לטפל בזה?

היו"ר ד' תיכון:

אתה נגד העלאת שיעורי המס.

רפאל אדרי (העבודה):

אם כבר נכפתה עלינו הגזירה הזאת – ואדוני, חבר הכנסת קליינר, שמעת אותי בוועדת הכספים, שם התרעתי וביקשתי ופניתי לקואליציה. אני יודע, סיעת גשר עשתה דבר יפה, ואני לא מתבייש לומר את זה; אמרתי בוועדת הכספים ואני אומר גם כאן. אבל נכון, גם לפני כן המשפחות קיבלו קצבת ילדים. הממשלה עשתה מה שעשתה כדי לנסות לכסות על דברים אחרים.

נושא חשוב שעומד על סדר-יומה של החברה הישראלית הוא נושא הדיור, ואני מאשים לא רק את הממשלה הזאת, אני מאשים את כל ממשלות ישראל בכל מה שקשור לנושא הדיור. 44,000 זוגות צעירים, עם זכאות ביד, אינם יכולים לממש את זכאותם. ועוד 34,000 משפחות של עולים חדשים, גם להן זכאות והן אינן יכולות לממש את הזכאות. כ-80,000 משפחות, זוגות, שלא יכולים לבוא לבנק ולקבל את המשכנתה הגבוהה או למצוא דירה במחיר סביר.

האם ידוע לנו שמחירי הדירות עלו ב-68% ריאלית?

היו"ר ד' תיכון:

אבל הם יורדים זה חצי שנה. בפעם הראשונה מחירי הדירות יורדים.

רפאל אדרי (העבודה):

אתה יודע מדוע – מפני שיש מיתון.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, מה זה משנה?

רפאל אדרי (העבודה):

זה לא משנה. מפני שזוגות צעירים ועולים חדשים לא יכולים לקנות דירות. לכן יורדים מחירי הדירות.

אין כל הצדקה ולא היתה כל הצדקה לכך שמחירי הדירות יעלו במשך ארבע השנים האחרונות ב-68% ומחירי הקרקע יעלו ב-260%. במדינה נאורה, זה לא יכול להיות. אנחנו נמצאים במצב שמחירי הדירות האמירו, כאשר הממשלה היא הגורם העיקרי בכל מה שקשור לענף הבנייה. לממשלה יש

שליטה של 80% במחירי הדיור. כאשר מרכיב הקרקע במחיר הדירה נע בין 34% ל-60%, המס המוטל על דירה הוא 34%, שכולל 17% מע"מ, 5% מס רכישה.

יש עוול שנמשך הרבה מאוד שנים: מס רכישה המוטל על הדירה, ומס רכישה המוטל גם על הקרקע. הגיע הזמן לטפל בנושא הזה ולפתור את הבעיה.

היום אנחנו עדיין עובדים בשיטות מיושנות, שהיו מקובלות לפני 30 ו-20 שנה.

אמרתי שהגורם העיקרי בהעלאת מחירי הדירות הוא הממשלה. הממשלה מחזיקה ב-91% מקרקעות המדינה. מי שקובע למעשה את מחיר הקרקע ומי שקובע את מחיר הדיור הוא מינהל מקרקעי ישראל, שהוא בשליטת הממשלה. בארבע השנים האחרונות העלה מינהל מקרקעי ישראל את מחירי המקרקעין ב-260%.

כאמור, מרכיב הקרקע נע בין 30% ל-60% ממחיר הדירה. הגיע הזמן שהממשלה תטפל בנושא הזה – ואני לא מאשים את הממשלה הזאת – כל ממשלות ישראל לא טיפלו בנושא הזה, וענף הבנייה עדיין עובד בשיטות מיושנות שהיו נהוגות לפני 20 שנה או 30 שנה. כאשר באירופה בונים בית בן שמונה קומות בשמונה-תשעה חודשים, בארץ אנחנו עדיין בונים אותו ב-22 או ב-24 חודשים. יש הוצאות מימון, עובדים בשיטות כפי שהזכרתי, כאשר בעולם הנאור עובדים בשיטות של בנייה מתועשת. מי משלם את המחיר? – לא הקבלן. מי שמשלם את המחיר הוא הזוג הצעיר, משפחות ברוכות ילדים, העולה החדש.

להערכתי, ניתן להוזיל את מחירי הדירות עד 30%, בהדרגה, בתוך שלוש שנים, אם ננקוט את הצעדים המתאימים, המחויבים, בנושא המקרקעין, בנושא הרישוי המסורבל עד היום, בנושא תיעוש הבנייה, ועל-ידי היערכות אחרת בכל מה שקשור לתחום הזה.

אדוני היושב-ראש, כמו שאתה מתבטא בעוז בתחומים מסוימים, אני פניתי אל שר התחבורה בנושא אחד. חבל שלא היית בוועדת הכספים כאשר העליתי את נושא אגרת הבריאות שתלמידים צריכים לשלם. אני חוזר בנוכחותך, ופונה אליך ומבקש ממך להצטרף לאחרים בסוגיה הזאת – שאין לערב את התלמידים, שאין לערב את המורים בגביית אגרת הבריאות. זה ייצור שני מעמדות. זה סרבול, זה חוסר יעילות. אם כבר נגזר לשלם כ-2 מיליארדי שקלים מסים נוספים ב-1997, מוטב למצוא את הדרך להטיל את הסכום של 30 או 40 מיליון שקל הללו בצורה אחרת, לא על התלמידים ולא על ההורים מעוטי היכולת, ולא על כל אלה שאינם יכולים לשאת בנטל הזה.

אני מבקש להודות על ההקשבה ואני מקווה שלפחות בתחום הזה נעשה את המתחייב. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת רפי אדרי. אני מזמין את המסתייג הבא, את חבר הכנסת רענן כהן, שאני מבין שהוא לא ישן כל הלילה ורק היה באמבוש.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל מה שאמרנו, שראש הממשלה הזה לא מתאים – אכן צדקנו. היום החלטתי שוב ושוב, כל פעם שאני אמור לדבר, לחזור ולומר שרק לפני חודשים ולפני הבחירות הצהיר ראש הממשלה: לא אטיל מסים.

ומה אנו מקבלים? מסים על דלק. אני רוצה לחזור ולומר, שיש לנו במדינת ישראל כ-2 מיליון מועסקים. 1.1 מיליון מועסקים מקבלים שכר עד 5,000 שקל, הם לא ירגישו את המפנה מבחינת המיסוי.

יש לנו 800,000-900,000 אזרחים – אני מדבר אליכם, אולי אתם שומעים אותי בבתים. אולי חלק מכם תמך בביבי נתניהו, שהיום הוא מחזיר לכם בצורה מאוד יפה. על התמיכה שלכם בו אתם תשלמו לו בערך 1,500 שקל בשנה, לפי חישוב ממוצע שנתי שעשיתי. אתם גם תשלמו מסים עקיפים. כל מי שיש לו רכב – ובמדינת ישראל לאנשים רבים יש רכב – יצטרך, היום או בעוד שבוע, לשלם יותר.

יושב כאן כבוד שר התחבורה. אני לא מצליח להבין כיצד קורה שבמסגרת תקציב המדינה אנחנו מעודדים את תאונות הדרכים או את הדברים הנלווים לכך, ברגע שאנחנו לוקחים, מבחינת ההכנסות, מדוחות ומרפורטים סכומים אדירים, במקום לחשוב אחרת.

שר התחבורה י' לוי:

הסכומים שסומנו על-ידי האוצר כהכנסות מקנסות, הלוואי שאלה יהיו כל הסכומים. לצערי הרב, ריאלית, הסכום הוא הרבה יותר גדול, ואני מוכן לוותר על כולו.

רענן כהן (העבודה):

גם אני מוכן לוותר על כולו.

שר התחבורה י' לוי:

גם שר האוצר מוכן לוותר על כולו, אלא שאנחנו ריאלים.

רענן כהן (העבודה):

עם זאת, כבוד השר, המחשבה שאפשר לבנות תקציב על סמך דוחות שניתנים למי שעובר באור אדום או מי שעושה את התאונה – המחשבה הזאת, תפיסת העולם הזאת מוטעת מיסודה.

שלום שמחון (העבודה):

מדוע שהכסף הזה לא ילך למועצה למניעת תאונות דרכים?

רענן כהן (העבודה):

נכון. אם אתה מוכן לוותר, אני בהחלט מקבל את ההצעה. חבר הכנסת שלום שמחון שואל, מדוע שכל הכסף הזה לא ילך ישירות למאבק בתאונות דרכים, אם זאת המטרה, אם זה העניין? קצת חשיבה.

אני מעריך ומוקיר את השר לוי. אני מאמין שהמחשבה הזאת ודאי נופלת על אוזניים קשובות, וייתכן מאוד שחלק מהסכומים האלה יופנו למאבק האדיר בתאונות הדרכים.

אני רוצה לעבור לנושא אחר. מה עוד אומר בנושא נטל המס, אדוני ראש הממשלה? שיעורי מס שולי גבוהים ומיסוי כבד משפיעים באורח שלילי על הצמיחה הכלכלית. ריבוננו של עולם, ראש הממשלה הזה אף פעם לא יודע מה הוא אומר. בבוקר הוא אומר דבר אחד ובערב הוא אומר דבר אחר, והוא יותר משווק משהוא ראש ממשלה. הוא שכח שהוא כבר לא מנהל מחסן רהיטים. הוא ראש ממשלה היום, גורלנו בידי.

אני רוצה לשאול את מר נתניהו, האם לדברך אין ערך? כיצד אתה מצפה שהציבור יאמין לך? מכל הבטחותיך עולה סימן שאלה גדול לגבי יכולתך ויכולת ממשלתך להמשיך ולתפקד.

אבל אני רוצה לעבור לפינה יפה שקיימת בחברה, ואותה אני רוצה להציג. לפני דיבר חבר הכנסת אדרי בנושא הדיור ואמר, שכדי שזוג צעיר יוכל לרכוש דירה היום הוא צריך לעבור מדורי גיהנום. נדמה לי שזה חלום. והנה הקמתי פרויקט, אחד הפרויקטים היפים ביותר, פרויקט חמ"ד – חיילים משוחררים דיור – באזור הקאנטרי בלוד, ברעיון מאוד פשוט. אני רוצה לומר, שאני מאוד מעריך את השר אריק שרון, שאין לי ספק שהוא נותן עידוד, גיבוי ותמיכה בתחום הזה.

מה אמרנו? אני מציע לאנשי הליכוד להקשיב. אנחנו אומרים שמינהל מקרקעי ישראל מחזיק ב-93% מקרקעות המדינה. לפרויקט "חמד" קיבלנו קרקע ל-500 דירות באזור הקאנטרי. דרך אגב, כל הפרויקט הזה מיושב היום. הבסיס לפרויקט הוא, ש-50% מכלל האוכלוסייה המשתכנת חייבים להיות תושבים זרים שקונים את דירתם מהקבלן, ו-50% מהדירות מיועדות רק לאלה ששירתו בצבא. אלה ששירתו בצבא קיבלו את דירתם במחיר עלות – 75 מ"ר בסכום של 70,000 דולר. אני מדבר על פרויקט שרק עכשיו הסתיים והדיירים נכנסו לדירות רק לפני כמה חודשים.

איך הגענו לזה? הרעיון לשלב בין זוגות צעירים, שאחד מהם שירת בצבא, זוהי בעצם המתנה שאנחנו יכולים לתת להם. מינהל מקרקעי ישראל קיבל 50% מהערך של השמאי הממשלתי, והוא לא הפסיד דבר. מי שעמד בראש רשות לתפארת יכול לראות כמה ראשי ערים רוצים את הפרויקט הזה.

משרד הבינוי והשיכון מנחה, והוא בעצם קיבל שרק זכאי משרד השיכון יכולים לקבל את הדירות. לא יכולים להיות שום חריגים בעניין. הרשות המקומית – מקסים לוי איננו כאן – נדמה לי שאת כל הבחירות המוניציפליות שלו עשה מקסים לוי סביב הפרויקט הזה.

היו"ר מ' שטרית:

הוא לא עמד לבחירה, כי היה מועמד מוסכם.

רענן כהן (העבודה):

היה מועמד מוסכם, אבל בשבילו היה הפרויקט הזה הפנינה שבלב.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בגלל הפרויקט הוא היה מועמד מוסכם.

רענן כהן (העבודה):

בגלל הפרויקט הוא היה מועמד מוסכם, ובגלל הפרויקט יש לו נקודת חן בלוד, גם מפני שהוא הפסיק להיות יושב-ראש השלטון המקומי ביישוב.

על כל פנים, מי שעומד בראש הרשות בהחלט זוכה להכרה. כי בכך הוא פותר את בעיית הדור הצעיר של היישוב. הוא פותר את בעיית הדיור של זוגות צעירים, חיילים משוחררים שקשה להם להשיג דירה. אלה מקבלים דירה בגודל 75 מ"ר ב-70,000 דולר, וזה מספיק לכמה שנים. והנה אנחנו יכולים לפתור בעיה, אבל צריך רק רצון, דרושה חשיבה, צריך לראות שאף אחד לא מפסיד מהפרויקט הזה. כולם מרוויחים. המדינה מרוויחה, החיילים מרוויחים, המערכת מרוויחה.

אני מודיע מעל הבמה הזאת, שבימים הקרובים נקבל עוד חמישה פרויקטים. באתי אל סגן שר השיכון והופתעתי מאוד לראות באיזו אהדה הוא נתן גיבוי ותמיכה לפרויקט – לא ממפלגתי. באנו יחד לאריק שרון, שלא רק נתן גיבוי; הוא אמר: זה הפרויקט שצריך ללכת אליו. בימים הקרובים נוכל לבשר לדור הצעיר, לזוגות הצעירים ששירתו בצבא, שנקבל עוד חמישה פרויקטים.

אני רוצה לומר משפט אחרון. יש לי עוד שתי דקות, נכון?

היו"ר מ' שטרית:

אין לך שתי דקות. נשמע את המשפט האחרון.

קריאה:

— — —

היו"ר מ' שטרית:

לא, לא, אני מקפיד. משפט אחרון.

רענן כהן (העבודה):

לא משפט אחרון. דקה.

אני אפילו לא רוצה להראות לך, אבל אני אראה לך. תסתכל, איך אומר ביבי נתניהו? הכלכלה חזקה, הכיוון נכון. תסתכל, דברי נתניהו. מייד אחרי יומיים, נתניהו: אני חושש לתאר את המצב הכלכלי, כי העולם מסתכל עלינו. דבר והיפוכו.

ואם אני מסכם את הפרק הזה, כי יש לי עוד כמה פרקים היום לומר כאן — — —

היו"ר מ' שטרית:

יש לך הרבה.

רענן כהן (העבודה):

יש לי הרבה, ואני אנצל את כל הזמן שיש לי.

במשך שישה חודשים מתרחש מחזה מביש, שבו הממשלה וראש הממשלה מצהירים על כוונתם לבצע מהלכים כלכליים, ושבוע לאחר מכן הם מתקפלים פעם אחר פעם, חוזרים בהם מכוונתם, תחת לחצים. לפעמים נדמה לציבור שההתקפלות היא בעצם מדיניות הממשלה, ואני חושב שהממשלה הזאת היא ממשלה מתקפלת, שלא ידעה מדינת ישראל ממשלה מתקפלת כזאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה, חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת אורי אור – איננו. על כן, הבא אחריו בתור יהיה חבר הכנסת אפי אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשדיברתי הבוקר, בשעה 03:30, חשבתי, שהנה מיציתי בפרק הזה של עידוד השקעות הון, בדברים הכלליים שרציתי לומר לגבי התקציב, ולא יהיה לי מה לחדש בפרק המסוים הזה ובדברים הכלליים שאמרתי שאתייחס אליהם פעם אחת ובזה אסיים. אבל הנה אזרחי מדינת ישראל קמים הבוקר ומקבלים בשורה חדשה. לא מספיק שהממשלה הזאת היא נגד המעשנים, נגד הנוסעים ברכבים, עם המס על הדלק; לא מספיק שיש אגרת בריאות בבתי-הספר, פגיעה בקשישים, פגיעה בשכר העובדים ושליחת יד לכיסם של השכירים באמצעות אי-עדכון מדרגות המס ונקודות הזיכוי – הנה בשורה חדשה הבוקר הזה: הוטלו עוד שתי גזירות כלכליות.

האחת – פגיעה בנשים. הממשלה הקודמת עשתה דבר יוצא מהכלל וגרמה לכך שהנשים יקבלו נקודת זיכוי נוספת – – –

קריאה:

גם הממשלה הקודמת – – – זה הישג – – –

אפי אושעיה (העבודה):

אתה מסכים, אדוני היושב-ראש?

היו"ר מ' שטרית:

כן.

אפי אושעיה (העבודה):

אז אני מקבל את ההערה ואני מתקן.

באה הממשלה החדשה, והבשורה הנוספת שלה הבוקר הזה – – –

היו"ר מ' שטרית:

שוויון זכויות.

אפי אושעיה (העבודה):

– – – שוויון זכויות לנשים ולגברים. מעשה יוצא מהכלל, מעשה אצילי לחיזוק מעמדה של האשה העובדת במדינת ישראל – להשוות אותה עם הגבר. אבל מה היא עשתה? במקום לתת שוויון מלא ולבטל את נקודת הזיכוי לגמרי, אמרו: לא, אנחנו נעשה חצי עבודה. והממשלה הזאת כבר רגילה לעשות חצי עבודה. מה ביטלו? חצי נקודת זיכוי. חצי נקודת זיכוי, שווה כ-70 שקלים. והנה הכנסה נוספת למדינת ישראל מהפגיעה באשה העובדת וביטול חצי נקודת זיכוי – 70 שקלים נוספים.

לא די בכך ומחפשים פתרונות יצירתיים. לא חלילה לבניית התקציב החדש; לא חלילה להכנסת הרוח שהבטיח ביבי נתניהו. הולכים להגדיל את חלקם של המעסיקים עבור דמי פגיעה בעובדים כתוצאה מתאונות עבודה. עד היום הביטוח הלאומי היה משלם את החלק הזה. היום מטילים את זה גם על המעסיקים.

היו"ר מ' שטרית:

ממילא הממשלה משלמת למעסיקים – – – הביטוח הלאומי.

אפי אושעיה (העבודה):

נכון. אבל אם הממשלה היתה רוצה לומר לנו את האמת – לדאוג לתקציב הבריאות, לתת פתרון אמיתי, היו מטפלים, למשל, בשיפוי המעסיקים. עשרות המיליארדים שמהם נהנים המעסיקים – – –

היו"ר מ' שטרית:

לא עשרות. 9.5 מיליארדים בשנה הבאה.

אפי אושעיה (העבודה):

בסך הכול אמרו לי – 60 מיליארד שקל, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

מאז תחילת החוק ב-1986.

אפי אושעיה (העבודה):

נכון, ואלה סכומי עתק שלא נתפסים אצל אדם מהשורה, אפילו אצל חבר כנסת שהוא חבר כנסת חדש. ואני אמרתי כאן אתמול, אדוני היושב-ראש, שכחבר כנסת חדש, שמדיניות הזיגזגים הזאת – –

היו"ר מ' שטרית:

גם בממשלה הקודמת צעקנו, אבל זה לא עזר.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מדיניות הזיגזגים הזאת, המדיניות הזאת של חוסר המעש, המדיניות של חוסר החלטה, היא מדיניות מדאיגה. זה פשוט לא ברור, מה המדינה רוצה ומצפה, איך רוצים לבנות את כלכלת מדינת ישראל.

סיימנו את הפרק הראשון כשהממשלה למדה בדרך הקשה מהי העבודה הפרלמנטרית בוועדת הכספים, ואני שמח שהיושב-ראש וחברים אחרים בוועדת הכספים פעלו לביטול חלק מהגזירות, גזירות שלא היו מחויבות המציאות, גזירות שהוכנסו לתקציב אולי בשביל להוציא אותן ולומר: הנה, לא פגענו בשכבות החלשות. אבל מה שקרה בפועל זו פגיעה אמיתית, פגיעה ממשית.

ואני מסתכל על החוק לעידוד השקעות הון ואומר: מה היתה הכוונה המקורית בחוק הזה? היתה כוונה, באמצעות החוק, לפזר את אוכלוסיית העובדים במרכז הארץ וליצור מקומות עבודה חדשים בפריפריה. באמצעות החוק הזה עזרו וסייעו בדרך כלל לעיירות הפיתוח, לחקלאים ולאוכלוסיות נוספות שהיתה להן בעיה קשה להגיע לפריפריה ולפתוח מקומות עבודה, כי זה לא היה כדאי מבחינת ההשקעה.

מה קרה כאן? אומר ראש הממשלה, שהמשקיעים הזרים עומדים בפתח וצריך לעצור אותם מלהיכנס לארץ ולהשקיע. את זה רק ראש הממשלה אומר. בפועל אנחנו לא רואים אותם. אנחנו צריכים לתת להם את העידוד המרבי, את העידוד האפשרי – והוא אפשרי – כי כל עידוד כזה של השקעות הון במקומות החלשים הללו, בסופו של דבר ישפר את מעמדם של חלקים גדולים מאוד באוכלוסייה הישראלית, שלא יהיו רק חוטבי העצים ושואבי המים של מרכז הארץ.

הדבר התמוה ביותר הוא, שהאוכלוסיות החלשות, דווקא הן הצביעו עבור ראש הממשלה הזה, מתוך אמונה ותקווה שראש הממשלה הזה, בשעת צרה – והם נמצאים בשעת צרה, עם שכר מינימום, עם משכורות עלובות, עם תנאי עבודה קשים – יסייע להם. דווקא הם נפגעים ראשונים על-ידי הממשלה הזאת.

במצב הזה שיעור המענק והורדת הסיכון של המשקיעים יכולים לעזור לאנשים האלה. כי מה יקרה עכשיו? מקצצים בהשקעות. זה יביא להקפאה במשק, לאבטלה, להברחת המשקיעים, בוודאי מהפריפריה. ואומרת ועדת-גבאי, שהוקמה על-ידי הממשלה: הקצו כ-500 מיליון שקל לטיפול נקודתי במקומות מסוימים. הזכרתי כבר אתמול שהטיפול הנקודתי שניתן, למשל, לאור-עקיבא, ניתן מתוך רצון טוב לסייע ליישוב. מה קרה בפועל? בפועל קרה באור-עקיבא, שהשכבות החלשות, תושבי אור-עקיבא, מעמדן לא השתקם. המצב הסוציו-אקונומי שלהן אפילו הורע. בסקר האשכולות של משרד הפנים הם במקום החמישי לפני הסוף. אי-אפשר לכפות, באמצעות אמצעים מלאכותיים של דחיפה ממשלתית, מקומות מסוימים. כוחות השוק יעשו את שלהם, ובעלי העסקים יעשו שיקול כלכלי. ככל שתיתן לו יותר כסף כך יהיה לו כדאי להשקיע, ומההשקעה הזאת כולנו יכולים להרוויח.

כל הלילה טענו פה טענות כנגד ראש הממשלה, כנגד הממשלה. אני מנצל את ההזדמנות הזאת, אדוני היושב-ראש, לברך את ראש הממשלה שסוף-סוף יאסר ערפאת הסכים להיפגש אתו הבוקר. בשורה חדשה לעם ישראל הבוקר – יאסר ערפאת, יושב-ראש הרשות הפלשתינית, הסכים לפגוש את בנימין נתניהו, והיום, כפי הנראה, בשעה 11:00, תהיה פגישה בין ראש הממשלה לבין יאסר ערפאת לסיום, אני מקווה, הסכם חברון והחזרת חברון; והנה ערפאת מבשר לעם ישראל שהוא מסכים לקבל את חברון בחזרה. הנה הוא עשה טובה לראש הממשלה שלנו: הוא גם פוגש אותו וגם מסכים לקבל את חברון בחזרה.

לפנות בוקר, בשעה 01:00, היו פה במזנון הכנסת הרב הלל הורביץ, נועם ארנון, באמת אנשים חדורי אמונה – ויש לי מחלוקת אתם – בהתיישובות שלהם בחברון וחדורי אמונה בשליחות שהם מבצעים, והם אמרו לנו פה – לי, לחברת הכנסת דליה איציק, לחבר הכנסת מקסים לוי: אנחנו מאמינים שראש הממשלה הזה לא הולך להחזיר את חברון. הם לא יכלו לקבל את העובדות: ראש הממשלה התחייב לנו באופן אישי שלא לעשות שום צעד בחברון, שלא לקדם את ההסכם עם הפלשתינים, וכל מה שאתם שומעים בכלי התקשורת זה בעקבות התחכום הרב של ראש הממשלה.

היו"ר מ' שטרית:

בין שתי הגרסאות, זו של נועם פדרמן וזו של ראש הממשלה, אני מעדיף את גרסתו של ראש הממשלה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני לא אומר, כמו חברי, לפעמים, שראש הממשלה שקרן. אני לא משתמש בביטויים כאלה. אני תיארתי עובדת מצב, מה היה כאן אתמול בלילה. אני לא רוצה לקבוע שראש הממשלה הוא כזה או אחר, אני אומר מה הם אומרים. ולמה הזכרתי את הנושא הזה, אדוני היושב-ראש? משום שאני קושר בין חצאי האמיתות, בין הדברים, שאולי לא בצדק כך נתפסים, כך אנחנו מבינים אותם, שראש הממשלה מבטיח – לא אעלה מסים, והנה התקציב הזה רצוף בהעלאות מסים; מבטיח לא להיפגש

עם ערפאת, ולשמחתי הוא מחזר אחריו; מבטיח לא להחזיר את חברון, והנה הוא הולך להחזיר את חברון. זה קשר ישיר בין המדיניות המבזה בתחום המדיני, בתחום הביטחוני, והנה, לצערנו, בתחום הכלכלי.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שראש הממשלה יתעשת וצפויים לנו, כולי תפילה, ימים טובים יותר. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חברת הכנסת דליה איציק איננה באולם, ועל כן – הבא בתור, חבר הכנסת רפאל אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בוקר טוב – –

היו"ר מ' שטרית:

בוקר טוב.

רפאל אלול (העבודה):

– – אחרי הלילה הארוך של דיונים.

אני חייב להגיד לך, אולי קצת ישנת הלילה, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר מ' שטרית:

אני ישנתי מצוין. תתפלא שישנתי. חשבתי שתזעיק אותנו כל שעה.

רפאל אלול (העבודה):

לא, השתדלנו במשך הלילה לא להזעיק. אבל, אתה יודע מה? מי שעוקב אחרי הדיונים, כל פעם שומע דברים חדשים ומעניינים, ולפעמים אתה מופתע עד כמה חברי הכנסת הם יצירתיים.

ברשותך, דווקא משום שאתה יושב-ראש הישיבה הזאת ודווקא משום שהיינו שותפים במשך חמש השנים האחרונות ללא מעט מאבקים בנושאים החברתיים, אביא בפניך ובפני הנוכחים כאן מה חושב האזרח הקטן, שלפני ארבעה חודשים אמרו לו מה הולך להיות אתו. אמרו לו שהולכים לפגוע בסל הבריאות שלו, שישלם אצל רופא, שיפגעו בקצבאות הילדים, בכל הזכויות לקשישים, והיו ארבעה חודשי מאבקים קשים של הלובי החברתי. אני חייב לציין: זה שאנחנו באופוזיציה נאבקנו, זה חשוב, אבל ללא התמיכה המסיבית של אנשי הקואליציה, לא יכול היה לבוא השינוי, שכבר אמר עליו אתמול יושב-ראש ועדת הכספים שהוא שינוי מהותי.

אני מנסה להפנות אותך לאותו אזרח קטן, שנע בארבעה חודשים אלה בין הסכמה לאי-הסכמה, שנע בין השאלות אם יצליחו לטפל בו ולא לפגוע בו או לא יצליחו, אם המאמצים יעזרו או לא יעזרו. עד שזה נגמר, הוצאנו לאותו אזרח קטן וחלש ועני את הנשמה. עינינו אותו באי-ידיעה אם נצליח או לא נצליח.

נמצא פה אתנו שר התחבורה יצחק לוי, שהנושאים החברתיים מאוד קרובים ללבו. אתה יודע מה מצבם של אנשים קשי יום. מהי התחושה לאור החלטת הממשלה, שאתה שותף לה, ללכת ולפגוע באותם הישגים שפעלנו יחד במשך השנים להשיג לאותם אנשים? אני לא מבין איך אתה וחברריך, שמבינים את רחשי הלב בציבור, הסכמתם, כבר בחודש יולי, לתת יד לפגיעה בקצבאות ילדים. והראיה, שבגלל לחץ נמצא פתרון. אני אומר לך: כל פעם קיבלתי טלפונים מכמה קשישים, שלא יודעים לעשות לובי, לא יודעים להפגין – הם לא היו בהפגנה אתמול – ואני שומע את קולם רועד: יהיו גזירות או לא יהיו גזירות?

קריאה:

רפאל אלול (העבודה):

ככל שהדבר תלוי בי, מי כמוך יודע מה עניתי להם. אתה יודע טוב מאוד שלא גמרנו הכול, אתה יודע טוב מאוד שלא גמרנו. יש לנו עניין עם הטלוויזיה, ואתה יודע טוב מאוד שזה גם יכול היה לעבור. מי כמוך יודע שהיו גזירות. הסכמת אתה וחברריך לתת יד, לצערי הרב.

קריאה:

רפאל אלול (העבודה):

ביולי הסכמתם. ביולי היתה הסכמה, ואחר כך זה שונה, כבוד השר. אני אשמח מאוד להראות לך את הניירות.

בעניין הרוויזיה בנוגע לטלוויזיה לא היית אתנו בוועדת הכספים, לצערי הרב. הלוא העברנו את עניין
התשלום הנוגע לטלוויזיות – – –

נסים דהן (ש"ס):

– – –

רפאל אלול (העבודה):

אבל, תעזור למי שיש לו טלוויזיה. יש אנשים שמבליים הרבה שעות ביום ליד הטלוויזיה.

נסים דהן (ש"ס):

– – –

רפאל אלול (העבודה):

יש קשישים שמבליים עשר שעות ביום ליד הטלוויזיה. מי כמוך יודע.

נסים דהן (ש"ס):

– – –

רפאל אלול (העבודה):

אתה יודע מה? תציע להם.

היו"ר מ' שטרית:

חבר אותם לתהילים.

רפאל אלול (העבודה):

תציע להם. נראה אותך, חבר הכנסת דהן. שב אתם, שכנע אותם. הם היו פה אתמול בהמוניהם.

היו"ר מ' שטרית:

הנה, הרב יצחק לוי, שר התחבורה, מחובר לתהלים.

שר התחבורה י' לוי:

זה משניות.

היו"ר מ' שטרית:

משניות?

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה, בזמן שנותר לי – – –

היו"ר מ' שטרית:

יש לך עוד הרבה הסתייגויות.

רפאל אלול (העבודה):

יש לי עוד היום, ברוך השם.

בכל זאת, בעניין המעסיקים. אני חוזר, ואמר את זה יושב-ראש הישיבה, חברי מאיר שטרית, שבאמת הצענו את זה שנים. אגב, בשנה הראשונה לכהונת הממשלה הגשנו מאיר שטרית ואני הסתייגות משותפת – אני לא יודע אם אתה זוכר, הגשנו הרבה הסתייגויות משותפות – מהלך של ניסיון לשיפוי מעסיקים לשני מגזרים, לבנקים ולחברות הביטוח. אמרנו אז שזה יחסוך מיליארד שקל. השנה, אגב, מצאנו מיליארד ו-700 מיליון שקל. אמרנו: נלווה את זה גם בוועדה שתבדוק, ואם ייגרם נזק במהלך השנה, הוא יתוקן. וראו זה פלא, מי ירוויח מכל הקיצוצים האלה, מ-7 מיליארדי השקל

האלה, אם אכן יהיו קיצוצים של 7 מיליארדי שקל? כל אחד יודע שחלק מזה, לפחות חצי, זה על הנייר. אומר הנגיד: הממשלה בסדר, עמדה בדיבורה, נוריד בריבית. נוריד בריבית, גם שער החליפין ישתנה, ואז המעסיקים יצאו נשכרים משני דברים: גם משער חליפין שונה, גם מריבית פחותה, ואת המחיר, למעשה, נדרשים לשלם השכירים. זאת אומרת, המרוויחים העיקריים מכל הקיצוץ הזה הם המעסיקים, והם לא תורמים דבר לעניין הזה. וכל מה שביקשנו, להתחיל מהלך של הורדה בשיפוי המעסיקים. לצערי הרב זה לא קרה.

אגב, גם במס על הדלק ובמס על הסיגריות – בדקתי, אולי אני טועה – רוב העצמאים פטורים ממס. רוב עובדי המדינה מקבלים את זה מהמדינה. למעשה, שוב, האזרח הקטן ובעלי המכוניות הישנות מהמעמד הבינוני הם המשלמים את עיקר ההוצאה.

אני מניח, כבוד השר, שהעלאת המס על הדלק תעלה גם את מחיר התחבורה הציבורית.

שר התחבורה י' לוי:

אני מקווה שזה יוריד קצת מכוניות – – –

רפאל אלול (העבודה):

מי כמוך יודע שלא, אדוני השר.

שר התחבורה י' לוי:

מי יודע, אולי כן?

רפאל אלול (העבודה):

אתה מצוי בענייני משרדך מצוין.

קריאה:

— — —

רפאל אלול (העבודה):

אשרי המאמין. הנה השר לא מגיב. הוא יודע שהוא לא יכול להתחייב בעניין הזה.

שר התחבורה י' לוי:

— — —

רפאל אלול (העבודה):

אדוני השר, מי כמוך יודע שיש היום בעיה להבטיח שמחירי התחבורה הציבורית לא יעלו. אני יודע טוב מאוד למה אתה לא מתחייב.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אלול, יש איזו אנקדוטה, המורה בכיתה שואלת את הילדים: ילדים, ממה עושים לחם? ילד אומר למורה: מבנזין. המורה: מבנזין? הילד אומר: שמעתי אומרים – עלה הבנזין, מחיר הלחם עלה.

רפאל אלול (העבודה):

בכל זאת אולי מלה נוספת. בשבוע שעבר יצאו חברי מפלגת העבודה לסיור בדרום – אני אומר את זה דווקא לשר שנמצא כאן אתנו, הוא מהדרום – ואני הייתי באופקים. ישבתי עם חברי המועצה מכל הסיעות, זה היה בדיוק יום-יומיים אחרי החלטת הממשלה על מתן עדיפות להתנחלויות. יש היום, שיש בו 150 עובדים. במפעל ECI באופקים 1,400 מובטלים. ראש המועצה לקח אותי לסיור במפעל הזה סיפרו לי על ההרגשה הקשה שלהם, שעכשיו הם מאמינים שמפעלים לא יבואו לאופקים, וכנראה יעדיפו מקומות אחרים כמו ברקן.

אבל אני חייב להגיד לך, ואני מציע לך שתבקר במפעל הזה: עובדת מקבלת שם 2,000-3,000 שקל. זאת לא משכורת גבוהה, מי כמוך יודע, היא מאוד קרובה לשכר המינימום. אבל צריך לראות את האושר בעיניים של האנשים האלה, ואת הדאגה והכבוד שיש להם משהו שלהם, שהם לא נתמכים. איך אומרת לי בחורה צעירה, אמא לשני ילדים? אני לא נתמכת, לא צריכה לקבל מענק אבטלה. אני קמה בבוקר ואני מאושרת. מספיק לי. 2,300 שקלים הופכים את האשה למאושרת בעולם. זה צריך להדליק לנו אור אדום. כשלאדם יש עבודה, זה נותן לו את הכבוד. דע לך שיש 1,400 איש באופקים שאין להם כבוד, כי אין להם עבודה. זה חומר למחשבה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, חבר הכנסת רפי אלול. אני מזמין את חבר הכנסת יוסי ביילין לנמק שתי הסתייגויות.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, במהלך הלילה הארוך הזה נשמעו הרבה הערות וביקורות של האופוזיציה, ונציגי הקואליציה שאלו אותנו כל הזמן: נו, ומה אתם מציעים? מה אתם הייתם עושים? כל כך קל לבקר, אבל האם יש חלופות אחרות? אני מוכרח לומר, שאפשר כמובן לבקר בהקשר האידיאולוגי, כי תמיכה בתקציב, מטבע הדברים, היא תמיכה בממשלה ובאידיאולוגיה שלה, ואפשר בקלות לדבר על כך שאפשר להשקיע פחות בשטחים המוחזקים. אבל אני מודה שגם בנושא הזה לא זה העניין שיכול היה להביא לשינוי הגדול. אני חושב שמה שקרה בתקציב הזה, השונה כל כך ממה שהובא לכנסת במקור, זה בעצם ויתור על איזה ניסיון להביא לרפורמה, והחלטה בעצם להיכנע לתביעות, שחלקן מוצדקות, חלקן מוצדקות מאוד וחלקן מוצדקות פחות, וללכת בסכום גדול מאוד, מדהים כמעט, על נושא המיסוי.

בזמני, כשהצעתי לראש הממשלה לשעבר מר פרס לסגור את משרד הכלכלה והתכנון, באו אלי העובדים של המשרד בטענה. בדרך כלל שרים לא סוגרים משרדים.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני, אתה עשית את הצעד הכי חכם שאפשר היה לעשות במשרד הזה.

יוסף ביילין (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

זה משרד שמלכתחילה היה מיותר ולא היה צריך אותו אפילו יום אחד.

קריאה:

היו"ר מ' שטרית:

זה לא שייך. אמרתי את זה גם בתקופת ממשלת הליכוד.

יוסף ביילין (העבודה):

הרי נורא קשה לסגור משרדי ממשלה, והעובדים באו ואמרו: למה אתה עושה לנו את זה? זה לא שהפונקציות שלנו מיותרות. הפונקציות לגיטימיות, אבל המשרד כמשרד לא צריך להיות, תחכה למשרדים אחרים. אמרתי להם: תראו, מה יהיה? יש חוק חדש, שאני לא כל כך אוהב אותו, של בחירה ישירה של ראש הממשלה. בחוק הזה יש 18 שרים, לא יכולים יותר מזה.

היו"ר מ' שטרית:

.17

יוסף ביילין (העבודה):

עם ראש הממשלה – 18.

יש בערך 24 משרדים. מטבע הדברים מה יהיה? יקצצו את המשרדים היותר-קטנים, יישארו רק 18 משרדים, יאחדו משרדים, ואז תהיה קבוצה גדולה של עובדים שתחפש את דרכה. ויהיו פיטורים, וימצאו להם סידורים של פיצויים שזה לא בדיוק מה שהם היו רוצים. אתם פה תופסים "בוננזה": אני סוגר את המשרד ראשון, זה תקדים. תבוא נציבות שירות המדינה, יבוא האוצר, ייתנו לכם סידורים מיוחדים, כי אחר כך, כשתבואו בתוך נחשול העובדים האחרים שיצטרכו לפטר אותם, זה לא יהיה זה, תקבלו הרבה פחות. אני מוכרח לומר שהטעיתי אותם. הוועד של העובדים, שהיה מאוד קואופרטיבי, אבל הרגיש מאוד לא נוח, קיבל את הטיעון הזה כטיעון הגיוני, כי כל ממשלה שתבוא תקצץ במשרדים.

אני אגיד יותר מזה: אנחנו הכנו חומר ל-100 הימים הראשונים של הממשלה, ודיברנו על משרדים שאפשר לסגור אותם. לסגור אותם – זאת אומרת, לא חלילה שכל האנשים לא יעבדו עוד, אבל לצרף אותם באופן אינטגרלי, שלא יהיה מנכ"ל נפרד ומערכת וחשב נפרדים וכל הדברים האלה, שאתה בעצם לא צריך אותם במשרדים קטנים. והיו שרים שבאו ואמרו: את המשרד שלנו אפשר לסגור. בא שר האנרגיה בממשלה שלנו ואמר: זה משרד שאפשר לסגור אותו.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ביילין, רק הערה: אתה יודע שמשרד העבודה והרווחה אוחד לפני כל כך הרבה שנים –

יוסף ביילין (העבודה):

ועדיין הוא שני משרדים.

היו"ר מ' שטרית:

עד היום הוא שני משרדים.

יוסף ביילין (העבודה):

זו באמת דוגמה נכונה ולא טובה. זו גם דוגמה עצובה לתופעה – – –

שר התחבורה י' לוי:

– – –

יוסף ביילין (העבודה):

יכול להיות, אבל הוא שני משרדים.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר, צריך היה לקחת פונקציות ממשרד העבודה ולהעביר אותן למשרד החינוך.

יוסף ביילין (העבודה):

נכון, הכשרה מקצועית. בוודאי.

אנחנו הכנו חומר ל-100 הימים הראשונים של הממשלה הבאה, כשהנחנו שזאת תהיה ממשלה של מפלגת העבודה. דיברנו על סגירת משרד האנרגיה; דיברנו על סגירת משרד התקשורת, כי שרת התקשורת אמרה: המשרד שלי צריך להיסגר. זה היה בזמנו משרד גדול עם המון עובדים, אבל "בזק" כבר לא שם, רשות הדואר זו כבר מערכת נפרדת, אפשר לסגור את משרד התקשורת. משרד המדע בהחלט יכול היה להצטרף למשרד החינוך. משרד התיירות יכול היה לחזור למשרד התעשייה והמסחר; אין הצדקה למשרד תיירות נפרד. יש שאלה גדולה עם משרד הדתות. מבחינה פוליטית זה בלתי אפשרי, אם כי הוא נזכר כאחד המשרדים שיכול להתחלק בין משרד המשפטים לבין משרד הפנים. יש שאלה גדולה לגבי המועצות הדתיות, שיכולות להיות חלק משירות מוניציפלי. יש מערכת

בעייתית מאוד, גדולה מאוד, שנקראת מינהל מקרקעי ישראל, שאפשר לקצץ בה במספר העובדים באופן דרסטי. יש כפילות בין קרן הקיימת לישראל לבין מינהל מקרקעי ישראל.

כאשר סיימה הממשלה שלנו את תפקידה אחרי הבחירות, וממשלת הליכוד עלתה לשלטון, אני העברתי את המסמכים האלה של "צוות 100 הימים", שזה היה מסמך לא פוליטי, לידי הממשלה החדשה, לידי כמה משריה, ואמרתי: תראו, זה לא דבר מפלגתי, זה לא דבר פוליטי, מוכרחים לקצץ. אם יש הזדמנות, תהיו 18 שרים ואתם לא צריכים לתת תיקים עוד למישהו. תסגרו את המשרדים האלה. אני הייתי בטוח שמשהו מזה יקרה: שלושה משרדים, שני משרדים, משרד אחד. ההחלטה להשאיר את הכול על כנו ולא לנגוע בכלום היא פשוט אכזבה אמיתית בשבילי, כי היא אומרת שאנחנו, במקום כלשהו, לא מסוגלים את הדבר הקטן הזה לעשות.

אני לא בא ואומר, שאם יסגרו מחר את משרד המדע, זה מיליארד שקל וזה פותר את הבעיה. אבל ההוצאות הנלוות וההשלכות והעובדה שיש משרד – כל מי שהיה במשרד ממשלתי יודע למה גורם אצלם קיומו. כבר מישהו נוסע, כבר יש כנס, כבר יש כנס של שרי מדע ונוסע שר המדע. כל הדברים האלה הם הוצאות שהן טבע קיומו של משרד. לו היתה אפשרות לסגור את זה – ואני אומר: זה עדיין אפשרי. יש ממשלה, קשה מאוד להפיל אותה, יש לה עוצמה, אולי היא אפילו יוצאת מחברון, ואגב מעשה כזה של תקציב כדאי לחשוב באופן רציני על הנושא של סגירת משרדים ואיחוד משרדים.

מה שקורה בהעלאה של המיסוי, ויש מישהו שאפילו מעז להגיד שאין כאן מיסוי, יש כאן מיסוי משמעותי ביותר על סיגריות, על דברים אחרים ועל דלק, ומיסוי ישיר בשחיקת מדרגות המס. המיסוי הזה, בייחוד כשמדובר במצב של התמתנות כלכלית, יוצר תרומה לאינפלציה. הוא גורם לכך שהתקציב עצמו לא קטן באופן משמעותי כחלק מהתפוקה הלאומית הגולמית. הדבר הזה פוגע בצמיחה במשק, ואנחנו יודעים לאילו רמות הגיע המיסוי הישראלי. מיסוי כבד יש לו השלכה ישירה על הצמיחה. הצמיחה היום נמצאת בירידה מ-6%, אינני יודע לכמה, ל-3%, ל-2%. ההחלטה הזאת של המיסוי היא תרומה ישירה לפגיעה בצמיחה במשק הישראלי. אני חושב שההחלטה שקיבלה הממשלה – ומה שמובא אלינו, זה הדבר הקל ביותר – לא לסגור משרדים, לא לקצץ קיצוץ אמיתי וגדול בהוצאות הממשלה, להגדיל מיסוי. אפשר לאזן את התקציב על-ידי מיסוי בלי שום בעיה, השאלה היא, עם איזה משק אנחנו מתעוררים כשהתקציב הזה יגיע לאישור. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת ביילין. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר לנמק שתי הסתייגויות.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

פואד, אתה מעלה הסתייגויות לתקציב?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

לא, אני מעלה הסתייגויות לממשלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה שישנת הלילה.

היו"ר מ' שטרית:

אני ישנתי מצוין. חשבתי שאתה לא תישן, אבל גם אתה נראה לי כמי שישן.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני מוכרח להגיד לכם, שאחרי ששמעתי את נאומו המלומד של יוסי ביילין, אני בעצם יושב וחושב אם המרשם שהביאה הממשלה – קיצוצים וקיצוצים וסבל וקיצוצים, זו באמת לא התשובה כדי לנצח בבחירות. אני אומר את זה בכל הכנות, אף שזה נשמע לך מוזר. אחרי הבחירות ניסיתי, כמו יתר חברי, ללכת ולהעמיד על הקירות את כל מה שהשקענו, והשקענו הרבה, כמעט בכל נושא ונושא. אני לא מדבר על בינו ושיכון, אני לא מדבר על תשתיות, אני מדבר על תחום הרווחה, החינוך ומה בעצם לא.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פואד, אנחנו ניצחנו בגלל הפיליבסטר בדיונים על התקציב.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

דבר אחד מעניין, וכדאי שחברי הכנסת המלומדים ילמדו שיעור מעניין. התוצאה שהיתה היא תוצאה מדעית ומעניינת. היכן שהשקענו יותר קיבלנו פחות. אין לי שמץ של ספק שהמכה של התקציב נופלת בעיקר על השכבות החלשות, רק על השכבות החלשות. לא יטעה איש את עצמו עם המריחה שמרחו אותנו עכשיו – רק סיגריות ודלק. בסיכומי של עניין, כשאתה הולך לשטח, ואנחנו הולכים לשטח ומסתובבים, אתה רואה פרויקטים שנעצרו. אני, לפחות, אמרתי שהניצחון של הליכוד יביא לכך שהתייחסות יתר תהיה לאותן שכבות חלשות. מה אנחנו רואים בעצם? לך, אדוני היושב-ראש, אני לא צריך לספר, אתה בוודאי נמצא כמוני בשטח בכל מקום ומקום. תראה מה קרה בשיקום שכונות, תראה מה קרה בשכונות ותיקות, תראה מה קרה בהשקעות בתחומי מוסדות ציבור, תראה מה קרה בעצם בבנייה, תראה מה קרה במשכנתאות, תראה מה קרה בתוכנית "בנה דירתך". אבל לא רק זה, גם באותם פרויקטים שהם נחלת האומה כולה, כמו כבישים – – –

בוקר טוב, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

בוקר טוב לשר הבינוי והשיכון לשעבר.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אכן, שעמלת כל כך קשה להוריד אותו.

אני אומר דבר מעניין. גם בתשתיות, נושאים שלכאורה בעצם הם נחלת הכול, תראו איפה אנחנו נמצאים. אני לא הולך להאשים אף שר בנושא הזה. אני הולך להאשים את ראש הממשלה ואת החבורה שישבה על התקציב הזה ולא שמה לה כמטרה נעלה קודם כול להמשיך ולהשקיע באותן שכבות חלשות. זאת מדינה שאיננה יכולה להיות מושווית לשום מדינה אחרת בעולם. זאת מדינה שבאו אליה והתקבצו אליה יהודים מיותר ממאה אומות בעולם. זאת מדינה שעדיין קולטת עלייה. זאת מדינה שתמשיך להתפתח בקצב שאיננו מקובל בעולם, ובכל אופן, המדינה הזאת צריכה ללכת כל הזמן, בגלל הייחוד שלה, בגלל הסגולות של בניה, היא חייבת למשוך כל הזמן לכיוון של הטוב ביותר.

לצערי הגדול, למרות כל מה שעשינו מול השכבות, היום אנחנו עדיין במצב שבו עם המפעל הזה שהתחלנו לטפל בו, בכל הסוגיה של השכבות החלשות, עיירות הפיתוח, עולים חדשים, אם זה לא ימשך, לפי דעתי והערכתי, אנחנו אולי הולכים להיפטר, אולי, מכל מיני אינתיפאדות למיניהן, אני לא אתפלא אם בעוד כמה שנים נעמוד בפני אינתיפאדה חברתית-פנימית. גדל היום דור שני ושלישי בשכונות; גדלים היום דור שני, שלישי ורביעי בעיירות הפיתוח. אתה רואה עיירות פיתוח עם פוטנציאל אדיר הולכות ומתרוקנות. במקום ללכת ולהשקיע יותר בפריפריה, במקום ללכת ולהשקיע באותן שכבות כדי לסגור את הפערים, במקום ללכת ולהשקיע יותר כדי להיטיב את התנאים של בנינו ובנותינו, אנחנו הולכים היום על נוסחאות, שאגב, כל שנה הם הביאו אותן, אנשי האוצר, שלא תהיינה אי-הבנות. כל שנה הם חזרו עם אותו תקליט. תודה לאל, בארבע השנים האחרונות היו ראשי ממשלות שעמדו מול אנשי האוצר ומנעו את הגזירות שהם באים אתן תחת הכותרת – זאת הפורמולה שתביא ישועה למדינת ישראל.

מדינה כזאת, שחיה במערכות בלתי נורמליות, מהגנה על חייה וקיומה מאז הגיע לפה היהודי הראשון עד היום הזה, מדינה שפתחה את שעריה לכל מי שרצה להיכנס, ולא משנה מה הגיל ולא משנה מה המוצא, מדינה שעמדה בפני שאלות קשות מאוד בדרכה, זו איננה מדינה שיכולה ללכת על מתווה נקי ואקדמי של תחתון ותקצץ ותחתון ותקצץ ואז יהיה לך טוב. מתי יהיה טוב?

אבל, כפי שפתחתי ואמרתי, אדוני היושב-ראש, ייתכן מאוד שזה המרשם לניצחון; ייתכן מאוד. אני רוצה לומר לך דבר אחד, אם יש סקטור שצריך לברך את האלוהים שהיו לו ארבע שנים של שובע, זה הסקטור של העולים. מה בעצם לא עשינו? אני לא אגזים אם אומר, שבתקופה הזאת סיפקנו קרוב ל-90,000 יחידות דיור. אני לא אגזים אם אומר, שפתרנו כמעט את כל הבעיות למשפחות החד-הוריות. התחלנו במאסה קריטית בנושא ההוסטלים, פירקנו את כל מחנות הקרוונים, והתוצאה? בדיוק הפוכה.

אף שהתוצאה היא כזאת, אני מוכרח לומר לכם דבר אחד: במשך כל ארבע שנות שירותי בממשלה, מעולם לא הבחנתי בין לבין. מה שאותי עניין, אלה הבן והבת, הילדים. מה שאותי עניין, אלה המשפחות. מה שאותי עניין, זה לא באיזו דרך הם מאמינים.

אני חושב, שהממשלה הזו לפחות נדרשת לעשות, לא כמונו, אלא לשים את המשקל המיוחד שלה לעבר אותן שכבות ולעבר אותן עיירות פיתוח שבהצבעתן לליכוד קיוו שסוף כל סוף יהיה מישהו שישים יותר מאשר עד עכשיו, כדי ליישר את הפער פעם אחת ולתמיד.

אינני יודע איך אנחנו הולכים לחיות בשנה הזו, אבל לפנינו שנה מלאה אתגרים. אני מקווה שההצהרה שניתנה שלשום על-ידי שר האוצר וראש הממשלה, שבעצם הם אינם הולכים לפגוע בשכבות החלשות, אכן תתקיים. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הבוקר נודע שנגיד בנק ישראל החליט להוריד את הריבית בסך 0.5%.

הי"ר ד' תיכון:

אתמול.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אתמול, אבל לי זה נודע הבוקר.

הי"ר ד' תיכון:

כי אפשר היה לחשוב שהיום הוא הוריד עוד פעם ב-0.5%.

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן. הורדת הריבית ב-0.5%, שהיא הורדה שמתאימה לכיוון הכללי של הנגיד, יכולה גם להתפרש כביטוי לאי-שביעות רצון של הנגיד מכך שכשליש מהקיצוץ בתקציב בעצם נשען על מסים. זאת לא היתה התפיסה שבעקבותיה, אני מניח, היו הבטחות או הבנות עם הנגיד שלפיהן הוא יוריד באופן משמעותי את הריבית. אני מניח גם, שההורדה המתונה, אם זאת תהיה ההורדה בסופו של דבר,

תקשה נגיעה ממשית באלמנט של עלות העבודה, משום שאני אישית מאוד מתקשה להבין כיצד הממשלה, בהמשך הדרך, תיגע בתקציב הביטחון או תעלה את תקציב הביטחון, כפי שנרמז על-ידי ראש הממשלה יותר מפעם אחת וכפי שאולי מתבקש מן המצב האובייקטיבי. אני לא מביע בזה, בהכרח, ביקורת על מדיניות השלום. אני בדעה, שגם אם ייעשה שלום, זה לא יביא וזה לא צריך להביא להקטנת תקציב הביטחון.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אתם מפריעים. חבר הכנסת גולדמן, חברת הכנסת דיין, אתם מפריעים לחבר הכנסת בן-עמי.

שלמה בן-עמי (העבודה):

כך שעם שלום או בלעדיו, יהיה צורך להעלות את תקציב הביטחון. תקציב הביטחון איננו מועמד לקיצוץ. גם אלה שדיברו בזמנם על שדה הקרב העתידי – חבר הכנסת אהוד ברק לא נמצא כאן – מבינים היטב, ששדה הקרב העתידי יהיה בנוי פחות על אוגדות, על עוצמות שמרניות, אורתודוקסיות, ויותר על טכנולוגיות מתקדמות, והטכנולוגיות המתקדמות הן יקרות שבעתיים מסדרי הכוח הקיימים.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת סילבן שלום. בצדק מלין חבר הכנסת בן-עמי. זה מפריע. האקוסטיקה מצוינת משם. חבר הכנסת גולדמן, עכשיו אתה מתיישב כדי להפריע.

שלמה בן-עמי (העבודה):

כך שבכל מקרה יהיה תקציב הביטחון מועמד לעלייה, ואני תמה מאיפה הדבר הזה אמור לבוא. התקציב הזה או חוק ההסדרים הזה, שעבר כל כך הרבה מהפכים, גם היום, גם ברגע זה קשה לראות אותו כעניין סופי, משום שהשאלה היא, מאיפה תבוא העלייה בתקציב הביטחון. אני תיארתי לי שאחת האפשרויות היא הקיצוץ בעלות העבודה, אבל הדבר הזה נעשה קשה לאור יחסו של הנגיד כלפי קיצוץ התקציב, שאיננו, לפי תפיסתו אני מבין, קיצוץ.

שני האלמנטים העיקריים במיסוי כאן הם המס על הסיגריות – ומסתבר וזה ידוע, שכלל שהשכבה החברתית נמוכה יותר, כך צריכת הסיגריות בה גבוהה יותר. אני חושב שמס עקיף מן הסוג הזה הוא פגיעה בשכבות עממיות. מה עוד, שאנחנו יודעים את זה גם מהעולם: מיסוי על מצרך מן הסוג הזה מגביר את הפוטנציאל להפוך אותו למצרך מוברח.

מצער מאוד גם שבמהלך המיסוי הזה גם נעשה מיסוי ישיר, לא רק מיסוי עקיף. גם אי-עדכון מדרגות המס הוא בבחינת העלאה לכל דבר ועניין של מס הכנסה.

לכן, הממשלה פה עשתה שתי עבירות על עקרונותיה שלה עצמה. האחת, המיסוי העקיף. השנייה, המיסוי הישיר, ובתוך המיסוי הישיר – הפגיעה בנשים עובדות, שישלמו עוד כ-70 שקל מס הכנסה בעקבות החלטת האוצר לבטל מחצית נקודת זיכוי. אני חושב, שבתוך המאבק הזה לשוויון נשים ולפתיחת הזדמנויות, אפשר היה לחסוך מאתנו, ומאתן בוודאי, את המכה הזאת.

אנחנו נמצאים, אם כן, באיזה שילוב מאוד מיוחד – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת סילבן שלום, קח את חבר הכנסת מיכאל איתן ותעברו לצד השני. הדובר מתקשה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אם אנחנו מעלים את כל הפרטים, שדובר בהם פה לאורך כל הלילה, לרמה של עיקרון, לרמה של ניסיון להבין את הרגע הכלכלי-המדיני שבו אנו נמצאים, מסתבר מצב כזה: מצד אחד, יש קיצוצי תקציב, יש ריבית גבוהה, יש הורדת הסבסוד על ההשקעות דרך הקטנת חוק עידוד השקעות הון, ויש מצב מדיני מסובך. אם מחברים את ארבעת הנתונים האלה, קיצוצי תקציב, ריבית גבוהה, פגיעה בחוק עידוד השקעות הון ומצב מדיני מסובך, קשה שלא לצאת במסקנה, שהמשמעות של כל העניין הזה היא הליכה למיתון.

אתה יכול לשנות את אחד המרכיבים, כמו, למשל, הממשלה הקודמת, ששינתה את אחד המרכיבים בצורה ברורה, את המצב המדיני – יש לזה השפעה. כאן יש ארבעה מרכיבים שמובילים בעליל, על-פי כל היגיון, למיתון. או שתהיה פריצת דרך מדינית שתשנה מן היסוד את המצב, או שיהיה שינוי ממשי במדיניות הכלכלית. אבל גם זה וגם זה, לפי הבנתי המאוד מאוד צנועה בעניינים אלה, אין מנוס מכך שהדבר הזה מוביל למיתון.

גירעון – גם בממשלה הקודמת היה גירעון, אבל היה גירעון עם צמיחה. מאזן תשלומים – גם בממשלה הקודמת היתה בעיה במאזן התשלומים, אבל מאזן התשלומים היה עם השקעות. גם בממשלה הקודמת היה מצב של ריבית גבוהה, אבל ריבית גבוהה עם צמיחה, לא ריבית גבוהה עם נטייה למיתון. אלה מצבים, שאני חושב שכל מתלמד בכלכלה ברמה אלמנטרית מבין שהם בעייתיים לתנופה, להתרוממות כלפי מעלה.

לכן אני חושב, שהממשלה מציגה פה חוק הסדרים ואחריו תקציב, שאיך שלא נסתכל עליו בראייה המקרו-כלכלית שלו, הוא יוצר מצב מאוד מאוד בעייתי למשק הישראלי.

גם שאלת הגירעון, לא הוגן להפיל אותה על הממשלה הקודמת, כפי שאני שומע מדי פעם. הגירעון המצטבר מתחילת השנה, מינואר, הגיע לכ-11 מיליארד שקל, גבוה ב-70% ממה שתוכנן. אבל עד

מאי הגירעון היה בסך הכול גבוה ב-600 מיליון שקל מהמתוכנן, ואילו עכשיו אנחנו נמצאים במצב של עלייה ב-122%.

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי להעיר לך הערה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן, בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

הנתונים שלך הם לא מדויקים, בלשון המעטה. כבר בינואר היה גירעון של מיליארד שקלים, וזאת עוד לפני שהתחילה שנת התקציב. הגירעון הזה הלך וגדל מדי חודש והגיע לשיאו בחודש מאי. לכן, הוא נגרר, ויש לזה השפעה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אפנה למי שעשה את החישוב הזה ואבקש ממנו, אולי, ליצור אתך קשר.

היו"ר ד' תיכון:

אודה לך מאוד.

שלמה בן-עמי (העבודה):

שמו סבר פלוצקר. בהחלט אפנה אליו בעניין הזה, כי אלה הם נתונים שנלקחו מחישובים שלו.

היו"ר ד' תיכון:

אודה לך מאוד. אבל זה פשוט לא נכון.

שלמה בן-עמי (העבודה):

בסדר, אנחנו נבדוק את הנתונים שלו.

אני רוצה להעיר עתה הערה לגבי אגרת הבריאות בבתי-הספר, שכאן באה בליווי הנחה או ביטול לעיירות הפיתוח. אני בהחלט חושב שזה מוצדק שצריך לפטור את עיירות הפיתוח מהאגרה הזאת. אבל, החברה הישראלית נשברת בנקודות שונות. נקודת השבר של החברה הישראלית, בין אלה שיש להם לבין אלה שאין להם, היא הרבה יותר מורכבת מאשר הדגש בעיירות הפיתוח. נדמה לי שהיה צריך לגלות כאן מידה גדולה יותר של רגישות.

בסיכום, אני רוצה להעיר הערה אחת לגבי חוק עידוד השקעות הון. דיברתי על כך במהלך הלילה, אבל היתה נקודה אחת שחשבתי שיש טעם להעלות אותה. כאשר הממשלה מדברת על כך שהיא צריכה לחסוך, משום שבחיסכון הזה היא תעשה דברים אחרים בעיירות הפיתוח, בבחינת השקעה במשאבי אנוש ובתשתיות פיזיות – אני חושב שנכון לעשות זאת. אבל, הייתי רוצה להפנות את תשומת הלב לדבר שנוהגים בו היום בעולם ורצוי להכניס אותו גם אלינו. האיגוד המקצועי, הממשלה והמעסיקים – בעיקר באזורים שבהם יש תעשיות מסורתיות ויש כמיהה לעבור לתעשיות יותר EMPLOYABILITY מתקדמות – משקיעים מאמץ במה שנקרא הפיכת העובד לבר-עיסוק, בלעז:

נדמה לי, שזאת אחת הסיבות לטרגדיה הגדולה שמתרחשת היום במקומות כמו דימונה או בית-שאן, כאשר קורסות תעשיות שמרניות, תעשיות ישנות, והכול אומרים שצריך להעביר את העובדים לתעשיות טובות יותר ומתקדמות יותר. אבל בעצם, אין תעשיות כאלה ואין ידיים עובדות או אין הכשרה מתאימה. לכן, מצד אחד, יש להוריד את עידוד השקעות הון כשהדבר הזה לא נעשה באופן סינכרוני עם שינוי משמעותי בכוח האדם – אינני בטוח שאפשר להיוושע מן המצב הזה.

הערה אחרונה – בנושא דימונה, ואני לא רואה פה את שר האוצר או כל שר אחר. הייתי שם לפני כמה ימים.

היו"ר ד' תיכון:

שר המשפטים.

שלמה בן-עמי (העבודה):

נכון, הוא לא יושב במקומו הטבעי ולכן לא הבחנתי בו.

יש שם בעיה עם המפוטרים של "דימונה טקסטיל". אחרי 20 שנה של עבודה בתנאי שכר נמוכים מאוד נסגר המפעל, והיום הם מבקשים פיצויים. נדמה לי שכארבעה שרים ביקרו אצלם בזה אחר זה. הם ביקרו אצלם והבטיחו לטפל בעניין הפיצויים. עד לרגע זה העניין הזה לא זכה לטיפול, וחבל.

אסיים אולי באיזו ציטטה שנוגעת לעניין הזה. היה פילוסוף יהודי – ואולי הפילוסוף היהודי קצת יעורר את תשומת לבך, חבר הכנסת סילבן שלום – ששמו היה ולטר בנימין. ולטר בנימין כתב מכתב לגרשם שלום, מלומד ירושלמי, חוקר קבלה. הוא כתב לו מכתב ואמר בו: כשאני מנסה להגדיר מה זה סוציאליזם, אני חושב על עתידם של הנכדים שלי, אבל אני גם תובע את עלבונם של הורי. נדמה לי, שמי שביקר קצת במפעלים האלה ראה את האנשים קשי היום, שבמשך עשרות שנים נתנו את מיטב שנותיהם בשכר נמוך והיום תובעים מן המעסיק ומן הממשלה שיטפלו בשאלת הפיצויים שלהם – הייתי רוצה שגם מעבר למדיניות מיקרו-כלכלית ומקרו-כלכלית תהיה חמלה, והעניין הזה יטופל כפי שאכן הבטיחו סדרה של שרים שביקרו במקום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עוזי ברעם – איננו. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

מי אחריו, בבקשה?

היו"ר ד' תיכון:

אחריו – חבר הכנסת גולדשמידט.

חבר הכנסת גולדמן, בוא נדבר קצת על החוק לעידוד השקעות הון.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ודאי שכאשר היושב-ראש שומע על חוק עידוד השקעות הון זה תמיד מזכיר לו את הימים הצעירים יותר שלו כעוזר השר לאזורי פיתוח, עוד בימי השר יוסף ספיר, זיכרוננו לברכה, ולאחר מכן עם השר חיים בר-לב, זיכרוננו לברכה.

היו"ר ד' תיכון:

גם פנחס ספיר.

מיכה גולדמן (העבודה):

ופנחס ספיר, זיכרוננו לברכה. כשמדברים על חוק לעידוד השקעות הון, ודאי שלא מעט מן האנשים נזכרים בימים היפים של אותם זמנים ובתרומה החשובה של פנחס ספיר לביסוסן של ערי הפיתוח, כשהיה חשוב באותם זמנים לקלוט את מאות האלפים, שהגיעו עם הקמת המדינה, בגליל, בנגב ובאזורים אחרים.

החוק לעידוד השקעות הון הוא בוודאי חוק שיש בו האפשרות והכלים המתאימים ביותר לחזק אותם אזורים שיש לנו עניין לפתח אותם, שמרוחקים ממרכז הארץ, על-פי המדיניות שקבעו אותה בזמנם דוד בן-גוריון, ממשיכו לוי אשכול וראשי הממשלות בעבר הרחוק ובימינו אלה.

אני יכול לבוא ולומר כאן, שהתקופה של ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, היתה התקופה היפה ביותר לערי הפיתוח ולאזורי הפיתוח. כשאני אומר אזורי הפיתוח, הכוונה היא גם למועצות האזוריות ובוודאי גם למגזר הערבי, שזכו למדיניות של שוויון, של עידוד וחיוזוק אזורים רחוקים ממרכז הארץ.

אני רוצה להביא כאן כמה דוגמאות שתתארנה איזה יתרון יש בחוק שבא לחזק אזורים רחוקים ממרכז הארץ. אקח כדוגמה יישוב קטן כמו שלומי, שהאוכלוסייה בו היא פחות מ-10,000 נפש. כשאנחנו באים לשלומי אנחנו רואים מה קרה ביישוב הזה – שמצבו היה קפוא לאורך הרבה מאוד שנים – לפני שנתיים, כתוצאה מפעילות שנעשתה. היתה לי הזכות לעמוד בראש הוועדה הממשלתית לקידומה של שלומי ולעשות את הדברים הנכונים, כדי שנוכל לקדם יישוב עם פוטנציאל גבוה מאוד, שיש סיכוי להרחיב אותו עם משפחות צעירות ועם משפחות מבוססות יותר, וכדי שנוכל לפתח עיר שנמצאת במרחק ממרכז הארץ ויש לה תנאים אובייקטיביים נהדרים.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, תסלח לי לרגע. אדוני המזכיר, אני מבקש שאנשי אגף התקציבים יבואו לכאן. הרי מעולם לא קרה כדבר הזה. מישוה צריך לרשום את דברי הנואמים, והרי שר האוצר בוודאי ישיב להם. לפחות תהיה כאן נציגות סמלית של האוצר, כפי שהיה בעבר. בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כשאני מדבר על שלומי ברצוני לציין, שלשלומי יש פוטנציאל בלתי רגיל. היא נמצאת בקרבת ים; היא נמצאת סמוך לאזור צפוף אוכלוסין, במרחק נסיעה של פחות משעה – ואני מדבר על אזור הקריות וחיפה. מה תפקידה של ממשלה? מה תפקידו של החוק לעידוד השקעות הון, לאחר שיצרנו את הכלים שמאפשרים להפוך את שלומי לעיר חזקה, לעיר ואם בישראל? הרחבנו את שטח השיפוט ב-2,000 דונם. אפשרנו למשרדי הממשלה להקים שם אזור תעשייה, להקים שם אזורים מגורים כדי להפוך את שלומי מודל מצליח באזור הגליל המערבי, באזור קו העימות, באזור שבו בעזרת החוק אפשר להביא להפניית מפעלים ממרכז הארץ לצפון, לעודד יזמים להקים מפעלים, לפתח תיירות כתוצאה מכך שיש שם אתרים שאפשר לפתח אותם בסביבה הקרובה והרחוקה, ליצור פעולה משותפת עם המועצה האזורית השכנה שהעמידה את הקרקע לטובת שלומי.

זאת הזדמנות להודות גם למועצה האזורית מטה-אשר וגם לקיבוצים השכנים, שבהסכמה, עם הקרן הקיימת, ויתרו על קרוב ל-2,000 דונם, כדי להפוך את שלומי יישוב מצליח ומודל חיקוי ליישובים רבים אחרים.

קראתי רק לפני שבועות מספר שראש הממשלה ומנכ"ל משרד ראש הממשלה יוצאים ב"תוכנית 2000". מה זאת "תוכנית 2000"? זה כמו שביום אחד מצהירים על יום לימודים ארוך ויומיים לאחר מכן מקצצים מיליוני שקלים ממשרד החינוך, יום של כותרת ולמחרת אכזבה לאלה שהאמינו שמדברים על יום לימודים ארוך. אותו דבר אני רואה לגבי "תוכנית 2000". לא עוברים שבועיים, ואותו ראש ממשלה, אותו מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מביאים לאישור הממשלה הצעה להפוך את אריאל מוקד לעידוד העברת מפעלי תעשייה וכך את אזור התעשייה ברקן סמוך לאריאל. לפחות היו אומרים לי מעלה-אפרים, או יישובים בעומק יהודה ושומרון, אבל להגיד מצד אחד: אנחנו הולכים ל"תוכנית 2000" כדי לעודד את קריית-שמונה, לעודד את שלומי, לעודד את חצור, לעודד את ראש-פינה, לעודד את אופקים, לעודד את דימונה; ובמקביל, מצד אחר אומרים: היישובים שנמצאים 20-30 קילומטר מגוש-דן הם בהעדפה? תסביר לי אתה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה שאני אסביר לך?

מיכה גולדמן (העבודה):

אני יודע שזה עומד לך על הלשון.

היו"ר ד' תיכון:

אסביר לך. מה שעשתה הממשלה – היא חזרה ואימצה את ההחלטות של הממשלות הקודמות עד 1992.

מיכה גולדמן (העבודה):

זה נכון, אבל למה שינו את זה ב-1992? כי אז באו שאול עמור, מנחם אריאב, עדי אלדר וראש עיריית דימונה ואמרו לנו: מה קרה לכם? כשהיום עם קליטת העלייה יש לדימונה הזדמנות להביא מפעלים ולהתפתח, אתם עוצרים אותנו בברקן?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן, מה שקרה, היו בחירות, קמה ממשלה והחליטה על סדר קדימות אחר. היא לא אמרה שהיא תפנה את כל הכסף לירוחם ולאופקים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אם היום היית יזם, מר תיכון, אתה היית מעדיף ללכת לברקן ולא לדימונה.

היו"ר ד' תיכון:

בפירוש לא. אילו הייתי היום שר אוצר הייתי עושה דבר אחד – סוגר את מרכז הארץ בפני התעשייה ואומר: תלכו לאזורי הפיתוח הקיימים, אין עוד השקעות בתעשייה במרכז הארץ. זה מה שהייתי אומר, אבל לא הייתי מבטל – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

כשאתה אומר מרכז הארץ, בשבילי ברקן זה מרכז הארץ, בשבילי מעלה-אדומים זה מרכז הארץ.

היו"ר ד' תיכון:

יש לי חדשות בשבילך, מעלה-אדומים זה ירושלים ולא מרכז הארץ, וברקן זה לא מרכז הארץ, יש שם בעיות אחרות שמקשות על יזם שרוצה להקים מפעל תעשייתי. אגב, בברקן אין מטר רבוע אחד ריק.

מיכה גולדמן (העבודה):

למה? משום שזה בא על חשבון קריית-שמונה, על חשבון דימונה. אותם אלה שבאו ב-1989, ב-1990, לא הלכו לקריית-שמונה, לא לשלומי, לא לדימונה ולא לאופקים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן, אסור לי, אבל לדקה אני רוצה לחרוג ולהיות חבר כנסת מן המניין.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מוכן שאדוני ייצג – – –

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, מייד אני משיב לך, שמעתי אותך כל הלילה. אני רוצה לומר לך במפורש – להגיד שמקפחים את ערי הפיתוח זה בומרנג, זה חוזר אל חבר הכנסת גולדשמידט כעבור דקה, והוא יאמר לך שצריך לרדת מן העניין הזה, כי הוא יותר דמגוגי, ובסוף פוגע, לצערי הרב, בקיבוצים. אתם עושים טעות גדולה שאתם מחדדים את העניין הזה. אתה יכול לומר: על-פי השקפת עולמי אין לתת קדימות ליהודה ושומרון, ואני מכבד את זה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אמרתי שאני בעד זה שייתנו ליישובים הרחוקים, למעלה-אפרים.

הי"ר ד' תיכון:

יבואו ויאמרו לך, בצדק: תראה מה עשית, תראה את אופקים, תראה את ירוחם, תראה את מצפה-רמון.

מיכה גולדמן (העבודה):

מי שמבקר במצפה-רמון – שמחתי לראות שראש הממשלה בחר לבקר במצפה-רמון – רואה שאחרי ארבע שנים של מהפך ופיתוח היא הופכת להיות יישוב כתוצאה מהמדיניות הנכונה של הממשלה בראשותו של יצחק רבין שבאה לתקן עוולה של 20 ו-30 שנה.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן, אני לא מתערב, אבל אני לא מבין כלל את החוק לעידוד השקעות הון החדש שמציעה הממשלה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני לא בטוח שהיא מבינה.

הי"ר ד' תיכון:

ואומר לך מדוע. הססמה שמצמצמים את המענקים – מי שבקיא בענייני מס יודע, שבעצם המענק הוא לא מענק, הוא בסך הכול הלוואה לטווח ארוך שהיזם מחזיר כעבור שנים מעטות. לכן, אני לא רואה את החיסכון התקציבי בהצעת החוק שעומדים לאשרה. בכלל, הייתי מבקש לקיים דיון יותר רציני כדי לדעת איך וכיצד חוסכת הממשלה כתוצאה מהקטנת שיעורי המענקים, אבל – – –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, כאן אני מגיע אליך. שמעתי את הנאומים שלך במרוצת הלילה, ואני קצת תמה. לא ראיתי אותך כאן במרוצת ארבע השנים בעת שנדון עניין התקציב. כל פעם שהגיע תורי פתאום היו לפני חבר הכנסת גדליה גל, חבר הכנסת אלי גולדשמידט ולעתים גם חברי הכנסת פורז ואורון. כל אחד בתורו קיבל פתאום הסמכה להיות יושב-ראש הוועדה ונכנס בכל זמן שהוא רוצה. כל הלילה הלנת על דבר שלצערי מעוגן בתקנון.

אני מעיר הערה אחת ואחרונה לגבי חוק ההסדרים. חוק ההסדרים צריך לעבור מן העולם, ומהר. זו חקיקה גרועה ביותר, אין בה צדק. אני לא בטוח שהחקיקה הזאת אפילו ראויה להיקרא חקיקה. אין דיון, אין כלום, אין קריאה ראשונה, אין קריאה שנייה, אין קריאה שלישית, הכול עובר בתוך פרק זמן קצר ביותר, איש לא יודע מה מקבלים בסופו של דבר. אם אני יכול לעשות מעשה חיובי, אני אומר שבשנה הבאה יהיה לכל ממשלה קושי אתי בנושא הזה, כי אני לא שש לאשר את מה שנקרא חוק ההסדרים במשק המדינה. אני יודע שכל הממשלות אוהבות להשתמש בו, אבל אני אומר את הדברים הללו מאז 1985, כשהעניין הזה הוצג בפני הכנסת בפעם הראשונה, ואני קורא לחברי הכנסת לעשות מעשה.

דוד צוקר (מרצ):

כבר יש הסכמה?

מיכה גולדמן (העבודה):

על זה כבר יש הסכמה, גם של האופוזיציה.

היו"ר ד' תיכון:

נדמה לי שגם שר האוצר הנוכחי מודה שאסור להשתמש במתכונת הזאת של חוק ההסדרים, כי זו חקיקה לא הוגנת, לא רצינית, לא יאה לפרלמנט.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש – – –

הי"ר ד' תיכון:

מייד.

דוד צוקר (מרצ):

אני אחריו.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הכנסת כבר קיבלה החלטה בעניין, והחל מהכנסת הבאה לא תורשה הממשלה להגיש חוק הסדרים לכנסת. עשינו את ההחלטה מהכנסת הבאה – – –

הי"ר ד' תיכון:

אין דבר כזה, זה צריך להיות מעוגן – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בחוק, בתקנון, אדוני היושב-ראש. ועדת הכנסת החליטה על כך בהסכמה בין הקואליציה לאופוזיציה. לא רצינו לעשות את זה תוך כדי הכנסת הזאת כדי למנוע אמירה שאנחנו עושים את זה עכשיו באמצע הקדנציה. לכן החלטנו שמהכנסת הבאה לא יהיה חוק הסדרים עוד, ואתה צודק בהחלט בהערה.

אדוני היושב-ראש, אם יורשה לי, גם שאלה. האם ידוע לך מתי נצביע היום?

הי"ר ד' תיכון:

אני לא יודע. אני יכול לומר לך שיש כאן אי-הבנה. יש המון הסתייגויות; בצדק אנשים שומרים על תורם ובאים. לפי דעתי צריכה היתה להתכנס ועדת הכנסת כדי לקבוע את המועד שבו תחלנה ההצבעות ותסתיימנה, ולא – נגלוש אל מעבר ל-31 בדצמבר בכל מה שקשור בחוק ההסדרים, לא בכל מה שקשור בחוק התקציב, כי חוק התקציב יאושר או לא יאושר ב-31 בדצמבר. יש כאן כל החוקים שתחילתם ב-1 בינואר, ולא יעלה על הדעת שחוק ההסדרים לא יאושר עד ל-31 בדצמבר, כי אז תהיה לקונה, בעיה, ויצטרכו להחזיר את החוק הזה לוועדת הכספים כדי להשלים אותו במה שנקרא סעיפים רטרואקטיביים.

חבר הכנסת פורז, בבקשה. אחר כך – חבר הכנסת צוקר. לא על חשבונך.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני שמח שאתה נוטל חלק בוויכוח הזה, והעמדות שלך הן חשובות. אני שמח לשמוע את זה. אני יודע שיש תסכול מסוים בלהיות יושב-ראש הכנסת, כי אי-אפשר לקבל רשות דיבור על פני כמה שעות, אבל זה בסדר.

לגוף העניין, לגבי הערתך. אני הייתי בכנסת הקודמת בתקופה מסוימת מרכז הקואליציה בוועדת הכספים. ואכן כשהגיעו סעיפים לדיון נתתי את רשות הדיבור בשם יושב-ראש הוועדה ומשכתי זמן כדי לגייס חברים להצבעה, אבל זה היה לצורכי הצבעה. אינני כופר בכך שבתום הנימוקים של המסתייגים יכול לעלות נציג ועדת הכספים ולהשיב למסתייגים, אבל לא אחרי כל סעיף.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, אתה פשוט טועה. אני מציע לך לשאול את חבר הכנסת גולדשמידט, והוא יאמר לך כמה זה היה עצוב מנקודת ראותי כשהוא פתאום החליט לדבר בדיוק לפני, ולעתים זה לקח שעה-שעתיים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני לא עשיתי את זה. אני יודע שעשו את זה. אדוני היושב-ראש, ראשית, אתה צודק. זה נעשה בכנסת הקודמת, זה נעשה באופן לא ראוי. לכן, אם עשו פעם משהו רע, לא צריך לחזור על זה. לקואליציה יש אינטרס לא ליפול בהצבעות, זה אינטרס לגיטימי, ואני מכבד אותו. פירוש הדבר, שאם יש הצבעה על סעיף והקואליציה רואה שאין לה רוב, מותר לנציג הקואליציה למשוך זמן, אבל לא בין כל דובר לבא אחריו יבוא נציג של הקואליציה וידבר.

היו"ר ד' תיכון:

לא. חבר הכנסת לשעבר גל, שאני מעריך ומוקיר את תרומתו, סבר שהבמה לא ניתנת אך ורק לאופוזיציה, ומפעם לפעם הוא רתם עצמו ואת חבריו, ובצדק, ואמר: אני חושב שאני צריך להשיב על

הדברים שנאמרו כאן בצמוד. מה לעשות, חבר הכנסת פורז, אפילו התקנון נותן לו את הסמכות הזאת.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני בדקתי את ספר ההסתייגויות ומצאתי שיש הסתייגויות למכביר של אנשי הקואליציה, כך שיש להם בהחלט אפשרות להביע את דעתם. אני חושב שהסעיף בתקנון מטרתו לאפשר בתום הנמקת ההסתייגויות – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, בפירוש לא, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

זאת דעתי. אדוני היושב-ראש, אני מציע לך להתייעץ עם היועץ המשפטי של הכנסת, וגם אם היה תקדים לא טוב, לא צריך לחזור עליו.

היו"ר ד' תיכון:

יש לי חדשות בשבילך. ראשית, תקדים ומסורת זה חלק מן התקנון, אבל מה לעשות שזה גם מעוגן בתקנון.

מיכה גולדמן (העבודה):

נכון, בטח.

אברהם פורז (מרצ):

אני קראתי את הסעיף.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע לך לקרוא אותו פעם נוספת. תתקרב לכאן, יציגו בפניך את הסעיף, והסעיף ברור.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לדעתי, בתום הנמקת ההסתייגויות יושב-ראש הוועדה צריך להביע את דעתו.

היו"ר ד' תיכון:

לא, בפירוש לא נכון.

אברהם פורז (מרצ):

זאת דעתי. דבר נוסף, אני מסכים שעשו את זה בכנסת הקודמת – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, זה גם מעוגן בתקנון.

אברהם פורז (מרצ):

– – אבל דבר לא טוב לא צריך לחזור עליו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דוד צוקר רצה לדבר. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, לא ענית על שאלתי – – – אנשים מחכים פה כי נאמר להם שבשעה 09:00 יצביעו על פרק א'. אם אפשר, אנשים מחכים כאן כיוון שנאמר – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני עונה על שאלתך. אנחנו הקמנו ועדה להידברות, והוועדה הזאת, שמורכבת מחמישה חברי כנסת, היא קבעה את סדרי הנוהל.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מתי נצביע?

היו"ר ד' תיכון:

היא לא אמרה מתי מצביעים. היא לא קבעה מתי מצביעים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

האם יצביעו אחרי גמר הדיונים בפרק ב'?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זאת אומרת שזה לא ייגמר אחר-הצהריים, אבל החבר'ה צריכים ללכת.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יכול לומר לך מתי זה יהיה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מאה אחוז, רק, אדוני, אנשים מחכים פה כי חשבו שמצביעים בשעה 09:00. לכן רציתי להבהיר את הנקודה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לפי מספר ההסתייגויות הרשומות, זה לא ייגמר עד אחר-הצהריים.

היו"ר ד' תיכון:

אז מה אתה רוצה שאני אעשה? שאני אבטל?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא, שידעו שזה ככה ויהיו חופשיים.

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא לפני 15:00. לפני 18:00 לא יהיו הצבעות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לפני 18:00 לא יהיו הצבעות.

היו"ר ד' תיכון:

לא יהיו הצבעות. תודה. שמעת. רבותי, אמרתי שיש ועדה לענייני הידברות.

חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לשוב לעניין שהעלה היושב-ראש וחבר הכנסת שטרית התייחס אליו, כלומר, הנוהל של חוק ההסדרים. אתה עוד המעטת בביקורת עליו, שכן יש פה אינטרס פרלמנטרי, אינטרס של הכנסת מול הממשלה, לא אינטרס קואליציוני או אופוזיציוני אלא באמת, מאחר שהמכשיר הזה של חוק ההסדרים הוא מכשיר שנועד להקל את פעולת הממשלה מול הפרלמנט, מול הכנסת, ולעקוף את הוועדות שדנות בעניין, ראוי שבאמת החוק הזה יעבור מן העולם.

בצדק אמרת, זה לא עניין להסכמה ג'נטלמנית. ואכן הצעת חוק בעניין הזה הוגשה על-ידי חברת הכנסת מאור ועל-ידי ועברה בקריאה ראשונה או בקריאה טרומית. נערך על כך דיון – וכאן אני רוצה לעדכן אותך – בוועדת הכנסת ועלתה שם שאלה, למה דווקא עכשיו? משתמשים בזה מאז 1985, מדוע לקפח את הממשלה הזאת ולהקשות דווקא עליה, כאשר אנחנו השתמשנו בזה לפני כן?

אנחנו הסכמנו שתחולת החוק תהיה מהקדנציה הבאה. מאחר שאיננו יודעים מי תהיה הממשלה הבאה, יש הסכמה שחוק ההסדרים לא יהיה אפשרי עוד, המתכונת הזאת של קיבוץ חוקים שכולם הולכים לוועדת הכספים לא תהיה אפשרית עוד משנת 2000, כאשר ג'נטלמנית, עם שר האוצר – זאת ההכרעה, לפנות לשר האוצר ומדי שנה לדלל או להמעיט את מספר הסוגיות, מספר הנושאים שמופיעים בחוק ההסדרים, ובכך להגיע לשנת 2000 נקיים, ומשנת 2000 לא ייתכן עוד ההסדר הזה.

היו"ר ד' תיכון:

לפני שאני מעביר את רשות הדיבור לחבר הכנסת לנקרי, נדמה לי שהפעם תמצא סעד גם אצל שר האוצר הנוכחי.

דוד צוקר (מרצ):

כן, זה הרושם שקיבלנו. נכון.

היו"ר ד' תיכון:

אם יש הזדמנות, אזי צריך לעשות את זאת מייד לאחר גמר הדיון בחוק התקציב.

חבר הכנסת יהודה לנקרי, בבקשה.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

התייחסות לתוכן דבריו של חבר הכנסת מיכה גולדמן: שמעתי את חבר הכנסת גולדמן מייחס משפטים ארוכים ליישוב שיש לי זיקה מיוחדת אליו, שלומי. אני רוצה להביע את הוקרתי האישית לפועלו כסגן שר בעבר וכיושב-ראש הוועדה לטיפול נקודתי בשלומי, טיפול אשר הביא להרחבת יריעותיה של שלומי וגם לאפשרויות גדולות מאוד לפיתוחה מבחינה אנושית, כלכלית, חברתית, תעשייתית ותיירותית. אני מצטרף לקריאתך, חבר הכנסת גולדמן, למצוא בממשלה הנוכחית המשך לאותו מאמץ שאתה הקדשת בממשלה הקודמת. תודה לך.

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת לנקרי: אני שמעתי את דברי חבר הכנסת גולדמן, אני זוכר גם את הכנסת הקודמת, אני זוכר גם את ההצעה לסדר-היום בעניין שלומי והפיגור של שלומי בהשוואה לערים אחרות. למה לא להקים אזור תעשייה אזורי למשל באחיהוד? למה צריך להקים אזור תעשייה בשלומי, שהיא פרבר של נהרייה?

מיכה גולדמן (העבודה):

זאת ההצעה. תשמע את ההצעה. אדוני היושב-ראש, אני מענה לך על זה.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכן לענות לך רק כחבר כנסת, ולא כראש המועצה המקומית לשעבר של שלומי, אבל זו בהחלט הצעה שהיא על סדר-היום.

מיכה גולדמן (העבודה):

נכון.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אין שום התנגדות; עוד מהימים שבהם כיהנתי כראש המועצה השקפנו על הקמת אזור תעשייה אזורי בינינו לבין המועצה האזורית מטה-אשר כעל פעולה חיונית ובאה בחשבון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לחזור לפרוצדורה. כיוון שגם אתה וגם אני בילינו כאן ארבעה פיליבסטרים ארוכים בקדנציה הקודמת, החזקנו עם עוד כמה חברים את המליאה, אני רוצה לומר כיצד היה הנוהל לגבי השימוש בזכות של יושב-ראש ועדת הכספים או של מי מטעמו.

קודם כול, אתה צודק בצד הפורמלי. רשאי יושב-ראש ועדת הכספים או מי מטעמו לעלות בכל עת לדוכן ולהשיב על טענות המסתייגים, לא רק לפני ההצבעה. זאת אומרת, בעניין הזה אין בכלל שום ויכוח, ואני אומר זאת לחבר הכנסת פורז.

אני השתמשתי בזכות הזאת שלא לצורך משיכת זמן עד ההצבעה רק במקרים שבהם אולם המליאה היה מרוקן לחלוטין מחברי קואליציה, ומה שקרה זה שבמשך לילה שלם אנשי האופוזיציה עמדו ותקפו את הממשלה, ואז, על מנת לשבור את רצף הביקורת, הייתי קם ומדבר כדי ליצור איזה איזון. אבל שעה שיש ממילא דיון שמשתתפים בו – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, בלילה נוצר מצב דומה וחבר הכנסת – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם זה היה המצב, אני חושב שהקואליציה במקרה הזה נהגה בסדר.

היו"ר ד' תיכון:

היתה טענה כלפי חבר הכנסת קליינר, שמפעם לפעם בשעות הלילה או הבוקר המוקדמות הוא עלה והשיב. בבקשה, חבר הכנסת גולדמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להמשיך את דברי. אמרתי שאני רואה את שלומי כאחד המודלים. אמרתי שזאת הזדמנות להודות גם למועצה האזורית מטה-אשר. בשבועות האחרונים שמעתי לא אחת את שרי הממשלה שתוקפים את התנועה הקיבוצית על כך שאנחנו מדברים על עידוד השקעות הון באזורי פיתוח ובערי פיתוח.

אני חושב שהמודל שנולד בצח"ר, באזור צפת-חצור-ראש-פינה, זה המודל שאנחנו מדברים עליו היום, לאחד ולהקים אזורי פיתוח אזוריים שיש בהם שותפות של המועצות האזוריות, המושביות והקיבוציות, עם ערי הפיתוח, כדי לתת מנוף לביסוס כלכלי לכל האזור.

אני שומע את השרה לימור לבנת, שתוקפת את הסיוע שנתנו לקיבוץ ברור-חיל, ומדוע לא נתנו לאשקלון. רבותי, גם הממשלה הזאת לא מתכוונת להפוך את אשקלון לעיר פיתוח. אבל כשאנחנו מדברים על אזורים כמו שער-הנגב, שברור-חיל הוא חלק ממנו, או כשאני מדבר על קיבוצים שנמצאים בגליל העליון, או בגליל המערבי, או בנגב – אנחנו רואים אותם כחלק מהאזורים ששם צריך לעודד השקעות הון, כדי שנאכלס את האזורים האלה על-פי מדיניות של פיזור אוכלוסין.

לכן, כשאנחנו אומרים שצריך לתת לאזורי הפיתוח ולא ליישובים בקרבת תל-אביב, כמו ברקן, אז זה בכלל לא להשוואה. במה שונים קיבוץ מנרה או קיבוץ עמיר או קיבוץ שמיר מקריית-שמונה? מה שונה כל אזור כברי משלומי או מאזור נהרייה שנמצאים עם המושבים וערי הפיתוח תחת האיום של דרום-לבנון, של ה"חיזבאללה"? למה אנחנו כל הזמן מנסים להעמיד את זה מול זה? אנחנו מדברים על אזור מרכז הארץ מול הגליל ומול הנגב, על חשבון פיתוח הגליל ועל חשבון פיתוח הנגב. וצריך לראות גם את כל האוכלוסיות האחרות שנמצאות באזורים האלה. כי לנו יש עניין לחזק את הנגב ואת הגליל, ולא את אזור פתח-תקווה או את אזור תל-אביב.

אני חושב שזאת הזדמנות ליצור איכות חיים בערי הפיתוח. לא בכל עיר פיתוח צריך להיות אזור תעשייה. אני בעד אזורי פיתוח משותפים, אני בעד יצירת שותפות אזורית שיש בה מן הצורך האזורי המקומי. כלומר, יש לראות את שדרות ושער-הנגב יחד, ולראות את מטה-אשר עם שלומי ונהרייה, ולחזק את עכו שהיא עיר בעייתית מסוג אחר, שבה יש צורך לקבל עזרה וסיוע. ואני מדבר על אזורים ועל טיפול נקודתי שנעשה בארבע השנים האחרונות כדי לחזק את מרחבים, כדי לחזק את חבל-תענך, כדי לחזק את חבל-לכיש. הרי אנחנו רוצים לחזק את האזורים האלה. לגבי האזורים האלה אין ויכוח פוליטי, יש הסכמה לאומית.

היו"ר ד' תיכון:

את כפר-תבור צריך לחזק?

מיכה גולדמן (העבודה):

את כפר-תבור, כתוצאה מהאזור הגיאוגרפי שהיא נמצאת בו – – –

היו"ר ד' תיכון:

מה זה כתוצאה?

מיכה גולדמן (העבודה):

היום הוא לא מקבל סיוע, היום הוא חי לבד בזכות פעולה – – –

היו"ר ד' תיכון:

למה? אבל הוא אזור פיתוח א'.

מיכה גולדמן (העבודה):

לא, הוא אזור פיתוח ב', לא א'.

היו"ר ד' תיכון:

אזור התעשייה – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

לא, זה שונה. זה אזור פיתוח ב'. זה שונה כבר לפני כמה שנים. אנחנו נפתח יחד את החוברת ונבדוק את זה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה טועה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני לא טועה, אני יודע זאת, אני חי שם, הייתי ראש המועצה 18 שנים, ואני שמח שהצלחתי ב-18 השנים להביא את כפר-תבור למה שהיא היום.

היו"ר ד' תיכון:

לא את כפר-תבור, את אזור התעשייה ליד כפר-תבור.

מיכה גולדמן (העבודה):

רבותי, אנחנו מדברים על אותם אזורים שנמצאים במרחק של 100-150 ק"מ ממרכז הארץ. ויגידו לך חברי הכנסת שאול עמור ויהודה לנקרי, כי ברגע שאתה נותן העדפה לברקן, זה בא על חשבון היישובים הרחוקים שנמצאים 100 ק"מ ויותר ממרכז הארץ. ולא יעזור כלום, נסכים יותר, נסכים פחות.

אני מסכים עם מה שאמרת, כל החוק הזה לא ברור לי. לא ברור לי עד היום למה היה צריך לרדת ל-20%, וכתוצאה מפעולה של ועדת הכספים העלינו את זה ל-24%, ולשנה אחת בלבד. וזה חבל.

היו"ר ד' תיכון:

גם זה מוכיח. יותר מדי פעמים נגעו בשנתיים האחרונות בחוק לעידוד השקעות הון.

מיכה גולדמן (העבודה):

על זה אין לי אתך ויכוח.

היו"ר ד' תיכון:

וכשמשנים את כללי המשחק כל שלושה חודשים, יזמים אומרים: שם יושבים אנשים לא רציניים. דברי מופנים גם אל הממשלה הקודמת וגם אל שר האוצר הנוכחי.

מיכה גולדמן (העבודה):

אל שתי הממשלות, נכון. אני אביא לך דוגמה. בא אלי יזם שהקים מפעל בקריית-שמונה, והוא אומר לי: קבעו שמקבלים עידוד השקעות הון, 38%. למה אתם לא מספרים שיש ביול של 0.8%? תגידו לי ישר שזה 37.2%, אל תגידו לי שזה 38%. איך אתם חותמים אתי הסכם, וכעבור חצי שנה אתם מעלים את מחיר הקרקע?

אני בעד זה שתהיה יציבות. כי אני שומע היום יזמים שנוסעים להשקיע בפולין, או שיוצאים להשקיע באירלנד. מזה אני מפחד.

היו"ר ד' תיכון:

עזוב את אירלנד. זו אגדה מלפני 30 שנה.

מיכה גולדמן (העבודה):

מה קורה היום במזרח-אירופה?

היו"ר ד' תיכון:

אף אחד לא משקיע שם.

מיכה גולדמן (העבודה):

יזמים ישראלים משקיעים היום בפולין. תבדוק. תבדוק מה קורה עם קבלנים ישראלים, תראה מה קורה כאן. כדאי להשתתף במפגשים עם התעשייה הישראלית, לשבת עם התאחדות הקבלנים הישראלית, לשבת עם גורמים כלכליים במדינת ישראל, ויתברר לנו שהיום לא מעט יזמים שהיתה להם כוונה להשקיע במדינת ישראל, משקיעים במקומות אחרים.

רק לפני שבועות מספר ראינו שהשקעה גדולה שעמדה להיות באופקים, כתוצאה מהמדיניות הלא-ברורה של מרכז ההשקעות, המפעל של "אינטל" לא יקום באופקים. אני יודע שיש כאלה שחולקים על כך שמשקיעים מאות מיליוני דולרים בקריית-גת. בעוד שלוש שנים או בעוד שנתיים קריית-גת תיראה אחרת. אני מציע לחברים בכנסת שייסעו לראות מה קורה היום בקריית-גת כתוצאה מההחלטה האחראית של הממשלה הקודמת להקים מפעל שיביא למהפך באזור שלם, מבאר-שבע ועד קריית-מלאכי. קריית-גת תהפוך להיות מרכז שאליו יגיעו משפחות חזקות יותר. בכך נשחרר את המקומות מהמפעלים של שנות ה-50, של הטקסטיל והמזון, לקראת התעשיות המודרניות, לקראת המחר, כדי ליצור עתיד אחר לאזור הנגב הצפוני, כדי ליצור עתיד אחר בגליל.

לצערי הרב, המדיניות של הממשלה הזאת לקראת ארבע השנים הקרובות היא מדיניות שלמעשה מחזירה אותנו ל-1991, ל-1992, ואנחנו נצטער על כך שלא המשכנו את המדיניות של הממשלה בראשותו של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שתי הממשלות עושות אותן טעויות, תאמין לי. ואני יודע על מה אני מדבר, כאיש שמלווה את החוק לעידוד השקעות הון מאז 1969.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מניח שמה שעומד להתרחש, ואני מקווה שיתרחש כפי שאנחנו מצפים שיתרחש היום בשעה 11:00, במפגש שבין ראש הממשלה לבין ראש הרשות הפלשתינית – – –

היו"ר ד' תיכון:

תעדכן את אלה שתקועים כאן; הם לא שומעים רדיו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני יכול אולי לעדכן גם את שרי הממשלה. כי לפי מה שאמרו ברדיו, שרי הממשלה לא יודעים שום דבר.

היו"ר ד' תיכון:

אז תבשר לנו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ואני רוצה להביא לך ציטוט מדברי אחד השרים. הכתב של "גלי צה"ל" שאל אותנו במדרגות: האם אתה יודע מה קורה עם הסכם חברון? הוא אמר: אני לא יודע שום דבר, אף אחד לא עדכן אותי. ומה אתה אומר שיקרה אחרי הסכם חברון? אז הוא אמר לו – כך אמרו ב"גלי צה"ל" – אתה יודע מה? לא אכפת לי.

אבל, לא רציתי להתפלמס על העניין הזה. תהיינה לנו הזדמנויות להתפלמס בצד המדיני, אבל אני באמת חושב שאני מבטא את דעת מרבית חברי, אם לא כל חברי, ואולי גם חלק גדול מחברי הליכוד – אני לא בטוח שאני מבטא את דעת חברי המפד"ל או חברים אחרים בקואליציה – שאכן יצא לפועל ההסכם, ושהסיפור הזה של חברון, שנמשך כל כך הרבה זמן, יסתיים.

למה אני אומר את הדברים האלה דווקא כאן, בעיצומו של דיון כלכלי בחוק הסדרים במשק המדינה? אני מכהן כיושב-ראש ועדת הכלכלה זה כחצי שנה. במסגרת הדיונים בוועדת הכלכלה – אני באמת מתגעגע לימי בכנסת הקודמת, יחד עם היושב-ראש חבר הכנסת דן תיכון בוועדת הכספים – קיימנו הרבה מאוד ישיבות עם יזמים, עם תעשיינים, עם קבלנים, עם תיירנים, עם חקלאים. יצאנו גם

לסיורים בשטח, היינו בכל מיני מקומות שבהם קיבלנו אינדיקציות חזקות מאוד לגבי הקשר ההדוק בין מצבו של המשק לבין המצב המדיני. ואני אומר לך, אדוני היושב-ראש – אני חושב שתסכים אתי – שהמתכון הברור ליציבות של משק וליציבותה של כלכלה הוא יציבות מדינית.

אולי אומר פה דבר שהוא לא אופוזיציוני במהותו. תפקידה של אופוזיציה בכל מצב – לתקוף, ותפקידה של הממשלה – להגן. כך הם פני הדברים וזה טבעו של הפרלמנט.

הי"ר ד' תיכון:

בכל מצב ובכל מחיר?

אלי גולדשמידט (העבודה):

כמעט, בחלק גדול מהדברים. אני מסכים אתך. הכוונה שלי ברורה.

ברור לי, שאם היינו היום בשלטון, היה צריך לבצע קיצוץ תקציבי גדול. אני רוצה להגיד יותר מזה: הממשלה הקודמת החליטה – לא שאהבנו את זה, והתווכחנו אתה ויכוחים קשים – לרדת ברמת הסיוע בחוק לעידוד השקעות הון לתעשייה, לחקלאות ולתיירות. לא בכמות או בהיקף שהממשלה הזאת מציעה לנו בחוק הסדרים במשק המדינה, אבל במידה מסוימת גם הממשלה הקודמת הלכה בכיוון הזה.

הבעיה היא לא חוק הסדרים. היום הנושא של הסיוע איננו שווה במשקלו להשפעה הקטלנית של תהליך מדיני מקרטע ושל מצב שבו הרייטינג של מדינת ישראל יורד; הרייטינג לא במובן הטלוויזיוני, אלא הרייטינג מבחינת תדמיתה של מדינת ישראל כמדינה משגשגת, כמדינה עם עתיד, כמדינה שיש בה הזדמנויות עסקיות אמיתיות, כמדינה שמשום-מה ברחבי העולם, במיוחד בעולם שנפתח בפנינו, בדרום-מזרח אסיה, בסין, בכל המקומות – רואים במדינה הזאת איזה "עמק סיליקון" של העולם המערבי, שבו מתחבר הגניוס הישראלי-היהודי עם היזמות, עם היכולת ועם הקשרים הטובים שלנו עם העולם הרחב, וכדאי להשקיע פה וכדאי לסחור עם מדינת ישראל וכדאי לפתוח את השערים. מה שקורה לנו מאז עלתה הממשלה החדשה לשלטון הוא, שהנושא הזה מתערער.

ממה נפשך? ופה אני באמת שואל את השאלה ברמה הכי כנה: אם הממשלה הזאת היתה, מרגע עלייתה לשלטון, מחליטה שהיא הולכת נגד הסכם אוסלו ומוכנה לשלם על זה את המחיר, היינו אני וחברי מתווכחים אתה, היינו חושבים שהיא עושה את הדבר החמור ביותר, אבל היה איזה היגיון בשיגעון, כמו שנאמר באחד המחזות. אבל פה אין שום היגיון.

מצד אחד, ביבי נתניהו הולך היום לחתום על הסכם, ואני שומע הבוקר ברדיו את השר יצחק לוי ואת חבר הכנסת שאול יהלום קוטלים לחלוטין את ההסכם הזה. חוץ מלהגיד שראש הממשלה רימה אותם, הם אומרים את הכול. נמסר מלשכת ראש הממשלה, שנועצים בשר שרון לצורך הגעה להסכם, ומייד השר שרון מוציא הודעה לתקשורת, שלא רק שלא נועצים בו אלא הוא מתנגד להסכם

תכלית ההתנגדות. זאת אומרת שראש הממשלה – ואני רוצה לחזק את ידי שיחתום על ההסכם למרות כל ההתנגדויות האלה – יחתום בסופו של דבר על ההסכם.

למה היינו צריכים לעבור את ששת החודשים האלה, שרק בצורת הדיבור, בצורת ההתייחסות, בשחצנות, בזחיחות הדעת הזאת, בהשפלה כלפי הצד השני, הפכנו את כל היוצרות מבחינת מעמדנו הכלכלי בעולם? אני לא אקרא לזה "הכלכלי", כרגע הוא עדיין מעמד תדמיתי, שעלול להיות חמור יותר ויותר עם הזמן.

ואני קורא לממשלה, ופה אני אומר את הדבר הזה בצורה הכי קונסטרוקטיבית: אם אכן אתם, ממשלת ישראל, חותמים על ההסכם הזה, תשנו את דפוס ההתנהגות ודפוס ההתייחסות ותשנו את תדמיתה של מדינת ישראל בעולם הרחב, כיוון שאם לא תעשו את זה, גם קיצוץ של 17 מיליארד שקל בתקציב המדינה לא יעזור.

אתמול פתח חבר הכנסת מיכאל איתן, יושב-ראש הקואליציה, את אתר האינטרנט בכנסת. בהזדמנות זאת – אומנם זה לא שייך לסדר-היום – אני מברך אותו. אני חושב שהוא עשה מעשה אדיר, ורק אדם מהסוג של מיקי איתן מסוגל לעשות זאת. כמו שהוא הקים את היישוב כוכב-יאיר, כך הוא הקים את אתר האינטרנט. שום דבר לא עצר בעדו, והוא עשה עבודה בלתי רגילה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה זה האינטרנט? זה הכפר הגלובלי. אנחנו מדברים על כפר גלובלי. מדינת ישראל לא מנותקת מהעולם הרחב, והמדיניות הממשלתית, בסופו של דבר, מביאה אותנו בחזרה למצב של בידוד. כיוון שזה דיון תקציבי, אני לא מדבר על האספקטים המדיניים ואני לא מדבר על סכנות ההידרדרות הביטחונית, את זה נשאיר לדיונים אחרים, אבל לו מהטעם הכלכלי אסור שנלך במין כיוון, שבעבר תפסה אותו – להבדיל אלף אלפי הבדלות – דרום-אפריקה, לפני שהם עשו את השינוי, והיה משטר האפרטהייד, או אנחנו בתקופות קשות מאוד, כשהיינו בבידוד גדול מאוד בעולם.

אני אביא את הדוגמה הבאה: היתה הנפקה של מפעל מאוד מצליח – אני לא רוצה להזכיר שמות – שהלך להנפיק בלונדון. לא היתה לו שום בעיה לגייס את ההון, היה מדובר, נדמה לי, ב-20 מיליון לירות שטרלינג. הוא גייס, החתמים עמדו, הכול כמעט נסגר, אלא שלמזלו הרע מועד ההנפקה יצא שלושה ימים אחרי פתיחת המנהרה.

היו"ר ד' תיכון:

לו היה מנפיק את זה כעבור שבוע, סביר להניח שהוא היה יכול לגייס את ההון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא חושב שאתה צודק. העובדה היא, שכתוצאה מתהליך מדיני, מאי-יציבות באזור, שובשה ובעצם חוסלה הנפקה של 20 מיליון שטרלינג.

הנושא של הסיוע במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, שאכנס אליו ביתר פירוט בפעם הבאה שאני אעלה על הדוכן, הוא נושא – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תמשיך עוד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יש לי עשר דקות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אין לנו התנגדות. מדי פעם אתה נותן עוד ארכה – – – אין התנגדות. תוריד להם אחר כך מההסתייגויות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מוכן לדבר על עוד שתי הסתייגויות, אבל זה תלוי בך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, גמרת, היות שיש לך עוד הסתייגויות ללא סוף. תודה רבה לך. ההמשך בסיבוב הבא, שיגיע אי-שם בתחילת השבוע הבא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת יעל דיין.

אני רוצה להסביר לך, חבר הכנסת מיכאל איתן, שיש כאן בעיה על-פי הרישום.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר דיברתי בלילה, כבוד היושב-ראש הוחלף בדיוק על-ידי סגניתו. עסקתי בקטע הספציפי של עידוד השקעות הון ובחוק ההסדרים, ועכשיו, בסיבוב הנוסף, ברצוני לעסוק בכמה דברים אחרים.

לפני כשעה רואיין חבר הכנסת חגי מירום ברדיו. שאלו בצורה מאוד קנטרנית, האם כל הריטואל הזה, האם כל ההצגה הזאת אין בהם משום בזבז כסף. הוא נפעם ושאל: הכיצד? ואז אמרו לו: בזבז כסף משום העסקת הבית הזה כולו.

דוד צוקר (מרצ):

האורות הדולקים.

יעל דיין (העבודה):

אני שמעתי ואתה שמעת ונמצא כאן המשיב בעצמו. בכל אופן, השאלה היא שהקפיצה אותי ולא התשובה.

היו"ר ד' תיכון:

מעניין שאני נשאלתי את השאלה הזאת כל שנה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

השאלה הזאת הקפיצה אותך פתאום? כך אתם אמרתם כל הזמן.

יעל דיין (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מודד את השניות שלנו, אז בבקשה אל תפריע לי כי זה על חשבון הזמן שלי.

אני לא מדברת על אופוזיציה או קואליציה. במשך השנים אנחנו יצרנו כאן תדמית בציבור, שכל הסיפור הזה הוא ריטואל. אנחנו הולכים לישון לשעה, קמים, רוחצים פנים, מתלבשים יפה, באים הנה, מדברים עשר דקות והולכים, כאילו זה משחק. פעם אתה בצד אחד ופעם אתה בצד שני. אנחנו לא השכלנו להעביר לציבור את החשיבות האמיתית של הדיון גם בחוק ההסדרים וגם בחוק התקציב.

על השאלה הקנטרנית ענה חבר הכנסת מירום: ממה נפשך? מצד אחד באים אלינו ואומרים שעלינו להיות אופוזיציה לוחמת, שואלים אותנו איפה אנחנו ולמה לא שומעים אותנו ד', ואומרים שאנחנו צריכים על כל דבר להקפיד ולענות. והנה, אנחנו כולנו כאן ולא מדלגים על אף אחד, מדברים ועוסקים בנושאים עצמם, ובאים ואומרים לנו: לא רק שיש צורך בקיצוצים, אלא אתם גם זורקים כסף בדיון הזה.

אני מקווה, שאם הנימה הזאת תתפתח, יושב-ראש הכנסת שהיום הוא בקואליציה יואיל להסביר לציבור דרך התקשורת מדוע אנחנו לא זורקים כסף, מדוע אנחנו פרלמנטרים טובים, מדוע הכנסת ממלאת את יעודה, את המעט שנשאר לה.

לפני דקות מספר הוסיף על זה יושב-ראש הכנסת, כאשר עלה כמו כל שנה העניין של המהות והצורך בחוק ההסדרים, הוא הוסיף ואמר, ואי-אפשר להביא מובאה טובה יותר מזו ששמענו מפי כבוד היושב-ראש – הוא הגדיר את חוק ההסדרים ככלי לא הוגן, לא רציני, לא ראוי לפרלמנט רציני. מלים קשות מאוד על דבר שבממשלה הקודמת ניסינו ועשינו מאמץ לגביו, עכשיו נעשה מאמץ נוסף. יש הסכמה בין כל חלקי הבית על האי-תקינות המוחלטת של חוק ההסדרים. זה ממש מגוחך, וכאן אנחנו כן עושים מעצמנו צחוק, שבכל שנה, במשך 24 שעות או יותר שבהן אנחנו דנים בחוק ההסדרים, חלק גדול מאתנו אומר מראש שאנחנו דנים בחוק שאין לו מקום תקין בחוקים הכלכליים ובמסגרת דיוני התקציב.

ב-04:00 ציינתי, שהנה אנו עומדים בפני פגישת נתינה-ערפאת ואולי יושם קץ לסיוט הנמשך שישה חודשים, וכל יום מהווה גורם חיכוך נוסף וגורם סיכון נוסף. הלכתי באמת לישון לשעה, קמתי בבוקר, עדיין לא התקיימה הפגישה שנועדה ללילה, אבל עכשיו אנחנו מתבשרים שתקיים פגישה – אומנם לא לצורך חתימה – בשעות הצהריים המוקדמות. אני מניחה, שאנחנו עוד נהיה בתוך חוק ההסדרים כאשר הפגישה הזאת תתקיים, גם אם לא תצליח לסכם סופית.

אבל בינתיים, מחוץ לבית הזה, מעניין מאוד לשמוע את תגובותיהם של כמחצית משרי הממשלה שמתנגדים להסכם בחברון, שלא ראו את ההסכם לגבי ההיערכות מחדש. אני רוצה להציע להם, אם באמת מקור הטינה שלהם הוא הממשלה של עצמם – אני מדברת על המפד"ל בעיקר אבל לא רק עליהם, אלא גם על שרי ממשלה מהליכוד שמתכוונים להצביע נגד – הרי להם ההזדמנות. מאחר שהם לא יצביעו נגד אם יעלה הנושא באי-אמון, כי הם פוחדים שמא נתפוס את מקומם – פחד שווא, כי אנחנו נצביע בעד ההסכם ולא צריך לשם כך לתפוס את מקומה של המפד"ל – הם יאלצו להצביע

בעד הסכם שאיננו ראוי. אני פשוט מציעה להם להצביע נגד התקציב, כי ראוי שהם יעשו כך, ועל-ידי כך הם יאזנו, אולי, את היוקרה שלהם.

הבוקר התבשרנו בקשר לתקציב, לאחר שאמרו לנו שלא יועלו מסים, לא ישירים ולא עקיפים, על העלאות מחירים. נעזוב כבר את הסיגריות, אף שגם על זה יש לי מה לומר. נעזוב כבר את הדלק, אף שהעלאת מחיר הדלק היא הונאה. העלאת מחיר הדלק היא העלאת האינפלציה בשיעור קבוע וידוע מראש. העלאת מחיר הדלק היא לא דבר עצמאי שיפגע בבעלי המכוניות. העלאת מחיר הדלק פירושה העלאת מחירי התחבורה הציבורית – ושלא יספרו לנו אחרת; היינו שם. העלאת מחיר הדלק פירושה העלאת מחירי המוצרים שמרכיב הדלק הוא חלק מהם. העלאת מחיר הדלק היא 0.2% במדד, ישירות, לאחר שעיקרו את התוספות ואת נקודות הזיכוי ממנו. זו הונאה כפולה ומכופלת.

אל תספרו לנו שזו העלאה צדדית בלבד. בסדר, הסיגריות, אולי זה טוב שיעשנו פחות וזה ישפיע על בריאות העם. אבל העלאת מחירי הדלק גם היא טובה לבריאות העם? העלאת מחירי התחבורה הציבורית טובה לבריאות העם? זה לא מיסוי?

שבח וייס (העבודה):

בוודאי, יהיו פחות תאונות – – –

יעל דיין (העבודה):

פחות תאונות, פחות אנשים ייסעו במכוניות ובאוטובוסים, פחות תנועה על הכביש – – – מעולם לא הקטינה עלייה במחירי הדלק את מספר כלי הרכב על הכביש, והיא הגדילה את מחיר המרכיב הזה בתוצרים השונים, ובוודאי בתעשייה.

אבל הדבר הפוגע ביותר שהתבשרנו עליו הבוקר הוא הורדת חצי נקודת זיכוי לנשים עובדות. אני לא רוצה שתהיה כאן איזו אי-בהירות או אי-הבנה. בשעתה הוסיפה הממשלה נקודת זיכוי. היה על כך יכוח והתפשרו על חצי נקודה לנשים עובדות.

היו"ר ד' תיכון:

לא, קודם כול הממשלה לא הוסיפה כלום. רק לאחר שהיה לחץ מצד האופוזיציה כאן, בעת הדיון על התקציב, רק אז, ולאחר תום הדיון, באה התוספת.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, גם מאתנו היה לחץ.

הי"ר ד' תיכון:

ודאי שזה בא גם מכם, שר האוצר.

יעל דיין (העבודה):

הלחץ להוסיף בשעתו נקודה שלמה ואחר כך חוסר האפשרות לעמוד בזה – גרם לקיצוץ לחצי נקודה. אבל לבוא היום ולהודיע שמקצצים את חצי נקודת הזיכוי הזאת לנשים – זה לא עניין מפלגתי, זה פוגע במחצית האוכלוסייה במדינת ישראל, זה פוגע באפשרות של נשים לצאת לעבודה. זה מיסוי ישיר, זה שוב לקחת את החוליה החלשה ביותר – לא המעשנים, לא אלה הנוסעים במכוניות וזקוקים לדלק – החוליה החלשה ביותר באוכלוסייה היא אוכלוסיית הנשים; לקצץ בחצי נקודת הזיכוי שהיתה להן.

או שתאשרו לנשים העובדות זיכוי ממס על מעונות לילדים, מה שלא קיים ולא עובר, או שתאשרו לנו
-- --

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

החוק הזה בא להשוות בין גברים לנשים. זה חוק שוויוני לגמרי.

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת יעל דיין, המשך בסיבוב הבא. יש לך, ברוך השם, עוד הרבה סיבובים.

יעל דיין (העבודה):

בסדר, אבל מותר לי לסיים את המשפט?

הי"ר ד' תיכון:

כן, כן.

יעל דיין (העבודה):

אני לא רק מוחה, אני חושבת שיצרפּו אלי נשים מכל המפלגות ומכל הצדדים למחות על הניצול המחפיר הזה של המעמד הכלכלי של הנשים, כדי להטיל עליהן מה שלא מטילים על שכבות ומגזרים אחרים.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת יעל דיין, אני מציע לך לקרוא את התזכיר של סמדר אלחנני, כלכלנית ועדת הכספים, בנושא הזה. היא בוודאי לא חשודה כמי שלא מבינה או לא מגינה על ענייני הנשים.

יעל דיין (העבודה):

אני קראתי.

הי"ר ד' תיכון:

יש בעיה, חצי הנקודה ניתנה בטעות ובלחץ ההמון הסוער.

יעל דיין (העבודה):

גם משרד הדתות קיבל בטעות – – –

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל אני לא מדבר על כך עכשיו. אנחנו עסקנו בחצי נקודת הזיכוי.

תודה לחברת הכנסת יעל דיין. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הייתי רוצה להתייחס בהערה אולי ארוכה קצת לעניין הזה של חוק ההסדרים.

העניין של חוק ההסדרים עולה מדי פעם, כפי שאמרו כאן חברי קודם. יש רתיעה טבעית של חלק גדול מחברי הכנסת מהסגנון הזה של העברת התקציב. אני רוצה דווקא לדבר בזכות הרעיון ולא בגנותו.

אני לא מעלה על דעתי שאפשר יהיה להעביר תקציב מדינה שתהיה בו יומרה לראייה כוללת, בלי שלעניין הזה תיגרר סדרה של חוקים. התקציב משקף מדיניות לאומית כלכלית כוללת – אגב, לא רק כלכלית; קודם כול פוליטית, ואלה סדרי עדיפויות שכבר דובר עליהם וכן הלאה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל כל חוק יש לו השפעה על התקציב.

שבח וייס (העבודה):

כן, בוודאי.

אני זוכר, שב-1985, כשיצחק מודעי, שר האוצר בממשלתו המוצלחת מאוד של שמעון פרס בשנים 1984-1986, עם ראש הממשלה שמעון פרס עשו יחד פעולה חשובה מאוד – באותה עת, באותה תקופה התגלגל הרעיון, ולא במקרה. אני מכיר את האדיקות של ראשי ועדות הכנסת פן ייגעו במסכת הסמכויות שלהם. אני כל פעם מתפעם מחדש, בהיותי כבר חבר כנסת ותיק, מן התחושה שהם גם בעלי ניסיון. הם הפכו לראשי ועדות, כעבור שבוע הם כבר בני-סמכא, הם כבר המבינים הגדולים ביותר בעניין, ולכן איך יעז מישור אחר בקלות דעת, מישור שלא מבין ולא כלום בשום דבר, לטפל בחוקים האלה? זה סגנון ההתנגדות.

אל מול זה יש סגנון של פרלמנט בלתי חשוב בעולם, חסר כל חשיבות, פרלמנט חדש מאוד, של C מדינה שהתרבות הדמוקרטית שלה עוד חלשה מאוד, וכוונתי לאנגליה, ששם בכלל כל הוועדות הן, כולם מבינים אותו דבר, וזה הדבר הנכון. כל חבר שנכנס לפרלמנט מבין בערך אותו דבר בכל A, B, דבר, והוא מבין. הוא מבין איך להבין.

באסכולה הזאת, משום שזה לא עניין של אופוזיציה וקואליציה, אלא זה מתחלף כך, השקפה מול חוק ההסדרים, הרגשתי היא, שמי שירצה להחזיר את כל העניין של חוק ההסדרים למצב שבו כל ועדה בפרלמנט תעסוק בכל קטע, כלומר, לגייס את כל הכנסת, על כל ועדותיה, לדיון על התקציב – יצטרך לערוך שינוי קל בחוק, הקובע שתקציב יוגש ויונח על שולחן הכנסת לא חודשיים לפני אישורו – ואגב, זה חוק שלי, שבתקופת השר ארידור, בתיאום בינינו, העברנו אותו – אלא ארבעה חודשים קודם לכן. תביאו את זה בחשבון.

היו"ר ד' תיכון:

אולי צריך להקים ועדה לענייני תקציב?

שבח וייס (העבודה):

דבר שני: לפני כעשר שנים, כשאברהם שפירא היה יושב-ראש ועדת הכספים, אני העליתי הצעה פורמלית לפיצול בין ועדת התקציב לוועדת כספים, והיה דיון ארוך סביב ההצעה הזו בשלושה סיבובים, בוועדת הכנסת ואולי גם בוועדת הכספים. בסופו של דבר היא לא התקבלה. אני מוכרח לומר שהיא לא התקבלה בנימוק סביר. הייתי אומר שהיא לא התקבלה קודם כול מתוך כך שאין לנו די חברי כנסת. יש לנו כאן בעיה אמיתית לגבי כל החלוקה לוועדות.

מכיוון שאנחנו מראש ומזמן, לפני הרבה מאוד שנים, החלטנו שכל ועדה פרלמנטרית צריכה לייצג פחות-או-יותר את הכנסת והיא צריכה להיות מין בבואה, אספקלריה, של ההרכב של הכנסת, ברגע שאתה רוצה לתת ייצוג לסיעה קטנטונת של שניים-שלושה חברים כמעט בכל ועדה, אתה משכפל את זה בפרופורציות שגורמות לכך שוועדות מתקרבות ל-20 חברי כנסת, ל-17, ל-15. זה מכביד מאוד עלינו, כי לו יכולנו לעשות חלוקה אחרת, ברוב הוועדות הפרלמנטריות היה די בכך שיהיו שלושה-ארבעה חברי כנסת. זו השיטה האמריקנית. שם יש יותר, כי יש יותר מה לחלק. ואז אפשר היה באמת לעבוד על ועדות התמחות, ברמת התמחות הרבה יותר גבוהה. זה בלתי אפשרי.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — בחוק הנורבגי.

שבח וייס (העבודה):

יכול להיות. אני לא נכנס פה לעניין, אבל יכול להיות. סביב החוק הנורבגי יש השקפות שונות, וגם אין לי עכשיו פנאי לעסוק בו.

יש לנו כאן בעיה. אני אומר לכל החברים שרוצים לעשות את הרפורמה להביא בחשבון גם את האפשרות שהזכיר כאן יושב-ראש הכנסת, יכול להיות שבסופו של דבר היא תיתן לנו תהליך מוצלח יותר של אישור התקציב, אבל לא לפסול מראש את הכורח, תוך כדי דיון בתקציב, לגעת בכך וכך חוקים, כשכל ממשלה תפעל על-פי סדר העדיפויות שלה, ולא לראות בזה פגיעה בפרלמנט. יש פה סוג של העדפה של ועדה אחת על פני ועדות אחרות, וזה לא דבר זר בפרלמנטים אחרים, ואני אומר את זה גם לגבי פולחן הוועדות. זה דבר נחמד שהתפתח פה, אבל כל חבר כנסת הוא בפוטנציה רב-ועדתי ויש לו כשרונות זהים לכשרונות של כל חבר בוועדה אחרת, אם יש לו, ואם אין לו – לא חשוב באיזו ועדה הוא יושב. ההנחה היא שיש לו.

לגופו של התקציב, אני חושב שהוויכוח המרכזי בינינו לבין הממשלה הוא באמת ויכוח בדברים הגדולים. מתפתח כאן ריטואל. מכיוון שכל כך הרבה חברי כנסת משתמשים לעניינם בבמה הזאת בדיון על התקציב – וגם זה צריך בדיקה – הרי שאנחנו כאופוזיציה עושים מה שעשו האופוזיציות הקודמות ומה שאנחנו עשינו כאופוזיציה, כשהיינו באופוזיציה, ולהיפך בשנים האחרונות: תיקונים והשלמות.

הוויכוח על תקציב הוא ברמה העקרונית ביותר. הוויכוח הוא האם היישובים ביהודה ובשומרון צריכים לזכות בעדיפות כזאת או אחרת, וזה נגזר מאידיאולוגיה, ועל זה הלכנו לבחירות ועל זה צריך להיאבק כאן ואת זה צריך להשמיע כאן, וכשמישהו קם ומעיר ואומר: מה אתם רוצים, על זה הלכנו לבחירות, אנחנו נגיד לו: נכון, ואנחנו הלכנו על בחירות מכיוון הפוך, ותבחנו אותם ותבחנו אותנו. כל העיסוק הזה בתיקונים ובהשלמות נראה לי כעיסוק שמתאים לסדר-יום רגיל שלנו, ולא לדיון על תקציב, שהוא עניין מרכזי מאוד.

הערה אחרונה: רעיון לחיסכון. הלוואי שבתוך חמש, שבע או 18 שנים כל ממשלה שתקום כאן תבדוק את האפשרות הזאת. המינהל הממלכתי והציבורי במדינת ישראל הוא עדיין מינהל ניא-פיאודלי. יש בו אין סוף כפילויות. אנחנו כבר הסתגלנו לרעיון ולא נוגעים בקדושת הכפילויות, המרובעויות והמשולשויות, והולכת אנרגיה כספית לאומית אדירה על כך.

אני הבאתי כאן בעבר שתיים-שלוש דוגמאות. נכה, שיש לו בארץ הרבה סיוע ממלכתי, אדוני היושב-ראש, אם הוא נפגע בתאונת עבודה או בדרך לעבודה, ועדה של המוסד לביטוח לאומי קובעת את רמת נכותו, אחר כך הוא הולך לוועדה של משרד הבריאות שקובעת את רמת זכאותו לרכב, אחר כך הוא הולך לוועדה רפואית של משרד התחבורה שתקבע אם הוא זכאי להגה-כוח, ובשלוש הוועדות אותם רופאים עושים אותן חלטורות, כי לפעמים יש מומחה לעצבים, למשל, הוא מוזמן בערב, ואתה לפעמים פוגש אותו בכמה ועדות. אני מקווה שאותו רופא לא נותן איכויות שונות, מתוך שכחה.

רשויות מקומיות – אני יודע שזה אל-געת. חבר הכנסת לנקרי, אולי אני באמת אסיים במשפט הזה, כי מפאת "גריפתי" אני לא יודע אם אשוב עוד לדבר. אתה יודע בוודאי, כאיש השלטון המקומי, ואני אביא דווקא את הדוגמה של חיפה, סביבתי, מדינת חיפה, דוכסות נשר, נסיכות טירה, אמירות קריית-ים, ערים מקסימות, ראשי ערים נפלאים, פריחה ושגשוג. איש לא העלה על הדעת, במשך קרוב ל-50 שנה של קיום מדינת ישראל, לשקול איזה שיקול של ארגון אורבני של השלטון המקומי בארץ. יש לנו כל כך הרבה רשויות מקומיות. יש פה בזבז אדיר. זה לא פוליטי; זה פוליטי, אבל לאו דווקא על-פי התפלגות לקואליציה-אופוזיציה. רעיון למחשבה ל-20 השנים הקרובות לגבי חיסכון בכספי ציבור. תודה רבה לך.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת נסים זוילי, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס בדברי לשלושה נושאים.

הנושא הראשון הוא נוהל הדיון. אדוני היושב-ראש, יכול להיות ששווה לשקול לקראת השנה הבאה, שבכל חודש דצמבר, במקום שנקיים ריטואל קבוע של דיונים כפי שהם מתקיימים היום, כל אחד ממשרדי הממשלה יזכה לדיון משלו, כשהשר יעמוד בפני הכנסת, יציג את המשרד שלו, יציג את העדיפויות שלו, יציג את התקציב, ובאותו יום יתקיים דיון סיעתי של ארבע שעות על המשרד, לא

כשמנסים להתחרות זה בזה בכניסה לתוך הלילה. פעם יקיימו דיון על משרד השיכון, אחר כך – על משרד הביטחון, אחר כך – על משרד החינוך, ואז אתה מאפשר לכל אחד מהמשרדים גם להציג את התקציב שלו וגם להציג את העדיפויות וגם מאפשר לכנסת להתייחס לנושא שעל סדר-היום. בדיון כזה, שיכול להימשך – – –

היו"ר ד' תיכון:

– זה היה קיים –

נסים זילי (העבודה):

יכול להיות שכדאי לחזור לזה.

היו"ר ד' תיכון:

– – אלא שבגלל העומס בוטל העניין.

נסים זילי (העבודה):

אם מתחילים להכניס את הנוהל שחודש דצמבר מרוכז סביב דיון בתקציב, ואז אתה יודע שביום זמן – אתה יודע שהסיעה ארבעי יש דיון על משרד הביטחון, וזה דיון סיעתי, שבו לכל סיעה יש תעמיד את מיטב האנשים שלה לדיון הזה, יהיה ויכוח ענייני על התקציב של המשרד הזה ועל המשרד. אני לא יודע אם זה עניין של הצעת חוק, של שינוי נוהל או של שינוי התקנון, אבל אני בהחלט חושב ששווה לשקול את זה, אם התחושה היא שהדיון כאן הוא דיון שמפספס את המטרה שלו.

דבר שני שאני רוצה להתייחס אליו: ראש הממשלה הוא עכשיו בדרך למחסום ארז, ושם אני מקווה שסוף סוף יגיע לקצו מחול השדים סביב הסכם חברון והמשך כל התהליך בינינו לבין הפלשתינים.

אנחנו מתעלמים מכך, שלכל דחייה או לכל מהלך שמתעכב יש מחיר כלכלי. כל יצירת אווירה שונה בתוך מדינת ישראל, במערכת היחסים בינינו לבין הערבים, מתיחות בגבול הצפון, מתיחות עם סוריה, אי-התקדמות בתהליך עם הפלשתינים – לכל אחד מהמהלכים המדיניים האלה יש מחיר כלכלי.

המחיר הכלכלי אינו נמדד במיליונים, שאנחנו מתווכחים על 10 מיליון לפה או לשם. הוא נמדד במאות מיליוני שקלים ובמיליארדים, שלמשל מערכת הביטחון היום תובעת להוסיף לתקציב שלה, משום שהיא קבעה שהשתנה משהו בחצי השנה האחרונה, ואנחנו צריכים להיערך למצבים שלפני חצי שנה חשבנו שהם כבר לא יחזרו למזרח התיכון. זה אומר שהממשלה צריכה להיות ערה, שלכל אחד

מהמהלכים הפוליטיים שלה, לכל התקדמות או אי-התקדמות, נסיגה או עצירה בתהליך השלום, יש מחיר כלכלי, כשהמחיר הזה נמדד במאות מיליונים, במיליארדים. אנחנו צריכים להבין זאת.

אנחנו מתווכחים על קצבת ילד או על חצי נקודה לאשה עובדת בזמן שכל עצירה או התקדמות בתהליך יש לה משקל כלכלי הרבה מעבר לזה. אני מאוד מקווה שהיום יגיעו לסיכום. אני מקווה שבישיבה בין ערפאת לבין ראש ממשלת ישראל יגיעו לסיכום – – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

דבר אחד הוא, האם הסיכום יש לו שיקול כלכלי בלבד.

נסים זוילי (העבודה):

לא.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

דבר שני, האם הפיגועים ו"ענבי זעם" לא היה להם שיקול כלכלי?

נסים זוילי (העבודה):

בוודאי.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא בהכרח, אבל מה הבסיס – – –

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אני לוקח את הבקשות של מערכת הביטחון אחרי ששינו את ההערכה שלהם לגבי סיכויי המלחמה עם סוריה והצורך בהיערכות. אני לוקח רק את המרכיב הזה. אני מעריך שהרמטכ"ל או שר הביטחון מכירים את המצב הכלכלי של מדינת ישראל, והשר אינו מגיש תביעות כספיות משום שפתאום הוא קם בבוקר והגיע למסקנה שצריך להגיש, אלא הוא מגיע למסקנה שיש חוסר בהיערכות נכונה מבחינה צבאית, והוא בא ואומר: אנחנו צריכים עוד 2 מיליארדי שקל בתקציב 1997. 2 מיליארדי שקל הם שליש ממה שהממשלה קיצצה והיתה חייבת לקצץ – אני לא מתווכח

בכלל – כדי להיערך למצב שאולי היה אפשר להימנע ממנו. אבל, המצב הזה לא היה קיים לפני חצי שנה. אולי במדיניות שונה ובגישה אחרת להסכמים הפוליטיים בינינו לבין הערבים ניתן היה להימנע מהידרדרות למצבים שיש להם עלויות כלכליות שמשפיעות על כל אחד מאזרחי מדינת ישראל. היום, אם הצבא יבוא ויאמר, שהוא צריך עוד 2 מיליארדי שקל להיערכות מול האיום הסורי, אני אתמוך בתביעתו. אני אתמוך בזה. אני רק אשאל שאלות, מדוע הגענו למצב הזה. גם אתה צריך לשאול את עצמך את השאלה הזאת – האם ניתן היה להימנע מלהגיע למצב כזה? לפי תחושתנו, ניתן היה.

עכשיו, אני רוצה להתייחס לנושא חוק עידוד השקעות הון. אני לוקח כדוגמה את החקלאות, או דוגמה יותר ספציפית – את ענף הפרחים. אנחנו מסתכלים על מדיניות שאני לא מצליח להבין אותה. ענף הפרחים, ענף שאני מכיר היטב, הוא ענף שמתפתח ומתקדם בצעדי ענק. גם יושב-ראש הכנסת, נדמה לי, מכיר את הענף הזה מקרוב, וגם יש לו גישה חיובית אליו.

תראו בפני מה אנחנו עומדים: אנחנו יודעים שכדי שהענף הזה יוכל להמשיך להתפתח אנחנו עומדים במשוואה מאוד קשה – עבודה או הון. יש לנו אינטרס לאומי לצמצם את היקף עבודת זרים במשק הישראלי. התחליף לעבודת זרים במשק הישראלי הוא השקעה בהון. היום ניתן לקנות מערך אריזה לוורדים שהעלות שלו היא 100,000 דולר. מושבניק משחר אינו יכול להשקיע 100,000 דולר. כשהוא אינו מסוגל להשקיע את 100,000 הדולרים האלה, מה הוא עושה? הוא מייבא עוד חמישה פועלים תאילנדים, והוא בא לשר העבודה והרווחה ואומר לו: אדוני היקר, או שאני מפסיק לייצא במיליון שקל בשנה, או שאתם מאפשרים לי לקיים את המשק שלי על עבודה תאילנדית. כי פלשתינים זה לא בטוח, ומי שלא יודע, ורד לא יכול לעמוד בחממה מעבר ל-24 שעות אחרי שהוא נפתח. אז אנחנו עוצרים לו את עבודת הזרים.

עכשיו מתחילים להקשות עליה. רוצים להעלות את עלות העבודה של התאילנדים ב-40% כמעט בלי להביא בחשבון מה המשמעות על המשק אם מקבלים את כל ההמלצות של הוועדות החדשות. גם מצמצמים את אפשרות העבודה וגם אין מאפשרים השקעת הון. כי אם אתה מוריד את המענק מהאפשרות של התפתחות בענף הזה, אתה מוריד אותו למצב שהוא בלתי אפשרי.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

עכשיו, בהצעות החדשות?

נסים זילי (העבודה):

כן. כי אם אנחנו לוקחים, למשל, דונם ורדים, ההשקעה בדונם ורדים היא 50,000 דולר. ההשקעה בהולנד באותו דונם ורדים היא סכום, טיפה יותר גדול מזה, כשהטבות שמקבל אותו חקלאי בהולנד כדי לגדל ורדים הן הטבות שאנחנו בכלל לא יכולים לחלום עליהן. למשל, הוא מקבל שם אנרגיה חינם. נותנים לו את הגז חינם כדי לחמם. הוא גם מקבל החזר מס לעשרות שנים.

אתה בא ואומר לאותו חקלאי: אני עכשיו מפיל עליך שני תיקים – מצד אחד, אני מייקר לך את העבודה השכירה, אני לא יודע בכמה אחוזים, ומצד שני, אני לא מאפשר לך להחליף את העבודה

הזאת בהשקעות הון. כי אם אני רוצה להגיע מ-200,000 ורדים לדונם ל-300,000 ורדים, אני צריך להכניס שכלולים.

יונה יהב (העבודה):

מאין אתה יודע את זה? מאין אתה מומחה כזה בחקלאות?

נסים זוילי (העבודה):

אני המומחה בחקלאות.

אנחנו צריכים להשקיע ויכולים להשקיע סכומים שבעצם מגדילים מאוד את ההכנסה לדונם. אבל היום, כשאני יושב עם חקלאים מהענף הזה ברור לי לחלוטין: ההשקעות בחקלאות תרדנה בצורה דרסטית, דבר שיפגע במשק, דבר שיפגע ביצוא, ואני חושש מאוד, שעוד כמה מאות מושבניקים יהפכו להיות מובטלים או יהפכו להיות סוחרים. אם זה מקצוע שתורם יותר למדינה, זה מה שיקרה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת יונה יהב, בבקשה.

חבר הכנסת זוילי, זו הדילמה שעומדת גם בפני ענף הבנייה: תיעוש מול עובדים זרים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מה עשו בתיעוש בענף הבנייה?

נסים זוילי (העבודה):

שום דבר.

היו"ר ד' תיכון:

גם בחקלאות לא עשו, כי זה יותר זול. אבל נשלם על כך בעתיד. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זוילי, כאשר אתה מדבר על תאילנדים, אתה אומר שאם היו פועלים ישראלים אתה מעדיף אותם.

נסים זוילי (העבודה):

לא, אני מעדיף השקעת הון בכל מקרה.

היו"ר ד' תיכון:

הוא רוצה למכר את הכול. החוק לעידוד השקעות הון צריך לעשות זאת. אבל כל עוד לא החליטו מה עדיף – פועלים זרים על פני השקעות – המשק ישלם.

נסים זוילי (העבודה):

ברגע שמצמצמים את חוק עידוד השקעות הון החליטו שעדיפים פועלים זרים.

היו"ר ד' תיכון:

נכון. אבל עוד לא החליטו. יחליטו בעוד כמה ימים. בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני יושב פה כבר שעות מספר ומאזין לדיון, וכחבר כנסת חדש אני די תמה על סדרי הדיון כאן. אומנם זה מאוד מחמיא, שחברי כנסת שלא תמיד מצליחים להגיע לדוכן הזה ולומר את דברם ולהביע את עמדתם, יש להם הזדמנות פז להכניס כל מיני הסתייגויות מצחיקות ונלוזות אפילו לספר התקציב ולקבל רשות דיבור כאן מעל הבמה הזו. אבל, אני פונה אליך, אדוני היושב-ראש, כמי שהכניס חידושים לא מעטים בבניין הזה, כדי שתחשוב, כיצד אנחנו הופכים את ה"גנרל דבטה" הזה למשהו הרבה יותר רציני, כיאה לתקציב המדינה, שאמור בעצם להיות התשתית האידיאולוגית של ניהול המדינה בשנה הקרובה.

היו"ר ד' תיכון:

למה? זו תוכנית העבודה של הממשלה.

יונה יהב (העבודה):

זו תוכנית העבודה, שאני מקווה שהיא אמורה להיות מושתתת על איזו תפיסת עולם. על כך אני אדבר באותן עשר דקות שמוקנות לי. אבל, אני בהחלט אינני חושב שזה יאה, שאנחנו נעלה כאן שלושה ימים במשך 36 שעות, וכל אחד יאמר את אשר עם לבו, ולא תמיד כל כך בהקשר של הנושא שעומד כאן לדיון. בהחלט יש מקום גם לשינוי, ואני זורק את הכפפה לכיוון שלך, אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי, כמי שמכניס פה חידושים לא מעטים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

בוא נוותר על כל ההסתייגויות ונלך.

יונה יהב (העבודה):

זה לא עניין של הסתייגויות. לכל אחד ולכל הפרמטרים האידיאולוגיים המיוצגים בבית הזה יש בהחלט מה להגיד, אבל צריך להגיד את הדברים באופן אחר. זו דעתי כחדש כאן, וסליחה אם פגעתי במישהו.

בעוד כ-20 דקות אמור ראש הממשלה שלנו להיפגש עם יושב-ראש הרשות הפלשתינית. מספסלי האופוזיציה אני שולח לו ברכת חזק ואמץ. אני מקווה שהוא יחזור משם עם הסכם שיוריד מאתנו את הלחץ הפנימי, יוריד מאתנו את הלחץ החיצוני, וישפיע השפעה קרדינלית על ניהול נכון של הכלכלה הישראלית הפנימית.

אני מאוד מקווה, שהריטואל שהיינו עדים לו מבחינה מדינית בחודשים האחרונים, אשר מזמז ובזבז את כל הנכסים המדיניים הבין-לאומיים שהשגנו בארבע שנות השלטון של המנוח יצחק רבין ויידל לחיים ארוכים שמעון פרס, בזבזו לריק. אני מקווה שהיום יהיה סוף לתהליך הנלוז הזה. אני מחזק את ידי ראש הממשלה, כמי שלא הצביע עבור הממשלה הנוכחית, דווקא אני קורא לחברי ולאחרים לחזק את ידיו, שהתהליך הזה יסתיים ונצא לדרך עם הרבה הרבה תקווה.

כשאנחנו מדברים על התקציב ועל אישורו כאן ועל חוק הסדרים במשק המדינה, וכבר נאמר רבות ב-30 וכמה השעות האחרונות, נראה לי שהממשלה הזאת לא העמידה שום תשתית אידיאולוגית ושום תפיסת עולם משמעותית שמעמידה את הפרט לעיניה כשהיא באה היום לבקש את אישורה של הכנסת לצעדים הכלכליים ולתוכנית העבודה הכלכלית, כפי שהיושב-ראש כינה זאת.

אנחנו רואים היום שעדיין קיים אלמנט מרכזי במערכת הכלכלית של המדינה שמתעתע בממשלה ועושה אותה לצחוק ולקלס, ועושה רושם, כפי שאומרים הבדחנים של "גלי צה"ל" דווקא בשידור

הבוקר, נראה שהוא נהנה לעשות זאת – והוא נגיד בנק ישראל. בהודעה שמסר אתמול נגיד בנק ישראל – הוריד את הריבית ב-0.5%, ואנחנו צפינו ליותר.

הריבית החריגה שמשלם האיש הקטן בחשבון הבנק שלו היא עדיין רצחנית. אף אחד ממעצבי המדיניות הכלכלית של המדינה לא מביא בחשבון את האיש הפשוט הזה. לא מביאים בחשבון את העובדה, שהריבית הקיימת היום במשק הישראלי אומנם מכניסה מיליארדי דולרים לקופות, אבל היא עושה זאת באופן מאוד מאוד זמני. הכספים שבאים מבחוץ, מכיוון שהריבית כאן אטרקטיבית, מתועלים רק לצורכי הפקת רווחים ספקולטיביים. הם לא מופנים לאפיקי השקעה ופיתוח המדינה הזאת, לפיתוח ולהתעצמות שיש בהם גם העדר אבטלה.

לכן אני חוזר ומציע מעל במה זו, נוכח התעתועים שאנחנו עדים להם מאז כינונה של הממשלה הזאת בקביעת גובה הריבית במשק על-ידי הנגיד, אנחנו חייבים לחשוב על כך שתופקע הסמכות הזאת מידי אדם זה כיחיד, עם כל החשיבות, הכבוד והיקר שאני מייחס לתפקיד שהוא ממלא, ולהעביר את הסמכות לקביעת הריבית במשק לידי הוועדה המייעצת שעובדת לצדו.

אין זאת אומרת שאנחנו מוציאים את הנגיד מהתמונה. אין זאת אומרת שאנחנו מדיחים אותו מתפקידו, אם כי אני בטוח שאם זה אכן ייעשה הוא עצמו אולי יסיק מסקנות, כי יכולת ההשפעה שלו תקטן. אנחנו צריכים להעביר את אחת הסמכויות החשובות ורבות ההשפעה ביותר במשק הישראלי לקבוצה הרבה יותר רחבה של אנשים, שבוודאי מביאים בחשבון השיקולים שלהם פרמטרים מעבר להורדת האינפלציה.

אני מחזיר את הבית למה שאמר מעל במה זו פרופסור שלמה בן-עמי אתמול בלילה, שהזמן שבו האינפלציה במדינת ישראל היתה אינפלציה אירופית היה בשנת 1966, בזמן המיתון, והרי אתם יודעים כמה מאות אלפי עובדים יצאו אז ממעגל העבודה במשק וכמה מאות אלפי ישראלים, במיוחד צעירים בוגרי יחידות ואחרים, ירדו מהארץ ולא שבו אליה עוד.

אני חוזר ומדגיש, בתוכנית הכלכלית שהוצעה על-ידי הממשלה הזאת אני לא מוצא שום אידיאולוגיה שמעלה את הפרט לרמה של התייחסות אמיתית אליו.

עדיין הגמלאים, עם כל דאבון הלב, הם בני הערובה של אוצר המדינה. אומנם הלחץ הציבורי צלח, אומנם הממשלה ויתרה על חלק מהגזירות הכלכליות כלפי הגמלאים, ויתרה עליהן וביטלה אותן. אבל חלק מהקונסציות שחוק הגמלאים בכנסת השלוש-עשרה העניק לגמלאים יינתנו להם על-פי צווים ולא באמצעות החוק. מה זאת אומרת? אני לא בטוח שקהל ישראל שצופה בנו כולו מבין את המשמעות. אומנם מבחינה פיסית הגמלאי יקבל את ההנחה, אבל אם עושים את זה באמצעות צווים ולא בחוק, זה יוצר גמישות עצומה בידי הממשלה לוותר על החוק הזה.

יוסי כץ (העבודה):

סליחה, חבר הכנסת יחב. אני רוצה לחדד את הדברים. גמלאי לא יקבל אותה הנחה אם יש לו מעל הכנסה מסוימת. היום כל הגמלאים מקבלים הנחה בשיעור 50% בחוק. לפי התקנות, רק גמלאי שמקבל הבטחת הכנסה, כ-200,000 מתוך 600,000 הגמלאים, רק אלה יקבלו הנחה.

היו"ר ד' תיכון:

גם התקנה הזאת חייבת באישור ועדה של הכנסת, ועדת העבודה והרווחה או ועדת הכספים.

יונה יהב (העבודה):

לתקנה יש משמעות פיסית פחותה מאשר לחוק.

היו"ר ד' תיכון:

יש לה משמעות היקפית פחותה.

יונה יהב (העבודה):

אני מודה לחבר הכנסת יוסי כץ על ההבהרה, שהיתה חשובה ביותר, והיא רק מחזקת ומאששת את הסכנה שעליה אני מתריע, שהממשלה בהחלט עדיין נמצאת על הנתיב של ביטול חוק הגמלאים. היא עושה את זה היום בדרך הרבה יותר סולידית באמצעות התקנות והצווים, אבל חכו לבאות. בשנה הבאה, המוני בית ישראל הגמלאים, צפו לכך שהממשלה תגזור את הגזירות, הדרך תהיה הרבה יותר נוחה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, ואחריו – חבר הכנסת איתן כבל. בבקשה.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת יהב, שעניין הריבית הוא ירושה גם מהממשלה הקודמת. זה לא התחיל עם חילופי השלטון, זה נמשך, אבל הבעיה היתה גם בימי הממשלה הקודמת. אנא עיין בהצעת חוק של גדליה גל ודן תיכון.

יונה יהב (העבודה):

אני חוזר על מה שאמר חבר הכנסת פורז: אם אנחנו עשינו שגיאות, אתם לא צריכים לחזור עליהן.

היו"ר ד' תיכון:

תתפלא. הפקידים עושים את הכול, לא השרים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנצל את היותרך אתנו – – –

היו"ר ד' תיכון:

סליחה. אומרים לי כאן שמשעה 09:00 יום חדש, ולמען הפרוטוקול צריך להכריז שבשעה 09:00 נפתח יום הדיונים השני. בשעה 09:00 דיבר חבר הכנסת בן-אליעזר.

עכשיו אומרים לי שאין כאן שר. אני חוזר ומודיע מהבוקר. אין גם נציגות למשרד האוצר, ולא היה כדבר הזה. או שהפקידים כל כך עסוקים או שהם התייאשו מהתקציב. אני לא מבין מה קורה כאן. הרי מישוהו יצטרך להשיב למתדיינים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ברשותך, אולי תוכל להכריז על שתיים-שלוש דקות הפסקה.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אנחנו נקרא. הם נמצאים בבניין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אין כאן נציג של ממשלה. זה תקציב ראשון של הממשלה הזאת, זה אמור להיות תקציב חגיגי.

היו"ר ד' תיכון:

השר התורן הוא השר דן מרידור. תמשיך ובתוך כמה דקות נראה מה קורה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חייב לומר שחסרה לי ביומיים האלה של הדיונים דמותו של חבר הכנסת דן תיכון, האופוזיציונר שהיה מומחה בתקיפת הקואליציה כאופוזיציונר מבריק וכלכלי. אדוני היושב-ראש, אילו אתה היית עכשיו מנהל ועומד מעל דוכן העדים – אני כבר רגיל – מעל דוכן הנואמים, האם היית אתה נותן לדיון הזה להימשך כפי שהוא? אני בטוח, שהיית מוצא את הסיבות האמיתיות והתקנוניות למה לא להמשיך דיון לממשלה, שלמעשה התקציב הזה לא בדיוק בראש מעייניה כפי שבא לידי ביטוי באי-נוכחות של חברים רבים בקואליציה, באי-נוכחות של שר או סגן שר בממשלת ישראל. אז, תאפשר, ברשותך, אותה ההפסקה הנדרשת. אני בטוח שאתה היית עומד על דעתך, ואני בטוח שהיושב-ראש היה נענה לבקשתך. אם אפשר.

היו"ר ד' תיכון:

אני מוכרח לומר לך, שאני עוקב אחר הדיון במשך שעות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני יודע.

היו"ר ד' תיכון:

עד לפני כמה דקות ישבו כאן השר הנגבי והשר יהושע מצא, ולפניו היה השר יצחק לוי. בעוד כמה דקות יופיע השר. אם הוא לא יופיע – יופסק הדיון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה יודע מה? בעצם, מפאת כבודך, ואני רוחש לך כבוד רב, אני רוצה להתייחס אליך גם כאל יושב-ראש הישיבה וגם כאל יושב-ראש הכנסת, ואין לי ספק שאם לא היית באחד משני התפקידים האלה אולי היית שר כלכלי בכיר. אז אני אומר את דברי.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

הוא אמר, שאם תוך כמה דקות הם לא יגיעו, הוא יפסיק את הישיבה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. מהבחינה הזו, זה בסדר. בכל מקרה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, אין לי ספק – – –

היו"ר ד' תיכון:

הנה, אומרים לי, ששר ייכנס תוך שניות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק, כפי שטענתי, שהתקציב הזה הוא התקציב הראשון של ממשלת ישראל הנוכחית. והנה, כבר אתמול בלילה נאלץ עם ישראל, על מיליון ורבע מכוניותיו, לשלם אותו חיסרון תקציבי שבא לידי ביטוי בפשרה החברתית.

היו"ר ד' תיכון:

הנה, אתה רואה: אם יש צדק, יופע מייד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – – שאני מעריך ומוקיר, אז אין בכלל בעיה. לצורך העניין הזה, אני חייב לומר, שהממשלה הזו READ שברה את הקוד הרגיל שלה. ראש הממשלה אמר, ויכול לאשר זאת שר המשפטים צחי הנגבי: : לא יהיו מסים. כל כלכלן מתחיל, ובוודאי כלכלנים טובים כיושב-ראש הישיבה ויושב-ראש MY LIPS הכנסת, יוכל לומר לך, אדוני השר, שבימים האחרונים הועלו, למעשה, מסים בעקיפין. לכן, אותה לא יהיו מסים נוספים – לא עומדת במבחן המציאות. READ MY LIPS אמירה שאמר ראש הממשלה –

אם תשאל אותי כאופוזיציונר האם נכון להעלות מסים בצורה כזו, אני חייב להודות על האמת: היה צריך להעלות מסים. אם המטרה היתה לפתור בעיות חברתיות בהטלת מס על בריאות, בנושא הזה של קצבאות ילדים, או שהאלטרנטיבה היתה להעלות את המס על סיגריות – אני מעדיף להעלות את המס על סיגריות. אני לא מוכן לבוא ולומר מה היתה עושה ממשלה אחרת. ממשלה אחרת היתה מקצצת בתקציב. ממשלה אחרת היתה באה ואומרת: צריך להעלות מסים. אם אנחנו מצפים לאלמנט של הגינות, לרבות בתחום הכלכלי-החברתי, המתווה שנעשה בתקציב הנוכחי הוא, פחות או יותר, המתווה שהיה נעשה על-ידי כל ממשלה – ביותר קשיים או בפחות קשיים. אבל זו האמת נכון לעכשיו.

אך הבעיה היא אחרת: האם אותם גמלאים, האם אותן משפחות ברוכות ילדים, האם אותם אנשים ובסופו של דבר התוצאה READ MY LIPS שבחרו בהם ייתנו אמון בדבריהם? זו השאלה. מי שאמר היתה שבירת אותה אמירה – האם זה מוביל לאמון ולאמינות שלכם בעיני הציבור, שמרביתו בחר בכם? אולי אחת הטרגדיות של תנועת העבודה היא, שציבור אנשי השכונות ועיירות הפיתוח, שקיבל, בעיני, לא מעט בממשלה הקודמת, בחר, בסוף התהליך, בממשלת ליכוד ובביבי נתניהו. אין תסכול גדול מזה. אבל מבחינתנו צריך לבוא ולומר שהממשלה הזו עשתה מהלך קשה שהיה צריך אולי להיעשות.

אני חייב לומר משהו לגבי הנגיד. אני יודע, שבזמנו, נדמה לי, העלה חבר הכנסת דן תיכון את הנושא של מועצת נגידים. אני חושב, שהנגיד היה צריך להוריד את הריבית מעבר ל-0.5%. אני מקווה, שעם תחילת השנה הבאה, עם אישור התקציב, נגיע למצב שהוא יוריד יותר.

מעל במה זו אני רוצה לבוא ולומר למפלגה שלי, שאני חבר בה: רבותי, צריך להתייחס לתקציב בצורה עניינית ולראות במה דברים אמורים. אני לא בטוח שהתנגדות אוטומטית תוסיף לנו בעיני הציבור. אני בטוח, שכלכלנים שמכחישים במפלגת העבודה, אם בוחנים את התקציב לפרטיו, צריכים להבין שבמרבית הסעיפים ובמרבית הדברים שקוצצו היו צריכים להיות מקוצצים. אני מצטער, שאני לא נשמע אופוזיציונר קלאסי, אבל אין ברירה וצריך לומר את האמת. התקציב הזה היה גדול מדי ומנופח מדי. הבעיה היא, שבחלקו הוא נשאר מנופח, כי החלק הוא חלק מההכנסות ולא קיצוץ בהוצאות הממשלה. אבל אין ספק, שהיום צריך ללכת למהלך שמלבד שבירת האמינות של ראש הממשלה – דבר שאנחנו רגילים בו, לצערי – התקציב הזה עלה על מסלול סביר לאחר מערכת הייסורים הזו.

אני בא ומעלה נקודה נוספת: הגמלאים של אתמול – אם אתם לא תשפרו את המצב, יבואו חברי כנסת כמו חבר הכנסת יוסי כץ, שהיו ועדיין מראשי שדולת הגמלאים, ויובילו תהליך במהלך הקדנציה. חבר הכנסת יוסי כץ, אני פונה אליך. אני מבקש ממך ליזום הצעה של סדרת חוקים בתחום הגמלאים – בוא ונבחן את הממשלה הזו במהלך השנה הקרובה. האם באמת הממשלה הזו רואה בציבור הגמלאים אויב? יכול להיות מאוד שהיה פה שיקול פוליטי. ידוע שדווקא ציבור הגמלאים, רובו מצביע, הצביע, למפלגת העבודה, והוא יצביע בעתיד לתנועת העבודה. האם היה פה שיקול פוליטי? נראה שכן. אני חייב לקבוע בוודאות, שמהבחינה הזו התקציב הזה הוא תקציב פוליטי.

אני גם רוצה לדעת, ואם יאמר לי שר המשפטים, אני אודה לו: מהיכן יילקח התקציב הזה להתנחלויות? מהיכן יילקח התקציב לסוגיה של מעמד א' לאזורי ההתיישבות השונים? על חשבון מי זה יבוא? האם הסממה כסף להתנחלויות ולא לעיירות הפיתוח ולשכונות חוזרת על עצמה? האם אתם באיזו צורה, במהלך השנה הקרובה, תפנו משאבים ומאמצים לאותן התנחלויות, חלקן פיקטיביות, על חשבון ערי הפיתוח, על חשבון העולים, על חשבון הצעירים, על חשבון עדות המזרח?

אלה הציבורים שבחרו בכם. חשוב שאנשים במפלגת העבודה, בתנועת העבודה, יבואו לציבור הזה ויאמרו: רבותי, עד מתי תיתנו אמון במי שבוגד באמון שלכם? עד מתי תגיעו למצב כזה, שאתם, הבוחרים הקלאסיים של תנועת הליכוד זה עשרות שנים, וכל פעם שהתנועה הזו עולה לשלטון אתם הראשונים שמשלמים מחיר? מי מעשן סיגריות? כל מחקר אומר, שמי שמעשן סיגריות זה עמך – כל מי שמחזיק את עצמו. אני יודע שאולי יאמרו: באנו לשמור על בריאותכם.

הי"ר ד' תיכון:

מאיפה לקחת את – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני, יש מחקרים שאומרים מה קורה ככל שהרמה הסוציו-אקונומית נמוכה יותר. מהבחינה הזו, הם מעשני הסיגריות.

אדוני שר האוצר, נכנסת. אני חייב לומר לך, ובהגינות מלאה, שאין לי ספק, שאם התקציב הזה יעבור – אתה שיקמת את מעמדך.

שר האוצר ד' מרידור:

תודה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מציע לאותם "חרצופים" לשנות את הבובה. ואני אומר זאת לשבחך – מה נעשה? מי שהספיד אותך טרם עת – בכללם, לפעמים, אני, בהשתלחויות – צריך לומר גם מעל במה זו, שבימים האחרונים הצלחת לבוא ולמצוא מהלכים שחלקם בעיני נכונים, אפילו אם אני אופוזיציונר. לכן, מהבחינה הזו, אני קורא לך להמשיך את התהליך, ולנו – להמשיך להיות אופוזיציונרים הגונים. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת איתן כבל, ואחריו – חבר הכנסת יוסי כץ. בבקשה.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי, חבר הכנסת אבי יחזקאל, כבר סיווג אותי בעשירונים הנמוכים. אני מעשן כבד. בסדר, אבל אני מעשן יותר כבד – – –

הי"ר ד' תיכון:

בסך הכול, הוא דואג – – –

איתן כבל (העבודה):

אני בטח בעשירון נמוך מהעשירון שלך.

דוד צוקר (מרצ):

אתה לא בעשירון העליון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת כבל, בסך הכול הממשלה אומרת לך: תעשן פחות, כדי שתחסוך בתקציב הבריאות.

אפי אושעיה (העבודה):

הממשלה דואגת – – –

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני אומר כך: זו ישיבת התקציב הראשונה שאני משתתף בה. בכל הפעמים הקודמות השתתפתי כאזרח. אני מוכרח לומר לכם, שבסופו של עניין כולנו אזרחים. לציבור שצופה בנו נדמה שיושבים ועוסקים בתקציב המדינה – יושבים שעות בחדרים אפופי עשן ועוסקים בנושאים הרי גורל, התקציב וכלכלת מדינת ישראל. אבל בסופו של עניין, בימים האחרונים אנחנו רואים מאות מיליונים – עוברים בדקות מסעיף לסעיף ועוברים מנושא לנושא. והכספים האלה: מי ישב? מי חשב? מה צריך, לא צריך? מה כן צריך? מה חשוב ומה לא חשוב?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה יותר חשוב – – –

איתן כבל (העבודה):

עם כל הכבוד לחברי, חבר הכנסת אבי יחזקאל, שכבר פרגן לממשלה ופרגן לשר האוצר, אני אומר לכם – – –

היו"ר ד' תיכון:

זה תלוי באיזה חלק של – – – אני לא מבין שלא היית.

איתן כבל (העבודה):

כן, בוודאי. הייתי בהתחלה. אבל אני מוכרח לומר, שאני בטוח שהתקציב יעבור, אבל עוד מסכת ייסורים גדולה עומדת בפני שר האוצר. צריך גם ליישם את התקציב הזה, צריך גם לחיות אתו בחיי היום-יום. אני לא רואה את הממשלה הזאת מצליחה לעמוד במשימות שהיא הציבה לעצמה. בסופו של עניין, התקציב הזה, כשאתה מסתכל עליו מלמעלה ועד למטה, הוא איננו תקציב. ראש הממשלה, ובהינף יד מעלה מסים, כשכמה ימים לפני כן הוא אמר שלא יעלו מסים; READ MY LIPS אומר: בבוקר הוא אומר: לא נפגע בגמלאים, ואחר-הצהריים הוא פוגע וחוזר בו בערב. ובתוך כל המערכת הזאת, מה עם תקציב הביטחון? אילו פתרונות ניתנו במסגרת תקציב הביטחון? עם כל הדברים האלה עוד נצטרך להתמודד. אנחנו רק מתחילים את המאבק.

עם זאת, חברות וחברים, אני רוצה לעסוק בנושא שיקום השכונות, אחד הנושאים באחד הסעיפים התקציביים שאיש לא שם לב אליו. שיקום השכונות, הסעיף הזה כמעט נמחק לגמרי. עדיף היה אולי באמת שהסעיף הזה היה נמחק. כשתקציב לשכונה עומד על 50,000 שקל או על 100,000 שקל, עדיף שלא יהיה תקציב. מי שעובר על ספר התקציב רואה בעצם שהסוף לתקציב שיקום שכונות הגיע בקדנציה הזאת. מה שהתחיל עם ממשלת בגין, כשיצאו במסע הסברה מדהים בעניין הזה, בעצם נמחק על-ידי ממשלת הליכוד, הממשלה שמבטיחה להיטיב עם העם.

אדוני היושב-ראש, כידוע לך, בתפקיד הקודם שלי עבדתי במשרד הבינוי והשיכון. שוב, אחד הנושאים שלא מייחסים לו את תשומת הלב הראויה הוא נושא התשתיות, תשתיות הכבישים. בתקופתו של שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר הצלחנו איכשהו להביא את הכבישים למה שהם היו צריכים להיות. לפני עשר שנים, חבר הכנסת רובי ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עשיתם יפה.

איתן כבל (העבודה):

אז מגיעות לנו מחמאות. עם זאת, תשתיות הן חלק מהפעילות הכלכלית הכוללת של המשק. תשתיות הן כוח מניע במשק. אם הפרויקט האדיר הזה ייעצר, והוא נעצר, מיליארדים רבים ירדו לטמיון.

לך, חבר הכנסת גפני – קראתי את "המחנה החרדי" היום. אני רואה שאתה משוחח עם שר המשפטים. מי שקורא את "המחנה החרדי" ורואה את הכותרת שאתה מופיע בה, בעצם אתה אפילו חריף יותר מכפי שאני הצלחתי להיות עכשיו.

משה גפני (יהדות התורה):

לגבי מה?

איתן כבל (העבודה):

לגבי אמינות ממשלתו של בנימין נתניהו בכל מערכת היחסים שלה עם החרדים. מי שרואה את הכותרת של "המחנה החרדי" חושב שחבר הכנסת הרב גפני הוא בעצם מהאופוזיציונרים הקשים ביותר בממשלה הזאת.

משה גפני (יהדות התורה):

ביקורת קונסטרוקטיבית.

איתן כבל (העבודה):

כן, ביקורת קונסטרוקטיבית. אפילו סעיף אחד, לפי מה שאתה אומר שם, לא מימשו. מה יהיה, קרדיט? אתה אומר – אולי בשנה הבאה יהיה יותר טוב ובבניין ירושלים ננוחם? תישאו תפילה לקדוש-ברוך-הוא, שאולי יצליח לשנות את רוע הגזירה?

הרב גפני, למה אתה הולך?

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אני פה. אני מקשיב לכל מלה.

איתן כבל (העבודה):

אתה מקבל דיווח מה לעשות לקראת התקציב, או שכבר סיכמתם?

משה גפני (יהדות התורה):

איזה סיכמנו, מה סיכמנו.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הנושא החברתי נמחק בתקציב הזה. ראש הממשלה יכול לעמוד בפני הציבור ובלהג ובלהט "למרוח" אותנו, אבל בסופו של עניין, אחרי 31 בחודש הציבור יצטרך לחיות עם מה שנקבע בתקציב. לנו יהיה קשה, גם לי יהיה קשה. משפחות שלמות, במצב הנוכחי, לא מסוגלות לסיים את החודש, ובסיטואציה של התקציב הנוכחי, מעגל המשפחות שלא תהיינה מסוגלות לסיים את החודש רק ילך ויתרחב.

זאת הממשלה שהבטיחה לציבור והבטיחה לעם לבטל את הפערים. זו הממשלה שחרתה על דגלה את נושא העמקת הפערים בחברה הישראלית. אז עומד ראש ממשלה ומספר לעם סיפורים, אם במשדרי חירום אם בכל מיני להטים אחרים.

אבל בסופו של עניין, אני מאוד מקווה, אף שאני מודה שיש בי ספקנות לא קטנה, שעדין יינתן קרדיט לממשלה הזאת. אני מקווה מאוד שכן נצליח לעלות על דרך המלך. אני לא רואה את זה כל כך מהר, ובעיקר כשראש הממשלה, שהוא הדמות המרכזית בממשלה, אי-אפשר להאמין לאף מלה שלו. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן כבל. אני מזמין את חבר הכנסת יוסי כץ. אחריו – חברת הכנסת סופה לנדבר.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאחר שחבר הכנסת יהודה לנקרי נוכח באולם, אני רוצה לומר לך דברים שאמרתי אתמול במליאה והם כווננו לאוזניך. רציתי לחזק אותך ואת חברך, חבר הכנסת שטרן מן המפד"ל, על אומץ הלב הציבורי שלכם, על הדרך שבה אתם מתייחסים למערכת היחסים בינינו לבין שכנינו הפלשתינים.

אני בהחלט רואה בזה פריצת דרך, ואני משוכנע שאתם מייצגים, בגישה שלכם, השקולה, האחראית כלפי ביטחון המדינה, לא רק כלפי השכנים שלנו – אתם מייצגים ציבור גדל והולך בקרב החברים בקואליציה הנוכחית. אני משוכנע שאט-אט צוברת הגישה הזו רוב בקרב חברי הכנסת. אני משוכנע, שאם הממשלה הזו תמשיך באמת ובתמים בתהליך השלום, תפסיק עם המדיניות של הזיגזגים

ותקדם את התהליך בצורה רצינית, יבוא יום ואכן הכנסת תידרש לקבל החלטות בכיוון שאתם הבעתם הסכמה לגביו.

אני בהחלט חושב שהממשלה מגיעה לרגע האמת. אני משוכנע, שאם היא תשתלט על הקיצונים מימין, הסיעה שלנו תיתן לה גיבוי, בתנאי שתמשיכו בתהליך בצורה עקבית, בתנאי שלא תחזרו על המשגים שהיו מנת חלקנו, משחקים של כבוד, מהלכים מוטעים ושגויים וכדומה.

מצאתי לנכון לפתוח את הנאום שלי בנושא חוק ההסדרים, וזה כבר הסיבוב הרביעי, כמדומני, במלת הערכה ועידוד כלפיכם.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודה לך.

יוסי כץ (העבודה):

עכשיו כמה מלים לשר האוצר. שר האוצר מצהיר שוב ושוב על מדיניות ליברלית. אני ישבתי אתו בוועדת החוקה שנים מספר ולמדתי שהוא, אני לא רוצה להגדיר זאת כמי שמגשים את מדיניותה של הגברת תאצ'ר, אבל ללא ספק – – –

שר האוצר ד' מרידור:

— — —

יוסי כץ (העבודה):

אליך אני מדבר, אדוני השר. — — — אבל ללא ספק הוא בעד כלכלה חופשית.

שר האוצר ד' מרידור:

אני לא אמרתי דברים כאלה.

יוסי כץ (העבודה):

הוא בעד כלכלה חופשית, הוא בעד מדיניות ליברלית וכיוצא בזה. והנה, מה קורה לנו בחוק ההסדרים? אותה ממשלה, בראשותו הכלכלית של שר האוצר, שולחת סממאות על הפרטה והפרטה והפרטה, אבל בעצם היא יוצרת ריכוזיות שלא היתה כדוגמתה. היא מגבירה את המעורבות של הממשלה.

בעוד לפני כן כמה קבוצות באוכלוסייה שלנו נהנו מחקיקה מתקדמת ביותר, חקיקה שקיימת במדינות אחרות, שלא המצאנו אותה, חקיקה שקיימת במדינות קפיטליסטיות אפילו, חקיקה שדואגת לאזרחים הוותיקים ולגמלאים, חקיקה שדואגת לימאים, חקיקה בתחום הבריאות – באה עתה הממשלה, מלאימה את הבריאות, מבטלת את המס המקביל, קושרת את מערכת הבריאות בטבורה אל אוצר המדינה ונותנת לגמלאים זכויות מחוץ לחוק האזרחים הוותיקים, שיועד לשם כך. שתי כנסות עמדו על העניין הזה וקבעו, מתוך אחריות כלפי מאות אלפי הגמלאים במדינת ישראל, שייחקק חוק מיוחד למענם, חוק האזרחים הוותיקים. באה הממשלה הזאת והופכת את הקערה על פיה – לרכז את הכול בידי הממשלה.

יש נושא הימאים. נלחמנו כדי לתת פתרון לימאות, שהיא לאט לאט ימאות לא-ישראלית. חבר הכנסת ריבלין תמך בנו בחקיקה הזאת. חבר הכנסת עוזי לנדאו היה שותף לחקיקה בכנסת הקודמת. ובכן, הגענו למצב שבו מחוקקים חוק לטובת הימאות הישראלית. יש לזה אספקטים ביטחוניים, אספקטים כלכליים ואחרים. והנה, הממשלה הזאת אומרת: לא בחוק, ניתן את זה בתקציב. את זה שמעתי שלוש שנים עד שהבאתי את החוק. עמדתי על כך שהוא יבוא לכנסת ויעבור כחוק. הממשלה קיבלה החלטה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אז שמעת זאת מפי ממשלה שלא היית יכול להאמין בה. עכשיו יש שר אוצר אמין ביותר.

יוסי כץ (העבודה):

אתה יודע? בשעה שלוש לפנות בוקר צעק חבר הכנסת אורון בקריאת ביניים: בדיחות בשעה שלוש. אני מציע לך: בדיחות בשעה אחת. באמת, עם כל הכבוד, קווי האופי של הממשלה הזאת הם קודם כול חוסר אמינות וחוסר עקביות. ואתה בא ומטיף לי מוסר?

הממשלה הקודמת – איך אומרים – בלעה את החוק הזה, כי היא הבינה שהימאות הישראלית חשובה. הממשלה הזאת מחזירה את הגלגל אחורנית.

יש נושא "דימונה טקסטיל". חבר הכנסת ריבלין, היית בדימונה? אני הייתי שם. ובכן, דע לך: חודשים על חודשים יושבים שם אנשים שקיבלו הבטחות מארבעה שרים בממשלה שיסדרו להם פיצויים. אגב, היה תקדים, היה תקדים. בשנים 1984-1986 ממשלה קודמת נתנה פיצויים וקנתה זכויות פנסיה לפועלי מפעל "אתא" ב-5 מיליוני דולר. זה לא היה נעים לסגור מפעל כזה. אבל זה היה מפעל פרטי והממשלה קנתה זכויות פנסיה ל-250 עובדים, עשר שנים לפני גיל הפנסיה. ל-950 עובדים נתנה הממשלה פיצויים מוגדלים. "דימונה טקסטיל" הוא מפעל קטן היושב בדימונה. הבעיות שם

חמורות מספיק. ראינו את האנשים באמצעי התקשורת. הם ממש אומללים. והממשלה – לא אכפת לה. היא מחכה בסבלנות.

ובכן, אלה דברים שהציבור לא ישכח. אתם חושבים שהזיכרון של הציבור קצר. יכול להיות שאכן יעברו עוד שלוש-ארבע שנים ואתם תבואו שנה לפני הבחירות ותביאו לנו הטבות כאלה או אחרות. כבר עשיתם זאת עם הטלוויזיות הצבעוניות. אבל אני מציע לכם: אל תזלזלו בציבור. הציבור הזה, שאתם חושבים שהוא מסכן, אומלל ואפשר לצפצף עליו ולירוק לו בפרצוף, הוא ציבור יותר אינטליגנטי ויותר ישר ממה שאתם חושבים. הציבור הזה בסופו של דבר יתחשב. אבל אין כל היגיון בעולם לגרום לציבור הזה שיסבול במשך שלוש-ארבע שנים. למה לעשות זאת?

ובכן, אני מציע לכם: תשקלו טוב טוב את צעדיכם. אל תנהגו כך כלפי הציבור הזה של מאות אלפי גמלאים, ציבור שבאמת אין לו הכנסות הרבה מעל לקצבת הזיקנה שלו. הוא מקבל 1,200-1,400 שקל מפנסיה בדואר, מפנסיה במפעל שהוא עבד, מפנסיה מרשות מקומית. למה לגזור גזירות על הציבור הזה? זה הוגן? זה הולם? זה יפה? כך, בשם הדברים האלה עלייתם לשלטון. אני מציע לכם: תבדקו את עצמכם. אם לא תבדקו את עצמכם – הציבור בסופו של דבר יתחשב אתכם.

אני רוצה לומר מלה נוספת לגבי מערכת היחסים בינינו לבין שכנתנו בצפון. אני מוכרח לומר לכם שהתלבטתי אם לומר את הדברים האלה. אבל אני פוחד ממה שקרה לגבי השכנים שלנו – טמינת הראש בחול, ברוגז עם ערפאת, לא לנהל משא-ומתן ומדיניות הזיגזג שגבתה מאתנו קורבנות. אני חושש, שאתם הולכים למלכודת שתעלה הרבה יותר ביוקר ממה שעלתה לנו הטעות בעניין פתיחת המנהרה.

אני מזהיר אתכם מעל במה זאת: מי שטומן ראשו בחול, מי שמתעלם מהעובדה שיש לפנינו שליט בעל ניסיון, שליט בעל יכולת, שליט בעל כושר מדיני שמוכן לקחת על עצמו לפעמים סיכונים צבאיים, שיעלו לו בהרבה קורבנות, לו ולעמו, מי שמוכן לקחת על עצמו את הסיכון הזה ידע, שיום אחד הוא יצטרך לעמוד בפני אזרחי מדינת ישראל והוא יעמוד בפני שוקת שבורה, משום שהאסון שעלול להיגרם לנו, לתושבים רבים במדינת ישראל, כתוצאה מכך שיש קיפאון במשא-ומתן המדיני, עלול לעלות לנו ביוקר. לא הייתי מציע לכם להתעלם מהעובדה הזאת, לדחות אותה ולחשוב שאפשר לבודד את נשיא סוריה ואפשר לבודד את סוריה מן התהליך המדיני. ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ, שתמיד מדייק בזמנו.

אני מזמין את חברת הכנסת סופה לנדבר. בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אדיסו מאסלה. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חגי מירום.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, במשך חצי שנה אני, ולא רק אני, אלא גם הצופים בבית וגם חברי כנסת מהקואליציה והאופוזיציה, שומעים מנגינה אחת: אתם עשיתם, או לא עשיתם, אתם הספקתם, או לא הספקתם, אתם הייתם לא בסדר, ואנחנו נבנה, ואנחנו נשנה, ואנחנו נעשה. והנה, עובדה, לא עשיתם, ואני מבינה שלא תעשו. אבל משום שהמנגינה חוזרת, אני רוצה להגיד שבמנגינה הזאת יש זיופים רבים. ואתם, רבותי, מזייפים.

תסתכלו, בבקשה, לא אחזור עכשיו על מה שהיה לקראת הבחירות ולא אחזור על מה שהיה אחרי הבחירות, כי כולנו צופים בכך. אני פשוט רוצה להגיד, שכאשר מדברים על משהו – מולנו תמיד עומד בן-אדם, איש קטן, ולקראת הבחירות אנחנו מגדילים אותו, והוא משמין בעיניים שלנו, ואנחנו עם ההבטחות שלנו מגיעים לפעמים עד גבול שאין לו גבול. אנחנו מדברים היום על שינויים. יום אחד אתם מקצצים בדבר אחד. מחר אתם מקצצים בדבר שונה. אתם מעלים את המסים ואומרים שהמסים האלה לא יפגעו באיש הקטן הזה.

בעיתון "הארץ" היום מופיעים דברים של יורם גבאי. הוא אומר: "צעדי המיסוי החדשים סבירים מבחינה סוציאלית". אלה דברים שאין להם שום בסיס. המסים האלה לא יפגעו באדם שאנחנו אומרים שהוא האיש הקטן? הם לא יפגעו בבן-אדם הזה? הרי גלי התייקרויות של הדלק הביאו לנו דבר מסוים, גל אחר גל. הם הביאו להתייקרויות של הייצור התעשייתי, להתייקרויות בחשמל, ואחר כך הן תבאנה לייקור של עוד משהו. במי זה לא יפגע? באיש הקטן שעומד מולנו? באיש שנוסע ברכב ציבורי? באיש שלא מסוגל ללכת ברגל מקצה לקצה של עיר מסוימת?

היו"ר ח' דיין:

סליחה, חברי הכנסת בכניסה, אדוני שר האוצר, חבר הכנסת גפני, עוד צעד אחד, בבקשה, כי זה מפריע לנואמת. בבקשה.

סופה לנדבר (העבודה):

זה לא רק יפגע, זה כבר פוגע באנשים האלה.

אדבר על קשישים. לפני כמה ימים עשיתי חשבון. יכול להיות שבמובן מסוים אתם גדולים בחשבון כאשר אתם צריכים לקצץ, אבל לא תמיד אתם מסוגלים להגיע לאמת.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת לנדבר, האופוזיציה יושבת בשקט ומקשיבה.

סופה לנדבר (העבודה):

אתם צריכים להקשיב משום שאתם צריכים לעשות לפחות משהו למען האיש הקטן הזה.

אדבר על קשישים, על קשישים שנולדו במדינת ישראל ועל קשישים שהגיעו למדינת ישראל. לפני כמה שבועות, לא מזמן, היתה פה הפגנה של קשישים עולים חדשים מברית-המועצות. עשינו חשבון פשוט, רבותי, ההכנסות מביטוח לאומי שזוג קשישים כזה מקבל הן 1,900 שקל, בתוספת השתתפות עבור שכירות 700 שקל – יחד 2,600 שקל. אתם יודעים שאין להם דיור, אומנם הבטחתם, אבל אני מבינה שלא תקיימו. זה מפריע להתגלגל מדירה שכורה לדירה אחרת. מחיר של דירה קטנה היום בעיר שבה אני גרה, באשדוד, הוא 1,500 שקל, לא פחות. 700 שקל שהוא מקבל לא מספיקים, ולכן הוא צריך להוסיף סכום מסוים מ-1,900 השקל.

אחר כך – יש חשמל, יש טלפון. אפילו אם הוא לא משתמש בטלפון ורק צריך להחזיק את הטלפון זה 50 שקל פלוס כמה טלפונים, יש גם מגן-דוד-אדום, ומינימום שבמינימום זה 100 שקל, וארנונה, ופלוס מסים 100 שקל, מים 50 שקל וגז. אני סופרת את הדברים בגבול שבן-אדם יכול לקצץ. למשל, אגרת טלוויזיה, אדם שלא יודע את השפה צריך את "ערוצי תבל", הוא לא מסוגל להיות בלי זה, כי יש לו שידורים בשפת האם שלו. יש גם עיתונות 50 שקל, תרופות 100 שקל, ותחבורה שאת מחירה אתם מעלים עכשיו, וביטוח רפואי. בסך הכול, 2,350 שקל. אז נשארים לזוג 250 שקל לאוכל, להוצאות מזון, לביגוד, ולפעמים לשקולד לנכד – – –

היו"ר ח' דיין:

ולשמחות.

סופה לנדבר (העבודה):

ולשמחות, לא תמיד יש שמחות. כאשר נסעתי אתמול דיברה אתי פנסיונרית, עולה חדשה, שאמרה לי: סופה, תוכלי לדבר עם התזמורת הפילהרמונית של מדינת ישראל? שאלתי: למה? היא אמרה: את יודעת, כאשר דיברתי על המצוקה שלנו, ב-250 שקל אלה אני לפעמים רוצה משהו לנפש, יש לי השכלה גבוהה, אני רגילה ללכת לתיאטרון, ללכת לפילהרמוניה, אני רגילה לקנות ספר ולקרוא ואין לי הדברים האלה, אני פשוט לא מסוגלת בלי זה ואני מקצצת בכל דבר. וכאשר שלחו לי מהפילהרמוניה כרטיס אחרי ששמעו אותי, והלכתי לשם, אני מוכנה לא לאכול חודש אבל להיות בקונצרטים האלה, להיות בפנים, לשמוע ולהשתתף, כי נולדתי עם זה, כך הייתי חיה, בלי זה אני לא מסוגלת לחיות, זה בשבילי אוויר לנשימה.

כאשר מדברים על פנסיונרים, 250 שקל זה 4 שקלים ליום אחד, זה חצי לחם לבן-אדם ובקבוק מים מינרליים – – –

היו"ר ח' דיין:

שאלה לי אלייך. בדקת כמה שילמה הממשלה הקודמת לצורך מימון האופרה בתקציב 1996? יש לי הנתון הזה כאן מולי.

סופה לנדבר (העבודה):

אנחנו מדברים על אופרה ועל דברים מסוימים. אתה יודע, היינו בוועדת הכספים כאשר סגן שר הדתות קם ואמר: מה אפשר לעשות, החלק של הנשים שאני מייצג יודע טוב יותר איפה בית-הכנסת ואיפה המקווה, הוא לא יודע איפה האופרה הישראלית ואיפה התיאטרון. מה אפשר לעשות? כל אחד עם הדברים שלו. אני יודעת שהממשלה הקודמת – – –

היו"ר ח' דיין:

היא מימנה ב-12 מיליון שקל בשנה שעברה.

סופה לנדבר (העבודה):

אבל הממשלה הקודמת חוקקה חוק של גמלאים שהיום אתם פוגעים בו. אתה אומר שמה שנתנו קודם לא מספיק, ואני מסכימה אתך, אבל למה היום, בקדנציה הזאת, אנחנו שוב צריכים לפגוע במה שלא מספיק? יש לנו שכבות של איש קטן, איש מבוגר, עולה, איש שנמצא בערי פיתוח, איש שאסור לנו לפגוע בו.

אני אומרת, מה זה משנה אם זו הממשלה הקודמת או הממשלה הנוכחית? תסתכלו על שווייץ או על קנדה, יש כל כך הרבה מדינות לדוגמה. נכון, אנחנו לא מגיעים לרמה של המדינות האלה, אבל חוץ מפיתוח של טכנולוגיה ומדע יש שם עוד פיתוח, היחס לבן-אדם, היחס למקרה סוציו-אקונומי, למקרה שצריך לתמוך בו ולא רק בבחירות, תמיד, ולא משנה אם זו מפלגת העבודה או מפלגת הליכוד, ממשלה זו או הממשלה הנוכחית. אנחנו צריכים להתייחס לבן-אדם.

כאשר היום אנחנו צריכים להצביע, זו לא צריכה להיות דעה פוליטית אלא דעה אנושית. צריכים לשבור גל של אדישות כלפי בן-אדם שכל כך זקוק לנו, בן-אדם שבחר בנו, ולא משנה באיזו מפלגה אנחנו יושבים, בן-אדם שנתן בנו אמון שנדאג לאלה שנמצאים היום בבית כשאנחנו צריכים לחוקק חוק תקציב ולהצביע עבורו. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת סופה לנדבר. אני מזמין את חבר הכנסת חגי מירום, אחריו – חבר הכנסת נואף מסאלחה. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אפרים סנה. בבקשה, עשר דקות לרשותך.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הדיון מתמשך ומתמשך ונראה שאין גבול לנושאים שאנחנו יכולים להעלות במהלך דיון תקציב. זה טבעי וזה לא אופייני לממשלה כזו או אחרת. ענייני כלכלה, משק וחברה הם עניינים חובקי עולם, וטבעי שאנחנו יכולים למצוא בהם בעיות קשות ולראות ליקויים חמורים בעניינים מספר שאני רוצה לתאר אותם כאן.

הנושא הראשון שאני רוצה לדבר עליו הוא תקציבים למועצות הערביות בישראל. חברי חברי הכנסת, לית מאן דפליג שכל האנשים בבית הזה סבורים, כך אני מקווה, שכולנו נולדנו שווים, כולנו אזרחים שווים ולכולנו זכות שווה. כך קובעת גם מגילת העצמאות וכך קובעים חוקי היסוד. לכאורה צריכים היינו להיות במצב שבו המגזר הערבי, המועצות הערביות מקבלות סכום שווה לזה שמקבלות מועצות יהודיות בישראל, ולא כן הדבר. זה פשוט מזעזע.

הייתי רוצה לבקש מחברי, בעיקר מן הקואליציה, כי לכם יש אחריות לתקציב ואתם מנהלים היום את המדינה, להיכבד ולהיכנס לאוהל השובתים ראשי הערים והמועצות הערביות, ולשמוע מהם דברים לאשורם באשר לגובה התקציב. אני לומד מהם, לא רק מהם, גם מבדיקות שערכתי לגבי תקצוב שהמועצות זוכות לו ממשרדי הממשלה. ובכן, המועצות הערביות זוכות ל-58% תקציב לעומת 100% של מועצות שוות להן במגזר היהודי. למה?

בנימין אלון (מולדת):

אפשר משפט אחד?

חגי מירום (העבודה):

בבקשה, חבר הכנסת בני אלון.

בנימין אלון (מולדת):

הגבייה ברשויות המקומיות הערביות היא פחות מ-35%, לעומת 80% ברשויות היהודיות.

חגי מירום (העבודה):

אין ספק שיש בעיה של גבייה במגזר הערבי – – –

בנימין אלון (מולדת):

– – – בנוי על ארנונה.

חגי מירום (העבודה):

לא. כשאני מדבר על 58% אני מדבר על הקצבות ממשרד החינוך, על הקצבות ממשרד הפנים, כולל שכולל את הארנונות. אכן יש BUDGET מענקים שהמשרד מעניק וכיוצא באלה, אני לא מדבר על בעיות של גבייה בחלק מהמועצות הערביות, אבל מה נותנת המדינה.

אני שואל את עצמי, למה? איך ייתכן הדבר שבעידן כזה שבו אנחנו צועדים לשנות האלפיים, במדינה מודרנית, דמוקרטית, שבה הנושא של שוויון זכויות לאזרח הפך נורמה בסיסית ונורמה מקובלת על כולם, נמצאות המועצות הערביות במצב שהן נמצאות בו?

תמיד שמענו נימוקים כאלה ואחרים באשר לפרט, שמא לא שירת בצבא. היו בזמן קצבאות יוצאי צבא, קי"ץ קראו לזה, שהיו איזה מין תרגיל כזה לתת למשרתים בצבא יותר מאשר לאלה שלא משרתים. לא על זה אני מדבר. אני מתקומם גם נגד זה, מפני שאנחנו לא רוצים לגייס אותם לצבא, אנחנו לא כל כך זקוקים לגיוס הזה בצבא.

בנימין אלון (מולדת):

מה עם השירות הלאומי?

חגי מירום (העבודה):

אני בעד שירות לאומי. אתה יודע מי טרפד את חוק שירות לאומי שאני הנחתי כאן בכנסת הקודמת? – חברים שלנו מהסיעות הדתיות, שראו בזה שינוי של הסטטוס-קוו, מפני שכאשר אתה מדבר על שירות לאומי אתה מדבר על שירות לאומי לבנות, ואתה יודע שהתנועה הציונית הדתית-לאומית מחייבת שירות לאומי כזה ויש בנות שיוצאות לזה, אבל יש שותפים נוספים במפה הזאת והם התנגדו לכך.

בנימין אלון (מולדת):

תתחיל עם הבנים.

חגי מירום (העבודה):

אני מוכן. יש נכונות במגזר הערבי. הם רוצים להיות אזרחים שווים. הם מוכנים ללכת לבתי-חולים, הם מוכנים ללכת לבתי-ספר, הם מוכנים להדריך בתנועות נוער, הם מוכנים. אני לא יודע מדוע מדינת ישראל לא הוציאה עד כה מן הכוח אל הפועל את הרעיון הזה.

אני לא יודע מה זה להתחיל עם בנים. כשאני מגיש הצעת חוק, אני מחיל אותה על כלל הציבור. אני חושב שהיא צריכה להיות כוללת בנות. אם יש ציבור שרוצה להוציא עצמו מזה, למשל כי תורתו אומנותו – קיבלתי. לא רוצה לפגוע ברגשות איש. אבל אני אומר, מציק לי, כואב לי, זה לא פירות של הממשלה הנוכחית דווקא, אבל אני מתריע כאן בכל דיון על תקציב על הקיפוח הבלתי-מתקבל על הדעת הזה של הרשויות והמועצות הערביות. אני מדבר ברמה של ערכי אנוש ושוויון ערך האדם.

דבר שני שאני רוצה לומר פה, אפרופו הדיון על התקציב – הרי הם משוועים לפתרון הבעיה ואין סיכוי, אומר להם שר הפנים, שהבעיה הזאת תיפתר, מפני שאין לי מאיפה, אין לי מאין. השר או המנכ"ל ביקרו אצלם – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת מירום, יש לך הרבה זמן, אז תשמע הערה. למה קורה תמיד כך, שכאשר מפלגת העבודה בשלטון, הליכוד חושב שצריך לדאוג לציבור הערבי, אזרחי ישראל, בלי שום הבדל ובשוויוניות מלאה, וכאשר אתם באופוזיציה, אתם אומרים לנו את זה? מדוע לא נקום יחד כולנו ונגיד שצריך להיות – – –

חגי מירום (העבודה):

ראשית, הבה נקום יחד כולנו. שנית, אני מוכרח לומר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היתה לך הזדמנות בקדנציה הקודמת לעשות זאת.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד לך, בקדנציה הקודמת התרענו על כך והיתה תנועה חיובית משפרת, משנה, בתחום הזה – אני לא מדבר על ממשלת אחדות לאומית – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ב-1989, בממשלת האחדות הלאומית, זאת היתה הפעם היחידה שבאמת עשינו משהו.

חגי מירום (העבודה):

לא. אם היה פה חבר הכנסת בייגה שוחט, הוא היה מביא לך נתונים באותות ובמופתים, וגם ראשי הרשויות עצמם, שממשלת העבודה עשתה מהפך שקשה לתאר אותו במלים כמעט בכל התחומים שם. לא מספק, לא מגיע לשוויונות מלאה, אבל אני רואה עכשיו רגרסיה, ואני חושב שבדיון על תקציב אני צריך להתריע עליה.

בנימין אלון (מולדת):

— — — זה לא היה

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד כאן דברים כלליים. אנחנו התבשרנו היום שנגיד בנק ישראל החליט להוריד את הריבית ב-0.5%. ראשית, אני מברך על הורדת הריבית הזאת. שנית, אני רוצה להגיד כאן שאני מאוד מודאג מהמדיניות הכוללת שנגיד בנק ישראל נוקט אותה.

אני רוצה להסביר במה. אני לא מומחה לכלכלה, אבל נניח לרגע שאני מנסה ללמוד, אז אני לומד ורואה שיש דעות שונות בתחום הזה. אבל ככה לקדש את מכבש האינפלציה, ובתמורה לכך לשלם מחירים כל כך גבוהים בכל הקשור למערך הייצור במדינת ישראל, והיצוא במדינת ישראל, ולשער החליפין, וחוסר היכולת של התעשיינים לעמוד בתחרות עם ארצות אחרות – אני חושב שראייה מצומצמת של כיבוש האינפלציה היא ראייה מצומצמת ממש. כך יוצא שכובד הריבית המונחת על מערך הייצור והיצוא במשק הישראלי אינו מאפשר לו להתמודד. אנחנו רואים אט-אט ובהדרגה מעבר למה שנקרא האטה ובואכה מיתון. נדמה לי שצריך להסתכל על הדברים האלה.

כאן אני מתחבר אל חוק לעידוד השקעות הון, שיש אומרים שאין למדינה מה לתת, ובתנאי קיצוץ היא מוכרחה לקצץ דווקא בקטע הזה. אם אנחנו מצד אחד מפעילים מדיניות ריבית כל קשה כלפי היצרנים, אם אנחנו מצד אחר איננו מוכנים לעשות את מה שמדינה מוכרחה לעשות על מנת להביא הון זר ולהשקיע אותו בתעשייה, בתיירות, בחקלאות, ולייצר תמריץ למשקיע גם פה בארץ לעשות את זה דרך השתתפות מדינה בתשתיות ובהשקעות הון, אם אנחנו לא עושים את זה, אנחנו מקבלים בהכרח את המשוואה הברורה של קיטון הצמיחה, של קיטון הייצור והיצוא, ושל אבטלה. א–ב–ט–ל–ה. מלה נוראה.

עברנו משהו בנושא של אבטלה במשך השנים האחרונות. ממשלת העבודה יצאה מ-11.7% אבטלה וסיימה את הקדנציה שלה עם כ-6.7% אבטלה. כמעט אבטלה חיוכית. היה שם מחיר. כשאתם מטיחים בייגה שוחט ובממשלת העבודה את טענת הגירעון, אתם יודעים מה שאתם אומרים, כי יש גירעון כזה, אבל זה לא בא סתם כך. היה פה מהלך מחושב של משק צומח, קולט עלייה, מבקש להקטין בצורה דרמטית את רמת האבטלה, ודרך כל אלה צריך היה – כך היינו סבורים – להשקיע בהשקעות יצרניות.

היום, עם חוק עידוד השקעות הון רזה שכזה ובעייתי שכזה, שעוד קיבלנו אליו את אזור פיתוח א' של יישובי יש"ע, כלומר אותה עוגה מחלקים אותה ליותר שותפים – לא אומר שיוציאו את האחרים, אבל הוסיפו שותפים לעוגה הזאת – יש בעיה. אני לא מטיח פה אשמות שווא ולא משחק בפוליטיות יתר, אני משוחח עם חברי מן הקואליציה היושבים כאן באולם ומשחרר את מר לבי על העובדה שאני רואה איך המשק ילך ויצטפד, ייכנס לתוך עצמו ולא ייצור את הגידול והצמיחה הראויה.

מאין יבואו ההשקעות הללו? אני לא רוצה להיכנס כאן למדיניות השלום ולשאלות הללו, שיש להן מקום, כשאני אקבל את ההסתייגויות הבאות שלי, גם זה משפיע וגם זה בעייתי, אבל אני חושב פילוסופית, אני רואה התנפלות ממוקדת, כשהיעד הוא בעיקר אינפלציה, כיבוש אינפלציה, יעד חשוב מאוד, אני לא מזלזל בו, אבל הוא לא עומד ברשות עצמו. אם אתם שואלים אותי: אינפלציה של 10% יכולת לשחרר כספים שהם מקור להצמחת האינפלציה הזאת לטובת ייצור וצמיחה, לעומת אינפלציה של 4%, או 3%, או 5%, במצב שהמשק מקיים גרסיה בתחום הייצור שלו – אני רוצה לשקול את זה, זה לא פשוט כל כך, העניין לא קל ערך.

אנחנו עוד נתלבט ביחד בשאלות הללו, כאשר כולן חוברות יחד למדיניות ממשלה, שאני לא בטוח שיש לה יעדים שרואים את העניין ראייה כוללת. אני גם מבחין בתפיסת עולם שונה, למשל, בין נגיד בנק ישראל לבין שר האוצר, ולא בפעם הראשונה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אני מזמין את חבר הכנסת נואף מסאלחה; איננו. חבר הכנסת אפרים סנה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני דווקא כן רוצה להידרש לקשר שהצביע עליו חברי הכנסת חגי מירום בין השקעות הון לבין השלום. בממשלה שהיה לי הכבוד להיות חבר בה היה ויכוח קשה בין אנשי האוצר לבין שרים אחרים בשאלת הקיצוץ של המענק לתעשייה באזורי עדיפות.

שיעור המענק עמד אז על 38%, ואחרי ויכוחים קשים ביותר הורדנו את זה ל-34%. למה? מה היה הנימוק שאמרו אז אנשי האוצר ביחס לכך שניתן להפחית את המענק להשקעות באזורי פיתוח? הם אמרו – בגלל השלום. זרם ההשקעות במשק הוא כל כך גבוה, האבטלה ירדה, ואנחנו יכולים להרשות לעצמנו להקטין את התמיכה הממשלתית, כי ממילא יש השקעות בתעשייה ובתיירות.

להזכירכם, מדובר במה שהיה רק לפני חצי שנה, הגדולות והמפורסמות בחברות העולמיות בתחום התעשייה, ההיי-טק והתיירות, באו הנה להשקיע. הם אמרו – אנחנו עושים את זה מפני שיצרתם במזרח התיכון אווירה חדשה ואחרת של שלום.

תראו מה עשיתם – בגלל המדיניות שלכם יש ירידה דרסטית של ההשקעות במשק. המשקיעים בורחים מפה, לפחות שמים על הקרח את תוכניותיהם, ועכשיו אתם מורידים את המענק לעידוד

השקעות בארץ? מן ההיגיון היה, לשיטתכם, לפחות להשאיר את הקיים, כי גם תנאים של אי-יציבות מדינית, צבאית וביטחונית וגם הרעת התנאים – מי יבוא הנה להשקיע?

זה לא עניין מתמטי או כספי, זה עניין שנגמר בסוף בגורלם של המובטלים, בעיקר בערי הפיתוח. מעל הדוכן הזה העליתי ביום רביעי שעבר את מצוקתם של עובדי "דימונה טקסטיל" ושאלתי, לאן ילכו האנשים האלה? לאן הם ילכו באמת? מי יבוא לדימונה להשקיע? איזה משקיע יבוא לשם וייתן להם אפשרות חלופית במקום העבודה שהיתה להם ב"דימונה טקסטיל"? הוא לא יבוא לשם. שום משקיע לא יבוא לשם, ואתם עוד מרעים את התנאים.

בנימין אלון (מולדת):

מה עשו מנהלי המפעל עם 50 מיליון הש"ח שהושקעו במפעל הכושל הזה?

אפרים סנה (העבודה):

החשבון עם הנהלת המפעל הוא חשבון חשוב, ולא זו כרגע ההזדמנות לעסוק בו, אם כי זה עניין חשוב מאוד.

בנימין אלון (מולדת):

זה היה לפי החוק שאדוני מדבר עליו.

אפרים סנה (העבודה):

סליחה, אני מדבר על מה עושה היום הממשלה כדי לעודד השקעות מבחוץ. היא מדכאה את ההשקעות האלה גם על-ידי האווירה הפוליטית שהיא יוצרת וגם על-ידי קיצוץ בהשקעות. זאת נקודת החיבור של המדיניות עם הכלכלה, של הכשל ושל ההרס של כל מה שבנינו פה, מבחינת מזרח תיכון שונה, שמתחיל ללכת בכיוון אחר. נקודת החיבור של הכשל הזה עם הכשל הכלכלי – מי סובל? בעיקר תושבי ערי הפיתוח, בעיקר העובדים ואלה שיפוטרו. זאת המדיניות שלכם.

אני רוצה לייחד את דברי עוד לדבר אחד, והוא הורדת חצי נקודת הזיכוי לאשה עובדת. גם פה ההתייחסות מחזירה אותי לימי הממשלה הקודמת. למה קבענו אז את תוספת הנקודה הזאת? כי בחוק ביטוח בריאות ממלכתי עוגן עיקרון מאוד חשוב, שהיה מקובל על שני צדדיו של הבית, שאמר שכל אדם עובד משלם. נוצר מצב, שבו במשפחות שבהן שני בני הזוג עובדים, בבת-אחת התשלום עבור בריאות קפץ. למה? כי אם הבעל עובד והאשה עובדת הבעל משלם, ובלי קשר לזה גם האשה משלמת.

היו"ר ח' דיין:

וגם הילד שילם בבית-הספר.

אפרים סנה (העבודה):

מדברים על מס בריאות ולא על האגרה. האגרה היא סיפור נכבד מאוד בפני עצמו. אני מדבר כרגע על התשלום שנשים עובדות שילמו. באו אלינו ואמרו: תראו למה אתם גורמים, אתם מענישים נשים עובדות. במקום לעודד את יציאתן של נשים לעבודה, את השילוב שלהן דווקא בתפקידים הבכירים יותר, אתם מדכאים את הנטייה הזאת, כי אתם קונסים את האשה העובדת. קיבלנו את ההערה הזאת, וחשבנו איך מפצים, לא פיצוי מלא, בפירוש לא, אבל לפחות פיצוי סמלי בהוספת חצי נקודת הזיכוי הזאת לאשה העובדת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר לשעבר, כרגע באים ותובעים מאשה עובדת – גם אם היא לא נשואה. אותו עיקרון, רצית לתת לאשה נשואה עובדת, אתה נתת לכל הנשים. אין הצדקה להפלות בין בני לבתי ששניהם עובדים. טוב עשתה הממשלה שהביאה לחוק השווואתי בין גבר לאשה באותו מעמד.

אפרים סנה (העבודה):

לנגד עיני המחוקקים, קרי, לעיניכם, לא עמד השוויון. המחוקקים, אלה שמציעים את החוק הזה, לא היינו אנחנו אלא אתם. לכן, גם כאשר מדובר באשה לא נשואה, וזה לא ברוב המקרים, חשוב היה לעודד את חלקן של הנשים במשק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תמיד רוצים שוויון. מה ההבדל בין בני לבתי שיש להם אותה רמת השכלה ושניהם עובדים? הרי אין צורך להפלות את האשה לטובה ולהעדיף אותה. יש היגיון כלפי אשה נשואה עובדת.

אפרים סנה (העבודה):

אבל, אתם הרי ביטלתם את זה באופן גורף. ההיגיון קיים גם כך, אבל הרי לא עשיתם את ההבדלה הזאת, אלא הורדתם לכל הנשים, נכון? אגיד לך אחרת, חבר הכנסת ריבלין. לו אמרת, עשינו את ההשוואה רק ברווקים וברווקות, היה לך "קייס".

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת צוקר ופינס, זה נשמע ממש עד כאן, אולי אפשר לדבר יותר בלחש. אתם מפריעים לחבר הסיעה שלכם.

אפרים סנה (העבודה):

המעשה הזה הוא מעשה שלילי, אם כי בסיכום לא מדובר בהרבה כסף. אבל, המסר לציבור הנשים העובדות הוא מסר שלילי מאוד. יבואו ויגידו לי – זה פוגע בעיקר בארבעת העשירונים העליונים. גם ארבעת העשירונים העליונים לא משתכרים כל כך הרבה כסף. מעבר לזה זה עניין עקרוני, כי חשוב מאוד, למי שלוקח ברצינות את העניין של שוויון לאשה העובדת, לעודד אותן לאו דווקא במלאכות הפשוטות יותר, אלא דווקא בתפקידים מובילים במשק, בתפקידי ניהול. זהו מסר שלילי מאוד, אבל הוא, כאמור, לא יחיד, ועוד נחזור ונדון בו כשנשב על מדוכת התקציב הזה שהגשתם לנו.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת אפרים סנה. אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס. הבא אחריו הוא חבר הכנסת שמעון פרס.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אני אתייחס אליך כאילו אתה שר בממשלה. אתה יודע שאני מכבד אותך כאילו אתה שר בממשלה, ואני מכבד אותך גם על זה שאתה משתתף בדיון של האופוזיציה, להבדיל משרי הממשלה שלא משתתפים בו. תסלח לי אם חלק מטענותי יופנו אליך, אף שלא בטוח שאתה אשמ.

חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח באבסורד הנורא, בסתירה הנוראית, שהובאה היום לפנינו בעיתונים השונים. מצד אחד, באה הממשלה ואומרת: אין מנוס מביטול חצי נקודת הזיכוי לנשים – אמר על זה כמה דברים חבר הכנסת אפרים סנה לפני – וזאת משום שחסרים לאוצר כ-300 מיליון ש"ח. בכל התחשיבים שלו, בכל הוויתורים שלו ובכל ההתקפלויות שלו הוא נשאר עם פחות כסף ממה שתכנן.

ואז הוא פגע, בעיני, כמעט בקודש הקודשים של התפיסה הסוציאליסטית המודרנית, שאומרת שנשים לא צריכות לשבת בבית, נשים לא צריכות להרוויח שכר כמו המטפלת שצריכים לקחת לילדים. נשים רוצות וצריכות, ואנחנו צריכים לעודד אותן, לצאת לעבודה. יש לזה מחיר, יש לזה תמריץ, וזה עולה כסף, נכון, אבל מדינה כזאת אנחנו רוצים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת פינס, אתה מזלזל ברצונותיהן של הנשים. הנשים בישראל רוצות שוויוניות, וזה מתבטא בכך שישו גבר לאשה. פה עשו כאילו איזו אפליה מתקנת, שאולי יש לה הצדקה לגבי אשה נשואה, אבל לא לגבי אשה רווקה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

נכון. אם אתה רוצה לעשות תיקון בחוק, חבר הכנסת ריבלין, אתה מוזמן לעשות אותו. יכול מאוד להיות אפילו שאני אתמוך בך. אבל עד אז, ביטול התמריץ החיובי הזה, האפליה המתקנת, איננו פתרון.

אנחנו יזמנו יוזמה שמן הראוי לברך עליה. היא נתנה כיוון איך לחלץ נשים ממלכוד שבו הן נאלצות לא לעבוד בשל אילוצים כלכליים. כי לא שווה להן. אתה לא מכיר את העניין שלא שווה להן לצאת לעבודה? כי כל מה שהן מרוויחות הן צריכות לשלם לכל המערכת שצריכה לתת להן שירותים בגלל יציאתן לעבודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--

אופיר פינס-פז (העבודה):

אם אתה רוצה לתקן את החוק, זו זכותך. תציע תיקון לחוק. יכול מאוד להיות שאני אתמוך בך. אבל הפתרון הוא לא לבטל.

באותם עיתונים שכותבים את מה שאמרתי כרגע כותבים עוד דבר. ידיעה גדולה: הולכת להיות תוספת של 150 מיליון שקלים לשיבות. כל הכבוד. פתאום יש כסף, פתאום אין בעיה, פתאום הכול בסדר, פתאום אנחנו מסודרים, תקציב המדינה חסון, אין צורך בקיצוצים, הכול נפלא. מקצצים בבריאות, בחקלאות, בתעשייה, במסחר, במשרד האוצר, במשרד החוץ, במשרד הביטחון. איפה מוסיפים? במשרד הדתות. חשוב מאוד למדינה. ושלא תחשבו, חלילה, שהולכים להוסיף כסף לטובת שירותי דת נחוצים שסובלים מגירעונות. לא. הכול הולך לכספים ייחודיים, לשיבות של מקורבים שיש להם בבית הזה לובי; לובי ציני שלא אכפת לו שתקציב המדינה נמתח עד כדי כך שהוא עומד להיקרע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תאמין לי שאם שמעון פרס היה ראש הממשלה --

אופיר פינס-פז (העבודה):

תרשה לי. הציבור לא יקנה את המשחק הפוליטי הזה שאתם עושים היום. אי-אפשר לבוא, מצד אחד, לציבור ולהגיד שמבטלים את כל ההטבות לציבור הנשים במדינת ישראל, ומצד שני לתת ביד רחבה לטובת הישיבות, לכספים הייחודיים, כל מי שרוצה ייתי ויאכל וייהנה וישמין, על חשבון הערכים והציבורים שאנחנו חושבים שצריך לקדם אותם. זו הממשלה, ואסור להתכחש לזה.

אני עובר לנושא השני והאחרון בדברי. במסגרת החוק לעידוד השקעות הון אנחנו עושים מאמץ גדול, חברים מהקואליציה ומהאופוזיציה, חבר הכנסת ריבלין ואנוכי ועוד הרבה חברים אחרים, כדי לשמור על ירושלים. הגשנו ביחד הסתייגות שאני מבקש שהבית הזה יתמוך בה. זו הסתייגות שעולה כסף, אבל כסף קטן.

היא אומרת, שהחוק לעידוד השקעות הון שהממשלה החליטה להוריד אותו מ-34% ל-24%, לא יבוצע לגבי תעשיית ההיי-טק הירושלמית והמלונאות הירושלמית, שנמצאות שתיהן במשבר נורא שמאיים על כל המרקם הדמוגרפי של ירושלים, על כל מעמדה של ירושלים, על משמעותה של העיר ועל יכולתה להיות באמת בירת העם היהודי. את זה צריך לשמר. אנחנו מבקשים לשמר את זה. לא האופוזיציה, לא הקואליציה, אלא חברי כנסת גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה. ואני מקווה מאוד שבעניין הזה שר האוצר יהיה מספיק גמיש. כי כאן באמת אין פריצה תקציבית של ממש. כל הפער מסתכם במאות אלפי שקלים. סכום זה הוא אומנם לא סכום מבוטל, אבל ביחס לתקציב המדינה הוא כן סכום מבוטל. לגבי ירושלים הוא סכום קריטי.

הדברים יבואו היום להצבעה, ואני מבקש מכל חברי הכנסת בבניין הזה: אנא, תנו יד, תנו כתף. המאבק למען ירושלים הוא לא רק של חברי הכנסת הירושלמים. זו לא בעיה פרטית שלנו. אנחנו אומנם מייצגים את ירושלים, אבל ירושלים היא בירת כל המדינה, כל העם היהודי. גם מי שגר בהרצלייה, בחיפה, בשלומי, במעלות ובכל מקום במדינה – אין לנו ויכוח על ירושלים. הממשלה הזאת הדגישה את ירושלים מעל לכל ספק. היא נבחנת, לפי דעתי, בעניין הזה. היא צריכה להיות קשובה לבעיותיה של העיר לפחות כמוני או כמו חבר הכנסת ריבלין.

בעניין הזה אנחנו מבקשים תמיכה מקיר לקיר, ללא התחשבות. יש לי גם חברים באופוזיציה שרוצים להתחשבן אתי ואומרים: אם לירושלים – אז גם להוא. לא, לא גם להוא, כי ירושלים היא בירת ישראל. יש לנו בעיות בקריית-שמונה? יש. יש לנו בעיות בנגב? יש ויש. אבל ירושלים נמצאת במשבר כזה שבעניין הזה אנחנו חייבים כולנו להתעלות על עצמנו, להתעלות על האינטרסים הפרטיקולריים שאנחנו מייצגים, ולומר: פעם אחת אנחנו מתאחדים. פעם אחת במסגרת הדיון העצום הזה, פעם אחת במסגרת הדיון הענק הזה, פעם אחת במסגרת הוויכוח הקשה שמתנהל בתוכנו – בעניין אחד אנחנו לא מתווכחים, על עניין אחד אנחנו לא רבים, בעניין אחד אנחנו כן מאוחדים. לעניין הזה אנחנו קוראים ירושלים, והביטוי שלו הוא שמירת היקף החוק לעידוד השקעות הון באשר לבירת ישראל.

אני מקווה מאוד שבהמשך היום נוכל לברך על המוגמר.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס. אני מזמין את חבר הכנסת שמעון פרס. הוא איננו. חבר הכנסת חיים רמון – איננו. חבר הכנסת משה שחל, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלום שמחון, ואחריו – חבר הכנסת מקסים לוי.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש לי בקשה אליך. לא נהוג ולא מקובל שלא יהיה שר שייצג את הממשלה. עם כל הכבוד, הרי אנחנו לא מדברים לעצמנו. צריך להיות שר שישב כאן ויכבד את הכנסת.

היו"ר ח' דיין:

קיבלתי את הערתך, ואני מבקש לדאוג לכך שהשר התורן ייכנס לאולם.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לברך את מר האן, ידידי הטוב זה שנים, ולאחל לו הצלחה בתפקידו החדש והחשוב כמזכיר הכנסת. איחולים מכל הלב.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לחרוג מהשגרה ולא לחזור על הדברים החשובים שאמרו חברי מהאופוזיציה. אני רוצה לומר כמה דברים שהם באמת יותר הרהורים שלי על התקציב, על מה שיש בו ומה שאין בו. אני אומר מראש, שאילו היינו אנחנו בממשלה, ייתכן מאוד שבגלל קואליציה כזאת או אחרת היינו עושים צעדים דומים לאלה שנעשו על-ידי הממשלה הנוכחית. אבל מה אני כן מאמין שלא היינו עושים? לא היינו נותנים הבטחות כגון אלה שניתנו על-ידי הממשלה הזאת, גם בלי שראש הממשלה התבקש או נדרש לכך – שיש כמה דברים שהוא לא יחרוג מהם ולא יעשה אותם, כמו הדוגמה שעמיתי כבר חזרו עליה הרבה פעמים, ההבטחה שלא יהיו מסים.

זוהי פגיעה באמינות שלו יותר מכל דבר אחר. הממשלה רשאית להעלות מסים אם היא מוצאת בסיס חיוני לכך, אבל ראש ממשלה בעולם המערבי, אילו היה עושה דבר דומה לזה שעשה ביבי נתניהו –
--

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--

משה שחל (העבודה):

אני מענה לך, חבר הכנסת רובי ריבלין, שבדרך כלל רגיש לענייני האתיקה והכללים: אין הרבה אנשים פוליטיים שהיו משאירים אותם במין סטייה כל כך רצינית שנוגעת לאמינות שלהם. יש לנו הפרת התחייבות של ראש הממשלה, שהיתה חלק גם ממצע הבחירות שלו, היתה חלק מההתחייבות שלו לאחר כניסתו לתפקיד.

הנקודה השנייה היא סדר עדיפויות מעוות שנקבע על-ידי הממשלה בכל הנוגע לעיירות הפיתוח, עם השינויים המפליגים בחוק עידוד השקעות הון. אני יודע שבממשלה שבה כיהנתי היתה הורדה מ-39% ל-34%, ואף שר האוצר הקודם, מר בייגה שוחט, אמר שצריך להגיע ל-30%. אין לשכוח באיזה אקלים דנו אז בנושא ומדוע הלכנו בזהירות רבה להקטנת הסיוע הממשלתי בקשר לחוק עידוד השקעות הון. התקופה היתה תקופת שיא מבחינת ההשקעות במדינת ישראל, השקעות של גורמים שונים מחוץ-לארץ, ביניהם חברות בין-לאומיות גדולות, שבעקבות מדיניות הממשלה הנוכחית בתחום המדיני התקפלו מכוונות ההשקעה שלהן, ולמעשה מקור ההשקעה הזה, שהוא בסיס חיוני לצמיחה במשק, איננו.

אם ניקח את ההורדה הדרסטית בתמיכה שמדובר עליה, ואם נוסיף על זה את ההחלטה של הממשלה, שאין לה למעשה כיסוי תקציבי, על שינוי סדרי עדיפויות ומתן מעמד של אזור פיתוח מועדף להתנחלויות, למעשה גזרנו גזירה ששום עירית פיתוח בארץ לא תוכל לעמוד בה. לא יהיו משקיעים בקריית-שמונה, לא יבואו משקיעים לדימונה, לא יבואו משקיעים לאופקים, לא יבואו משקיעים לקריית-גת. זאת האמת ואסור להתחמק ממנה, ואת האמת הזאת צריך להגיד.

לפעמים, מבחינה פוליטית, לא ברור לי גם מה ההיגיון שמניע אתכם. נאמר את כל האמת: רוב הציבור שגר בעיירות האלה הצביע בעדכם, הצביע בעדכם מסורתית באחוזים גבוהים מאוד. 60% הצביעו בעדכם – בעד הליכוד והמפלגות האחרות בקואליציה. דווקא מפלגת העבודה היא המפלגה שהיטיבה עמם ללא הכר בארבע השנים האחרונות, שבהן כיהנה בממשלה. אני יכול להביא דוגמאות אמיתיות שאתם מכירים: קחו את אור-עקיבא, קחו את יוקנעם, קחו את דימונה, שהפכו מערי פיתוח שהוזנחו לערים יפהפיות, עם תנופת פיתוח, עם בנייה, עם כל מה שאתה רוצה. אני אומר לך: התאכזבנו. תוצאות הבחירות היו סטירת לחי. הם הצביעו בעדכם. למה? אין לי כל הסבר.

ומה קרה? לא רק הפרת התחייבות של ראש ממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הם מאמינים שהחוסן שלהם הוא החוסן של ארץ-ישראל.

משה שחל (העבודה):

לא. חבר הכנסת ריבלין, תאמין לי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

-- --

משה שחל (העבודה):

אני לא מתפלמס, אני באתי באמת להציג את המצב כפי שהוא. אני אומר לך, הרי ישבתי אתכם בשתי ממשלות: הם לא יודעים את האמת, שאצלכם יש כאלה שהם בתפיסה החברתית שלהם קפיטליסטים מובהקים. כמו שיש אצלנו, אגב, שלא תהיה אשליה. אגב, חבר הכנסת ריבלין, בממשלה שלנו היו לי ויכוחים רבים מאוד עם שר האוצר.

וכאן אני מגיע לנקודה, שהיא לדעתי חלק מהעיוות בתקציבים שאנחנו מדברים עליהם. על מה נשענת, אדוני היושב-ראש, המחשבה שצריך קיצוץ בתקציבים החברתיים? יש לי הערכה רבה לכל עובד מדינה, ובאמת יש לי הערכה מיוחדת לעובדי האוצר. בצעירותי למדתי כלכלה. כלכלנים בדרך כלל מאמינים שהמרצה הוא האלוהים שקבע את הסדר שעל-פיו העולם ינהג, ובלי ניסיון חיים הם באים וקובעים קביעות. מה לעשות שאיש מהם איננו מאמין שהשקעה חברתית יש לה גם תשואה, ותשואה חשובה, בעיקר במדינה של עליות, של קבוצות באוכלוסייה שהן חלשות יותר, שגוררות אתן את החולשה הזאת לא דור אחד אלא כבר דור שלישי ואולי רביעי?

והנה, על-פי נתונים של הבנק העולמי, הקביעה הזאת, שישראל נמצאת בראש הסולם מבחינת תקציבים חברתיים, איננה אמת, היא לא נכונה. אביא כמה נתונים ממדינות בעלות הכנסה גבוהה: באוסטריה – 70% תקציב לשירותים החברתיים, הולנד – 69%, ניו-זילנד – 69%, צרפת – 7.68%, פינלנד – 59%, יפן – 59%, אוסטרליה – 57%. לא אלאה אתכם עם שבדיה ונורבגיה, כולן מקדימות אותנו, גם בריטניה, אפילו ארצות-הברית, שיש לי דעה מאוד לא טובה על הדאגה שלה מבחינה חברתית. ישראל – 49%. והקפיצה הזאת חלה במידה רבה בשנות ה-90. היא עלתה ל-39% בשנת 1996, בהשוואה ל-30% ב-1992, והיא עומדת על המקום גם עכשיו, בלי להתחשב בגידול האוכלוסייה, שללא ספק יביא להקטנה של סל השירותים החברתיים.

במידה רבה של צדק, ישראל היא מדינה שמקציבה לביטחון סכום גבוה – 19%, ונכון שתקציב הביטחון קטן בהתמדה בשנות ה-80, אבל עדיין הוא גבוה בהשוואה למדינות שמנית.

קריאה:

-- --

משה שחל (העבודה):

לא; ארצות-הברית – לא. ארצות-הברית מוציאה על הביטחון 18% מתקציב המדינה, ו-52% לא; מתקציב המדינה הולכים לשירותים חברתיים. בישראל 39% ו-19%.

נקודה נוספת היא הקביעה שגם לי יש ויכוח עליה, שתקציב מאוזן הוא תכלית הכול. רבותי, היה לי הכבוד להיות תלמיד אצל פרופסור פטנקין. אגב, המחזור היה המחזור הראשון שלמד מקרו-כלכלה. אין קביעה כזאת אוטומטית. לעתים, במצב של האטה במשק, כדאי לך לעשות גירעון, עם כל המשתמע מזה. יש מדינות באירופה ש-3.5% גירעון אינם דבר מקודש, ועם 3.5% יש להם אבטלה. ויש גם מקרים הפוכים. דבר אחד אני יכול לבוא ולקבוע: זה נושא שנמצא במרכז הדיון הציבורי מבחינת תקציב המדינה והוא מטיל אימה על השרים. אני יודע איך איימו עלינו: חייבים. חלק מהכלכלנים אומרים: כל העניין הזה אין לו כל ערך ואין לו משמעות. אני אדם זהיר, אני בא ואומר: הוא ראוי לבדיקה יותר יסודית.

כאן אני מגיע לסיום דברי, וחבל ששר האוצר איננו באולם. שר האוצר יותר מאשר נלהב לתפיסה הזאת, ואני אומר את זה עם כל ההערכה. אני ביחסי ידידות עם דן מרידור הרבה זמן ומעריך אותו. תפיסתו לוקה באי-ראיית הבעיות החברתיות של מדינת ישראל.

סיום דברי הוא די אפוקליפטי, לא כלפי הליכוד, לא כלפי הממשלה, אלא כלפי החברה הישראלית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אני אומר לך מדוע. סקר "שווקים פנורמה" הראה דבר אחד שאותי הפתיע, ואני ביקשתי ממר יוסי ודנה אישית שייתן לי הסבר. רוב הציבור, 72%, טוען, שבשנים הבאות בעיה אחת הופכת להיות הבעיה המרכזית, וזו הבעיה של הפערים החברתיים והעדתיים בישראל. זו סכנה אמיתית גם אם יחסי השלום אכן יהיו והכול יירגע. אלה הבעיות האמיתיות שתהיינה לחברה הישראלית.

לכן, הורדה בהשקעות בחינוך, למשל, שיש להן תשואה כלכלית גבוהה ביותר – אין השקעה גדולה מאשר בבני אדם, בחינוך; אם זה יקוצץ, יהיה אסון לגבי העתיד, וכולנו נשלם על כך.

אדוני היושב-ראש, מצאתי לנכון לא רק לבוא ולהגיד את הדברים. יש לי טענה כלפי הממשלה, לא רק בגלל התקציב. אני לא מצביע בעד הממשלה הזאת, כי היא איננה ראויה לאמון. אבל ניסיתי לנתח את הבעיות של התקציב מנקודת ראות לאומית יותר ולבוא ולהגיד שהתקציב הזה אין בו בשורה והוא לא יועיל במאומה בלי להגדיל את העוגה כולה על-ידי שיפור מצבה הבין-לאומי של ישראל בתחום השלום. אם זה לא יהיה, גם הקיצוץ הזה וגם המסים שהטלתם יביאו רק להמשך האי-תקווה שיש לציבור עתה, והיא נובעת מסיבות רבות, לא רק מהעלאת מחירי הסיגריות והדלק אלא מהרבה דברים אחרים.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת משה שחל. אני מזמין את חבר הכנסת אדיסו מאסלה. אחריו – חבר הכנסת שלום שמחון. התור שלו נדחה ללא ידיעתי. ברשותך.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני דווקא אתחיל בקליטת העלייה.

עולים רבים עדיין נותרו באתרי קרוונים, במרכזי קליטה, ללא פתרון בעיית הדיור. מאז החלה לכה ממשלת הליכוד לא היו שום בשורות כדי להוציא את המשפחות האלה ממקום הימצאן עכשיו בתנאים-לא-תנאים.

אני לא יודע אם ראש הממשלה ביקר אי-פעם באתרי הקרוונים כדי לראות את התנאים הפיסיים, החברתיים, החינוכיים של אותן משפחות עולים הגרות בדיור זמני, מבודדות, ללא שום יצירה אינטגרטיבית בחברה הישראלית במשך שש שנים. ואכן, זה החורף השישי של המשפחות האלה באתרי הקרוונים, כאשר המצב הפיסי הוא מתחת לכל ביקורת – עכברים, ג'וקים, מחלות. הילדים סובלים סבל רב. כולם אזרחי מדינת ישראל, אבל כאשר אני מסתובב באזורים חזקים אני רואה באופן בולט את האפליה הקיימת בחברה הישראלית, דבר בלתי נסבל, אך הממשלה נותרה אדישה והיא איננה מזדרזת לפתור את בעיית הדיור.

באתרי הקרוונים מתגוררות לא רק משפחות עולים אלא גם משפחות ותיקות, ישראלים מחוסרי דיור, מאות משפחות שגרות שם במשך הרבה שנים. ערב הבחירות הגיעו נציגי הליכוד אל אותן משפחות כדי לקבל את הקולות שלהן והבטיחו, שאם הליכוד יעלה לשלטון, הבעיות של המשפחות האלה ימצאו את פתרונן. אבל עד עצם היום הזה גם המשפחות האלה ממשיכות לחיות בתנאים-לא-תנאים והבעיות לא נפתרות.

השר לקליטת העלייה הוא ממפלגת ישראל בעלייה, שהבטיחה רבות לעולים – למצוא פתרונות לבעיות הדיור, התעסוקה, החינוך, וגם לפתור בעיות חברתיות. אבל היום גם מפלגה זו מצביעה אוטומטית על התקציב, כי הם נמצאים בקואליציה והכיסא כל כך נוח שקשה לוותר עליו. גם השר שרנסקי וגם השר יולי אדלשטיין הם עולים חדשים יחסית, אבל הם לא מבינים את הפוליטיקה הישראלית והיום בקלי-קלות הם מצביעים אוטומטית עם הממשלה בעד הגזירות הכלכליות על החברה הישראלית ופגיעה בעולים. העולים הנפגעים הם אלה שנתנו לנציגי ישראל בעלייה להגיע לכנסת ולממשלה, אבל היום הם מפקירים את העולים החדשים.

השר לקליטת העלייה הסכים לקצץ 380 מיליון שקל בסעיף הקליטה של עולי אתיופיה. אין זה סוד שזו קליטה קשה מאוד מכל הבחינות. זו עלייה שצריך להשקיע בה הרבה. מדינת ישראל יכולה להתגאות בכך שהיא הביאה הנה את העולים ממדינת אתיופיה. אם היא היתה חותרת לקלוט אותם כראוי, יש פוטנציאל אדיר בקרב הצעירים. היום הבנים המשרתים בצה"ל הוכיחו את עצמם כחיילים קרביים טובים, מצוינים.

אבל, לצערי הרב, השר לקליטת העלייה מצא לנכון לפגוע דווקא בשכבה החלשה ביותר בקרב העולים, ואלה העולים מאתיופיה. יש סיבות רבות לחולשתם – גם הרקע התרבותי, גם מבנה

המשפחות השונה. אבל לאחר הקיצוץ לא יהיו קייטנות בקיץ, לא תינתן עזרה למשפחות, וגם קליטה חברתית ביישובים לא תהיה.

אני מאוד מצטער לומר דווקא מעל במת הכנסת, כי כאשר מונה עולה חדש יחסית, או עולה חדש לשעבר, לתפקיד השר לקליטת העלייה, חשבתי שהוא ימצא לנכון להקשיב, שתהיה לו אוזן קשבת לשמוע את הבעיות של העולים והוא גם ינסה לעשות מאמץ למציאת הפתרון לבעיותיהם. הרי גם הוא עצמו עבר את החוויה של קליטת העלייה. אבל, לצערי הרב, במציאות היום הדלתות סגורות לגמרי והשר לא ממלא את תפקידו בקליטת העלייה. האכזבה עצומה מבחינת העולים בכלל ומבחינת עולי אתיופיה בפרט.

אני רוצה לומר כמה מלים בעניין הפלאשמורה. ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר הגיע לפני הבחירות לאתר הקרוונים נווה-כרמל, שם מרוכזים בני הפלאשמורה. המונים, מאנשים מבוגרים ועד ילדים, גם נכים בכיסאות גלגלים, באו כדי לשמוע את נאומו. הוא אמר, שהליכוד הוא שהביא את העולים האלה למדינת ישראל, וכביכול כל הממשלות הקודמות התנגדו להעלאתם. הוא הוסיף ואמר, שאם הליכוד יעלה לאחר אותן בחירות לשלטון, הוא מבטיח להעלות את כל בני הפלאשמורה למדינת ישראל ולעשות מבצע נוסף להעלאתם.

לצערי, אלה היו הבטחות שווא. אני לא מאוכזב, כי אני כבר מכיר את המציאות הפוליטית הישראלית. ערב הבחירות כל המפלגות מגיעות ומבטיחות הבטחות, ולאחר מכן מתברר שאלה היו הבטחות שווא ולא יוצא מזה שום דבר. אבל העולים שהגיעו בשנים האחרונות היו עוד תמימים והאמינו להבטחותיו.

הממשלה הקודמת עשתה הרבה דברים בקליטת עולי אתיופיה, לרבות בואם של בני הפלאשמורה. ממשלת העבודה היא זו שהחליטה להעלות אותם, אבל כאשר היה "מבצע שלמה" יצחק שמיר הוא שהיה ראש הממשלה והוא שהחליט לא להעלות אותם. דווקא מפלגת העבודה תיקנה את המצב. אבל היום, לצערי הרב, למרות הבעיות, למרות הסבל של אותם אנשים שם באתיופיה, קצב העלייה שלהם נשאר אותו דבר, ואפילו קטן המספר של אלה המגיעים מדי חודש.

הובטח לנו גם בוועדת העלייה והקליטה – משרד הפנים הוא זה שמטפל בבואם של בני הפלאשמורה – לשלוח את הקונסול לטפל בבני הפלאשמורה, לזרז את הטיפול. השיגו תקציב. אפילו ה"ג'וינט" היה מוכן לממן, ומאז ההבטחה ועד היום עברו חודשיים, והטיפול בבואם של בני הפלאשמורה נשאר כמו שהיה.

משרד החינוך – מאז העלייה של יהודי אתיופיה, הפך אותנו משרד החינוך למונופול שלו, למונופול דתי, ומי שמטפלת בחינוך של הילדים יוצאי אתיופיה במשרד החינוך זו המחלקה הדתית, על כורחנו. משפחות לא יכולות להחליט לאן לשלוח את הילדים שלהן, איזה חינוך לתת להם, ועל כורחנו שולטים עלינו. ייאמר לזכותו של שר החינוך לשעבר, פרופסור אמנון רובינשטיין, שהוא הקים את ועדת ההיגוי, עם תקציב ללא תקדים, והיום משרד החינוך רוצה לסגור גם את מרכז ההיגוי שמטפל בבעיות הייחודיות של החינוך בקרב הילדים יוצאי אתיופיה, וגם את התקציב לא מזרימים כפי שהובטח לנו, ואין כמעט פעילות בשעות אחר-הצהריים, כפי שהיתה בארבע השנים האחרונות.

נדמה לי שאתמול או היום התבשרנו על העלאת מחיר הדלק. מאז עלתה ממשלת הליכוד, ממשלת נתניהו, לשלטון, עלה מחיר הדלק שלוש-ארבע פעמים, אם אני לא טועה. נדמה לי שאתמול או היום עלה מחיר הדלק. משמעות הדבר, שגם מחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית יעלה בהתאם. כלומר, מי שייפגעו אלה השכבות החלשות בחברה הישראלית, עיירות הפיתוח, שיקום שכונות. גם מחיר הסיגריות עלה. שמעתי אתמול בטלוויזיה שבלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אמרו: הצרכנים הגדולים של סיגריות בחברה הישראלית הם דווקא השכבות החלשות. לכן, גם כשממשלת ישראל מצאה לנכון להעלות את מחיר הסיגריות, היא ידעה לפגוע דווקא בשכבה החלשה של החברה הישראלית.

הגזירות הן גזירות כלכליות בלתי נסבלות. לגבי השקעות הון בעיירות הפיתוח – ארבע שנים השקיעה ממשלת העבודה השקעות רבות. כמו שנאמר פה, אף כי מפלגת העבודה לא זכתה בקולות של עיירות הפיתוח ובקולות של אלה שנהנו משיקום שכונות והם מצביעים באופן שגרתי בעד הליכוד, אני מרגיש היום את התחושה שלהם. הם מאוד כועסים ומסתייגים, ולו היו יודעים שממשלת נתניהו תתפקד כפי שהיא מתפקדת היום, כשהיא פוגעת דווקא בשכבות החלשות בעיירות הפיתוח, נדמה לי שהרבה אנשים לא היו נותנים אמון בבנימין נתניהו.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת מאסלה. זמןך תם.

אדיסו מאסלה (העבודה):

היום המפעלים נסגרים בסדרות: באופקים, בבית-שאן, שדווקא בה גר שר החוץ דוד לוי; ושמעתי שההתערבות האחרונה שלו היתה לא לפטר את העובדים שעובדים באתר הארכיאולוגי. יש לברך על כך, אבל עדיין לא ידוע אם לעובדים הללו, שעומדים לפטר אותם, יובטחו מקום עבודה מסודר ופרנסה לילדים שלהם ולמשפחות שלהם.

הקיצוץ בתנועות הנוער – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מאסלה, סליחה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

תרשה לי דקה.

היו"ר ח' דיין:

לא, זאת לא דקה, כבר עברו שלוש דקות. יש לך עוד חמש הסתייגויות, ויש עוד חברי כנסת שממתינים לתורם. אני מבקש שתאמר משפט מסכם. 13 דקות – זה כבר מעל למה שאני יכול להרשות לעצמי.

אדיסו מאסלה (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש. משפט מסכם. תנועות הנוער עוסקות בהתנדבות בקליטת העלייה, בבריאות ובתחומים החברתיים, והממשלה הזאת רוצה לקצץ 7 מיליוני שקלים דווקא באותה פעילות. מבורכת בחברה הישראלית.

לכן, תקציב המדינה אינו בשורה לממשלה חדשה, שהבטיחה ערב הבחירות הבטחות שואו – לשפר את המצב בתחומים שונים, והיום המצב הוא הפוך. אני מקווה, שאותם חברי כנסת שהבטיחו לעם ישראל להצביע נגד התקציב – ובכללם חברי כנסת מהקואליציה, בייחוד מגשר – יצביעו נגד התקציב, ושהתקציב הזה לא יעבור. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מאסלה. אני מזמין את חבר הכנסת שלום שמחון, ואחריו – חבר הכנסת מקסים לוי.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר העבודה והרווחה, אני חושב שיוצא לי לדבר עכשיו בפעם הרביעית ב-12 השעות האחרונות בנושא התקציב. עד עכשיו השתדלתי להציג בעיקר את בעיות החקלאות והחקלאים. בפעם הזאת אני רוצה קודם כול לגלות רגישות מיוחדת לדברים שנאמרו על-ידי קודמי, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בנושא הטיפול בעולי אתיופיה. אני מקווה מאוד, שזה לא טיפול שונה מהטיפול בעולים אחרים, מארצות אחרות. אני חושב שיש להקדיש לדברים תשומת לב מיוחדת.

עם זאת, לגופו של עניין, בנאומי זה אני רוצה להביא לפניכם מכתב אחד מתוך מכתבים רבים שמגיעים לכל אחד מאתנו כחברי הכנסת ומוצאים בדרך כלל את דרכם לסל – מכתב של תעשיין בגוש-תפן. גוש-תפן הוא האזור שבין כרמיאל לבין מעלות, אזור תעשייתי נטו שמייצא בהרבה מאוד מיליוני דולרים לחוץ-לארץ. במכתב הזה מציג הכותב בעצם את המצוקה האמיתית שלו כתעשיין, במפעל שמעסיק 70 עובדים ומייצא בכ-6 מיליוני דולר בשנה לחוץ-לארץ.

כותב התעשיין במכתבו: "כל אחד מאתנו מכיר את התחושה המוזרה של יקיצה מחלום בלהות, את אותן שניות בודדות בהן אנו מבינים שמכלול הצרות והסיכונים המקיף אותנו אינו אפשרי בעולם

מתוקן, והדבר האפשרי היחיד הינו, שסיימנו זה עתה לחלום חלום בלהות שאינו יכול להתרחש במציאות. זוהי התחושה האופפת כיום את התעשיין הישראלי המצוי – הוא חש במסכת שלמה של מכות, קשיים ומחסומים המועמסים עליו מכל עבר, והוא מבין שהדבר אינו יכול להתרחש בעולם אמיתי ומתוקן. הוא מנסה להקיץ מחלום הבלהות, אך מתברר לו, כי אין מדובר בחלום אלא במציאות העכשווית, מולה הוא נאלץ להתמודד היום בישראל.

"חלום הבלהות התחיל לפני כשנתיים, עת החל תהליך מואץ של ייסוף ריאלי בשערו של השקל מול הדולר וסל המטבעות. הכלכלנים מספרים כי מדובר בתוצאה של מדיניות מונטרית מרסנת, שבאה כתגובה למדיניות פיסקלית מרחיבה. אני התעשיין, שמבין בייצור, בייצוא ובסחר בין-לאומי, יודע כי מדובר במצב בו שער החליפין של השקל מול הדולר קפא על שמריו במשך 30 חודש, ובאותה תקופה מרבית העלויות של מפעלי עלו בכ-25%, שכן עלויות אלו צמודות ומתנהגות באופן דומה לשינוי במדד המחירים לצרכן בישראל. הכלכלנים קוראים למצב זה חוסר שיווי משקל כלכלי. אני קורא לזה שחיקה ברווחיות ויצירת הפסד.

"שער החליפין נשאר קפוא בגלל הריבית הגבוהה, וזאת מדקלם כיום כל תינוק וילד בישראל. אותה ריבית שגורמת להגדלת הוצאות המימון שלנו ולהסטת כספים מהשקעות ריאליות להשקעות פיננסיות, היא אכן הסיבה לכך. ומתי תרד הריבית? כאשר ישוכנע בנק ישראל כי מתבצע קיצוץ משמעותי בתקציב המדינה. משמעות הקיצוץ בתקציב המדינה הינה הקטנת הביקושים של הסקטור הציבורי, וביקושים אלו מסופקים בחלקם הגדול על-ידי התעשייה, כלומר, על מנת להיחלץ מסיוט אחד גדול, עלינו, התעשיינים, להכניס עצמנו לסיוט אחר.

"בטווח הארוך זו הדרך הנכונה לפעול", אומרים הכלכלנים, ואנו התעשיינים, בעלי החזון ואנשי היצירה, הרגילים להסתכל על הטווח הארוך, מאמצים דרך זו. האם בכך תם ומסתיים חלום הבלהות? לא ולא. הקיצוץ בתקציב, הנראה כמושיע הגדול, הינו מכל ענק המכיל מוקשים רבים, רובם מוקשים נגד תעשייה, מסוגים שונים ומגוונים.

"מוקש אדמה – הארנונה שאותה משלמת התעשייה בגין הקרקע אותה היא תופסת" – הוא מדבר על כך שבשנה הקרובה יגבו, נוסף למה שנגבה עד עכשיו, עוד כ-130 מיליון שקל ארנונה. הוא ממשיך וכותב: "זה סכום קטן לתעשייה החזקה שלנו", אומרים המוחקקים, אולם לחלק מהמפעלים זהו ההבדל בין הפסד לרווח".

למוקש השני הוא קורא "מוקש נ"ט". הוא קורא למוקש הזה: "מוקש נגד תמימים". הוא ממשיך וכותב: "המקום המתאים ביותר להקים תעשייה בישראל הינו מרכז הארץ, באזורים בהם קיימת תשתית פיסית מתאימה, כבישים רחבים, מצאי רחב של ספקים ונותני שירותים, כוח-אדם משכיל ובעל מאפיינים טכנולוגיים מתאימים לתעשייה. במשך שנים קראה הממשלה לתעשיינים להשקיע בפריפריות, באזורי קו העימות ובעיירות הפיתוח, ופיצתה את היזמים בגין הנזקים והעלויות הכרוכות בכך באמצעות מענקים, כפי שמקובל בכל ארצות העולם, כולל במערב-אירופה ובארצות-הברית. היום אומרת הממשלה לאותם תמימים שהאמינו לה, כי היא משנה את מדיניותה. נכון שהחוק חייב אותה להמשיך בתמיכה עד לסוף 1997, אולם היא הריבון, היא הילד החזק בשכונה שמשנה את כללי המשחק חדשות לבקרים, ומאמין שלאחר מכן עוד יאמינו בו ויאמינו להבטחותיו.

"מוקש זה גורם להזעה רבה. 'מה יהיה?' שואלים את נציגי הממשלה, והם מבטיחים כי לא ייגרם שום נזק. באותו יום ממש, בהופעה בוועדת הכספים של הכנסת, מודיע מנהל מרכז ההשקעות, כי יש כבר ירידה של עשרות אחוזים בהיקף הבקשות להשקעות חדשות."

המוקש השלישי הוא המוקש הימי. "זהו מוקש מיוחד שמוטמן בנמלי הים של ישראל, ומטרתו פגיעה דו-כיוונית בתעשייה. מדובר בהגדלת אגרות הנמל בהיקף של כ-150 מיליון שקל, המשולמות על-ידי התעשייה הן בייצוא והן בייבוא חומרי הגלם, כדי לממן את פיתוח הרכבות בישראל ואת תשלום התמלוגים לממשלה. זו אינה טעות דפוס כי אם מציאות מעוותת של משרד האוצר, המצהיר על מדיניות של כלכלה חופשית, מחד גיסא, ומבצע מדיניות של סבסוד צולב בין שירותים ממשלתיים, מאידך גיסא." אגב, הכול נמצא בספרי התקציב.

"מוקש נגד עובדים" הוא המוקש הרביעי. "זהו מוקש משוכלל מאין כמוהו: הוא גדול, הכול מבחינים בו, אולם הוא כה מפתה, שדווקא אלה המנסים להיזהר מנזקיו עולים עליו. זה פתרון הקסם בדמות 'הקטנת השתתפות הממשלה בתשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי', שכה קורץ ללא מעט חברי כנסת מתוכנו שמנסים להגן על השכבות החלשות, אשר יהיו הנפגעות העיקריות מקיצוץ בסעיף זה."

המוקש החמישי הוא "המוקש הדמגוגי". זה אותו מוקש שיכול לגרום לאבטלה, והוא העלאת שכר המינימום. בהזדמנות הזו שיושב פה שר העבודה והרווחה מצאתי לנכון להזכיר גם אותו מתוך דברי הכותב.

רבותי חברי הכנסת – "מוקשים רבים נוספים קיימים בהצעת התקציב ובמסגרת חוק ההסדרים הנלווה אליה, לרבות פגיעה בתחומים רבים הנוגעים לתעשייה, כגון תמיכה בהשקעות באיכות הסביבה, קיצוץ בתקציבי עידוד השיווק ואפילו קיצוץ בתקציבי המחקר והפיתוח, המהווים את פתרון הקסם של פקידי האוצר למשבר הפוקד את התעשייה.

"מחזה הבלהות הזה", כותב אותו תעשיין, "הנמשך זמן רב והולך ומתגבר במדיניות הנוכחית של הממשלה אינו חלום בלהות אלא סיוט מתמשך ההולך וגובר, וגורם לי, כתעשיין, לשאול את עצמי שוב ושוב, האם הכרסום המסיבי וההיקפי בתעשייה הוא התאבדות כלכלית של קברניטי המשק, או שזה תוצר של מאבקי כוח בין כלכלני בנק ישראל לכלכלני האוצר במעבדת המחקר שנקראת המשק הישראלי. יש לי חשש, שבמעבדה כזו, שפני הניסיונות, קרי, התעשיינים, יינזקו קשות: חלקם יחוסלו, חלק אחר יגסס לאטו, חלק יספוג מכות יבשות וכואבות, ובני המזל יצליחו להימלט מהמעבדה, לברוח מחלום הבלהות ולקיים את מפעליהם במקומות אחרים בעולם, המאמינים בתעשייה ורואים בה קטר המוביל את הכלכלה."

זאת כותב תעשיין, מי, שיש לו, כאמור, 70 עובדים והוא מייצא ב-6 מיליוני דולר לחוץ-לארץ.

אני רוצה, בהזדמנות זו, לגעת גם בהבדלים שיש בין החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות לבין החוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, ואני רוצה לגעת בנקודה קטנה שלא הזכרתי אותה בנאומי הקודמים. בתעשייה מדובר על חלוקה לשני אזורים: לאזור פיתוח א' ולאזור פיתוח ב'. אבל בחקלאות, ראו זה פלא, מצאו גם אזור נוסף – אזור פיתוח א', אזור פיתוח ב' ויישובי המרכז. כאילו שביישובי המרכז אין חקלאים. כאילו שהחקלאים באזור המרכז אמורים להתחסל, כאילו שהחקלאים באזור המרכז אינם צריכים לייצא לחוץ-לארץ אותם פרחים או אותם ירקות או אותם פירות שהם מגדלים. מין טכניקה מאוד מאוד מקורית, מעבר לעובדה שהפחתה בתקציבי ההשקעות בסקטור החקלאי מגיעה לעשרות אחוזים ולא לאחוז בודד. מדובר פה בסדרי גודל שהממשלה הקודמת נתנה – באזורים מסוימים 80%, באזורים אחרים 60%, ובאזורים אחרים 40%. כאן יש ירידה באזור המרכז, שהמינימום שהוא קיבל היה 40% ויורד ל-0%. מה אותו חקלאי יכול לעשות?

אדוני שר העבודה והרווחה, באותה מסגרת שאתה יושב פה, מעבר לכל הגזירות שהוטלו על החקלאים, אני רוצה להזכיר גזירה נוספת, שכפי שאני מבין אתה אחד מאלה התומכים בה, והיא הטלת המס על החקלאים בנושא העובדים הזרים.

אני רוצה להזכיר לך, שמעבר לעניין ההשקעות היתה עלייה במחירי המים בסדר גודל של 23%. עכשיו מתכנן משרד האוצר ביחד אתך להטיל מסים בסדרי גודל של עד 10,000 שקל כמעט על כל פועל זר, כשהפירוט הוא: 3,300 שקל אגרות, 8,400 שקל ערבות מדינה, מה שהיום עומד על 2,000 שקל, הטלת מסים נוספים, הגדלת הביטוח הלאומי והעברת המשכורות של אותם עובדים בניגוד לכל האמנות הבין-לאומיות לשמירה בחיסכון עד שהם יעזבו את הארץ. אני עוד לא מכיר חברה, מפעל פרטי הכי מצליח בארץ, שמסוגל בקצב כזה לייצר כסף כפי שאתם חושבים שאותו חקלאי מסוגל לייצר.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

שלום שמחון (העבודה):

אני רוצה להזכיר לך, אדוני שר העבודה והרווחה, שפתרון הקסם שנקרא עובדים זרים הוא לא פתרון שהחקלאים בחרו בו מרצון. הם בחרו בו מכורח, בגלל המצב הביטחוני, בגלל העובדה שהמדינה לא נתנה להם פתרון של כוח-אדם ישראלי וגם לא פתרון של כוח-אדם פלשתיני, שהם הפסיקו לסמוך עליו מזמן.

אני גם חושב, שהסקטור החקלאי מאורגן דיו, ואין שום סיבה שבעולם, שאתה, אדוני השר, תתמוך בהטלת מסים נוספים, מעבר לכל המסים האחרים שכרגע מיועדים להיות מוטלים על חקלאי ישראל. אני יודע שקשה לך לעשות את ההבחנה, עם זאת, אין ברירה, כי הפירוש המעשי הוא לחסל אלפי משפחות שהן קשות יום, שהן באזורי התענכים, באזורי המרחבים, באזורי עדולם ובאזורי נוספים שבקושי משיגים את הפרנסה היומית שלהם. אני מסתמך בעניין הזה על הפרסומים בעיתונות שהיו אתמול, והם היו די מפורטים.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אתה יודע באילו תנאים חיים העובדים הזרים?

שלום שמחון (העבודה):

אדוני השר, אני לוקח את הכפפה שאתה זורק. אני מוכן להזמין אותך, ביחד עם יושב-ראש הלובי החקלאי שיושב פה, לסיור אצל המגדלים בחקלאות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אולי כדאי שתראה את התנאים שהם חיים בהם. כל אזרח צריך לשלם את המסים על מנת שנוכל לתת להם את התנאים. אם יש בעיה בחקלאות, תעלו אותה בפורומים המתאימים.

שלום שמחון (העבודה):

אנחנו מעלים את זה, אבל נדמה לי שאין אוזן קשבת לעניין.

אני רוצה לנצל את הכפפה שזרקת פה, ולנצל את העובדה שיושב פה יושב-ראש הלובי החקלאי, חבר הכנסת צבי הנדל, ולהזמין אותך ואותו ביחד לעשות סיור במגזר החקלאי ולראות באילו תנאים של בתי-מלון חיים העובדים הזרים, באילו מגורים הם חיים, באילו תנאי כלכלה הם חיים ואילו תנאי שכר הם מקבלים. תוכל להבין שהדברים שאתה אומר הם אחרים.

הי"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת שלום שמחון. אני מזמין את חבר הכנסת מקסים לוי.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דיברתי גם אתמול בערב ואני מדבר הבוקר על הצורך בחלוקת נטל באשר לבעיית הרשויות המקומיות במדינת ישראל.

החוק לעידוד השקעות הון היה אמור להנהיג את הרפורמה של ועדת-גבאי, אבל עם זאת אי-אפשר להפעיל רפורמה חדשה ולבטל את התנאים שהיו קודם. בהחלט, כאשר אנחנו רואים היום את המעגלים השונים בחברה שלנו, אנחנו רואים את מרכז הארץ שבו יש צמיחה גדולה מאוד, כאשר יש תעשייה, כאשר יש בנייה, והכנסות הרשויות המקומיות בגין הארנונה מאפשרות מימון שירותי בריאות, חינוך ורווחה. הצמיחה הזאת במרכז הארץ בעצם יוצרת מצב של מעגל נוסף בו נמצאות עיירות הפיתוח, מעגל שאיננו נהנה מהכנסות מהתעשייה ומהמגורים, בעוד לארנונה יש יכולת לתקן עיוותים שונים.

התקציב כפי שהוגש לנו בעצם אומר, שהרשות המקומית תתקיים על-פי ההכנסות העצמיות, ובחלק משרד הפנים ייתן מענקי איזון לאותם ערים ויישובים חלשים. אבל, כאשר אנחנו רואים את ההתפתחות במרכז הארץ, אי-אפשר להגיד שחוק עידוד השקעות הון המוצע היום יפתור את בעיית אופקים, ירוחם ובית-שאן. בנושא ההכשרה המקצועית, שהדוח מדבר עליו – האם רוצים ליצור

מובטלים אקדמאים? החוק לא בא לעודד העברת מפעלים, ראייה של אסטרטגיה שונה, ראייה לקראת עיירות הפיתוח.

בעיירות הפיתוח יש מפעלי טקסטיל. בעצם אנחנו צריכים לומר, שבעיירות הפיתוח אין מקום למפעלים כושלים. אבל עם זאת, אי-אפשר להביא רפורמה כאשר אנחנו רואים את הבעיות הקשות בעיירות הפיתוח.

משרד הפנים איננו יכול ואיננו מסוגל לממן את גירעונות עיירות הפיתוח. דוח-סוארי בעצם אמר, שבנושאי רווחה וחינוך יש פער של כ-2 מיליארדי שקלים מבחינת הצרכים. אדוני היושב-ראש, מניין ייקחו עיירות הפיתוח סכום כזה? אנחנו רואים שמשרדי הפנים והאוצר מעודדים את הרשויות המקומיות להעלות ארנונה מעבר למדד כדי לכסות את הגירעונות. וכי אותם תושבים מובטלים יכולים לעמוד בתשלום ארנונה מוגדלת ב-16% ובתשלומים עבור מים?

יש בעיה אמיתית. מי שלא עובר ומי שלא רואה את הבעיות, אינו חש ואינו רגיש לבעיות חברה. צריך לצאת למקומות האלה ולראות את הבעיות. הבעיות הן קשות ביותר. נמצא כאן שר העבודה והרווחה, שאני יודע את רגישותו ואני יודע את מאמציו לסייע ולעזור. אבל עד כמה יוכל שר העבודה מתקציבו להקצות לעיירות הפיתוח? מתקציבו הוא לא יוכל לפתור את בעיות החברה והרווחה שם. לכן אינני רואה ברפורמה שהוגשה, וועדת הכספים קיבלה אותה, אינני רואה בשורה לעיירות הפיתוח.

אני רוצה להזכיר לכולנו את הנושא של כביש חוצה-ישראל. צריכה הממשלה לדון בהשפעות הכביש הזה. מה יקרה? זה כביש אגרה שממומן בעיקר על-ידי יזמים, אבל על החיבורים אליו תוציא מדינת ישראל מיליונים. הכניסות לכביש הזה וההתחברות אליו בכבישים עוקפים יגרמו הוצאה די גדולה מתקציב המדינה.

אבל לכביש חוצה-ישראל יש השפעות נוספות. הכביש הזה חוצה ערים, הוא עובר במועצות אזוריות, עובר בקיבוצים. אנחנו יודעים שליד כביש חשוב כזה מתפתחים מולים, נקודות מסחר, תעשייה. מי ייהנה מזה? אותן מועצות אזוריות. תעשיינים ואנשי מסחר יצאו מערים שיש בהן ארנונה גבוהה להקים את התעשייה והעסקים שלהם בסמוך לכביש חוצה-ישראל.

צריכה היתה להיות חשיבה, עוד בטרם מחליטים על כביש חוצה-ישראל צריך היה לחשוב על שיתוף פעולה בין מועצה אזורית ובין הרשות המקומית. אביא לכם דוגמה מהעיר שכינת' בראשה 17 שנה. כאשר בנו את כביש עוקף לוד-רמלה, כביש 40, אנשים הפסיקו בכלל להיכנס לערים אלה. המע"ר בערים אלה, מרכז העסקים בעצם התמוטט, משום שבדרך לשדה התעופה כבר לא צריך היה להיכנס לערים אלה ולעצור בהן. כביש 40 בעצם המית הרבה מאוד חנויות ועסקים בערים אלה, ובגלל זה לא התפתחו.

מה יביא כביש חוצה-ישראל על לוד ורמלה? הוא יברח לבני-עטרות, לכפר-טרומן, הוא יברח תעשייה שנמצאת היום בלוד וברמלה למקומות שבהם משלמים פחות מסים, פחות ארנונה, והשטח פחות יקר מאשר בלוד וברמלה.

צריך היה לנסות לגבש תוכנית שתקבע לאזורים האלה ארנונה אחידה. אם רוצים לפתח מקום מסוים, צריך היה לקבוע תוכנית לגביית ארנונה מאוזנת יותר, או לעשות תוכנית מיתאר משותפת לערים וליושבים לעניין הקמת מרכז תעשייה.

לכן, לא רק אני אינני רואה כאן רפורמה לעיירות הפיתוח. מה אמרנו כשדובר על שיפוי מעסיקים? אמרנו, שאם המדינה מסבסדת את התעשייה, שתיתן בעיירות הפיתוח יותר מאשר במרכז הארץ, שתנסה לעודד יוזמה להקמת תעשייה בעיירות הפיתוח, משום שהמרכז כבר מפתח בעצמו את השירותים האלה.

ראיתי את דוח-גבאי. לכו וראו מה קורה למעשה בשדרות. אני שימשתי שם יושב-ראש ועדת חקירה בנושא הפיכת שדרות ממועצה לעיר. ילדים משדרות שיש להם פוטנציאל גבוה הולכים היום ללמוד בקיבוץ, בגני-ילדים, בבתי-ספר יסודיים ובבתי-ספר על-יסודיים. בשדרות נשארת אוכלוסייה חלשה ביותר. אין אינטגרציה. הקיבוץ, עם כל הכבוד, לא מקים את בית-הספר העל-יסודי בתוך שדרות, אלא הוא מוציא משדרות את כל הילדים שיש להם פוטנציאל אדיר ומשאיר שכבת ביניים, שכבה שלא יכולה להתמודד.

אני משוכנע, שהצעת החוק לעידוד השקעות הון, שהצבענו נגדה בועדת הכספים, איננה בשורה, היא איננה מעדיפה את עיירות הפיתוח ואיננה נותנת תשובה להקמת תעשייה.

חבל שחבר הכנסת אדיסו מאסלה לא נמצא כאן. אני חושב שהממשלה, ראש הממשלה ושר האוצר, שנעתרו ללובי החברתי, לסיעת גשר, לליכוד, להוריד אותן גזירות שהיו פוגעות באותן שכבות – למעשה הורדנו כמעט את כל הגזירות האלה. אם אתה בוחן אם להעלות את מחירי הדלק והסיגריות מול פגיעה בקצבאות ילדים ומול קיצוץ בחוק הבריאות ופגיעה בקשישים בעניין תרופות ומרפאות, אם אתה שוקל מה עדיף, בוודאי אף אחד בבית הזה לא יקום ויגיד שהעדיפות לא היתה נכונה. שר האוצר וראש הממשלה נעתרו לחלק מן הבקשות, אבל אסור לנו שנהיה רק בולמים את הגזירות.

חייבת להיות ראייה של מה שנקרא: להיטיב עם האנשים האלה; ומה יקרה בארבע השנים הבאות – האם הממשלה תוכל להיטיב אתנו? לכן, האם אנחנו, כל שנה, נפעל רק למנוע את הקיצוץ או נבדוק כיצד נוכל להיטיב עם האוכלוסיות האלה? אני משוכנע, שלא במענק האיזון של משרד הפנים, לא בתקציב משרד העבודה והרווחה ולא בתקציב המדינה מצויים תקציבים לפתרון בעיות עיירות הפיתוח.

עם זאת, אנחנו, חברי הקואליציה, חייבים להשתדל בכל מאודנו בשנה הזו לנסות להתמודד עם הבעיה ולנסות ולהביא בפני הממשלה אתגר של שורת צעדים שייעשו כדי להיטיב עם אותה שכבה. אותה שכבה העלתה את הליכוד לשלטון, העלתה אותנו. אם נשכח אותה, היא תשכח אותנו בעוד ארבע שנים. כולי תקווה, שבעזרת השם נוכל לעשות ביחד למענה, כדי שנוכל להצדיק את הקיום שלנו כאן בכנסת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מקסים לוי. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מקסים לוי, לפני שאני אגע בחוק עידוד השקעות הון, אני רוצה, ברשותך, להתייחס להערה שהערת לגבי החינוך.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת לוי.

ענת מאור (מרצ):

אני חושבת שהעלית סוגיה חשובה. אני רוצה פשוט לעדכן אותך, שעל-פי מדיניות שר החינוך הקודם אמנון רובינשטיין, והתנועה הקיבוצית, יש בהחלט מגמה, שבחלקה הגדול מתממשת, שקיבוצים שפותחים את מוסדות החינוך שלהם, בין בגיל הרך, בין בכיתות היסוד ובין בכיתות המשך, זה יהיה משולב ללא מיון. זאת אומרת, יקבלו או שכונה מסוימת מעיר, או, אם הרשות המקומית לא מסכימה לשילוב הזה – לא יקבלו, על מנת למנוע את הפיצול. אני יודעת, בתור מי שניהלה את "צופית", שזה פתוח לגמרי לאזור, ויש שם מושבים שלמים או ילדים מהעיר שמגיעים. אני בהחלט מסכימה שזו צריכה להיות המגמה. זה במיוחד, כאשר הנושא של חוק עידוד השקעות הון פוגע בפריפריה כולה – הצמצום שלו – גם לאחר הפשרה: עיירות פיתוח, קיבוצים ומושבים.

לא צריך להיות תיאורטיקן גדול כדי להבין, שכל משקיע, אם לא יהיו לו תמריצים הוא לא יגיע למגדל-העמק, לא יגיע לבית-שמן, לא יגיע לדימונה ולא יגיע לאופקים. אבל, כאשר אתה עובר ומבקר במפעלים ורואה את ההנהלות ואת העובדים, ממש עוברת בך צמרמורת לנוכח ההזנחה והקיפוח.

אני רוצה לטעון כלפי הממשלה, שהרעיון הזה מנוצל משום שבחוק עידוד השקעות הון יש בעיות. כולנו מודעים לכך. חבר הכנסת לשעבר בני טמקין הציע, שבמקום להשקיע בבטון נשקיע גם בהון האנושי, כאשר הממשלה זכאית וחייבת לפקח יותר על צורת הוצאת הכסף, על קיום חוקי העבודה. אני רוצה לספר את הדוגמה של מפעל "חיפה כימיקלים". הייתי אצלם ביום חמישי כל היום, וחבר הכנסת שאול עמור היה אצלם. הם ירדו לרותם שבנגב. אריה גנגר, שעומד בראש ההנהלה, מפר הסכמי עבודה שהם על-פי חוק.

אדוני שר העבודה והרווחה, אני יודעת שאתה צריך לצאת, אבל הייתי שמחה מאוד אם תהיה עירני לנושא, שכן זה מחייב התערבות גם של הממשלה. הוא מקבל עכשיו תקציב מהקרן להשקעות הון, וזה אבסורד שאסור לו לקרות. אני פונה למרכז להשקעות הון שלא לתת את זה. צריך להתנות את ההשקעה גם ביצירת מקומות תעסוקה לעובדים, גם בהבטחת תנאי עבודה על-פי חוק וגם בניצול כלכלי. אבל, בין זה לבין ביטול החוק המרחק מאוד גדול. לכן אני מקווה, שהכנסת תבטל גם את הפשרה שהגיעה אליה ועדת הכספים, ותחזור לעיבוד מושכל יותר של החוק לעידוד השקעות הון.

אני רוצה להזכיר, שבתוך ההצעה יש גם ביטול וצמצום של החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות. זו פגיעה קשה מאוד בתנועה הקיבוצית ובתנועה ההתיישבותית. אנחנו עוד נחזור ונדבר כיצד התקציב הזה פוגע – 20% ממנו – בתנועה ההתיישבותית, בקיבוצים, במושבים, בפריפריה, אף שהם מהווים רק 8.5% מן האוכלוסייה.

מאחר שיושב כאן שר העבודה והרווחה, אני רוצה לנצל את הזמן ולדבר בסוגיה נוספת – שהיא לא כרגע. אנחנו ישבנו ליל שימורים, ונשב עוד אחד ועוד אחד, שכן התקציב הזה הוא תקציב שיש בו פגיעות קשות באוכלוסייה החלשה ובאוכלוסייה רבה בישראל, ואין בו פגיעה בעשירים. אבל, אני אנצל את הזמן ואעלה כרגע את נושא קצבאות הילדים וילדים בכלל.

הסיפור של ביטול קצבאות הילדים הוא הישג חשוב, אבל זה סיפור העז. אדוני שר העבודה והרווחה, השדולה למען הילד ביקרה היום במרכז לילדים מתבגרים חסרי קורת גג בירושלים. אני רוצה לציין, שמצד אחד זה היה ביקור מרענן, ומצד שני – מתסכל. הוא מרענן, כי יש התפתחות מקצועית ויש שיטות להגיע לנוער שעוזב את הבית ולתת טיפול, תשומת לב וקורת גג לילד. אבל, כאשר אנחנו שומעים שהתקציבים למעונות לילדים ולהוסטלים ולמקומות קליטה לילדים במשבר מצטמצמים בחצי מיליון ש"ח, ואנחנו יודעים שעדיין אין הוסטל לנערות במצוקה, אין הוסטלים לאוכלוסייה הערבית ומרכזי קליטה לילדים במשבר הם רק בתל-אביב ובירושלים ואין בדרום ואין בצפון, אני פונה אליך, אדוני השר: לא ייתכן שאנחנו נסתפק בסיפור העז. בלימת גזירות היא לא מפתח לקידום. ילד הוא ילד, ולא תהיה לו תקופה למקצה שיפורים.

אני רוצה לציין יותר מזה, אדוני השר – הצרכים של הילדים הם נרחבים, לא רק לילדים שהם במצב סיכון או במצב משברי. המועצה לשלום הילד הגישה את הדוח שלה לפני יומיים לראש הממשלה. אנחנו קוראים בדוח, שמתוך מיליון ו-955,000 ילדים – ואני רוצה להדגיש לחברי הבית, שיש לנו בישראל 2 מיליון ילדים. זו אוכלוסייה אדירה. זה הנכס החשוב ביותר שיש לנו – באהבה, בהשקעה לעתיד. אלה המשאבים היקרים ביותר שלנו – מתוך 2 מיליון הילדים, 454,000 ילדים חיים מתחת לקו העוני. בסטטיסטיקה זה אומר, שכמעט כל ילד רביעי חי מתחת לקו העוני. אני יודעת, הנתונים של הביטוח הלאומי, אבל יש פה הסבר, שבפועל הפער של ה-600,000 הוא הנכון, ואני חושבת שזה אחד היעדים שהממשלה חייבת לקדם אותו.

עכשיו, אני רוצה להדגיש דברים שאמרנו בלילה. אומרים: "אין תקציב; נגזר לקצץ". הכשל הוא כשל של הממשלה, שמשיקולים הסברתיים ופוליטיים עושה הטעויות שלפעמים גובלות בתרמיות. מה זה נקרא: "נגזר לקצץ"? בגין העובדה שיש מדיניות של הפסקת תהליך השלום ואין כאן השקעות, העוגה קטנה. לא רק אין שלום ואין ביטחון, אין צמיחה, אין שגשוג, יש מיתון ויש אבטלה.

אדוני שר העבודה והרווחה, אתה מודע לנתונים, שהאבטלה גואה ודווקא בעיירות הפיתוח ודווקא בדרום. אם נחבר לזה את צמצום חוק עידוד השקעות הון, אנחנו נגיע למצב של קטסטרופה – אלה עיירות שאני שכנה להן. כתושבת הדרום, אני פשוט זועקת את זעקת הדרום.

לכן, אם לא יעלו את תהליך השלום, ואם לא תחזורנה לכאן השקעות, העוגה תצטמצם ותצטמק. עוד הטעיה שמנסים שהציבור יאמין בה, ולשמחתי העם תופס ומבין ולא יקבל את זה שקיבלו ירושה קשה בכל פרמטר. דיברנו על זה הרבה בלילה. הממשלה קיבלה משק במצב טוב ב-1996, לעומת המשק שאנחנו קיבלנו ב-1992. נכון, יש בעיה עם הגירעון המסחרי ועם הגירעון במאזן התשלומים. אבל

כאשר יש בעיה בגירעון, אין השקעות, יש מיתון ויש אבטלה, בוודאי אפשר לצמצם בצורה מושכלת, ולא בגרזן של קצבים.

READ MY אני רוצה לדבר גם על העניין של לא להטיל מסים. ראש הממשלה נאמן מאוד לשבועתו – רק כלפי העשירים. מה שוועדת הכספים אישרה זה מסים על האוכלוסיות החלשות. אם LIPS מקפויאים את עדכון קצבאות הילדים, זה לא מיסוי?

יצחק כהן (ש"ס):

לא מקפויאים, מעדכנים.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת, התקציב הזה מתעדכן משעה לשעה, ואני שמחה על כל בשורה טובה. אני מקווה שהאזנתי טוב הבוקר, האם ביטלתם את עליית מחירי הדלק?

יצחק כהן (ש"ס):

תודי לש"ס.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת כהן, אני רוצה להגיד לך על שיטת העז – שבה קודם כול גוזרים, אחר כך מבטלים את הגזירה ואז מחכים לתודה. אני מברכת על ביטול הגזירות.

יצחק כהן (ש"ס):

זה יהיה עגל ולא עז.

ענת מאור (מרצ):

אתה צודק, זה עז ועוד עז ועגל ודברים שנועדו לשבור את מדינת הרווחה. הטלת תשלום על ביקור אצל רופא נועדה לפגוע בלב החם והחשוב – שלא נחזור להיות מדינת סעד. אני מברכת על כל ביטול של גזירות, אבל לא מגיעות מחיאות כפיים. חובת הממשלה לדאוג לצמיחה, לדאוג לקידום הילדים. לא היית כאן הבוקר, כשהיינו כאן עם השדולה למען הילד, ואני בטוחה שלא יכולת להגיע, אחרת

היית מצטרף. ראינו הישגים חשובים, אבל אם קיצצו להם בתקציב, לא יבנו עוד הוסטלים ולא יבנו עוד מקומות לילדים ועוד בית פתוח לילדים חסרי קורת גג. הכיצד נקדם את הילדים?

הי"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

התקציב הוא תקציב חמור ביותר. ראש הממשלה, במקום לומר לקירשנבאום: זמנך עבר – אנחנו פה גם נצביע נגד ונאמר לראש הממשלה: זמנך עבר, הגיע הזמן שתחזיר את המנדט לעם בטרם פורענות. תודה רבה. תודה רבה לחבר הכנסת רובי ריבלין על החילופין; אני מעריכה זאת ותודה.

הי"ר ח' דיין:

אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין. אחריו – חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. טוב היה עושה השר אם היו מעבירים עוד כמה מיליארדים לקיבוצים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, רבים שואלים אותי שם, בבית: מדוע זה אתם שותקים? אנשי האופוזיציה עולים ומנגחים את הממשלה. צריך להבין, שבהצעת התקציב האופוזיציה מבקשת לעשות פיליבסטר, כאילו אם יעבור הזמן, התקציב לא יאושר. לא שהאופוזיציה מתנגדת כל כך לתקציב; האופוזיציה מבינה היטב, שאם היה שר האוצר ממפלגת העבודה ולא מהליכוד, לפי אותן אמות מידה התקציב היה מאושר והיתה רק החלפת תפקידים.

אתם זוכרים, כשחבר הכנסת מיכאל איתן השיג שיא ארצי, אולי שיא עולמי, הוא דיבר כאן מעל במת הכנסת במשך 11.5 שעות, כדי לעשות מה שמכונה בפיהם: פיליבסטר, על שם אותו איש שבא ונאם ונאם ונאם על מנת למשוך זמן כדי למנוע קבלת החלטה. הוא גם קרא ספר. ושמעתי את ענת מאור, חברת הכנסת הנכבדה שביקשה להחליף אותי, והייתי בטוח שיש לה דברים אשר הם כאש בעצמותיה, והיא מוכרחה לבוא ולומר דבר חדש שהתגלה פה כרגע. הרי שמעתי אותה אתמול בלילה והיום בבוקר והיום בצהריים ונאומיה היו אותם נאומים: זמנכם עבר, זמנכם חלף, כאילו באמת בהבל פה. זהו באמת יום גדול לאופוזיציה, שבו היא יכולה להתבטא, שבו כל חבר כנסת מהאופוזיציה יכול לבוא ולנהל את מדיניות העם והמדינה לדורי דורות. אלה הם הריטואלים שאנחנו רגילים להם, אלה הם הדברים שכתוצאה מכך שאנחנו מחויבים בהם בהתאם להווי הפרלמנטרי, אנחנו נאלצים לעבור אותם כל שנה ושנה, ובהחלט יש יתרון גדול לדמוקרטיה הישראלית, כאשר יכול כל חבר כנסת לבוא ולומר את דבריו באשר לדברים המציקים לו בנושא עוגת התקציב הכוללת.

אני מוכרח לומר, שבשעה שהאופוזיציה משחקת כאן ב"נדמה לי", כאילו היא באה וחורצת גורלות, בשעה זו עוסקים אנחנו בליכוד בשאלה הרת גורל, והיא שאלת גורלה של ארץ-ישראל כמדינה יהודית, שבה יהיה שוויון זכויות לכל אזרחיה, אבל מדינה יהודית בעלת אופי יהודי, המדינה היחידה של יהודים, ואנחנו מברכים את ראש הממשלה שילך בשלום ויחזור בשלום ממפגשו עם ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת. ילך בכוחו של העם היהודי על מנת להביא את דברו של העם היהודי ואת דברה של הציונות, כאשר באנו הנה וחזרנו הנה על מנת להקים את ביתנו הלאומי במדינה היהודית האחת והיחידה.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת ריבלין, תיקון קטן. המשנה אומרת "שוב לשלום".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לך בשלום ושוב לשלום ועשה שלום, ובלבד שידע העולם כולו שלנו, היהודים, אין ברירה באזור הזה אלא לדאוג לכך שבאזור שבין הירדן לים תהיה מדינה אחת בלבד, מדינת ישראל, שבה יהיה שוויון מלא לכל אזרחיה.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

בינתיים.

היו"ר ח' דיין:

שלום, שלום ולא להתראות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכרח לומר, אדוני היושב-ראש, שמעתי גם הצהרות מפי חברים באופוזיציה כאילו הגזירות שנגזרו הלילה הן גזרות הוותיקות, הבאות לקפח את החלשים. אני מוכרח לומר שידוע גם לחברי באופוזיציה, שאם לא תהיה כלכלה חזקה למדינת ישראל, אם הכלכלה במדינת ישראל תהיה חלשה, הרי בראש ובראשונה תיפגענה השכבות החלשות. אני רוצה לומר, שצריכים להבין כל אותם חברים הנמצאים בבתיים, המאזינים לדברינו, הרואים את הקולות, שאין כאן איזו קפריזה של שר זה או אחר, לבוא ולהטיל גזירות על קבוצה זו או אחרת. המטרה האחת והיחידה היא לחזק את כלכלתה של מדינת ישראל. לפעמים, כאשר עושים זאת, אנחנו גם נאלצים לפגוע, לא מתוך כך שאנחנו פוגעים בהיסח הדעת או מתוך זלזול גם באנשים שהם במצוקה, ואם לא נפגע בהם, ייתכן מאוד שמצוקתם תהיה עוד גדולה בהרבה.

ידידי חברי הכנסת מהמגזר הערבי, אייחד דברים לנושא הקיפוח של המגזר הערבי. זהו דבר שאני חושב אותו לשעורה בעיני מדינת ישראל, על כך שבתקופת שנות האלפיים, אזרחינו הערבים אינם מקבלים זכויות שוות כפי שצריכות להינתן לכל אזרחי הארץ הזאת, בעיקר כאשר מדובר במדינה יהודית שהיא דמוקרטית. דמוקרטיה שווה שוויון זכויות מלא לכל האזרחים. זאת הפריבילגיה שלקח לעצמו העם היהודי, להקים את ביתו בארץ-ישראל, מחייבת אותו בראש ובראשונה לדאוג לכך שכל האזרחים יהיו שווים זכויות.

אני חושב, שכאשר יצחק שמיר היה בראשות הממשלה, והשר משה ארנס טיפל בנושא המגזר הערבי, הוא הבין שאין צורך שיהיה שר לענייני המגזר הערבי, משום שאין צורך לבוא ולטפל במגזר זה או אחר אלא צריך להביא לשוויוניות מלאה. אני מקווה שבקדנציה זו, לאחר שניחלץ מאותן מצוקות שאנחנו נמצאים בהן כרגע, המצוקות הפוליטיות והמצוקות הכלכליות, נתפנה סוף סוף על מנת להגיע למצב שבו בשנות האלפיים יהיה שוויון מלא בין כל המגזרים בארץ-ישראל ובמדינת ישראל.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אתה הליכודניק האחרון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודיע לך, חלמנו חלומות רבים וחלום זה חלום נחלום וגם יתגשם.

דבר נוסף רוצה אני לומר לחברי באופוזיציה, שאותן גזירות שנגזרו הלילה או העלאות המסים שהועלו, אינן פוגעות בשכבות האלה או אחרות. אני מוכרח לומר, שהסולר ירד, הסולר המשמש להסקה לאותם קשישים מעוטי יכולת ירד, וזאת עשה האוצר מתוך כוונה לשמור ולשפר את מעמדם של אותם קשי כלכלה הנמצאים בינינו. בכלל אני מוכרח לומר, שחברה שאינה דואגת למעוטי היכולת שבה ולחסרי הישע שבה היא חברה חסרת לב, וכתוצאה מכך גם תהיה חסרת מעמד.

אדוני היושב-ראש, עם זאת יש לי שלוש הערות לחוק עידוד השקעות הון, שלגביו אני מבקש להסתייג עתה. אני מבין את מצוקות משרד האוצר כאשר הוא בא כמקשה אחת לבקש את אישור הכנסת – –

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, חבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת צוקר וחבר הכנסת רענן כהן, זה כל כך מפריע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני יושב-ראש האופוזיציה, עד שעולה חבר קואליציה לדבר על התקציב, אתם נמצאים פה ועושים פרלמנט זוטא.

הי"ר ח' דיין:

אני אאריך לך את הזמן.

חבר הכנסת שוחט, קחו את הרשימה הצדה. זה מאוד מפריע. אתם לא מדברים בלחש. חבר הכנסת רענן כהן, זה מאוד מפריע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברי חברי האופוזיציה, אדוני שר האוצר לשעבר, עד שעולה חבר קואליציה ומביא את דברה של – –

רענן כהן (העבודה):

קודם כול, דברי טעם אתה אומר, ידידי הטוב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מאה אחוז. אני רוצה לדבר גם על חוק חיילים משוחררים. מדוע תפריעו לנו?

דוד צוקר (מרצ):

שטחים שוחררו?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שטחים כבר שוחררו מזמן.

דוד צוקר (מרצ):

נחזיר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חס וחלילה, אף פעם לא נחזיר, ובוודאי לא נמסור את שטחי ארץ-ישראל. אין יותר חזרה.

ידידי היקרים, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להתייחס קודם כול לירושלים. כמה חברי כנסת הגישו כאן, מתוך דאגה רבה לשלומה של ירושלים, הסתייגות המבקשת שלא להכליל את ירושלים באותה מסגרת שבה קוצצו ההטבות הניתנות לתעשיות עתירות מדע.

אני מבין שיבוא שר האוצר ויאמר: אם ירושלים, מדוע לא נאמר בית-שמש; אם ירושלים, מדוע לא נאמר אור-עקיבא. אני בהחלט מבין גם את מצוקתן של כל עיירות הפיתוח וגם את כל אותם שטחים בארץ-ישראל המיושבים על-ידי אנשים הרואים ביישוב ארץ-ישראל את משימת חייהם.

עם זאת, צריך להבין שירושלים היא לב לבו של העם היהודי. ירושלים היא מיקרוקוסמוס של כל השאלות אשר בהן אנחנו מתחבטים כאשר אנחנו מבקשים למצוא את הפתרון לסכסוך הישראלי-הערבי. ירושלים היא גולת הכותרת, ועליה מתאחדים כל חברי הכנסת אם וכאשר הדבר לא עולה כסף. כאשר הדבר עולה כסף, באים ואומרים: מה עדיפה ירושלים על עיירת פיתוח זו או אחרת, אפילו על שכנתה הצעירה בית-שמש.

אנחנו צריכים לבוא ולומר: ירושלים חייבת להיות מעל הכול. גם אותה הסתייגות שאנחנו מגישים בקשר לאי-החלת הקיצוץ בהשקעות הון הניתנות לירושלים – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

נאמר במפורש על-ידי היושב-ראש בתחילת הישיבה, שמי שאיננו, מפסיד את תורו. אתם לא תהפכו להיות כלי שרת בידי – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אנחנו הולכים לפי סדר הרשימה. חבר כנסת שלא נוכח במליאה, יאבד את תורו. לא נעשה כאן שום חילוף. הסדר הוא סדר רץ. הודעתי זאת בתחילת הישיבה, ואני ממשיך באותו קו. בבקשה, נמשיך את הישיבה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

הי"ר ח' דיין:

אולי בין כאלה שהתחלפו ביניהם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אין דבר כזה.

הי"ר ח' דיין:

קרה מקרה אחד, שביקשו לפנים משורת הדין לגבי אדיסו מאסלה, שלא הספיק להגיע. מעבר לזה לא נעשה שום דבר.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני יושב-ראש הקואליציה, ודאי לא שמת לב שבדיוק בהתפרצותך, כמובן עקב הנסיבות והשעה שבה אנחנו נמצאים, אחרי שלא ישנת כבר לילה שלם, דיברנו על שלושה של ירושלים. בוודאי לא התכוונת להפריע כאשר דיברנו על ירושלים דווקא. מובן שהמאבקים כאן, שפעמים הם לא לשמם אלא רק על מנת לנגח, משכיחים לפעמים את הדברים החשובים שעליהם יש הסכמה כללית.

הייתי מבקש מחברי הכנסת ומשר האוצר לבוא ולתת פתרון למצוקותיה של ירושלים בכל הקשור לעידוד השקעות הון, ובעיקר למצוקתה של האוניברסיטה העברית בכל הקשור לתקציבי מחקר, משום שירושלים מאבדת היום חוקרים טובים ומעולים, המפותים על-ידי מוסדות אקדמיים אחרים, לרבות מכון ויצמן, לבוא ולעשות את המחקר מחוץ לירושלים. מפני חטאינו גלינו מעל עירנו והרחקנו חוקרים טובים מן האוניברסיטה העברית בירושלים.

אני חושב שאנחנו נמצא איזה פתרון אם שר האוצר הנוכחי בוודאי מבקש להתייעץ עם שר האוצר לשעבר, שאנחנו מוקירים אותו ואת דאגתו לירושלים, ושנמצא דרך לעודד את ירושלים מעבר לכל שאלה, מעבר לכל מחלוקת ומעבר לכל צורך להעדיף אזורים אחרים בארץ הזאת בגלל המיוחדות שבהם. ירושלים היא אחת ויחידה ומיוחדת במינה, ואנחנו חייבים כולנו להתאחד סביבה על מנת לקדם את אותם דברים שהיא זקוקה להם ויש בהם היום נסיגה בולטת.

אדוני היושב-ראש, יש לנו גם בעיה עם הימאים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אין בעיה. פתרנו את הבעיה הזאת.

היו"ר ח' דיין:

החזירו את הים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בדש, לפני כמה שבועות העליתי במליאה את נושא כוונת הממשלה לבטל את חוק עידוד תעסוקת ימאים ישראלים, כפי שהדבר מופיע בסעיף 29 להצעת חוק ההסדרים. אני שמח לציין, שלמרות דבריו של שר האוצר כאן בכנסת, כאשר דיברנו באותה הצעה לסדר-היום, אשר נדחתה על-ידו בזלזול רב מהטעם הפשוט שאמר: בשוק חופשי תתחרנה חברות הספנות עם העובדים באשר הם, ללא קשר למדינה שממנה הם באו וללא מתן העדפה ועדיפות לספנים ישראלים – אני שמח לומר שכנראה בשל ההצעה לסדר-היום והלחץ המשותף של חברים רבים בכנסת, הושגה הסכמה עם האוצר, שלפיה תוקם קרן של 36 מיליון שקל בשנה; זו תיועד לסבסוד העסקתם של ימאים ישראלים באוניות הנושאות דגל ישראלי, על-ידי החזר שיינתן לחברות הספנות תמורת חלק מהמסים בעלות שכרם הכוללת של הימאים הישראלים.

חבר הכנסת פיני בדש, אני לא בטוח שטוב לבטל את החוק הזה. אני בטוח, שאם שר האוצר דן מרידור, ואני אומר זאת בשמו, הבטיח לעשות כן, הוא לא ישעה אחר כך לדברם של הפקידים באוצר לאמור: ביטלנו את החוק ועכשיו נשלח אותם לנשק אותנו מנשיקות פיהם בכל מקום שהם יחפצו בו. אני בא ואומר שאנחנו, כחברי הליכוד, צריכים לבוא ולומר: אנחנו, תומכי הממשלה, עומדים מאחורי החלטת הממשלה לאמור: תוקם קרן של 36 מיליון שקל בשנה. נקבל זאת בהכרזה בעלת מחויבות מוסרית ופלמנטרית, הנותנת את ההתחייבות הזאת. אחרת, טוב היה אילו אשררנו את החוק הזה על מנת שיישאר, משום שבלעדיו כלה ונחרצה עתידה של הספנות בישראל. יפה שיאמרו זאת לא רק אנשי האופוזיציה אלא גם אנשי הקואליציה, משום שהספנות, כמו דברים אחרים, עומדת מעבר לכל מחלוקת אחרת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מחציתה של קרן זו היא על-ידי האוצר ומחציתה על-ידי משרד התחבורה, וזה אושר על-ידי ועדת הכספים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם זה אושר על-ידי ועדת הכספים, וחבר הכנסת בדש חושב שאני אוכל שלא להסתייג בהסתייגות זו משום שהעניין של הימאים מובטח, אשמח להשתכנע, כי אני גם חבר קואליציה וגם פתוח לשכנוע, שלא כמו חברי באופוזיציה, שאין להם ברירה, הם לא יכולים להשתכנע אפילו אם הם משוכנעים.

תודה רבה לך, חבר הכנסת צוקר.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – איננו. חבר הכנסת יוסי שריד – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת דדי צוקר.

בינתיים, עד שחבר הכנסת דדי צוקר יגיע, אני רוצה לברך בשם חברי הכנסת ובשם הממשלה את כל העדה הנוצרית לקראת חג המולד שחל היום. חג שמח, שנה טובה, שנת שלום ובריאות. הברכות הן בשמי ובשם חברי הכנסת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

— — — שיהיה חג שמח לכולם.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול ציטט כאן במלואו, חבר הכנסת שוחט, את הטקסט, את READ MY LIPS התמליל של מה שאמר ראש הממשלה כאשר הוא ביקש לקרוא את שפתותיו, מבקש לחזור — — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

די. כל הלילה אני שומע את הססמה הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

מר בדש, דרך אגב, הולך להיות פה קטע די אינטליגנטי. אני לא בטוח שתקלוט את הכול. אתה לא מוכרח להישאר פה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — — גאון הדור. אתה חי באולימפוס.

דוד צוקר (מרצ):

לא, זה מתוך טעמי נוחיות שלך. אולי לא תקלוט. אינני יודע.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מספיק עם השחצנות הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

אחרי הקטע הזה הלכתי למילונים מספר וביקשתי להבין מה הוא מס. הלכתי למילונים באנגלית ובעברית וביקשתי להבין מה הוא מס. כלומר, האם במהלך הקיצוצים של הממשלה האחרונה הוטלו או לא הוטלו מסים? לצורך זה הלכתי למילונים. רציתי לראות מה אומר המילון על מס ולראות האם הוטלו מסים חדשים או לא הוטלו מסים חדשים.

ובכן, בטקסט המלא אומר ראש הממשלה בכנס קיסריה – חבר הכנסת שוחט, לקחתי זאת מהתמליל של הדברים שלך, כדלקמן: אל מול הצרכן – – – חבר'ה, זה מפריע לי – – –

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבהיר משהו כדי שהדברים יהיו מסודרים. אנחנו קיבלנו אישור מיושב-ראש הכנסת. היות שסיעת העבודה יוצאת ללוויה, יש הסכמה של היושב-ראש שהדוברים אחריו יתחלפו וידברו לפנינו ואנחנו נבוא לאחר מכן.

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, אשיב. היה כאן יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מיכאל איתן, ממש לפני דקות מספר, כשאתה לא היית נוכח במליאה, והוא אמר שלא חל שום שינוי בסדר הנואמים. אני מציע, לך לחבר הכנסת מיכאל איתן.

ברשותך, חבר הכנסת רענן כהן, באיזה שעות מדובר?

רענן כהן (העבודה):

מהשעה 13:30 עד השעה 15:45.

היו"ר ח' דיין:

עד 15:00? אמרו עד 15:00.

רענן כהן (העבודה):

לא, עד 15:30.

היו"ר ח' דיין:

הנושא ייבדק. בסדר, מהשעה 13:30 אנחנו נאפשר לכל חברי הכנסת ממפלגת העבודה לזוז תמיד לאחר.

אברהם שוחט (העבודה):

והם לא מאבדים את מקומם.

היו"ר ח' דיין:

הם לא יאבדו את מקומם. נשתדל לבוא לקראתכם.

רענן כהן (העבודה):

תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

ובכן, אני רוצה לחזור על דברי ראש הממשלה בכנס קיסריה. הוא אומר שם: אל מול הצרכן, אל מול האזרח, אנחנו חייבים להפחית את נטל המסים.

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, חבר הכנסת צוקר, אאריך לך את הזמן. דרך אגב, דרך היושב-ראש סוכם שזה יהיה עד השעה 15:00. כרגע קיבלתי את המסר.

בבקשה. אני מצטער.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה להתחיל מההתחלה.

היו"ר ח' דיין:

אאריך לך את הזמן.

דוד צוקר (מרצ):

לא תאריך לי. עכשיו תתחיל. לא דיברתי.

היו"ר ח' דיין:

אתה מדבר כבר ארבע דקות.

דוד צוקר (מרצ):

תסלח לי, בכל הרצינות, אני מתחיל מעכשיו. עוד לא אמרתי משפט.

היו"ר ח' דיין:

אין בעיה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי, בהתחלה אני רוצה לצטט מדבריו של ראש הממשלה, ואחר כך לבחון האם באמת הוטלו או לא הוטלו מסים. נבחן זאת בשפות מספר. יש לי פה המלה מס ב-15-16 שפות. ובכן, אומר ראש הממשלה באותו כנס: אל מול הצרכן, אל מול האזרח, אנחנו חייבים להפחית את נטל המסים, כתפיסה יסודית – ולא כאיזו תפיסה מוטעית – של יצירת מוטיבציה והעברת תחום ההחלטות אל האזרח. אנחנו לא העלינו מסים עכשיו. יכולנו להעלות מסים, כי זו הדרך הכי פשוטה READ MY LIPS לאזן את התקציב. לא העלינו מסים. גם לא נעלה את המסים. מה אתם רוצים שאני אגיד: . זה כבר הוקלט ואתם יכולים לעשות עם זה מה שאתם READ MY LIPS? אז אני אומר לכם: READ MY LIPS רוצים. עד כאן. אתם יכולים לעשות עם זה מה שאתם רוצים. אני רוצה לעשות עם זה מה שאני רוצה.

ובכן, אנחנו נתייחס עכשיו למס על הדלק, למס על הסיגריות, להגדלת המס בתחום קצבאות הילדים, להגדלת המס בגין אי-עדכון מדרגות המס, לביטול חצי נקודת הזיכוי ולאגרה על העובדים הזרים. ובכן, זה מס, וכדי שראש הממשלה ידע זאת היטב וידבר אל כל האוכלוסייה שלכם, אומר לכם זאת בכל השפות שאתם רק מכירים. ובכן, זה מס, או, אדוני היושב-ראש, "דריבה" בערבית. וליד, בערבית זה "דריבה". נכון?

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

נכון.

היו"ר ח' דיין:

זה לא "דריבה". זה "דרבה".

דוד צוקר (מרצ):

, זה "אודו". ברומנית זה "טקסה". נכון, READ MY LIPS או בהונגרית "אודו". אדוני ראש הממשלה, IMPOT פורז? ברומנית, אני אומר לך, אדוני ראש הממשלה, אתה הטלת "טקסה". בצרפתית – ברוסית – "נאלוגי". הוטל "נאלוגי". זה מה שהוא עשה, ואם IMPOT, IMPOT DIRECT, INDIRECT, הוא רוצה לדעת זאת ברוסית הרי זה "נאלוגי". אומר לך איך אומרים זאת בארמית, חבר הכנסת הירשזון. בארמית זה "ארנונה" או "מיסא", או "כרגא דמלכא".

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

איך אומרים זאת בטורקית?

דוד צוקר (מרצ):

מייד. בפולנית מס הוא "פודאטק". בגרמנית – "שטוייר".

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

איך זה בטורקית?

דוד צוקר (מרצ):

בואו נלמד זאת היטב, לאט לאט. חברים, אגיע לכל אחד, על-פי בקשתו. או.קיי, מר הירשזון?

ובכן, בפולנית – "פודאטק". בגרמנית – "שטוייר". באמהרית – "גבר"; ואני מקווה שאני מבטא זאת נכון. בספרדית זה "אימפואסטו". בהינדו – ויש פה חבר כנסת שמדבר הינדו, וראש הממשלה צריך לדעת – אומרים "טקס". בפורטוגזית – "אימפוסטו". במצרית – "מס". ובכן, ב-15 שפות אני אומר, "חרטה דמלכא", "פודאטק", "שטוייר", "גבר", IMPOT לראש הממשלה: אתה הטלת "נאלוגי", "אימפואסטו", "טקס", "אימפוסטו" ו"מס". הכול הטלת.

לא עדכנתי זאת בטורקית. בסיבוב הבא, בערב, אביא את המלה מס בשפות הנוספות. אני מקווה להגיע למרבית השפות המדוברות בארץ.

אבל אם נבחן ליתר עומק את המושג של מס, בואו נראה, חבר הכנסת הירשזון, האם הטלת המשהו הזה על הדלק – ואני עוד לא יודע אם זה מס – מתאים להגדרה של ראובן אלקלעי במילון העברי השלם? אתן לך את ההגדרה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת צוקר, אני לא יודע. אתה אחד מחברי הכנסת המבריקים. אם אתה עוסק בדברים האלה – ואני מאוד מעריך זאת – סימן שלעצם העניין אין לך מה לומר.

דוד צוקר (מרצ):

אגב, זאת אמרת לי בכל נאום. כשהייתי עושה איזו חוכמה – היית אומר לי את זה. אבל בסדר.

חבר הכנסת ריבלין, האם מה שהוטל על הסיגריות תואם את הגדרתו של אלקלעי במילון העברי השלם? – תשלום חובה שגובה המדינה, או רשות מקומית, מהתושבים לפי תעריף מסוים לקיום המנגנון ולסיפוק שירותים. האם לפי זה מה שהוטל על הסיגריות הוא מס?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

דוד צוקר (מרצ):

אהה, אז זה לא מס. מר ריבלין טוען שמה שהוטל על הסיגריות איננו הולם את ההגדרה הזאת.

אולי ההגדרה במילון החדש של אבן-שושן תתאים? – תשלום כספי שרשות ציבורית גובה מן התושבים כתשלום חובה לכיסוי הוצאותיה של הרשות. האם זה תואם את מה שקרה לקצבאות הילדים? תשלום חובה הוטל על-ידי רשות ציבורית, כדי לממן את השירותים שלה. זה תואם. לא? אז אולי זה כן מס.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מונעים תשלום.

דוד צוקר (מרצ):

א.ק"י, אז בוא נראה משהו אחר. האם האגרה על העובדים הזרים תואמת את ההגדרה של שושנה בהט ומרדכי מישור במילון ההווה? לא, ניתן הגדרה אחרת, של יהודה גור. המילון העברי של יהודה גור הוא מילון ותיק: "עבודה בגוף או תשלום מכס לצורכי הממשלה. מנחה ודורון שעל הנכנע להביא לאדוניו". זה תואם את ההגדרה של אגרה על עובדים זרים. נכון? – "מנחה ודורון שעל הנכנע להביא לאדוניו".

" , חבר OXFORD AMERICAN DICTIONARY.ק"י.. אבל בואו נלך אל העולם הגדול. מה אומר ה-
הכנסת ריבלין? נדמה לי שזה ישאיר אותך ללא ברירה, ובאמת המס על הדלק, המס על הסיגריות,
ביטול חצי נקודת הזיכוי, האגרה על העובדים הזרים, אי-עדכון הקצבאות, אי-עדכון מדרגות המס
A :"" OXFORD AMERICAN DICTIONARYהולמים את ההגדרה של מס. ראה מה היא ההגדרה ב-"
SUM OF MONEY TO BE PAID BY PEOPLE OR BUSINESS TO A GOVERNMENT TO BE USED FOR
PUBLIC PURPOSES, כלומר, סכום כסף שצריך לשלם, שהיחיד או החברה צריכים לשלם לממשלה,
כדי שיוציאו אותם וישתמשו בהם למטרה ציבורית. זה אומר שהוטלו מסים, לא? כלומר, סכום כסף
– כדי שישתמשו בהם למטרה ציבורית. זה TO BE USEDשהיחיד או החברה צריכים לשלם לממשלה
אומר שהוטלו מסים, לא?

כלומר, אם אני קורא את שפתותיו של מר נתניהו, בין שאני קורא אותן ברוסית – נאלוגי, בין שאני , ובין אם אני קורא אותם בפולנית – "פודאטק", אם אני קורא את IMPOTקורא אותן בצרפתית – שפתותיו הוטל "פודאטק", נדמה לי כך, אלא אם אנחנו צריכים ללכת להגדרות נוספות, חבר הכנסת ריבלין או שאתה שבע רצון? האם אתה מסכים אתי כבר שהוטל מס? לא.

, מילון שנחשב די טוב, אני FOWLER " של MODERN ENGLISH USAGE אתה יודע מה? בוא נלך ל-"
 A COMPULSORY תלם מבין טוב במילונים באנגלית, התייעצתי, אמרו לי שזה מילון סביר;
 CONTRIBUTION TO THE SUPPORT OF GOVERNMENT, LEVIED ON PERSONS PROPERTY,
 INCOME וכו'. כלומר, תשלום חובה לטובת ממשלה שהוטל על יחידים, או רכוש, או הכנסה. על-פי
 ההגדרה הזאת ברור, שמה שנעשה עם קצבאות הילדים או אי-עדכון מדרגות המס, הוא תרומה
 לטובת השימושים הממשלתיים שמוטלים על הכנסתו של יחיד על-פי אותה הגדרה של מילון
 FOWLER. האין זאת?

כלומר, אם אני קורא את שפתותיו של ראש הממשלה, בין שזה בארמית "חרטה דמלכא", בין שזה בספרדית "אימפואסטו", בין שזה בפורטוגזית "אימפוסטו" – הוטל מס, והוא כיזב. האם ייתכן שראש הממשלה כיזב? הוא ביקש לקרוא את שפתותיו, "נאלוגי". קיפחתי את הרומנית, "טקסה", נכון מר פורז? קראתי את שפתותיו והרי זה "דריבה". נכון?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה בערבית?

דוד צוקר (מרצ):

"דריבה".

היו"ר ח' דיין:

יש לי מין תחושה שהופכים את הכנסת הזאת למרכז ליצנות.

דוד צוקר (מרצ):

סליחה, אדוני היושב-ראש, אני מביא פה מושגים מאוד מדויקים.

היו"ר ח' דיין:

תתייחס לדברים האלה – – –

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לא להתערב בתוכן דברי, זה לא מתפקידו של היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

קודם כול, הזמן תם.

דוד צוקר (מרצ):

אני מסיים.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת צוקר, זה כמו "החמישייה הקאמרית" – זה רק לאניני טעם.

דוד צוקר (מרצ):

לכן נשארת פה.

אם כן, נדמה לי שעל-פי כל הגדרה מילונית, על-פי כל שפה מ-15 השפות ששמענו כאן, אדוני היושב-ראש – לכן הבאתי את זה ברצינות גדולה, מתוך התעמקות ומתוך עניין, והושקע בזה זמן – על-פי כל הגדרה מילונית ועל-פי כל שפה הוטלו מסים נוספים על-ידי ממשלת ישראל אף שראש הממשלה ביקש שנקרא את שפתיו, שנצטט את שפתיו. על-פי כל הגדרה הוטלו מסים. חבר הכנסת ריבלין, שאלת אותי מה אני רוצה לומר. יוצא מזה רק דבר אחד: ראש הממשלה כיזב. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר. מי הבא בתור? חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז. עדיין לא התחיל התור של הקואליציה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנים בהסתייגויות לחוק הסדרים במשק המדינה, וחוק ההסדרים כרוך בחוק התקציב. הכול הוא שאלה לאן צועדת ישראל ולאן צועדת כלכלת ישראל. בתנאים של שגשוג ושל צמיחה כלכלית כמעט שאין בעיות תקציביות, משום שכל שיש יותר צמיחה כלכלית, כך הממשלה יכולה לגבות יותר כסף. כשהיא גובה יותר, היא גם יכולה להוציא אותו ביתר קלות על שירותים חברתיים. אבל כאשר המשק נכנס למיתון, להאטה, ההכנסות קטנות והאפשרויות של הממשלה להוציא כספים הולכות ומצטמצמות.

אני כורך את נושא השלום בנושא הכלכלה, משום שבעיני, במקום שיש בו סכנת מלחמה לא יכולה להיות צמיחה כלכלית; במקום שיש בו איומים ופחד משקיעים זרים לא באים. למשקיעים הזרים ולחברות גדולות יש היום הרבה מאוד מקומות בעולם המשוועים להשקעה, החל במדינות מזרח-אירופה שהשתחררו בשנים האחרונות מהקומוניזם ובהן שכר העבודה נמוך ואפשר להשקיע שם ולהרוויח הרבה כסף, וכלה במדינות אחרות, ובכללן דרום-אמריקה ומזרח-אסיה.

בעיתון "הארץ" של היום יש רשימה של אלוף בן, האומרת: כך תיראה המלחמה הבאה. המלחמה הבאה תיפתח בהתקפה סורית משולבת, "סקאדים" על תל-אביב וטנקים ברמת-הגולן. עירק תשגר חיל משלוח לעזרת הסורים, וכך גם ירדן, שלא תוכל לעמוד מן הצד. בשטחים תפרוץ התקוממות כללית. מצרים תהסס מלהצטרף, אבל בסופו של דבר נאמר שם, שהמצרים כבר אמרו יותר מפעם אחת, שבמקרה של עימות כולל עם העולם הערבי הם לא יוכלו לעמוד מן הצד. אני לא אומר שהסצנריו הזה הוא סצנריו הכרחי, כי אני מאוד מקווה שהיום יושג הסכם לגבי פינוי חברון ושלבים נוספים בתהליך השלום. אבל כשמשיקיעים זרים רואים תמונה, שהיא די מוחשית, של אפשרות שישראל תהיה מעורבת במלחמה, ברור שאחד הדברים הראשונים שהם יעשו הוא לא להיכנס לבוץ הזה ולא להשקיע.

לכן, בעיני נושא השלום הוא שאלה כלכלית ממדרגה ראשונה ולא ניתן בשום פנים ואופן לנתק אותה. לומר, שאפשר לעשות כלכלה שתשגשג בתקופה של מתיחות מדינית ביטחונית.

לצערי הרב, הממשלה הלכה שלא בדרך הנכונה בנושא התקציב ובנושא המסים. ממילא המסים בישראל גבוהים מאוד יחסית למה שמקובל בהרבה מדינות מערביות. היום אנחנו מגיעים לכך, שבהכנסות בינוניות ובינוניות גבוהות שיעור המס האפקטיבי הוא כ-60%, שיעור המס השולי. זה נובע ממס הכנסה שאומנם השיעור המרבי שלו הוא 50%, אבל לזה מצטרף הביטוח הלאומי ומס הבריאות, וכל הגורמים האלה מעלים את המס האפקטיבי השולי לגבי מי שהכנסתו עד פי-ארבעה מהשכר הממוצע במשק ל-60% ומעלה.

הצעד הנכון – על הצעד הזה דיברו בשעתם גם ראש הממשלה וגם שר האוצר – צריך היה להיות הפחתת מס, אבל בפועל יש לנו עליית מסים. לא צריך לומר זאת בהרבה מאוד שפות, אפשר לומר את זה בעברית; חצי נקודת זיכוי הנשללת מהנשים העובדות היא מס, הגדלת השתתפות המעסיקים בדמי פגיעה לעובדים היא מס, אי-עדכון מדרגות המס הוא מס, מס על סיגריות הוא מס והגדלת בלו על דלק היא מס. זאת העלאת מסים.

חלק מהמסים הללו גם אינם צודקים, ואפילו אדם כמוני, בעל השקפת עולם ליברלית, שאיננו שייך ללובי החברתי ולא מזדעק כל יום על קיפוח כביכול של השכבות החלשות, חושב שבחלק מהמסים הללו נעשה עוול. מה פירוש הדבר כאשר אנחנו מדברים על אי-עדכון מדרגות מס? פירוש הדבר, שאם בישראל לא תהיה אינפלציה, לא תהיה לדבר הזה שום השפעה וזה לא יכניס לקופת האוצר שום דבר. מאחר שהאוצר מתכנן לבנות על המס הזה, משמע, מתוכננת אינפלציה. האינפלציה ואי-עדכון מדרגות המס יפגעו בכל רמות ההכנסה, ובכלל זה בבעלי הכנסות נמוכות או בינוניות נמוכות, ונטל המס עליהם יגדל.

סיגריות – הלוואי שאנשים לא היו מעשנים. בכל מקום שבו אני יכול אני מנסה בכל כוחי לשכנע אנשים לחדול מלעשן, אבל כולנו יודעים שהמעשן הוא אדם שמתמכר, הוא לא יכול להשתחרר מהנוהג הרע הזה. אנשים צורכים ומעשנים סיגריות גם כשהם ברמות הכנסה נמוכות. התוצאה תהיה, שמשפחות של מעשנים ייאלצו לממן את העישון של המעשנים, משום שהמעשן בדרך כלל איננו מפחית את הצריכה, ולעתים ייתכן שהוא מסוגל לעבור מסיגריה יותר יקרה לסיגריה יותר זולה, גם זה דבר לא לגמרי בטוח. התוצאה, בסופו של דבר, תהיה, שבמשפחות מעוטות הכנסה העלאת מחיר הסיגריות תבוא על חשבון המשפחה.

הנושא של העלאת מחיר הדלק. נכון, בישראל מחיר הדלק נמוך מאשר ברוב מדינות אירופה, אבל זה כאשר מחירי המכוניות בישראל גבוהים בהרבה מאשר ברוב מדינות אירופה. אני הייתי תומך בצעד של האוצר שמטרתו היתה להפחית את המיסוי על מכוניות חדשות ולהעלות במידה מסוימת את המס על הדלק, משום שעל-ידי צעד כזה הוא היה גורם לכך, שיותר מכוניות חדשות יעלו לכבישים, והמכוניות החדשות נוחות יותר, חסכוניות יותר בדלק ובטוחות יותר. אבל כאשר מעלים את המס רק על הדלק, גם זה הוא מס רגרסיבי לחלוטין. הסיבה היא, שגם בעלי הכנסות גבוהות וגם בעלי הכנסות נמוכות משתמשים בדלק הזה. לפעמים יש משפחה בעלת הכנסה נמוכה יחסית שמחזיקה מכונית ישנה, וככל שהמכונית יותר ישנה כך היא גם צורכת יותר דלק והם ייאלצו לשלם יותר. זאת אומרת, רוב הדברים האלה הם בבחינת מיסוי רגרסיבי.

מה בעצם היה צריך לעשות? היו צריכים לעשות שתי פעולות. הפעולה הראשונה היא, כמובן, לתת תנופה לתהליך השלום. חידוש תהליך השלום, התרחקות מאימת המלחמה תביא את המשק

הישראלי למסלול של המראה. השקעות זרות יבואו לכאן. הנכונות להשקיע תגדל. ואז יהיה מאין לקחת, יהיה מה לחלק. כי כאשר משק נמצא בתהליך של שקיעה וירידה, כל מה שאפשר לעשות זה לחלק את העוני בצורה יותר צודקת או פחות צודקת, אבל זו רק חלוקת העוני. זה כמובן דבר ראשון.

דבר שני, אף פעם אסור להתפתות לעניין הזה של העלאת מסים. בסופו של דבר, ממשלה כשהיא במצוקה בנוסח הממשלה הנוכחית, בראש ובראשונה עליה לקצץ בהוצאותיה. אני יודע, שתמיד כולם בעד קיצוץ הוצאות ממשלה, אבל כשזה מגיע לסעיפים, מוצאים כל סעיף וסעיף מדוע לא לקצץ. כך היה לנו גם במקרים שלפנינו.

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שאינני מבין מדוע שר האוצר התקפל מהעניין הזה של דמי ביקור אצל רופא. הרי אנחנו כולנו היום, כל מי שחבר בקופת-חולים, משלם תשלום מסוים עבור תרופות. אם העיקרון הוא שעבור בריאות אסור לך לגבות שום דבר, אז למה גובים עבור התרופות? העיקרון של גביית תשלום קטן עבור ביקור אצל רופא יש לו שתי מטרות. מטרה אחת, כמובן, היא לגבות את הכסף שנכנס לקופה, אבל יש לו מטרה אחרת, לא פחות חשובה, והיא לגרום למצב שבו אנשים לא יטריחו את הרופא על דבר של מה בכך. לכל אחד מאתנו יש לפעמים כאב ראש או איזו בעיה קלה אחרת. נגד כאב ראש אתה יכול לקחת תרופה בלי מרשם רופא; אתה לא צריך ללכת ולהעמיס על הרופא. הזמן שלוקח לרופא להגיד לך שיש לך כאב ראש ולתת לך את התרופה המתאימה הוא אותו זמן שלוקח לדבר קצת יותר מסובך. יש אלמנט קטן של השתתפות עצמית, אז מדוע ירדו מכל העניין הזה?

אני רוצה לומר, שגם בנושא של פעולות הממשלה אינני מסוגל להבין מדוע בעקבות פיגוע שמתרחש נגד תושבי בית-אל, הפתרון הציוני צריך להיות הטבות במסים או מענקי השקעה לבית-אל, דבר מנותק לחלוטין. האם העובדה שפוגעים בציבור של מתנחלים, הפיצוי לזה הוא בכסף? הייתי יכול להבין אם הממשלה היתה מחליטה להוסיף למיגון, להוסיף לביטחון, אבל להוסיף לכיס? האם זה הפתרון?

אגב, לא הסבירו לנו מאין יבוא הכסף הזה, גם הוא בכלל חסר. אחד הדברים שלא הסבירו לנו הוא מאין יבוא הגידול בתקציב הביטחון. הרי לפי התקציב שמונח היום לפנינו, מדובר בקיצוץ בתקציב הביטחון. הרי כולנו יודעים, שלאור האיומים שיש על ישראל וסכנת המלחמה, עומדים להגדיל את תקציב הביטחון. אנחנו מדברים פה על תקציב לא ריאלי.

מה תעשה הממשלה? כבר יש לי ניחוש. אני מניח שזמן לא רב אחרי שהתקציב יאושר תבוא הממשלה בהצעה להגדיל באופן דרמטי את תקציב הביטחון ותציע להטיל היטל או מס מיוחד, כפי שנעשה בעבר במקרים כאלה, מין היטל ביטחון מיוחד, ואז נטל המס יהיה עוד יותר גבוה בישראל. בשביל מה? הרי אנחנו רצינו להגיע למצב שלא יצטרכו להגדיל את תקציב הביטחון מתוך החתירה לשלום.

לכן, אדוני היושב-ראש – וזה המשפט האחרון – כלכלה וביטחון הולכים ביחד. אם לא תהיה פה רגיעה ולא יהיה פה שלום, גם כלכלה לא תהיה פה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון; איננו. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חבר הכנסת ואליד חאג'-יחיא.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-24 השעות האחרונות נתבשרנו על סדרה של צעדים למיסוי ישיר ועקיף, כאשר אני רוצה בעשר הדקות המוקצבות לי עכשיו להתמקד בגזירה אחת: ההחלטה שנשים עובדות לא יקבלו חצי נקודת זיכוי ממס הכנסה.

יש פה סוגיה מאוד מעניינת. היתה החלטה לפני כשנה, שנה וחצי, להפסיק את חצי נקודת הזיכוי של נשים בטענה פילוסופית ואידיאולוגית מעניינת ביותר, שאם נשים דורשות שוויון, אזי עקרון השוויון חל עליהן גם לגבי חובות ולא רק לגבי זכויות. במלים אחרות, אדוני היושב-ראש, מדובר במצב שבו ניתנה העדפה לנשים עובדות על חשבון גברים עובדים. ברמה אובייקטיבית קשה להתווכח עם הטיעון הזה. אני מוכרחה להודות, שאני מקבלת את העיקרון, שגם לנשים וגם לגברים יש שוויון זכויות ושוויון חובות, ולכן נשים חייבות לקבל על עצמן את נטל המס בדיוק כמו גברים.

אני התנגדתי בזמני לעובדה שדובר על זיכוי של חצי נקודת מס לנשים נשואות עובדות, והדבר יצר אפליה בין רווקות לבין נשים נשואות. לא הצלחתי, לצערי הרב, לתת לפחות את הצ'ופר הזה לכל הנשים העובדות. יש פה עיקרון שבסודו הוא נכון וצודק. אבל מה קרה אתמול בנושא הזה? הוחלט למשוך את חצי נקודת הזיכוי מהנשים העובדות בלי להתחשב בעיקרון פילוסופי ואידיאולוגי אחר, וזה מצב הפער בשכר בין נשים לבין גברים במדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, ייתכן מאוד שלא ברור לחברי הכנסת ולצופים בבית, שהיום במגזר הציבורי הפער בשכר בין נשים לבין גברים נע בין 30% עד 35% באותה דרגה, באותה משרה, עם אותן שנות ותק. ישאלו אותי, איך זה יכול להיות שבאותה משרה ובאותה דרגה עם אותו ותק קיים פער הלכה למעשה בין ההכנסה של נשים לבין ההכנסה של גברים? אומר לך, אדוני היושב-ראש, ולכם, חברי הכנסת המאזינים, שזה נוצר כתוצאה מכך שגבר כמעט באורח קבע מקבל שעות נוספות, אם עבד ואם לא עבד את השעות הנוספות. הוא מקבל תוספות עבור רכב ועבור אש"ל, אשר משום-מה נשים אפילו במשרות בכירות בשירות המדינה אינן מקבלות.

התוצאה היא, שהיום, במציאות, קיים פער גדל והולך. אני רוצה לתת לכם את הנתונים: לפני עשר שנים הפער היה 29%; היום הוא עלה לקרוב ל-35%. בסכנות היהודית הפער הזה עומד היום על 40%.

באשר האוצר היום ומודיע, שבשם עקרון השוויון הוא לא נותן לנשים את חצי נקודת הזיכוי, 70 שקלים לחודש. בשם עקרון השוויון. אם שר האוצר כל כך מעוניין בעקרון השוויון, הוא חייב להסביר מדוע נוצר במשק הישראלי מצב של חוסר שוויון בוטה בהכנסה בין נשים לבין גברים. אני אומרת, שהעיקרון שהוא מציב, תיאורטית והיפותטית, הוא עיקרון נכון. אבל שקודם יישם את העיקרון הזה באכיפה מוחלטת של חוק שעבר בשלהי הכנסת השלוש-עשרה, שקובע שכר שווה עבור עבודה שוות-ערך, לרבות גילום של כל רכיבי השכר במשכורת. זה היה יוצר שוויון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

שאשה לא תעבוד שעות נוספות ותקבל עבור שעות נוספות?

נעמי חזן (מרצ):

לא, לא.

היו"ר ח' דיין:

כאילו. במדינה קוראים לזה כאילו.

נעמי חזן (מרצ):

כאילו. היושב-ראש צודק. מה שנוצר זה מצב של כאילו. ובחקיקה שעמלנו עליה זמן רב אנחנו מנענו את הדבר הזה. אבל אין אכיפה של החוק הזה.

אז אם שר האוצר רוצה, בשם השוויון, לנכות את חצי נקודת הזיכוי, 70 שקלים לחודש, מנשים, שיחזיר את 300 או 400 השקלים שנוצרים מאי-אכיפה של חוק צודק.

לכן, אי-אפשר לטעון בשם השוויון כאשר המצב הלכה למעשה הוא מצב של אי-שוויון.

יש גם בעיה נוספת. מעניין מאוד שברגע שצריך למצוא מקור הכנסה בגלל קיצוצים ובגלל כניעה בנושאים אחרים, מי הקורבנות? – תמיד הנשים. מצאו את החוליה החלשה בלאו הכי. 70% ממקבלי השלמת הכנסה במדינת ישראל היום הם נשים. מצאו את הנשים ולקחו מהן את 70 השקלים, ואיש לא דואג לכך שמצב ההכנסה שלהן מראש יהיה שווה לזה של הגבר, אף-על-פי שהדבר קבוע היטב בחקיקה של מדינת ישראל.

אני רואה בגזירה הזאת השתקפות של מדיניות איפה ואיפה. אין שוויון ואי-אפשר להחיל עיקרון של שוויון כשהמצב ההתחלתי הוא בלתי שוויוני ולא דואגים לגשר על הפערים האמיתיים שקיימים.

ולכן, בשם הנשים העובדות במדינת ישראל, אני אומרת שלדעתי העיתוי אומלל, העיקרון מיושם בצורה אפלייתית. ומי שדואג לשוויון, חברי הכנסת, שיעשה שוויון, ולא על גבן של הנשים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמין את חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רציתי מאוד ששר העבודה והרווחה יהיה פה, אבל אני שמח שחבר הכנסת גדעון עזרא נמצא פה. הוא מכיר היטב את הבעיות של המגזר הערבי ואת הכאבים ואת מרי לבם של האזרחים הערבים.

אתמול אמרתי בראשית דברי, שהייתי רוצה מאוד שתקציב המדינה לשנת 1997, חוק ההסדרים, יהיה שלב של שילוב האזרחים הערבים, במקום קיטוב בין האזרחים הערבים לאזרחים היהודים. לא יכול להיות, שבאותה חברה חיים שני סקטורים, אחד עשיר ואחד עני, כאשר שניהם אזרחיה של המדינה, כאשר שניהם רוצים לבנות, והייתי אומר גם להיבנות, במדינה. ולא יכול להיות, שמרוב בעיות במגזר הערבי אנחנו לא יכולים להתרכז אפילו בבעיה אחת, ואנחנו מדברים בכל פעם על בעיה זו או על בעיה אחרת.

כשנכנסתי לתפקידי כסגן שר החקלאות, מצאתי שכל מה שמוקצב למגזר הערבי זה 1.4 מיליון שקלים. אני שמח מאוד שבתקופת כהונתי כסגן שר החקלאות התקציב עלה מדרגה והגיע ל-20 מיליון שקלים. מצאתי הזנחה זועקת לשמים. אין כבישים, אין דרכים חקלאיות, רשתות המים מנוקבות, הפחת מגיע ל-38%. עץ הזית שיש לנו, העץ המבורך הזה מוזנח ביותר. אני אומר מוזנח ביותר, מכיוון שמאז קום המדינה עד היום הענף הזה לא קיבל תמיכה ולו של אגורה שחוקה אחת.

אנחנו יודעים שיש במדינה, לרוב האזרחים הערבים, במקומות שלא מיועדים לחקלאות אינטנסיבית ולא אקסטנסיבית, כ-190,000 עצי זית שנותנים יבול, ויש משפחות שזה הבסיס הכלכלי שלהן. והתחלנו בשיפור הענף הזה. זה ענף, שאם נטפל בו כיאות, נעלה אותו לדרגה כזאת שהוא יהיה ענף רווחי.

יש מקום שנקרא עמק-נטופה, שבו 35,000 דונם אדמה המוצפים במי גשמים, מכיוון שאין שם ניקוז. עשינו את הפרויקט הגדול הזה, והתחלנו בשלב הראשון של חפירת תעלה של 5.5 ק"מ. היה תכנון, היה מכרז, הכול היה מוכן ומזומן להתחלת השלב השני בקיץ שחלף; לצערנו אנחנו עדיין בקיץ, כדי שיבוצע השלב האחרון.

עודדנו ייצור חקלאי ליצוא. הכול במסגרת 20 מיליון השקלים שהיו. אבל מה קרה? בשנה הזאת כל התוכניות האלה הוקפאו, אף שעברו את השיפוט המתאים, אף שקיבלו את האישורים הדרושים, אף שהכול היה מוכן לביצוע, עד האות האחרונה. למה קורה דבר כזה? האם החקלאות הערבית לא ראויה לתשומת לב? רק לשלוש שנים של "ברכה"? רק זה מה שחסר למגזר הערבי? וזה בסיס כלכלי, הרבה משפחות מתפרנסות מהענף הזה.

אני קורא לממשלה ולך, ידידי חבר הכנסת גדעון עזרא, שבאמת תדבר במסגרת המשפחה ותשמש לנו פה. אולי תפתח את הראש של ראש הממשלה – "תפתח את הראש" לא במובן הסלנג – בעניינים האלה – – –

היו"ר ש' וייס:

תאיר את עיניו.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

תאיר את עיניו, תזרוק אור על דרכו של ראש הממשלה, כדי שאולי יהיה נר לרגליו.

הדבר הזה של הכלכלה הוא דבר חשוב מאוד. אני רוצה לחזור למה שאמר חבר הכנסת פורז: בלי שלום לא תהיה כלכלה. אם היום חותמים על הסכם חברון, זה צעד כלכלי חשוב מאוד. לא יהיה צדק חברתי, לא תהיה רווחה, כל עוד אנחנו שרויים במצב של מלחמה, כיוון שההוצאות של המלחמה וההיערכות, חס וחלילה, למלחמה שתפרוץ, יעלו אולי הרבה מאוד כסף, שזה לא לפי היכולת של מדינת ישראל ולא לפי האפשרויות של מדינת ישראל.

שמעתי דבר מעניין מאוד מפיו של הידרולוג, סופר ידוע, שאני מאוד אוהב אותו, סמי מיכאל. הוא אומר, שאנחנו יכולים להפריח ולהדביר את המדבר בנגב, אם רבע מתקציב הביטחון יופנה לנגב. זה דבר עצום. צריך שנעשה כל מה שביכולתנו כדי שנגיע ליום המיוחל הזה שתקציב הביטחון ירד, תקציב הביטחון ינותב לדרכים קונסטרוקטיביות במקום לדרכים הרסניות ודה-קונסטרוקטיביות. היום אנחנו צריכים לתת את כל המשמעות ואת כל הדגשים לעניין השלום, מכיוון שהשלום הוא בנפשנו.

הסכם אוסלו בשנת 1992 בא בזמן, מכיוון שרוב משאביו הכספיים של המזרח התיכון וכל האזור מופנים לכלי המשחית. הגיע הזמן שעמי המזרח התיכון ייהנו מהכספים האלה, מהמשאבים האלה, על-ידי כך שהם יופנו לדברים שהם לרווחתם של התושבים.

ועוד נקודה שנייה לחשיבות הסכם אוסלו – – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

תרשה לי רק להשלים את המשפט. מייד אענה לך.

הסכם אוסלו בא בדקה ה-90, אולי, של חימוש בלתי קונבנציונלי במזרח התיכון. אנחנו עדים למה שהאז"ם מצא בעירק, לישראל מחומשת באטום, וגם לנשק ביולוגי, גזים רעילים וכו'. כל התהליך הזה נעצר בשל התקווה והמאווים של העמים להגיע לשלום. לכן, אל נחמיץ את ההזדמנות של השלום בשל העיקשות הבלתי-מובנת או האשליה של ארץ-ישראל הגדולה. ארץ-ישראל הגדולה היא אשליה גדולה. יש שתי דרכים: דרך אחת, שישראל תקום על אדמה כדי שתשמש מקלט ביטחוני לעם היהודי ולאזרחים הערבים בני המיעוט הלאומי הערבי בתוך מדינת ישראל; דרך שנייה, שניתקע בגאולת האדמה, שזה מרשם בדוק ובטוח להנצחת הסכסוך לעולמי עולמים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

ותמיד יש דרך שלישית.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

ותמיד יש דרך שלישית, שלא ידוע לאן פניה. אנחנו באמת לא יודעים. ואם אנחנו רוצים את הדרך השלישית, הדרך השלישית צריכה גם היא להתנער מאשליה שיהיה שלום עם סוריה כאשר הגולן בידינו, כי בלי סוריה – צריכים לדעת את זה – לא יהיה שלום במזרח התיכון. כמו שלא יכולה להימנע מלחמה במזרח התיכון בלי מצרים, לא יהיה שלום כולל ובר-קיימא בלי תמיכתו של העם הסורי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לובוצקי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מאוד מצטער, לא שמעתי אותך. הייתי ברצון עונה לך.

היו"ר ש' וייס:

טוב שלא שמעת, כי אז — — —

חבר הכנסת עזרא רוצה לשאול שאלה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כן, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לשאול אותך לגבי מה שסמי מיכאל אמר. תגיד לי, האם אנחנו יכולים להפריח את השממה, בעוד הסורים, במקום לדאוג לאוכל, מקצים כסף לביטחון?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא, לא. בגלל זה אמרתי: המרשם הוא שלום כולל. מה קורה פה? זה דבר מאוד משונה: אנחנו חושבים על שלום כשצל המלחמה מאיים עלינו, כאילו אנחנו רוצים להזמין מלחמה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

בבקשה, בבקשה. יש בעיה לבנונית, יש בעיה סורית. בואו נשב כמו בני אדם שפויים לפתור את הבעיות האלה ונחזיר את האדמה והזכויות לעמים. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

בסוגיה המדינית נטפל בהמשך ההסתייגויות.

תודה רבה לחבר הכנסת וליד צאדק. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

רוצים גם שלום, גם כיבוש וגם כוח. איך אפשר? אחרי 50 שנה לא למדתם?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה, עוד נמשיך איזה יומיים-שלושה סביב השעון ונלבן את העניין בצוואת. שימו
T.....T.....T.....אלב שהשעון נעמד. מעניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמחה, אדוני, שאתה יושב פה עכשיו עמנו, כי אני הולכת
לעסוק בנושא הקרוב ללבך, במפעל שנמצא במפרץ חיפה.

היו"ר ש' וייס:

הייתי שם ביום שישי, והזכירו אותך מאוד לטובה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מאוד שמחה.

אני, חברי הכנסת, מבקשת לעסוק בנושא מאוד מרכזי במדיניות הכלכלית של הממשלה הנוכחית,
ממשלת נתניהו, והיא מדיניות ההפרטה. נתניהו הכריז לפני שהוא נבחר לראשות הממשלה, ומייד
לאחר שהוא נבחר, והוא חוזר ומכריז שוב ושוב, שמרכז הפעילות שלו בתחום הכלכלי יהיה ביישום
תוכניות ההפרטה, וכבר פורסמה בתקשורת רשימת המפעלים והחברות הממשלתיות שהממשלה
הזאת מתכוונת להפריט, ביניהם חברות כמו "מפעלי ים-המלח", "אל על", "בזק", ועוד היד נטויה.

בציבור נוצר הרושם, שההפרטה באשר היא הפרטה היא דבר מאוד חיובי. לצערי הרב, רוב הכותבים
בתקשורת הישראלית נותנים כתף לתעמולה הזאת ומביאים כל מיני נימוקים והסברים לכך
שההפרטה היא דבר טוב. גם לאחרונה הופיעה הממונה על הנהלת החברות הממשלתיות והסבירה,
שההפרטה באשר היא הפרטה היא עניין כל כך חשוב, שאפילו לא צריך להוכיח שהיא אכן מכניסה
כסף למדינה. אפילו אם היא לא תכניס כסף למדינה, צריך לבצע הפרטה.

אני רוצה לספר את סיפורו של מפעל "חיפה כימיקלים", כדי להראות באמצעות הדוגמה הזאת מה
המשמעות האמיתית של פעולת ההפרטה ומדיניות ההפרטה.

מפעל "חיפה כימיקלים" הוקם בשנת 1967 במפרץ חיפה, כחברה-בת של בתי-הזיקוק, כחברה ממשלתית. הוא מעסיק קרוב ל-600 עובדים, מייצר מוצרים כימיים, בעיקר חנקת אשלגן. המפעל מספק בתחום הזה 65% מהשוק העולמי של צריכת המוצר הכימי הזה.

בשנת 1986 נמכר המפעל במסגרת הפרטה למשקיע אמריקני ששמו אריה גנגר, ששילם תמורתו תחילה 20 מיליון דולר, אחר כך קנה את יתרת המניות, ובהמשך הוא השלים את זה עד לסכום של 56 מיליון דולר.

אבל כבר בשנת 1989, שלוש שנים בלבד לאחר שהמפעל הזה נרכש, אריה גנגר הוציא ממנו במזומן 90 מיליון דולר מהירווחים ובזה כיסה את כל הוצאותיו לרכישת המפעל. כלומר, בתוך שלוש שנים מר אריה גנגר, הבעלים של "חיפה כימיקלים", כיסה את כל ההוצאה שהוא הוציא על רכישת המפעל.

היו"ר ש' וייס:

אני מרגיש שאת כועסת עליו. צריך לכעוס על המוכרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא כעסתי עליו, אני מדברת על הטכניקה. כאן יש נקודה חשובה מאוד. באים ואומרים: מה עינך צרה באדם שבא, מוציא מכיסו כסף וקונה מפעל? בדוגמה הזאת אנחנו רואים שהוא לא הוציא מכיסו אגורה אחת אם בתוך שלוש שנים הוא כיסה את כל ההשקעה ועוד הרוויח על זה כ-50%.

זוהי רק דוגמה אחת. במלים אחרות, בפועל המשקיע, בדרך כלל המשקיע הזה, אבל לא רק הזה, הוא מקבל את המפעל בחינם. הוא מממן את המפעל או את החברה המופרטת מרווחי אותה חברה עצמה, והירווחים האלה, במקום שייכנסו לקופת המדינה, מוגשים על מגש של כסף לאותו משקיע.

דבר שני, הבעלים של המפעל הזה, אריה גנגר, החליט להקים מפעל שני בנגב. המפעל הזה הוא שלוחה של המפעל בחיפה, וככזה הוא היה צריך לקבל הטבות מסוימות. הוא לחץ ואכן קיבל הכרה במפעל הזה כמפעל נפרד, וכתוצאה מזה קיבל פטור ממס למשך חמש שנים. כתוצאה מכך הוא צריך היום לשלם על המפעל בחיפה 25%, בעוד שעל המפעל בנגב הוא לא שילם בכלל מס במשך חמש שנים.

מבקרת המדינה פרסמה דוח ואמרה, שזו היתה שערורייה שנתנו לו מעמד של מפעל נפרד במישור רותם, אבל זה לא עזר. המבקרת אמרה, הוא קיבל את התנאים המועדפים האלה. במלים אחרות, אחרי שהוא קיבל מהמדינה מפעל במתנה, הוא קיבל ממנה במתנה עוד מפעל. זאת האמת על המפעל הזה.

אבל, מעבר לסיפור על איך הכול ניתן במתנה, קיים היבט שני להפרטה. מפעל שעובר הפרטה, העובדים שלו מאוימים בביטול הסכם העבודה הקיבוצי, בהורדת שכר, בפיטורים, בהרעת תנאי העבודה.

איך זה התחיל ב"חיפה כימיקלים"? במפעל בדרום, במישור רותם יש אדם אחד, המנהל, שהוא מועסק במסגרת הסכם העבודה. כל יתר העובדים הם עובדי קבלן, בלי הסכם עבודה קיבוצי. כלומר, שני מפעלים שהם בעצם מפעל אחד, כאשר באחד מהם עובדים במסגרת של הסכם עבודה קיבוצי, עם זכויות שנרכשו, ובמפעל השני עובדי קבלן בזכויות עלובות ובשכר עלוב.

ראה אריה גנגר שנתנו לו לבצע – מי זה נתנו לו? הממשלה שנתנה לו במתנה, ההסתדרות שהשלימה עם העובדה שסניף של המפעל עובד בלי הסכם עבודה אלא עם עובדי קבלן; ראה אריה גנגר כי טוב, ועשה את השלב הבא במתקפה שלו על העובדים. הוא הודיע להם לפני כמה חודשים, שמ-1 בינואר 1997 אין עוד הסכם עבודה קיבוצי. כאשר הם התרעמו והתחילו לנהל מאבק נגד הודעתו זו, הוא שלח מכתבי פיטורים ל-140 עובדים. כאשר זה לא עזר, הוא עשה השבתה. כאשר גם זה לא עזר, הוא הביא בריונים שהכו מכות רצח את הפועלים שעמדו במשמרת בתוך המפעל המושבת.

במפעל של "חיפה כימיקלים", אנחנו רואים את ההיבטים העיקריים של ההפרטה שאני חוזרת ומדגישה אותם: היבט אחד, מפעל ניתן בפועל במתנה. מעבירים רכוש, נכס מרכזי שהרבה פעמים קשור באוצרות הטבע, קשור במונופול, כמו חברת החשמל או מפעלי ים-המלח או בזק, לחברה פרטית. נותנים להם את זה בפועל במתנה.

היבט שני, המעביד החדש במהרה בימינו מגיע לעימות עם העובדים לחיסול הסכמי העבודה הקיבוציים, לניסיון להכריח אותם לעבוד בשכר נמוך יותר, בתנאים גרועים יותר, בחוזים אישיים, כאשר בכל רגע הוא יכול לפטר אותם.

היו"ר ש' וייס:

עם אופציה להעביר חלק מהמפעל מחיפה לדרום, כאשר שם אין לו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נכון, וממילא אין הסכם.

לפי השיטה הידועה, באה ההנהלה, בא אריה גנגר אל העובדים ואומר להם: אם אתם לא תתנהגו יפה, אנחנו נעביר את המפעל לצ'ילה, נעביר את המפעל למזרח הרחוק. גם זה חלק מהשיטה. מה קורה? בעלים כזה, חברה פרטית כזאת, ברוב המקרים יש לה עסקים במדינות אחרות, ואין לה שום מחויבות דווקא למדינת ישראל, בניגוד למפעל ממלכתי, בניגוד לחברה ממשלתית. היא יכולה היום לייצר פה ומחר לייצר במזרח הרחוק או בדרום-אמריקה. שום מחויבות אין לה.

לכן, חברה כזאת יכולה לתמרן, להעביר ייצור, להעביר הזמנות, להחליש עובדים, לפגוע בעובדים, לנסות לשבור את מאבקם.

בפועל, אני לא חושבת שאריה גנגר והנהלת "חיפה כימיקלים" מתכוונים אכן להעביר את המפעל לצ'ילה. אוצרות הטבע, חנקת האשלגן, שהיא דשן כל כך חשוב, כל כך ידידותי לסביבה, שיש לו ביקוש הולך וגואה, אוצרות הטבע נמצאים פה. אבל אני חוזרת ושואלת: אם אוצרות הטבע נמצאים פה, אם הפועלים המסורים נמצאים פה, אם העובדים המיומנים נמצאים פה, איזו סיבה חוץ מהרצון להפוך אי-אלה אנשים לעשירים, איזו סיבה אחרת יש למכירה הכללית הזאת של נכסי המדינה, כפי שמציע ראש הממשלה נתניהו? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אני בכל פעם תמה מחדש, סוציאליזם כל כך משכנע, ואנחנו לא מצליחים לשכנע את האנשים. מה יהיה?

כן, חברים, נמשיך. עכשיו חבר הכנסת אחמד סעד, אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים. כבודו.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחוק הסדרים במשק המדינה, במסגרת עידוד השקעות הון, מזניחים שני מרכיבים עיקריים שמשפיעים לרעה על תחום הצמיחה הכלכלית והתפתחות המשק. המרכיב הראשון: אם מורידים או מעלים את ההטבות למשקיעים, אני רוצה להגיד שיש תנאים שלא קשורים בשאלה מה יהיה האחוז. אנחנו עדים לתופעה שבשנה האחרונה יש נסיגה בתחום ההשקעות הזרות בישראל. למה? כי בלי יציבות פוליטית לא תהיה שום יציבות כלכלית, ולא יבואו משקיעים בזמן שיש הגברת המתח באזור הזה.

בשלב זה אני לא רוצה להתמקד בעניין זה, אני רוצה להתמקד במרכיב השני. במשך 48 שנים יש מדיניות שיטתית של הממשלה שלא משבצת את האוכלוסייה הערבית בעידוד השקעות, וגם בחוק ההסדרים החדש היא מעודדת רק את האזורים א' וב', שהאוכלוסייה הערבית לא כלולה בהם. היא מזניחה חלק ניכר מהאוכלוסייה ומהתחום שאותה אוכלוסייה עוסקת בו ושיש לו השפעה ישירה על עניין הצמיחה והתפתחות.

אני רוצה להתמקד בענף אחד מבין הענפים האלה, וזה ענף החקלאות במגזר הערבי. לצערי הרב, עד היום אפילו עיוור יכול לראות עד כמה החקלאות הערבית מפגרת אחרי החקלאות היהודית – במדינה אחת, בתוך מדינה אחת. עד היום התשתית מפגרת מאוד. ברוב הכפרים הערביים אין להם עד היום דרכים חקלאיות להגיע לשדות שלהם, וזה מחייב השקעה גדולה, שלה צריכים לדאוג הממשלה ומשרד החקלאות. עד היום הזה החלק שמקבלים הפלאחים הערבים ממי ההשקיה לא עולה על 2.5%.

כולנו יודעים שעץ הזית הוא עץ מבורך אצל כל הדתות, אבל, לצערי הרב, בצל המדיניות הרשמית העץ הזה מושפל. החקלאים לא מקבלים מענקים. בתחום התעשייה יש כל מיני הטבות ופריבילגיות ב-2 מיליארדי שקל, מהם שום אגורה אחת לענף הזה. בגלל מדיניות הפתיחות מייבאים מספר וממדינות אחרות זית שנותן מכת מוות לפלאחים הערבים. הזית אצלם מצטבר כבר שנתיים ואין לו שיווק, כי הביאו זית אחר, שהוא נחות מבחינה איכותית מהזית הערבי. בגלל הסגר לא יכולים לשווק את הזית הערבי, והענף הזה לא נכנס לסדר העדיפויות של הממשלה בעניין היצוא. הממשלה לא נותנת אגורה אחת לשיפוץ בתי-בד לפלאחים הערבים, או לעידודם לחדש את בתי-הבד שלהם, כדי שתהיה מודרניזציה.

הפלאח הערבי סובל מגישת אפליה למגדלי הירקות בעניין החממות. עד היום הזה הענף החשוב, הענף המרוויח, הענף שיש לו חשיבות גדולה מאוד בעניין היצוא, והוא ענף התבלינים, אסור לערבים לעסוק בו. איך יכולים להסביר את זה אם לא כאפליה שיטתית של האוכלוסייה הערבית?

צעקת הדייגים הערבים הגיעה לשמים. נשארו שניים או שלושה מקומות: ביפו, בעכו ובטנטורה. רשות ההשקעות לא נותנת להם אף לא אגורה אחת. חוץ מזה, מייבאים דג חי מבחוץ. לכן אנחנו רואים את מצוקת הדייגים הערבים ביפו ובעכו. רוב חודשי השנה הם מובטלים, לא יכולים לחיות. חלק מהם מידרדרים מבחינה חברתית.

לכן, אנחנו מדגישים: די עם המדיניות הזאת, די עם הגישה המתנכרת לחלק מהאוכלוסייה של המדינה הזאת כאזרחים שווים זכויות. אם רוצים לפתח את המשק, אי-אפשר להזניח חלק ניכר מן האוכלוסייה, והם מהווים 18%-19% ממנה. לכן, אנחנו אומרים, שבגלל מדיניות האפליה שלה מזניחה הממשלה בכוונה פוטנציאל שיכול לתרום הרבה גם בתחום הצמיחה וגם בתחום התפתחות המשק.

דוגמה אחרת. מה הוא המענק שמקבל אותו פלאח ערבי? הממוצע שמקבל אותו פלאח ערבי מרשות ההשקעות הוא בין 10% ל-15%. וכמה מקבל הפלאח היהודי? אני רוצה שיקבל, אבל למה האפליה? הוא מקבל פי-ארבעה. במצב הקשה של הרשויות המקומיות הערביות, שחיות במשבר עמוק מאוד, הן לא יכולות להציע עזרה מהותית לחקלאים הערבים.

לכן, אנו פונים ומבקשים – ואנו ניאבק על זה – שגם הפלאח הערבי במדינה שלו יקבל אותם שירותים שמקבל כל אזרח אחר, כי אחרת האופי של המדינה הזאת לא יהיה לא דמוקרטי ולא אנושי. אנחנו פונים למי שאכן רוצה שהמשק יתקדם ויתפתח ואומרים שמדיניות כזאת לא תוביל לצמיחה אמיתית. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה; אני מאוד מודה. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אפשר לדבר שעות על התקציב ועל חוק ההסדרים, כי יש שם הרבה סעיפים שמעניינים כל אזרח במדינה.

אני מנסה לדבר על דבר שקראתי לאחרונה. ביומיים האחרונים פורסמו דברים על מצב הילדים במדינה. נאמר בדוח רשמי, שיש בישראל מיליון ו-995,000 ילדים. המספר הזה הוא 34.8%, בסביבות שליש. כלומר, שליש מהאוכלוסייה של מדינת ישראל. בשל יחס זה כל העולם משקיע היום בעתיד המדינה, שזה הגיל הרך, הצעירים, הילדים.

מתברר מהסטטיסטיקה שקראתי, שבכל שנה נולדים במדינה 117,000 ילדים. בין אלה 30% ערבים. אני לא יודע אם זה מדאיג או משמח או דבר נורמלי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זו עובדה סטטיסטית.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

נכון. זו עובדה סטטיסטית. זה אומר משהו, לפי דעתי, שבתקציבים הקיימים היום ובמצב של האוכלוסייה הערבית, שכולנו מכירים במשך 50 שנה עד היום, עם הפיגור שיש, כשהילודה כל כך גבוהה, אפילו נגיע למצב של שוויון – ואני לא יודע אם נגיע, אני לא בטוח, התחלתי לא להאמין, אף שאנחנו נאבקים על זה – הילודה כל כך רבה שזה יצריך חישוב מיוחד.

בצפון הארץ מהווים הילדים 57.9% מהאוכלוסייה, יהודים וערבים; קרוב ל-60%. זה אומר משהו. כנראה במרכז זה לא כך, כי יש הבדלים, מכל מיני סיבות.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

יש יותר תעסוקה במרכז.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כנראה גם האינטליגנטים גרים שם והם מולידים ילד אחד או שניים.

יש בישראל 78,000 משפחות חד-הוריות. למשפחות אלה, 78,000 יש 132,000 ילדים. חלק גדול מהם חיים ברמה נמוכה מאוד. חלק גדול מתקיימים מהביטוח הלאומי.

יש בעיות גם בתחום החינוך. עד היום המצב הוא, שבסקטור היהודי בכל כיתה מספר התלמידים הממוצע הוא 27, בסקטור הערבי – 31. אפילו מספרים כאלה, לפי דעתי, הם הרבה יותר טובים ממה שהיו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בבתי-הספר היהודיים שאני מכיר יש כמעט 40 תלמידים בכיתה. יכול להיות שהקיבוצים עושים את הסטטיסטיקה הזו.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה טועה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אלה בתי-הספר שאני מכיר. יש כאלה שאני לא מכיר. זה בתנועת העבודה, של האינטליגנטים, כפי שאתה קורא לזה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לוקחים את כל המכלול של הבנייה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אני מוכרח לומר שחסרונך היה בולט כאן.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני חושב שאתה טועה. למה? כי לוקחים את מכלול הבנייה ומחלקים את זה. אני ראש מועצה ורואה מקרוב. אני גם רואה כיתות בנות 40 תלמידים. אנחנו יכולים לסכם שכמה שפחות זה יותר מועיל.

אביא דוגמה אחרת, שלצערי, היא גם נותנת תמונה שקיימת במדינה. 95% מהילדים בגיל שלוש במגזר היהודי נקלטים במערכת החינוך. בין הערבים, הערבים אזרחי המדינה – אני לא מדבר לא על ירדן, לא על סוריה ולא על מצרים – 44%. זה גם יוצר הבדל. יש בוודאי סיבות לזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה כולל גם את האוכלוסייה הבדואית.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כן. המצב באוכלוסייה הבדואית הרבה יותר גרוע. אתה צודק. יכול להיות שהשיעור באוכלוסייה הערבית יותר גבוה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

המצב באוכלוסייה הבדואית הרבה יותר גרוע מהמצב הכללי במגזר הערבי. אני גם בטוח, שה-44% שמדובר עליהם הם אולי יותר בערים ובכפרים, אבל המצב בקרב האוכלוסייה הבדואית מוריד את האחוז הזה, שהוא מצב על הפנים, כמו שאומרים. זה לגבי גילאי שלוש.

גילאי ארבע אצל היהודים, 99% מהילדים במערכת החינוך; במגזר הערבי – 71%. בגיל התיכון, בקרב היהודים – 96% לומדים בבתי-ספר תיכוניים. כולנו רוצים שיהיה 100%. אצל הערבים – 67%.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה היה השיעור לפני חמש שנים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

נכון שזה היה פחות. נכון שיש התקדמות. אם רוצים להיות ריאליים צריך להגיד שהיתה התקדמות, ובמיוחד בחמש השנים שעברו, גם בשנה האחרונה של ממשלת הליכוד. אז התחיל השינוי. בחמש השנים האחרונות באמת היתה תזוזה. אבל אפילו עם התזוזה הזו, כפי שהיא מתקדמת היום, בחיים לא ייסגר הפער. לכן אנחנו אומרים, שלגבי סקטור מסוים שהופקר שנים רבות, יש מה שנקרא העדפה מתקנת. כנראה המגזר הערבי לא יגיע לשוויון אלא אם ניתן לו העדפה מתקנת. אבל עד היום, לצערי הרב, ואני פונה פה לכבוד השר, שגם המגזר הזה שקופח 45 שנה, והוא צריך העדפה מתקנת, אם הקיצוצים היום בחינוך וברווחה מגיעים למגזר הערבי, זה יחזיר את המצב אחורה, טוטלית.

יש גם מקומות במגזר היהודי שמצויים באותו מצב. אבל המגזרים האלה שהרבה שנים סבלו, חשוב מאוד, לפי דעתי, להתחשב במצבם, להתחשב בהיסטוריה, ולנסות למצוא קיצוצים במקומות שאפשר ולא במגזרים החלשים האלה, שכבר סבלו. אני מקווה שההערה הזו תובא בחשבון. אלה שסבלו כל הזמן, מספיק, לא לקצץ מהם. לקצץ במקומות שאפשר.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת עזמי בשארה – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לחברי, חבר הכנסת האשם מחאמיד, שהסכים שאחליף אותו, אף שהוא היה ער כאן במשך כל הלילה ומילא את תפקידו.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, חברי הכנסת, המסמך הזה, המונח בפנינו, כפי שהוא מנוסח, על-פי הנתונים שהוא מציג, מהווה תעודת עניות למדיניות השוויונית והאמורה להיות שוויונית של מדינת ישראל כלפי האוכלוסייה הערבית.

נקעה נפשנו מהמלים האלה: "אנחנו יודעים שהמצב שלכם לא טוב", "אנחנו רואים שהמצב שלכם טעון טיפול ואנחנו מתביישים בנתון הזה, וזה לא טוב וזה לא יפה". כל המלים האלה אינן משפרות את המצב. הן אינן תורמות אפילו ליטר חלב לתינוק הערבי במדינת ישראל. זה מס שפתיים. אנחנו לא זקוקים למס שפתיים. זה המבחן האמיתי – צריך להוסיף ולהקצות משאבים בצורה שוויונית לאוכלוסייה הערבית. ולא – עושים עוול נורא.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת אלסאנע, שאלה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

איפה יש במסמך הזה אפילו ריח של אפליה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד הרב רביץ, שאלת אותי היכן מופיעה אפליה במסמך הזה. אומר לך. אם תסתכל בתקציב המוקצה למשרד הדתות – מיליארד ו-300,000 ש"ח – – –

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

על מה אתה מדבר, אתה מדבר על חוק ההסדרים או על חוק התקציב?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על תקציב המדינה.

היו"ר ד' טל:

אנחנו דנים על חוק ההסדרים, לא על תקציב המדינה. אני לתומי הייתי סבור שאדוני יודע שאנחנו מדברים על חוק ההסדרים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חוק ההסדרים הוא חלק אינטגרלי מתקציב המדינה, ואי-אפשר להפריד ביניהם. לא עושים את החוק לשם שמם, אלא כדי לממש את התקציב, החלוקה הפנימית והאיזונים הפנימיים.

אם אנחנו מדברים בהקשר של חוק התקציב וגם של חוק ההסדרים במשק, לדעתי זה המבחן האמיתי. לא במסגרת תיאוריה בעל-פה, שלומדים בפקולטה למשפטים או בבית-ספר תיכון או בשיעורי אזרחות. המבחן האמיתי הוא איך מתייחסת מדינת ישראל לכלל אזרחיה, האם היא מתייחסת, כפי שנאמר במגילת העצמאות, באופן שוויוני לכל אזרחיה, בלי הבדל שייכות לאומית ודתית, או שיש אפליה ומקפחים אוכלוסייה מסוימת מפני שהיא שייכת ללאום מסוים ומיטיבים עם אוכלוסייה אחרת מפני שהיא שייכת ללאום אחר. מדינה שמתייחסת באופן שונה לאזרחיה על-פי השייכות הלאומית, איננה מדינה דמוקרטית.

צריך פעם אחת לעשות חשבון נפש ולבדוק את מערכת היחסים בין מדינת ישראל ובין המיעוט הלאומי הערבי, אם המדינה מתייחסת אליו כאל בן לגיטימי של המדינה, אם היא מתייחסת אל אזרח ערבי כאל אזרח יהודי באופן שווה או כבן חריג, כבן שנכפה על המדינה ללא רצונה, דחוי ולא רצוי. אם המדינה במדיניות שלה מקרינה כלפי האזרחים הערבים את התחושה שהם לא רצויים, אתם יכולים לשער לעצמכם מה התוצאה.

אני שואל אותך, הרב רביץ, האם שמעת שבמדינה ערבית, במרוקו, במצרים או במדינה ערבית אחרת כלשהי מחללים בתי-כנסת, הופכים אותם למוזיאונים, הופכים אותם למסעדות? האם שמעת על בית-קברות שהפכו אותו למשהו אחר? אני רוצה לספר לך, שבמצרים צריך היה לסלול כביש שמחבר את אלכסנדריה עם קהיר, כביש סרגל, כך נאמר. התברר שהכביש הזה יפגע בבית-קברות יהודי. הם הפסיקו את החפירות, פנו לרבנים במדינת ישראל כדי לקבל פסק הלכה. כשראו שאסור לפגוע בבתי-קברות של יהודים, הקימו גשר מעל בית-הקברות ולא פגעו בו.

אני ביקרתי בתוניס. בבירת המדינה תוניסיה, בכביש הראשי יש בית-כנסת מפואר, ענקי, שמטפחים אותו, מציבים עליו שמירה. כאשר חברי חבר הכנסת דראושה ואנוכי ביקשנו להיכנס, הרי אף שהרב במקום התיר לנו, השומרים התנגדו וביקשו אישור של משרד הפנים, כי הם אומרים שחוששים למקומות הקדושים של היהודים. זאת לא מדינה דמוקרטית. אף אחד לא אמר שתוניסיה היא מדינה דמוקרטית, אף אחד לא אמר שמצרים היא מדינה דמוקרטית. אבל אנחנו צריכים ללמוד איך הם מתייחסים למקומות הקדושים. הרי אין הבדל מה הדת, אם אתה יהודי ואני ערבי, כולנו בני אדם, וערכים צריכים להיות משותפים לכל בני האדם. כולנו נבראנו בצלם אלוהים. כמו שאני לא רוצה שערבי יפגע במקומות הקדושים לך, אני לא רוצה שתפגע במקומות הקדושים לי.

הכללים המנחים צריכים להיות סימטריים, שוויוניים, לא כללי התנהגות שונים לזה ולזה, שאתה תסתכל תמיד על מה שטוב לך, ולפעמים אפילו גרוע מזה. לפעמים במדינה הזאת היחס הוא, שמה שגרוע לצד השני טוב ליהודים. תמיד שואלים את השאלה מה טוב ליהודים. מצוין, אני לא נגד מה שטוב ליהודים. אבל צריך לחשוב גם שלפעמים כאשר טוב לערבים טוב גם ליהודים. לא צריך לחשוב שכאשר רע לערבים זה טוב ליהודים. בדו-קיום במדינת ישראל, כאשר רע לערבים זה רע ליהודים, וכאשר רע ליהודים זה רע לערבים. צריך לכרוך את טובת הערבים בטובת היהודים. לדעתי, זה מתיישב גם עם ערכי היהדות, זה מתיישב עם הערכים הדמוקרטיים, זה מתיישב עם עקרון הדו-קיום שצריך להנחות אותנו.

בעוד שנתיים ימלאו 50 שנה למדינת ישראל. השלטון הצבאי הסתיים ב-1966. מה ההצדקה, מה ההיגיון, מה העיקרון המוסרי העומד מאחורי הפקעת זכותם של המוסלמים לנהל בעצמם את נכסי

הווקף שלהם? מדוע בתי-הקברות המוסלמיים והמסגדים שלהם לא צריכים להיות מנוהלים על-ידי המוסלמים? מדוע הם צריכים להיות בגדר נכסי נפקדים?

מה זאת אומרת נפקדים? אני יכול לומר לך, חבר הכנסת רביץ, שאתה נפקד? הרי אתה נמצא. למה אני נפקד? למה חבר הכנסת דהאמשה נפקד? למה חבר הכנסת תאופיק חטיב נפקד? למה חבר הכנסת האשם מחאמיד נפקד? הרי הם נמצאים. למה נכסי הווקף שלהם הם נכסי נפקדים? למה לנשל אותם מהנכסים שלהם?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גם אלוהים לא נפקד, הוא נמצא בכל מקום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ולאחר מכן לבוא ולהגיד, אנחנו המדינה הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון. זו סממה, זו מלה שצריך ליצוק בה תוכן, ואת התוכן הפנימי שלה שואבים מהמדיניות הממשלתית כלפי האוכלוסייה הערבית.

אתה מתאר לעצמך, כבוד הרב רביץ, ש-50,000 תושבים, שלא עלו אתמול מאתיופיה, 50,000 אזרחי מדינת ישראל בנגב המדינה לא מכירה ביישובים שלהם, הם מתגוררים ביישובים לא מוכרים. שמעת על יישוב יהודי אחד לא מוכר במדינת ישראל? מעולם לא היה. ואלה אנשים שלא אתמול עלו לארץ, הם היו כאן לפני קום המדינה. אבל המדיניות הממשלתית, על מנת לאלץ אותם לעבור מהאדמות שלהם אומרים להם שהם יישובים לא מוכרים, ובתור יישובים לא מוכרים שוללים מהם את הזכויות האלמנטריות, אפילו את הזכות למים לא מעניקים להם, ולאחר מכן משתמשים בצווי הריסה, בטענה שחוק התכנון והבנייה מחייב אותם לקבל היתרי בנייה. ליישובים האלה אין תכנון, ולכן אין אפשרות לקבל היתרי בנייה, ולכן מוציאים נגדם צווי הריסה. אומרים להם: אתם רוצים לקבל היתר בנייה, תעזבו את האדמות שלכם ותעברו לאחד משבעת היישובים הקיימים. המטרה היא לנשל את התושבים הערבים הבדואיים מאדמותיהם.

דבר נוסף. אני רוצה בהזדמנות זאת, כששר העבודה והרווחה אלי ישי נמצא, לומר – הלוא המצוקה והקיפוח היו מנת חלקם של הספרדים במדינת ישראל, עד שקמה תנועת ש"ס וניסתה להעלות את המאבק נגד הקיפוח ולהגשים את השוויון כלפי האוכלוסייה הספרדית. זו אחת הסיבות להקמתה של תנועת ש"ס – כבוד השר, מדוע אחוז התקנים לעובדים הסוציאליים המוקצים ליישובים ערביים באותו סדר גודל של יישובים יהודיים הוא 50% ואולי 30% מהתקנים לעובדים סוציאליים ביישובים יהודיים סמוכים? אנחנו יודעים שהיישובים הערביים, בנגב למשל, עוברים תמורה קשה מחיים שבטיים ליישובי קבע. המעבר הזה והתמורה הזאת מחייבים ליווי סוציאלי, זה גורם לפעמים לבעיות משפחתיות, לבעיות חברתיות, ובתחום הזה יש תפקיד לעובדים סוציאליים. מדוע אין שוויון בתקנים לעובדים סוציאליים ולשירותי רווחה ביישובים הערביים בהשוואה ליישובים יהודיים מקבילים מבחינת הגודל?

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני רק רוצה להעיר את תשומת לבך: אני מאשר את מה שאמרת בנושא בית-הכנסת בתוניסיה, שאכן יש שמירה ובאמת דואגים למקום הקדוש הזה, בית-הכנסת הגדול הזה. אבל חבר הכנסת טלב אלסאנע לא יודע שבתוניסיה יש יותר מבית-עלמין יהודי אחד שמחקו אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני נגד זה.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש שתבדוק את – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם אתה רוצה שנלך ונפגין שם, אנחנו נלך ביחד.

היו"ר ד' טל:

אם אתה תבדוק את זה, אתה תראה שיש יותר מבית-כנסת אחד שמחקו אותו שם. תודה רבה. אני מודה לך, אדוני.

אדוני חבר הכנסת הרב רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני עליתי לכאן כדי לומר כמה דברים – ראשית כול לך ואחר כך לחבר הכנסת סלים, שאיננו כאן. ראשית כול, אני מסכים אתך, ואני גם מתבייש, כאשר אתה מציג לפני את הכבוד שמדינות ערב, כמו שהזכרת: מצרים, תוניסיה, נהוגות –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הייתי במאראקש, וראיתי בית-עלמין מהמאה ה-12.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כן.

– – כבוד במקומות קדושים גם ליהודים, כמו בתי-עלמין ובתי-כנסת. ראשית כול, אני משבח אותן על כך, אבל גם מתבייש. אני מתבייש שכאן, במדינת ישראל, יש פחות רגישות לרגשות של אנשים דתיים, יהודים וערבים, מבחינת ההערכה והכבוד שיש ביחס לבתי-עלמין, לבתי-קברות שמתגלים. לצערי הרב, המודרניזציה נכנסה לעניין הזה ברגל גאוה ואינה מתחשבת ביסודות הקיומיים של המין האנושי, שהם האמונה בנצח, האמונה בבורא עולם ובקיום המצוות. אז רציתי לשבח אותך שהזכרת את הדברים וגם להתבייש.

מה שאני כן רוצה לומר לך ביחס ל-50,000 התושבים שנמצאים בנגב, שיישוביהם לא מוכרים, הוא שהופיע בפנינו, בפני ועדת הכספים, במשך היומיים האחרונים השר אריאל שרון, והוא הודיע לנו שהוא קיבל מהממשלה את התפקיד – ואינני יודע בדיוק איך הוא הולך לבצע את זה – לדאוג ל-100,000, הוא דיבר על 100,000 תושבים, בעיקרם בדואים שגרים בנגב והם לא מוסדרים ואין להם השיקום המינימלי שיש צורך לעשות אותו. הוא אכן עושה פעולות גדולות, הוא מתכנן פעולות גדולות, כדי ליצור תנאים מינימליים של קיום אנושי גם לבדואים בנגב.

אני מייצג מיעוט כאן, בחברה הישראלית. אומנם אנחנו כולנו יהודים – כן? – אבל, בכל אופן, בתוך החברה היהודית אנחנו די מסומנים, או די צבועים. הצבע שלנו הוא שחור. אינני יודע מה שלכם. אבל, – שחור זה יפה בעיני. אני מבין ואני חושב BLACK IS BEAUTIFUL אני כבר אמרתי: אני שחור, אבל שחברה בריאה חייבת להתייחס בשוויוניות לכלל אזרחיה. אין לי בכלל ספק בעניין. אני חושב שזה גם ממצוות התורה. אנחנו צריכים לדעת איך להתייחס אל השונה, אל הגר הגר בתוכנו, ואין כל ספק שזכות הקיום, העוצמה והכוח שיש לחברה להתקיים כחברה זה לא רק כאשר היא דואגת לעשירה ולחזקים שבה – אלא לשכבות החלשות.

אני רוצה אולי לתת עצה, אם מותר לי. חבר הכנסת סאלח סלים תינה קודם את מצבם של הילדים במגזר הערבי ופרס לפנינו סטטיסטיקה של ילדים בגילים שונים – כמה אחוזים מהם נמצאים במסגרת לימודית – וכמובן הוא בא בטענות, ואני לא אומר שהן לא צודקות, למדינה שלא עשתה מספיק. אני רוצה לומר לך, לכם, לחבר הכנסת סאלח סלים, שכדאי שתלמדו אולי מהציבור החרדי. אנחנו הציבור המופלה לרעה בחוק. אתם בחוק בסדר, ורק לא מקיימים אולי את החוק. אנחנו, לפי חוק, מופלים לרעה כאן, במדינת ישראל; אנחנו רוצים לשמור על העצמאות הרוחנית שלנו, ולכן אנחנו לא נכנסו לתוך מערכות החינוך הממלכתיות ואנחנו מוכנים לשלם מחיר על כך שנהיה עצמאיים.

אבל אני אגיד לך מה אנחנו כן עושים. אנחנו לא סומכים על המדינה. כל אמא יהודייה, כל אבא יהודי, ויהיה עני ככל שיהיה, יודע שהחינוך של הילדים שלו הוא הדבר החשוב ביותר בחיים שלו. משפחות עניות – אני גר בקרבן, אני לא גר בקרב משפחות עשירות – גוזלות מפת לחמן ולא רק באות בטענות אל הממשל. כן, באים בטענות – בשביל זה שלחו אותי לכנסת. אבל, בינתיים, יהיו אבא, או אמא יהודייה בעיקר, שלא ישלחו את הילד שלהם לבית-ספר?

לכן, אני חושב שזה הפטנט, זה הסוד. לא ייתכן שילד – יהודי, ערבי – לא ילמד במסגרת לימודית. המדינה, כמובן, צריכה לעשות למען היהודים והערבים, בלי כל הבדל. אבל, שהתוצאה תהיה שבסוף הילד לא ילמד בבית-ספר – זו תוצאה לא בריאה. לכן, יש מה ללמוד מהמשפחות העניות בקרב הציבור החרדי. החינוך הוא הדבר החשוב ביותר. אדוני היושב-ראש, תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני הרב חבר הכנסת רביץ. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – לא נמצא. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

מה אתי?

היו"ר ד' טל:

אתה תהיה אחרי חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. זה היה בהסכמתך, אדוני חבר הכנסת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא, אין לי שום התנגדות.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה – עשר דקות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, מכובדי הרב רביץ, אני מכבד מאוד את הופעתך הכנה לפני דקות ספורות. אני מאוד מעריך את הרגשתך האמיתית, שאכן יש מה להתבייש במה שקורה, במה שקרה כל השנים לגבי בתי-העלמין, המסגדים, הווקף, ההקדשים של האוכלוסייה הערבית, של המוסלמים במדינת ישראל. אבל, כפי שאתה גם אומר, לא מספיק להתריע ולדרוש – צריך גם לעשות. בחינוך, כפי ששמענו, יש אבא ואמא יהודים שדואגים לחינוך בניהם, ולא רק רוצים שהממשלה תקציב תקציבים, תקים מוסדות ותדאג לכך. אבל, לענייני הווקף אין אנו יכולים לנקוט את הדרך הזו.

אני מקבל את עצתך לגבי החינוך. גם אנחנו, באוכלוסייה הערבית, התנועה האסלאמית במיוחד, דואגים ועושים ומרימים תרומות; על חשבוננו ועל חשבון פת הלחם שלנו דואגים להקים מוסדות, גני-ילדים, פעוטונים, אף שמתנגדים לכך וגם סוגרים את זה לפעמים וגם מסיתים נגדנו. אבל, גם מנסים את האפשרות הזאת.

לגבי עניין האפליה בתקציבים, לגבי ההקדשים, לגבי הווקף, איננו יכולים ומסוגלים לשחרר את הנכסים האלה אם לא נאלץ את הממשלה, נשכנע אותה אולי בנועם, שהיא אכן תרים את ידה מעל הגזלה הזאת. אני אומר גזלה באופן מפורש ביותר. נכסי הווקף המוסלמי – ההקדש הזה מכניס למדינת ישראל תקציבים וכסף, הון תועפות, אולי פי-עשרים, פי-חמישים ופי-מאה מכל מה שהיא מוציאה על האוכלוסייה הערבית. אני לא מדבר על זה שהאוכלוסייה הערבית גם משלמת את חלקה במסים כמו כל התושבים. כל ערבי משלם פה מס כמו כל אזרח, אם לא יותר.

נוסף על כול, גם את פירות ההקדשים הממשלה לוקחת לעצמה. היא לא שומרת אותם, והיא גם לא מרשה לנו לשמור אותם. זה מאוד מצער. כאשר ניסינו לגדר בתי-קברות בחיפה ובמקומות אחרים, מנעו זאת מאתנו. כאשר רצינו לבקר במסגד ביישוב שנקרא חיטין, יישוב שאיננו קיים עוד, במסגד הזה מתאכסנים לרווחתם עדרי היישובים היהודיים מסביב. זה סמוך לכפר-כנא, זה 15 קילומטר מכפר-כנא. נסענו לשם.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

הפרות קדושות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הפרות קדושות. אנחנו עוברים עכשיו להודו. אני יודע שהפרות קדושות בהודו. בישראל לא שמעתי שהפרות קדושות.

אני יודע שלפרות האלה מרשים מה שלמוסלמים לא מרשים לעשות במסגד. ניסינו לנקות שם את הזבל של הפרות, באה משטרת ישראל ובאה המדינה כולה ומנעו זאת מאתנו. עד היום המסגד הזה מוקף גדר, והגדר הזאת מונעת מכל אדם, מכל תושב, לגשת למסגד, להחזיר לו את קדושתו, לנקות את זבל הפרות, ועד היום נמצאות שם פרות. באמת צריך להתבייש. אפשר לשים קץ לבושה הזאת. עד מתי?

אני רוצה רק לציין, שאפילו מבחינת עובדות, סטטיסטיקה, 50 שנה האוכלוסייה הזאת בכלל איננה נמצאת, איננה מוכרת, איננה בתהליך ההתחשבות של המדינה הן מבחינת הפיתוח והן מבחינת תקציבים. להיפך, כל הזמן החרימו את הקרקעות שלנו. את הפועל הערבי שמים, כתוצאה מתהליכים כלכליים מכוונים, בעבודות הקשות ביותר. הוא פשוט לא מוצא מקום עבודה אחר.

תסתכל על נושא תאונות הדרכים. רק אתמול קרא פה יושב-ראש הכנסת כמה אנשים נהרגו בתאונות דרכים. בוא נחזור לפרוטוקול. מתוך שישה-שבעה אנשים שנהרגו בתאונות דרכים, אחד יהודי ושישה

ערבים. חבר הכנסת שבח וייס, שישב לידי, השתאה למה ערבים מתים בתאונות דרכים. זה קודם כול כתוצאה מכך שהערבים נוסעים בגרוטאות באישון לילה לעבודה. הם עובדים שמונה שעות, עשר שעות, בימים הקצרים האלה, הם חוזרים במכונית, וכאשר קורית תאונה זה מחריד. כולנו זוכרים את התאונה שקרתה לפועלים ערבים מנצרת; ליד מודיעין, רק לפני שנה, עשרה אנשים נהרגו בבת אחת. כאשר משאית עלתה עליהם.

יש לי פה טבלה של ההכנסה הממוצעת לנפש מעבודה של כל היישובים במדינת ישראל. ברהט ההכנסה היא 262 שקלים; בתל-שבע – 205 שקלים; באופקים, יישוב לא עשיר יחסית, יישוב שיש בו אבטלה ויש בו עוני – למרות זאת באופקים זה 546 שקלים; בשדרות זה כבר 742 שקלים; בקריית-מלאכי, למשל, זה מגיע ל-802 שקלים; בנתיבות – 590 שקלים; בשלומי – 865 שקלים; בקריית-גת – 894 שקלים.

אם אנחנו מסתכלים על הכפרים הערביים, בעילוט, למשל, זה 464 שקלים; בדיר-חנא – 433 שקלים. תמיד זה מחצית או פחות מזה. באשקלון זה 982 שקלים; בדימונה, שוב, יישוב של אבטלה, יישוב מרוחק – 974 שקלים; במגדל-העמק – 933 שקלים.

עיני לא צרה ביישובים היהודיים, אבל עד מתי האפליה הזאת? עד מתי יישאר העוני רק מנת חלקנו? שוב אני מדגיש, את חלקנו אנחנו משלמים. התקציב הזה שאנחנו עומדים לאשר, האוכלוסייה הערבית תורמת בו את חלקה מעל ומעבר. למה שהחלק הזה לא יחזור בצורה כלשהי לפיתוח ולסגירת הפערים של היישובים הערביים?

בעיית העוני של האוכלוסייה הערבית בישראל נחשבת לבעיה כרונית וסבוכה, בעלת השלכות חברתיות ופוליטיות מיוחדות, הנובעות ממעמדם של הערבים כמיעוט לאומי. פה העוקץ. קוצר ראייה ואי-טיפול מתאים במוקדי העוני בעוד מועד עלולים לגבות מן החברה מחיר יקר שבעתיים בעתיד. זאת אזהרה, זאת התרעה, זאת הזמנה לעשות. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שצפת היא אזור פיתוח א'. למה אני מתחיל עם צפת? כי אני בא לומר שהממשלה הזאת, במדיניותה, חבר הכנסת דהאמשה, לא רק פוגעת בערבים, היא גם פוגעת ביהודים.

דוד צוקר (מרצ):

בגלל אבו-מאזן. אבו-מאזן מצפת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כן, בגלל אבו-מאזן. היא לא קיבלה אזור עדיפות א' בגלל אבו-מאזן.

היו"ר ש' בן-צור:

תלוי מי הכין את מפת העדיפויות לפני ארבע שנים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הקואליציה, חבריו בקואליציה. אם זה היה חבר הכנסת שטרן, זה היה משהו אחר.

אדוני היושב-ראש, זו סתם הערה. אבל אני באמת רציני כשאני אומר שהמכות מימין ומשמאל הן לא רק על האוכלוסייה הערבית. ודאי שאנחנו אלופים בצרות, אבל גם האוכלוסייה היהודית סובלת מהממשלה הזאת.

לדוגמה, קיבלתי היום מכתב מעובדי מס הכנסה בצפת, אני בטוח שכל חברי הכנסת קיבלו אותו. אדוני היושב-ראש, ודאי גם אתה קיבלת.

היו"ר ש' בן-צור:

נכון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הם אומרים בו: "הנדון: סגירת משרדי מס הכנסה צפת. במסגרת הקיצוצים במשרד האוצר, התבשרנו לאחרונה על הכוונה לסגור מספר משרדי מס הכנסה ובהם המשרד בצפת. לדעתנו נבחרה הדרך הקלה והאבסורדית ביותר ליישום החלטת הממשלה". לא רק החלטה, כל החלטות הממשלה הן אבסורדיות. "אנו מודעים לכך כי יש לשאת בנטל ומוכנים לקבל זאת, עם כל הקושי בדבר. עם זאת, לא ייתכן לגזור גזירה בנקודה זו או אחרת, במיוחד באזור הגליל", וכו' וכו'. מה הם אומרים? – "עובדי המשרד יפעלו בגופם ובנפשם לביטול הגזירה". אני לא רוצה להמשיך, זה מכתב ארוך.

זה בא לזעוק לשמים, שגם בקרב האוכלוסייה היהודית יש אנשים שגם אותם דופקים. כשאני מזכיר את אזור עדיפות א' אני שואל, מדוע לא נותנים, גם מפלגת העבודה לא נתנה, למה לא נותנים לספרות ולאמנות – – –

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רענן כהן, תמיד אתה עוזר לי שיהיה שקט. תמשיך בזה, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חזרנו ולא עושים שום שינויים. רציתי לעזור לך, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, בינתיים חבר הכנסת צוקר עוזר לי מאוד. לגבי ספרות ואמנות, אנחנו יודעים שיש ספרות יפה בארץ, מישו חשב לרגע להכריז על ספרות ואמנות כעל אזור עדיפות א'? עדיפות מיוחדת? ספרות יפה, אמנות יפה?

ובכלל, אם אנחנו מדברים על ספרות ואמנות, מדוע, אדוני היושב-ראש, סופרים ואמנים לא נחשבים כבעלי מקצוע? אתה בוודאי מכיר סופרים שהתאבדו, אתה מכיר סופרים שמתו כשהם רעבים, ואני לא רוצה להזכיר את השם. חבל על אנשים כאלה, אינטלקטואלים, אנשים שכותבים, שהם הרוח, הנשמה, של החברה הזאת. והם רעבים, ומתים, והולכים לקבר ונטמנים באדמה כשהם רעבים. כשהם מגיעים לגיל פרישה, או לגיל 65, אין להם שום זכויות, לא פנסיה ולא כלום.

השאלה הנשאלת היא, מדוע לסופרים ולאמנים אין זכויות? מדוע המקצוע שלהם לא נחשב כמקצוע? זה באופן כללי, אדוני, לגבי כלל האוכלוסייה הישראלית. מובן שיש לי כמה הערות ספציפיות כלפי אנשים בדרגה נחותה יותר, וזאת האוכלוסייה הערבית, שהיא 20% מקרב האוכלוסייה הישראלית. הרי המספרים משתנים בן לילה. אחד מכל חמישה ישראלים הוא אזרח ערבי. השאלה היא, ואמרת זאת גם אתמול, מדוע אף ממשלה – גם הממשלות הקודמות, גם מפלגת העבודה, אבל גם הממשלה של מר ביבי נתניהו, אותו ראש ממשלה שכבר נמאס לי לדבר עליו. נמאס לי; גם לך נמאס לשמוע את זה. חברי דיברו לפני על המצב בבתי-הספר ועל הנשירה.

הי"ר ש' בן-צור:

אולי נזמין את הילד הזה, כי אתה מדבר עליו הרבה. נזמין אותו לכנסת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוא מייצג בעיה, אדוני היושב-ראש, ואני מסכים אתך. אני מציע שהוא יבוא הנה ויגיד מה אמר ראש הממשלה. הוא מייצג אוכלוסייה שלמה של ילדים, של תושבים ושל אזרחים.

מה נגיד לאותם 30% נושרים ויותר, אדוני? מה נגיד לאותם תלמידים שגומרים תיכון בלי בגרות, אדוני? מה נגיד לאותם ילדים שאין להם חדרי לימוד? מה נאמר לאותם ילדים שאין להם מחשב ואין להם חשמל בחדרי הכיתות? מה נאמר לאותם ילדים שאין להם כל חדרי העזר בבתי-הספר, אולם ספורט ושירותים שונים? מה נאמר לאותו תלמיד שאין לו יועץ בבית-הספר, שאין לו פסיכולוג בבית-הספר? אתה שם לב שאני מדגיש את העניין החינוכי? אני לא רוצה להגיד עכשיו צהריים טובים לאנשים שיושבים באוהל. כל רגע אני אומר ערב טוב, בוקר טוב וצהריים טובים. הם כבר יושבים שלושה שבועות ואף אחד לא מסתכל על הפרצוף שלהם. הם לא קבצנים, הם חלק מהמדינה הזאת. מיישהו ילך להביט להם בעיניים?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

שולחים לשם אנשים, והם אומרים להם – אין לי סמכויות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חברי חברי הכנסת, הבעיה היא לא רק כספית, שלא יבינו את זה כך, הבעיה עמוקה יותר. כאשר לך ולי, לאחים שלנו ולבני עמי אסור לבנות בית כי תוכנית המיתאר היא כפי שהיתה בשנות ה-60, מיישהו הביא בחשבון שאנחנו מתפתחים? לוקחים אותנו כאילו אנחנו עשויים מברזל סטטי, מפלדה, לא מתפתחים. אותן תוכניות המיתאר של ימי הממשל הצבאי לא השתנו. ראיתי את זה בג'לג'וליה – אין שם מקום לבנות בית. אין מקום אפילו לקבר לבן-אדם. אדוני, על בתי-קברות יש הרבה מה לומר, ואמרו. ואולי, אדוני, אם תרשה לי לומר רק עוד דבר אחד.

חברי, אני רוצה לספר לכם סיפור – חבר הכנסת דהאמשה, גם לך אני מספר את זה. אדם יש לו 50 דונם אדמה. המסכן רצה לנטוע עצי זית. הוא נטע עצים, שם גדר תיל דוקרני והלך הביתה. למחרת באה המועצה האזורית יזרעאלים וכל 2 מטרים של תיל הם חתכו לחתיכות ובולדוזרים הרסו לו את הכול. למה? כי אין לו אישורים. שישאיר את זה פתוח לבעלי חיים ולפרות? כשמעבדים זאת בעיה, כשלא מעבדים זה בור, ואז באים ומעקלים את הקרקע.

לכן, אדוני, הגיע הזמן שהממשלה הזאת קצת תתחיל לחשוב על כלל האוכלוסייה הישראלית. היא מופקדת על שלומם ועל ביטחונם האישי והקיבוצי של כל האזרחים. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה. אחריו – חברי הכנסת סילבן שלום ושאלו עמור.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק ההסדרים בא כשלוחה של חוק התקציב, אולי המשך לתרגילים שהחלו בהם לפני כמה שנים; והנה הם ממשיכים. שמחתי לשמוע שיש רוב גם בקואליציה וגם באופוזיציה לביטול החוק הזה ולהחזרתו למקומות שבהם הוא צריך להיות. בעיקרון, חוק נולד או מגיע מכוח ההכרח, בגלל צרכים, כי צריך חוק כזה. אולי יש עוול, אולי יש מחסור שהחוק בא להשלים אותו. אם מתברר שהחוק הזה מזיק או איננו נותן את התשובה, דואגים לבטל אותו או לשנות אותו. החוק הזה לא מצביע על מדיניות הממשלה המוצהרת, שבאה להיטיב עם העניים, לעשות שוויון בין הערבים לבין יהודים, מחשב לכל ילד, אלא על יחסי הכוחות בקואליציה ולהמשך מדיניות של אי-שלום. אני מוכרח להגיד את זה, לצערי, כי בכל רגע שומעים את המלה התנחלויות, ויודעים שזה מקפיץ את כל העולם.

זה כמה שנים יש תהליך שנקרא תהליך שלום, גם אם פה ושם יש כאלה שחולקים עליו או מסתייגים ממנו. אבל כולם אומרים: כן, רוצים שלום; כל אחד בדרכו. ותהליך ישנו. בכל זאת, הממשלה הזאת מחפשת ומוצאת תמיד כסף לכל מקל שאפשר להכניס לגלגלים של תהליך השלום. לזה יש כסף, אם זה בהר-חומה, אם זה בראס-אל-עמוד, אם זה אזור פיתוח א', אם זה עיבוי התנחלויות ואם זה בכל מקום. תמיד מוצאים את הכסף לכך, והעיקר לקלקל את התהליך הזה. בסופו של דבר, אפשר להאשים את כל העולם בכך שאין שלום ולחפש את התירוצים, חס וחלילה, למלחמה הבאה, כי אולי זה יהפוך להכרח כדי להגיע לאיזו אחדות. אף אחד לא רוצה לוותר על עמדה שהוא כבר הגיע אליה, אם הוא רצה בכך ואם הוא לא רצה בכך, ואז המוצא הוא הרבה יותר קשה.

נדמה לי שאתמול שוב נגזזה ההבטחה מצד הממשלה שמסים לא יוטלו. בחצות נכנסו לתוקפם מסים חדשים. הועלו מחירי סיגריות והועלו מחירי דלק. חבר הכנסת צוקר, רצייתי לשאול שאלה מלבד המילון האנגלי, אבן-שושן וכולם.

היו"ר ש' בן-צור:

כן, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני אומר, שעשו תרגיל אופטי, תרגיל יפה, ולא יותר מזה. אמרו: לא נקצץ לחלשים, קצבאות ילדים לא ניקח, אבל אתם תשלמו מס על הסיגריות. והם ידעו מלכתחילה שהרוב המכריע של המעשנים הם מחמשת העשירונים התחתונים. מי שלא יודע זאת, שיבדוק זאת. אני בדקתי זאת לפני שעליתי לפה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חשבתי שאתה אומר שרוב המעשנים הם ערבים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לא. אגב, גם זה נכון.

קודם כול, לא אמרתי זאת. אם אתה רוצה לנדב לי מידע שלא ידעתי – בסדר.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני אומר שמה שאמרת זה חידוש.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לא, זה לא חידוש. זה שרוב המעשנים הם מהעשירונים התחתונים – זה לא חידוש. והם הנפגעים העיקריים.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה אומר: הרוב שם. הרוב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

נוסף על זה, גם כתוצאה מעליית מחירי הדלק, אלה שייפגעו לא יהיו השרים וחברי הכנסת או כל מנהלי החברות. לאותם אנשים שהכנסתם מספיקה בקושי גם להחזיק אותו רכב יש מס נוסף שנקרא: תוספת מחיר לדלק. את התרגיל הזה כבר ידעו. לא מורידים להם את קצבאות הילדים. לא. אבל לוקחים את הכסף מהצד השני.

כבר אמרתי שהמצב מחריד יותר כאשר עומדים שוב ומדברים בפרהסיה על כסף שישנו, ושאף אחד לא ידאג, להתנחלויות, לאזור פיתוח א', להעדפות. לזה יש כסף.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אל תדאג, אין כסף.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני מקווה שאין ושזה לא יתבצע. אני מקווה. אני רוצה לסמוך עליך שאתה, בוועדת הכספים, לא תחפש את הכסף הזה ולא תיתן להם אותו משום מקום אחר. לטעמי, זה יהיה טוב משני צדדים: גם תהליך השלום לא יטורף, כפי שחלק קטן מהעם הזה רוצה, וגם אולי יישאר קצת כסף לעניים.

למה אני דואג? וכאן אני מגיע לאוכלוסייה הערבית. הרי כולם ידעו, יודעים וקראו ש-90% מהאוכלוסייה הערבית נמצאים בחמשת העשירונים התחתונים. מכלל הילדים שמוגדרים עניים 51% הם ערבים, אף שהילדים הערבים הם בסך הכול פחות מרבע מכלל הילדים בארץ.

עדיין לא הגענו לחינוך ולרשויות המקומיות.

היו"ר ש' בן-צור:

יש לך עוד קצת זמן.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אסיים פה ואומר כך: הממשלה הבטיחה הרבה הבטחות. לפחות לגבי המגזר הערבי, שאני צריך לייצג אותו, ואני מקווה שאני מייצג אותו בנאמנות, עדיין לא ראיתי כלום. אפילו המדיניות של שתי הממשלות שעברו, שרצו ללכת בדרך של העדפה מסוימת, העדפה מתקנת, ולהחזיר קצת מהגזל שנלקח מהערבים ואולי במשך הזמן להגיע למידה מסוימת של שוויון – נעצרה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת סילבן שלום – לא נמצא. חבר הכנסת שאול עמור – לא נמצא. חבר הכנסת זאב בויס – לא נמצא. חבר הכנסת דוד ראם – לא נמצא. חבר הכנסת אברהם הירשזון. חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת פני בדש. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו אומרים בברכת המזון: "ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם, כי אם לידך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה, שלא נבוש ולא ניכלם". והספרדים אומרים: "שלא נבוש בעולם הזה ולא ניכלם לעולם הבא". כשאדם חי מהלוואות וצורך יותר ממה שיש לו – זו בושה וכלימה. זו בושה מבחינת עולם האמת, מבחינה אמיתית ומבחינה רוחנית, וזו כלימה ובושה בעולם הזה. זה לא סטטוס נעים. אם הוא מאבד את הבושה – הרי מצבו עוד יותר גרוע.

הכלל הזה, שצריך לדעת לחיות במה שיש – זה מה שכל אדם, שלא איבד את הבושה, עושה במשק הבית הפרטי שלו. זה דבר ראשון. הכלל הזה שצריך לקצץ הוא כלל חובה, הוא כלל מוסרי. אדם צריך לדעת לכלכל את משק ביתו ולקצץ, כדי שלא לחיות מהלוואות וממענקים.

זו בושה כשאדם מאבד את הבושה ואת הכלימה. אנחנו מדברים עכשיו על המשק הלאומי. זו בושה וכלימה כשאתה זקוק למתנות מאחרים ולהלוואות כשאתה קבצן. אבל זו בושה עוד יותר גדולה כשאתה קבצן גאה וכשאתה הופך לאידיאולוגיה את העובדה שלנצח אתה צריך "לשנורר" מאמריקה את המענקים שלה ואת ההלוואות שלה, ואתה לא מציג בכלל לאזרחים במדינה תוכנית לגמילה מהסיוע הזה, שהוא בושה וחרפה.

ראינו איך הצליחו פה לארגן קיצוץ. מהו הסיוע האמריקני? 1.2 מיליארד סיוע אזרחי ו-1.8 מיליארד סיוע צבאי. כמה זה במיליארדי ש"ח? – 7 מיליארדים עומדים פה לקצץ, בתוספת מסים. אני לא אומר שצריך לעשות זאת בפעם אחת. אבל אני הייתי רוצה לתת קצת נתונים בנושא הזה. אשקיע בזה גם קצת זמן אחר כך, כי לצערי כולם פה מדברים בשפה פופוליסטית: לתת למגזר הזה ולמגזר הזה. אני אשקיע את דקות ההסתייגות שיש לי כאן ואחר כך להתייחסות לנושא הזה, כדי להראות שהמיתוס הזה, שאנחנו לנצח צריכים להיות נשענים על הסיוע האמריקני הוא מיתוס חסר בסיס.

אני רוצה להצביע על העובדה הזאת, שאנחנו איננו משתדלים להיגמל מזה ואנחנו אדישים לסכנת אנטישמיות שיכולה לפרוץ באמריקה בגלל הסיוע הזה. קיבלנו אזהרות בנושא הזה וראשי ממשלות בעבר קיבלו אזהרות בנושא, ולא שמענו עד היום על תוכנית גמילה ממשית. זה כולל, לצערי הגדול, את ראש הממשלה בנימין נתניהו, שקבל שני הבתים באמריקה אמר שהוא מתכוון לכך. אבל לא ראינו מהי התוכנית המעשית שלו, כמה זמן זה ייקח, מהי תוכנית הפרישה לגמילה של מדינת ישראל, כדי שהיא תוכל לעמוד על רגליה שלה.

אברהם שוחט (העבודה):

הוא דיבר על 2003.

בנימין אלון (מולדת):

א.ק"י, אנחנו רוצים לראות את זה, ולא שנזרוק את זה ל-2003 – מה מזה מתבטא בתקציב הפעם, מה מזה מתבטא בתקציב הבא. חלק גדול מתקציב המדינה הוא חובות. חלק הארי של החובות הוא חובות פנים, אבל יש גם חובות חוץ שהם בסך 15 מיליארד שקל, וזה חלק חשוב.

אברהם שוחט (העבודה):

חובות חוץ?

בנימין אלון (מולדת):

כן, אקרא את הנתונים עצמם.

אברהם שוחט (העבודה):

בנימין אלון (מולדת):

לא, 21 מיליארד דולר הם סך כל החוב. אני שואל כמה מתוך התקציב של 190, פלוס הגירעון של התקציב הזה, משלמים להחזר חובות.

אברהם שוחט (העבודה):

ריבית?

בנימין אלון (מולדת):

בכלל זה הריבית, בכלל זה הכול. כמה מתוך התקציב הזה אנחנו משלמים כהחזר חובות. זה בעמוד 217 של ספר התקציב: תשלום החזר חובות-החוח מסתכם, כאמור, ב-15 מיליארד ש"ח. מזה 42% ריבית ו-58% קרן. מובן שיש פירעון חובות פנים, שהוא גדול יותר.

זה סיפור אחר שלא הייתי מתעכב עליו עכשיו, אני מדבר רק על זה שאנחנו מגדלים פה דור שצריך לגדול על עצמאות, על ריבונות, על תשוקה לעצמאות ועל תשוקה לריבונות. מדי פעם אנחנו שומעים התבטאויות – אני זוכר של ראש הממשלה הקודם פרס ושל אחרים – שמצבנו הכלכלי הוא כמו של אנגליה, או אני לא יודע השוואה למה. אני רוצה לראות את ג'ון מייג'ור נוסע לאמריקה, חוזר עם שני סלים ומתגאה בטלוויזיה בצורה שיטתית שאת הסל האחד הוא מילא בזה ואת הסל האחר הוא מילא בזה. אני רוצה לראות שהעם הבריטי ירשה לו לעשות את זה.

אברהם שוחט (העבודה):

עשו את זה ב-46, ב-48 וב-49.

בנימין אלון (מולדת):

יפה. אנחנו נחגוג עוד מעט 50 שנות עצמאות, ואני רוצה לראות מה היא הפריסה ואיך מגיעים אליה. אם אפשר, הייתי קורא כמה דברים בנושא הזה, אני לא לחוץ, כי יש לי עוד הרבה הסתייגויות, אשקיע אותן בזה ובנושא מקביל לו. כמה יש לי, כבוד היושב-ראש?

היו"ר ש' בן-צור:

עוד שתי דקות.

בנימין אלון (מולדת):

העניין המקביל לו גם הוא במשק הבית הפרטי, גם בו אנחנו צריכים להתרגל לסגנון אחר של חיים – כל ההסתגלות שלנו לחריגות כשרוצים לחיות ביותר ממה שיש לנו. הייתי בארצות-הברית תקופה קצרה. אם אתה לא מארגן עם מנהל הבנק שלך הלוואה מסודרת ואתה חורג בדולר, מחזירים לך את השיק. אדם יודע מילדות, מרגע שהוא מנהל חשבון בנק, שהוא צריך לדעת לחיות במה שיש לו. כאן כולם חוגגים, עד שפעם עוד יתפוצץ העסק הזה לבנקים בפרצוף עם מיליארדים של אובדנדרפטים שאנשים לא יוכלו להחזיר, ואז נצטרך ללכת אתם למהלך של פריסה, מחיקה וכו'. אני קורא מעיתון "ידיעות אחרונות", מריאיון עם פרופסור ברונר, ב-13 בפברואר 1995: "הגישה אצלנו", אומר ברונר, 'היא שכל זמן שאתה יכול לקבל סיוע – תיקח. אפשר להבין את זה ויש זמנים שצריך. אך ישראל יכולה להרשות לעצמה עתה להצהיר שהיא מקטינה מרצונה את הסיוע האזרחי האמריקני, החל מהיום בהדרגה לחמש שנים – עד לגמילה מוחלטת".

אני מסיים בקטע הזה משנת 1995, כשראש הממשלה היה שמעון פרס: "זה ייצור לחצים, הזהירה לאחרונה חברת הקונגרס ניטה לואי בכנס של הוועד היהודי-האמריקני. קולות אחרים מאששים את ההערכה: חבר קונגרס שהעז להציע לאחרונה לשמעון פרס קיצוץ סמלי בסיוע קיבל מייד תשובה, שכל קיצוץ סמלי בסיוע הוא קיצוץ לא סמלי באחריות האמריקנית לתהליך השלום. לבעלי טורים ולפרשנים אמר פרס, כי סיוע החוץ כולו הוא בדיחה, פרומיל אחד מתקציבה של ארצות-הברית. מה זה לארצות-הברית פרומיל אחד".

בהזדמנויות הקרובות שיהיו לי אראה נתונים, כמה חלקנו בסיוע החוץ האמריקני; כמה משלם המסים האמריקני משלם בגללנו גם למצרים ולתאומי קמפ-דייוויד ואלו שאחריהם – ירדן, הרשות וכו'; מה החלק של כל זה מסך סיוע החוץ האמריקני, ואיזה התבטאויות יש ברחוב האמריקני למגזריו השונים בנושא הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת פיני בדש. נמצא? הופתעתי. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול דנו כל הלילה בנושאים רבים. הנושא המרכזי שנדון במשך הלילה היה הנושא של חוק עידוד השקעות הון ושיטת הרפורמה החדשה שמנסים להעביר לנו בתחום הזה. הותקפתי קשות על הפשרה שהושגה. במקום 10% בחוק ו-10% מינהלי דובר על פשרה של 24% בחוק.

חבר הכנסת שוחט, אמרתי שאני לא שבע רצון מהפשרה. למרות כל ההתקפות אמרתי שעדיפה פשרה מאשר להגיע למצב של נפילה של החוק למצבים יותר קשים. את הפשרה הזאת השגנו בהסכמה של כל הגורמים והקבוצה שהלכה בצורה מרוכזת למאבק לשינוי ההחלטה להוריד את המענקים ב-10% בחוק. כאשר אני מסתכל מבחינתי על הנושא המרכזי, הוא מובא בחוק, כי כל הנושא המינהלי יכול היה להשתנות מהיום למחר. לכן היתה חשיבות להעביר את כל המענק בחוק, עם תוספת של 4%.

כתוצאה מההחלטה בחוק על הגדלה של המענקים התעשייתיים הלכנו להחלטה גורפת בחוק גם בנושא התיירות, שעלה מ-10% ל-20%, וביטלנו את הנושא המינהלי. היתה גם החלטה לגבי החקלאות. חבר הכנסת רענן כהן – – –

רענן כהן (העבודה):

יש פה נושא בעל חשיבות שכולנו מסכימים עליו. אנחנו מדברים על ועדת הכספים, שבה סיימו את העניין של חיילים משוחררים, וניסיתי להסביר שהדאגה שלנו צריכה להיות לאלה ששומרים עלינו והם מבקשים מאתנו לשמור עליהם.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

נושא החיילים המשוחררים – – –

רענן כהן (העבודה):

אגיד לך אחר כך. מורידים מהם עכשיו 75 שקל.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא סופי, היושב-ראש יתקן אותי. יש ועדה שיושבת עם משרד האוצר, עם משרד הביטחון ועם נציגות החיילים המשוחררים, כדי להגיע להסכמה, כאשר אנחנו חושבים שיש צורך ברפורמה ובהפרדה בין החיילים הקרביים לבין החיילים הלא-קרביים. אני חושב שצריך לעשות את זה.

רענן כהן (העבודה):

אני מכיר את הוועדה.

היו"ר ש' בן-צור:

רגע.

רענן כהן (העבודה):

זה לא על חשבון הזמן שלו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רענן כהן, עוד מעט אתה תדבר; לא עכשיו, בעוד שעה.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת רענן כהן יודע לתפוס טרמפ כמו חייל.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רענן כהן, המונופול על החיילים המשוחררים הוא לא רק שלך.

רענן כהן (העבודה):

חס וחלילה, הוא של כולנו.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

יש קונסנסוס בכל הבית הזה, שצריך לשמור עליהם, לתת להם יותר ולעזור להם. יש תמימות דעים בעניין הזה.

רענן כהן (העבודה):

הכניסו אתכם לטעות, אתם לא מכירים את העניין.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא היתה החלטה בעניין, הוא לא נסגר, והוא יגיע לדיון אצלנו, להסכמה. זה ברור.

אני חוזר לנושא של חוק עידוד השקעות הון. דיברתי על התעשייה ועכשיו אני מדבר על נושא החקלאות. דובר על 10% בצו ו-20% במינהלי. כתוצאה מההחלטה בתחום התעשייתי גם כאן עברנו לשינוי בחקיקה, ל-20% בחוק ו-10% מינהלי.

לכן, בכל המסגרת, אני חושב שהיתה התקדמות. אני עדיין לא שבע רצון, ואני עדיין מקווה שהאוצר יגיע להסכמה לתת תוקף לחוק לא רק לשנה אחת אלא לתת לו המשכיות עד שייבחן הנושא הזה, לתת לו לרוץ שנתיים-שלוש שנים באותה מתכונת ולבחון את זה.

אני חייב להזכיר, שיש הסכמה של שר האוצר, וזה גם נכנס לפרוטוקול בישיבת ועדת הכספים, שאם תהיה בעיה בשנת 1997 עוד תהיה בעיה בשנת 1998 בנושא של משקיעים, שר האוצר יוסיף 5% מינהלי בנושא המענקים, כדי לא לגרום לכך שהיקף התקציב שניתן לצורך ההשקעות לא ינוצל או תהיה בריחה של משקיעים. זאת אומרת, השארנו אופציה או נסיגה לעניין הזה של עזרה למפעלים – – אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לנהל שתי ישיבות באותו אולם.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בויס, אין מפנים גב, אדוני.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אני מדבר ברצינות. עם כל הכבוד, לא מבחינתי, אבל מבחינה חברתית, חבר הכנסת סילבן שלום, לא מפנים גב.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בויס, אני לא דדי צוקר, שיושב פה במליאה ומתנשא ומזלזל בכל חברי הכנסת, עומד כאן ומזלזל בכולם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אל תחשוב על השוואה כזאת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הוא עמד פה והתחיל בקריאות ביניים: אתם לא אינטליגנטים להבין מה שאני אומר, אתם לא מספיק אינטליגנטים להבין את ההסברים שלי. לא נעים לי מעל הדוכן – כמעט שאמרתי לו שגם העבירה שהוא עבר היתה מאוד אינטליגנטית, שאני לא הצלחתי להבין אותה. כדאי שאנשים כאלה ידעו איך להתבטא במסגרת שלהם ולא לזלזל באחרים.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא לא נמצא פה עכשיו.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

נושא נוסף שאני רוצה לדבר עליו, אדוני היושב-ראש, הוא המצב של הרשויות המקומיות. אני מכיר את הנושא הזה מקרוב. אני יושב-ראש ועדת המשנה של ועדת הכספים לנושא השלטון המקומי. אני חושב שמצב רוב הרשויות בשלטון המקומי הוא קשה מאוד. זה לא מהסיבה שבאים וטוענים שיש ניהול כושל. יש כמה ראשי מועצות בודדים, אולי, שמנהלים את הרשות המקומית בצורה כושלת, אבל לא יכול להיות שרוב ראשי הרשויות כושלים בניהול. יש בעיה בכל המערכת, יש בעיה בשיטה. הקימו בזמנה ועדה – – –

בלתי ניתן לדבר כאן ולהתחרות עם דיון נוסף.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מעיר שוב לחבורה ומבקש. חבר הכנסת סילבן שלום, תמיד אתה עוזר לי, תדאג שיהיה שם שקט, בבקשה. חבר הכנסת שוחט, בשם ימים עברו, תסייע לי שיהיה שם שקט, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

כמה שאני סייעתי לך.

היו"ר ש' בן-צור:

כן, לי, למורים בישראל.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש תוספת זמן פציעות.

מאחר שהשיטה לא עבדה נכון, הקימו את ועדת-סוארי, שהתפקיד שלה היה לבדוק את הצרכים של כל רשות ורשות, את מצבה הכלכלי, את המצב הסוציו-אקונומי של אותה עיר, לבנות סל שירותים שיתאים לאותה עיר ולקבוע תקציב. אמרו שבעקבות הדוח הזה, אם יישמו את מסקנות ועדת-סוארי, אנחנו דורשים שכל ראש רשות יחתום על מכתב או כתב שלפיו הוא יודע, שאם הוא לא עומד בהתחייבות הכספית ולא מנהל את העיר שלו בהתאם לתקציב, הוא יועבר מתפקידו ותקום ועדה קרואה.

ראשי השלטון המקומי ואנחנו התנגדנו להחלטות של ועדת-סוארי בטענה שהם לא הביאו בחשבון הרבה מאוד מרכיבים ועלויות הנמצאים במערכת הזאת. יש בעיה של חקיקה שמתבצעת בכנסת כמעט כל שנה, שיש לה השלכות כספיות כבדות מאוד על הרשויות המקומיות, כאשר אין מענה תקציבי מהממשלה או מהמשרדים הייעודיים לאותה רשות מקומית בעקבות אותן החלטות חוקיות. למרות הכול הסכמנו – – – זה פשוט בלתי אפשרי.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מסרתי לו דרישת שלום...

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני רואה שהתפעלת מהפגישה ההיא יותר מדי.

בסופו של דבר קיבלנו, בהסתייגות גדולה, את הנושא של ועדת-סוארי. וראו מה הפלא, גם בייגה כשהיה שר האוצר לא קיבל את נושא ועדת-סוארי לגמרי ונעצרו ביישום של 75% ממסקנות הדוח. ברגע שאתה לא מיישם את כל ההחלטה ונשאר ב-75% מההחלטה, לא פתרת את הבעיה – אני לא מדבר עליך אישית, אני מדבר ככלל – לא נפתרה הבעיה האמיתית או המעמיקה של מצב הרשויות המקומיות, והמצב הלך והידרדר.

היום אנחנו מסתכלים גם על תקציב משרד הפנים. יש שחיקה במענקים, יש שחיקה בהכנסות, יש חקיקה שפוגעת קשה מאוד בנושא של שלטון מקומי. למשל, בנושא חוק האזרחים הוותיקים, כולנו בעד האזרחים הוותיקים, ואני חושב שהחלטה גורפת שהיתה, לתת הנחה של 30% – אולי מה שאני אומר לא יישמע פופוליסטי – לכל הגמלאים במדינת ישראל, נשים מעל גיל 60 וגברים מעל גיל 65, אני חושב שהיא היתה גורפת מדי ולא מוצדקת והיא פגעה קשה מאוד בהכנסות של הרשויות המקומיות, ובסופו של דבר הגירעון בתקציב שיש שם לא מכוסה על-ידי תקציבים אחרים.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לכן, צריך לחזור ולבדוק את כל הנושא ואת הצרכים של הרשויות המקומיות, ואם יגיעו לסיכום מלא וליישום מלא של מסקנות ועדת-סוארי, וכל חקיקה חדשה שתטיל מעמסה על הרשות המקומית יהיה לה כיסוי תקציבי, אני חושב שלא תהיה בעיה עם ראשי הרשויות שיחתמו על מכתב שיחייב אותם לעמוד בתקציב.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת שאול עמור. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. לאחר מכן – חבר הכנסת צבי הנדל. לאחר מכן – חבר הכנסת יצחק כהן. אנחנו נתחיל את הסיבוב מחדש.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה ראשית כול להודות מעל בימה זו ל-40 חברי כנסת, חברי הלובי החברתי של הכנסת, שנרתמו יחד עם חברי כנסת נוספים ורבים מהקואליציה ומהאופוזיציה,

וברוך השם הלובי החברתי הצליח לשכנע את ראש הממשלה ואת שר האוצר ופקידיו לפחות בשני תחומים קרדינליים חשובים מאוד לנושא מצוקות החברה בישראל בכלל.

טוב עשתה הממשלה שמנעה וביטלה את הגזירה כאשר היא החליטה שלא לפגוע בקצבאות הילדים. טוב עשתה הממשלה כאשר היא ביטלה את כל הגזירות הקשורות במס על הבריאות. הרי לא יעלה על הדעת, שחולה סרטן כרוני או קשיש ישלמו מדי פעם בביקור אצל רופא מס על הביקור. לא די בכך שהם חולים? צריך גם להחלות אותם יותר? מחירי התרופות יעלו.

אני אמרתי שהתקציב הזה הוא הרע במיעוטו. להגיד לכם שאני מאושר, אני לא מאושר מהתקציב הזה. כבר אמרו חברי, שבחוק ההסדרים יש פגיעה חמורה ביותר בכל הפריפריה של מדינת ישראל – בגליל, בנגב, בשומרון, בכל ארץ-ישראל. אם תיפגע החגורה הביטחונית והחברתית הזאת של הפריפריה, ייפגע לב לב של מדינת ישראל, ייפגעו תל-אביב, ירושלים וחיפה, וכל המדינה. ואני לא מבין, פשוט לא מבין, מדוע האוצר נלחם מלחמה עיקשת לפגוע בפריפריה במדינת ישראל.

מאז החלטת הממשלה ביוני השנה, לפני שישה חודשים, שהולכים לפגוע בעידוד ליזמים שיבואו להקים מפעלים באופקים, בדימונה, בקריית-שמונה, היום יזמים מחוץ-לארץ לא מתעניינים בהשקעות במדינת ישראל. אני אומר לכם את זה כראש עיר. כי תלכו לראות מה מציעה אירלנד, מה מציעה צרפת. במרבית ארצות אירופה הם נותנים מענקים לאזורים הבעייתיים והמרוחקים, כמעט פי-שניים מאשר מעניקה מדינת ישראל.

אני לא מבין. ניסיתי לשכנע את שר האוצר ואת ראש הממשלה. וכבר יש תוצאות חמורות במשק הישראלי. ואם מדברים על הצלת המשק רק על-ידי קיצוצים, שקר כזה עוד לא שמעתי מימי. את המשק אפשר להציל רק על-ידי צמיחה כלכלית, על-ידי חזון, על-ידי אמונה, על-ידי תקווה, על-ידי זה שנותנים עידוד ליזמים, לעם, לייצר וליצור. לצערי הרב, הדבר הזה לא מתקיים.

אז הגיעו לפשרה של 24%. זה לא לפה ולא לשם. וזה זמני. למה זמני? אם החלטתם להגיע לפשרה הזאת, פשרה שאיננה מוצאת חן בעיני, לרדת מ-38% ל-24% באזור א', ובאזור ב' זה בכלל בדיחה, 10%, אבל אם החלטתם לעשות את זה, תעשו את זה לאורך השנים הבאות, ולא כדבר זמני לשנה, בלי תרגילים פוליטיים צרים כאלה ואחרים.

אני מקווה שבכל זאת, עד ההצעה על חוק ההסדרים ועל התקציב, אולי נוכל לשכנע את שר האוצר בעניין הזה.

בתוך התקציב, אני שמח שיש התחלה של החלת יום חינוך ארוך, התחלה זעומה ביותר, לא הייתי אומר שהיא לא משמעותית, אבל הלוואי שהנושא של החלת יום חינוך ארוך יתפתח בשנים הבאות ויקבל ממדים שתהיה להם משמעות חינוכית, לא של בילוי בשעות הפנאי. אני אהיה אז המאושר באדם.

יש בתקציב פגיעה בשיקום השכונות, יש פגיעה רצינית בתקציב שיקום השכונות. כבר אמר המשורר: והיה וחלילה תחרב ארץ, יקומו עזרא ונחמיה ויבנו אותה. אבל אם יחרב עם, אין מי שירים אותו. אני אומר לכם, רבותי, חשוב מאוד להמשיך את תהליך השלום, חשוב מאוד לדאוג לכך שיהיה שקט בעם

ושהחייילים שלנו לא ייפגעו. אבל כדי להגיע לחוסן כלכלי וביטחוני, יש לצמצם את הפערים החברתיים במדינת ישראל. לא ייתכן שמצד אחד העשיר יהיה מדושן עונג ומצד שני העני יסבול מצוקה ורעב. אם הפערים האלה בחברה יגדלו, אינני רואה כל סיכוי לשלום חיצוני ולחוסן כלכלי וביטחוני.

אני מאוד מקווה, שעד ההצבעה נתעשת ונדאג לתקן כמה דברים בתחומים שהצבעתי עליהם. בתחום המצב הקשה של הרשויות המקומיות, אנחנו בסך הכול הסוכנים של הממשלה. ראשי הערים הם הסוכנים שמבצעים את המדיניות של הממשלה בחינוך וברוחה. ושלא נפגע בקשישים, חלילה. אינני אומר שקשיש כמו שאול איזנברג זקוק להנחה כלשהי באגרת טלוויזיה או בארנונה או בנסיעה באוטובוס. הוא לא נוסע אף פעם באוטובוס. אבל בוודאי הקשישים שחיים מקצבה, שכל קצבתם היא 1,300 שקלים, 1,400 שקלים או 1,500 שקלים, חובה עלינו לתת להם ללכת לעולם הבא בשיבה טובה, עם כמה שפחות סבל. תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל איננה, חבר הכנסת צבי הנדל איננו, חבר הכנסת יצחק כהן איננו. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כאשר דיברתי אתמול בלילה, טרחת ובהבאתי דברים מהסטנוגרמה של כנס קיסריה, סטנוגרמה שלא כל כך מחמיאה לממשלה. באותו כנס נאמרו שני דברים על-ידי ראש הממשלה, שכפי שידוע תוכו כברו, מלתו בסלע, כל מה שנאמר על-ידו ממש מתקיים הלכה למעשה, ולציבור בישראל אין לחשוש שמא חס וחלילה הוא יאמר משהו ויקיים אותו. פשוט אין לו מה לחשוש.

הבאתי כאן מובאה מדבריו באותו מפגש לכבוד הרב רביץ. הוא אמר: סיכמתי אתו ברגע זה שהתקציב כולו, כמו שהממשלה החליטה, כך הוא יעבור. ואני אומר לכם, תסתכלו עלי, ככה זה יהיה, כך אני נוהג כראש ממשלה.

ולאחר מכן הוא אומר את אמירתו החפוזת, הבלתי-אחראית, הבלתי-מציאותית בעניין המיסוי. כולנו, תראו מה שאני אומר. והכול, כמובן, READ MY LIPS, כבר עייפם מלשמע: אנא קראו את שפתי, התרסק, התנפץ, טבע ונעלם במציאות החדשה.

אבל עכשיו מתפתח דבר חמור. מתפתח מצב שראש הממשלה אומר שלא העלו את המסים. זאת אומרת, יש לנו כאן בגדי המלך החדשים על בגדי המלך החדשים. זה דבר שאפילו הספרות העולמית לא הצליחה לייצר. אני מבין שהמס על הדלק זה לא מס. למה זה לא מס? כמו שהמס על הסיגריות זה לא מס. כי אמר ראש הממשלה לאחד העיתונאים: תגיד לי, ואם אתה לא מעשן, האם אתה משלם מס? גם המס על הדלק הוא לא מס, כי אם אתה נוסע, אדוני היושב-ראש, בעגלה רתומה לחמור, לפי מיטב ידיעתי חמור אוכל קש ולא שותה בנזין. זאת אומרת שגם המס על הדלק איננו מס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מי העלה את המס לפני שנה?

אברהם שוחט (העבודה):

אני, בפירוש. אבל אני מעולם לא אמרתי לעם ישראל ביוזמתי: רבותי, מיסוי זה אסון למשק, ואני לא אתן להעלות מס, ותסתכלו עלי ותשמעו אותי. דרך אגב, ידידי חבר הכנסת זאב בויס, במשך ארבע שנים רק הורדנו מסים, למעט המס הזה שאתה הזכרת. היתה אז העלאה מסוימת במחיר הדלק והסיגריות.

אני רוצה להזכיר לך איזה מסים הורדנו. מס נסיעות היה הראשון, 250 דולר לכל מי שחצה את גבולות ישראל; 1% במע"מ; 4% במס חברות במס הכנסה; הרחבת מדרגות המס למס הכנסה, ההיפך ממה שעושים היום; הורדת המס על המון מוצרים, לדוגמה מחשבים, מ-40% ל-0. לקחתי את זה רק כמודל. זה בערך 2 מיליארדי שקלים במונחים של כל שנה.

אמרת שלא תוריד את המסים והורדת את המסים. בסדר. אבל למה ההתפתלות הזאת? מה הקשקוש הזה שכאילו לא מורידים מסים? וכי נקודת הזיכוי זה לא חלק ממערכת המס? וכי מדרגות המס זה לא חלק מהנקודה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי מצפה ממך להיזיז הצדה מה הוא כן אמר או לא אמר, ולהתייחס התייחסות כלכלית לתקציב. זו השאלה, האם יש צורך בקיצוץ כזה? האם יש דרך אחרת?

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת בויס, אני אמרתי שצריך לעשות קיצוץ. אמרתי, כתבתי, לא התכחשתי, ודרך אגב, לא לפני הבחירות, לא מייד אחרי הבחירות וגם לא עכשיו. וראית שבנושאים מסוימים הצבעתי בוועדה בעד, חשבתי שצריך להצביע כך כי זה טוב למדינת ישראל.

רבותי, הפעם בחרתי לקרוא מכתבים מספר. בפעם הקודמת קראתי מתוך סטנוגרמה, עכשיו אני רוצה לפנות אליכם, חברי בליכוד, ברגע האחרון, בנושא חוק לעידוד השקעות הון. מצאתי היום על שולחני כמה מכתבים, וסהדי במרומים שלא הזמנתי אותם, אחד מהם אפילו מחבר ליכוד, ראש מועצה מהליכוד שכותב:

"חוק עידוד השקעות הון" – כך הוא כותב אלי, ואני מניח שגם חברי כנסת אחרים קיבלו אותו מכתב – "בימים אלה של חשבון, חשבון נפש ממש, אבקש לנצל זכות הפנייה. שינויים בחוק עידוד השקעות

הון ימיטו חרפה וינתקו חמצן מהכנסתן של משפחות רבות. שלומי מצויה כיום בשיעור אבטלה של 11.4%. חוק עידוד השקעות הון חייב להיות דיפרנציאלי בהתאם למצב ביישוב. ערי הפיתוח ושלומי בתוכן חייבות במסגרת חוק זה, עם שינויים מתבקשים במהויות ולא בהיקף, לצאת מהלולאה של ערי מצוקה ומותג של חרפה סוציו-אקונומית. אסור לדחוף ערים אלו לערי הפגנות וצמיגים. אדוני חבר ועדת הכספים, חשוב כי תקראו הכתובת על הקיר בטרם עת. ישראל אואקראט, ראש המועצה, שלומי."

אם אינני טועה, הוא איננו חבר מפלגת העבודה. הוא ראש מועצה והוא מבין מה משמעות העניין של ירידה ל-20%.

מצד שני של המתרס הגיע אלי מכתב בלשון זו – יותר מתוחכם, רואים לפי הכתיבה: "לי איקוקה, איש עסקים אמריקני שהצליח במרבית ימיו בעסקים, אמר פעם: תמצית החיים הם העיתוי והמידה. האם זה העיתוי וזו המידה לפגיעה בחוק לעידוד השקעות הון? האם זו הבעיה הכלכלית העיקרית של מדינת ישראל עכשיו וכל השאר נפתר? האם 20% יותר טובים מ-34%? ההיגיון לא נמדד במונחים של נכון ולא נכון, אלא במונחים של מתי נכון וכמה נכון.

"פניציה אמריקה-ישראל", המייצאת כ-50 מיליון דולר לשנה מחליפה יבוא בכ-20 מיליון דולר נוספים ומפרנסת קרוב ל-1,000 משפחות באורח ישיר ועקיף באזור פיתוח שבגליל, לא היתה קמה לולא חוק לעידוד השקעות הון – הם יושבים בציפורי, למי שאינו יודע – "הטבות המס המוצעות כאלטרנטיבה הן אחיזת עיניים לגבי משקיעי חוץ. השקעות נוספות של 'פניציה' עשויות להתבטל אם החוק ישונה.

"אשר לדברי איקוקה, מן הראוי לציין אף את הסכמי הסחר עם מדינות נטולות כלכלת שוק כמזרח-אירופה המתגבשים עתה, כפעולות שאינן בעתן ומידתן לקויה.

"אני בטוח שתדע להעביר מסר זה בישיבת ועדת הכספים. שלך בידידות, עודד טירה, נשיא החברה."

יש לפני מכתבים נוספים, אבל מפאת קוצר הזמן, אדוני היושב-ראש, החלטתי שלא לקרוא אותם.

אני פונה אל חברי בסיעת הליכוד ואומר לכם: כבודן של ערי הפיתוח והתעשייה שם חשוב יותר במקרה זה מכבודו של שר האוצר. המינון שנקטו והשיטה שנקטו הם הרסניים. אני חי בתוך ערי הפיתוח במשך 35 שנה, אני יודע את ההשפעות של החוק לעידוד השקעות הון.

אנא מכם, תהיינה הסתייגויות לא מרחיקות לכת. אנחנו רוצים להעביר בחוק שני דברים: האחד, שה-24% לא יהיו לשנה בלבד, אלא יהיו 25%, ושזה יחזיק מעמד ואנחנו נדע שזה הסכום, אם כי זו גם כן ירידה גדולה מדי.

נשיא "פניציה", מי שמכיר אותו, איש צה"ל לשעבר, היה קצין תותחנים ראשי, הוא ואחרים הקימו מפעל לתפארת. אני אומר לכם, אתם חורשים על גבן של האוכלוסיות הכי חלשות בנגב ובגליל. כבודו של שר האוצר במקומו מונח, ואני לא פגעתי ולא אפגע בכבודו. אבל ההחלטה היא החלטה גרועה, המינון הוא גדול מדי, העיתוי הוא רע מאוד.

לכן, אני מציע לכם, אתם קיבלתם 70%-75% מהקולות של תושבי הערים האלה בבחירות האחרונות. אתם לא יכולים לירוק להם בפרצוף. אתם לא יכולים לגרום לדבר כל כך חמור בחוק לעידוד השקעות הון. אני פונה אל מצפוננו של כל אחד מחבריכם לעשות את הדברים כפי שצריך.

ברצוני לסיים במשפט אחד בנושא אחר.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה חייב לסיים.

אברהם שוחט (העבודה):

חצי דקה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

סלח לי, עם כל הכבוד, זה בלתי אפשרי. אני לא מבין מה נעשה פה. זה לא ייתכן. הוא דיבר 16 דקות, יש לו 100 הסתייגויות, והוא מבקש עוד דקה ועוד דקה.

אברהם שוחט (העבודה):

מיקי איתן, מה אני לא אעשה כדי שאתה תהיה שבע רצון? אם הייתי יכול הייתי בולע את דברי בחזרה, אבל זה בלתי אפשרי, ולכן רק ארד מהדוכן.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת אהוד ברק – איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להסביר, יש אי-הבנה בכל מה שקשור לחוק החיילים המשוחררים.

כל הכנסת מאוחדת בעד החיילים, וצדקו מי שאמרו שכולנו יחד חייבים לשמור על החיילים המשוחררים. אבל מה שקורה כאן בהצעת חוק ההסדרים, עמוד 44, נאמר: "בחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994, (1) בסעיף 9(א), הסיפה המתחילה במלים 'בתקופה שבין היום הקובע' – תימחק;".

מה זאת אומרת? באים כאן להוריד 70 שקל לחודש מכל חייל. כלומר, בכל תקופת שירותו, למעלה מ-2,400 שקל שהוא מקבל היום להשכלה והכשרה.

אני מסכים שצריך לתת העדפה לחיילים הקרביים. נכון שהקימו ועדה, אני מכיר את ההרכב שלה ואני גם שותף לחלק מהדברים עם משרד הביטחון.

חבר הכנסת מיקי איתן, אני מבקש שתקשיב. בנושא הזה יש אי-בהירות, והיות שכולנו בעד החיילים, ואני חושב שאין כאן אתם ואנחנו, אני רוצה להבהיר את העניין וכדאי שלא נתעמת בנושא הזה, כי החיילים הם של כולנו. חבר הכנסת סילבן שלום, רצית להקשיב ולשמע על העניין הזה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אני מקשיב.

רענן כהן (העבודה):

אם אנחנו נקבל את ההצעה המוגשת, הרי זה אומר שאנחנו כבר היום מורידים סכום כסף מסוים מהחיילים. לאחר מכן תבוא הוועדה ותיקח מהחיילים הבלתי-קרביים עוד כסף למען הקרביים. לכן, אנחנו מבקשים להשאיר את הקופה כפי שהיא במסגרת החוק, לא לגעת בה, אבל להכניס שינוי לטובת החיילים הקרביים ולהוריד מאחרים.

כשאני אומר את הדברים האלה כך, החברים בוודאי מבינים אותי, כלומר מסכימים לזה. אבל כאן יש הטעיה ברורה. אם מבצעים את החוק כפי שהוגש, קודם כול מורידים 70 שקל בחודש מכל חייל, כלומר 2,400 שקל בכל שירותו, וזה אומר גזלה של 24% ממה שהוא מקבל על-פי החוק. הוא יקבל פחות ממה שיקבל לפני הצעת החוק הזאת, כי היו לו בעבר כל מיני הטבות כמו נקודות זיכוי, כיסוי הוצאות ללימוד במכינה ועוד.

אני פונה אל חברי מהקואליציה. אי-אפשר רק לטפל בעניינים סקטוריאליים. צריך להתייחס גם לאלה ששומרים עלינו ומגינים עלינו. מי שפוגע בהם, פוגע בנשמתה של מדינת ישראל. לכן אני פונה לכל אחד: רוצים לעשות שינויים בחוק? כן, אני בעד. כל יתר הסעיפים מוסכמים עלי ואין לי ויכוח עליהם. היות שנלך להצביע – לא היום, בשבוע הבא – בנושא החוק ותהיה הצבעה אישית, מיום שישי אצא במסע הסברה לכל אלה שחתמו על החוק, כדי להבטיח שלא תהיה פגיעה, לכל אלה שרוצים בטובתם ורוצים לחזק את המשרתים ביחידות קרביות.

אני מסכים לנתינת חיזוק לאלה שמשרתים ביחידות קרביות – כן, אבל לא לגעת בכסף שקיים בכל הקופה של החיילים המשוחררים, אלא מתוך הקופה בלי שהממשלה תוסיף אגורה אחת. מה יותר טוב מזה, מה יותר הגון מזה? וכאן נוצר מצב של אי-בהירות. לכן רציתי שהדברים יהיו ברורים ורציתי להעמיד אותם כפי שהם.

עכשיו אני רוצה לעבור לחלק השני. אדוני היושב-ראש, בזמן שנותר לי אני רוצה להזכיר לציבור ששכח את התחייבותו הפומבית של נתניהו, שהוא אמר באופן הברור ביותר שהוא לא יעלה מסים. זה קרה לפני חצי שנה, זה קרה לאחר מכן. הוא הבטיח. אף אחד לא אילץ אותו להבטיח. אני לא מכיר מישהו שבא לביבי נתניהו ואמר לו: תבטיח שלא יעלו מסים. אך הוא הבטיח, וכרגיל אצלו אין קשר בין ההבטחות למציאות.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

הוא ידע כמה גירעון יש?

רענן כהן (העבודה):

הוא ידע הכול, תאמין לי. אם הוא לא ידע, יש לו בעיה. הרבה דברים הוא לא יודע.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא ידע כמה גירעון יש.

רענן כהן (העבודה):

הרבה דברים הוא לא ידע. הוא קיבל משק לתפארת. צחוק צחוק, עובדה שגם בסקר של חברי הליכוד מעדיפים את בייגה שוחט על פני מועמד אחר.

נתניהו בנשמתו נשאר דובר, נשאר מטיף, איש יחסי ציבור שמשווק לציבור מלים, מלים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

פסיכולוג נהיית פתאום.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

פסיכולוג שיווקי.

רענן כהן (העבודה):

כל כך גדולה חוצפתו, שבאותו יום שהוא מעלה מסים הוא מעז להצהיר: "הקיצוץ הושג בלי העלאת המס". איזה חוצפה, איזו עזות מצח, איזה שקרים, איזו רמאות. מה זו בדיוק הגדלת המס על הסיגריות ועל הדלק?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אתה נגד?

רענן כהן (העבודה):

חלק מהעם, לצערי, מעשנים – אני לא מעשן – אבל זה לא מס? זה מס. ומה זה אי-עדכון מדרגות המס במשך שנה. זה לא מס? והעלאת ארנונה ב-16.4%, זה לא מס? והיום אנחנו מתבשרים על מס נוסף: הפעם הולכים לפגוע בנשים, נשים עובדות. עכשיו האוצר מציע עוד מס: ביטול חצי נקודת הזיכוי העודפת לנשים, והם מסבירים זאת. אומרים לנו שזה יתקן את האפליה כלפי גברים. ממשלת העבודה, בינואר 1995, החליטה להעניק נקודת זיכוי נוספת לנשים נשואות כדי לעודד אותן לעבוד, כדי לפצות אותן על הפעלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני לא מצליח להבין את ראש הממשלה. ראש ממשלה מבולבל כל כך, ראש ממשלה שכל יום מביא הצעות לקיצוץ לוועדת הכספים וזורקים לו בחזרה את הקיצוצים. ראש ממשלה מבולבל, חסר יכולת להחליט, חסר יכולת לעמוד בהבטחותיו. ראש ממשלה חסר ניסיון, חסר יכולת ביצוע. במקום לקצץ, כפי שמציעים הנגיד יעקב פרנקל והמומחים הכלכליים, הוא עושה את הדבר הקל: מוסיף מסים ועוד מסים ועוד מסים. כל האזרחים המקשיבים לי, כל אלה שמרוויחים מעל 5,000 שקל ברוטו – והם למעלה מ-800,000 איש – אתם תשלמו החל מינואר הרבה יותר מסים מהשכר הפנוי שלכם. אולי חלק מכם נתנו את קולם לביבי נתניהו. היום אתם תשלמו על ההצבעה הזאת.

היו"ר ש' בן-צור:

עוד דקה.

רענן כהן (העבודה):

אני אעמוד בזמן, יש לי מספיק הסתייגויות. אמרתי: אני אעמוד בזמן.

אנו חיים בימים קשים, בימים של בידוד בין-לאומי, של קיפאון, של פחד ממלחמה, פחד מאינתיפאדה, של האטה כלכלית במשק. אין משקיעים, אין תיירים, אין תשתיות, יש רק פחד ותחושה שאין ממשלה ואין ראש ממשלה, אין שלום ואין ביטחון, אין כלכלה ואין תקווה. לך הביתה – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש רק מפלגת העבודה.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

כשתרד, תכבה את האור.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש רק מפלגת העבודה.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

כשתרד תכבה גם את האור. מה החושך הזה שאתה עושה?

היו"ר ש' בן-צור:

אתה גורם לכך שהוא לא יסיים. הנה המשפט האחרון שלו.

אורי אור (העבודה):

תתמודדו עם העובדות.

רענן כהן (העבודה):

לך הביתה ותשחרר אותנו מהמצב הבלתי-נסבל הזה, תתפטר.

הי"ר ש' בן-צור:

הנה שמע אותך ובא חבר הכנסת משה שחל. הוא אוהב לשמוע את המלים האלה.

רענן כהן (העבודה):

תתפטר, כי אתה אשם בכל מה שקורה עכשיו בציבור, במשק, בביטחון. לפני חצי שנה היתה לנו תקווה, היתה ממשלה עם דרך וכיוון, ממשלה של חזון, ממשלה שהביאה עידן חדש ביחסי החוץ, בחינוך, בכלכלה, היה כאן מזרח תיכון אחר. הממשלה הזאת תביא אותנו למלחמה, אולי מלחמה שלא כדאי שנגיע אליה. חבל על שישה חודשים. כל כך מהר, בשישה חודשים, הרסנו הכול, גם חיצונית, גם באזור שלנו, גם בכלכלה. איזו ממשלה יכולה בשישה חודשים לעשות כל כך הרבה?

הי"ר ש' בן-צור:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רענן כהן, שהיה יושב-ראש הקואליציה בעבר, הגיע להיות יושב-ראש הקואליציה בנסיבות מדהימות. מה היו אותן נסיבות שבהן הוא הגיע להיות יושב-ראש קואליציה? זה שקדם לו, יושב-ראש הקואליציה אלי דיין, נאלץ להתפטר. ולמה הוא נאלץ להתפטר? כי הוא העז להיות בעד ההסתייגות של יום לימודים ארוך. בגלל הדבר הזה ראש הממשלה, זיכרוננו לברכה, נפנק אותו. ובאים כאן במשך שעות על גבי שעות ואומרים: אתם, חברי הקואליציה, לא עשיתם דבר. איך אתה מעז, רענן כהן? הרי אתה עלית רק בעקבות זה שחברריך לא עשו דבר. אתה הרי יודע שלא עשיתם כלום. ארבע שנים לא שיניתם פסיק, לא פסיקון.

סופה לנדבר (העבודה):

איך אתה מדבר? אתה לא יודע מה עשו?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא, זה לא לאיש רענן, רענן הוא חבר. רפי אלול, למשל, היה באמת אחד האחרונים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אני רוצה לשמוע את ההערה שלך, חברת הכנסת סופה לנדבר.

סופה לנדבר (העבודה):

במה שנאמר שמפלגת העבודה בממשלה הקודמת לא עשתה שום דבר יש זיוף רב. כולם יודעים שמפלגת העבודה עשתה המון למען העם הזה ולמען הצופים בבית.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

תודה רבה. אני רק מציין את הדבר הזה, כי אנחנו שומעים כל כך הרבה על זה שחברי הקואליציה לא עושים דבר – – –

קריאות:

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אנחנו שומעים כל כך הרבה על זה שחברי הקואליציה לא עשו דבר, על זה שחברי הלובי החברתי לא עשו דבר, והפלא ופלא, לאחר ארבע שנים צחיחות שבהן שר האוצר הצליח להעביר כל פסיק בכל תקציב, לא הצלחתם לשנות אף לא שקל אחד. שקל אחד לא הצלחתם לשנות. והנה באה קואליציה אחרת, באים חברי קואליציה שעמדו על דעתם עד הסוף ואמרו שלא יצביעו בעד תקציב המדינה אם לא יהיו שינויים.

קריאות:

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

והנה, במקום שתבואו ותטפחו לנו על השכם ותגידו: כל הכבוד לכם, עשיתם מהלך גדול – –

חיים רמון (העבודה):

כל הכבוד.

חיים אורון (מרצ):

כל הכבוד.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

– – אתם באים פה במשך 48 שעות ומבלבלים את המוח ואומרים שלא נעשה דבר.

קריאות:

– – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לכן אני רוצה להגיד לכם, רבותי: אנחנו הצלחנו הצלחה כבירה. מה היתה הצלחתנו? ביטלנו את קיצוץ קצבאות הילדים, ביטלנו את אגרת הביקור אצל רופא, ביטלנו את התשלום על ביקור במרפאת חוץ, וכמו שידוע חבר הכנסת חיים רמון, שר הבריאות לשעבר, עד השנייה האחרונה לא הסכמתי להתייקרות של 1% במחיר התרופות. הוא יודע את זה. לא הסכמתי עד השנייה האחרונה.

חיים אורון (מרצ):

כל הכבוד.

רפאל אלול (העבודה):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אף שבהסכם עם גשר נקבע שזה יהיה 12.5%, אני לא הסכמתי, ואמרו לי: אולי תסכים ל-10%? אולי תסכים ל-8%? אולי תסכים ל-5%? אמרתי: אני לא מוכן.

חיים אורון (מרצ):

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

רגע, בבודדת.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני לא מוכן, אין להם שום זכות לשום הערת ביניים.

אני מקדם בברכה את שר האוצר, שהיה מוכן – – –

חיים אורון (מרצ):

מי בעל הבית, אתה או שר האוצר?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אם תפסיק לצעוק, אני אסביר לך.

חיים אורון (מרצ):

אני לא צועק.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת אורון, ההבדל היה אחד, שאתם לא הצלחתם לשנות, ושר האוצר הקודם לא היה מוכן לשמוע בשום נושא חברתי, לא היה רגיש לשום עניין חברתי.

רפאל אלול (העבודה):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

ושר האוצר הנוכחי, לאחר שהוא שמע את כולם — — —

חיים אורון (מרצ):

השתכנע.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

הוא השתכנע, נכון. הוא החליט לעשות את מה שהוא עשה לאחר שהבין שיש מקום לשינוי.

חיים רמון (העבודה):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אבל מה אמר בעצם חבר הכנסת רענן כהן? הוא אמר: אתם קיבלתם משק אדיר.

סופה לנדבר (העבודה):

נכון.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת רענן כהן, אתן לך רק ארבעה נתונים, ואחרי זה תפסיק להגיד את זה כאן מהיום ועד סוף כהונתך בכנסת.

נתון ראשון. אתה רוצה לשמוע?

חיים אורון (מרצ):

אני אגיד במקומך, טוב?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא. למה תגיד במקומי? שיעור הצמיחה ב-1992 היה קרוב ל-7%.

חיים אורון (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתה יודע מה יהיה שיעור הצמיחה ב-1996? – 3.8%. שיעור האינפלציה ב-1992 היה בין 8% ל-9%.

חיים אורון (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

במחצית השנה הראשונה שלכם ב-1996 שיעור האינפלציה היה 15% בחישוב שנתי. אני ממשיך אתך הלאה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אורון, יש גבול.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

ב-1992, חבר הכנסת כהן, היה עודף במאזן התשלומים. אתה שומע טוב? היה עודף. אתם משאירים לנו משק עם גירעון של למעלה מ-5 מיליארדי דולר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

צריך להיות מוכשר מאוד כדי לעשות את זה.

חיים אורון (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חיסכון שהיה גבוה ביותר ירד.

אורי אור (העבודה):

איזו אבטלה היתה ב-1995?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני בדיוק מגיע לנתון החמישי.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רענן כהן, שמעו אותך, על אף כל הדברים שאמרת.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

רגע, אני מבקש סליחה. תן לחבר הכנסת סילבן שלום לענות לך, על אף הדברים שהוא אומר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

כאשר באים ואומרים, שהמצב היה מעולה, שהמצב הכלכלי היה מצוין, כדאי לדעת את הנתונים.

דוד צוקר (מרצ):

אתה משמיץ?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

כדאי לדעת מה היה ב-1992 ומה קורה ב-1996. כך נדע אם מצב המשק בארבע שנים השתפר, או נסוג לאחור בצורה קיצונית. קיבלנו משק על סף תהום, ומה שקורה הוא, שהיום כולם יודעים שראש

הממשלה לשעבר, שמעון פרס, הקדים את הבחירות לא רק בגלל רצח יצחק רבין, זכרו לברכה, אלא גם כיוון שידע שהמשבר הכלכלי עומד בפתח.

חיים אורון (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

ומאחר שהוא לא רצה לעשות אותם צעדים כלכליים שהממשלה עשתה עכשיו, הוא הקדים את הבחירות. לו היה מחכה עד נובמבר, היה נאלץ לעשות צעדים כלכליים.

דוד צוקר (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

באה הממשלה הזאת ועושה צעדים כלכליים נדרשים, עושה קיצוץ. אבל אתה יודע מה? לפי מפ"ם לא צריך קיצוץ. חברת הכנסת ענת מאור אמרה בלובי החברתי: לא צריך לקצץ אפילו שקל.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

זה מה שאמרה ענת מאור, נציגתך כאן בכנסת, חבר הכנסת אורון. היא אמרה שלא צריך לקצץ אפילו שקל. יכול להיות שלפי גישת מפ"ם לא צריך לקצץ אפילו שקל. היינו ממשיכים לתת, ממשיכים לחלק. הרי אני יכול לבוא ולומר לך, שב-1992 אני -- --

חיים אורון (מרצ):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

תיכף. אל תדאג, המנה שלך תגיע.

חיים אורון (מרצ):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

תגיד משהו על קופת-חולים, על ההסתדרות, על הקיבוצים.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

ב-1992, כבר בחודש ספטמבר, חודשיים ימים לאחר שהוא היה בשלטון, כבר כיניתי את בייגה שוחט "בייגה יש לי". למה? כי בא אלי שר, שאני לא אנקוב בשמו, ואמר לי — — —

חיים אורון (מרצ):

הוא יושב פה?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני לא יודע איפה הוא נמצא. והוא אמר לי: תראה, אני נמצא במשא-ומתן עם שר האוצר לגבי משהו הקשור להבראת גופים, ואני חושב שהם צריכים לעשות אי-אלו צעדי הבראה. ואני אומר, שכדי שיהיו צעדי ההבראה צריכים לעשות קצת קוּוּטש, ושר האוצר מוכן לתת יותר מאשר השר הסקטוריאלי. אני הייתי פעם עוזר של שר אוצר — —

חיים אורון (מרצ):

טוב, זו לא דוגמה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

– – וכמו שאתה יודע, הייתי גם עיתונאי שסיקר את משרד האוצר, ומעולם לא היה זכור לי ששר אוצר מוכן לתת יותר מהשר הסקטוריאלי. זה עוד לא שמעתי.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת סילבן שלום, תקשיב – – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

זה דבר שלא היה לו תקדים. אמרתי: אם כך הם פני הדברים, שר האוצר הנוכחי הולך לעשות דברים שלא נעשו במשך התקופה הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

תקיים קצת דיאלוג עם אנשים. זה לא בסדר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

שר האוצר הנוכחי פתח את ידו. הדיון על התקציב בכל שנה, חבר הכנסת שחל, לא היה על השאלה בכמה יקצצו, אלא מה תהיה התוספת. כל שנה הוויכוח היה בשאלה, כמה תהיה התוספת, ומעולם לא היה דבר כזה. שר אוצר שמקיים כל שנה דיון בשאלה כמה תהיה תוספת? אני תמיד דימיתי את שר האוצר למישהו שמחזיק שמיכה, וכל אחד רוצה למשוך אותה, והוא עומד כך ומחזיק אותה ישר. אבל שרים – – –

דוד צוקר (מרצ):

אתה לא יצירתי, אתה לא רציני.

רפאל אלול (העבודה):

תשמע את חבר הכנסת שחל.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת שחל אמר, ששר האוצר הקודם היה ידוע בטוב לבו. חשוב שזה יהיה בפרוטוקול.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

מאחר שחבר הכנסת שחל הגיע לשעת ההומור שלו – – –

חיים רמון (העבודה):

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

רגע, זה נכתב והכול בסדר. נכתב, נקלט, צולם.

חיים רמון (העבודה):

– – – שביבי תומך במדינה פלשתינית.

דוד צוקר (מרצ):

– – –

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת רמון, אתה עשית מהלכים גדולים. חבריך חושבים שהרסת את ההסתדרות. בעצם הצלת את המפלגה – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז למה ביקשת ועדת חקירה?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

— — כי ב-1996, אם מפלגת העבודה היתה עדיין אוחזת בהסתדרות, מובן שמספר המנדטים שלכם היה עוד יותר נמוך ומספר הקולות שהייתם מקבלים היה עוד יותר נמוך, אף שחבריך חושבים אחרת. אני יודע כמה גדולה היתה האיבה להסתדרות בעיירות פיתוח, בערי פיתוח או בערי שדה, אבל כשבא בייגה שוחט, בתקופתו כשר האוצר, הוא כמובן לא הלך באותה שיטה. הוא החליט שהגופים הסקטוריאליים האלה הם גופים שצריכים לסייע להם ללא הפסקה, לעשות למענם ללא סוף. שר אוצר שמוכן תמיד רק לתת ולתת ולתת, ביום מסוים הוא צריך לשלם את המחיר, כי מה קורה היום במאזן התשלומים?

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

זה לא 5 מיליארדי דולר. מה זה מאזן מסחרי? — יצוא פחות יבוא, עודף יבוא על היצוא. עודף היבוא על היצוא הוא למעלה מ-11 מיליארדי דולר.

דוד צוקר (מרצ):

מה עם קופת-חולים? מה עם "הפועל"? יש לו קטעים קבועים.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

איך מכסים את ההפרש? על-ידי מענק אמריקני, 3 מיליארדים, על-ידי מתנות, תרומות, העברות חד-צדדיות, וכך אנחנו מגיעים למספר הפלא של 5 מיליארדי דולר. אבל הציבור צריך לדעת: כל חודש שילמה מדינת ישראל מיליארד דולר יותר על מה שהיה לה, וכאילו יש לשר האוצר מין מכונת הדפסה במרתפי בנק ישראל, שהוא יכול להדפיס בה דולרים. אתם שמעתם על זה ששר האוצר שוחט יכול היה להדפיס דולרים? לא שמענו על זה, אבל הוא התנהג כך, כי הוא היה צריך לתת לג'ומס, בכובע כזה ובכובע אחר, וכך התנהלו הדברים כל הזמן.

רפאל אלול (העבודה):

— — —

חיים אורון (מרצ):

אתה יודע, כל פעם שאתה מדבר, מתקשרים אלי אחר כך אנשים ואומרים: אתה יהודי עשיר, תן לנו משהו.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתה יודע מה? יש לך הרבה מה לחלק.

חיים אורון (מרצ):

— — — אין לי מה לחלק.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת סילבן שלום, אני יכול לשאול שאלה?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לך אני מסכים לאפשר לשאול שאלה.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

אולי השר מרידור ישמע את השאלה. כבוד השר, כרגע שואל חבר הכנסת סילבן שלום מהיכן לקחת כסף. יש בערך 30 מיליארד שקל בשוק השחור, הון שחור. אפשר לעשות משהו עם זה?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

תודה על השאלה של חבר הכנסת שאול עמור.

חיים אורון (מרצ):

לפי סילבן לי יש יותר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני חושב שהמצב הוא כזה – – –

חיים רמון (העבודה):

אתה מדבר בתור ממלא-מקום עכשיו?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני יכול לדבר כאן עד מחר.

חיים רמון (העבודה):

אפשר להיות ממלא-מקום של הממלא-מקום?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני כל הזמן אומר – כמה טוב שאתם הייתם עכשיו ארבע שנים בשלטון.

חיים רמון (העבודה):

גם אנחנו.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתה יודע למה? כל ההמצאות שאתם המצאתם, אנחנו פשוט חוזרים עליהן. אתם המצאתם דבר חדש: המצאתם שיושב-ראש ועדת הכספים יכול למנות ממלא-מקום.

חיים אורון (מרצ):

בזה אני אשם.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

הוא יושב כאן, הלך, מינה ממלא-מקום. ואז מה קרה? הוא מינה ממלא-מקום ונתן לו את האפשרות לדבר. כולם הלכו לישון. גדליה גל בעצמו היה הולך לישון, ואלי גולדשמידט היה נשאר כאן בלילה, לפעמים גם קצת ג'ומס, להחליף אותו. מה עוד עשיתם?

חיים רמון (העבודה):

בלילה, לא ביום.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

הייתם באים אלינו. אנחנו היינו מדברים מסביב לשעון. היתה מגיעה השעה 16:00, הייתם "תיק", מזיזים אותנו הצדה. כל השרים שלכם מגיעים, לוקחים את המסך עד 20:00.

אורי אור (העבודה):

היתה כלכלה.

חיים אורון (מרצ):

היתה ממשלה. היתה כנסת. מה יש עכשיו?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אנחנו לומדים. היתה ממשלה. היה פה שמעון שטרית והוא דיבר. היה פה מיכה חריש והוא דיבר. היתה כאן אורה נמיר והיא דיברה, והיה כאן ישראל קיסר והוא דיבר. המכנה המשותף לכולם: כולם לא בחיים הפוליטיים. אבל היה. מה אפשר לעשות? היו שרים, היו שרים טובים.

חיים רמון (העבודה):

— — —

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אין פה שום בעייתיות. כשהוא מדבר, שידע איך שהוא מדבר.

חיים אורון (מרצ):

אני לא יכול לצעוק. כבר אין לי גרון.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

עשיתם דברים, ואנחנו רק עושים אותו דבר.

חיים רמון (העבודה):

פחות טוב.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתה יודע מה אתם לא עושים כמונו?

חיים רמון (העבודה):

תראה את ביבי – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רמון, אתה מפריע לחבר הכנסת חיים אורון. הוא התקרב לכאן כדי לשמוע את הדברים של סילבן.

חיים רמון (העבודה):

הוא לוחש לי.

חיים אורון (מרצ):

השלב הבא הוא ששלום מתחיל לזרוק לי כסף. התקרבותי שאוכל לתפוס.

היו"ר ש' בן-צור:

לא להפריע לחבר הכנסת אורון להקשיב.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

טוב שלא אמרת לי שאני אזרוק לך בננה.

לעצם העניין – – –

חיים רמון (העבודה):

מה העניין?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

מה שקרה הוא, שאנחנו בסך הכול הולכים לפי אותה פרוצדורה שאתם הנהגתם כאן בארבע השנים האחרונות. אבל מה, אתם לא הולכים לפי מה שאנחנו נהגנו. באחריות. אנחנו הסכמנו בחוק ההסדרים וגם בתקציב, בכל דבר – בתקציב זה לא בעיה כי זה שש שעות – אבל בחוק ההסדרים אמרנו: ביום מסוים, בשעה מסוימת מצביעים. לא משנה כמה הסתייגויות.

חיים אורון (מרצ):

גם אנחנו הסכמנו אתמול בבוקר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא משנה לכמה הגענו, יכול להיות שיש לנו עוד אלף הסתייגויות, אתם נותנים לנו מסך, אנחנו נותנים לכם שקט בהצבעה. לא. אתם רוצים להחזיק את כולם. היום על פרק ב', אותו פרק של החוק לעידוד השקעות הון, שאני תיכף מגיע אליו – – –

חיים רמון (העבודה):

מה, הוא עוד לא גמר?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא. איפה. יש לי עוד הרבה זמן לדבר.

היו"ר ש' בן-צור:

חברים, אני רואה שאתם נהנים. תנו לו לדבר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתה יודע מתי היינו אמורים להצביע על הפרק של החוק לעידוד השקעות הון, חבר הכנסת רמון?

חיים רמון (העבודה):

לא.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתמול בערב ישבנו, חבר הכנסת מירום, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת אלול ואנוכי, לסכם את מועד ההצבעה. הם אמרו שהם מוכנים להגיע לפשרה, שנצביע על החוק לעידוד השקעות הון, פרק ב', בסיומו, ואם זה יהיה עד 09:00, נתחיל את הפרק השלישי. אנחנו נמצאים רק בעיצומו של פרק ב'.

חיים אורון (מרצ):

שלום, תן לי לתקן, כי הציבור שומע.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתה צודק, אין לי בעיה. רק חשבנו שעד 09:00 – – –

חיים אורון (מרצ):

אם לא נגמור, כשנגמור.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

זה בסדר. אין לי בעיה. הכול לפי מה שסיכמנו. אבל כולם חשבו שב-09:00 כבר נהיה בכלל בעיצומו של פרק ג'.

חיים אורון (מרצ):

כולם זה אתם. כי אנחנו אמרנו, מה יקרה אם נסיים את פרק ב' לפני 09:00, ואנשים עוד לא יהיו כאן? אז הסיכום היה שנתחיל את פרק ג'. אבל לאחר מכן ראינו שיש לכם 225 הסתייגויות.

חיים רמון (העבודה):

אלף.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא, על הפרק הזה 225 הסתייגויות.

חיים רמון (העבודה):

דרך אגב, זה פחות ממה שיש לקואליציה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אמרנו – 225 הסתייגויות כפול 5 זה 1,125. לחלק ל-60, אמרנו – זה 17 שעות. הפכנו את העמוד, ראינו שיש עוד עמוד אחד כזה. אמרנו, רק פרק ב' זה 34 שעות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

את זה למדנו מכם. קודם למדתם מאתנו, את זה למדנו מכם.

חיים אורון (מרצ):

אתם עשיתם פיליבסטר של שלושה אנשים ולכן לא היה לכם אכפת מההצבעות.

דוד צוקר (מרצ):

זה היה סוג של אגו-טריפ לא קטן.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו אמרנו מהתחלה, אמרתי למיקי לפני שבועיים, אנחנו נעשה פיליבסטר שכולם ישתתפו בו. לכן הוא לוקח יותר זמן.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אין בעיה.

חיים רמון (העבודה):

לנו, בניגוד אליכם, יש הרבה יותר מה להגיד.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני לא בטוח, אבל כדאי שתדעו את הפרטים.

לכן ניאלץ, כנראה, להוסיף את יום חמישי, כנראה נעשה את הדיון עד יום שישי בשעות הבוקר, כי לא תהיה בעיה.

מיכה גולדמן (העבודה):

מה תעשה עם הוועדה המשותפת?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אנחנו את הוועדה המשותפת נביא כנראה הנה. לכל דבר יש פתרון. הרי זה לא מצב שאין פתרון לדברים האלה.

אין שום בעיה, רק שידעו כל חברי הכנסת שנמצאים כאן וגם האחרים שלא נמצאים כאן כרגע, שאנחנו ניאלץ, כנראה, להיות כאן עד יום שישי בבוקר. כי זה המצב.

רפאל אלול (העבודה):

היינו בטירונות.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

מאה אחוז. אין בעיה. עשיתי את המרתון הזה ארבע שנים רצופות. לא היתה לי שום בעיה. לי באופן אישי אין בעיה. אתמול הייתי כאן עד 03:00. באתי היום על הבוקר, מוקדם. אין לי שום בעיה. מהבחינה הזאת אין לנו שום בעיה בעניין. אני רק רוצה להגיד לכם – – –

דוד צוקר (מרצ):

זה כמו מילואים – יודעים מתי זה נגמר. מה חשוב מה עושים באמצע? זה נגמר ב-31 בחודש. מה אכפת לך מה יש באמצע?

חיים רמון (העבודה):

אתה רוצה משא-ומתן? יום רביעי כל התקציב בשעה 19:00.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

31 בדצמבר בשעה 24:00.

חיים רמון (העבודה):

לא, היום לא חשוב. יום רביעי ב-19:00.

חיים אורון (מרצ):

מישהו שיגע אתכם שצריך ב-31 בדצמבר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

תנו לי לענות. אתם רוצים לנהל משא-ומתן?

חיים רמון (העבודה):

ביום רביעי יש תקציב מדינה. דפוק, אבל יש.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתם רוצים לנהל משא-ומתן? מה אתם אומרים, בעצם?

דוד צוקר (מרצ):

תאמין לי, לי זה עולה יותר.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתם רוצים להגיע – – –

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו הופכים את המליאה לוועדת הכנסת?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתם רוצים להגיע ליום רביעי בשעה 19:00 רק בשביל מטרה אחת.

חיים רמון (העבודה):

נכון.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לקום בבוקר ביום רביעי ולהגיד: עם ישראל, אין תקציב למדינת ישראל. בשביל המשפט הזה שחיים רמון רוצה להגיד ב-07:00, הוא רוצה לענות פה את כולם. רק בשביל המשפט הזה.

קריאות:

חיים רמון (העבודה):

אני מכיר אותך. אתה בחור טוב. באמת. מה אכפת לך שלאופוזיציה תהיה נחת רוח קצת? מה אכפת לך?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אין לי בעיה.

חיים רמון (העבודה):

כשאתם תהיו באופוזיציה, אני מבטיח לך את זה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

לא הסכמתם. נתנו לכם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

ארבע שנים. ותאמין לי, היו אצלנו ויכוחים קשים מאוד. אמרנו – מה פתאום נוותר על ההסתייגויות? יש לנו 2,000 הסתייגויות. אנחנו יכולים למשוך את חוק ההסדרים חודש ימים.

רפאל אלול (העבודה):

אפשר לשבת ביום שישי גם כן.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת סילבן שלום, כמה שאתה רוצה. זמנך בלתי מוגבל.

דוד צוקר (מרצ):

שלום, לא דיברת על קופת-חולים, על הקיבוצים.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אל תדאג. הכול יגיע. גם אתה תגיע, צוקר. אל תדאג. גם אתה עוד מעט תגיע. אבל אין דבר.

בארבע השנים האלה היו אצלנו ויכוחים קשים מאוד. כמו שאתה יודע, היינו כאן חמישה אנשים, שישה אנשים, בלילה, שהעברנו חמש פעמים את העניין הזה. למה חמש פעמים? כי ארבע פעמים היה תקציב ופעם אחת ביטול מס הבורסה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

איזו נוסטלגיה.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

שלושה ימים היה מס הבורסה. ישבנו כאן בוקר ולילה. אבל תמיד אמרנו, שאנחנו מוכנים להגיד לכם מראש את שעת ההצבעה.

חיים רמון (העבודה):

גם אנחנו.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אתם אמרתם שאתם מוכנים להגיד את שעות ההצבעה. אם נוצר מצב שאפשר להתחיל את ההצבעות ביום שלישי בלילה, הן יימשכו אחרי יום רביעי. אתה יודע מה? אפשר לדבר. אבל לא שאתה אומר: ההצבעה ביום רביעי ב-19:00. אבל לא ננהל את הוויכוח הזה עכשיו מול הציבור.

אני רוצה לסכם. נגמרה התורנות שלי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אנחנו רוצים את עורך-הדין מולכו, נגמור אתו הכול.

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו רוצים — — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה רוצה להמשיך? אני מבינה שיש לך התחייבויות אחרות.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לסיים. אני שמח שגרמתי התרגשות רבה בקרב חברי האופוזיציה, אפילו התרגשות עזה. תראה איך התקרבת, חבר הכנסת אורון עוד מעט מגיע. זה משהו, כולם התקרבו. חבר הכנסת אפי אושעיה יושב אחרון, תראו כמה התקרבו. כולם התקרבו. ממש היה מעניין.

מאחר שאני סיימתי את התורנות שלי עכשיו, וחבר הכנסת מאיר שטרית מחליף אותי כתורן ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים – – –

חיים אורון (מרצ):

עד מתי?

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני לא יודע. יש לו שלוש שעות תורנות, אז הוא צריך לשבת כאן.

היו"ר נ' חזן:

עד 19:30.

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר נ' חזן:

לכן הוא נבחר לחבר הכנסת המצטיין.

סילבן שלום (בשם ועדת הכספים):

אני יורד מהדוכן ברגע זה, ואולי תהיה לכם תשובה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת סילבן שלום ומזמינה את חבר הכנסת מאיר שטרית – – –

חיים אורון (מרצ):

זה לא בסדר. כך לא היה.

חיים רמון (העבודה):

זה אסור.

היו"ר נ' חזן:

קודם כול, זה מותר. חבר הכנסת מאיר שטרית הוא ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים, ועל-פי התקנון מותר לו לדבר.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, אם אתה רוצה לדבר אשמח לשמוע.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר משהו. אני נכנסתי לשמוע משהו על ההסתדרות. חבר הכנסת סילבן שלום תמיד דיבר על ההסתדרות. נכנסתי לשמוע – וכלום.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הוא יחליף אותי עוד מעט וידבר על ההסתדרות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת צוקר, לצערי הרב לא תמיד אפשר לקבל מה שרוצים.

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת מאיר שטרית, אני חושב שכדאי לכולם לשמור על הכללים שנקבעו פה, כי אם לא שומרים עליהם – יש עוד כללים שאפשר גם אותם להפר. נכון שמדי פעם היה ממלא-מקום ליושב-ראש ועדת הכספים. המודל הזה שבו תחת הכותרת של ממלא-מקום חברים יתפסו את המיקרופון למשך שעות, לא היה קיים, לא הופעל אף פעם. זאת הפרה של ההסכמות. אתה יודע שאנחנו עובדים יומיים על בסיס הסכמות, ואנחנו לא הפרנו אותן. אם מפירים הסכמות, כל הצדדים יפירו הסכמות. אני מציע לך לשקול, ידברו חברים מספר, תרצה להגיב – תגיב.

אני יודע בדיוק את השעה, אני יודע להסתכל בשעון. כולם מבינים במה מדובר. אני מציע לאפשר לנהל את הדיון כאשר חברי כנסת מסתייגים ומדי פעם אתה עולה ומתווכח אתם. לחסום את המיקרופון, זה נגד כל ההסכמות ונגד הנהלים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, בדקתי את העניין עכשיו גם מבחינת נוהל וגם מבחינת נוהג. מבחינת נוהל, יש עמימות מסוימת. מבחינת נוהג יש תקדימים. אני רוצה לפנות – – –

חיים אורון (מרצ):

לא היו תקדימים כאלה.

היו"ר נ' חזן:

תסלח לי, ברגע זה ביקשתי בדיקה בנושא עם מזכיר הכנסת שמואל יעקבסון.

חיים אורון (מרצ):

היה תקדים שברצף תפסו את המיקרופון? לא.

היו"ר ב' חזן:

מבחינת הנוהג, כן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת גולדשמידט, עם כל הכבוד. מזכיר הכנסת נמצא פה לא קדנציה אחת ולא שתי קדנציות, כמונו, אלא הרבה יותר.

מצד שני, חבר הכנסת אורון פנה אליך, חבר הכנסת שטרית, בתור ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה לעמוד בהסכמים על-פי הבנתו, לאחר שהתנהל כאן דיון ארוך יחסית בדיוק על הנושא הזה, לשקול לדבר מאוד בקצרה ולנצל את זכות התגובה שלך בהמשך, לאחר שנשמע עוד מסתייגים מספר. אנא, לשיקולך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ראשית, אני נענה — — —

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת גולדשמידט, בינתיים אני ממשיך את הברורים שלי. תודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

סליחה, גברתי. חבר הכנסת אורון קיבל רשות דיבור לעניין זה. אני עשיתי את התפקיד שהוא ממלא עכשיו ארבע פעמים רצופות. תני לי לומר מלה. אם את לא רוצה, לא צריך.

היו"ר ב' חזן:

תשמע מה שאני עומדת לומר. מזכיר הכנסת מסר לי עכשיו – – –

רפאל אלול (העבודה):

צריך קצת היגיון בכל זה.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת אלול, שב.

אני עומדת להבהיר תיקון של מזכיר הכנסת בעקבות פנייה שלי לבירור התקדימים בנושא.

מזכיר הכנסת מודיע, שעל-פי מיטב זיכרונו, רצף של נאום מהדוכן של ממלאי-מקום או של יושבי-ראש ועדות הכנסת לא היה. ועל כן אני מבקשת מחבר הכנסת שטרית לכבד את התקדים, שרצף מהסוג שניסו ליצור עכשיו לא היה – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הפסקת אותי באמצע המשפט. אני אמרתי שאני נענה – – –

היו"ר ב' חזן:

נמשיך בהסתייגויות.

קריאות:

– – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חברים, אפשר לדבר מלה?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בדיון הזה על התקציב אני עוד לא דיברתי בכלל.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו יודעים מה אתה חושב עליו.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אתה עוד לא יודע, עוד לא דיברתי.

כדי שלא ליצור תקדים שונה וכדי שלא לפגוע בשום הסכמה, אני בהחלט מסכים, אשב באולם, אשמע שניים-שלושה מסתייגים ואבקש רשות דיבור אחריהם. אני גם אקצר את זמן הדיבור שלי, לא אדבר עד 19:30 אלא הרבה פחות.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת שטרית. שר האוצר דן מרידור מבקש לנצל את זכות הדיבור.

חיים רמון (העבודה):

מה יש לשר האוצר להגיד?

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, בדרכנו של שר האוצר לדוכן אני פוסקת עכשיו בעניין התקדים בצורה מאוד מפורשת. שר האוצר דן מרידור, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

— — — אף אחד לא מסתכל עכשיו. זה לא בסדר ששר האוצר ידבר בזמן התוכנית של רפי רשף. זה לא "פייר".

היו"ר נ' חזן:

שר האוצר דן מרידור, בבקשה.

שר האוצר ד' מרידור:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מאזין לדיונים באולם המליאה בחלק מהזמן ביושבי כאן, ובחלק מהזמן דרך מערכת הרמקולים בבניין, אני מודה שבחלק מהזמן גם בטלוויזיה בבית.

חיים אורון (מרצ):

ואת היתר אתה משלים בקריאת הפרוטוקולים.

שר האוצר ד' מרידור:

מה שחסר לי אשלים אחר כך בקריאת פרוטוקולים, יחד עם חבר הכנסת אורון, אנחנו נשב ונשווה את ההבנה שלנו עם מה שכתוב בפרוטוקולים.

הדיון מתנהל על חוק ההסדרים ובעצם גם על תקציב המדינה, שבמידה רבה הם מיוחדים. מתוך תקציב פנוי של כמעט 130 מיליארד שקלים, קיצוץ של 7 מיליארדים ו-200 מיליון שקלים זה קיצוץ רציני מאוד – מעל 5% מהתקציב החופשי, זה דבר לא פשוט.

בתוך 7.2 מיליארדי שקל, במונחי 1997, יש קצת פחות מ-5 מיליארדי ש"ח שהם קיצוץ בהוצאות, ויש כ-2.5 מיליארדי ש"ח ואולי קצת פחות שהם תוספת הכנסות בדרכים שונות.

מובן שעדיף היה שכל הסכום יהיה בהורדה על פעילות הממשלה. זה התברר כבלתי אפשרי כבר בהצעה הראשונה שלנו, כשהצענו 4.9 מיליארדי שקל קיצוץ, בחודש יולי. אתם ודאי זוכרים, שמתוך

הסכום הזה כ-850 מיליון ש"ח היו אמורים להיות שינוי או הורדה של קצבאות ילדים, שזה לא פעילות ממשלה. זה בעצם בצד התשלומים של מסים, קצבאות, זיכוי, מדרגות מס. היה שם גם סכום של כ-500 מיליון שקל של תשלום בשביל ביקור אצל רופא, מרפאות ותרופות, שגם זה לא בדיוק הורדת פעילות ממשלה. אלה תשלומים המוטלים על האזרחים.

נעשו שינויים במשך הזמן בשיחות שקיימנו עם חברי קואליציה ועם חברי אופוזיציה ועם יושב-ראש ההסתדרות החדשה; חבר הכנסת רמון, מחליפך בתפקיד. ההסתדרות הכללית החדשה – אתה מכיר אותה?

חיים רמון (העבודה):

כן.

שר האוצר ד' מרידור:

אז מחליפך בתפקיד ניהל את המגעים אתנו בטוב טעם ורצון טוב, ולמדנו ממנו הרבה דברים. כך שהגענו, בסופו של דבר – – –

חיים רמון (העבודה):

לכן תיקנתם הרבה דברים בתקציב.

שר האוצר ד' מרידור:

הכול בזכות מזכיר ההסתדרות.

חיים רמון (העבודה):

ודאי.

שר האוצר ד' מרידור:

למה הוא תומך בתקציב? בגלל התמיכה.

חיים רמון (העבודה):

משום ששינית אותו מהקצה אל הקצה.

שר האוצר ד' מרידור:

מאה אחוז.

חיים רמון (העבודה):

הקשבת לו קשב רב – –

שר האוצר ד' מרידור:

מאה אחוז. עכשיו – – –

חיים רמון (העבודה):

– – ופעלת על-פי עצתו.

שר האוצר ד' מרידור:

תמיד על-פי עצתו. ועכשיו – – –

חיים רמון (העבודה):

וגם עצתו של חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

מה?

חיים רמון (העבודה):

אמרתי דבר טוב.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אל תקלקל.

קריאה:

שר האוצר ד' מרידור:

עכשיו, חבר הכנסת רמון, אני רוצה לומר מה היה לנו פה. מאין הגענו לסכום הזה של 7.2 מיליארדי שקל? הרי זה לא כתוב בפרשת השבוע – לא בשבוע ההוא וגם לא בשבוע הזה. אנחנו רוצים להחזיר את המשק למסלול תקין בהיבט מרכזי אחד של מאזן תשלומים. כשאנחנו חושבים עכשיו מה להגיד, לבקר את הקודמים או לשבח אותם, בעניין אחד אנחנו היינו על תוואי מסוכן מאוד – מאזן תשלומים. גירעון הולך ותופח בממדים חסרי תקדים. זה מוביל למשבר. אין מי שחושב אחרת. איך אמר פרופסור ברונו לפני זמן מה ברדיו? – השאירו מצב קשה מאוד בתקציב המדינה, שמוביל למאזן תשלומים.

לכן, לא היה מנוס מלערוך קיצוץ. אני מודה, הקיצוץ היה לא פשוט. כשאני ישבתי עם השרים השונים ואנשי אגף תקציבים ישבו עם אנשי המשרדים השונים, הגענו במקומות מסוימים לתחושה שאנחנו כבר בתחתית ואי-אפשר לגרד יותר, כי אתה לא יכול לפגוע מעבר למה שפגענו, מכיוון שהשכר הוא קשוח, והשכר, כידוע, עלה בשנים האחרונות בצורה שאף אחד לא יקרא לה אחראית.

אבל, כשאני מסתכל אחורנית ואומר לעצמי: מה השגנו כאן? בהנחה שהתקציב כפי שהוועדה אישרה אותו בחוק ההסדרים יעבור, אז כל הקיצוץ שביקשנו, כמעט בלא הבדל – בחלק הקיצוץ שלו אושר, בחלק התשלומים לא כך.

אני רוצה לגלות לחברי הכנסת, שההצעה שהבאנו והתקבלה על-ידי כל מי שדיברנו אתו – במקום פגיעה בקצבאות למשפחות שיש להן פחות מארבעה ילדים אבל משתכרות מעל השכר הממוצע, ההצעה להחליף את זה בקיצוץ אחר שהוא שמירת מדרגות המס בערך הנומינלי, אי-שחיקתן ואי-עדכון הנומינלי, ונקודות הזיכוי – זו לא הצעה שמישהו הציע לנו, זו הצעה שנכתבה במשרד האוצר לפני חודש, נמסרה לראש הממשלה, ונמסרה, אגב, גם לשר החוץ לפני כחודש ונבדקה. היא, כמעט בלי שינויים, פרט לעניין נקודות הקצבה, נתקבלה בכנסת.

מה היתרון ומה החיסרון שלה? החסרונות הם, שיש מקרים שבהצעה הקודמת לא היתה בכלל פגיעה מתחת לשכר הממוצע, ופה יש פגיעה מסוימת – לא רבה, די קטנה. היתרון שלה הוא היתרון הבא: ההצעה הקודמת חלה רק על מקבלי הקצבאות, חלק מהם. ההצעה הנוכחית חלה על משלמי המס, והקהל הוא קהל שונה. יש אנשים שמשלמים מס ואינם מקבלים קצבאות, לא מעטים. תחשבו על סוגי אוכלוסייה שונים. יש אנשים שמקבלים קצבאות ואינם משלמים מס, כי הם לא מגיעים לסף המס. לכן, פרסנו את הפגיעה הזו, שערכה כ-800 או 900 מיליון ש"ח, על אוכלוסייה הרבה יותר רחבה.

חיים רמון (העבודה):

אני לא הבנתי.

שר האוצר ד' מרידור:

תרשה לי.

חיים רמון (העבודה):

זה די מסובך. העליתם מסים או לא העליתם מסים?

שר האוצר ד' מרידור:

חבר הכנסת רמון, אני – – –

חיים רמון (העבודה):

אני לא הבנתי באמת. רק את זה תסביר לי, ואני אהיה שקט.

שר האוצר ד' מרידור:

אתה התבלבלת. זה כנראה הזמן הזה שחלף בימים האחרונים. אתה שכחת שאנחנו עכשיו מדברים בדיון רציני. זה לא ענייני – – –

חיים רמון (העבודה):

כן. בגלל זה אני שואל: העליתם מסים או לא העליתם?

שר האוצר ד' מרידור:

זה לא עניינים של הוועידה והבחירות וכל העניין וברק. עזוב את זה. אנחנו מדברים עכשיו על דבר רציני.

חיים רמון (העבודה):

אתה מדבר עשר דקות דברים רציניים וקצת מסובכים. הייתי רוצה לדעת האם המשמעות היא העלאת מסים או לא.

שר האוצר ד' מרידור:

אני אענה. אם תקשיב, אני אמרתי את זה ואני מוכן לענות לך עוד הפעם. אנחנו – – –

חיים רמון (העבודה):

תענה "כן" או "לא", כדי שהמאזינים ידעו – – –

סאלח טריף (העבודה):

שאלה קשה.

חיים רמון (העבודה):

— — —

שר האוצר ד' מרידור:

התשובה היא פשוטה מאוד. היא לא מסובכת. מדרגות המס מצד אחד, נקודות הזיכוי והקצבאות מצד שני, כולן לקוחות מאותו סל. המיסוי ומדרגות המס, אם אתה מוריד קצבאות או נקודות זיכוי או שוחק מדרגות מס, אתה עושה אותו דבר. התוצאה היא, שאתה נותן פחות הנחות וגובה יותר מסים. אם לא תהיה אינפלציה, אז לא העלינו את המס. אם תהיה אינפלציה, אז מדרגות המס יישחקו ונגבה – –

חיים רמון (העבודה):

תהיה. אמרתם שב-1997 יהיה בין 7% ל-10%, אז תהיה.

שר האוצר ד' מרידור:

— — יותר מסים.

חיים רמון (העבודה):

— — — אז הטלת מס

שר האוצר ד' מרידור:

אתה רוצה לשמוע תשובה או רק לשאול?

חיים רמון (העבודה):

אני לא מבין.

שר האוצר ד' מרידור:

אני אשיב ברמה עוד יותר נמוכה.

חיים רמון (העבודה):

כמה שתדד יותר נמוך, יהיה יותר טוב.

שר האוצר ד' מרידור:

טוב.

חיים רמון (העבודה):

כי ככל שלא רוצים להגיד את האמת מדברים בצורה יותר מסובכת.

שר האוצר ד' מרידור:

למה לנו לדבר על דיבור אמת? תעזוב את זה. עזוב. זה סגנון אחר.

חיים רמון (העבודה):

דרך אגב, אני לא נגד המהלך. אני רק רוצה שתגידו אותו ביושר: העלינו מס. זה בסדר. תסביר את זה לראש הממשלה. יבוא לציבור ויגיד: טעיתי. לא קראתם טוב את שפתי. צריך להעלות מסים. זה הוגן. זה יפה. זה אפילו יותר צודק ממה שעשיתם. אבל, תגידו.

שר האוצר ד' מרידור:

היתה התקפה מכיוונים שונים על מס מסוים, שמאוד רצו שנעלה אותו. גם חברים ממפלגת העבודה השתתפו בהתקפה הזאת. רצו מאוד שנעלה מס אחד, שהוא מס על העבודה. קראו לזה: שיפוי מעסיקים. אני מוכרח להגיד, שההתקפה היתה מצדדים שונים, וכל האנשים שהאמינו בצורך בקיצוץ אמרו: מה הבעיה? יש לנו 9 מיליארדים, 90 מיליארד. תקצץ, תוריד. מה זה? המעסיקים מקבלים כסף. מכיוון שאני ידעתי שהמעסיקים לא מקבלים אגורה, אלא העובדים יכולים לעבוד ואין מס גבוה על העבודה – ידעתי שאם אנחנו נפגע בסעיף הזה נביא לאבטלה או להורדת שכר או לשתייה – לא ויתרנו ולא זזנו אפילו מילימטר אחד ואת המס הזה לא העלינו.

נכון, כאשר אנחנו שוחקים מדרגות מס על-ידי אי-עדכון בינואר, כפי שההצעה הזו אומרת, זאת שהתקבלה, ואם תהיה אינפלציה, וודאי שתהיה, ולא יהיה עדכון גם בהמשך השנה, יש בכך, באופן ריאלי, עלייה בתשלומי המס מול האלטרנטיבה. אני מודה בכך, ואני רוצה לומר, שמי שעניו בראשו, וחשבתי, חבר הכנסת רמון, שגם אצלך העיניים באותו מקום –

חיים רמון (העבודה):

לא – – –

שר האוצר ד' מרידור:

תרשה לי. – – יודע שגם החלופה הקודמת שהיתה, שנגעה בקצבאות, עושה בדיוק אותו דבר בדרך שונה. היא לא שונה באופן מהותי.

חיים רמון (העבודה):

אני מקווה, שגם עיני ראש הממשלה בראשו – – – תסביר לו את זה בהזדמנות בשפה נמוכה, כי גם לו זה יהיה קשה.

שר האוצר ד' מרידור:

לכן, אני חושב, שכשמסתכלים בתמונה הכוללת, אנחנו הגענו לקיצוץ הריאלי, שחשבנו עליו. אנחנו הצלחנו לעשות רפורמה חשובה מאוד – נכון, בהתנגדות של חלק מהבית – בעניין חוק עידוד השקעות הון. רפורמה, נכון, צריך להודות שממשלת רבין התחילה בה, כשהורידה מ-38% ל-34% והתכוונה להוריד ל-30%, ורק בגלל הבחירות קטעו את המהלך הזה. אנחנו הורדנו ל-30% והצלחנו להגיע, ואגב בהסכמה די נרחבת – – –

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

תשאיר את זה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מקווה שישאיר מה שרבין, זיכרוננו לברכה, עשה.

שר האוצר ד' מרידור:

הגענו להסכמה די נרחבת על כך, שגובה המענק למכונות ולציוד יהיה 20% מ-1 בינואר 1997, פרט להשקעות קטנות עד 160,000 שקל, שבשנה הראשונה בלבד השיעור יהיה עדיין 24%.

סאלח טריף (העבודה):

זה לא יפגע ביזמים?

שר האוצר ד' מרידור:

זהו מהלך חשוב. במקביל לו, אנחנו נעניק סכומים גבוהים לא לסבסוד מכונות אלא לעזרה לכוח-אדם באותם אזורי פיתוח. אני חושב, שזו אחת הרפורמות המדיניות החשובות ביותר שהתקציב הזה טומן בחובו.

מכאן צריך לומר, שאם התקציב הזה יעבור, כפי שאני מקווה ומאמין שהוא יעבור, כפי שאושר בוועדה, הכנסת תראה והמשק יראה שינוי משמעותי בגובה ההוצאה הממשלתית, וסגירה או צמצום נרחב של הגירעון הגדול שהיה בתקציב המדינה. השנה הזאת תיגמר בגירעון גדול מאוד, מעל 4% תוצר, ואנחנו רוצים לצמצם אותו.

אני מקווה שנקטנו הערכת הכנסות שמרנית ולא נתבדה, ואם כך יהיה, נוכל בזמן הקרוב להמשיך גם במהלך רפורמה כוללת במיסוי, שהוכנה במשרד האוצר, גם במיסוי הישיר וגם במיסוי העקיף, גם ברפורמות המבניות שכבר מוכנות בספר מכוון, החלק הראשון שלהן, והן תובאנה לממשלה, גם בסיכום הדיון של ועדת-ברודט, שצריך להסתכם בזמן הקרוב, כך שהמשק יחזור לפעולה תקינה, עם סיכוי טוב להמשיך להתקדם בדרך שהלך בה עד סוף השנה שעברה, דרך שבמידה לא קטנה סטה ממנה מסוף שנת 1995 ועד עכשיו.

אני רוצה לומר, שהקואליציה שאנחנו מקיימים פה, והקמנו ממשלה, היא לא קואליציה פשוטה. היא מורכבת משמונה שיטות. בגלל שינוי שיטת הבחירות, שינוי לא טוב שמפלגת העבודה תרמה לו, ולא רק מפלגת העבודה אלא גם אנשים בליכוד ובמקומות אחרים, יש לנו היום קואליציה שבה למפלגה הגדולה ביותר יש 22 מנדטים, שליש מן הקואליציה. אני מודה שזה לא קל לנהל קואליציה כזאת ולהביא אותה להסכמה על קיצוץ תקציבי עמוק כל כך, עם רפורמות מבניות קשות כאלה, וצריך הרבה שכל ורצון טוב של השרים ושל חברי הקואליציה כדי להגיע לתוצאה שהגענו אליה עד עתה.

גם בהחלטת הקיצוץ בחודש יולי, על 4.9 מיליארדי ש"ח, גם בהחלטת הקיצוץ מלפני כחודש, על 1.8 מיליארד ש"ח, גם בקריאה הראשונה בכנסת לפני כחודש וגם בוועדה לפני יומיים – בדרך שאנחנו הולכים בה עברנו כמה תחנות, כל אחת נראתה קשה, אבל כל אחת עברה, ואנחנו מתקדמים אל התחנה הסופית. אנחנו נוסעים אליה עכשיו, ונגיע אליה, לפי כל הסימנים, בשבוע הבא, אנחנו מקווים שעד תום שנת הכספים, השנה הקלנדרית, 31 בדצמבר 1996. אם נצליח בזה, אני חושב שלא פתרנו את בעיות המשק כולן, אבל יצרנו תשתית שבתוכה אפשר לפעול. התשתית הכלכלית הזאת נחוצה לנו כדי להביא לשינוי אמיתי במשק הישראלי בשנים הקרובות.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוד נקשיב בימים הקרובים לדיון שיהיה כאן. אני אבקש מחברי הבית להצביע. מובן שאין לי אשליות, הקואליציה תצביע בעד והאופוזיציה תצביע נגד. זו דרכו של עולם. אבל אם חברים מוכנים לתת לעצמם דין-וחשבון ולבדוק כמה דברים לגוף העניין, אני חושב שהם יודו לעצמם, שחלק גדול מאוד מהדברים שהובאו לכנסת והיא אישרה עד היום ותאשר מוסכמים על כולנו, גם אם תפקיד האופוזיציה הוא לדבר אחרת. חלק גדול מהדברים – קשה אתם, אבל אין מנוס אלא לעשות אותם.

אולי אביא דוגמה בעניין פרובלמטי, וכדאי לומר עליו מלה. התברר לנו אתמול אחרי גמר הדיונים, כשערכנו חשבון, שחסר לנו עוד כסף, בגלל שינויים פיננסיים. החלטנו אתמול לעשות ארבעה דברים: אחד מהם נוגע לדלק, אחד לסיגריות, אחד לחצי נקודת זיכוי למין הנשי ואחד נוגע לדמי פגיעה לעובדים על-ידי מעסיקים.

היו"ר ב' חזן:

אם מותר לי להפריע לך – באופן מאוד סמלי, בהתחשב בדיון הקודם, נעצר השעון במליאת הכנסת, וכבר כמעט חצי שעה הוא מורה על השעה 16:37. אם אתה, בצורה זו או אחרת, מכון את דבריך על-פי השעון, רציתי להסב את תשומת לבך לעובדה הזאת.

שר האוצר ד' מרידור:

אני מודה על הפניית תשומת הלב. רק עכשיו שמתי לב לזה שהשעון עומד ואנחנו מצווים להמשיך עם הזמן ולא לעמוד במקום. אני רוצה לסיים בהסבר לארבעה דברים שעשינו אתמול, כי אני חושב שהציבור זכאי לקבל הסבר על הדברים האלה.

נוצר לנו פער, בגלל דברים שאירעו תוך כדי הדיונים והפשרות. הפער היה בן 750 מיליון ש"ח, פער לא קטן. איך כיסינו אותו? העלינו במידה מסוימת את המיסוי על סיגריות, בין 8% ל-10%, או בין 7% ל-10%, ואני לא חושב שהזקנו בזה לבריאות של האזרחים. זה נתן לנו סכום של כ-150 מיליון ש"ח. עשינו שינוי במחירים של הדלק על-ידי מיסוי בשני כיוונים. מטבע התקשורת, היא הקפידה רק לדווח או להדגיש כיוון אחד. הכיוון האחד היה הפחתה והכיוון השני היה תוספת. הפחתנו אתמול את מחירי הנפט והסולר בכמה אגורות לליטר, 3% או 4%, אם אני זוכר נכון. עשינו את זה מפני שאנחנו חושבים, לקראת החורף, שהדלק הזה לחימום, שנזקקות לו כל השכבות בישראל, אבל קשה יותר לשכבות החלשות להיזקק לו, ראוי להפחית את מחירו, והפחתנו אותו אתמול מייד על-ידי הורדת מיסוי על סולר ועל נפט.

משה שחל (העבודה):

רק מיסוי על סולר ונפט?

שר האוצר ד' מרידור:

כן. המיסוי, אגב, כבר נמוך מאוד שם, והורדנו אותו למטה, עד קצה גבול היכולת, כדי שלקראת החורף שאנו עומדים בפניו למשפחות שקשה להן יהיה במידה מסוימת יותר קל לרכוש סולר ונפט.

במקביל העלינו, בסכום גבוה יותר, את המיסוי על דלק בנזין, ועשינו שם שני דברים: ראשית, השוונו את המחיר של בנזין נטול עופרת למכוניות לבנזין הרגיל. אין עוד הצדקה וטעם בהפרש מחירים בעניין זה. שנית, העלינו ב-5%–6% את מחירו של הדלק למכוניות. זאת לא רפורמה גדולה, זה מחיר לא גבוה, ואולי הוא יוריד במידה מסוימת את ההזדקקות לבנזין. זה לא יזיק לצפיפות בכבישי הארץ, אבל לא זאת המטרה העיקרית. אני לא רוצה לטעון שזאת המטרה העיקרית, מפני שזה לא סכום גבוה. זה נותן לנו עוד 250 מיליון ש"ח. נשאר לנו עוד 350 מיליון ש"ח לממן.

לפני כשנה נעשו בכנסת שני מהלכים שלא היתה להם שום הצדקה כלכלית. תוצאתם, בסופו של דבר, לפני שנה, היא יצירת אפליה שאין לה הצדקה ואין לה דמיון למה שקורה בכל מקום אחר בעולם. שני סטודנטים הולכים לעבוד באותה מסעדה בערב, או שני פועלים הולכים לעבוד באותו בית-חרושת. שניהם באותו גיל, שניהם מוכשרים באותה מידה, שניהם עובדים באותה עבודה בדיוק באותן שעות. שניהם רווקים. אחד מקבל 100 ואחת מקבלת 99. למה? מפני שאחד הוא זכר ואחת היא נקבה. אין שום היגיון ושום טעם לעשות אפליה כזאת. יש הצדקה לנקודות זיכוי לכל תושב. לכל תושב בישראל יש 2.25 נקודות זיכוי. זה חשוב. יש הצדקה לנקודות זיכוי בגין ילדים, והן מקבלות נקודות זיכוי, ולפני שנה או שנתיים העלתה הממשלה הקודמת את נקודות הזיכוי לילדים הראשונים. זה חשוב כדי לעזור למשפחות מרובות ילדים, להשתתף אתן בהוצאות הרבות שלהן. אבל לקבוע שאדם יקבל חצי נקודת זיכוי רק מפני שהוא אשה? לדעתי זאת אפליה שאין לה שום הצדקה ושום טעם.

יש בעיה בתעסוקת נשים. משכורות נשים נמוכות יותר בעיקר מפני שמעט מאוד נשים, רק כ-3% מהנשים העובדות נמצאות בעשירון העליון של העובדים. זה חמור, אבל על מי חלה ההגבלה הזאת? בבדיקה שערכנו, מתוך משלמי המס, בחמשת העשירונים הראשונים שום אשה לא תיפגע, כי שום אשה לא מגיעה לסף המס. מי שייפגעו הן נשים בעיקר בארבעת העשירונים העליונים. היום, אם אשה וגבר עובדים, הגבר מתחיל לשלם מס בערך ב-2,400 שקל, והאשה, לפי מספר ילדיה, ב-3,000-4,000 שקל. הפער הזה מוצדק ככל שהוא נוגע למספר הילדים, אבל הוא לא מוצדק מעבר לכך.

לכן, אם יש פגיעה מבחינה סוציאלית, זו פגיעה בשכבות היותר-עשירות ולא בשכבות היותר-עניות. יצרו כאן אפליה, ואנחנו רוצים לבטל אותה. אני רוצה להגיד לזכות שר האוצר לשעבר, מר שוחט, שגם הוא ניסה לבטל את זה בשנה שעברה, אבל משום מה הוא לא הצליח. היו חברי ממשלה שלא תמכו בדעתו, אבל זו היתה דעתו, ואני בטוח שבעניין זה הוא גם יצביע לפי דעתו ולא אחרת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר האוצר ד' מרידור:

חבר הכנסת ריבלין, אתה חבר בקופת-חולים שאני יודע מה היא, כי אני חבר באותה קופת-חולים. שנינו, בערך מאז היוולדנו, באותה קופת-חולים. נדמה לי, שאם תסתכל על תלוש המשכורת שלך לפני חוק ביטוח הבריאות, תראה שכשבא חוק ביטוח הבריאות התחלת לשלם יותר ממה ששילמת קודם. אני לא בדקתי את זה, אבל נדמה לי שאתה דווקא ממין זכר, לא ממין נקבה, ככה זה נראה לי, ולא קיבלת שום הקלה.

היו"ר נ' חזן:

אולי כדאי לנהל דיון בנושא?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שר האוצר ד' מרידור:

כיוון שהחוק החדש לא בנוי על בסיס המשפחה אלא על בסיס המבוטח, אני חושב שזה דבר נכון והחוק החדש נכון. עשו משהו מודרג – שנה ראשונה קיבלו 1% רק הנשים הנשואות. עם כל הכבוד, אין שום הצדקה להעדיף אשה נשואה על לא-נשואה בעניין הזה. אני לא רואה מה הקשר. יש אשה שגרה עם מישהו והיא איננה נשואה, או שהיא גרה לבד, ואולי יותר קשה לה אפילו. בשנה השנייה אמרו: טוב, כדי לאפשר את המעבר מהמס היותר-גבוה ליותר-נמוך, בשנה הראשונה תקבלי נקודה שלמה, בשנה השנייה חצי נקודה. עכשיו הגיע הזמן לבטל את האפליה הזאת, אין לה שום הצדקה. את זה הצענו, וזה נותן לנו בסביבות 280 או 270 מיליון שקלים.

הדבר האחרון שעשינו אתמול – ואני מקווה שגם הוא יאושר כאן בכנסת – הוא הדבר הבא. עד היום, כאשר עובד היה חולה, המעביד שילם תשלום מלא על שלושת הימים הראשונים של היעדרותו מהעבודה. מעבר לזה – שילם המוסד לביטוח לאומי. נוצר מצב, שאם במדינה כלשהי – לא אצלנו, כי אצלנו כולם אנשים הגונים, במדינה אחרת – נניח שעובדים לא באים, כי הם קיבלו גימ"ל, קיבלו פתק מהרופא והם לא באים. ביטוח לאומי לא יכול לעקוב אחרי זה. אין לו, ברוך השם, מנגנון בילוש. המעביד לא מעוניין לעקוב, כי זה לא על חשבון. אחרי שלושה ימים זה על חשבון המדינה, משלם המסים.

לכן, שינינו את הכלל לפי עצת הביטוח הלאומי, לפי בקשתו, וקבענו שהמעביד ישלם בשביל תשעת הימים הראשונים, לא שלושת הימים הראשונים. העובד לא נפגע כלל, כמובן; הוא מקבל אותו סכום. על המעביד חלה חובה יותר גדולה. הכוונה שלנו איננה להעמיס על המעבידים עלות נוספת, אף כי תהיה פה עלות מסוימת, שאנחנו מעריכים אותה כרווח למדינה בסביבות 70 או 80 מיליון שקל. הכוונה האמיתית או העיקרית היא בכך שהמעביד יסתכל ויבדוק, והוא יכול לבדוק, אם העובד נשאר בבית כי הוא צריך להישאר בבית או מסיבה אחרת. וכך אפשר יהיה אולי להקטין את ההיעדרות מהעבודה במקרים הלא-מוצדקים באותה מדינה דמיונית שיש בה עובדים שלא תמיד מדייקים. אצלנו זה לא קיים, אז זו רק הערה תיאורטית.

אלה ארבעה דברים שעשינו. לגבי שניים מהם אינני צריך את אישור הכנסת; זה נוגע לדלק ולסיגריות. לגבי שניים אחרים, גם לביטול האפליה בנקודות הזיכוי בין גבר לאשה על-פי מינם בלבד, והשינוי לגבי תשלום דמי הפגיעה על-ידי המעסיקים – לזה צריך את אישור הכנסת, וזה ימצא לפני חברי הבית בהסתייגות שהגיש בטובו יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

אני אבקש מחברי הבית לתמוך בהצעה. מי שתומך בשוויון, מי שתומך בכך שיהיה יושר גם במקומות העבודה ושלא ייקחו מביטוח לאומי מה שלא צריך לקחת ממנו, מתבקש לתמוך בשתי ההצעות האלה. תודה רבה, גברתי. השעון התחיל לזוז, זה בסדר.

היו"ר נ' חזן:

הוא לא זז, פשוט הזיזו אותו ידנית ללא הועיל.

אני מזמינה את חבר הכנסת אורי אור. אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת אור, אנא, נמק שתיים מהסתייגויותיך בשלב זה.

אורי אור (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, שמעתי, ושמחתי על האופטימיות שלך. דרך אגב, אם המצב היה כל כך חמור, מדוע חיכיתם שבעה חודשים ולא עשיתם יותר כדי לצמצם את הגירעון? שמעתי את חבר הכנסת סילבן שלום בתיאור הירוסה הקשה שהוא קיבל. והנה, עברו שבעה חודשים, עד אתמול בלילה, כשהעליתם את המסים על הסיגריות ועל הדלק, בעצם לא נעשה שום צעד משמעותי כדי להקטין את הגירעון הנורא שאתם מדברים עליו.

אבל לא בכך רצוני לעסוק. אני רוצה לעסוק בנקודה עיקרית, כי אני חושב שאינכם אומרים אמת לאנשי יהודה ושומרון. אמרתי את זה אתמול, אני חושב שבשעה 03:00. מאחר שאני מעריך שאנשים מעטים שמעו את זה, רצוני לחזור על זה עוד פעם.

עשה מר אביגדור ליברמן, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מפת עדיפות לאומית, וקבע את אזור יהודה ושומרון מחדש כאזור א'. מהיכן הכסף? לא שמעתי ולא ראיתי בשום מקום, גם בספר התקציב וגם בספרים שראינו, הגדרה ולו קטנה ביותר מהיכן יילקח הכסף לסייע לאותם תושבים. לצערי הרב, חבר הכנסת שאול עמור יצא. לדעתי, הכסף הזה יילקח ממקום כלשהו. המקום הראשון שהוא יילקח ממנו הוא עיירות הפיתוח, אם זו דימונה, אם זו שדרות, אם זו מגדל-העמק אם זו קריית-שמונה. לא יהיה מקום אחר. או שראש הממשלה בא ואמר דבר שהוא איננו מתכוון לבצע אותו. אני חושש מאוד, וחבל שאין פה אף אחד מאנשי יהודה ושומרון, שבסוף, כאשר יבואו לפרוע את השיק, הם לא יקבלו אותו.

לא די שהאמירה הזאת עשתה נזק פוליטי ממדרגה ראשונה – לאחר שראש הממשלה אמר: אנו מחליטים על האזור הזה כאזור פיתוח א', נגרם נזק בדעת הקהל העולמית, בדעת הקהל אצל שכנינו וגם בארץ; האם באמת ראש הממשלה מתכוון להכריז על האזור הזה כאזור פיתוח א'?

לפי ספר התקציב, אדוני שר האוצר, אינני יודע מהיכן יילקח הכסף. ואתה, לזכותך יאמר, אתה, כאיש הגון, אמרת: לא תהיה אגורה – אולי אני לא מצטט במדויק – לאזור פיתוח א' נוסף באזור יהודה ושומרון אם לא ימצא המקור לכך. אני רוצה לשמוע מה המקור. זכותי, כחבר כנסת מהאופוזיציה, לשמוע מה המקור.

הערה שנייה, ואני שמח שאדוני שר האוצר פה, היא לגבי תקציב הביטחון. פה ידיך נקיות. ראש הממשלה אמר: יוגדל תקציב הביטחון. יותר מזה, העז ראש הממשלה – ואני אומר לך את זה בשפה עדינה – אפילו בחוצפה, להטיל ספק בכישוריהם של שרי ביטחון קודמים, דרך אגב, לא רק שלנו, בעשר השנים האחרונות, ולומר שהם הזניחו את מערכות הביטחון. אתה יודע שלא היא, אתה יודע

שצה"ל השקיע הרבה מאוד במערכות נשק עיקריות, בטכנולוגיה, ומראש נקבעה עדיפות נמוכה יותר לחלקי חילוף או למחסנים למיניהם. אבל אומר ראש הממשלה: תקציב הביטחון יוגדל. מה שאנחנו הולכים להצביע הוא על קיצוץ של 150 מיליון שקלים. רבותי, או שאנחנו כסילים או שאיננו יודעים לקרוא או שמישהו איננו מתכוון לומר אמת.

אני רוצה להזכיר לך, אדוני שר האוצר – לאחר ישיבת הממשלה, כשדובר על הקיצוץ, הופיע ראש הממשלה בערב ברדיו ואמר: יוגדל תקציב הביטחון. אני מניח שאתה תדבר כמה וכמה פעמים במשך השבוע הזה והשבוע הבא. אני מבקש ממך תשובה על השאלה אם יש או אין משמעות לגידול תקציב הביטחון.

דבר אחד אני רוצה לומר לך, שיש הסכמה מקיר לקיר בוועדת החוץ והביטחון – פעם ראשונה, קואליציה ואופוזיציה – שלנוכח הנסיבות שהשתנו עקב חילופי השלטון במדינת ישראל, יש צורך להגדיל את תקציב הביטחון. זה נשאר נושא ללא תשובה, ואני מבקש שתהיה על כך תשובה.

נושא שני, ובעיני הוא בעצם מהות הכול. אם אתה מאמין שתוכל ללכת להפרטה ותוכל ללכת לאותו תיאור מצב אידילי שהצלחת לתאר פה, עם צמצום הגירעון, עלייה בתיירות וכו' וכו', מבלי לשפר את המצב הבין-לאומי ולהתחיל אותו מחברון – ואני שמח לשמוע שיש ניצנים של הסכם, אם ימשיכו ככה לנהל משא-ומתן ויגיעו להסכם בחברון, ועל אותו הסכם היה אפשר לחתום לפני חמישה חודשים ולא לשלם את כל הקנסות ששילמנו, את כל מצב הרוח הלאומי הגרוע הזה, שראש הממשלה השיג ביגיע כפיו בלי מאמץ מיוחד – אני מאוד חושש, שלא נצליח להגביר תיירות, לא נצליח לשפר מצב כלכלי, משום שאיך אמר פעם מישהו חכם ממני: הכול קשור לכול. ולא תהיה פה יותר תיירות גם אם החור בצד השני של המנהרה פתוח. אם לא נתקדם בהסכמי אוסלו שלב אחר שלב – גרוע מזה יכול להיות; גרוע מזה יכול להיות.

עדה הממשלה הזאת, ולצד הרב עדים כולנו, למה שיכול לקרות בשישה חודשים של חוסר מעש.

לכן, אדוני שר האוצר, בדברי תשובתך – ואני מניח שיהיה לך זמן לענות – הייתי רוצה לשמוע ממך גם כיוון כללי לאומי, איך אתה רואה שמסדרת כלכלה טובה יותר עם מצב חוץ וביטחון חמור כזה. נושא שני שאני רוצה שתתייחס אליו הוא – איך אתה רואה את תקציב הביטחון בשנה הבאה או בשנתיים הבאות לאור האישור שאנחנו הולכים לאשר בשבוע הזה או בשבוע הבא. תודה רבה.

היו"ר ב' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אורי אור. הנואם הבא – חבר הכנסת אפי אושעיה. אחריו – חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, פואד.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא. מה פתאום?

היו"ר נ' חזן:

היתה בקשה להחלפה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אין החלפות. דרך אגב, בדקתי וחבר הכנסת אור דיבר אתמול רבע שעה. יש לי לכך האסמכתה בכתב.

היו"ר נ' חזן:

יפה. אני רוצה לומר שבמשך שלוש דקות היו ניסיונות על המושב החדש, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי גם הקלטה של סרט.

לגבי הסיפור הזה – יש כאן מאבק פרלמנטרי של האופוזיציה, שהוא לגיטימי ומקובל.

היו"ר נ' חזן:

בהחלט. אדוני, יש לי רושם שאתה אחד ממציאי המאבק וכללי המאבק, עד כמה שידוע לי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אי-אפשר שהקואליציה נהנית מזה שאם אדם איננו הוא יתחלף.

דליה איציק (העבודה):

הוא ישנו. הוא ישנו.

היו"ר נ' חזן:

הוא ישנו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הכבוד – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, חברת הכנסת דליה איציק, שהיא הבאה בתור, נמצאת כאן. היתה פה בקשה אישית, שאינה חורגת מהמקובל. הסכמתי. אם לא – רשות הדיבור תינתן לחברת הכנסת דליה איציק, הבאה בתור.

חבר הכנסת אפי אושעיה נמצא עכשיו בזמן דיבור. נתחיל את מדידת הזמן עכשיו. אתה יכול למדוד אותו, אף-על-פי ששעוני הבית משום-מה עמדו דום.

חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה. חברת הכנסת דליה איציק נמצאת. אני חושב שזה הגון לפעמים, אם זה מטעמים אישיים, להתחלף. יושב-ראש המושב והמליאה מדי פעם – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אחר כך נחזור לתנאים הרגילים. עכשיו יש תנאי פיליבסטר.

היו"ר נ' חזן:

יפה. אהה, תנאי פיליבסטר. חבר הכנסת אושעיה, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, אני מבקש לנצל את ההזדמנות שאתה נמצא כאן במליאת הכנסת, לפנות אליך ולומר, שמאתמול, כשהתחיל להיות נדון חוק ההסדרים במשק, דיברתי כבר כמה פעמים על נושאים שברומו של עולם, על נושאים כלליים שמתייחסים לתפקודו הלקוי של ראש הממשלה ולתפקוד הממשלה. חבר הכנסת בדש אתמול לא הפריע לי. הוא דווקא עזר לי, ועכשיו הוא מפריע לי לפנות אליך.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

דקה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש להתייחס באופן ישיר לנושא חוק עידוד השקעות הון. אני רוצה לומר, אדוני שר האוצר, שכבר דברי ההסבר שמדברים על החוק לעידוד השקעות הון, בפרק ב', מעידים על כך שמשהו לא היה תקין בחוק. במקום הפניית המשאבים ליעדים כלכליים, חברתיים, שיפתרו את הנושא הזה, ההשקעות הללו העשירו לפעמים את בעלי ההון ולא תמיד הושקעו בצורה נכונה.

כבר דיברתי פעם במפגש שהיית נוכח בו ונתתי את הדוגמה של אור-עקיבא, עם סקר האשכולות. אור-עקיבא מצויה במקום ה-182 מתוך 187 רשויות מקומיות, לאחר שהשקיעו שם מאות מיליונים בפיתוח התשתיות, התעשייה וכך הלאה. מה שקרה בפועל באור-עקיבא יכול ללמד אותנו על הדרך שאולי אנחנו צריכים לפעול בה. הבעיות של תושבי אור-עקיבא לא נפתרו כתוצאה מההשקעות המסיביות. התברר שהמציאות הסוציו-אקונומית הקשה בקרב אוכלוסיית אור-עקיבא, המציאות הזאת המשיכה למרות ההשקעות בעקבות חוק עידוד השקעות הון ולמרות העברת האזור למעמד של אזור עדיפות א'.

על הבסיס הזה של אור-עקיבא אני טוען, שהיה צורך ממשי לתקן את העיוותים, ומה שהיה צריך לעשות זה לבטל את סבסוד ההון, שהיה סבסוד באמתלת שווא של יצירת מקומות עבודה לעובדים. באור-עקיבא האבטלה ירדה לפרק זמן קצר.

גברתי היושבת-ראש, זה בלתי-אפשרי שמנהלים כך דיונים במליאה.

מה שקרה בפועל הוא, שהניסיון לעזור לתושבי אור-עקיבא באמצעות ההשקעות של מאות המיליונים לא עמד במבחן המציאות, ומצב תושבי אור-עקיבא הורע גם בשנים שהממשלה שאני חפץ ביקרה היתה בתפקיד וניסתה לעשות שם השקעה נקודתית לפתרון הבעיה הממשית שהיתה שם.

אדוני שר האוצר, אני מבקש לומר, שהתמריצים במסגרת חוק עידוד השקעות הון היו צריכים להיות תמריצים ממשיים לפתרון הבעיה האנושית של ציבור העובדים והמובטלים. מה שהיה צריך להיות זה עידוד השקעות אמת בפריפריות למניעת אבטלה ולמניעת סבסוד חוזר ונשנה להצלת משקיעים שנטלו את ההטבות ועשו בהן שימושים למטרות זרות, בניגוד למטרת המחוקק.

אני מבקש לתת כדוגמה את "כיתן בית-שאן" ואת "דימונה טקסטיל". שם נעשו השקעות של הרבה מאוד מיליונים. העובדים נשארו גם עם משכורת נמוכה מאוד, ובסופו של דבר הם נשארו מחוסרי כול, כשהמשקיעים לפעמים לקחו – ויש אפילו אומרים גנבו – את הכספים שהושקעו על-ידי המדינה. אין לי בחוק אפשרות, או שלא מימשו את האפשרות לדרוש מהמשקיעים, אם הם השקיעו בכלל, את כספי המדינה, כדי שהם יהיו לטובת אלה שמפוטרים עכשיו, למשל, מ"דימונה טקסטיל". מה שצריך לעשות הוא להבטיח את מלוא החזר ההלוואות שניתנו בערבות המדינה למפעלים מאושרים.

הייתי בבית-שאן וראיתי את מצב העובדים שם. זה פשוט בלתי אפשרי לראות את המציאות הקשה, שבה העובדים מרומים על-ידי הנהלת המפעל. יום אחד בהיר, אחרי שהם מיצו את היכולות שלהם, אחרי שהם צברו שנות ניסיון ואחרי שהם התבגרו, נשלחים האנשים האלה הביתה. היו כאלה שניסו להשלוח אותם שאולי המפעל ייפתח והם יחזרו לעבוד במפעל. מה שקרה בפועל הוא, שהאנשים האלה נאבקים על הפיצויים שלהם. אסור להשאיר את המצב כך שרק השרים בלבד יקבעו את תחומי אזורי הפיתוח.

אני מבקש לומר, שלפעמים אני לא מבין מה הממשלה ומה אתה, כשר האוצר, מנסים לעשות עם הגזירות הכלכליות, שנוחתות עלינו מדי יום. הבוקר אזרחי מדינת ישראל פתחו את הרדיו ושמעו שממשלת ישראל היא גם נגד נשים. למה לכם?

גברתי היושבת-ראש, זה בלתי אפשרי כך. האם אפשר לפזר את ההפגנה?

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנא, יש פה שלושה ממלאי-מקום של יושב-ראש ועדת הכספים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לא שלושה, רק אחד.

היו"ר נ' חזן:

אהה, סליחה. פשוט התבלבלתי. חבר הכנסת אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

והנה, גזירות חדשות מהבוקר הזה, ובין הגזירות – – –

חיים רמון (העבודה):

עכשיו 17:30.

היו"ר נ' חזן:

כן, חבר הכנסת אושעיה, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי, אני מבקש להוסיף לי את הזמן שנגזל ממני.

היו"ר נ' חזן:

בינתיים יש לך עוד ארבע דקות.

אפי אושעיה (העבודה):

אני לומד מחבר הכנסת רמון לקבל עשר דקות ולדבר בפועל 20 דקות.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

איזו האשמה זאת.

אפי אושעיה (העבודה):

אני תלמיד טוב ואני מנסה ללמוד וליישם, במקרה הזה באמת הפריעו לי, גברתי.

לעצם העניין, הבשורה החדשה של שוויון בין נשים לבין גברים והקיצוץ בנקודת הזיכוי לנשים ששוויה כ-140 שקלים. אם רצו להשוות בין נשים לבין גברים, למה קיצצו בחצי מנקודת הזיכוי, שמשמעותה פגיעה בשכר הנשים בכ-70 שקל בחודש? יש משפחות שבשבילן זה ממש לקחת את הלחם של הילדים, זו פגיעה באופן ממשי באלפי משפחות שכל אגורה חשובה להן.

מה המסר של הבשורה הזאת שהכניסה למדינה כמה מיליוני שקלים? שהמשלה הזאת היא נגד נשים? שלנשים אסור לצאת לעבודה? שנשים במדינת ישראל מקופחות גם במוסדות השלטון וגם במקומות העבודה הפרטיים?

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה שתדעי ושהציבור ידע שיש משרדי ממשלה שמעסיקים נשים וגברים באותו משרד, באותו תפקיד, באותה מלאכה, עם אותה השכלה ועם אותו ותק – הנשים לפעמים טובות מהגברים – והפערים בשכר ביניהם מגיעים לכדי 30%.

היו"ר נ' חזן:

תיקון. בנאומי הבוקר הדגשתי שזה מגיע עכשיו עד 35%.

אפי אושעיה (העבודה):

כנראה הממשלה הזאת תרמה את תרומתה לנשים כפי שעשתה בקיצוץ בנקודת הזינוק. אני שמח על התיקון, גברתי. אני לא מצליח להבין איך בעידן הזה שבו מדברים על טיפול ועל מניעת אלימות נגד נשים, מעבירים מסר כל כך שלילי.

גברתי היושבת-ראש, התקציבים המיועדים לטיפול ולמניעת אלימות נגד נשים ממומנים על-ידי השירות לטיפול בנערות ובנשים במשרד העבודה והרווחה. יש שלושה מפעלים עיקריים, מרכזים לטיפול ומניעת אלימות במשפחה. יש 19 מרכזים כאלה, ביניהם שלושה שנפתחו במחצית הראשונה של 1996. מאז המחצית הראשונה של 1996 ומאז הבחירות שהיו ב-17 ביוני לא נפתח ולו מרכז אחד. יש מקלטים לנשים מוכות, ומשרד העבודה והרווחה מטפל בנושאים הללו. כשהולכים לקצץ בנושאים החשובים כל כך זה לא נתפס, לא מובן, אי-אפשר לקבל זאת בשום אופן.

לסיכום, גברתי היושבת-ראש, המדיניות הכושלת של הממשלה בכל הנושאים המדיניים והביטחוניים באה לביטוי גם בנושאים הכלכליים. ציפיתי מראש הממשלה הזו ומהממשלה הזאת שיביאו איזו בשורה חדשה על-פי ההבטחות שלהם. הם לא יכלו לממש את ההבטחות – בסדר, אבל להרע בצורה כזאת מוחשית, על זה אני מבקש למחות ולומר לממשלה: עדיין יש לכם זמן, תמשכו את התקציב, תנסו לתקן את מה שאפשר, אולי ניתן לכם סיוע להצלת המשק והכלכלה של ישראל.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. אולי בפעם הבאה שאתה עולה תפתח את הרעיונות – – –

חיים רמון (העבודה):

הוא דיבר פחות ממה שהוא רצה.

היו"ר נ' חזן:

זה ברור, אבל עוד מעט תהיה לו הזדמנות.

אפי אושעיה (העבודה):

זו הוכחה שעדיין אני תלמיד לא מספיק טוב, וחבר הכנסת חיים רמון צריך להמשיך ללמד אותי לקבל את הזמן. אם מותר לי משפט אחד, גברתי, בנושא של נשים.

היו"ר נ' חזן:

סיימת, תודה רבה.

חבר הכנסת מאיר שטרית, ממלא-מקום תורן של יושב-ראש ועדת הכספים, מבקש לממש את זכותו לעלות לדוכן. חבר הכנסת שטרית, בבקשה. חברת הכנסת דליה איציק הבאה בתור.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חברי מהאופוזיציה, אני מבין שקשה מאוד להיות באופוזיציה. היינו פה בספסלים האלה וישבנו הרבה לילות – – –

חיים רמון (העבודה):

לא צריך להגזים גם בזה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני רואה שזה מוצא חן בעיניכם.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לציין שלפחות נכון לעכשיו נשברתם מהר מאוד. כשאתמול הלכתי בתום הדיון ב-01:00 חשבתי שיזעיקו אותי בכל שעה להצביע. אבל ישנתי בשקט עד הבוקר, איש לא הזעיק אותי, הבנתי שהאופוזיציה כבר ביקשה שלא נצביע לפני השעה 09:00. זו עייפות החומר, אני מבין את זה, גם אנחנו עברנו את התהליך הזה. אני רק מקווה שתמשיכו לעבור את התהליך הזה בימים הקרובים ונוכל לסיים את התקציב בעתו ובמועדו.

לנו יש זמן, יש ניסיון וסבלנות, כי היינו במקום הזה הרבה ימים והרבה לילות, ואתם זוכרים את הימים והלילות הללו. אני מוכרח להודות עכשיו, בדיעבד, שאין היגיון בשבתנו על הספסלים האלה ובעשיית פיליבסטר נגד התקציב, בזמנו. גם אז אמרתי לחברי, שאנחנו מטרטרים גם את עצמנו, נרד מהעניין ונגמור אותו אחת ושתיים.

למען האמת, הקפדנו תמיד על שני כללים חשובים. אחד, לא ניסינו אף פעם לטרפד את זמן ההצבעה על התקציב. להיפך, הסרנו הסתייגויות רבות שלנו, וכשהגיעה שעת ההצבעה ביטלנו אותן, כדי להבטיח לממשלה שהיא לא תיפול והתקציב לא יאושר על בסיס פרוצדורלי של סחבת אלא על בסיס של קולות בכנסת. מה שיכולנו עשינו במסגרת הזמן הנתון. אני חושב שגם אתם צריכים לנהוג כך, יש לכם במה, יש לכם זמן. כמובן, אתם יכולים לבקר את הממשלה, את התקציב ואת כל מה שאתם רוצים, אבל במסגרת לוח זמנים ברור, ואז כללי המשחק ברורים. לכן, גם אני לא רציתי לשבור את הכללים ולעשות תקדים בעניין ולא היה אכפת לי להישאר עוד 40 דקות או שעה בשביל לשמוע אחרים ולעלות לדבר לאחר מכן. צריך לכבד את כללי המשחק ולא לשבור אותם, כי פעם אנחנו בשלטון, פעם אתם בשלטון, ואף אחד לא יודע מתי ומי יהיה ואיפה.

עוד הבדל מהותי אחד. לשעבר, כשהוגש התקציב, כמעט כל חברי הקואליציה, להוציא את חברי הכנסת רפי אלול, אלי דיין ושלמה בוחבוט, הצביעו אן-בלוק על הכול בלי שום סייג.

חיים רמון (העבודה):

זה היה תקציב טוב.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

תשאל את חבר הכנסת רפי אלול אם זה היה תקציב טוב. כינסנו את הלובי החברתי לקראת כל תקציב, נלחמנו כדי שהממשלה הקודמת תבטל את שיפוי המעסיקים או תקצץ אותן, דבר שהיה לא נכון ולא צודק.

חיים רמון (העבודה):

גם עכשיו לא הצלחתם בזה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתה צודק. זה לא עושה את זה יותר צודק.

חיים רמון (העבודה):

אני אומר שהצלחתם בדברים לא טובים שאנחנו לא העזנו לעשות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אנחנו התנגדנו אז לשיפוי המעסיקים וגם עכשיו אני מתנגד לזה אישית.

רפאל אלול (העבודה):

שמעת את שר האוצר, הוא התנגד בלהט.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

שמעתי, אני רוצה להגיב על הדברים. שמעתי אותו ולכן – – –

חיים רמון (העבודה):

אתה ממלא-מקום מטעם האופוזיציה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

למה לא? מותר לי להביע את דעתי כמו שלך מותר.

חיים רמון (העבודה):

אני רק רוצה להסביר שאתה אומר עכשיו את עמדות האופוזיציה ואני מברך על כך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אמרתי בפירוש שעשיתם שגיאה איומה בממשלה שלכם שלא פגעתם בתקציב המופרז, העקום בעיני, הלא-צודק, של מיליארדי שקלים לשנה שיפוי למעסיקים. אני מוכרח לומר, שלצער הרב, חרף ניסיונותי להצביע על אלטרנטיבה לקיצוץ מתוך הסעיף הזה של סובסידיה למעסיקים, שתגיע בשנה

הבאה ל-9.5 מיליארדי שקל, לא הצלחתי לשנות את זה. בניגוד לגישה של הקואליציה, בזמנה, בכל זאת הצלחנו להבהיר עכשיו לממשלה באופן חד-משמעי – קבוצה די נכבדה של חברים מהליכוד – שלא נצביע בעד התקציב אם לא תבוטלה גזירות מסוימות, בעיקר בתחום הבריאות ובתחום קצבאות הילדים. אני מוכרח להודות, שהממשלה הבינה שבעצם אין ברירה, הם לא יכולים להעביר את זה בכנסת, לא בוועדת הכספים ולא כאן, ולכן הממשלה חזרה בה מהצעדים הללו.

חיים רמון (העבודה):

— — — הציעה דברים כאלה, לכן הצבענו בעדה בלי בעיות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת רמון, אני יכול לחזור על הנאום שלי מהכנסת שעברה, או על חלקים מהנאום — — —

חיים רמון (העבודה):

שום דבר ממה שביקשנו בממשלה לא נכנס. ההישגים היחידים הם שמנעת דברים שאנחנו לא הבאנו על דעתנו.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא נכון. יש שני דברים מהותיים. ראשית, למרות הקיצוצים הקצתה הממשלה בשנת הלימודים הבאה 400 מיליון שקל במונחים שנתיים להפעלה של יום חינוך ארוך.

חיים רמון (העבודה):

אתה אמרת שזה לא רציני.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

בשיטה שתכננו להפעיל. לשמחתי, נכון לעכשיו, ראש הממשלה הודיע שהוא לא סגר — — —

דליה איציק (העבודה):

אתה מאמין להודעות שלו? בא לך לצחוק כשאתה אומר את זה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני מאמין להודעות שלו.

חיים רמון (העבודה):

אתה האחרון.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

עובדה היא שהממשלה עדיין לא החליטה על האופציה להפעלה.

דליה איציק (העבודה):

אתה צוחק כשאתה אומר שאתה מאמין לו. למה בא לך לצחוק?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

דליה, אני צוחק כי הנושא של יום חינוך ארוך, אחרי שעבר קריאה טרומית, היה אצלך בוועדה שנתיים. את לא הבאת אותו להצבעה.

חיים רמון (העבודה):

כשראש הממשלה שומע מה שאתה חושב שזו טעות, גם הוא צוחק.

דליה איציק (העבודה):

אתה יודע, ראש הממשלה צוחק כשהוא שומע שאתה מאמין לו. הוא אומר, איזה פראייר...

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

דליה, אני הצעתי לך בכנסת שעברה, לקראת סוף הכנסת, אמרתי לך, תראי, תעבירי את יום חינוך ארוך בקריאה ראשונה כדי שאני אוכל – – –

דליה איציק (העבודה):

העברנו את החוק בקריאה ראשונה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא, החוק עבר בקריאה טרומית.

דליה איציק (העבודה):

אני אעשה לך מבחן בהסתייגות – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

החוק עבר בקריאה טרומית בכנסת, נגד הממשלה ובתמיכת חבר הכנסת רפי אלול ואחרים. העברנו את החוק לוועדת החינוך. את קברת אותו בוועדה, ואמרתי לך – – –

דליה איציק (העבודה):

זו היתה הסתייגות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לקראת סוף הקדנציה אני אמרתי לך: דליה, תעבירי את החוק בקריאה ראשונה כדי שאני אוכל בכנסת הבאה להחיל עליו רציפות. מי אמר שאתם תהיו בשלטון? ואת היית כל כך בטוחה שתהיו בשלטון.

חיים רמון (העבודה):

היא לא עושה דברים לפני הבחירות למען הבחירות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

היא היתה בטוחה במאה אחוז, וגם אתה, חיים, היית בטוח שאתם תהיו בשלטון. לכן היא אמרה: מה, להחיל רציפות בכנסת הבאה?

דליה איציק (העבודה):

אני, במקרה, לא הייתי בטוחה כל כך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

תארי לך כמה היו חיי יותר קלים היום אילו אפשר היה להחיל על החוק דין רציפות ולהעביר את החוק בכנסת הזאת, כמו שעשינו בחוק שכר מינימום במשק, גם כן חוק שלי, שהעברנו אותו אז נגד הממשלה בקריאה ראשונה ויכולנו להחיל עליו דין רציפות.

רפאל אלול (העבודה):

תראה איך חבר הכנסת הירשזון כבר מתגעגע לאופוזיציה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הוא אוהב את הכיסאות האלה. הוא אוהב עלי בריקדות.

חיים רמון (העבודה):

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

נתתי לך דוגמה אחת.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת הירשזון ידוע כחבר כנסת חברותי.

חיים רמון (העבודה):

זו דוגמה לא מוצלחת.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

זו דוגמה מצוינת.

חיים רמון (העבודה):

יש לי נאומים שלך נגד העניין הזה, חבל על – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

נגד יום חינוך ארוך, ולך, אברום שלי.

חיים רמון (העבודה):

בעד, כשמה שהממשלה עושה זה לא רציני.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הממשלה עוד לא עשתה. מה שהיא התכוונה לעשות – את זה שינינו.

חיים רמון (העבודה):

אם היא לא עשתה – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חיים, את זה שינינו.

חיים רמון (העבודה):

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

זו דוגמה קלאסית ומשמעותית ביותר. תבין, ברגע שתיקנת חינוך, תיקנת את רוב המצוקות.

חיים רמון (העבודה):

אני מסכים. אתם קיצצתם בחינוך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

יש לנו ברירה? חיים, אם הממשלה הזאת קיבלה משק עם 12 מיליארד דולר גירעון, מה אתה רוצה שהיא תעשה?

סופה לנדבר (העבודה):

כמה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

סליחה, 5 מיליארדים.

חיים רמון (העבודה):

--- גירעון?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

היא היתה צריכה לקצץ. גם הממשלה שלכם, אם היא היתה היום, היתה מקצצת.

חיים רמון (העבודה):

היא השקיעה בחינוך, בתשתיות, בבריאות. אתם את הכול מקצצים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

בחינוך? אין ספק, אני לא מוריד מהממשלה. מה של המלך – למלך.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הסקטורים הציבוריים – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הממשלה השקיעה בתשתיות, אמת, ואני מברך אותה על כך. היא עשתה עבודה גדולה.

חיים רמון (העבודה):

ובחינוך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חכה. הממשלה בחינוך – – –

חיים רמון (העבודה):

ובקצבאות ילדים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הממשלה השקיעה בחינוך כסף, היא לא הוסיפה בחינוך כמעט דבר.

חיים רמון (העבודה):

ובכספים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הממשלה הוסיפה לחינוך כסף שהלך בעיקר לשכר בצורה גלובלית, ללא הבדל בין טוב לרע. באותו כסף יכולתם לעשות יום חינוך ארוך ולתת למורים שכר כפול.

חיים רמון (העבודה):

— — —

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אבל העליתם את השכר בסקטור הציבורי פי עשרה מאשר בסקטור העסקי, וגם זאת ביד נדיבה. היד של בייגה על ההדק נתנה לרופאים 140%, למורים 100%, לפרופסורים 170%. מי שרצה – רק תבוא ותבקש. התוצאה היום היא שאין לנו ברירה אלא לקצץ. אתם מתברכים בהישגים הללו? אני CHAPEAU. אומר, מה שעשיתם נכון עשיתם, מגיע לכם.

חיים רמון (העבודה):

מה ההישגים שלכם?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אנחנו נדבר בעוד חצי שנה. תן זמן.

חיים רמון (העבודה):

— — —

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה להזכיר לך, חיים, ואתה יודע כמוני את המספרים, ב-1992 קיבלתם משק במצב מעולה בכל פרמטר משקי.

חיים רמון (העבודה):

11% אבטלה.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, חבר הכנסת מאיר שטרית. יש הרבה קריאות ביניים – – –

חיים רמון (העבודה):

זה לא קריאות ביניים, זה דיון.

היו"ר נ' חזן:

זה דיון מעניין, רק יש בעיה טכנית שהקצרניות לא מצליחות לקלוט. אם ברצונכם שדבריכם ייקלטו, אז אנא הרימו את קולכם בקריאות הביניים.

חיים רמון (העבודה):

אם תיתנו לי מיקרופון – – – אני מיקי איתן? אני יהושע מצא?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

על כל פנים, על כל פרמטר משקי, ב-1992 ממשלת העבודה קיבלה משק במצב מעולה. נכון שהאבטלה היתה בשיעור של 11%, אבל צריך לזכור שחלק מהאבטלה הזאת גם היום וגם אז היה בלוי.

חיים רמון (העבודה):

תשתיות על הפנים, חינוך על הפנים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

תרשה לי לומר לך את זה. למה בלוף? כיוון שאני טוען, שמי שרוצה לעבוד בארץ יכול לעבוד. עובדה
היא שיש לנו 200,000-300,000 עובדים זרים ועדיין 100,000 מובטלים.

חיים רמון (העבודה):

אז לא היו.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לומר לך, שהסיבה לך, לדעתי, היא ששכר המינימום כל כך נמוך כשהפרמיות כלולות
בתוכו, ואתה היית מזכיר ההסתדרות – – –

חיים רמון (העבודה):

אנחנו הוצאנו את הפרמיות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

רגע, כשההסתדרות עכשיו ראתה, לא אתה, ההסתדרות של עכשיו, כשהיא ראתה שהנה אנחנו
הולכים או-טו-טו להעביר את החוק – – –

חיים רמון (העבודה):

לא, אני מבקש שתיתן לי קרדיט.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

עכשיו אושר.

חיים רמון (העבודה):

לא. בזמני נחתם הסכם עבודה קיבוצי ראשון כללי במשק, שבו הוצאנו את ה-10% הראשונים, ועד 1998 עוד 20%, וזה מתבצע בשלבים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

ההסכם נעשה עם המעסיקים לאחרונה.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. ב-1995.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חכה. אבל תסכים אתי, הממשלה שלכם התנגדה לשינוי שכר המינימום.

חיים רמון (העבודה):

מה זה התנגדה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

התנגדה.

חיים רמון (העבודה):

לא, היא הסכימה. אני אומר לך, הוצאנו את הפרמיות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

עזוב את הפרמיות. להעלות את שכר המינימום. יש חוק. הממשלה הצביעה נגדו.

חיים רמון (העבודה):

הממשלה שלכם.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא, הממשלה שלכם הצביעה נגדו. אני העברתי את החוק הזה נגד הממשלה.

חיים רמון (העבודה):

גם עכשיו אתה חלק מהממשלה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

טוב מאוד. אני אומר לך, הדיון עוד לא נגמר. אנחנו העברנו רציפות. עכשיו הדיון יתקיים בוועדת העבודה והרווחה. אני מאמין שנעביר את החוק הזה כחוק צודק. ולמה אני קושר את זה לאבטלה? אני טוען, שאם אדם הולך לעבודה והמשכורת שלו היא לא כזאת שהוא יכול לפרנס את משפחתו, הוא לא ילך לעבוד, הוא יעדיף לחיות באבטלה, כי הוא מקבל נטו יותר מאשר אם הוא עובד. לכן אני טוען, תעלה את שכר המינימום לרמה נורמלית, שאנשים יוכלו להתפרנס בכבוד מהעבודה שלהם. היה והאנשים לא ירצו לעבוד, לא יקבלו שום דבר.

חיים רמון (העבודה):

עד עכשיו שמעתי על מאמצים יפים שלך. מה בתקציב המדינה הוא שינויים שאנחנו לא עשינו?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני עוד לא גמרתי את החשבון. מה הקונץ? אתם מביאים לנו ירושה; הממשלה הזאת מקבלת גירעון ענק ואין לה ברירה אלא לחתוך. השאלה היא איפה חותכים. על זה היה ויכוח. אין ויכוח גם אתך על כך שצריך לחתוך בתקציב. בייגה אמר שהוא בעצמו הכין תוכנית קיצוצים, אבל השאלה היתה איפה לחתוך.

חיים רמון (העבודה):

חכמה, צודקת.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתה ראית שהממשלה, לשמחתי, נענתה לפנייה שלנו וגם לעובדה שאמרנו בפירוש שזה לא יעבור, וביטלה את הגזירות שבעינינו היו הקשות ביותר. אני יכול לציין את חבריך, שאמרו שאם יבטלו את הגזירות הללו אתם תצביעו בעד התקציב. אני לא דורש שתצביעו בעד התקציב, אין לי ציפיות כאלה בכלל.

אין ספק, שכאשר אתה מקצץ תקציב בהיקף כזה של 7 מיליארדי שקל בשנה בבסיס, קשה לך לעשות דברים נוספים. אין שום ספק בכך.

חיים רמון (העבודה):

קודם כול תדע שזה לא בבסיס, זה אוטומטית בכיס.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

באותו מצב שבו הממשלה שלכם אמרה שיש לה כסף לתת לכבישים ועשו כבישים, ויש לה כסף לתת משכורות לכל הסקטור הציבורי, ברמה פנטסטית, ונתנו – – –

חיים רמון (העבודה):

אתה יודע מה המשכורות בסקטור הציבורי? כאילו שכל עובדי הסקטור הציבורי מיליונרים. אני מציע לך – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חיים, אני לא אומר שהם מיליונרים.

סאלח טריף (העבודה):

פקידי משרד הפנים, תיגש אליהם.

חיים רמון (העבודה):

כשהייתי שר הפנים התביישתי במשכורות שקיבלו עובדי משרד הפנים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני הגשתי פה הצעה לסדר-היום ושאלתא. אז למה הסכמת?

חיים רמון (העבודה):

זה היה אחרי ההעלאות.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אבל אתה היית שר הפנים.

חיים רמון (העבודה):

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתם לא חילקתם את השכר בצורה הוגנת. מי שהיה לו כוח, קיבל. עובדי משרד הפנים מסכנים, לא היה להם כוח.

חיים רמון (העבודה):

אפילו אחרי התוספות לא היה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מה עם הבכירים? לבכירים הוסיפו 33%.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא רק לבכירים במשרד הפנים. סקטורים שונים במשק קיבלו תוספות של 100% ו-170%.
פרופסורים, רופאים.

חיים רמון (העבודה):

רופאים סטאז'רים, שהרוויחו 2,000-3,000 שקל. רופא מנהל מחלקה השתכר 10,000 שקל.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

איזה סטאז'רים, הרופאים קיבלו תוספת של 140%. הרופאים, האחיות, המורים, הגננות, לא היה מי
שלא קיבל.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

בייגה, תן לי. לא היה מי שלא קיבל.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — — הביוכימאים

חיים רמון (העבודה):

— — — תוספות — — —

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חכה, עוד לא גמרתי. קיבוצים — — —

חיים רמון (העבודה):

תשאל כמה מקבלים עובדי המדינה. עובדי המדינה מיליונרים...

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

קיבוצים. על זה לא נדבר?

דליה איציק (העבודה):

את קופת-חולים שכחת.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

דליה, קופת-חולים, תסבירי לי את – – –

חיים רמון (העבודה):

בכל דבר יש חלק לקיבוצים. אתה במצוקה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא, אני לא במצוקה. אני הבאתי דוגמאות למה חילקתם כסף ביד רחבה.

חיים רמון (העבודה):

לא, לעובדים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

איזה עובדים? אתם חילקתם – – –

חיים רמון (העבודה):

עובדים שמשכורתם היתה עלובה. שכר מינימום, זה מה שהיה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתם חילקתם למי שמגיע ולמי שלא מגיע, ולהיפך, למי שלא הגיע נתתם יותר.

חיים רמון (העבודה):

תגיד למי לא מגיע.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הבאתי לך דוגמאות.

דליה איציק (העבודה):

עכשיו אתה בשלטון.

סאלח טריף (העבודה):

48% מהנישומים לא מגיעים לסף מס.

חיים רמון (העבודה):

תן לי דוגמה מהיום.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

מתי זה קרה?

חיים רמון (העבודה):

מה זה מתי?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

מתי זה קרה? אם הממשלה שלכם היתה כל כך מוצלחת, חיים, תסביר לי איך ממדי העוני – – –

חיים רמון (העבודה):

– – –

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אני מבקשת, קשה לשמוע אתכם.

חיים רמון (העבודה):

תשאל את סדרן הכנסת כמה הוא מקבל. הסדרנית, תרשמי לו בפתק מה המשכורת שלך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני יודע מה המשכורת שלה.

חיים רמון (העבודה):

גברתי המזכירה, תרשמי לו בפתק מה המשכורת שלך.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אולי לחבר הכנסת שטרית יש תשובה גם על כך? אז נשמע.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

כאשר שילמתם תוספת של 170% לאקדמאים – – –

חיים רמון (העבודה):

מאיפה אתה לוקח את המספרים האלה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתם שילמתם תוספות של 170% לאקדמאים. שילמתם לרופאים תוספות של למעלה מ-100%, כשמערכת הבריאות על הפנים.

חיים רמון (העבודה):

מה פתאום?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

ועוד לא הגעתי לקיבוצים. על הקיבוצים אני בכלל לא מדבר. על זה יש לי שאלה דווקא אל חברת הכנסת דליה איציק, שאיננה קיבוצניקית. תגידי לי את, ריבוננו של עולם, איזו הצדקה יש לכך שהמשלה – – –

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, תקרא לחיים אורון, תגיד לו שמדברים על הקיבוצים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

שיבוא. כבר התווכחנו בוועדת הכספים מאה פעמים. תסבירי לי את איזו הצדקה יש לכך שהמשלה ביטלה לקיבוצים בלי בושה חובות של מיליארדים. ומעבר לזה, לקיבוצים שאין להם חובות, עשו את ההסדר הבא; אולי את לא מכירה אותו, אז אני אסביר לך. הממשלה אמרה להם: לכם אנחנו נפשיר קרקעות, ואתם תקבלו מהקרקעות שנפשיר. התחילו ב-20%, ובסוף זה הגיע ל-27% מערך הקרקע, בכסף מזומן, על-פי ערך הקרקע החדשה, המתוכננת, לא הקרקע החקלאית.

נסים זילי (העבודה):

מגיע להם 100%. זו קרקע שלהם.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

באמת? מתי הם קנו אותה?

דליה איציק (העבודה):

אז מה אתה רוצה? הם ויתרו על 73%.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, למען הסדר הטוב, אני מציעה שתדברו אחד אחד. כך ישמעו אתכם טוב יותר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בכפר-שלם יש אנשים שיושבים שם מ-1949. מאז ועד היום לא נתנו להם אגורה אחת בעד פינוי האדמה. ולעומת זאת, בקיבוצים – – –

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, מאחר שהדיון הזה מעורר סערה, ארשה לכם אחד אחד.

חיים רמון (העבודה):

היום כפר-שלם, מי שבא לשם לרכוש דירה, זה כמו כפר-שמריהו.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת רמון, מחירי הדיור עלו פי-חמישה בתקופת הממשלה שלכם.

חיים רמון (העבודה):

כל האנשים נהיו עשירים. תראה בדימונה ובערד. הייתי בדימונה, בערד, יש שם שיכונני העולים, דירות של 60 מטר. האם אתה יודע בכמה מוכרים אותן? מדובר בעולים שבאו בלי כלום. מוכרים אותן ב-100,000-150,000 דולר. אנחנו עשינו את האנשים עשירים. אתם עושים אותם עניים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

זו באמת תפיסת עולם מעניינת של מזכ"ל ההסתדרות לשעבר. תחשוב רגע מה קורה לזוג צעיר שאין לו דירה. הוא צריך לקנות את הדירה לפי המחיר החדש.

חיים רמון (העבודה):

תן להם משכנתה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

באמת? המשכנתה לא השתנתה כמעט במאומה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ב' חזן:

חברי הכנסת, מאחר שיש התעניינות בדברים, אני נותנת רשות לשאלה לחבר הכנסת צוקר ולחבר הכנסת זוילי. אם זה ייעשה בצורה מסודרת, הדיון יהיה יותר מעמיק.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לפני כן אני רוצה לענות לחיים רמון. אתה אולי לא רוצה לתת לעובדות להפריע לתיאוריה שלך, אבל תשיב על העובדות. אלה נתונים שלא אני המצאתי אותם, אלא נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בקדנציה שלכם מחירי הדירות עלו פי-חמישה. המשכנתה נשארה בערכים ריאליים

כמעט ללא שינוי, אפילו נשחקה. זאת אומרת, הפער בין מחיר הדירה ובין המשכנתה הפך להיות תהום בלתי עבירה. אתה אומר שהפכנו אותם לאנשים עשירים.

חיים רמון (העבודה):

נניח שאתה צודק. מה התקציב הזה פתר? תגיד דבר אחד שפתרתם בתקציב הזה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הגירעון בתקציב המדינה נפתר על-ידי התקציב הזה. זה יוצר מצב שיש שליטה באינפלציה. תהיה שליטה באינפלציה.

חיים רמון (העבודה):

איזו שליטה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

בוודאי. ברגע שאתה מוריד את הגירעון הממשלתי ומצמצם את הוצאות הממשלה, ויש לך מדיניות מונטרית מצמצמת ומדיניות תקציבית מצמצמת, אתה מוריד את האינפלציה בצורה דרסטית, בין שתרצה ובין שלא. ואולי בעקבות זה תבוא באמת צמיחה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה להמשיך ולהעמיק בסוגיה שחבר הכנסת רמון החל בה. תנסה להסביר לי את הפרדוקס, איך זה יכול להיות שרוב האזרחים מעוניינים בהעלאת מחירי הדירות? איך זה יכול להיות?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אלה שיש להם דירות.

דוד צוקר (מרצ):

לא רק אלה שמוכרים. רוב האנשים שבוכים, שמייבבים, "מקטרים", זה מעשה צבוע. כי רובנו מעוניינים בהעלאת מחירי הדירות. איך זה קורה? למה זה קורה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני אסביר לך. אני חושב שלרוב האזרחים במדינת ישראל יש דירות שלהם. לכל אחד מהם יש משכנתה. מאחר שזה הרוב הגדול של הציבור, הציבור הזה מעוניין שמחירי הדירות יעלו. זה אינטרס אישי פרטי, והוא ברור לגמרי. מי שאוכל אותה קשה זה הזוג הצעיר. אם הבן שלך יתחתן מחר, חבר הכנסת צוקר, ואתה תרצה לקנות לו דירה, נראה אותך קונה לו דירה.

לכן אני ניסיתי בממשלה הקודמת, ודרך אגב אני מנסה גם עכשיו, ליזום תוכנית שתוריד את מחירי הדירות ב-50%.

חיים רמון (העבודה):

מה עם התוכנית הזאת?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני אסביר לך, בניחותא. היו לה שלושה מרכיבים: השלב הראשון הוא ביטול מע"מ על דירת יחיד ראשונה לזוג צעיר. זה 18% פחות ממחיר הבית, שלדעתי זה סתם גזלה מהזוג הצעיר. הדבר השני, פרט לביטול מע"מ הצעתי שמינהל מקרקעי ישראל לא ייתן קרקע לקבלנים בכלל, אלא יעמיד להם את הקרקע כבני-רשות לבנות את הבתים. הקבלן ימכור את הבית למי שהוא רוצה. אם הקונה הוא זוג צעיר – – –

נסים זוילי (העבודה):

אתם מבטלים עכשיו את התוכנית "בנה דירתך".

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

רגע. אם הקונה הוא זוג צעיר, המינהל ירשום את הקרקע על שמו, יחכיר לו את הקרקע ב-1% לשנה. אם מחיר קרקע לדירה באזור המרכז הוא 30,000-40,000 דולר, זה יעלה לו 400 דולר

בשנה. והיה ואחרי עשר שנים הזוג הזה יתבסס וירצה לקנות את הבית שלו, יורידו לו את ה-10% שהוא שילם, והוא ישלם 90%. הנה הורדתי עוד 35% מערך הקרקע. כמעט 50%.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מערך הדירה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

מערך הדירה. הדבר השלישי הוא ביטול מס הרכישה. הגשתי הצעת חוק שלשמחתי הצלחתי להעביר אותה בכנסת הקודמת, נגד הממשלה. היה ביטול מס הרכישה על דירות לזוגות צעירים. בהצעת החוק המקורית שלי נאמר: דירה עד 120,000 דולר תהיה פטורה ממס רכישה בכלל.

דוד צוקר (מרצ):

כמה זה היה מוריד עוד?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

3,500 דולר. בלית ברירה התפשרתי עם הממשלה והסכמתי שדירה עד 100,000 דולר תשלם רק 0.5%. דרך אגב, את כל החוקים האלה הגשתי מחדש בכנסת הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

האם אתה מוכן לומר בהגינות, ביושר, בתום לב, שהתקציב הזה מתקרב במשהו למה שהצעת?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

התקציב הזה לא נותן תשובה על השאלות האלו שהבאתי עכשיו. לא רק זה. אני מוכרח להגיד, שלצערי גם פרויקט "בנה דירתך", שאמור לתת תשובה לחלק מהאוכלוסייה של הזוגות הצעירים, בעצם בוטל בתקציב הזה.

דוד צוקר (מרצ):

FAIR ENOUGH.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אבל אני רוצה להמשיך ולומר, שלצערי הרב הממשלה הקודמת עשתה דבר יותר חמור בעניין הזה, דבר שאני מקווה שנפסיק אותו עכשיו, ננסה להפסיק אותו עכשיו. היה נהוג, שדיירי "עמית" ו"עמידר" שגרים בדירות בשכירות סוציאלית למעלה מעשר, 20, 30 שנה, מכרו להם את הדירות בהנחה של 50% ממחיר הבית. כי אם אדם גר 30 שנה, ואתה אומר שהם בעלי הקרקע – הם גרו שם 30 שנה, שילמו שכירות 30 שנה, כשהם רצו לקנות את הבית, עשו להם הנחה של 50%. משרד השיכון, בשנה האחרונה לכהונתו של פואד – וחבל שהוא לא פה – הקפיא את ההסדר הזה. היום לא מוכרים דירות בהנחה לדיירים שגרים שם 20-30 שנה. זה דבר לא צודק.

דוד צוקר (מרצ):

כמה זמן נשאר לך עוד לדבר?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אין לי מגבלה.

דוד צוקר (מרצ):

אם כך, תגיד לי: אתה בעד מדינה פלשתינית?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

האם אני בעד מדינה פלשתינית? זה שייך לתקציב?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זה שייך – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אכלנו היום ארוחת צהריים – וחשוב שתזכור את זה – חברי סיעת הליכוד עם פלשתינים שבאים מהתחום הכלכלי.

דוד צוקר (מרצ):

פלשתינים טובים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

כולם פלשתינים, אין רעים וטובים. יש רעים וטובים בכל מקום.

ישבנו עם קבוצת פלשתינים שהם אנשי עסקים ועם סגן שר האוצר הפלשתיני, שהוא אחראי לחלק הכלכלי, גם למס ערך מוסף. היתה שיחה מאוד מעניינת, ביוזמתו של ידידי חבר הכנסת מיקי איתן. תחשוב רגע שהליכוד, חצי שנה מאז הבחירות, באופן פורמלי נפגש עם קבוצה של פלשתינים, פגישה פורמלית לארוחת צהריים, ומשוחחים ויוצרים קשרים ומדברים.

אני אומר לך, ואמרתי את זה אתמול פומבית, לכן אני בא לחזור על זה ולומר לך: באופן חופשי, אם אני צריך להחליט אם אני בעד או נגד מדינה פלשתינית, אני אומר לך – נגד. זה לא קונץ להגיד – נגד. אני טוען שצריך להסתכל על הבעיה בראייה מפוכחת. הבעיה שלי היא לא הכינוי, איזה שם ייתנו לישות. ברור לי שבדרך שצועדים בה, אם הסכם השלום יתקדם, נצטרך להגיע להסדר קבע – זה ברור לי – ובהסדר קבע כזה הדרישה הזאת תעלה מצד הפלשתינים. לכן, לדעתי, הדבר הנכון לעשות מבחינתה של ישראל – להחליט מה אנחנו רוצים בהסדר. אני חושב שישראל צריכה ליזום הסדר כזה שייתן הגדרה אוטונומית מכובדת לישות הפלשתינית, תוך שמירה על האינטרסים שהיו חיוניים לנו.

דוד צוקר (מרצ):

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

השם לא משנה לי. שתיקרא "מדינה", מה שאתה רוצה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבין שאתה מדבר בשמך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

בשמי.

היו"ר ב' חזן:

לא, לא, חבר הכנסת שטרית מדבר כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים ורק כממלא-מקומו. על כן אני מתארת לי שדבריו מקובלים גם על יושב-ראש ועדת הכספים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת ריבלין, אם תשמע מה הם התנאים שלדעתי צריך לעשות, תבין, וגם לך, לדעתי, לא תהיה בעיה עם השם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כשדדי צוקר מדבר על השם, הוא חושב על דבר מאוד מהותי.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

כן, הוא חושב אולי על משהו אחר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת ריבלין, הרי מתקיימות שיחות, כפי שאתה יודע, בין חברים מסיעת הליכוד לחברים מסיעת העבודה, בכללם ידידי חבר הכנסת רמון, שבהן דנים מה תהיה צורתו של הסדר הקבע, אם אפשר להגיע עליו להסכמה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מושכים אתכם באף.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני לא בטוח.

דוד צוקר (מרצ):

— — — חסרי בינה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ריבלין: חבל לי שאתה לא שותף לדיונים האלה. אני חושב שהיית דווקא תורם רבות לדיונים האלה, ואני בטוח שאם היית יושב בדיון כזה — —

קריאה:

תזמין אותו.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני מזמין אותו. אני חושב, שאם היית יושב בדיון כזה, היית אולי רואה את הדברים מזווית אחרת ובגישה אחרת. אפרופו, אני חושב שבתחום הכלכלי, למשל — —

דוד צוקר (מרצ):

אפרופו זו פרסומת.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

— — הסכמים עם הפלשתינים בתחום הכלכלי, הרי לא עולה על הדעת ליצור הפרדה — —

חיים רמון (העבודה):

דבר על העניין המדיני. בעניין התקציב אין לך מה לומר.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני מבין שהתייאשת.

חיים רמון (העבודה):

העניין המדיני חשוב.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתה התייאשת. קשה לדבר על התקציב.

חיים רמון (העבודה):

את התקציב עזוב. הביקורת שלך יותר חריפה מהביקורת שלנו. קשה להתחרות בך.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא נכון. אני מבקר אתכם בצורה חריפה מאוד. אילולא השגיאות שעשיתם בתקציבים שעברו, לא היינו נאלצים לקצץ עכשיו. צריך לזכור את זה, חיים. אתה שוכח.

חיים רמון (העבודה):

לא עשיתם כלום.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא עשינו כלום? חכה, תן צ'אנס. שישה חודשים. אנחנו לא העלינו שבע הצעות לסדר-היום על הנושא – שישה חודשים לממשלת רבין. חיכינו שנה שלמה.

חיים רמון (העבודה):

כי אתם עשיתם כל כך הרבה נזקים בזמן כל כך קצר. זה לא שאנחנו רוצים, זה אתם עושים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

זה עניין של התייחסות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו צריכים להכין לכם כסף בשביל הפעם הבאה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין.

חיים רמון (העבודה):

אל תדאג, גם אתה תהיה חלק מההסכמות האלה, על אפך ועל חמתך.

היו"ר נ' חזן:

אתה גם לפעמים ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, גברתי, אני לא ממלא-מקום של אף אחד.

היו"ר נ' חזן:

אני חשבתי שיש כאן חילוקי דעות בין ממלאי-המקום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לעומת זאת, אין אף אחד שממלא את מקומי.

היו"ר נ' חזן:

זה נכון.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת זוילי, אתה רוצה לשאול? בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הוא רצה לשאול משהו.

דוד צוקר (מרצ):

אני יוצא מאוד מסופק מהתשובה שלך, וזה מאפשר לי לצאת — — —

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני מודה לך. אני מקווה שתתמוך בתקציב בגלל זאת.

היו"ר נ' חזן:

אתה מעוניין להמשיך?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

כן. הנה לחבר הכנסת זוילי יש שאלה. אני אשמח לענות.

היו"ר נ' חזן:

אני מתארת לעצמי שבשלב כלשהו ביום רביעי הבא תבוא עוד ביקורת על העניין שיש פיליבסטר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת זוילי ביקש לשאול את חבר הכנסת שטרית, הממלא את מקומו של יושב-ראש ועדת הכספים, שאלה, אני מתארת לעצמי, בנושא התקציב המורחב. בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

אני אומר את זה לך, מאיר, ולכמה חברים נוספים: כל הזמן אתם משמיצים את הסדר הקיבוצים — —
—

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אמת.

נסים זוילי (העבודה):

— — — ואתה בא ואומר: קיבוץ. פעם אחת אני מציע לך, כבן-אדם, כחבר הכנסת: אל תדבר על הקיבוץ, תדבר על קיבוצניק, תדבר על חבר הקיבוץ, שעובד 60 שנה, שיוצא לפנסיה בלי קרן פנסיה, גר ב-40 מטרים רבועים, ובגיל 70 ממשיך לעבוד במפעל, ואף אחד לא דואג לו. מכל ההסדר של המיליארדים, שאתם מצוירים, אף שקל אחד לא מגיע אליו. לכן תפסיקו להתייחס לקיבוץ — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בהחלט צריך להתייחס אליהם בכבוד, כמו אל אנשי ההתנחלויות שיושבים שם כבר 30 שנה.

נסים זוילי (העבודה):

זה עוול שאתם עושים לחברי הקיבוצים. אתה יכול לדבר על קיבוץ כמה שאתה רוצה, אבל העוול שאנחנו עושים לחברי הקיבוצים הוא שערורייה ממדרגה ראשונה, כי אף אחד מהם לא יוצא עם שקל אחד בכיס. אנחנו, מקסימום, מבטיחים את זכות הקיום של חברי הקיבוצים אחרי גיל 70, אחרי גיל 65, כדי שלא יסתובבו ברחובות.

דליה איציק (העבודה):

— — —

נסים זוילי (העבודה):

מה שאנחנו משקיעים זה מעט ממה שאנחנו חייבים לאותם חברים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני מבקש לענות לך, אבל אני גם מבקש שתשמע את דברי בניחותא, כמו שאני שמעתי את דבריך. ראשית, אין לי שום דבר נגד קיבוצים או נגד קיבוצניקים. אני מעריך מאוד את מה שהקיבוצים עשו למדינת ישראל, את המפעל ההתיישבותי שלהם, את המפעל החלוצי, בתקופה של הקמת המדינה ואחריה. אני מאוד מעריך את דרך החיים שלהם במשך הרבה שנים. לצערי, היא השתנתה בשנים האחרונות והפכה להיות, במידה רבה, בהרבה קיבוצים, עירונית לכל דבר ועסקית לכל דבר. אבל, ראשית, דליה, גם אנחנו גרנו בבתיים כאלה, אולי לא רק בבתיים כאלה, אלא בצריפים כאלה — — —

דליה איציק (העבודה):

גרנו, אבל הם גרים.

נסים זילי (העבודה):

הם עדיין גרים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

גרנו באוהלים כאלה, בצריפים כאלה.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

דליה איציק (העבודה):

אתה גר ב-40 מטרים רבועים?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חכי. אם אני הייתי עם אשתי לבד, בלי ילדים, בלי כלום, בדירת 40 מטרים רבועים, בתוך דשאים, לא היה לי כל כך רע.

נסים זילי (העבודה):

ב-1996?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אלה דירות על הקרקע, חד-קומתיות. לא צריך לראות בזה סיגוף, זה לא סיגוף.

דבר שני: איך הקיבוצים נקלעו למשבר הזה? בגלל המדינה? לא. הם הלכו ושיחקו במניות במיליארדים, בלי להבין בזה שום דבר – – –

נסים זוילי (העבודה):

באמת אתה טועה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אני טועה?

נסים זוילי (העבודה):

זה בשוליים לגמרי. המשבר בקיבוצים נובע – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

של כמה?

נסים זוילי (העבודה):

כשאתה לוקח קיבוצים בנגב ואתה לוקח קיבוצים בקו העימות, אתה רואה את המשבר שלהם.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

זה לא אותו דבר. אני וחברי בליכוד תמכנו בהעברה תקציבית למחיקת חובות הקיבוצים הצעירים. אני הצבעתי בעד. תבדוק בוועדת הכספים. הצבענו בעד. אבל תסביר לי אתה, אני התחלתי לשאול אותך שאלה. על הסדר חובות הקיבוצים אין לי שום ויכוח, צריך היה להגיע להסדר, לפתור להם את הבעיה. אגב, כשנעשה ההסדר הראשון הייתי בסוכנות. אני אמרתי שההסדר לא יפתור את העניין – –

נסים זוילי (העבודה):

– – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

גם אתה, כראש מחלקת ההתיישבות.

אמרתי שהסדר לא יפתור את הבעיה, כיוון שהסדר החובות שמוטל עליהם לחודש, הם לא יעמדו בו. לצערי, זה קרה. זה בדיוק קרה, והם חזרו להסדר שני שעשו עכשיו. שוב, הסדר החובות לגיטימי, בסדר, וצריך לפתור להם את המשבר.

אבל תענה לי, בבקשה, על השאלה הקודמת שלי. איזו הצדקה יש לכך שקיבוצים שאין להם חובות, הממשלה תפשיר להם קרקע והם יקבלו 27% מהערך החדש, כדי שהם ייתנו מזה רק 5% ערבות הדדית לקיבוצים בחובות? למה פטרו אותם ממס שבח, מס הכנסה, מס רכוש על הכסף הזה? איך יוצא שבקיבוץ גליליים היום כל משפחה תקבל מיליון דולר נטו ביד.

נסים זוילי (העבודה):

אתה לא מדייק בעובדות. זו אדמה של הקיבוצים שהם עיבדו אותה 50 שנה, וזו היתה אדמת קוצים.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

זה לא שלהם.

נסים זוילי (העבודה):

תיקח את קיבוץ רמת-רחל, למשל. למה אתה חושב שמי שמעבד את האדמה 50 שנה לא צריך להיות בעל האדמה?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

למה לא עשו את זה למושבים?

נסים זוילי (העבודה):

עשו אותו דבר. 27% על כל קרקע חקלאית.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא, חבר הכנסת זוילי, למושבים לא מחקו את החובות. למה לא תיתן את הדירה של "עמידר" גם כן מתנה? מי שגר בשכירות סוציאלית בדירת "עמידר", מישהו נותן לו את הבית? הוא גר שם 30 שנה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ולא מדובר כאן על בית לגבי הקיבוצים, אלא על שטחים שחלק מהם נמצאים קילומטרים מהקיבוץ ומהבית.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת זוילי, הם בני-רשות בקרקע. אתה הרי יודע את ההסדר המשולש: סוכנות, ממשלה, מתיישב. זה לא שלהם.

נסים זוילי (העבודה):

אתה מציע לקחת מהם את הקרקע?

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא, שימשיכו לשבת, שימשיכו לעבד אותה.

נסים זוילי (העבודה):

אני שואל אם אתה מציע להחרים להם את הקרקע. האם לקחו ממישהו במדינה הזאת קרקע בלי לשלם לו פיצוי הולם? לא קיים דבר כזה. 27% זה מעט מאוד.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

שילמו לבעלי הקרקעות פיצוי הולם. אם זו קרקע חקלאית, שילמו לפי ערך הקרקע החקלאית ולא לפי ערך קרקע מהוונת.

נסים זוילי (העבודה):

לא, אתה טועה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

ראה ההפקעות בכביש חוצה-ישראל.

נסים זוילי (העבודה):

לא, הקרקעות בכביש חוצה-ישראל – זה כמו הפקעות הקרקע ביבנה. כשאתה לוקח קרקע לצורכי ציבור, זו גישה לגמרי אחרת. אבל כאשר מדובר בקרקע מכניסה, אתה מקבל את כל הפיצוי.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

לא נכון. היתה החלטת מינהל בזמנה, מס' 555, שלפיה פעלו לגבי בעלי קרקעות חקלאיות פרטיות. מי שהפך את ייעוד הקרקע מקרקע פרטית לקרקע לבניין, המינהל העביר החלטה בזמנו, שבעל הקרקע צריך לתת 91% מערך הקרקע והיה מקבל 10% מתנה מערך הקרקע והיה פטור ממכרז לגבי הקרקע.

נסים זוילי (העבודה):

זה היה לפני 30 שנה.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

הם אף פעם לא שילמו למינהל על הקרקע הזאת.

נסים זוילי (העבודה):

ההחלטה האחרונה חלה גם על קרקע חקלאית.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

אתה אומר שהקרקע שלהם. למה הם לא משלמים מס רכוש על הקרקע?

נסים זילי (העבודה):

הם משלמים – – –

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

מה פתאום? הם לא משלמים אף פרוטה. הם לא משלמים אף פרוטה מס רכוש על קרקע חקלאית. הקרקע איננה שלהם.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אני חושבת שחילופי הדברים לא הצליחו ליישב את המחלוקת.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

תסביר לי אתה. אני אומר כך: לפטור אותם מהחובות – כן. אבל לתת להם מתנות במיליארדים סתם ולפטור אותם ממסים, זה לא מוצדק; אם אדם מקבל ביד 27% מערך הקרקע השווה מיליונים, והרי אתה יודע כמוני איך פטרו אותם מהמסים. אחרי שחוק ההסדרים נגמר בוועדת הכספים באו אל שר האוצר הפריימריסטים של התק"ם ואמרו לו: אם אתה לא תפטור אותנו ממסים, נעשה אתך חשבון בפריימריס. הוא נכנע להם. זה צודק?

כאשר אני הצעתי לממשלה מאיפה לקצץ, אמרתי לשר האוצר לבטל את הפטור הזה מהמסים. איזו הצדקה יש לזה? מקבלים 27% בסדר, דיינו. למה לפטור אותם ממסים? כשאתה מוכר קרקע, מישהו פוטר אותך ממסים? אם אתה קונה בית בעיר ומוכר אותו ויש לך רווח, אתה משלם מס. מה ההצדקה לפטור ממסים?

אין דבר מושלם. גם אני לא מאושר מהתקציב על כל חלקיו ויש לי ביקורת על פרקים רבים ממנו. אני לא יכולתי להשיג את כל היעדים האפשריים בתקציב, אבל היה חשוב לי דבר אחד, שהאוכלוסיות החלשות, שבשמן אנחנו מדברים, גם אתה וגם אני, שאין להן גישה קלה אל שר האוצר ואל ראש הממשלה, שאין להן פה, שאין הן יכולות להילחם על האינטרסים שלהן, אנחנו נילחם עבורן.

אנחנו לא פחדנו. אנחנו כחברי קואליציה הודענו לממשלה: אם לא תורידו את הגזירות על הבריאות, לא תורידו את הגזירות על קצבאות הילדים, אנחנו נצביע נגד התקציב. עמדנו בזה עד הרגע האחרון. אני אומר לך עכשיו, אתה מכיר אותי, אני הייתי מצביע בדיוק כמו שאני אומר, לא הייתי משנה דבר. אבל, לשמחתי, הממשלה באמת התעשתה ושינתה את הדבר. אני חושב שזה הישג של הקואליציה. חבל לי מאוד שלא פגעו בסובסידיה למעסיקים. בסוגיה זו, אם יתאפשר לי, אסיים את חלקי בדיבור בסבב הזה. אני רוצה להסביר זאת.

היו"ר נ' חזן:

יהיה חשוב גם למטרות הגיוון וההתקדמות בדיון רציני.

מאיר שטרית (בשם ועדת הכספים):

בדיוק. אני רוצה להסביר את הסוגיה הזאת, כי לצערי מפספסים בעניין הזה הרבה מאוד אנשים.

המדינה מסבסדת כל מעסיק במשק, ואני רוצה להזכיר איך זה התחיל, כי הציבור אולי לא כל כך יודע זאת. בשנת 1986 יצחק מודעי היה שר האוצר. היתה אבטלה גבוהה במשק, של 12%, היתה אינפלציה של 400%. שר האוצר העלה אז הצעה ואמר: בואו נוריד את עלות העבודה, יכול להיות שבדרך זו נוכל ליצור מקומות עבודה חדשים. מה הוא עשה? הוא אמר: בואו נסבסד את תשלומי הביטוח הלאומי של המעסיקים. זו היתה תחילתו של החוק ב-1986. אני הייתי גם אז חבר ועדת הכספים.

הכוונה היתה לתת את זה לסקטור העסקי בלבד, אבל בדרך לוועדת הכספים הוסיפו משרדי עורכי-דין ומשרדי רואי-חשבון. נוסף על כך הכניסו אחר כך פנימה את כל המעסיקים. הדבר צמח לממדים אסטרונומיים, 9.5 מיליארדי שקל. שמישהו יסביר לי איזו הצדקה יש לתת סובסידיה למעסיקים, למשרדי עורכי-דין ורואי-חשבון? הם יפטרו את העובדים שלהם? הם יפטרו את עורכי-הדין? איזו הצדקה יש לתת לבנקים סובסידיה של עשרות מיליוני דולרים בשנה?

את הצעקה הזאת צעקנו גם בממשלה הקודמת, ולא רק אני. אני זוכר את חברת הכנסת נעמי חזן אומרת זאת מעל הבמה, אני זוכר את חברת הכנסת ענת מאור אומרת זאת מעל הבמה, אני זוכר את ג'ומס אומר זאת מעל הבמה. כולנו אמרנו שאין כל הצדקה לסובסידיה המוגזמת הזאת.

אולי דבר טוב אחד קרה, שהממשלה קיצצה בדבר אחר ולא פגעה בסובסידיה למעסיקים. אגב, אני מעריך, שמאחר שיהיה צורך בתוספת לתקציב הביטחון, אולי זה לפחות יכול להיות מקור אלטרנטיבי, כדי שממנו אפשר יהיה מחר לקצץ קיצוץ נוסף ולתת תוספת לתקציב הביטחון, שהיא היום מאוד חיונית.

אני לא מקבל את הנימוקים, שאם יפגעו במעסיקים בקטע הזה, כאילו יפטרו אנשים. זה לחלוטין לא מקובל עלי. חבל שאת זה לא הצלחנו לשנות. אילו היה הדבר תלוי בי, אני הצעתי לממשלה לקצץ מהסובסידיה הזאת 4 מיליארדי שקל, ואמרתי לשר האוצר את דעתי, שביתר הכסף, ב-5 מיליארדי שקל, אם הוא ישתמש בסובסידיה בצורה סלקטיבית וייתן רק לסקטור היצרני את הסובסידיה – אני בעד. אבל לתת לכולם, אין לזה שום הצדקה. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אני מזמינה את חברת הכנסת דליה איציק, שבאיפוק רב מחכה לתורה, דומני כבר למעלה משעתיים. חברת הכנסת דליה איציק, נותרו לך חמש הסתייגויות, ואת יכולה לנמק עכשיו שתיים מהן. בבקשה, גברתי.

דליה איציק (העבודה):

אמר לנו ראש הממשלה. אולי READ MY LIPS גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, READ MY LIPSTICK הוא התכוון להגיד.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה חידוש מרענן. אף פעם לא שמעתי ביטוי כזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שיין?

דליה איציק (העבודה):

הוא אמר זאת באנגלית, הוא לא אמר בעברית, כי הוא לא רצה שיבינו אותו כאן. הוא התכוון לאזרחים בחוץ-לארץ. חבר הכנסת רובי ריבלין, אתה צודק, הוא התכוון לאזרחים בחוץ-לארץ, אחרת הוא היה אומר בעברית: תקראו את שפתותי.

. למה? כי הרי יש בו READ MY LIPSTICK אבל יש גבול לשקר. לפי דעתי, הוא באמת רצה להגיד הרבה צביעות, וליפסטיק כידוע לכם עוזר לנו להיות לפעמים צבועות, וזה מה שעוזר לראש הממשלה. מדי פעם הוא שם אודם, הוא שם מסכה, והוא ממשיך לשקר ולאחז עיניים פעם אחר פעם.

אדוני השר שרנסקי, אני שמחה שאתה פה עכשיו. אני אמרתי לך לפני כמה זמן שאתם אפיזודה חולפת – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

. זו פעם ראשונה שאני שומע את זה. אני READ MY LIPS לא הייתי מאמין שראש הממשלה אמר מוכרח לבדוק את העניין. אני לא מאמין.

דליה איציק (העבודה):

תבדוק ותחזור מייד, חבר הכנסת ריבלין.

אברהם שוחט (העבודה):

אולי צריך לשאול את השר שרנסקי איך אומרים זאת ברוסית.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, דיוני תקציב מעודדים מחקר יסודי.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, פעם אמרתי לך, שלפי דעתי אתם אפיזודה חולפת. אתם הבטחתם הרים וגבעות לעולים, ואני אומרת לך, השר שרנסקי, מפני שכל מה שמעניין אותך זה לשמור על ראש הממשלה ולא על העולים, אתם תהיו אפיזודה חולפת.

גברתי היושבת-ראש, יש רעש נורא.

היו"ר נ' חזן:

חברת הכנסת דליה איציק, אני מגינה עליך. חבר הכנסת סילבן שלום, את השיחות – בחוץ בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, ראש הממשלה הוא איש של סתירות והתלבטויות. הוא כל הזמן סותר את עצמו ומתלבט, אבל מה? הוא מתלבט בנחישות ובאחריות. אני מציע לך שתעקוב אחרי הנאומים שלו. לפני כמה זמן ספרתי כמה פעמים הוא אומר בנאום אחד את המלה "נחישות" – ארבע פעמים בנאום אחד.

היו"ר נ' חזן:

אבקש מהסדרנים לסגור את הדלת. חברת הכנסת דליה איציק, תראי איזה שקט.

דליה איציק (העבודה):

תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

ובכן, ראש הממשלה הוא איש שמתלבט בנחישות, שמתקפל בנחישות, ובעיקר באחריות.

ברשותך, אני רוצה לתת לך כמה דוגמאות. אתה יודע, הוא נשא נאום נסער מאוד במרכז הליכוד, בעיקר כלפי דוד לוי, ואמר: לא קם האיש שישכיב את התנועה הזאת על הברכיים. אתה יודע מי השכיב את תנועת הליכוד על הברכיים? ביבי נתניהו. ואתה יודע איך הוא עשה את זה? על-ידי זה שדוד לוי השכיב אותו ואת כל התנועה על הברכיים, והוא התקפל בנחישות.

אתה יודע איפה עוד הוא התקפל בנחישות? בהרכבת הקואליציה. איך אמר חבר הכנסת סילבן שלום? הוא אמר משפט כל כך יפה. הוא אמר: אנחנו בשלטון, אבל בעצם אנחנו באופוזיציה. ראש הממשלה בשלטון, והליכוד באופוזיציה, כי הוא מכר את כל הנכסים, משום שכך הוא מתקפל כל הזמן.

ולמה אני אומרת לך את זה? כי לאיש הזה, ראש הממשלה בנימין נתניהו, בעצם אין אלוהים, אין אלוהים בלבד. וממה אני מודאגת וממה אני מבקשת להדאיג אותך? ואני רוצה שתדע שזה על מצפונך, ואני פונה אליך באופן אישי, ואני לא עוסקת עכשיו בניגוח פוליטי. אני מתכוונת לדברים, ואני פונה אליך מעמקי לבי: אתה יודע, יאסר ערפאת עושה לו בית-ספר למנהיגות. מעולם לא היתל משהו בראש ממשלה בישראל כמו שמהתלים בו עכשיו. אתה יודע למה, השר שרנסקי? כי הוא מתקפל בנחישות, כי אין דבר שבו לא התקפל ראש הממשלה בפני יאסר ערפאת.

הוא איש של סתירות, אמרנו? הוא מבטיח למתנחלים שהוא ישמור עליהם מכל משמר, אבל אתה יודע כמוני, שהוא הפקיר אותם בהסכם הזה. אפילו ברחוב שוהאדה, שבו אנחנו לא ויתרנו, הוא ויתר, ואתה יודע את זה כמוני.

הוא הבטיח הבטחות לנשים במדינת ישראל – הרי הוא אוהב נשים, ראש הממשלה, הוא דואג לזכותן – עשה פה מסיבת עיתונאים ודיבר על זכותן של הנשים, ואני אפילו שיבחתי אותו. הוא בא לכאן ביום האשה ודיבר מאוד יפה – –

היו"ר נ' חזן:

ביום המאבק נגד אלימות כלפי נשים.

דליה איציק (העבודה):

– מה שלא הפריע לו להוריד חצי נקודת זיכוי.

אתה יודע, הוא, למשל, מדבר כל כך יפה על העניין של הדפוקים במדינת ישראל, על האנשים החלשים, מה שלא הפריע לו להציג תקציב, שקודם כול דופק אותם.

איש של סתירות, אמרנו? הוא קיים מסיבת עיתונאים בעניין יום לימודים ארוך במדינת ישראל, מה שלא מפריע לו לקצץ 450 מיליון שקל בתקציב החינוך.

ואתה תשב ותגבה אותו ואתה תשב שם עם שישה מנדטים ותסתכל לרוסים המסכנים בעיניים. הבטחתם להם הרים וגבעות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שבעה מנדטים.

דליה איציק (העבודה):

שבעה. ואתה תגיד להם: אני דואג לכם, ואנחנו יודעים שאתה דואג רק לו.

הוא מבטיח יועצים טובים. ממשלת מצוינות, הוא אמר, בלי להתבלבל. זאת הממשלה הכי גרועה שהיתה אי פעם למדינת ישראל.

יש לו קול טוב לראש הממשלה, אלוהים חנן אותו בקול מצוין, קול עמוק כזה ומבטיח, והוא אמר: יועצים טובים, ובכל פעם אתה רואה איך הוא שובר שיא מחודש במינוי יועצים, שאחד יותר גרוע מהאחר, יועצים שהופכים להיות רועצים.

תשמע, אתה קורא פעם אחר פעם את הדברים שהוא אומר ואתה חושב לעצמך: האם באמת נגזר עלינו לקבל ראש ממשלה מן הסוג שקיבלנו, בתקופה כל כך אקוטית למדינת ישראל? אתה יודע, בשלושת החודשים הראשונים שתקנו. אמרנו: אולי מחלת ילדות, אולי באמת ראש הממשלה הגיע לתפקיד מאוד קשה, הוא בכלל לא חשב שינצח, שהרי אנחנו, ברוב טמטומנו, הענקנו לו את הניצחון, והגיע ראש הממשלה לתפקיד.

אתה פעם שמת לב כמה הוא זחוח דעת, השר שרנסקי? האם בלילה אתה באמת ישן ולא אומר לעצמך, שאולי על הכתפיים שלך הונחה משימה מאוד כבדה? – אתה, האיש שעבר כל כך הרבה בחייו, אתה שעברת כל כך הרבה בימי חיך, הנה נתמזל מזלך והפכת להיות שר וראש סיעה מאוד רציני במדינת ישראל. אתה ישן טוב בלילה, אדוני השר? אתה יכול להסתכל לי בעיניים ולהגיד לי שאתה ישן טוב?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה ההתקפות האישיות האלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

דליה איציק (העבודה):

אולי שמת לב, אדוני השר, שהוא הולך – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר נ' חזן:

חברת הכנסת דליה איציק דואגת לבריאות הממשלה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אתה שמת לב איך הוא הולך כל הזמן בין הטיפות, אבל כל הזמן נרטב, קבוע? שמת לב לזה? פעם הוא מרמה את אלה ופעם הוא מרמה את אלה, למעשה כל הזמן. הרי אין לו אג'נדה. אז מה קורה? מסכן, במקום להרטיב חצי מן הציבור, הוא מרטיב את הציבור כל הזמן, מרטיב גם את עצמו ונרטב קבוע.

בכלל, אתה יודע מה מדאיג אותי, אדוני השר? – שאי-אפשר לתפוס את ראש הממשלה במלת אמת אחת. מזה אני מוטרדת ומזה אני מודאגת, ואני אומרת לך, שראש הממשלה נתן ליאסר ערפאת התחייבויות, ואני יודעת על מה אני מדברת, גם עכשיו, בשעתיים וחצי האחרונות. ואני אומרת לך, אדוני השר, שכאשר אתה יושב אתו בארבע עיניים, ואולי איווט ליברמן נמצא שם, אולי אתם מדברים ברוסית, הוא לא אומר לך את האמת, הוא לא מספר לך את כל האמת, מפני שהוא לא מספר את האמת גם לקרובים לו, ואולי גם לא לעצמו. מזה אני מודאגת.

לכן אני רוצה לבקש ממך לחשוב על דבר אחד. מחצית שנה עברה. חשבת על החלטה רצינית אחת שראש הממשלה קיבל, חוץ מאשר להעביר את ישיבות הממשלה מיום ראשון ליום שישי? תראה לי דבר אחד שאתה יכול להצביע עליו ולהגיד: יפה מאוד, הוא עשה מעשה נבון, אני גאה בו. תראה לי דבר אחד. ואתה, השר שרנסקי, תסתכל עלי עכשיו, תחייך, אולי אתה אפילו מרוצה, ואולי בעוד שלוש שנים אני אסתכל עליך – הלוואי שאני אטעה, כי אז יהיה טוב למדינת היהודים – ואני אגיד לך: השר שרנסקי, על הכתפיים שלך, שלך, הונחה משימה מאוד כבדה, ולא עמדת בה. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק, ומזמינה את חבר הכנסת רפאל אלול.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא, עכשיו השר שרנסקי.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, אדוני, אני לא קיבלתי שום פנייה דרך המזכירות.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

השר שרנסקי מדבר – – –

היו"ר נ' חזן:

נהוג לבקש רשות מהמזכירות. חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

יושב-ראש ועדת הכספים חזר.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

היא לא תמציא כללים חדשים – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סילבן שלום, אני מבקשת ממך לשבת. חבר הכנסת סילבן שלום, כששר רוצה רשות דיבור, נהוג שהוא פונה למזכירות.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

הוא פנה, והיא ממציאה – – –

היו"ר נ' חזן:

לא, הוא לא פנה. סליחה, אני לא קיבלתי שום הודעה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

היא ממציאה המצאות. מאיפה ההמצאות שלה?

היו"ר נ' חזן:

ישב פה שר האוצר, ביקש רשות הדיבור וקיבל אותה, כמקובל. חבר הכנסת אלול, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תפסיקי לעבוד כבר. מה את בכלל עושה כאן? את לא צריכה לשבת כאן.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סילבן שלום, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת סילבן שלום, אם מותר לי להגיד לך כחבר, יש גבול לכל תעלול.

הי"ר ב' חזן:

חבר הכנסת רפי אלול, אני קראתי אותו לסדר.

רפאל אלול (העבודה):

את נתת לי את רשות הדיבור, זה הזמן שלי ואני אומר מה שאני רוצה, עם כל הכבוד לך.

הי"ר ב' חזן:

בסדר, אבל אני קראתי אותו לסדר.

רפאל אלול (העבודה):

קודם צעקת עלי ואמרת: שב, וישבתי, אבל, ברשותך, עם כל הכבוד לך, תני לי לומר מה שאני רוצה בעשר הדקות שעומדות לרשותי. תורידי אותי אחרי עשר דקות.

הי"ר ב' חזן:

בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

סילבן, אני אומר בצורה הכי הגונה שבעולם: בשלוש השעות האחרונות אתם עושים פה פארסה מהדיון הזה. זכותך לנצל את התקנון, זה בסדר גמור, זה על הכיפאק. אחר כך אתה בא בטענות שהדיון לא יסתיים בזמן, אבל אני אומר לך: אפשר למתוח את החבל, אבל עד גבול מסוים. אני שואל אותך, מה תעשה עכשיו, כשבא עכשיו חבר הכנסת אברהם רביץ, יושב-ראש ועדת הכספים, והוא לא ישתף אתך פעולה במשחק הזה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אין סיכוי.

רפאל אלול (העבודה):

יש לכם מספיק התנגדויות. בדקתי, עברתי על ההסתייגויות שלכם. תאמין לי שהן לא פחות משלנו מבחינה כמותית, ואני אומר: יש לנו פה כל היומיים האלה לסיים את הדיון. זה היה טוב בשעתיים האחרונות, על הכיפאק, אבל אי-אפשר לפגוע באנשים, ואני אומר לך את האמת, סילבן, ואני פונה אליך כאן, מעל הבמה הזו: אי-אפשר לפגוע באנשים בצורה שבה אתם פוגעים. ואני אומר לך יותר מזה, סילבן: גם בעובדי הכנסת, שאין להם שום הגנה. תאמין לי, שאם היית פונה אליה בארבע עיניים, במשרד שלה, זה היה נראה יותר מכובד. עד כאן. תודה. אני מתנצל.

היו"ר נ' חזן:

אתה רוצה להמשיך?

רפאל אלול (העבודה):

כן, עכשיו אני מתכוון להמשיך.

היו"ר נ' חזן:

אתה הרי ברשות הדיבור.

רפאל אלול (העבודה):

כן, בסדר. אני מתנצל על זה שהתפרצתי, כי העניין הזה הפריע לי.

היו"ר נ' חזן:

לא, זה בסדר גמור.

אבל אם תרשה לי, כי זה על זמנך, כמנהלת הישיבה אני חייבת לדעת את סדר הדוברים. לא נאמר לי ולא נמסר לי – ישבו פה שתי סגניות למזכיר הכנסת – שבאה פנייה מהשר שרנסקי לנצל את רשות הדיבור, ולכן כמי שמנהלת את הישיבה בצורה מסודרת אני הולכת לפי הסדר, אלא אם נאמר לי אחרת.

אני רוצה שיהיה ברור, שבדברים הללו אין הבדל בין היושבי-ראש המנהלים ישיבות. חשוב מאוד שנשמור בעניינים הללו על הסדר במליאה. זה דבר ראשון. הנוהל הזה ידוע, כנראה היה פה שיבוש. לא באה פנייה, ועל כן לא ניתנה רשות דיבור, כי יושבת-ראש הישיבה לא ידעה מכך.

דבר שני: אנא, לא להשתמש בזכות הדיבור של חברי הכנסת נגד עובדי הבית, אם יש סיבה לטרוניה. אני מבקשת שנשמור גם על כבודם. אין להם הגנה אלא הגנתי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אמרתי לה שיש הסכמה של שר האוצר. המלה שלי גם שווה משהו. היא לא חיה בבית של רמאים וגנבים. אמרתי לה ששר האוצר הסמיך.

רפאל אלול (העבודה):

כרגע ביקשתי לעשות את זה בדיון בחדר שלה. אתה מסכים אתי? עם כל הכבוד לך. למה לפגוע בך?

היו"ר נ' חזן:

אני אשמח אחר כך לברר.

חבר הכנסת אלול, אנא המשך. זה למטרות ברור שלי כיושבת-ראש. אני גם מודה לך על דברייך הקודמים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ניגשתי ואמרתי לה, שהשר הסמיך.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה לא יכול להפריע כל הזמן.

חבר הכנסת אלול ממתין עכשיו שעתיים לרשות הדיבור. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי פה כל השנים. מ-16:00 עד 20:00 באו כל השרים ולא נתנו לדבר.

רפאל אלול (העבודה):

בפעם שעברה הוא דיבר חמש שעות רצופות. שכחת? בשנה שעברה מיקי איתן ודן תיכון דיברו שעות רצופות. אני הייתי אתך.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

בשנה הראשונה כל אחד היה יכול להציג הסתייגות. אחרי שמיקי איתן דיבר שעות רצופות, הוחלט שכל אחד יכול לנמק שתי הסתייגויות. מ-1993 זה מתנהל בצורה שהיושב-ראש קובע שתי הסתייגויות – – – בזה זה נגמר.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה, ברשותכם, להתחיל בשני נושאים: התבשרנו הבוקר על לקיחת חצי נקודת זיכוי מהאשה העובדת. אני שואל שאלה פשוטה: בכל זאת, זו מדינה שחרתה על דגלה שוויון. רובי ריבלין, אני פונה אליך. אתה בעניין הזה צריך להוביל אתי מהלך, כי אני יודע עד כמה אתה מרגיש בעניין הזה כמוני לפחות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לגבי נשים נשואות.

רפאל אלול (העבודה):

אני מסכים עם חצי הכוס המלאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין שום הצדקה לתת לנשים לא נשואות.

רפאל אלול (העבודה):

אני מקבל את זה. אבל אני לא מבין את ההיגיון: להתעורר בוקר אחד ולעשות הפליה כזו. פשוט לקחת ולבטל הישג של שנים. במדינות נאורות כמו שלנו, מתקדמות, אנחנו נאבקים לשוויון זכויות. עם כל הכבוד, ללכת כלאחר-יד ולהוריד הישג כזה? אני פונה לסילבן שלום, הובלנו לא מעט מאבקים בזמן האחרון, ואני אומר לך, אמרתי את כל המלים הטובות גם אתמול וגם הבוקר. אבל בקטע הזה, זה לא בשמים; זה מיותר, זה לא צודק, זה פשוט להגיד לנשים במדינת ישראל: אתן לא שוות. זה לשדר: אתן לא שוות. חד וחלק.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר האוצר הסביר כאן: קודם כול, אנו מסכימים שצריך להבחין בין נשים נשואות ללא נשואות. נשים לא נשואות, אין צורך להפלות אותן לטובה. לגבי נשים נשואות, החוק נחקק בגלל חוק ביטוח בריאות. יש בהחלט מקום לדון בעניין זה.

רפאל אלול (העבודה):

צריך לטפל בזה כבר עכשיו, כשהדיו עוד לא יבשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היתה פה העדפה של נשים נשואות, לא העדפה כללית. היתה העדפה מוצדקת.

רפאל אלול (העבודה):

אני מציע ליושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת רביץ, אולי תוך כדי הדיונים האלה ועדת הכספים תתכנס ותדון בסוגיה הזאת.

מכאן, ברשותכם, אני רוצה לעבור – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר האוצר הפנה את תשומת לב הכנסת לכך, שמדובר רק בארבעת העשירונים העליונים, משום שששת העשירונים התחתונים אינם מגיעים לרמת המס שבה לזיכוי הזה יש בכלל איזו רבותא.

רפאל אלול (העבודה):

אגב, זה לא מדויק. אלו חמשת העשירונים התחתונים. אתה צודק. הם לא מקבלים מדרגת מס מסוימת ומעלה.

אני מציע שהנושא יבוא לדיון עכשיו, בהקדם, בוועדת הכספים. לדעתי, אפשר לפתור את הבעיה הזאת. יש פה שידור כלפי הנשים, שאנחנו לא מעריכים אותן. חד וחלק.

הדבר השני: מאחר שנמצא כאן שר התעשייה והמסחר, אדוני השר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה אומרים על זה חברי הכנסת בייגה שוחט וביילין?

רפאל אלול (העבודה):

נמצא פה חיים רמון, הוא תואם בייגה שוחט אצלנו.

חיים רמון (העבודה):

מה אמרת?

רפאל אלול (העבודה):

הוא שאל מה אומר בייגה שוחט על הורדת חצי נקודת זיכוי לנשים עובדות נשואות.

חיים רמון (העבודה):

הוא מתנגד.

רפאל אלול (העבודה):

הנה, תואם בייגה אמר את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בתור חבר הכנסת בייגה הוא בעד, ובתור שר הוא נגד.

חיים רמון (העבודה):

לא. הוא עשה את זה. הוא הנהיג את זה. למה אתם נגד נשים? מה עשו לכם הנשים שאתם נגדן?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תלוי אילו נשים.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, תם הסבב השוביניסטי הזה. חבר הכנסת אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני שר התעשייה והמסחר, אתה כמוני מקבל בוודאי בשבוע האחרון לא מעט פניות מצד אותם יישובים, ערי פיתוח, שעם שינוי החוק, שמאפשר ליש"ע לקבל מעמד של אזור פיתוח א', חוששים שאנשים יתרחקו מהם ולא יתקרבו אליהם. אנשים יעדיפו להשקיע בברקן ולא ללכת לא לבית-שאן, לא לשדרות, לא לאופקים וגם לא לנתיבות. מי כמוך יודע זאת. אני יודע שקשה מאוד להחליט לתקן את החוק. אבל יש לי הצעה בשבילך, הצעת ביניים, בלי שינוי חוק – – –

חיים, תרשה לי. אני פה מציע הצעה, אולי תצטרף אלי גם כן.

חיים רמון (העבודה):

אני תומך בה "בליינד".

רפאל אלול (העבודה):

בוא תשמע את ההצעה. אולי השר יסכים. הוא עולה תיכף אחרי לדבר, ויש לו אפשרות להגיב ישר על ההצעה הזאת.

חיים רמון (העבודה):

נתן שרנסקי הוא בן-אדם טוב, הוא יסכים.

רפאל אלול (העבודה):

אני טוען דבר פשוט: אפשר להשקיע בברקן וביש"ע. זכותכם. המדיניות שלכם. אני נגד. אבל תלך למסלול הזה בתנאי שבכל המקומות האחרים בארץ, בעיקר בערי הפיתוח, רמת האבטלה ירדה ל-6%. זה אומר, לא תאשר מענקי פיתוח במקומות כמו ברקן כל עוד באופקים או בנתיבות האבטלה לא ירדה ל-6%. ברגע שבכולם תהיה אבטלה של 6%, כמו בחתך בכל הארץ, תשקיע ביש"ע, אם אתה רוצה, וזו המדיניות שלך. אני נגד. זה מאפשר, נותן צ'אנס לאותו יזם. הוא לא יעמוד בפיתוי כשהוא יודע שיש לו אפשרות להביא את האנשים מתל-אביב לעבוד בברקן. הוא לא יעמוד בפיתוי הזה. אתה יודע טוב מאוד שהיו אצלך ראשי התעשייה המתוחכמת בשבוע האחרון, והם ביקשו מכם, יש להם בעיה עם כוח-אדם. ברור לך שלמפעלים האלה לא יבואו אנשים: לא לאופקים, לא לנתיבות, לא לשלומי. הם יעדיפו ללכת למקום הקרוב להם.

אני מציע, מאחר שממילא בוועדת הכספים החוק עבר שינוי והוא לא כמו שהגשתם, תלך לצעד נוסף. זה צעד מינהלי, לא צריך צעד חקיקתי. זה נושא חברתי, זה מעיד על רגישות חברתית. אדוני השר, אני מוכן להעביר לך את הנייר, להראות איך אפשר לעשות את זה. ככה אתה נותן את התקווה לאותה אשה עובדת באופקים, בשלומי, וזה לא משנה אצלך בחוק שום דבר – רק גישה אוהדת לאותן אוכלוסיות חלשות. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת סילבן שלום לדקה מהמיקרופון.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תודה, גברתי היושבת-ראש. אני אמרתי דברים בלהט הוויכוח כאן בגלל חוסר ידיעה לגבי פתק שהועבר. אמרתי כלפי הגברת כרם דברים, שכמובן לא הייתי צריך לומר אותם.

היו"ר נ' חזן:

סגנית מזכיר הכנסת.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אני מתנצל על כך בפני הגברת כרם. אני עצמי מגן תמיד על עובדי הכנסת ומנסה לעשות הכול כדי לשמור על כבודם. רק השבוע בוועדת הכספים עשיתי זאת פעם אחת או פעמיים. לכן, אני חושב שהדברים לא היו צריכים להיאמר, ואני חוזר בי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יישר כוח.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת סילבן שלום על ההבהרה הזאת. אני חושבת שזה מסדיר ומיישב את חילופי הדברים הקודמים.

אני מזמינה את שר התעשייה והמסחר נתן שרנסקי, שהוסמך על-ידי שר האוצר לדבר בדיון הזה וגם נרשם לרשות הדיבור סוף סוף, לשאת את דברו.

קריאה:

היו"ר נ' חזן:

למי שמתעניין במשפט קונסטיטוציוני, דיוני התקציב הם מעניינים במיוחד.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק הנכבדה, אני מאוד מקווה שהיא תיכנס, כי לא חשבתי כלל לדבר, אבל אחרי נאום כל כך מרגש שלה – – –

היו"ר נ' חזן:

על מה היה הוויכוח?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

למדתי במשך החודשים המעטים שאני בכנסת שכמעט אף אחד לא מעוניין בתשובות. מעוניינים בשאלות ובצעות. אני מאוד מקווה שחברת הכנסת דליה איציק כן מעוניינת בתשובות שלי. לפחות אתם תספרו לה.

לא עמדתי לדבר על ראש הממשלה ועל הסיעה שלי, עמדתי לדבר על התקציב, אבל נוכח ההאשמות או החשדות וההתקפות, אני חייב לענות.

אמרו, מתי ביבי נתניהו, ראש הממשלה שלך – מדוע שלי, אני חושב שהוא ראש הממשלה של כולנו – אמר דבר שהוא באמת התכוון אליו ודבר שמתאים למציאות. חברת הכנסת דליה איציק פנתה דווקא אלי, כחבר של ביבי נתניהו.

כאשר השתחררתי לפני עשר שנים וחצי, הייתי בטוח שיבוא מברית-המועצות גל עלייה גדול, שהרי מסוף שנות ה-60 אנחנו האמנו בו ונלחמנו בשבילו. באותו יום שהשתחררתי הצטרפתי להמשך המאבק. נסעתי לחוץ-לארץ לדבר על 400,000 יהודים שעוד יבואו מברית-המועצות, ושזה לא יקרה בעוד 20 שנה ולא בעוד 10 שנים; במדיניות נכונה זה יכול לקרות בשנים הקרובות. כמעט שכנעתי את הקונגרס באמריקה, הם היו מוכנים להצביע בעד הצהרה, שעד שכל 400,000 היהודים ישתחררו הם לא – – –

רפאל אלול (העבודה):

חברת הכנסת דליה איציק נכנסה.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

חברת הכנסת דליה איציק, פניתי אישית אלייך, ואני שמח שאת שומעת את הדברים. אני מדבר על ביבי נתניהו לפי בקשתך, כי בהחלט לא התכוונתי לדבר עליו בכלל, התכוונתי לדבר רק על התקציב.

חיים רמון (העבודה):

זה יותר מעניין.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני מבין שזה יותר מעניין.

פתאום אמרו בקונגרס: לא, אנחנו לא יכולים להשתמש במספרים נוראיים כאלה, כי לפי מסמכים שאנחנו מקבלים והוראות שאנחנו מקבלים מהממסד הישראלי, אין ברוסיה 400,000 יהודים שרוצים לעלות, אין 100,000, אין 50,000. הנה הממסד הישראלי, האנשים האחראים למדיניות בישראל אומרים שמותר לדבר על 2,000 סירובניקים, ואולי על 10,000-15,000 יהודים או משפחות של יהודים שיכולים לבוא.

בכל הממסד הישראלי, שייצג את ישראל בעולם ובתוך הארץ, מצאתי רק איש אחד שאמר: תמשיכו לדבר על 400,000 יהודים; אני מאמין שהקומוניזם כן ייפול וכן יצאו מאות אלפי יהודים מברית-המועצות. זה היה ב-1986. אנחנו היינו אז קבוצה של דיסידנטים, אבל כבר לא ברוסיה, קבוצה של דיסידנטים בישראל, כי רק קבוצה קטנה בישראל האמינה לנו שזה לא חלום, ולא שבגלל ניסיון של עשר שנים בבית-סוהר אנחנו כל כך כועסים על ברית-המועצות עד שאנחנו אומרים כל מיני שטויות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, אתה יודע שאחד המנהיגים שלהם עד כדי כך לא האמין שהוא אמר – – –

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני רוצה להגיד, שכולם אהבו עלייה, כולם רצו. אבל – – –

רפאל אלול (העבודה):

בעניין זה אל תעשה הפרדה.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

לא, לא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

חבר הכנסת ריבלין, אל תפריע לי בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

השר אומר שזה היה לפני עשר שנים וחצי. אם אני לא טועה, ראש הממשלה היה אז שמיר. השר אומר שרק ביבי נתניהו האמין לו. ביבי נתניהו מאמין לכל מי שמדבר אתו. לכל מי שמדבר אתו הוא אומר: נכון. כשערפאת מדבר אתו, הוא אומר לו: נכון. אדוני השר, אתה פשוט טועה — — —

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אתה רוצה גם לשמוע או רק לדבר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ביבי נתניהו היה מאוד עקבי בעניין הזה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין.

חיים רמון (העבודה):

— — —

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

חברי הכנסת, אני מדבר עם דליה איציק. אל תפריעו לי. אני לא הפרעתי כאשר דליה איציק דיברה אתי ורק אתי, אל תפריעו לי כאשר אני מדבר עם דליה איציק. היא שאלה שאלה, אני עונה לה. אל תפריעו בבקשה.

היו"ר נ' חזן:

השר שרנסקי, אני חושבת שאדוני מכיר בעובדה שברגע זה לא מדובר בשיחה פרטית בין לבין חברת הכנסת דליה איציק.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

לא הפרעת לדליה איציק לפנות אישית אלי ולהסביר דברים. אני נהניתי לשמוע. היה מאוד מעניין. אני מבקש מאוד, תנו לי לענות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אולי אפשר לבקש שכולם יצאו...

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אף אחד לא מפריע לי.

עם ישראל פיתח במשך אלפי שנים תרבות של ויכוח, חברותא. יושבים שניים ואומרים: מצד אחד, מצד שני – שומעים ומנתחים. באתי לכנסת, סוף סוף אחרי אלפי שנים יש לנו מקום שאנחנו יכולים לדון בו, והנה כאן תרבות של צעקות וקריאות ביניים. אני מאוד מבקש, תנו לי לענות. השאלה היתה חשובה מאוד ומעניינת. תנו לי לענות.

מצאתי אז איש שאמר בדיוק מה שאנחנו אמרנו, שהוא כן מאמין שאפשר להתגבר על ברית-המועצות, שאפשר לפתוח את שערי ברית-המועצות ואפשר שיעלו מאות אלפים. אז דיברנו על 400,000 יהודים שיצאו מברית-המועצות.

אני רוצה להגיד, שבאותם ימים לא מנהיגי המערך ולא מנהיגי הליכוד אמרו דברים כאלה. כולם היו מוכנים לעזור, כולם השתתפו בצורה זו או אחרת במאבק, אבל לא האמינו. הוא האמין, וזה באמת קרה.

דליה איציק (העבודה):

מי זה "הוא"?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

הוא – גיבור הנאום שלך, ביבי נתניהו.

דליה איציק (העבודה):

הוא תמיד מאמין לכל דבר.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד השר, כל הממשלות וראשי הממשלות, שמעון פרס, יצחק רבין, עוזי ברעם, כולם האמינו ועזרו
-- --

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני לא אומר שלא. אני מצטער מאוד. אני הייתי בתוך המאבק, אני יודע שהמשבר לא התחיל ב-1986 ולא ב-1976. ב-1972, כשדיברנו בפומבי על מאות אלפים, קיבלנו הוראות מהממסד הישראלי: תפסיקו לדבר על דברים לא ריאליים, צריך לדבר נקודתית על אסירי ציון, על סירובניקים, על עזרה למשפחה זו או אחרת; תפסיקו לדבר על מאות אלפים, כי אין מאות אלפים.

יונה יהב (העבודה):

זה היה רק צבי נצר, עד שסילקנו אותו.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

גם אתו היתה בעיה. אני לא מאשים אף אחד, כי זה היה טבעי שלא האמינו. שאלו אותי אם היה דבר שביבי נתניהו האמין בו והוא אומנם קרה, אני אומר: היה דבר כזה.

דבר אחר, שאתם דווקא תאהבו – הוא אמר לי ב-1986, ביבי נתניהו: אתה יודע שיום אחד אני אהיה ראש ממשלה. כאשר אומרים – מי לא יכול לתאר לעצמו, הוא לא יכול לתאר לעצמו.

דליה איציק (העבודה):

הוא בנה עליך.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

כנראה הוא בנה עלי.

רפאל אלול (העבודה):

השקיע בך.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

כן. נכון. הוא ניסה קשה ועבד קשה, בדיוק כמו מנהיגים ממפלגות אחרות, כדי שאני אצטרף, ולא הצטרפתי לשום מפלגה, ועכשיו, שאת אומרת שזו אפיזודה חולפת – בסדר –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הבעיה – – –

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

גם שמענו כמה חודשים לפני הבחירות שאף פעם לא היתה מפלגה כזו – – – אני בטוח בדבר אחד: לא כל כך חשוב עד כמה זו תהיה אפיזודה חולפת, מפלגה זו או אחרת. אני חושב שמה שכן חשוב זה, האם קיבוץ גלויות במדינת ישראל לא יהיה אפיזודה חולפת. בעניין זה – אנחנו כולנו עובדים.

רפאל אלול (העבודה):

על זה – מסכימים.

דליה איציק (העבודה):

זה נכון.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

מצוין. באמת לא חשוב אילו מפלגות יהיו בארץ בעוד 20 שנה. לא רק זה. אני מדבר עליו רק כיוון שחברת הכנסת דליה איציק ביקשה. אני אף פעם לא חשבתי שאני אעלה פה, אבל לא צריך – – –

דליה איציק (העבודה):

– – – את מה שהוא אמר זה עונש נורא. אל תעניש אותי כל כך.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני לא אמרתי שזה עונש לשמוע מה את חושבת שהוא חושב. אמרתי שזה תענוג. את אומרת, שכאשר אני אומר מה הוא אמר על זה, זה עונש. אני באמת לא מבין.

חיים רמון (העבודה):

זה באמת חידוש מרענן.

היו"ר נ' חזן:

השר שרנסקי וחברת הכנסת איציק, חלק מהדיון הזה יכול להתבצע שלא – – –

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אבל, לא ראיתי שאת אמרת גם לה על זה – לא? כאשר היא דיברה, את לא אמרת לה את זה.

היו"ר נ' חזן:

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

בסדר. טוב.

היו"ר נ' חזן:

אבל, אנחנו גולשים – – –

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני ממשיך. אז, הוא אומר עוד דבר אחד, וכאן אני באמת עובר לתקציב ולמשרד שלי. הוא אמר לי: אני רואה את התפקיד שלי לשרת את הכלכלה הישראלית, שצריך לפתוח אותה – לפתוח ללקוחות שוק, להפוך אותה מחנות קטנה לסופרמרקט. לפני שישה חודשים נכנסתי לתפקידים, ואחד הדברים הראשונים – וכבר אנחנו עוזבים את ביבי נתניהו – הוא שבאים למקום שכולם אוהבים: משרד האוצר. באו אנשי משרד האוצר ואמרו: אתה יודע? אנחנו רוצים לקצץ בצורה מאוד משמעותית מענקים בחוק עידוד השקעות הון. הייתי שר טרי, ועוד לא הכרתי את כל הכלים שיש לי במשרד, אבל הבנתי מייד שמדובר על משהו גדול. אמרתי שאני צריך ללמוד את העניין, ואחר כך, כעבור כמה ימים, אמרתי: אידיאולוגית, אני בעד לקצץ בהתערבות ישירה של ממשלה, אבל צריך וחשוב שיהיה תחליף. צריך שיהיו דרכים גמישות יותר של התערבות ממשלה. אמרתי אז, שאני מוכן לתמוך, למרות כל הלחץ של תעשיינים ואחרים, בתנאי אחד: כל קיצוץ ילך לרזרבה, ואנחנו עכשיו עם מומחים – אני, דן מרידור ומומחים – נשב ונדון איך להשתמש ברזרבה. כך נולד כל הרעיון של ועדת-גבאי ושינוי חוק עידוד השקעות הון.

מאז היו הרבה לחצים, ואמרו: איך זה יכול להיות, פעם ראשונה ששר תעשייה ומסחר לא מייצג אינטרסים של תעשיינים? והתעשיינים כמובן נגד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חברת הכנסת דליה איציק, את המרכזת עכשיו? אני בטלפון.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

למדתי מהר מאוד, שאם ברוסיה באמת למדנו בבית-הספר שקפיטליסטים זה דבר אחד ופועלים זה דבר שני, והם תמיד אחד נגד השני – פתאום למדתי שיכול להיות מצב שגם קפיטליסטים והסתדרות הם ביחד וכולם ביחד נגד שינויים בחוק עידוד השקעות הון. כולם בעד שהממשלה תמשיך לתת כמה שאפשר יותר ישר למפעלים. אמרו גם: אין שום סיכוי שזה יעבור, ויסדרו אותך וכסף לא תראה. עכשיו, חצי שנה אחרי זה, התקציב עובר – אותו תקציב עם קיצוץ של 7 או 6.5 מיליארדי שקל, כשאמרו שאפילו ל-3 זה לא יגיע. 7 מיליארדי שקל עוברים, וזה בקשר למה שהוא אמר ומה באמת התבצע.

דליה איציק (העבודה):

זה תקציב אחר לגמרי. הוא הציע תקציב אחר, ונגמר עם תקציב אחר.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

לא. הוא אמר מהתחלה שצריך קיצוץ מאוד רציני, וזה דבר ראשון שתמכנו בו אחרי כל הוויכוחים לפני חצי שנה. אחר כך התברר שהקיצוץ צריך להיות אפילו יותר גדול. אז עכשיו הקיצוץ עבר. אני רוצה לדבר על חוק עידוד השקעות הון ועל השינוי שנעשה שם, כי גם עכשיו – ואני כבר לא זוכר מי דיבר לפני ואמר: עיירות פיתוח.

רפאל אלול (העבודה):

אני הצעתי לך הצעה.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

סליחה, זה אתה. אז אני אוכל לענות גם לך. מה באמת קורה? עכשיו, מפעלים יקבלו במקום 30% מענק ישיר 20% או 24%, תלוי בגודל המפעל. לאן ילך הכסף? הכסף יהיה בתקציב שלי, והוא נותן לי אפשרות, בפעם הראשונה, לעשות טיפול נקודתי, ותיכף אסביר מה זה.

רפאל אלול (העבודה):

כמו שהצעתי לך עכשיו.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

כן, טיפול נקודתי – לעשות – – –

רפאל אלול (העבודה):

לפי האבטלה.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

כן, לפי האבטלה ולפי קליטת עולים ופרמטרים אחרים, והכשרת כוח-אדם במפעל – ואני תיכף אביא לכם דוגמאות מדוע זה חשוב – וכן להגדיל פי-ארבעה קרן שיווק ולתת אפשרות לכל עסק קטן לגבש תוכנית שיווק שלו, ונושא של מיסוי – לקשר הטבה של מס עם הטבה של מענק. עכשיו אני אסביר בזה אחר זה מדוע זה חשוב. עד היום, האם אפשר היה לקבל גם מענק וגם פטור ממס? אפשר. מתי? יש מקרים –

רפאל אלול (העבודה):

יש מקרים בודדים.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

– – כאשר ראש הממשלה החליט שהוא אוהב תעשיין זה או שתעשיין זה עוזר לו, אז הוא יכול לתת. אני לא רוצה להיכנס לשמועות, אבל כאשר צועקים עלי איך זה יכול להיות שאיש כל כך טוב לא מקים מפעל, אני אומר: כיוון שאני לא מוכן לתת לו הטבה שאני לא נותן לאף אחד רק כיוון שהוא איש טוב והוא עזר לראש הממשלה. אני לא לחצתי על אנשים במרכז להשקעות הון אף פעם בקשר לשום מפעל, וזהו.

סאלח טריף (העבודה):

חכה, חכה. אל תתחייב.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

עד היום, לא לחצתי. כאשר אפילו לחצו עלי, התקשרו וביקשו, לא העברתי את זה לפקידים. אני רוצה שלפי חוק – –

רפאל אלול (העבודה):

אם איווט ליברמן יבקש?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

איווט וביבי יודעים, שאין שום טעם לבקש ממני משהו שלא לפי חוק, וגם לא יבקשו.

סאלח טריף (העבודה):

זה לא ילך.

רפאל אלול (העבודה):

זה כתוב בפרוטוקול.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

כן, בטח. לא יבקשו. אל תדאג.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

עכשיו, יש אפשרות, לפי חוק, לתת, נוסף על מענק, פטור מלא ממס לשנתיים.

נקודה שנייה – מדוע טיפול נקודתי כל כך חשוב? אתה אמרת עכשיו, שכל זמן שבבית-שאן יש בעיה, לא להשקיע בברקן. הייתי בבית-שאן, כמובן, בגלל מה שקרה שם עם "כיתן", ואמרו לי שם אנשים: איך זה יכול להיות שאתם, ממשלות ישראל, כבר 20 שנה לא הבאתם לנו שום מפעל מודרני? אמרתי: אני מאוד מצטער, אני רק חצי שנה בממשלה, אבל אני מוכן גם לקחת אחריות על 20 שנה. אבל אתם הייתם במשך 20 שנה אזור פיתוח א', אז מה עוד, לפי חוק, אני יכול לתת? אמרו: אנחנו

היינו אזור פיתוח א', אבל גם מגדל-העמק אזור פיתוח א' וגם נצרת-עילית. תוציא אותן. ברהט יגידו לך: כל זמן שבאר-שבע היא אזור פיתוח א', אנחנו לא נקבל מה שאנחנו רוצים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אז מה אתה מציע להם?

סופה לנדבר (העבודה):

איך אתה מביט בעיניים של אותם מובטלים שהם במצוקה, ואתה עומד פה בכנסת ואומר: לא נורא?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

בבקשה, בלי פופוליזם. אני אפילו במערכת בחירות לא הרשיתי לעצמי פופוליזם, אפילו לא לרגע אחד. אני מסתכל – – –

סופה לנדבר (העבודה):

במשך חצי שנה אתה מרשה לעצמך – – –

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני נפגשתי שלוש פעמים עם מובטלי דימונה והסתכלתי בעיניים שלהם ואמרתי להם אמת. המפעל בדימונה קיבל 35 מיליון שקל מהמרכז להשקעות הון, ועכשיו המדינה צריכה לשלם עוד 4 מיליונים פיצויים. מדוע? כיוון שכל כוח הקיום של המפעל נשען על עוד ועוד מענקים.

סופה לנדבר (העבודה):

אבל אתה פה אמרת שאתה תדאג להם. היינו בנגב, ואנחנו התפלאנו שהיו שם שרים, ושום שר לא עשה למען המובטלים האלה.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אז אני חוזר ומסביר: עכשיו, בפעם הראשונה, תהיה אפשרות, לפי חוק – לא לפי פתק של ראש ממשלה – לתת לבית-שאן ולערים נוספות עם אבטלה גבוהה.

רפאל אלול (העבודה):

מה אתה נותן להם?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אפשרות של טיפול נקודתי. בגלל הכסף הנוסף שהשתחרר מרזרבה, אנחנו מקדישים לפחות 100 מיליון ש"ח לטיפול – – –

סאלח טריף (העבודה):

עם החוק החדש, מה יש לך לתת לעיירות הפיתוח?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

מענק לתעשייה אנחנו נותנים פחות. במקום זה אנחנו נותנים לעיר סל תעשייה, ואנחנו מתחילים לשבת עם כל ראש עיר פיתוח שנמצא בבעיה, ומדברים על הצרכים שלו כדי לשפר את המצב התעשייתי. אחד אומר – אני צריך מנחת, השני אומר – אני צריך אזור תעשייה, השלישי אומר – אני צריך מרכז טכנולוגי, ועכשיו, בגלל השינוי בחוק לעידוד השקעות הון, יש לי אפשרות לתת לכל עיר כזאת עד 10 מיליון ש"ח לשנה, טיפול נקודתי לאזור הזה, ובאמת להפוך את בית-שאן לא לא לא לא פלוס, שבאמת תהיה עדיפות לבית-שאן מול מגדל-העמק, אפילו אם מגדל-העמק תישאר אזור פיתוח א'.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אני מבינה שהיית עכשיו אצל ראש הממשלה, ואולי הוא עדכן אותך? אולי תספר לנו, כי הוא לא טורח לבוא ולספר.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני מאוד מצטער. אני שר התמ"ס ואני רואה את החובה שלי להסביר מה הם השינויים בתמ"ס ובחוק לעידוד השקעות הון שנכנסו לתקציב. רק כיוון שהיית כל כך מעוניינת ביחסים שלי עם ביבי נתניהו, הקדשתי לזה כמה דקות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אתה ישן בשקט?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני לא יושב בשקט. אני שקוע בפעילות, ואני מקווה שזו פעילות מאוד מבורכת.

סאלח טריף (העבודה):

איזו בשורה יש לעולים במעלות?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

הנקודה הבאה היא הכשרה פנים-מפעלית של כוח-אדם. מי צריך את זה? יש כל כך הרבה קורסים למפעלים. אני אביא עוד דוגמה. רק לפני כמה שבועות, באחת מעיירות הפיתוח הכי בעייתיות, עודדנו במרכז ההשקעות, שאם הם ילכו לעיר זו ולא לעיר שהתכוונו, נעזור להם. אחד מהמשקיעים אמר: בסדר, אני הולך. סוף סוף מביאים מפעל היי-טק לעיר שכבר 20 שנה לא היה בה מפעל אחד. הוא בא ואחרי שבוע הוא אמר: אני לא הולך לעיר הזאת, כי אין שם כוח-אדם מתאים. יש כוח-אדם מתאים בעיר שביקשתי ולא בעיר הזאת. לו היו לי כלים, אז, לפני שבועיים, להציע לו הכשרת כוח-אדם במקום, למפעל ספציפי, הייתי יכול לשכנע אותו. עכשיו, לפי השינוי המבני, זה אפשרי.

עכשיו אומר בכמה מלים מה זה נותן לעולים. אתמול, בוועדת העלייה והקליטה, אמר חבר הכנסת יוסי שריד: אני לא יכול לקבל תשובה כמה יש בסך הכול בתקציב לקליטת עלייה. קיצצו פה וקיצצו שם, במשרד זה הוסיפו ובמשרד זה הורידו, בסך הכול אני בטוח שנתנו פחות, ואני לא יכול לקבל מספר. אני לא יודע איך אפשר להגיד בדיוק איפה זה לעולים ואיפה זה לא לעולים. אני אומר לך, מה שאנחנו קוראים החבילה של ועדת-גבאי – חצי מיליארד ש"ח שאני מקבל – לאילו מטרות זה הולך? זה הולך להכשרת כוח-אדם בעיירות הפיתוח, לעזרה בשיווק למפעלים קטנים בעיירות הפיתוח; ואם תראו מה שקורה בעיירות הפיתוח, זה הפוטנציאל הכי גדול שעדיין לא מנוצל, כי עיירות הפיתוח מפוצצות בעולים חדשים שאינם עובדים במקצוע.

רק היום הייתי בכמה מפעלים שיש בהם עולים שאינם עובדים במקצוע ומקבלים 2,000 ש"ח או דמי אבטלה. אפילו אם שליש מתקציב ועדת-גבאי – שיש עכשיו, אחרי שתצביעו בעד התקציב, כמו שאני מקווה – ילך למטרות הקשורות לעלייה, זה יותר מכל התוכניות לעולים שדיברנו עליהן בוועדת העלייה והקליטה אתמול ושלשום.

שינוי מבני שאנחנו עושים בחוק לעידוד השקעות הון נותן לנו אפשרות לא להנציח כישלונות, כמו שהיה עם "דימונה טקסטיל". לא לתת אפשרות למפעלים להמשיך להתקיים אם הבסיס היחיד של הקיום שלהם הוא לקבל יותר כסף מהממשלה, אלא לתת להם יותר כסף, למי שנמצאים באזורים ב' וג', ובאותו זמן לעודד תעשיית היי-טק בעיירות הפיתוח בצורה מאוד גמישה. זאת צריכה להיות המטרה של מדינת ישראל. תודה רבה.

רפאל אלול (העבודה):

ב"דימונה טקסטיל" יקבלו פיצויים?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

העמדה שלי היא, שאנחנו צריכים לספק את הדרישות שלהם במלואן. אני רוצה שתבינו, שלא מדובר על כך שרוצים לתת להם 100% פיצויים, אלא מדובר על 200% פיצויים. אני מאוד מקווה, שאחרי שנסגור על 200% פיצויים, אתם לא תדרשו שזה יהיה תקדים לתת לכל מפוטר בכל מפעל 200% פיצויים.

רפאל אלול (העבודה):

תוך כמה זמן זה ייגמר?

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני לא יודע. עכשיו זה בין משרד האוצר, הבנקים ו"דימונה טקסטיל". העמדה שלי ברורה ואני רוצה שיהיה ברור – 150% פיצויים הם כבר מקבילים; אם הם מסכימים ל-150% פיצויים, המשא-ומתן כבר הסתיים. עכשיו מדובר על 200% פיצויים, ואני תומך בזה כי אני חושב שאנחנו והמדינה שלנו אשמים בזה ש-30 שנה הזרמנו, הזרמנו והזרמנו כסף, והבאנו את המפעל למצב כזה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני השר; אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת יוסף ביילין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, אחריו – חבר הכנסת אלי בן-מנחם, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בן-עמי.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני זמן קצר הסתיים תדרוך עיתונאי של ראש הממשלה לכתבים מדיניים, בעקבות השיחות שהוא קיים היום עם יושב-ראש הרשות הפלשתינית, מר יאסר ערפאת.

ההסכם, שטרם נחתם סופית, הוא הסכם שדומה להפליא למה שסוכם לפני זמן רב, הסכם אוסלו 2. נדמה לי שמה שקורה היום הוא, שכאשר ראש הממשלה צריך להסביר מדוע אחרי חצי שנה הוא חוזר למשבצת הראשונה, ונאלץ לוותר על כל מה שהוא תבע בחודשים האחרונים, מן המרדף החם אל תביעה לגבי בנייה מסביב ליישובים היהודיים ודברים היוצאים באלה, הדרך היחידה שיש לו כדי לתרץ את זה היא לחזור אל הממשלה הקודמת ולטעון לגביה טענות דומות לאלה שנטענו לגביה במהלך מלחמת הבחירות.

שמעתי את הדברים שנאמרו מפיו, והטענה שלו היא שהוא הציל בעצם את המדינה מכוונות הזדון של ממשלתנו, משום שאנחנו, כביכול, ניהלנו משא-ומתן מתוך ידיעה ברורה שתהיה מדינה פלשתינית חמושה בגבולות 1967 וירושלים תחולק.

דליה איציק (העבודה):

הוא ממשיך להסית.

רפאל אלול (העבודה):

ולהדיח.

יוסף ביילין (העבודה):

אני מוכרח לומר, שכאשר נודע לי שיש התקרבות גדולה מאוד בעמדות, ושעומדים לסכם את ההסכם בינינו לבין הפלשתינים לגבי חברון, שהמשמעות שלו היא יציאה מחברון, סוף סוף, ושהמשמעות שלו היא עימות, אולי בלתי נמנע, בין ראש הממשלה לבין הימין – – –

רפאל אלול (העבודה):

הוא גם סיכם אתו על חלוקת ירושלים; תאמין לי, יוסי.

יוסף ביילין (העבודה):

אני לא רוצה להיות כמוהו ולא רוצה להאשים אותו בהאשמות סרק, אבל באופן אישי חשבתי, שהתפקיד של אנשים כמוני זה להגיד "שהחיינו", ולהסתפק בתגובה הזאת.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת דליה איציק, את מפריעה לעמיתך למפלגה. חברת הכנסת דליה איציק, במטותא.

יוסף ביילין (העבודה):

דליה איציק יכולה להעיד, שכששוחחנו בינינו לגבי הנושא הזה אמרתי: אני מעדיף לומר לנתניהו, אם הוא גומר את העניין הזה, "שהחיינו", תודה רבה לך, חבל לי על הזמן להתווכח אתך על מספר קני הרובים ועל עובי החיץ; אני לא רוצה להיכנס אתך לוויכוח ולהגיד שהחיץ המוצלח הזה זה חיץ שיש בו שוטרים פלשתינים ושכלי הנשק שאתה מאשר לפלשתינים מבחינת עוצמת האש שלהם – – –

סאלח טריף (העבודה):

חמישה קילומטר חיץ.

יוסף ביילין (העבודה):

כן, עוצמת האש שלהם יותר בעייתית ממה שאנחנו הסכמנו. חבל לי להיכנס לזה. זה מעבר לנו. אם הוא מוכן באמת לפתור את הבעיה, אם הוא לוקח על עצמו לצאת מחברון, אני מוכן לתמוך בו בהצבעת האי-אמון שתהיה על זה, ומתחת לכבודי להיכנס לוויכוחים של סרק ולהתנצחות, מי עשה את זה יותר טוב.

אבל, אם ערב החתימה כל מה שראש הממשלה מוצא לנכון הוא להצדיק את הכישלון שלו בשינוי בכך שממשלה קודמת היתה כביכול מוכנה לעשות דברים שהיא לא חלמה עליהם – אני מוכרח לומר שאינני יכול להסתפק ב"שהחיינו" הזה.

אני רוצה לומר דבר מאוד ברור. הפלשתינים תבעו כל השנים, שאם אנחנו נלך אתם להסכם ביניים שייקח חמש שנים, הם יהיו מוכנים לו בתנאי אחד – שהם ידעו מראש לאן הדרך מובילה. הם אמרו שאי-אפשר ללכת להסדר ביניים של חמש שנים אם לא יודעים מראש שזה מוביל למדינה פלשתינית שבירתה ירושלים. ממשלות ישראל, מאז היות הפלשתינים מוכנים לזה, לא היו מוכנות אף פעם לומר להם מראש לאן זה הולך. כתוצאה מזה התעכבנו בווישניגטון עד קיץ 1993, כי לא הממשלה הקודמת של הליכוד ולא ממשלת מפלגת העבודה הסכימו להגיד לפלשתינים מה יהיה בסופה של הדרך, כי אמרנו: אנחנו בעצמנו לא יודעים, ובוודאי לא נתחייב לכם שהתביעות שלכם יתממשו.

ממש כשם שהטענה על ויתור מראש בעניין קווי 4 ביוני לא סבירה, משום שהסורים, אילו היו מקבלים דבר כזה, כבר היו מזמן בתהליך מדיני, אולי מזמן חותמים על הסכם שלום, כך הטענה הזאת נראית לי חמורה ביותר ומסיתה, אין לה בסיס במציאות, היא שקרית לחלוטין. אני מציע לראש הממשלה לא לומר את זה, לא בשמו ולא כשהוא מסתתר מאחורי תדרוך עיתונאים בשם של פקיד בכיר או מנהיג בכיר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יהב, לא מקובל לדבר בפלאפון באולם המליאה.

יוסף ביילין (העבודה):

ממשלה בראשות יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ממשלה בראשות שמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים וטובים, לא היתה מוכנה בכלל לשקול לא את חלוקת ירושלים ולא חזרה לגבולות 1967 ולא מדינה פלשתינית חמושה.

אני אומר למר נתניהו: לך בדרכך. אם אתה הולך לשלום, תמצא אותנו לצדך מן האופוזיציה. לא ניתן יד לשום קוניקטורה להפיל אותך אם מישהו בימין ירצה להראות שהוא יכול לקבל תמיכה של מישהו כדי לטרפד תהליך שלום. אבל אני מציע לך: אם אתה באמת הולך לשלום, אם זו דרכך, אל תכפיש את העבר. אם אנחנו נפתח תיבות פנדורה ונתחיל בהאשמות איש כלפי רעהו, בהאשמות שווא מן הסוג הזה, שאנחנו כאילו התכוונו לעשות חלוקות כאלה של עיר הבירה שלנו, שאנחנו כאילו היינו מוכנים לחזור לגבולות 1967, אני אומר לך: בהאשמות השקר האלה אפשר להפליג ללא גבול, כי אין גבול לשקרים. רק לאמיתות יש גבולות; שקרים – מעכשיו עד להודעה חדשה.

אני אומר את הדבר הבא: אנחנו הלכנו למשא-ומתן מאוד רציני. אנחנו גם שוחחנו באופן בלתי פורמלי. לא יהיה פתרון קבע, לא בראשות הליכוד, לא בראשות העבודה, שיחזיר אותנו לגבולות 1967 ולחלוקת ירושלים. אני לא מאמין שיש ממשלה כזאת בישראל, לא היתה ממשלה כזאת בישראל, אני לא מאמין שתהיה ממשלה כזאת בישראל. אם אנחנו באמת הולכים אחרי ההחלטה לגבי חברון לדרך חדשה, אני מציע לפתוח דף חדש, לסגור את הדף של השקרים, של האשמות השווא שאין להן שום הוכחה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

CIA – – – שנתניהו הואשם כסוכן של ה-

יוסף ביילין (העבודה):

שהאשים אותו מי?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

CIA? האשמת את נתניהו שהוא סוכן של ה-

דליה איציק (העבודה):

— — —

חיים רמון (העבודה):

דליה לא האשימה אותו מעולם.

דליה איציק (העבודה):

CIA לעומת זאת, אתם האשמתם מישהו אחר שקיבל כסף מה-

רפאל אלול (העבודה):

כל מה שהוא הבטיח בנושא התקציב הוא לא עמד בו.

יוסף ביילין (העבודה):

חבר הכנסת איתן, אני לא יודע בדיוק למה מכוונים דבריו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

קצת מוזר שביום כזה — — — יש מגמה להבאיש את ריחו של האיש — — —

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מבקש לשמור על השקט. חבר הכנסת שחל, הואל בטובך, הקול נשמע עד למרחוק.

יוסף ביילין (העבודה):

אני אף פעם לא בעד חד-צדדיות. אני תמיד הראשון שמוכן להכות על חזה, אם יש צורך. אם אני , תיכף אני מתנצל. לא זה העניין. אני אומר: אם אתה, ראש CIA האשמתני אותו בזה שהוא סוכן של ה-

הממשלה, הולך לצעד אמיץ ויוצא מחברון, אני מסיר את הכובע, אני תומך, אני לא רוצה להתנצח אתך. אל תוביל אותנו למצב שבו, כדי להצדיק את הצעד האמיץ הזה שלך, אתה מנסה להכפיש פה מפלגה שהיתה בממשלה, שעשתה דברים אמיצים מאוד וגדולים מאוד, שאולי אתה ממשיך היום את דרכה, כך אני מקווה – ולומר, שבעצם בגלל טעויות שלך קשה היה לך להגיע לצעד הזה. אתה יכול להודות לאותה ממשלה, שסיכנה הרבה מאוד, ובסופו של דבר הביאה למצב שבו ראש הממשלה שלה עצמו הקריב את חייו למען המעשה האמיץ הזה; ממשלה שפרצה את הדרך ונתנה לך אפשרות להמשיך באותה דרך. אני מציע לך לא להכפיש אותה. היא לא בגדה. היא עשתה דבר אדיר לקראת העתיד. היא לא הבטיחה דבר לפלשתינים מראש; דבר לא. אל תכפיש אותה. לא נכפיש אותך. נתמוך בך אם תלך לשלום, ואם, חלילה, תיסוג מן השלום, נהיה הקיצוניים ביותר נגדך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת מיכאל איתן ימסור הודעה בשם יושב-ראש ועדת הכנסת.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדת הכספים מטעם סיעת הליכוד: במקום חבר הכנסת אברהם הירשזון ייכנס חבר הכנסת מיכאל איתן. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם. עד שהוא יעלה, אני אאפשר לחברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני מבקשת לאחל לחבר הכנסת איתן הצלחה, ואני בטוחה שהוא יצליח, כי הוא חרוץ ומכיר את העבודה ויש לו הרבה מאוד ניסיון.

יש לי אליך הצעה, או הערה לסדר. ראש הממשלה נפגש היום במשך כשעתיים וחצי או למעלה משעתיים וחצי עם ראש הרשות הפלשתינית, עם יאסר ערפאת. אני רוצה לבקש ממך, אדוני היושב-ראש – יש לנו ידיעות שראש הממשלה התחייב בשיחה היום על כמה הסכמים והתחייבויות ליאסר ערפאת. לכן, אנחנו מבקשים ממנו לבוא לכאן, להופיע בפני מליאת הכנסת ולספר מה היה תוכן השיחה ומה הוא הבטיח ליאסר ערפאת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אין לך מה לעשות כל הזמן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גדעון עזרא, למה זה צריך להיות?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כמה הסתייגויות זה שווה, דליה?

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

מיקי, תלוי בטיב ההסכמים.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רפי אלול, שמא נואיל בטובנו לאפשר לחבר הכנסת בן-מנחם לדבר? זה לא דיאלוג. בבקשה, חבר הכנסת בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, בראשית דברי אני רוצה לעשות אקט שבדרך כלל חברי הכנסת לא עושים, והוא להודות לאותם חברים, חברי הכנסת מהלובי החברתי, ואני לא מתכוון לחברים מהאופוזיציה, כי אנחנו באופן אוטומטי מצביעים נגד התקציב. אני דווקא מתכוון לאותם אנשים מהקואליציה, חברי כנסת כמו סילבן שלום, שאול עמור ואחרים, שפעלו ועשו הכול כדי לקצר או לצמצם את רוע הגזירות נגד השכבות החלשות, אותן שכבות שהעלו את הליכוד לשלטון. אני אומר, שהלואי שימשיכו כך עוד אנשים, כדי לגרום לתיקונים אפשריים.

היו"ר ד' טל:

ואז הליכוד יישאר בשלטון. אם יצמצמו את הגזירות הליכוד יישאר בשלטון.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מודיע כאן חגיגית, מעל במת הכנסת, שאם הליכוד ייטיב עם העם ועם המדינה, אני מעריך שרוב העם – והעם שלנו הוא עם חכם – יצביע בעד אלה שהיטיבו עמו ועשו לו טוב לא רק מבחינה חברתית, אלא גם מבחינה מדינית, שלום, ביטחון ודברים אחרים. אבל אני לא מאמין בזה, לצערי. אני לא מאמין בזה, כי פשוט אחרי חצי שנה העסק נראה לא הכי טוב.

הם עשו שינויים, אבל מה שקרה הוא שזו אותה גברת בשינוי אדרת. מצד אחד, הקטינו את הסכומים והכספים לתרופות, לבריאות ולאגרת חינוך בחלק מהמקומות, אבל בגדול שוב פגעו באנשים החלשים. כלומר, הם החזירו לכיס שמאל, אבל הוציאו הרבה יותר מהכיס הימני. ואגיד לך למה אני מתכוון. יש לפני סקר של מכון "גיאוקרטוגרפיה".

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

גיאוקרטוגרפיה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת הירשזון, הם חברה רציניים. נכון?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

לא אמרתי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

את זה אני אומר. ברשותכם, אני רוצה להתייחס לכמה שורות. הכותרת היא: כמה אחוזים מהציבור מעשנים היום סיגריות ואילו סיגריות הן המועדפות? אני אתייחס בעיקר לנושא הסיגריות. הסקר הוא מהחודשים אוקטובר-דצמבר 1996. בואו נראה מה קורה עם אלה המעשנים. המעשנים הם ברובם הגדול גברים, פי-שניים מהנשים. חבר הכנסת מיקי איתן, חשוב שגם אתה תדע: המעשנים הם ברובם גברים, והם פי-שניים מהנשים. הם בני 55-64 שנים, כלומר הם מתקרבים לגיל הפנסיה. הם בעלי השכלה יסודית, רבותי. חבר הכנסת הירשזון יודע, לצערנו, שרוב האנשים בעלי ההשכלה היסודית גרים בשכונות המצוקה ובאזורי הפיתוח. הם לא גרים בשיכון-בבלי ולא בסביון. כלומר, אלה אותן אוכלוסיות שהצביעו לליכוד. זה ברור וחד-משמעי, והנתונים הם לא שלי. אלה נתונים של המכון. אני יכול להעביר אותם למי שירצה בכך.

כלומר, מצד אחד, הם ויתרו על תשלום לרופא, ומצד שני, הכו בפטיש קשה מאוד על ראשם של אותם אנשים.

לא אכנס לשאלה אילו סיגריות הם מעשנים. זה לא מעניין אף אחד. דבר מעניין נוסף מופיע בדף השלישי של הסקר, שנעלם לי פה, אבל אני זוכר את הנתונים בעל-פה, וגם את זה אני מוכן להעביר לכל אחד שירצה לראות. עשו סקר בתל-אביב. אותו מכון אוהב לעשות את הסקרים בתל-אביב, כי בתל-אביב נמצא חתך של עם ישראלי. יש שם העשירים ביותר והעניים ביותר, דרום תל-אביב וצפון תל-אביב. מתברר שיש פער מדהים בין הדרום לצפון לגבי מעשני סיגריות. הרוב בדרום מעשן, כאשר רק כ-19% בצפון תל-אביב מעשנים. כלומר, שוב אותם מעשנים שהם מעשנים כבדים – ועישון סיגריה זה דבר חוקי – הם מדרום תל-אביב. אי-אפשר לבוא, להכות ולהעניש יום אחר יום אותם אנשים שמעשנים סיגריות. אם הסיגריות הן לא חוקיות, אזי הן צריכות להיות מחוץ לחוק.

שמעתי קודם את השר מרידור, והשר מרידור אמר: אז מה? פחות מעשנים, יותר בריאות; העלינו את מחיר הדלק, ויהיה יותר קל בכבישים. על אותו בסיס הוא גם יכול להעלות את מחירי הנסיעה באוטובוסים, כי אז ייסעו פחות אוטובוסים, כי יהיו פחות קליינטים. פחות קשישים ייסעו, ילכו ברגל. ויהיה גם פחות עשן. כך אפשר להמציא הרבה מאוד פטנטים.

אבל לפני שלוש שעות צלצל אלי אדם ששמו סעודי, נכה 100%, מכפר-סבא, והוא אמר לי: אלי, אני נכה 100%, אני חי מ-2,200 שקל לחודש, שזו הקצבה שהוא מקבל מהמדינה; בשבילי האוטו זה הרגליים שלי. היום כשבאים ומעלים את מחירי הדלק מנסים להראות כאילו העשירים נוסעים במכוניות ורק החזקים משתמשים בדלק, בשעה שהעניים נוסעים באוטובוסים. אבל אותם נכים מסכנים משתמשים באוטו, שהוא הרגליים שלהם. כשהממשלה באה ורוצה להראות שהיא פוגעת רק בשכבות מסוימות, אני שואל: מי הם הנכים? מאין הם באים? בואו, תנו להם פיצוי של 300, 400, 500 שקל על כך שאתם מעלים להם את מחירי הדלק, כי האוטו אצלם הוא הרגליים ובלי האוטו הם לא יכולים לזוז.

מעלים את מחירי הדלק ומעלים את מחירי הסיגריות, ועל עישון סיגריות לא צריך להיות עונש. אדם הוא שפוי והוא מחליט אם הוא מעשן או לא מעשן. אין נתון שמוכיח, וההיפך הוא הנכון, שכאשר מעלים את מחירי הסיגריות כל חודשיים האנשים יורדים מהסיגריות. האנשים ימשיכו לעשן. ומי הם המעשנים? השכירים, אחריהם באים המובטלים, אלה שלא עובדים, ואחרונים – העצמאים. אלה הנתונים.

כשאני לוקח את בית-הספר היסודי מול האקדמיה – מתברר שהפערים הם אדירים. כלומר, מכים את האנשים החלשים. אם קופסת סיגריות תעלה 10 שקלים, הוא לא יקנה אותה? הוא יקנה. בעוד חודש, כשהיא תעלה 20 שקל – הוא לא יקנה לחם, אבל הוא יקנה את הסיגריות שלו, ואתם יודעים זאת. לכן, אנא, תפסיקו להכות באותם אנשים כל הזמן. לכן אמרתי שזו אותה גברת בשינוי אדרת.

מצד שני – אי-עדכון מדרגות המס. לא עושים כלום. אבל כל עובד מסכן במדינת ישראל הוא שכיר, ומי נפגע מאי-עדכון מדרגות המס? נפגעים בעיקר החלשים. הייתי יושב-ראש ועד עובדים במשך הרבה מאוד שנים ואני זוכר את התקופה של יגאל הורביץ, כשהוא היה שר האוצר. שוב מכים באנשים הכי מסכנים. ולמה? כי אותו שכיר שמשלם 2,000, 3,000, 4,000 שקל, ועושים לו עדכון פעם אחת או פעמיים בשנה, לא יודע שכשלא יעדכנו את מדרגות המס ישחקו לו את השכר. המחירים יעלו, את מדרגות המס לא יעדכנו, הוא ישלם מס רגיל ולא יקלו עליו.

בחשבון פשוט, לפי הטבלאות בעיתונים, הפגיעה היא בין 100 שקל ל-400 שקל. במי הפגיעה? באנשים החלשים, שוב, כי יש תקרה, ומעבר לתקרה גם כך העשירים משלמים את המקסימום ואין בעיה אתם. מדברים על שכבות הביניים ועל השכבות החלשות. אם כל שכיר ידע שמורידים לו -300

200 שקל נטו בחודש, משום שוויתרו פה על מה שהלובי החברתי עשה עם מס הבריאות ודבר אחר, אבל מהצד השני משכו לו מהכיס באופן קבוע וחוקי כל חודש מאות שקלים – אני לא בטוח שהוא יסכים כל כך לתוכנית הקלה הזאת שהבאתם לעם ישראל.

נושא נוסף הוא כל מה שקשור לנקודות זיכוי. אם אינני טועה, ויתקנו אותי חברי, הולכים היום להוריד חצי נקודה מנקודות הזיכוי לאשה. ואשה ששמה נתיבה אומרת לי: אלי, אני מפרנסת ילדים, חצי נקודה בשבילי זה 70 שקל. יכול להיות שפה בכנסת 70 שקל זה טיפים, אבל בשבילה 70 שקל זה הרבה מאוד כסף. לא פגעו בנקודת הזיכוי של האשה העובדת, כי האשה התחילה לשלם מס בריאות, שאותו היא לא שילמה בעבר. לבוא ולהכות שוב את האשה העובדת? מכים אותה משום שהיא יוצאת לעבודה. למה היא עובדת? כי היא רוצה לעזור למשפחתה. לבוא ולפגוע שוב במשפחה בדרך עקיפה – לא עשינו פה שום דבר.

חבר הכנסת סילבן שלום, אני מעריך ומוקיר אותך. לא היית פה והזכרתי גם אותך לחיוב. הדבר החשוב הוא, ואני חוזר ומדגיש זאת, אזורי עדיפות א'. אני הצעתי פה הצעה לממשלה בשבוע שעבר. אמרתי: רבותי, רוב האוכלוסייה בשכונות המצוקה – וזה בדוק, תבדקו אם אני טועה – הצביע ימין, הצביע לליכוד. בשכונות המצוקה אנשים גרים בלי בית-שימוש. לאנשים אין כסף לשלם עבור חשמל ומסים והילדים מידרדרים לרחוב. אנחנו בממשלה שלנו, עם יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, הבאנו להם שיעורים במתמטיקה, בפיסיקה, באנגלית, כדי לשפר את רמת ההישגים שלהם, כדי שהם ילמדו בתיכון וכדי שהם לא יהיו נטל על קופת המדינה. אבל הליכוד בא והקפיא את התקציבים לשיקום שכונות, ושוב פגע באותם אנשים הכי חלשים.

היום יחלקו מלגות בשטחים, בהתנחלויות, והתלמידים ילמדו חינוך. בתים ווילות עם גגות אדומים הם יקבלו במתנה, כי פשוט הם גרים באזור מסוים והם חלוצי מדינת ישראל. מצד שני, אלפי זוגות צעירים יחיו באוהלים, יחזרו לאוהלים, כי גם עליהם מקשים. אותם צעירים יידרדור לאוהלים, הילדים שלהם יקבלו חינוך גרוע, הם לא ישרתו בצבא, הם יידרדור לסמים ואז המדינה תצטרך לממן אותם כל היום דרך לשכות סעד, לבנות בתי-סוהר וכו'.

כלומר, הפערים החברתיים ילכו ויתרחבו אם השלטון – גדלתי וחייתי כל ימי חיי בשכונה – באופן קבוע מכה אותם אנשים חלשים, ובעיקר בחינוך. למה בחינוך? כי ככל שהם פחות משכילים כך יש סיכוי יותר גדול שהם יצביעו לביבי נתניהו ולימין הקיצוני. אולי זה אינטרס פנימי שלהם. אנחנו פוגעים פה באותם אנשים. כאן מדברים אנשים מאוד רגישים כמה טוב הם עושים וכמה הם לא פגעו בחלשים, אבל ב"תכל"ס", בעוד ארבע שנים עוד עשרות אלפי צעירים מאזורי המצוקה לא ישרתו בצבא כי לא יגייסו אותם בגלל רמת ההשכלה הנמוכה שלהם. אז יצטרכו לבנות עוד בית-סוהר ועוד בית-סוהר ועוד בית-סוהר.

מה שאני מבקש מכם – – – אני מסיים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתן לך עוד חצי דקה. במה כן היית מקצץ?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני חוזר ומדגיש מה שאמרתי: אין לי בעיה שייתנו אזור עדיפות א' לברקן, שייתנו לשטחים, אבל שייתנו אזור עדיפות א' גם לשכונת קטמון, לשכונת מוסררה, לשכונת התקווה, לשכונת ג'סי כהן ולכפר-שלם.

במה הייתי מקצץ? הייתי מקצץ איפה שאפשר לקצץ, והממשלה יודעת איפה לקצץ, אבל ביבי לא יקצץ אצלם.

היו"ר ד' טל:

איפה?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אצל אותם מיליונרים בעלי העסקים, במסים שמקלים עליהם. עוד מעט נצטרך להגיע למצב, שאדם עשיר שמעסיק אלפי עובדים, המדינה עוד תשלם לו משכורת על כך שהוא עושה טובה ומחזיק עובדים. זו הבעיה. מקלים עליהם מכל הכיוונים. מסתובבים שם הרבה מאוד מיליארדים וידאגו לקבל עובדים כדי שלא תהיה אבטלה. במציאות הם משקיעים את הכספים האלה בשווייץ. יש ממה לקחת. תמיד לוקחים מאותם חלשים, בוודאי מהאנשים הכי מסכנים, שהצביעו למפלגות שלכם; גם למפלגה שלך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה, בשם יושב-ראש ועדת הכספים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי לדבר בשמו של יושב-ראש ועדת הכספים. בינתיים מבקשים ממני להצטרף לבירור אפשרות של הסדרים.

היו"ר ד' טל:

בסדר, אחרי חבר הכנסת שלמה בן-עמי. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, התדרוך שניתן היום על-ידי ראש הממשלה בנושא ההסדר בחברון ובשאלות הנוגעות להסדר הקבע הוא עניין חמור במיוחד. בדרך כלל אנחנו יודעים שאישים מדיניים או פוליטיים מסתתרים מאחורי הנוסחה של "מקור בכיר" כדי להציג עניין מדיני שיש לו משמעות כזאת או אחרת, אבל ההסתתרות מאחורי המונח "מקור בכיר" כדי להשתלח השתלחות קשה ביותר, נטולת אחריות ונטולת בסיס במחנה פוליטי שלם, זה עניין חמור ביותר.

שאלת חברון עומדת כנראה לפני הכרעה, והסתבר לראש הממשלה שמעולם לא בזבזה ממשלה נכסים מדיניים רבים כל כך כמו שבזבזה הממשלה הזאת; מעולם לא משכנה ממשלה אינטרסים כלכליים כפי שמשכנה הממשלה הזאת; מעולם לא הביאה ממשלה לבידוד כפי שהביאה הממשלה הזאת. כל זאת כדי להשיג פרי דל כל כך, שהוא הסדר חברון, הדומה פחות או יותר – להוציא אולי הסדרים קוסמטיים – להסכם שחתמה ממשלת העבודה. לחשוב כמה עלו ששת החודשים האלה למדינת ישראל ולעם ישראל בכלכלה, ביציבות כלכלית, בקיצוצי תקציב, בירידה בהשקעות, ביחסים גרועים עם העולם הערבי, בהרעת היחסים עם ארצות-הברית, וכל זאת כדי לשוב לנקודת ההתחלה.

יש לי הסבר לכך שראש הממשלה החליט לצאת במתקפה במקום להסביר לעם את העובדה הפשוטה, שהוא לא השכיל לשנות שינוי ממשי את ההסדר בחברון. ההסבר הוא כדלקמן: היות שהוא לא הצליח לחולל שינוי, משום שערפאת לא היה נותן לו שינוי כזה, הוא החליט שהתקפה על הממשלה הקודמת היא הדרך הטובה ביותר ליצור כלפי הימין בקואליציה שלו תדמית של קשיחות, תדמית שהוא השיג דברים. נדמה לי שזה המשך מערכת הבחירות באמצעים אחרים. זה לא טוב, לא נכון ולא מגובה על-ידי ההישגים הממשיים הנגזרים מההסכם שהוא הולך לחתום כנראה בשעות הקרובות או בימים הקרובים.

נכון, מדברים על חיץ כזה או אחר. שוכחים שבחיץ הזה ישבו שוטרים פלשתינים. מדברים על איזה הישג היסטורי בזה שבמקום רובים יהיו להם תת-מקלעים. אני חושב שיש פה שינוי קוסמטי, אין פה שינוי אמיתי, והשינוי הקוסמטי הוא ההסבר היחיד לכך שראש הממשלה החליט להשתלח כפי שהוא השתלח היום מאחורי ההסוואה של "מקור בכיר" מדיני או אחר בממשלת העבודה.

הישגיה של הממשלה הקודמת בתהליך השלום, בהבראת הכלכלה ובחיבור ישראל לקהילייה הבין-לאומית ולמשק העולמי בתחום הצמיחה, בתחום התשתיות, לא זקוקים להוכחה נוספת. אני מצר על כך, אני בטוח שאתי אזרחים רבים בישראל, שההתקפה של ראש הממשלה היא בעצם התקפה על יצחק רבין, שאומרת שיצחק רבין לא דאג לביטחון, שיצחק רבין משכן את ביטחונו של ישראל, שיצחק רבין רצה להחזיר אותנו לגבולות 1967, שיצחק רבין רצה לחלק את ירושלים. זה עניין חמור ביותר. כדי להצדיק את ההסדר הדל שנעשה עכשיו בחברון, אין צורך להקים לתחייה את מערכת הבחירות. זה לא הוגן, ואני בטוח שהציבור בישראל לא יקבל את הדבר הזה.

תמיד טענתי, שהבעיה בממשלה הזאת איננה במדיניות הכלכלית שלה, הבעיה היא במדיניות השלום הלא-נכונה שלה, במדיניות החוץ הלא-נכונה שלה. המדיניות הזאת אחראית להורדת ההשקעות, להקטנה בהן, כפי שאנחנו עדים להן. יש האטה מדאיגה בקצב הפניות של חברות מחוץ-לארץ לקבלת מידע על חברות ופרויקטים בישראל. ברבעון השלישי של 1996, בשלושת החודשים האחרונים, גדל מספר הפניות ב-25%, לעומת גידול של 73% בשנה שעברה. בשנת השיא של תהליך השלום גדלו הפניות של משקיעים זרים ב-450%.

אני חושב שיש כאן מיתוס שהממשלה הזאת מנסה ליצור, שלפיו משקיעים עומדים בתור. משקיעים לא עומדים בתור, משום שהממשלה הקודמת קידמה את תהליך השלום והממשלה הזאת משתקת אותו. הנתונים האלה הם עדכניים, והם מצביעים בעליל על כך שאין תור ארוך להשקעות בישראל, וזו הצבעת אי-אמון של קהיליית העסקים הבין-לאומית במשק הישראלי. יותר מכך, זו הצבעת אי-אמון במדיניות של הממשלה הזאת, ולא יעזרו ההתקפות על ממשלת העבודה, התקפות משולחות רסן, שמתאימות לתקופת הבחירות, לחום הבחירות, ולא לנגזר מאחריות של ראש ממשלה בניהול מדינה.

נקודה נוספת שראוי להזכירה, וגם היא קשורה בממשלת העבודה: אנחנו אמרנו תמיד שכדי להתקדם כהלכה בתהליך השלום חשוב שנחתור גם לשלום פנימי. נדמה לי, שמדיניות הפיתוח, מדיניות ההשקעות וההשקעות בחינוך היה בהן ממד של יצירת שלום פנימי. ממד של שלום פנימי היה גם בהשקעות חסרות התקדים של ממשלת העבודה להשוואת מעמדם של ערביי ישראל. נדמה לי, שבמדיניות התקציבית המוצעת אין כלים להמשך הגישור על הפערים החמורים, שיש בהם פוטנציאל של פיצוץ פנימי, כלפי ערביי ישראל.

העוני מתרכז בישראל בכמה אוכלוסיות. על חלקן דיברנו, גם אני, במשך הלילה הארוך הזה – עיירות הפיתוח והשכונות, גם הציבור החרדי אבל גם הציבור הערבי. רמת העוני בציבור הערבי גבוהה ככל כפליים מהממוצע המקובל במגזר היהודי. זו היתה החלטה היסטורית של יצחק רבין, כאשר הוא הבין שבהתקדמות לשלום עם מדינות ערב אנחנו צריכים שלום פנימי, אנחנו צריכים להגיע למצב של שוויוניות אופטימלית. התחום הזה הוא תחום חסר במדיניות של הממשלה הזאת.

תראו, רבותי, כשאנחנו מדברים על בעיות חברתיות כאלה או אחרות, אנחנו צריכים לזכור תמיד דבר אחד: בטווח הארוך, אם אנחנו משליטים עקרונות כלכליים תיאורטיים ופוגעים ברקמות חברתיות, כפי שאנחנו עושים בנושא עיירות הפיתוח עם חוק עידוד השקעות הון, או כפי שאנחנו עושים בקיצוץ בחינוך – למעשה הקטנת תקציב החינוך ב-125 מיליון שקל, ואפילו הוגדל בצורה צנועה, זה לא היה נחשב להגדלה – אנחנו יוצרים פערים וקיטובים, שבסופו של דבר יחלישו את החברה הישראלית, יחלישו את כושר העמידה, יחלישו את היכולת שלה לעשות שלום.

אני חושב, חברים, שבסופו של דבר, יום אחד ישראל יכולה להתעורר ולגלות, שהתפרצויות אלימות בישראל אינן מונפול של תנועות לאומיות. לפעמים הן יכולות גם להיות התפרצויות חברתיות. בעצם, זה מה שקורה היום בעולם המערבי. בעולם המערבי פחות ופחות אנחנו פוגשים קבוצות לאומיות או לאומניות שמתקוממות; אלה הן קבוצות חברתיות. צריך לשים לב גם לדבר הזה. זה יכול לקרות בכל מגזר פגוע.

אני רוצה לראות את ראש הממשלה כראש ממשלה מרפא פצעים, כראש ממשלה שמגשר על פערים בחברה הישראלית. במקום זה אנחנו שומעים שבעקבות איזה הסכם קוסמטי – באמת קוסמטי, שאין בו שום דבר של שינוי מהותי, שאין בו שום בשורה לא למתיישבים בחברון ולא לימין של ההתנחלויות – אנחנו שומעים שעכשיו מפנים את האש לכיוון המרכז והשמאל, כי זאת הדרך הטובה ביותר להרגיע את הימין הקיצוני בלי לתת לו נכסים אמיתיים. ואם בתחום המדיני כך, קל וחומר בתחום החברתי, משום שעל חוק ההסדרים הזה ועל התקציב שעוד יובא כאן לדיון נאמר כמעט הכול ועוד ייאמר. אין בו תשובה לגישור פערים, אין בו תשובה לריפוי פצעים, אין בו תשובה להמשך תנופת התשתיות, החינוך, שהיתה אולי תפארתה העיקרית של הממשלה הקודמת. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-עמי. חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש לשאת דברים בשם יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

עוזי ברעם (העבודה):

מה זה בשם? הוא יושב-ראש ועדת הכספים? תסביר לי את העניין.

היו"ר ד' טל:

הוא ממלא-מקומו, והיום הוא גם חבר ועדת הכספים.

עוזי ברעם (העבודה):

ממתי הוא ממלא-מקומו? היה ממלא-מקום אחד.

היו"ר ד' טל:

יש כמה ממלאי-מקום.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ברעם לא היה כאן כאשר הוא קיבל מינוי.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני אסביר.

עוזי ברעם (העבודה):

אני לא מדבר עלי, אני מדבר עליו.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני אתן את ההסבר. יש לי הרבה זמן. לך יש הרבה זמן. הלילה עוד ארוך.

עוזי ברעם (העבודה):

שאלתי את היושב-ראש ולא אותך.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני יכול לומר מה שאני רוצה.

עוזי ברעם (העבודה):

אתה רוצה לדבר, תדבר.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לתרום את המידע שיש לי, שיהיה נחלת הכלל.

עוזי ברעם (העבודה):

בטוח שאתה יכול לתרום.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אתה שאלת שאלה, ואני חושב, מאחר שיש לי מספיק זמן – – –

עוזי ברעם (העבודה):

שאלה הולמת, תענה תשובה הולמת.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

שאלה הולמת, והיא ראויה גם לתשובה הולמת. אנחנו נמצאים ברגעים אלה בעיצומו של מאבק פרלמנטרי בין האופוזיציה לבין הקואליציה, מאבק שהוא כבר מסורת בשנים האחרונות, והוא כולל מין התגוששות כזאת בשבוע האחרון של התקציב. כאחד מאלה שהטביעו את חותמם האישי על צורת המאבק הזאת דווקא מספסלי האופוזיציה, אני יכול כרגע לראות את זה בצורה די נוחה גם מכאן וגם משם. איך אמר חבר הכנסת אורון? מה שרואים מכאן – לא רואים משם; מה שרואים משם – לא רואים מכאן.

היה לי קצת מוזר לראות כאן אדם בעל תכונות אישיות תרומיות כמו חבר הכנסת אורי אור, עם הרבה אינטגרטיבי, שאני שמעתי אותו אומר: מה הם עושים שם, מבזבזים את הכסף, זה לא דמוקרטי, שורפים לילות; מובן שכאשר הוא היה בקואליציה ואנחנו עשינו באופוזיציה מה שאתם עושים היום. והנה אני רואה את חבר הכנסת אורי אור עצמו בא הנה ב-02:00 ומדבר, לא על התקציב, ומושך זמן.

היו"ר ד' טל:

זה היה ב-03:00, אדוני.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

זה היה ב-03:00. ניגשתי ללחוץ את ידו. אמרתי לו: יופי, אז עכשיו אתה רואה, שמה שרואים מכאן – לא רואים משם, ומה שרואים משם – לא רואים מכאן.

אבל, חבר הכנסת ברעם, אתה כבר הספקת בשנים האחרונות – זאת אולי אחת מתופעות הבערות של הדמוקרטיה הישראלית: לאחר תשע כנסות היה מהפך ראשון; תשע כנסות שלטו מפלגות השמאל במדינה, ואחרי תשע כנסות היה המהפך הראשון, ומאז המהפכים הם לא כל תשע כנסות ולא כל שלוש או ארבע כנסות, אלא יש מהפכים לאחר פרקים די קצרים. אחד הדברים שאנחנו יכולים להביא אתנו, חברי הכנסת היותר-ותיקים, שהספיקו להיות כבר פעם או פעמיים בקואליציה ובאופוזיציה – כמה פעמים אתה היית, אתה מוכן לנדב לי את המידע הזה?

עוזי ברעם (העבודה):

בערך פעמיים-שלוש.

נסים זילי (העבודה):

היתה ממשלת אחדות.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כמה חילופי שלטון היו בתקופת כהונתך בכנסת? היית בממשלת אחדות ועברת עוד פעם לאופוזיציה, ארבע או חמש פעמים לפחות; אני אומר ככה בניחוש. כדאי שכל אחד מאתנו יזכור, שמה שרואים מכאן שונה ממה שרואים משם. צריך להביא בחשבון את הדברים האלה.

מצד אחד, אני קצת מזכיר את הדברים האלה לאותם חברים שבאו אלינו בטענות ובטרוניות, למה הלאינו את הכנסת כאן ימים ולילות ולא חסנו על הסדרנים ועל העובדים, וזה נשמע אז כל כך אמיתי כשהם אמרו את הדברים האלה, והיום הם עצמם עומדים כאן ועושים בדיוק אותו דבר שאנחנו עשינו באופוזיציה, מחקים אותנו; ואני דווקא רואה את זה כמחמאה, שמה שעשינו הוא דבר ראוי, והיום אנשים מכובדים באופוזיציה עושים בדיוק אותו דבר, נדמה לי שאפילו לא מחדשים שום דבר, אלא עושים בדיוק אותו דבר.

אני רוצה להוסיף ולומר, שבתוקף תפקידי כיושב-ראש הקואליציה, אף-על-פי שהציעו לי הצעות מהצעות שונות כיצד לגזול מכמות הזמן, לקבוע סדרי דיון כאלה או אחרים, אני אמרתי שאני מרגיש את עצמי קצת יותר בוגר ואני זוכר את התקופה שהייתי באופוזיציה, אני יכול לכייל, לקוון יותר את מה שלדעתי צריך להיות המשחק הפרלמנטרי הנאות, ואמרתי: בשום פנים ואופן לא אסכים שלאופוזיציה הנוכחית תהיה אפילו טיפ-טיפה של זכות פחותה מזו שהיתה לנו כאשר אנחנו היינו באופוזיציה. ומה שאנחנו ניצלנו, את כל סעיפי התקנון שניצלנו – אנחנו נאפשר להם בכבוד למצות את המירב.

אני זוכר שהיו רגעים שגם יושב-ראש ועדת הכנסת דאז, חבר הכנסת חגי מירום, ויושב-ראש הכנסת דאז, שבח וייס, היו נתונים ללחצים של הגורמים הביצועיים, אנשי הממשלה, שבדרך כלל לא כל כך מתעניינים בכנסת, שלחצו עליהם גם אז: תסתמו להם את הפה, תקראו אותם לסדר, מה הם עושים לנו; ויכולנו לומר את דברנו. ואני בהחלט מכבד את המאבק, אני בהחלט מכבד את הנחישות שלכם ואת העובדה שאתם מתגייסים. להיפך, אפילו אמרתי אתמול לאחד החברים שלכם, שר לשעבר, שהשרים לשעבר שלכם בהחלט לא מביישים את הפירמה. שרים לשעבר שלנו, היה לי קשה מאוד להביא אותם לאחר ההלם הזה, שהם הפכו להיות חברי כנסת מהאופוזיציה, להיות לוחמים מן השורה, לשבת כאן בלילות ולכלות כאן את עתותיהם על מנת להרוויח עוד שעה או עוד חצי שעה ולמשוך את הדיון. אני מעריך ומכבד את זה.

אבל, עם זאת, אני מכיר גם את צעדי ההתגוננות. אחד מצעדי ההתגוננות של הקואליציה הוא להשתמש במכשירים שנתונים אך ורק לקואליציה. אחד הכלים שנתונים לחברי הקואליציה הוא היכולת להשתמש בסמכות של יושב-ראש ועדה. על-פי תקנון הכנסת, כאשר יושב-ראש ועדה מביא הצעת חוק מטעם הוועדה, יש לו בכל שלבי הדיון בקריאה השנייה והשלישית זכות לעלות לדוכן, ליטול את רשות הדיבור ולתת הסברים שונים. הזכות הזאת נתונה גם לשרי הממשלה.

ועל כן, כאשר אנחנו התכוונו להשיב מלחמה שערה כקואליציה מול אופוזיציה, אני פניתי ליושב-ראש ועדת הכספים. ראשית, פניתי לחבר הכנסת אברהם הירשזון וביקשתי את הסכמתו לכך שאני אוכל להחליף אותו כחבר ועדת הכספים לצורך דיוני התקציב. הוא ניאות, ולפני דקות מספר הפכתי להיות חבר מן המניין. אפילו קיבלתי ברכה מחברת הכנסת דליה איציק. היא עוד לא ידעה על מה היא מברכת אותי, אבל היא אמרה: אני שמחה שחבר הכנסת מיכאל איתן נהיה לחבר ועדת הכספים ואני מאחלת לו הצלחה רבה בפעילותו בוועדה. אז הנה, אני כבר נמצא בפעילותי במסגרת הוועדה, לאחר שהפכתי חבר מן המניין. עוד לפני כן ביקשתי מיושב-ראש הוועדה, והוא הסכים. הוא אמר: לאחר שתהיה חבר מן המניין אני אייפה את כוחך, וזכותך תהיה לבוא לדיון ולהשיב למתדיינים בכל שלב משלבי הדיון.

וכך אני מנצל את ההזדמנות הזאת ומשיב לשורה ארוכה של דוברים שעלו כאן מטעם האופוזיציה, ואני מתכוון כמוכן גם למלא את זמננו, כדי שגם אנחנו נוכל לומר את דברנו, וקצת גם לעייף אתכם. מדוע שתדברו בשעה 19:00 או 20:00? דברו בשעה 02:00, בשעה 03:00; זה עדיף. אז אם יש כאן כמה חברים שלפי סדר-היום שלהם התכוונו לבוא ולדבר עוד, והם עשו חשבון שאם בייגה שוחט התחיל בשעה – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת איתן, האם אתה מתכוון לדבר היום שבע שעות?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני כבר רוצה לומר, השיא שלי היה 11 שעות. ודרך אגב, אז עליתי בתור חבר כנסת והייתי כבול למספר ההסתייגויות. אחרי הנאום ההוא, אחרי שצברתי מספר גדול של הסתייגויות ונימקתי את כולן, יצאה תקנה שחבר כנסת שמגיש הרבה הסתייגויות יכול לנמק רק שתיים, ואחריו חברים אחרים. על-ידי זה ניסו למנוע את האפשרות שמישהו ידבר שעות ארוכות ללא הפסקה. ובאמת חלפו שנים, ורק היום הגעתי למחשבה, כשעליתי לכאן, שבעצם הרסן הזה הוסר מעלי, השלשלאות האלו הוסרו. כי אם אני נמצא עכשיו על תקן של יושב-ראש ועדה, אני בכלל לא צריך הסתייגויות. כמות הזמן היא בלתי מוגבלת, ואני יכול עכשיו להתחיל לדבר עד אשר אאבד את כל כוחותי, וזה אולי יכול להיות גם יותר מעשר שעות.

אבל, אמרתי כאן לחברים שממתינים כבר הרבה זמן, לא היתה לי אז כוונה לקבוע שיא, ואין לי היום כוונות לשבור שיא. אני בסך הכול מתייחס לעניין ברצינות. גם אז לא קראתי מספר הטלפונים, הבאתי את ספרי התקציב, הכנתי את כל דברי. וגם עכשיו התכוונתי להתייחס לנושאים בצורה העניינית ביותר.

אלא מאי? אני שומע כאן, שמאחורי הקלעים מנסים להגיע להבנות – –

משה שחל (העבודה):

מחכים לך.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

— — כפי שהושגו הבנות גם במסגרת המאבקים שאנחנו ניהלנו. היו הבנות, נקבעו כללי משחק. ואם אכן נגיע להבנות, אני בהחלט אשמח לתרום את חלקי ולוותר על אחת הזכויות החשובות ביותר בבית הזה, הזכות לשאת דברים מעל הדוכן.

על כן, אני מודה ליושב-ראש ומודה לכם, ובזה אני מסיים את חלקי בשלב זה. אני מקווה מאוד שאוכל לתרום לדיוני ועדת ההסכמות מאחורי הקלעים, ואני שומר על זכותי לשוב לאחר שיישמעו דבריהם של דוברים אחרים, ולהמשיך בדברי.

היו"ר ד' טל:

היא תמיד נשמרת לך. אבל, אולי מאחורי הקלעים תנסה לבטל את המסורת המתישה והלא-תכליתית הזאת, שמדברים כל הלילה, ועוד לילה ועוד לילה. תנסה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

טוב, זאת תהיה הכוונה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת עוזי ברעם, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, השעון התלוי כאן על הקיר הוא הסיבה לכך שלא מפסיקים לדבר.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך על ההערה. הדבר כבר הובא לתשומת לבו של היושב-ראש הקודם. חבר הכנסת עוזי ברעם, בבקשה.

עוזי ברעם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רבותי חברי הממשלה – – –

יונה יהב (העבודה):

שאינם.

עוזי ברעם (העבודה):

בשביל הפרוטוקול מוכרחים לציין את החלק של כולם. אני לא תיארתי לעצמי שאני אעלה היום לדבר במעמד כל כך מיוחד. חשבת: עוד נאום. הרי מנסים לעייף את כולנו, וגם אנחנו – את עצמנו. אבל, לא תיארתי לי שבנאומו אצטרך להקדיש חלק מהדברים לברכות לחבר הכנסת מיכאל איתן על כך שנכנס לוועדת הכספים. יושב כאן אדם שאני באמת חושב שיש לו כישורים. אני יושב אתו בכמה מקומות. בזמן האחרון אני שומע גם את העמדות המדיניות שלו. ופתאום אני נזכר בדברים שאני כבר אומר די הרבה שנים, והוא אומר עכשיו. אולי זה יבוא גם בנושאים הכלכליים. הוא ישמע את בייגה שוחט, את אלי גולדשמידט ואחרים, והוא יעלה כאן ויחרה-יחזיק אחריהם.

שמתי לב באיזו הנאה ובאיזו הרגשת כובד ראש חבר הכנסת מיכאל איתן ממלא את תפקידו. הוא עמד כאן עכשיו עשר דקות והסביר דברים לאשורם, מלה במלה, לאן מכוונים פני המדינה מבחינה כלכלית. וראיתי פתאום שכאשר הליכוד בוחר חבר לוועדת הכספים, הוא לא בוחר סתם. הוא לוקח אדם שעושה שיעורי בית, שיש לו קו, שיש לו מדיניות. והוא בא כאן לפני כולנו, וראה חברים כל כך ותיקים ומנוסים, כמו חבר הכנסת משה שחל, שהיה יושב-ראש סיעת המערך בכנסת כשאני נבחרתי, מהטובים שהיו, שכיהן גם כסגן יושב-ראש הכנסת. הוא יכול היה ללמד את כל יושבי-ראש הכנסת של היום איך מנהלים ישיבות, איך עושים את זה בחן, איך עושים את זה בטעם.

היו"ר ד' טל:

אנחנו לומדים ממנו כל הזמן.

עוזי ברעם (העבודה):

אבל, אפילו הם לא היו כל כך מלאי גאווה והכרת ערך עצמם כפי שראיתי עכשיו את חבר הכנסת מיכאל איתן. ונזכרתי שרק לפני שעתיים אדם אחר, אולי בגילו של איתן, אולי צעיר ממנו, עמד וקרא לכל הכתבים המדיניים במדינה ואמר להם: אני רוצה לומר לכם עכשיו מה שלא אמרתי עד עכשיו –

ההסכם שממשלת העבודה הגיעה אליו בענייני חברון היה הסכם נוראי, הסכם שמסכן את ביטחון המדינה, הסכם שמחזיר אותנו למחשבה על גבולות 1967. והנה אני באתי ואסרתי מלחמה, ואני מביא הסכם אחר.

אני רוצה להגיד קודם כול לחברי ממפלגת העבודה: אם ביבי נתניהו מביא הסכם אחר, קודם כול תברכו אותו. תברכו אותו. אל תבואו ותגידו: תראו, הוא הביא אותו הסכם. אם הבאת הסכם אחר, אתה אחראי לו מהתחלה ועד הסוף. אל תבוא אחר כך ותגיד שאתה מקיים את ההסכם מפני ששמעון פרס נתן לך הסכם, ואין ברירה, מפני שמקיימים התחייבויות. אתה רוצה הסכם אחר, יהיה הסכם אחר. אם הבאת הסכם אחר, אתה אחראי לכול: אתה אחראי לתוכנו, אתה אחראי לעיתוין, ואתה אחראי גם גם לכל התוצאות הפוליטיות שההסכם הבלתי-אפשרי הזה הביא. לא ההסכם בלתי אפשרי, אלא האירועים שנלוו להסכם הם בלתי אפשריים.

יושב ראש ממשלה, לא מדבר בשמו, אלא פקיד רם מעלה או אישיות רמת מעלה מעזה היום להשמיץ את הממשלה הקודמת. ועל שום מה? – על שום דבר אחר: כי אין לו אפשרות להסתכל בעיניים של המתנחלים, בעיניים של בוחריו שרומם. ואין עיני צרה בכך, כי אני בעד שראש הממשלה יהיה ריאלי ויקיים את הדברים שנכונים למדינה. אני לא בוחן את ראש הממשלה כל רגע במכונת אמת, אם מה שהוא אמר בבחירות הוא גם מקיים. אבל הוא רוצה לעשות את שני הדברים. גם לומר: אני עושה דבר אחר לגמרי; גם לקיים את ההסכם הקודם, וגם להסתכל בעיני המתנחלים ולומר להם: תראו, אני הייתי ישר קודם ואני ישר גם עכשיו.

משה שחל (העבודה):

לדעתי, יש לו גם סיבה נוספת. יש לו בעיה עם אריק שרון ועם חבריו לממשלה. והאמירה הזאת, ההתקפה הזאת באה כדי להרגיע את החברים שלו בקואליציה.

עוזי ברעם (העבודה):

חבר הכנסת שחל, את השר בגין הוא לא ירגיע, כי השר בגין מתנגד מטבע ברייתו לכל ההסכם. אבל מה שקורה כאן הוא שלהתקפה הזאת יש רק רקע אחד, והרקע הוא ניסיון להרגיע את הימין. הימין לא יכול להירגע. כי בעצם מה שביבי נתניהו עשה, הוא לקח את ההסכם הקודם, עשה לו איזה שינוי קוסמטי, ואני משוכנע שיהיו גם שינויים הפוכים כאשר יתבררו הדברים לכאורה, והביא אותו דבר. הביא אותו דבר, אבל היום הוא בא ואומר: אני חיקיתי את חמשת החודשים האלה על מנת להביא הסכם אחר. ואני בעד שאנחנו נגיד שאפשרנו לו להביא הסכם אחר. עד עכשיו הוא התחבא מאחורי גבנו, עד עכשיו הוא אמר כל הזמן: אני חושב שההסכם הזה הוא הסכם רע, אבל אני אנוס לקיים אותו. אם היום אתה הבאת הסכם חדש, חתרת אליו, ניהלת משא-ומתן עמוק – בבקשה, תבורך. התוצאות של ההסכם הזה, מהתחלה ועד הסוף, גם הטובות וגם הרעות, חלות עליך כמי שנבחר להיות ראש ממשלת ישראל.

סאלח טריף (העבודה):

שיפטיק להפריח סממאות, הבחירות נגמרו לפני שישה חודשים. בלבולי מוח.

עוזי ברעם (העבודה):

אני לא יכול, אחרי חבר הכנסת מיכאל איתן, שלא להעיר כמה הערות ענייניות בעניין התקציב. אני לא יכול פתאום לעלות ולרדת בלי להגיד מלה. אני רוצה לדבר על שני דברים.

אני מאוד מודאג מהירידה בחוק עידוד השקעות הון בנושא התיירות. אני רוצה גם לומר מדוע. התיירות לארץ היא לא דבר שנתון בקופסה; זה כרוך במאבק גדול, שיש לו פוטנציאל אדיר. בתקופת היותנו במשרד התיירות, הממשלה בראשות יצחק רבין ושמעון פרס, ואני כשר התיירות, עשינו רבות לשינוי נושא התיירות. הפוטנציאל שיש לנו הוא אדיר, אבל הנה עכשיו, בעקבות המדיניות של הממשלה, התיירות נמצאת ברגרסיה, בנסיגה. כל תורי המשקיעים שהיו בעבר לא קיימים עכשיו. הם אולי קיימים בחלומותיו של בנימין נתניהו. אין "מריוט", אין הרחבה של "הוליד" אין". כל המיליארדים שרצינו להשקיע ולא היו לנו גם אז, לא עומדים היום בתור. ועכשיו לבוא לאותם משקיעים ולומר להם – אנחנו משנים לרעה את חוק עידוד השקעות הון? והם שואלים את בנימין נתניהו: למה? האם אתה הולך למדיניות של שלום? האם כאשר אנחנו הולכים להקים מלון בישראל, אין לנו סיכון ביטחוני ממדרגה ראשונה גם בגלל המדיניות שלך? מצד אחד לנהל מדיניות שממשיכה ליצור מצב ביטחוני חמור ומצד שני להוריד את השקעות ההון בתיירות – אין דבר יותר מטומטם מזה.

מדוע נולדו השקעות ההון בתיירות? הן נולדו משום שמשקיעים לא הסכימו להשקיע בישראל בלי שתהיה להם איזו אמברלה של ביטחון למצב חמור, להידרדרות. אנחנו הולכים לקראת הידרדרות, ואנחנו חושבים שמישהו יבוא להשקיע בישראל? אלא אם מישהו מתכוון שכל נושא התיירות יהיה ממנו והלאה.

אחד הדברים החשובים שהקמנו, מתוך מחשבה על אינטגרציה עם ערביי ישראל, היה הפרויקט של "נצרת 2000". התחלנו לבנות מבנה שייתן גם לערביי ישראל איזו תחושה שהם חלק מבניית התיירות. חברים, עד היום עוד לא הגיע ראש עיריית נצרת הנוכחי לשום הידברות אמיתית עם הממשלה בנושא "נצרת 2000". אנחנו מתקרבים לשנת 2000, שנה שחייבת להיות שנת פריחה לתיירות. איש לא עושה דבר, אלא מורידים את התמריצים בחוק עידוד השקעות הון לתיירות, שהם בעצם נשמת אפה של התיירות במצב ביטחוני קשה.

אפשר, חברי, להוריד בכלל את השקעות ההון אם נגיע למצב של שלום, כאשר למשקיע יהיה ביטחון של פרוספריטי, כאשר אירועים ביטחוניים לא ירבעו לפתחו כל שני וחמישי, אבל אי-אפשר לבצע דבר כזה כצעד חד-צדדי בזמן שמצב הביטחון כל כך חמור.

הלכתי היום לקנות דלק – טוב, אני חבר כנסת, אומרים שאנחנו מעמד בינוני, אולי טיפה גבוה, אני לא כל כך בטוח בזה – ועבור מה שאני משלם כרגיל 180 שקל, שילמתי 205 שקלים. לידי היתה אשה שעובדת במוסד לביטוח לאומי. היא אמרה לי: שמע, הרי אתם רוצים לעודד נשים לצאת לעבודה. אני יצאתי לעבוד, יש לי שני ילדים קטנים, אני עושה איזה חשבון של תמחיר. עבורי, חבר הכנסת ברעם, העלייה הזאת היא עליית מסים ישירה שאני משלמת לאוצר המדינה, זה כאשר הממשלה הקיימת – והיא לא אמרה שהיא הצביעה נגדה – הבטיחה בצורה הכי ברורה שבנושא המיסוי הישיר והעקיף היא לא תיגע.

וזה מיסוי ישיר, מיסוי ישיר ממש, כל אחד מרגיש את זה בכל רגע כאשר הוא משלם. זה רק הבל ורעות רוח לבוא ולהגיד שכאן היתה פגיעה בציבור הנהגים, שהם ציבור של מעמד בינוני גבוה. כל שכבות העם נוסעות היום במכוניות, אפילו במשומשות, שעולות 20,000 שקל, והאנשים באים לתחנת הדלק ומשלמים מס בלתי מוצדק, שכולו נובע מאי-יכולת של הממשלה לקיים את הבטחותיה ולקצץ בהוצאותיה.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת עוזי ברעם, יש נהגים שלא יסבלו – אלה שיש להם רכב צמוד, בממשלה ובסקטור הציבורי.

עוזי ברעם (העבודה):

אני חושב שגם התקציב הזה הוא עוד חוליה באי-אמינותו של ראש הממשלה, שבאה לידי ביטוי בדברים החמורים שהוא אמר היום כלפי האופוזיציה הקיימת, שהיא בעצם זו שהביאה לממשלה את ההישג היחיד שהיא יכולה להמשיך בו – הסכם אוסלו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת מיכה גולדמן לא נמצא. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

מי אחריו?

היו"ר ד' טל:

אחריו – חברת הכנסת יעל דיין, אחריה – חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו – אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מרגיש פה כמו בישיבת סיעת העבודה. אתה שם לב, אדוני, שאפשר לומר שחוץ ממך, בתוקף תפקידך – ואתה כרגע, בתוקף היותך יושב-ראש, אינך מייצג לא קואליציה ולא אופוזיציה – אין פה שום איש קואליציה באולם.

היו"ר ד' טל:

אף לא אחד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אף לא איש קואליציה אחד. אפילו דדי צוקר עדיין שייך לאופוזיציה, עדיין.

קריאה:

גם אין נציג של הממשלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

וגם אין נציג הממשלה. טוב, ההתייחסות של הממשלה לכנסת כבר איננה צריכה ראייה, זה כבר דבר שהוא – – –

שבר לי את המלה מיקי איתן, שנכנס עכשיו.

רענן כהן (העבודה):

זה בסדר, בסדר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

צדיק אחד בסדום.

אני רוצה להתייחס בדברי, אני לא יכול שלא להתייחס בדברי – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להודיע על סיכום?

היו"ר ד' טל:

בבקשה. זה לא על חשבוננו, ודאי שלא.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בשם ועדת ההסכמות – ועדת ההסכמות זה מושג שקיים כאן בבניין מכוח הנוהג – ישבנו כעת נציגי הקואליציה והאופוזיציה וסיכמנו שהסדרי הדיון יהיו כרגע, במהלך השבוע המרתוני הזה, כדלקמן: ההצבעה על פרקים 1 ו-2 תתקיים בשעה 23:00, הלילה.

חגי מירום (העבודה):

ועל שם החוק.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כן, ועל שם החוק.

זו הזדמנות טובה לכל חברי הכנסת שנמצאים בכל מקום וצופים בערוץ-33 לדעת, שאני קורא להם לבוא הנה, גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה. ב-23:00, הלילה, תתקיים ההצבעה.

לאחר מכן יימשך הדיון כסדרו, כפי שניהלנו אותו עד עכשיו, כאשר כל אחד מהנואמים יקבל את מכסת הזמן ונתקדם כפי שנתקדם.

סאלח טריף (העבודה):

בתנאי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ההצבעה שתבוא לאחר מכן, התחנה הבאה, תהיה בשעה 12:00, בצהריים. מעבר לכך עדיין אין שום סיכום לגבי ההמשך.

ב-09:00 תתכנס הוועדה עוד הפעם ותסכם את ההמשך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש מיושב ראש-הישיבה, מאחר שהדברים האלה נרשמים על-ידי קצרניות ומופיעים בפרוטוקול רק לאחר מכן, להעביר, אם אפשר, את הסיכום הזה בכתב יד גם למי שיעבירו לו את שרביט ניהול הישיבה לאחר שהוא יסיים את פרק הזמן שהוא צריך לשבת כאן בתור יושב-ראש הישיבה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

סאלח טריף (העבודה):

נקבל אותך עוד פעמיים כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים?

רענן כהן (העבודה):

גמרנו עם זה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חלקי בהסכמה הזאת היה שהם ביקשו שלא אשתמש בזכותי. הסכמתי לוותר עליה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, תאפשר בבקשה לחבר הכנסת גולדשמידט לשאת את דבריו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא יכול שלא להתייחס לדבר חמור מאוד שנעשה היום אחר-הצהריים על-ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו. אני אמרתי עוד הבוקר בנאומי, שאני מברך את ראש הממשלה לקראת חתימת הסכם חברון. אני חושב שאולי לראשונה מאז נתכוננה הממשלה החדשה היתה הזדמנות שהבית הזה, מרביתו לפחות, לרבות אנשי האופוזיציה – היו מתאחדים ומברכים את ראש הממשלה על השגת ההסכם. זה רגע נדיר, מכיוון שאנחנו נמצאים במחלוקת פוליטית עמוקה מאוד, אבל היינו מתנהגים בצורה ממלכתית ונותנים לו גיבוי. אגב, אני מניח שנעשה זאת בלי קשר לדברים שאני עומד לומר עכשיו.

לא נשמע כדבר הזה מאז הוסכמו הסכמים במדינת ישראל בינינו לבין מדינות ערב אלה או אחרות, מצרים, ירדן, בינינו לבין הפלשתינים. לא נשמע כדבר הזה, שביום שבו ההסכם עדיין לא נחתם אבל כבר מושג, באותו יום ראש הממשלה, שהשתתף בכל המהלך הזה של השגת ההסכם, מוצא לנכון לבוא חשבון עם האופוזיציה. באותו יום שהוא מגיע בו באופן מהותי להסכם, הוא מוצא את הזמן לבוא חשבון עם האופוזיציה.

נסים זילי (העבודה):

לא עם האופוזיציה, עם הממשלה הקודמת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תודה על התיקון, חבר הכנסת זילי. עם האופוזיציה, קרי עם הממשלה הקודמת.

לדעתי, דבר זה מעיד בראש ובראשונה על חוסר ביטחון עצמי. מי שבטוח בדרכו לא מתעסק עם האופוזיציה, לא מתעסק עם הממשלה הקודמת. הוא צריך לבוא אל הציבור ולהסביר מדוע הוא הגיע להסכם, מה המרכיבים של ההסכם. הוא צריך להסביר את זה לציבור, להסביר את זה לחברי הממשלה שלו, להסביר את זה לחברי הקואליציה, ובבוא העת – גם להסביר את זה לכנסת.

זה מה שעושה ראש ממשלה שהוא ראש ממשלה ולא איזה אדם שנקלע לתפקיד וממשיך, גם כאשר הוא מבצע את התפקיד הזה, בתנאים רגישים ביותר, ממשיך להעסיק את מוחו ביום כזה – במקום לחשוב איך להבטיח, לשיטתו ולשיטתנו, את ביטחונם של תושבי חברון במסגרת ההסכם, יש לו אנרגיה נפשית מספיקה ביום כזה להתעסק ולעשות חשבונות עם הממשלה הקודמת, כאשר עברו בקושי שעות מספר מאז נפגש בפגישת האחוזה הנהדרת עם יאסר ערפאת.

זה מה שיש לראש הממשלה לעשות הערב? בוש וחרפה. במונחי הכדורגל, זאת ליגה ג' ולא ליגה לאומית.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לשאול שאלה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל לא על חשבוני. אם היושב-ראש יסכים.

היו"ר ד' טל:

בבקשה. כשאמרת: לא על חשבוני, הבנתי שאתה לא מתנגד.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

האם אתה חושב שהוא היה מגיע לאותו הסכם שהסכים עליו בחברון לולא מה שניצב לפניו כאשר קיבלנו את השלטון? אתה מאמין בזה באמת?

אלי גולדשמידט (העבודה):

ודאי שלא.

דוד צוקר (מרצ):

אתם הייתם נשארים בחברון עוד 20 שנה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם לא הייתם מגיעים לשום הסכם אלמלא מה שאנחנו עשינו. השאלה הזאת, שוב בלשון הכדורגל, היא "וואלה". אתם הרמתם כדור לרחבה, ועכשיו אפשר לתת את הבעיטה. ודאי שהוא לא היה מצליח בלעדי זה. אם הוא היה מגיע לשלטון בלי כל סיפור הסכם אוסלו לפני זה, היום הייתם מתעסקים עם אינתיפאדה קשה מאוד ועם דברים מאוד חמורים.

דוד צוקר (מרצ):

הייתם רודפים עכשיו אחרי ילדים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת עזרא, לך זה בוודאי ידוע; לחבריי בליכוד אני לא יודע, אבל לך זה בוודאי ידוע. ודאי שזה על רקע הסכם אוסלו, אבל ראש הממשלה מזמז את העניין במשך חמישה חודשים, עם סיפורי מנהרה, עם קורבנות שווא, עם כל הדברים שקרו במהלך הדרך. כל זה עם המצב שבו מדינת ישראל הפכה מחדש להיות בעיני העולם כולו הילד הרע של המזרח התיכון. הוא הכתיר את יאסר ערפאת בתואר יקיר המזרח התיכון בעיני כל העולם. את כל זה הוא הספיק לעשות בחמישה חודשים.

למרות כל זה רציתי היום לבוא הנה ולברך אותו בכנות ולא בציניות, לא באיפכא מסתברא, לא בהפוך על הפוך. באמת, להגיד לו יישר כוח. אתה עומד מול המתנחלים, אתה עומד מול חברים בממשלה שלך, אתה עומד מול חברים בקואליציה. אבל ככה מתנהג ראש ממשלה ביום כזה? זאת גישה ממלכתית של ראש ממשלה, לעשות חשבון פוליטי?

אני אגיד לך, אני יודע למה הוא עשה את זה. אני חותם על כך שארתור פינקלשטיין, שביקר אצלו בימים האחרונים, אמר לו לעשות את זה; באלף אחוז, זאת עצה של ארתור פינקלשטיין. ראש הממשלה נוהג על-פי גישה תועמלנית, זאת תפיסת עולמו, הוא איש של פרופגנדה. חשוב לו איך הוא מופיע בתקשורת, איך הוא מספר את הסיפורים, איך הוא מורח את המריחות. זה כל מה שיש לו מבחינת תפיסת עולם. לא מדיניות. היום הוא ראש הממשלה ואנחנו האופוזיציה, כנראה למשך שלוש וחצי השנים הקרובות, מה לעשות?

סאלח טריף (העבודה):

יש לי שאלה אליך: איך הוא יכול במשך חצי שנה להגיד דבר והיפוכו?

אלי גולדשמידט (העבודה):

תגיד את זה בנאום שלך, סאלח.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סאלח טריף.

יעל דיין (העבודה):

תשאל אותי, תשאיר גם לי שאלה או שתיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה לא בדיוק נמנה עם המחנה של קיצוני הליכוד. לא רק זאת, אלא אתה יושבת בתפקיד מאוד בכיר, פעלת עם הממשלה הקודמת בצורה ממלכתית, לא ברמה פוליטית, ונדמה לי שבשלב מסוים עבדת גם עם השר משה שחל. אתה נהנה בבית הזה מהערכה מקצועית מצד חוגים רחבים מאוד. אני שואל אותך: האם זה מה שאתה מצפה מראש ממשלה ביום כזה? לבוא לציבור ולמלא את כל מהדורות החדשות ואת כל היומנים בהסבר, למה הממשלה הקודמת היתה דפוקה? זה מה שאתה צריך לעשות ביום שאתה מגיע להסכם עם יאסר ערפאת ויושב אתו ומנהל אתו רומן של אהבה? כמובן, אהבה בין מדינאים, אני לא רוצה להישמע אחרת, חס ושלום.

אבל היה רומן של אהבה. הם נכנסו בכל פעם לפגישה בארבע עיניים. לחיצת היד שלו עם יאסר ערפאת בווישינגטון נמשכה היום לחדרי האירוח במחסום ארז. הם ישבו בפנים ונפלו איש בזרועות רעהו. אותו ראש ממשלה שעשה תעמולת בחירות על-פי היועץ פינקלשטיין, שעשה דה-לגיטימציה ליושב-ראש מפלגת העבודה על רקע זה שהוא החזיק בידו של יאסר ערפאת, היום ביבי נתניהו מחבק את יאסר ערפאת. הוא רוצה להציל את מעמדו בעולם, ולכן הוא מחבק את יאסר ערפאת. אני ראיתי איך ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זכרו לברכה, לחץ את ידו של ערפאת על מדשאת הבית הלבן. הוא לחץ, אבל חום ואהבה לא היו בלחיצה הזאת. אצל ביבי נתניהו יש הרבה חום בלחיצת ידו של יאסר ערפאת.

אין לי טענות. בן-אדם יכול להחליף את אהבותיו. שנה אחת הוא יכול שלא לאהוב את יאסר ערפאת, ושנה אחרת הוא יכול ליפול בזרועותיו של יאסר ערפאת.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מה המטרה שלך בדברים האלה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אגיד לך בדיוק. המטרה שלי היא לנצל את העובדה שיש לי עכשיו במה בכנסת לבוא חשבון עם דברים חמורים, לא ממלכתיים, של ראש הממשלה. אני אומר לך שבכך ראש הממשלה מזיק בראש ובראשונה לעצמו ול"קייס" שהוא מנסה לייצג. הוא יכול היה לקבל בכנסת הזאת, היום, מחר, בשבוע הבא, אחדות של מרבית ספסלי הבית; לא של גנדי, לא של בני אלון, אבל של מרבית ספסלי הבית.

דליה איציק (העבודה):

בני אלון תומך בו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא היה מקבל תמיכה של מרבית ספסלי הבית ולחיצת יד.

אני זוכר שבזמנו מנחם בגין, זכרו לברכה, אחרי מבצע אנטבה אמר כאן, בבית הזה, ליצחק רבין, . הוא הוריד בפניו את הכובע. אני CHAPEAU זכרו לברכה, נדמה לי שהוא אמר את זה בצרפתית: אומר לך, שאם ראש הממשלה לא היה עושה את המעשה המנוול שהוא עשה היום אחר-הצהריים, , חבר הכנסת גדעון עזרא, ונדמה לי שאתה CHAPEAU. לא מגיע לו CHAPEAU אני הייתי אומר לו: חושב פחות או יותר כמוני.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת גולדשמידט. חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

לפי דעתי, לחברת הכנסת יעל דיין – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דדי צוקר, בוא נשאיר את זה לשעה 03:00. זה יעיר, ככל הנראה, את חברי הכנסת. בבקשה, גברתי.

יעל דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטערת שהחמצתי את ההערה המקדימה של חבר הכנסת צוקר, אבל אם תואיל, תקבע פגישה אחר כך.

אני מוכרחה לומר שזה כמו שני סרטי מתח.

אני מחכה, אני פשוט נותנת מזמני לחבר הכנסת שחל.

היו"ר ד' טל:

אז נאפשר לו להמשיך לדבר.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

בינתיים אני מבקש מסגנית מזכיר הכנסת למסור הודעה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: מצב מערכת החינוך במגזר הערבי בנגב. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' טל:

בבקשה, גברתי.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לומר, שכאן מתרחשים שני תרחישים בו-זמניים, אחד בחוץ ואחד בתוך המליאה. ואל תחשבו, שאנחנו שיושבים כאן שקועים רק בחוק ההסדרים ובסדרי מימון שונים או בחוק התקציב, ובאותו זמן אנחנו מחמיצים את האירועים הגדולים שבחוץ. אף שהקואליציה, לנוכח ההתרחשויות בחוץ, אינה נמצאת כאן, אנחנו מצליחים לעקוב, ולפי דעתי, איננו יודעים פחות.

אני מאוד מבקשת, כשיש תנועת אנשים, זה מפריע לי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דדי צוקר, אני מבקש.

יעל דיין (העבודה):

אנחנו לא רק עוקבים. נדמה לי שהמידע שבידינו וצורת המעקב שלנו אינם נופלים מצורת המעקב של אנשי הקואליציה, אף שהם נמצאים בחוץ ואנחנו בפנים.

בלילה, בערך ב-04:00, הבעתי כאן מה שאני שומעת מהתקשורת, את המחשבה שאולי ממש ברגעים אלה – בטונים של מתח הולך וגובר – ראש הממשלה עושה את דרכו מירושלים למחסום ארז. כשדיברתי ב-08:00 או ב-09:00, זה כבר היה פרק נוסף בסדרת המתח, ואמרתי: באמת הלילה עבר עלינו איכשהו, אבל עכשיו כבר מניפים את הדגלים ומתכוננים, והנה, בתוך שעה-שעתיים ראש הממשלה יעשה את דרכו למחסום ארז. ואנחנו עסקנו בעידוד השקעות הון ובאחוזים המתבקשים, וכל אחד בנושא שלו.

והנה, עכשיו הגיע תורי עוד הפעם, אנחנו מדברים לפי סבב, הגיע תורם של הדל"תים, ועכשיו אנחנו כבר בפרק הבא של סדרת המתח. להפתעתי, אף שהיה מפגש בארז ואף שהוא לא התרחש בלילה, אנחנו עדיין לא יודעים בדיוק מה היה שם, אלא שכאן אני רוצה להיבדל ממי שהציע כאן שההסכם יונח, ואולי זה הסכם אחר.

אני רוצה להביע כאן דעה שונה, אולי קרובה לדעה שהביע כאן חבר הכנסת עוזי ברעם. אני אהיה בעד ההסכם הזה גם אם הוא לא יונח על שולחני בזמן. אני אצביע בעד ההסכם הזה, כי מה משכנע אותי שההסכם הזה הוא מאוד דומה להסכם שלנו, ואם יש שינויים, הם אינם דרסטיים, ואני לא מוכנה להיות עוד גורם מעכב באיזו צורה, אחרי העיכוב הרה-התוצאות לרעה ועם מחיר גבוה מאוד של שישה חודשים? למה אני אצביע בעד גם אם אני לא אראה את ההסכם? כי היום על הפקסימיליה –

חבר הכנסת דדי צוקר, סליחה.

דוד צוקר (מרצ):

סליחה, אני שואל.

יעל דיין (העבודה):

אתה רוצה לשאול? תבקש הפסקה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת צוקר, עמיתתך ביקשה ממך פעם ועוד פעם.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע שהיא תנסה להתייחס גם לשאלה שלי: האם הסכם כזה, שהוא לא הסכם על כל העניין, צריך להיות מונח על שולחן הכנסת במובן החוקי?

יעל דיין (העבודה):

במובן החוקי לא צריך בכלל לחתום על ההסכם הזה. הרי אנחנו אישרנו. אם אין בו שינוי, הוא לא צריך להגיע לכנסת. הוא יכול להגיע לכנסת במסגרת אי-אמון שמישהו יביע כלפיו, והמישהו הזה לא יהיה אנחנו. לכן, אין כאן שום חובת הנחה ואין כאן שום חובה לשום דבר. תלך ותחתום על ההסכם הזה, אם אתה מרגיש צורך שהיד שלך תחתום. גם בזה אין צורך. תלך ותבצע את ההסכם הזה, תלך ותיישם, תוציא את צה"ל ותיערך מחדש בחברון ותקבע את התאריך הבא להיערכות הנוספת.

למה אני אומרת את זה? כי האישור הטוב ביותר לתמיכה שלי בהסכם הלוא הוא פקסים שקיבלתי היום מ"נשים בירוק", שכולנו יודעים מי הן, במכשיר הפקסימיליה שלי, שקוראים לי בשמי – לי, יעל דיין – לבוא ולהפגין נגד ראש הממשלה מחר בשעה 09:45. קוראים לי להפגין מול הכנסת.

חברים יקרים, יביאו לי הסכם, פשוט "בליינד" אני חותמת עליו, אם המתנגדות לו הן "נשים בירוק", שקוראות להפגנה ואומרות במלים האלה: בואו נתקע בשופר מול הכנסת, כדי להעביר לא רק את רוע הגזירה, אלא גם את החורבן המוחלט שמפיל עלינו הסכם חברון של ראש הממשלה. בפקסימיליה הזו, שבה בדרך כלל שולחים כל יום חומרים באנגלית, מודיעים לנו גם, שרוע כזה והרס כזה, כמו שבאים מראש הממשלה נתניהו, לא היו זה שנים. ולכן, במקום ללכת להפגנה נגד ראש הממשלה, אני מוכנה לא לראות ולא כלום על השולחן, אפילו לשמוע בחדשות שההסכם הזה מתבצע, ואני פוטרת את ראש הממשלה מחובת הנחה.

אינני פוטרת אותו מחובת יישום. קנה כלי הנשק שיהיו שם בידינו יהיה יותר קצר או יותר ארוך, הבתים יגולחו לשתי קומות או יעלו לשלוש קומות, ברחוב שוהאדה תהיה מותרת בהתחלה רק תנועה של שלוש משאיות לשעה ואחר כך יגדל המספר לשש משאיות – תבורך, ראש הממשלה.

אני גם לא מוכנה לתת בידו כלי לניגוח של חבריו, שיגידו: הנה, ההסכם הוא מראש לא טוב, כי מה שהולך לקרות כאן הוא שאנחנו לא נהיה אתך, ואז אתה תזדקק למפלגת העבודה. אין לי שום סיבה בעולם לחשוב שמפלגת העבודה הולכת להצטרף לנתניהו, כדי לקיים הסכם שהוא יקיים גם בלעדינו, שהוא הבטיח, שהוא חייב לחתום, שאולי הוא לא כה טוב כמו שלנו, גם בגלל חלופת הזמן, אבל אני לא רואה מדוע הוא יהיה זקוק לנו. לי בוודאי אין שום עניין להצטרף אליו, לא על בסיס ההסכם הזה ולא על בסיס אחר, ויאכלו אותה המפד"ל לניקים שמתנגדים להסכם. הם רוצים להיות בממשלה. אני לא רוצה להיות כלי בידם לאיזה איום. הם רוצים, הם זקוקים לכך, מחוץ לממשלה הזו אין להם חיים. את הממשלה אנחנו נחזק מבחוץ, והם יישארו, על אפם ועל חמתם ועל העריקים שבהם, שלאט לאט רואים את האור. יישארו בממשלה, יצביעו, יהיו מיעוט בהצבעה בממשלה, עדיין יתמכו בממשלה מהבית הזה, ואני לא דואגת שמא הממשלה תתרסק, ולכן לא יהיה הסכם חברון, ואנחנו נצטרך להיחלץ לעזרתה.

מאחר שבשני הסיבובים הקודמים דיברתי ספציפית על נושא התקציב והזכרתי את הדברים שעלו היום על סדר-היום, לרבות מחצית נקודת זיכוי שנשללה מנשים עובדות – ובזה עוד נמשיך ונדבר – אני מאוד שמחה ומברכת את שרת התקשורת, שהיא האשה היחידה בממשלה שיצאה כאן בהצהרה שהיא מתנגדת לביטול חצי נקודת זיכוי לנשים עובדות, והיא הציעה הצעה, שעלי לפחות מקובלת, לא לבטל לכל העשירונים, אלא לעשות את הביטול הזה רק לעשירונים העליונים.

מאחר שירדנו בשעתנו מנקודת זיכוי שלמה לחצי נקודה, וזה היה תיקון לגבי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אני לא רואה סיבה שנשים תהיינה שוב החוליה החלשה שעל גבה עושים את הגילוחים – "גילוחים" זאת לא מלה מתאימה בעניין הזה, אבל את הקיזוזים ואת הקיצוצים. כאן יש הסכמה מקיר לקיר. זה עניין של מחצית האוכלוסייה. זה לא עניין מפלגתי, וזה לא עניין שאני באה כאן כדי לנגח את הממשלה. הנשים העובדות במדינת ישראל, לא בא בחשבון שתקוצץ להן חצי נקודת זיכוי. אני כן נוטה להסכים – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

כמה זה בכסף? 400 שקל.

יעל דיין (העבודה):

לא, חצי נקודה זה 80 שקל.

היו"ר ד' טל:

70 שקל.

יעל דיין (העבודה):

אם אני רוצה להיות צינית – – –

קריאה:

– – –

יעל דיין (העבודה):

זה 70 שקל, אותה חצי נקודה בנטו.

אני יכולה להיות צינית ולהגיד: גם הכפילו לי את מחיר הסיגריות, או הוסיפו לו, וגם לקחו לי ממני את הכסף, שאולי הייתי מקבלת כחצי נקודת זיכוי, והיה מאפשר לי להתמודד עם עליית מחיר הסיגריות, או עם מה שאני רואה כצפוי מאוד לקרות, עליית מחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית. זאת אומרת, יש כאן לא רק מיסוי ישיר, והביטויים האלה – מיסוי ישיר ומיסוי עקיף – הם פשוט הבלים במקרים האלה של הקיצוצים, כי עושים לנו מיסוי עקיף, ותוך כדי עליית המדד, בעקבותיו, זה הופך להיות מיסוי ישיר, ותוך כדי עלייה אחרת של המחירים זה הופך להיות לא רק מיסוי, אלא גם ייקור של מצרכי יסוד.

כי בעניין הזה של תחבורה פשוט מגוחך להגיד שאנחנו מעלים את מחיר הדלק, כאילו אני צריכה למלא טנק אחת ליום. מה פירוש הדבר? אנחנו לא יודעים, גם המומחים הקטנים בינינו, מה זו עליית מחיר הדלק? זו עלייה שתמשיך ותתגלגל. היא לא נגמרת הלילה. אנחנו לא יודעים מה מרכיב הדלק בכל מוצר, לרבות מוצרי היסוד, ומה המרכיב של דלק בתעשייה ומה המרכיב של עליית מחיר הדלק כאשר באים לסבסד או לא לסבסד את התחבורה הציבורית? ומי שנזקק לתחבורה הציבורית אינו יושב בדיוק בכיסאות האלה.

כך שהעניין הזה של עשיית קיצוצים, כאילו נותנים לשכבות החלשות מה שמגיע להן ועושים קיצוצים שיפגעו בשכבות אחרות – זה פשוט הבלים.

אני רוצה לסיים ולומר, שאנחנו כן נצביע חברון, אנחנו לא נצביע תקציב. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת נסים זוילי, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי לכנסת, אני רוצה רק שני משפטים על ההתנהגות של ראש הממשלה אחרי הגעה להסכם עם יאסר ערפאת.

אני רוצה לומר, בעיקר לחבר גדעון עזרא, מאחר שאתה היחיד מהקואליציה, פרט ליושב-ראש שהוא כרגע היושב-ראש, שני דברים: יש תכונות בסיסיות שכולנו מצפים להן מראש ממשלה – 1. אמינות; 2. אומץ לב ציבורי. אני חושב שההתנהגות של ראש הממשלה הזה בתדריך לעיתונות הוכיחה בדיוק את ההיפך מהתכונות האלה במנהיג פוליטי.

הייתי מבין אם היית בא ואומר מה שאמרת קודם: אם אנחנו היינו בשלטון לא היינו מגיעים לשום תוכנית מדינית כזאת. הייתי מבין אם היה עולה הימין לשלטון ובא ואומר: התוכנית הזאת היא אסון למדינת ישראל ואנחנו לא מבצעים אותה. אני לא מבין התחמקות מאחריות כשאתה מקבל החלטה להמשיך בדרך מסוימת או להביא שינויים ולנסות להטיל את האחריות על מישהו אחר; לא יום אחרי שאתה מקבל את השלטון ולא שישה חודשים אחרי שאתה מקבל את השלטון.

אם תבחן – ואני בטוח שיהיה לך האומץ הציבורי לעשות את הניתוח הזה עם עצמך – ותשאל את עצמך לשם מה חיכינו שישה חודשים, ואתה תשאל את עצמך אם ששת החודשים האלה היו שווים את התוצאות שלהם: האם זה היה שווה את הירידה במעמדה הבין-לאומי של ישראל? האם זה היה שווה משבר ביחסים עם מצרים ועם ירדן? האם זה היה שווה העכרה ביחסים בינינו לבין ארצות-הברית? האם זה היה שווה את מערכת היחסים שיש בינינו לבין אירופה? האם זה היה שווה חיים של 100 בני-אדם? – התשובה לעצמך תהיה: לא, זה לא היה שווה את זה. אבל עברנו את זה. היום הגיעו למסקנה שצריך לחתום.

אתה יודע מה הדבר שהכי מטריד אותי? שערפאת לא הסתפק בפחות ממכתב ערבות של ארצות-הברית. זה לא שלום. זה לא אמון. זה כלום. הוא לא מאמין למה שאומר לו ראש ממשלת ישראל. אני לא יודע אם ראש ממשלת ישראל מאמין בהסכם. משום שערפאת בא ואומר – וראש ממשלת ישראל, בפריסה מחדש של צה"ל. REDEPLOYMENT הסכים – שהאמריקנים יערבו לביצוע שלב ב' וג' ב- אתה מבין מה המשמעות של זה? שאנחנו יצרנו ברית בין ערפאת, הפלשתינים והעולם הערבי לבין האמריקנים. היום האמריקנים יצטרכו לערוב לביצוע ההסכם גם אם הוא יהיה נוגד את העמדה של מדינת ישראל. לזה הגעתם אחרי שישה חודשים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היתה לערפאת ברית עם אנשים מתוכנו.

נסים זיולי (העבודה):

אני לא יודע על איזו ברית אתה מדבר. אני יכול להגיד לך דבר אחד: במשך שלוש שנים בנתה הממשלה הקודמת מערכת של אמון הדדי בינינו לבין הפלשתינים, והגענו למצב שגם כשהיינו בשיא המשברים לא היו מתביישים לא יצחק רבין ולא שמעון פרס להרים טלפון או לנסוע לעזה ולשבת שם כדי להתמודד עם בעיות. מעולם לא ביקשנו מהאמריקנים לערוב במקומנו לביצוע ההסכם. מעולם לא הסכמנו שהם יערבו במקומנו לביצוע ההסכם. זאת היתה התוצאה של ששת החודשים האלה,

שיצרת בעצם חזית מכל כיוון אפשרי, שמבטיחה דבר אחד: שאנחנו נהיה מבודדים. זה הכול. לא היינו צריכים את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא הייתם צריכים את זה. נתתם להם הכול.

נסים זוילי (העבודה):

ראובן, כשאתה תקרא את ההסכם הקודם – ואני מקווה שקראת אותו, את הסכם אוסלו – ותיקח את ההסכם החדש, ותבוא ותסביר כאן מול הכנסת מה הושג בששת החודשים האלה, למה זה הצדיק את כל הוויכוח הזה, למה זה הצדיק את כל הסחבת הזאת, למה זה הוביל, אתה תגיע למסקנה שאני מגיע אליה: שזה היה מיותר ומזיק.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זוילי, אני רוצה להגיד לך באמת ובתמים, כמות ההפרות הפלשתיניות – ואת זאת כולם שוכחים – – –

נסים זוילי (העבודה):

נכון, אני לא שוכח.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

הממשלה שלנו ניסתה לתקן את ההפרות הפלשתיניות, ומה שקרה – – –

סאלח טריף (העבודה):

ממש. אחת-אחת.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

גם בתוך הבית הצליחו להפוך את הקערה על פיה ולהגיד, שמי שמפר את ההסכם זה ישראל. מספר
ההפרות של – – –

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אני רוצה לומר לך: היו הפרות פלשתיניות, ומי כמוך יודע שבין הסכם חתום – ואין הפרטים שלו – לבין חיי היום-יום, היישום היומיומי – – – אתה יודע שאנחנו עיכבנו כשבוצע של סעיפים בהסכם שירת את צורכי הביטחון שלנו. אתה גם יודע שהפלשתינים הפרו יותר מפעם אחת את ההסכם, אולי לא את רוח ההסכם, אבל ודאי וודאי את התוכן של פרטים מסוימים במסגרת ההסכם.

אני בא ואומר, מי שמנסה למדוד הסכם פוליטי במרכיבים קטנים של ביצוע יומיומי ואינו רואה את התמונה הכוללת – זה לא הסכם פוליטי. אתה באמת חושב שכל יום אתה יכול לבוא ולהגיד עם הסטופר ביד: תראה מה שקרה כאן, תראה מה שקרה שם? הרי כל מי שרוצה לפוצץ את ההסכם הזה, רוצה לפוצץ אותו על פרטים. יש מי שבקצה של ה"חמאס" ו"הג'יהאד" פוצצו אוטובוסים, וחברים שלנו, אזרחי מדינת ישראל, מנסים גם הם. היום אמרו תושבי חברון היהודים, שהם רוצים והם מתפללים שההסכם הזה יתפוצץ. הם אמרו את זה. אז מה, אנחנו לא יודעים שיש קבוצות קיצוניות בשני הצדדים שאינן רוצים את ביצוע ההסכם הזה? אנחנו יודעים. הבעיה היא אם יש רוב בעם הזה, שפוי מספיק ואמיץ מספיק, כדי לתת סיכוי להסכם פוליטי בינינו לבין הפלשתינים. אנחנו גם איננו יודעים וגם איננו מוכנים לחתום על התוצאות הוודאיות שלו, אבל אנחנו יודעים שזה הכיוון היחיד שקיים, שיכול להוציא את העגלה הזאת מהבוקר.

לכן, אל לו לראש הממשלה – בזמן שהוא ידע שיש לו תמיכה אוטומטית של האופוזיציה להסכם הזה, בלי שום תנאים – לבוא ולנסות להטיל את האחריות להסכם הזה על מישהו אחר. אם הוא לא טוב למדינת ישראל, שלא יבצע אותו; שיהיה לו האומץ לעמוד בפני כל העולם ולהגיד: ההסכם הזה הוא אסון למדינת ישראל, אני לא מבצע אותו. שלא יסתתר מאחורי השמלה של אף אחד אם הוא רוצה להיות ראש ממשלה ולהנהיג את העם הזה.

אני יודע שקשה לו. אני יודע שהתפיסות האידיאולוגיות שלכם אחרות. אני יודע את כל המרכיבים שיכולים להביא להתנגדות להסכם הזה. אבל אחרי שאתה ראש ממשלה ונושא באחריות, אתה צריך להחליט על אלטרנטיבה ברורה ולא לזגזג ולא לגמגם במשך שישה חודשים כדי להגיע בסופו של דבר לאותה תוצאה, ואחר כך להטיל את האחריות על הממשלה הקודמת. זה דבר לא מכובד, זה דבר שאפילו אינו מתאים למערכות פוליטיות שאנחנו היינו רוצים לראות, בנורמות שאנחנו מדברים עליהן.

אני רוצה לעזוב את הנושא הזה, התכוונתי לדבר עליו פחות, ולהתייחס כמה דקות לנושא שרציתי לגעת בו בקשר לתקציב, והוא נושא החינוך.

אני מעריך שלפחות כאן, בבית, אנחנו מאוחדים סביב המשמעות והמשקל של החינוך בניסיון לסגור את הפערים החברתיים והכלכליים הקיימים בתוך החברה הישראלית. כל הזמן אנחנו מתלהבים מסממאות ומפריחים סממאות באוויר, ואנחנו באים ושומעים – יום חינוך ארוך. רעיון יוצא מגדר הרגיל. אבל נניח שלמדינת ישראל יש 100 מיליון שקל להוסיף למערכת החינוך הקיימת והייתי שואל

את עצמי במה אני משקיע את זה – אני מוכרח להגיד שלא הייתי משקיע את זה ביום חינוך ארוך. אתם יודעים איפה הייתי משקיע את זה? הייתי משקיע את זה בחינוך לגיל הרך. משום שכל הבדיקות המדעיות שנעשו לגבי תקופות ההתפתחות המכריעות של ילדים גילאי שנה, שנתיים ושלוש שנים, הוכיחו שבתקופה זו אתה קובע במידה רבה מאוד מה תהיה היכולת של אותם ילדים להתמודד עם החיים שהם נכנסים אליהם.

השוו פעם את שכונת התקווה עם שכונה בצפון תל-אביב. לקחו שני ילדים ובדקו את מנת המשכל בחצי השנה הראשונה לחייהם. היא היתה זהה לחלוטין. במקרים מסוימים רמת המשכל של הילד מדרום תל-אביב היתה יותר גבוהה. בדקו מה קרה לשני הילדים האלה אחרי שנה, אחרי שנתיים, אחרי שלוש שנים. בחנו השפעה של גורמים סביבתיים, גורמי המשפחה, החינוך, האזנה למוסיקה ותרומה של ההורים, וראו שהפער הולך וגדל, בטור גיאומטרי מדהים, וכבר כשהגיעו לגיל שלוש היו בין הילדים פערים ששוב אי-אפשר לסגור אותם כל החיים.

מי אמר שהוספת חינוך נוספת מ-14:00 עד 15:00 בכל הארץ חשובה יותר מהשקעה בילדים האלה? אולי אפשר להציל אלפים או עשרות אלפי ילדים בציבורים היותר-חלשים בחברה, אם נתחיל להשקיע בהם בתקופה שהמשפחה לא יכולה למלא את החלל?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

באילו מסגרות?

נסים זיילי (העבודה):

בפעוטונים. זה קיים היום. יש פעוטונים שמקבלים ילדים כבר בגיל שנה. אבל זה עולה 2,500 שקל בחודש, זה הכול. אשה שרוצה לצאת לעבודה יכולה להכניס לפעוטון ילד בגיל שנה.

רפאל אלול (העבודה):

כבר בגיל שישה חודשים.

נסים זיילי (העבודה):

אני חשבתי שמגיל שנה. זאת אומרת שיש אפשרות כזאת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ייתנו פעוטונים לכל ילדי ישראל?

נסים זילי (העבודה):

כשמדברים על חינוך, אם אנחנו רוצים באמת להתמודד עם האי-שוויון הזה, אם לא נתחיל בפעולה בגיל מאוד מאוד רך ייווצר פגור מצטבר, שכל שנה שעוברת יותר קשה לסגור אותו. לכן אני מציע, שבמקום להפריח סממאות באוויר תהיה בחינה מדוקדקת של סדרי העדיפויות בחינוך, כדי להביא לכך שכל שקל שמושקע ינוצל טוב יותר. תודה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת זילי. חבר הכנסת סאלח טריף – ולך, אדוני, יש פריווילגיה, רק חמש דקות. נותרה לך הסתייגות אחת.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, במעט הזמן שיש לי, באמת מעט, אני רוצה קודם כול לברך את ראש הממשלה. קשה לברך את ראש הממשלה, אבל צריך לברך אותנו, כולנו, שסוף סוף נחתם הסכם חברון. אני לא מבין למה הדברים היו צריכים להגיע עד הלום.

רפאל אלול (העבודה):

הוא עוד לא חתום.

סאלח טריף (העבודה):

הוא יחתם. ראש הממשלה מחכה לערפאת שיחתום כבר שבועות רבים, הוא מנסה לשכנע אותו כי הוא כבר לא רצה. אבל היום חותמים על ההסכם, כשהמדינה כל כך מדוכדכת, כשאנחנו שרויים באווירת נכאים כזאת, כשהגענו למצב כל כך קשה גם מבחינה בין-לאומית, כשכל העולם הערבי היום מתאחד נגד האינטרסים של מדינת ישראל. כל זה קורה בזכות כישוריו של ראש הממשלה.

אבל, אני לא מתפלא, אדוני היושב-ראש, כי חצי שנה אחרי מערכת הבחירות, וגם ביום כזה, שבו ראש ממשלה הולך לחתום על הסכם שהוא דיבר כל כך בגנותו, כשהוא עומד להחזיר את כוחות צה"ל, לעשות היערכות מחדש, הסכם על עיר בת 4,000 שנות היסטוריה, עיר אבות – באיזה פאתוס הוא דיבר על העניין הזה. אבל, אף שחצי שנה עברה מאז מערכת הבחירות, היא עודנה נמשכת. הוא עדיין מפריח סממאות, עדיין אין תכנון מדיניות ואין קביעת מטרה אסטרטגית. בלי הגדרה ברורה של המטרה אין מדיניות, אין דרך, אין מגמה ואין יוזמה.

עדיין אין מי שיוכל לומר בוודאות לאן ביבי נתניהו מוליך אותנו. אומנם לראש הממשלה הנוכחי יש יכולת וירטואוזית בשימוש במלים, אולם הבלוף שלו מתגלה מהר מאוד בחלוף הזמן. עד עצם היום הזה נאמרים דבר והיפוכו ומופרחות ססמאות שאין להן שום כוונה במציאות.

ביבי היום חותם על הסכם חברון, ולדאבוני הוא עדיין מסית שפרס יחלק את ירושלים. אני באמת לא מבין אותו. הוא מתדרך עיתונאים, ועדיין מסית ומשמיץ. הוא שכח שהוא כבר ראש ממשלה שישה חודשים. לא יעזור לו כלום, מבחנו, כמו שאמר פעם השר בני בגין, הוא בחברון. הוא אמר, מי שמוותר על חברון לא יוכל להימנע מוויתורים גם בשאר העניינים שיעמדו למיקוח בעתיד הקרוב. מי שמוותר על חברון לא יוכל, אדוני היושב-ראש, לגייס נימוקים היסטוריים וסמליים להצדקת התעקשותו במקום אחר. גם טיעוני הביטחוניים ייחלשו מאוד.

אם כן, מדוע עושה נתניהו את הסכם חברון, מדוע הוא חותם עליו היום או מחר? אחרי הסכם חברון בוודאי תיפרץ הדרך להסכמים נוספים, כך אני מקווה, ואלו בוודאי יביאו בסופו של דבר לידי התהוות המדינה הפלשתינית, שהוא כל כך אינו רוצה בהקמתה. זו הדרך שבה מוביל אותנו היום ראש הממשלה, וזו הדרך שאני מקווה שתהיה.

כל מה שנתניהו הבטיח לפני הבחירות – העם רואה ונוכח לדעת שההיפך הוא שמתקיים. הוא הלך בדרך, שאכן יצחק רבין המנוח אמר באמת ובתמים וביושר לעם הזה: זאת הדרך היחידה שיש לפנינו, לעשות שלום עם הפלשתינים ולעשות שלום עם עמי ערב תוך כדי ויתורים והשגת פשרות. אבל ההבדל הגדול הוא בכך, שיצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ידע לומר את האמת ולהגיד לעם את כל האמת.

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי עוד שתי דקות – – –

היו"ר ד' טל:

עוד דקה.

סאלח טריף (העבודה):

אני מודה לך.

אני מוכרח להגיד עוד כמה מלים על חוק ההסדרים ועל התקציב. זה תקציב מאוד מאוד משונה, כי הממשלה באה ואומרת: תראו מה יש לנו ומה אנחנו מקצצים. ולמעשה ועדת הכספים שינתה וקבעה בניגוד לעמדת הממשלה – היא לא נתנה לקצץ בקצבאות הילדים, לא לקבוע תשלום עבור ביקור אצל רופא ולא לייקר התרופות. כל הפתרונות שנמצאו, אם בייקור סיגריות ואם בהטלת מס על הדלק ואם בהגדלת מסים ובאי-עדכון מדרגות המס, העלאת מסים – כל אלה היו אכן בניגוד להבטחתו המפורשת של ראש הממשלה.

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לסכם. ראש הממשלה ושר האוצר, בתקציב שהניחו על שולחנו – קשה לומר שיש לנו תקוות במצב הכלכלי ששורר היום, עם כל הבעיות המדיניות והביטחוניות. בדרך שבה הושג התקציב, בהבטחות שניתנו לפני כן, לאחר ששר האוצר אומר מראש והתחייב שהוא מוכן לשינויים בסעיפי התקציב, ובלבד שהשינויים האלה יהיו כלכליים ויהיו נכונים מבחינה כלכלית, אני לא רואה, בוודאי לא במס על סיגריות ובוודאי לא במס על הדלק, דבר שיביא ישועה או צעד כלכלי נכון.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת יונה יהב, בבקשה. אחריו – חברי הכנסת אברהם יחזקאל, איתן כבל, יוסי כץ, סופה לנדבר. אחריהם, אני מקווה שיצביעו.

רפאל אלול (העבודה):

--

היו"ר ד' טל:

אני לא, ואתה?

רפאל אלול (העבודה):

לא.

היו"ר ד' טל:

בסדר. בבקשה, אדוני.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול עמדתי על הדוכן הזה ושלחתי כנציג האופוזיציה ברכה חמה לראש הממשלה, אשר החליט להיפגש היום עם יושב-ראש הרשות הפלשתינית. עשיתי זאת, כי חשבתי שהוא נמצא בדרך הנכונה כדי לסכם עם הפלשתינים את ענייני חברון – הפריסה מחדש שם היא צו השעה. לא חשבתי שהיום נחזה בתדרוך של פקיד רם דרג – וכולנו יודעים שמאחורי המונח הזה מתחבא ראש הממשלה – כשהוא שוב נוקט לשון הסתה והדחה כלפי נציגים של מחצית האוכלוסייה לפחות. לא זאת הדרך, וזאת לא היתה היד שהושטה אליך, אדוני ראש הממשלה, מעל דוכן זה בכוונה לתמוך בצעד שאתה עושה, להעניק לו לגיטימיות מלאה. כי אנחנו הרי יודעים שלא תרווה נחת מאותו ימין שהנחיל לך את השלטון, נתן לך אותו ותמך בך לכל אורך הדרך עד אשר

נבחרת. אני מנצל את הבמה הזאת ואומר לראש הממשלה: הרפה מההסתה. זאת לא הדרך. אנחנו, חלק מאתנו לפחות, ואני עומד כאן באומץ ואומר שזה שלושה – – –

בנימין אלון (מולדת):

סתם לאינפורמציה: מה היה?

יונה יהב (העבודה):

ראש הממשלה, בתדריך לעיתונאים ולכתבים המדיניים היום, הסביר, בלשון מאוד מאוד בוטה, עד כמה ממשלת העבודה הגיעה להסכם הרה-אסון למדינת ישראל, והנה עתה הוא אומר את מה שהוא לא רצה לומר במשך כל אותם חודשים, כשאנו קיבלנו את כל ההסדרים וההסכמים והמהלכים שאליהם הוא מגיע וחותר עליהם מחר. אנחנו רואים שוני קוסמטי; אולי יש הבדל כזה או אחר, אבל, מבחינת המהות האמיתית, אין כל שוני בין ההסכמים שאנחנו הגענו אליהם לגבי חברון לבין ההסכמים שהגיע אליהם ראש הממשלה בכבודו ובעצמו, ויחתום עליהם מחר. לכן, לא זאת הדרך.

לפחות אני הוא זה שאומר בתוך סיעת העבודה, זה כמה חודשים, שאני בהחלט תומך במהלך של ממשלת אחדות לאומית. חשבתי שכדי להשיג קונסנזוס של 90 וכמה חברי כנסת שיתמכו במהלכי השלום של הממשלה הזאת, ויגיעו להסדרי הקבע עם הפלשתינים – הסדרים שבהחלט גוררים מכאובים לא קלים – חשבתי שלצורך זה חייבים להוריד את המתחים, גם הפנימיים וגם החיצוניים. ולשם זה נחוצה הסכמה לאומית רחבה מאוד.

שיטת ההסתה – אף שראש הממשלה לא היה בו העוז לקום ולצאת בשמו ובתוארו אלא הדביק לעצמו את התואר "פקיד רם דרג" והשתמש בשיטה הזו – היא לא רק נלוזה, היא לא רצויה, היא לא צריכה להיות, גם אם היא נעשית בקריצה אל אנשיך, חבר הכנסת בני אלון, שכן, הוא בהחלט יחטוף מקלחת של צוננין מהאנשים שתמכו בך, ואתה אתם תמכת בו, מאחר שלא תמיד המדיניות שמתבצעת עכשיו עולה בקנה אחד עם אותן הבטחות שנאמרו ונחתמו ערב הבחירות עצמן.

אשר לנושאים שעומדים כאן לדיון היום – אתמול התחלתי את נאומי בכנסת במתן נתוני פתיחה שהיו קשים וקשים מנשוא ומהווים את המסד שעליו אנחנו בונים היום, שהממשלה הזאת מנסה לבנות עליו את מדיניותה הכלכלית. לא הבחנו בשום אידיאולוגיה ובשום תוכנית מגובשת לגבי שוק העבודה הישראלי: איזה פנים יהיו לו ולכן ולאיזה כיוונים הוא הולך? מה קורה עם אותם מפעלים שסוגרים את שעריהם תחת הכותרת: התייעלות? מה קורה עם "חיפה כימיקלים" ועם מאות העובדים שעובדים שם והיום מפגינים בזעקת שבר בלתי רגילה. המפעל הראשי שלהם עבר לערבות הנגב. מאות מתושבי חיפה והמפרץ יאלצו להיות מפוטרים ולהיסחף אל תוך מעגל של שוק תעסוקה אכזרי מאין כמוהו, אחד האכזריים בעולם המערבי, כיוון שכאן, בישראל, כל מי שהוא בן 40 ומעלה, בשוק העבודה העברי, הישראלי, נחשב כמת. זה קשה מאוד, ואם תעקבו אחרי מודעות ה"דרושים" בעיתונות הישראלית, תראו שכל מודעות ה"דרושים" מכוונת לבני 35 ומטה. כל מי שהוא בן 35 ומעלה, מבחינת שוק העבודה הישראלי חשוב כמת.

מאחר שהדברים משתנים, ומאחר שאנחנו נכנסים לעידן של התעשייה המתוחכמת, מאחר שאנחנו באמת מנסים להפוך את מדינת ישראל לעמק הסיליקון של המזרח התיכון ואולי של העולם כולו, מאחר שתעשיית ההיי-טק איננה תעשייה עתירת כוח-אדם, אנחנו חייבים למצוא מסלולים לאותם מאות אלפי עובדים במעגל התעסוקה העכשווי ולראות כיצד יהיו פני הדברים וכיצד הם ישולבו בשוק העבודה העתידי.

לא שמעתי שום נציג של ממשלת ישראל מעל דוכן זה או בכל ועדה מוועדות הכנסת, שאומר: "להלן תוכנית התעסוקה לעשור הקרוב"; "להלן תוכנית שילוב העובדים שנפלטו ממעגל התעסוקה בשנים אלה ואלה, וכיצד הם משולבים במעגל התעסוקה העתידי". אין שום מחשבה מסוג זה לא במשרד העבודה והרווחה, לא במשרדי האוצר ולא במשרדים הכלכליים. השר שרנסקי, שעמד לפני שעות מספר על הדוכן הזה, בהחלט לא נגע בנתונים האלה ולא פתר לנו תעלומות מסוג זה.

לכן, אנחנו רואים, שכל מה שנעשה נעשה על מנת להוריד את האינפלציה, להביא אותה לאינפלציה בממדים של ארצות אירופה. והרי כבר אמרתי וחזרתי והדגשתי את מה שאמר פרופסור שלמה בן-עמי מעל במה זו, שכאשר הגענו לאינפלציה ספרתית, ברמה אירופית, היינו בשנת המיתון של שנת 1966. סבלנו מכך שמאות אלפים נפלטו ממעגל העבודה. מאות אלפים נפלטו ממעגל האזרחות של מדינת ישראל והיגרו ממנה. האם לכך אנחנו שואפים להגיע?

אין היום בכל מערך המדינות בעולם מדינה אחת, שבאידיאולוגיה שלה חרות שהיא מדינת הגירה אליה. אין מדינה כזאת בעולם. אנחנו המדינה היחידה שקלטה בשש השנים האחרונות 700,000 איש. לא רק שקלטנו, אלא קלטנו אותם במעגל העבודה, קלטנו אותם במעגל השיכון וקלטנו אותם גם במעגל החינוך. יצרנו ממש חברה חדשה, שכוללת בתוכה את 700,000 המהגרים החדשים שבאו מארצות שלא רק מסגרת השלטון בהן היתה שונה, אלא כל המנטליות היתה שונה. אנחנו המדינה היחידה מסוגה שחרתה על דגלה את המגמה הזאת ונמצאת בתוך-תוכה של האידיאולוגיה שלה. מדינה כזאת, עם אידיאולוגיה מסוג זה, חייבת לקבל תקציב ומדיניות כלכלית מסוג שונה.

לכן, נכון אמר מנכ"ל "מוטורולה", שהוא גם יושב-ראש האיגוד הארצי של תעשיות ההיי-טק: "אני רואה בחוק לעידוד השקעות הון כוח משיכה להשקעות זרות. ככזה, אני גם רוצה לראות בארץ יותר השקעות של חברות זרות בתחומי ההיי-טק. השקעות כאלו מחזקות את התשתית של התעשייה ומחזקות את הקשר עם השוק העולמי. כשחוקקו את החוק – חוק עידוד השקעות הון בתעשייה – רצו לסייע לפיזור האוכלוסייה וליצור מקומות עבודה חדשים. המטרה המשנית, שהתחזקה עם השנים, היתה למשוך לארץ משקיעים זרים. בפועל, כמו בכל הכוונות הטובות של הממשלה, משהו השתבש בדרך. החוק, כפי שהוא כיום, לא יכול לספק מענה לכל הצרכים שהוגדרו, ולפיכך נוצרו עיוותים קשים. המענקים הללו חשובים, משום שהם מושכים משקיעים זרים. בניגוד לתמונה שגורמים שונים בממשלה מנסים להציג, המשקיעים הזרים אינם מגיעים ואינם עומדים בתור להשקיע בישראל. תהליך השלום תקוע, שער החליפין אינו ריאלי, והממשלה מעורבת בחלקים גדולים מהמשק, ויש עדיין מחסור בתשתיות מתאימות לתעשייה. במצב כזה שיעור המענק או המענקים האחרים שתיתן הממשלה מהותי להורדת הסיכון ולמשיכת משקיעים זרים".

אני, כמי שעומד בראש פארק התעשייה הגדול ביותר בארץ, פארק מתן, אומר לכם, שהעובדה שאנחנו היום נגסנו נגיסה כל כך משמעותית בחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, כמו ידינו כרתנו את הענף שעליו ישבנו הרבה מאוד שנים, וישבנו טוב ונכון. ולא רק זה, אלא שלא הצענו שום אלטרנטיבות. לא הצענו שום סבסוד לתשתיות, לא הצענו סבסוד הקרקע, לא הצענו שום דבר מסוג זה כדי להקל על המשקיעים ולהוריד להם את הסיכון. אנא, ראו מה יקרה בעוד שנה-שנתיים. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני מודה מאוד לחבר הכנסת יונה י'הב. חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת איתן כבל, בבקשה.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אני רוצה לדבר על הנושא הזה של הממשלה, שלא רק שהיא מפלה, אלא היא מוצאת לנכון להפלות את כל אותם גופים חלשים שקשה להם להתמודד מולה. שמענו על כך שהממשלה מצאה דרך למלא את קופתה, את קופת המדינה, דווקא באמצעות הנשים, דרך ביטול חצי נקודת הזיכוי. במצב שכזה, מי נפגע? נפגעת בעיקר אותה אוכלוסייה של נשים, שגם כך קשה לה להתמודד עם המציאות הקיימת, אוכלוסייה של נשים שממילא מתחבטת יום יום כיצד להביא אוכל הביתה. הממשלה הגיבורה הזאת מוצאת לנכון להיטפל דווקא לאוכלוסייה הזאת, האוכלוסייה החלשה, כמו שהיא מוצאת לנכון להיטפל לאוכלוסיית הגמלאים. כולנו מכירים את המשפט: "אל תשליכנו לעת זיקנה". בסופו של עניין, איש מאתנו לא יתחמק מלהגיע ולהיות גמלאי בבוא העת. הדרך שנקטה הממשלה הזאת כלפי הגמלאים גרמה להם שחלקם חיים בתנאים קשים ביותר במדינה שלנו, כן, במדינה הזאת, הביאה אותם להתרפס, להגיע לכאן, להילחם ולהיאבק כאילו מדובר באיזו ליטרת בשר, ובעצם מדובר באפשרות שלהם לחיות במדינה הזאת חיים של כבוד.

חוץ משר המדע שנמצא כאן, והוא ממילא כבר הודיע שהוא מתנגד להסכם שאמור להיחתם בראשי תיבות על-ידי ראש הממשלה, אני מעריך שסיעת הליכוד מקבלת עכשיו תדרוך מראש הממשלה. הוא בוודאי מודיע להם כיצד הוא הציל את מדינת ישראל מהציפורניים הארוכות והרעות של הסכם אוסלו, שהובל על-ידי רבין, זיכרוננו לברכה, ויידל לחיים ארוכים שמעון פרס. הוא בטח מספר להם על ההישג הנפלא שהוא הצליח להשיג בקביעת אזור חיץ. הרי זו בדיחה, וגם השר בני בגין יודע, שההישגים המופלאים שהוא מדבר עליהם, של אי-מתן כניסה לשוטרים הפלשתינים עם רובים ארוכי טווח ויצירת אזור החיץ, שהם ההישגים המופלאים שיצילו את עם ישראל – הרי זה לא רציני.

אתה יכול לבוא ולהגיד – רבותי, זה מה שהשגתי, נאבקתי ועם זה צריך ללכת. אבל לבוא ולעשות ממשלה, שהיא ציונית לא פחות, ממשלה שכל דרכה היה לעשות רע לעם ישראל ובכך להכשיר את הדרך שבה הוא פעל, זו דרך נלוזה. אני אתמוך בהסכם, ואני איאבק יחד עם חברי לתמוך בהסכם הזה, אבל מי שחושב שאזור החיץ הזה הוא זה שימנע בבוא העת, אם תיווצר חס וחלילה סיטואציה שבה תהיינה יריות, את שפיכות הדמים, פשוט מוליך אותנו שולל.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

למה הסכמת להסכם הזה? תראה מה שעשתה מפלגת העבודה.

איתן כבל (העבודה):

אני אגיד לך בדיוק. ומה עשה ראש הממשלה נתניהו? קיבל אותו הסכם, רק עם הטחת חול בעיניים. אני אומר לך יותר מזה, חבר הכנסת שמריהו בן-צור, כיוון שאני מאמין בדרך השלום, אני מאמין שאפשר להוליך מהלך שבסופו של עניין לא תהיה אש בשטחים ולא תהיה אש בחברון. הדרך שלכם היא מצד אחד דרך של אחיזה בנשק. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, הרי אתם כבר החלטתם להתנגד. אני לא יושב בקואליציה. מי שאמור לחתום בראשי תיבות – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת בן-צור ואלול, אני מבקש מכם, אפשרתי לכם קריאות ביניים והוויכוח הוא לא בין שניכם. אני מבקש, אדוני, לדבר לכולם. הוויכוח הוא לא בין שניכם.

איתן כבל (העבודה):

הוויכוח הוא לא בין שניהם, אבל בסופו של עניין המפד"ל נמצאת בקואליציה, לא מפלגת העבודה. מפלגת העבודה היא זו שתיתן רשת ביטחון, ואתם, אם ההסכם הזה לא יאה לכם ולא נאה לכם, יש לכם הזדמנות לפרוש, ולא לספר את מה שאומר שר התחבורה לעם ישראל – אנחנו נמצאים פה עכשיו כדי למזער נזקים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

חבר הכנסת כבל, הרשת שלכם מלאה חורים בגודל הים התיכון.

איתן כבל (העבודה):

אני מקווה, שבסופו של עניין, אני רוצה להאמין שאכן או-טו-טו ההסכם יתבצע, ולא יהיה שוב כמו כל אותן פעולות של ראש הממשלה, מעת כניסתו לתפקיד ועד עתה, שבהן בבוקר הוא מדבר בשפה אחת, בצהריים – בשפה אחרת, ובערב – שוב שפה אחרת. אני מבולבל.

רפאל אלול (העבודה):

אתה במצב טוב. קודם הוא היה נגד כל הקיצוצים – והראיה היא שהם לא אושרו. אם הוא אומר לא, סימן שזה יהיה כן, או להיפך.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הוא מדבר גם עברית וגם אנגלית.

איתן כבל (העבודה):

כך היה גם כשהעליתי בלובי החברתי שאת השאלה על הכספים שהועברו להתנחלויות, ראש הממשלה אמר – זה כסף קטן. זה כסף קטן, לכם, שמריהו בן-צור, שאתם אמורים להיות אלה שמייצגים את ההתנחלויות בשטחים? אתה מבין? לכם הוא מספר סיפור אחד, לאמריקנים סיפור אחר, לפלשתינים סיפור אחר. מה היא האמת של ראש הממשלה? גם שר המדע, בני בגין, לא יודע. מה היא האמת של ראש הממשלה הנוכחי, גם הוא לא יודע מה היא האמת.

אני מקווה ואני תפילה, שההסכם הזה אכן ייחתם, עם אותן הסכמות שאומר ראש הממשלה שהן אלה שיצילו את עם ישראל.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שהנושא של הגמלאים, אותם פרקים קטנים שעוד נותר לתקן ולטפל בהם – שהממשלה תתייחס אל הגמלאים בכובד ראש, ובסופו של עניין ידעו כולנו – כמו שאמרתי, נגיע גם אנחנו לאותו מצב שבו הם נמצאים. אני מקווה ומתפלל "אל תשליכנו לעת זיקנה, ככלות כוחנו אל תעזבנו". תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת איתן כבל. וכעת אני מזמין את חבר הכנסת יוסי כץ להסתייג. אדוני, שתי הסתייגויות. לרשותך עשר דקות, כאמור. חברי הכנסת, אני מבקש, חבר הכנסת כץ לא רוצה להפריע לחברי הכנסת המתווכחים. בבקשה, אדוני.

שלום שמחון (העבודה):

הם מפרגנים, לא מתווכחים.

יוסי כץ (העבודה):

אני חושב שחבר הכנסת אלול בירך את עמיתו מן המפד"ל, חבר הכנסת בן-צור, על ההסכם שעומד להיחתם. אני חושב שהממשלה ראויה לכל עידוד שלנו, חברי האופוזיציה, על ההסכם שהיא עומדת להביא. קודם כול, כמובן, ראש הממשלה יביא את ההסכם לאישור הממשלה, ואני מקווה שלמרות כל התקלות וכל המכשולים, הממשלה תאשר את ההסכם, תביא אותו כדת וכדין לכנסת והיא תאשר אותו ברוב קולות.

אני יכול לומר – ואני משוכנע שאני מבטא את דעתם של מרבית חברי האופוזיציה – שאנחנו נשמש רשת ביטחון הרמטית לראש הממשלה כאשר הוא יביא את ההסכם. הוא יכול להיות סמוך ובטוח שאין צורך בממשלת אחדות כדי להבטיח תמיכה של האופוזיציה בהסכם הזה.

ההסכם הזה מהווה פריצת דרך אמיתית; ההסכם הזה – חבל שלא נחתם קודם. אומרים: אין בוכים על חלב שנשפך. מה שהיה היה; עכשיו הממשלה צריכה להסתכל קדימה, להוביל את הציבור במדינת ישראל, לתת בו תחושה של ביטחון ולהמשיך בתהליך המדיני עם שכנינו הפלשתינים.

אבל אסור, בשום פנים ואופן, שראש הממשלה או מי מעמיתיו בממשלה או בכנסת יחשבו שבכך תם הסיפור. הסיפור איננו תם בחתימת ההסכם בארז ולא באישורו על-ידי הממשלה והכנסת. ההסכם הזה, כדי שהוא יבוא לידי ביטוי מלא, צריך קודם כול לבצע אותו בשלמותו. צריך להשלים את הסכם הביניים על כל סעיפיו, על כל מרכיביו, איך אומרים? כרוחו וכלשונו.

הדבר השני, שהוא חשוב לא פחות – מי שחושב שאנחנו יכולים לסיים את הפרק המדיני בהסכם עם שכנינו הפלשתינים ולהשאיר את סוריה עזובה ומבודדת, ללא הסכם, טועה ומטעה. הדבר הזה איננו יכול להימשך זמן רב, והתוצאות יכולות להיות הרות-אסון למדינת ישראל ולתהליך השלום כולו.

שר המדע ז"ב בגין:

היו לכם ארבע שנים תמימות לבצע את זה. מה קרה?

יוסי כץ (העבודה):

אנחנו צעדנו כברת דרך, יצרנו פריצת דרך אמיתית ביחסים בינינו לבין הפלשתינים, ואין הסכם אחד יכול לעמוד על רגליו לבד. כרגע ההסכם הוא הסכם בינינו לבין הפלשתינים, אבל צריך להיות לו המשך, וההמשך הוא ביחסים יציבים בינינו לבין שכנתנו בצפון.

שר המדע ז"ב בגין:

מה קרה לכם ארבע שנים? מדוע לא השגתם הסכם – – –

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד, השר בגין, ממשלת יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, היתה צריכה לצבור כוח ציבורי, לצבור תמיכה ציבורית, כדי להעביר את פריצת הדרך ביחסים עם הפלשתינים. גם אתה יודע שקשה מאוד להעביר הסכמי שלום כואבים עם הפלשתינים ועם שכנתנו מצפון בבת אחת. אתה יודע בדיוק את המחלוקות.

אבל כאשר אנחנו עולים על דרך המלך ביחסים בינינו לבין הפלשתינים, מן הראוי להקדיש אותו אומץ לב, אותה נחישות ויותר מזה במערכת היחסים בינינו עם שכנתנו סוריה.

בכך גמרתי את הברכות שלי לממשלה, ואני עובר לפרק הכלכלי שהוא נושא הדיון הערב הזה. אני רוצה לגעת בכמה נקודות.

בכנסת הקודמת השגנו הישגים משמעותיים ביותר למען הגמלאים, למען מקבלי קצבאות הילדים. בעצם, בנוסח הראשון של חוק ההסדרים ניסתה הממשלה לבטל באופן חד-משמעי את ההישגים האלה, ולפגוע פגיעה קשה מאוד בכל השכבות, הן בגמלאים, הן במשפחות וכדומה.

אבל אנחנו בינינו סיכמנו, שהשלב הבא, שנראה לנו כחיוני למדינת ישראל, אם היא רוצה להיות מדינת רווחה אמיתית, הוא לפתור את בעיית האשפוז הסיעודי. האשפוז הסיעודי עבור אלפי משפחות וקשישים הוא הבעיה. אנשים שידם איננה משגת למצוא פתרון פרטי, שמחירו יכול להגיע ל-7,000, ל-10,000 שקלים לחודש, אנשים שאין להם תקציב עבור אשפוז; אין מיטות סיעודיות, אין תקציב לאשפוז סיעודי. יש דרך אחת ויחידה לפתור את הבעיה הזאת ולגרום לכך שלא יהיו 2,500 קשישים שלא מתקבלים לבתי-חולים סיעודיים, ובסופו של דבר נקראים לבית-עולמם, ובינתיים גורמים לעצמם ולמשפחותיהם סבל איום ונורא.

ובכן, אנחנו חשבנו, שהפתרון הראוי הוא לכלול את האשפוז הסיעודי בסל השירותים של מערכת הבריאות, לא בבת אחת, אלא באופן הדרגתי. לצערנו, התחלפה הממשלה, הייתי אומר שאני שם לפתחה אתגר – לבוא אלינו, לכנסת הזאת, ולפתור אחת ולתמיד את בעיית האשפוז הסיעודי.

הדבר השני – הממשלה, משום שעכשיו היא גוזלת זכויות מהגמלאים, גוזלת זכויות משכבות חלשות, היא תצטרך בסופו של דבר לבוא הנה בחזרה ולהחזיר את הגזלה הזו, כי הציבור לא ישתוק ולא יסלח על הגזל שנעשה בחוק ההסדרים הזה.

כבר אינני מדבר על אתגרים כמו יום לימודים ארוך, שרק לפני שבועות מספר שמענו הצהרות מראש הממשלה ומחברים בקואליציה. אין לו זכר בחוק ההסדרים, אין לו סיכוי, ואני מקווה שהיריבים שלנו בתחום המדיני לא סומכים כך על הצהרותיו של ראש הממשלה.

היום שמעתי שהתחזק האמון. מקורות יודעי דבר במשרד ראש הממשלה – כנראה מישהו ממטוסו של ראש הממשלה – הודיעו, שהתחזק האמון בין יאסר ערפאת, ראש הרשות הפלסטינית, לבין ראש הממשלה נתניהו. האידיליה הזו, מעניין לדעת כמה זמן היא תימשך. בכל אופן, אני מקווה שבתחום הכלכלי הדברים יהיו יותר סבירים.

אני הייתי מסיים בפנייה לציבור אחד ויחיד, לציבור שצופה בנו בערוץ-33, שהצביע עבור הליכוד, והם גמלאים או ימאים או כל אחד מאלה שמחר או מחרתיים, לאחר שיאושר חוק ההסדרים שהממשלה מניחה, ייפגע, ישלם כספים, ייגזלו לו זכויות שהוענקו לו בכנסת הקודמת. אם אתם חושבים שהנאומים שלנו כאן יעזרו, אתם טועים. אנחנו מתריעים, כי זו חובתנו. אבל אתם, כל אחד מכם שהצביע עבור הליכוד, מפלגת העולים, כל המפלגות שמרכיבות את הקואליציה – אם אתם לא תצלצלו בטלפון הערב הזה או מחר לנציגים, לאלה שנבחרו על-ידיכם, בסופו של דבר לא תמצאו פתרון לבעיות, בסופו של דבר תשלמו את המחיר והם ימשיכו לחגוג.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יוסי כץ, על דבריך. אני מזמין את חברת הכנסת סופה לנדבר. שתי הסתייגויות לזכותך – עשר דקות. בבקשה, גברתי.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, שרים, כנסת נכבדה, ערב טוב. אני רוצה להגיד כמה מלים לזכות הממשלה הקודמת. אני יודעת שכבוד השר יכול להעיד, שבעצם, בהתחלת הקדנציה שלו הוא אמר אותן מלים לזכות הממשלה הקודמת, ואני פשוט ארשה לעצמי לחזור על המלים האלה.

אני מחזיקה בידי חוברת שנקראת: קליטת עלייה, של משרד הקליטה הקודם. ופה השר צבן כותב: עלייה גדולה וקליטתה הטובה אינן רק מטרות-על לעם ולמדינה אלא מנוף אדיר לקידומה של ישראל. ואני מסכימה עם זה.

כאשר אני מחזיקה את החוברת ואני מסתכלת, מה עשתה הממשלה הקודמת למען העולים בארבע שנים, אני רוצה לחלוק פה שבחים. אני רואה פה עלייה מאתיופיה וקליטת עולים מאתיופיה. אני רואה פה עלייה מברית-המועצות לשעבר וקליטה מוצלחת. אני רואה קליטה של גילאי 45 פלוס, מדענים ורופאים, והלאה, והלאה, והלאה. והיו הצלחות. עלו למדינה המון מומחים, אנשים עם תואר שני, שלישי, רביעי, מומחים בכמה מקצועות, מדענים ורופאים. עכשיו אני רוצה לדבר דווקא על הרופאים.

כאשר העולים האלה הגיעו למדינה, המדינה קיבלה אותם. לפני הבחירות נתן שרנסקי דיבר בצורה אחרת לגמרי. אני לא יכולה לדבר עליו היום, כי הוא לא נמצא עכשיו באולם. אבל אני רוצה להגיד דבר מסוים. לפני כמה ימים סיפר לי מישו סיפור. הוא סיפר לי שקודם היו בצבא ג'יפים עם זכוכית מחולקת לשני חלקים. אחר כך התחילו לעשות ג'יפ עם זכוכית אחת, אבל זה היה ג'יפ למפקדים. כאשר אחד המפקדים עלה על הג'יפ, הסתכל קדימה וירד מהג'יפ, שאלו אותו: תגיד, בבקשה, מה ההבדל בין הג'יפ הקודם לבין הג'יפ שהיית בו עכשיו? והאיש אמר: הפרספקטיבה נראית אחרת. מה לעשות שהיום לממשלה הזאת הפרספקטיבה נראית לגמרי אחרת?

תסתכלו, אנחנו קלטנו עלייה, קלטנו רופאים, גם מברית-המועצות; הם התחילו לעבוד וקיבלו את הרשיון אחרי כל כך הרבה שנים. אחרי כל כך הרבה שנים הם קיבלו שוב זכות לפעול ולעבוד במקצוע. והנה, היום, באמצע ההתמחות או ההסתכלות, מפטרים אותם.

אני מחזיקה פה קטע מעיתון "הארץ" שכותרתו: הרופאים העולים עברו הסבה והיום מפטרים אותם. אלה רופאים מומחים לעבודה עם אלכוהוליסטים ואנשים שמכורים לסמים. מה קרה? במדינה שלנו אין בעיות כאלה? מה קרה? באנשים האלה השקיעו כל כך הרבה כסף. מה קרה היום? באמצע ההתמחות, באמצע העבודה, אחרי שנה וחצי, אחרי שהשקיעו בהם הון תועפות, מפסיקים את העבודה שלהם.

אתן עוד דוגמה אחת. מפטרים רופאים בבית-החולים בפתח-תקווה. יש עוד ועוד דוגמאות. סגן שר הבריאות הגיע לפה. כאשר שאלתי מה יהיה עם הרופאים האלה, הוא אמר לי: לא נורא, בהתחלת השנה מפטרים 500 רופאים. אני מחזיקה קטע מעיתון ברוסית שנאמר בו, שנעמי בלומנטל, יושבת-ראש ועדת העלייה והקליטה, אמרה, לאחר שהעלינו את בעיית הרופאים, שמפטרים 700 רופאים. זאת אומרת שהממשלה הקודמת קולטת והממשלה הזאת מפטרת.

זה לא משנה מה הבטיחו וזה לא משנה מה צריכים לעשות. הרי חוץ מרופאים גם הגיעה עלייה, הגיעו 700,000 איש, וצריך לעשות שינויים בבתי-החולים ובקופות-החולים. אז מה? האם האנשים הם פחות חולים? האם כמה ימים לאחר הניתוח אנשים לא יוצאים מבית-החולים עם תפר בבטן, או עם תפר אחר באיזה מקום, אחרי ניתוח קשה ביותר? צריך לטפל באנשים האלה יותר ויותר וצריך לתת להם יותר ויותר, ולא פחות ופחות. ולא משנה שיש היום ממשלה אחרת. מה שמשנה הוא שבזמן הזה אנחנו צריכים לתת לאותם חולים אותו טיפול, והוא יכול להיות ברמה קצת יותר גבוהה. אותם רופאים, או תוספת של רופאים, צריכים להגיע למשרדים ולבתי-החולים ולהתחיל לטפל באנשים האלה. המדינה והממשלה הזאת צריכות למצוא פתרון.

אני חושבת שיש פתרונות. הרי לפני הבחירות היו פתרונות שאנחנו לא רואים אותם בחוק התקציב הזה. היו פתרונות כאשר גם נתן שרנסקי וגם ביבי נתניהו הבטיחו ופיתחו תוכניות. אמרו אז שבכל בית-ספר במדינת ישראל יהיה רופא שיהיה מסוגל לטפל בילדים ולמנוע מחלות אצלם. האם היום אין מקומות? אין בתי-ספר? אין ילדים במדינת ישראל? חוץ מזה, אמרו שיש כמה מקצועות, למשל פארה-רפואיים, ואם רופא לא יכול למצוא מקום בבית-החולים, לפי המקצוע שלו או לפי הגיל שלו, צריך לתת לו אפשרות להשתלמות, להסתכלות, להתמחות; לשנות את המקצוע שלו ולתת לו אפשרות לגשת לחולים ולטפל בחולים האלה.

אני חושבת שיש במדינת ישראל תחום שאף אחד לא הסתכל עליו מהבחינה של היכולת לתרום למדינה ולאנשים שמגיעים למדינה, גם מבחינה מקצועית, גם מבחינה של הכנסות ומכמה בחינות אחרות. זה התחום של תיירות מרפא. מה זאת אומרת? יש לנו דוגמאות כמו רומניה, צ'כיה וכמה רפובליקות בברית-המועצות. יש לנו טבע, יש לנו ים-המלח, יש לנו חמי-ים-המלח ויש לנו כמה מקומות שאנשים יכולים לקבל בהם טיפול ובריאות. לדעתי, צריך לעזור לאנשים האלה. זה יפתח לנו תיירות; תיירות מסוג אחר. זה יפתח מקומות תעסוקה.

לדעתי, הממשלה הזאת צריכה לשים לב לכך שבאמצע הקדנציה ובאמצע העבודה לא יפטרו אנשים. כמו שאמר עכשיו חבר הכנסת יוסי כץ – האנשים הצופים בנו בבית צריכים לא רק להתקשר, אלא כנראה לצעוק עד השמים. אני מבינה שזה מאוד כואב. הצבעתם, נתתם בהם אמון. הם חשבו, זאת אומרת, אתם חשבתם שהאנשים האלה יהיו מסוגלים לא רק לספר סיפורים אלא גם לבצע את הדברים. והנה, היום זו עובדה – מפטרים מדענים, מפטרים רופאים, מפטרים מהנדסים, מפטרים את ותיקי מדינת ישראל.

אני חושבת, שכאשר אנחנו מסתכלים על הממשלה, אתם צריכים היום להתפלל יחד אתנו, ויחד אתנו לשבור את גל האדישות של הממשלה הנוכחית, שאדישה היום לצרות, לפרובלמטיקה. הממשלה הזאת הבטיחה נסים ונפלאות, והיום היא לא מסוגלת לבצע חלק מהדברים שהיא היתה צריכה לעשות.

אני פונה לא רק לוותיקי המדינה אלא גם לעולים החדשים. אתם צריכים להתקשר היום לנציגכם בכנסת ולהגיד, שגם אם בשבילם הפרספקטיבה נראית אחרת, אתם נמצאים באותו מצב כמו שהייתם, ויכול להיות שאתם נמצאים במצב גרוע יותר מזה שהיה בקדנציה הקודמת.

אנחנו צריכים לעשות הכול כדי שהחוק הזה, במצב שבו שמציגים לנו אותו היום, לא יעבור. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת סופה לנדבר, על דבריך. רשות הדיבור לחבר הכנסת אדיסו מאסלה; איננו. אין לו עוד הסתייגויות. כעת אני מזמין את חבר הכנסת חגי מירום, אשר נותרו לו שתי הסתייגויות. אדוני, עשר דקות לרשותך.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני שר המדע, דיון על תקציב מטבעו שהוא צריך להתרכז בנושא תקציב. ואכן, כך אנחנו כבר עושים במשך 36 השעות האחרונות שאנחנו נמצאים פה מסביב לשעון. ובכל זאת, קשה שלא לדבר ולומר דברים על המתרחש היום במדינתנו ועל ההשלכות של הדברים האלה על חיינו, לרבות על כלכלת ישראל.

אני רוצה להגיד לך, אדוני שר המדע, שאני מכיר אותך היטב היטב. בילינו יחד שעות רבות בוועדת החוץ והביטחון במשך הקדנציה הקודמת. אף כי אני מכיר את דעותיך, ומאוד לא מסכים עם חלק ניכר מהן, חשבתי שאתה ראוי להיות שר בממשלת ישראל, וגם התגאיתי בכך שצורפת לממשלה, מפני שיש לי – אתה יודע – יחס חם אליך, אל רצינות עבודתך ואל הדרך שבה אתה מתייחס לעניינים.

עם זאת, אדוני השר, נדמה לי שקשה להבין – ואולי תוכל להסביר אם תחליט להסביר – איך כאשר הממשלה שלכם חותרת והולכת אל "פוטו-קופי" של הסדר חברון, של הממשלה הקודמת בראשות העבודה, איך אתה אתה יכול להשלים עם זאת ולהמשיך לשבת בממשלה?

ככלות הכול, בעבר, בכל מסכת היחסים שיצרנו עם אש"ף ובכל גישתנו שהיה בה מידה של אמון לראש אש"ף ולשורת ההנהגה שלידו, ראית טעות איומה. ביטאת בעל-פה ובכתב דברים קשים ביותר כנגד התהליך הזה, ראית בזה כניעה, ראית בזה הליכה במתווה שלא יוביל לשלום, ראית בזה חבירה לחבר רמאים שאי-אפשר לסמוך על מלה שלהם. וזכורה ההתייחסות שלך למה שנקרא ביטול האמנה הפלשתינית. לא האמנת בכך, לא ראית בכך ביטול, חשבת שמדובר בתרגיל בלבד עם כל מה שקשור בזה. והנה, אתה והממשלה שאתה משתייך אליה בעצם הולכים את המהלך הזה ללא כחל וסרק.

אני מסתכל על שורת נושאים, אפילו בעניין חברון, שהוגדרו כבעייתיים. בסופו של דבר יפתח רחוב שוהאדה לתנועה פלשתינית, לרבות רכב, אלא שזה ייעשה בהדרגה, אבל זה יעשה וזה תחום מזמן. סוגיית הפרוזדור והיכולת להגן נשארה בעינה, מפני שפיסית אין שם תנאים אחרים ממה שראו ראשי העבודה כאשר היו בראשות הממשלה. הסיורים המשותפים יהיו, כך הם נראו, כך הם נוסחו. אם יש הישג אחד שראש הממשלה, בעיקר צוות התגובות שלו בראשות דני נוה ושי בזק יכולים להתגאות

בו, זה אורך הקנה של כלי הנשק שיישאו חלק מהפלשתינים שם. אתה יודע, כבוד השר, שזה באמת לא הישג מהותי.

אני מסתכל גם על דרך קבלת ההחלטות של הממשלה. הרי אתה לא שותפת, נגיד את העניין ונדבר על זה. שרים רבי הבנה כמוך וכמו השר אריק שרון – אני אומר רבי הבנה בתחום הביטחוני משום שאני יודע ומעריך את הבנתכם בתחום הזה – לא היו שותפים של ממש לעניין, ואפילו אינני בטוח אם אתה יודע על בריו, נניח, יותר ממני, את פרטי ההסכם ההולך ונבנה או הכמעט-גמור.

אברהם פורז (מרצ):

זה בסדר גמור, יש מידור, מי שצריך לדעת יודע.

חגי מירום (העבודה):

יש מידור. השאלה היא עד כמה יש מידור ועד כמה משתרעת האחריות המיניסטריאלית המשותפת של ממשלה בישראל וכן הלאה. בסך הכול, אם אראה את ההסכם חתום ואת מדינת ישראל מבצעת את התחייבויותיה על-פיו, וכמובן גם את הפלשתינים מבצעים את התחייבויותיהם על-פיו, אברך עליו בשתי ידי.

נואף מסאלחה (העבודה):

מבחינה חוקית הם אפילו לא צריכים החלטה של הממשלה. יש הסכם חתום.

חגי מירום (העבודה):

אתה צודק, חבר הכנסת מסאלחה. אבל, אם לא היו מערערים על ההסכם הזה, לא היו פותחים אותו, לא היו מקיימים עליו משא-ומתן במשך חצי שנה, הייתי אומר שאתה צודק בהערתך, ולכאורה מדובר בהסכם חתום, ולמה צריך להביא אותו לממשלה. הרי כל אלה נעשו, וראש הממשלה הודיע שההסכם אינו ביטחוני, לא מבטיח את ביטחונם של מתנחלי חברון, שיש בו מרכיבים מסוכנים, שבלתי מתקבל על הדעת לחתום עליו. הלך וחתם על אותו הסכם בדיוק. אמרתי שההבדל הוא באורך קנה הנשק, באיזה קטע של הסיורים המשותפים, אקדח או – – –

אברהם שוחט (העבודה):

במקרה זה הגודל כן חשוב.

חגי מירום (העבודה):

קיבלתי את הערתך כמו שהיא.

חיים אורון (מרצ):

אפשר להמשיך את הנושא הזה?

חגי מירום (העבודה):

לא, אני מבקש לחתוך עכשיו את הנושא הזה, אנחנו עוסקים בנושא חשוב.

אברהם שוחט (העבודה):

בעניין המידור.

חגי מירום (העבודה):

בעניין המידור, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

גם בממשלה וגם בלשכת ראש הממשלה – אני יכול להגיד לך שיש מידור בין החלק האחורי של הראש לבין – –

חגי מירום (העבודה):

אני לא יודע אם יש כאן מידור. באופן שבו מתנהג ראש הממשלה יש שיטה שעליה אגיד מלה בעוד רגע.

שר המדע ז"ב בגין:

הכול בהנחה שההתבטאות הזאת היא על גבול הפרלמנטרי.

חגי מירום (העבודה):

כן, היא היתה על קווי הגבול.

אברהם שוחט (העבודה):

אם היא לא פרלמנטרית, אני מבקש למחוק.

שר המדע ז"ב בגין:

אני מבין שהשכלתך היא של מהנדס, ועכשיו גם בנירולוגיה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

רפואה.

שר המדע ז"ב בגין:

רפואה, ניירולוגיה.

חגי מירום (העבודה):

תוריד לי זמן פגיעות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שתם הוויכוח המעניין.

חגי מירום (העבודה):

אדוני השר בגין, לכל מלה שרשומה בהסכם נלווה מכתב התחייבויות אמריקני. מפי עיתונאי בכיר שיפרסם את זה מחר למדתי הערב שיש פה טבלה שמכילה את ההתחייבויות הישראליות מצד אחד – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

זה היה בטלוויזיה.

חגי מירום (העבודה):

זה היה בטלוויזיה? לא ראיתי. מצד אחר הטבלה מכילה את ההתחייבויות מהצד הפלשטיני, וכתוב: אנחנו ערבים לביצוע ההתחייבויות הללו. ראשית, זה מצביע על חוסר אמון שקשה לתאר אותו במלים. האמריקנים היו יכולים לחתום על ההסכם כחותם שלישי. אבל אם שמים טבלה שמכילה לוחות זמנים והתחייבויות ואומרים "אנחנו ערבים", יש בעיה קשה.

אני רוצה להגיד כאן כמה מלים לסיכום. אדוני השר, כן, אתה יכול להשיב.

שלום שמחון (העבודה):

הצלחת לעצבן אותו.

נואף מסאלחה (העבודה):

זאת הכוונה שלו תמיד.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת מירום, עוררת שאלה חשובה, סוגיה שצריכים להתייחס אליה בכובד ראש. הערבות של ממשלת ארצות-הברית היא דבר חמור ביותר, ונדמה לי שללא תקדים.

חגי מירום (העבודה):

לא, היו מכתבי הבנה, אפילו חבר הכנסת בני בגין חשף בכנסת מכתבי הבנה לאו דווקא מארצות-הברית.

היו"ר ר' אדרי:

ערבות – זה דבר שונה לגמרי.

חגי מירום (העבודה):

נכון, יש פה אלמנט חדש.

היו"ר ר' אדרי:

אלמנט חדש – כששתי מדינות הן תחת חסות של איזו מדינת-על.

חגי מירום (העבודה):

הן עושות הסכם שלום, הן לא מאמינות כל כך זו לזו, ואז באה מעצמת-על כדי להגיד: אני אדאג שזה יבוצע.

היו"ר ר' אדרי:

גם האמריקנים לא מאמינים לאף אחת מהן.

חגי מירום (העבודה):

אני לא יודע.

נואף מסאלחה (העבודה):

זה הידוק הקשר עם אמריקה.

חגי מירום (העבודה):

חברי השר בני בגין, אני מרגיש כלפיך חברות, והביקורת שלי היא רק בתחום האידיאולוגי הפוליטי. נראה שמתרחש מפץ פוליטי, מפץ אידיאולוגי אמיתי בימין. אין לי ספק שהדברים של חבר הכנסת

לנקרי, ושל חבר הכנסת אברהם שטרן במשך השבוע האחרון, של חבר הכנסת מאיר שטרית שמביע את זה באומץ שיש לברך עליו בתוך מפלגה שבה לא קל היה לשאת את הדברים, וגם כשחבר הכנסת מיכאל איתן נושא ונותן ברגע זה עם חבר הכנסת יוסי ביילין וחברים אחרים על לגיטימציות המדינה הפלשתינית, יש בהם הכרה והבנה שמה שאנחנו אומרים כבר שנים – חבר הכנסת יוסי כץ וחברים אחרים בעבודה ובמפלגת העבודה לא הסכימו לקבל אותו – הולך ומתממש לנגד עינינו. לא יום חג הוא בשבילי. חשבתי שהצורך להיפרד הוא צורך ישראלי לא פחות מאשר צורך פלשתיני. יש היגיון בפרידה הזאת על מנת לתת לשני העמים לבנות את החיים כל אחד בתחומו שלו ובכבוד. הנה, הליכוד, הימין מתחילים להבין את העניין.

לסיכום אני רוצה להגיד, אם יגיע לכאן הסכם שאנחנו ניסחנו אותו, שיצחק רבין, זיכרונו לברכה, עם מערכת שלמה חשב עליו קודם, אחר-כך שמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים – – –

הי"ר ר' אדרי:

הצבעת בעד ההסכם הזה?

חגי מירום (העבודה):

בוודאי.

אנחנו נצביע בעד ההסכם. אם סיעת המפד"ל תחליט שהיא לא רוצה לתת תמיכה לכך והדבר יגיע לכנסת – לא בטוח שהוא יגיע לכנסת, אולי אם הוא יגיע – שסיעת המפד"ל תצביע נגד. פה תהיה רשת ביטחון להסכם הזה, כי הוא תואם את תפיסת העולם שלנו ואת דרכה של הממשלה שהיתה בראשותנו. תודה רבה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חגי מירום, על דבריך. אני מבקש מהשר בגין לשאת דברים, על-פי בקשתו. אדוני השר, בבקשה.

שר המדע ז"ב בגין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ברצוני לשאת דברים, יש לנו הרגל כזה להעניק לשרים ולשועים ולרוזנים מעמד שאולי לא צריך להיות להם, כפי שנאמר אפילו בצבא, שמפקד אוגדה או אלוף הפיקוד לעולם אינם מאחרים, הם רק מתעכבים, אבל גם שר כנראה איננו יכול רק לדבר אלא הוא צריך לשאת את דבריו. אני לא רוצה לשאת דברים, אני רק מבקש להעמיד דברים על דיוקם, בעקבות דבריו של חברי חבר הכנסת חגי מירום, שאולי היו עשויים, עלולים להותיר רושם מוטעה.

אכן ישבנו שנים אחדות, אני חושב גם פוריות, בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, שהיא, כפי שגם אתה נוכחת לדעת, בית-ספר מצוין. אני הבעתי בוועדה הזאת את דעתי על הסכם אוסלו מיום שנולד, ואולי ימים אחדים קודם לכן.

כשנכנסתי לתפקידי לפני כחצי שנה, נפגשתי עם שגרירים אחדים, ואחד מהם שאל אותי, אם כאשר אני עכשיו יושב כחבר הממשלה ושיניתי את מקום מושבי, האם השתנו גם במידה ידועה דעותי. נאלצתי להזכיר לו – ואני לא בטוח שהוא אהב את האמירה הזאת – שכאשר אני משנה את מקום מושבי, אני משתמש בחלק של האנטומיה שלי שאני משתמש בו לעתים רחוקות מאוד לצורכי חשיבה.

אני צריך לומר, אם יש רושם אחר, כפי שגם הודעתי בציבור בחודשים האחרונים, בשבועות האחרונים, מיום ו' האחרון במאמר והיום בראיונות, כי הניתוח שלנו של הסכם אוסלו, מוראותיו, נוראותיו ותוצאותיו ההרסניות היה ניתוח נכון. כתוצאה מהניתוח הזה הצענו תחזית. התחזיות האלה, שנחשבו לפסימיות, לצערנו אכן מומשו בשלוש השנים האחרונות על-ידי טרור רצחני שיוצא מערי המקלט לטרור שנוצרו באופן מיידי כאשר מסרנו חבלים של נחלת אבותינו ונחלת בנינו לידי זדים. מסקנות הניתוח היו נכונות. מסקנות הניתוח, להערכתי עודן נכונות. ההסכם טומן בחובו טרגדיה גדולה ליהודים, לערבים, לשואפי שלום בארץ-ישראל.

אני מקווה שהדברים האלה, חברי חבר הכנסת מירום, העמידו דברים על תיקונם, אם למישהו היתה מחשבה אחרת בעקבות דבריך. תודה רבה, אדוני היושב-ראש; אני מקווה שתסכים אתי שלא נשאתי דברים.

הי"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך, אדוני, ולכן אני מודה לך על דבריך. אנחנו עוברים לדובר הבא – חבר הכנסת נואף מסאלחה. הסתייגות אחת.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, אני מבין שאתה צריך לעזוב, התכוונתי להגיד רק משפט אחד, אני מחזיק אותך, אדוני השר בני בגין. אדוני השר, ראיתי היום את התמונה שלך בטלוויזיה הישראלית עם הנשיא מובארק, ראיתי כמה היתה חשובה לך – אני לא מדבר על רגש והתרגשות – לחיצת הידיים והלכתם יד ביד. אתה גם הזכרת את זה. הרי בוודאי דיברתם בארבע עיניים, ואני בטוח שהדברים האלה מועילים למדינת ישראל ולמצרים ולשלום בטוח.

אדוני שר הביטחון, כחבר כנסת ערבי ישראלי אני אומר לך, בעיני זה מה שאני שואף לו, שלום בין מדינות לעמי. שני לוחמים. לחמת למען מדינתך ועמך. היום אתה כאזרח, שר הביטחון הנבחר. מובארק לחם במלחמת יום הכיפורים כמפקד ההגנה האווירית, והוא נשיא מצרים, ממשיך דרכו של סאדאת, אדוני השר בגין. הוא לא סאדאת, כמו שאחרים לא בגין, זיכרוננו לברכה, אבא שלך. הזרעים של השלום, עם עליות וירידות, אומרים קר, חם, אתה רואה איך מחממים יחסים, מחממים יחסים לא

רק בידיים. אני סומך גם עליכם, שר הביטחון וראש הממשלה, בנושא הזה לפחות, שתמשיכו בדרך הזאת.

לכן, אני מאוד מחזיק ידיים לשלום בין עמי למדינתי, לא שלום של רגש, שלום של שכל, שלום של זכויות, שלום של ביטחון. ואני לא ממונה על הביטחון, אני סומך על כל מי שנבחר להנהיג את המדינה הזאת, ואם אני חולק על דעתו, אני אגיד את זה גם כאן וגם ברחוב. ולכן תבורכו.

אני מקווה גם, שההסכם על חברון – אני רציתי הרבה יותר לדבר על הנושא של הרשויות הערביות, הקיפוח שלנו, אבל אני אנצל את ההזדמנות הזאת לעודד את ראש הממשלה בנימין נתניהו ואת ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת להמשיך בצוותי המשא-ומתן. אדוני השר בגין, זו לא אדמה נחלת אבותינו שניתנה לזדים. אנחנו בני אברהם, ולא יעזור הוויכוח. אני מאוד אוהב את האינטליגנציה שלך, אני מאוד אוהב להתווכח אתך ולעמוד נגד הדעות שלך, כי זה הוויכוח האמיתי. אנחנו כאן עם אחד – העם היהודי והעם הערבי – אנחנו העם הישראלי.

שר המדע ז"ב בגין:

אני מבקש ממך, אדוני חבר הכנסת מסאלחה, שתזכור שאויב מדינת ישראל ואויב היהודים, יאסר ערפאת, הרי אמר על אברהם בריאיון טלוויזיה בקטאר לפני כשבועיים, שאברהם היה מוסלמי מעירק. זו דעתו על אברהם, ותסיק מכך על דעתו על בני אברהם.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה יודע מה, הנה שיח' עבד-אלמאלכ דהאמשה, שהוא הרבה יותר בקיא ממני, לא רק בדת, תשמע ממני מלה, כמו שאני מעריך את התנ"ך – ואנחנו למדנו תנ"ך ונבחנו לבגרות, כל חברי הכנסת הערבים שאתה רואה לפניך, לפני שקיבלנו בגרות נבחנו בתנ"ך – בראשית, שמות, שמואל א', והכול, והפירושים שקיבלנו, ואנחנו מאמינים – אדוני השר – ב-25 נביאים שהוזכרו בדת שלנו שרובם יהודים, רבותי חברי הכנסת. אנחנו אומרים: דוד הנביא, שלמה הנביא; אתם אומרים: המלך. זאת אומרת, בעיני האסלאם הם כמו מוחמד בקדושה. ועל אברהם אבינו יש פסוק בקוראן שכתוב עליו – וכאן מוסלימן חניפאן – אברהם, אברהם, הוא מוסלמי; אתה יכול לתקן אותי אם אני טועה. כך כתוב בקוראן. אני לא יכול לשנות את הקוראן. ולכן ערפאת, לא שאני בא להגן עליו, ציטט את הקוראן, בלי לפגוע. זאת אומרת, אנחנו חשבנו שהוא שייך לנו, כמו שהיהודים אומרים שהוא וגם יצחק אבינו – אפילו שהוא דוד שלנו, אנחנו מאמינים גם בו. זה בקוראן. אני לא מצטדק ולא מתחנף כאן.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים בשניים-שלושה משפטים, אני אומר את זה כאן בפני עם ישראל גם בטלוויזיה. זה לא עניין שאנחנו לפעמים כועסים, כי על אלוהים אנחנו לא כועסים, הוא מזכיר את עם ישראל בקוראן יותר מאשר הוא מזכיר את הערבים המוסלמים. אבל הוא לא מזכיר אותם חס וחלילה במתקפות, ולכן הוויכוח הוא לא דתי, וזה לא הזמן ואין לי זמן ואני מוכן להתווכח עם כל אחד, עם ישראל ועם ישראל ועם ישראל, הכול תשבחות לעם ישראל בקוראן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יש גם ביקורת.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני מסכים אתך. יש גם ביקורת. חבר הכנסת דהאמשה, ביקורת על מי שלא הלך בדרך הנכונה, גם עלינו המוסלמים – אלוהים אומר: אם אני הולך בדרך הישרה, אז אני בגן-עדן, ואני המוסלמי, אם אני הולך בדרך הלא-ישרה, לפי אדוני, אני מוענש.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

בית-המשפט – – כל הנביאים – לרבות דוד ויעקב ויצחק – –

נואף מסאלחה (העבודה):

ואברהם אבינו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

– – כולם נביאים גם של המוסלמים.

נואף מסאלחה (העבודה):

נכון. זה מה שאני אומר. ולכן הוויכוח הוא באמת לא דתי ולא פנאטי. עושים אותו פנאטי. יכול להיות שהוויכוח הוא לאומי, יכול להיות שהוא ביטחוני, יכול להיות, כמו שאתה אומר, שאלוהים נתן את הארץ לאברהם. הרי לערבים יש מדינות פה ושם, יש להם סעודיה, יש להם קטאר, ויש להם מצרים. אני טוען, גם בטיעון ההיסטורי הזה, שאנחנו בניו של אברהם אבינו. הרי היינו כאן, הפלשתינים היו כאן. הם עם שנמצא כאן 1,000 שנים ברציפות, ויש להם זכויות. הזכויות ייקבעו במשא-ומתן בין ממשלת ישראל הנבחרת לבין נציגים אמיתיים של העם הפלשתיני ונציגים אמיתיים של העם הסורי.

אני מקווה, כמו שר הביטחון וכמו הנשיא מובארק, שיתחדשו השיחות גם עם סוריה. אני אומר זאת לא בגלל פחד, אבל היום נפלו בדרום-לבנון שני חיילים ושני חיילים אחרים נפצעו. הודיעו על כך בטלוויזיה, ב"מבט". ויש שם התכתשות, יש מלחמה. שמעתי את דבריו של הרמטכ"ל שחק. הוא אמר: יש מלחמה בלבנון. זה הביטוי שלו, לא שלי. ואתם יודעים זאת.

ובכן, לא בגלל פחד, אבל אולי יחד נבנה מזרח תיכון חדש, בלי לפגוע כהוא זה בביטחונה של ישראל. כי גם מי שניסה, לא יכול לה. אבל עם זאת, נכבד גם את הזכויות של עמים אחרים. אולי. ניתן לזה תקווה. ומצרים היא הדוגמה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת נואף מסאלחה, על דבריך. אני חושב שהוספת נופך מיוחד לדיון הזה. אני מזמין את חבר הכנסת אפרים סנה; הוא איננו. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה. לרשותך עשר דקות, לשתי הסתייגויות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, השרים לביטחון ולמדע, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח את דברי על ההסתייגויות האלה לחוק ההסדרים בסעיף אחד בחוק, הסעיף שקובע שממשלת ישראל מבקשת לדחות את חוק יום חינוך ארוך בשנתיים, עד 1999, וכנסת ישראל מתבקשת לאשר את הדחייה הזאת.

ברשותכם, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לצטט לכם מנאום מ-25 בדצמבר 1995, לפני שנה בדיוק. אינני רוצה לתת לכם לנחש, ואומר לכם מראש ולא אחזיק אתכם במתח, הנאום שאני עומד לצטט ממנו הוא נאומו של ראש הממשלה דהיום, בנימין נתניהו.

הוא אמר אז, בדיון על חוק ההסדרים, את הדברים הבאים על יום חינוך ארוך: "אחד הדברים שאנחנו יודעים הוא, שהממשלה הזאת התחייבה בתקציב האחרון לדבר שחבר הכנסת מאיר שטרית ואחרים מחברי בליכוד דחפו חזק מאוד, וזה דבר שנקרא: יום לימודים ארוך. למה יום לימודים ארוך הוא כלי כל כך חשוב לביעור העוני בישראל? משני טעמים: קודם כול, משום שילד שנמצא בצפון תל-אביב או ברחביה בירושלים מקבל יום לימודים ארוך. הוא הולך ליום הלימודים הרגיל, ואחר כך הוא מקבל חוגים אפורים, צהובים, ורודים, בכל הצבעים. הוא מקבל את החינוך האפור הזה, כי למשפחה יש כסף והם משלמים. אבל אותו ילד שנמצא באופקים, הוא הולך ב-08:00, וב-12:00 הוא כבר בבית".

"הם בוכים. אתה לא בוכה, אדוני ראש הממשלה. אתה אמרת שהעניים אשמים. אני יודע שאתה לא בוכה, זה לא מעניין אותך" – אני מזכיר לכם, את הדברים האלה אומר בנימין נתניהו. "הם בוכים. וכן, אנחנו דואגים להם. אתה לא דואג להם" – פופוליזם מהרמה הרדודה ביותר.

ואז הוא מטיח בחברי רפי אלול ואומר לו כך: "אין לך שום מחויבות אמיתית. הפכת ל'יס-מן', אתה מצביע נגד יום לימודים ארוך". הוא מעז להטיח באחרים.

רפאל אלול (העבודה):

דרך אגב, אני הצבעתי בעד.

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא ממשיך ואומר, שהסיבה השנייה לתמיכה שלו היא, שיום הלימודים הרגיל "מוציא ממעגל שוק העבודה מאות אלפי אמהות". הוא דואג לנשים. אתם זוכרים את חצי נקודת הזיכוי במס הכנסה, שהולכת להחזיר הרבה מאוד נשים עובדות הביתה? אבל הוא דואג לנשים העובדות. ואז הוא אומר את המשפט הבא: "אני יכול להודיע לחברים, שכאשר יהיה התקציב הבא – אני מאמין, בעזרת השם, שאנחנו נציג אותו" – בזה הוא צדק, לצערי – "בפירוש נעמוד על כך שיהיה יום לימודים ארוך, בדיוק כפי שהתחייבנו וכפי שנקיים".

אדוני ראש הממשלה, "כפי שהתחייבנו וכפי שנקיים". אבל אתם עושים בדיוק את ההיפך. בחוק ההסדרים אתם מציעים היום שוב לא ליישם את חוק יום לימודים ארוך. אתם מבקשים מאתנו, חברי הכנסת, לדחות שוב את יישומו של חוק יום לימודים ארוך, אותו חוק שאתה התרסת כנגדנו באותו נאום שכרגע קראתי מתוכו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תחזור שוב על הציטטות כדי שהשר בגין ישמע את הדברים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא, הוא התחיל לשמוע, והסתפק כנראה במה ששמע. אבל אגיד עוד משפט אחד, כדי שהשר בגין ישמע.

שר המדע ז"ב בגין:

לצערי, נאלצתי לצאת לרגע.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני קורא מנאומו של ראש הממשלה, לפני שהיה ראש הממשלה, בדיון על חוק ההסדרים בשנה שעברה, בנושא של יום לימודים ארוך.

שר המדע ז"ב בגין:

את זה כבר עשתה חברת הכנסת דליה איציק.

אופיר פינס-פז (העבודה):

נכון, אבל אני עושה זאת בנושא של חוק ההסדרים. הוא דיבר על חוק ההסדרים. לא, זה לא נאום מדיני שאני מצטט כרגע.

וראש הממשלה דהיום סיים אז את דבריו ואמר: "אני מבטיח לך: כשנגיע לשלטון וננהל את הממשלה הזאת, אנחנו בוודאי ובוודאי נשנה את סדר העדיפויות ונחזיר אותו להיות סדר עדיפויות אמיתי, ציוני, יהודי, שנותן לכל ילד וילדה במדינת ישראל הזדמנות אמיתית להתפתח ולהגיע לכל כישוריו ולכל יכולתו. תודה רבה".

זאת אומרת, ראש הממשלה דהיום התחייב התחייבות בלתי חוזרת, קבל עם ועדה, שהוא הולך ליישם את חוק יום לימודים ארוך. בקצה מוחו הוא זכר את ההתחייבות הזאת, ולכן, כשמאיר שטרית בא בקדנציה הזאת ואמר "יום לימודים ארוך", הוא ידע שהוא מסובך, כי הוא ידע שיש התחייבות ברורה של ראש הממשלה ליום לימודים ארוך. ואז, באותה מסיבת עיתונאים מוכרת מלפני חודש-חודשיים, הוא הציע מין כאילו יום לימודים ארוך, משהו שעולה 70 מיליון שקלים. ממש קוסם. לעשות יום לימודים ארוך ב-70 מיליון שקלים, זה קסם. צריך לשווק את זה בעולם. זו המצאה ישראלית מקורית מדהימה, אפשר לעשות עליה מיליונים. בואו נשווק את זה בכל מדינות העולם, בעולם השלישי, אולי אפילו באירופה יקנו את ההצעה הזאת.

שר המדע ז"ב בגין:

חבר הכנסת פינס, אני מאזין לדברריך ברוב קשב, ואני מבקש לומר משהו. אין זו המצאתו של ראש הממשלה. ראש הממשלה ושר החינוך ושר האוצר אימצו המלצות חשובות של ועדת מומחים שישבה על המדוכה עוד בתקופת הממשלה הקודמת, בחסות המכון החשוב לחקר המדיניות החברתית, בניהולו של פרופסור יעקב קופ. וזו היתה מסקנתם. אפשר לקבל את ההצעה, אפשר לדחות אותה. אבל לא נכון לומר, שהם המציאו איזו המצאה מופרכת, שראש הממשלה בדה את הדברים מלבו. גם מומחים יכולים לטעות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

השר בגין, אני מקבל את התיקון שאתה אומר, שהיתה תוכנית מגירה כזאת והיא היתה חלק מכמה חלופות, שגם ועדת המומחים הציעה – – –

שר המדע ז"ב בגין:

זו היתה החלופה שהומלצה על-ידי המומחים. חלופה ג' הומלצה על-ידם.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני יודע דברים אחרים. אבל אתה אמרת את שלך. אני חושב שלא לזה התכוון בנימין נתניהו כשהוא נאם כאן כעת חיה לפני שנה. ציטטתי כאן את הדברים באופן מדויק, ונדמה לי שהוא נתן התחייבות ברורה לילדי ישראל מקריית-שמונה ועד אילת, שאם הוא עולה לשלטון ואם הוא ראש ממשלת ישראל – הוא עושה את השינוי שהוא מייחל לו. והנה הוא בא בחוק ההסדרים הזה ומציע לדחות את החלת החוק.

יושב פה יושב-ראש ועדת הכספים. ודרך אגב, השר בגין, יש חוק אחד. חוק יום לימודים ארוך הוא חוק אחד. יש דרכים ויש צורות ויש המלצות של מומחים איך ליישם. אבל החוק הוא חוק. יש חוק אחד. וראש הממשלה מציע להמשיך ולדחות את יישום החוק. לא יעזור.

דרך אגב, זה בדיוק מה שהציע בזמנו בייגה שוחט, ועל זה היה המשבר הגדול. ועל רקע הדברים האלה דיבר אז בנימין נתניהו על החוק הזה. ואותו הוא הציע אז לדחות. הוא התחייב, שאת החוק הזה בדיוק הוא הולך ליישם היום כראש ממשלה, ובדיוק את החוק הזה הוא מבקש מאתנו לדחות היום. זה הכול.

יש עוד פתרונות, יש עוד דברים. אני לא אמרתי שאין כלים בחינוך. ודאי שיש, ודאי שאפשר לשפר. אבל, את החוק כחוק הוא מבקש מאתנו לדחות. ואני חושב שהנקודה הזאת, שהיא רק פסיק קטן בחוק ההסדרים שאנחנו דנים עליו כבר יומיים ונדון עליו עוד, רק מבטאת עד כמה בעייתי מבחינתנו להתייחס במידה של אמון ואמינות להתחייבותיו של ראש הממשלה. לבי לבי על עם ישראל. אני באמת ובתמים לא יודע כיצד להתייחס להתבטאויות, להתחייבויות, לדברים.

אולי, עוד מלה אחרונה, משום שהיו לי קטעי ויכוח, ואני עדיין רוצה להישאר בנושא חברתי-הכלכלי, מפורסם READ MY LIPS אני לא רוצה לגלוש לנושאים המדיניים אף שהם מאוד אקטואליים. אותו בנוגע להתחייבותו שלא להעלות מסים, התמוסס, הפך מלה ריקה. בסופו של דבר אין היום ויכוח בחברה הישראלית, אין פרשן כלכלי אחד בעיתון ישראלי שלא אומר שהגזירות החדשות, שהחליפו את הגזירות הישנות, כולן משמעותן העלאה במסים, כולן, ולא יעזור לקואליציה מאה פעם לשחק עם העניין הזה. זו המשמעות, וזו המשמעות היחידה.

אז ידע עם ישראל וישפוט. יש לו ראש ממשלה שאי-אפשר לסמוך על מה שהוא אומר. ועניין האמינות הוא הוא הדבר שמבדיל כל כך את ראש הממשלה, והוא זה שצריך לתת לו אותה מנהיגות סוחפת, שיוכל לבוא אל הציבור גם ברגעים קשים, גם ברגעי משבר, ולדרוש את אמונו. אבל ראש ממשלה שהעם לא יכול לבטוח בו, שהוא לא יכול ללכת אחריו, שהוא לא יכול לדעת לעולם אם מה שהוא אומר אכן יקרה ואכן הוא מתכוון לכך – לבי לבי עליו, לבי לבי על עם ישראל. אני מאוד מקווה שבכוחות משותפים נדע ימים טובים יותר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך אדוני, חבר הכנסת אופיר פינס. כעת – חבר הכנסת רביץ, יושב-ראש ועדת הכספים, מבקש להשיב למתווכחים. אדוני, בבקשה.

קריאה:

הי"ר ר' אדרי:

אחרי יושב-ראש ועדת הכספים. זכותו לבקש להשיב בכל עת. אדוני יודע שאני נוהג על-פי התקנון.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא קיבלתי על עצמי להגן על ראש הממשלה, בוודאי לא על שפתותיו. אינני מומחה לקריאת שפתותיים, ולא זה העניין.

חבר הכנסת פינס, אני מוכרח לומר לך: אתה כחבר ועדת הכספים אכן גם יודע, שאין שום רלוונטיות להבטחות או למשאלות לב או לתוכניות שיש עמן השלכה כספית, שנאמרו לפני כשנה כעת חיה, כפי שאתה ציינת. אנחנו צריכים לדעת את האמת: כאשר הממשלה הזאת הגיעה לשלטון היתה הפתעה. לא ידעו, אף אחד לא ידע – ואני לא מתכוון לומר את זה בלשון ביקורתית, כי יש הסברים שונים לכך – את מצב המשק שהממשלה מצאה לפניה. אף אחד לא יאשים את הממשלה, שבמשך חצי שנה היא הצליחה לגרום למצב המיוחד של המשק, לגירעון במאזן התשלומים ולכל הדברים שהולידו את החלטת הקיצוץ.

ופה, כמובן, נשאלה השאלה, היכן לקצץ. בסוגיה הזאת אנחנו עסקנו במשך תקופה לא קצרה בוועדת הכספים. קיבלנו הצעה מן הממשלה, ולא הסכמנו לאמץ אותה כפי שהיא הגיעה אלינו וערכנו בה שינויים די מפליגים. נכון הדבר שאותה אמירה שנאמרה כאן על-ידי ראש האופוזיציה דאז, שהוא יממש יום לימודים ארוך, לא היתה ישימה על-ידינו ואנחנו לא יכולנו בוועדת הכספים, כאשר דנו בחוק ההסדרים, להעלות על דעתנו שאכן נוכל בשנה זו לסיים החלת יום לימודים ארוך. נאמר לנו – אני מניח שאתה השתתפת באותה ישיבה – שאכן מתחילים ליישם את יום הלימודים הארוך הזה למרות חילוקי הדעות העקרוניים שיש בעניין, ויש חילוקי דעות עקרוניים שהוזכרו כאן לפני כן גם על-ידי השר בגין.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת מאיר שטרית מתנגד ליישום הזה באופן נחרץ.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כמובן, קטונתי מלהגן או מלהתווכח עם חבר הכנסת מאיר שטרית. אני רק אומר: אנחנו באופן מקצועי לחלוטין אמרנו, שאכן טוב שהדבר יתחיל השנה. יש ויכוח היכן לעשות זאת – אם ב-15 מקומות בארץ, או לעשות את זה נקודתית למקרים סוציו-אקונומיים, או שאנחנו ניקח מקומות. אבל קרה משהו בישראל מבחינה כלכלית, ולכן זה לא משנה. אני לא נכנס ללב ולצורת ההתבטאות שנקט ראש האופוזיציה דאז וכיום ראש הממשלה, זה לא רלוונטי. אני רק רוצה לומר: אנחנו כחברי ועדת הכספים, שהיינו אמונים על הגשת החוק הזה לקריאה שנייה ושלישית, הבינו שבשנה זו לא נוכל ליישם את החוק הזה באופן סוחף בכל הארץ.

אני רק רוצה להוסיף דבר אחד, ונדמה לי שהיתה לך התבטאות בעניין הזה בתקשורת. אנחנו בדרך כלל לא נוהגים – אבל אני לסוגיה הזאת אתייחס. בציבור שאני שייך אליו – אני לא יודע, אני שייך לכל עם ישראל, בכל אופן בציבור שאני בא ממנו – יש לנו יום לימודים ארוך, אתה יודע את זה, אבל זה לא כפי שהתפרסם בעיתונות. אני וכיום גם בני – ובני הם עניים יותר ממני – גוזרים מפת לחמם ומשלמים טבין ותקילין כל חודש עבור כל ילד שלהם, משהו בסדר גודל של 350 שקל, כדי שילדיהם יקבלו יום לימודים ארוך. נכון, רואים זאת כמצווה גדולה, לומדים תורה בעיקר בתוספת השעות האלה, אבל כך אנחנו נוהגים.

שלום שמחון (העבודה):

למה שהממשלה לא תממן את זה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני מאוד בעד זה. הרי אם הממשלה תממן יום לימודים ארוך, אנחנו גם כן נהיה בתוך החגיגה, ובני ואנוכי לא נצטרך לשלם מכיסנו תשלום נוסף.

אבל, אני אומר: קיים מצב מסוים. אני פונה לכל הורי ישראל, לכל אמא עברייא כאן או אזרחית ישראלית, שאכן תעשה מה שאמא יהודייה ידעה לעשות בגלות: לגזור מפת לחמה ולדעת שהחינוך של ילדיה הוא הדבר החשוב ביותר שיש לנו כאן בעולמנו שלנו.

מדוע באמת לא יקום גוף – הרי אתה דיברת על כך – שהוא איננו דווקא מוגדר כדתי ויאמר: אנחנו ניתן לילדינו יום לימודים ארוך על חשבוננו עד שממשלת ישראל תתעשת ועד שהמצב הכלכלי יהיה כזה שיוכלו לתת לכל ילדי ישראל יום לימודים ארוך.

שלום שמחון (העבודה):

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

נכון, חבר הכנסת שמחון. כדי לעשות זאת צריכים לוותר על הרבה דברים אחרים, כי בכל זאת אנחנו לא משופעים בממון.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני חבר הכנסת הרב רביץ, בקטע של מה שאתה מציע, מתחיל להיווצר מצב שהאזרחים מחליפים את הממשלה ביותר מדי דברים. כל דבר האזרח לוקח על עצמו, וגם כאן.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא בכל דבר, לא צריך להגזים. אבל, חבר הכנסת שמחון, אני יודע מאין באת ואני יודע מי אתה. אני אומר לך, שההורים שלך לא חיכו לממשלה כדי לחנך אותך וכדי להעניק לך את הטוב ביותר בחינוך. כולנו יודעים את העבר שלנו במרוקו, בתוניסיה, בפולין, ברוסיה, בכל המקומות המסכנים הללו, היהודים ידעו שזה הדבר החשוב ביותר. אין לממשלה כסף, נגזור מפת לחמנו; כן, מפת לחמנו. אם נחכה לממשלה, הרי זה דבר בלתי הפיך, השנים חולפות.

אני לא רוצה להיות מטיף, אני רק רוצה לומר שאנחנו, כוועדת הכספים, ידענו שבשנה זו לא נוכל לעשות את הדבר באופן גורף. אנו עושים זאת באופן ניסיוני בכמה מקומות בארץ, נדמה לי שב-15 מקומות התחילו ליישובים לעסוק בעניין הזה. רוצים גם ללמוד את הסוגיה, וטוב שנזכור שהמצווה הגדולה ביותר שיש לנו היא: ושיננתם לבניך. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת רביץ, על דבריך. חבר הכנסת חיים רמון – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת משה שחל, שנותרה לו הסתייגות אחת. אדוני, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שהשר בגין נמצא כאן ליד שולחן הממשלה, כי הפנייה שלי היא למצפוננו של כל אחד, והיא באה לעשות צדק עם זכרו של אדם שהיה ראש ממשלה בישראל והיום, אם מתוך מצוקה ואם מסיבות אחרות, ראש הממשלה בנימין נתניהו מצא לנכון לפגוע בזכרו בצורה הקשה ביותר.

ראש הממשלה היה היום בארץ, והוא נפגש עם ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת. לאחר פגישתו הוא קיים שיחת רקע עם עיתונאים מדיניים ומצא לנכון לפתוח את דבריו ולומר בשמו של מקור מדיני בכיר – זה יתפרסם מחר בעיתונות, הערב זה התפרסם בכלי התקשורת, ואני מצטט

מדבריו כמעט מלה במלה: כידוע, הממשלה הקודמת, קרי ממשלתו של יצחק רבין, התכוונה לסגת לקווי 1967, ובסופו של דבר להביא לחלוקת ירושלים.

אדוני השר בגין, אני הייתי חבר בכמה ממשלות, אבל אינני זוכר מקרה שבו ישבו שרים בפגישה שבה נאמרו דברים קשים מאוד ובלתי נכונים, והשרים פחדו להעיר לראש הממשלה, גם אם הוא נבחר בבחירה אישית, ולומר לו שהדברים האלה אינם נכונים.

ככל הידוע לי, וידוע לי כמי שהיה שותף למשא-ומתן בצוות מאוד מצומצם של שרים, לא כמו היום, שזה איש אחד; ידוע לי שהדברים האלה שנאמרו על-ידי ראש הממשלה ביבי נתניהו הם פשוט שקר. הוא גם יודע שזה שקר, כי היום אין לו בעיה. הוא יכול לקחת את הפרוטוקולים, הוא יכול לשוחח עם אנשים שהשתתפו במשא-ומתן, הוא יכול לשאול אותם בקלות.

אין שקר גדול מזה. לפגוע בזכרו של אדם שאיננו בחיים, אדם שנרצח בגלל דעותיו ותפיסותיו, יש בזה ציניות והדבר מקומם מאוד. ואני אומר לך למה דברי מכוונים. אחרי הסכם אוסלו הייתי בשיחה עם ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, ואמרתי לו: האם בהיערכות כוחות צה"ל על-פי ההסכם עלול חס וחלילה להיווצר מצב שאנחנו, בלי משים, נאבד נכסים שיהיה קשה מאוד להחזיר אותם לאחר מכן. ואני האמנתי במה שנקרא גבול הביטחון, כפי שהאמינה מפלגת העבודה, והיא הלכה עם האמונה הזאת במשך שנים.

יצחק רבין ישב אתי קרוב לשעתיים ואמר לי: תראה, כל מה שאני עושה בנוי על מפה שנמצאת אצלי, והיא פחות או יותר תוכנית-אלון; כלומר, בקעת-הירדן, גוש-עציון, מה שהוא קרא לאחר מכן ירושלים רבתי. היתה לו בעיה עם לטרון, וזה בוודאי ידוע לך. הוא ראה את זה כדבר קשה, ונכון שקיימת בעיה בקשר לכך. הוא דיבר על היישובים, הוא הזכיר את אריאל, הוא דיבר על גב ההר. אבל על ירושלים? לא היה ולא נברא.

אני אינני יודע מה התועלת באמירת דברים כאלה. מה הוא מאותת? מה הוא רוצה להשיג? לבוא ולהגיד לפלשתינים, להגיד לעולם, שלמעשה מחצית העם, זאת מפלגת העבודה, ויתרה על-ידי ראשה, על-ידי יצחק רבין? מה היא התועלת מבחינת העניין הלאומי?

אני מאמין שיש צורך בגבולות ביטחון. גם אם יהיה הסדר והכול יהיה חלק והכול יהיה בסדר, יש צורך בגבולות ביטחון. אני גם מאמין שלגבי ירושלים יש קונסנסוס – כמעט כל העם מסכים בעניין זה. לשם מה ליצור פילוג? מה התועלת?

אבל אני לא שמעתי אף איש מכם שיקום וישאל את ראש הממשלה, מדוע צריך לומר את הדברים האלה? מה היא התועלת? את מי זה משרת?

רחבעם זאבי (מולדת):

את ערפאת.

משה שחל (העבודה):

רק אותו, ואולי גם את העניין הפנימי, בתוך הממשלה, בתוך הקואליציה. יש בזה ציניות. אני מודע לכך ששונתה שיטת הבחירות ונבחר ראש הממשלה בבחירה אישית. אבל אני פונה אליכם כשרים, יש גם לשרים מעמד. אני מבין שאריק שרון לא הוזמן לפגישה מאיזו סיבה. אני אגיד לך איך אני הייתי נוהג. גם אם היו לי חילוקי דעות עם שר זה או אחר, אני לא הייתי מוכן לשבת בפגישה שבה שר אחד מוחרם.

שר המדע ז"ב בגין:

הוא לא מוחרם.

משה שחל (העבודה):

לפחות כך פורסם בתקשורת.

שר המדע ז"ב בגין:

אני יכול להוכיח לך שהשר שרון לא הוחרם, על-ידי העובדה שאני לא הוזמנתי לפגישה ולא הייתי בה. הנה לך הוכחה שהוא לא הוחרם.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש קיזוז.

משה שחל (העבודה):

השר בגין, אני אומר לך, אם זה כך, הרי זה עוד יותר חמור. אדוני השר בגין, יש אחריות, והיא מוטלת עליך, בין שתדע ובין שלא תדע. אני לא צריך להסביר לך מה הם חוקי היסוד לגבי הממשלה.

אבל אני רוצה לומר דבר נוסף. ראש הממשלה הגיע כנראה להסכם ששריו אינם יודעים אותו. יש לי הודעה גם לך, מר בגין. שרים שכן השתתפו בהתייעצות יצאו ממנה ואמרו, שאין להם מושג אם יש הסכם, אם אין הסכם. הם יצאו מהפגישה עם ידיעה פחותה מזו של העיתונאים שישבו עם ראש הממשלה והעבירו ידיעות לתקשורת.

שר המדע ז"ב בגין:

— — —

משה שחל (העבודה):

הממשלה הזאת, שאני אומנם מתנגד לה, היא גם ממשלה שלי, וראש הממשלה הוא גם ראש ממשלה שלי. אני רוצה ללכת לישון בשקט ולדעת שיש קבוצת אנשים אחראית שאני יכול לבוא אליה ולתבוע ממנה אחריות. אתם לא יכולים לבוא ולהגיד: הוא לא הזמין אותנו. יש לכם ערך, יש לכם כבוד, יש לכם אחריות, וזה הכי חשוב.

אם מותר לי לספר לך, אני רוצה לומר שההסכם פחות או יותר ישנו, וויתורים נעשו מכאן ועד עולם. ראש הממשלה בא ואמר, שהוא דורש שיהיה יעד מקביל למילוי ההתחייבויות על-פי הסכם הביניים מהצד הפלשטיני, כפי שהפלשטינים דרשו מאתנו. הוא אמר שזה בל-יעבור, אבל הוא ויתר על זה, לא קיים.

הראשון, שהיה אמור להתקיים בספטמבר, אחרי חברון, יש לו מועד FURTHER REDEPLOYMENT- של כמה שבועות, אומר ראש הממשלה. יודעי דבר אומרים, שמדובר על ארבעה עד שישה שבועות. הוא ויתר.

ישראל הסכימה לפתיחה הדרגתית של רחוב שוהאדה בחברון. אני אומר לך: אני השתתפתי בדיונים שבהם אנחנו התנגדנו ואמרנו שזה מסוכן, על-פי דעתו של אלוף הפיקוד. אתם הסכמתם. יש סיבות. מותר לך בתור שר לדעת מה הסיבה? מותר לך לבוא ולשאול מה הוא השינוי, מה הסיבה שהביאה לשינוי? מותר לשבת עם אלוף הפיקוד ולשאול אותו האם זה על דעתו? כך נהגה — — —

שר המדע ז"ב בגין:

סלח לי, חבר הכנסת שחל, בהסכם עצמו, בהסכם שנחתם בספטמבר 1995 לגבי חברון, אני לא מצאתי איסור על פתיחת רחוב שוהאדה.

משה שחל (העבודה):

לא, הרי ההסכם קבע כללים. לגבי הביצוע היו תנאים מסוימים, לרבות פתיחת השוק. הם לא היו צריכים להיות, אבל יש כאן הסכמה. אני אומר לך באחריות, שעל-פי המלצת אלוף הפיקוד, היתה התנגדות בממשלה הקודמת.

מציגים את עניין החיץ כהישג גדול, ואני אומר לך מפי יודעי דבר: אין לעניין הזה הרבה משמעות. הוא מציג את זה כהישג. יכול להיות שלצרכים קואליציוניים הוא דורש את זה.

גם בעניין השינוי בטיב הנשק אני לא בטוח. אני אומר לך שיש שם אנשים שמודאגים הרבה יותר מעוצמת האש. אני לא יודע אם אתה יודע שה"מיני-אינגרם" אסור למכירה בארצות-הברית. הוא איננו מותר. בגלל עוצמת האש משתמשים בו כוחות ביטחון מיוחדים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אזור החיץ יהיה מקלט למחבלים – – –

משה שחל (העבודה):

יכול להיות.

אני פונה לשר בגין, ואני באמת לא רוצה לא להסית ולא לקבוע את התכלית. אתה אדם מבוגר ואחראי. אני בא ושואל אתכם: מדוע לא ימצא איש אחד מכם שיבוא לראש הממשלה ויגיד לו: הס, אל תעשה את זה, זה לא משרת לא את מדינת ישראל, לא את עניינה הלאומי? זאת מעבר לשאלה: מדוע להשמיץ ראש ממשלה, שהיתה לו עמדה אחרת ולגבי תחושת הביטחון שלו אין עוררין? מדוע לקחת את יצחק רבין, זכרו לברכה, ולהשמיץ אותו לצרכים פוליטיים פנימיים, על-ידי ראש ממשלה, שעם כל הכבוד אליו, הוא עדיין לא הוכיח בשום מאבק רציני שהוא מסוגל לעמוד על דעתו ועל הדברים החיוניים, שאני מאמין בהם גם בהשתייכותי למפלגה אחרת, ואני בעד ההסכם.

עם כל הבעיות, אני בא וטוען: האחריות שלי היא קודם כול לאזרחים הישראלים, לאזרחים של מדינת ישראל, לדאוג לביטחונם בכל מקרה ולהבטיח את קיומו של העם הזה. מדוע לא תאמרו את זה? אתם שרים, יש לכם אחריות ויש לכם מעמד, גם אם הוא מזלזל ולא שואל אתכם ולא מתייעץ אתכם.

אני אזכיר לך רק דבר אחד. פעם היה לי ויכוח עם אחד מחברי השרים שאמרו משהו על ממשלת אחדות, על כמה משרי הליכוד, וטענתי מה שאני טוען גם היום, כי היו שרים טובים – היו כאלה והיו כאלה – לא פחות טובים מאתנו, ששירתו לפי מיטב הבנתם את מדינת ישראל במלוא יכולתם. אמרתי את זה לא לצורך פרסום, בפורום פנימי, בישיבת ממשלה. תרצה, יש לך גישה חופשית לפרוטוקולים ותוכל לראות אותם. אני מצפה לשמוע את זה מאחד השרים בממשלה הנוכחית, ואני מצפה יותר ממך, מפני שאני יודע שאתה איש של כבוד.

אני נסער כולי, מפני שזה לא הגיע ליצחק רבין, זאת לא היתה אמת. מה שנאמר עליו על-ידי ביבי נתניהו, זה פשוט שקר. והחמור מכול הוא, שביבי נתניהו יודע שזאת אינה אמת, והוא השתמש במונח הזה, שממשלת רבין הסכימה או התכוונה לחזור לקווי 1967 ולחלק את ירושלים, מתוך ידיעה ברורה שהדברים אינם אמת, והוא אמר אותם לצרכים פוליטיים פנימיים, בציניות הגדולה ביותר שידעתי אי-פעם. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת משה שחל. רשות הדיבור לחבר הכנסת שלום שמחון. שתי הסתייגויות. לרשותך עשר דקות.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המדע, כבוד יושב-ראש ועדת הכספים, שתי הערות אני רוצה להעיר בראשית דברי לדברים שלך: הראשונה בנושא יום חינוך ארוך, והשנייה בנושא התקציב.

למרות הסבלנות והסובלנות שגילית, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, בנושא יום חינוך ארוך, בסופו של דבר אני מבין שגם אתה מסכים שהיה מוטב אילו התחילו ליישם את התוכנית הזו כבר מהשנה הזאת, ולא רק ב-15 מקומות כאלה או אחרים, שייקבעו על-ידי מישהו.

והעניין השני נוגע לתקציב המדינה. גם אתה מבין, שהבעיה המרכזית של התקציב הזה היא בעובדה, שמלכתחילה לא הושגו המטרות העיקריות שלו, ובעצם ב-60% ממנו מדובר על תוספת מסים לאזרחי מדינת ישראל, הכבדת הנטל על אותם אזרחים, כשמלכתחילה זאת לא היתה הכוונה, ואני לא רוצה לעסוק בכל הביטויים שנאמרו פה, שבוחנים את אמינותו של ראש הממשלה. אני לא חושב שזה העניין כרגע.

עם זאת, יש עובדה בסיסית אחת: יש תוספת מס של עשרות אחוזים על אזרחי מדינת ישראל בכל מיני סוגים, והתוספת הזו של המס מגיעה אליהם בכל מיני פינות ובכל מיני כיוונים, ואני רוצה לגעת באחד מהם.

בשנת 1994, כאשר האינתיפאדה עברה לפסים אלימים והפועלים הפלשתינים הפסיקו להגיע לעבודה במשק הישראלי, כאשר החקלאים חששו מהעובדה שהאינתיפאדה עברה לפסים אלימים, הם ביקשו מממשלת ישראל להביא להם פועלים ישראלים, ולמרות ההבטחות של משרד העבודה והרווחה ולמרות לא מעט תוכניות שניסו לעשות באותה תקופה ואף שהיתה אבטלה וזה היה אפשרי, הישראלים לא הגיעו לעבודה בחקלאות. לכן לא נותרה ברירה אלא לפנות לממשלה ולבקש לייבא עובדים זרים על מנת שהנזקים שנגרמו כתוצאה מהסגרים לא ימשיכו להרחיב את המפגעים ואת הנזקים שהיו בחקלאות באותה תקופה.

זה לא היה מתוך רצון. החקלאים היו מוכנים להשתתף בשכר גבוה יותר. החקלאים משלמים גם היום שכר גבוה יותר לעובדים הזרים, אבל למדינת ישראל לא היו פתרונות, לא בהכשרה, לא בניסיון להביא את המובטלים לעבודה בחקלאות ולא בשום דרך אחרת. לכן ביקשו החקלאים מממשלת ישראל ללכת לכיוון של פועלים זרים, וממשלת ישראל התנגדה, והלכו ונצברו לא מעט נזקים בחקלאות, וממשלת ישראל לא שילמה אותם עד היום וגם לא מתכוונת לשלם אותם, ומבחינתי הם בדיוק כמו כל פגעי נזקי הטבע האחרים.

העובדה שהפועלים הפלשתינים הפסיקו להגיע היא לא בעיה של החקלאים, ומאחר שמשרד העבודה באותה תקופה היה אטום לרחשי לב החקלאים, כפי שהוא אטום כנראה גם היום, נאלצו החקלאים ללכת לבית-המשפט העליון ולבקש את חסדיו. אחרי מאבק משפטי ממושך, בפשרה שהושגה, פסק בית-המשפט העליון, שהחקלאים זכאים לכוח עבודה. לכן מדינת ישראל אישרה להם באותה תקופה 3,000 פועלים זרים. כל אחד מאתנו יודע מה קרה אחר כך, כאשר קרה מה שקרה, עוד סגר ועוד סגר, בסופו של דבר יש היום בחקלאות הישראלית 18,000 פועלים זרים, שהם כ-70% מכוח האדם שעוסק בחקלאות; לא מפני שהחקלאים רצו – אני טורח להזכיר את העובדה הזאת כל הזמן – אלא בגלל העובדה שנוצר מצב שכתוצאה ממנו לא היתה כל ברירה.

החקלאים גם נאלצו להשקיע לא מעט כספים על מנת לפתח מקומות מגורים, על מנת לפתח מערך של בקרה, של בדיקות רפואיות ושל בדיקות ביטחוניות בחוץ-לארץ, כדי ליצור מסלול שיאפשר להם באופן סדיר להעסיק פועלים בחקלאות הישראלית, וכל זה לא באשמתם. כל זה באשמת המצב שנוצר, ובעניין הזה אני גם לא רוצה להאשים שום ממשלה. קרה מה שקרה, וכפי שאמרתי, 70% מכוח האדם הם פועלים זרים.

במסגרת הניסיון של ממשלת ישראל לראות איפה היא מוצאת מקורות כספיים, לא לטובת יום לימודים ארוך, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אלא לטובת עניינים אחרים, היא מצאה מקור. בתחילת דרכה היא אמרה שהיא רוצה להיפטר מהעובדים הזרים, והנה היום היא מגלה שהדבר הזה יכול לשמש לה מקור כספי אדיר. חלק אומרים שבשנה הבאה מדובר ב-100 מיליון שקל, חלק אומרים שמדובר ב-300 מיליון שקל, ואחרים מדברים על סכומים הרבה יותר גדולים. זאת אומרת, הנה מצאנו את הפרונקל שממנו ניתן לעשות כסף, אבל ניתן לעשות כסף על גבו של מי? – על גבם של חקלאים קטנים ומסכנים שנאלצים להשיג את פרנסתם בקושי רב.

מדובר בהרבה כסף. בהרבה מאוד כסף על כל עובד זר שנמצא בחקלאות. רק בחקלאות מדובר בסדרי גודל של למעלה ממיליון שקל. אבל כדי שנבין את העניין, סך כל המענקים – אותו חוק שאנחנו מדברים עליו כבר יומיים, החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות כולו – הוא 110 מיליון שקל. אתה לוקח מהחקלאים היום כמעט 100 מיליון שקל, סכום שהם לא מסוגלים להרוויח אותו, ופורסים אותו בעצם בצורה לא הוגנת ולא מקובלת.

שמעתי היום את מנכ"ל משרד החקלאות ברדיו. מנכ"ל משרד החקלאות בעצם פנה לחקלאים ואמר להם שני דברים: דבר ראשון – שהוא קורא לכל הלובי החקלאי בכנסת להצביע נגד התקציב; להצביע נגד התקציב משום שהולכים להטיל על החקלאים מס נוסף, מעבר למה שמוטל על כל אזרח במדינת ישראל, בסדרי גודל מעבר למה שהיה מקובל קודם. אם נניח שבתקופתך, בתקופה שאתה מוביל את ועדת הכספים – ואני לא פונה אליך, אני יודע שבסופו של דבר זו מדיניות ממשלתית – עלו מחירי המים ב-23%, הפירוש המעשי הממוצע לכל משק בחקלאות הוא כ-8,000 שקל בשנה. אם נוסיף סדר גודל של 10,000-12,000 שקלים בשנה כתוצאה מהמיסוי הישיר והעקיף בעניין העובדים הזרים, אתה מגיע לסדרי גודל ששום חקלאי לא מסוגל לעשות אותם, גם לא בשנה טובה. עדיין אין מייצרים כסף בחממות בחקלאות הישראלית.

אבל אני רוצה לחזור לדבריו של מנכ"ל משרד החקלאות. מנכ"ל משרד החקלאות בעצם ביקש שלא לאשר את התקציב עד שיבוטל רוע הגזירה. אבל הוא גם פנה לחקלאים ואמר להם – על-פי מה ששמעתי בתקשורת – שהוא מציע להם לא לשלם מסים. אני רוצה לומר מעל במה זו: מעבר לעובדה שהנושא "יבדק", והוא פוגע כנראה בלא מעט אמנות בין-לאומיות שנוגעות למעמדם של העובדים הזרים; מעבר לעובדה הזאת – וננסה למצות את כל ההליכים המשפטיים כדי לא לאפשר לממשלת ישראל לא רק לא לפגוע בחקלאים שלה, אלא גם לא לפגוע בהסכמות בין-לאומיות שקיימות,

שמטילות מסים על עובדים זרים – מעבר לעובדה הזאת, לא נסכים בשום פנים ואופן לכך שנהיה אזרחים מסוג שונה במדינת ישראל, אזרחים שמשלמים יותר מאשר כל אזרח אחר.

אם אינכם מבינים שאנחנו צריכים לשלם כמעט כמו כל אחד אחר, ניחא. אבל פה מדובר אט-אט בסדרי גודל שאף אחד מאתנו לא יכול לקבל אותם. אני חושב שהאבסורד הגדול ביותר הוא הניסיון הזה לכופף יום-יום את החקלאים.

בשבוע שעבר – גם אצלך בוועדה, וגם בבית הזה – קיימו דיון על החקלאות לקראת שנות האלפיים, ונאמרו פה המון מלים; המון מלים והמון דיבורים. הופגן פה גם הרבה חום, גם מצד שרים, גם מצד חברי כנסת. אבל לא חלף שבוע וראינו מה הגברת גל-ים העבירה לעיתונות ומה בכוונת האוצר לעשות. יותר מזה, אני גם שומע את עמדתו של שר העבודה והרווחה הבוקר, ואני מבין שמישהו מנסה לכופף פה את החקלאים. אני יכול לומר באופן מלא ואחראי: יגיעו הנה לכנסת אלפי חקלאים, הרבה מעבר למה שכל אחד מאתנו מבין. כי הפירוש המעשי הוא אי-יכולת לעמוד בעניין הזה, אי-יכולת של שום חקלאי גם לספק לעצמו את מקום העבודה וגם לממן את מדינת ישראל או את הרצונות של מדינת ישראל בתחומים אחרים.

לו הייתי יודע שהכסף הזה מיועד, בסופו של דבר, לאלמנטים חשובים וטובים, וכן הלאה, עוד הייתי אומר: ניחא, אבל גם אז הייתי מתווכח. אנחנו לא נוכל להשלים עם העניין הזה. אני מאוד מקווה שהנושא יגיע לאישור בוועדת הכספים – אני לא יודע אם הוא אמור להגיע – אבל אני מקווה שאם הוא אכן יגיע, נעשה הכול, אנחנו יחד, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, על מנת שלא לפגוע בחקלאים פעם נוספת. אתה יודע גם מביקוריך וגם מהדיונים שמתקיימים אצלך, שבלתי אפשרי לפגוע בהם פעם נוספת.

לסיום דברי אני רוצה לפנות לשר היחיד שיושב פה, לשר המדע, ולבקש ממנו: אנא, תנו לחקלאים לחיות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שלום שמחון, על דבריך.

חברי הכנסת, אני מבקש להודיע, שבשעה 23:00 נפסיק את הדיון ונעבור להצבעה הראשונה על פרקים א' וב' לחוק הסדרים במשק המדינה. אלה ההבנות שהושגו בין הקואליציה לבין האופוזיציה, ואנחנו נוהגים לקיים הבנות שהושגו, וכך צריך לפעול.

חבר הכנסת מקסים לוי איננו. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

קודם חבר הכנסת ריבלין.

היו"ר ר' אדרי:

לא. לחבר הכנסת ריבלין אין עוד הסתייגויות. אבל, אדוני, לפני משורת הדין אני מוכן לתת לך. כל מי שיש לו שמונה הסתייגות כבר אינו מדבר. לאדוני היו חמש הסתייגויות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שמי היה רשום בלוח. אני אבקש לדבר שלוש דקות.

היו"ר ר' אדרי:

זה נכון. הוא רשום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר הנכבד, חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, הנה אנחנו מגיעים לשעת נעילה בכל הקשור לדיון המפרך שעברנו במשך היום בנושא חוק עידוד השקעות הון.

אברהם פורז (מרצ):

זה עוד רחוק מנעילה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לפחות לגבי פרק זה, לאחר הכרזת היושב-ראש, כי ב-23:00 נתחיל להצביע גם על פרק זה.

אני מוכרח לומר: שמעתי היום רבים מחברי האופוזיציה נואמים על נושא כל כך חשוב כמו חוק עידוד השקעות הון ומעלים הסתייגויות בזו אחר זו, ואת רובם שמעתי מחרפים ומגדפים את הממשלה ואת מעשיה, מדברים על הנושאים הקשורים בראש הממשלה ובאישיותו, בשרים הנוגעים בדבר READ ובהבדלים. אפילו למדתי היום שלוש מלים באנגלית, אדוני השר. כל כך הרבה פעמים שמעתי: "באמת, היום READ MY LIPS, עד שאפילו אני יודע במוצאי היום מה פירוש המלים "READ MY LIPS". שמעתי אותן בפעם הראשונה, ואני מאוד מודה לאופוזיציה שהשכילה אותי ולימדה אותי את המלים READ MY LIPS.

אני רק הייתי אומר לנו, לכולנו, שיש ממש בביקורת של האופוזיציה בכל הקשור לחוק עידוד השקעות הון בנושא השקעות בעיירות הפיתוח. אני חושב שיש מקום לדיון מעמיק, כיצד אנחנו פותרים עניין זה, אף כי נצביע היום, אנחנו, חברי הקואליציה, בעד אישור החוק ובעד הסרת רוב ההסתייגויות.

שאלתי את עצמי מה היה אומר חבר הכנסת דן תיכון אילו לא היה יושב-ראש הכנסת אלא היה חבר כנסת מן המניין, כיצד הוא היה מנסה לבוא ולהשיא עצה לוועדת הכספים ולממשלת ישראל, כדי למנוע את הגזירה כלפי עיירות הפיתוח. אני חושב שהוא היה נותן תשובה כזאת, ואני רוצה להיאחז בעניינים אלה באילן גבוה כיושב-ראש הכנסת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אולי תשמע מה שאני רוצה לומר, כי יכול להיות שצריך לעשות גם לגבי המגזר הערבי לא מעט.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יפה מאוד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע לסגור את כל מרכז הארץ למשך שנה, למשך שנתיים, להשקעות, לעידוד השקעות, ולבוא ולומר: עידוד השקעות יינתן רק בעיירות פיתוח במשך תקופה כזו או אחרת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה עיירות פיתוח? ההגדרה של עיירות פיתוח אינה כוללת שום יישוב ערבי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בסדר. ייחדתי את דברי לעוול הנורא שאנחנו, בני העם היהודי, עושים כלפי הרעיון המרכזי, שכאן בארץ-ישראל תקום מדינה יהודית דמוקרטית, שיהיה בה שוויון זכויות ולא תהיה אפליה כלפי מגזר זה או אחר. יכולתנו להגשים את חלומנו תלויה ביכולתנו להביא לשוויוניות מלאה בין יהודים לערבים,

אזרחי מדינת ישראל. שמעתי גם לפני חודש וחצי את שר המדע זועק ברדיו לאמור: הזדעזעתי לראות כאשר באתי למשרדי עד כמה מועטים המדענים הערבים בני ארצי לעומת המדענים בכלל מבני העם היהודי ועמים אחרים, החיים פה בארץ-ישראל. שמעתי אותו זועק במשך רבע שעה בפריים-טיים ברדיו לאמור: אנחנו חטאנו בעניין זה, וצריך לרפא את השעורה בעין היהודית, בעינה של מדינת ישראל.

ביקשתי לייחד את שתי הדקות האחרונות שנותרו לי לנושא עיירות הפיתוח. הייתי מציע, שמעתה ואילך יקבעו מרכז ההשקעות וכל אותם גופים שעוסקים בנושא כמדיניות, שבמשך שנה, שנה וחצי, לא תינתן שום העדפה לשום מפעל המבקש להיות מוקם בעזרת הציבור במרכז הארץ. נאמר כי במשך פרק זמן מסוים יינתנו העדפות לעיירות הפיתוח. אני יודע שעריירות הפיתוח, העיירות הערביות והערבים הערביות עדיין מוגדרות כך.

הזעזעתי לשמוע, בתפקידי כסגן יושב-ראש ועדת הבחירות לכנסת החמש-עשרה, שיש ערים ערביות בישראל שעדיין אין בהן שמות רחובות ואין בהן כתובות קבועות לכל האזרחים תושבי הערים האלה. הם באים לקלפי לפי שמות משפחה ולפי שמות חמולות, ולא לפי מקום מגוריהם, כפי שהחוק מחייב.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא באתי לענות כאן על אותן עוולות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני בהחלט חושב שהשאלה שלך היא במקומה. אני באמת חושב שלא צריך שיהיה בממשלות ישראל שר לענייני ערבים, אלא צריך לטפל בענייני אזרחי מדינת ישראל ללא הבדל דת, גזע ולאום.

אני מודה לאדוני היושב-ראש על שאפשר לי לדבר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ראובן ריבלין, על דבריך הענייניים. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון לנמק הסתייגות. לאדוני נותרה הסתייגות אחת. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

לפי חשבוני, יש לי שתי הסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני. היו לך תשע הסתייגויות, אדוני ניצל שמונה הסתייגויות.

חיים אורון (מרצ):

"אדוני" ניצל שש הסתייגויות. נפלה טעות ברשימה. יש כל כך הרבה הסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני. כנראה בסיבוב אחד לא היית כאן.

חיים אורון (מרצ):

זה נכון. בסיבוב אחד לא הייתי כאן, לכן דיברתי פעם אחת, פעם אחת הפסדתי, ונשארו לי עוד שתי הסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

נראה שבמשך 38 השעות שאנחנו דנים, נפלה טעות. אבל אני חייב להגן על יושבי-ראש הישיבות שהיו, שהם נהגו נכון וניהלו רישום מדויק.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח על כשרון הלימוד של חבר הכנסת ראובן ריבלין, שלמד צירוף של שלוש מלים לועזיות שהשתמשו בהן רבות ביממה האחרונה. אבל אני רוצה לעסוק בצירוף , לאו דווקא בקשר למס – על כך הערתי פעמים מספר במהלך הלילה READ MY LIPS המלים הללו: שעבר – אלא דווקא, עם כל הכבוד לחוק עידוד השקעות הון, שגם עליו דיברתי כמה פעמים, בקשר לנושא שעומד במרכז תשומת הלב הציבורית הערב: נושא פינוי חברון.

השר בני בגין הסתייג באופן מאוד נמרץ וקיצוני מהסכמי אוסלו, והסתייג ומסתייג מהפרק בנושא חברון בהסכמי אוסלו, ובצדק הוא מסתייג מהפרק בהסכמי אוסלו בנושא חברון שמבוצע היום על-ידי ממשלת ביבי נתניהו. כל העניין ראוי לסוגיה תלמודית מפולפלת, כבוד יושב-ראש ועדת הכספים, שתנסה למצוא את ההבדלים ואת הדקויות בין הסכם אוסלו פרס-ערפאת או אבו-מאזן-ביילין ובין הסכם אוסלו דהיום; הפלפול הזה ראוי לסוגיה תלמודית מאוד מאוד מפותלת.

התמונה פה מאוד ברורה. אני מבין את חבר הכנסת בני בגין. מבחינתו – – –

אברהם פורז (מרצ):

השר.

חיים אורון (מרצ):

השר שהוא גם חבר כנסת.

שר המדע ז"ב בגין:

קודם כול חבר הכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל המוחל על כבודו כבודו מחול, למעט – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת ראובן ריבלין, יש לי תחושה די חזקה שביממה הזאת בני בגין היה מעדיף להיות רק חבר כנסת. יש לי הרגשה שאז היו חרצובות לשונו משתחררות עוד יותר, והוא היה אומר לנו ללא כחל ושרק – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

תיכף יורידו אותי מהדוכן. יש לי רק חמש דקות.

אבל הרי הבעיה היא לא עמדתו של השר בני בגין. לי אין גם בעיה עם מה שהממשלה עשויה לקבל. הבעיה המתעוררת ועוברת לאורך קווי המדיניות וגם בתקציב היא פערים שקשה לעמוד בהם בין אמירות ובין מעשים, בין הבטחות ובין אופן קיומן, בין מה שנאמר לפני הבחירות, מה שנאמר מייד אחרי הבחירות ומה שמתבצע עכשיו.

אילו כל הבעיה היתה בהשוואת טקסטים מילוליים בשלושה פרקי זמן, בבחינת תרגיל אקדמי, אולי למתחילים – לא נורא. אבל כל תג כזה, כל פער כזה, יש לו מחיר. הרי בתקציב אנחנו עוסקים. המחיר הנגבה הוא גבוה מאוד גם בחיי אדם, גם מחיר דמים קשה מאוד תרתי משמע, גם מחיר מדיני קשה מאוד, שאנחנו כולנו משלמים אותו, בשביל להגיע בסוף חודש דצמבר 1996 להסכם שצריך היה להתבצע במרס. הוא נדחה עד לאחר הבחירות, ואני לא רוצה לחזור לוויכוח אם טוב אם לא טוב שדחו אותו לאחר הבחירות. אבל למשוך את הדיון הזה שישה חודשים, כאשר מסבירים לנו שיש אזור אחד של 500 מ"ר ושם לא יהיו לא תת-מקלעים ולא רובים, ורחוב שוהאדה ייפתח בשלבים?

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני לא יודע מתי הזדמן לך לסייר בחברון. אגב, אני מציע שבתום דיוני התקציב תאמץ נוהג של כמה יושבי-ראש ועדות בכנסת – היבחר לכנסת ותור וסייר ברחבי ישראל. אני מציע שנבקר גם בחברון. אני סירתי שם לפני שבוע ימים. האמן לי, כל קשר בין הפלפולים על אורך קנים ועל מספר מחזיקי האקדחים ועל מה יקרה ברחוב שוהאדה ומה בדיוק יהיה בשוק, בין זה ובין הבעיות האמיתיות של הביטחון בחברון – לא יחסי הציבור – הוא אפילו לא קשר מקרי.

ואז, חבר הכנסת ראובן ריבלין, שאלת הפער בין מה שעל השפתיים הנעות ובין הדברים שמי שמשמיע אותם מחויב בהם על-פי סמכותו ועל-פי אחריותו, הופכת מעיסוק בפרט כזה או אחר בתקציב לשאלה הלאומית הגדולה ביותר. ומבחינה זאת חברון היא עוד אחד המשלים הקשים במציאות שאנו חיים בה.

הי"ר ר' אדרי':

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חיים אורון.

חברי הכנסת, אני מבקש לחזור ולהודיע: בשעה 23:00 אנחנו מפסיקים את הדיון. נותרו שני דוברים, כל אחד חמש דקות. לחבר הכנסת דדי צוקר נותרה הסתייגות אחת, והאחרון – חבר הכנסת דהאמשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, גם אני, מטבע הדברים, מבקש להתייחס להסכם הזה, שהולך ונרקם והולך ומתכנס, כך אני מניח, לקראת חתימתו. אני רוצה להמשיך את דבריו של חברי, חבר הכנסת אורון, במובן שלא אתייחס לנקודות שהוא אמר אלא, חבר הכנסת ריבלין, לנסות ולהעריך – ואני לא רוצה לדבר באירוניה או בציניות – את המשמעות של העובדה שההסכם הזה נחתם על-ידי בנימין נתניהו. כלומר: מה המשמעות עבור בנימין נתניהו, מה המשמעות עבור הליכוד ומה המשמעות עבור מצביעי הליכוד, כאשר המעשה הזה הוא מעשה נתניהו? הידיים ידי נתניהו, והקול קול נתניהו והחתימה חתימת נתניהו, ולא יוכלו עוד לבוא ולומר: זה המעשה שלהם, של אותו הסכם מגונה – הסכמי אוסלו. זהו מעשה נטו של בנימין נתניהו. השיקול, ההתלבטות, משך הזמן שעבר מאז נכנס לתפקיד ועסק בנושא חברון – כולם אומרים וכולם מצביעים על דבר אחד: חותם נתניהו על חברון, חותמה של חברון על בנימין נתניהו, חותמה של הממשלה הזאת על חברון ופינויה, ופינוי חברון חותמו על ממשלת נתניהו.

בעצם, זהו המעשה הממשי הראשון של ממשלת נתניהו, שעניינו חלוקת ארץ-ישראל. אין לזה שום משמעות אחרת, שום ציור אחר ושום סרטוט אחר, ושום העמדה אחרת של הדברים איננה מתקבלת על הדעת. זהו המעשה הראשון, שכולו מעשה נתניהו, ועניינו – חלוקתה של ארץ-ישראל. בעצם, זה מה שקורה, מה שקורה היום ומה שיקרה בשבוע הקרוב.

זוהי אמירה ברורה למצביעים שלו, לחברה הישראלית בכלל, לממשלתו, לחברי הכנסת שלו ואלה שתמכו בו. הוא בא ואומר: חברים יקרים – ולא חשובות הנסיבות, ויכול להיות שהוא מצטער עליהן – בוחרים יקרים, חברה ישראלית יקרה, גם אני במשחק הזה, בעלילה הזאת ולא במשחק – אני לא רוצה שזה יובן לא נכון – שעניינה חלוקתה של ארץ-ישראל כדרך לפתרון הסכסוך, כניסיון לפתרון הסכסוך בינינו לבין הפלשתינים.

כאמור, חותמה של חברון, חותם הפינוי, על ממשלת נתניהו, וחותמה של ממשלת נתניהו על פינוי חברון. אי-אפשר עוד להסתתר מאחורי העניין הזה. גם ממשלת נתניהו מצטרפת למסע הארוך, המתמש, לעתים שותת הדם, של הניסיון לפתור את הסכסוך הערבי-הישראלי בדרך של חלוקתה של ארץ-ישראל. איש לא יוכל לבוא ולומר עכשיו דברים אחרים. הרי אין מדובר בביצוע אוטומטי – כך אתם טענתם, חברי חברי הליכוד – של ירושת מפלגת העבודה. לא ביצעתם את זה כמעשה אוטומטי ללא מחשבה תחילה, ללא כוונה וללא התכוונות. ביצעתם את זה אחרי חצי שנה של היותכם בשלטון, אחרי שהתלבטתם, דנתם, ניסיתם למצות, ניסיתם לשפר, ניסיתם לשנות וניסיתם להעמיד דברים אחרת, ועכשיו פינויה של חברון על כתפיהם. האחריות לפינוי חברון, האחריות ההיסטורית, ההצטלמות עם הפינוי מחברון – כולה של ממשלת נתניהו.

אין אלה עוד מעשיה של ממשלת פרס. יש רק אדם אחד שההיסטוריה תאמר עליו: הוא החל – או הוא הצטרף למסע הזה של חלוקתה של הארץ. יכול להיות שהמעשה הזה בעייתי, יכול להיות שהמעשה מסוכן, אבל צריך לומר במפורש, בקול גדול, בקול בהיר ובקול צלול: גם אתה, בנימין נתניהו, הצטרפת, ברצונך או שלא ברצונך, גם אם זה כפוי עליך, למסע לחלוקתה של ארץ-ישראל כניסיון לפתרון הסכסוך. צריך לומר לכל שריה של הממשלה, ועכשיו אני לא אומר זאת באירוניה ולא

בלעג אלא כעובדה: אתם, שרי ממשלת ישראל, הצטרפתם למסע הארוך הזה, המתיש, הקשה והמצער מבחינתכם, של חלוקתה של ארץ-ישראל בין שני העמים – העם הפלשתיני והעם הישראלי, העם היהודי. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דדי צוקר. אחרון הדוברים הוא חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי בכפרים ערביים בגליל וראיתי בהם ביוב זורם ברחובות, רחובות בלי מדרכות ובלי תאורה. אל תחשבו שהבעיות הללו קיימות רק בפריפריה. אי-אפשר להשלים עם המצב הזה. אי-אפשר לעבור לסדר-היום על התופעות הללו. אני מאמין, חברי הבית, שהדברים הללו ניתנים לפתרון. אפשר לצמצם את המצוקה. אפשר לתת עתיד של ממש לאנשים רבים שחיים היום במדינת ישראל והם חסרי תקווה.

חברי הבית, מי שחושב שאלה הם דברי, טועה. אני פשוט קראתי כאן דברים שאמרם לא אחר מאשר ראש הממשלה הנוכחי, מר בנימין נתניהו. עכשיו אקרא את זה, את החלק העיקרי, שוב, כדי שאולי תטו אוזן: "אי-אפשר להשלים עם המצב הזה" – ואני מדגיש שוב, שאלה דבריו של ראש הממשלה – "אי-אפשר לעבור לסדר-היום על התופעות הללו. אי-אפשר להשלים, ואני מאמין, חברי הבית, שהדברים האלה ניתנים לפתרון". אני שוב מדגיש, שזה מה שאמר פה בכנסת מר נתניהו, ולא לפני הרבה זמן – רק לפני כמה חודשים. אני רוצה לשאול מה עשה מר נתניהו ומה עשתה ממשלתו כדי אכן לא להמשיך להשלים עם הדברים האלה וכדי לתקן את הדברים, שאפשר וניתן וחייבים לתקן.

התקציב המונח בפנינו ואנחנו דנים בו, מתווה למעשה את המדיניות הכלכלית של הממשלה ומראה לנו את סדר-היום של הממשלה: על מה הממשלה תעבוד, מה היא תעשה, על מה היא תשלם כסף ולמה היא תקציב עדיפות בכספים. בתקציב הזה אנו רואים שהאוכלוסייה הערבית מקופחת אפילו לעומת מה שהיה בשנים האחרונות.

חברים, אתם ממילא לא מאזינים. אני חושב, שאני אעבור לדבר בערבית. ממילא אף אחד לא רוצה לשמוע ואף אחד לא שומע. אולי כשיהיה תרגום, ירצו אנשים גם לשמוע.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית):

אדוני יושב-ראש הישיבה, האחים הנוכחים, דברי ראש הממשלה עם תחילת הרכבת ממשלתו הנוכחית נאמרו בלשון מילולית ובתרגום נכון, לאמור כי לא ניתן כי המצב הנוכחי השורר במגזר הערבי ובכפרים הערביים יימשך כמות שהוא; יש להביא לתיקון כל הפעולות הללו, ובמיוחד לתקן את הקיפוח והאפליה אשר היו מנת חלקו של המגזר הערבי לאורך שנים מרובות. מעל דוכן זה אני פונה אל ראש הממשלה: הגיעה העת שתקיים את אשר הבטחת. אתה אמרת כי יש לתקן וכי אין מנוס

מלתקן, והיכן הוא אותו תיקון שאתה נושא? התקציב שאתה מגיש לכנסת כעת לא נושא כל בשורה מסוג זה. תקציב זה הינו תקציב של עוול, אפליה וקיפוח הזכויות, והינו המשך למה שהתרחש במהלך עשרות השנים שעברו. אני אומר כי אכן הגיע הזמן שלא נפריח סממאות בלבד אלא גם נבצע. אני מעדיף כי הן תבוצענה כעת, לפני שהעניינים יחמירו ויידרדרו ונאמר לגמרי את המועד.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, סיימתי את דברי ואני אומר רק משפט מסכם. הדברים שראש הממשלה אמר – חובתו אכן לבצע, זה הזמן לבצע. התקציב מונח לפנינו והממשלה הזאת מתחילה לצעוד. אני רואה שהיום יש נקודת אור בקצה המנהרה ויש התפתחות חיובית. אני מקווה שאכן, גם בתחום של מדיניות הפנים ולא רק במדיניות החוץ, תאזור הממשלה הזאת אומץ ותתחיל אכן לתקן דברים, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

איפה חבר הכנסת איתן? מה החלטתם? רק רגע, גם אני צריך לדעת.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מדבר גם בשם חבר הכנסת מיקי איתן, מאחר שהדברים רשומים בפרוטוקול, בסטנוגרמה; מיקי איתן הודיע שבשעה 23:00 אנחנו ניגשים להצבעה, והוא ביקש להעביר את ההחלטה הזאת גם ליושב-ראש הבא, מי שיחליף. נדמה לי, אדוני המזכיר, אכן?

היו"ר ד' תיכון:

מי שיחליף אותו?

רענן כהן (העבודה):

לא, מי שהיה צריך להחליף. ההחלטה התקבלה בשעה 20:00, ומשעה 20:00 היו כמה יושבי-ראש.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נמצא כאן היושב-ראש שקיבל את ההודעה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני נציג סיעה קטנה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, משפט אחד, מה אתה רוצה לומר? יכולת לדבר כל היומיים. משפט אחד ויחיד. רבותי, נא לשבת, אנחנו ניגשים להצבעה. אפשר לפתוח – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כל הכבוד לשתי הסיעות הגדולות, אבל יש פה סיעות קטנות שגם הן נבחרו כחוק, והן לא הורשו להשמיע את קולן בלילה זה. לכן, אדוני, אני מוחה על זה. אני חושב שזה לא הוגן, זה לא יפה, זה לא יאה ולא חוקי שימנעו ממני להביע את דעתי בסעיפים שעליהם נצביע עכשיו. אולי אני רוצה לשכנע מישהו וגם העם רוצה לשמוע את כל חברי הכנסת ולא רק את חברי הסיעות הגדולות. זה לא יפה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני, אפשר הצעה לסדר הדין?

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. רק רגע, הואל בטובך לשבת. נא לשבת, רבותי. נא לשבת. כן, מה אתה רוצה לומר?

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לפי התקנון הצבעה צריכה להיות אחרי שההסתייגות נשמעת. אני לא בדיוק בקואליציה, לא בדיוק באופוזיציה, לא היה הסכם אתי ועם יושב-ראש הסיעה שלי, ואני דורש את קיום התקנון ואת עזרת היושב-ראש, שאוכל לנמק את ההסתייגות שלי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הצדק עם חבר הכנסת בני אלון. באופן דווקני, על-פי התקנון, יש צדק בדבריו. אלא שמנהג הוא בכנסת, בעת הדיונים על התקציב ועל חוק ההסדרים, שוועדת הכנסת סומכת ידיה על מעין ועדת הסכמה, וכאשר הכרזתי כאן במליאה על תוצאות ההסכמה שאליה היא הגיעה, לרבות ההחלטה שההצבעה תהיה בשעה 23:00, איש מכל הנוכחים כאן במליאה לא התנגד. על כן אני מסתמך על הנהג שלפיו יש הסכמה. אני מודה ומתוודה, שאכן, את ההסכמה הזאת ניתן לחזק על-ידי החלטה של ועדת הכנסת על-פי סעיף 131 או 148. אבל בכל מקרה, כך או כך, לא היית בעת שההסכמה הזאת הושגה; היא הוצגה כאן במליאה, וחזקה על הכנסת ועל חברי הכנסת שכולם שומעים ויודעים מה קורה במליאה. לכן, עם כל הסימפטיה לטענה שלך, אני חושב שנהגנו על-פי המנהג, על-פי מה שנהוג בכנסת, על-פי ההיגיון וגם עם אסמכתא לכך בתקנון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בני אלון, אנא, הואל לשבת. אני אסביר לך בדיוק את הפרוצדורה. אנא, הואל לשבת. רבותי, נא לשבת, כי אנחנו נצביע בתוך שניות. על-פי סעיף 131, כמדומני, קיימה ועדת הכנסת דיון והסמיכה קבוצה של חברי כנסת לסכם את סדרי הדיון. כך החליטה ועדת הכנסת – אני הייתי נוכח – בראשותו של חבר הכנסת פנחסי. חבר הכנסת איתן לא היה, ונדמה לי שאני אפילו הזכרתי אותה ועדה שהיתה קיימת בכנסת הקודמת ופעלה במשך ארבע שנים. לכן, כל מה שסיכמה אותה ועדה מחייב את מליאת הכנסת, כי כך החליטה ועדת הכנסת. לכן אנחנו ניגשים להצבעה, אבל מאחר שאנחנו מצביעים רק על שני פרקים, אני מציע שתפנה לוועדת הכנסת פעם נוספת בענייך, גם אתה, חברי הכנסת.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. חוק הסדרים במשק המדינה, קריאה שנייה. נא לשבת, רבותי. הסתייגות של חבר הכנסת אברהם בייגה שוחט לשם החוק. אפשר להצביע.

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת א' שוחט לשם החוק – 35

נגד – 42

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת א' שוחט לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. רבותי, הסתייגותו של חבר הכנסת עמיר פרץ – אתם מסכימים שנצביע בהרמת ידיים? כן?

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להצביע בהצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת עמיר פרץ. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ע' פרץ לשם החוק – 36

נגד – 41

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת ע' פרץ לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת אהוד ברק. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת א' ברק לשם החוק – 33

נגד – 42

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת א' ברק לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

33 בעד, 42 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, אנחנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת רענן וקבוצתו. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההסתייגות לשם החוק – 34

נגד – 40

נמנעים – אין

ההסתייגות של חברי הכנסת רע' כהן, א' שוחט, ר' אדרי, א' אור, א' אושעיה, ד' איציק, ר' אלול, י' ביילין, ב' בן-אליעזר, א' בן-מנחם, ש' בן-עמי, ע' ברעם, א' ברק, מ' גולדמן, א' גולדשמידט, י' דיין, ש' וייס, נ' זוילי, ס' טריף, י' יהב, א' יחזקאל, א' כבל, י' כץ, ס' לנדבר, א' מאסלה, ח' מירום, נ' מסאלחה, א' סנה, א' פינס-פז, ש' פרץ, ע' פרץ, ח' רמון, מ' שחל וש' שמחון

לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

34 בעד, 40 נגד, ההסתייגות נדחתה.

דליה איציק (העבודה):

זה לא נדלק לי.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא משנה.

ההסתייגות של חבר הכנסת מקסים לוי לשם החוק. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא פה, לא יכולים להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, ההצבעה בטלה. לא שמת'י לב.

ההסתייגות של חבר הכנסת ראובן ריבלין קיימת?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

לא קיימת. לחלופין – לא קיימת.

של חבר הכנסת משה גפני קיימת?

משה גפני (יהדות התורה):

לא קיימת.

הי"ר ד' תיכון:

לא קיימת. של קבוצתו של חיים אורון?

חיים אורון (מרצ):

קיימת. אפשר בהרמת ידיים.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר. מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת אורון – ירים את ידו. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ח' אורון, א' רובינשטיין, י' שריד, רן כהן, ד' צוקר, א' פורז, ע' מאור, נ' חזן, ו' צאדק חאג'-יחיא, א' שוחט ורע' כהן
לשם החוק לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצתה. מי בעד? להרים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, א' סעד, ס' סלים, ע' בשארה וה'
מחאמיד לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת דראושה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ע' דראושה, ע' דהאמשה, ט' אלסאנע ות' חטיב
לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת אורי אור. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' אור לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת סילבן שלום וקבוצתו קיימת? לא קיימת. של חבר הכנסת פני בדש
קיימת?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

לא נמצא.

היו"ר ד' תיכון:

לא נמצא. של חבר הכנסת בני אלון.

בנימין אלון (מולדת):

קיימת.

היו"ר ד' תיכון:

מי שהוא בעד ההסתייגות של חבר הכנסת בני אלון – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לשם החוק לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת שאול עמור איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מסיר.

היו"ר ד' תיכון:

מסיר.

רבותי, שם החוק על-פי נוסח הוועדה. אפשר להצביע.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 11

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 43

נגד – 37

נמנעים – 1

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

43 בעד, 37 נגד, אחד נמנע. שם החוק, על-פי נוסח הוועדה, אושר בקריאה שנייה.

לכותרת פרק א' הסתייגות של קבוצת אורון. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לכותרת פרק א' לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת קליינר, ההסתייגות שלך קיימת?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

לא קיימת. מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת גוז'נסקי – ירים את היד.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אלקטרונית. אפשר להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 12

בעד ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לכותרת פרק א' – 32

נגד – 45

נמנעים – אין

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לכותרת פרק א' לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

32 בעד, 45 נגד. ההסתייגות של חברת הכנסת גוז'נסקי וקבוצתה לא התקבלה.

מי בעד כותרת פרק א' על-פי נוסח הוועדה? הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 13

בעד כותרת פרק א', כהצעת הוועדה – 47

נגד – 35

נמנעים – אין

כותרת פרק א', כהצעת הוועדה, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

47 בעד, 35 נגד, אין נמנעים. הכותרת אושרה על-פי נוסח הוועדה.

רבותי, אנחנו ניגשים לסעיף 1. חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

מסירה.

היו"ר ד' תיכון:

מסירה. מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת רענן כהן – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות נדחתה.

מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת חיים אורון – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת מקסים לוי איננו. מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת גוז'נסקי – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת דראושה – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי שהוא בעד ההסתייגות של חבר הכנסת בן-עמי – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' בן-עמי לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

מוריד.

היו"ר ד' תיכון:

מוריד. חבר הכנסת פיני בדש איננו.

מי שהוא בעד ההסתייגות של חבר הכנסת אבי יחזקאל – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת ראובן ריבלין מוריד. מי שהוא בעד ההסתייגות של חבר הכנסת בני אלון – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת קליינר מורידה. חבר הכנסת מאיר שטרית מוריד. חבר הכנסת מיכאל נודלמן.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

מוריד.

היו"ר ד' תיכון:

מוריד. תודה.

מי בעד סעיף 1, על-פי נוסח הוועדה? הצבעה אלקטרונית. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 14

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 48

נגד – 35

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

48 בעד, 35 נגד. סעיף 1 נתקבל בקריאה שנייה.

רבותי, אנחנו מתקדמים לסעיף 2(1). הסתייגות קבוצת חברת הכנסת גוז'נסקי. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת כהן, אורי אור התקזז עם חבר הכנסת הנדל. אני מתחיל להצביע. שניהם בטלוויזיה.

אפי אושעיה (העבודה):

לא, הוא מתקזז אתך.

היו"ר ד' תיכון:

מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת רענן כהן – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת עמיר פרץ – ירים את היד. מי נגד?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חגי מירום (העבודה):

בסדר, תראו קיזוזים מחר. אם זה יעבור כך, תראו מה יקרה עם הקיזוזים מחר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש דקה. אומנם זה לא תקנוני.

רענן כהן (העבודה):

באמצע ההצבעה לא מפריעים. אתה לא יכול לעשות את זה. יש הצבעה. שב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, להירגע לשנייה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יהודה הראל התקזז עם אהוד ברק. יהודה הראל לא יצביע, בסדר. יש שני קיזוזים. פנחסי קיבל קיזוז עם רפי אלול. רפי אלול לא יצביע.

חגי מירום (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא בסדר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, מצביעים.

שר המדע ז"ב בגין:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר. לפי הסדר הטוב, שאלת הקיזוזים אינה מעניינה של המליאה. אני מבקש לקחת את זה לתשומת הלב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני יודע, רשמתי לתשומת לבי. נא להקשיב. מי שהוא בעד ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת עמיר פרץ – ירים את היד.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ניגשים להצבעה, בעד ונגד.

הצבעה מס' 15

בעד ההסתייגות לסעיף 2(1) – 37

נגד – 49

נמנעים – 1

ההסתייגות של חברי הכנסת ע' פרץ, א' אור, א' אושעיה, ד' איציק, ר' אלול, צ' הנדל, י' ביילין, ב' בן-אליעזר, ש' בן-עמי, ע' ברעם, א' ברק, מ' גולדמן, א' גולדשמידט, י' דיין, ש' וייס, נ' זוילי, רע' כהן, י' כץ, א' כבל, ס' לנדבר, א' מאסלה, ח' מירום, נ' מסאלחה, א' סנה, א' פינס-פז, ח' רמון, א' שוחט, מ' שחל, ש' שמחון, מ' לוי, י' כהן, ח' אורון, נ' חזן, רן כהן, ע' מאור, ד' צוקר, א' רובינשטיין, י' שריד, ע' דהאמשה, ע' דראושה ות' חטיב ושל חברי הכנסת פ' בדש ומ' שטרית לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

37 בעד, 49 נגד, אחד נמנע. ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, הסתייגותו של חבר הכנסת משה שחל. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת אהוד ברק וקבוצת חיים אורון.

קריאה:

איננו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חיים אורון ישנו. רבותי, מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' ברק ושל קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, לא לעזור לי, אני מצביע. לחבר הכנסת אהוד ברק וקבוצת חיים אורון יש עוד הסתייגות שנקראת לחלופין. מי שהוא בעד – ירים את ידו. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' ברק ושל קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לחלופין לא נתקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת בנימין בן-אליעזר ויונה יהב. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ב' בן-אליעזר וי' יהב לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת רפי אלול. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' אלול לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות קבוצת דראושה. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה ושל חברי הכנסת ש' שמחון, ר' ריבלין וא' יחזקאל לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותם של חבר הכנסת אופיר פינס וקבוצתו. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת א' פינס-פז, ס' טריף וח' מירום לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל מסירה. חבר הכנסת אורי אור ישנו? איננו. חבר הכנסת זאב בויס? מסיר.

קבוצת סילבן שלום. סליחה. ההסתייגות של חברי הכנסת זאב בויס ושלמה בן-עמי. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ז' בויס וש' בן-עמי לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי שהוא בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון – ירים את ידו. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת אדיסו מאסלה איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – מסיר. לחלופין – מסיר. רבותי, מי שהוא בעד ההסתייגות של חבר הכנסת אבי יחזקאל – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 2(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת נודלמן – מסיר.

אנחנו עוברים לסעיף 2(2). הסתייגות של קבוצת חבר הכנסת עמיר פרץ. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, של קבוצת חבר הכנסת מ' נודלמן, של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז ושל חברי הכנסת מ' לוי, ע' מאור, צ' הנדל,

ז' בויס וב' אלון לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חיים אורון (מרצ):

על ההסתייגות של חברי הכנסת שחל וגולדשמידט הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, רבותי. חבר הכנסת אורון, נאמר לי על-ידך שלא מדברים בזמן ההצבעה.

קיימת הסתייגות של חברי הכנסת משה שחל ואלי גולדשמידט. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההסתייגות של חברי הכנסת מ' שחל וא' גולדשמידט לסעיף 2(2) – 40

נגד – 45

נמנעים – 1

ההסתייגות של חברי הכנסת מ' שחל וא' גולדשמידט לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

40 בעד, 45 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת רענן כהן. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת קליינר, קבוצת הירשזון ובנימין בן-אליעזר. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת מ' קליינר, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון ושל חבר הכנסת ב' בן-אליעזר לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת חיים אורון וחבר הכנסת אהוד ברק. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון ושל חבר הכנסת א' ברק לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להצביע בנפרד על (1) ו-(2), הצבעה אלקטרונית.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, למה אתה מודיע לי אחר ההצבעה?

רבותי, אני חוזר. הסתייגותם של קבוצת חבר הכנסת אורון ושל חבר הכנסת אהוד ברק, סעיף (1).
הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 17

בעד ההסתייגות לסעיף 1(2)2 – 39

נגד – 48

נמנעים – אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון ושל חבר הכנסת א' ברק לסעיף 1(2)2
לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

39 בעד, 48 נגד. סעיף (1) לא נתקבל.

סעיף (2). מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע אלקטרונית.

הצבעה מס' 18

בעד ההסתייגות לסעיף 2(2) – 35

נגד – 50

נמנעים – 2

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון ושל חבר הכנסת א' ברק לסעיף 2(2)

לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

35 בעד, 50 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, הסתייגותם של חברי הכנסת א' אור, מ' שטרית ור' זאבי. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת א' אור, מ' שטרית ור' זאבי לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת מיכה גולדמן, אבי יחזקאל, פני בדש ושלוש שמחון. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת מ' גולדמן, א' יחזקאל, פ' בדש וש' שמחון

לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת ש' בן-עמי. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' בן-עמי לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

משה שחל (העבודה):

נדמה לי שהיא נתקבלה. לפי הידיים אני חושב שהיא נתקבלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שר המשפטים לא הצביע עד עכשיו אפילו פעם אחת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת משה שחל, הרי אתה מת שאני אומר איזו הלכה קבע חבר הכנסת משה שחל על-פי ההתרשמות של היושב-ראש.

משה שחל (העבודה):

הסתכלת בכלל?

הי"ר ד' תיכון:

מאין אתה יודע?

רבותי, אנחנו ממשיכים. קבוצת סילבן שלום – אתה מוריד. חבר הכנסת אדיסו מאסלה איננו. חברת הכנסת דליה איציק. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברת הכנסת ד' איציק לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת הירשזון – אתה מסיר. חבר הכנסת פורז. מי שהוא בעד ההסתייגות שלו – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לחלופין. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לחלופין לא נתקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת יונה יהב ושאול עמור.

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת י' יהב וש' עמור לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, הסתייגותו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. מי שהוא בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' זאבי לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

דליה איציק (העבודה):

עוד הפעם זה לא עבר.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות קבוצת גוז'נסקי. מי שהוא – בעד ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת אברהם שוחט ורענן כהן. מי בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת א' שוחט ורע' כהן לסעיף 2(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי לנוסח הוועדה לסעיף 2? הצבעה אלקטרונית. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 19

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 49

נגד – 39

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

49 בעד, 39 נגד. הסעיף על-פי נוסח הוועדה אושר.

רבותי – אחרי סעיף 2, חברי קבוצת ראובן ריבלין, מי שהוא בעד ירים את היד.

אופיר פינס-פז (העבודה):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אני שומע.

להסתייגות של חברי הכנסת ראובן ריבלין, פני בדש, אופיר פינס, נסים דהן, יצחק כהן, אמנון רובינשטיין, אברהם בייגה שוחט, שלום שמחון ואברהם יחזקאל. אפשר להצביע. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד ההסתייגות אחרי סעיף 2 – 36

נגד – 46

נמנעים – 1

ההסתייגות של חברי הכנסת ר' ריבלין, פ' בדש, א' פינס-פז, נ' דהן, י' כהן, א' רובינשטיין, א' שוחט, ש' שמחון וא' יחזקאל אחרי סעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 36, נגד – 46, נמנע אחד. רבותי, ההסתייגות לא נתקבלה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

ירושלים זו העדיפות הלאומית הגבוהה ביותר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת בייגה שוחט – – –

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הוא פשוט לא הסתכל...

אברהם שוחט (העבודה):

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, רבותי, אנחנו מצביעים. חבר הכנסת רן כהן, לפני דקה אמרת שלא מדברים בזמן ההצבעה.

רן כהן (מרצ):

זה לא מה שאמרתי.

הי"ר ד' תיכון:

הסתיוגותו של חבר הכנסת נסים דהן קיימת? – לא קיימת.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, איפה אתה נמצא בהצבעה? איפה ההסתיוגות של חבר הכנסת דהן?

הי"ר ד' תיכון:

אני נמצא בעמוד 12 למעלה. סעיף 3. מצאת את המקום? קבוצת רענן כהן – מי בעד? ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתיוגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, של קבוצת בר הכנסת ס' שלום, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, ושל חברי הכנסת צ' הנדל, פ' בדש, ש' עמור, ח' פורת, ז' בוים, מ' שטרית ומ' לוי לסעיף 3 לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתיוגות לא נתקבלה.

חברי הכנסת משה שחל וענת מאור. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת מ' שחל וע' מאור לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת חיים אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות לחלופין של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת בן-עמי. מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' בן-עמי לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת ראובן ריבלין מוריד.

מי להסתייגות קבוצת תמר גוז'נסקי? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 3, על-פי נוסח הוועדה, הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 21

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 49

נגד – 39

נמנעים – אין

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 49, נגד – 39, אין נמנעים. סעיף 3, על-פי נוסח הוועדה, אושר.

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף 4(1). הסתייגות של קבוצת גוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי, של קבוצת חבר הכנסת ס' שלום, של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, ושל חברי הכנסת ב' אלון, ז' בויס ומ' לוי לסעיף 4(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. חבר הכנסת מאיר שטרית.

לסעיף 4(1) על-פי נוסח הוועדה, ההצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 22

בעד סעיף 4(1), כהצעת הוועדה – 47

נגד – 39

נמנעים – 1

סעיף 4(1), כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 47, נגד – 39, נמנע אחד. הסעיף אושר על-פי נוסח הוועדה.

לסעיף 4(2), הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם בייגה שוחט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות קבוצת גוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת פינס-פז. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת ס' שלום, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ ושל חברי הכנסת ב' אלון, ז' בויס ומ' לוי לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת משה שחל. מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת רענן כהן. מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל מסירה את ההסתייגותה.

ההסתייגות של חבר הכנסת רפי אלול – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' אלול לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת דראושה. מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגותם של חברי הכנסת אורי אור ואבי יחזקאל. מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת א' אור וא' יחזקאל לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חברי הכנסת מיכה גולדמן וש' שמחון. מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת מ' גולדמן וש' שמחון לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת ש' בן-עמי – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' בן-עמי לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות נדחתה.

חבר הכנסת אדיסו מאסלה איננו. ההסתייגות של חברת הכנסת דליה איציק – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברת הכנסת ד' איציק לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת אבי יחזקאל – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת יונה יהב – מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת י' יהב לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת פני בדש איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – מי בעד הסתייגותו? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת אבי יחזקאל – מי בעד ההסתייגות שלו? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת ראובן ריבלין שמת. חבר הכנסת רחבעם זאבי – מי בעד הסתייגותו? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' זאבי לסעיף 4(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת מאיר שטרית שמט.

הסתייגותו של חבר הכנסת שלום שמחון – הצבעה אישית. בבקשה. זה טוב, ייתן לי זמן לנוח. לגבי ההסתייגות של חבר הכנסת שלום שמחון תתקיים הצבעה אישית. אדוני מזכיר הכנסת, בבקשה. זה בעמוד 16, מה שנקרא: לסעיף 4(2).

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

יולי-יואל אדלשטיין – נגד רפאל אדרי – בעד אהוד אולמרט – נגד אורי אור – אינו נוכח חיים אורון – בעד אפי אושעיה – בעד דוד אזולאי – נגד דליה איציק – בעד מיכאל איתן – נגד רפאל איתן – אינו נוכח רפאל אלול – מקוזז בנימין אלון – נגד טלב אלסאנע – אינו נוכח זאב בנימין בגין – נגד פני בדש – אינו נוכח זאב בויס – נגד יגאל ביבי – נגד יוסף ביילין – בעד נעמי בלומנטל – נגד בנימין בן-אליעזר – בעד אליהו בן-מנחם – בעד שלמה בן-עמי – בעד שמריהו בן-צור – אינו נוכח שלמה בניזרי – אינו נוכח רומן ברונפמן – נגד עוזי ברעם – בעד אהוד ברק – אינו נוכח עזמי בשארה – אינו נוכח תמר גוז'נסקי – בעד מיכה גולדמן – בעד אלי גולדשמידט – בעד אריה גמליאל – נגד משה גפני – נגד עבד-אלמאלכ דהאמשה – בעד נסים דהן – נגד חיים דיין – נגד יעל דיין – בעד עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח אריה דרעי – אינו נוכח אברהם הירשזון – נגד שמואל הלפרט – נגד זבולון המר – נגד צחי הנגבי – נגד צבי הנדל – אינו נוכח יהודה הראל – אינו נוכח צבי ויינברג – נגד שבח וייס – בעד יצחק וקנין – נגד רחבעם זאבי – בעד נסים זוללי – בעד עמנואל זיסמן – נגד אליעזר זנדברג – נגד נעמי חזן – בעד תאופיק חטיב – אינו נוכח דוד טל – נגד סאלח טריף – אינו נוכח יונה יהב – בעד שאול יהלום – נגד אברהם יחזקאל – אינו נוכח אליהו ישי – נגד איתן כבל – בעד יצחק כהן – נגד רן כהן – בעד רענן כהן – בעד יוסי כץ – בעד לימור לבנת – נגד אלכסנדר לובוצקי – נגד דוד לוי – אינו נוכח יצחק לוי – נגד מקסים לוי – אינו נוכח עוזי לנדאו – נגד סופה לנדבר – בעד יהודה לנקרי – נגד ענת מאור – אינה נוכחת אדיסו מאסלה – אינו נוכח דוד מגן – אינו נוכח האשם מחאמיד – בעד חגי מירום – בעד נואף מסאלחה – בעד יהושע מצא – נגד יצחק מרדכי – אינו נוכח דן מרידור – נגד מיכאל נודלמן – נגד בנימין נתניהו – אינו נוכח מרינה סולודקין – נגד סאלח סלים – אינו נוכח אפרים סנה – בעד אחמד סעד – בעד גדעון עזרא – נגד שאול עמור – אינו נוכח אברהם פורז – בעד חנן פורת – נגד אופיר פינס-פז – בעד משה פלד – נגד רפאל פנחסי – אינו נוכח מאיר פרוש – נגד שמעון פרס – אינו נוכח עמיר פרץ – בעד וליד צאדק חאג'י-יחיא – בעד דוד צוקר – בעד אביגדור קהלני – אינו נוכח מיכאל קליינר – נגד משה קצב – אינו נוכח דוד ראם – נגד אברהם רביץ – נגד אמנון רובינשטיין – אינו נוכח ראובן ריבלין – נגד חיים רמון – אינו נוכח אבנר חי שאקי – נגד אברהם שוחט – בעד משה שחל – בעד מאיר שטרית – נגד אברהם שטרן – אינו נוכח יורי שטרן – נגד סילבן שלום – נגד שלום שמחון – בעד אריאל שרון – אינו נוכח יוסי שריד – בעד נתן שרנסקי – אינו נוכח דן תיכון – נגד

היו"ר ד' תיכון:

— — — אדוני השר שרון

חגי מירום (העבודה):

ההצבעה הסתיימה.

היו"ר ד' תיכון:

האם יש מישהו שלא קראו בשמו והוא רוצה להצביע? או שקראו בשמו והוא לא נכח, ונכנס בינתיים?
האם חבר הכנסת אבי יחזקאל נמצא כאן? חבר הכנסת אבי יחזקאל, אמור האם אתה בעד או נגד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בעד.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. נא לסכם את תוצאות ההצבעה.

רבותי, להלן תוצאות ההצבעה: בעד – 39, נגד – 48. ההסתייגות של חבר הכנסת שלום שמחון לא נתקבלה.

לסעיף 4(3) הסתייגות של קבוצת חברי הכנסת – — —

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, רבותי, אני יודע. אני ער למה שאמרת, זה בסדר. אני אצביע על הסעיף כולו. על סעיף 4 אני אצביע בעוד כמה דקות.

רענן כהן (העבודה):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

הצבעה אלקטרונית.

לסעיף 4(3), הסתייגות של קבוצת פינס-פז, קבוצת סילבן שלום, קבוצת הירשזון, קבוצת עמיר פרץ, וחברי הכנסת נעמי בלומנטל, זאב בוים, בני אלון ומקסים לוי. אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 23

בעד ההסתייגות לסעיף 4(3) – 37

נגד – 43

נמנעים – אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, של קבוצת חבר הכנסת ס' שלום, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ ושל חברי הכנסת נ' בלומנטל, ז' בוים, ב' אלון ומ' לוי לסעיף 4(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

37 בעד, 43 נגד. ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות קבוצת רענן כהן וקבוצת חיים אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן וקבוצת חבר הכנסת ח' אורון
לסעיף 4(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת מאיר שטרית – מוחק.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 4, לפי נוסח הוועדה.

הצבעה מס' 24

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 47

נגד – 39

נמנעים – אין

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

עכשיו זה ברור, חבר הכנסת גנדי?

רבותי, 47 בעד, 39 נגד. סעיף 4 נתקבל בקריאה שנייה.

אני עובר לסעיף 5(א). הסתייגות לקבוצת עמיר פרץ וחברי הכנסת זאב בויס ומקסים לוי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ ושל חברי הכנסת מ' לוי וז' בויס לסעיף 5(א) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד הסתייגות של חבר הכנסת משה שחל? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 5(א) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

לא נתקבלה.

הסתייגות חברי הכנסת חיים אורון, אהוד ברק ויונה יהב. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ח' אורון, א' ברק וי' יהב לסעיף 5(א) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

לא נתקבלה.

סילבן שלום – מחק. נעמי בלומנטל – מחקה. קבוצת חיים אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 5(א) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 5(ב) – קבוצת חיים אורון, סילבן שלום, קליינר, פינס-פז. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, קבוצת חבר הכנסת ס' שלום, קבוצת חבר הכנסת מ' קליינר וקבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז לסעיף 5(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חיים אורון (מרצ):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

על ההסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן?

חיים אורון (מרצ):

נכון.

היו"ר ד' תיכון:

קיימת הסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן. מי בעד? מי נגד? הצבעה אלקטרונית, רבותי.

הצבעה מס' 25

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ב) – 39

נגד – 48

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

39 בעד, 48 נגד. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם בייגה שוחט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 5(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ניגשים להצבעה על סעיף 5, לפי נוסח הוועדה. אפשר להצביע אלקטרונית.

הצבעה מס' 26

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה – 48

נגד – 38

נמנעים – אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף נתקבל.

רבותי, שימו לב: ההצבעה הבאה מחר בשעה 12:00.

חיים אורון (מרצ):

לא, ההצבעה לפני הטקס.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש בקשה והסכמה לשנות את השעה המדויקת, ואנחנו נודיע על כך. זה יהיה בסביבות השעה 12:00.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הדין נמשך, רבותי.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אנחנו ממשיכים את הישיבה. אני קורא למסתייג הראשון. כל מי שלא יהיה באולם כששמו נקרא יאבד תור לשתי הסתייגויות. אני מבקש לעמוד בלוח הזמנים. כל שתי הסתייגויות תהיינה במסגרת של עשר דקות.

המסתייג הראשון – חבר הכנסת אברהם שוחט.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא. יש הסכם שמתחילים עם פורז – – –

היו"ר מ' שטרית:

אוקיי. אם יש הסכם, אין בעיה.

אני מזמין את ראשון המסתייגים, אברהם פורז; בבקשה, במסגרת זמן של עשר דקות. אחריו – אם היא תהיה באולם – חברת הכנסת ענת מאור.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אמור, כנראה, להיות המנגינה שמלווה את היוצאים החוצה.

היו"ר מ' שטרית:

חברים, מי שרוצה לצאת – יצא, מי שרוצה לדבר – ידבר. האחרים – לשבת. אנחנו ממשיכים בדיון.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אתה יודע, בוודאי, שכאשר מסתיים סרט קולנוע, לקראת הסוף יש מוסיקה ורואים את שמות המשתתפים, הבמאי, הניצבים, התפאורנים. אני אנעים בינתיים את זמנם של היוצאים. אני רק מצטער על כך שבכנסת אסור לשיר, אחרת הייתי מנעים את זמן היציאה. אני גם לא רוצה להילחם נגד הרעש, לאט לאט הוא ישכך.

אדוני היושב-ראש, אנחנו דנים בחוק הסדרים במשק המדינה. לכאורה, חוק ההסדרים הוא חוק כלכלי ואמור לדבר אך ורק על נושאים כלכליים.

היו"ר מ' שטרית:

חברים, אני מבקש, מי שרוצה לדבר – יצא למסדרון וידבר. אי-אפשר ככה לנהל דיון. רבותי השרים, חברי הכנסת, חברי מימין – זאב ביום, סילבן. אני מבקש. חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

יכולתי לדבר על חצי נקודת זיכוי לנשים, על הגדלת השתתפות המעסיקים בדמי פגיעה לעובדים, על אי-עדכון מדרגות המס, על מס על הסיגריות, על הבלו על הדלק, על ביטול חוק עידוד התעסוקה לימאים ישראלים. אבל אני רוצה, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, לפתוח בדבר החשוב באמת. הדבר החשוב באמת הוא, שיש קשר הדוק מאוד בין כלכלה לבין מצב מדיני-ביטחוני. שגשוג כלכלי יכול להיות אך ורק במקום שבו יש ביטחון, שבו לא מאיימת סכנת מלחמה.

אנחנו, אדוני היושב-ראש, נמצאים כל הזמן בעימות ובסכנה של מלחמה. אני יודע שבשעות אלה רבים – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברים, אני מבקש.

אברהם פורז (מרצ):

אנחנו נמצאים קרוב מאוד לחתימת הסכם עם הפלשתינים.

היו"ר מ' שטרית:

סליחה, חבר הכנסת פורז. רבותי השרים. השר זבולון המר, השר יצחק לוי, אני מבקש. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אנחנו יודעים, אדוני היושב-ראש, שבשעות אלה, לאחר שהתנהל היום משא-ומתן בין ישראל לבין הפלשתינים, בין ראש הממשלה לבין יאסר ערפאת, אומרים לנו שוב שייתכן שההסכם הוא בטווח של שעות. הבעיה היא, שאף פעם לא אומרים לנו כמה שעות. כי העניין הזה של טווח של שעות נאמר כבר הרבה פעמים. השעות האלה הן השעות הארוכות ביותר. היום יש אומנם שעונים אטומיים, שמסוגלים למדוד את הזמן בצורה מאוד מאוד מדויקת. אבל גם אם היה לממשלת ישראל שעון רגיל, הייתי מסתפק בכך. אפילו לא הייתי מצפה מהם לשעון קוורץ. אפילו בשעונים הרגילים של פעם, שהיו מותחים אותם ביד – אם זה היה עניין של שעות, הייתי שמח.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פורז, אם אתה מסיים עכשיו אני מוריד עשרה מסתייגים.

אברהם פורז (מרצ):

תן לי ליהנות מהחיים.

אדוני היושב-ראש, אני יכול לומר לך, שאחד מחברי הכנסת התבדח, שיש מספיק הסתייגויות עד פסח.

היו"ר מ' שטרית:

נכון.

אברהם פורז (מרצ):

אפשר לדבר מעכשיו עד פסח. אולי לא חשבו על זה בחוק-יסוד: הממשלה, כי אם אנחנו נדבר עד 1 באפריל, ועד אז לא תהיה הצבעה על חוק התקציב – יש אוטומטית בחירות חדשות. הנה פתרון, איך אפשר להפיל ממשלה גם כשיש לה רוב – מדברים סביב השעון, הפעם שעון מדויק, עד שעוברים שלושת החודשים, ומפילים ממשלה. למרות הכול אני מניח, שלא אלה יהיו פני הדברים.

אני מקווה מאוד, אדוני היושב-ראש, שאכן יושג הסדר בחברון. אבל אנחנו עדיין, לדעתי, בסכנה של מלחמה. ב"הארץ" של היום יש רשימה של אלוף בן האומר: כך תיראה המלחמה הבאה – המלחמה הבאה תיפתח בהתקפה סורית משולבת, "סקאדים" על תל-אביב וטנקים ברמת-הגולן. עירק תשגר חיל משלוח לעזרת הסורים, וכך גם ירדן, שלא תוכל לעמוד מן הצד. בשטחים תפרוץ התקוממות כללית. מצרים תהסס אם להצטרף, אבל כבר נאמר, מפי מנהיגי מצרים, שאם תהיה מלחמה כוללת מצרים לא תוכל לעמוד מן הצד.

אני שואל, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, באווירה כזו של סכנת מלחמה, מי יבוא להשקיע בישראל? מי מהמשקיעים הזרים יבוא להשקיע פה, כשיש מספיק מקומות בעולם המשוועים להשקעות ומוכנים לתת עידוד, ובראש ובראשונה מקומות בטוחים שבהם אין שום סכנה של מלחמה? לכן, לפני שאנחנו מדברים על נקודות הזיכוי ועל עדכון המדרגות ועל הסיגריות אנחנו צריכים לשאול לאן מובילים את העניין המדיני. משום שהעניין המדיני כרוך, כאמור, בעניין הכלכלי. אני רוצה לקוות, שהפעם אכן מדובר בשעות אמיתיות ולא בשעות פיקטיביות, ובתוך זמן לא רב ייפתר הנושא של חברון ונתקדם הלאה.

אשר לעניין עצמו – אין כל ספק שחלק גדול מההצעות שמציעה לנו היום הממשלה הן בכיוון הבלתי-נכון, בכיוון של העלאת מסים. העלאת מסים היא, בעיני, דבר מאוד מאוד שלילי. ממילא שיעור המסים בישראל גבוה, לטעמי, באופן בלתי סביר. שיעור המסים הישירים אצלנו בדרגות ההכנסה הבינוניות והגבוהות הוא גבוה מאוד. למעשה, אם ניקח את הביטוח הלאומי ואת מס הבריאות על כל מה שכרוך בו, אנחנו נגלה שברמות הכנסה בינוניות למדי המס השולי הישיר בישראל – שלא לדבר על המס העקיף – מגיע ל-60% ויותר. זה מס גבוה מדי, ומזמן היה צריך להוריד אותו. גם לגבי הכנסות גבוהות אין הצדקה למס בשיעור כזה.

אנחנו מגיעים, כמובן, לנושאים האחרים, כמו אי-עדכון מדרגות מס. מה פירוש אי-עדכון מדרגות מס? אם נהיה באינפלציה של 0%, לא תהיה שום בעיה. אבל ברור שהאוצר איננו מתכנן אינפלציה של 0%. אם הוא היה מתכנן אינפלציה של 0%, או שהוא לא היה צופה שתהיה אינפלציה, הוא לא היה רואה בסעיף הזה מקור תקציבי. עובדה היא שהם רואים בזה מקור תקציבי. לכן מה שקורה הוא בעצם הטלת מס כללית, בהנחה ששיעור האינפלציה בשנה הבאה יהיה 10%-12% – והלוואי שלא ייגמר ביותר מזה; ומדובר בהעלאת מסים של 5%-6% על כלל הציבור.

המס על סיגריות – אינני מעשן, הייתי שמח אם רוב הציבור לא היה מעשן. אבל צריך לזכור דבר אחד: סיגריות מעשנים גם אנשים בעלי הכנסות נמוכות. המעשן הוא בבחינת מכור, הוא חייב לעשן. גם אם הוא ימנע אוכל מילדיו הוא יעשן. לכן מס הסיגריות הוא במידה רבה מאוד גם מס על השכבות החלשות.

גם הבלו על הדלק. נכון, יש איזו אגדה, שמכונית פרטית היא נחלת העשירים. אבל גם זאת אגדה. היום יש מכונית פרטית לציבור גדול מאוד, ולאנשים רבים יש מכונית זולה וחלשה. מכונית ישנה דווקא צורכת, בדרך כלל, יותר דלק ממכונית חדשה. לגבי בעלי המכוניות הזולות העלאת מחיר הדלק משמעותית. בעיקר לגביהם, משום שלגבי אלה שרכבם מוחזק על-ידי מקום העבודה או על-ידי גורם אחר – העלאת מחיר הדלק אין לה משמעות. מובן שגם מס הסיגריות ובלו על הדלק הם גורמים אינפלציוניים.

השאלה שנשאלת היא, לאן מוליכים אותנו עם הנושאים הכלכליים, לאן העניין הזה מוביל. בתקופה שבה יש צמיחה – והלוואי שהיתה מתחדשת הצמיחה – הפעילות הכלכלית משגשגת והכנסות המדינה ממסים הולכות וגדלות גם אם מעלים את שיעורי המס, כי מטבע הדברים כאשר עולה הפעילות הכלכלית למדינה יש יותר הכנסות ממסים. אני רוצה לומר, שיש לי חשש כבד מאוד, למרבה הצער, שגם האומדן הפסימי שנעשה איננו פסימי דיו. משום שאם תהליך השלום יתקדם, האומדן הזה הוא אולי ריאלי. אבל אם תהליך השלום ייתקע, האומדן הזה בלא ספק מוטה כלפי מעלה, ואז נילקע בתוך זמן לא רב לבעיה תקציבית נוספת, שתדרוש פתרון בדרך זו או אחרת.

דבר נוסף שאני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, ואני עומד לסיים עוד מעט – כאשר מדברים על המלחמה הבאה, וכאשר מדברים על כך שמערכת הביטחון חושבת שצריך הרבה יותר לתקציב הביטחון, ודאי שאנחנו לא מדברים על קיצוץ בתקציב הביטחון, אנחנו מדברים, כנראה, על תוספת לתקציב הביטחון. יש לי חשש גדול מאוד, שתוך זמן לא רב הממשלה תבוא לכנסת בבקשה להיטל מיוחד להגדלת תקציב הביטחון, וזו תהיה הגדלת מסים ניכרת עוד יותר. לכן התוכנית שמובאת בפנינו איננה טובה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת פורז. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא – איננו. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי להסתייגות אחת, במסגרת זמן של חמש דקות. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בידיעה שפורסמה היום בעיתון אמר אחד מראשי חברת "רסקו", יושב-ראש חברת "רסקו", שהוא צופה ירידה דרסטית בפעילות של חברות הבנייה. ואז הוא הוסיף את המלים האלה: החברות הגדולות עשירות מאוד יחסית למצב לפני חמש שנים, והן יוכלו להוריד את התחלות הבנייה אפילו ב-50% בלי להסתכן. במלים אחרות, מנכ"ל חברת "רסקו" מספר לנו, שבשנת 1997 החברה שלו נערכת לצמצום התחלות הבנייה ב-50%, והוא יעשה זאת משום שהחברה שלו והחברות בכלל, חברות הבנייה, הן כל כך עשירות, שאפילו אם הן יורידו את התחלות הבנייה ב-50% לא ייגרם להן נזק גדול.

אני חושבת שבידיעה הזו יש תשובה על הרבה מאוד תהיות. הנהיות הן איך זה קורה שמצבן של משפחות רבות הולך ומחמיר מבחינת הדיור. היום שכיר במדינת ישראל, שמשכר שכר ממוצע, צריך לעבוד 12 שנה מבלי להוציא אגורה משכרו כדי לרכוש דירה. אם הוא משכר שכר מינימום, הוא צריך לעבוד 24 שנים בלי להוציא אגורה, כדי להשיג את הדירה הממוצעת. התשובה היא, שמחירי הדירות עלו מאז 1992, במחירים נומינליים, פי שניים, למעלה מ-100%, ובאותו זמן שמחירי הדירות עלו ב-100% המשכנתה קפואה על מקומה.

היו"ר מ' שטרית:

מ-1992 עלו מחירי הדירות פי חמישה. ב-500%.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנחנו מתייחסים, כנראה, לדירות אחרות. אני לקחתי נתונים רשמיים, אדוני, של משרד השיכון. אלה הנתונים הרשמיים של משרד השיכון. אני מניחה, שיש גם נתונים אחרים. יש להם משהו שנקרא דירה ממוצעת, מין נתון כזה, שברור שזה תלוי באזורי ביקוש. זה מין ממוצע.

אם המחירים עלו פי שניים והמשכנתה לא התעדכנה, כיצד הצליחו החברות להרוויח כל כך הרבה? כיצד יכול האדון שלמה אייזנברג, יושב-ראש "רסקו", להגיד, שהמצב שלהם נפלא? הסיבה היא, שכל התוכניות שהיו כאילו להוזלת מחיר הדיור באמצעות הוזלת מחירי הקרקע הובילו רק לדבר אחד: לכך שהקבלנים גרפו לכיסיהם את מרבית ההנחות שנועדו, בעצם, לציבור.

אבל התוכנית של משרד השיכון גם לשנה הבאה אומרת באופן חד-משמעי, שמשרד השיכון – קרי, הממשלה – אינם מתכוונים לעשות דבר בתחום הדיור, ואני מצטטת; כל המדיניות של הממשלה תהיה באמצעות הסקטור הפרטי וללא מעורבות הממשלה. כלומר, לקראת 1997 הממשלה מכריזה באופן מודע, שמה שהיה הוא שיהיה.

באות החברות הקבלניות ואומרות, שבמחירים הגבוהים של הדיור היום יש ירידה בביקוש. קונים פחות דירות. מה המסקנה של האדון אייזנברג ועוד אדונים אחרים שעומדים בראש חברות קבלניות? – אם יש ירידה בביקוש במחירים הגבוהים האלה שלנו, נבנה פחות; נבנה פחות כדי לשמור על המחירים הגבוהים, שאינם בהישג יד, לא רק של משפחות שהגיעו למצב שהן נזרקו מהבית או מהדירה השכורה ונמצאות במאהל, אלא אינם בהישג יד של משפחות שבהן שני בני הזוג עובדים ושכרם מתקרב לשכר הממוצע. גם אז הם אינם יכולים להשיג דירה.

לכן, אני חושבת שכאשר הממשלה ונציגים של הקואליציה באים פה ומנופפים בפנינו בכך שבוטלו הגזירות האלה והאחרות, צריך לומר את האמת: בתחום הדיור הגזירה של מחירים שאינם בהישג יד של אזרחים רבים במדינת ישראל, הגזירה הזו שהיתה תהיה חמורה עוד יותר ב-1997. היחידים שירוויחו מזה הם האדון אייזנברג ואדונים אחרים שעומדים בראש חברות קבלניות. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לך, הגברת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את המסתייג הבא, חבר הכנסת אחמד סעד, להסתייגות אחת. אני מצטער, חבר הכנסת חאג'ל-יחיא, הודעתי שמי שלא יהיה באולם לא יוכל לדבר.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אני מצטער, קראתי בשמך ולא הייתי. אם אני אעשה תקדים כזה, אני אצטרך לתת לכל מי שייכנס אחריו, ואני לא אוכל לעשות את זה. אתה יודע שאני אוהב אותך. בסיבוב הבא.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת סעד, יש לך הסתייגות אחת, במסגרת זמן של חמש דקות. אתה לא חייב לנצל את כל חמש הדקות אם אתה לא רוצה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להדגיש שאנחנו נתמוך בכל הסכם שיקדם באמת את עניין השלום. אפילו שיש לנו הסתייגות ויש לנו ביקורת קשה, שהממשלה בזבזה יותר משישה חודשים, אנו מקווים שמה שפורסם היום, שבעוד שעות או עד יום חמישי ייחתם הסכם – שבאמת ייחתם ההסכם הזה ולא תהיה סחבת ב-34 סעיפים נוספים מהסכמי קמפ-דייוויד, שאינם פחות חשובים מההסכם על חברון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא קמפ-דייוויד, אוסלו.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

הסכמי אוסלו. מה אמרתי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

קמפ-דייוויד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא, לא. הסכמי אוסלו, בוודאי.

אדוני היושב-ראש, לפני כמה ימים פורסם סקר חדש על-ידי המועצה הלאומית להגנת הילד בישראל על מצב הילדים היהודים והערבים בארץ. הנתונים מדברים בעד עצמם. הם מדברים על האפליה האיומה, אם בין ילד יהודי לילד יהודי ואם בין הילדים היהודים לילדים הערבים.

לפי הסקר הזה, הילדים הערבים החיים מתחת לקו העוני מהווים 40.6% מכלל הילדים הערבים. ברחוב היהודי הילדים העניים שמתחת לקו העוני מהווים 18.6%. גם ה-18% שברחוב היהודי – זה נחשב לאחד השיעורים הגבוהים בעולם. מבחינת שיעור האוכלוסייה שחיה מתחת לקו העוני, ארצות-הברית היא במקום הראשון וישראל היא במקום השני. לפי הסקר הזה, היום בערך רבע מהאוכלוסייה במדינת ישראל חיה מתחת לקו העוני.

4% מכלל ילדי ישראל הם בני משפחות שלפחות אחד ההורים בהן מקבל דמי אבטלה. הממוצע של מספר הילדים בכיתה אחת בסקטור הערבי מגיע ל-30.9, לעומת 27.4 ברחוב היהודי. 95% מבין הילדים היהודים בגיל שלוש שנים לומדים במסגרת חינוך חובה, אבל בסקטור הערבי – 44% בלבד. בגיל ארבע שנים, 99% מהילדים ברחוב היהודי הם במערכת החינוך, ואילו ברחוב הערבי – 71%. בגיל חמש שנים, 10% מהילדים הערבים אינם נכנסים לבתי-הספר ואינם לומדים, מול חמישה מ-1,000 בין היהודים.

למה אני מביא את הנתונים האלה? אם נעיין בנתוני התקציב החדש, התקציב החדש אינו מבשר טובות לא לילדים היהודים ולא לילדים הערבים. בתקציב לילדים בגיל הרך, גילאי שלוש-ארבע, קיצצו 35% לעומת מה שהיה ב-1996. זאת אומרת, בשנה הבאה המצב יהיה עוד יותר גרוע לכל הילדים, ובמיוחד לילדים הערבים, כי הפער יהיה עוד יותר רחב. לא תהיה אפשרות לקלוט ילדים חדשים, לא תהיה אפשרות לשפר את המצב.

יש גם הצעה אחרת שאינה מבשרת טובות לילדים, וזו ההצעה לתשלום אגרת בריאות לתלמידים בבתי-הספר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לעמוד בלוח הזמנים.

היו"ר מ' שטרית:

הוא כבר סיים. ניתן לו לגמור את המשפט.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

סיימתי. האגרה הזאת מגבירה את הנשירה מבתי-הספר, כי למשפחות ברוכות הילדים לא תהיה אפשרות שכל ילדיהן יגיעו לבתי-הספר.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים – איננו. חבר הכנסת עזמי בשארה – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת האשם מחאמיד לנמק הסתייגות אחרת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושב-ראש, אני שומע את תמר ואני שואל את עצמי, האם אני מנסה לשכנע את שניהם. את קליינר והירשזון אני לא רוצה לשכנע.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוחה בתוקף. אמרת שאת קליינר ואת הירשזון אתה לא רוצה לשכנע, וזה לא בסדר.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת הירשזון, אם תגיד לי: כן, אני מסכים אתך במשפט הבא – אני יורד. אבל בפני עם ישראל תגיד את זה. כי רואים טלוויזיה עכשיו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה קודם כל לברך את מר אריה האן על בחירתו הנכונה ולאחל לו הצלחה בתפקידו כמזכיר הכנסת. אני פשוט לא הייתי כאשר ישבת כאן, ולכן אני מאחל לך הצלחה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

הוא הסכים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

סוף סוף.

היו"ר מ' שטרית:

אמרת שאם הוא יסכים למשפט הבא שלך אתה תרד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא, זה לא שייך לנאום שלי. אלה היו מלות נימוסין שלא שייכות לנאום. אפילו היושב-ראש לא חישב לי אותן.

היו"ר מ' שטרית:

חישבתי. השעון סופר אוטומטית.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, למחות על כך שקורים בכנסת דברים כל כך אנטי-דמוקרטיים, שאני סולד מהם ולא מסכים אתם. למשל, שתי הסיעות הגדולות, אף שנתנו לנו עכשיו עדיפות לדבר קודם, סיכמו ביניהן, רענן כהן ומיקי איתן סיכמו, שמצביעים בשעה 12:00 או בשעה 11:00, ומי שיכול להשיג את הרכבת, משיג, ומי שלא, לא. אני חושב שזה דבר פסול, כי יש פה סיעות קטנות שגם הן נבחרו כחוק, ואין זכות לאף אחד לפסול אותן מלהביע את עצמן. זה דבר ראשון.

דבר שני: כמה נואמים שדיברו אתמול וגם היום קראו לגדה המערבית ועזה יהודה, שומרון וחבל-עזה. שמעתי את זה. אתה צוחק, אבל ככה אומרים את זה. עדיין יש אנשים שחושבים ככה, שזה יהודה ושומרון. הם לא קוראים לזה הגדה המערבית. יש אנשים שמדברים כאילו נתניהו לא נפגש היום עם יאסר ערפאת, כאילו הם לא לחצו ידיים וכאילו נתניהו לא הביע לפני כחודש הערכה ואהבה אפילו ליאסר ערפאת. יש כאלה שעדיין לא למדו מההיסטוריה. יש אנשים שטענו ואמרו שאין עם פלשתיני; אחר כך באו וטענו שאין אש"ף, או שאש"ף זה ארגון טרור. היום הכירו באש"ף, הכירו בעם הפלשתיני, הכירו בהסכם אוסלו ובכך שיש לעם הפלשתיני זכות להגדרה עצמית על אדמתו ועל הריבונות שלו על הגדה והרצועה. זה כתוב בהסכם.

לכן, כל הנושא של התנחלויות, אם זה בראס-אל-עמוד – ואתמול מישהו קרא לראס-אל-עמוד ראס-אל-חזוק, ו"חזוק", אם אתם לא יודעים מה זה, כי שניכם אינכם דוברי ערבית – – –

היו"ר מ' שטרית:

יודעים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אתה בוודאי יודע. אבל מאין הם ידעו?

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת קליינר מדבר ערבית שוטפת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ראס-אל-חזוק יכול להיות "חזוק" גדול של מוחמד בכרי ושל אמיל חביבי. "חזוק" גדול לכל האנשים שרודפים אחרי המדיניות הזאת, שעושים עוול לשני העמים, כי רוצים ליצור מין בית-הדסה כזה בתוך ירושלים, אפילו יותר גרוע מאשר בתוך חברון.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאין דרך אחרת וחייבים להגיד, אתם יודעים זאת – קומץ האנשים בתוך חברון יצאו. הם לא יישארו שם כי הם מהווים חבית חומר נפץ. אין להם מקום שם.

אדוני היושב-ראש, יש במדינה משרד שנקרא המשרד לתשתיות לאומיות, נדמה לי.

היו"ר מ' שטרית:

נכון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה משרד גדול.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

למה אף אחד לא אומר לערבים ביפו לצאת? למה אתם מדברים על חברון?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

קליינר, אני כל כך בטוח שמה שאתה אומר עכשיו איננו יוצא מפה, למה?

היו"ר מ' שטרית:

אתה צריך לסיים. אני מבקש.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כי עצם ההשוואה, אדוני היושב-ראש, בין אזרחים – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מדבר על שלום. אתה רוצה שם מדינה, אני לא.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת קליינר, אני מוכן לשאול שאלה אחרת.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת מחאמיד, אתה גמרת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא אשאל אותה.

אולי משפט אחד, ברשותך, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

משפט אחרון. משפט למפלגת העבודה שאיננה כאן. אחרי שהממשלה הזאת כרכה לעצמה כל מיני חבלים מסביב לצוואר, פתאום אנשים ממפלגת העבודה באים להציל אותה ורוצים להקים ממשלת אחדות לאומית. זו תהיה ממשלת שיתוק לאומי, אדוני היושב-ראש.

הי"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת תאופיק חטיב – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת זאב בויס – איננו. חבר הכנסת דוד ראם – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון ויתר. חבר הכנסת פני בדש ויתר. חבר הכנסת מאיר שטרית ויתר. חבר הכנסת מיכאל קליינר ויתר. חבר הכנסת אליעזר זנדברג ויתר. חבר הכנסת מיכאל איתן ויתר. חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת מיכאל נודלמן – איננו. חבר הכנסת יורי שטרן – איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי – איננו. חבר הכנסת צבי הנדל – איננו. חבר הכנסת יצחק כהן – איננו. חבר הכנסת אברהם שוחט – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת אהוד ברק – איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אורי אור – איננו. חבר הכנסת אפי אושעיה – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת רפי אלול – איננו. חבר הכנסת יוסי ביילין – איננו. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת שלמה בן-עמי – איננו. חבר הכנסת עוזי ברעם – איננו. חבר הכנסת מיכה גולדמן – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חברת הכנסת יעל דיין – איננה. חבר הכנסת שבח וייס – איננו. חבר הכנסת נסים זוילי – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת יונה יהב – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת איתן כבל – איננו. חבר הכנסת יוסי כץ – איננו. חברת הכנסת סופה לנדבר – איננה. חבר הכנסת אדיסו מאסלה – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת נואף מסאלחה – איננו. חבר הכנסת אפרים סנה – איננו. חבר הכנסת אופיר פינס-פז – איננו. חבר הכנסת שמעון פרס – איננו. חבר הכנסת חיים רמון – איננו. חבר הכנסת משה שחל – איננו. חבר הכנסת שלום שמחון – איננו. חבר הכנסת מקסים לוי – איננו. חבר הכנסת ראובן ריבלין – איננו. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – איננו. חבר הכנסת יוסי שריד – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת דוד צוקר – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת תופיק טובי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תופיק טובי?

הי"ר מ' שטרית:

סליחה. תאופיק חטיב. אני מצטער. טעות פעם שנייה. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת זאב בויס – איננו. חבר הכנסת דוד ראם – איננו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

תיכף נגיע אליו. חבר הכנסת אברהם הירשזון ויתר. חבר הכנסת בנימין אלון – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית ויתר. חבר הכנסת מיכאל קליינר ויתר. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן ויתר. חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת מיכאל נודלמן – איננו. חבר הכנסת יורי שטרן – איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי – איננו. חבר הכנסת צבי הנדל – איננו. חבר הכנסת יצחק כהן – איננו. זה היה סיבוב שלישי.

סיבוב רביעי: חבר הכנסת אברהם שוחט – איננו. חבר הכנסת אהוד ברק – איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אורי אור – איננו. חברי הכנסת אפי אושעיה, דליה איציק, רפאל אלול, יוסי ביילין.

רפאל אלול (העבודה):

אני פה.

היו"ר מ' שטרית:

אה, רפאל אלול פה? כמעט יצאת.

חבר הכנסת רפאל אלול, נשארה לך הסתייגות אחת, חמש דקות. בבקשה, אדוני.

קריאה:

אתה רציני?

היו"ר מ' שטרית:

כן. זה הסיבוב השלישי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה הסיבוב השלישי והאחרון?

היו"ר מ' שטרית:

נשארו לי רק בודדים לפרק הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

כן. חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היושב-ראש היעיל. מגיע לו פרס פריון העבודה מטעם מכון-קפלן.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

האופוזיציה מסכימה לתת ליושב-ראש את פרס קפלן.

אברהם שוחט (העבודה):

רפאל אלול (העבודה):

חברנו דדי צוקר גילה לכולנו את כינויי המלה "מסים" בכל השפות – בעברית, במרוקנית, באנגלית, בצרפתית. אבל הוא אמר בערבית מלה – – – אדוני היושב-ראש, אני לא יכול לדבר כך. אתה יודע.

היו"ר מ' שטרית:

חברים, אתם מפריעים. אמרתי מראש שמי שלא יהיה באולם מפסיד את תורו.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

יש לך עוד הסתייגות אחת. לא אכפת לי איך מישוהו אחר נהג. אני לא מסדר לאף אחד שום דבר. יש לך עוד הסתייגות אחת, בייגה. אל תלך, תישאר פה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר מ' שטרית:

הוויכוח מיותר. חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

קראתי. רבותי חברי הכנסת, מי שאיננו תורו עובר. בלילה זה המנהג. מה לעשות?

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

תחכה לפי התור.

קריאה:

מה עם אבי יחזקאל?

היו"ר מ' שטרית:

תבדוק אם הוא רשום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בקשר לנושא של סדר הדוברים — — —

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, מוכנים לשבת? חברי אלי גולדשמידט, אני מצטער.

אלי גולדשמידט (העבודה):

המחשב של הכנסת — — —

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גולדשמידט, זה איננו קשור למחשב של הכנסת. המחשב של הכנסת לא יכול להראות רשימה של 50 איש. הודעתי בתחילת ההצבעה שמי שאיננו באולם מפסיד את תורו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שצריכה להיות קצת הגינות במהלך הדיון. במזנון הכנסת יש מחשב. אדוני היושב-ראש, אני מבקש את הקשבתך.

היו"ר מ' שטרית:

אני מקשיב.

אלי גולדשמידט (העבודה):

במזנון הכנסת יש מחשב. מבחינת חברי הכנסת המחשב הזה הוא מורה הדרך למי צריך לבוא אחרי מי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

מיקי, למה אתה מתפרץ לדברים שלי?

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת איתן, אל תעזור לי. חבר הכנסת בייגה שוחט, אני מצטער. אני מבקש לא להפריע. חבר שלכם מדבר. אני אענה לו, ונמשיך את הדיון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חושב שגם במסגרת הזאת, עם כל הלחץ, צריכה להיות קצת הגינות. עכשיו אנחנו מבינים שהמחשב שיש בחוץ אינו משקף את מה שקורה באולם. אנחנו ישבנו שם, ראינו תמונה אחרת. יש איזה אלמנט של הגינות בניהול ישיבה. אתם רוצים לתפוס יתרון בזכות העובדה שהמחשב אינו מראה את השמות הנכונים? זאת הדרך שלכם? מיקי, אני שואל אותך, זה מה שאתה רוצה לעשות?

היו"ר מ' שטרית:

שאלת אותי, אני אענה לך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני יודע שהודעת בתחילת הישיבה. שמעתי אותך עכשיו שאמרת, שמי שלא יהיה יפסיד את תורו.

היו"ר מ' שטרית:

אני אענה לך גם על המחשב. חבר הכנסת גולדשמידט, אני מתפלא שאתה מעלה את השאלה הזאת, ואני אענה לך מדוע. המחשב של הכנסת וגם בחדרים מעודכן. כל עוד קצב הדוברים הוא אטי, המזכיר מספיק לעדכן אחד לאחד. הוא לא יכול לעדכן 50 שמות יחד. לכן מודיעים בתחילת הישיבה – וכך הודעתי – שמי שלא יהיה באולם בזמן שקוראים את שמו מפסיד את התור.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת עמיר פרץ, הוויכוח מיותר. הודעתי, הלכתי לפי הסדר. קראתי שם שם. מי שלא נכח באולם הפסיד את הסיבוב שהוא לא נכח בו. מה אני יכול לעשות?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר מ' שטרית:

זה חל כל הזמן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני הפסדתי לא אחת זכות דיבור בכנסת לא בעניין של הסתייגויות אלא כי אי-אפשר אחרת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תכבו את המחשב.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גולדשמידט, משהו מכם צריך להיות תורן כאן ולהזעיק אתכם לדבר. אם לא הייתם פה, תסלחו לי, כולכם הלכתם והפקרתם את האולם; זו בעיה שלכם.

אחרון הדוברים – חבר הכנסת חגי מירום. אני מצטער, תישארו פה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אין כל ספק שאתה צודק, צריך לשבת פה, צריך לראות וצריך לראות שזה לא יתפספס. אבל במהלך דיונים כל כך ארוך, ואחרי שהיתה פה הצבעה, יכול שיקרה מצב כזה. מותר לכם, חבר הכנסת מיכאל איתן, לדרוש שתהיינה כאן מחיקות. הבנו את העניין. אני מבין שההבנות וההסכמות אינן קיימות. בסדר. אפשר שנמשיך ברוח הזו. אני חשבתי שאנחנו עובדים

ברוח אחרת. חשבתי שהבנו שאנחנו הולכים במתווה שמתקדם על המסלול. למעשה, ויתרנו על פרק 2 והתקדמנו להצבעה, ואמרנו גם שנלך עם הפרקים הבאים ונתקדם מתוך הבנה שאנחנו רוצים להתקדם. לא רוצים שיהיה כך? הבנו את העניין הזה; נשב כאן, נגייס את האנשים ונמשיך. זה לא ברוח ההבנות והרוח הטובה ששררה בדיון שהיה כאן קודם בצוות המשא-ומתן.

אני פונה לחבר הכנסת מיכאל איתן – – –

היו"ר מ' שטרית:

זה לא הוא. חבר הכנסת מירום, אני מנהל את הדיון, ואני אענה לך.

חגי מירום (העבודה):

אני מוכרח לומר לך, סגן יושב-ראש הכנסת, בכל הכבוד, כשעובדים במתווה של הבנות עם צוות – – –

היו"ר מ' שטרית:

מה רצית, שאנשים לא יהיו פה ואני אתן להם לדבר?

חגי מירום (העבודה):

אפשר לצפות שהיושב-ראש יתחשב קצת יותר ויהיה פחות דבק בהורדתם של אלה – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חגי מירום (העבודה):

אני יודע הכול.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת קליינר, אל תעזור לי. חבר הכנסת מירום, אני לא הפרתי במאומה שום הבנה שהתקבלה. אני פועל כיושב-ראש הישיבה לפי הנוהל והתקנון שהכנסת פועלת על-פיהם עד היום. לא דילגתי על שום שם. קראתי שם שם. יש לכם עוד סיבוב אחד שלם.

אברהם שוחט (העבודה):

-- --

היו"ר מ' שטרית:

אין דבר כזה.

אברהם שוחט (העבודה):

מה זה אין דבר כזה?

היו"ר מ' שטרית:

אין דבר כזה. תסלח לי. היתה היום הודעה במליאת הכנסת בהסכמתכם, שההצבעה מחר ב-12:00. לא תהיה הצבעה הלילה.

חגי מירום (העבודה):

לא יכול להיות שדבר אחד מסתדר ודברים אחרים אינם מסתדרים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת חגי מירום, תסלח לי, אתם לא רוצים לשמוע. אני מוכן להמשיך את הדיון בלי שתשמעו.

חבר הכנסת חגי מירום, יש לכם עוד סיבוב שלם של הסתייגויות בפרק הזה. תישארו כאן, יש עוד הרבה זמן לדבר. נגמור את הפרק הזה, יש עוד פרק. תוכלו לדבר עוד חמישה ימים. אני לא מבין מה הבעיה. תישארו באולם ותדברו. אני לא שולל את רשות הדיבור מאף אחד. אנחנו עוברים לדיון.

חבר הכנסת רפי אלול, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, מי שחולק על דעתי בעניין יכול לפנות לוועדת הפירושים או לוועדת הכנסת. אני קובע שפעלתי על-פי התקנון ועל-פי ההודעות.

חבר הכנסת יחזקאל, אם לא תפסיק להפריע לי אני אוציא אותך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גולדשמידט, כאשר סדר הדוברים הוא חמש דקות, יש לו זמן לעדכן את מספר הדוברים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל המחשב לא יכול – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גולדשמידט, המחשב איננו אוטומטי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חייבים לעדכן אותו.

היו"ר מ' שטרית:

אתה מעלה דבר בלתי אפשרי. חבר הכנסת גולדשמידט, גם בקריאה ראשונה של חוק, כשיש 30 דוברים ו-20 לא נמצאים, ורשות הדיבור עוברת מאחד לאחד, המחשב לא יספיק לעדכן. מה לעשות? הפסדתי ככה רשות דיבור שלי. לא אחת אני יושב בחדר – הראשון מדבר, אני מספר 20, אני רץ – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

זה היה בתקנון. אני לא יכול לשנות את זה.

חבר הכנסת רפי אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי רק להעיר הערה, נכנסתי לפה במקרה לראות מה קורה. בייגה, תן לי, אני רוצה להגיד משהו. ביקשתי רשות לקרוא לבייגה, כי ידעתי שהוא מחכה לנאום.

אני חושב שבסך הכול החברים חיו במזמון לרשות דיבור. הם לא ידעו שכל העסק הזה רץ. לכן אני מציע, אם אפשר – אני עצמי אפילו מוכן לוותר; לרדת ולתת לאנשים לדבר.

היו"ר מ' שטרית:

יש לו עוד רשות דיבור. הוא יכול לדבר.

רפאל אלול (העבודה):

לא, צריך את כל הסיבוב.

היו"ר מ' שטרית:

לא. זה לא ייקח הרבה זמן. אתה רואה שאין פה הרבה אנשים. זה ילך מהר מאוד.

רפאל אלול (העבודה):

טוב. חבר הכנסת דדי צוקר גילה לכולנו איך קוראים למס בכמה שפות. צדה את עיני המלה בערבית – מס "חרטה דמלכא".

היו"ר מ' שטרית:

מה זה מס "חרטה דמלכא"?

רפאל אלול (העבודה):

זה מס בערבית. כך כתוב.

קריאה:

מה זה "מלכא"?

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש לדעת מה ה"חרטה" הזה.

רפאל אלול (העבודה):

בערבית מס זה "חרטה דמלכא".

קריאה:

— — —

רפאל אלול (העבודה):

בואו נסתכל על המלה הזאת. לפני הרבה שנים ידעו אבותינו וצפו מה יהיה במשך השנים והם ידעו
מה יהיה לנו השנה, שיהיה תקציב של "חרטה" אחת גדולה. לא משנה אם זה "חרטה דמלכא" – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, הצחוק זה על חשבוננו.

רפאל אלול (העבודה):

זה לא משנה אם זה "חרטה דמלכא" או "חרטה" דביבי.

היו"ר מ' שטרית:

זה "חרטה" דבייגה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

"חרטה דמלכא" זה עברית ו"חרטה" דביבי זה – – –

רפאל אלול (העבודה):

בקיצור, בתקציב הזה אין מסים.

היו"ר מ' שטרית:

היה גם "חרטה" דבייגה.

רפאל אלול (העבודה):

אין מסים בתקציב הזה וגם לא נסים. אני אומר לכם – – –

היו"ר מ' שטרית:

יש לך עוד שתי דקות.

רפאל אלול (העבודה):

ברשותכם, למרות המלה "חרטה" והתקציב וכל המלים שאמרנו קודם, אני רוצה לדבר ברצינות. ידידי מאיר שטרית, הגשנו השנה הצעת חוק ליום לימודים ארוך; הצעת חוק שלך שעברה בקריאה ראשונה. אני חייב להגיד לך: בשנה שעברה ישבנו כאן בדיון והתעמקנו עם ראש הממשלה – הוא היה מנהיג האופוזיציה – סביב נושא יום לימודים ארוך. יושב-ראש הישיבה לא היה נחמד כמוך – – –

היו"ר מ' שטרית:

אתן לך עוד שתי דקות כי צעקו באמצע.

רפאל אלול (העבודה):

ראש הממשלה, כשהיה ראש האופוזיציה, אמר שהוא יביא הצעת יום לימודים ארוך. הראיתי לך את הצילום של הפרוטוקול. הוא התחייב ואמר: לא יום לימודים סתם ולא משנה כמה זה יעלה, אני מבטיח ואני אקיים. לצערי הרב, לא האמנו שביבי ייבחר, אבל הוא נבחר. הוא ראש הממשלה, והנה יש לו אפשרות לממש יום לימודים ארוך. מי כמוך יודע, אדוני היושב-ראש, שניסינו כאן להעביר את הצעת החוק שלך, ובלית ברירה היא עברה בקריאה טרומית.

אני רוצה לקוות, שלחוק הזה יינתן תרגום מעשי, גם תקציבי, על מנת לאפשר לילדים את מה שהבטחנו הרבה מאוד שנים. כי אני מאמין גדול, כמוך, אדוני יושב-ראש הישיבה, שחינוך והשכלה הם אחד הגורמים שיכולים לעזור לנו במניעת העוני, בצמצום הפערים; והחשוב מכול הוא להביא ברכה למדינה הזאת.

אני בטוח, אגב – ואני לא רוצה להאריך בדברים, כי אני יודע שיש אחרי עוד דוברים – אני בטוח, שכאשר מדובר בנו, חברי הכנסת, החוק יעבור; אנחנו נעשה הכול כדי שהחוק יעבור את שתי הקריאות במהירות.

היו"ר מ' שטרית:

אני מקווה.

רפאל אלול (העבודה):

לפחות אני, בוועדת החינוך, לא אתן לעניין הזה להשתוות יום אחד מיותר. אני אעשה הכול. אבל אני אומר לך, מאיר, הפחד הגדול שלי, שאולי התקציב הזה הוא "חרטה" אחת גדולה. אגב, אני עוד לא יודע מה יהיה התקציב בעוד שבועיים. אנחנו דנים על הקיצוצים של 7 מיליארדי השקלים האלה כבר כמה ימים, אבל לתקציב הגדול, שבו באמת נגזרים החיים שלנו, נועדו שש שעות.

ברשות הדיבור הבאה שלי אני אמשיך לדבר על התקציב.

היו"ר מ' שטרית:

אני מודה לך, חבר הכנסת רפאל אלול. חבר הכנסת יוסי ביילין – איננו. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת שלמה בן-עמי נמצא, ואני מזמין אותו להעלות הסתייגות אחת שנוטרה לך, אדוני, במסגרת זמן של חמש דקות. קשה להישאר באופוזיציה, צריכים להישאר באולם כל הזמן.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה להגיד מלה או שתיים לגבי המכללות האזוריות. היו לי הזדמנות ועונג רב להיות במכללת תל-חי לפני כמה ימים. נדמה לי שזה אחד המפעלים החשובים ביותר שהתפתחו בשנים האחרונות – שבירת המונופול של האוניברסיטאות על ההשכלה הגבוהה והמעבר למכללות.

עם זאת, אני חושב שראוי שניתן את הדעת על כך, שהמכללות בפריפריה, כמו תל-חי – ודאי יש אחרות – שכר הלימוד בהן הוא כשכר הלימוד באוניברסיטאות. אני חושב שזה דבר לא הוגן. יש מידה של חלוציות בכך, שסטודנטים, אפילו ממרכז הארץ, באים לתל-חי, ויש לא מעטים כאלה שבאים ללמוד, ומשלמים שכר לימוד של 9,000 שקל, כמו במרכז הארץ, כמו באוניברסיטה. אני חושב שזה לא דבר הוגן. זו לא דרך לעודד את הפריפריה וזו לא דרך לעודד את ההשכלה הגבוהה באמצעות הצינור הזה של המכללות.

יש עניין נוסף שראוי לתשומת לב. בעת ההעלאה האחרונה של שכר המרצים באוניברסיטאות נקבע, שיש תוספות לפרופסורים מתוקף זה שהם מקדישים זמן מלא למוסד. כך קורה שפרופסורים באוניברסיטאות הגדולות בארץ שמוכנים לצאת וללמד חלק מהזמן בפריפריה, למשל במכללת תל-חי או במכללות בנגב, ואותן מכללות לא יכולות לקבל תנופה אלא אם כן יש סגל מן הסוג הזה שבא ללמד שם, אלה בעצם אין להם שום מוטיבציה כלכלית, משום שהם לא יכולים לקבל את העלאת השכר באוניברסיטה, הנגזרת מהקדשת זמן מלא לנושא הזה.

היו"ר מ' שטרית:

אחד מהדברים האי-שוויוניים ביותר בתחום שכר לימוד באוניברסיטאות הוא מינהל הסטודנטים, שבעצם נותן אפשרות לכל עולה חדש באופן אוטומטי לקבל שכר לימוד מלא מהמדינה בשותפות עם הסוכנות – ארבע שנות לימודים, ובכלל זה דמי כלכלה וקיום, בעוד חייל שגמר שירות צבאי צריך לשלם מלוא שכר לימוד. אני חושב שזה מחייב תיקון.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אני עומד להגיש הצעת חוק בעניין הזה יחד עם חבר הכנסת לנקרי, ואני אשמח אם תצטרף אלינו.

בכל מקרה, נדמה לי שצריך לתת את הדעת לעובדה הזאת, שבגלל הקדשת זמן מלא למוסד יוצא שפרופסורים אינם יכולים לתת כתף למכללות מן הסוג של מכללת תל-חי.

אלה שתי נקודות שנדמה לי שצריך לשים אליהן לב.

בעקבות מבצע "ענבי זעם" הקים שר האוצר הקודם קרן מלגות לשלוש שנים למכללת תל-חי. הדבר הזה עומד להסתיים, ואני חושב שזה יהיה הוגן – משום שהקשיים שבמכללה מן הסוג הזה אינם נובעים רק מקשיי ביטחון אלא מהפריפריה – שיינתנו תנאים מיוחדים גם לתלמידים שלומדים שם.

יש שם גם מכינה אקדמית, שבשבילי היתה חוויה מאוד מיוחדת לראות את מה שנעשה בה. גם שם יש בעיה של שכר לימוד, התניית מלגה על-פי הכנסת הורים. לא בטוח שזה מכובד כלפי גילאים כאלה. אם המדינה נותנת הזדמנות שנייה – שתיתן הזדמנות שנייה. לגבי חיילים משוחררים זה לא חייב להיות קשור, ודאי לא בגילים כאלה, בהכנסת הורים.

הייתי רוצה רק הערה אחרונה. יש לי אחרי זה עוד הסתייגויות?

היו"ר מ' שטרית:

לא. זו הסתייגות אחרונה שלך. אתה יכול לישון בשקט עד מחר ב-12:00.

שלמה בן-עמי (העבודה):

הייתי רוצה רק להעיר הערה אחת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

אני מאוד אוהב את מה שהוא אומר.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

אני מוסיף לו עוד שתי דקות לבקשתך. הפרענו לו באמצע.

שלמה בן-עמי (העבודה):

הערה אחת לנושא שאני חושב שלא עלה עד עכשיו בהקשר זה. נושא ההפרטה לא הועלה בקשר לכך שההכנסות המתוכננות מהפרטה, בסך כ-4 מיליארדי שקל, מצויות היום בתקציב של 1997. אין רושם שהממשלה מתקדמת בתחום הזה. אני חושב שאנחנו פספסנו כאן נקודה חשובה בדיון שלנו. אני כבר לא מדבר על השאלה העקרונית של ההפרטה, באיזו מידה ההפרטה היא עניין נכון. אני לא מתנגד באופן עקרוני להפרטה, השאלה היא תמיד מה מפריטים, איך מפריטים, איך שומרים על הייעוד האסטרטגי של החברה המופרטת, איך שומרים על האינטרסים של העובדים. אבל מתוך הנחה שהתגברנו על כל הדברים האלה ולאור העובדה שיש 4 מיליארדי שקל בתקציב שאמורים לבוא מהכנסות מהפרטה, ולאור העובדה שהממשלה לא התקדמה כהוא זה בתחום הזה, נדמה לי שהולך להיווצר כאן חור מאוד משמעותי בתקציב, נוסף על החור שיווצר באופן טבעי מהעלאת תקציב הביטחון במוקדם או במאוחר, וזו סוגיה שנשארה כאן פתוחה לאורך כל הדיונים.

ראש הממשלה התבטא שהוא היה רוצה לראות תקציב ביטחון ביחס ישיר לתל"ג, וגם אם הוא לא היה אומר את זה, יש להניח שאנחנו נצטרך להעלות את תקציב הביטחון מתוקף האתגרים האובייקטיביים שיש עם הסורים ואחרים. לכן, גם העובדה הזו וגם העובדה שאין התקדמות בהפרטה יוצרות, לדעתי, חור מעורר דאגה בתקציב של 1997.

אבל אין חידוש בכך, אדוני היושב-ראש, משום שמי שעקב אחר התקציב הזה ותהפוכותיו יודע שאפילו היום, ערב ההצבעה עליו, הוא איננו תקציב סופי.

הערה אחרונה, אדוני היושב-ראש, לא אקח יותר מזמנו של הבית. משותף לנו, אני חושב, לי ולך, גם רקע בתחום החינוך וגם רצון לקדם את הנושא הזה. אני חושב שכל נושא החינוך צריך לצאת מתחום שירות הרווחה. אנחנו נוטים איכשהו לראות את תקציב החינוך כחלק מתקציב הרווחה. אני חושב שצריך לראות את זה כתקציב השקעה בעיקרו של דבר. ברגע שרואים את זה כתקציב השקעה, גם הראייה הגירעונית משתנה לחלוטין. זה יצירת עושר, זה יצירת יכולת החזר.

אנחנו מדברים על זה, ולפעמים אנחנו שומעים את שר האוצר ואחרים אומרים, אסור לעשות גירעונות כי הדור הבא יצטרך להחזיר את זה. אני אומר, מה יכול לקרות? שיחזיר. אנחנו נותנים לו חינוך, אנחנו נותנים לו יכולת להחזיר את זה. ולכן, ההשקעה בחינוך היא השקעה שמניבה פירות. לצערי, זה לא בא לידי ביטוי בתקציב שעומד היום על הפרק.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. אני קורא לחבר הכנסת עוזי ברעם; איננו. חבר הכנסת מיכה גולדמן – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יש לך עדיין הסתייגות אחת. אתה מוזמן לנמק אותה במסגרת זמן של חמש דקות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ממשלת נתניהו מבצעת קיצוץ בתקציב, שאת חלקו היא מממנת באמצעות העלאת מסים. אם הייתי משוכנע שבעקבות הקיצוץ בתקציב אכן יבוא מזרז לתחלואי המשק הישראלי, ניחא. אלא שאני משוכנע שיותר מכל דבר אחר, על הכלכלה הישראלית משפיע בראש ובראשונה היום, במציאות שבה אנחנו נתונים, המצב המדיני.

אני רוצה להביא כמה דוגמאות. הייתי עם ועדת הכלכלה בשבוע שעבר בסיור בחלק מבתי-המלון בירושלים. התמונה היתה תמונה מחרידה – מבחינה כלכלית, כמובן. יש בתי-מלון שירדו לתפוסה של 30% לעומת מצבם בשנה שעברה. אנחנו מדברים על חודש דצמבר, שבו חל החג המרכזי בעולם, קרי – הכריסטמס. בחופשת הכריסטמס, שמרבית בתי-המלון בארץ, מרבית ענף התיירות, בונים סביבה את עיקר פעילותם בחורף, דווקא בתקופה זו השפל בתיירות הגיע לרמה החמורה ביותר שלו. התיירות היא הסייסמוגרף הטוב ביותר והמעודכן ביותר למצבה המדיני של מדינת ישראל, משום שתיירים בעולם אינם רוצים לבוא למדינה שמשדרת חוסר יציבות, ואינם רוצים לבוא למדינה שתדמיתה בעיני העולם הופכת להיות גרועה יותר ויותר.

המצב לא היה כך לפני שהממשלה הזו עלתה לשלטון. זו בהחלט עבודה כחול-לבן של הממשלה הזו. ההכנסות מענף התיירות הן מיליארדים של שקלים בשנה במטבע חוץ. אנחנו כבר יודעים על פיטורים בענף הזה ועל אפקט של כדור שלג, דומינו, שילך ויחריף וישפיע גם על ענפים אחרים.

אנחנו יודעים שיש עצירה בהשקעות חוץ למרות הדברים שראש הממשלה מנסה כל הזמן לסבר בהם את אוזנינו, כאילו שום דבר לא קרה, כאילו המצב שפיר, כאילו הכלכלה הישראלית נמצאת בתפארתה וכאילו העולם הרחב משחר לפתחנו. זה לא נכון. משקיעי חוץ רבים לפחות עלו על הגדר

ועיכבו תוכניות השקעה במדינת ישראל, שלא לדבר על חוסר היציבות שמוקרן דרך השינויים התכופים בחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.

אבל, מעבר לבעיה של חוק עידוד השקעות הון בתעשייה, תעשיין אמריקני, תעשיין אירופי, תעשיין מהמזרח הרחוק, משקיע, לא ירצה לבוא למדינה שמשדרת חוסר יציבות. והממשלה הזו, ממשלת נתניהו, משדרת הרבה יותר גרוע מאשר חוסר יציבות. אני רוצה לקוות, כי אני רוצה להיות גם קונסטרוקטיבי – –

קריאה:

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר'ה, אני השלמתי עם זה שאיש מכם לא מקשיב לי.

היו"ר מ' שטרית:

אתם מפריעים לדובר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תנו לי לפחות להקשיב לעצמי. לפחות זה.

קריאה:

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא רוצה שתקשיב, אני רוצה שאני אוכל להקשיב לעצמי. זה הכול. זה כל מה שאני מבקש.

במלים אחרות, מה שהיום ממשלת נתניהו עושה בתחום המדיני הוא זה שיביא את ההרס ואת האסון הכלכלי על מדינת ישראל. זה מה שצריך להדאיג כל אזרח ואזרח, ובראש ובראשונה את חברי הממשלה.

לכן, אני רוצה להציע הצעה לראש הממשלה; אני בטוח שהוא לא יקבל אותה, אבל אני בכל זאת רוצה להציע לו אותה. אם הוא הולך לחתום על הסכם חברון, אחרי כל החודשים המבולבלים, המשפילים שעברנו בראשות הממשלה הזו, לפחות שמכאן ואילך יתחיל לדבר דיבור של שלום. הרי מה שקורה לראש הממשלה זה שהוא גם אוכל את הדגים הבאזשים וגם זורקים אותו מהעיירה. הוא גם הולך עם הסכם אוסלו וגם הופך את כל העולם – העולם הערבי, העולם המוסלמי והעולם הרחב – למתנגדים למדינת ישראל. הדבר הזה מקרין על הכלכלה הישראלית מעבר לשאלות הביטחוניות והמדיניות, שלא כאן המקום לעסוק בהן. הן ראויות לדיון נפרד.

ייתכן שהקיצוץ בתקציב הוא קיצוץ שהיה נחוץ. אם להיות הוגן, גם אם הממשלה היתה בראשותנו וגם אם בייגה שוחט היה שר האוצר בממשלה הזו, היה צריך לבצע קיצוץ בתקציב. אבל הקיצוץ בתקציב יהיה בבחינת אקמול למחלה קשה מאוד אם ממשלת נתניהו לא תשנה את מדיניותה בתחום יחסי החוץ, בתחום השלום ובתחום התדמית – שזו תהיה ממשלה שואפת לשלום – ולא תדמית שלאט לאט הופכת להיות הפוכה ברחבי העולם. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. חברת הכנסת יעל דיין – איננה. חבר הכנסת שבח וייס – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת נסים זוילי לנמק הסתייגות אחת במסגרת זמן של חמש דקות.

נסים זוילי (העבודה):

זה הסיבוב האחרון שלי?

היו"ר מ' שטרית:

כן. אפשר להגיד שהרווחת שני סיבובים.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי לכנסת, אני אקדיש את חמש הדקות שנותרו לי בדיון הזה לנושא תוכנית "נתב"ג 2000".

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכן לתת לך מזמני עוד עשר דקות אחר כך אם תסביר לנו ותשכנע אותנו שאתה יודע מה אתה עושה פה עכשיו.

נסים זוילי (העבודה):

באתי במיוחד לדבר על "נתב"ג 2000" ועל הצורך בפיתוח שדה תעופה נוסף בנגב.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

רק בגלל זה שאתה לא מדבר על נתניהו מגיעה לך דקה נוספת.

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, אני חושב שפשוט חבל על הזמן. זה כבר מקרה אבוד.

כפי שחברי הכנסת יודעים, מדינת ישראל מתכוונת להשקיע סכום מאוד משמעותי בפיתוח שדה התעופה בן-גוריון. הכוונה להשקיע בסדר גודל של בין 800 מיליון למיליארד דולר, כדי להגיע לכך ששדה התעופה הזה יתאים לשנות האלפיים ולפיתוח שאנחנו מקווים להגיע אליו בתיירות.

בדרך כלל, כשמשקיעים בשדות תעופה, שזה נושא תשתיתי מאוד משמעותי, משתדלים לנצל את הסכומים האדירים האלה שמושקעים כדי לבחון מהם הצרכים האמיתיים של מדינת ישראל לקראת העתיד. נדמה לי, שרשות שדות התעופה עשתה במקרה זה מלאכה קלה, לא מספיק מעמיקה, ולא העמידה בפני הממשלה אלטרנטיבות מתאימות לצרכים של מדינת ישראל בעתיד. נדמה לי שדרך מדיניות של תשתיות לשדות התעופה אנחנו יכולים לקבוע במידה רבה מאוד את עתידם של אזורים כאלה או אחרים במדינת ישראל.

בתוכנית "נתב"ג 2000" מדובר למעשה בהטלת עומס נוסף על המרכז העמוס ממילא. אני לא יודע אם כל חברי הכנסת ערים לכך שיש כוונה להכפיל את מספר הנוסעים שיעברו דרך שדה התעופה בן-גוריון. היום עוברים דרך שדה התעופה בן-גוריון כ-7 מיליוני נוסעים לשנה; הכוונה היא שיעברו 12 מיליון בסוף המאה הזו, ויגיעו ל-16 מיליון נוסעים. הכוונה היא, שמספר הטיסות שיעברו מדי יום בשמי הארץ, בעיקר במרכז הארץ, מעל לחולון, מעל לראשון-לציון, יגיע לאלפים, וזהו עומס שהיה בלתי נסבל על התשתית שממילא קורסת במרכז הארץ, גם בכבישים.

לעומת זאת, יש בנבטים, שהוא שדה תעופה צבאי בנגב, כל התשתית לשדה תעופה בין-לאומי. בשדה התעופה בנבטים הושקעו כבר למעלה מ-2 מיליארדי דולר. קיימים מסלולי הסעה, והנגב משווע להרחבת התשתית שלו. נדמה לי, שאם היה יושב צוות רציני ובוחן את האלטרנטיבות כפי

שצריך לבחון אלטרנטיבות, הוא היה מגיע מהר מאוד למסקנה, שמה שצריך זה להפוך את שדה התעופה בנבטים משדה תעופה צבאי לשדה תעופה אזרחי בין-לאומי לכל דבר. הווי אומר, להתחיל בהדרגה. כמו שעשו בהרבה מאוד מדינות בעולם, להתחיל להשמיש שדה תעופה בין-לאומי נוסף, שהוא קרוב לבאר-שבע, קרוב לים-המלח, בחצי הדרך לאילת, קרוב לירושלים, ובעצם לאפשר שימוש לחלק גדול מהאוכלוסייה.

דבר שני: שדה התעופה בן-גוריון גם משמש להטסת סחורות. חלק גדול מהסחורה שמוטסת במטוסים של "קאל" הוא תוצרת חקלאית. למי מחברי הכנסת שלא יודע, 70% מהיצוא החקלאי גדל באזור הערבה, הערבה התיכונה, הערבה הדרומית, באזור פתחת-שלום ובאזור הנגב. במקום שניקח את כל התוצרת החקלאית מהנגב, נעמיס אותה על משאיות ונעביר אותה לשדה התעופה בן-גוריון, נעמיס על הכבישים פעם נוספת ומשם טיסות לאירופה – אני חושב שיהיה הרבה יותר הגיוני וקל להעמיס את התוצרת החקלאית מהנגב על משאיות ולהעבירה ישר לשדה התעופה נבטים, וכך אנחנו יכולים להפוך אותו לשדה תעופה שדרכו עוברים רוב המטענים במדינת ישראל.

אני רוצה לסכם ולומר, שנראה לי שרשות שדות התעופה לא עשתה עבודתה נאמנה כשהציעה להשקיע מיליארד דולר בפיתוח "נתב"ג 2000". נראה לי שהממשלה צריכה – וכבר פנית לחבר הכנסת גולדשמידט לקיים בוועדת הכלכלה דיון, שלצערי הרב לא התקיים עד עכשיו, בנושא "נתב"ג 2000". נראה לי שהכנסת צריכה להיות גורם שלוחץ על הממשלה לא לבזבז משאבים לאומיים לפיתוח "נתב"ג 2000", אלא להכין אלטרנטיבה בשדה התעופה נבטים. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת זוילי. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת יונה יהב – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל, אתה מוזמן לנמק שתי הסתייגויות. עשר דקות, אדוני. יישארו לך לאחר מכן עוד חמש הסתייגויות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להתחיל בניסוי השנתי שנערך מדי שנה. מדי שנה מעניינת אותנו השאלה מי צופה בשעה זו בחברי הכנסת. אני מבקש לתת לאלה שצופים בנו מספר טלפון – 02-6753325.

קריאה:

תגיד שזה לא "טלמסר".

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה לא "טלמסר". אני מבקש לדעת שני דברים: א. מי צופה בנו, ואני מבקש להתקשר – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה אסור? הכנסת פתוחה לכול. הכנסת היא לא מקום סודי. כבר חיברת את הכנסת לאינטרנט, וזה לזכותך ולזכותו של חבר הכנסת גולדשמידט. עם כל הכבוד, בוא נפנה לוועדת הפירושים – האם זכותו של יושב-ראש הישיבה להגן עלי ולומר לי שאנחנו פונים עכשיו לציבור, אנא, עורו, בואו תתקשרו עכשיו לכנסת ישראל, תביעו דעתכם על התקציב ותעדכנו אותנו. אני חוזר שוב על מספר הטלפון: 02-6753325. מעניין אותי לדעת אחת ולתמיד, ואני מעריץ את חבר הכנסת מיקי איתן, שבאחת השנים בקדנציה הקודמת עמד מעל במה זו 11 שעות – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, לא, זה מעניין.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לך עשר דקות – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, אני מצטער. אני חושב שכנסת ישראל זה הדבר הכי גמיש שצריך להיות, ואני חושב שאם תיתן לי עוד שני מספרי טלפון, נוכל לתת אותם. חשוב שהציבור יהיה מעורב. אני אומר את הדברים האלה כדי שנדע סוף סוף האם באמת יש טעם בדיוני התקציב האלה, האם השעות הרבות שאנחנו מבליים כאן בדיונים על נושאים מנושאים שונים הן דבר שאנחנו צריכים להתהדר ולהתפאר בו.

האם לא הגיע הזמן שבכירי הכנסת – ויש כאן לא מעט אנשים שמבינים בתקנונים – שבסופו של דבר יוצרים מתח מדומה בקרב הציבור, יבואו לציבור ויאמרו את האמת, שהדיונים שמתקיימים לקראת אישור התקציב מעל במת כנסת ישראל הם דיונים כמעט עקרים, לצערי? אינני חושב שחברי הכנסת

שנמצאים בשעה זו של הלילה צריכים למצוא נושאים מנושאים שונים שאינם קשורים בהכרח לתקציב. הגיע הזמן שבאמת מי שיש לו ניסיון בכנסת ישב בצורה א-פוליטית ויבדוק האם דיוני התקציב האלה יש להם משמעות. מדוע צריכים חברי הכנסת לבלות שעות רבות לקראת סוף השנה בדיונים? כל אחד רב על תורו, יש כאלה שמאוד רוצים לדבר. מרבית חברי הכנסת אינם מדברים. העובדה שבשעה זו של הלילה מרבית חברי הכנסת, ובצדק, אינם נמצאים פה, מוותרים על זכות הדיבור שלהם, מוותרים על הזכות להשמיע את הדברים – – –

קריאה:

אתה לא צודק שאתה נמצא כאן עכשיו?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני צודק כי אני נמצא פה. אבל התחושה היא, שבסופו של דבר אתה נמצא כאן, ואני יודע שיש כאן כמה פדנטים ששנים נמצאים פה. זה רק לזכותם. אני מצדיע להם על זה. אבל בואו נשאל את השאלה האמיתית: האם יש טעם בדיונים האלה?

בהתחלה, ביום הראשון, אתמול בלילה, היתה מוטיבציה, וכולם דיברו, החל בחבר הכנסת גולדשמידט. אתמול כולם באו לדבר. עוד היתה מוטיבציה. היום מנסים להעיר אותם, וגם אם נבוא עם מסור וננסר את הדלת חלק לא יקום. זו האמת לאמיתה. אז מדוע לא תשב יום אחד ועדת הכנסת באמת, בצורה אמיתית, ותעלה את העניין, עם כל הכבוד? מה, אתם חושבים שהציבור אינו מבין שאחרי כמה דיונים כאלה זה "חרטה ברטה", אפרופו "חרטה", וסליחה על הביטוי העממי הזה? הציבור אינו מבין שעובדים עליו בעיניים באמירות? מה בין האמירה שלנו לבין מה שכתוב בספר התקציב? שמישהו יגיד, זו לא אמת, רבותי? אני אומר את הדברים כדי שנשים לעניין הזה סוף.

נקודה שנייה, רבותי. היום יום היסטורי לביבי נתניהו. סוף סוף, איך אמר חבר הכנסת שלמה בן-עמי אתמול בריאיון טלוויזיוני? – אחרי בזבז גדול מאוד של קורבנות כנראה ראש הממשלה נתניהו עולה על מתווה אוסלו. המחיר הכלכלי ששילמנו בגין המתחים, כפי שציין חבר הכנסת גולדשמידט, המחיר הזה של הרחקת אזרחים ממדינת ישראל, אזרחי אומות עולם, אלה שלא באו לחג המולד, היה מחיר קשה. לא רק בדמים, גם בכסף.

ממשלת נתניהו, במתחים שהיא יצרה ובפערים שהיא יצרה, הובילה לכך שלא באים לכאן. אני חייב לומר שהמחיר הכלכלי הוא מחיר כבד ביותר. התיירות במשבר. התעשייה במשבר.

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת מאיר שטרית, אחד מהאנשים שאני מעריך בכנסת הזו כאיש הפעיל בתחום החברתי: האם באמת הוא תומך במתן מעמד אזור פיתוח א' ליישובים בשטחים על חשבון עיירות הפיתוח והשכונות? אני יודע שיש לא מעט חברי כנסת מהימין שהם בעלי רגישות חברתית לפעמים יותר מהסוציאליסטים שלנו במפלגת העבודה. הגיע הזמן שנאמר את הדברים האלה, שמי שנתן וחתם היום על מתווה אוסלו הולך לחתום בימים הקרובים ונותן הכשר למתן מעמד אזור פיתוח א' לבית-אל ולברקן – למעשה בשתי ידיים: האחת לוחצת יד מדומה לערפאת והשנייה סוטר ליאסר ערפאת. המשחק של הסטנדרד הכפול הזה מסתיים.

לבי לבי היום לאיציק מרדכי. עשו לו כבוד במצרים. מחר תבוא ההדלפה מאיווט ליברמן. איציק מרדכי היום כרת לעצמו את הענף שעליו הוא יושב בליכוד. המנהיג העתידי של הליכוד אולי, איציק מרדכי, בקבלת הפנים שנערכה לו במצרים, כל שרי ממשלת מצרים, בכבוד שנתנו לו, יגיע למצב שמחר – ואני אומר לכם את זה מידיעה; ואנחנו איבדנו את איציק מרדכי, הוא היה צריך להיות במפלגת העבודה, הוא היה יכול להגיע אלינו. חבל שטרפדנו את המהלך הזה. אבל מה נעשה שגם בליכוד לפעמים יש דמויות חיוביות, ואחת מהן היא איציק מרדכי? אני חייב לומר שמהבחינה הזו המהלך הוא מהלך נכון.

בכל מקרה, תקציב המדינה הוא תקציב בעייתי. הוא תקציב של קיצוצים. הוא תקציב שבסופו של דבר אין בו שום משמעות חברתית. הוא אינו מעניק יום לימודים ארוך, כפי שתבע בזמנו חבר הכנסת מאיר שטרית. אני זוכר את הנזיפות שמאיר שטרית נזף בנו בזמנו כשהיינו אנחנו בקואליציה, ובצדק נזף. לי היום מותר לבוא ולומר, רבותי, מה קורה אתכם בקואליציה? מה עם יום לימודים ארוך? למה הלובי הזה אינו עובד טוב? למה הלובי האחר עובד נכון והלובי של החינוך אינו עובד? אולי יסביר לי מישהו מדוע יום לימודים ארוך לא יכול להינתן בשכונות?

ההשקעה בהון האנושי, כפי שאמר חבר הכנסת בן-עמי, איננה הוצאה. זו השקעה. זו האמת לאמיתה. כמה תלמידים בני עדות המזרח, חבר הכנסת בן-עמי, מגיעים לאוניברסיטה? כמה מהם מסיימים תואר ראשון? כמה מגיעים לתואר שני? כמה מסיימים תואר שני? כמה יש שהם בעלי תואר דוקטור וכמה בעלי תואר פרופסור, כמו חבר הכנסת בן-עמי? זו האמת לאמיתה.

הליכוד עדיין מנצל את העובדה שחלק מהציבור הזה הוא ציבור של חוטבי עצים ושואבי מים של שנת 2000. הם נוסעים לטורקיה, יש שני מכשירי טלוויזיה בבית, יש להם וידיאו, אבל במובן של ההשקעה כמו שרצה בזמנו ראש הרשות ביבנה, מאיר שטרית, חבר הכנסת מאיר שטרית דהיום – זה לא התקיים. זה לא התממש. השוויון הזה אינו מתממש. השוויון יכול לבוא רק באמצעות כלי אחד, הכלי החינוכי. המדינה צריכה לתת את הדברים האלה.

אני לא אשכח איך בזמני התגאיתי כאשר יושב-ראש הסתדרות הסטודנטים היה חבר הכנסת של היום איתן כבל. איך הוא הוביל אז את ציבור הסטודנטים, הבחור מראש-העין. אני אומר את זה בגאווה. הוא היה איש תנועת העבודה. הוא היה אותנטי והוא עדיין אותנטי. אני אומר את זה כדי שנדע, שהליכוד הולך ומאבד משמעות חברתית.

זה לא מקבל שום גיבוי חברתי, אבל עדיין התסכול שלנו, עדיין התסכול שלי אישית – שחברי הכנסת של הליכוד מקבלים קולות, והליכוד, וביבי נתניהו, מהשכונות, מעיירות הפיתוח. מה לא עשה פואד כשהיה שר השיכון בקריית-עקרון? מה לא עשה שר האוצר בקריית-עקרון? השקיעו בבנייה, השקיעו במתנסים, השקיעו בחינוך, השקיעו בכבישים. כמה הצביעו בקריית-עקרון לביבי נתניהו, חבר הכנסת שטרית? 80%. אולי מישהו יסביר במה אנחנו נכשלים כתנועת העבודה? אולי מישהו יסביר למה המסר שלנו, שהוא הנכון – עובדה היא שביבי נתניהו מממש אותו – אם הסחורה שלנו טובה, אם המסר הוא נכון, למה לא קונים אותו? זו השאלה שלי לעצמנו. אם אתם מוכרים לוקשים לאותו ציבור, למה הם קונים את הלוקשים שלכם? אולי מישהו יסביר לי? האמירה אולי קשה – "לוקשים" – אבל זו האמת.

למה היה צריך להגיע למסלול אוסלו אחרי חצי שנה של כל מיני מרחצאות? אני לא רוצה להגיד אילו מרחצאות. למה חוסר האמון הזה בין מערכות הביטחון לביבי נתניהו, ראש הממשלה? למה חוסר האמינות? מה עושה איווט ליברמן? חבר הכנסת שטרית, מתי יצא לך להיפגש עם איווט ליברמן בחודשים האחרונים?

היו"ר מ' שטרית:

נפגשתי אתו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן? היתה לכם הסכמה חברתית?

היו"ר מ' שטרית:

לא תמיד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

רבותי, אני פונה שוב לציבור: תתקשרו, בבקשה, למספר הטלפון של הכנסת בשעה זו, אנא, חזקו את ידינו, אנחנו אומנם לא ישנים, לא נורא אם גם אתם לא תישנו. הדיון מעניין, ועוד לילה ארוך צפוי לנו. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם יחזקאל. אני מזמין את חבר הכנסת איתן כבל. יש לו הסתייגות אחת לנמק, במסגרת זמן של חמש דקות. בבקשה.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, אני רוצה להגיד לחבר הכנסת מיכאל איתן, לפני שנה בדיוק, ככה לבד בבית, העברתי ערוצים וראיתי את חבר הכנסת מיכאל איתן, ואמרתי לעצמי: וואלה, לבד, אולי חבר כנסת אחד נמצא, והאיש מדבר בלהט אל עצמו – – –

אני מבקש מהיושב-ראש לפזר את ההפגנה שם בכניסה.

היו"ר מ' שטרית:

חברים, לא להפריע.

מאחר שזו ההזדמנות הראשונה שיש לי לשבת כיושב-ראש בזמן שאתה נואם, אני רוצה לברך אותך על הצטרפותך לכנסת ואני מאחל לך הצלחה רבה. כמי שבא מראש-העין ומכיר את החיים מלמטה, אני בטוח שתצליח. לא היתה לי הזדמנות לברך אותך אף פעם כשאני יושבתי כיושב-ראש. אני בטוח שתצליח להשתלב כאן בעבודה בכנסת. אתה מלא מרץ. אני מאחל לך הצלחה רבה מאוד בעבודה.

איתן כבל (העבודה):

תודה.

מיקי, מה שאני אומר: לא פיללתי ולא מיללתי ששנה אחר כך אני אעמוד פה ואדבר מול המליאה, ואני מדבר אליך ואל עוד כמה חברים. אני רוצה לדבר על האזור שבו אני גר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

איתן כבל (העבודה):

אולי יש מישהו שמעביר ערוצים. מי יודע.

נסים, אני רוצה לדבר קצת על ראש-העין. אחד הדברים שמטרידים אותנו היום ביישוב – מעבר לבעיות החברתיות ביישוב ותיק וחדש – הוא נושא גנבות הרכב. ראש-העין נמצאת על קו התפר. זה מקום שהוא לא רחוק מה"משחטות". נוצר מצב שבו מדי לילה נגנבים כלי רכב בלי שום בעיה. יש משמר הגבול, יש סיירת של השכונה, אבל זה כנראה לא עוזר. כפי שהבנתי – ואני מתכוון לבדוק את הנושא הזה ולהעלותו בקרוב – הנושא הזה הפך להיות מכת מדינה בכל היישובים שנמצאים על קו התפר. נוצרות בעיות רבות מול חברות הביטוח, כשאותו אזרח שנגנב לו הרכב, במקרה הטוב בפעם הראשונה, במקרה הגרוע בפעם הרביעית – ואני מכיר מישהו שגנבו לו את הרכב בפעם הרביעית – כשהוא בא להתמודד מול חברות הביטוח, הוא מוצא את עצמו מדבר אל המנורה, כמו שאומרים בשפת העם.

דוד צוקר (מרצ):

-- --

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להעלות בקשה?

היו"ר מ' שטרית:

אני לא יכול, הוא יכול להגיד.

איתן כבל (העבודה):

מה הבקשה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

לבקש שלא יתקשרו עוד.

היו"ר מ' שטרית:

הוא התייאש מהר.

איתן כבל (העבודה):

התייאשת מהר, אבי יחזקאל.

חיים אורון (מרצ):

זה נגד החלטה של ועדת האתיקה – פניות ישירות לציבור.

היו"ר מ' שטרית:

לכן אמרתי שזה נגד התקנון, ואני לא יכול לפנות.

איתן כבל (העבודה):

כיוון שאני לא פניתי, אין לי כוונה גם לבטל את מה שלא עשיתי.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, זה נגד התקנון. הצופים שמסתכלים בנו – להפסיק להתקשר, כי אין מי שיענה לטלפון.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מעבר לבעיית גנבות הרכב בראש-העין יש לנו היום יישוב – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברים, אתם מפריעים לו.

איתן כבל (העבודה):

יש לנו היום יישוב שמורכב מתושבי השכונות הוותיקות ותושבי השכונות החדשות. השכונות החדשות היום, המספר הכולל שלהן כבר עולה על השכונות הוותיקות, ובעצם בבחירות הקרובות לרשות המקומית כבר יהיו כ-10,000 מצביעים מהשכונות החדשות ו-8,000 מהשכונות הוותיקות. זה מהפך מאוד מעניין ומאוד מרשים. מה גם שבתוכנית העבודה של משרד הבינוי והשיכון מדובר על בניית עוד 10,000 יחידות דיור. כבר אושרו 4,500 יחידות דיור. ראש-העין הולכת להיות בתוך זמן לא רב – – –

קריאה:

— — —

איתן כבל (העבודה):

התימנים כבר במיעוט. זאת אומרת, ראש-העין היא כבר לא עיר מקלט לתימנים. מה לעשות, אנחנו חלק מכל תושבי המדינה ואיבדנו את הרוב.

אני מקווה שהאוכלוסייה החדשה תדע – וזה הדבר הכי חשוב, כי לאחרונה גם נשמעים קולות די צורמים אצל חלק מהתושבים בשכונות החדשות בדבר הקמת שתי רשויות נפרדות; – אני רוצה לקוות ולהאמין שמדובר בקבוצה מאוד מאוד קטנה. מובן שזה נושא שצריך להיאבק בו בכל הכוח, כי זה לא יכול להיגמר רק ברשות, זה גם יכול להיגמר ברשות מקומית בכל בניין ביישוב. אני מקווה שנמשיך ונתפתח ובבניין ירושלים ננחם.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת איתן כבל. אני רוצה לומר, כמי שליווה את ראש-העין מרחוק ומכיר את ראש העיר שם, יגאל יוסף – וליוויתי את ראש-העין בהתפתחותה, גם קשרתי את אנשי הצבא לשם – אני מאוד שמח על עירוב האוכלוסייה שקורה בראש-העין. זו הזדמנות נהדרת. אני מקווה שתצליחו ליצור אינטגרציה בין שני חלקי העיר – – –

קריאה:

— — —

היו"ר מ' שטרית:

לא צריך לחשוש מזה. אני זוכר את מערכת הבחירות לפני קדנציה אחת, שבה התושבים הוותיקים איימו עליו ולחצו עליו, ואמרתי לו: אל תיחת ואל תערוץ. בסופו של דבר, אם תיתן שירות טוב לתושבים, יבחרו בך; לא תיתן – לא יבחרו. אני מאחל לראש-העין הצלחה רבה. דווקא ערבוב האוכלוסייה הוא בשורה. אין, כמובן, להרשות בשום פנים ואופן שתהיה שם הפרדה בניהול מוניציפלי של שכונות. זה לא יעלה על הדעת כלל.

אני מזמין את חבר הכנסת יוסי כץ – ואני מתנצל שגרמתי לך להתעורר מהשינה – לנמק הסתייגות אחת במסגרת זמן של חמש דקות. בבקשה, אדוני.

יוסי כץ (העבודה):

ערב טוב, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, קהל, אני רוצה לדבר על כמה נושאים כואבים, שלפעמים, משום שאנחנו ממהרים כל כך, שוכחים דווקא לדון בעניינים שמטרידים חלק מהציבור במדינת ישראל.

קודם כול, הנושא של האשפוז הסיעודי. האשפוז הסיעודי הוא אחת הבעיות המטרידות את האזרח בישראל. מה יהיה, מה יקרה לו כשהוא יגיע לגיל שבו הוא איננו יכול לשאת את עצמו, הוא זקוק לטיפול צמוד ואין ידו משגת. הוא לא רוצה ליפול לנטל על הילדים שלו, הוא לא רוצה לגרום לכך שילדיו יהיו עסוקים עמו. יש לו כבוד, הוא שומר על הכבוד שלו. זה מטריד הרבה מאוד אנשים. ככל שהם מתבגרים זה מטריד יותר.

בעיית האשפוז הסיעודי לא נפתרה במהלך השנים. מדי פעם נותנים זריקות עידוד לקבוצות כאלה או אחרות, אבל כפי שאנחנו יודעים, רשימת האנשים שממתינים בתור הולכת ותופחת. בגלל חוסר תקציב, כ-2,500 מחכים בתור, ולצערנו, רובם אינם מגיעים לאשפוז ונקראים לבית-עולמם.

אנחנו קיוונו כל הזמן להכליל את האשפוז הסיעודי בסל שירותי הבריאות, והנה במקום שנתקדם קדימה באה הממשלה הזו והולכת אחורנית. היא מלאימה את שירותי הבריאות, מבטלת זכויות שנלחמנו למען, זכויות של האזרחים הוותיקים, אינה מקיימת את הבטחותיה בנושאים שקשורים לחינוך, פוגעת בכל השכבות, מטילה מסים בניגוד להבטחותיה, ועם זה ציבור תושבי מדינת ישראל צריך לחיות.

אגב, אני רוצה לגעת בנקודה שאיש לא הזכיר אותה. בקדנציה הקודמת הצלחנו להשיג תקציבים לאנשים כבדי שמיעה, כדי לעודד אותם לרכוש מכשירי פקס, כי הם לא מצליחים להתקשר זה עם זה אלא באמצעות מכשירי הפקס. לחירשים אין אפשרות אחרת לתקשר זה עם זה. הצלחנו להשיג תקציבים לאנשים עבור רכישת מכשירי שמיעה. היום מכשירי שמיעה עולים הרבה מאוד כסף. והנה קיבלתי תשובה ממשרד הבריאות, שמודיע לי שסכום של 400,000 שקלים, שנועד לסבסד רכישת מכשירי שמיעה למשפחות נזקקות, לא הגיע ליעדו. האוצר לא העביר את הכסף.

מעל הבמה הזאת אני מפנה קריאה גם לשר הבריאות וגם לשר האוצר – – –

היו"ר מ' שטרית:

אולי הם לא שמעו.

יוסי כץ (העבודה):

העובדה היא שאנחנו קיבלנו החלטה, והעובדה היא שאנשי משרד הבריאות, למיטב ידיעתם, גם שמיעתם וגם קריאתם – – –

קריאה:

צריך מכשירי שמיעה לממשלה.

יוסי כץ (העבודה):

מכשירי שמיעה לממשלה ומכשירי קריאה לממשלה. אבל הם אטומים. הם אינם מסוגלים להבין את זה. לאנשים האלה זה לא צחוק ולא בדיחה. זו בעיה כואבת. זה נושא שני שצריך לטפל בו.

אבל מעבר לזה, אנחנו, נדמה לי, הראינו במהלך השעות והימים האחרונים עד כמה חוק ההסדרים הזה חורג מגבולות הטעם הטוב. דווקא ביום כזה, שבו הממשלה מתקדמת; אחרי הרבה מאוד קשיים והרבה מאוד מקלות ואיומים, הממשלה מצליחה להתקדם בתהליך המדיני, ודווקא בתחום החברתי היא נסוגה, ונסיגה משמעותית שתכאב להרבה מאוד אנשים ותגרום עוול להרבה מאוד אנשים. נכון שצריך לברך את הממשלה על ההתקדמות בתהליך המדיני וצריך להבטיח לה רשת ביטחון, וצריך לדעת שאלמלא רשת הביטחון הממשלה לא תצליח אולי להעביר את ההסדרים שלה. לכן אני חושב ואומר, בשמי ובשם כל חברי באופוזיציה: הממשלה יכולה להיות שקטה הערב – אם היא תגיע להסדר מחייב גם לגבי חברון וגם לגבי המשך הנסיגה וההיערכות, הממשלה יודעת שיש לה כאן רשת ביטחון. האופוזיציה לא תיתן לה ליפול על הרקע הזה.

בהזדמנות הזאת אני רוצה לחזור ולהביע את הערכתנו לאותם חברים מהקואליציה שגילו אומץ לב ציבורי, ואני חושב שגם היושב-ראש הנכבד נמנה עמם; חברי קואליציה שמבינים שאנחנו נמצאים על סף שנת 2000, ושחל שינוי משמעותי, שינוי יסודי ביחסים בינינו לבין הפלשתינים; והם מבינים את זה. צריך רק לקוות שגם החברים האחרים בקואליציה יעמדו סוף סוף על הרגליים על קרקע המציאות ויבינו שחל שינוי כזה, ושיש מקום להמשיך ולהתקדם בתהליך השלום, וכל נסיגה ממנו עלולה להיות הרת-גורל למדינת ישראל. לכן חשוב מאוד להמשיך בתהליך.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לאדוני, חבר הכנסת כץ. חברת הכנסת לנדבר איננה, ועל כן אנחנו עוברים למסטייג הבא – אדיסו מאסלה; איננו. חבר הכנסת חגי מירום, אתה מוזמן לנמק הסתייגות אחת במסגרת זמן של חמש דקות.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת רענן כהן נמצא בתחילת הרשימה. הרי הוא המנהיג של קבוצת רענן כהן שאנחנו כולנו נמנים עמה, ולכן הוא מופיע שם כראשון.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, מוסרים לי שמרכזיית הכנסת מפוצצת בטלפונים כתוצאה מהפנייה של חבר הכנסת אבי יחזקאל לצופים שלנו לצלצל. אני מציע לצופים שממשיכים לצפות בנו לפזר את השיחות קצת יותר לקראת הבוקר, אולי עוד שעה-שעתיים, כי המרכזייה נופלת. חבר הכנסת יחזקאל מתנועע בין חמישה טלפונים שעומדים שם בחוץ ומבצע משחק סימולטני בנוסח משחק השח ששעה פה אלוף העולם בשחמט, קספרוב.

קריאה:

מוועדת האתיקה יצאה הוראה מפורשת כנגד המנהג הזה.

חגי מירום (העבודה):

לא ידעתי זאת, אף כי הייתי יושב-ראש ועדת הכנסת באותה תקופה. אני לא זוכר שהיה לנו דיון כזה.

היו"ר מ' שטרית:

בוועדת האתיקה.

חגי מירום (העבודה):

ודאי שהחלטתה של ועדת האתיקה מחייבת את כולנו.

קריאה:

למה קוראים רק לחברי הכנסת, למה לא קוראים לשרים לבוא?

היו"ר מ' שטרית:

אני קורא לשרים שצופים בנו לבוא הנה.

חגי מירום (העבודה):

עיניה של הממשלה עיוורות ממילא, לצערי, והם אינם צופים מטר אחד קדימה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת קליינר הוא ממלא-מקומו של יושב-ראש ועדת הכספים.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו דנים לא בתחום המדיני אלא בתחום הכלכלי, ולכן אני לא מצפה שהממשלה תצפה בנו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

איזה בנקים צפו בטלפון? מה אמרו לחבר הכנסת יחזקאל בטלפון?

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, מי שלימד אותנו היית אתה. אפשר לומר על העניין הזה "מכל מלמד השכלת".

אני רוצה לחזור לנושא הדיון שלנו, דיון על התקציב, דיון רציני. אתמול נגעתי כאן בנקודה, והיא הפסד ההכנסות של 700 מיליון דולר בשנת 1996 בתיירות. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת קליינר, שמשמש עכשיו ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים, אני מחזיק בפני דוח שנתי של לשכת מארגני תיירות נכנסת, וכתבה שהיתה על העניין הזה ב"ידועות אחרונות", כתבה של עיתונאי ששמו דני שדה. מהדוח אני למד, שבשנת 1996 הפסיד המשק כ-300 מיליון דולר בתחום התיירות בהשוואה ל-1995. כמו כן נרשם הפסד של כ-400 מיליון דולר נוספים כתוצאה משחיקת הצמיחה שתוכננה בענף התיירות; הדבר התבטא בביטולים של הזמנות שלא מומשו או שמומשו בהפסדים. הנתונים עולים מהדוח השנתי הזה של לשכת מארגני תיירות נכנסת, שיתפרסם, כנראה, בשבוע הבא. הדוח מגלה, כי מחזור הפעילות של חברי לשכת מארגני לשכת התיירות הנכנסת היה בשנת 1995 כ-360 מיליון דולר. מחזור זה יהיה השנה רק 290 מיליון דולר, לעומת צפי ריאלי של 430 מיליון דולר.

מהדוח הזה עולה, שבשנים 1993-1995 היתה התיירות הנכנסת הקטר שהוביל את הצמיחה במשק, ומספר התיירים גדל בשנים האלה מ-1.8 מיליון תיירים לכ-2.5 מיליון תיירים. מספר המועסקים בענף התיירות גדל מכ-60,000 ל-80,000. מספר הלינות של התיירים גדל מ-7.8 מיליונים ל-9.8 מיליונים. וההכנסות גדלו מ-2.2 מיליארדי דולר ל-3.2 מיליארדי דולר. תהליך השלום הזריק לתעשיית התיירות הנכנסת מה שהיה חסר לה כל השנים.

תראו איך הם חובקים זה את זה, התהליך המדיני והכלכלי. הדוח מוסיף, כי בניגוד לתחזיות האופטימיות, הסתיימו חודשי ינואר-אוקטובר ב-2.2 מיליוני מבקרים, בניגוד לצפי של 2.9 מיליונים. היתה ציפייה בשנה זו שאנחנו נתקרב ל-3 מיליוני תיירים בשנה במדינת ישראל. הרבה מאוד צליינים וכו'.

באוקטובר 1996 היו רק 50%-60% הזמנות לשנת 1997, בהשוואה להזמנות שהיו באוקטובר 1995 לשנת 1996. חברי הכנסת שלעתיים שוהים בבית-מלון ירושלמי, ושוהים בו מפני שאנחנו נאלצים לשהות בו בלילות אלה, רואים כיצד אנחנו הערב, ערב חג המולד הנוצרי, נמצאים בבתי-מלון ריקים מתיירים.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת מירום, 12 דקות.

חגי מירום (העבודה):

זה סיכום פשוט וקל של המצב שאנחנו נתונים בו. ענף התיירות הוא רפלקטור של כל הכלכלה הישראלית בהקשר תהליך השלום. אני אומר את זה כאן לא בשמחה. חברי, אני קצת צופה ואוהב מאוד את ענף התיירות. אם פעם היו מציעים לי להיות שר באיזה משרד, הייתי מאוד מאוד שמח להיות שר התיירות.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מירום, גמרנו.

חגי מירום (העבודה):

אל תרוץ, זו שעת לילה.

היו"ר ח' דיין:

אתה כבר מדבר 13 דקות. מספיק.

קריאה:

יש עוד כמה סיבובים.

חגי מירום (העבודה):

נכון, יש עוד כמה סיבובים, אבל אתה מגיע לענף התעשייה אחר כך. אני רק רוצה לומר לסיכום דברי – צר לי על ענף התיירות הזה שהוא אחד הענפים היפים במשק. הוא פולט היום אלפי אנשים למעגל האבטלה מפני שתהליך השלום התקוע זה חצי שנה והאווירה הפסימית שהשתררה משפיעים עליו כל כך לרעה. זה מורגש בכל פינה – בטבריה ובעכו, בירושלים ובנגב, בכל אתרי התיירות הנפלאים שיש לנו במדינת ישראל לאורך החוף.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מירום. אני מזמין את חבר הכנסת נואף מסאלחה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול נכחתי כאן ארבע שעות בלילה, בין 04:00 לבין 08:00 כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים, ושלוש פעמים נאלצתי לעלות ולהשיב. הערב אני משמש באותו תפקיד כבר שעתיים, ולא מצאתי דברים מספיק חשובים הראויים לתגובה, חוץ מהשתלחויות בראש הממשלה שכבר באמת הפכו לשגרה לעושה.

עליתי לכאן הערב פעם ראשונה, בכל זאת, כדי להשיב לך, חבר הכנסת חגי מירום. אדוני היושב-ראש, יש דברים שאנחנו צריכים להגביל את עצמנו בהם. כולנו מצרים על הירידה בענף התיירות. אגב, היא קיימת גם במדינות אחרות. בשווייץ יש ירידה של 20%. ביוון יש ירידה של 15%. אני מניח, שבשווייץ הירידה היא לא בגלל איום ביטחוני. זה בלבד לא היה מביא אותי להשיב. תוך דקה אני מפנה את מקומי לחבר הכנסת נואף מסאלחה. אני לא רוצה לקחת לכם את החגיגה שלכם. תשובות מפורטות יבואו במשך היום.

דבר אחד אני לא אוהב. מעולם לא עלה בדעתי להאשים את הממשלה בכך שהתיירות ירדה בחודשים אפריל, מאי ויוני. היא ירדה לא בגלל ממשלת העבודה ולא בגלל ממשלת פרס, היא ירדה בגלל פיגועי טרור מתועבים של האויב. לבוא ולהאשים ממשלה בגין האירועים האלה? אני לא חושב שיש לזה מקום.

היה סגר בחודש מרס, בניגוד להסכמי אוסלו. אני חושב, שזו היתה תגובה נכונה, היה מקום להטיל סגר או להגיב בצורה זו או אחרת על פיגועי הטרור. לבוא ולהאשים את הממשלה במאורעות שהיו בעקבות החלטה מסוימת שלה ובירידת התיירות? אני חושב, שאלה כללי משחק שגם אופוזיציה צריכה להימנע מהם. בכל מדינה בעולם, שמצבה טוב ופחות בעייתי מזה של ישראל, יש דברים מקודשים ששני חלקי הבית מתאחדים עליהם. מה ששייך לאויב – שייך לאויב. אני מניח שיש מספיק דברים לתקוף בהם את הממשלה גם באישון לילה, ולא בדברים שלא תלויים בה והם תוצאה של המצב המדיני. הממשלה עמדה על עקרונות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

פתיחת המנהרה באה מהשמים?

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

היום אתם יודעים כבר כל מיני דברים שלא נודעו בעבר. חבר הכנסת גולדשמידט, בכל העולם סיפרו שזו מנהרה מתחת לאל-אקצה, והמטרה שלה היא להפיל את המסגדים. אתם הכנתם את הפתח של המנהרה, הממשלה שלכם יצרה את המנהרונת של 50 מטר. היא נפתחה מאותן סיבות שאתם בניתם אותה, מסיבות תיירותיות טכניות. היום, במקום להתייבב יחד נגד מסע הכזבים של האויב, שהלך בעצרת האו"ם וסיפר מעשיות שפוגעות במדינת ישראל, כאילו עשינו כאן צעד אנטי-מוסלמי, אנטי-דתי, במקום להזים אותו מעל כל במה, באתם והתקפתם את הממשלה באופן שחיקק את אויבי ישראל. הם באו וניסו להטיל על פתיחת המנהרה מה שגם אתם יודעים לא היה בה.

התגובה שלכם יצרה את הרושם כאילו אתם מצדיקים לא רק ביקורת לגיטימית על פתיחת המנהרה, אלא אתם מצדיקים גם את האינתיפאדה, את אותו שימוש בנשק שאנחנו נתנו בידי אש"ף נגד חיילי צה"ל במסע של הפרה של ההסכם הזה מאל"ף עד תי"ו. הממשלה שלנו היתה צריכה לבלוע את המלים של יצחק רבין, שאמר כי ביום שבו יופנה נשק שאנחנו נתנו לפלשתינים נגד חיילי צה"ל מכל סיבה שהיא אין תהליך שלום. למרות האמירה הזאת של רבין, אנחנו ידענו להמשיך את תהליך השלום.

אני באופן אישי מאוד לא שמח ולא מתרונן על מה שהתרקם אתמול בלילה והולך ומתרקם הלילה. אני חושב שזה יהיה יום שחור למדינת ישראל. אבל אתם, לשיטתכם, במקום לעלות כאן על הבמה ולברך, אתם ממשיכים לתקוף.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בכל הכבוד הראוי, מי שעבר את כל הגבולות שבעולם, קרא לראש הממשלה "בוגד" ו"רוצח" והלביש אותו בבגדי גסטפו היה חסר אחריות.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

מי השתתף במדי גסטפו? אתם מתחילים שוב עם ההסתה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת גולדשמידט.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

לפני רגע שיבחת, ועכשיו אתה שוב מפיץ את הבדותות האלה וזורע את הרעל הזה ומטיף את הפירוד והשנאה, ביום שאתה מדבר על איחוד? אני מציע, בואו נשמור על השפיות גם בשעה כזאת. תמלאו את תפקידכם כאופוזיציה. תבקרו את הממשלה, אבל בואו תעשו את זה בצורה שתכבד את הבית הזה ותכבד אתכם כאופוזיציה אחראית, אני רוצה לקוות.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת נואף מסאלחה. אחריו – חבר הכנסת אפרים סנה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מיכאל קליינר, הייתי צריך לקרוא את הנאום שלי כאשר ישב כאן שר הביטחון. בדיוק אחרי חבר הכנסת חגי מירום דיבר השר בגין. חבר הכנסת חגי מירום גירה אותו, כנראה, ואני רואה בכך הצלחה פרלמנטרית.

שר הביטחון ישב כאן ושמע, ואני בירכתי אותו. אדרבה, דיברתי על דברים שתמך בהם חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. לא שאני צריך את דברי הצידוק שלו, אבל היות שהוא דתי, אני מניח שהוא יודע את הקוראן טוב ממני. אני הבאתי לא פסוק ולא שניים מהקוראן, המדגישים את התמיכה של הדת האסלאמית. אני לא מסתכן אם אני אומר ששליש מהקוראן עוסק בשבחים לעם ישראל.

אם אנחנו מדברים דברי אמת, המחלוקת היא טריטוריאלית ולא דתית, כפי שמנסים להציג אותה. כאשר צריך לשבח – אני שיבחתי אותו על נסיעתו למצרים, על ההסכם. לא רק אני חושב כך, רוב ממשלת ישראל ושריה חושבים כך.

אגב, אני מתפלא עליך, חבר הכנסת מיכאל קליינר, שאתה אומר יום שחור. אני לא נותן כאן ציונים. עקבתי אחריו כאשר היית יושב-ראש אגודת הסטודנטים. אני מתפלא עליך.

אני מכבד מאוד את השר בני בגין, אני כל הזמן מבסוט להתפלמס אתו. הוויכוח אתו על רמה. נדמה לי שהחרותניקים האסלים, יוצאי האצ"ל, חושבים שהערבים הם כנופיות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לא אני.

נואף מסאלחה (העבודה):

לא אני. ההגדרה היא לא של היום, אלא של אז. אני מדבר על ימי טרום המדינה. אני לא מדבר עליך ועל ראובן ריבלין, אני מדבר על בני בגין, עוזי לנדאו, אריק שרון. אגב, אריק שרון לא היה חירותניק במקור, אלא מפא"ניק. כאילו תשעה באב, חס וחלילה. מה זה, יום שחור?

הרי מערת-המכפלה נשאת, אף שהיהודים שם מתגרים. אני לא מדבר על זכותכם, יש להם זכות. הם לא צריכים לשאול אותי לזכותם, כמו שזכותי לגור בכל מקום. אנחנו מדברים על תכל"ס. אי-אפשר לגור ולעשות פרובוקציה. אני לא יכול לגור בתל-אביב. יש ערבים שגרים בתל-אביב כדי לעשות פרובוקציה ליהודים; גם לא בחדרה, שהיא על-ידי. אבל אני מסתובב שם יום ולילה, וגם היהודים אצלי.

תאמין לי, צריך להיות פרגמטי, כמו שמנחם בגין היה פרגמטי. אם היה בא מנחם בגין בשנת 1977 ואומר: אני מחזיר את סיני כולה, כולל טאבה – אתה חושב שעם ישראל היה נותן לו רוב? אבל הוא היה פרגמטי ומצא עוד מישהו פרגמטי כמו משה דיין.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

יש הבדל בין יהודה שומרון והגולן לבין סיני.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני מסכים אתך. חבר הכנסת קליינר, הרי הבעיה האמיתית היא ארץ-ישראל והפלשתינים. שים לב למה שאני אומר לך. כל היהודים שעלו למדינת ישראל, לרבות יהדות רוסיה – ואתה לא שמעת התנגדות אפילו מהשמאל הערבי, כי הם לא מפחדים, הם משלימים עם זה – כולם ביחד כמו העם הפלשתיני. אותו עם שהפסיד בכל המלחמות בגלל המנהיגות שלו, אבל גם בגלל הניכור של הערבים. היו 5 מיליונים ונשארו 3 מיליונים.

קריאה:

— — —

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת סאלח סלים – תמיד אתה מפריע לי, אתם הקומוניסטים האחרונים בעולם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תראו איך הוויכוח הסיט אותנו. אני הייתי צריך לברך לרגל חג המולד.

קריאה:

אתה לא הזכרת את פידל קסטרו.

נואף מסאלחה (העבודה):

תאמין לי, שקסטרו הלך לאפיפיור וסאלח סלים, שאני אוהב אותו מאוד – לא. אני יודע מה שאני אומר, אלה אנשים גאים.

אני רוצה לברך את הנוצרים בעולם לרגל חג המולד. אני מקווה שהחג הזה יביא על כולנו שלום, רווחה וביטחון. אני מדבר גם על ביטחון אישי.

רציתי לדבר קצת על בריאות. לא עכשיו, אדוני היושב-ראש, בסיבוב הבא. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת נואף מסאלחה. אני מזמין את חבר הכנסת אפרים סנה – איננו; חבר הכנסת אופיר פינס – אינו נוכח; חבר הכנסת שמעון פרס – אינו נוכח; חבר הכנסת חיים רמון – אינו נוכח; חבר הכנסת משה שחל – אינו נוכח; חבר הכנסת שלום שמחון – אינו נוכח; חבר הכנסת מקסים לוי – אינו נוכח. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הרגועים, סאלח סלים, אני בטוח שיש לך חלק יותר יפה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ח' דיין:

יש לך חמש דקות. אם החברים שלך יפריעו, אני אחתוך בזמן.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא, עוד לא התחלתי. אתה אחראי לסדר פה ולא אני; מה זה החברים שלי פה? אם החברים מפריעים, זה הזמן שלהם.

אדוני היושב-ראש, אני לא בטוח אם אתם יודעים, שבפרק הזה שאנחנו דנים בו עכשיו נוספה במהלך דיוני החקיקה הוראת שעה בנושא מס הכנסה, שעניינה אי-עדכון מדרגות המס בשנת המס 1997. עלות הפעולה הזאת, יחד עם אי-עדכון נקודת הזיכוי – כ-850 מיליון שקל.

היו"ר ח' דיין:

חברים, השעה מאוחרת מאוד. אם לא נוח לכם, ואתם לא מסוגלים לשבת ולשמוע חברים, אז תעשו את זה בחוץ. עם כל הכבוד, אתם לא יכולים לשבת במליאה ולהפריע לנואם. לא מקובל עלי. כל עוד עומד כאן חבר ונואם, תכבדו אותו.

סאלח טריף (העבודה):

תקבל את זה בחיך.

היו"ר ח' דיין:

אני מוכן לחיך. אני מעיר פעם, פעמיים, שלוש. אתם אנשים מבוגרים ולא ילדים.

חיים אורון (מרצ):

אני לא רוצה לחזור על הסיפור של השפתיים; אני אומר: קראו את שפתי. בשעה הזאת אני באמת מנסה להבין למה התכוונו כאשר אמרו נרווח את מדרגות המס ולא נעדכן אותן. נכון שמערכת מס ההכנסה בארץ היא אחת הפרוגרסיביות ואין על כך מחלוקת. אמר חבר הכנסת קליינר, שזאת ההזדמנות לעסוק במס הכנסה. אני רוצה להזכיר לך, שלפני חצי שנה ראש הממשלה היה צריך לגמור מהר את הדיון על התקציב, לנסוע לספר לאמריקנים שהנה יש תוכנית ונפתחה כלכלה חדשה בארץ.

ואז, כאשר עומדת על הפרק השאלה של הקיצוץ, בסופו של דבר גם שר האוצר מודה עכשיו, ש-7 המיליארדים הם לא 7 מיליארדים, ויש בהם 2.5 מיליארדי שקלים מסים. אם יש 2.5 מיליארדי שקלים מסים, בואו נבחן מה היתה הדרך הנכונה להתמודד עם המכלול הזה.

מה עשו? הטילו מס של 850 מיליון שקלים על כל הרצף של מדרגות המס.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

באופן פרוגרסיבי.

חיים אורון (מרצ):

יכול להיות יותר פרוגרסיבי. כל מי שמכיר את הנושא יודע, שבמדרגות המס, ככל שהן פרוגרסיביות, יש בעיה קשה – מגיעים לסף מס גבוה מדי ומוקדם מדי. זה מעיק על שכבות הביניים הנמוכות שמגיעות במשכורות נמוכות מאוד למקסימום במס. איך פותרים את הבעיה? פותרים אותה אם מוכנים להוסיף מדרגות מס.

היו"ר ח' דיין:

אתה צריך לסיים. הארכתי לך בדקה.

חיים אורון (מרצ):

כמו שמקובל במתוקנות שבארצות. כל פעם מסבירים לנו על נטל המס. דוד ברודט אמר אתמול כבדרך אגב, שהיות שבשנת 1996 נטל המס כחלק מהתל"ג ירד, למרות כל מה שנאמר כאן, אז גם אם עכשיו הוסיפו משהו, בסך הכול הוא מעריך שנטל המס לא יגדל. אם זו התמונה, נטל המס יהיה בשיעור נמוך יותר ויתחלק באופן רגרסיבי יותר. למה הוא יתחלק באופן רגרסיבי יותר? כי משקלם של המסים העקיפים עלה והם רגרסיביים, לא בוצע תיקון כזה במס הכנסה שיגביר בתוכו את הפרוגרסיביות, והממשלה הנוכחית היא, לצערי, כמו הממשלה הקודמת – כשאומרים לה, בואו נוסיף מדרגת מס נוספת, נאמר בהכנסה של 20,000 שקל בחודש תהיה מדרגת מס. גם בגרמניה, גם בצרפת, גם באיטליה – 55%, 54%.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אורון, משפט מסכם, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אומרים: זה לא. ואז מה קורה? עושים אוסף מסים. פעם אחת על הטבק. פעם שנייה על הדלק. פעם שלישית לוקחים חצי נקודת זיכוי תוך כדי, בלי לדעת, בלי לדון.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אורון, הזמן שלך נגמר. אתה כבר נואם שמונה דקות.

קריאה:

הוא באמצע דבריו.

הי"ר ח' דיין:

אני נורא מצטער. יש המון הסתייגויות. נתבקשתי לעמוד בלוח זמנים של כולם. אני הארכתי גם כאן.

חיים אורון (מרצ):

אני רואה שלחברים נעים מאוד לשמוע את ההמשך.

הי"ר ח' דיין:

אבל יש עוד עשרה פרקים. בכל הכבוד, תעמוד בלוח הזמנים שלך.

חיים אורון (מרצ):

ברגע המותח הזה נכנסות פרסומות.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – לא נמצא; חבר הכנסת יוסי שריד – לא נמצא; חבר הכנסת רן כהן – לא נמצא. חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אולי תוותרו כולכם כדי שנוכל לשמוע את חבר הכנסת חיים אורון.

הי"ר ח' דיין:

רבותי, יש לי כל כך הרבה הסתייגויות של כל אחד. תעמדו בלוח הזמנים, נספיק הכול. אנחנו רק בפרק השלישי.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להקדיש את דברי בזמן היקר הזה שהוקצה לי לניתוח אירוע מאוד לא משמח, כישלון קל שהיה לאופוזיציה הערב במהלך ההצבעות, ולעשות ניתוח אירוע פשוט כדי שנלמד כיצד לא להיכשל בשבוע הבא. לי נודע על הדבר הזה מטלפון של חבר הכנסת אורון. כבר נמנמתי במיטתי, בשעה 01:10 העיר אותי צלצול הטלפון של חבר הכנסת אורון והוא הזעיק אותי מהר לבניין. אנחנו שיערנו לעצמנו שנישן עד שעה 03:00, והנה בשעה 01:10 הוזעקנו והוקפצנו הנה. דרך אגב, ישנו עם נעליים, חבר הכנסת קליינר, ועם בגדים, כמו שצויינו. קפצנו הנה במכונית שלי לראות מה קרה, כי ביררנו את זה במזנון.

ובכן, בעוד המליאה עוסקת בפרק ג', סיים חבר הכנסת מחאמיד את דבריו, וחברי הכנסת של סיעות מד"ע וחד"ש משום-מה לא סיימו את תפקידם, או לא הודיעו לחברי הכנסת של העבודה שתורם היה להתחיל לדבר, על כך שהם סיימו לדבר. היושב-ראש נהג מנהג יושב-ראש, בחריצות יתר, בוא נאמר, כפי שהוא צווה, וקרא את שמות חברי הכנסת שישבו במזנון.

אני מסביר למאזינים. מי שקוראים בשמו והוא לא נוכח באולם, מפסיד את תורו. כך הוא גמר סיבוב וחצי, ואז המזל היה – וכאן אני פונה לחברי כנסת מסיעת העבודה, אתם חייבים להודות מקרב לב לגיא, איש סיעת מרצ, מן הצוות של מרצ, שהפגין תושייה, עוז, פעולה מאוד מהירה, במתח קשה מאוד, הוא – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת צוקר, אני מוחה. אני הייתי כאן ואני מכיר את העובדות. חבר הכנסת אלול – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא, אחסוך לך את הקטע הזה, כי אתה ישבת כאן. נכון? אתה ישבת כאן, נהנה, מבחינתך – בצדק.

ובכן, גיא רץ מכאן למליאה. חברי כנסת של העבודה ישבו שם טובאים, עליזים, שותים, אוכלים – חוסר תשומת לב מוחלט. בתוך התק"ם התגלע פה ויכוח מאוד קשה, משום שחגי מירום, שהיה אחראי-על, מאשים את חבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת גולדשמידט טוען שחברת הכנסת איציק היתה שותפה לעניין.

בכל אופן, הכישלון כאן מתחלק כנראה בין כמה אנשים בסיעת העבודה. האחריות היתה לא ברורה לחלוטין. גיא רץ לשם ואומר: חברים, שטרית קורא את כל השמות, הוא גומר תיכף את הסיבוב, הוא תיכף גומר את כל הפרקים, יגמרו לנו את חוק ההסדרים. וזאת היתה יכולה להיות ה"פאדיחה" הכי גדולה באמת של האופוזיציה בשנה הזאת.

כאן אני מגיע לקטע שלך, חבר הכנסת קליינר, ומתחבר אליך. חבר הכנסת אלול תפס את העניין. בריצה מהירה הוא רץ מן המזנון לכאן, והיושב-ראש שטרית, שלא היתה לו ברירה, נאלץ להעניק לו את זכות הדיבור, ועל-ידי המירוץ הנורא הזה ניצל חוק ההסדרים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אפשר להסיק מזה מסקנות?

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו המסקנות. חבר הכנסת חאג'-יחיא, אני רוצה לומר לך מה הן המסקנות שלי, אבל אשמח לשמוע אם לך יש מסקנות אחרות. אני פתוח בסיכומים האלה.

המסקנות הן – א. קשה לסמוך על סיעת העבודה. לא אמרתי שאי-אפשר לסמוך, חבר הכנסת יהב. קשה לסמוך על סיעת העבודה. ב. אני חושב שהפיקוד שם – אני אומר את זה בעדינות – יש לי בעיה עם הפיקוד, משום שאתמול קיבל חבר הכנסת מירום שבחים גדולים מאוד ברדיו על האופן שבו הוא ניהל את העניין בלילה, אף כי שמעתי שהיו עוד כמה שותפים להצלחה הזאת.

חבר הכנסת ריבלין, שהתראיין אתמול באחת התוכניות, שמעתי, פרסם ופיזז סביב ביצועיו המהוללים, על-פי דבריו, של חבר הכנסת מירום, והנה היום כל המערך הזה כשל. כלומר, כל מערך גיוס המילואים כשל. זה בעצם מה שקרה. מערך גיוס המילואים, דווקא ברגע של משבר, כשל, והוא ניצל בידי – – –

קריאה:

הסיעות הגדולות לא נקראות למילואים.

דוד צוקר (מרצ):

נכון. אתה צודק במאה אחוז. הסיעות הגדולות לא נקראו למילואים. זו טעות בקונצפציה שלנו בכלל על תפיסת המדינה היהודית הדמוקרטית, קונצפציה מאוד קשה.

אני רואה שחבר הכנסת טלב אלסאנע נכנס. אני סיימתי? אבל ניתוח האירוע לא הסתיים.

היו"ר ח' דיין:

הניתוח הסתיים, החולה מת.

דוד צוקר (מרצ):

לא, אל תגיד כך.

היו"ר ח' דיין:

אתה צריך לסיים.

דוד צוקר (מרצ):

אני אסיים. מסקנה שנייה – גיוס המילואים קרס, וצריך להודות שהיה פה אותו ילד הולנדי, שעמד עם האצבע בסכר וסתם את החור בסכר, הלוא הוא גיא, שהציל את המערך הזה. שלולא כן, אנה אנו באים? בוש וכלימה, ובאמת חרפה וכלימה היתה מכסה את פנינו.

אני רוצה, בהזדמנות זו, להודות בשם כולנו לגיא, שהציל את מערך גיוס המילואים, ואני ממשיך בסיבוב הבא.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דדי צוקר. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז – איננו באולם. חברת הכנסת ענת מאור – איננה באולם. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה באולם. חבר הכנסת וליד חאג' – יחיא, בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גם אני מצטרף לשבחים שחברי, חבר הכנסת דדי צוקר, הרעיף על גיא החרוץ, שלא ישן ולא נם, כל הזמן הוא עוקב אחרי כל המערכות והוא מנווט מרחוק את כל העניינים היפים האלה.

היום אני רוצה לדבר על בעיה, ואני חושב שהבעיה הזאת מאוד קרובה ללבך, אדוני היושב-ראש, בהיותך חבר בוועדה למלחמה בנגע הסמים ומי שמטפל בכמה דברים חברתיים קרובים מאוד ללב והם מאוד מאוד כאובים.

אתמול היינו בסיור ביפו. נפגשנו עם ראש העיר, עם הצוות שלו, ואחר כך ביקרנו בכמה מרכזי גמילה ביפו ובתל-אביב. ראינו שהמצב שם מאוד מאוד עגום. קודם כול, אני מאוד משבח את ראש העיר רוני מילוא, ואני מקווה שהוא יתקדם יותר ויהיה יותר מאשר ראש עיר. אני חושב שהוא ראוי להחליף את ראש הממשלה הנוכחי, שמתקדם וצועד בבטחה מכישלון לכישלון.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

גם אם יעמוד מולו יוסי שריד?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא דיברתי על יוסי שריד. דיברתי על רוני מילוא ועל ראש הממשלה. יוסי שריד עדיין לא נבחן לפחות להיות ראש ממשלה. הוא נבחן כשר מוצלח, אבל כראש ממשלה הוא עדיין לא נבחן. ניתן לו את האפשרות הזאת.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ואני אומר לך שיש לו כישורים בערך פי מאה משל האיש שהזכרת.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני חושב שרוני מילוא קנה את עולמו בכל הריאליזם הפוליטי שאנחנו שומעים אותו, ואני חושב שהוא רוכש לו מקום נכבד בעם.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — — ראש עיריית ירושלים, תראה איך הוא יתבטא אז, ואז תשקול.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אני רוצה להגיד לך, שראש עיר בירושלים, להבדיל מהדימוי שיש לו – אני חושב שחבר הכנסת אולמרט לא שונה בהרבה מקודמו. אני יודע שקודמו הפקיע קרוב ל-23,000 דונם מהאדמות הערביות, אבל הוא עשה את זה בשקט והוא החליק את העניין בצורה מופלאה ובשיטה מאוד מאוד מתוחכמת.

אבל ראש העיר הזה, שאני מאוד מכבד אותו והוא ידיד טוב שלי, עושה זאת בסיוע רב, כמובן, של שר הפנים "הנאור". הם עושים את המלאכה כמו פיל שנכנס לחנות כלי זכוכית. טוב לעשות את זה, מכיוון שיש על מה להילחם, על מה להיאבק ועל מה להפגין.

אני רוצה, ברשותך, חבר הכנסת קליינר, לחזור לנושא הכאוב, והוא התפשטות הסמים בקרב האוכלוסייה בכלל ובקרב הנוער בפרט.

אתמול חווינו חוויה שהיא לא חדשה בשבילי, כיוון שנדרתי נדר להתמסר לנושא הזה בכל הכוח שיש לי. אני מבקר לעתים קרובות מאוד במרכזים האלה ואני מתקבל שם כמו שאני נכנס לביתי – להבדיל כמובן.

קודם כול, ראש העיר אמר שהתופעה של הסמים והתפשטות הסמים בתל-אביב מאוד מאוד מדאיגה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מה הוא עשה עם זה?

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

הוא הקדיש לפחות 13 מיליון שקל, כשמהסכום הזה הממשלה נותנת 20%. אני חושב שהממשלה לא רק שלא עזרה במלוא נדיבות הלב הדרושה לביעור הבעיה הזאת, אלא השנה גם קיצצה 1.2 מיליון שקלים מתקציב הסמים בתל-אביב.

לכן אני יודע שבגלל 1.2 מיליון שקלים, אדוני היושב-ראש, לא יכולים כל מרכזי הקליטה והגמילה שם לקלוט עוד 72 מיטות. יש להם מיטות, יש להם אפשרויות של גמילה, אבל תקציב אין.

נוסף לזה, משרד הבריאות כבר הוציא תקנים של רופאים שטיפלו בנרקומנים והוציא אותם מהמרכזים האלה, והדבר הזה הכביד מאוד על הטיפול הנאות שהם צריכים לקבל.

דבר שני, נוכחנו לדעת מהמחקרים – ואני רוצה לציין פה עובדה מאוד מאוד לא סימפתית, מדאיגה, בעניין הסמים, שהיא מנת חלקה של כל האוכלוסייה, והיא לא פוסחת על הערבי ולא על היהודי, לא על דתי ולא-דתי. יש סטטיסטיקה מהימנה על ממדי התופעה של התפשטות הסמים בקרב התלמידים הערבים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מה המצב בטייבה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

המצב בטייבה מאוד מאוד מדאיג.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שרפיק חאג'-יחיא הוא ראש עיר טוב בערך פי מאה מזה שהזכרת קודם.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מה יש לך נגד האיש שהזכרתי?

קריאה:

או, זאת השאלה. אם היית לומד את החומר, לא היית נזקק היום לקליינר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני לא הזמנתי את העימות.

קריאה:

זה סכסוך רב-שנים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מוכן להיות מתווך בינך לבינו.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מוטב שתתווך עם חאג'-יחיא ולא אתו.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

טוב. על כל פנים, התופעה בטייבה היא מן החמורות ביותר בכל המדינה אולי. אני מאוד גא ומאוד שמח שעזרת וקמתי מרכז גמילה בטייבה, "אלטהארא אולברה", שיש בו 26 מיטות.

גם הסיפור של "אלטהארא אולברה" הוא סיפור עצוב. אושר על-ידי משרד העבודה והרווחה, אושר על-ידי משרד הבריאות בסיוע חברי וידידי, חבר הכנסת נואף מסאלחה, כשכיהן כסגן שר הבריאות, ומ-1 בינואר 1996 עד לפני שבועיים לא הזרים משרד הבריאות את חלקו כמוסכם בינו לבין המרכז הזה.

מה קרה? וכאן הדבר העצוב ביותר, שמשרד העבודה והרווחה בא אליהם בטענה: תסגרו את המרכז. למה? כיוון שהיתה להם מצוקה כלכלית כתוצאה מאי-הזרמת הכספים. צמצמו את הצוות העובד שם, וזה לא עונה על הקריטריונים של משרד העבודה והרווחה. במקום שהם יהיו הקטליזטור והלוביסטים אצל משרד הבריאות, הם הלכו ובמחי יד רצו לסגור את המרכז. עד שזימנתי את הוועדה למלחמה בנגע הסמים והסדרנו את העניין, לטובה, כמובן, ואני מאוד שמח על כך.

הדבר שמדאיג את כולנו הוא מה היא התמורה של תמיכה – אנקוב בסתם מספר – 10 מיליון שקלים. אם אנחנו תומכים ב-10 מיליון שקלים במאבק נגד הסמים, זה חוסך לנו מיליונים רבים. אני לא רוצה להגזים ולהגיד שזה יחסוך לאוצר המדינה ולקופת המדינה מיליארדים רבים.

אני לא רוצה לדבר על השחתת הנפש ולא על העדר חיוך וצבע מפניהם של הנרקומנים. אני רוצה לדבר במונחים כלכליים. 10 מיליון שקלים יכולים להציל הרבה מאוד.

במגזר הערבי התופעה הזאת אינה מטופלת כראוי, לצערי הרב. יש צורך בהכרזת מלחמה ואנחנו צריכים להיות במצב חירום. הממשלה הזאת לא נותנת דעתה על העניין הזה בצורה נאותה, כפי שראוי לו.

הממשלה הזאת, כאנשים, אני לא רוצה להגיד מסוממים, אם זה מסוממים מבחינה פנאטית-לאומנית או פנאטית-לאומנית-דתית שמכרסמת בכולנו ופוגעת בכולנו. לכן אנחנו צריכים לראות בעניין הזה עניין חמור, והמצב מחייב אותנו להסתכל עליו בתור שכזה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חאג'י-יחיא.

אני מזמין את ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים. רצית לומר משהו?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לא.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו באולם. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה – איננו באולם. חבר הכנסת טלב אלסאנע, חמש דקות, הסתייגות אחרונה. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

סוכם עם המזכיר שאני מקבל שתי הסתייגויות.

היו"ר ח' דיין:

יש לך הסתייגויות אחת, כמו שאר חברי סיעתך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, השאלה שהעלה חבר הכנסת חאג'י-יחיא איננה שאלה של התפשטות נגע הסמים בלבד. הבעיה היא הרבה יותר יסודית, ותסכים אתי – – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני אשתדל, אף שאני בטוח שלא אחדש לך הרבה לאור הניסיון והידע הרב שלך. אבל אני רוצה לומר, שהבעיה מתחילה במערכת החינוך ובאופן שבו המדיניות הממשלתית הכינה את מערכת החינוך בסקטור הערבי במדינת ישראל.

היעלה על הדעת, חבר הכנסת קליינר, שמערכת החינוך של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל תהיה נשלטת ומגובשת על-ידי אנשים שהם זרים למערכת החינוך? ואיך אותם אנשים שמעצבים מערכת חינוך זרה לנו לחלוטין יכולים ליצור דור חדש שיש לו חסינות מפני השפעה של גורמים זרים, לרבות חשיפה לסוגיית הסמים, או השפעת הסמים, על-ידי עצם הפגיעה בנורמות ובערכים שהם מנת חלקה של החברה הערבית שמתנגדת לכל תופעה שלילית כגון שימוש בסמים או באלכוהול?

אתן לכם דוגמה, רבותי חברי הכנסת. במקום שהמדינה תגיד לאוכלוסייה הערבית שכמיעוט לאומי יש לה היסטוריה משלה ויש לה תרבות משלה ועצמאות לנהל מערכת חינוך עצמאית על-פי ערכיה, על-פי השפה ועל-פי ההיסטוריה העצמאית והמיוחדת שלה, מנסים לרוקן אותנו מאותם ערכים, מאותה תרבות, ודוחסים למערכת החינוך של האוכלוסייה הערבית את ההיסטוריה של העם היהודי, את בר-כוכבא, את החשמונאים, את המכבים ואת המתיוונים ואת כל העולם הזה.

טוב לדעת; אבל למה אנחנו חייבים ללמוד את זה, ובמקביל לא לומדים את ההיסטוריה שלנו, מי אנחנו, מאיפה באנו? אין לנו היסטוריה? למה כורתים אותנו מהשייכות הלאומית, מההיסטוריה הלאומית שלנו?

דבר שני – כשאנחנו לומדים על טשרניחובסקי ועל חיים נחמן ביאליק, למה במקביל לא נותנים לנו ללמוד ספרות של הפלשתינים, של העם שלנו? וכשמלמדים אותנו תנ"ך, שאול המלך, מלכים, פרקי אבות, דברי שלמה המלך וכל הדברים הנחמדים האלה, למה לא מאפשרים לנו ללמוד את דת האסלאם? מדוע הכפייה התרבותית? מדוע לא מאפשרים לנו מינהל חינוך כמו שיש מינהל חינוך חרדי? האם לחרדים יש היסטוריה נפרדת? להם יש דבר מיוחד הרבה יותר מאשר למיעוט הלאומי-ערבי במדינת ישראל, והוא מייחד את החרדים לעומת מינהל החינוך הכללי. לכן מקימים להם מינהל חינוך עצמאי דתי.

מדוע הגישה הזו שהמדינה אימצה לעצמה במשך שנים רבות, לנסות ולרוקן את האוכלוסייה הערבית מהייחוד שלה? מנסים לחתוך את השורשים שלנו ולהקשות עלינו להגיע למקורות ההשראה והתרבות שלנו. במקביל מנסים לטעון את הדור הצעיר בערכים שאינם שייכים לו. אני לא רוצה לומר פסולים, או זרים, אבל לא שייכים. זו לא ההיסטוריה של האוכלוסייה הערבית כאן.

יש גם תופעה של התייחסות למושגים שלאט לאט מתקבלים כלגיטימיים בערכים והנורמות המקובלים במדינת ישראל, כאילו מה שנוגע לאוכלוסייה הערבית הוא דבר נחות, ומה שהוא מנת חלקו של הסקטור היהודי הוא האידיאל שצריך לשאוף אליו.

כך, למשל, עבודה לא טובה – איך מגדירים אותה?

קריאה:

עבודה ערבית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

עבודה ערבית. מה היא הופעה לא טובה? – הופעה ערבית. טעם לא טוב? – טעם ערבי. תנועה מגונה? – תנועה ערבית.

איך רוצים לגדל דור שוויוני שמאמין בדו-קיום כשמכניסים לו את הנורמות האלו ואת ההרגשה הזאת?

היו"ר ח' דיין:

אתה יודע שיש דבר אחד שהוא חשוב מאוד, ואפשר לקנא בו, והוא הכבוד הערבי ביניכם לבין עצמכם. בזה יש מה לקנא, וללמוד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, הערת הערה מאוד חשובה, ואי-אפשר להשאיר אותה ללא התייחסות. היושב-ראש ציין את אחת התכונות החשובות אצל האוכלוסייה הערבית, והיא הכבוד. זה דבר חשוב מאוד. אבל אני רוצה לומר, שנוסף על עניין הכבוד, כבוד היושב-ראש, יש העניין של הכנסת אורחים של האוכלוסייה הערבית. זה יחס של כבוד הדדי, זה הסובלנות כלפי אחרים.

חבר הכנסת קליינר, אתה יודע מה היא המשמעות של המושג כבוד האופייני לאוכלוסייה הערבית? זה כבוד לדעה אחרת, כבוד לאדם אחר כפי שהוא, דאגה לאחר, כבוד לשונה; לעומת הפנאטיות לעצמנו, שהיא מנת חלקו של החלק הימני בחברה הישראלית, שהמיט אסון גם בבית הראשון, גם בבית השני, וחוששני, שאם הוא ימשיך לשלוט, הוא יכול להמיט אסון פעם שלישית, אם לא נרסן אותו. ולא נעמיד אותו במקום.

קריאה:

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גם בדרום, גם במשולש, גם בגליל. זו תכונה אופיינית בחברה הערבית, לתת כבוד לכל אדם אחר כפי שהוא.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת קליינר, בבקשה.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, לפי כללי המשחק, אף שמאוד רציתי להשיב על דברי חבר הכנסת טלב אלסאנע, וחייבים להשיב עליהם, קיוויתי ששוב נרויח קצת זמן וניתן לכם אפשרות לישון. הייתי מוכן להתאפק ולוותר על התגובה, עד שראיתי שחבר הכנסת טלב אלסאנע משך עד שנכנס חבר הכנסת פרץ, שאני מבין שהוא הבא ברשימה הארוכה, ולכן – – –

הי"ר ח' דיין:

לא, הוא לא ברשימה.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, הייתי כאן.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

היית כאן? לא ראיתי. אז אולי הייתי פחות לוחץ.

אבל אני חושב שהדברים רציניים וגם בשעת לילה זו הם מחייבים תגובה. אם חבר הכנסת טלב אלסאנע יקשיב – טוב, אם לא – אגיב בלאו הכי.

עם כל הכבוד, דברים חשובים מאוד נאמרו מעל במת הכנסת. פעם מפלגות גדולות בארץ הזו חשבו שבארץ-ישראל המערבית צריכה להיות מדינה אחת, שבה יהיה מיעוט ערבי גדול, שבאופן טבעי יצטרך לבוא לידי ביטוי בצורה חזקה יותר בחיי המדינה. אותו מיעוט בא לידי ביטוי בערבית כשפה רשמית ובדברים רבים אחרים.

במשך השנים גברה הנטייה – דרך אגב, התנועה שהייתי חבר בה לא היתה שותפה לה – שאמרה שהחלוקה הטובה ביותר היא לשתי קבוצות נפרדות, מדינת ישראל וישות שבה באה לידי ביטוי בצורה טובה יותר הלאומיות הערבית הפלשתינית. ברור שהישות היהודית – מדינת ישראל היא מדינתו של העם היהודי, שבה חי בכבוד ובשוויון זכויות אזרחי מיעוט ערבי.

לא אני, נדמה לי שהיה זה פרופסור בן-ציון דינור שהמציא את הביטוי, שרבים חזרו אחריו, כשעוד לא היה ברור אם יש חלוקה, אין חלוקה: כל הזכויות בארץ-ישראל, אבל לא זכויות על ארץ-ישראל. כאשר ההנחה היתה שיש די הרבה מדינות ערביות שבהן באה לידי ביטוי המדיניות – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

החינוך, מערכת החינוך.

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

אני מגיע למערכת החינוך. יש מיעוט יהודי בפרו ויש מיעוט יהודי בהרבה מאוד מדינות. באופן טבעי בהיסטוריה, תמיד וגם היום, הוא למד – הוא שמר על הפולחן היהודי, כמובן, אבל למד את שפת המקום מכיתה א', למד את ההיסטוריה של המדינה שבה הוא חי – שלא היתה אולי ההיסטוריה שלו, כי יש לו היסטוריה אחרת – מכיתה א' או מהגן, והרגיש הזדהות מלאה עם המדינה, תהיה זו פרו או אורוגוואי או ארצות-הברית, קנדה או אנגליה, והוא שר בהזדהות את "אל המלכה נצור", ריגש אותו הדגל הבריטי, אבל גם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת קליינר, אני רוצה להחזיר אותך לסוגיה המהותית. אין מחלוקת על כך שיש דברים – – – על מנת שתהיה שפה משותפת. אין ספק. אני מדבר על משהו יותר מהותי. אני לא ציוני. אתה יהודי, אתה לא מוסלמי, נכון? אני יכול לכפות עליך ללמוד את הקוראן? למה אתה כופה עלי ללמוד תנ"ך?

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

השאלה היא למה שזה יהיה על חשבון התרבות הערבית?

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת וליד צאדק, הערב הזה הוא שלכם, תהיה לך רשות הדיבור ותוכל לענות לי. אנחנו בדיון על התקציב ולא בדיון על הנושא הזה. אבל מאחר שנאמרו כאן דברים חשובים, והשעה היא בלאו הכי שעת לילה, מצאתי לנכון לומר לכם פעם אחת – הרי אני יכול לומר את זה באלף פורומים – שאני, למשל, חושב שיש סתירה בין הרצון לתת שוויון הזדמנויות מלא לילד ערבי – להיות, למשל, שופט בית-המשפט העליון – ולעומת זאת להתחיל ללמד אותו עברית מכיתה ד'. יש פה סתירה, ויש בעיה. אני לא מבין למה, אם באמת אנחנו מדברים על מדינה אחת, לא ילמדו עברית מכיתה א'. וכדי להתערות בתרבות בהחלט צריך ללמוד על ההיסטוריה של העם היהודי. לדעתי, גם ילד ערבי שהוא אזרח ישראל, שהדגל שלו כחול-לבן, גם הוא, כערבי, צריך להבין – – –

קריאה:

— — —

מיכאל קליינר (בשם ועדת הכספים):

ולדעתי זה בהחלט לא צריך לבוא על חשבון דברים אחרים. שילמד את ההיסטוריה של העם היהודי ואת התרבות של העם הערבי – דרך אגב, גם אני למדתי אותה – כדי לדעת מה זה "רובה", מה זה "חילים", ואת כל אותם מרכיבים של התרבות של הלאום שלו. אם זאת הכוונה ואין סתירה בין שני הדברים, אני שותף לדעה הזאת. אין סתירה בין הדברים. אני התרשמתי שאתה מדבר על כך שזה יבוא על חשבון זה, ולזה התנגדתי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. אני מזמין את חבר הכנסת תאופיק חטיב; הוא איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חברי הכנסת שאול עמור, זאב בויס, דוד ראם, אברהם הירשזון, בנימין אלון, פני בדש, מאיר שטרית, מיכאל נודלמן, יורי שטרן, צבי הנדל, יצחק כהן, אברהם שוחט – אינם. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מוכרח לומר לכם, שבשעת לילה זו, אף שאנחנו חושבים שעם ישראל נח, שקט, סומך על כך שחברי הכנסת שאול עמור, זאב בויס, דוד ראם, אברהם הירשזון, בנימין אלון, פני בדש, מאיר שטרית, מיכאל נודלמן, יורי שטרן, צבי הנדל, יצחק כהן, אברהם שוחט – אינם. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

אני רוצה לספר לכם מה קרה ביממה האחרונה ביחסים שביני לבין הממשלה, ראש הממשלה ושר האוצר. למען האמת, אני אמרתי, שאם הממשלה עשתה מאמץ במסגרת המשאים-ומתנים עם הסיעות הקואליציוניות הקיימות, אמרתי שאנחנו ניתן, אולי, צ'אנס. הממשלה אומרת, ששנת 1997 תהיה שנה קשה, ואחרי 1997 יבוא האור, תבוא התקווה, תבוא הצמיחה. מה זה, יהיה שפע לכל עם ישראל. גם אם אתה אומר שאתה בטוח שזה לא נכון, אני אומר – נלך לשיטתם.

אנחנו התפללנו לשמוע מה קורה בנושא מרחיק לכת כמו שינוי מדרגות המס, שהוא נושא שנקבע בתשתית הבסיסית ביותר של הדרך שבה מתפקד במדינת ישראל כל המשק. כי מה הן מדרגות המס? הן לא איזה דבר של מה בכך. הרי בעוד חודשיים-שלושה מתחילים הסכמי העבודה בכל המגזרים. מה אנחנו בודקים כשאנחנו באים לנהל משא-ומתן? חבר הכנסת קליינר מבין, בוודאי, היטב את הדינמיקה. אנחנו בודקים מה היא רמת השחיקה. אז אם יש עדכון של מדרגות מס, תהיה פחות שחיקה. אם אין עדכון של מדרגות המס, תהיה יותר שחיקה. מי שחושב שאנחנו נשאיר את הפער של השחיקה הזאת, שיפול על כתפיו של השכיר – טועה.

אבל מה קרה? בכל זאת ישבנו אצל ראש הממשלה, אצל שר האוצר, הציגו בפנינו את שורת ההסכמות. הפגישה האחרונה אתם התקיימה בסביבות 14:00. התברר, שבאותה עת שמציגים בפנינו את כל ההסכמות, כביכול, ומתארים לנו את הנטל על השכירים שבא לפתור את בעיות קצבאות הילדים ואחרים, בערך של 850 מיליון שקלים, באותה עת ישב חבר הכנסת מיכאל איתן בחדר ועדת הכספים, בתיאום עם פקידי האוצר, בהנחיית שר האוצר, ושקד על הכנת אותה גזירה נוספת של ביטול חצי נקודת זיכוי לאשה עובדת.

אינני יודע אם שר האוצר יהיה השר הכלכלי המבריק ביותר, אבל אין ספק שיש לו נכס כלכלי אחד חשוב – האמינות שלו. כי אמינות במערכת יחסים במסגרות הכלכליות, יש לה חשיבות רבה, לפעמים חשיבות מכרעת, יותר מאשר הנושאים עצמם. ודרך אגב, שר האוצר טען שהוא חיפש אותי אתמול. הוא אמר לי: חיפשתי אותך עד 23:00. יכול להיות שהוא חיפש אותי. השאלה לאיזה צורך.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

--

עמיר פרץ (העבודה):

אני מאמין שכן. אף לרגע אינני מטיל שום ספק בדבריו. אבל אני שואל: לשם מה הוא חיפש אותי? כדי להודיע לי? מה? האם אני הפכתי הדוור שלו, הוא מודיע לי הודעות? הוא צריך לחפש אותי כדי לנהל אתי עניין? מאה אחוז, בוא ננהל, לטוב, לרע, בהסכמה, באי-הסכמה, כל אחד ידע איפה הוא עומד.

אני רואה במחטף הזה, לצערי הרב, משבר אמון קשה מאוד. אני מוכרח לספר לך, חבר הכנסת קליינר, שאתמול הלכתי למפגש עם ועדים במשק. לתומי חשבת, שבאופן טבעי, אחרי ההודעות המרגיעות שהוצאתי אתמול אחר הצהריים, אחרי הפגישות עם שר האוצר וראש הממשלה, כשאמרתי שהאווירה השתנתה, שאני מרגיש שאנחנו יוצרים בסיס לשיתוף פעולה, אמרתי שזה,

בוודאי, יגרום לכך שחלק גדול מהמוזמנים לא יגיעו. כי מטבע הדברים אנשים אוהבים להתגייס למאבק, לא אוהבים להגיע כדי לשמוע הודעות. חבר הכנסת קליינר, הופתעתי לראות – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש שלא לקרוא לו קריאות ביניים, כי זמנו נגמר.

עמיר פרץ (העבודה):

אבל זה חשוב. תאמין, לי, משהו מאוד חשוב. אני רק יכול לומר, שראיתי לפני ציבור גדול, זועם, מרגיש מרומה. אני אומר לכם שחזרתי עם תחושה קשה של משבר. הדבר שרצינו למנוע אותו יותר מכול, לא יימנע, לצערי הרב. המשק הישראלי, החל מיום חמישי, יתחיל, לצערי הרב, להיכנס לסחרור – שהממשלה תלמד שאתנו לא ישחקו עוד. הממשלה תלמד שאתנו לא ישחקו עוד במחטפים, והשכירים בישראל לא יישארו עוד אחרונים בתור. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מזמין את חבר הכנסת אהוד ברק; הוא איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אורי אור – איננו. חבר הכנסת אפי אושעיה – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. עשר דקות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת העייפים והרדומים – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מלה אחת טובה, כי בכל זאת יש שינויים מפליגים מאוד. הישגים חברתיים עצומים הושגו בוועדת הכספים בראשות סיעת גשר וסיעות אחרות.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, לפעמים אני חושב שהממשלה הזאת באמת זקוקה לגשר – – –

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת קליינר, בכל דבר יש משהו ששובר את גב הגמל. הביטול של חצי נקודת הזיכוי – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יודע שסמדר אלחנני היא הלוחמת הגדולה לביטול הנקודה הזאת. מדבר צודק לאשה נשואה זה הפך להיות דבר שאין לו שום הצדקה, דבר מפלה – – –

עמיר פרץ (העבודה):

– – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת קליינר ועמיר פרץ, אני מבקש שלא תנהלו ביניכם דו-שיח כזה. שבו זה ליד זה ודברו. בינתיים זה מפריע לנואם שעומד על הדוכן.

עמיר פרץ (העבודה):

– – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פרץ, אתה מפריע לנואם, אני מבקש להפסיק זאת. אני לא אוותר לאף אחד.

עמיר פרץ (העבודה):

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ח' דיין:

זה לא ויכוח בינך לבינו. עם כל הכבוד, אתה מעיר לי על לוח זמנים?

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מעריך מאוד את עובדת הימצאותו של נציג גשר, חבר הכנסת קליינר, במליאה. הממשלה הזאת באמת זקוקה לגשר רציני מאוד. אין זה פלא ששר החוץ דוד לוי, בהתקפה חסרת תקדים על הממשלה, אומר, שהממשלה הזאת התנתקה מהבוחרים שלה, התנתקה מהאנשים שהעלו אותה לשלטון. הממשלה הזאת היא אסון לשכבות החלשות, לבעיות החברתיות שדיבר עליהן דוד לוי. והוא צודק.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

סאלח טריף (העבודה):

תיכף אני אגיד לך.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת קליינר, מספיק. אי-אפשר כך. אתה אומנם ממלא-מקום, אבל על כל משפט אתה מעיר הערה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זו דוגמה לסבלנות הרבה שיש לקואליציה הדורסנית הזאת, לאי-רצונה לשמוע לפעמים גם כמה מלים של ביקורת, של תוכחה. תשמעו, תאזינו, תקשיבו. לפני עמדו פה חבר הכנסת איתן וחברי חבר הכנסת ריבלין ודיברו על צניעות, על לשמוע ולהשמיע. אז באמת, בואו נהיה צנועים, ובואו נדבר.

קודם כול, אדוני היושב-ראש, זה לא נהוג ולא מקובל שכאשר דנים על תקציב המדינה לשנה הבאה, על חוק ההסדרים, אף אחד משרי הממשלה אינו טורח להיות נוכח במליאה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

אני זוכר שכשאני ישבתי על כיסא היושב-ראש וניהלתי ישיבות, דאגתי תמיד להפסיק ישיבות כדי להזעיק איזה שר שיבוא לכאן וישמע את דברי חברי הכנסת. פה כנסת, והממשלה צריכה להבין שיש לנו מה להשמיע, והיא צריכה להקשיב, גם אם היא אטומה.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שיהיה זה נכון שסגן מזכיר הכנסת, מר דוד לב, יואיל בטובו לבקש מאחד הטלפונים שיעשה איזה סבב טלפונים לשרי הממשלה. הרי רובם צעירים, וזאת שעה שכבר אפשר להתעורר בה, לבוא לכאן ולשמוע אנשים די רציניים. יש לנו פה גלריה שלמה של חברי כנסת

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר. אני מבקש להפסיק את הישיבה — — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יחזקאל, שמעתי את הצעתך, ואני מעביר אותה למזכירות. בינתיים אנחנו ממשיכים בדיון.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה אמון על כבודה של הכנסת וצריך לשמור על כבוד הכנסת ועל כבודם של חברי הכנסת. הרי אנחנו משקיעים. אני יושב פה ברציפות הרבה מאוד שעות. מחר ב-08:00 יש לי ישיבה של ועדת הפנים. בכל זאת אני בא לכאן, ואני רוצה שמישהו יקשיב לי. אני יודע שאולי עם חבר הכנסת קליינר אגיע לאיזה מכנה משותף, כי יש גשר, יש לנו גשר לממשלה. אחרת מה היינו עושים?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, למען הפרוטוקול, אני ממלא-מקום של חבר הכנסת רביץ – – –

סאלח טריף (העבודה):

היו לנו עוד עשרה כאלה. זו פעם ראשונה בהיסטוריה של הפרלמנט – – –

היו"ר ח' דיין:

אני חייב להוסיף, שבדיון בקריאה השנייה והשלישית לא צריך שיהיה נציג הממשלה. מספיק שיהיה יושב-ראש ועדת הכספים או ממלא-מקומו. כך היה נהוג גם בכנסת הקודמת, כשאתם הייתם בקואליציה.

סאלח טריף (העבודה):

אנחנו הקפדנו, ואני חושב שראוי שגם עכשיו נקפיד על כך שאחד משרי הממשלה יהיה נוכח כאן. יש 18 שרים. שר אחד יכול להיות כאן תורן ולשמוע ולהקשיב. כל הדיון נושא אז אופי אחר בכלל. היום ראיתי את שר האוצר בא ומגיב. לעומת זאת, ראיתי תופעה חדשה, של עשרה ממלאי-מקום של יושב-ראש ועדת הכספים. כל אחד עולו בתורו ומדבר. אנחנו יכולנו לעשות זאת בעבר, ולא ניצלנו זאת, חבר הכנסת קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

סאלח טריף (העבודה):

לא ניצלנו את זה. לא היינו צריכים. ישב פה שר האוצר, ואף שהוא היה שמן הוא אפילו לא נמנם. הוא ישב, הקשיב, ענה, דיבר, רשם. ולכן אני רוצה לומר בכאב ובצער – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

שר האוצר אף פעם לא היה שמן.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יחזקאל, נשאתם רק אתה והוא, אתם רוצים להפריע זה לזה?

סאלח טריף (העבודה):

מילא אתה מפריע לי, אבל גם היושב-ראש? אני בלהט דברי, ואתם קוטעים אותי. בקושי אני בורר לי את המלים, אני אשכח אותן. אני מבקש מכם, למען השם. עד שאני מתחיל לסדר לי איזה משפט, אתם מפריעים לי. אני מבקש מכם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

הי"ר ח' דיין:

אין דבר, עוד מעט אתם תחליפו זה את זה, ואז נעמוד על לוח הזמנים.

סאלח טריף (העבודה):

איזה לוח זמנים? אתם מפריעים לי.

הי"ר ח' דיין:

לא תקבלו שנייה אחת מעבר לעשר דקות, חבר הכנסת יחזקאל, לא אתה ולא הוא. עם כל הכבוד, אם המטרה שלכם היא רק להחזיק את המליאה — — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא.

סאלח טריף (העבודה):

אתם מבזבזים את זמני היקר. אין לי זמן, ויש לי כל כך הרבה מה לומר. אני מחזיק פה דברים. אני מבקש מכבוד היושב-ראש שישמור עלי, על הזמן שלי.

היו"ר ח' דיין:

אין לי בעיה. בקריאה שלישית אני גומר הערב את כל הסיפור.

סאלח טריף (העבודה):

כל אחד גומר בשיטתו הוא. אני רוצה להגיד לך שהממשלה הזאת – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מבקש ממך, דבר אחד אל תעשה, אל תצחיק אותי. פעם עמדתי על הדוכן הזה שלוש דקות וצחקתי. אני מבקש ממך. עושים את זה פעם אחת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

עם הממשלה הזאת תראה הרבה שיטות, אבל קשה לגמור אתה.

רבותי, באמת, תקשיבו לי היטב, זו שעה יפה להקשבה, כי אין מפריעים. אני רוצה לדבר על הרבה מאוד דברים. הבוקר אני פותח את העיתון ואני רואה: איזו אידיליה, ערפאת מחייך חיוך רחב, ומולו ביבי נתניהו. אתם יודעים מי זה ביבי נתניהו? ביבי נתניהו, שעמד פעם על הדוכן הזה ואמר: אתם אש"פיסטים, אתם לוחצים את ידי ערפאת, אתם כך וכך, הוא לא ביטל את האמנה הפלשתינית, הוא שולח לכאן רוצחים. מה לא אמרו פה?

קריאה:

-- --

סאלח טריף (העבודה):

אתה לא היית פה, תקשיב. חבר הכנסת קליינר, נתניהו עמד פה והסית את העם כולו, מכיכר-ציון ועד כיכר-המדינה. ואחר כך, כיכר העירייה הפכה להיות כיכר-רבין לא סתם. זה מה שקרה לנו. אתה יודע מה אמרו? הלבישו את רבין בכאפייה. זה התחיל כאן, בבית הזה, בהסתה פרועה שאין לה תקדים. היום אתה פתאום שומע שחברים שהפעילו פה טייפרקורדרים הפכו להיות מה שקוראים פרגמטיסטים. פרופסור שלמה בן-עמי, אינני מבין מה זה פרגמטיסט. אני באמת לא מבין איך השר צחי הנגבי, משומר ארץ-ישראל השלמה הופך להיות פרגמטיסט. הוא מבזה כאן את חבריו שלא מקבלים את נציגי הרשות הפלשתינית ביציע הכבוד של הכנסת. זה פרגמטיזם שאין כמותו. זו צביעות.

זו לא רק צביעות. חברי סיעות הליכוד והמפד"ל בוועדת הפנים, שהיום הממשלה שלהם מתחננת יום יום לשבת עם הרשות הפלשתינית, עם נציגיה, הם הולכים לשם ועושים פרובוקציה לערפאת, וזה כאשר ראש ממשלתם מתחנן אליו: אנא, בוא תיפגש אתי, בכל מקום בעולם, איפה שאתה רוצה, איפה שאתה חפץ.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טריף, אני מבקש לסיים.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני, אני רק בהתחלת דברי.

היו"ר ח' דיין:

לא, אני מצטער. זמנך תם. יש לך עוד הסתייגויות, תוכל לדבר אחר כך.

סאלח טריף (העבודה):

אבל יש לי הרבה מה לומר.

היו"ר ח' דיין:

אני נותן לך עוד דקה, לא יותר מזה.

סאלח טריף (העבודה):

מה זה עוד דקה? הבאתי דוח שלם של מבקרת המדינה. אני מבטיח לך שלא אפתח כאן בדברים על דוח מבקר המדינה, אבל אני רוצה לסיים את הדבר שהתחלתי בו, באיזו צורה.

היו"ר ח' דיין:

אז תסיים במשפט מסכם, ואל תיכנס לכל הספר הזה.

סאלח טריף (העבודה):

חברי הכנסת, אני באמת מנסה לחשוב לאן יובילו אותנו ביבי נתניהו וחבר מרעיו בממשלה הזאת. כאדם פטריוט בכל רמ"ח איבריו, כמי ששירת את המדינה ודואג לעתידה, אני מאוד חושש, שמה שקרה לנו בדרך, בשלושת החודשים האחרונים, זו תאונה מאוד קשה. אינני יודע איך נצא מהתאונה הזאת ולאן נגיע עם ממשלה כזאת. אם בכל יום יש טעות חדשה, אם בכל יום יש איזו הכרזה, ואחר כך יש הכחשה; אם כל יום משמיעים איזו ססמה, דבר והיפוכו – אלוהים יודע לאן נגיע.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בבקשה. יש לך עשר דקות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש שתקפיד על הזמן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מקפיד על הזמן. אני אדבר בדיוק עשר דקות, ועוד עשר דקות, ועוד רבע שעה, ועוד עשר דקות. ואתה תקבע את הדברים.

בכל מקרה, אנחנו צריכים לנגוע היום בפרשה חדשה שקשורה במערכת היחסים בין שלמה שרף, מאמן נבחרת ישראל, לבין אבי רצון. אני חושב שהעניין התקציבי למימון נבחרת ישראל ותקציב הספורט, אסור שיאפשר מאזן אימה בין פרשן הטלוויזיה הישראלית, שעדיין לא הופרטה, לבין מאמן נבחרת ישראל. אני אומר את הדברים האלה, כי בסופו של דבר, בשעה זו של הלילה – – –

איתן כבל (העבודה):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

בדיוק. חבר הכנסת כבל צודק. המשכורת של שלמה שרף, מאמן נבחרת ישראל, היא אומנם סודית, אבל היא מתוקצבת, לא בתקציב הביטחון, אלא בתקציב שבא על חשבון הפגישה בין סוהא לשרה. ואנחנו נמצאים היום במצב שבשעה כזאת של הלילה אנחנו נעמיד את הדיון במצב של אבסורד. דרך אגב, חבר הכנסת כבל, יושב פה איש מוכשר מאוד בעיני, זהו חבר הכנסת קליינר; הוא באמת עבר על פרטי התקציב, כי הוא באמת פדנט באופיו; אני מכיר אותו כבר הרבה שנים. ואני רוצה לשמוע את דעתו באשר לעימות שמתרחש בין שלמה שרף לבין אבי רצון. בכלל, שמעתי שאבי רצון טוען שהפגישה בין ערפאת לבין ביבי נתניהו היתה מהלך ספורטיבי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, תן לי. מה שקרה הוא, שהחלוץ נתניהו, שכל הזמן שיחק ברמה של – ללכת על השער של ערפאת – – –

קריאה:

הבקיע גול עצמי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הבקיע גול עצמי, נכון. והוא התחיל לשחק לכיוון המגרש של העבודה. וכשהוא הלך עכשיו לכיוון העבודה – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, ברצינות. אתה רואה, אדוני היושב-ראש, אני לא יכול לדבר כך. סוף כל סוף אנחנו דנים דיון ספורטיבי. באמת, עם כל הכבוד.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת קליינר, אני מצטער.

סאלח טריף (העבודה):

צריך לתת לו זמן פציעות.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבקש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני לא משתף פעולה אתם, אני מבקש שתחשב לי את הזמן נטו.

היו"ר ח' דיין:

לא. עם כל הכבוד, אלה החברים שלך. אתה ישבת שם, ועשית אותם דברים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל עם כל הכבוד לך, הדיון הוא רציני, אנחנו דנים על מערכות יחסים בספורט הישראלי – –

היו"ר ח' דיין:

אז תמשיך, בבקשה, יש לך עוד שמונה דקות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה זה עוד שמונה דקות? אתה יודע כמה הרבה יש לי לומר? עכשיו אני מודיע בצורה מאוד רצינית – –

היו"ר ח' דיין:

אולי אני אשים לך את זה מול העיניים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה זה? זה תקציב הכנסת? לא, ברצינות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה פוגע – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

האם תקציב הכנסת לא יכול לאפשר שעון קצת יותר משוכלל באולם, שעון דיגיטלי? אני חושב שמהבחינה הזאת יש בעיה. אדוני סגן מזכיר הכנסת, אני מבקש ממך לפנות בעניין הזה.

עכשיו ברצינות. אני רוצה לומר משהו על הפגישה של אבו-עמר וביבי נתניהו. מה שקרה היום, זו פגישה היסטורית. ראש הממשלה נתניהו למעשה משחק היום, כרגיל, כפול. הוא קיים את הפגישה, אבל היא לא התקיימה. שלוש שעות הוא דיבר עם יאסר ערפאת, הוא גם שוחח אתו בארבע עיניים, ואלוהים יודע מה הוא כבר מכר לו. כפי שהוא תרגל במערכת הבחירות האחרונה, הוא מכר לכל אוכלוסייה מה שהיא רוצה לשמוע. מעניין מה הוא מכר לאוכלוסייה של יאסר ערפאת באותה פגישה.

מאחר שיצא לי לא מעט לשמוע את דעותיו של חבר הכנסת קליינר, שנחשב מה שנקרא נצי מתון – כך אני מגדיר אותו – אני חושב שחבר הכנסת קליינר מבין שהמהלך שקיים היום בין נתניהו לערפאת הוא מהלך של התקרבות שלא קיים בין שלמה שרף לבין אבי רצון. הלוואי שאפשר היה לקיים היום פגישה בין מאמן נבחרת ישראל שלמה שרף לבין פרשן הטלוויזיה הישראלית אבי רצון. ולא אכפת לי שזה יהיה במחסום ארז. כי מערכת היחסים הזאת הורסת לנו את תקציב הספורט במדינת ישראל. ובשעה זו, שעה 03:00, לפנות בוקר, חייבים לדון בסוגיה הזאת.

השאלה היא גם מתי נגיע לפגישה בין סוהא לבין שרה. כי אין לי ספק שמאחורי שני המנהיגים האלה עומדות רעיות אמיצות, ואני אומר את זה ברצינות. "בית"ר ירושלים" צעקה ב"בניני האומה": "היידה שרה". אני מחפש קבוצת כדורגל פלשתינית שתצעק "היידה סוהא". אין לנו ברירה אלא להגיע למצב שתהיה הקבלה בין "היידה סוהא" ל"היידה שרה", בעיקר אחרי הנפת היד המנצחת היום של שני הספורטאים, כמו שאנחנו רואים בעיתון "ידיעות" – "היידה ביבי" ו"היידה ערפאת".

צריך להבין שבשעה זו של הלילה, כשעם ישראל ישן ואנחנו מדברים, ולא תמיד לעניין, סוגיית הספורט במדינת ישראל חייבת לבוא לידי קונסנסוס.

לכן הצעת ההחלטה שלי אומרת, שחבר הכנסת מיכאל קליינר יתמוך בחלוץ ביבי נתניהו, שהתקף את יאסר ערפאת בגישה של ארבע-שלוש-שלוש. מי הם הארבעה? הארבעה הם ביבי נתניהו, איציק מרדכי, דוד לוי וצחי הנגבי. מי הם השלושה? אריק שרון, זבולון המר ויצחק לוי. מי הם השלושה האחרים? השלישייה של הנמנעים: לימור לבנת, נתן שרנסקי – ומי עוד בשלישייה של הנמנעים, חבר הכנסת בן-עמי?

אני רוצה שנבהיר דבר נוסף – דן מרידור. בבוקר הצעתי הצעה לגבי ה"חרצופים". אני חושב, שהיום באמת דן מרידור לא נעלם ולא נאלם. אין לי ספק שהוא עשה "קמבק" רציני. אני דורש מערוץ-2 לשנות את פרצופו של שר האוצר דן מרידור. ויכול מאוד להיות, שאם אנחנו נמצא עוד פעם גיבוש בין ביבי נתניהו, יאסר ערפאת ודן מרידור, הכלכלה הפלשתינית תשתפר.

דרך אגב, אני גם מציע בהצעת תקציב המדינה – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם יחזקאל (העבודה):

סליחה, אני מדבר עכשיו באמת על אוכלוסייה חשובה. יש לנו בעיה. אתם לא יודעים. אני חיפשתי בכל ספר התקציב סעיף לגבי הכלב של מחסום ארז. אתם יודעים, שבשבועות האחרונים הכלב היה חולה, ולא עברו סחורות לעזה, והיה עוצר. אני הייתי שם בסיור, היה רעב בעזה. כל זה משום שבספר התקציב של מדינת ישראל מופיע מימון לכלב אחד. השאלה היא, איך מתעמרים באוכלוסייה שלמה משום שיש מימון רק לכלב אחד, לאילוף של כלב אחד, לאוכל לכלב אחד. אני מציע שחבר הכנסת קליינר, יחד אתי, בהסתייגות שתבוא בשבוע הבא, נכניס את הסוגיה הזאת של הכלב.

דרך אגב, אני מאוד נעלבתי, אישית, ואני אומר זאת לא לפרוטוקול, אף שזה קבל עם ועדה. אתם יודעים, חבר הכנסת בן-עמי, חבר הכנסת סאלח טריף, איך קוראים לכלב במחסום ארז?

סאלח טריף (העבודה):

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אגיד לך. הגענו לסיור, ושם שמענו מה שם הכלב. באמת, שיסלח לי הבן-אדם, כי הוא חשוב, הוא גם ממנהיגי. אתם יודעים איך קוראים לכלב במחסום ארז? חבר הכנסת קליינר, האם אתה יודע? האם יש לך תשובה? קוראים לו ברק. אני נשבע לכם, אני לא צוחק. זה היה קטע מדהים, ברצינות. באנו לשם, ומייד היתה בתוך מפלגת העבודה – – –

היו"ר ח' דיין:

אני מקווה שאתה לא מייחס איזו שייכות לחבר כנסת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא בדיוק. אני פניתי, באמת, וביקשתי לא לתת לכלבים שמות של אנשים.

סאלח טריף (העבודה):

כל רצועת עזה תלויה בכלב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. אבל אני גם ביקשתי לא לתת לכלבים שמות של אנשים. זה חמור. מה הקטע הזה?

עכשיו אנחנו מדברים גם על "החמישייה הקאמרית". אתם ראיתם את "החמישייה הקאמרית"? חבר הכנסת קליינר, האם אתה ראית אותם ביום ראשון?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני רואה את משחקי "בית"ר ירושלים". לא יעזור לך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לגבי "בית"ר ירושלים" אני רוצה לומר לך, שכמה מחברי הטובים הם אוהדי "בית"ר ירושלים", ואין לי ספק, שמה שיש בקרב אוהדי "בית"ר ירושלים" יש גם בקרב מצביעי הליכוד. יש בהם נשמה יתירה. אני לא צוחק. ומצביעי הליכוד, הספונטניות שלהם והחום שבהם, אלה אותם אנשים שהולכים ל"בית"ר ירושלים". לך היום ותגיד לאנשי "הפועל תל-אביב" להצביע עבודה. הם אומרים: זו עבודה בעיניים. נתתם לסיני חצי מתקציב המדינה לארבע השנים הבאות. באמת. אתם יודעים שמשנה סיני מרוויח 220,000 דולר נטו לשנה? לשש שנות תקציב זה מיליון דולר נטו.

סאלח טריף (העבודה):

אל תקנא בו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, אני רק מציין את זה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

מה בעניין שינוי מדרגות המס?

אברהם יחזקאל (העבודה):

על העניין של משה סיני – לא. מה שקורה בנושא הזה, ברצינות – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, אבל צריך להבהיר שמהבחינה הזאת תקציב הספורט, כפי שאמרתי בהתחלה – – – כמה זמן עוד נשאר לי?

היו"ר ח' דיין:

עוד דקה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ברוך השם.

היו"ר ח' דיין:

אתה יכול לעבור לדבר קצת על "מכבי תל-אביב".

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, עם "מכבי תל-אביב" יש בעיה, הם בחובות של 20 מיליון שקלים, והם לא מדברים על זה מלה. ברצינות. ויש להם עוד 23 מיליון שקלים חובות לשנה הקרובה. אבל הם, למשל, לא קשורים להסתדרות. "הפועל תל-אביב" קשורה להסתדרות, היא משלמת, ואף אוהד מ"הפועל תל-אביב", ממצביעי שער 7, אדוני חבר הכנסת בן-עמי, לא מצביע למפלגת העבודה. 90% מהם מצביעים לליכוד.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

יש לך עצה לגבי "הפועל טייבה"?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן, יש לי. לגבי מה שקורה עם "הפועל טייבה" – ואני ראיתי אותם במשחק מול "צפרירים חולון", ישבתי ליד אחמד טיבי – נדמה לי שאנחנו צריכים להקפיא את הליגה. ההצעה שלי היא שאסור ש"הפועל טייבה" תרד. חייבים להקפיא את הליגה הלאומית ולמנוע ירידות, עד ש"הפועל טייבה" תשתפר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אברהם יחזקאל (העבודה):

זהו, אני מציע להקפיא את הליגה ובאמת לעשות פעם אחת אחדות בין בית-שאן לבין טייבה ולמנוע את ירידת הקבוצות מהליגה הלאומית. מה דעתך?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ח' דיין:

סליחה, הזמן שלו נגמר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על הסיבוב הזה. ביי.

היו"ר ח' דיין:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אבי יחזקאל. אני מזמין את חבר הכנסת שמעון פרס; הוא איננו. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז; הוא איננו. אני מזמין את חבר הכנסת וליד צאדק. הוא ישנו. בבקשה, יש לך חמש דקות.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מודה מאוד לחבר הכנסת אבי יחזקאל – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אל תדבר על השערים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא, לא. עכשיו הבנתי את הסיפור, ואני חס עליך ועל כבודך, ואני רוצה באמת לעזור לפחות בהפגת המתח שאני יצרתי, לא בכוונה.

אני רוצה עכשיו באמת לדבר ברצינות. בעשר הדקות הקודמות שלי דיברתי על בעיית הסמים הפוקדת אותנו ומאיימת עלינו. בתור חבר ועדת החינוך והתרבות אני רוצה לדבר על הליקויים הנוראים ועל המחסור במסגרות לילדים בעלי צרכים מיוחדים באוכלוסייה הערבית, מה שנקרא חינוך מיוחד פלוס.

אנחנו, חברי ועדת החינוך, ביקרנו בנגב ונדהמנו. אותי זה לא הדהים, מכיוון שאני חי את החיים האלה. אבל חברי שהיו שם, וחברך הטוב ראובן ריבלין, אני מקווה כך, איני רוצה לגלוש לעניינים אישיים, שהוא גם כן חרותניק, והוא באמת אנושי מאוד, ואני מאוד מעריך אותו, כמו שאני מעריך אותך, חבר הכנסת קליינר – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

כמו כל תלמידי החכמים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כן. גם אתה חרותניק, כמוהו. אף שהיום קשה מאוד לדבר על כך שיש התורה של ז'בוטינסקי, או תורת העבודה, או תורה אחרת. הכול היטשטש, הכול נשחק. כל הערכים האלה נעלמו, ובמקומם באו ערכים אחרים – אולי ברוח הזמן, אולי זה טוב. אבל החינוך שמקנים בגיל הרך לעולם לא יימחק – הוא יופנם, ולא קל להשתחרר ממנו.

החינוך המיוחד, אם זה אצל הבדואים בדרום – אני קורא להם ערבים – או אצל הערבים בצפון, במשולש, בגליל, הגליל העליון והגליל התחתון, בגליל המערבי ובגליל המזרחי – העניין הזה לקוי מאוד מאוד. כולנו הזדעזענו, הזדעקנו, כאשר ראינו את התמונות המחרדות של התינוקות הכלואה במזרח-ירושלים. אבל תאמין לי, חבר הכנסת קליינר, שמראות כאלה אפשר למצוא אצלנו בשפע.

יש הרבה מאוד ילדים חריגים שלא מוצאים להם מקום. יש הרבה מאוד בתי-ספר ערביים רגילים שחסרים בהם פסיכולוגים, עובדים סוציאליים, עזרה נפשית. המגזר הערבי הוא חברה שעוברת תמורה מחברה מסורתית לחברה מודרנית, יש לה נגישות לחברה המערבית, ויש לה נקודות חיכוך עמה. החברה הזאת משתנה. נדמה לי שבשינויים האלה נוצרות סטיות חברתיות. הבעיה היא, איך אפשר למנוע את ההידרדרות מסטייה קלה לסטייה קשה הרבה יותר.

כדי לווסת את השינויים בחברה הערבית חייבים לצייד אותנו, את כולנו, במכשירים, בכלים, שבעזרתם יהיה אפשר להתמודד עם הבעיות שצפות על פני השטח. אני מצטער מאוד להגיד, שעד היום הזה גם הרשויות המקומיות וגם משרד החינוך, שעליו מוטלת האחריות הישירה לכל העניין הזה, לא נתנו על כך את הדעת, לא נתנו את התקציבים ולא נתנו את המשאבים. ומעל לכול, אין להם הרצון לטפל בבעיה הקשה הזאת.

בעבר לא אבחנו את הילד או הילדה החריגים, מכיוון שלא היה צורך במיומנות של האזרח כדי להתקבל לעבודה זו או אחרת. היום החברה מציבה לעתים דרישות קשות, שבעלי הצרכים המיוחדים אינם עומדים בהן.

לכן אני רוצה מאוד שבתקציב שאנחנו מדברים עליו ייתנו שר החינוך והממשלה מענה על הבעיה הזאת. אף כי אין לי אמון בממשלה הזאת, ואני אצביע נגד התקציב, אני מקווה שהבעיה האנושית הזאת, הבעיה הרגשית הזאת, תמצא את פתרונה בהשאת התקציבים לחינוך המיוחד במגזר הערבי, לפחות, ובתגבור של הצוותים שמטפלים בעניין הזה.

ולבסוף, אדוני נציג הקואליציה, חבר הכנסת מיכאל קליינר, אתה יודע שמקצוע הפסיכולוגיה הוא מקצוע שיש לו ביקוש רב. נכון שאנחנו מסתובבים במעגל קסמים. מעגל הקסמים הזה מתבטא בכך, שיש חולשה בבתי-ספר רגילים במגזר הערבי, יש קושי להתקבל למקצועות מועדפים. אני מקווה ששר החינוך ימצא את הדרך להעדפה, בין על-ידי מכינה ובין על-ידי הקלה בכניסה, או על-ידי הקצבת מספר מסוים של מקומות בפקולטה למדעי החברה, בפקולטה לפסיכולוגיה, כדי שאנחנו נתגבר על הפער והמחסור העצום שילדינו, המסכנים האלה, סובלים ממנו, והם משוועים לעזרה ומבקשים את הסיוע שלנו, של כולנו.

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש, על נדיבותך, למרות השעה המאוחרת.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אותך קשה להפסיק, כי אתה מדבר לעניין.

הי"ר ח' דיין:

אין ספק בכך. אבל אני חייב להיות צמוד ללוח הזמנים.

אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום; הוא איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת זאב בויס – איננו. חבר הכנסת דוד ראם – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת בנימין אלון – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת מיכאל נודלמן – איננו. חבר הכנסת יורי שטרן – איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. עשר דקות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני באמת רוצה להתייחס לנושאים כלכליים, אבל קשה לי, כי כל הזמן יש אספקת ידיעות. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה מכיר את עוזרו של ראש הממשלה ד"ר דורי גולד? האם שמעת על דורי גולד? אני אספר לך על דורי גולד. חבר הכנסת מיקי איתן, ברוך הבא.

ובכן, ד"ר דורי גולד נסע בשליחותו של ראש הממשלה למצרים. בשליחות הזאת הוא הגיע ללשכת שר החוץ כדי לתאם את ביקורו המיוחד של השר עמר מוסא בישראל. הוא פגש שם את מנהל לשכתו ועוזרו, נביל פהמי. הוא פגש אותו ודיבר אתו על תיאום הפגישה. ואז הוא אומר לו: אדוני, בשביל מה אתה מדבר אתי? בוא אל המקור הראשון, הנה שר החוץ המצרי עמר מוסא, הוא מחכה לך, ממתינ לך בלשכה שלו, בוא דבר אתו, תאם אתו. הוא אומר לו: לא, אין לי הנחיות מירושלים להיפגש עם שר החוץ. השיב לו השני: מה זאת אומרת, אתה לא מבין איזו תקרית דיפלומטית יכולה להיות כאן?

חבר הכנסת שלמה בן-עמי אמר לי, שאם, חס וחלילה, יש איזו מלחמת עולם, ובארצות-הברית קוראים לכל האנשים שלהם, אז בלשכת ראש הממשלה לא יישאר אף אחד, כי הם כולם בעלי דרכונים אמריקניים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מספרים שתמיד, כשהחבר'ה היו נוסעים עם ראש הממשלה לארצות-הברית, שגרירות ארצות-הברית היתה מסדרת ויזות. עכשיו היא מובטלת. אף אחד לא צריך ויזה. הם כולם בעלי דרכונים אמריקניים.

סאלח טריף (העבודה):

כן, אין בעיה. גם נציב שירות המדינה החדש אמר שאין עם זה שום בעיה. הוא נתן לזה לגיטימציה. אנחנו בכלל לא יודעים. יש לנו ראש ממשלה שהדרכון האמריקני שלו במגירה. למנכ"ל יש דרכון אחר. אנחנו מסודרים בעולם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סאלח טריף (העבודה):

אני מבקש שלא תפריעו לי, אתם מוכרחים לשמוע את סוף הסיפור.

אז ד"ר דורי גולד, שהוא היועץ המיוחד לראש הממשלה, שכל כך מתמצא בעולם הערבי, שהרי כל חייו בארצות-הברית הוא למד וחי עם ערבים, ולכן מונה על-ידי ביבי נתניהו – הוא אמר לעוזרו של שר החוץ המצרי שהוא אינו יכול להיפגש עם שר החוץ.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היושב-ראש לא מקשיב לך.

סאלח טריף (העבודה):

היושב-ראש מקשיב, ואני מודיע לך שהוא נהנה. הוא מקשיב לי בשקט, אבל אתם מפריעים לי.

הוא אמר לעוזר של שר החוץ: אני לא יכול להיפגש אתו. שאל אותו העוזר: למה? אמר לו דורי גולד: אם אני לא מקבל אישור מירושלים, אינני יכול להיפגש אתו. אז הוא בודק למה: מה קורה, תסבירו לנו. הוא אומר: תשמע, יש סיכום בין ראש הממשלה לבין שר החוץ, שאם רוצים להיפגש עם שר חוץ של מדינה מסוימת, ראש הממשלה צריך את אישורו של שר החוץ. כל הכבוד לדוד לוי. אז אומר לו העוזר: חביבי, זו תקרית דיפלומטית. מה זה, אתה בא לכאן ואתה לא רוצה לפגוש את עמרו מוסא? עונה לו דורי גולד: אני מצטער, יש הנחיות, יש הוראות. ישבו שלוש שעות בלשכתו של נביל פהמי, עד שראש הממשלה תפס את דוד לוי, אינני יודע איפה, והוא אמר לו שזה בסדר, שזה מאושר. אז אמר לו העוזר של שר החוץ המצרי: חביבי, קח את הפקלאות ותחזור לארץ, לא צריך ביקור של עמרו מוסא בישראל. אתם מבינים את זה?

שלמה בן-עמי (העבודה):

מה אתה אומר?

סאלח טריף (העבודה):

זו תקרית אמת. זה ד"ר דורי גולד, מומחה מספר אחת של ביבי נתניהו לענייני ערב.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם זה לא היה טרגי, זה היה מצחיק.

סאלח טריף (העבודה):

זה טרגי. מזל שחנוקוגלו עוד לא התחיל בתפקידו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סאלח טריף (העבודה):

אתם מבינים? אלה העוזרים של ראש הממשלה, וזה ראש הממשלה שנמצא עכשיו בטרונות. הוא באמת היה בצנחנים. אתם יודעים שבצנחנים עושים טירונות 12 חודשים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

14 חודשים.

סאלח טריף (העבודה):

עזוב את קורס מ"כים. שיקבל מ"כ, אין בעיה. אבל אנחנו בקטע של לימוד, של טירונות. הטרונות. הזאת עולה לנו ביוקר.

אני רוצה לשבח אזרח ששמו משה נשר מרמלה, שיהיה בריא. הוא התקשר אלי ואמר לי: אני מעריך אותך, אתה כך וכך, היית בצבא וכו', אבל באמת, תעשו למען המדינה, ולא רק תתקיפו את נתניהו. גם אני הצבעתי בשבילו, אומנם, אני מצטער על כך, אבל הוא ראש הממשלה. אמרתי לו: אתה צודק,

אבל תשמע, לי אין טענות למובארק, יכולות להיות לי טענות רק לראש ממשלת ישראל; זו פשוט המדינה שאני אוהב, שהייתי מוכן למות למענה, שאני נלחם למענה; אני רוצה שזו תהיה המדינה הכי טובה בעולם, הכי נאורה, הכי הומנית, הכי חזקה. חנוקוגלו לא מסכים עם הדברים האלה שאני אומר לך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חנוקוגלו זה שניים – – –

סאלח טריף (העבודה):

עכשיו תקשיבו, ברצינות, אל תצחיקו אותי. אני רוצה להגיד לכם ולהמון אזרחים שלא ישנים בשעה הזאת ושומעים אותנו ברצינות רבה, אני רוצה שהם ידעו, שכשאני אומר את הדברים האלה אני כל כך עצוב, עד כדי כך שאני צוחק. כבר לא נשאר לי מה לעשות. מה, לבכות? מה לעשות?

אני מודיע לכם, הייתי במצרים והלכתי לטפל בפרשת הבחור הדרוזי העצור שם, מסכן, עזאם עזאם. וראיתי איזה נתק עצום יש בין ממשלתנו לבין מנהיגי מדינות ערב. ואני הקטן שהולך לשם מתקבל באמת בזרועות פתוחות, עם כל ההבנה. והם יודעים מי אני ומה אני, ומה עשיתי, ופורסים לפני את כל השטיח האדום שצריך.

אפשר ליצור הבנות, אפשר לקדם נושאים ואפשר לקדם עניינים. אבל אי-אפשר לקום בבוקר, לאיים על כל העולם, ולמחרת להתחיל להתנצל. אי-אפשר לקיים שיחה עם מובארק, לקיים שיחה עם קלינטון, ולמחרת להכחיש אותה. איך אפשר לנהל מדיניות כזאת? זה מה שנתניהו עושה. ואנחנו לא מבינים את זה.

רבותי, מאחר שזמני קצר – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לא ייתכן שבדיון בקריאה השנייה והשלישית לא יהיה פה אף נציג של ועדת הכספים.

סאלח טריף (העבודה):

כבר אמרתי את זה, לא ייתכן שלא יהיה פה אף שר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ברצינות. לדעתי אתה צריך להכריז על הפסקה, עד שיבוא לכאן נציג של ועדת הכספים. כי הם צריכים להשיב על ההסתייגויות. אני לא אומר את זה בהלצה, אני אומר את זה במלוא הרצינות.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה מדבר על חבר הכנסת קליינר? הרי הוא משקיע כאן שעות.

היו"ר ח' דיין:

מותר לו לצאת רגע להשתחרר, מותר לו לצאת לשעות משהו. מה לעשות?

סאלח טריף (העבודה):

לא, יש התייעצות דחופה עם יושב-ראש הקואליציה. יש בעיה של הרגע האחרון עם הסכם חברון. חכו. יש התייעצות.

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה מדבר על זה שנציג ועדת הכספים לא נמצא כאן. אני רוצה לומר לך, ששר במדינת ישראל לא רוצה להופיע בוועדה של הכנסת. מה זה מליאת הכנסת? מי זה כנסת, מה זה כנסת? שר בממשלה, שר המשטרה, השר לביטחון פנים, אומר לוועדת הפנים של הכנסת: מה פתאום אתם דנים בסכסוכים בצמרת המשטרה? זה עניינכם? אלה נושאים אישיים. בטח, נושאים אישיים, משפחתיים, ששלושה ניצבים לא מדברים זה עם זה. בכלל, מה זה מעניין את האזרחים? אין להם בעיות של ביטחון פנים. אני אומר לכם שאני עוד לא ראיתי זלזול כזה.

אני שומע ואני לומד מחברי חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת גולדשמידט, שילמדו פרק. כאשר ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, בא כראש ממשלה ושר ביטחון, והיו לו עוד כמה תפקידים על הגב, הוא בא לוועדה של חבר אחד, של חבר הכנסת דוד מגן, שהיה יושב-ראש ועדה. חבר הכנסת קליינר, אני רוצה שתקשיב ותשמע מה הכבוד שצריך לתת לפרלמנט, ותגיד לחברך. ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, ישב שעתיים שלמות מול חבר כנסת בודד, חבר כנסת אחד, יושב-ראש ועדה, והסביר לו נושאים ביטחוניים. זה הכבוד הראוי. כך צריך להתייחס.

לכן, אנא מכם, תתייחסו לפחות לדברים שלנו, תשב, תקשיבו, תשמעו. הרי זה כאבנו, כאב האופוזיציה. ואנחנו מבקשים לפחות להשמיע את הדברים.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני, עוד לא התחלתי עם הספר של דוח הביקורת.

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רק רגע. כדי לא לעלות לדוכן ולא לגזול את זמנם של החברים, אני רוצה להיפרד מחברי הטובים, לאחל להם לילה טוב, ולהודיע שחבר הכנסת מיכאל איתן, יושב-ראש הקואליציה – – –

סאלח טריף (העבודה):

אבל הוא לא חבר ועדת הכספים, אדוני.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

הוא חבר ועדת הכספים, והוא יכהן כאן – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

הוא ימלא את מקומו של ממלא-המקום.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, לא.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת וליד צאדק ואבי יחזקאל, עם כל הכבוד, אני מבקש לא להפריע.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני נותן לו תדרוך, והוא מייד ייכנס.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. אנחנו ממשיכים בדיון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ח' דיין:

אני יודע בדיוק מה אתם רוצים. עם כל הכבוד, אנחנו נמשיך בדיון, גם אם לא יהיה כאן שום נציג. עם כל הכבוד ועם כל הכאב, אני צריך לנהוג בהחלטיות לגבי המשך הדיון, וכך אני אנהג. אם יש למישהו הערה, אני בהחלט ארשום אותה, לפרוטוקול, ואני אמשיך בדיון.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר, ושזה יירשם בפרוטוקול, שחבר הכנסת מיכאל איתן איננו יכול להיות ממלא-מקום של יושב-ראש ועדת הכספים, כי הוא לא חבר ועדת הכספים ואינו ממלא-מקום של חבר ועדת הכספים. לפחות לא נחרוג מתקנון הכנסת. יכול להיות שאדוני יחליט שהוא ימשיך בדיון בפרק ט'. זו החלטה של היושב-ראש. החלטה של היושב-ראש היא החלטה של היושב-ראש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אנחנו מבקשים הפסקה להתייעצות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, החלטה שלך מקובלת עלינו, אבל שהוא לא יבוא לכאן בנימוק שהוא ממלא-מקום. הוא לא יכול להיות ממלא-מקום.

היו"ר ח' דיין:

אני אברר את העניין. לפני שאתן את החלטתי אני אברר את הנושא, ואשיב תשובה יותר מדויקת. אנחנו ממשיכים בדיון. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת סאלח טריף, אני ממש כועס עליך.

סאלח טריף (העבודה):

למה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כי אתה נגעת בסוגיה מאוד אישית, ונקבת בשמותיהם של שני אנשים מאוד מכובדים.

סאלח טריף (העבודה):

עוד הפעם אתה חוזר לספורט?

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, לא. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת גולדשמידט, שרק בשבוע האחרון נודע לי בדיוק מי זה מר דורי גולד. אגיד לכם בדיוק איך. אני וילדי רואים סרטים בווידיאו. הבת שלי לקחה את הסרט שמסתמך על הספר "להיות שם", של יז'י קושינסקי. בסרט הזה מככב השחקן פיטר סלרס. היא התבלבלה ואמרה: אבא, דורי גולד משחק בסרט. הדמיון רב מאוד, אינני יודע אם שמתם לב, זה אותו שפם, אותו אף. והסרט הזה מראה אדם מנותק, גנן שמטפל בצמחים. ולפתע הוא הפך להיות ראש ממשלה וראש מדינה. הדמיון ביניהם, בין דורי גולד לבין פיטר סלרס, הוא באמת מדהים, גם בדמות, גם מהבחינה הפיסית.

לא רק זה. נודע לי שלפעמים ההתנהגויות של דורי גולד בנושא המדיני הן ממש – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

רק שנייה, חבר הכנסת אבי יחזקאל. אדוני היושב-ראש, אני חושב שיש בזה הרבה יותר מאשר טעם לפגם. האם אני יכול לדבר מהמיקרופון?

היו"ר ח' דיין:

לא, דבר, אני שומע. אנחנו כבר החלטנו בנושא הזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תן לו.

היו"ר ח' דיין:

סליחה, אל תתערבו לי בעניינים. עם כל הכבוד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל הרי אין פה אף אחד.

היו"ר ח' דיין:

יש סדר-יום, קיבלתי את זה, הערתי לפרוטוקול, המזכירות בודקת את הנושא הזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל זה לא רק עניין לפרוטוקול. סגן מזכיר הכנסת, באמת, עם כל הכבוד. אנחנו צמאים, אנחנו רעבים.

הי"ר ח' דיין:

יש כבר תשובה על הנושא הזה. מאחר שחבר הכנסת סאלח טריף שאל את השאלה לגבי מינויו של חבר הכנסת מיכאל איתן, אני חייב לו תשובה. אכן, חבר הכנסת מיכאל איתן הוא חבר בוועדת הכספים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא לא.

הי"ר ח' דיין:

הוא ממלא-מקום, ויש לו סמכות. זו התשובה שקיבלתי כרגע ממזכירות הכנסת. על כן אנחנו גם נקרא לחבר הכנסת מיכאל איתן להיות במליאה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מציע לעשות הפסקה.

הי"ר ח' דיין:

אני לא עושה שום הפסקה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר משהו בהקשר זה.

הי"ר ח' דיין:

אחרי שחבר הכנסת יחזקאל יסיים את דבריו, לא באמצע הדברים. אני מצטער, חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מה שאתה עושה לא הוגן.

הי"ר ח' דיין:

האם יותר הוגן להפסיק בן-אדם באמצע דבריו?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מוכן. אני גם מוכן לרדת מהדוכן. אדוני היושב-ראש, תן לו לומר משהו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תן לי רגע אחד.

הי"ר ח' דיין:

בבקשה. אני עוצר את הזמן שלך, חבר הכנסת יחזקאל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, עכשיו נכנס חבר הכנסת מיכאל איתן, ולכאורה המצב תוקן.

יש סעיף בתקנון שאומר, שיושב-ראש הוועדה או מי שנתמנה לכך על-ידו או על-ידי הוועדה ישיב למסתייגים. יושב-ראש הוועדה או מי שנתמנה לכך על-ידו לא יכול להשיב למסתייגים אם הוא לא שומע את המסתייגים. זה אל"ף-בי"ת של דיון. לכן אני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, כל זמן שאתה מנהל את הישיבה – – –

הי"ר ח' דיין:

בסדר, חבל על ההערה. כבר התייחסנו לזה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כשיושבים בראש, אנחנו לא בעד אופוזיציה או קואליציה. זה מוסכם, ואנחנו צריכים לשמור על התקנון.

היו"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד, אני חושב שכך אני נוהג. אבל יש לי הרושם שאתם פשוט רוצים להמשיך ולהפריע לחברים לנאום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא נכון. אני לא רוצה להפריע. כל זמן שיש נציג במליאה, אין בעיה. ברגע שאין במליאה נציג של ועדת הכספים, עליך להפסיק, לדעתי, את הדיון, עד שהוא יגיע. כרגע יש נציג, אז תמשיך. אני חושב שזה המינימום. אני מבקש ממך, שהדיון יהיה אובייקטיבי והוגן. זה הכול.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. תמשיך בבקשה, חבר הכנסת אבי יחזקאל. יש לך שמונה דקות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מתפלא על כך שאתה לא שומר על כבודו של היושב-ראש ואומר שהם עובדים עליו. חבר הכנסת מיקי איתן, לא מקובל עלי שתתקוף את היושב-ראש. ברצינות, היושב-ראש הוא מהקואליציה, ואתה עומד כאן וצועק עליו? מה הרודנות הזאת?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יחזקאל – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, איך הוא פוגע בך? עם כל הכבוד, אני לא שמעתי דבר כזה. עומד כאן יושב-ראש הקואליציה ופוגע ביושב-ראש הישיבה? אני במקום יושב-ראש הישיבה הייתי יורד מהדוכן.

הי"ר ח' דיין:

אני מוחל לו על כבודי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

עם כל הכבוד, על כבודנו שלנו. איך אתה נותן זאת? באמת, אני לא מוכן לקבל את זה.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני חושב שיש לנו בעיה קשה מאוד. אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה לדבר על מערכת היחסים שבין היושב-ראש, חבר הכנסת חיים דיין, לבין חבר הכנסת מיקי איתן. מה שהיה פה היה אקט של ביזיון בלתי אפשרי. איך הוא פוגע בנציג עיירות הפיתוח? איך אנחנו מגיעים למצב הזה שאנשי הליכוד ממשיכים לפגוע בעיירות הפיתוח ומתייחסים אליהם כאל כלי? ושוב אין כאן נציג של ועדת הכספים. אני מפסיק את דברי עד שיהיה כאן נציג.

הי"ר ח' דיין:

לא, הזמן שלך ימשיך לרוץ.

אברהם יחזקאל (העבודה):

עם כל הכבוד, אני לא רוצה שהוא יענה על ההסתייגות הזאת. זה לא מקובל עלי. אני מבקש סעד.

הי"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד, יש ועדת הפירושים, תפנו לוועדת הפירושים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, זה לא מקובל עלי. אני רוצה לדעת מה קורה בעניין הזה.

היו"ר ח' דיין:

בעניין הזה יש החלטה. אני כרגע ממשיך את הדיון. תפנו לוועדת הפירושים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, לבג"ץ. עם כל הכבוד, זה בלתי אפשרי.

היו"ר ח' דיין:

טוב, תמשיך, חבר הכנסת יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה? אין מי שישמע אותי?

היו"ר ח' דיין:

יש מי שישמע אותך. נמצאים כאן החברים שלך, ויש פרוטוקול.

אברהם יחזקאל (העבודה):

החברים שלי יודעים מה אני הולך לומר. עם כל הכבוד, אני לא מקבל את העניין הזה. יש כאן התנהגות ברוטלית של יושב-ראש הקואליציה. כשהוא היה באופוזיציה, אני לא אשכח את זה, הוא נאם כאן ימים ולילות, והוא רדה באחרים. והיום הוא עומד כאן ואומר שהוא קורע אינני רוצה לומר את מה, והוא נזף בכך.

הי"ר ח' דיין:

בי אף אחד לא נזף.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא נזף בך וגער בך ופגע במעמדו של יושב-ראש הישיבה. שאנשי הליכוד יפסיקו להתעמר באנשי עיירות הפיתוח. אתה בשבילי חבר טוב, ואתה נציג אותנטי – – –

סאלח טריף (העבודה):

מה עם דורי גולד?

הי"ר ח' דיין:

אני לא יודע, לחבר הכנסת יחזקאל יש חשק להסתלבט עלי לאחרונה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני לא מסתלבט. תעזוב את המלה הסתלבטות. ברצינות. למה אתה אומר שאני מסתלבט עליך?

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה הדיון שמתאים לממשלה כזאת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מוחה, ואני רוצה לומר לפרוטוקול, שאני מבקש לשמור על כבודו של יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת חיים דיין. אני חושב שחבר הכנסת דיין צריך להגיש עתירה לקואליציה – – –

הי"ר ח' דיין:

לבג"ץ.

סאלח טריף (העבודה):

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה אתה צוחק? זה לא מצחיק, זה עצוב. זה עצוב שבן-אדם מנהל ישיבה בשעה 03:30, ובא חבר הכנסת מיקי איתן, נכנס, נותן לו נדיפה ויוצא החוצה. זה מעליב, זה משפיל, זה פוגע בכבוד המזרחי שלנו. באמת, אדוני היושב-ראש, אני מתפלא עליך.

היו"ר ח' דיין:

אם הייתי עכשיו אזרח שיושב מול הטלוויזיה בבית, הייתי סוגר אותה. תאמין לי. מספיק.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר את זה ברצינות, אדוני. תסלח לי, אתה לא יכול להעיר לי מה לומר, עם כל הכבוד לך.

נחזור לעניין של הקשר בין הליכוד לבין עיירות הפיתוח ומה שהן מייצגות. עיירות הפיתוח הצביעו במשך שנים לליכוד. אני בזמני הבנתי למה הצביעו בעד מנחם בגין. כי הוא היה מנהיג גדול. זו האמת. והוא נתן תחושה של משפחה ותחושה של בית לאותם מצביעים, אנשי עיירות הפיתוח והשכונות. אבל מה בין ביבי נתניהו לאנשי עיירות הפיתוח? מה בין ביבי נתניהו לרגישות חברתית? באמת. מה בין נער הפלא האמריקני הזה, בוגר אוניברסיטאות אמריקניות, שבינן לבין השקפת עולם חברתית אין ולא כלום, מה בינו לבין מצביע ליכוד קלאסי? איך הצליח ביבי נתניהו לשווק את עצמו לאותן אוכלוסיות?

התגובה הספונטנית של חבר הכנסת מיקי איתן והרצון שלו לבוא ולחזוף בך מול מצלמות הטלוויזיה היא בדיוק תגובה אמיתית של אנשי הליכוד לאנשי עיירות הפיתוח. משתמשים בהם וזורקים אותם. אני לא מוכן לקבל את זה.

חבר הכנסת גולדשמידט צודק, והוא צריך להסכים אתי. אנחנו נפנה לוועדת האתיקה של הכנסת – קודם כול על כך שלא נמצא כאן נציג הקואליציה. שנית, על כך שכללי ההתנהגות של מיקי איתן גובלים, לפעמים, בשעות הלילה המאוחרות, בתגובות רפלקסיביות בעייתיות. זה בלתי אפשרי שבבוקר אתה גולש באינטרנט, ובשעה כזו של הלילה אתה גולש על יושב-ראש הישיבה. זה אסון.

אני אומר לכם את הדברים האלה כדי שנדע – – –

קריאה:

אבל זה מתאים לממשלה הזאת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה מתאים לממשלה.

אני רוצה לומר עוד משהו. יש לי חבר אישי, חבר הכנסת מקסים לוי, ואני אומר את זה עכשיו ברצינות. הלוואי שבקרוב מנהיגות הליכוד היו הרבה אנשים כמו משפחת לוי. חייבים לומר לזכותם, שהם אלה שבתקופה האחרונה, בימים האחרונים, שיפרו במקצת את הנושא החברתי ואת התקציב מבחינה חברתית. היו לי שיחות לא מעטות עם חבר הכנסת מקסים לוי, והוא אמר: אני לא נבחרתי על-ידי מרכז הליכוד, אף שאני ליכודניק והייתי ליכודניק, ואני חושב שלגשר יש מה לומר.

מעל הבמה הזאת אני מציע לאנשי גשר לשקול את האפשרות, לאחר אישור התקציב, לחבור להקמת קואליציה חברתית מכל המפלגות. אתם יודעים שבזמנו חבר הכנסת מקסים לוי נפגש עם יאסר ערפאת. שמענו גם את חבר הכנסת ד"ר יהודה לנקרי, איש גשר, לפני שלושה ימים. הוא אמר באומץ לב ציבורי: אני לא שולל את הקמתה של מדינה פלשתינית. הוא אמר את זה בחוג "משוב" של מפלגת העבודה. אתה רואה את האיש האציל הזה, איש נעים הליכות, שאיננו מרים את קולו, והוא אומר: רבותי, המסר של הליכוד הוא, בסופו של דבר, המסר של העבודה. זו האמת.

השאלה שמנחה אותנו היום היא, האם אנחנו נגיע למצב שהליכוד יממש את תוכנית השלום של העבודה? ומעל הבמה הזאת אני מכריז – גם בשם חברי – שאם הליכוד יממש את תוכנית השלום של העבודה, אנחנו נתמוך בליכוד מבחוץ. לא ניכנס לממשלת אחדות לאומית, נתנגד לממשלת אחדות לאומית. אבל בכל מהלך נבון שיעשה נתניהו, מהלך נבון, אנחנו נתמוך בו מבחוץ. הצרה היא שעד עכשיו, אדוני היושב-ראש, הוא עושה רק שטויות. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. אני מזמין את חבר הכנסת שמעון פרס; הוא איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת זאב בויס – איננו. חבר הכנסת דוד ראם – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת בנימין אלון – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת מיכאל נודלמן – איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. יש לך 15 דקות, לכל ההסתייגויות שלך.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אגיד לך את האמת. עד עכשיו דיברתי על דברים כואבים, ויש הרבה דברים כואבים. אבל בכל זאת, בשנים האחרונות הייתי חבר ועדת הכספים, ישבתי שם עם חבר הכנסת גולדשמידט ועם חברים אחרים. ופתאום באה כאן ממשלה, ואנחנו שומעים שכאילו הכול היה הרוס כאן, כאילו הממשלה הזאת קיבלה עולם הרוס, אין כלכלה, אין שום דבר, והיא מתחילה לבנות עולם חדש.

צריך להודות, שאם אנחנו מורידים את הנושא של הגירעון המסחרי – שהגיע, נדמה לי, ל-5.3 מיליארדי שקלים בשנה האחרונה, מסיבות רבות – בכל התחומים האחרים היו לממשלה שלנו, ממשלת העבודה, הישגים אדירים ומרשימים. אני רוצה להזכיר לכם באיזה מצב של אבטלה עמדנו. מצב האבטלה, חבר הכנסת שלמה בן-עמי, היה אחד הדברים הכואבים ביותר. מצד אחד קלטנו עלייה, עלייה גדולה, ומצד שני קלטנו עוד עלייה, לא לגלית, של מאות אלפי עובדים זרים. הכול רוצים במדינה הזאת, אבל לעבוד – אנשים לא רוצים. אזרחי המדינה מפונקים, הם רוצים להיות מנהלים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אל תפריע לי. אתה הגנת יפה על היושב-ראש. מספיק. עכשיו תשמע.

אני אומר לכם, שאת ההישגים שהממשלה הקודמת רשמה לעצמה בתחום הכלכלי אי-אפשר למחוק על-ידי שום תעמולה זדונית ומרושעת של ממשלה כזו או אחרת. היו הישגים גם בתחום של חיסול האבטלה, גם בתחום האינפלציה, גם בתחום הפיתוח. היתה צמיחה שאין לה אח ורע בעולם. לא היה כדבר הזה. מאות אלפי מקומות עבודה חדשים, פיתוח אדיר של תשתיות במדינה. הרי אין דוגמה להשקעות שהיו.

אם רק נעיף מבט על התקציב החדש נראה איזו פגיעה יש בשירותים החברתיים, איזו פגיעה יש בחינוך. תיכף אדבר על כך. אנחנו התחלנו לתת לחינוך תקציבים אדירים. נדמה לי שבשנתיים תקציב החינוך עלה בכ-60%.

את כל ההישגים הכלכליים האלה היה אפשר למחוק בהבל פה בכמה חודשים, ובתקציב שקודם כול מתחילים אותו בקול תרועה רמה, ובסוף זה נגמר בקול ענות חלושה.

בואו ננתח את הקיצוץ הזה בתקציב. חברי יודעים על מה אני מדבר. הקיצוץ נדרש, והיתה הסכמה בין כל חלקי הבית, שכשיש גירעון במאזן התשלומים, כשיש גירעון תקציבי כזה, צריך לקצץ בהוצאות הממשלה. אני הבנתי ששר האוצר החדש, יחד עם ראש הממשלה וכל יועציו הכלכליים, מימין ומשמאל, אכן יביאו תוכנית אמיתית של קיצוץ. כולנו יודעים ששיעור המס במדינת ישראל – ואתם יודעים איזה מס, המס העקיף, לא הישיר, שהוא רגרסיבי – הוא מהגבוהים בעולם. ודווקא המס

הפרוגרסיבי, שהוא לפי יכולתו של הבן-אדם, של הנישום, דווקא הוא לא מהגבוהים בעולם. בעניין הזה מדיניות המיסוי של המדינה, של האוצר, היא מדיניות לא שוויונית.

כאשר אנחנו מדברים על מדיניות לא שוויונית, אנחנו יכולים לומר – ואת זה אתם יודעים, בוודאי, יותר טוב ממני – שהנפגעים העיקריים הם השכבות החלשות. אלה שמשתכרים פי עשרה ופי שלושה, ממוצע של 52,000 שקלים ומעלה, הם לא ייפגעו. אבל מי שנפגע מאי-עדכון מדרגות המס אלה השכבות החלשות. חבר הכנסת מיקי איתן, אני מדבר עכשיו על נושאים כלכליים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ברצינות?

סאלח טריף (העבודה):

אתה יודע, אני זוכר אותך, לקחתי ממך קצת דברים, ואני מדבר על נושאים כלכליים. גם בהם אתם עושים שטויות.

אז מנסים לפתור בעיות קואליציוניות על חשבון התקציב, על חשבון הכלכלה הנכונה. שמעתי את הכרזתו של שר האוצר, שמעתי את דבריו של ראש הממשלה, גם ראיתי את ההבטחות שלהם, כדי להעביר תקציב בכל מחיר. שר האוצר התחייב שלא יהיה שום שינוי בתקציב – שיהיה שינוי אך ורק אם יהיו שינויים ותיקונים נכונים מבחינה כלכלית.

חבר הכנסת גולדשמידט, אני רוצה לשאול אותך על העלאת המס על הסיגריות ועל העלאת מחירי הדלקים. בוא ננתח את מחירי הדלק. זה דבר שיכול להעלות את הוצאות הייצור. שוב – מי נפגע? הפקידים הבכירים בסקטור הפרטי או בממשלה שיש להם רכב צמוד? האם הם משלמים עבור הדלק? היום לכל בית בישראל יש איזה רכב. מי שישלם את ההוצאות האלה הן שכבות הביניים והשכבות החלשות. שוב, זו פגיעה קשה בשכבות הביניים ובשכבות החלשות.

האם ההעלאה הזאת לא תגדיל את עלויות הייצור? האם זה לא יעלה את ההפרשות שנותנים להחזקת רכב לעובדים ולפקידים כאלה ואחרים ברמות שונות, בעיקר בשכבות הביניים של האוכלוסייה?

ואותו דבר לגבי הסיגריות. שמעתי שראש הממשלה אמר: שלא יעשנו. זו הצעה מצוינת. אבל נראה לי שבמקום שיש מצוקות, גם מצוקות כלכליות, שם אנשים מעשנים. והם נדרשים לשלם עוד העלאת מס.

. האם אי-עדכון מדרגות המס אינו העלאת מסים? READ MY LIPS עוד אומרים: לא מעלים מסים. כלנו מסכימים על כך שזאת העלאת מסים, גם אם שר האוצר דן מרידור, עם כל האינטלקט שלו,

עומד כאן על הדוכן ומתפתל ומנסה להתחמק מתשובה ישירה. אתם מעלים מסים. תגידו: כן, אין לנו ברירה, אנחנו מעלים מסים. שכל האזרחים ידעו את זה.

חבר הכנסת שלמה בן-עמי, אתה יודע, אני יושב-ראש ועדת הפנים. לפעמים אני עומד ליד שוטרי תנועה ורואה את העבודה שלהם. יום אחד אני רואה ששר האוצר מכריז איזו הכרזה ואומר: חסרים לנו כ-600 מיליון שקלים, ואנחנו בונים על כך שעכשיו יהיו דוחות תנועה מוגדלים, יהיו לנו הכנסות גדולות מדוחות התנועה. אני חששתי שעוד יציעו לשוטרים איזה פרמיות, ששוטר שתהיה לו מוטיבציה ירשום כמה שיותר דוחות. לא להילחם בתאונות הדרכים, לא להילחם בעבירות התנועה, אלא לגבות יותר כספים על דוחות תנועה. הוא הפך להיות גובה של הממשלה. הממשלה בונה על יותר עבירות, על יותר תאונות, כדי שיהיו לה יותר הכנסות.

לא האמנתי למשמע אוזני. אני לא מבין את זה. האם השיקול של העלאת הקנסות על דוחות תנועה הוא שיקול כלכלי, או חלק מהמלחמה בתאונות הדרכים? אתה שומע את זה ולא מאמין. ואלו באמת ההצעות של הממשלה החדשה לקיצוצים של התקציב.

אני רוצה להגיד לכם עוד דבר. הולכים לפגוע, ופגעו, בחוק לעידוד השקעות הון. האם באמת אתם מרגישים שיזמים מכל העולם מתדפקים על דלתותינו? האם אתם מרגישים שפעמוני שנות האלפיים מביאים את הצליינים מכל העולם ואין מקומות בבתי-המלון? הרי לפעמים אנחנו נשארים לבדנו במלון בירושלים. המצב כל כך קשה; לאן שאתה לא הולך, אתה מוצא מלונות בשיפוץ. לאן שאתה לא פונה, יש דאגה לפרנסה, יש בעיות אמיתיות. אז במצב כזה אתה עוד פוגע בחוק לעידוד השקעות הון? הרי במרכז הארץ אין אבטלה, ושם גם לא מקבלים שום הטבות של אזורי פיתוח. אבל באזורי הפיתוח האמיתיים, בעירות הפיתוח, ביישובים הדרוזיים, בחלק מהיישובים הערביים, סוף סוף חושבים על איזה שוויון. לדאבוני, לא יגיעו לשוויון לא בשנתיים, לא בשלוש שנים ולא בחמש שנים, כי הממשלה הזאת לא מוכנה לדבר עם הסקטור הערבי.

אני אומר, שבאותם סקטורים שבאמת צריכים השקעה, שם צריכים עכשיו את החוק לעידוד השקעות הון. יש אחוזים לא מבוטלים של אבטלה בעירות הפיתוח, בנגב ובגליל. ועכשיו אנחנו פוגעים בחוק הזה. ואנחנו חושבים, שבזה שראש הממשלה אומר שהמשקיעים מתדפקים על הדלתות, בזה פתרנו את הבעיה. כאילו הכול נפתר בהכרזה אחת.

הוא בכלל עובד על הכרזות. הוא מכריז שאנחנו נלמד את ערפאת לקח, ונלמד את הערבים לקח, ולא נתכופף בפני אף אחד בעולם וכן הלאה, ואחר כך אנחנו מתחננים לכולם ובוכים לכולם ואומרים להם: למען השם, תבואו לחתום אתנו הסכם, לא משנה איזה הסכם, רק בואו תיקחו את חברון. אפילו אריק שרון אמר היום: לא האמנתי שיהיה הסכם כל כך גרוע, אחרי המתנה כל כך קשה, אחרי קורבנות כל כך קשים.

אתה פותח את העיתון וחושכות עיניך. הרי הכול קשור זה בזה. יש עיתונאי אחד, אלכס פישמן, הוא באמת מנתח טוב את הדברים. הוא אומר: ישראל היא המפסידה העיקרית בכל מה שקרה. והפלשתינים יצאו מחוזקים בכל העולם. ערפאת עשה מסיבות בכל העולם, קיבלו אותו בהדר, הוא אפילו נפגש עם יושב-ראש ההסתדרות. מה הוא לא עשה? האם דורי גולד עוד לא הגיע אליך?

עמיר פרץ (העבודה):

סאלח טריף (העבודה):

לא, אין לי זמן.

מה לא עשו לנו בשישה חודשים? באמת, הצגה הכי טובה בעיר. הממשלה הזאת סיפקה לנו כותרות מדליקות, בכל הכיוונים. באמת הדליקו לנו את האש. גרמו לנו קורבנות קשים. עכשיו הבעיה שלהם, בכל המצב הקשה הזה, היא לתת לאיזה 60-70 פנאטים לבוא לגור בלב שכונה ערבית, בראס-אל-עמוד. הבעיה שלהם היא לבנות איזו שכונת יוקרה, מדורגת, יפה – ראיתי את התכנון של המתחם הזה – בלב שכונה שהיא כולה מזבלה של עוני, של דלות. ואז יגידו: זה דו-קיום. זה דו-קיום בכוח. בזה אנחנו קובעים עובדות, שאנחנו הריבונים בירושלים. ועוד עושים "לינקג" בין זה שייתנו את האישור הזה לאותו מוסקוביץ שיבנה את הדירות שלו, ובין זה שיאפשרו לכמה משפחות ערביות לבנות את בתיהן.

איפה נשמע כדבר הזה? אני לא מבין את זה. אני אומר לכם, הלכתי לשם, ושלחתי מכתב לראש הממשלה שבו אני אומר לו: אדוני, זו אחריותך. זו לא בעיה של תכנון ובנייה שהשר סוסיסה צריך להכריע בה. זו החלטה פוליטית מדינית ממדרגה ראשונה. מה, אתה חושש מהריבונות שלך בירושלים? הוא באמת צודק. כל הזמן הוא אמר: מה שה"אוריינט האוס" הזה עושה לנו – הפלשתינים חדרו ללב לבה של ירושלים; אני אסגור את ה"אוריינט האוס", אני אחסל את כל אנשיו של רג'וב שיגיעו לירושלים. מעולם לא הגיע ה"אוריינט האוס" לימי זוהר כאלה כמו שהוא עכשיו.

קריאה:

אתה כועס?

סאלח טריף (העבודה):

אני? אתה שומע נימה של כעס בקולי? אני רק אומר שלאט לאט הם מתפכחים ורואים שכל ההכרזות שלהם לא שוות את הנייר שהן נכתבו עליו. אבל שיתפכחו, שיגידו, שידו: טעינו, פשענו. בסדר, אני אקבל את זה, אני אברך אותם. זה קורה.

אני זוכר שפעם שאלתי בתמימות את ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין: אתה אמרת שלא תרד מהגולן. הוא אמר: נו, אז אמרתי. יש מציאות חדשה. יש מקום לפשרה בגולן. היו לו העוצמה וההגינות והיושר האישי והנפשי לבוא לאנשים ולהגיד: כן, חשבתי כך, עכשיו אני חושב אחרת. מה יש? זה קורה.

הייתי מאוד מכבד את נתניהו אם לא היה מלעיט אותנו כל בוקר וערב, כל יום, בהכרזה חדשה, שכולנו יודעים שאין לה שום כיסוי. הבעיה היא שכל העולם יודע זאת. בכלל, הוא מסוגל להרים טלפון למובארק, ואחר כך להוציא איזו הכרזה לעיתונות כאילו שמובארק לא ישמע. אתם לא תאמינו.

אני אומר לכם שאני פשוט חרד. אני חרד למה שיכול להיות. אני חרד לכך שעל גבנו עושים טירונות בניהול מדינה. הטירונות הזאת כבר עלתה לנו ביוקר. אבל מה שעוד יכול להיות ולהתרחש בהמשך – אני באמת מקווה שכל החלומות הרעים האלה שלי יתבדו. אני אומר את זה באמת.

אם נשאר לי קצת זמן, רציתי להגיד כמה דברים על החינוך הדרוזי.

הי"ר ח' דיין:

לא נשאר לך זמן.

סאלח טריף (העבודה):

אני רוצה לדבר על החינוך הדרוזי. אני רוצה להגיד לכם רק משפט אחד. ציפיתי מאוד דווקא מנתניהו ומממשלתו שיביאו איזו בשורה. כאשר מחליטים לתת להתנחלויות עוד עדיפות, כאשר איננו יודעים מתי יתפנו חלק מהם, כאשר מחליטים לתת להם עדיפות לאומית ולפגוע בעיירות הפיתוח, חשבתי שהממשלה הזאת תבוא ותגיד בחוכמה: אנחנו באמת שמים על השולחן תוכנית לשוויון לתושבים הערבים של מדינת ישראל. אבל גם בזה התבדיתי, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. אני מזמין את חבר הכנסת אבי יחזקאל. אתה בין אחרוני הנואמים, יש לך 15 דקות לכל שלוש ההסתייגויות שלך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני מבקש להתנצל אישית בפני חבר הכנסת מיקי איתן. אני חושב, שאם יש דוגמה לחבר כנסת מצטיין, פרלמנטר באמת מעולה – הוא הדוגמה. ואני חייב לומר לנו, לחברי סיעת העבודה: מי שבזמנו עשה את העבודה כאופוזיציונר בקדנציה הקודמת, גם בדיוני התקציב – הוא עשה אותה ברמה גבוהה. חייבים לומר את האמת הזאת. והדיונים האלה, אולי גם לנו כאופוזיציה אין התרגולת הנכונה והמספקת איך עושים דיונים נכונים. כל הערב הזה למעשה תהיתי על החשיבות של דיונים כאלה, שבסופו של דבר לא מובילים לשום דבר. לכן כל ההלצות וכל האמירות, ומראש אני מבקש שוב להתנצל בפניך.

דרך אגב, אני חייב לומר שכן מטרידה אותי עובדה מסוימת – אינני מתבייש להודות בכך, וחבר הכנסת איתן בצדק נזף בי בחוץ ואמר: אתה עושה איזה שיסוי בסוגיה הזאת של מזרחיים וכל מיני דברים כאלה. אני לא מתבייש להודות בפניך, חבר הכנסת איתן, שאותי כן מטרידה העובדה, איך בסופו של דבר מרבית האוכלוסיות שקשורות בעיירות הפיתוח ובשכונות לא מצביעות לתנועת העבודה. זו אמת, זו אמת שבאה לביטוי בכל מערכת בחירות. ואני כבר לא יודע מה לומר. כי בסופו של דבר הטענה שלי היא שיש נתק בין תנועת הליכוד לבין אנשי עיירות הפיתוח והשכונות. בשנים האחרונות הלך ונוצר נתק, הוא עדיין לא מתורגם להצבעה פוליטית של אנשי עיירות הפיתוח ואנשי השכונות עבור תנועת העבודה. כך נראה לי.

הי"ר ח' דיין:

כמה נציגים יש לתנועת העבודה בכנסת?

אברהם יחזקאל (העבודה):

הבעיה היא לא לספור את הנציגים. דרך אגב, אני חושב שיש לנו לא מעט נציגים.

אני זוכר שקראתי פעם מאמר של חבר הכנסת בן-עמי, שאמר שאצלנו, בתנועת העבודה, לא יכול להיווצר מצב שיהיה שר חוץ יוצא צפון-אפריקה ושר ביטחון יוצא כורדיסטן. יש לומר זאת לשבחה של תנועת הליכוד. ואם אנחנו מדברים בשעה זו של הלילה וצריך להיות רציניים – – –

הי"ר ח' דיין:

בגלל עדתו או בגלל – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, בגלל כישוריו. יושב פה מולי אחד האנשים המבריקים, חבר הכנסת בן-עמי, ואני מקווה שבבילוי שהוא יוכל לייצג אותי כאיש איכותי, אותנטי, כמי שעבר את ההווה החברתית במדינת ישראל, בתפקידים בכירים של מפלגת העבודה. ואלוהים עדי שאני יכול להביט בעיניו, ועד עתה אני לא בטוח שייתנו לו, שתינתן לו ההזדמנות. אני אומר את הדברים האלה כדי שנדע, שבסופו של דבר, אחד הדברים שמטרידים אותי הוא מהו תהליך ההשתלבות של אנשי עדות המזרח, של העולים החדשים, מחבר העמים לשעבר, של אנשי עיירות הפיתוח, של מסורתיים, של דתיים, של חובשי כיפות, בתנועת העבודה. האם באמת יש אצלנו אינטגרציה? אני עדיין מעמיד סימן שאלה לגבי האינטגרציה הזאת. ואותי זה מטריד. אז יכול להיות שזה לבש קצת אופי קומי. זה קרה בגלל השעה המאוחרת. אבל לא זו היתה הכוונה.

בסופו של דבר, השאלה היא, אם תקציב המדינה כפי שהוא בא לידי ביטוי על-ידי שר האוצר דן מרידור – במאבק אמיתי שרק בסופו קיבל את הגיבוי של ראש הממשלה – אם תקציב המדינה הזה

הוא תקציב סביר. עם יד על הלב, תקציב המדינה הזה הוא תקציב סביר. באיזה מובן? האם לא היו צריכים להיות קיצוצים? כל ממשלה היתה מקצצת. נדמה לי שבזמנה היתה תוכנית שניסה לאמץ אותה חבר הכנסת יוסי ביילין. אתם ודאי זוכרים שחלק מהמצע הכלכלי שלו היה זהה למצע הליכוד. ובזמנו היו טענות בתנועת העבודה, איך יכול להיות מצע או איך יכולים להיות פתרונות אנטי-חברתיים כפי שבאו לידי ביטוי אצלנו, בתנועה שלנו. אני אומר את הדברים האלה כדי שנדע, שבסופו של דבר, בגדול, הדברים אינם שונים.

אני גם שמח על כך שעכשיו נוצר איזה פורום של הידברות. ראיתי את חבר הכנסת בן-עמי, את חבר הכנסת מיקי איתן ואת חבר הכנסת יוסי ביילין יושבים ומתדיינים על הפתרון, על השלב שבו נגיע לפתרון אמיתי עם האוכלוסייה הפלשתינית. אותי, למשל, יהיה מעניין לשמוע את דעתו של חבר הכנסת איתן. מה לדעתו יהיה הסיום של הדיונים האלה. למשל, האם הוא יכיר בישות פלשתינית שתוביל למדינה פלשתינית? מה זכות הקיום הכלכלית של אותה ישות? האם הוא חושב שיכול להיות דיון כלשהי בסוגיית ירושלים? מה טיבו של הדיון?

אני הייתי סטודנט כאשר חבר הכנסת איתן יזם את הקמתו של אחד היישובים המפוארים בארץ, של כוכב-יאיר, ומה היתה הקונצפציה? יישוב שהיה על גבולות "הקו הירוק", שלמעשה נגע בשני החלקים האלה, והקונצפציה היתה הרחבה או הסגה של "הקו הירוק" לכיוון מזרח. זה נכון, וכל סדרת היישובים הזו היא סדרת יישובים שגם בתנועת העבודה אין חולקים עליה. בכל הסדר היישובים האלו יהיו בסופו של דבר חלק אינטגרלי ממדינת ישראל העתידית, מגבולות המדינה העתידית.

השאלה, למשל, מה יאמרו חבר הכנסת מיכאל איתן ואנשי הליכוד לגבי הסוגיה של התיישבות כמו בית-אל? מה קורה עם לב היישוב היהודי ההיסטורי בחברון? מה קורה בעקבות ההסכם? איך אתה מבטיח ביטחון והתרחבות היישוב? האם ניתן להבטיח התרחבות של היישוב? אי-אפשר להבטיח את ההתרחבות. האם האוכלוסייה הזו, שמייצגת את החלק ההיסטורי במדינת ישראל, תוכל להישאר שם לעולמי עד? אלה שאלות שאנחנו צריכים לתת להן פתרונות אמיתיים, ואני חושב שהדיונים שמתקיימים סופם גם להוביל, אולי, מבחינה טקטית, לממשלת אחדות לאומית – אני מתנגד לה, אבל יכול להיות מעניין מאוד לשמוע, שבמהלך השנה הקרובה תגיע החבורה הנכבדה שיושבת בשיחות רציניות – כך אני מבין – להסכם כלשהו, להסכמה, הסכמה לאומית.

אני חייב לומר, שמהבחינה הזו צריך שיהיה ברור, שמה שראש הממשלה עשה עם דן מרידור – בהתחלה הוא לא נתן לו גיבוי והוא ראה בו יריב ומתחרה, ורק לאחר מכן שיתף אתו פעולה – זה, פחות או יותר, סוג שיתוף הפעולה שהיה בין יצחק רבין לבין אברהם שוחט. מתחילת הדרך הוא נתן גיבוי לאברהם שוחט כשהיה שר האוצר. אני זוכר את העימותים שהיו לעמיר פרץ עם אברהם שוחט. כשר האוצר, ועמיר פרץ עמד אז גם מול ראש הממשלה רבין, זכרו לברכה, וגם מול אברהם שוחט. כלומר, בסופו של דבר היתה קואליציה של ראש הממשלה שעמד מאחורי שר האוצר ולצדו של שר האוצר. זה מה שקרה בימים האחרונים בין ביבי נתניהו לדן מרידור.

אני רוצה לומר, שנכון לעכשיו יש לנו נבחרת מצוינת שמייצגת באמת עשייה אותנטית. יושב פה היום יושב-ראש ההסתדרות, למשל. אני לא יכול לומר, שאנחנו חברים שמתראים כל יום, אבל אני חושב, שמנהיגות עתידית של מפלגת העבודה מחויבת בנבחרת של שלושת או ארבעת התפקידים בכל ממשלה עתידית, נבחרת שתהיה נציגות אמיתית ואותנטית של תנועת העבודה מול הציבור ולכיוון הציבור.

נזפו בי לפני כשבועיים על כך שהעליתי הצעה שהיו בה כל מיני אלמנטים עם פגמים, לכאורה, על הנושא של דתיים, של אורתודוקסיה. אני חושב, שיש גם בתוכנו אנשים שחושבים שלקמע של הרב המקובל כדורי יש משקל, גם משקל איכותי. זה לא סוד. אני לא בז לכך. אני לא חושש לומר, שכאשר אבי חלה במחלה קשה, בין הראשונים שהלכתי לבקר אותם ולבקש מהם ברכה היה הרב כדורי. יש לי חבר בן גילי, תושב הרצלייה-פיתוח, בחור שמנותק מכל אלמנט דתי, שרעייתו חלתה במחלה ממארת. לפני שבועיים הוא מתקשר אלי בבכי ואומר לי: עשה עמי חסד, קח אותי לקבל קמע מהרב כדורי. אמרתי לו: שמוליק, אתה? תושב הרצלייה-פיתוח, בחור מוכשר, איש עסקים? הוא אומר לי: כן, רעייתי חלתה, ואנחנו חייבים לקבל קמע. העליתי אותו לירושלים לקבל קמע. זה מראה, שכאשר יהודי מגיע לשעת מצוקה, הוא מגיע לאותם מקורות שאנחנו ניזונים מהם.

הי"ר ח' דיין:

העיניים מסתכלות למעלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר את הדברים האלה כדי שנדע שהתסכול הגדול ביותר, בעיני, הוא שהאוכלוסייה מנותקת. אני אחזור ואשנה את הדברים, זה לא יעזור. אני אמרתי את זה היום גם לחבר הכנסת אהוד ברק. אמרתי לו: הבעיה היא לא אם אתה תהיה יושב-ראש המפלגה, זה פחות חשוב. הבעיה היא אם חלק האוכלוסייה שהיתה מנותקת קלאסית ממפלגת העבודה תראה בך נציג אמיתי ואותנטי, כפי שחלק מהם ראה גם ביצחק רבין, לא בהכרח מתוך הזדהות חברתית. אתה תצטרך לגבש לצדך חבורה של אנשים – לא אני, אלוהים עדי – שמייצגת בצורה אותנטית את המגזרים החברתיים.

אני חושב שמהבחינה הזו חשוב מאוד שאנחנו נבוא לידי ביטוי פוליטי, ואני לא מתבייש לומר שאת הדברים האלה אנחנו צריכים לשים על השולחן גם במפלגה שלי ובתנועה שלי. יש נתק קשה, ועדיין אנחנו נמצאים בחזקת – – אני פגעתי, דיברתי אתמול בצורה בוטה אל חבר הכנסת בן-אליעזר, אמרתי לו: אתה היית שר שיכון, והיית שר שיכון טוב, אבל אתמול קם מישוה באיזה סניף ואמר: אדוני בן-אליעזר, 'צחק מרדכי הוא שר הביטחון, אתה לא ברמה של 'צחק מרדכי, לך נתנו להיות רק שר השיכון. ההתייחסות לבנימין בן-אליעזר שלנו כאל שר השיכון לא היתה כאל ביטחוניסט לשעבר אלא כאל אחד שיכול להביא גדודים וכוחות מהשטח. היתה אליו התייחסות – וסליחה על הביטוי החריף – כאל בעל כוח כמותי, אדם שאחראי על הגדודים. אני חושב שההתייחסות האלה הן התייחסויות לא ראויות.

עמיר פרץ (העבודה):

שר הקבלנים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן, שר הקבלנים, קבלני הקולות. אני חושב שמהבחינה הזו כל מועמד עתידי של תנועת העבודה יצטרך לשקול איך הוא חושף חבורה של אנשים איכותיים – ואני מדגיש את המלה איכותיים – ראויים, אנשים שמכירים את ההווה החברתית: ראשי רשויות לשעבר, אנשי אקדמיה, עמך ישראל, שיבואו לידי ביטוי בקו החזית.

אספר לך, חבר הכנסת בן-עמי, משהו מהתקופה שבה הייתי סטודנט. אנחנו לא הכרנו אז. הייתי סטודנט, ואני לא אשכח איך פניתי לשמעון פרס בשיחה – הוא דיבר על כך שהוא מעצב את המדיניות בזמנו – ואמרתי לו: תגיד לי, ואל תיפגע, למה שלחת את שלמה בן-עמי להיות שגריר בספרד? למה לא נתת לו להיות חלק אינטגרלי ממעצבי תהליך השלום? תהליך השלום של אז, באותה תקופה. ואלוהים עדי, הוא הסתכל עלי בעיניים פקוחות, ואמרתי לו: אתה לא מבין, שמבחינתי כסטודנט, כמי שגדל בשכונה, האיש שמשפיע על תהליך קבלת ההחלטות צריך להיות חלק אינטגרלי שקשור בי? אמרתי לו: עד היום התייחסת אל אנשי עדות המזרח בקטע הפולקלוריסטי – או שאתה הלכת אליהם ל"מימונה", או שהיית במצב שחלק מהם עמד על הבמות של מרכז המפלגה ואמר: סימון, לא ניתן שיפקירו אותך. אבל מי מהם עיצב פעם מדיניות אצלך? מי מהם אמר לך פעם שלניהול משא-ומתן עם גורמים במזרח התיכון האוריינטלי צריך שיהיו אנשים בעלי רקע מתאים?

זה לא עניין של קוואטות, זה באמת עניין של איכויות. אני לא בקיא במשא-ומתן מדיני, אני לא מבין בזה, זה גם לא יהיה תפקידי, זה לא אני. אבל אני חושב שמהבחינה הזו חשוב מאוד שהנבחרת תהיה אותנטית.

חשוב לי שיהיו לנו אנשים כמו חבר הכנסת אלי גולדשמידט שמייצג את ההתיישבות בצורה כנה ואמיתית. היה מדהים לראות איך לפני שלושה-ארבעה שבועות האדם הזה נמנע מלהשתתף בדיון בנושא מסוים בוועדת הכלכלה, שמא מישהו יחשוד בו בקשרים. הנושא היה הרפורמה בשוק הדלק. הוא אמר: יש לנו חברה – או משהו בסגנון הזה – אין לי שום מניות בה, אבל אני, כנציג תנועת ההתיישבות, פוטר את עצמי מלהשתתף בדיונים שקשורים בנושא. זה אותנטי, זה אמיתי, זה קושר אותי ואותו ואת מה שהוא מייצג. אבל הקשר שלו הוא קשר טוב שצריך להיות עם כל אחת מהאוכלוסיות שאנחנו מייצגים, ויש לו קשר כזה. אבל השאלה עד איזו רמה.

התביעה שלי היום מהתנועה שלי היא חד-משמעית – שכל נבחרת עתידית של החמישייה-שישייה הראשונה תהיה נבחרת רפרזנטטיבית, מייצגת, אותנטית, לא מטעם. המודל הזה של חברת הכנסת הנהדרת, הפרלמנטרית שושנה ארבל-אלמוזלינו, של שרי המשטרה לשעבר, צריך לעבור מן העולם אצלנו, כי הציבור מבין את זה. הציבור שרואה חלק אותנטי אומר: אני לא מקבל את העניין הזה שיש עד לרמה מסוימת, ואני אומר זאת בצורה אמוציונלית מאוד.

זה מציק לי. כי כשאני הגעתי לאן שהגעתי בחודשים האחרונים, שאלו גם אותי שאלות של אמוציה, של רגש: איך מכל ה-70 נשאר השנה לבדך? תגידו עלי מה שאתם רוצים, יכול להיות שלא נהגתי בסדר, אבל יש כאן שאלות שמנחות קונצפציה של העבר, ואני חושב שאנחנו חלק אינטגרלי מתנועת העבודה. אבא שלי אומר, שכאשר הם עלו בשנות ה-50 מעירק, אוי ואבוי אם מישהו היה מדבר נגד בן-גוריון, כי הוא היה אז פטריארכלי. הם לא הבינו מה זה סוציאליזם, הם לא הבינו מה זה ליברליזם, בשבילים היה בן-גוריון, ההזדהות עם הדמות. כמו שב-1977 היתה הזדהות עם הדמות מנחם בגין. הקטע הזה של דמויות בחברה הישראלית, או ברבדים מסוימים בחברה הישראלית, הוא קטע דומיננטי, הוא קטע אמיתי, הוא קטע שיוצא מהלב ונכנס אל הלב. זה לא בדיוק מה אומר אהוד ברק או יוסי ביילין או בנימין נתניהו במובן האידיאולוגי של תורת ז'בוטינסקי או תורת ברל כצנלסון. זה לא זה, זה מה שאתה משדר אליהם, איך אתה מדבר אליהם בגובה העיניים, איך אתה אומר – המצב קשה וצריך להצטמצם.

אם כבר בתחילת הכנת התקציב היו באים בנימין נתניהו ודן מרידור ואומרים: רבותי, חלק מהאוכלוסיות ישלמו מחיר, היתה נשאלת השאלה: למה לא תיקחו מאלו שמרוויחים 30,000 שקל? שיטילו עליהם מס שולי של 60%, למה לא? אם שר האוצר היה מקיים משא-ומתן עם עמיר פרץ כיושב-ראש ההסתדרות והיה אומר לו: בוא נגיע להסכמה, אני לא חושב שההסתדרות היתה מתנגדת, אני חושב שהיא היתה משתפת פעולה, כי בנושא החברתי אסור שיהיו ימין ושמאל, כפי שיש ימין ושמאל במובן הפוליטי-המפלגתי. לכן חשוב לי מאוד לציין את העניין הזה. אנחנו נמצאים היום בתקופה שהחלוקה החברתית הזו היא חלוקה מעוותת, בעיני, והיא חייבת לשוב לעידן הנורמליזציה. אני רוצה שהאוכלוסייה שאני נמנה עמה תצביע לתנועת העבודה בלב חפץ ותראה בה פתרון ובית אמיתי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת רפי אדרי – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם – איננו. חבר הכנסת שמעון פרס – איננו. זהו, גמרנו. אנחנו עוברים לפרק הבא. חבר הכנסת אברהם שוחט – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, למה אתה צריך להגיד לו רוץ מהר?

היו"ר ח' דיין:

לא, אני מתקדם לפי הסדר. סליחה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה יודע מה? לפחות תעשה את זה שלא יראו. זה לא תפקידך, אתה לא – – –

היו"ר ח' דיין:

זה לא עניין של מהר, רבותי, אני מתקדם לפי הסדר שרשום פה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לשם מה אני יושב פה, עם כל הכבוד?

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא כדי להגיד ליושב-ראש. דבר אתו לפני שהוא עולה לבמה, לא באמצע הדיון, זה לא יפה. זה לא בסדר.

קריאה:

באמת לא יפה.

היו"ר ח' דיין:

אני באמת נוהג לפי מה שכתוב לי פה. מספיק. יש לו לחישות ממש עדינות, לא שומעים אותן. מה זה לחישות – – –

עמיר פרץ (העבודה):

למי?

היו"ר ח' דיין:

למיכאל איתן. הוא לוחש, לא שומעים אותו – – –

עמיר פרץ (העבודה):

כמה דקות יש לי, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ח' דיין:

עשר דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

עשר? לא יותר?

היו"ר ח' דיין:

— — — אתה רוצה

עמיר פרץ (העבודה):

אני יכול לאחד את כל הדקות שלי?

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבל על הזמן.

היו"ר ח' דיין:

— — — הזמן שלו עובד. אני יודע שכבר אין לו מה להגיד מרוב שהוא

עמיר פרץ (העבודה):

— — — אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ידידי חבר הכנסת מיכאל איתן

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כנסת נכבדה.

עמיר פרץ (העבודה):

כנסת נכבדה ומכובדה, ידידי חבר הכנסת מיכאל איתן שהיה אחראי בתקציב הקודם לפיליבסטר המפורסם ועמד פה שעות רבות בנחישות ובדרך מעוררת כבוד כלפי אחד הפרלמנטרים מהטובים ביותר, אולי, שידעה הכנסת; אני מוכרח לומר, ששוב היה זה חבר הכנסת מיכאל איתן שנחלץ לעזרתה של הממשלה ומצא את הפתרון הפרלמנטרי – – –

היו"ר ח' דיין:

תמשיך, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני לא רוצה להפריע להם לדבר, לא נעים, בחושך, בלילה.

היו"ר ח' דיין:

תאמין לי שאני לא שומע אותם מפה.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן מצא את הפתרון הפרלמנטרי והגיש הסתייגות פרטית משלו. אנו יודעים שבימינו הממשלה מתוכננת ומתחילה את דיוניה בזמן ושלושה-ארבעה חודשים לפני סוף השנה היא מניחה תקציב – זה תקדים בלתי רגיל – היא הניחה תקציב זמן רב כל כך לפני תום השנה. הסתבר שבסופו של דבר, אחרי הכול, כשמגיעים למשוכה האחרונה, ממש לקו הסיום, חסרים פתאום 350 מיליון שקל. פונים למיכאל איתן, ומיכאל איתן ביכולתו ובניסיונו מוצא לעצמו את הדרך ומגיש הסתייגות פרטית. כלומר, אנחנו נמצא את עצמנו במצב שבו הממשלה נעזרת בתרגיל פרלמנטרי של הסתייגות פרטית כדי להשלים את הסכום החסר. מבחינת מיכאל איתן ותפקידו כיושב-ראש הקואליציה, מלאכתו מתבצעת – – –

היו"ר ח' דיין:

בידי אחרים.

עמיר פרץ (העבודה):

לא, בידיו הוא. מלאכתו מתבצעת וצריך לומר: זו מלאכתו, והיא נעשית. אבל מבחינת העניין המהותי, זה דבר שלא יעלה על הדעת. חבר הכנסת מיכאל איתן, אם אתה משלה את עצמך שיכול להיות שנושא כל כך מהותי – כאשר הסתייגות עומדת להפוך חלק מהתקציב – יעבור באופן כזה שלא יהיה

עליו דיון, לא יהיה לגביו ניתוח ולא ייתנו לגורמים השונים להופיע כדי לומר את עמדתם – אני חושב שהפעם מבחינה מהותית טעית.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שכולם מסתכלים על הממשלה וחושבים שהממשלה הזאת לא התפכחה. הממשלה הזאת מסוכסכת והממשלה הזאת לא מתואמת. אני מוכרח לומר לך, אדוני היושב-ראש, שאני מגיע למסקנה שהממשלה מנהלת את ענייניה באופן כזה ומציגה את עצמה בעיני הציבור ובעיני האנשים שעומדים מולה כאילו היא שלומיאלית והכול לא הולך לה ושום דבר איננו מתואם.

לי יש הרגשה, שהבלבול הזה, כביכול, הוא בכלל אסטרטגיה. מרדימים אותנו. לא יודעים, לא שמענו, לא ראינו, דן מרידור לא מסתדר עם בנימין נתניהו, דן מרידור לא מסתדר עם יעקב פרנקל, ואנחנו עומדים מן הצד ואומרים: אם הם לא מסתדרים ביניהם, מה לנו שניכנס להמולה הזאת? אם היתה חזית מסודרת, חזית כלכלית של הממשלה, הייתי אומר: אני עומד מול משהו, יש נגד מה לעמוד. אבל אתה מתעורר פתאום ומוצא שמאחורי הבלבול הזה יש, בעצם, תחכום. בסוף אתה בודק ורואה שפרנקל מבצע את מדיניותו, בנימין נתניהו מבצע את מדיניותו, דן מרידור מבצע את מדיניותו, כל אחד בקטע שלו. אתה רואה פתאום שיש מכלול שכולו – אבל כולו – נופל בבת אחת ובעוצמה אדירה. על גבם של בני השכבות החלשות ושל השכירים.

אז עשו תיקונים, ונכון – הוציאו אותן עזים שהכניסו לתוך התקציב. אנחנו מכירים את התרגילים האלה. מי שיושב כאן בכנסת יודע, שכל שר אוצר מכניס לתקציב עזים, כי מה עושה שר אוצר? הוא מכניס גזירות שהוא יודע מראש שהוא מתכוון להוציא אותן, הוא נותן לפורומים החברתיים לנהל מאבק ולהופיע בציבור ואחר כך אומר להם: בסדר, ניצחתם, הנה נאבקתם בי, ביטלתי את הגזירה.

האמת היא, שחשבנו שהכניסו את ביטול קצבאות הילדים ואת התשלום לביקור אצל רופא כעזים בלבד. מתברר, שהממשלה התאהבה באותן עזים שהיא הכניסה, התקשתה להוציא אותן, השאירה אותן. ואחרי שהיא החליטה סוף-סוף להוציא אותן, היא לא באה ופגעה בבעלי ההון ובמעסיקים ועשתה חלוקת נטל צודקת, אלא אמרה: אם כולם כבר משלימים עם זה, והציבור הרחב שומע כבר חודשים על המאבק הזה, בואו נטיל עליו מסים. מי שמשלה את עצמו שאי-עדכון מדרגות המס איננו מס, מנסה פשוט להתנהג כסומא. אי-עדכון מדרגות המס הוא מס לכל דבר ועניין –

היו"ר ח' דיון:

זו שחיקה בשכר.

עמיר פרץ (העבודה):

– והשכירים יצטרכו לספוג שחיקה בשכר שתגיע לממוצע של כ-1%, בעוד הממשלה מנגד אומרת: אנחנו איננו מתכוונים בשום פנים ואופן לתת למישהו להשלוח את עצמו שהנה יבואו וינהלו אתנו משא-ומתן על הסכמי שכר חדשים. שהשכירים ידעו שהם לא עומדים לקבל כלום בתוספות השכר הקרובות. אני מציע לממשלה לשמור את כל קריאות המלחמה שלה לזמן המתאים. עוד יגיע הרגע ויצטרכו להיות המאבקים ונצטרך לקיים את הדיונים. העובדים בישראל הם לא הכתובת, אין להאשים

אותם במשברים, מכיוון שהמגזר היצרני בישראל הוא אחד המגזרים שבשנים האחרונות שמר על שכר ריאלי כמעט ללא שינוי. יש מגזרים, חבר הכנסת מיכאל איתן, שלא היתה בהם תוספת ריאלית בשנתיים האחרונות, מגזרים שלמים. ויש מגזרים ששפר גורלם ואכן היתה בהם תוספת ריאלית.

אני רוצה לומר לחברי מיכאל איתן שההסתייגות שלו, שהוכנסה לתקציב, הופכת להיות, כנראה, אותה סיכה קשה. מדובר ב-350 מיליון שקל, הרבה מאוד כסף – אבל זה הופך להיות נושא עקרוני. אתה לא היית כאן במהלך הלילה, אבל אני אמרתי שלא ייתכן ששר האוצר וראש הממשלה ישבו אתנו, ידווחו לנו על הגזירות, ובאותה עת מיכאל איתן יושב במצוותה של הממשלה בוועדת הכספים ומכין את ההסתייגות. באותה עת, באותו זמן – אני ביררתי את לוח הזמנים. חבר הכנסת איתן ישב בוועדת הכספים עד השעה 15:00, בשעה 15:00 הדפיסו את ההסתייגות שלו, בשעה 16:00 היא נכנסה לספר התקציב. כלומר, בשעה 13:30, כשאנחנו ישבנו עם ראש הממשלה ושר האוצר, הם כבר ידעו על ההסתייגות המתוכננת להיכנס לתקציב. משמע, ידעו ולא אמרו לנו. זה פשוט תרגיל שאני מקווה מאוד שהוא לא תרגיל הונאה מתוכנן. במידה מסוימת הוא ניסיון לעשות מחטף, ניסיון להעביר נושא חשוב ביותר ולהשאיר אותו באופן כזה שאולי לא היו שמים אליו לב.

אני מניח, שחבר הכנסת מיכאל איתן הבין, שאם הוא יכניס הסתייגות כזו, יש פה מספיק חברי כנסת ותיקים שמכירים את הנהלים, יודעים את דרכיה של הכנסת ודרכיה של המליאה, ויודעים כיצד לזהות הסתייגות מהותית וכיצד לזהות הסתייגות שהיא רק לשם ההסתייגות.

אני חושב, שמה שעשתה הממשלה הפעם הוא דבר שאסור שייעשה, אסור שיעבור. זה פוגע בכבוד של הכנסת, פוגע בדרכי ההתדיינות כאן. אין לי שום ספק, שההסתייגות הזאת שחבר הכנסת איתן הגיש לא תעבור כהסתייגות פרטית. אסור שזה יקרה, זה יתבצע בנוהל שבכל דרך שבודקים אותו אין לו שום בסיס.

דרך אגב, חברי מיכאל איתן, פניתי ליושב-ראש ועדת הכספים במכתב חמור ביותר, כי כשפנו חברי כנסת אחרים בשעה מוקדמת מהשעה שבה הכנסת את ההסתייגות – אתה הכנסת את ההסתייגות שלך רק לקראת השעה 16:00, ואנחנו כבר בשעה 13:30-14:00 קיבלנו הודעה שאי-אפשר להכניס עוד הסתייגויות כי הזמן עבר. אז אתמול הודיעו לי שאני יכול להכניס הסתייגויות כי אמרתי שאם לא ייתנו לכל חברי הכנסת שביקשו להגיש הסתייגויות להגיש אותן אתמול בבוקר, אחרי שאתה הכנסת את ההסתייגות שלך, אני אדרוש בכל תוקף שיסירו את ההסתייגות שלך, כי זה אומר שגם ועדת הכספים הפכה כלי לתרגילים הפרלמנטריים שלך עם הממשלה.

לכן אני חושב שהגיע הזמן שהדברים יונחו בצורה מכובדת ותינתן ההזדמנות לקיים דיון מהותי בכל נושא ונושא. במקום שיש מחלוקות, יש מחלוקות. במקום שיש הסכמות, יש הסכמות. אבל תרגילים מהסוג הזה, שהם קרובים מאוד לרמה של הונאה – אני מציע שהם לא יהיו חלק מהחיים הפרלמנטריים שלנו. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

קריאה:

הוא מדבר?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני הולך לישון, לילה טוב.

היו"ר ש' בן-צור:

אחרי שלוש שעות מגיע לך.

חבר הכנסת אהוד ברק, חבר הכנסת רפאל אדרי, חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה נמצא כאן? לא ראיתי אותך שנים. יש לך עשר דקות.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רבותי היושבים פה והמתמידים בלילה. אתמול שמעתי שראש הממשלה עשה מסיבת עיתונאים אנונימית – – –

קריאה:

תדרוך.

אורי אור (העבודה):

תדרוך, מה ההבדל? וכאשר היה צריך ראש הממשלה, שדיבר כמקור בכיר, להסביר לאנשי המפד"ל למה הוא נערך מחדש בחברון בלי שום שינוי משמעותי בתוכנית שהיתה לפני כשישה חודשים, מלבד החלפת הרובים בתת-מקלעים משובחים ופתיחת רחוב השוהאדה בעוד כארבעה-חמישה חודשים, אז נזכר ראש הממשלה שבעצם מי שאשם בכל דבר זה הממשלה הקודמת שהתכוונה לסגת לקווי 1967 ולהביא לחלוקת ירושלים.

יסלח לי כבוד ראש הממשלה, ואינני יודע אם הוא שומע עכשיו, ואינני יודע אם ידווח לו על מה שנאמר פה, אבל זה עזות מצח. מחוסר יכולת לשכנע את אריאל שרון, שר בכיר בממשלה, מחוסר יכולת לשכנע את השר בנימין בגין – אומנם שר זוטא אבל חבר כנסת ותיק – לוקח ראש הממשלה על עצמו משימה בלתי אפשרית – איך להסביר לעם ישראל שעברו שישה חודשים מאז כינון הממשלה הקיימת ועכשיו נערכים מחדש בחברון; שהוא הונה, בעצם, את האנשים שגרים בחברון.

ההבדל בינינו, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת הנוכחים פה, לבין ראש הממשלה הזאת הוא, שאנחנו אמרנו לתושבי חברון את האמת ואת כל האמת. כן, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מקווה שגם אתה וחבר הכנסת יוסי ביילין דנים בנושאים רציניים מאוד עכשיו. אנחנו, לרבות אני, עבדכם הנאמן, כשדיברתי עם תושבים שגרים בתוך חברון, אמרתי להם, שנושא הביטחון שלהם הוא נושא מסובך ומורכב, משום שגרים שם 400 איש.

אין זה משנה כרגע, ומאוחר לבכות על כך, שהם גרים שם בניגוד לכל החלטות הממשלה, לרבות החלטות הממשלה של העבודה, של הליכוד, והם כפו על כל הממשלות את היישוב שלהם בתוך חברון – פרט לשר אריאל שרון, שנמנה אם אלה שתמכו בהם לכל אורך הדרך. שר הביטחון ארנס בזמנו ושרים אחרים של הליכוד לא התלהבו, בלשון המעטה, מהיישוב היהודי בחברון, אבל סוכם שהיישוב היהודי בחברון יישאר ולא יהיה פינוי של היישוב היהודי בחברון.

הממשלה הקודמת הכינה את התוכניות להיערכות מחדש בחברון עם מקסימום דאגה לתושבים החיים בחברון – מקסימום דאגה יחסית לבעיות המורכבות של 400 איש שגרים בתוך אוכלוסייה של 160,000 איש. אבל אמרו להם אמת, אמרו להם: זה התוכנית, זו הפריסה מחדש, זו ההיערכות, ואין דרך אחרת.

בגלל הטרור ובהסכמת הפלשתינים ויאסר ערפאת, נדחה, לצערנו הרב, הפינוי בחברון – ההיערכות מחדש בעברית טובה יותר – לאחר הבחירות. לצערנו הרב עוד יותר, לא אנחנו ניצחנו בבחירות, והנה בא ראש ממשלה חדש. במקום להיכנס ברגל ימין ולהוכיח לכל העולם שהוא כן מתכוון לקיים את הסכמי אוסלו כמו שהוא אמר, הוא התחיל לדחות את ההיערכות מחדש בחברון מיום ליום, משבוע לשבוע, מחודש לחודש.

ראו בבקשה, רבותי, איזה מחיר נורא שילמנו. במקביל החלו כל הארצות השכנות, אחת לאחת, לא להאמין לדבריו של ראש הממשלה, לא לתפוס את התחכום כביכול של אדם שבא ואומר: אני מתכוון להמשיך בהסכמי אוסלו, וכנגד זה מספר לכל עם ישראל בוקר בוקר וערב ערב עד כמה ההסכמים הללו הם אסון, עד כמה הם חמורים ועד כמה אי-אפשר לבצע אותם.

ראש הממשלה בעצמו, בדבריו, זרע אי-אמון רב מאוד, משום שלא יכול ראש ממשלה לבוא ולהגיד: אני הולך לבצע את ההסכמים אבל אני חושב שהם אסון. אם ראש הממשלה חושב שהם אסון –

שיקום בגלוי ולא יבצע אותם. אבל לכך לא היה לו עוז רב, ולכן הוא נתפס בעצמו, בתוך שניות, בביצוע המדיניות שלו, והחל לדחות מיום ליום את ביצוע ההיערכות מחדש בחברון; איבד את האמון של כל האנשים, לבד אולי מתושבי יהודה ושומרון, ומי שקרא בעיתון "הארץ" את הכתב הקבוע, שעושה עבודה יפה מאוד, דרך אגב, ישראל הראל, תושב יהודה ושומרון, המייצג את עניינם שנים רבות בכל הארץ – במאמר האחרון שלו כותב הראל, שהאחרונים שעדיין מאמינים בראש הממשלה הם התמימים שגרים ביהודה ובשומרון. להערכתי, לאחר מה שקרה אתמול והיום, גם האנשים הללו לא יאמינו.

מה יגיד ראש הממשלה לאנשי חברון? מה יגיד לאנשי המפד"ל? מה יגיד לשר אריאל שרון? לשר בני בגין, בנו של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, שהיה לו העוז לעשות מה שנקרא "פליק-פלאק", ולהבין שהשתנה משהו במדינת ישראל ולהגיע לשלום עם מצרים?

ראש הממשלה הזה לא בנוי מאותו חומר. הוא צריך לבוא, דבר ראשון, לאנשים שגרים בחברון ולומר להם: רבותי, אתם מקבלים אותו הסכם, ורבותי, זה אותו הסכם. כל הסיפור – אמרתי את זה מעל במה זאת וגם בוועדות הכנסת השונות, בעיקר בוועדת החוץ והביטחון – כל הנושא של מרדף חם הוא עורבא פרח, חבל להשחית על זה מלים, אין לזה ערך, אין לזה משמעות, כי מבצעת זה לא מוצע.

כאשר אני הייתי אלוף פיקוד המרכז נרצח גרוס, זיכרוננו לברכה, תלמיד ישיבה, נרצח סלומה, זיכרוננו לברכה, תלמיד ישיבה; שלטנו בחברון, ישבנו בחברון, ולא ביצענו מרדף חם. למה? – כי הכוחות המבצעיים לא היו באותו רגע על-יד המקום שבו קרה אותו אירוע טרגי. אז סגרו עוד הפעם את הקסבה, עברו מבית לבית, ומצאו את הרוצחים מאוחר יותר, כאשר הגיע מודיעין טוב יותר בעזרת שירותי הביטחון. לכן אין משמעות למונח הזה שנקרא: מרדף חם, והסכם אוסלו, שנבנה בחוכמה, נותן לממשלת ישראל אחריות כוללת בכל נושא הביטחון אם הממשלה ואם צה"ל מחליטים שצריך להפעיל את זה. דבר אחד שהיה נר ודגל לראש הממשלה ולא בוצע.

דבר שני, רבותי, הוא הבדיחה המצחיקה עם כלי הנשק. אינני רוצה, חס וחלילה, לדבר בשבחיו של התת-מקלע החדש שקיבלו הפלשתינים לעומת הרובים, אבל, רבותי, מה תועיל ההחלפה הזאת מהמקלע לרובה כאשר, כך וכך, רחוב השוהאדה ייפתח? אני רוצה להגיד, כי הממשלה הקודמת לא הסכימה לפתוח אותו, היא הסכימה לדון בסוגיה המסובכת של רחוב השוהאדה לאחר היערכות מחדש, ומי שמכיר – יש פה כמה אנשים שמכירים אבן על אבן, גבעה על גבעה, את מבנה הרובע היהודי בחברון – כאשר רחוב השוהאדה פתוח, האם זה משנה לאותו מחבל אם הוא מחזיק תת-מקלע קטן מתחת למעיל שלו או רובה ארוך? עורבא פרח.

דבר אחרון שהעלו על נס זה הנושא של שטחי חיץ. צה"ל לא מתלהב, בלשון המעטה, משטחי חיץ; הם אינם פותרים שום דבר. אותו אזור, מי ישב בו בין המתיישבים לבין הערבים שירצו לבוא וחס וחלילה לפגוע ביהודים שגרים ברובע היהודי? מה זה, שוטרים ישראלים, פלשתינים, יעלו לשם שלוש, ארבע, חמש פעמים ביום?

רבותי, אני רוצה לשמוע מה יגיד ראש הממשלה פה לאותם אנשים, או לאלה שמייצגים אותם, משתדלים לעשות את עבודתם נאמנה ומייצגים אותם בבית-המחוקקים. יהיו לו עוד הפעם, רבותי, 800 ממואות מטופשות, ריקות מתוכן, כמו אתמול באותו תדרוך/מסיבת עיתונאים – פרס יחלק את ירושלים, מפלגת העבודה רוצה להגיע לקווי 1967.

יושב פה חבר הכנסת ביילין, לידו יושב חבר הכנסת מיכאל איתן, ואיני צריך לסנגר על חבר הכנסת ביילין; אין לו שום כוונה, לאיש אחד מאתנו אין כוונה לא לחלק את ירושלים ולא להגיע לקווי 1967.

אדוני, השעון מצלצל לי באוזן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לך עוד הסתייגויות. אני מחכה פה לשמוע – – –

אורי אור (העבודה):

אני יודע, חבר הכנסת מיכאל איתן.

היו"ר ש' בן-צור:

אודה לך אם תסיים.

אורי אור (העבודה):

אני חבר כנסת צעיר יחסית אליך. הצלחת לקלקל אותי במשך הזמן. אני הקשבתי לך פעם עשר שעות, לא שמעתי שום הסתייגות. קראת קטעים מספר. אני לפחות מדבר על דברים שאני מאמין בהם, וכרגע הנושא של ממשלת אחדות – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אורי אור – – –

אורי אור (העבודה):

שתי דקות יש לי, נכון?

היו"ר ש' בן-צור:

לא.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא קראתי שום קטע משום ספר.

אורי אור (העבודה):

לא? אז אני חוזר בי מדברי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אורי אור (העבודה):

אני חוזר בי מדברי.

היו"ר ש' בן-צור:

— — — אמור בבקשה

אורי אור (העבודה):

— — — שלושה משפטים על ממשלת האחדות

היו"ר ש' בן-צור:

— — — שלושה משפטים, ואחר כך יש לך עוד

אורי אור (העבודה):

— — — אם חשוב לך שתשמע את דעתי על ממשלת האחדות.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה יודע שאני תומך בזה ולפי דעתי זה הפתרון, אבל אסור לי להתבטא בזה עכשיו.

אורי אור (העבודה):

אני יודע.

היו"ר ש' בן-צור:

אי לכך, אני מבקש — — —

אורי אור (העבודה):

דקה.

היו"ר ש' בן-צור:

דקה, בבקשה.

אורי אור (העבודה):

ממשלת אחדות. אם יבוא ראש הממשלה, ואני אומר לך, הוא יבוא ויגיד: רבותי, אני רוצה להוביל את התהליך עם הפלשתינים ועם הסורים, וחברי הכנסת — סליחה, היום השר בני בגין, השר אריק שרון, חצי מהמפד"ל, שאני מבין שיש שם ויכוח גדול מאוד היום, אינם נותנים לי להוביל את התהליך, בואו להקים ממשלה אחרת, ש-25% לפחות שיושבים בה היום אינם יכולים להיות בה ולהוביל תהליך כזה, שהולך לפריסה מחדש שלב אחרי שלב — — —

קריאה:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

הוא מסיים.

אורי אור (העבודה):

אני מסיים. ומשאל עם — — —

היו"ר ש' בן-צור:

זה מעניין שאתה מעיר, הוא עומד לסיים. זה מין פטנט כזה.

אורי אור (העבודה):

יש הרבה זמן.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

בסדר, תודה.

אורי אור (העבודה):

תמחוק לי. לכן, היות שזה לא אקטואלי כרגע – אני לא שמעתי את ראש הממשלה, לבד מססמאות נבובות, מדבר באמת על ממשלת אחדות – אבל, הערה אחרונה, כאשר יהיה דיון על פריסה מחדש בחברון בסיעת מפלגת העבודה, אני אבוא בין אלה ואמליץ לסיעה לתמוך בפריסה מחדש בחברון. אפשר לסייע לממשלה הזאת בדברים שכולנו מאמינים בהם –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

אורי אור (העבודה):

— לא חייבים להיות חברים בממשלה שאיננה מייצגת את התפיסה שלי ושלך. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. חבר הכנסת אפי אושעיה. חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת רפי אלול, מוותר?

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חשבתי.

רפאל אלול (העבודה):

בוקר טוב, אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הקול שלי אומנם קצת אבד אבל אני רוצה לומר שני דברים. דבר ראשון, אני משתומם על התנהגותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, המכונה אביגדור ליברמן, שמנסה לכתוב תקציב לרשות השידור בעצמו, בניגוד לכל מינהל תקין, בניגוד לחקיקה ברורה ומפורשת וגם תוך כדי פגיעה בשר בממשלת ישראל; אני בטוח – גם תוך פגיעה באמצעי שידור ממלכתי.

אביגדור ליברמן, בישיבת הממשלה האחרונה, הלך ושרבט על דעת עצמו תקציב לרשות השידור, לאחר ששר האוצר ואנשי משרדו ישבו עם עובדי רשות השידור, עם מנכ"ל רשות השידור, במשך שלושה חודשים תמימים, בדקו סעיף-סעיף; יתירה מזאת – ישבו להם על צוואר וגרמו לכך שמלוא תקציב רשות השידור, 97%, כל הסכום הזה יבוא, כולו, מפרסומות ומאגרה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — חבר הכנסת יוסי ביילין לשמור על הקואליציה.

היו"ר ש' בן-צור:

איזון.

רפאל אלול (העבודה):

אתה הולך לישון? גוטע נאכט, שלאפ און טראכט.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — שאני לא חוזר תוך שנייה.

רפאל אלול (העבודה):

הולך אדון ליברמן, אחרי שמשדד האוצר מוציא את הקישקעס לאותם פקידים של רשות השידור, ואומר להם: תתייעלו, תפטרו עובדים. שר האוצר חותם על התקציב של רשות השידור, מביא אותו קודם לידיעת ראש הממשלה, וראה זה פלא – תוך כדי ישיבת הממשלה הבן-אדם ממציא תקציב חדש, בתוך ישיבת הממשלה; אבל ניחא, בניח שהוא השתולל ועשה מה שרצה. אבל הולך אדון ליברמן ולאחר ישיבת הממשלה מפיץ כזבים ומתאר תיאור דרמטי את ישיבת הממשלה, אומר מי אמר למי, על מנת לצייר, להקטין את מנכ"ל רשות השידור ואת עובדי רשות השידור. הוא הלך לאיזה שני עיתונאים, העביר להם מה שהוא רצה להעביר להם, ללא אפשרות להגן.

מה רוצה אדון ליברמן? הוא חשב שכל המערכת יש בה אנשים טיפשים, לא יודעים קרוא וכתוב ולא מסוגלים – הרי הם נכחו בישיבה – להגיב.

ביום שישי שעבר התפרסם כאילו ראש הממשלה נזף במנכ"ל רשות השידור, ובני בגין קצף על רשות השידור, וצחי הנגבי אמר: נעבור לפרסומות. כנראה אדון ליברמן לא הבין שחלק מזה, מאחר שמנכ"ל רשות השידור עשה פעם איזו תוכנית סאטירית – אז בחלק מהישיבה, אחרי הדברים הרציניים, עשו חמש דקות בדיחות. הוא לקח את הבדיחות, קבע אותן לרציניות, והביא אותן למי? לאיזה עיתונאי, כאילו זה היה הדיון על רשות השידור.

אני רוצה לומר, רבותי, שקודם כול, זה נוגד כל תפיסה של שלטון החוק שיבוא פקיד, גדול ככל שיהיה, וינסה לכפות על דעת עצמו תקציב שלא בתחום אחריותו. יותר מזה: אדון ליברמן לא יכול

לבוא ולהציע מערכת של פיטורי עובדים; הוא דיבר שם על מספרים מצחיקים, 530 עובדים, כאשר סגרו התחייבות לפיטורי 60 עובדים בשנה, 180 עובדים במשך שלוש שנים.

אדון ליברמן עושה – תקשיב, חבר הכנסת יונה יהב, אתה הרי היית בוועד המנהל של רשות השידור, תראה איך עובדים היום, לא כמו בזמננו. בחברה מתוקנת, בדרך לדמוקרטיה, מה עשה נתניהו? יש כאן מגמה ליצור הטעיה מכוונת, לבלבל את דעת הקהל, להתעלם מפקידי האוצר, לזלזל בשר האוצר, לזלזל באותם עובדי רשות השידור הממלכתית, שאגב, חלק מהם עובדים אתנו פה צמוד, מסביב לשעון, וללכת לבעוט בכל המוסכמות, לבעוט בכל הסדר החוקי במדינת ישראל ולהיות בעל הבית של מדינת ישראל.

קודם כול, אני מקווה שיגידו לאדון ליברמן: נייט, לא מקבלים את התקציב שלו, והמדינה הזאת תחזור להתנהל בצורה מסודרת ומאורגנת, כפי שדורש החוק, ואני מקווה גם שפעם נוספת לא יבעטו בשר האוצר. לא נעים לי להזכיר את ה"חרצופים", כמה בועטים בשר האוצר, כל מיני החלטות, שר האוצר מסכים, מתגמש, מתגמש ואומר: זאת הצלחה, זה התקציב הטוב ביותר. זאת עוד בעיטה, שאדון שר האוצר, אחרי שלושה חודשי בדיקה, מביא תקציב ואומרים לו: לא מקובל עלינו, כי איזה פקיד קבע שלא.

אני מקווה מאוד שאדון נתניהו, שלפחות מבין בתקשורת, ידע להעריך כלי ממלכתי כזה, מה עוד שהכלי הזה רובו ככולו לא ממומן על-ידי תקציב הממשלה כמו בעבר.

מפה, ברשותך, אדוני היושב-ראש – יש לי עוד זמן?

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מסיים בעוד דקה.

רפאל אלול (העבודה):

דקה איננה הרבה זמן – – –

היו"ר ש' בן-צור:

יהיה לך עוד זמן.

רפאל אלול (העבודה):

הכנתי הרבה שיעורי בית.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

רפאל אלול (העבודה):

רגע, רגע, עוד משהו קטן.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה, ברשותך – אתמול, בשולי הדיון שהתקיים כאן, התקשר אלי משהו, היתה פנייה שלי לחבר סיעתך, אדוני היושב-ראש, לרב יצחק לוי, שר התחבורה. פניתי אליו בפנייה נרגשת ואמרתי לו – הלוא הוא גר בדרום – איך יכול להיות שבאופקים יש אבטלה כל כך גבוהה והממשלה מחליטה להקציב תקציבים רבים ליש"ע? אמרתי לו שאני מקווה מאוד שהפנייה שלי לשר יצחק לוי, ואחר כך היתה פנייה שלי לשר שרנסקי – פשוט מאוד להעדיף את אותם מקומות מוכי אבטלה קודם כול בתוכנית חצי שנתית, לפתור להם את הבעיה, ואחר כך, אם רוצים להקציב ליש"ע, אני לא בעד, אני אצביע נגד, אבל קודם כול לעזור לאותם מקומות מוכי אבטלה, לאותם אנשים חסרי ישע, לפני שעוזרים ליש"ע.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

רפאל אלול (העבודה):

אני מקווה מאוד שפנייתי תיענה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי ביילין.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו משוחחים בלילות האחרונים ואנחנו יודעים שהתקציב בסופו של דבר יאושר ויהיה לו רוב. הוא יאושר ויהיה לו רוב למרות הסערות והמחלוקות הרבות שהיו בשבועות האחרונים, בחודשים האחרונים, משום שבסופו של דבר ההחלטה שהתקבלה ואפשרה לספק את הקול היתה ההחלטה שבעצם תפגע בכולנו, זו ההחלטה להעלות את נטל המס כדי לממן את הגירעון במקום לעשות את הקיצוץ הנדרש בכל ההיקף שלו. רק חלק מן המימון של הגירעון, או חלק מהאיזון, יעשה על-ידי קיצוץ, וחלק ניכר מאוד, בהיקף של מיליארדים, יעשה על-ידי מיסוי.

זה די מפתיע שהחלטה כל כך מרחיקה-לכת, שבכל מקום אחר בעולם היתה מעוררת הרבה מאוד גלים, אצלנו איכשהו עוברת בשקט. אנשים אפילו אומרים: אין בעיה, הכול מסתדר, בסך הכול העלו את המסים שלנו. יש מקומות לא מעטים בעולם, שממשלות נפלו בהם בגלל העלאת מסים, ולא בלי צדק. יש מקומות בעולם, כמו ארצות-הברית, שבהם מועמד רץ עם 15% מהמס להוריד 15% מן המס – הכוונה לדול. אני לא חושב שכאן מין דבר שכזה יכול היה לעורר יותר מדי התרגשות. אבל זאת טעות שזה לא מעורר התרגשות, ולא משום שזה יפגע בכיס של אנשים בעלי אמצעים, אני לא יכול להתרגש מדבר כזה, אלא שההחלטה שהממשלה קיבלה כדי להרגיע את הקבוצות השונות בקואליציה היא ההחלטה הקלאסית שמובילה להתמוטטות ולקריסה של מערכות חברתיות במערב.

אני לא אתפלא אם מה שיקרה בישראל יהיה מאוד דומה למה שקרה בשבדיה לפני שנתיים. מה קרה בשבדיה? בשבדיה היתה מערכת יוצאת מן הכלל של תשלומי העברה חד-צדדיים, זאת אומרת של מדינת רווחה, אולי הקלאסית ביותר, שנתנה לתושבים באמת תנאים מרחיקים-לכת – חופשת לידה לאשה ולגבר לתקופה ממושכת בשכר מלא, ודברים כיוצא באלה שהם באמת יוצאים מן הכלל, ואם אפשר, אם מדינה יכולה לאפשר לעצמה לממן הוצאות מן הסוג הזה ברמה אוניברסלית, זה ממש חזון אחרית הימים. אני לא חושב שמרקס, כאשר דיבר על הקטע האחרון באידיאולוגיה שלו, הקטע הקומוניסטי, האמין שאפשר להגיע לאותה רווחה ששבדיה הגיעה אליה. אבל מה בעצם הוכח? הוכח שמדינות יכולות להגיע לרמה כזאת של רווחה ושל העברות חד-צדדיות כאשר הן צומחות. כל הפוטנט הוא בעצם הצמיחה שלהן. כאשר הן צומחות, הן יכולות לחלק, הן יכולות להקל, כמובן, במס, אבל הן יכולות גם להעביר העברות חד-צדדיות לפרטים.

נדמה לחברה שהיא מצאה את הפתרון; יש לה מפתח. המדינה מאפשרת חיי רווחה נוחים יחסית לתושבים, בתחומים של חינוך, של פנסיה, של בריאות ושל שיכון. כאשר הצמיחה נעצרת, והיא נעצרת דווקא בחברות הכי מפותחות, כי אתה מגיע לאיזו רמה שקשה מאוד לעלות מעליה – והצמיחה היום במערב היא צמיחה של 1.5%, של 2%, של 2.5%, זה לא רחוק מהצמיחה של האוכלוסייה עצמה, גידול האוכלוסייה – כאשר אתה מפסיק לצמוח ברמה משמעותית, אתה לא יכול עוד לחלק, ואז מה שקרה בשבדיה הוא שמערכת שלמה של תשלומי רווחה קרסה, כי נטל המס היה מטורף והביא אנשים מאוד מרכזיים, למשל מיועני הבמאי ברגמן, לבריחה משבדיה. זאת אומרת, אנשים העלימו מס, ברחו מהמדינה, העדיפו שלא לייצר ולא ליצור בשבדיה עצמה. הנטל גרם לכך שהצמיחה ירדה, כי התמריץ לעבודה ירד מאוד, מה שבזמנו אמר השר משה נסים, כאשר היה שר האוצר – הוא אמר שרוב ההנאה של האדם תהיה בידו, שזה איזה מין עיקרון כזה, וזה כבר לא היה למעשה בשבדיה – – –

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

מה זה? מה זה?

יוסף ביילין (העבודה):

כן?

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מוחה על ההערה. באמת, זה לא מכובד. מה זה?

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

השעה אומנם מוקדמת, אבל אני מבקש.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אני מבקש, תפסיק. מה זה? זה לא מכובד. כל הדברים שאומר חבר הכנסת ביילין ידועים. בבקשה.

יוסף ביילין (העבודה):

התוצאה היתה שממשלת ימין, שהנהיגה את שבדיה במשך שנים אחדות והרחיבה את תשלומי הרווחה והיתה צריכה להעלות את המסים, בסופו של דבר עמדה מול אופוזיציה, וזה דבר מעניין מאוד מבחינה אידיאולוגית, מול אופוזיציה סוציאליסטית. תעמולת הבחירות של הסוציאליסטים לפני שנתיים בשבדיה היתה: אנחנו נעשה קיצוץ בתשלומי הרווחה. הסוציאליסטים ניצחו עם הדגל הזה, ומישהו יכול לבוא ולומר: אדוני היושב-ראש, זה הרי דבר לגמרי פרדוקסלי. איך יכול להיות שסוציאליסטים מנצחים במדינת הרווחה הקלאסית של המערב, כאשר כל הסממה שלהם היא לצמצם את תשלומי הרווחה? אני אומר שזה קרה משום שהסוציאליסטים בשבדיה בעצם הצילו את מדינת הרווחה השבדית, והם הצילו אותה משום שהם הבינו שאם אתה רוצה לקיים מדינת רווחה לאורך זמן, אתה לא יכול להרחיב כל הזמן שירותים ולהעלות מסים, כמו שאנחנו עושים היום בתקציב הזה, וזה יעבור בשקט. כי לכאורה אתה מספק את כולם, ולמעשה אתה עלול להביא לקריסה של המערכת. כלומר, אתה צריך לבחור באמת בין צמצום מסוים של תשלומי רווחה לשכבות מסוימות, שזה בעצם ירידה מהאוניברסליות, לבין המשך אוניברסליות יקרה, שנעשית יקרה יותר ויותר במשך השנים. זאת, כי סוג התשלומים משתנה, המרכיבים משתנים, היוקר, למשל, של תשלומים מסוג מסוים, בריאות, עולה בטור גיאומטרי, ואז, כתוצאה מזה, אתה חייב להעלות מסים, ואז בסופו של דבר אתה יוצר מערכת בלתי אפשרית.

אני רוצה להזהיר את עצמנו, בואו לא נגרום בעצמנו לקריסה של המערכת. בואו נראה איך אפשר להפוך תשלומי רווחה, שזה חלק ניכר מאוד מהתקציב, לתשלומים בעלי אופי פרוגרסיבי יותר, כאשר יינתנו יותר לשכבות החלשות ופחות לשכבות החזקות, במקום להמשיך ולתת לכולם הכול, תחת שלטון מפלגת העבודה ותחת הליכוד, תוך כדי העלאת מסים וסכנה של קריסה של מדינת הרווחה שלנו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת ביילין. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת שלמה בן-עמי – לא מוותר?

קריאה:

אם הוא ישב עד עכשיו וחיכה שעתיים, אתה רוצה שהוא יוותר? אפילו לבקש זה לא נעים.

היו"ר ש' בן-צור:

על-ידי כך אני מעיר אותו, אתה לא מבין?

קריאה:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

הוא שקול.

שלמה בן-עמי (העבודה):

— — —
אדוני היושב-ראש — — —

אורי אור (העבודה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

כנגד כולם.

אורי אור (העבודה):

— — —

שלמה בן-עמי (העבודה):

אני חושב שההחלטה של הנגיד פרנקל להוריד את הריבית בחצי אחוז זאת בעצם הצבעת האי-אמון שלו בתקציב הזה, משום שאני מניח שהוא התכוון להוריד ריבית בסדרי גודל עמוקים יותר, אלמלא היה איזה תרגיל, שבו בעצם לא מקצצים, אלא הקיצוץ בנוי על כשליש מסים – כ-30% מהקיצוץ שבו מדובר הם מסים – ובאמת כבר נאמר כאן פעמים רבות, שההבטחה של ראש הממשלה לא להעלות מסים לא קוימה. כולנו יודעים שראשי הממשלה, אמר מישו, נשואים לאמת, אבל כמו כל הזוגות הנישאים, הם לעתים חיים בנפרד. במקרה הזה אני חושב שראש הממשלה לא עמד בהבטחתו, הוא נפרד מההבטחה שלו, ושליש מהקיצוץ הוא העלאת מסים.

אני בהחלט חושב שאי-אפשר לעשות מדינת רווחה בלא לקשור את זה בצמיחה. איזו שאלה? כל דבר קורס אם החשבון לא מסתדר. השאלה היא, כמובן, באיזו מידה אנחנו יוצרים בתקופת ביניים, לזמן קצר, מרכיבים של גירעון שיש בהם פוטנציאל לצמיחה? למשל, גירעון בתחום שבנוי על השקעה משמעותית בחינוך הוא גירעון שיוצר צמיחה. אני חושב שהדבר הזה הוא מושכל שחייב להיות מובן לחברה הישראלית.

יש עוד סוגיה אחת שהיא משמעותית מאוד בשאלת האוניברסליות, כאשר אנחנו מסתכלים על ישראל, משום שאי-אפשר לדבר על השאלה הזאת של הסלקטיביות והאוניברסליות במנותק מאופיה של החברה. החברה השבדית היא החברה השבדית, החברה הדנית היא החברה הדנית, החברה הישראלית היא חברה אחרת. ראשית, היא פועלת במצב מלחמה, זה דבר שצריך להביא אותו בחשבון. גם כאשר היא בתהליך של שלום היא מצויה במצב מלחמה.

יצירת קוהסיביות חברתית, לכידות חברתית, היא מרכיב בכושר העמידה הישראלי. לא ניתן לשפוט את הסוגיה הזאת של הסלקטיביות או האוניברסליות במנותק מתהליכי הפרגמנטציה שמתחוללים בחברה הישראלית. יש תהליכים של שבר בין דתיים לחילונים, בין מזרחים לאשכנזים, בין ימין לשמאל, בין ארץ-ישראל השלמה לבין ארץ-ישראל הלא-שלמה. כל הדברים האלה קוראים למדיניות חברתית שיש לה מרכיבים של לכידות ולא מרכיבים של הוספת פרגמנטציה.

אני מסתכל על השאלה החברתית לא במנותק משאלות נוספות רבות שמעסיקות אותנו. יכול להיות שאילו בחברה השבדית היה מדובר – יכול להיות שלא הייתי מתנגד לעניין הזה של הסלקטיביות. אבל צריך להבין, שנשברת הלכידות הקהילתית של החברה המודרנית, בוודאי זאת של החברה הישראלית. לכן, כאשר מרכיבי הגיוס הלאומי האחרים נעלמים, השירות החברתי, הגיוס, המוביליזציה, ההתנדבות, ההתיישבות – כל אלה, שהיו המרכיבים הבסיסיים של העשייה הציונית, מתרופפים. מה הוא התחליף להם? התחליף להם יכול להיות החברה, ולכן אין לראות את השאלה הזאת אך ורק במונחים חשבונאיים. צריך לראות אותה במונחים של דמות החברה שאתה אמור לבנות כאן.

אני חושב שזה ויכוח חשוב, הוא צריך להתנהל, אבל ברור מאליו שאי-אפשר לנהל אותו במנותק ממדיניות שמגבירה צמיחה; זה מושכל שאי-אפשר להתווכח אתו. נדמה לי שמה שקרה בתקציב הזה שמוצע כאן – כפי שהוא נראה כרגע, אין בו מרכיבים של צמיחה. יכול להיות שהוא ייצור אותם בהמשך, כי אם אתה מחבר קיצוצי תקציב עם ריבית גבוהה – הזכרתי את העובדה שהנגיד לא הוריד את הריבית בצורה משמעותית – אם אתה מחבר קיצוצי תקציב עם ריבית גבוהה, ואתה מוסיף לזה הורדת סבסוד השקעות הון, ואתה מוסיף לזה מצב מדיני מסובך – כל אלה אינם מרכיבים של צמיחה. לכן השאלה של צמיחה ומדינת רווחה היא כרגע לגמרי לא רלוונטית, כי צמיחה לא תהיה – לפחות לא כנגזר מן התקציב הזה.

יש פה פקעת של מצבים של קיצוצי תקציב, של ריבית גבוהה, של הורדת סבסוד השקעות ושל מצב מדיני מסובך שמקשה, בהחלט, על צמיחה.

אני מסכים בהחלט לכך, שתיאורטית, לפחות, תקציב כזה יכול אחר כך ליצור מצב – אם הוא מייצב את המשק, אם הוא מייצב את הכלכלה, הוא יכול, תיאורטית, ליצור בעתיד מצב של צמיחה. הוא לא נובע מן התקציב הזה כפי שהוא כרגע. זה יכול להיות תוצאה מאוחרת יותר, אבל תמיד בנגזר משינוי המצב המדיני. אני לא חושב שיש בממשלה הזאת פילוסופיה כלכלית שונה מאוד מזאת שהיתה בממשלה הקודמת; יש מצב מדיני שונה. הייחוד של המדיניות הכלכלית של הממשלה הקודמת היה,

בעיני, בעיקרו של דבר, מדיניות חוץ יותר מאשר מדיניות כלכלית. שינו את מדיניות החוץ, יצרו התחברות של ישראל לקהילייה הבין-לאומית, למשק העולמי, היו יותר השקעות וכיוצא בזה – זה יצר זמינות גדולה יותר של תקציבים, זה הניע את גלגלי המשק הישראלי ויצר אפשרות להשקיע בחינוך, בתשתיות וכיוצא באלה. המצב הזה, לעת עתה, לא מתקיים כאן. אני מאוד מקווה שבעקבות חברון תניע הממשלה את המדינה על פסים של השלמה עם הפלשתינים ועם מדינות ערב האחרות. אם ניכנס למסלול שלום אמין, יכול להיות שייווצרו התנאים שנעלמו בשלב זה.

אני רוצה לחזור ולומר מלה אחת בנושא חברון. אנחנו לא יודעים ברגע זה, אולי כבר השלימו, או לא, אבל נראה שזה הולך לקראת זה, ובאמת אני רוצה רק להביע צער ברוח הדברים של חבר הכנסת אורי אור – אני כבר גומר – על העיכובים שהיו בעניין הזה. אני משוכנע – באמת, לא בקנטרנות – שאין שם הבדלים משמעותיים לעומת מה שהיה קודם; אין שם הבדלים משמעותיים. יהיה פה איזה חיץ, בחיץ הזה יהיו שוטרים פלשתינים, לא יהיו להם רובים כאלה, יהיו להם אקדחים כאלה – אני לא רואה שיש כאן דבר מאוד מאוד שונה ממה שהיה בעבר. זה מזכיר אמירה ידועה של מדינאי אוסטרי, מטרניך, שטען שמעלתו הגדולה ביותר של מדינאי היא לא הידיעה איזה ויתורים לעשות אלא ההבנה מתי לעשות אותם. אני חושב שנתניהו עשה אותם שישה חודשים מאוחר מדי ובמחיר מיותר. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת עוזי ברעם, חבר הכנסת מיכה גולדמן, חבר הכנסת – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

השכמת קום.

קריאה:

להשאיר אותך פה לבדך?

מיכה גולדמן (העבודה):

אחרי עבודה יפה של ארבע שנים יחד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב, אני בחרתי לדבר עכשיו, בבוקר, דווקא על אותם נושאים שאני חושב שיש עליהם קונסנסוס, הסכמה רחבה. אני רוצה לשים את הדגש בשנה של תקציב, של קיצוץ, בנושא שנוגע לכל אחד מחברי הכנסת, לפחות הקרובים – ואני שמח שנמצא פה חבר הכנסת מיכאל איתן; אני יודע שנושא תנועות הנוער קרוב אליו מאוד וחשוב לו. ודאי שהיושב-ראש שבא מתחום החינוך וחבר הכנסת אורי אור ששירת את המדינה הרבה מאוד שנים בצבא יודעים איזה ערך יש לתנועות הנוער לקראת הגיוס לצבא.

כבר יותר מ-20 שנה אנחנו מרגישים נסיגה וצמצום הפעילות של תנועות הנוער – כל תנועות הנוער. תמיד, עוד בטרם הוקמה המדינה, ודאי שלאחר הקמת המדינה, עם הגל הראשון של העלייה, ראו בתנועות הנוער אחד הדברים החשובים ביותר. כולנו יחד נותנים יד לחיזוקן של תנועות הנוער, לדרך הפעולה שלהם, כדי לסייע, כדי להיות לא רק תנועת נוער רעיונית אלא גם תנועת נוער מגשימה.

אני, כבן כפר-תבור, זוכר עוד מילדותי, כחינך הנוער העובד והלומד, וכשמילאתי את תפקידי כראש המועצה המקומית בכפר-תבור, וכשנערכנו להקים את מוזיאון המושבה – שמרנו פינה מיוחדת לתנועות הנוער. כבר אז, במושבה קטנה כמו כפר-תבור, שהיו בה בסך הכול כ-60 בתי-אב, היו שלוש תנועות נוער: "מכבי צעיר", "הפועל הצעיר" ו"בני בנימין". כשבדקנו בחומר הארכיוני מה היתה תוכניתה של כל תנועה, ראינו שתנועת נוער כמו "בני בנימין" כבר אז ראתה את החלום, כדי לעבור ולהגשים, מתוך הגשמה, לצאת ולהיענות לקריאה של אותם זמנים להקים יישובים. היישוב, במושבה בגליל, במושבות הגליל, כמו כפר-תבור, ראש-פינה, יסוד-המעלה, בני הדור השני של אותם זמנים נקראו על-ידי הברון ללכת ולהקים את העיר נתניה. תנועת נוער כמו "בני בנימין" ראתה את ההגשמה שלה בהקמת היישובים של אותם זמנים – את נתניה, ומי שלא הצליח להתקבל לנתניה היה חלק מהיסוד של אבן-יהודה.

תנועת נוער אחרת שהיתה אז, "מכבי צעיר" – יגאל אלון, זיכרוננו לברכה, היה אחד המדריכים הצעירים בתנועת "מכבי צעיר" בכפר-תבור. כאז כן היום, מדי כמה שנים, או כל שנה, קיימו ועידה, ועידת "מכבי צעיר", בתל-אביב. כמו שאנחנו, אנשי הפריפריה, רגילים, תמיד הגושים הגדולים דחקו את כל ההמלצות של נציגי היישובים המרוחקים, הקטנים, תמיד היתה התארגנות – תל-אביב, רמת-גן, הקבוצות האלה. ותנועת הנוער "מכבי צעיר" החליטה בוועידתה, שהיא לא מקבלת את המלצתו של יגאל אלון, כנער צעיר, בן 15, שבא מכפר-תבור, עם עוד שלושה – והתנועה תמשיך להיות תנועה רעיונית, ולא תנועה מגשימה. באותו לילה אסף יגאל אלון את כל הצעירים שבאו מן המושבות, מן הגליל, מיהודה, מהשרון, ואמר להם: רבותי, אנחנו עוברים ל"נוער העובד והלומד". זאת תנועה שהיא גם תנועה מגשימה. כתלמיד "כדורי", באותה שנה, כשקיימו ב"כדורי" כמדי שנה את עצרת אחד במאי, ראו את כל תלמידי בית-הספר עומדים בשורה אחת ותלמיד אחד צועד צעד אחד אחור. מסתכלים, מי זה? – יגאל אלון. שואלים אותו: למה אתה לא עומד בהפגנה של אחד במאי? הוא ענה: אני "מכבי צעיר".

למה הבאתי את הסיפור על תנועות הנוער שהלכו להגשמה באותם זמנים והקימו את יישובים כמו נתניה, כמו אבן-יהודה? אני הייתי רוצה לראות גם היום את כל תנועות הנוער, מ"מכבי צעיר" דרך בית"ר, "בני עקיבא", "השומר הצעיר", "הנוער העובד", "הצופים", תנועות נוער שיש להן חלק חשוב בהתיישבות, בקליטת עלייה, בפעולות חברתיות, בפעולות חינוכיות – הן כבר היו חלק מהפעילות החינוכית של בתי-הספר. כשהתקבלה, לפני הרבה מאוד שנים, קרוב ל-20 שנה, החלטה לא נכונה, שתנועות הנוער לא יכולות לפעול במסגרת בית-הספר, להפסיק את פעילות תנועות הנוער בבתי-הספר – אנחנו למעשה צמצמנו את היכולת ואת הפעילות של תנועות הנוער.

במקביל הממשלה, הממשלות, ואני אומר זאת כאן גם לממשלת העבודה, ראו את הפעילות של תנועות הנוער כפעילות פוליטית, ולא ראו את הפעילות הרחבה, החשובה, הערכית, שיש בה מן התרומה, ולא בשונה מן העבר הרחוק, עוד לפני הקמת מדינה, וודאי שעם הקמת המדינה, כדי לסייע בכל התחומים החינוכיים, החברתיים, כדי לסייע ולעזור.

היום אני קורא לממשלה, לאופוזיציה, לכולם יחד, תנו לתנועות הנוער אפשרות להרחיב את פעילותן, משום שהפעילות של תנועות הנוער – ואני אומר לכם כאן, מעל הבמה, שכל יישוב שיש בו פעילות של תנועות נוער, ולי לא חשוב אם אלה יהיו "הצופים" או "הנוער העובד" או בית"ר או "מכבי צעיר" או "בני עקיבא", משום שכל פעולה של תנועת נוער, מהגיל הצעיר, בבתי-הספר היסודיים, מכיתה ד', מכיתה ג', יש בה תרומה בשעות הפנאי של אותם ילדים, כדי להפעיל אותם, כדי למלא את החלל החסר, כדי שנער יגיע בשל – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

מיכה גולדמן (העבודה):

– – – מוכן, לקראת גיוסו לצבא, שיוכל לסייע ולתרום לפעולות של התנדבות, לפעולות חברתיות, ואנחנו כמדינה קולטת עלייה כבר כמעט 50 שנה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

מיכה גולדמן (העבודה):

עוד לפני הקמת המדינה, עוד לפני העלייה הראשונה, העלייה הראשונה, העלייה השנייה, העלייה השלישית – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מתעלם מהתודה שלי.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני רואה, שגם עם קיצוצי תקציב, רבותי, יש לתנועות הנוער פינה חמה בלבות כולנו וצריך לעשות הכול כדי לחזקן. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, חברת הכנסת יעל דיין, חבר הכנסת שבח וייס, חבר הכנסת נסים זוילי – הפעם אני עומד על כך שהוא ידבר.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

אתם תאמרו אותו דבר.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי לכנסת, בעשר הדקות העומדות לרשותי אני רוצה למקד את דברי בשתי אוכלוסיות, שבעצם בתוכן מצויה התלות הכי גדולה בתקציבי מדינה ויש צורך בגישה ממלכתית כדי שלא לפגוע במעמדן ואולי אפילו לסייע בטיפוחן.

האוכלוסייה הראשונה היא אוכלוסיית הילדים. אתה בוודאי יודע, אדוני היושב-ראש, כמחנך, שיש למדינה אפשרות ויכולת להעמיד לרשות הדור הצעיר שגדל בתוכנו כלים שדרכם הם יוכלו למצות את כל הפוטנציאל שלהם, וזאת אחריות של מדינה. מדינה שלא מאפשרת לצעירים שגדלים בתוכה למצות את הפוטנציאל שלהם גם פוגעת בצעירים אבל היא גם פוגעת בעצמה, משום שאם יש לנו פוטנציאל מסוים בקרב דור צעיר שגדל בתוכנו ואנחנו לא ממצים אותו – גם המדינה לא נבנית ולא נהנית ממנו, מעבר לכך שהדור הזה הולך מתוסכל ובתחושה שבעצם החיים שלו, במידה מסוימת, מבוזבזים.

כשאתה שואל את עצמך, האם מדינת ישראל, על מערכותיה השונות, מנצלת נכון את 15 המיליארד – נכון, אדוני סגן שר החינוך והתרבות לשעבר? 17 מיליארד היום – — —

היו"ר ש' בן-צור:

היום 18, אדוני.

נסים זילי (העבודה):

18 מיליארד שקל שאנחנו משקיעים בחינוך, האם אנחנו מפיקים מסכום זה את התפוקה המרבית לטובת הדור הצעיר ולטובת מדינת ישראל? נדמה לי שמותר לנו להעמיד כמה סימני שאלה, מותר לנו, ואת סימני השאלה, או את האחריות הזאת אני לא חושב שיהיה נכון להטיל על המורים או על המחנכים או על המנהלים בלבד, אלא יותר נכון יהיה להעמיס אותם על מערכת קבלת ההחלטות שלא תמיד מכוונת את הכספים האלה למקומות שאליהם הם צריכים להיות מכוונים ובצורה שבה הם צריכים להיות מנוצלים.

אתן דוגמה אחת בלבד. אתה בוודאי ער, כמו רבים מאתנו, לכך שבסופו של דבר 90% ומשהו מהילדים שנולדים במדינה הזאת נולדים עם רמת משכל פחות או יותר שווה אך אותם ילדים מגיעים לגיל שנתיים או שלוש עם פוטנציאל שונה. אתה שואל את עצמך, למה בשנתיים האלה המדינה לא מעמידה לרשות אותם ילדים, אני לא רוצה להתייחס כרגע למשפחות, את כל מה שהם צריכים, כי כבר בגיל הזה נקבע במידה רבה מאוד גם עתידם, גם לאיזו רמה הם יכולים להגיע, ומדוע כבר בתקופה זו אנחנו פוגעים בהם?

נדמה לי שנעשו מספיק מחקרים שמוכיחים שהתקופה הזאת, מגיל של כמה חודשים עד גיל שלוש, קובעת, במידה מדהימה, את היכולת של הילד להתפתח בעתיד. היא כבר קובעת את ההתחלה של פערים שנפערים בתוך החברה הישראלית, מתחילים להיקבע כבר בגיל אפס.

אנחנו מדברים על יום לימודים ארוך, אנחנו מתלהבים מחינוך אוניברסיטאי חינוך, ולא שמעתי אף אחד מרים את הדגל של השקעה בחינוך בגיל הרך. כאילו נראה לנו מובן מאליו, טבעי, שילד מסוים, מפני שהוריו בעלי רמת הכנסה גבוהה יכול ליהנות כבר מגיל אפס מכל המרכיבים שבונים את האישיות של הילד ומוסיפים לפוטנציאל שלו, ומן הצד האחר ילד שני יכול להישאר בבית, נטול כל יכולת תרומה, לפעמים גם אישית מצד ההורים ולפעמים גם חומרית מצד המשפחה והחברה, המיליה שבתוכו הוא חי. ואנחנו נותנים לזה לקרות בזמן שאנחנו יודעים שאם היינו משקיעים פה שקל נוסף – היינו מגדילים פי כמה את היכולת של אותו ילד, שבדרך כלל יוצא משכבות נזקקות, נותנים לו סיכוי שווה לקראת העתיד; ואני לא מדבר על יותר, אני מדבר רק על הזדמנויות שוות.

חבל שאנחנו לא מתעוררים היום, שלא התעוררנו מוקדם יותר, ואיננו מחליטים שבמקום לרוץ מהר מדי בגילים היותר-מבוגרים – בואו נתחיל לבנות את התשתית של החינוך על גישה שונה, על שוויון יותר גדול, על שוויון הזדמנויות, ולא נאפשר בכלל לפער הזה להיפתח בחברה הישראלית. הרי בסופו של דבר אנחנו נשקיע ברווחה, נגדיל את תשלומי ההעברה, אבל הדרך האמיתית לסגירת הפערים בכל חברה שהיא, לא רק בחברה הישראלית, היא דרך החינוך.

אם אתה לא נותן לדור הצעיר את הכלים שהוא זקוק להם כדי לאפשר לו לצאת מהמצוקה ומהעוני ומהנחשלות, אתה תשלם אחר כך את העלות שלו לחברה במשך כל החיים; שלא לדבר על אלה שמגיעים, חס וחלילה, לסמים או מידרדרים לפשע ומגיעים לבתי-סוהר. אני מדבר על כך שבסופו של דבר בן-אדם שלא מסוגל לפרנס את עצמו, או שלא מסוגל למצות את הפוטנציאל שטמון בו, ואנחנו, כחברה, אחראים לכך שהוא לא מיצה אותו, אנחנו ממשיכים לשלם את העלות שלו או בכך שהוא לא תורם תרומה מספקת או בתשלומי העברה שאנו מעבירים אליו במשך כל החיים. לכן, לפעמים,

ביחידת השקעה קטנה אתה יכול להשיג תוצאות הרבה יותר חיוביות דווקא מהבחינה של אלה שדואגים לשוויון בתוך החברה הישראלית.

אני הייתי מעדיף, שכל שקל שנשקיע בגיל הזה יהיה בעצם יהיה שקל שיש לו התפוקה – אם אנחנו מסוגלים למדוד תפוקה של חינוך, או אם אנחנו מסוגלים למדוד תפוקה של מתן כלים ומתן הכשרה ומתן יכולת התמודדות לצעירים בחברה, אני חושב שכל שקל שמושקע בחמש השנים הראשונות לחייו של ילד או לחייה של ילדה, בלי קשר לשאלה איפה הוא צומח, זה שקל שמנוצל בצורה הטובה ביותר, וחבל שאיננו עושים זאת.

אני רוצה להעיר עוד הערה לגבי הגמלאים, ואני אעשה זאת קצר מאוד – – –

אורי אור (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אתה דיברת על 17-18 מיליארד שקל – – – אלה סכומים הרבה יותר גדולים – – –

נסים זילי (העבודה):

אני מעריך שזה מגדיל בערך ב-10% נוספים, תלוי אילו מרכיבים בחינוך. זאת אומרת, שזה לא חינוך נטו אלא מסביב של החינוך.

אורי אור (העבודה):

– – –

נסים זילי (העבודה):

זה לא על החינוך בישיבה אלא על הפנימייה ועל כל המרכיבים האחרים. התקציב שמושקע בדור הצעיר קרוב ל-20 מיליארד, אני מעריך, פחות או יותר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת זוילי, תסיים בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת סאלח טריף, חבר הכנסת יונה יהב – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

העלית, חבר הכנסת זוילי, נקודה מעניינת מאוד. אני אומר בכל הרצינות, שרצוי שהדברים יבואו גם בכתובים. זה מעניין מאוד. זאת נקודה שיש לשים בה דגש חזק.

נסים זוילי (העבודה):

בפרוטוקול – – –

היו"ר ש' בן-צור:

בפרוטוקול זה יופיע. הדברים מוקלטים.

יונה יהב (העבודה):

אבל לא מודפסים.

היו"ר ש' בן-צור:

אחר כך הם יודפסו.

יונה יהב (העבודה):

כן יודפסו?

היו"ר ש' בן-צור:

כן, כן. בוודאי ובוודאי.

נסים זילי (העבודה):

ראיתי שאין קצרניות – – –

היו"ר ש' בן-צור:

לאחר מכן הן תשכתבנה.

בבקשה, חבר הכנסת יהב.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת אורי אור וזאב בויס, בוקר טוב לקהל המאזינים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

בוקר טוב ירושלמי.

יונה יהב (העבודה):

אני אפתח בציטוט ואומר כך: לפני זמן קצר הושבעה הממשלה החדשה ונכנסה לתפקידה. מה מצאנו? – לא מצאנו משק קורס ולא משק מתמוטט. מצאנו משק שבשש-שבע השנים האחרונות נמצא בצמיחה מרשימה ויש בו אבטלה נמוכה מאוד. מצאנו משק שהיצוא שלו גדל בשנים הללו, ששווקים נפתחו בפניו במזרח-אירופה, במזרח-אסיה ובשאר חלקי העולם. מצאנו משק שהחוב החיצוני שלו כחלק מן התוצר נמצא בירידה דרמטית משנת 1985 ועד לשנים האחרונות.

מי כתב זאת? – את זה אמר דן מרידור. דן מרידור אמר זאת בכנס שנקרא "כנס קיסריה הרביעי", בנושא אתגרי המשק הישראלי לקראת שנות האלפיים. בהגינותו כי רבה הוא סרטט את התמונה הזאת. זאת התמונה שהוא מצא כשהוא קיבל לידו את שרביט שר האוצר. אבל לא כך פני הדברים במרחק של כחצי שנה מאז כינונה של הממשלה. הדברים האלה נאמרו 28 יום לאחר כינונה של הממשלה החדשה, והיום אנחנו עומדים שישה חודשים מיום כינונה של הממשלה החדשה, והפלטפורמה הכלכלית שאנחנו אמורים לאשרה בעצם ימים אלה, בסיסה טיפה רעוע.

כבר הרחבתי את הדיבור בפעמים הקודמות, כאשר קיבלתי את רשות הדיבור, על הנתונים המספריים, הן של הגירעון המצטבר, הן של החריגה מהתקציב שנעשתה בששת החודשים האחרונים שהאמירה לכדי 122% חריגה; אבל לא על זאת אני רוצה לדבר דווקא כאן.

אחד הדברים המכאיבים ביותר שאנחנו מבחינים בו בתקציב שיובא לאישור בפני הבית הזה הוא קיצוץ בתקציבי התרבות. אין בלבי על שר החינוך, התרבות והספורט; אני מוקיר אותו, מכיר אותו שנים רבות, ואני יודע שלא בלב חפץ הוא עשה זאת. מדובר בקיצוץ של 25 מיליון שקלים מהתקציב הצר מאוד שניתן למוסדות תרבות ולעשייה התרבותית המקורית. בשנים האחרונות, תחת שרביטה של שרת האמנויות הגברת אלוני קיבלו הדברים תנופה ובסיס כלכלי ראוי.

מניסיוני אני מוכן לספר לבית הזה ולקהל ששומע, שלפני שנים מספר מינתה שולמית אלוני את ועדת-שלח, אותה ועדה שאמורה היתה לבדוק את הבסיס הכלכלי ואת תפקודם של התיאטרונים בישראל. בישראל קיימים – למי שלא יודע – שבעה תיאטרונים, ולראשונה בהיסטוריה של המדינה נבחן מוסד ציבורי באופן – – –

אורי אור (העבודה):

— — —

יונה יהב (העבודה):

תיאטרונים או תיאטראות.

אורי אור (העבודה):

יונה יהב (העבודה):

אפשר ללכת לספרייה. אפשר את שניהם.

היו"ר ש' בן-צור:

במקורות – תיאטראות.

יונה יהב (העבודה):

תיאטראות, תיאטרונים, תיאטרון אחד.

אורי אור (העבודה):

יונה יהב (העבודה):

לא, זה בסדר גמור, זה מראה שאתה מקשיב לי. לראשונה בדקה ועדה ציבורית, לא רק את התפקוד ואת המבנה של המוסד, אלא היא הציעה תקציב ראוי, והשרה אימצה את כל מכלול ההמלצות של הוועדה הזאת, ולראשונה בתולדותיהם של מוסדות ציבור התחילו המוסדות האלה לפעול על בסיס של אותו תקציב ראוי.

אני, מבמה זאת, בסוגריים, מציע אותו הסדר כלפי הרשויות המקומיות. אם היתה מתבצעת בדיקה כזאת בנושא הרשויות המקומיות, אם הוועדות הציבוריות היו מנתחות את כל התחום של הרשויות המקומיות ומציעות להן תקציב ראוי על-פי המטלות שלהן והיעדים שלהן, לא היינו נמצאים היום בפני אותה שוקת שבורה שעיקרה חוב של 2 מיליארדי שקלים. אבל, לא בזה עסקינן.

והנה, אני מצטער לבוא ולומר, ששולמית אלוני נתנה, וזבולון המר, באמת ידידי היקר והטוב, לקח, וחבל שכך הדבר. אני יודע שחיי קשים בתוך סיעתו, אני יודע שקיימים אלמנטים בתוך הסיעה שלו

עצמו שחושבים שחייבים לחתוך בבשר החי של העשייה התרבותית בישראל, לעכב במעט, אולי בהרבה, את ההתפתחות של היצירה המקורית, ולהעניק את הכספים ולתעל אותם למחוזות אחרים. אני לא מבין מדוע, אבל אני כן יודע שמעולם, בהיסטוריה היהודית, מהתא המשפחתי הקטן עד הקהילה, בשום זמן של צורך לא ביצעו קיצוצים, לא בחינוך ולא בתרבות של הקהילה. רק במדינת היהודים החופשית והעצמאית, כאשר המצבים קשים מבחינה כלכלית, הכורת יורד ראשון על תקציבי החינוך ועל תקציבי התרבות.

אנחנו, במו-ידינו, גודעים את הנושאים שבהם אנחנו חייבים להראות יתרון יחסי על אחרים. אני, בהחלט, מוכרח לציין כאן, מעל במה זאת, שהפערים בחינוך בינינו לבין הפלשתינים הולכים ומצטמצמים, ולא בכדי נאמר שהפלשתינים הם היהודים של המזרח התיכון, כאשר מדובר ברוב הערבי שמסביב לנו. חבל שאנחנו כאן, בפלטפורמה הכלכלית שאנחנו רוצים כרגע לאשרה, אנחנו נותנים יד למגמות האלה.

זה, לגבי הקיצוץ בתרבות, בנושא שאני קרוב לו, ואני אלחם עליו כאן, בין כותלי הבית הזה, כיושב-ראש השדולה למען התרבות, כי אם לא יהיה כאן מי שיקים את קול הזעקה וימנע את העניין – הרי זה לא אלמנט אלים, זה לא אלמנט שיוצא לרחובות, זה גם נחשב למשהו שהוא תוסף לרמת חיים כלשהי, אם כי אני חושב שזה התוכן והמהות של החיים עצמם.

הממשלה הזאת, בששת חודשי כינונה, גם הספיקה להקים את ועדת-ברודט, ועדה חשובה מאוד, שדנה באפיקי החיסכון שלנו, בעיוותים השונים מבחינה מיסויית שקיימים בכל עולם החיסכון שלנו, והחליטה החלטות מוזרות מאוד לגבי אימוץ ההמלצות של הוועדה הזאת – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אולי נשמע עוד שתי הסתייגויות אחר כך – – –

יונה יהב (העבודה):

למה להפסיק, כשאני עכשיו ב"שוונג"?

היו"ר ש' בן-צור:

לא, לא, לא, סליחה, אתה לא אשם. השעון והמחוגים של השעון אשמים. אמור משפט מסכם, בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

והנה אנחנו לא שומעים, אף אחד מהעומדים כאן, לא בשם הקואליציה ולא בשם הממשלה, לא מספר , בתוך הפלטפורמה הכלכלית שאנחנו BUILT IN לנו לאן נעלמו מסקנות ועדת-ברודט. האם הן אמורים לאמץ באמצעות אימוץ התקציב, או שמא זאת היתה גם הזדמנות להיפרד מהמלצות חשובות מאוד מאוד שיש להן השלכה ישירה מאוד ודרמטית מאוד על שוק ההון הישראלי, שגם הוא בצרה –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

יונה יהב (העבודה):

– – ועל כך נדבר בהמשך הימים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אברהם יחזקאל. חבר הכנסת איתן כבל, אתה מוותר?

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, דיברו לפני חברי הכנסת יוסי ביילין ושלמה בן-עמי על תפיסות כלכליות מחוץ למדינת ישראל. לדעתי לפחות, קשה מאוד להביא דוגמאות ממדינות אחרות בהרבה נושאים, ובעיקר, לדעתי, בתחומים החברתיים-הכלכליים, כי כאן נוצרה התהוות של מדינה, ועם בתוך מדינה, בסיטואציות שונות מבשאר המקומות בעולם. עם זאת, זה לא פוטר אותנו כמדינה, ולא משנה עכשיו על איזה שלטון מדובר, אם זה שלטון העבודה לדורותיו או שלטון הליכוד לדורותיו.

אחת הבעיות המטרידות מאוד, לדעתי, היא שבעצם מעולם לא גובשה תפיסה חברתית-כלכלית, דרך כוללת להתמודד עם הבעיות של החברה והכלכלה במדינת ישראל. לדעתי לפחות, רוב העבודה שנעשית בנויה טלאים על גבי טלאים. זה גם מובנה בתוך השיטה של משרדי הממשלה השונים. כמי שעבד במשרד ממשלתי לפני שהפך משרד ממשלתי כמעט ריק מתוכן – אני מדבר על משרד הבינוי והשיכון – ראיתי איך מתבצעים תהליכי קבלת החלטות בנושאים שונים. אני אומר זאת לא דווקא על מה שהיה בתוך המשרד, אלא בכלל, בנושאים מורכבים וחשובים למדינה ולאזרחי המדינה. לעתים נדמה שיושבים בחדרים אפופי עשן ומקבלים החלטות הרות גורל בנושאים מאוד מאוד כבדים, אבל מה שקורה בסך הכול הוא שנתקלים בסיטואציה כזו או אחרת וצריך לתת תשובות. אומרים לאדם אחד: שב תכין נייר, אומרים לאדם אחר: שב תכין נייר. מקימים ועדת בדיקה, שאחריה מקימים עוד ועדת בדיקה, ומנסים לתת פתרון אד-הוק לנושא מסוים. בסופו של דבר המדיניות החברתית-הכלכלית במדינת ישראל, אם מישוה ילך לבדוק אותה, היא מדיניות שבנויה טלאים על גבי טלאים על גבי טלאים.

ואז, כאשר אין לך ראייה חברתית כוללת ומגובשת, אתה מוצא את עצמך תקוע עם יישובים כמו דימונה, מצד אחד – ואני לא מזלזל, חס וחלילה, באותם אנשים שגרים שם, נהפוך הוא – כשקשה מאוד, גם אם הממשלות משקיעות הון עתק ביישובים מן הסוג הזה, לשפר את מצבם. אם מישוהו ילך ויבדוק כמה כספים הושקעו במשך עשרות השנים ביישובים כמו דימונה, אופקים וכו', הוא ימצא שאחת לכמה זמן מגיע איזה ראש עיר כמו זאב ביום ידידי שיושב כאן; גם לפניו היה ראש עיר טוב. זאב ביום הגיע לקריית-גת, התחיל לנהל את היישוב, ובנה תפיסה שלמה בנושא של איך צריכה העיר הזו להיראות. במושגים שלנו, קריית-גת היא כבר לא אותה קריית-גת שדיברו עליה בעבר.

אבל זה לא קורה תמיד. נוצרות סיטואציות שבהן אתה נותן פתרון מקומי. אתה מכיר זאת מרשויות מקומיות שיש בהן בעיה בכביש, ובמקום לומר: אני לא מטפל בזה עכשיו, אני ממתינ עד שיהיה לי תקציב מסוים ואז אני מתמודד אתו – כדי לרצות וכדי לתת פתרון מקומי, לוקחים משאית אספלט, שופכים אותו, מבזבזים סכום לא קטן, כי גם זה עולה כסף, ואז מגיע שלב שבו צריך להתמודד שוב עם הבעיה, ואז הופכים הכול מהתחלה בשביל הביוב, ואז אתה נזכר שלא הנחת את קווי החשמל, קווי הטלפון וכו' וכו'.

כך אני רואה את התפיסה החברתית-הכלכלית. פעם היו אומרים – התפיסה המפא"ניקית, או החברה הרוויזיוניסטית. אני טוען, שבסופו של עניין, לשתי המפלגות הגדולות בעצם לא היתה אף פעם תפיסה, אלא בדרך מיישוב למדינה, בדרך של התמודדות יומיומית עם בעיות יומיומיות, גובשה התפיסה.

משרדי הממשלה הנוגעים בדבר אמורים לבוא ולהתמודד כל אחד בתחומו שלו, אך מתברר היום, לצערי, שהכוחות הטובים שהיו אמורים להיקלט במערכות הממשלתיות-הציבוריות ולהעלות על דרך המלך את המשרדים ואת הנושאים המטופלים בהם, ולהעשיר את המערכות – גרמו להיפך מכך: יש בריחה גדולה מאוד של כוחות טובים וצעירים מתוך המערכות הממשלתיות, והדברים נראים בדיוק כמו אותם אנשים שמובילים את המערכות האלה. אנשים טובים בסך הכול, אנשים עמלים וקשי-יום בסופו של עניין, אבל אין התחדשות, אין נועזות, אין ניסיון להתמודד עם המציאות המוכתבת לנו על-ידי החיים פה, במדינת ישראל, של מדינה שאמורה להתמודד עם תקציב ביטחון ענק, עם חובות ענק. ואז, שוב, הנושאים החברתיים הופכים להיות נושאים המטופלים אד-הוק.

יש רשימה של נושאים, למשל מהי תפיסת המקרקעין במדינת ישראל. יושב פה אורי אור, שהיה פעם מנכ"ל הקרן הקיימת. אילו זה היה תלוי בחלק מאנשי הקרן הקיימת שעדיין יושבים במועצת מקרקעי ישראל, כל מדינת ישראל היתה עדיין אדמה חקלאית, ואני לא יודע אם אפשר היה לבנות בתים.

אורי אור (העבודה):

— — —

איתן כבל (העבודה):

עדיין במדינת ישראל, למרות "2020" וכל התוכניות שאני מכיר, עדיין לא גובשה מדיניות לתפיסת מקרקעין, וחלק מהמדיניות עדיין נשאב מתפיסות שאינן רלוונטיות כלל. תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת יוסי כץ, אתה מוותר?

אברהם פורז (מרצ):

למה שיוותר?

הי"ר ש' בן-צור:

בוקר טוב. חבר הכנסת פורז, כולנו מודעים לכך שהגעת. אני מבקש שקט.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים כאן כבר יומיים רצופים ודנים בחוק ההסדרים האומלל הזה. חשבתי לתומי, שכדאי אולי להקדיש את הנאום הזה לאו דווקא לחוק ההסדרים אלא לכמה הצעות חוק שעומדות על סדר-היום שלנו, ולקשור אותן למה שקיים. לקחתי את הצעות החוק שמונחות כעת על שולחנו של כל אחד מחברי הבית. יש ביניהן כמה הצעות חשובות. למשל, חבר הכנסת שאקי מציע להגביל את הפרסום של קופות-החולים.

אחד הנושאים שראינו אותם בדאגה הוא נושא ההוצאות הגדלות והולכות של קופות-החולים במסעי השיווק והפרסום שלהן, במסעי הטלמרקטינג וכל מה שקשור בזה. יש בהחלט מקום להגביל את קופות-החולים ולאסור עליהן להוציא משאבים גדולים על פרסום ושיווק. אנחנו יודעים, שקופות-החולים כמהות לתקציבים, כדי להעמיד על הרגליים את מערכות השירותים שלהן, והנה מדי כמה חודשים, במיוחד בתקופה שבה ניתן לעבור מקופת-חולים אחת לאחרת, אבל גם במשך השנה, מתקיימת תחרות קשה מאוד בין קופות-החולים על החולים, ומוציאים על כך סכומי כסף גבוהים למדי. זו הצעה חיובית בהחלט.

אברהם פורז (מרצ):

— — —

יוסי כץ (העבודה):

אני מוכן בהחלט להיכנס לעניין הזה. לא נגעתי בנושא זה מזמן. אני נענה לאתגר של חברי אברהם פורז.

הי"ר ש' בן-צור:

הוא התכונן, הוא ישב, הוא לא ישן כל השעות, תן לו לדבר ואל תפריע לו.

יוסי כץ (העבודה):

אני מקבל בברכה ונענה לאתגר של חברי, חבר הכנסת פורז.

אדוני היושב-ראש, עליך ועל חברי הכנסת לדעת, חבר הכנסת פורז מתוסכל מאוד מהעובדה, שבחוק ההסדרים הזה הולכים לבטל את אחד החוקים שהוא ועמיתנו מן הליכוד חבר הכנסת לנדאו ניסו להעביר בכנסת השתיים-עשרה. כל מטרת היוזמה היתה למנוע מצב שבו הימאות במדינת ישראל הופכת להיות ימאות זרה. לאט לאט, או במהירות רבה, מסתבר שהימאות הופכת להיות ימאות זרה, וימאים ישראלים לא באים, כי לחברות הספנות לא משתלם להעסיק ימאים ישראלים. משתלם יותר להעסיק ימאים זרים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

יוסי כץ (העבודה):

אבל, חבר הכנסת בויס, הטרוניה שלך אולי מוצדקת, אבל עליך לזכור שלימאות יש גם משמעות כלכלית וגם משמעות ביטחונית. לכן חשוב שתהיה ימאות ישראלית. אני לא רוצה לספר כאן מה עשתה הימאות שלנו לביטחונה של מדינת ישראל בתקופות שבהן לא היה אפשר לדבר על העניין.

הצעה זו נועדה לסבסד את חברות הספנות שמעסיקות ימאים ישראלים. זו שיטה שמקובלת בדנמרק, ודנמרק היא לא מדינה חשוכה או בולשביקית שאי-אפשר ללמוד ממנה משהו. רצה הגורל וחברי ואני הצלחנו בכנסת הזו – חברי ואני זה חבר הכנסת רענן כהן ואנוכי – להעביר את החקיקה. כל אחד יודע כי להעביר הצעת חוק בכנסת זה כמו לידה. זה קשה, יש מתנגדים בממשלה, ואחרי זה אתה נלחם על כל שלב של הקריאות בכנסת מלחמה קשה ביותר. הצלחנו במאמצים מרובים להעביר את החקיקה. הממשלה אמרה בתחילת הדרך: לא יהיה חוק לעידוד תעסוקה, לא בריא להסדיר את זה בחקיקה, נקציב לכך כספים – כאשר ראו שמתגבש רוב בכנסת. אני הסכמתי, והממשלה התחייבה במשך שנתיים-שלוש להשקיע 15 מיליון שקלים כדי לעודד את תעסוקת הימאים הישראלים. כמה כסף היא השקיעה בפועל? אפס, כלום. מדוע? כי דבר שתלוי בהחלטת ממשלה, דבר שמותנה בשיקול דעתה המוחלט, דבר שמתנים אותו בכל מיני תנאים, אפשר לא לקיים אותו. חוק אי-אפשר שלא לקיים.

אגב, תרשה לי, חבר הכנסת פורז, זה בדיוק העניין של המס המקביל: אותם מיליארדי שקלים של המס המקביל שהמעסיקים היו צריכים לשלם והממשלה החליטה להשתתף בעלות. המס המקביל מיועד לבריאות, והנה הממשלה באה ומחליטה להוציא את זה מחקיקה ברורה, לבטל את החובה הזו ולשלוט בתקציב האוצר. אנחנו יודעים בדיוק מה קורה: 500 מיליון שקלים טרם שולמו על שנת 1995. יבואו אחרים ויתחננו. אני קורא לך, אדוני היושב-ראש, ולחברי הכנסת האחרים מן הקואליציה, להצטרף אלינו בהסתייגות שנוגעת למס המקביל.

ומלה אחרונה לגבי חוק עידוד תעסוקת ימאים: ובכן, באה הממשלה והצליחה עכשיו, אחרי שהצלחנו להעביר את החוק, במחי יד לבטל את החוק לעידוד תעסוקת ימאים. איך אפשר לעשות זאת? תארו לעצמכם שאתם חברי הקואליציה, תחוקקו בכנסת הזו חוק, ותבוא ממשלה אחרת – ותהיה ממשלה אחרת – ותחוקק חוק שמבטל את החוקים שלכם. איך תיראה הכנסת? הלוא עושים צחוק מהכנסת, אי-אפשר להתייחס כך לכנסת. חקיקה זה דבר רציני. אם לוקחים את כל הקריאות ומתייחסים לכך כאל חקיקה יסודית, משולבת, רצינית ובוודאי חיובית, אי-אפשר לעשות צחוק מחברי הכנסת ומהכנסת ולבטל מייד לאחר מכן את החוק. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לך. חברת הכנסת סופה לנדבר. חבר הכנסת אדיוס מאסלה. חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני מזכיר הכנסת, ראו נא את מזכיר הכנסת שבע-ימים, עומד לפרוש בקרוב מתפקידו, והנה הוא כאן אתנו בשעת בוקר מוקדמת, ממלא את חובתו בנאמנות שאין למעלה ממנה. מר יעקבסון, אני שולח לך ברכות על הנאמנות רבת השנים שבהן אתה סוחב בעול התפקיד, ועושה זאת באמת באמת באמונה רבה.

קריאה:

— — —

חגי מירום (העבודה):

אני מוכן לוותר, היא היתה צריכה לעלות לפני.

סופה לנדבר (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת חגי מירום לומר את דבריו.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית, בוקר טוב לכולם. הבוקר מאיר, בוקר שני שאנחנו כאן כמעט ברציפות. כבר 48 שעות, מסביב לשעון, אנחנו נושאים בעול הפרלמנטרי הנדרש מאתנו, לדון בנושא התקציב וחוק הסדרים במשק המדינה ולשאת בעול האופוזיציוני. לא קל הדבר, מפסידים בהצבעות, אבל מעלים כאן יום ולילה, ערב ובוקר, את טענותינו, את השגותינו, שוב את טענותינו ואת השגותינו, את תפיסת עולמנו על מדיניות הממשלה בתחום הכלכלי-החברתי ובתחומים אחרים.

אני חושב, שבוויכוח הציבורי הניטש, האם צריכה האופוזיציה ליטול על עצמה את הלילות הלבנים האלה, את הימים הארוכים האלה, את השעות הקטנות של הלילה והשעות הארוכות של היום, כדי להעלות שוב ושוב את טענותינו – תשובתי היא, כי זהו תפקידה של האופוזיציה. זו חובתנו כמי שהבחר לא בחר בו לשלטון, והפקיד אותו על ביקורת השלטון. כך אנחנו עושים, אנחנו עומדים כאן, וכך נעשה גם במשך כל היום הזה. כך נעשה גם בהמשך, בשבוע הבא, מפני שכך צריך לנהוג פרלמנט עובד, יוצר, מבקר, חושף ומעלה את תפיסות העולם, ובלבד שהדברים נעשים בחוקיות, בהגינות וברמה מתקבלת על הדעת.

אני רוצה לומר כאן מלה על רמה של דיון: היו כאן, חברי חברי הכנסת, רגעים יפים מאוד של עמידה מכובדת של חברי כנסת שהכינו עצמם, שביקרו את הדברים, שניסו לחשוף כאן דברים שלא ידענו עליהם ולא ראינו אותם. היו חברי כנסת שסיפרו על הנעשה בארצות רחוקות אחרות, על הנהגים השונים שישנם בהן. והיו חברי כנסת, שהופעתם היתה, לצערי, מבזה, לא ברמה מתקבלת על הדעת, לא בדרך שאנו מצפים מחברי כנסת לנאום בפרלמנט, לא בדרך שבה צריך לעמוד אל מול פני האומה, אל מול אלה שהולכים לישון מאוחר בלילה, ובאשמורת לילה עוד רוצים לראות את הנעשה כאן בימי התקציב, ואלה אשר משכימים קום ואולי צופים בפנינו כאן בשעות אלה.

אני מצטער, מאוד מצטער, על חלק מההופעות של חברים, שלא שמרו על רמת הדיון, שהפכו את העניין כאן לצחוק, שהעמידו את הדברים בצורה לא מכובדת. אני מקווה, שמה שייותר מן הדיון הזה לא יהיה הצלילים הצורמים והמבזים של חלק מהופעות החברים, אלא דווקא הצלילים המכובדים והמתקבלים על הדעת שבהופעת חלק ניכר מהחברים שעלו לדבר כאן.

צפינו כאן גם ברגעי מתח בין קואליציה לאופוזיציה, ולפעמים עמדנו כאן והטחנו דברים קשים מאוד מאוד זה בזה. אבל אני חושב שבאופן בסיסי צוות המשא-ומתן ואלה שעומדים בראשו, יושב-ראש הקואליציה ויושב-ראש האופוזיציה, ניסו גם ניסו להוביל את הדיון הזה בצורה מוסכמת, לא דורסנית מצד הקואליציה, לא מנצלת ופוגעת מצד האופוזיציה. זו צריכה להיות הרמה של דיון כאן, ובסך הכול, כאשר אני מסתכל על כך עכשיו, כאשר אנחנו נמצאים כאן עוד לפני שהגענו למחציתו של הדיון על חוק הסדרים במשק המדינה, אני חושב שאנחנו עומדים במשימה. הצלילים הצורמים ודברי החידוד,

הלהג והלעג שנשמעו כאן מדי פעם – אני מקווה שהציבור ישכחם, ויושם הלב לביקורת העניינית שנשמעה כאן, גם לתשובות שהממשלה משיבה, והיא צריכה להשיב על הביקורת הזו.

הערה נוספת שאני רוצה לומר אותה כאן: במשך שעות ארוכות מדי לא נכחה הממשלה בדיון הזה; פשוט לא נכחה. הממשלה עוסקת היום בדברים גדולים מאוד וכבדים מאוד, כבדי משקל והרי אסון או הרי גורל או הרי תקווה – כל אחד על-פי השקפתו – למדינת ישראל ולעם ישראל. בימים אלה מתקיימות שיחות עם הפלשתינים, אולי היום יגיעו לחתימת ההסדר על הנסיגה מחברון. גם ענייני הכלכלה הם עניינים כבדים, והמשרדים השונים עסוקים בהם, וזה לגיטימי לחלוטין. אבל, לא לגיטימי בעיני, שבמשך כמעט יממה שלמה, היינו כאן רגעים מעטים מדי, רגעים מאוד מאוד מועטים, עם הממשלה.

הרי חוק הסדרים במשק המדינה הוא חוק שהממשלה הגישה לכנסת. חוק הסדרים במשק המדינה, יש האומרים בגלל היקפו, גודלו והנושאים השונים שמובאים בו, אינו קל משקל יותר מאשר חוק התקציב עצמו. כאשר דיון כזה נערך ושולחנות הממשלה ריקים לחלוטין, ללא שר תורן אחד או שניים – אני מוצא בכך טעם לפגם מבחינת הדמוקרטיה. אני חושב, שממשלה שמכבדת את עצמה, שפרלמנט שמכבד את עצמו, שכנסת שמכבדת את עצמה – צריכים לעמוד על זכותה של הכנסת לראות כאן נציג מן הממשלה במהלך הדיון. לא ראינו את זה, וחבל. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת נואף מסאלחה. אחריו – חבר הכנסת אפרים סנה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לגעת בקצרה בשתי נקודות חשובות מאוד בעיני. קודם כול – נושא הבריאות. דיברו חברי כנסת לפני. היום או אתמול היה בכנסת צוות רופאים, דווקא מקופת-חולים "מכבי". הנושא חוצה את קופות-החולים והוא נוגע גם לקופת-החולים הכללית. הייתי סגן שר הבריאות במשך ארבע שנים, ואני מכיר את החוק. יש בו הרבה פלוסים אבל יש בו גם מינוסים. בשביל זה קיימת הכנסת; יש אפשרות לתקן סעיפי חוק כאשר החוק רץ ואתה מכיר את החסרונות שלו.

מס מקביל הוא עניין של 8 מיליארדי שקל וכ-50% מהכנסת הקופות. עם המס המקביל, עם חוק ביטוח בריאות ממלכתי ועם הקפיטציה שהיא החלוקה לקופות לפי קריטריונים על-ידי הביטוח הלאומי, יש להם גם גירעונות עצומים, כי המדינה לא שילמה את החובות שלהן ולא הקציבה רזרבה לקופות-החולים, גם בגלל הקיצוץ וגם בגלל סדר העדיפויות שלה. לכן, לדעתי אסור לגעת במס המקביל.

יש עוד תיקוני חקיקה בחוק ההסדרים, ולפיהם תמנה הממשלה חשב מלווה לקופות-החולים. יש דברים שהם לגופו של עניין ולא לגופה של קופה. הבריאות במדינת ישראל היא מהמתקדמות בעולם, אבל לצערי הרב היא גירעונית כל הזמן. הרי אנחנו רואים כיצד מעדכנים בתי-החולים את סל האשפוז. זו סמכותו של שר האוצר וסמכותו של שר הבריאות, והם מעדכנים אותו לפי האינפלציה,

וההוצאה מתגלגלת בסופו של דבר על הקופות. המס של דמי חברות בשיעור של 4.8% הוא מס גבוה, אם אתה מוסיף אותו למס ההכנסה הגבוה שאנחנו משלמים ולביטוח הלאומי ולארנונה שאנחנו משלמים למועצות; כל מיני אגרות על חינוך ובריאות מיתוספות על כך.

אני לא רוצה, אדוני היושב-ראש, להרחיב את הנושא, אבל אנחנו צריכים לשמור על הבריאות. הזכיר חבר הכנסת יוסי כץ את נושא האשפוז הסיעודי. אלפים מחכים בתור, וזה דבר שנוגע לכל בית שלנו. אם יש אבא, אח או הורים שהגיעו למצב שבו אנחנו לא יכולים לתת להם סעד – צריך את הרופא, את בית-החולים ואת האחות 24 שעות – קיימת בעיה אנושית, טבעית וביולוגית. זה עניין של קודים, והשאלה היא כיצד מתפנה קוד כאשר נפטר מישהו.

אלה דברים בלתי אפשריים. מצד אחד אנחנו שמחים על שתוחלת החיים אצלנו היא מהגבוהות בעולם – אצל גברים 74 שנים ואצל נשים 77 שנים. אבל, גם הארכת החיים, על דרך האבסורד, כביכול אינה מפנה דרך או מקום לחולים הסיעודיים האלה. אלה דברים החוצים קואליציה ואופוזיציה.

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה להרחיב בנושא הבריאות. אני מקווה שבסיבוב אחר במשך היום אוכל לדבר.

בנושא החינוך, שקרוב ללבך וגם ללבי – גם אני הייתי מורה, התחלתי את החיים כמורה.

הי"ר ש' בן-צור:

הרגשתי בכך.

נואף מסאלחה (העבודה):

ראשי המועצות הערביות שובתים. הם מבקשים השוואה הדרגתית. היתה השוואה של תקציבי פיתוח וחינוך בקדנציה הקודמת. אנחנו אזרחי המדינה. אני מעודכן, כי הרבה שנים אני חבר ועדת המעקב של האוכלוסייה הערבית, והייתי גם חבר ועדת החינוך. אני מתעדכן כל פעם. הבעיה היא גם אחוז הנשירה הגבוה. אני לא רוצה להאשים אף אחד, זה נתון.

בנגב השתנה הרבה לטובה, אבל יחסית לכל הארץ, למה שקורה אצל ערביי הצפון או אצל היהודים, זו קטסטרופה. ברשותך, אדוני היושב-ראש, אקרא כמה נקודות: ב-16 בדצמבר החליטה ועדת החינוך, בראשותו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן, פה-אחד, לאחר שישבה עם נציגי משרד החינוך, שרשויות המדינה חייבות להביא את התשומות, התהליכים והתפוקות בחינוך הבדואי לרמה הארצית הממוצעת. הוועדה ממליצה להקים לאלתר ועדה בין-משרדית של משרדי הממשלה הנוגעים ליישובים שאינם מוכרים, בראשות משרד החינוך, אשר תבטיח את התנאים הדרושים לשיפור החינוך ביישובים אלה. יש גם תביעה לבנות 300 כיתות בתוכנית רב-שנתית, ואם לא יעשה כן, צפוי משבר קשה בכל המגזר הבדואי בשל גידול חזוי של 40% בשנה.

אלה דברים שלא אני קבעתי אלא הוועדה המכובדת.

היו"ר ש' בן-צור:

על כל הסיעות.

נואף מסאלחה (העבודה):

על כל הסיעות.

כאשר החברים הערבים והתושבים הערבים זועקים, הרי הם מביאים את דבריהם של התלמידים והתלמידות. הייתי ביום ראשון בבית-ספר תיכון ברהט, לא עסקתי בפוליטיקה, ראיתי בנות בתיכון – –

היו"ר ש' בן-צור:

משפט אחרון.

נואף מסאלחה (העבודה):

למען הסדר, אני לא מושך זמן, אם שמת לב לדברים שלי. הייתי סגן יושב-ראש, ואהיה סגן יושב-ראש. אני מכבד את המוסד הזה, ואני בעד זה שסגן היושב-ראש יהיה הגון, ואין לי טענות כלפיך. לכן אני לא מושך זמן.

משפט מסיים: ראיתי תלמידות שמינית בבית-הספר התיכון ברהט, והן אמרו: רק שייטנו לנו ללמוד באוניברסיטה. הן מפחדות שההורים שלהן לא ייתנו להן ללמוד באוניברסיטה, ורק שאשכנע את ההורים לתת להן ללמוד. יש להן בעיות עם ההורים מצד אחד ועם המוסדות מצד שני.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אפרים סנה. חבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת שמעון פרס. חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת משה שחל. חבר הכנסת שלום שמחון. חבר הכנסת מקסים לוי. חבר הכנסת ראובן ריבלין. חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת יוסי שריד. חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת אברהם פורז – עשר דקות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ממילא, אדוני היושב-ראש, זמן ההצבעות הוא זמן קבוע, וזה לא משנה אם ידבר מישהו שהיה לפני או אחרי. אתה לא צריך להקפיד בעניין זה כל כך, כי אין לכך משמעות אפקטיבית.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עדיין דנים בחוק הסדרים במשק המדינה. נכון שחוק ההסדרים הוא הזדמנות טובה כדי לחשוף ולדבר על כל נושא שבעולם, והיו ימים שבהם חברי כנסת של האופוזיציה דאז, הקואליציה דהיום, דיברו על כל דבר. חלקם אפילו קראו מתוך ספרים, חלקם קראו מתוך מסמכים, ודיברו לעניין ושלא לעניין. אני אשתדל, אדוני היושב-ראש, בשעה מוקדמת זו של הבוקר לדבר לעניין.

הדבר הראשון שכולנו צריכים להבינו הוא הדבר הפשוט, שהנושא הכלכלי משולב שילוב עמוק בנושא המדיני. לא יכולה להיות כלכלה פורחת במקום שבו אין שלום ואין ביטחון. נכון שיש פה חילוקי דעות קשים בשאלה איך מגיעים להסדרים, איך מגיעים לשלום. אבל, זאת צריך לדעת: ישראל ידעה בארבע השנים של השלטון הקודם, בין 1992 ל-1996, פריחה כלכלית יוצאת דופן. תמיד אפשר לומר שזה לא היה מספיק, תמיד אפשר לומר שאפשר לעשות יותר, וזה גם נכון. אבל, בסופו של דבר היו אלה שנים שבהן היתה צמיחה כלכלית גדולה מאוד.

יש בינינו התולים את הצמיחה בראש ובראשונה בעלייה שבאה מחבר המדינות. הרי אנחנו יודעים, שבתחילת שנות ה-90 נפתחו שערי חבר המדינות והתחילה עלייה מסיבית למדינת ישראל. זה נכון, ולא יכול להיות ספק בכך שהעלייה ההמונית הזאת תרמה תרומה גדולה לביסוס כלכלתה של ישראל.

אבל זה לא הכול, ישראל הפכה בעולם, בקהילה הבין-לאומית ובקהילה הכלכלית הבין-לאומית אורח רצוי, אורח מבוקש, אורח שאוהבים אותו, מתעניינים בו ומוכנים להשקיע בו. גם אותם אנשים בעולם שהיו להם תוכניות להשקיע בישראל, כנראה לא חשבו כפי שחושבים חלק מאנשי הקואליציה דהיום, שישראל עומדת על סף הכחדה על-ידי הערבים. אילו היו חושבים כך, אני מניח שלא היו משקיעים כסף. אני חושב, שההיגיון אומר, שגורם כלכלי רציני, בעיקר הגורמים הכלכליים שנוטלים מידת סיכון בהשקעות במדינות ובודקים באיזו מידה תהיה המדינה מסוגלת לפרוע את חובותיה, בוודאי לא היו נותנים דירוג גבוה לישראל אילו חשבו שאנחנו באמת עומדים בפני סכנת השמדה. מדינה שמשמידים ומכחידים אותה, דבר אחד בוודאי לא עושה – אינה מחזירה חובות. בוא נאמר שגם גורמים בין-לאומיים חשבו שהשלום הזה אינו מסכן אותנו.

והנה, זה כחצי שנה אנחנו נמצאים בסיטואציה אחרת לחלוטין, שבה אנחנו כל הזמן למעשה על סף מלחמה. רק אתמול נאמר בעיתון חשוב שהמלחמה הבאה תיפתח בהתקפה סורית משולבת: "סקאדים" על תל-אביב, טנקים ברמת-הגולן, עירק תשגר חיל משלוח לעזרת הסורים, וכך גם ירדן שלא תוכל לעמוד מן הצד. בשטחים תפרוץ התקוממות כללית, מצרים בסופו של דבר תיאלץ להצטרף, והנה סצנריו של מלחמה כוללת עם כל העולם הערבי. זה לא המקום היחיד שהדברים האלה נכתבים בו. הערכות על מלחמה בין ישראל לעולם הערבי מתפרסמות בעיתונות העולם, וקוראים אותן גם אנשים שצריכים להשקיע. מדובר לא באנשים שהולכים להשקיע גרושים או פרוטות; מדובר בגורמים שאמורים להשקיע בכלכלה הישראלית מיליוני דולרים. גם הם קוראים את ההערכות וברשתות האחרות, על מה שקרה אצלנו אחרי פתיחת CCN האלה, וגם הם ראו את כל התמונות ב-מנהרת הכותל, וגם הם שואלים את השאלה, האם המזרח התיכון וישראל בתוכו הולכים לקראת

הסדר שלום ולכן כדאי להשקיע, או ישראל והמזרח התיכון הולכים לקראת התפוצצות, ואז צריך לברוח מן העניין הזה.

מובן שלאירועים הביטחוניים האלה יש השפעה ישירה על נושאים לטווח קצר. התיירות לישראל ירדה באופן משמעותי, והרי העניין הזה ברור. נוסף על תיירים שבאים לישראל משום שהם יהודים או משום שיש להם משפחה או עסקים, יש תיירות נופש, תיירות שמחפשת מקום טוב לצאת אליו במהלך החורף, מקום שיש בו שמש. יוצאים למקום שיש בו שמש והוא נעים בחורף, מקום שאין בו סכנות ביטחוניות. אנשים לא אוהבים ללכת למקום שבו מתפוצצות פצצות, אנשים לא אוהבים ללכת למקום שיש בו עימותים, אנשים לא אוהבים ללכת למקומות שיש בהם סיכון כלכלי גבוה.

לכן, הבעיה העיקרית של התקציב הנוכחי היא, שזה תקציב המבשר נסיגה. אני מסכים לכך שהמשלה היתה צריכה לקצץ בהוצאותיה. אני חושב שתמיד טוב שמקצצים, בעיקר משום שאני נמנה עם המתנגדים החריפים ביותר להעלאת מסים. כידוע, אני אינני חבר בלובי החברתי ולא הייתי מעולם. אני חושב, שהלובי החברתי לעתים עושה עוול חברתי, משום שבסופו של דבר כולנו צריכים להבין, שכאשר רוצים לחלק יותר, צריך שיהיה ממה לחלק. כדי שיהיה ממה לחלק, צריך להביא לצמיחה. כאשר יש צמיחה, לכולם יש יותר, וגם אם החלוקה איננה תמיד כל כך מדויקת וכל כך מאוזנת – גם אז בסופו של דבר זה דבר חשוב.

נטל המסים הישירים וגם העקיפים בישראל גבוה מאוד. נטל המסים הישירים על מי שמשכר עד פי-ארבעה מהשכר הממוצע במשק, עובר את ה-60%. כאשר אני אומר מסים ישירים, אני מתכוון גם למס הכנסה וגם לביטוח הלאומי הכולל את תשלומי הבריאות. זה שיעור גבוה מאוד. לכן בעצם כל ממשלה, בעיקר ממשלה כמו של נתניהו ומרידור שלפחות בהצהרותיה היתה אמורה להיות ממשלה שיש לה השקפת עולם האומרת "בואו נחתוך מסים", הולכת במידה רבה מאוד בכיוון ההפוך. יש פה ביטול של נקודת זיכוי לאשה עובדת. יש פה הגדלת השתתפות המעסיקים בדמי פגיעה לעובדים, ולא מעדכנים את מדרגות המס.

אי-עדכון מדרגות המס פירושו העלאת מס, אגב לכל הרוחב, ופה גם יש מוטיבציה שלילית: ככל שהאינפלציה תהיה גדולה יותר, הכנסות המדינה מהסעיף הזה יגדלו. מה זה בעצם אי-עדכון נקודות: כשיש אינפלציה אפס, אין לכך שום משמעות. ככל שהאינפלציה יותר גדולה, אתה גורם לכך שאנשים ששכרם מתעדכן עקב האינפלציה, קופצים ומגיעים באופן פיקטיבי למדרגת מס גבוהה יותר, ומשלמים יותר עבור אותה הכנסה. זה כמובן דבר שלילי.

אינני תומך בעישון; הלוואי שכולם היו מפסיקים לעשן. אבל, מס על סיגריות הוא אחד המסים הרגרסיביים ביותר האפשריים. אנחנו יודעים, שעישון סיגריות הוא התמכרות, וכאשר אנשים מתמכרים לסיגריות – זה לא עוזר. גם בעל הכנסה נמוכה יעדיף לשלול לחם מילדיו, ולא יוכל להימנע מלעשן סיגריות. לכן גם פה באיזה מקום העלאת המס על סיגריות היא דבר רגרסיבי.

אותו דבר לגבי הדלק. אני מסכים שמחיר הדלק בישראל זול מאשר ברוב מדינות אירופה. זה נכון, עדיין הוא זול יותר, כמובן הרבה יותר יקר מאשר בארצות-הברית, בקנדה או במקומות אחרים. אבל אסור לשכוח שב ישראל הדלק זול אבל המכונות מאוד יקרה. אזרחי ישראל משלמים עבור המכונות שלהם מחירים שהם פי-שניים ומעלה מהמחירים שמשלמים במקומות אחרים עבור אותן מכונות, והסיפור הוא פשוט: מדובר במסים.

התוצאה של מיסוי גבוה זה היא, שבכבישי ישראל עדיין נוסעות מכוניות שבמקומות אחרים אינן נוסעות. הן נוסעות כאן עשר שנים אחרי מותן במקומות אחרים. אם במדינה אירופית גיל המכונית הממוצע הוא שמונה-תשע שנים, בישראל יש מכוניות בנות 19-20 שנה, והן עדיין נוסעות. אחרי המוות הטבעי שלהן, הן עדיין נוסעות.

אדוני היושב-ראש, גם מעבר לזה, יש דברים שלא ייאמנו: בישראל אתה יכול להשיג עבור מכונית משומשת, שבמדינה אחרת היית צריך לשלם לגורר רק כדי לבוא לקחת אותך, לפעמים 4,000-3,000 דולר, כמעט מחיר מכונית חדשה במקום אחר.

עומס המסים גבוה מדי, וצר לי על שהממשלה הזאת לא עשתה מאמץ, ובמקום לקצץ במסים, העלתה מסים. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור. חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת וליד חאג'י-יחיא.

קריאה:

לא, לא.

היו"ר ש' בן-צור:

מה קרה לכם, הראייה שלי טובה מאוד, גם השמיעה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבין שיש הוראות מאוד נוקשות, אבל האמן לי, שכאשר חבר כנסת הגיע תוך קריאת השם – לא זכור לי שלא נתנו לו לדבר.

היו"ר ש' בן-צור:

מאחר שיש לך שיקול דעת מרבי, ואתה רוצה לחלק את רשות הדיבור לאחרים, אני מבקש שתשאיר לי את ההחלטה.

חיים אורון (מרצ):

תן לי להגיד משפט.

היו"ר ש' בן-צור:

אני באמצע הדברים, אל תחלק כאן ציונים, הדברים נעשים בשיקול דעת ובצורה הגיונית והוגנת. אני מבקש ממך, חבר הכנסת חיים אורון, אל תיתן ציונים בשעה כזאת.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, יש כאן התנגדויות עד פסח. אם מישהו חושב שהוא יקבע את אורך הדיון על-פי השאלה אם ידונו או לא ידונו בשתי הסתייגויות, הוא טועה. היה מקובל, כי מי שהגיע ברגע האחרון, נותנים לו לדבר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בוקר טוב לך ולכל הצופים והנוכחים מקרב חברי הכנסת. העירו אותי לפני עשר דקות, ומייד בכניסתי לכאן ידעתי שזה התור שלי, אבל נתקפתי בסערה של התעטשויות, ולא רציתי לבזות את הכנסת בקולות רעמים. לכן חיכיתי שם כאשר קראת את השמות. הסערה הזאת מסתכמת רק בסערת התעטשויות.

אדוני היושב-ראש, כאשר חשבתי בדרכי על מה אדבר, אחרי שדיברתי על מצוקת הנרקומנים ועל בעיית הסמים, ודיברתי על המצוקה בחינוך המיוחד, ראיתי שיש מקום לדבר על השביתה במועצות המקומיות ועל יחס משרד הפנים ומשרד ראש הממשלה ושר האוצר לעניין הזה. במיוחד אני רוצה להתרכז במשרד הפנים.

זה למעלה מחצי חודש, 15 יום, שובתים ראשי המועצות המקומיות באוהל המחאה שמולנו. אתמול-שלשום הם ערכו הפגנת לפידים ושטחו את בעיותיהם בפני נשיא המדינה. למרות כל הסערה שקמה סביב נשיא המדינה, הוא מצא לנכון לפגוש אותם. הם מעריכים זאת מאוד, ויותר מכך – הוא הזדהה עם מאבקם וטלפן לשר האוצר, כדי שישים קץ לשביתה האומללה הזאת.

מיותר לדבר על המצוקה בשלטון המקומי הערבי, כאשר אנחנו יודעים שהנתונים צועקים והמספרים מזדקרים לעין. אלה מספרים המפלים לרעה את השלטון המקומי. מיותר להגיד שהאזרחים הערבים אינם נהנים מחלק גדול מהשירותים שנהנים מהם אזרחי כל העולם המודרני וגם אזרחי מדינת ישראל. הביוב זורם ברחובות, קיים מחסור בשירותים נאותים, איכות החיים ירודה, חיי תרבות כמעט שאינם. יותר מזה: העדר תעשיות במגזר הערבי, שיכולות להגדיל את שיעור ההכנסה של המועצות הערביות. ציינתי את המספר הזה לפני שלושה-ארבעה ימים – אני יודע שלפעמים 80% מההכנסות מסתמכים על התעשייה ועל השירותים.

לכן, אני מצפה לכך שמשדד הפנים ושר האוצר יבואו בדברים עם ראשי המועצות הערביות, כדי להביא את הסכסוך, את המחאה הזאת לסיומה, ולהחזיר אותם הביתה.

באותה נשימה אמרתי, שיש מקום לשיפורים גם בניהול ובאדמיניסטרציה במגזר הערבי. יש שלומיאליות בניהול, יש פרוטקציה שפוגעת, יש התערבות לפעמים אפילו בחינוך, יש התערבות במינוי מורים שלא על סמך כישורים וערכים הישגיים אלא על סמך שיוכים מפלגתיים או שיוכים חמולתיים. כל הדברים האלה פוגעים בכל המערכת שאנחנו כל כך רוצים לקדם ולהצעיד לקראת שנות האלפיים.

יש לי תחושה, לפחות בזמן האחרון, וגם לפני כן, כתוצאה מחילופי גברי במשרד הפנים, כי אין עם מי לדבר. כאשר הייתי סגן שר החקלאות, כתבתי מכתב לשר הפנים על בעיות שונות ולפעמים משונות, ולא קיבלתי מענה, אבל בסופו של דבר, עד לפני שישה חודשים הייתי מקבל מענה על בקשותי. ביקשתי משהו שנוגע אלי אישית, ביקשתי משר הפנים והוא לא עונה לי. משונה הדבר שיש אצלו בלשכה פקידה זריזה, ובכל פעם שהמכתב מגיע לשם, היא כותבת: קיבלנו את מכתבך בתאריך זה וזה, מכתבך בטיפול. קרה דבר מצחיק יותר: אחרי חודש של התכתבות עם השר, שלחתי עוד תזכורת, ושוב כותבת לי אותה פקידה: קיבלנו את מכתבך מתאריך זה וזה, העניין בטיפול. עוד תזכורת, ואני מקבל עוד פעם אותו מכתב ארוך: העניין בטיפול. ועדיין לא קיבלתי שום מכתב ענייני.

קריאה:

העיקר זה הטיפול, לא התשובה.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

הטיפול העקר. אין תוצאות. בוסר יוצא מזה. מפח נפש יוצא מזה. אני לא יודע מה עושים במשרד הפנים, יש לאזרחים דברים דוחקים ובווערים. אני, שכתבתי לו על עניין אישי, לא אישי שלי, ולא רציתי להזכיר אותו, אבל רציתי להביא את הדוגמה הזאת כדי להראות עד כמה השר הזה מזלזל, אולי מתעסק בנחשים שלו ומוציא את הארס על אזרחים שמבקשים עזרה. אולי הוא מתעסק יותר מדי בתכנון ראס-אל-עמוד, שהוא כל כך שמח שהביא לסיום האישורים שם. אולי הוא מתעסק יותר גם בשאלת התאזרחותם של תושבי מזרח-ירושלים.

אמרתי לו: אם חבר כנסת זוכה ביחס כזה, שלא משיבים על פניותיו, מה יגידו אזובי הקיר? אני מכבד את כל האזרחים, אבל כתבתי: אזובי קיר. אני חושב שהגיע הזמן ששר הפנים ייקרא לסדר. אנחנו

מאוד מתגעגעים לתקופתו של אריה דרעי. אני מקווה שהוא יצא זכאי; אני מאוד מקווה. אנחנו מתגעגעים לתקופה הזאת. כאשר שר הפנים השיב לי ולחבר הכנסת חיים אורון לפני כמה ימים תשובה שאיננה ממין העניין, אמרתי: דרעי, אייכה. עוד מעט לא יישאר לי אלא דבר אחד, לפנות לכבוד הרב עובדיה יוסף כדי להתלונן. אני רוצה ללכת אליו ולהגיד לו: תחזיר את השר הזה למוטב. תלחש לו שיכבד את הכיפה. כאיש דתי, שיש לי מכנה משותף אתו, אני מבקש שיהיה הגון ושיתעסק בעניינים שהוא מופקד עליהם, ואז ייטב לנו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. חבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב לכולם, בוקר טוב לעם ישראל.

קריאה:

לעם בישראל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הכוונה כמובן לכל העם בישראל.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הוא רוצה לברך במיוחד את עם ישראל, מה רע בזה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הרי אנחנו בני דודים, מר בויס; אתמול דיברו על היסטוריה. אפשר ומותר לברך.

קריאה:

עם ישראל, הכוונה לכל עם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יפה, הכוונה היא באמת לכל עם, אבל אין שום פסול בכך שזה יהיה גם בוקר טוב לעם ישראל. אני רואה בעם הזה עם שעלה על דרך המלך, יחד עם העם שלי, במיוחד בבוקר המבורך הזה, לאחר שהלכנו לישון מעודדים אחרי המפגש שהיה אתמול בין שני ראשי העמים אשר צעדו יחד בדרך השלום. אני חושב שהצעידה הזו והמהלכים המדיניים השפויים יכולים לבשר רק טוב לכולנו.

אני חושב, שאחרי כמה עשרות שנות לחימה חמה, ואולי מאה שנים של תהליכים נגדיים ועיבוי כוחות והתנגשויות ועימות בין שני העמים, הגיע הזמן שאכן הצד השפוי בכל עם ייקח לידי מנהיגות ויאזור בנפשו ובידו אומץ ויוביל את עמו אל דרך המלך, דרך השלום, דרך השוויון.

אם אנחנו מדברים על שוויון, אני חייב להיכנס לתוך המעגל שנקרא מדינת ישראל והעמים שחיים בתוכה. עוד לא שמעתי איש בבית הזה שאינו מסכים ואינו מצהיר בגלוי, בריש גלי, כי במדינת ישראל הדמוקרטית יהיו שווים ויחיו בשוויון מלא כל תושביה, בלי הבדל דת, גזע ולאום. אם מישהו חולק על המסקנה הזאת, אני מוכן ורוצה לשמוע.

אבל, כנראה, עם כל הכבוד, ואני שוב מדגיש, אלה שמדגישים את זה יותר הם דווקא מהצד הימני, אנשי ליכוד מובהקים – ראש הממשלה, ראובן ריבלין אתמול, החבר'ה מהמחנה הדתי. רק אתמול אמר לי אחד מחברי חברי הכנסת בגלוי: אני מוכן להחזיר הכול – דרך אגב, הוא לא נמנה עם האופוזיציה – גם רמת-הגולן, גם מה שיש בלבנון, גם הגדה המערבית וגם ירושלים תהיה מחולקת, אבל תבטיח לי שיהיה שלום אמת. ואני חושב שהוא צודק. כולנו מחפשים שלום אמת. אני חושב שהדרך לשלום אמת מתחילה כאן, לא רק בבית הזה אלא בארץ הזאת, בעמים אלה. אני רוצה לחיות בשלום אמת עם שכני וידידי שיושב אתי בכנסת, ועם שכני וידידי שיושב לידי בצרת-עלית, במגדל-העמק. אנחנו מוכנים להבליג, לא נחזור לפרטי פרטים של ההיסטוריה. אני לא אגיד לשאול עמור ממגדל-העמק: אתה יושב על אדמתו ועל כפרו ועל בנינו של שכני לשעבר, או של קרוב משפחתי. את הדבר הזה אמר הנשיא – – – אנחנו רוצים לעשות עכשיו למהלך השלום. אז מה מונע מאתנו לעשות שלום אמת?

אומר לכם מה מפריע לי ומה כן מעורר דאגות שכנראה לא עושים פה שלום אמת. אני רוצה לשאול – 50 שנה אנחנו חיים במדינה הזאת יחד, ערבים ויהודים, עם כל האקסיומות ועם כל המוסכמות ועם כל הדברים שאף אחד לא חולק עליהם, שבמדינה הזאת יחיו בשלום ובשוויון שני עמים; 48 שנים, ליתר דיוק, אנחנו, בני העם הערבי הפלשתיני, תושבי ישראל שחיים בתוכה, המיעוט הלאומי הערבי פה. אלה עובדות, זה לא צריך להרגיז איש, ומי שרוצה להתרגז, סימן שהוא לא מוכן לקבל את המציאות. אנחנו חיים פה לא בשוויון ולא בדמוקרטיה.

99% האדמות שהיו לנו הופקעו. אני לא רוצה להיכנס לפרטי פרטים. בערים שלנו אין אפשרות לבנות. גם התכנון והבנייה שנעשו הם לא לפי מה שצריך ולא לפי הרמה הממוצעת הקיימת במגזר היהודי. בכל יישוב – והוקמו עשרות יישובים חדשים במדינת ישראל – אתה מוצא תשתיות, חשמל, מים, בניינים טובים ומתאימים, עוד לפני שאתה נכנס לגור שם. ואם אני מסתכל על הצד האחר, בגליל, לא רק בנגב, בדרום הארץ וביישובים הקרויים בלתי מוכרים – היישובים הבלתי-מוכרים, רבותי, קיימים גם בגליל, גם במשולש ובכל חלקי הארץ הזאת – אנשים יושבים שם על נחלתם ועל אדמתם עשרות שנים, 100 ו-200 שנה.

רק לפני שנתיים היה לי משפט בכפר תמרה בגליל המערבי. חיים שם בני שבט בדואי מסוים על אדמת אבות זה למעלה מ-100 שנה. אחד האנשים האלה, אחד מרבים שיש לו שם בית שנבנה עוד בשנת 1940, יש לו רשיון. תארו לכם, גם בזמן המנדט נתנו רשיונות. והנה קמות רשויות החוק במדינת ישראל ואומרות לו: בבית הזה אתה לא תגור ועל האדמה הזאת אתה לא תהיה. אולי תהיה רשאי לעבד לפעמים את האדמה, אבל לא תגור פה, לא תחזיק את המשפחה ולא את עדר הבקר, לא את הצאן ולא את כל הנכסים והמקנה שיש לך כאן.

הלכנו למשפטים, והמשפטים נמשכו, והאיש הזה עמד על שלו, ובסופו של דבר הם לא הצליחו. אני אומר שוב, רק בעזרת החוק, ואני אומר שבמדינה הזאת יש חוק וצדק. יש גם מקרים של אכזבות, יש מקרים של אי-נעימויות ויש מקרים שלא מצליחים להוציא את הצדק לאור. אבל אני מעיד על עצמי – כאשר השופטים רואים את התמונה הנכונה, הם חורצים משפט צדק. בסופו של דבר, האיש הזה לא יצא מביתו ולא נושל מאדמתו.

אני רוצה לסכם, כבוד היושב-ראש. אם אנחנו רוצים באמת – ואני חושב שאין היום אדם שפוי בדעתו שלא רוצה שלום אמת – שלום של צדק ושלום כולל, בואו נתחיל בשלום הזה פה, בתוך מדינת ישראל, על-ידי מתן שוויון. לא מתן טובות. זו זכות. אף אחד לא מכחיש שזו זכות. בואו נממש את הזכויות של המיעוט הערבי קודם כולל. ניתן לו שוויון ונממש את הזכויות של המיעוט הערבי הפלשתיני השכן. ניתן להם, מגיע להם. הם לא בני אדם? מגיעה להם הישות העצמאית שלהם; זו זכותם לפי הגדרת העמים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה, חבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני מסכם ומסיים. רק בתוקף משפט העמים והסכמה בין-לאומית קמה מדינת ישראל. לא נשכח את זה. ומשפט העמים, ההסכמה הבין-לאומית נותנת לעם הפלשתיני גם את הזכות להגדרה עצמית על אדמתו ובמדינתו. בואו נלך לזה בגאווה, ברצון. אין אדם שחולק על כך, אני בטוח בזה. כולנו נקטוף את הטוב שבזה ויהיה פה שלום אמת, שלום כולל, שלום צודק, לא רק עם העם הפלשתיני אלא עם כל העמים באזור.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יוצא לי לנאום היום בשעה מוקדמת, ואני מקווה שהבוקר הזה יהיה בוקר טוב לא רק לנוצרים בעולם אלא לכל אזרחי האזור הזה: ערבים, יהודים, מוסלמים ונוצרים, ושהבוקר הזה יהיה טוב מהיום ואילך, מבוסס על הכרה בזכותם של כל העמים באזור – העם היהודי, העם הפלשתיני, עמי המדינות השכנות – לחיות בשלום, בשכנות טובה, בדו-קיום.

נשאלת השאלה, האם המצב האבסורדי שאליו נקלע האזור הוא גזירה מהשמים, או שאנחנו נוטים תמיד להטיל על השמים כל דבר לא טוב שאנחנו עושים. אני לא מאמין שהסכסוך ושפיכות הדמים הם רצונו של האלוהים, אלא זה מעשה ידיו. זה רצונם של האנשים הקיצוניים באזור הזה, שניזונים ויכולים להתקיים אך ורק כשהם רואים שדם נשפך, והם יכולים לעודד תיאוריות המביאות להתנגשויות חזיתיות, אם זה על רקע דתי ואם על רקע לאומי.

אינני סבור שקיימת בעיה בין האוכלוסייה הערבית הפלשתינית לבין האוכלוסייה היהודית. מעולם לא היתה קיימת בעיה כלשהי בין היהודים לבין הערבים, היסטורית. להיפך, לאורך כל התקופות ההיסטוריות ששני העמים חיו יחד נגרמה מזה הפריה תרבותית הדדית, והתקופות האלה נחשבו לתקופות הזוהר של היהדות. אם זה בתקופה של המדינה הפאטימית האסלאמית – שם היה שר הכלכלה כמו בייגה שוחט שהיה שר האוצר. הוא היה שר כלכלה, שר אוצר מצליח, יהודי. ואם זה לאחר מכן, בתקופת השלטון האסלאמי בספרד. וכשהמוסלמים גורשו משם והסתייג השלטון שלהם שם, גורשו גם היהודים. זה מוכיח גם על הגורל המשותף של היהודים והמוסלמים. זה לא מקרה, יש קשר הדוק, היסטורי – שייכות לאברהם אבינו, האמונה באל אחד.

אפילו חבר הכנסת דהאמשה יכול לאשר, שהאמונה ביהדות, שמשה רבנו הוא נביא בשליחות שלה, זה חלק מהאמונה האסלאמית. זאת אומרת, אם מוסלמי יכול לכפור בשליחותו של משה רבנו – על-פי דעת האסלאם הוא כופר. אם אני אגיד: אין נביא שקוראים לו משה – נכון או לא, חבר הכנסת דהאמשה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כל הנביאים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בכל הנביאים. זאת אומרת, לא רק היהדות אלא גם בנצרות. ויש בזה הממד של סובלנות, הכרה בערכים שקיימים בדתות אחרות.

לכן, התפיסה הצרה, התפיסה שהיהדות והאחרים צריכים להיכחד ולהיעלם – גם איננה חלק מהערכים של היהדות, שמאמינה שכל האנשים נבראו בצלם אלוהים.

אחד מעשרת הדיברות הוא "לא תרצח", ו"לא תרצח" לא רק יהודי – "לא תרצח" בכלל. מאחר שמקדשים את ערך החיים, זה אחד מעשרת הדיברות. זו לא פרשנות של רש"י או של מישהו אחר. זו מצווה אלוהית.

גם "לא תגנב". לא רק לא תגנוב נכס, גם לא תגנוב אדמה של עם אחר. לא תגנוב אדמה בראס-אל-עמוד ולא תגנוב אדמה בסילואן ולא תגנוב אדמה בחברון ולא תגנוב אדמה של עם אחר. זה אחד מעשרת הדיברות.

אפילו אם אנחנו מקיימים את הדת, את הערכים הדתיים, רחוק מהפנאטיות הלאומית, אני מאמין שגם אנחנו יכולים לחיות בשיתוף פעולה.

חברי בכנסת שואלים, מדוע יהודים לא יכולים לחיות יחד, למשל, בירושלים, בחברון? הרי אין שום בעיה. היסטורית הם חיו יחד ולא היתה שום בעיה. להיפך, היתה הערכה והיתה שכנות טובה. אני לא מאמין שמחר, כשתקום מדינה פלשתינית, הם יסגרו את השערים בפני קליטתם של יהודים לחיות שם בשוויון.

אבל האם המתנחלים רוצים לחיות יחד? המתנחלים, שכל הזמן הולכים עם נשק ורוצים להיות נשמרים על-ידי כוחות מתוגברים של הצבא? מדוע הם כל כך רוצים להיות נשמרים על-ידי כוחות כל כך גדולים שעולים הון עתק לתקציב המדינה? במקום להשקיע את התקציב הזה בשכונות עוני, בעיירות פיתוח, ב"דימונה טקסטיל", מפנים אותו לשמירה על הרב לוינגר בחברון.

מי שמר על היהודים, היסטורית, למשל, כשהם חיו בשכם, בחברון, במרוקו? האם צה"ל שמר עליהם? ודאי שצה"ל לא שמר עליהם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — — טבחו בהם. זה מה שקרה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת זאב בויס, אין דבר יותר קל מלנגן על הרגשות האפלים ולהגיד: טבחו בהם. לא טבחו בהם. פשוט מאוד, אם תלך על-פי ההיסטוריה, היהודים נטבחו בצרפת בתקופת האמנציפציה, נטבחו בגרמניה הנאצית, באירופה בעיקר. היו מקרים בודדים, אפילו בין הערבים לבין עצמם. היו לפעמים סכסוכים, היו מלחמות שגרמו ליותר קורבנות מאשר הסכסוך האבסורדי והמתועב.

דווקא שם, בחברון, היה מקרה בודד אחד. אבל לפני המקרה הזה, שנים רבות, מאות שנים, מי שמר שם על היהודים? צה"ל שמר עליהם? אתה שמרת עליהם? הערבים, המוסלמים שמרו עליהם. ראו בהם פלשתינים, ראו בהם תושבי היישוב, קיבלו אותם.

היו אז בחברון אנשים קיצוניים, אני לא רוצה להגיד כמו חבר הכנסת זאב בויס, שעוררו את המהומה, שהובילו את ההתנגשות. אותם קיצונים קראו: זו חברון של הערבים, וצריך אולי לפגוע ביהודים — הם

שביצעו את המעשה, לא האנשים המתונים שמדברים בהיגיון. להיפך, מי שהתנגד אז לטבח ונתן מחסה ליהודים שם, היו פלשתינים, מוסלמים.

אפילו ברגעים הקשים ביותר ראינו את הערכים שהתגלו בעם הפלשתיני, אף-על-פי ש-30 שנה הוא חי תחת כיבוש ישראלי, וכיבוש זה לא דבר קל, זה דבר אבסורדי, זה מנוגד לטבע, כי הטבע של האדם הוא שרצונו יכובד. הטבע של האדם – שיחיה בעצמאות. הטבע של האדם – שהוא רוצה חירות. ברגעים הקשים ביותר ראינו התעלות רוחנית של הפלשתינים, כשהיה העימות הקשה בשכם, בקבר יוסף. אנחנו אומרים שזה לא קבר יוסף שם, זה מסגד. יכול להיות שאני טועה בהגדרה המדויקת, אבל זה מסגד מוסלמי. אבל זה לא משנה. ברגעים הקשים בעימות שהיה בקבר יוסף בשכם ראינו איך שוטרים פלשתינים מצילים חיילים ומושיטים להם עזרה.

לכן כולנו צריכים לצאת מתוך אמונה, שהגרעין הטוב, הגרעין המסמל את האפשרות לדו-קיום קיים, אלא שצריך לעודד אותו וצריך לשים הצדה, ולא רק לשים הצדה, אלא להילחם בפנאטים, בקיצוניים משני הצדדים, שמובילים לעימותים, ולהכיר, לדעת ולהשתכנע ולהיות בטוח במיליון אחוזים שאי-אפשר לדכא רצונו של עם אחר ולהגיד שההוא ימחא כף. צריך לכבד את רצונו ולתת לו לחיות בעצמאות על מנת לאפשר גם לנו לחיות בעצמאות ובשכנות טובה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חברי הכנסת תאופיק חטיב, סילבן שלום ושאל עמור אינם באולם. חבר הכנסת זאב בויס, בבקשה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב. כיוון שחבר הכנסת שוחט נמצא פה עכשיו, אני רוצה לחזור למהות הדיון כאן. מרוב נושאים שעולים פה, וזה לגיטימי, אנחנו שוכחים שאנחנו מדברים בתקציב המדינה, ובתוך זה בחוק הסדרים במשק. אני רוצה קצת לחזור ולהזכיר לעצמנו גם בשעה מוקדמת זו של הבוקר נושאים שהם ממהות חוק הסדרים, ובתוך זה ראשית כול להזכיר לעצמנו את הצורך שראתה הממשלה, כהכרח לא יגונה, מתוך אחריות לאומית, לבצע קיצוץ גדול בתקציב המדינה, קיצוץ שאולי לא היה לו אח ורע בהיקפו, ואני חושב שאין חולק על כך שצורך כזה נגזר עלינו נוכח מציאות כלכלית שהתקיימה או מתקיימת בתקופה האחרונה במדינה.

אני שומע את דברי האופוזיציה, ואני צריך לומר שרוב החברים באופוזיציה גם הם מכירים בצורך בקיצוץ. שמעתי קולות בודדים, אני זוכר את חברת הכנסת ענת מאור, כמדומני, שכופרת בצורך בקיצוץ, אבל רוב חברי הבית סבורים, שנכון נהגת הממשלה כאשר היא מביאה קיצוץ כה גדול בתקציב המדינה, כ-7 מיליארדי שקלים.

הזכיר כאן חבר הכנסת יונה יהב את נאומו של שר האוצר דן מרידור בכנס בקיסריה. הוא לא ציטט במדויק אבל אמר את תוכן הדברים שהשמיע שר האוצר בכנס בקיסריה ביוני שנה זו, והוא דיבר בשבחה של הממשלה היוצאת, על המצב הכלכלי, או הירושה הכלכלית שהורשה הממשלה הקודמת לממשלה הנוכחית.

על כך אולי צריך רק לומר שני דברים. ראשית, זו דרכו, על-פי תפיסת עולמו ואישיותו המיוחדת של שר האוצר, לבוא בבחינת – יש ביטוי רומי ידוע: תנו לאלוהים את אשר לאלוהים ולקיסר את אשר לקיסר. במסגרת הזאת ועל-פי התפיסה הזאת, גם כאשר מתחלף שלטון ובא שלטון חדש, וגם כאשר יש הבדלים ברורים וחדים בין המצע ותפיסת העולם של המפלגות שהרכיבו את השלטון הקודם לבין אלה שנכנסו בעקבות הכרעת הבחור, עדיין ראוי לבוא ולהכיר ביתרונות ובהישגים שהשיגה הממשלה הקודמת.

גם אנוכי, אדוני היושב-ראש, מעת לעת, בדיונים, על-פי העניין, מצאתי מקום לבוא ולהזכיר לעצמנו פעולות חיוביות ביותר שעשתה הממשלה הקודמת. אם אנחנו מדברים בתחום ההשקעות, בחוק עידוד השקעות הון, הוויכוח הגדול על הנושא הזה, אותו מכשיר שבאמצעותו, הייתי אומר המכשיר הכמעט-יחיד שבאמצעותו יכולה ממשלה להניע כוחות וכלים ואמצעי ייצור כדי לפתח פריפריות במדינה בכלל, הייתי אומר אזור השטחים הפתוחים, הדרום והנגב בפרט – הרי מצאתי לנכון לציין פעולות חשובות שעשו שרים בממשלה הקודמת, שר האוצר לשעבר, שר התמ"ס לשעבר, והחלטות לא מבטלות בחשיבותן בתחום הזה.

עם זה – וחבל שחבר הכנסת בייגה שוחט נכנס עכשיו, כי אמרתי את החלק הטוב כשהוא לא שמע.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא שמע.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מכאן אני רוצה לעבור לחלק השני ולקשר אותו לדברים שלא נאמרו בכנס קיסריה. בכנס קיסריה לא נאמר בצורה ברורה מאוד, ולא נפרסה תמונה חדה כפי שהיא התחילה להתבהר, להוותנו, ככל שנקף הזמן, וככל שנקף הזמן יותר ויותר אינדיקטורים הבהבו כנורות אדומות על הקיר לגבי המצב הכלכלי ההולך ומסתבך המתגלה לעינינו, אליבא דכולי עלמא – ואנחנו מבינים שאין במערכת כלכלית משהו שאתה קם בבוקר ופתאום יש לך תמונה הפוכה. יש פה תהליך, ואינדיקטורים הלכו ונאספו במחצית הראשונה של שנת 1996, וביוני לא כולם היו ידועים, רק חלקם, וזו הסיבה הנוספת שראה שר האוצר לבוא בכנס קיסריה ולהציג ירושה שהוא קיבל, שבגדול הוא הציג אותה כירושה טובה, עם הצלחות יפות של הממשלה, ולא הדגיש, וגם לא היו בידיו כל הנתונים שמאוחר יותר הלכו והתחווירו לגבי הבעיות שהמשק ניצב בפניהן.

בגדול אני אומר, שבכפוף להישגים שהשיגה הממשלה הקודמת בתחום הכלכלי, ואני לא הולך למנות אותם – אבל בגדול גם את החולשות שגילתה הממשלה הקודמת בעיצוב המדיניות הכלכלית ובטיפול בתקציב המדינה, שבאו לידי ביטוי והם חלק מהמשבר הכלכלי שבו אנחנו נמצאים עכשיו.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת בויס, מאוד הייתי מודה לך אם כן היית מונה את הבעיות.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לציין, ואלה דברים שהם מן המפורסמות. לפני שאביא אולי דוגמה אחת או שתיים בולטות, אומר בגדול, שהתחושה – ושמעתי את שר האוצר מסביר את הדברים, אני חושב שיש בהם היגיון רב. היתה אז האפשרות, ובמסגרת האפשרות הזאת התחושה היתה שבתחומים רבים לא היתה יד נכונה, מה שאנחנו קוראים "יד על השיבר". היא היתה רכה מדי ואפשרה שכספים ירצו.

כדוגמה ספציפית, רק לסיום, אביא את שורת הסכמי השכר שנעשו. אני יודע את זה מקרוב כאיש חינוך. אני בוחן את הסכם השכר הנדיב שנעשה למערכת החינוך. ידידי היושב-ראש שמריהו בן-צור בוודאי יודע.

היו"ר ש' בן-צור:

דווקא את הנקודה הזאת הוא מעלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר במפורש, יושב פה יושב-ראש הישיבה, שהוא איש חינוך ותיק ועמד בראש הסתדרות מורים. אבל אני אומר, שזו דוגמה להפרזה לא הכרחית, לא בהיקף שלה, כדוגמה אחת. אני גם לא רוצה לומר מה אפשר היה לעשות אם כבר נותנים את זה, זה כבר עניין אחר, שהוא לא בדיוק עניין כלכלי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת בויס. רק רציתי לומר לך, שזה אחד ההישגים המבורכים ביותר של הממשלה הקודמת, בנושא החינוך, משום שהחינוך הוא ההשקעה החשובה ביותר והרצינית ביותר בכל משק. תודה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא אכפור, כמובן, בעניין – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סלח לי. איך אומרים – תם זמן? אבל אני רוצה לציין לשבח את ראש הממשלה הקודם, יצחק רבין, זיכרנו לברכה, שראה בזה אחד ההישגים המכובדים ביותר, ואת שר האוצר לשעבר בייגה שוחט, שיאריך ימים.

קריאה:

מגיעה לו עלייה.

היו"ר ש' בן-צור:

מגיעה לו עלייה. אבל לפני כן אודיע, שחבר הכנסת דוד ראם – לא נמצא. חבר הכנסת אברהם הירשזון – לא נמצא. חבר הכנסת בנימין אלון, חבר הכנסת מאיר שטרית, חבר הכנסת מיכאל קליינר, חבר הכנסת אליעזר זנדברג – לא נמצאים באולם. חבר הכנסת מיכאל איתן – לא נמצא? פלא. חבר הכנסת חיים דיין, חבר הכנסת מיכאל נודלמן, חבר הכנסת יורי שטרן, חבר הכנסת צבי הנדל, חבר הכנסת יצחק כהן – אינם באולם.

אנחנו מתחילים את הסיבוב השני. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בוקר טוב. האמת היא שנתגלגל לידי מצב שאין טוב ממנו – אני מדבר אחרי חבר הכנסת זאב בויס. מה שקרה בקריית-גת, במקום שבו הוא שימש כראש עיר בזמן היותנו בממשלה, מוכיח כאלף עדים, שדבריו של שר האוצר בכנס קיסריה על חוזקו של המשק, על הפעולות הנכונות, היו הדברים הנכונים. וזאת בלי להמעיט מהעובדה שבכל משק יש בעיות מסוימות וצריך לטפל בהן; וגם לזה נגיע.

חבר הכנסת בויס, אני יכול להגיד, שבהסכמי השכר במגזרים מסוימים היו גלישות, שהייתי שמח אם הן לא היו קורות – לא בתחום ההוראה, דווקא, לא אצל העובדים הסוציאליים, וגם לא אצל 60% מעובדי המדינה המינהליים שקיבלו השלמת הכנסה – הם לא הגיעו לשכר שאפשר להם לקיים את החוק, והיו צריכים להשלים את שכרם בדרך אדמיניסטרטיבית.

לא זאת בעיית המשק. בעיית המשק שנוצרה ב-1996 היא בעייה של חוסר הכנסות, מכמה סיבות. אבל עדיין הגירעון הממשלתי, במונחים של התוצר התקציבי – וזה מה שחשוב – הוא הרבה פחות ממה שהיה בשנת 1992. הרבה פחות.

לפיכך אני יכול להגיד לך, בכל רמה של אחריות – וצדק שר האוצר דן מרידור, וצדקו אלה שאמרו שיש בעיות מספר שצריך לטפל בהן. השאלה היא כיצד מטפלים בהן. באופן בסיסי, לאחר ארבע שנים קיבלה הממשלה הנוכחית משק שאין בו אבטלה, לעומת אבטלה של כ-12%; משק שבו הייצוא התעשייתי גדל למעלה מ-50%; משק שבו ההשקעה בתשתיות ובחינוך גדלו לאין שיעור; משק

שסחר עם הרבה מאוד מדינות בעולם שקודם הוא לא סחר אתן; משק שסביבו הוקמו כ-15 קרנות להשקעה, בעיקר במחקר ובפיתוח, בהיקף של למעלה ממיליארד וחצי דולר; משק שחברות גדולות בעולם החליטו להיכנס אליו ולהשקיע בו.

מי כמוך יודע מה מתחולל בשעות אלה, ברגעים אלה, באתרי הבנייה בקריית-גת, כאשר מקימים שם, בקצב רצחני, את מפעל "אינטל"; מי כמוך יודע מה קרה למערכת הכבישים. ועדיין לא די בכך.

הייתי אומר, שהצגה מאוזנת היא שיש בעיות מספר וצריך לטפל בהן – בחלקן מטפל התקציב – אל מול משק חזק מאוד, עם יסודות איתנים מאוד, ששלושה דברים הובילו אותו, לפי דעתי.

הדבר הראשון הוא העלייה הגדולה, שדחפה מאוד את הפעילות במשק והביאה כוח-אדם מעולה, בעל יכולת, שמוכן לעשות כל עבודה. הדבר השני, חבר הכנסת בויס, הוא הסכמי השלום, תהליך השלום. הפן הכלכלי של תהליך אוסלו ושל התחושה בעולם שישראל הולכת להסכמות הוא פן מרכזי במה שקרה לנו בתחום הכלכלי. חס וחלילה, חס וחלילה אם תהיה נסיגה מהתהליך הזה, ואנחנו נמצא עצמנו במצב – לא ברגע אחד – נחזור לימים שבהם היתה ישראל מבודדת בקהילה העסקית הבין-לאומית. חס וחלילה אם ניתקע שוב בבעיות של סחר על רקע פוליטי – בעיקר בדרום-מזרח אסיה ובמזרח אסיה, שם טמון הפוטנציאל הגדול ביותר לקראת שנות האלפיים. לכך הצטרפו, לדעתי, החלטות נכונות וטובות אשר נתנו למשק לפעול – אם זה בתחום החשיפה, אם זה בתחום ההשקעות בתשתיות – ואתה יודע שזה בערך פי שלושה, במספרים קבועים, באותו כסף שהיה לפני כמה שנים. יש קטעים שבהם זה פי עשרה, כמו מערכות הביוב וטיהור המים. בכבישים זה בערך פי שניים וחצי, ברכבות זה פי חמישה.

זו היתה מדינת ישראל אחרת, ואותה העברנו ב-18 ביוני לממשלה חדשה, עם בעיה בגירעון; בעיה שכפי שזה נראה כרגע, לצערי הרב, מבחינת הצמיחה, עלולה להיות תמונה לא טובה.

דרך אגב, כשהנחנו את התקציב לשנת 1996 על שולחן הכנסת, הנחנו במידה מסוימת שהצמיחה של המשק לא תהיה בהיקף האדיר של שנת 1995. המגזר העסקי עלה אז בקרוב ל-8.5%, ובסך הכול עלה התוצר ב-6.7%. הנחנו עלייה של 5% בתוצר, יש לנו ב-1996 פחות.

אבל מה שמדאיג יותר הוא, שהנטייה של הרבעונים האחרונים היא אחוזים קטנים יותר. כבר יש כמה מרכיבים ברורים שמשפיעים על העניין. אתה רואה את זה בנושא תיירות חוץ. אני יודע שההזמנות עכשיו, לקראת השנה הבאה, לעומת ההזמנות באותה תקופה בשנה שעברה הן בירידה של 30% – 40%. נכון שזה התחיל – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אבל היצוא מתאושש, כמדומני.

אברהם שוחט (העבודה):

היצוא יהיה השנה קטן ב-5% מזה של השנה שעברה. היו לנו ארבע שנים, ואני מדבר על סך כל היצוא, שבהן היה גידול בשיעור של כ-12% כל שנה. זה הביא ל-50% שאני מדבר עליהם. השנה המספר יהיה ככל הנראה חד-ספרתי, 7% או 6% גידול ביצוא, חצי ממה שהיה קודם.

גם לשער החליפין יש השפעה על העניין, והוויכוח הגדול בין האוצר – ולא חשוב כרגע מי השר, כי אנחנו רואים את הדברים באותה ראייה – בשער חליפין כל כך קשה יש בעייה גדולה ליצוא, ויש הקלה גדולה ביבוא, ויש החמרה במאזן התשלומים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

יש קשר בין היצוא שאתה מחליט עליו לבין שער החליפין – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אני מקווה מאוד.

בוקר טוב לך, אדוני היושב-ראש, ולחברי הכנסת. אני רוצה להגיד בכמה מלים למי היום זה בוקר לא טוב. אני חושב שזה בוקר לא טוב לערי הפיתוח. אם אתה כראש עירייה של מקום יפה היית יודע שחברת "אינטל", שמשקיעה 1.5 מיליארד דולר אצלך, והיא תהפוך את כל קריית-גת וחבל לכיש – את זה אנחנו כבר יודעים, זה כבר קרה במחירי הדירות ובהגירה לשם – לא היתה באה "אינטל" עם 20% מענק, לא היתה מגיעה לקריית-גת. אצלך זה כבר הוכן, אבל יש עוד הרבה "אינטלים" בדרך, יש הרבה מפעלים.

היו"ר ד' תיכון:

מותר לשאול אותך שאלה?

אברהם שוחט (העבודה):

בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני היה שר אוצר לפני כמה זמן.

אברהם שוחט (העבודה):

אני עדיין זוכר את זה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, נעים להיזכר.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זו לא חובה להזכיר זאת כל פעם.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, לא במובן הזה.

אברהם שוחט (העבודה):

אין בעיה, אפי.

היו"ר ד' תיכון:

לא במובן הזה.

אדוני כשר האוצר הציע להוריד את המענקים מ-38% ל-30%.

אברהם שוחט (העבודה):

נכון.

היו"ר ד' תיכון:

המאבק עדיין זכור, וראש הממשלה דאז, רבין, קבע 38% ולא 30%. שר התעשייה והמסחר לחץ. אחר כך קרה פתאום מה שקרה, לצערי, וראש ממשלה חדש החליט להוריד את המענקים ל-34%. בהנחה שכבודו היה ממשיך לכהן כשר האוצר, מה בעצם הוא היה עושה בתחום הזה, נכון להיום?

אברהם שוחט (העבודה):

אני אתן לך תשובה. אני לא אומר זאת רק באופן היפותטי – בעצם היו החלטות. בהמלצתי החליטה הממשלה לרדת מ-38% ל-34% בשנת 1996, ולקראת סוף השנה לקיים דיון במגמה לרדת ל-30%. לא הייתי מעז לרדת מתחת ל-30%, כי בנושא הזה הבעיה היא לא אם נוגעים בפרה הקדושה ומורידים אחוז או שניים. הבעיה הקריטית היא בעיית המינון.

גם אתמול שמעתי אותך אומר, ובצדק, שהמענק הוא מעין הלוואה לתשלום מס. אנחנו יודעים, שהוא לא מוכר אחר כך כחלק מהפחתת הערך שמקל על המס של המפעל, אלא, נכון – פעם שאלתי כמה באופן מעשי יש ב-38%, ונאמר לי שיש בערך חצי מענק, והחצי הוא בעצם מימון שמקדם את ההשקעה.

אבל לשאלתך, אדוני היושב-ראש, קראתי פה אתמול מכתב ששלח אלי משקיע במפעל "פניציה" בציפורי.

הי"ר ד' תיכון:

הרמלין?

אברהם שוחט (העבודה):

לא הרמלין עצמו אלא עודד טירה, מנכ"ל המפעל. הוא כבר מייצא ב-50 מיליון דולר, מחליף יבוא ב-20 מיליון דולר, מעסיק כ-1,000 איש בכל אזור הגליל. והוא כתב קטע מדברי איקוקה שאומר: התבונה של ההחלטות היא גם העיתוי וגם המינון. וזאת בדיוק תשובתי לך.

הצעתי לשר האוצר – וחשבתי שחברים מהקואליציה בוועדת הכספים יעזרו לי – להגיד: בוא נרד ל-30%. גם 8% הם, בעצם, 20% מגודל המענק. המשק הולך ומתמתן, יש לנו בעיות פוליטיות, יש בעיות כלכליות. בוא נראה מה בעצם קרה. נעשה איזה מוניטור, כמו שאומרים. נסתכל על המסך של מרכז ההשקעות ונראה כמה פונים ומי פונים. אם התהליך הולך ואתה צודק – בסדר, בעוד שנתיים תבוא לכנסת ותוריד עוד 5%, שכן אין פרות קדושות.

אבל להגיד היום: אנחנו מורידים בעצם ל-20%, כי ה-24% הוא לשנה, ירידה בחצי, בלי לבדוק את העניין? אני אגיד לך איפה הבעיה העיקרית בדבר הזה – את התוצאות תראה בעוד שלוש-ארבע שנים. הרי לא רואים מייד את התוצאות. ההשקעות שאושרו לפני חצי שנה ושנה ושנתיים הן כעת בהפעלה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלתי היתה האם אתה חושב שנוגעים יותר מדי פעמים בחוק עידוד השקעות הון – –

אברהם שוחט (העבודה):

אין ספק.

היו"ר ד' תיכון:

– – וכשמשנים את כללי המשחק כל חצי שנה – ואני חושב ש-24% עצמם הם לא סוף פסוק, במובן הזה שאם – –

אברהם שוחט (העבודה):

זה 20%.

היו"ר ד' תיכון:

– – המשק ייקלע לקשיים, זה דווקא יחזיר.

אברהם שוחט (העבודה):

יחזרו. יכול להיות.

היו"ר ד' תיכון:

אז כל שינוי כללי המשחק בתחום הזה הוא, לדעתי, הרסני.

אברהם שוחט (העבודה):

נכון, אני מסכים אתך במאה אחוז. אני חושב ששגו. חשבתי שכמה חברים מהקואליציה, כמו חברי הכנסת זאב בוים, צבי הנדל שעוסק בהשקעות בחקלאות, כמו אנשים שבאו מהמגזר החקלאי, לא ייתנו לעסק הזה להיות בעל עוצמה כזאת.

לכן אני אומר שזה בוקר לא טוב, לצערי.

אני רוצה לצרף לקבוצה שהבוקר הזה לא טוב להם את האנשים שהורידו להם חצי נקודת זיכוי, ואני רוצה להסביר למה. לא כי לקחו 70 שקל מהנטו שלהם, שזה לפעמים הרבה מאוד כסף.

היו"ר ד' תיכון:

לקחו מהן.

אברהם שוחט (העבודה):

מהן. אלא העובדה שהפיצוי הזה ניתן בגלל כניסתו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. קודם לכן, רק אם שני בני הזוג היו עובדים היו לוקחים בדרך כלל את רוב הכסף שהלך לקופות-החולים וההשלמה לאיש היתה קטנה מאוד, ואילו חוק הבריאות הפריד לחלוטין והטיל מס מלא גם על הכנסת האשה.

אז אמרנו, בואו נפצה אותן נשים נשואות עובדות, ונתנו נקודת זיכוי שלמה. באו ארגוני הנשים ואמרו: אנחנו לא רוצים את האפליה – יש אשה חד-הורית ויש גרושה. קחו את סכום הכסף, חלקו אותו בין כלל הנשים שיוצאות לעבודה. והפכנו את זה לחצי נקודת זיכוי לכולן, ששוויה 270 מיליון שקל.

מה ההיגיון במהלך הזה, להפר הבטחה לציבור שלם, שכולנו רוצים שיצא לעבודה, שכולנו מבינים שזה חשוב להן וחשוב למשק וחשוב למשפחה? מכל הבחינות. ואני שמעתי טענות מחוגי האוצר: נשים צריכות להיות שוות לגברים. מאה אחוז. הן צריכות להיות שוות לגברים, אבל ידענו שנעשה לאותה קבוצה עוול בזמן כניסת חוק ביטוח בריאות ממלכתי לתוקף. לכן, גם להן זה בוקר לא טוב.

אני מניח שחברי, אדוני היושב-ראש, יוסיפו לרשימה קבוצות שונות ואחרות, שגם הן פוקחות היום את העיניים, וזאת, כמובן, בלי להתייחס למתיישבי חברון, שעם כל הצער, ואין להם בוקר טוב, אני חושב שחתימת ההסכם תהיה בוקר טוב לכל עם ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חברי הכנסת עמיר פרץ, אהוד ברק, רפי אדרי – אינם באולם. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

נדמה לי שגם בעניין הזה של חצי נקודת זיכוי עדיין לא נאמרה המלה האחרונה.

רענן כהן (העבודה):

בוקר טוב ישראל, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

היום יום חדש, ישיבת כנסת חדשה מתחילה החל משעה 07:00. אני לא רואה את הקצרניות, אבל בזה הרגע נפתח יום חדש.

קריאה:

השעון הפסיק לעבוד.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, אתמול. כל השעונים בכנסת התבלבלו כתוצאה מה"פיליבסטר".

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בוקר טוב ישראל, אני רוצה לומר לציבור ששומע אותי ברגע זה במליאת הכנסת שאני אדבר על שני נושאים – השירות במילואים והגמלאים.

אבל לפני-כן – ב-1 בחודש 800,000 עובדים שכירים שמשתכרים למעלה מ-5,000 שקל, אתם תצטרכו לשלם הרבה יותר מסים; מסים ישירים ומסים עקיפים. חלק מכם בוודאי בחר בנתניהו, כי הוא הבטיח שלא להעלות מסים; עוד דברים לא אמיתיים. והנה, כל אחד מכם ישלם סכום ממוצע לשנה, כ-1,500 שקל, מעבר למסים העקיפים.

שישה חודשים של כישלונות מצטברים של הממשלה הזאת, מפגעים בתהליך השלום, הידרדרות במעמדנו הבין-לאומי, הפגיעה בתיירות שכולנו חשים בה, הברחת משקיעי חוץ – – –

היו"ר ד' תיכון:

הכול אתה יכול לומר, רק לא תיירות. אסביר לך גם מדוע. עניין התיירות בעצם נקטע, נשבר, בחודש פברואר, ואי-אפשר להתעלם מן העובדה הזאת. אל תעשו שקר לעצמכם, או לא נעשה שקר לעצמנו. החל מפברואר תנועת התיירות קטנה, ומאז המגמה נמשכת, לצערי. צריך לדייק בעניין הזה, מה לעשות?

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם אתה מסכים עם כל מה שאמרתי, ורק את עניין התיירות – להוציא, אני מסכים.

היו"ר ד' תיכון:

אני פשוט לא יכול להעיר עוד.

רענן כהן (העבודה):

ניהול חובבני של הממשלה, מינויים כושלים – נאמן, אגמון, פישלר, יועץ מדעי, הוועדה למלחמה בטרור שעוד לא הוקמה, עקיפת משרדי הממשלה על-ידי ראש הממשלה. אבל איך אמרת, אדוני היושב-ראש? – יש לי זמן מספיק. אני אעסוק בסוגיות הללו, איזה ראש ממשלה יש לנו.

היום אני רוצה לומר לכל אלה שעל גופם מוטל כל נטל המילואים – אולי איזו בשורה. מבדיקה שערכתי יוצא ש-70% מכלל הפוטנציאל של מדינת ישראל לא משרתים במילואים כלל. רק 30% מכלל החברה שותפים למילואים, אבל רק 2% מכלל הפוטנציאל של החברה במדינת ישראל, אדוני היושב-ראש, משרתים במילואים למעלה מ-31 יום. תמונת מצב זו היא בלתי אפשרית, בלתי נסבלת, בלתי הגיונית, והיא חייבת להשתנות. ושינויים כאלה אפשר לעשות אך ורק בשיתוף עם צה"ל.

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שבימים הקרובים, בשיתוף מלא עם צה"ל, אותה הצעת חוק שנמשכת שנה שלישית או רביעית, שלא רציתי להעביר אותה בקדנציה הקודמת – אנחנו נגיע להסכמות, שלפיהן אולי מגיל 41 אפשר יהיה לשחרר משרתי מילואים ולהשאיר אותם לאימונים בלבד, כדי לשמור על כושרם בעת מלחמה, ואני מקווה שלא נזדקק לרגע הזה. למרות כל מה שאמרתי על המדיניות, אולי השכל יגבר על הרצונות הלא-טובים.

אני מקווה שנגיע למצב שאנשים יעשו שירות מילואים רגיל לא יותר מ-24 יום, ועוד שישה ימי אימונים, ועל כל יום נוסף על 21 יום אנחנו נשלם מה שנקרא תמורה כספית, כלומר ניתן לחייל המילואים פיצוי כספי, משום שהחלוקה איננה צודקת ויש אנשים מספר שנושאים בעיקר עול הביטחון, ובסוגיה זו נצטרך לטפל גם חומרית. אני דואג לתוצאה הזאת.

אנחנו חיים בחברה שהסמלים שלה מתחילים, הייתי אומר, להתרסק. משהו קרה לנו. אמרנו: העם כולו צה"ל, וצה"ל הוא כור ההיתוך של החברה במדינת ישראל. זאת הדאגה שלנו, שרבים רבים באוכלוסייה אינם רוצים לשרת בצבא ומספר הפטורים גדל והולך.

כאן יש לנו בעיה של הכנסת כולה, לטפל בסוגיה החשובה ביותר. כי אם אין לנו צה"ל חזק, אין לנו צה"ל של הרתעה, אין לנו צה"ל שכל בניו שותפים לו, מתחיל להיות בקע בתוך החברה במדינת ישראל, ועל השאלה הזאת אנחנו צריכים לתת תשובה.

אני מקווה שבימים הקרובים נוכל לתת בכנסת תשובה לאותה אוכלוסייה רצינית שנושאת בעול המילואים.

גמלאים. על מה מדברים? על 800,000 גמלאים. שני-שלישים מהאוכלוסייה הזאת חיים אולי בקו העוני, הרבה מתחת לשכר הממוצע של שני בני הזוג, אם שניהם חיים. הם לא מבקשים נדבות. מעמדם הכלכלי הוא בכי רע. והנה, מצאנו דרך להעניק לאוכלוסייה הזאת חוק, שבעצם יוזמת הליכוד היתה בבסיסו לפני הרבה שנים, אם אינני טועה, וליושב-ראש יש זיכרון מאוד טוב וחיובי, שאתם נתתם את ה"פלסטיקים" בתקופתו של ראש הממשלה שמיר. בתקופתכם חוקק החוק הזה. רצינו פשוט להכניס לחוק הזה קצת תוכן.

והנה, באה הממשלה הזאת – ואני שמח מאוד שבקואליציה היתה קבוצת חברים שעזרה לנו להוריד חלק מהבעיות לגבי האוכלוסייה הזאת. ומה הם קיבלו? הם קיבלו הנחה במחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית. מי נוסע בתחבורה ציבורית, המיליונרים, למרות גילם המופלג? הם זקוקים לאוטובוס, או רק אלה מעוטי היכולת שבקושי מתקיימים?

אני שמח שאנחנו מכירים תודה לאוכלוסייה הזאת. אני אומר, אסור לגעת באוכלוסייה הזאת, כי מי שאינו דואג לאוכלוסייה הוותיקה שהקימה את מדינת ישראל, יהיה לו קשה מאוד לחנך את הדור שלנו. זה הכבוד שאנחנו נותנים להם. לא מדובר בסכום שאנחנו רוצים לתת להם כדי לעזור להם כלכלית, אלא זו הכרה והוקרה של החברה לזקניה, לבוגריה, כדי לתת להם יחס הולם, יחס של כבוד, יחס שאומר להם: הנה, עשיתם דבר מסוים, אתם זכאים לכך. והדבר הזה מקובל בהרבה מדינות בעולם, ונדמה לי שהכנסת הזאת עשתה לאותה אוכלוסייה את אחד הדברים היפים ביותר.

בפעם הבאה, אדוני היושב-ראש, אעסוק בנושא החשוב ביותר לנו – החייל המשוחרר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אורי אור, ואחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה.

אורי אור (העבודה):

בוקר טוב, אדוני היושב-ראש, הצטרפת בבוקר לדיון הארוך והמעניין שליווה אותנו בלילה.

היו"ר ד' תיכון:

אני הייתי כאן כל הלילה, זה בסדר.

אורי אור (העבודה):

אני מתאר לי. יושב-ראש הכנסת בימים כאלו חייב להיות בסביבת הבית, או בבית עצמו.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפתוח באירוע בלבנון, אירוע שהוא תזכורת כואבת לכולנו, תוך כדי דיוני התקציב, שבעצם המאבק האמיתי שלנו נמשך, ונפלו שני בחורים מיחידת "אגוז". האחד, ששמו פורסם, סרן יוסי לוי מכפר-חרוב, ושמו של החייל ההרוג השני טרם פורסם.

לבד מזה שאנחנו, כמובן עם היושב-ראש, מצטרפים עם כל עם ישראל לאבלן של המשפחות, אנחנו מזכירים עוד הפעם, שלמרות חילוקי הדעות בינינו, דווקא לא כל כך ביחס לתקציב אלא מהותית בקשר להסדר המדיני, כולנו מאוחדים כאשר אסונות כאלה קורים.

חשוב לזכור שבלבנון כבר נהרגו לנו השנה 26 בחורים. אבל יותר מזה, רבותי, בלבנון יש מלחמה שנמשכת כבר למעלה מ-20 שנה, ונהרגו בה למעלה מ-1,000 איש, יותר מאשר במלחמת ששת הימים.

חשוב שנזכור את זה גם היום – אולי בפרט היום, בשבוע זה ובשבוע הבא – כאשר אנחנו עוסקים בתקציב. כי באמת, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת הנוכחים, ההבדל בין הממשלות – הקודמת וזאת, לגבי התקציב, לדעתי, הוא בעיקר בסדרי העדיפויות ובכושר הביצוע. תפיסותיהן הכלכליות אינן שונות במהותן. השוני המשמעותי בין ממשלה זו לבין הממשלה הקודמת הוא לגבי התקווה, שלצערי הרב, בששת החודשים מאז הממשלה הזאת קיימת, נעלמת והולכת בקרב עוד ועוד אנשים במדינה, חלקם – אלה שתמכו בממשלה.

יכולות להיות ממשלות עם ביצועים אדירים. המפתח לצמיחה הוא המצב המדיני ויכולת הממשלה הזאת להוביל ולנהל מדיניות ביטחונית ברורה. לצערי הרב, תוך כדי דיוני התקציב אנחנו עדים להסכם שהולך ונסגר בנושא היציאה מחברון. ואני לא צריך להקשיב לאנשי האופוזיציה. אני צריך להקשיב לשר בני בגין, שאני מאוד מכבד אותו, ולשר שרון, שאני מאוד מכבד אותו. וכבר אמרתי היום בשעה מאוחרת, ואני מנצל את השעה הזו, שאני מניח שיש בה רבים יותר הצופים בערוץ-33 בדיון שמתקיים בכנסת. אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, לא דיברו אמת, הממשלה הזאת לא דיברה אמת אל תושבי חברון שגרים ברובע היהודי. משום שאין הבדלים מהותיים. בלשון המעטה אני אומר אין הבדלים מהותיים. אין שום הבדל ביחס לביטחונם של האנשים שגרים בחברון בין ההסכם הקודם, שכמעט יצא לפועל, לבין ההסכם הזה שהממשלה הזו חתמה עליו.

אותו מקור מדיני בכיר, שהוא ראש הממשלה עצמו, גברתי היושבת-ראש – אני מכבד אותך על הצטרפותך אלינו בבוקר זה.

קריאה:

בוקר מרנין.

אורי אור (העבודה):

אמרתי, הוא לא מרנין, כי נהרגו לנו שני אנשים. אבל היות שאנחנו נבחרים, והנושא העיקרי הוא התקציב, יש קו אחד – וחשוב שחברי הכנסת יאמרו את זה פעם אחר פעם, גם בדיון מרתוני ארוך זה. יש קו אחד שמחבר בין מה שקורה בחברון, בין תקציב החינוך, בין מה שקורה בלבנון – והכול קשור לכול. וזהו ההבדל בין הממשלה הקודמת לבין הממשלה הזאת. לממשלה הקודמת היתה תקווה, והמפתח לצמיחה היה התקווה של האזרחים בתוך המדינה, של משקיעים מחוץ למדינה, של מדינות שכנות ושל מעצמות כלכליות. תקווה אחת גדולה היתה והיא השפיעה יום יום, שעה שעה, על המצב הכלכלי.

לכן, אולי ההבדלים בין הממשלות בתחום הכלכלי הם בסדרי העדיפויות ובכושר הביצוע. ההבדל המהותי הוא בתפיסה הכוללת, בכך שהממשלה הזאת איננה נותנת תקווה.

לכן, גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת אפי אושעיה וחבר הכנסת בועז הנדל, אני אומר לכם, ואחזור ואומר זאת, שאם הממשלה לא תשנה את התפיסה הכוללת שלה, הביטחונית והמדינית, ולא תפעל לתיקון הנזקים שנעשו בשלושת החודשים הראשונים לשלטונה, לא תעזור שום תוכנית כלכלית ולא יעזור ספר תקציב. ואינני רוצה להיכנס לוויכוח מה אמר שר האוצר הקודם ומה אמר שר האוצר הנוכחי, ושניהם אנשים אמינים בעיני. אבל אם אין תקווה לאנשים ואם יש לאנשים תחושה שאנחנו במבוי סתום, שום כלכלה לא תצליח פה.

אם מישהו חושב שהוא יפריט חברות – אף אחד לא יקנה אותן במצב מדיני כזה. אם מישהו חושב שאנשים יבואו להשקיע – אף אחד לא יבוא להשקיע. כולם יכולים לנתח ולומר מתי הפסיקה התיירות. אין ספק שמקרי הטרור הקשים שהיו היו אות מבשר ראשון לירידת התיירות. אבל היו מקרי טרור והתיירות עלתה וחזרה לאחר מכן, ועכשיו היא איננה עולה.

לכן, ההסדר שהולך היום ומתגבש בחברון, אני מקווה מאוד שהוא סימן של אור בקצה אותה מנהרה של שישה חודשים. היא מנהרה קשה מאוד, ואני לא אומר זאת על יסוד אותה מנהרה שנפתחה בירושלים ובישרה את תחילתה של מנהרה שחורה של מערכות יחסים מסובכות ומורכבות.

אני מניח, שכשיהיה דיון, אנחנו פה, אנשי מפלגת העבודה – ואני מניח שיהיה דיון, ואני שמח שחבר הכנסת אפי אושעיה נוכח פה בשעה זו – כשנדע את פרטי ההסכם שהולך ומתגבש בחברון, אני מקווה ומאמין שנחליט לתמוך בו. נתמוך באותו הסכם, משום שאני רואה בו פתח של אור באותה מנהרה.

מצד שני, מי שדיבר אמת עם המתיישבים שגרים בחברון זה אנחנו. כאשר אני הייתי סגן שר הביטחון הבהרתי להם מהי המהות של חיים של קבוצה קטנה כל כך של אנשים בקרב אוכלוסייה ערבית שלמה, שרובה עוינת, הגרה בחברון. אבל מישוהו ניסה להשלות אותם שהוא יביא להם פתרון שייתן להם יותר ביטחון. אין יותר ביטחון. יש בעיה מסובכת. שישה חודשים אכלנו קש. ראש הממשלה היה יכול לצאת כגיבור גדול אילו היה עושה אותו הסכם שהוא עשה עכשיו בחודש הראשון לשלטונו.

אבל אני מקווה מאוד, לטובתה של מדינת ישראל, שראש הממשלה יוכל לבנות מחדש מערכת אמון, כי היא חשובה לכולנו.

גברתי היושבת-ראש, לסיכום דברי אני רוצה לבוא ולומר כך: אנחנו נעבור את השבוע הזה, נעבור את השבוע הבא, ואני מניח שהקואליציה תצליח לאשר ולהעביר את התקציב. אם ראש הממשלה והממשלה לא יפגינו מדיניות נכונה יותר, ברורה יותר וטובה יותר, לפי תפיסתי – הספר הזה של התקציב לא יהיה שווה את המספרים והתכנים שלו. תודה רבה, גברתי.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמינה את הנואם הבא, חבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת אושעיה, נותרו לך שתי הסתייגויות בפרק הזה. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק, ואם היא לא תהיה – חבר הכנסת רפי אלול.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, בוקר טוב לך.

היו"ר נ' חזן:

בוקר טוב לך.

אפי אושעיה (העבודה):

בוקר טוב למזכיר הכנסת. בוקר טוב לחברי הכנסת.

אתמול, כשדנו בסעיף שמתייחס לרשות הנמלים והרכבות ולרשות שדות התעופה, נגזל ממני הזמן בשל עניין טכני שהיה כאן במליאה. לכן אני מבקש להתייחס במהירות, בפתח דברי, לנושא הזה, ולומר כמה דברים.

ראשית, הצעת החוק מציגה תיקונים מרחיקים לכת באשר לתשתית העסקית והניהולית של רשות הנמלים והרכבות ורשות שדות התעופה, כתאגידים סטטוטוריים, וזאת, בין היתר, על-ידי חיובן בתשלום תמלוגים במקום על-פי ההסכם הקיים כרגע וביטול פטור קיים מתשלום מס הכנסה.

שנית, הנטל הכספי הכבד האמור בא נוסף על המגבלות התפעוליות המוטלות על-ידי הממשלה, אשר כרוכות באובדן הכנסות ובאי-ניצול התשתיות היקרות. הכבדת העול המוצגת בהצעת החוק עלולה לגרום לפגיעה בזכויות אלפי עובדים ברשויות הנ"ל בשל אי-יכולתן לממן את ההוצאות להבטחת השכר, ובעיקר לעמוד בהתחייבויות בגין התנאים הסוציאליים, כגון הפנסיה.

אני קורא לממשלה לעשות הסכם, כפי שעשו הסכם בתעשייה האווירית, ולהבטיח את הזכויות של העובדים ברשויות הללו, את הזכויות העתידיות שלהם, גם בשל הרצון לשמור על הרשויות הללו, כי יש להן חשיבות גדולה מאוד. רשות שדות התעופה מטפלת בקליטת תיירים מחוץ-לארץ וכך הלאה. יש שם מצוקה גדולה מאוד. בוודאי יש חשיבות רבה לנושא הרכבות, שבהן אני חוזה את עתידנו בהקלה בנושא התחבורה ובהעברת מרכז הכובד ממרכזי האוכלוסייה הצפופים לפרפריות.

שלישית, המדיניות הכלכלית, ובעקבותיה המשאבים התקציביים והחוקיים, חייבים אפוא לכלול התחייבות מפורשת של המדינה לסכומים הגדולים הנדרשים להבטחת הזכויות הפנסיוניות של העובדים ברשויות הסטטוטוריות. הטלת תשלומי מס הכנסה על הרשויות הסטטוטוריות תעמיד אותן במצב של אי-ודאות גם לגבי העובדים, תגרום לתסיסה במערכת יחסי העבודה, לא כל שכן כאשר האגרות הנגבות על-ידי תמורת השירותים כפופות אף הן לאישורי השרים הממונים.

אני מבקש לנצל את ההזדמנות שניתנה לי ולהתייחס לנושא מערכת יחסי העבודה. ההסתדרות הכללית החדשה היתה אמורה להשבית את המשק בעקבות גזירות התקציב, בעקבות חוק ההסדרים וכך הלאה. וזה נכון שיש כמה הקלות, וכבר אמרתי שהכניסו לנו עז לתוך הבית, ואם נוציא אותה, אומרים לנו: הוקל לכם. אבל אני קורא להסתדרות, ולציבור העובדים במיוחד.

ציבור העובדים חייב לדעת, שיש מעמד של אוכלוסייה חזקה מאוד, בעיקר בעלי ההון, בשיתוף הממשלה, שיש להם עניין לכופף את ידי העובדים במשק הישראלי. להיות חבר בהתארגנות של איגוד הקבלנים זה כבוד וזו זכות גדולה, להיות חבר בהתארגנות הסוחרים זה עוד יותר חשוב, וכך הלאה בכל הארגונים החזקים במשק – שאין עליהם שום ביקורת, אין שום התערבות, אין שום חוקים וצווים חיצוניים ופנימיים. כשבאים עובדים להתארגן ולהגן על זכויותיהם – כאן יש ביקורת גדולה. למה? כי רוצים להמשיך לנצל את העובדים לטובת בעלי ההון. כשרצתה ההסתדרות למחות בדרך החוקית היחידה שיש לה ולהשבית את המשק – פתאום זה לא לגיטימי, זה אסור. אסור להתארגן. הביאו לכך שהעובדים עצמם, מתוך המערכת, שהיו צריכים לקבל את ההגנה, פתאום הם לא מאמינים בארגון שצריך לייצג אותם.

אני אומר לעובדים הללו: זה נכון שצריך לתקן את המערכת ההסתדרותית. אבל מכאן ועד להשמדתה ולהלאמתה לצורך פגיעה בעובדים – זה אסון שפוגע בעובדים ישירות. אני מציע לעובדים הללו לקחת חלק במחאות שמובילה אותן ההסתדרות החדשה, כי המחאות הללו בסופו של דבר תשרתנה אותם, תשרתנה את מעמדם ותבצרנה את זכויותיהם בחברה הישראלית.

בנושא ההכנסה ומס הכנסה – אני מבקש להתייחס לעשירונים הנמוכים. ההכנסה של חלק גדול מן המועסקים במשק הישראלי היא נמוכה, אפילו נמוכה מאוד, ואינה מגיעה לסף שבו מתחילים לשלם מס הכנסה. מדובר ב-48% מן הנישומים. הסף התחתון, שממנו מתחילים לשלם מס הכנסה, עומד כיום עבור רווק על 2,100 ש"ח ברוטו לחודש, ועבור אשה – על 2,600 ש"ח לחודש. אני מזכיר לכל הנשים שבבוקר זה צופות בנו, שאתמול גזלו מהן 70 שקלים נוספים באמצעות ביטול חצי נקודת הזיכוי לאשה העובדת. כן מדובר בנשוי שאשתו אינה עובדת, או באשה נשואה שיש לה ילד אחד; וזה על 3,050 ש"ח לחודש. כלומר, 48% מן הנישומים אינם מגיעים לסף משכורת זה ולכן הם אינם משלמים מס הכנסה.

אבל כאשר אומרים שמש ישיר כדוגמת מס הכנסה תורם לחלוקה מחדש של ההכנסות, אין הכוונה לכך שהכנסותיהם של בעלי ההכנסות הנמוכות גדלות. הכוונה היא לכך, שההכנסות הגבוהות, לאחר שגובים מהן מסים, נמוכות עוד יותר מכפי שהיו, וזה בסדר מבחינתי. אומנם את רוב מס ההכנסה משלמים בעלי ההכנסות הגבוהות, אך בעלי ההכנסות הנמוכות תורמים לפעילות הממשלה ותורמים לפעילות המשק הרבה יותר מאלה שהם בעלי ההכנסות הגבוהות, כי בלי ההכנסה הנמוכה שלהם, בלי עבודת הכפיים שלהם בסדנה, במפעל, בתיירות ובכל ענף וענף, לא היינו יכולים להפעיל את המשק בכלל.

הדבר הכי מרגיז הוא, שכאשר מנסים לטפל בנושא שכר המינימום, שעומד על 2,085 שקלים – ואנחנו יכולים לתאר לעצמנו שציבורים גדולים מאוד במדינת ישראל, גברתי היושבת-ראש, חיים מ-2,085 שקלים – וכאשר מנסים להעלות את שכר המינימום, אומרים לנו שהמשק הישראלי יכול להתמוטט. זה נכון שיש אוכלוסיות מסוימות – דווקא בכפרים הדרוזיים, דווקא בכפרים הערביים, ובמיוחד בערי הפיתוח ובפריפריות – שאם יעלו להן את שכר המינימום, למעסיקים לא יהיה כדאי להעסיקן והם ילכו לירדן ולארצות אחרות. אבל מה? האם אנחנו רוצים לבסס את הכלכלה הישראלית על שכר של עבדים? האם אנחנו רוצים לפגוע דווקא באוכלוסיות החלשות הללו, שכולנו מדברים בשבחן, מדברים על תרומתן ומנסים לומר שאנחנו יוצאים להגנתן?

לצערי הרב, האוכלוסיות בעיירות הפיתוח הן אלה שנתנו לממשלה הזאת לכהן בכהונה הזאת, ודווקא הממשלה הזאת, שקיבלה את האמון של יישובי הפיתוח הללו, הולכת להכות בהן פעם נוספת, מתנגדת לשכר המינימום, ושר האוצר עושה עסקה מבדחת עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה לגבי הרציפות על שכר המינימום ומתנה בנושא הזה התניות. וזאת כאשר על מה מדובר? מדובר על העלאה מ-2,085 שקלים ל-2,300 שקלים בערך. אני אומר, שרובנו משלמים אותם 2,300 שקלים עבור הוצאות הטלפון, החשמל וההוצאות השגרתיות שלנו, ומנגד יש אנשים שצריכים לחיות משכר מבזה כזה.

סגן שר האוצר דוד מגן דיבר על רפורמות גדולות במיסוי שמשרדו מתכנן בחודש ינואר הקרוב. אני רוצה לומר, שהציבור החלש הזה לא ייהנה מהרפורמות הללו. הוא לא ייהנה מהרפורמות הללו, כי כל כוונתן להטיל את נטל המס על שכבות הביניים ועל השכבות הגבוהות. הם לא נהנים מהרפורמה הזאת, כי בלאו הכי הם כמעט אינם משלמים מס הכנסה. אבל מה? רוב המס במדינת ישראל מורכב כך: 51% ממסים ישירים ו-49% ממסים עקיפים. כשמעלים השבוע את המסים על דלק ועל סיגריות, ומדברים על כוונה להעלות את המע"מ – אלה מסים עקיפים.

רפאל אלול (העבודה):

אל תזכיר את המע"מ – – –

אפי אושעיה (העבודה):

אני מקבל את ההערה של חבר הכנסת אלול.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

הבנתי את הרמז ואני כבר מסיים.

לסיום, אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת אלול, שאתה צודק. יש לנו ממשלה שלומיאלית. כל עצה שלנו כאן יכולה להביא לכך שמחר בבוקר נקרא בעיתון שיש עלינו גזירה נוספת. שמחתי מאוד לפתוח הבוקר את המדורים הכלכליים ולמצוא שהממשלה לא הטילה עלינו שום גזירה.

אני מצטער מאוד על האסון הכבד שהיה אתמול בלבנון; הדבר מופיע היום בכתורות הראשיות של העיתונים. איבדנו שני חיילים. זה נושא שהוא מעבר לכל מחלוקת. כל מדינת ישראל, ובוודאי הכנסת, עומדת עם המשפחות ברגעים הכואבים הללו, לכולנו. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת רפי אלול, נשארו לך שתי הסתייגויות בסבב הזה, במסגרת עשר דקות. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כמו כולם, אני רוצה להביע את השתתפותי באבלן של המשפחות על לכתם של שני חיילי צה"ל מאתנו, ולשלוח מכאן ברכת החלמה לאותם חיילים פצועים. מי ייתן ושפך הדם הזה בצפון, מה שנקרא מלחמה שם, אכן ייפסק.

גברתי היושבת-ראש, אני כבר יומיים כאן. כולנו מנסים להביע את מורת רוחנו מהחלטות הממשלה ומאותה פגיעה באנשים חסרי ישע. ראש הממשלה, בהחלטתו לתת מעמד אזור פיתוח א' ליש"ע, פגע באותן אוכלוסיות חסרות ישע. הפגיעה היא פגיעה רעה, קשה. הממשלה הזאת הקציבה לא מעט כספים לאזור פיתוח א'. התקיימה מסיבת עיתונאים. וחבל שחברי אפי אושעיה לא נמצא פה,

הוא אמר שהבוקר אין גזירות כלכליות. קראתי הבוקר את עיתון "הארץ" ומתברר כאן מה שמתברר לגבי אותה מסיבת עיתונאים, שבה אמרו שהקציבו 500 מיליון שקל; זו אותה מסיבה שהגבתי וקראתי לה "מסיבת הונאת עיתונאים". בעיתון הבוקר כתוב, שהסיוע המיוחד לערי הפיתוח יופחת עקב הגדלת המענקים למפעלים המאושרים. עוד לא יבשה הדיו מהאישור לפני שבוע וכבר הורידו להם 150 מיליון שקל. למי? לחסרי הישע.

כשהממשלה הופכת את יש"ע לאזור פיתוח, היא אומרת לבעלי ההון: למה לכם להשקיע באופקים? אל תלכו לדימונה. הנה, כאן, 15 דקות מתל-אביב, כאן, בברקן, יש לכם אותן הטבות. מי ילך להשקיע באופקים, בבית-שאן, בדימונה, אם הוא יכול לקבל אותן הטבות, ומסתבר על-פי העיתונות הבוקר שאף יותר מזה, במקום שנמצא במרחק של 15 דקות מתל-אביב?

יש תבנית של התקפלות. ראש הממשלה שלנו יצר תבנית התקפלות. הוא מצהיר הצהרות והוא מתקפל. הוא מכנס עיתונאים והוא מתקפל. הוא מבטיח הבטחות והוא מתקפל. בואו נבחן לרגע תבנית – "אני לא אפגש עם ערפאת", "אני לא אסוג מחברון", "אני אטיל סגר מוחלט", "אני אקצץ בקצבאות ילדים", "אני אבטל את חוק חיילים משוחררים", "אני אדאג לתשלום על ביקור אצל רופא", "התקציב יעבור ללא שינוי". והתוצאות – ביבי מתחנן לפגישה עם ערפאת, ביבי מת לצאת מחברון, אין קיצוץ של קצבאות ילדים, אין פגיעה בחוק חיילים משוחררים, אין תשלומים על ביקור אצל רופא. כל התקציב שונה. והתבנית ברורה: הוא מצהיר, מופעל עליו לחץ והוא מתקפל. אבל זוהי גם התקווה. הוא יצא נגד הסכמי אוסלו, והוא התקפל עד הסוף. הוא היה בעד הרחבת ההתנחלויות, והוא התקפל. הוא היה נגד מדיניות הממשלה הקודמת, והוא יתמוך בכל המהלכים.

הבעיה היא שיש עוד כמה הצהרות. הוא הבטיח לפעול למען עיירות הפיתוח, אבל הוא לא מקיים. הוא הבטיח לפעול למען הקשישים, אבל הוא לא מקיים הבטחות. הוא הבטיח מצוינות בממשלה. היה אגף כזה, הוא בוטל ואנחנו רואים בינוניות עלובה.

אבל אני רוצה להרגיע את הציבור: אנחנו פה, ואנחנו כאופוזיציה נילחם. אם נצטרך לקפל מישהו – נקפל. הוא ידאג לעיירות הפיתוח כי אנחנו ניאבק למען. הוא ייאלץ לפעול לגבי קשישים כי אנחנו נקפל אותו. הוא לא יכול להגיד במסיבת עיתונאים את כל מה שהוא רוצה ואנשים יאמינו לו. ב"ידיש" קוראים לזה "כלאם פאדי", דיבורים ריקים.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת אלול, אתה לומד יידיש?

רפאל אלול (העבודה):

כן, בשעות הפנאי. אני מודה. אני מבין הרבה מלים ביידיש.

הדבר היחיד שמדאיג אותי הוא, שנתניהו הבטיח יום לימודים ארוך, ואם הוא הבטיח דבר אחד – הוא לא קיים. אבל אנחנו, האופוזיציה, נהיה הלובי של מערכת החינוך. יום לימודים ארוך יהיה אם נתניהו הבטיח או לא, כי אם אנחנו פה נבטיח – אז יש סיכוי, כי אנחנו לא ביבי. לנו יש מלה.

קל להבטיח. אבל גם מה שעשו לקשישים ולציבור החלש בחודשים האחרונים – זה היה בושה. כנראה ראש הממשלה לא אוהב את החלשים. הוא לא קיצץ לגמלאים, אבל הוא נתן להם חודשיים של דאגות וחששות. הוא לא קיצץ בקצבאות, אבל הוא גרם לכל ההורים לחשוב, מאין יבוא עזרם? איש קר ומנוכר שכזה קודם מדבר ופוגע ורק אחר כך חושב.

מאחר שנותרו לי עוד שתי דקות, גם לקשישים אני רוצה להגיד משהו. יכול להיות שלא הצלחנו בכל מה שרצינו. אולי דחינו בשנה אחת את הגזירות. אבל אם מישוהו בשנה הבאה יניף את חרב לשונו על הקשישים – אל דאגה, אנחנו כאן ואנחנו נילחם, אף שפגיעת לשונו היא פגיעה קשה; אנחנו כאן, ולא נרים ידיים ולא נתקפל. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת רפי אלול. הדובר הבא, חבר הכנסת יוסי ביילין – איננו. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – איננו. חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת שלמה בן-עמי. חבר הכנסת עוזי ברעם. אדוני, נותרו לך שתי הסתייגויות, במסגרת עשר דקות. בבקשה.

עוזי ברעם (העבודה):

כאשר אנחנו באים לדון בתקציב, אנחנו לא יכולים להפריד אותו מכל תחומי החיים שהממשלה אחראית להם. נכון שהאופוזיציה צריכה להיות מעוניינת בכך שהממשלה תביא מדיניות ברורה, שאפשר לתקוף אותה, ולפעמים, לעתים נדירות, גם אפשר לתמוך בה. אבל לא פחות חשוב זה מה שאנחנו רואים עכשיו מול עינינו, וזו דרך קבלת ההחלטות. כאשר החלטות מתקבלות בדרך לא נכונה, יש מקום לדאוג שגם היגיון מבצעי וגם היגיון פונקציונלי לא עומד אחריהן.

כשאני מסתכל עכשיו על הפריסה מחדש בחברון – ומי כמוני בעד ביצוע הפריסה מחדש, בין שנתניהו מבצע את הסכם פרס ובין שהוא הכניס בו אלמנטים אחרים – כשאתה רואה ששרים בכירים לא היו בתמונה והם לא יודעים מהי התמונה, כאשר לא בטוח שאפילו ראשי מערכת הביטחון סומכים ידם על כל מהלך, ואני דווקא מביא דוגמה למהלך שאני תומך בו, יש מקום לדאגה.

כאשר תקציב רשות השידור מובא לדיון בממשלה אחרי שהוא מסוכם גם עם שר האוצר וגם עם ראש הממשלה, וקם אז השר הבלתי-מוכתר, איווט ליברמן, ומשמיע השגות על תקציב רשות השידור, עם לעג ומשטמה למנכ"ל הרשות, והדיון נדחה, לאחר שהוא כבר עבר את כל הגלגולים עם אגף התקציבים – זה ברור לגמרי שיש פה מדיניות פוליטית אבל אין פה שום דרך של קבלת החלטות.

הממשלה, אחרי הרצח הנורא שהיה בבית-אל, מנפחת את שריריה ואומרת: אני מגיבה על זה תגובה ברורה. מהי התגובה הברורה? – אני נותנת מעמד של אזור עדיפות א' להתנחלויות. אבל כאשר

הממשלה נותנת עדיפות א' להתנחלויות – ואני אומר זאת כשר לשעבר – באותו רגע היא החליטה שהיא לא נותנת עדיפות א' לעיירות פיתוח. אי-אפשר להרים את שני הדגלים האלה, לא מבחינה עניינית וגם לא מבחינה כלכלית.

אבל, למי בכלל דרושה עדיפות א' להתנחלויות? למי זה דרוש? הרי בנימין נתניהו, למרות מה שהוא אומר כל יום למתנחלים, הוא מעצם טיב מעמדו כראש הממשלה לא יוכל לטפל בנושא ההתנחלויות. אני שמח שזה כך, אבל זה המצב. לא יהיה גידול, וההרחבה תהיה הרחבה בתחום תוכניות המיתאר, שזה דבר חמור גם כן. אבל למי דרושה עדיפות א'? אגיד לך למי היא דרושה. היא דרושה למשקיעים, כשהמשקיעים האלה רוצים להשקיע כמה שאפשר באזורי מרכז הארץ. להם כדאי להשקיע בברקן. לא כדאי להם להשקיע בחצור; לא כדאי להם להשקיע בשלומי, ולא בירוחם. זה יביא לקמילה הולכת ומתמשכת של חלק גדול מעיירות הפיתוח בארץ.

הממשלה מנהלת מדיניות, ודבר אחד ברור: זו לא מדיניות שלום, ואם זו מדיניות שלום, זו מדיניות שלום אנוסה, לא ביוזמה ולא באמונה. באה הממשלה ומורידה את ההשתתפות שלה בעידוד השקעות הון. איך הממשלה מעזה לעשות זאת לענף כמו תיירות? ענף כמו ענף התיירות הלך וגאה והוא נמצא עכשיו בקמילה גם בגלל פיגועים, אבל לא פחות מזה בגלל מדיניות ממשלה שלא יודעת לרמוז לא לסקטור הפרטי ולא לציבור התיירים בעולם שזו מדינה שרוצה לקלוט תיירות. איפה כל רשתות התיירות שרצו להשקיע בתיירות בזמן הממשלה הקודמת? ועכשיו, כאשר מורידים להם את התמריץ, מי יבוא? מי יבוא? איפה "מריוט"? איפה הגידול של "הולידיי אין"? שום דבר לא יבוא כאשר יש הורדה של העניין.

עכשיו – גם לגבי מפעלי תעשייה. ה"סקס אפיל" הפוליטי של ישראל נמצא בירידה גדולה. בזמן כזה, שבו גם פוגעים בתמריץ של המשקיע לבוא ולהשקיע במקומות נכונים, יש סכנה גדולה.

אבל, לא פחות מזה אני מודאג מחוסר מחשבה מדינית רצינית בתקציב הזה. אין פה חברי ממשלה. אבל הם היו חייבים לדעת, שהתקציב הזה היה חייב לתת תשובה הרבה יותר גדולה לציבור המיעוטים ולציבור הערבים. אנחנו נמצאים במצב שבו המועצות המקומיות הערביות נמצאות בשלבי גסיסה. אנחנו נמצאים במצב שבו השירותים לאוכלוסייה הערבית הולכים ופוחתים. אנחנו נמצאים במצב, שכאשר יש פגיעה בנשים, יש פגיעה קודם כול בנשים מהאוכלוסייה הערבית, שהן הראשונות שחשופות לכל פגיעה.

אם אנחנו מדברים על איזה שלום – שום שלום לא יבוא אם אחריו לא עומד העיקרון של יתר שוויון, ויתר שוויון זה הליכה לקראת האוכלוסיות האלה, שהן סובלות והן נזקקות. הרי זו בושע וחרפה לכולנו, לכל תושבי מדינת ישראל, שכאשר אנחנו מדברים על קו העוני, אחוז הערבים בתוכו הוא גדול לאין ערוך. אני יודע שחלק מהאוכלוסייה היהודית אומר: קודם כול, תדאג לביתך. אין דבר כזה. יש פה אזרחים יהודים וערבים. כולם אזרחי מדינת ישראל וכולם שווים. לנו יש אינטרס גדול שהאזרח הערבי, התושב הערבי ירגיש שמדינת ישראל היא ביתו.

כאשר הייתי שר הפנים, במשך תקופה מסוימת, הייתי צריך להכריע בסוגיה קשה. היו אדמות של המועצה האזורית עמק יזרעאל, שהיה אינטרס גדול, מדיני, אבל גם כלכלי, להעביר אותן לנצרת הערבית ולנצרת היהודית. מדוע לנצרת הערבית? – משום שרצינו להוציא מאזור המרכז את המוסכים, את בתי-המלאכה, ולהעביר אותם למקומות אחרים. כאשר אני קיבלתי החלטה, לראשונה בדברי ימי המדינה, להעביר קרקעות כאלה, נתקלתי בעוינות בלתי רגילה מצד ציבור מתיישבים, שאמרו: איך ניתן להעביר אדמות של יהודים לידי ערבים. פה אין אדמות של יהודים שמועברות לידי

ערבים. פה יש אדמות שנמצאות ברשותם של אזרחי מדינת ישראל, שלכולנו יש אמונה, והאינטרס שלנו הוא שהם יהיו נאמנים ויעמדו מאחורי המדינה והחברה.

הדבר הכי מגוחך הוא, שביסוד המחשבה על התקציב עמד הנושא של אי-העלאת מסים. כאשר נגיד הבנק דיבר על נושא הריבית הוא אמר: אני יוצא מההנחה, שהקיצוץ יהיה אמיתי, והוא לא יבוא לידי ביטוי בהעלאת מסים. והנה, אנחנו רואים העלאת מסים ישירה. כאשר מדובר על העלאת מחירי הדלק – זה אפילו לא מס עקיף, כי זה מס ישיר שכל אדם מרגיש שהוא משלם אותו כל בוקר. לבוא ולמכור לנו, שכאן פוגעים באוכלוסייה הבינונית ומעלה? כל אחד יודע, שהיום בין בעלי המכוניות, גם המושמשות, נמצאים אנשים, ובמיוחד נשים עובדות, שיוצאים לעבודתם על מנת לכלכל את ביתם ולסייע לפעמים בפרנסת המשפחה. העלאת מחירי הדלק פירושה הרעת התנאים באופן ישיר, וזה מיסוי ישיר.

יש עוד נושא אחד. מה זה אי-עדכון מדרגות המס ב-1997? מה זה? איזה מין מלה היא זו, שאף אחד לא מבין מהי? זוהי העלאה ישירה של מס ההכנסה לתושבי מדינת ישראל, וזה לא מס אחר; זו העלאה של מס הכנסה. מחביאים זאת תחת איזה משפט. חלק מאזרחי המדינה לא יודעים, והם צריכים לדעת, אם יהיה שינוי או לא יהיה שינוי. ב-1997 זה לא יבוא לידי ביטוי בעליית מדרגות המס, ואז המס מההכנסה הפנויה ילך ויגדל גם באופן יחסי וגם באופן מוחלט.

הנה כי כן, אנחנו עומדים מול מדיניות של ממשלה, שאין לה דרך של קבלת החלטות, שאין לה סולם עדיפויות מדיני האומר למי היא צריכה לתת עדיפות אמיתית, גם כלכלית וגם מדינית. היא פוגעת גם באוכלוסייה מעוטת היכולת, והיא פוגעת גם במעמדות הביניים, שנשחקים כבר הרבה שנים. רק לאחרונה הייתי בארגנטינה וראיתי איך המעמד הבינוני, שעליו הוטל כביכול כל העול של שיקום כלכלתה של ארגנטינה, הופך להיות מעוט יכולת. אנחנו כאופוזיציה לא ניתן שבמדינת ישראל, ב-1997, זה יהיה המצב.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת עוזי ברעם. הנואם הבא – חבר הכנסת מיכה גולדמן. שוב, שתי הסתייגויות. אחרונות בפרק זה. עשר דקות.

בוקר טוב, חבר הכנסת גולדמן. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

מיכה גולדמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בוקר טוב.

אנחנו עוברים כמה ימים של דיונים, וזו מסורת של הכנסת לקראת אישור התקציב. אני יודע שבאופן טבעי מצפים שאנשי אופוזיציה יעמדו כאן על הבמה וימתחו ביקורת על התקציב ועל הפעילות של הממשלה. אבל, אני גם לא יכול שלא לדבר על תקציב יחד עם התהליכים המדיניים. עמד לפני כאן חבר הכנסת עוזי ברעם, שמילא בארבע השנים האחרונות את תפקידו כשר התיירות. כולנו במדינת

ישראל יודעים, וודאי שהעולם הגדול ראה את המדיניות האחרת במדינת ישראל, שהחלה עם כינונה של הממשלה הקודמת בראשותו של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה. זו היתה ממשלה שלאחר שנים רבות קבעה לעצמה מדיניות ברורה באותם תחומים חשובים ומרכזיים בתהליכים החברתיים, הכלכליים והמדיניים. היא ראתה את התהליך המדיני כמנוף חשוב לשינוי פני מדינת ישראל והמזרח התיכון.

ראינו את השינויים האלה כתוצאה מאותם תהליכים של הסכמי אוסלו והסכם השלום עם ירדן. למדנו בששת החודשים האחרונים איך מדיניות כושלת יכולה לפגוע בהישגים של ארבע שנים ובתהליכים שעברו על מדינת ישראל. שינוי המדיניות גרר יחס אחר של העולם כולו כלפי מדינת ישראל, ובעיקר מצד אותן מדינות הסובבות את מדינת ישראל, מדינות ערב והפלשתינים. ההסכמים האלה הביאו למדינת ישראל אחרת. הם הפכו את המדינה למדינה רצויה בעולם.

איך אמר לי שמעון פרס, ראש הממשלה לשעבר ובאותם זמנים שר החוץ? – משרד החוץ קורס כתוצאה מהביקורים השבועיים של מנהיגי עולם, של שרים. לא היתה מדינה שלא פנתה למדינת ישראל ואמרה שמנהיגיה רוצים לבקר ולראות את מדינת ישראל, את השינויים שעוברים על המדינה. הזאת בתחומים השונים, בכלכלה ובחברה.

כשאני מדבר על חברה, מדובר על מערכת חינוך ששינתה את פניה. לאחר שנים של קיפאון הוכפל התקציב. החינוך הפך להיות אחד מן הנושאים הבסיסיים החשובים והיקרים לכל אחד מאתנו. התיירות במדינת ישראל פרוחה. ראינו משקיעים שבאים ורוצים להיכנס למדינת ישראל. ראינו רשתות של בתי-מלון שבעבר לא התקרבו למדינת ישראל. אזורים עם פוטנציאל תיירותי הפכו מנוף לתיירות פנים-ישראלית, עם בסיס ותשתית לקראת הרחבת התיירות המגיעה לישראל, מעבר לביקור הצליינים ומעבר לביקורים של דתות, ובעיקר הדת הנוצרית.

מי שמבקר בגליל רואה איזה מהפך קרה בתקופתו של השר לשעבר ברעם בתחום בתי-המלון ובתי-האירוח הכפריים. הנגב. מצפה-רמון. כל אזור הנגב הצפוני. אני לא מדבר על אזור ים-המלח, עם כל התנאים הטבעיים, אזור שיכול להיות מקור להרחבה, או על אילת. מי שמבקר היום רואה בגליל כל מושב, כל קיבוץ. עיר פיתוח מחפשת דרכים. יש יישוב כמו שלומי ויש יישובים אחרים. יש עכו, שיש בה פוטנציאל בלתי מוגבל. נעשתה שם עבודת תשתית בארבע השנים האחרונות.

על-פי התקציב לשנת 1997, אנחנו רואים שהולכים לצמצם תוכניות שהחלו בהן לפני שנתיים ושלוש שנים. צמצום בפעילות כזאת פירושו נסיגה של 10-20 שנה אחרנית.

דיברתי על תיירות. אדבר על חקלאות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ראיתי אותך אתמול על הדוכן ראשון – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

מה לעשות?

קריאה:

הוא מדבר ברציפות.

מיכה גולדמן (העבודה):

דיברתי על תיירות ואעבור לחקלאות. החקלאות היא לא רק ייצור המזון לאוכלוסיית מדינת ישראל. החקלאות במדינת ישראל הפכה להיות מודל לחיקוי בכל המדינות המתפתחות, ואני כבר לא מדבר על מה שעובר היום על מזרח-אירופה, על ברית-המועצות לשעבר, על דרום-אמריקה. כל מדינה שרוצה לפתח חקלאות העתיקה מודלים, גידולים ושיטות ממדינת ישראל. הן העתיקו פתרונות שמדינת ישראל כבר עברה אותם בעשור הקודם.

למה הגענו בחקלאות? – כל הסיוע, כל רשת הביטחון, כל הפעילות הזאת צומצמה. ומהי הסכנה הגדולה ביותר בפגיעה בחקלאות ובחקלאים? הסכנה היא נטישת הקרקע. מאות אלפי דונמים שלא מעובדים לא נשארים בחלל ריק. יש תהליך, והתהליך הוא בתחילה השלב שבו מחכירים את האדמות לבעלי ממון, ל"דמנצ'קים" ולכאלה שהכסף המזומן נמצא בידיהם. הם משלמים לחקלאים סכומים נמוכים מהערך הריאלי, ולמעשה אנחנו גורמים לנטישת הקרקע. מדינה שאינה יודעת לשמור על קרקע היא מדינה שאינה יודעת לשמור על הערכים הבסיסיים והיסודיים שלה. יכולתי להביא דוגמאות מהחקלאות וממה שעובר על המשק החקלאי במדינת ישראל.

כשאנחנו מדברים על מעברים ורפורמות, אנחנו נמצאים בתהליך של רפורמה גדולה מאוד ובשינויי ייצור כתוצאה משכר העבודה הגבוה יחסית, שפוגע בעיקר בתעשיות עתירות הידיים, כמו תעשיות המזון, תעשיות הטקסטיל. ומה הם הנפגעים הראשונים? הנפגעים הראשונים הם אותם אזורי פיתוח, ערי פיתוח, האוכלוסייה הערבית, האוכלוסייה הדרוזית. אם אנחנו לא נכין את הכלים כדי לתת תעשיות חלופיות לאותם אזורים, לאותם יישובים, אנחנו נראה את האבטלה גדלה. אנחנו נחזור לימי האבטלה של 14%, 16% ו-20%, ולא רק באופקים, ולא רק בירוחם, ולא רק באותם יישובים כמו דימונה או בית-שאן. אנחנו רואים היום את מה שעובר על היישוב הערבי והדרוזי. יש כלים שצריכים לסייע ולעזור, ובהם פוגעים. מדובר על מרכז ההשקעות, על הסיוע לתעשיות ועל כך שיש ליצור מקומות עבודה חדשים, מודרניים, שמתאימים לימים של היום. איפה מקצצים? במרכז ההשקעות. סיוע שהיה בהיקף של 38% ו-34% ירד ל-24% לשנה, וכעבור שנה הוא ירד ל-20%.

אם אנחנו רוצים ליצור משק יוצר, אלה הכלים, זה הסיוע. זה המקור כדי שנוכל ליצור מנוף לתעסוקה, לפיתוח, לקליטת עלייה, לפיזור אוכלוסין, לחיזוק אזורים שיש לנו עניין לחזק אותם.

לבסוף, ודאי שכמו שפתחתי אני אומר כאן מעל הבמה, ואני פונה לראש הממשלה, לשרי הממשלה, לחברי הכנסת מהקואליציה ולכלל חברי הכנסת: בואו נלמד מהשגיאות של ששת החודשים האחרונים. את הסכם חברון אפשר היה לבצע כבר לפני חמישה ושישה חודשים. איזה נזק נגרם למדינת ישראל? מדינת ישראל חזרה להיות אותה מדינה של 1991, מימי שמיר, כשלא רצו לראות

את מדינת ישראל, כשמנהיגי עולם עקפו את מדינת ישראל. הכלכלה במדינת ישראל היתה בנסיגה גדולה. האבטלה היתה גבוהה. האינפלציה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

על מה אתה מדבר, אדוני?

מיכה גולדמן (העבודה):

על 1991, על 1990. ארבע השנים האחרונות היו מודל. אני מקווה, שלאחר השיחות של ביבי נתניהו בימים האחרונים אנחנו נחזור לשפיות, נחזור לאותם ימי פריחה, לאותם ימי כלכלה, לאותם ימים שהתיירות חוזרת, שמשקיעים רוצים לבוא למדינת ישראל. נראה שגם ביבי הבין שתוכנית רבין ופרס היא התוכנית הנכונה לעם ישראל, למדינת ישראל, לכלכלת ישראל ולעם היהודי הרוצה להגיע אלינו, למדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת גולדמן. הדובר הבא, חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. אם כן, חברת הכנסת יעל דיין, במסגרת שתי הסתייגויות, עשר דקות. בוקר טוב, גברתי. אני רואה שגם עלייך עבר לילה ארוך.

יעל דיין (העבודה):

בוקר טוב, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. מיקי, אנחנו שוב לבד. זו זכות גדולה שנופלת בחלקי.

היו"ר נ' חזן:

לא לחלוטין.

יעל דיין (העבודה):

לא, אני לא סופרת את הצד הזה. אבל במליאה כן.

אני רוצה לומר, שלמרות ה"בוקר טוב", אנחנו חייבים לציין שמתקיימות היום בצהריים שתי לוויית של חיילים שנפלו בלבנון. שני פצועים קשה נאבקים על חייהם בבית-החולים "רמב"ם". מעל הדוכן הזה, בתכיפות רבה מדי, אנחנו מביעים גם תנחומים, גם איחולי החלמה לפצועים.

לא אדבר היום על נושא דרום-לבנון, אף שדובר כאן על כל הנושאים בעולם. אבל אולי מן הראוי לומר, שבעוד אנחנו עסוקים בחברון ובעוד אנחנו עסוקים בהסדרים עם הפלשתינים, אנחנו חייבים לא לזכור במובן של להזכיר, במובן הקטואי, של קרתגו, אלא להתייחס לדרום-לבנון ולעניין הסורי, שהפכו להיות כאילו שוליים, ואין ספק שהדברים קשורים זה בזה. אני מקווה, שאותה קבוצה סביב ראש הממשלה, שלצד שרי ממשלה אינם נמנים עמה די, כאשר היא עוסקת בנושא השלום בכללותו, עדיין סוריה בראש מעייניה.

אני רוצה לציין גם שהיום – להבדיל אלף אלפי הבדלות – העולם הנוצרי חוגג את חג המולד. בישראל יש נוצרים רבים, וכמובן שלוחה להם ברכת החג שלנו.

יש גם הנושא הזה של קרעים ומלחמות דת. כאשר אנחנו מדברים על נצרות וכאשר אנחנו מזכירים את חג המולד, אזי מלבד הקוריוזיות שבהסתגרות שלנו וסיפור עץ האשוח באוניברסיטת ירושלים, שפתאום נזעקנו עליו, כאילו שזה איזה מסע צלב או תחילתו של מסע צלב, שיהרוס ויקעקע את היהדות של מדינת ישראל – זה מחזיר אותנו באמת לימים לא רק של סתימת פיות אלא של עקירת עצים. זה עץ שהוא מקושט והוא סמל, ואני חושבת שכל הסיפור הזה היה מיותר.

בשתי היממות האחרונות אני מרגישה כמו מהדורות חדשות. אני באה ומודיעה דברים מעל לדוכן הזה. הודעת: או-טו-טו הוא נוסע לחברון באישון לילה, ואחר כך זה היה בבוקר, והנה יש כאן התנגדות של המפד"ל. חדשות הבוקר – מלבד הבשורה הקשה שהיתה לנו אתמול והלוויית של היום – מספרות לנו על יוזמה של ממש, שלא הייתי אומרת שהיא טרם זמנה, אבל ודאי שהיא איננה תורמת למאמצי ראש הממשלה לסכם את ההסכם בחברון. קבוצה של מתנחלים מהיישוב היהודי בחברון התמקמה והתנחלה, נוסף על היישוב עצמו שקיים, בתוך הקאסבה. היא הופיעה שם והתנהלה מאבק נגד המשטרה, שלקח לה הרבה מאוד זמן לפנות את המתנחלים האלה.

האם זה הדגם, האם זו צורת ההתנגדות של הקבוצה הזאת ושל קבוצות אחרות, האם זה המכשול שהם עומדים לשים בפני ראש הממשלה? וזאת כאשר לאחר שישה חודשים, לאחר מחיר שקשה לתאר אותו, הוא הגיע והגענו לאיזו הסכמה. והעיכובים היו אכן משני הצדדים, אבל האיומים היו על שולחנו מצד היישוב היהודי ומצד קבוצות אחרות, שהם לא ייתנו לזה לקרות.

עכשיו, השאלה היא, מה אנחנו עושים? האם אנחנו נוסעים הביתה? מה עושה ראש הממשלה? מה עושה הממשלה כאשר מחבלים בצורה קשה ביותר? שלא לדבר על התקשורת. בבוקר ראש הממשלה מגיע לסיכום של פרטי ההסכם, מחר הוא אמור להיחתם, ואני מניח שהוא אמור בתוך יום-יומיים להתבצע. אבל בבוקר הוא צריך להסתכל על תקשורת עולמית ולראות איך משטרת ישראל, בפקודת הממשלה, מנסה לפנות אנשים שפלשו לבתים בקאסבה.

הערבים, הפלשתינים, תושבי חברון, גם הם עלו על הגגות. אבל הם עלו על הגגות כדי ליהנות מהמחזה הזה שבו מתנחלינו פולשים לבתים ומשטרתנו מנסה לפנות אותם. והם עומדים ומוחאים

כפיים. זו ממש הצגה לא רק לתושבי חברון, שהם בוודאי לא מסתכלים על זה בחדווה, משום שהם רואים בזה התחלת יישום האימונים והתוכניות.

הרי יש פקודת יום מצד היישוב היהודי בחברון, או חלק ממנו, שממש נותנת הוראות של סדרי פעולה. קודם כול, צריך לירוק בפניו של השוטר הפלשתיני. אם זה לא ירגיז אותו די – אז אחר כך יש תוכנית ליריקה יותר מרוכזת.

קריאה:

כוס תה.

יעל דיין (העבודה):

כוס תה; לא, זה שמור לנשים יהודיות.

אחר כך, אם זה לא עוזר – כאילו להתחכך פיסית, זאת אומרת לא ממש לדחוף. אם האינפנטיליות שבדבר הזה לא היתה כל כך מסוכנת – היא היתה גורמת לנו לצחוק. יש תוכנית פעולה כזאת, שיושבת על שולחן השר לביטחון הפנים, ושום דבר. זה כאילו שהיו באים ואומרים לי: תראי, בשתיים אנחנו נבוא ורק נדפוק לך על הדלת; בשלוש אנחנו נבוא ואנחנו נצית לך את הדלת; ואם גם זה לא יעזור – נבוא בארבע. ואני לא אקרא למשטרה, ואני לא אגיד להם: חברה, יש כאן תוכנית פעולה שחייבים לסכל אותה.

מאחר שלא מסכלים את כל הכוונות שלהם ומאחר שהכול במסגרת חופש הביטוי, לרבות כרוזים, לרבות כינויים, כפי ששמענו אתמול ש"הערבים הם רוטוויילרים", וידוע מה צריך לעשות, ואפילו החוק ברמת-השרון אוסר החזקת רוטוויילרים. אבל מלבד כל הגירויים האלה נעשה הבוקר מעשה. אני מקווה שלא רק נראה את המשטרה מפנה אותם מראשי הגגות, כפי שראינו, אלא שגם נשמע איזה גינאי תוקפני, כראוי, מראש הממשלה עצמו, משר הביטחון ומהשר לביטחון פנים, שאומר לאנשים האלה: לא יהיה כדבר הזה. משום שאם רק על קצה המזלג מטעימים אותנו במה שהולך לקרות כאשר ייחתם, וכאשר כמובן יבוצע ההסכם – אני חושבת שזו לא רק ירייה ברגלו של ראש הממשלה, אלא זו ירייה בטבור של כולנו.

אני רוצה לומר, שביממה האחרונה, כשדובר על נושאי התקציב, עסקתי בעיקר בנושאים שמעניינים את מחצית האוכלוסייה, את המחצית ה"שווה" מבחינה כלכלית, הנשים במדינת ישראל. כמובן, שמענו שנשים לא תיפגענה מעניין הסיגריות, כי אין נשים מעשנות. זה בכלל לא מזיז לנו, לא ליושבת-ראש, לא לי, ולא לסגנית – – –

היו"ר נ' חזן:

לבושת, גברתי.

יעל דיין (העבודה):

זאת אומרת, כל הדוכן הזה הוא דוכן מעשן. אבל זה באמת עניין פרטי.

היו"ר נ' חזן:

זה לא בריא.

יעל דיין (העבודה):

זה פשוט זלזול באינטליגנציה שלנו להציג את ייקור מחירי הדלק כמשהו שלא פוגע בכולם, אלא רק בבעלי המכוניות הפרטיות. ממש לא נשמע כדבר הזה. מי כמונו יודע שכל ייקור במחירי הדלק מייקר את כל התוצרים, יוצר עלייה במדד של לפחות 0.2%, ובמקביל, כמובן, בעקבות ייקור כזה יהיה צורך להעלות את מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית. לכן, להגיד: הנה, הגמלאים בסדר, אנחנו לא נצטרך לשלם על תרופות, לא נצטרך לשלם על ביקור אצל רופא. אפילו לועגים כאן ואומרים: יהיו לכם פחות ביקורים אצל רופא, כי תעשנו פחות סיגריות, והאוכלוסייה תהיה יותר בריאה. וואלה, ממש נותנים לנו כאן חיזוק לבריאות הציבור על-ידי זה שמעלים את המחירים של הסיגריות.

אבל, בסך הכול אנחנו ניצבים כאן בפני עליית מדד בטוחה. כל המסים שקוראים להם עקיפים – אין ישיר מהם. הפגיעה בנשים, כמובן, זכתה לפגיעה ישירה, כאשר שונו נקודות הזיכוי וקוצצה לנו מחצית נקודת זיכוי. מחצית נקודת הזיכוי הזאת לא ניתנה כמחווה או כסידור מיוחד על מנת למצוא חן בעיני הנשים במדינת ישראל. היא ניתנה כפיצוי על הפסד שנגרם לנו ועל פגיעה קשה בנו כאשר עבר חוק ביטוח בריאות ממלכתי. רוצים לקחת את חצי נקודת הזיכוי הזאת. ושלא יעשו לי חשבונות. אומרים לי: זה בסך הכול 70 שקל בנטו. העניין הזה של החישוב הוא עניין שאפשר להגיד אותו כמעט על כל קיצוץ. זה רק 70 שקל; יש העלאה במחירי הסיגריות, יש העלאה במחירי התחבורה הציבורית.

היו"ר נ' חזן:

חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

אנחנו מדברים על 70 שקל לא במושגים של משכורת ושל שכר של חברי כנסת.

כיושבת-ראש הוועדה למעמד האשה, אני רוצה למחות בצורה ההיסטרית ביותר. יש כרגע ישיבת ועדה עם נציגות ההסתדרות, ואני יורדת אליה. אני רוצה למחות בצורה חד-משמעית. זה לא בא

בחשבון שהנשים באוכלוסייה תהווה באורח קבוע יעד לקיצוצים ולפגיעה כלכלית, משום שזו חוליה חלשה, שהיא כאילו חסרת כוח, היא הפגיעה ביותר והיא הנפגעת ביותר. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת נסים זילי. חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת יונה יהב. חברי הכנסת אבי יחזקאל, איתן כבל, יוסי כץ, סופה לנדבר. חבר הכנסת אדיסו מאסלה. חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת נואף מסאלחה. חבר הכנסת ד"ר אפרים סנה.

משה שחל (העבודה):

לפני כן, אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר נ' חזן:

הערה, כן.

משה שחל (העבודה):

על-פי הנוהג ועל-פי התקנון, נעשה הפסקה בישיבה עד שיהיה נציג הממשלה. בשום פנים ואופן לא ייתכן שהכנסת תמחל על כבודה. היושבת-ראש מחויבת לשמור על כבודה של הכנסת. אין כאן אף נציג ממשלה אחד. בשנה הקודמת הופסקו ישיבות דומות על-פי הדרישה של אלה היושבים היום על ספסלי הקואליציה, עד שיבוא שר שייצג את הממשלה.

לכן, אני מבקש לערוך הפסקה עד שיהיה כאן נציג ממשלה. יש להודיע לממשלה, שהיא חייבת לדאוג לכך שיהיו כאן תורנים, שישבו כאן ליד שולחן הממשלה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שחל, אני כבר ביקשתי, כשנטלתי את כס היושב-הראש, לקרוא לכאן את השר התורן. אני חושבת שזו שרה תורנית, במקרה זה. עכשיו מבררים היכן היא. אני מקווה שהיא תגיע. על כן, בינתיים אנחנו נמשיך.

משה שחל (העבודה):

גברתי, היא שרה והיושבת-ראש היא יושבת-ראש. אולי היא מעדיפה שלא להפסיק את הישיבה, אבל צריך להפסיק את הישיבה.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, חבר הכנסת שחל, עם כל הכבוד.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אתה הרבה שנים בכנסת, והיו – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת ממך. חבר הכנסת שחל, אני, בתור יושבת-ראש הישיבה, מזהירה אותך שלא להטיל דופי, ביושבת-ראש במקרה זה, ולא להציע הצעות שאין להן שחר.

משה שחל (העבודה):

את לא יכולה להזהיר. את יכולה להעיר.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, מותר לי להעיר ולהזהיר וגם לקרוא אותך לסדר, וזה מה שאני עושה ברגע זה.

חבר הכנסת אפרים סנה, בבקשה.

משה שחל:

– – – עם כל הכבוד, את לא יכולה.

היו"ר נ' חזן:

אני בהחלט יכולה ואני אפעיל. אגב, ממך למדתי נושאי תקנון, ועל כן אני כן יכולה להעיר לך וכן יכולה להזהיר אותך. אנא, הרשה לי לנהל את הישיבה כמיטב הבנתי. אם יש לך בעיות, אנא פנה לוועדת הפירושים. חבר הכנסת אפרים סנה.

אפרים סנה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כשאני רואה מה עשה התקציב הזה ומה עשה שר האוצר לציבור הגמלאים, לציבור הקשישים, אני חייב להיזכר בסיפור הידוע על הרבי והעז, על אותו איש קשה-יום שהתלונן שצפוף לו בבית, קשה לו, אין לו כסף כדי מחיית משפחתו. הרבי הורה לו להכניס עז לתוך הבית ולבוא אליו כתום חודש. כששב אליו האיש כתום חודש, אמר הרבי: תוציא את העז ותבוא אחרי חודש נוסף. ואז אמר האיש: אה, כמה רווח לי. כך נהג שר האוצר בגמלאים: איים בגזירות קשות ביותר על הציבור הזה, ועכשיו, כאשר בלחץ הציבור, בלחץ חברי הכנסת, הסירו את הגזירות האלה מעל הגמלאים, נוצר הרושם שמצבם כאילו הוטב. אך לא זה המקרה.

בתקציב הזה, בהצעות שמגולמות בחוק ההסדרים, עדיין יש פגיעות קשות ביותר שציבור הגמלאים נושא אותן על גבו. החמורה שבהן, אולי, זו החובה – שחלה על רוב ציבור הגמלאים – לשלם כסף עבור תרופות. זה ציבור שבדרך הטבע הוא זה שנזקק לשירותי הרפואה, הוא זה שצורך תרופות, חלקן תרופות יקרות מאוד, והוא חייב לשלם בעדן. התשלום הזה גוזל מקצבתו של הגמלאי לפעמים אפילו רבע ממה שהוא מקבל. מי שמשאיר רבע מהכנסתו בבית-המרקחת יכול להגיע לפעמים למסקנה שפשוט עדיף בכסף הזה לקנות אוכל, ואז הוא לא לוקח אותן תרופות שהוא חייב לקחת. זו פגיעה ישירה בבריאותם של הגמלאים במדינה.

אבל בחוק ההסדרים מונח עוד דבר אחד, וגם לו יש משמעות מאוד מאוד חמורה לגבי ציבור הגמלאים. בשקט, בעורמה, כאשר לא מרגישים בזה, אולי, מחקו אנשי האוצר מחוק ביטוח בריאות ממלכתי אותה תוספת שעניינה הכללת הסיעוד, הנושא הגריאטרי, נושא הטיפול בקשישים. וכך במקום שבינאר הבא תצטרכנה קופות-החולים להיות אחראיות לטיפול בקשישים, לאשפוז הסיעודי, שכל אזרח במדינה יהיה זכאי לאשפוז סיעודי כאשר הוא נזקק לכך, כפי שאומר החוק, יהיה הדבר נתון לשרירות לבם של פקידי האוצר.

חבר הכנסת הירשזון, אתה מודע היטב לנושא הבריאות, אתה עצמך כאיש קואליציה צריך להבין מה היא משמעותה של מחיקת התוספת הרביעית מהחוק. מתי מעט יודעים מה היא התוספת הרביעית – התוספת הרביעית לחוק היא זו שחייבה את הממשלה להעביר לקופות-החולים, על-פי חוק, את הטיפול בקשישים. אם זה לא יהיה, יחזור אותו ריטואל, שאתה, כאיש קופת-חולים לאומית, מכיר אותו היטב. קופת-החולים לעובדים הלאומיים, שיש לה חתך מאוד רחב – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שגם אתה מכיר אותה.

אפרים סנה (העבודה):

גם אני. שנינו מכירים אותה. ואנחנו מכירים אותה כיוון שהיו לה בעיות קשות. למה היו לה בעיות קשות? כיוון שציבור המבוטחים שלה איננו מבעלי ההכנסות הגבוהות. האנשים האלה ימשיכו לחכות בתור לאשפוז סיעודי, יישארו כעול על המשפחה בבית, או יינמקו, חלילה, בבדידות, אם הם אנשים עריריים. יש פה, קודם כול, חוסר לב. את החוק הזה העבירו מקיר אל קיר, ברוב קולות הבית. ועכשיו, בחוק ההסדרים, בפרקים האלה שלא כולם טורחים לקרוא מה כתוב בהם, הכניסו את הסעיף הזה, את הביטול הזה, שדן את ציבור הקשישים בארץ להמשיך ולסבול. מי שלא יהיה שר הבריאות יצטרך ללכת עוד הפעם אל פקידי האוצר ולבקש מהם חסד, שייתנו עוד מיליון ועוד שני מיליון.

כל הפרק הזה – מי שיודע וקורא אותו, יודע ומבין אותו, ולמזלי הטוב אתה נמצא פה, כי אתה מקורב כל כך לנושא – מה משמעותו? שימשיכו ויתחננו בפני פקידי האוצר, בעוד רוח החוק היתה שנתח קבוע עובר לבריאות. זה גם סיפור ביטול המס המקביל, ועוד אתייחס אליו בהמשך היום. אבל המשמעות שעולה מכל סעיפי התיקון הזה היא, שהאוצר מנהל, בעצם, את מערכת הבריאות. לא משרד הבריאות, לא ראשי קופות-החולים, אלא פקידי האוצר. ואני למדתי שפקידי האוצר שומעים שני דברים: ביטחון ובריאות. למה? כי זה לוקח הרבה כסף וזה לא דבר כלכלי. הם ימשיכו להתעמר – לא במערכת הבריאות, כי במערכת הבריאות עובדים אנשים בריאים – הם ימשיכו להתעמר בחולים, בקשישים, במסכנים. זו הבשורה הרעה מאוד שהחוק הזה, הקרוי חוק הסדרים במשק המדינה, מביא. זה חוק רע לחברה על כל שכבותיה, לכן כולנו נגד החוק הזה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אפרים סנה, שבצורה מפתיעה לא ניצל את מלוא זמן הדיבור שלו.

הנואם הבא – חבר הכנסת אופיר פינס, ואחריו – חברי הכנסת שמעון פרס, חיים רמון וכו'. חבר הכנסת פינס, נותרו לך שתי הסתייגויות במסגרת עשר דקות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גברתי יושבת-הראש, חברי חברי הכנסת, בפתח דברי אני רוצה לציין, שאני בהחלט חושב שדבר חמור הוא שהדיון על חוק ההסדרים מתקיים ללא נוכחות של שר ממשלת ישראל, דבר לא מכובד, דבר שמן הראוי לגנות אותו, שכן אנחנו עוסקים בחוק שיש לו השפעה והשלכה רבה על כלל ישראל.

חבר הכנסת איתן – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת פינס פונה אליך ישירות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ב' חזן:

אתה אומנם יושב-ראש הקואליציה, אבל עדיין אינך – לצערנו, אולי – שר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

עוד חזון למועד.

אף שאין פה נציגות ממשלתית, אני סבור שמן הראוי שהדיון הזה ימוצה עד תום והדברים, כך אני מקווה, יועברו גם לשרי הממשלה.

אתמול חשפתי כאן, מעל הבמה הזאת, את העובדה, שבנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל, בדיון בשנה שעברה, אתמול לפני שנה, התחייב מעל הדוכן הזה, כשהוא היה ראש האופוזיציה, שבחוק ההסדרים הנוכחי – חבר הכנסת איתן, הבאתי פרוטוקולים מדויקים – הוא יביא לכנסת הזאת את חוק יום לימודים ארוך, שאז, בוויכוח הגדול במפלגת העבודה, לא הבאנו. וראה זה פלא, בחוק ההסדרים הזה – חבר הכנסת הירשזון ואני חברים בוועדת הכספים ואנחנו בקיאים בחוק הזה לפני ולפנים – ממשלת ישראל מבקשת מאתנו, חברי הכנסת, לדחות שוב את יישום חוק יום לימודים ארוך בשנתיים.

מבחינת בנימין נתניהו, כפי שאני ציטטתי אתמול באופן מדויק מהפרוטוקול, זה היה הנושא בה"א הידיעה. שום דבר חברתי כלכלי לא היה חשוב לו יותר – כך על-פי הפרוטוקולים מהשנה שעברה – מאשר נושא יום לימודים ארוך. והיום, כשהוא ראש ממשלה, מתברר שהתחייבות זה דבר אחד וביצוע זה דבר שני ואין קשר בין הדברים. הדברים פשוט התאיידו בבלייל המלים ושצף שטף ההבטחות שאין לו סוף.

אנחנו, חברי האופוזיציה, נתנגד בכל תוקף לצורת פעולה כזאת של ראש הממשלה. אני חושב, שלא רק שהיא לא מוסיפה כבוד, אלא היא גורמת, בסופו של דבר, נזק מצטבר, בעיקר לאמינות הממשלה כלפי העם, שכן אנחנו ניצבים בפתחן של תקופות קשות.

הנה, ההסכם על חברון אולי יקום ויתרחש, סוף סוף. אני באמת לא מתפלא, למשל, על השר בני בגין, שהוא מפקפק בהסכם, משום שהוא לא סומך על מי שמנהל את המשא-ומתן בשם הממשלה. הוא מפקפק בהסכם, אומנם מטעמים אידיאולוגיים שונים מאלה שלי, אבל הוא קודם כול לא סומך על ראש הממשלה שמנהל את ההסכם בשמנו, כמו שאני לא סומך עליו, כמו ש-67% הודיעו, בסקר של העיתונים, שהם לא מקבלים את מדיניותו ולא סומכים עליה.

יש כאן איזה רצף של סגנון והתנהגות, אני חושב, חסרי תקדים. אני חושב, שגם למנחם בגין, זיכרונו לברכה, אף שהוא לא היה ממפלגתנו, אנו, כבוד יושבת-הראש, עדיין היה, לי לפחות – אדבר בשם עצמי – הרבה כבוד. רחשתי לו כבוד, הערכתי את דעתו, לא זלזלתי. היתה לו תפיסה עולם. גם שמיר, עם כל המדיניות הנגטיבית שלו, הנוקשה שלו, הקשוחה שלו – ידעת איפה אתה עומד אתו; ידעת במה הוא מאמין, מה הוא רוצה לקדם, מה הוא איננו רוצה לקדם.

עם בנימין נתניהו נכנסנו לעידן חדש, לסגנון חדש. הכול ברמה של שיווק, דוברות, יחסי ציבור. שום דבר לא אמיתי, למלה אין ערך. זה מצער, זה מדאיג, זה אפילו מפחיד, משום שאנחנו, כידוע, לא שווייץ, לנו יש בעיות אמיתיות. אנחנו נתונים בתהליכים משמעותיים ביותר. הדוגמה של יום לימודים ארוך, ההתחייבויות בפאתוס שאין למעלה ממנו, בפופוליזם ירוד ורדוד שפשוט קשה לתאר, כולל התקפות אישיות קשות על שמעון פרס באותו נאום מפורסם של נתניהו – העניין הזה פשוט עושה לי רע.

חוק החיילים המשוחררים גם הוא נמצא על סדר-יומנו, גם הוא מופיע בחוק ההסדרים. עשינו מאבק גדול בוועדת הכספים כדי לשכנע את הממשלה להמשיך את החקיקה שהממשלה הקודמת יזמה. מותר פעם אחת לתגמל את החייל המשוחרר, זה לא נורא. זה עולה כסף, נכון. אתם יודעים איך עד היום תגמלו את החייל המשוחרר? אני אגיד לכם איך: בזה שאמרו, שמי שהוא לא חייל, מי שלא היה בצבא, לא יקבל. זו היתה שיטת התגמול, שיטת תגמול שהפלתה באופן מובנה את הערבים ואת החרדים במדינת ישראל. ובאה הממשלה בפעם הקודמת ואמרה: רגע, בואו נלך לתגמול ישיר, בואו ניתן לאותם אנשים שהשקיעו שלוש שנים, לפחות, מחייהם איזה בונוס, איזו פתיחה לחיים. וברוך השם, בנינו משק שהיה מסוגל גם לעמוד בזה, כי זו הוצאה. באה הממשלה – אין לה כסף. התחננו בוועדת הכספים: בואו נמצא פתרון. הצלחנו לשכנע שניים-שלושה חברים מהקואליציה ללכת לפתרון שאומר: לפחות החיילים הקרביים יקבלו; לא אלה שנמצאים בקריה, אלה שבאמת שלוש שנים, תסלחו לי, אוכלים חרא.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, חבר הכנסת פינס, בבקשה – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני אחזור בי מהביטוי הלא-פרלמנטרי.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אנשים ששלוש שנים מחייהם נמצאים באמת בקו הראשון, בקו העימות, נלחמים בגופם. לפחות בהם אל תפגעו. לפחות את מה שנתנו לציבור הזה, בואו תיתנו. שכנענו שני חברים בקואליציה ללכת אתנו בעניין זה והצלחנו להעביר את זה בוועדת הכספים. ובאה הממשלה ואמרה: לא. אנחנו מבקשים רוויזיה, אנחנו לא רוצים לתת לקרביים, אנחנו לא רוצים להמשיך את התהליך שהממשלה הקודמת התחילה בו, אנחנו רוצים ללכת אחורנית.

ובאה הממשלה והמציאה איזה נוסח מפותל, פתלתול, כזה דבר של "כן" ו"לא": תראה, אנחנו לא יודעים, קשה לנו לראות מי קרבי ומי אינו קרבי, ותנו לנו שלושה חודשים או חודשיים ונחשוב ונראה. ואולי נגיע לאיזו הצעה שאולי נוכל להביאה. לא רציני, פשוט לא רציני.

כל חקיקה סוציאלית, כל חקיקה חברתית של מפלגת העבודה ומרצ, שהממשלה הקודמת יזמה ויצרה – בכנסת הזאת הממשלה הזאת רואה לעצמה חובה קדושה לבטל. כל דבר שאנחנו הכנסנו לספר החוקים – חוק הגמלאים, חוק החיילים המשוחררים, חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הכול נמצא במגננה נוראה כנגד מתקפה שלוחת רסן של ממשלת ישראל, שרוצה להשמיד, לשעבד ולאבד את כל החקיקה החברתית שאנחנו יזמנו.

ואנחנו לא ניתן. אנחנו לא ניתן והציבור לא ייתן. על הציבור לבוא בתביעות לנבחרי, שציבור הליכוד יכתוב לחברי הכנסת של הליכוד ויצלצל אליהם ויגיד להם: אל תצביעו בעד חוק ההסדרים הזה, זהו חוק פסול, זהו חוק שפוגע בנו, זהו חוק שפוגע בכל מה שאנחנו מאמינים בו. תמכנו בכך, אולי, בצד המדיני, אבל בצד החברתי אתם פוגעים בנו עכשיו פגיעה נוראה, פגיעה מיותרת. אני קורא לציבור לממש את זכותו, לממש את כושר השפעתו – לצלצל, לכתוב, לנתניהו, לשרים, לחברי הכנסת של הליכוד. אל תיתנו להם לעבוד עליכם, אל תיתנו להם למחוק מספר החוקים את כל החקיקה החברתית שאנחנו, בעמל כל כך גדול, יזמנו, שבעמל כל כך גדול קידמנו, שבעמל כל כך גדול מימנו. במקום לשטחים, נכון; במקום להתנחלויות; במקום אזור פיתוח א' בשטחים; במקום אלף ואחד בזבזים חסרי שחר, חסרי תכלית, שלא הוסיפו דבר וחצי דבר למי שיש לו משהו מן העניינים בהקשר של מדינת ישראל.

ואני קורא לכם, חברי הכנסת של הליכוד: אל תלכו שולל. גלו קצת אומץ ציבורי, תפסיקו להתנהג כמו "ס-מנים" של הממשלה הזאת. תראו לי במה אתם נלחמים. מאיר שטרית אמר שהוא הולך להילחם על חוק יום לימודים ארוך. אני רוצה לראות את שטרית מצביע נגד חוק ההסדרים, לא מגמגם. אני רוצה לראות שחבר הכנסת הירשזון יעשה מה שצריך לעשות לגבי חוק ביטוח בריאות ממלכתי ושינוי החקיקה בבריאות. אני רוצה לראות את חברי הכנסת של הליכוד אחד אחד נלחמים בעבור מה שהם מאמינים בו ולא מתקפלים.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת שמעון פרס – איננו באולם; חבר הכנסת חיים רמון – איננו באולם. חבר הכנסת משה שחל, אני מזמינה אותך לנמק שתי הסתייגויות במסגרת עשר דקות.

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני חוזר ופונה בדרישה, שנציג הממשלה יהיה נוכח באולם המליאה. אני חושב, שחובה לשמור על כבוד של הכנסת, והדברים הקטנים האלה, כביכול, הם חלק מהמשטר כולו. הממשלה צריכה להיות נכחת כאן כדי לשמוע את הערות חברי הכנסת וההסתייגויות שלהם.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שחל, תרשה לי לרגע להתערב בדבריך. בשנים האחרונות באמת היה נוהג ששר או סגן שר היו נוכחים בדיון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא בדיוני התקציב.

משה שחל (העבודה):

בדיוני התקציב.

היו"ר נ' חזן:

תרשה לי, חבר הכנסת איתן, כי בינתיים עשיתי עוד הפעם בדיקה. משום שהנושאים הקונסטיטוציוניים מאוד מעניינים אותי, אני חושבת שזה חשוב למטרות של הבהרה.

הדבר הזה איננו מעוגן, לצערי, במיוחד בעידן של חוק הבחירה הישירה, כאשר מעמד הכנסת עלול להישחק בגלל נתק יותר גדול בין הממשלה לבין הכנסת, וייתכן מאוד שיש מקום לעגן את הנוהג הזה גם בתקנון. אני מפנה את זה לתשומת לבך, חבר הכנסת שחל, משום שהעלית את הסוגיה הזאת, אבל אני מפנה את זה, למעשה, לכל חברי הכנסת שמעמד הכנסת יקר להם.

אני מתנצלת על כך שהתערבתי בדבריך.

משה שחל (העבודה):

אני בכל זאת נזקק לכמה מלים בעניין הזה.

היו"ר נ' חזן:

בבקשה.

משה שחל (העבודה):

הדברים לא נאמרו במפורש, אבל הם היו לנוהג, ועל-פי תקנון הכנסת נוהג הכנסת הוא מחייב, הוא הופך להיות חלק מהתקנון. אני זוכר, בכנסת הקודמת, שחבר הכנסת מיקי איתן וחבריו עשו כאן צעקות, ואנחנו נאלצנו להפסיק ישיבות ממשלה על מנת לאפשר נוכחות של שר ונציג הממשלה. יושב-ראש ועדת הכספים ישב כאן באופן קבוע, עם כל המשתמע מכך, והפעם הוא איננו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני יושב כאן.

משה שחל (העבודה):

תסלח לי, חבר הכנסת מיקי איתן. אני ראיתי את התרגיל שנעשה כאן. בכל הכבוד, תראה בתקנון הכנסת: ממלא-מקום יכול היה להשיב – וזה תקדים שנקבע בכנסת הקודמת – הוא איננו בבחינת ממלא-מקום. אתה מבחינתי, כשאתה יושב כאן, אינך ממלא-מקום. תראה את התקנון: ממלא-מקום יושב-ראש ועדה הוא לישיבה של הוועדה שנקבע באופן זמני. הוא איננו נמצא כאן כממלא-מקום שלו. בוודאי לא לגביך, שאתה אינך חבר ועדת הכספים. אתה מינית את עצמך אתמול כחבר ועדת הכספים לצורך אחד בלבד, אמרת אותו כאן מעל הדוכן: כדי שתוכל לקחת זמן ולהשיב בכל שלב מהשלבים. זאת האמת, ואתם צריכים לדעת.

אני מתפלא עליך, יש דברים שהם מעבר לחלוקה של אופוזיציה-קואליציה, הם שאלה של כבודה של הכנסת, ופסיקות בנושא הזה היו. ייזכר חבר הכנסת אז, אברמוב, שישב כאן על הכיסא הזה, הוא היה נציג הליכוד, ופסק את אחת הפסיקות הכי קשות לסיעה שלו. ואני רוצה לומר לך: כיבדו אותו מפני שהוא ידע להיות אובייקטיבי לגמרי.

אתה היית צריך להיות מעוניין. אתם לא תישארו לעד, תודה לאל, בשלטון. הדבר הזה יתחלף הרבה יותר מהר מכפי שאתה חושב, אבל הכנסת נשארת לעד. לי אכפת העניין הזה, מפני שהדקדוק בדברים הקטנים האלה הוא שמירה על אופי המשטר במדינת ישראל. אני אומר לכם: העניין מידרדר לרמה כזאת שקשה לתאר אותה – אתה גאה בזה? – לרבות מה שקרה אתמול בין חבריך, שראש ממשלה יכול להחליט איזה שר הוא יזמין, איזה שר הוא לא יזמין. לא קרה דבר כזה. במשך 45 שנה לא היה כתקדים הזה. עכשיו הפכה הכנסת להיות דבר ריק מתוכן. מזלזלים בה, אין לה ערך, אין לה משמעות, ואתם נותנים לזה יד. בעניין הזה יש קואליציה-אופוזיציה?

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר נ' חזן:

רק להשלמת העניין: אני מפנה את תשומת לב חברי הכנסת לסעיף 19 בחוק-יסוד: הכנסת, הקובע, שאם נושא שקשור לסדר עבודתה של הכנסת איננו קבוע או בחוק או בתקנון, אזי כל עוד לא נקבעו סדרי עבודה כאמור, תנהג הכנסת לפי הנוהג והנהל המקובלים בה. חוק-יסוד: הכנסת מאשש את דברך.

אנא המשך.

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, השאלה העומדת בהגשת תקציב המדינה והריטואל של ההסתייגויות הם דבר שאיננו נוח מבחינה פיסית בשעות הרבות שהכנסת מקדישה לו, כאשר ידוע פחות או יותר מה תהיינה תוצאות ההצבעה. לעתים, כשהייתי בממשלה, חשבת: זה למעשה המחיר שצריך לשלם, זו זכותה של האופוזיציה לטרטר את הממשלה, למחות על-ידי הגשת ההסתייגויות. למעשה, יש לה הזדמנות, לאופוזיציה, אחת לשנה לומר את דעתה על מדיניות הממשלה במסגרת אישור חוקי התקציב. קיבלתי את זה ואני מקבל את זה גם היום ברוח טובה ובהבנה.

אין ספק שהדבר הזה מכביד גם על אנשי האופוזיציה, שהם עצמם היוזמים של ההסתייגויות הרבות, לא פחות ממה שהוא מכביד על הממשלה. השוני הפעם הוא, שהממשלה עשתה לה שיקול אחר לגמרי: היא הפקירה את הזירה, היא איננה נמצאת כאן. והאמת היא, שמי שבעניין הזה מתעייף ועומד ומדבר, אלה הם אנשי האופוזיציה. אפילו מטעמי נימוס הקואליציה לא באה. היא קיבלה את סיפוקה, קיבלה את תקציביה. נמצא יושב-ראש הקואליציה בלית ברירה, כי הוא חייב לשמור על המערכת שתתפקד, ואולי גם מפני שזה רק שנה אחרי שהוא עצמו טרטר את הממשלה הקודמת במשך שעות.

קריאה:

— — —

משה שחל (העבודה):

אני לא בטוח. פשוט העירו אותו, והוא הגיע, ואני מקבל אותו בברכה. אבל גם סגן השר דוד מגן היה יותר פרלמנטר מאשר, מה שנקרא, פרו-ממשלה. תאמינו לי, מתוך סולידריות הוא נמצא כאן, ולי נדמה שהוא עצמו לא יודע מה רוצים ממנו. הוא הגיע רק ברגע זה, ותן לי רק לעדכן אותו על מה הוויכוח. אני משוכנע שהוא יסכים אתי בדברים שלי.

גברתי היושבת-ראש, תרשי לי רק להתייחס לדברים שאתמול, בשעות הערב המאוחרות, אמרתי בישיבת הכנסת, והם היום מקבלים גם אישור כתוב וגם עוצמה חזקה עוד יותר. אני טענתי כאן בתרעומת, באחד הנימוקים של ההסתייגויות, כאשר היה כאן השר בני בגין, על כך שראש הממשלה ישב לתדרוך עיתונאים מדיניים ואמר להם, בין היתר, על ההסכם המתגבש בנושא חברון, שהסכם אוסלו נחתם בין שני גורמים שרצו אותו דבר; אבל, כיוון שלא היה אפשר להגיד לציבור שישראל תחזור לקווי 1967, תחלק את ירושלים ותקים מדינה פלשתינית, השאירו דברים פתוחים, בהנחה שכל צד יבין ויהיה אפשר ליישב את הדברים אחר כך. התחלפה הממשלה, נשארנו עם הסכם שבו יש הרבה דברים פתוחים, והפתיחות מאפשרת לחתור ליעד שונה.

אני רוצה לומר לכם כך: אני טענתי אתמול שהדברים הם שקר. אני חייב להוסיף הבוקר, שלראש הממשלה גם אין אומץ לב להתייצב מאחורי דבריו ולעמוד כאן ולומר את הדברים האלה. זו פחדנות. רק אדם מוג-לב יכול להטיח האשמות ולבקש אחר כך מהעיתונאים שלא יאמרו שהדברים נאמרו בשמו. כי מה כתוב? – "המקור רמז". המקור הזה הוא ביבי נתניהו. הוא ישב עם עיתונאים והוא שיקר במצח נחושה והוא הטיל דופי בשני ראשי ממשלה. אחד מהם נרצח ואינו בחיים, יצחק רבין, שהיה אחראי לאורך כל התקופה להסכמים ולמדיניות הביטחונית. לבוא ולהגיד על יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שהוא עשה עסקה מראש עם הפלשתינים – לחזור לגבולות 1967, לחלק את ירושלים; לבוא ולהגיד שזה הושווה היטב והשאירו במתכוון דברים פתוחים כדי להגיע לאותה תוצאה – אני אומר לכם: אתם צריכים להתבייש. אני מתבייש שיש לי ראש ממשלה כזה.

אני אומר לכם, שמשו פגום באישיות של אדם שאיננו מבין מה המשמעות של אדם שהקדיש את כל חייו לענייני הביטחון של מדינת ישראל, כמו יצחק רבין; שהוא יקום ויאמר את הדברים האלה, והוא יודע שהוא איננו יכול לענות לו. אבל גם אז לא היה לו אומץ לב לקום ולהתייצב במלוא קומתו ולהגיד את הדברים בשמו המלא, אלא כתוב: מקור מדיני בכיר.

גברתי היושבת-ראש, יש לפני מסמך שהוכן על-ידי הממשלה הנוכחית. עשו השוואה בין ההסכם שעליו חתמה ממשלתו של רבין לבין ההסכם שממשלת ביבי נתניהו מבקשת מהפלשתינים לחתום עליו והיא עומדת לחתום עליו. מדובר ב-11 סעיפים, והמסמך נעשה כדי להשוות ולהגיש אותו לגורם המחליט, קרי: ממשלת ישראל הנוכחית.

חיים אורון (מרצ):

מי חיבר אותו, אדוני, חבר הכנסת שחל?

משה שחל (העבודה):

לא אומר מי חיבר אותו.

חיים אורון (מרצ):

לא, תאמר פחות או יותר מה היתה הסביבה. לובשי מדים?

משה שחל (העבודה):

לא לובשי מדים. לא לובשי מדים, אלא העובדים המקצועיים שמגישים את החומר ללשכת ראש הממשלה, כדי להנחות אותם ולהראות להם במה דברים אמורים.

אני רוצה לומר לכם, שסעיף 1 מדבר על הקבלה בהעברת סמכויות אזרחיות והיערכות מחדש. בהערה בצד שמאל נאמר: אין חדש, כמו בהסכם הכללי, סעיפים 411. בסעיף 2 נאמר: אחריות אזרחית לפלשתינים – – – למעט ישראלים. בהערה נאמר: כמו בהסכם הקודם, נספח ביטחוני, פרק 4. בסעיף 3 נאמר: מרדף חם – נובע מהאחריות הביטחונית הכוללת העודפת של ישראל על-פי 4, 7B, 4 הנספח הביטחוני בהסכמי אוסלו; פרק 7; סעיף 3; סעיף 1; סעיף 7. "שוטרים ונשק" – זהה להסדר, נספח ביטחוני 7. אז סוכם על 100 רובים להגנת התחנות של המשטרה הפלשתינית בלבד. כאן סוכם על תת-מקלעים "מיני אינגרם", שלגביהם יש, אגב, מחלוקת במערכת הביטחון. טוענים שהם מסוכנים, מבחינת מערכת הביטחון שלנו, יותר מאשר רובים שניתן לראות אותם. את הכלי הזה, שהוא "עוזי" קטן, ניתן להחביא מתחת לבגדים. עוצמת האש שלו היא פי כמה יותר גדולה ויותר גבוהה מאשר של רובה.

אני רוצה לומר דבר נוסף.

היו"ר נ' חזן:

זה יהיה הדבר האחרון, לדאבוני הרב.

משה שחל (העבודה):

בבקשה? האם נגמרו עשר דקות? היה לי זמן פציעות של לפחות חמש דקות רק בשיחה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היו לך 12 דקות – – –

היו"ר נ' חזן:

לכן, הוספתי לך עוד כמה דקות.

משה שחל (העבודה):

אני רוצה לסכם את דברי ולהתייחס לתופעה נוספת. באיזשהו פרק ניסיתי לראות את מה שקורה בששת החודשים האחרונים, והשוויתי זאת לסדרת טלוויזיה, שבה מתחלפים השחקנים, או שהם ממלאים תפקידים פעם אחת טיפה יותר טוב ופעם אחת טיפה פחות טוב. משום-מה, הסדרה "דאלאס" נכנסה לזיכרוני. אני חייב לומר לכם, שיש איזו קונוטציה, גם בגלל השפה הערבית, לכמה אישים ששיחקו שם את התפקיד של הרע, המכוער והקשוח. אבל דבר אחד אפילו ג'יי-אר לא הצליח לעשות. הוא לא הצליח להגיד לחבריו במשפחה, לחבריו בממשלה: אתם לא תשתתפו, אני אביא את ההסכם, אני אתן הסבר, אבל רק לחלק מהשרים. אלה שלא מוצאים חן בעיני – לא אתן להם להיכנס. אני מייד מסיים. זה הפרק המותח. מישו אומר לראש הממשלה: תראה, את השר שרון לא הזמינו. כמובן שלשר שרון אין מושג בענייני צבא, בענייני נשק ובענייני הסכמים, עם כל חילוקי הדעות שלו.

שלום, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

שלום, אדוני השר.

משה שחל (העבודה):

לשעבר.

היו"ר ד' תיכון:

פעם שר תמיד שר.

משה שחל (העבודה):

גם אתה מזכיר לי משהו. אני לא יודע למה קיבלתי פתאום לפני שבוע תעודה, שהופתעתי ממנה.

היו"ר ד' תיכון:

פלסטיק, כרטיס.

משה שחל (העבודה):

תעודה מפלסטיק, כרטיס, ובה כתוב: השר לשעבר. הלכתי לשאול: מה פתאום? חשבתי: מה קרה?
זאת הממשלה הראשונה ששולחת לשרים לשעבר תעודה כדי ליהנות, ולא בגלל "השר" אלא בגלל
ה"לשעבר", ולבוא ולהגיד לשרים לשעבר שהם "לשעבר". עוד לא היה דבר כזה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת שחל, בתור ממשלה יש להם כל כך מעט תענוגות. תן להם. אז מה?

משה שחל (העבודה):

כן, אז זה התענוג שלהם.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שחל, אמרת שאנחנו בפרק המותח. הפסקת אותנו. זה לא ייתכן.

משה שחל (העבודה):

אני מגיע לזה.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת הירשזון, אתה מחבל בעבודה שלנו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

להיפך, אני מחזיר אותו למסלול.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתמול אמר אחד השרים לראש הממשלה: תראה, השר שרון לא הוזמן. שולחים שליח מלשכת ראש הממשלה. השר שרון יושב כאן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

רגע, זה כבר אחרי הזמן. אמרת שיש עניין מותח.

משה שחל (העבודה):

תסמוך על היושב-ראש. אני מציע לך, אל תעיר ליושב-ראש.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מעיר לך.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לסיים.

משה שחל (העבודה):

אני כבר מסיים. אני כבר מסיים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מקפידים פה על הזמנים.

משה שחל (העבודה):

לא נעים לך לשמוע את האמת. תשמע אותה. מזמינים את השר אריק שרון. הוא לא משיב. הוא לא בא. אחרי כמה זמן שולחים שליח שני. השר שרון נכנס לאולם הישיבה בעמידה, אומר את מה שיש לו להגיד, מעיר את הערותיו ויוצא החוצה.

אדוני היושב-ראש, אני שואל אותך: מה היה קורה אם אתה במתכוון לא היית מזמין את אחד הסגנים של היושב-ראש לישיבת היושב-ראש והסגנים? מה היה קורה? מדוע לא הזמינו את השר בני בגין? אולי אתם תסבירו לי? מדוע אתם שותקים? מדוע אתם שותקים? אתם חושבים שזה לא פוגע בכם? אתם חושבים שהעניין הזה הוא עניין פרטי? האם יש לנו נשיא מדינה? יש לנו ראש ממשלה שיכול לעשות עם שריו כאילו הם היו אנשים הסרים למרותו? הוא יכול להזמין אותם, הוא יכול לא להזמין אותם?

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, יש לך בוודאי עוד הסתייגויות היום ותוכל להמשיך.

משה שחל (העבודה):

אני כבר מסיים. אוכל להמשיך.

אני רוצה לסיים ולומר לכם כך: הממשלה הזאת קובעת שיאים. יש דבר אחד שהיה מחייב את כל הבית הזה, דווקא מפני שזה ניסיון ראשון של ראש ממשלה שנבחר בבחירה ישירה. יש לבוא אליו ולהגיד לו: אדוני ראש הממשלה, אנחנו מורידים לך ממשד ראש הממשלה שקל אחד כמחאה על התנהגות שאי-אפשר לסלוח לה, כאשר מדובר באיש שפוגע בכנסת, פוגע בממשלה, פוגע בשריו ופוגע למעשה באמינות, שהיא הנכס החשוב ביותר שהיה לכל ראשי הממשלה בישראל, למעט ביבי נתניהו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחר לילה כמעט מלא, למעט הפסקות קצרות שבהן יצאתי לנמנם, החלטתי שבאמת הגיעו הדברים של חבר הכנסת שחל עד למידה כזאת, שאף שאני מסייע לו להמשיך בפיליבסטר, הם ראויים לתגובה. אני מוכן לקחת את הסיכון הזה שאני מאריך את הדיון, כפי שהאופוזיציה רוצה, ובצדק, כי זה חלק מהמשחק הפרלמנטרי, שאנחנו מקבלים אותו והוא בהחלט מקובל עלינו.

יש אנשים שאינם מתבגרים. יש בזה גם היבטים חיוביים וגם היבטים שליליים.

שלום שמחון (העבודה):

מי זה? ראש הממשלה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שחל הוא אחד הבוגרים כאן בבית, אולי הוותיק ביותר, או בין חמשת חברי הכנסת הוותיקים ביותר בבית. והנה, אף שהוא שר לשעבר, הוא מלא מרץ, בא לכאן ונאבק כמו פרלמנטר עול ימים. כל הכבוד. אני באמת מעריך ומכבד. שרים לשעבר לא מרגישים תמיד את עצמם שותפים למה שהם קוראים משחקים פרלמנטריים. זה לא לכבודם. מנהיגי המפלגה אינם. אבל השר שחל ותיק, שר לשעבר, הוא נאבק, ועל כך אני מצדיע לו. כל הכבוד.

ומה אומר השר לשעבר, חבר הכנסת שחל? הוא אומר שהנוהג מחייב ושנוהג הוא חלק מהתקנון. אבל הוא עומד כאן ומסביר לנו שצריך להביא שר ומנסה לעשות שיתוף פעולה עם חברת כנסת מהאופוזיציה, שבאותו רגע מכהנת כאן בתפקיד ממלכתי, הייתי אומר, כסגן יושב-ראש הכנסת ויושב-ראש הכנסת בפועל, ואומר לה: תפסיקי את הישיבה. למה? כי הוא רוצה לעשות פיליבסטר. זה מקל עליו להמשיך עוד. ואז הוא אומר לה: תשמעי, את חייבת, כי אין כאן שר. זאת כאשר הוא יודע, ואולי הוא שכן, ובעניין הזה יכול להיות שהוא יותר דומה לאנשים מבוגרים, שכן אחת הבעיות של אנשים מבוגרים היא שהזיכרון מתחיל לבגוד בהם, וכשהזיכרון בגוד בהם – – –

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת איתן, בן כמה אתה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תראה, אני לא אמרתי שאתה משקר. אתה קראת לראש הממשלה שקרן.

משה שחל (העבודה):

בן כמה אתה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אתה אמרת לראש הממשלה שהוא שקרן. אבל אני לא קורא לך שקרן. חברים שלך קוראים לך שקרן. אני לא אומר עליך: אדם שאמירותו, כמו שהיה כתוב בעיתונות, רחוקה מאוד מלהשביע רצון. אני לא משתמש בכינויים האלה. זה סגנון שלך. אבל תן לי לגמור לדבר.

אני אומר, שאנשים מבוגרים יש להם לפעמים בעיה שזיכרונם בוגד בהם. הם זוכרים היטב מה היה לפני הרבה שנים, הם רק לא זוכרים מה היה לפני זמן קצר, וחבר הכנסת שחל פשוט לא זוכר שאני הייתי פה, חבר הכנסת שחל, שעות על גבי שעות, מדבר בנאומו פיליבסטר בתקציב. היה פה שר כלשהו? על מה אתה מדבר? מה אתה מספר פה מעשיות? את מי אתה מוליך שולל? איפה קצת אחריות? קצת כבוד לך, לא לממשלה, לא לכנסת, לא לראש הממשלה – לעצמך כאדם שהיה בתפקידים בכירים. איך מסתכלים עליך עכשיו? עומד פה ובאיזה תרגיל זול מנסה לכפות הפסקת דיון תוך הסתמכות על דבר שאין לו ידיים ורגליים.

ישבתי פה, עם יושב-ראש הכנסת, וניהלנו פיליבסטר ימים שלמים, לילות שלמים, פעם אחת הופסקה הישיבה כי לא היה שר?

יתר על כן, אני – – –

משה שחל (העבודה):

אני מציע שתשאל את חבר הכנסת דן תיכון – – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני לא צריך לשאול את יושב-ראש הכנסת דן תיכון. בתחומים האלה עברנו חוויות משותפות ואנחנו רק יכולים להסתכל זה על זה ואנחנו מבינים זה את זה. אנחנו זוכרים היטב את הימים האלה.

אחר כך אתה ממשיך ומספר לנו, שהחלפתי כממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכספים היא לא בסדר. מי הנהיג את המנהג הזה? אתם, אתם בעצמכם בקדנציה הקודמת מיניתם את חבר הכנסת אורון ואת חבר הכנסת פורז, והם התחלפו, על מנת להקל על הקואליציה ועל הממשלה, שאיש מהם לא היה כאן.

חשבתי שהתבגרת, חשבתי שכולנו התבגרנו. חילופי השלטון האלה, ששמים פעם אחת אותנו בקואליציה ואתכם באופוזיציה ופעם אחרת להיפך, מלמדים אותנו, שלא מה שרואים מכאן, כפי שאומר חבר הכנסת אורון – רואים מכאן, ולא מה שרואים מכאן – רואים מכאן. מאחר שאנחנו מתחלפים בהיסטוריה של המדינה הזאת בשנים האחרונות לעתים די תכופות, הגיע הזמן שנסיק את המסקנות, נפיק את הלקחים, נתבגר קצת, ונזכור היטב שפעם ישבנו פה ופעם ישבנו פה.

אני בהחלט זוכר שישבתי כאן, באופוזיציה, ולכן, חבר הכנסת שחל, עבדך הנאמן מיכאל איתן, יושב-ראש הקואליציה, פעמיים בקדנציה הזאת, יושב-ראש הקואליציה עמד פה וקרא למנהל הישיבה: אין שר, תפסיק את הדיון. תנו כבוד לכנסת.

יושב-ראש הקואליציה, כאשר היה יושב-ראש ועדת הכנסת, ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת, ויושב בראש הישיבה, כשבאה הממשלה לבקש שחרור מחובת הנחה – שלח אותה ואמר: לא, כשלא היתה סיבה מוצדקת.

יושב-ראש הקואליציה נמצא כאן על בסיס הודעתו ברגע שהוא קיבל את המינוי, ואחד התומכים בו היה מי שהוא היום סגן שר האוצר, דוד מגן, שאמר אז – ולאחר שנבחרתי אמרתי את הדברים האלה – הוא אמר: אתה נבחר כאן היום לא על-ידי ראש הממשלה ולא על-ידי הקואליציה, אתה נבחר על-ידי סיעת הליכוד וחברי כנסת ואתה צריך להביא זאת בחשבון, כי אתה צריך למלא את תפקידך, גם להגן על הממשלה וגם להגן על הכנסת. הוא היום הפך להיות נציג הממשלה ואני נשארתי עם הסימביוזה הזאת, ממשלה וכנסת, לכן מצאתי לנכון לומר את הדברים האלה.

אני חושב שהדמוקרטיה הישראלית ראויה שנתייחס אליה קצת יותר ברצינות. המאבקים הם לגיטימיים, אני לא פוסל, אני חושב שהם צריכים לשאת תוכן אחר, אולי אני לא מסכים לכל הדברים, וגם ההתבטאויות האישיות הן לא במקומן. לא צריך לקרוא לראש הממשלה: שקרן. אתה מדי פעם חוזר ומלבה איזו איבה אישית. אי-אפשר לקרוא לראש הממשלה: סיכון ביטחוני. אפשר לומר שמדיניות ראש הממשלה מסכנת את ביטחון המדינה, זה לגיטימי ומי שחושב כך חייב לומר זאת, אבל מי שאומר שראש הממשלה הוא סיכון ביטחוני, זה בדיוק כמו שהוא אומר: ראש הממשלה בוגד – – –

משה שחל (העבודה):

– – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

לא אתה, את זה לא אתה אמרת, את זה אמר אחד מעמיתך. אתה יכול לבוא ולומר: מיכאל איתן, במחנה הלאומי אנחנו זוכרים שהיו הפגנות, היו שלטים "רבין בוגד", אז מה? אז עכשיו אנחנו אומרים: נתניהו – סיכון ביטחוני. אם באמת זה המשחק, שאנחנו כאן ואתם כאן, כל אחד לוקח את ההתבטאויות האלה ולא לומדים דבר ואתם אומרים, לא למדנו דבר, וממשיכים – אז אנחנו לא נתקדם, המדינה לא תתקדם, אנחנו אישית לא מתקדמים; אנחנו נשארים באותו מקום, כולנו באותה רמה.

היה מקרה, היינו כולנו בתוך איזו מערכת של חילופי האשמות הדדיות, זה הגיע למצב שראש ממשלה בישראל נרצח; אני לא חושב שזה שייך לחילופי האשמות האלה, אבל כל אחד מאתנו הרגיש שאולי עברנו גבול מסוים. אז אולי למדנו משהו, אולי נעלה את הרמה, אולי נשתדל להיות, גם במאבקים שלנו, קצת יותר מבוקרים, ולא יבוא הנה שר לשעבר, אדם בכיר במערכת הפוליטית, וינסה בתרגיל זול כל כך להרוויח עוד שתיים-שלוש דקות. הכבוד שלך יותר חשוב משתיים-שלוש הדקות שהיית מרוויח אם היית מפסיק את הישיבה. תודה רבה.

משה שחל (העבודה):

שתיים-שלוש דקות – – –

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שחל, אנחנו מכבדים אותך יותר, האמן לי, לפחות אני.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תאמין לי, כואב לי המצב – – –

הי"ר ד' תיכון:

אני יודע.

משה שחל (העבודה):

– – –

הי"ר ד' תיכון:

אני יודע, אבל אני רוצה לשאול אותך כאזרח המדינה – – –

משה שחל (העבודה):

– – – גם על הסגנון.

הי"ר ד' תיכון:

– – – כאזרח המדינה, מה צריך לחשוב היום אזרח כשהוא מאזין כל רגע לכלי התקשורת ושומע מה אומרים על ראש הממשלה? מה הוא צריך לחשוב? האם לא נראה לך שאנחנו מגיעים לאיזו נקודה, שבאמת אנחנו לא זוכרים בעצם לאן היא מובילה?

משה שחל (העבודה):

מותר לי לומר לך מה היא ההרגשה שלי?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

משה שחל (העבודה):

כשבאים אלי ואומרים לי שראש הממשלה מאשים את הממשלה הקודמת, לרבות ראשה, במיוחד ראשה וחבריה, שהם עשו למעשה קנוניה עם הרשות הפלשתינית לחזור לגבולות 1967, לחלק את ירושלים – אני אומר לך – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, בוא נעסוק בענייני דיומא – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

– – – כל יום, כל שעה – – –

משה שחל (העבודה):

הדברים נאמרו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, נניח שאני – – –

משה שחל (העבודה):

— — — חבר הכנסת הירשזון, אני רוצה לעדכן אותך. הדברים נאמרו בתדריך לעיתונאים — — —

היו"ר ד' תיכון:

— — — חבר הכנסת שחל — — —

משה שחל (העבודה):

— — — אני נסער כולי מאתמול עד היום, כי אני יודע מה דעותי — — — שמעתי את הדברים מפיו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה. לבוא ולומר את זה? למה? איזו תועלת? אז אתה רוצה שאני אשאר רגוע — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, אני שאלתי שאלה, האם לא נראה לך מה שנעשה כאן במסדרונות — ומה לא נאמר על ראש הממשלה? אנחנו אזרחים במדינה הזאת, לאחר מערכת בחירות סוערת. מה צריך לחשוב האזרח הקטן, שאינו בקיא בנבכי הבית הזה? תודה.

חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת איתן, אני הייתי פה אתמול כאשר הסברת למה אתה נכנס לוועדת הכספים ולמה אתה משמש כיושב-ראש הוועדה. אני רוצה רק להזכיר לך, שברגע זה ממש מתנהל בוועדת הכספים דיון חשוב מאוד שעוסק במשרד התקשורת.

לא אתמול, כאשר הסברת למה אתה נכנס לוועדת הכספים, עסקת בענייני תקציב, וגם לא הבוקר, בתגובתך לחבר הכנסת שחל. שמעתי אותך אתמול והיום למעלה מ-20 דקות, אפילו לא מלה אחת על התקציב, אפילו לא מלה אחת על עמדותיך בנושא התקציב, ואני כחבר כנסת חדש, ואתה כחבר כנסת ותיק, שאני אמור ללמוד ממך — מה שלמדתי מאתמול עד היום זה רק פרוצדורה, איך עושים תרגילים ואיך "משחקים אותה" בתוך המליאה, לא יותר מזה, באמת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אז אני אלמד אותך. אני יושב פה עכשיו על מנת – – –

שלום שמחון (העבודה):

לא, אתה יושב פה עכשיו כממלא-מקומו של יושב-ראש ועדת הכספים – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

על מנת להתייחס לדיון.

שלום שמחון (העבודה):

– – ואני יושב פה רוב הזמן, וכל התגובות של הרב חבר הכנסת רביץ היו רק בענייני תקציב, לא שום דבר אחר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

החברים שלך לא דיברו על התקציב. חבר הכנסת שחל דיבר על התקציב?

שלום שמחון (העבודה):

אבל, אתה יושב פה בתפקיד. חבר הכנסת שחל הוא חבר כנסת. אתה יושב פה כממלא-מקומו של יושב-ראש ועדת הכספים. על תקן זה יש לך זכות דיבור.

לעצם העניין, אני רוצה להתייחס בדברי לתקציבים שמופנים ליישובי הגליל. קראתי הבוקר בעיתון "הארץ" ידיעה, שהרמטכ"ל מזכיר לנו שהמצב בלבנון – מלחמה. כבן הגליל וכתושב הגליל, זה דבר שאני חש אותו כמעט יום-יום, להוציא את הימים שאני נמצא כאן. ואני יכול לומר במלוא האחריות, שניסיתי לעקוב מקרוב בדיוני התקציב ולראות איזו עדיפות הממשלה הנוכחית מתכוונת לתת ליישובי הגליל.

בחודשים האחרונים ניסיתי גם לשפר עמדות של כמה יישובי קו עימות שהיתה אמורה להינתן להם עדיפות מזמן, ואני לא בא לממשלה הנוכחית בטענות, אלא לממשלה הקודמת. אבל, אני חושב

שהממשלה הנוכחית יכלה לתקן ולא תיקנה. עם כמה יישובים, שיושבים ממש על קו הגבול, יש להיטיב בדיוק כמו שיש להיטיב או כמו שהיטיבו עם יישובים אחרים.

מדובר בארבעה-חמישה יישובים שסובלים מ"קטיושות", שנמצאים על קו העימות, שרואים את היישובים השכנים להם מקבלים את הטבות המס כפי שמקבלים יישובים אחרים. ניסיתי להעלות הסתייגות פה בכנסת, ניסיתי לדבר על הדברים כדי לתקן עוול אשר נוצר בשנים האחרונות.

הי"ר ד' תיכון:

תרשה לי רק רגע, אני רוצה לעצור. חבר הכנסת הירשזון, אתה בקיא בזיכוי המיוחד, האם הוא הוארך?

שלום שמחון (העבודה):

אני אגיד לך.

הי"ר ד' תיכון:

הזיכוי המיוחד לאזורי הפיתוח, מה שנקרא 5%, 7%, 10%, 20%.

שלום שמחון (העבודה):

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, אני בקיא ואני אומר לך.

הי"ר ד' תיכון:

לא הוארך? פג תוקפו ב-31?

שלום שמחון (העבודה):

לא. יש שני דברים. קודם כול הוא הוארך ליישובי קו העימות עד דצמבר 1998. התוספת של 7% ליישובים אחרים – גם תוקפה הוארך עד דצמבר 1998. כדי ששר האוצר יוכל להכניס יישובים חדשים לרשימה, היה צריך להוריד את ההקפאה שניתנה על-ידי בג"ץ בשנת 1991 והיתה אמורה להסתיים בדצמבר 1996. האוצר ביקש בחוק ההסדרים להאריך את זה עד סוף 1997. אחר כך הוא ירד ליוני 1997. ובלחץ שלנו בוועדת הכספים סוכם על מרס 1997. בינתיים יש יישובים כמו למשל

עין-יעקב, שדה-אליעזר, פקיעין, קיבוץ געתון, מושב כנף ברמת-הגולן, שכבר שנים מספר – ואני מדבר על 1991 ואילך, היום אנחנו נמצאים ב-1996 – שעדיין לא ניתנה להם אותה הטבה בכסף שמגיעה להם.

מעבר לעובדה שקראתי בשבוע שעבר את הידיעה שסגן שר האוצר מתכוון לעשות מהפכה בנושא המס ולהעביר חלק מההטבות במס, ואני מברך על כך, לנושאים אחרים – – –

הי"ר ד' תיכון:

את זה אני שומע כבר 25 שנים. אני מציע לך שלא לתלות תקוות.

שלום שמחון (העבודה):

לא, אני לא תולה תקוות, אני רק אמרתי – – –

הי"ר ד' תיכון:

ההסדר הנוכחי הוא הפחות-גרוע מכל ההסדרים האחרים שמציעים. למה אני אומר לך את זאת? כמי שעמד ליד ערש לידתו של ההסדר לפני 27 שנים או 26 שנים ומאז עוקב אחר העניין – אל תתפתו לעניין הזה. כי מה שיקרה – כל ההטבות שיינתנו במקום הזיכויים המיוחדים, יילקחו בקיצוץ הראשון, ואז לא יישאר לא הזיכוי ולא המענק המיוחד.

שלום שמחון (העבודה):

אני מסכים אתך. אלה דברים שגם אמרתי ליושב-ראש ועדת הכספים הקודם, גדליה גל, שאתה שיתפת אתו פעולה. אמרתי לו אותם דברים בדיוק. אבל, אני מתייחס פה לידיעה שהתפרסמה בשבוע שעבר, שאחד מתפקידיו של סגן שר האוצר דוד מגן הוא לעסוק בנושא רפורמות במס, ובין היתר הוא מתכוון להציע שינויים גם בעניין הזה. אני אומר, שעד שיגיעו אותם שינויים וייכנסו לתוקף, בינתיים יש יישובים מספר שאין שום סיבה שבעולם להמשיך ולגרום להם עוול, כי אני מרגיש בדיוק כמו חקלאי שגר במושב עין-יעקב או במושב שדה-אליעזר, אין בינינו שום הבדל. ה"קטיושה" יכולה לפגוע במושב שלי ויכולה גם לפגוע במושב שלו. הריחוק שלהם ממרכזים עירוניים הוא בדיוק כמו הריחוק שלי ממרכזים עירוניים. לכן אני חושב, שהתמשכות הזמן בעניין זה פוגעת באותם יישובים ללא שום הצדקה, אף שהיו התחייבויות קודמות, שזה ייגמר בדצמבר 1997.

אבל, זו רק אחת ההטבות שאמורה להינתן ליישובי קו העימות, ליישובי הגליל במקרה הזה שעליו אני מדבר. מעבר לעניין הזה אני לא רואה הרבה משמעויות נוספות שיש בתקציב על מנת לפתח את יישובי קו העימות ועל מנת לשנות את המצב הדמוגרפי בגליל, והמצב הוא לא טוב, כולנו יודעים. הוא לא טוב מאחר שיש נהירה למרכז הארץ – הנהירה אינה לשום מקום אחר – הגליל מתרוקן, אנשים

צעירים שגדלים בגליל עוזבים ונוהרים למרכז הארץ, לא מפתחים מקורות תעסוקה חדשים וחלופיים מעבר לחקלאות המצומצמת ולמעט ניסיונות בתיירות, ואין השקעה של ממש בתשתיות באזור הגליל.

לכן, לא היתה שום סיבה לכך, שממשלה שיודעת שאוכלוסייה שלמה קורסת תחת נטל ביטחוני, מסכנת את חייה באופן יומיומי, לא תקבל העדפות מעבר לעניין המס במשמעויות נוספות, ודווקא בעניין הזה אני אמרתי שאני מסכים גם עם התפיסה הקודמת של חבר הכנסת גל וגם עם התפיסה הנוכחית, כנראה, של סגן שר האוצר דוד מגן, שיש להיטיב בפנים נוספים עם התושבים בקו העימות. לא כי אני חושב שצריך להוריד את ההטבות, אני גם יודע בדיוק מי הם החלקים שנהנים מאותן הטבות, אלא כדי לתת לאותה אוכלוסייה, שלא מגיעה לסף מס ולא נהנית מאותן הטבות, שירותים ברמה גבוהה שלא ניתנים לה, שלא במסגרת היכולת שלה, כתוצאה מהעובדה שהיא נהנית מהטבות מס ויכולה לרכוש אותם בכוחות עצמה, ולא בדרך אחרת של מתן שירותים עדיפים על-ידי הממשלה.

לכן, יש לנקוט פעולות משלימות, כדי שלאותה אוכלוסייה יהיו הטבות אחרות. ברור לי לגמרי, שמי שמשתכר בקריית-שמונה 2,500 שקל, לגביו אין שום משמעות לאותם 20% הטבות במס שניתנו על-ידי הממשלה הקודמת. ולכן יש לתת לו אותו משקל על מנת שיוכל ליהנות מהעניין.

אדוני היושב-ראש, אני מסכים אתך לגמרי, שהסכנה בכל תוכנית שאתה הולך אליה, שבקיצוץ הראשון הכול נעלם – –

היו"ר ד' תיכון:

זו לא סכנה, זו עובדה. קח את החוק לעידוד השקעות הון – – –

שלום שמחון (העבודה):

בעניין הזה אני מסכים.

היו"ר ד' תיכון:

אני אספר לך סיפור, מאחר שזמנך בלאו הכי הסתיים, איך גדל המענק על-פי החוק לעידוד השקעות הון מ-34% ל-38%. ביטלו אז את הלוואות הפיתוח וקבעו שהסובסידיה ערכה שווה ל-4%. ואז אותם 4% הוספו ל-34% מענק שניתן. כך צמח המענק ל-38%. אתה יודע כמה יקבל משקיע על-פי החוק החדש? – 24%.

שלום שמחון (העבודה):

זה בתעשייה. בחקלאות פחות.

הי"ר ד' תיכון:

בתעשייה. בחקלאות פחות – – –

שלום שמחון (העבודה):

בחקלאות באזור המרכז – אפס.

הי"ר ד' תיכון:

לא מגיע.

שלום שמחון (העבודה):

למה לא מגיע? למה מגיע לתעשייה באזור המרכז, ולחקלאי באזור המרכז לא מגיע?

הי"ר ד' תיכון:

לתעשייה באזור המרכז, אם אתה שואל אותי, גם כן לא מגיע.

שלום שמחון (העבודה):

אבל עובדה שכן מגיע. עובדה שכן נוצרת אפליה.

הי"ר ד' תיכון:

אני אומר לך את דעתי. אילו הייתי שר האוצר הייתי בהחלט סוגר את מרכז הארץ בפני פיתוח תעשייתי. כל מי שרוצה לקבל סיוע ממשלתי, שילך לאזורי פיתוח. כך הייתי מביא לשם תעשיות עתירות ידע, מה גם שאזורי הפיתוח לא כל כך מרוחקים.

אני רוצה לומר לך, אל תתפתו, ברגע שמציעים לכם תוכנית חלופית, בקיצוץ הראשון היא נופלת, ואף אחד לא זוכר. אתה זוכר את הפיצוי בגין 4% בשל ביטול הלוואות הפיתוח המסובסדות? – לא. בסך

הכול חלפו חמש שנים מאז. וכך יקרה לזיכוי המיוחד אם תוכניתו של גדליה גל או של סגן השר דוד מגן תתבצע. תודה רבה לך.

שלום שמחון (העבודה):

רק שני משפטים לסיום על חשבון הזמן שלקחת לי.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אני אומר עוד פעם, עמדתי היא שלא צריך לבטל את הטבות המס אלא להשלים בהטבות נוספות לאותה אוכלוסייה שלא נהנית מהזיכויים במס. לכן אני מסכים בחלק הזה שצריך לדאוג לאותה אוכלוסייה שאין לה שום הנאה מעניין הטבות במס.

בהזדמנות הזאת אני רוצה לפנות לסגן שר האוצר ולבקש בכנות רבה, לאותם חמישה-שישה יישובים בקו העימות – – –

היו"ר ד' תיכון:

אי-אפשר. הרשימה סגורה.

שלום שמחון (העבודה):

לא, הרשימה נפתחת במרס 1997, אם שר האוצר יביא לוועדת הכספים אותם חמישה או שישה היישובים האלה, ב-1 באפריל 1997, ועדת הכספים תאשר. מאחר שאני יודע שיתדפקו על דלתותיכם עוד עשרות יישובים אחרים שלא יושבים על קו העימות, אני רוצה לפנות אליך באופן אישי ולבקש, שלפחות עם ששת היישובים האלה שהזכרתי, שיושבים קרוב מאוד לגבול הצפון, אנא, בקשה אישית, תפתרו להם את הבעיה, אחרי שש או חמש שנים שהם ממתינים לקבל את ההטבה ולזכות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רק רגע, חבר הכנסת מגן, יש עוד לפניך. חבר הכנסת מקסים לוי – איננו באולם. חבר הכנסת חיים אורון – יצא לוועדה המיוחדת; אני שומר לו את התור להסתייגות. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, חבר הכנסת יוסי שריד, חבר הכנסת רן כהן – אינם באולם. לחבר הכנסת דדי צוקר שתי הסתייגויות, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

אם אתה רוצה לדבר לפניו, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני מתערב בדיון לאור דבריו של חבר הכנסת שלום שמחון, אשר גם אם יש יריבות פוליטית, הוא ראוי לכל המחמאות. אני עוקב אחרי פעילותך ממשד האוצר, וגם בדיונים במליאת הכנסת, ואני בטוח שתצליח בתפקידך גם כחבר כנסת. אני גם מביע מלות הערכה על כך שהחזרת את הדיון לפסים הנכונים, עניין שחסך ממני התפרצות בשער, בבקשה לדבר על התקציב ולא על עניינים שאינם נמצאים לחלוטין כרגע על סדר-היום, ובוודאי ימלאו את סדר-יומנו בעתיד הקרוב.

אני רוצה להתייחס גם לסקפטיות של יושב-ראש הכנסת, אשר רשם קריירה עשירה בוועדת הכספים של הכנסת, ולומר גם ליושב-ראש הכנסת חבר הכנסת דן תיכון, כי הרעיון אשר נדון בצורה יסודית בוועדת הכספים בכנסת הקודמת, בראשותו של גדליה גל – ואני יודע שגם אתה היית שותף למאמצים להפסיק את העיוותים הנגרמים בשוגג מתוך כוונה לגרום להעדפה של קבוצות חלשות.

על מה דיבר חבר הכנסת שלום שמחון? הוא מדבר על רשימה של יישובים. הלוואי שהיו אלה שישה יישובים. בסיור בבקעת-הירדן בשבוע שעבר שמעתי שם על שלושה-ארבעה יישובים. בסיור בגבול מצרים – מושב כמהין לא מקבל. לעומת זה, קדש-ברנע כן מקבל. הכול עניין של תאריך, נדמה לי שזה היה 1990/91, שאז היתה החלטה לגבי רשימה של יישובים שמקבלים, וכל יישוב אשר הוקם לאחר אותו תאריך, גם אם הוא ממש על הגבול ונמצא באזור מועדף בוודאי על יישובים מרוחקים יותר, לא מקבל. כפי שיושב-ראש הכנסת דן תיכון אמר – אי-אפשר, משום שדרושה כאן חקיקה מיוחדת, שתסמיק את שר האוצר לשנות את הרשימה או לעדכן אותה מעת לעת, ושר האוצר, על-פי החוק הנהוג היום, לא יכול לעשות זאת.

יש אפליה אחת שאנחנו רואים אותה בעין. יישובים מרוחקים יחסית, גם אם הם נכנסים לפלח של קו עימות, מקבלים, אבל בתוך הקבוצה הזו, יישובים שהוקמו ממש על הגבול וגם להם מגיעה אותה הקלה, אותו תמריץ, הם לא יקבלו.

גם בתוך היישובים יש עיוות. לפי בדיקות שביקשתי לערוך, נניח בקריית-שמונה או בבית-שאן, 60%–70% מהאוכלוסייה לא מקבלים את ההטבות הקרויות הקלות במס בקו העימות, משום שרוב האוכלוסייה לא מגיע לרף מס הכנסה; והקבוצה שהיא מיעוט, 30%–40% של אנשים מבוססים יותר, כן מקבלת.

אם אתה שואל אותי אם אותה קבוצה ראויה לעידוד – בהחלט, הם תושבי קו עימות. אבל, במבחן הפנימי באותו יישוב, נניח קריית-שמונה, בין הקבוצה החלשה יותר לבין הקבוצה החזקה יותר, אנחנו מוצאים את עצמנו מחזקים יותר את החזקים ולא ממריצים ולא מסייעים לחלשים יותר. ובכל מה שהספקתי ללמוד בחודשים הספורים שאני ממלא בהם את תפקידי כסגן שר האוצר למדתי, אדוני היושב-ראש, בעניינים הקשורים להטבות, להנחות, להקלות, לפטורים ממס הכנסה – יש רשימה ארוכה של נושאים, ועדיין מוקדם לפרט אותם; נעשה זאת, אני מקווה, מייד לאחר אישור התקציב, ואחרי שנגבש את הדברים במשרד האוצר – שהחזקים מקבלים, ואלה שאינם מגיעים לרף תשלום מס הכנסה אינם מקבלים.

אם אנחנו נותנים פטור מסוים לקופת גמל או לביטוח חיים או לחסכונות מסוג כזה ואחר, ברור לנו שאנחנו מדברים על קבוצה מבוססת יותר מאשר, נניח, פועלי הטקסטיל או פועלים בענף המזון אשר משתכרים 3,500-3,000 שקל וחיים באוברדרפט, ואין להם אפילו אגורה אחת לחיסכון או להשקעה בביטוח.

אבל לא נרחיב כאן את היריעה. אני כרגע מביע את דעתי.

היו"ר ד' תיכון:

אני מקווה שאתם לא רוצים לבטל את הזיכויים והניכויים האלה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

לא אמרתי, אבל אני אומר מה אני למד. יש לזה השלכות בתחומים אחרים. אני אומר מה מצאתי. יש עיקרון שצריך לבחון אותו – האם עזרה, תמריץ, יכולים להיעשות רק דרך תשלומי מס הכנסה או הקלות במס הכנסה, או שיש דרכים אחרות.

לעניין שעליו דיבר חבר הכנסת שלום שמחון, אני בהחלט חושב שאם התמריצים שאנחנו נותנים במס הכנסה לתושבי קו העימות – וכאן אני עוד פעם מזכיר, ברשימה שהיא מעוותת, ולקבוצה חזקה יחסית, או למען ההגינות נקרא לה פחות חלשה – והיקף התמריץ הזה מגיע ל-430 מיליון שקל,

נדמה לי שבסכום הזה, בצורה גלובלית, דרך הרשויות המקומיות אפשר להשקיע בחינוך וברוחה בקווי העימות, שם אנחנו לוקים בחסר, בצורה מושכלת יותר וחכמה יותר, ויצאנו נשכרים.

הי"ר ד' תיכון:

אני לא מקבל את דעתך. לא שאתה לא צודק תיאורטית, אבל מי שייגע בעניין הזה ישבור את הראש. בשל לחצים אתה לא יכול להוציא יישוב אחד, ולכן הוחלט גם לא לצרף יישובים חדשים. כל המפה הזאת היא מפה מעוותת.

סגן שר האוצר ד' מגן:

נכון.

הי"ר ד' תיכון:

אבל כל מי שניסה לגעת בה נכשל. אני מציע לך, לפני שאתם מקבלים החלטות, ללמוד מן הניסיון של ותיקי הבית, שניסו לעסוק בעניין הזה, נכוו והנציחו את השיטה הקלוקלת שקיימת זה כ-27 שנים.

סגן שר האוצר ד' מגן:

שתי הערות לסיום הקטע הזה. א. אני מדגיש, אדוני היושב-ראש, שאני מביע כאן את דעתי האישית. זו איננה תוכנית של האוצר, זו תוכנית שאני מציג אותה למחשבה במשרד האוצר. ב. אני בדרך כלל אופטימי ואני חושב שאצליח לשכנע, ואני מאוד מקווה שלקראת מרס, כאשר נתראה בוועדת הכספים, נוציא מתחת ידינו, הממשלה וועדת הכספים, החלטות יותר חכמות מכפי שנתקבלו עד היום בתחום הזה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פורז, אתה מאמין שהם יצליחו?

אברהם פורז (מרצ):

אני סקפטי.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאחר שחוק ההסדרים ובהמשך חוק התקציב משמשים הזדמנות ובמה לדין סביב מדיניותה של הממשלה בכל התחומים ובכל שטחי חיינו, אני מבקש, אחרי הפרק שדנו בו כרגע בסוגיית התמיכות לחקלאות, לשוב, ברשותכם, לעניין המדיני כאחד המרכיבים הבולטים, אם לא הבולט שבהם, של כל ממשלה, כמובן גם של הממשלה הזאת.

אני מבקש בהזדמנות זו, יחד אתכם לנסות ולהתחיל להגדיר לעצמי, רק להתחיל להגדיר לעצמי את משמעות העובדה, שממשלת הליכוד, ממשלת נתניהו, ממשלה שחרתה על דגלה ברמה האידיאולוגית את דגל ארץ-ישראל השלמה, הרימה את הנס של אי-נסיגה משטחי ארץ-ישראל, של סירוב לחלוקתה של ארץ-ישראל המערבית, לשאול את השאלה, מה היא המשמעות של העובדה שהממשלה הזאת, עם האפיונים הללו, הפוליטיים, האידיאולוגיים, מבצעת, עומדת לבצע את הנסיגה מחברון. זאת השאלה שאני רוצה לשאול, מה המשמעות – כלפי החברה הישראלית, כלפי בוחרי הליכוד, כלפי הליכוד, כלפי מי שמתנגד לדרכו של הליכוד.

ובכן, מרגע שנכנסה הממשלה הזו לכהן בתפקידה, היא גרסה, היא טענה מעל כל במה, שהם אנוסים על-פי הדיבור, או מוטב לומר אנוסים על-פי החוזה, לקיים את מה שסוכם באוסלו, אוסלו א', אוסלו ב'. לא משום שאנחנו בחרנו, אמרו אנשי הליכוד, לא משום שזו דרכנו, לא משום שזו שאיפתנו, אלא משום שהחובה הדמוקרטית מחייבת אותנו למלא הסכמים כמו כל ממשלה בכל משטר דמוקרטי, שכן אם לא תמלא ממשלה אחת את מה שהיא ירשה מקודמתה, אנחנו חיים בתווה ובוהו, ואת זה, כמובן, גם ממשלת הליכוד לא העלתה על דעתה. כלומר, אמר הליכוד: זה איננו הסכם שלנו, זו אינה רוחנו, זו אינה דרכנו. אנחנו אנוסים על-פי החוזה לקיים אותו, למלא אותו, ולכן אנחנו גוררים רגליים.

ולכן גרר הליכוד רגליים, ורק החובה, מצוות אנשים מלומדה, כך הם אמרו, הדריכה אותם. הגדיל לעשות, באופן הבהיר ביותר, נתניהו, שאמר: בעצם לא האמונה מדריכה אותי, זו אינה דרכי, זו אינה אמונתי, אלא מה שמדריך אותי הוא רק איזו חובה יבשה, פורמליסטית, חוקית, למלא אחר מצוות ההסכם הזה שנחתם על-ידי הממשלה הקודמת.

ובכן, אותה ממשלה, אותו ראש ממשלה, אותם שרים, אותה קואליציה שבאה ואמרה: זה איננו הסכם שהיינו רוצים בו, זה איננו הסכם שהיינו מבקשים לחתום עליו, מקיימת עכשיו את אחד הסעיפים, אולי מן הקשים שבו, פינויה של חברון, הסגת כוחות צה"ל מחברון. ומעתה – אני רוצה לומר את זה גם לחבר הכנסת שטרן, שנכנס עכשיו, גם לעצמנו, גם לחבר הכנסת מגן – מעתה הסכם אוסלו הוא הסכם שלכם. עכשיו אתם אינכם ילדים חורגים להסכם, אינכם הורים מאמצים, אתם הורים חוקיים, שותפים מלאים בלידתו ובגידולו של הילד הזה שנקרא פינוי חברון. אתם, מעתה, חבר הכנסת שטרן, שותפים שווים זכויות ושווי חובות בחלוקת ארץ-ישראל.

זו לא היתה דרככם, לא ביקשתם להגיע לשם, לא רציתם להגיע לשם, הנסיבות גלגלו אתכם למקום שבו אתם שותפים מלאים, נושאים בכל האחריות ובכל הקרדיט לנסיגה מארץ-ישראל, לחלוקתה של ארץ-ישראל המערבית, משום שהצטרפתם לאותו תהליך שמשמעותו אחת – בין שני העמים הללו, הפלשתינים והיהודים, יש לחלק את הארץ. זוהי המשמעות האמיתית, המרחיקה-לכת, כלפי תנועות האופוזיציה פנימה, כלפי ציבור בוחריהם, כלפי החברה הישראל.

מעתה, כאמור, זהו הסכם שלכם. חותם פינוי חברון עליכם, ועל חברון חותם הליכוד, נתניהו, המפד"ל ושאר מפלגות הקואליציה. אתם מטביעים את חותמכם על פינוי של ארץ-ישראל על-ידי פינוי חברון, וחברון המפונה מטביעה את חותמה על מפלגות הקואליציה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

דדי, אתה רוצה שנחזור בנו?

דוד צוקר (מרצ):

אני לא מטיח עכשיו. נכנסת באמצע. אני רוצה לנסות לסרטט – – –

בנימין אלון (מולדת):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

— — —

שבח וייס (העבודה):

מה הוא התלבש על שטרן?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוא נמצא כאן.

דוד צוקר (מרצ):

חברים, אין בי שום נימה של הטחה. אתה יודע שאני אתמוך בהסכם הזה בלב חפץ. אני מנסה עכשיו להבין אילו משמעויות רעיוניות, אידיאולוגיות, פוליטיות, יש לעובדה הזאת.

מעכשיו צריך לדעת עוד דבר אחד. אין יותר מקום לדיבור הכפול הזה, ללשון הכפולה שאומרת: אוסלו הוא עניין מגונה, ראוי לכל בוז ולכל דחייה, אבל נבצע אותו. מעכשיו זה בלתי אפשרי. כלומר, המהלך של ראש הממשלה, שיכול לצאת מפגישה עם ערפאת, שבה הוא מדבר על פרטי הפרטים של אוסלו, כשהוא כבר הפך לבעלים החוקיים של ההסכם, הוא עכשיו בעלים חוקיים של פינוי חברון ושל אוסלו, לצאת החוצה ולהטיח דברים נגד ממשלה שחתמה על הסכם אוסלו – הדיבור הכפול הזה מעכשיו נשמע צבוע, לא אמיתי, הוא לא מחזיק מים, כי מעתה נתניהו הוא המבצע, המוליך בביצוע של הסכם אוסלו. ואני מברך על כך, זה חשוב, אבל צריך לזכור, שיותר אי-אפשר לשמוע, אלא אם כן הוא רוצה להסתכן בצביעות שאין למעלה ממנה, שזה הסכם מגונה.

היו"ר ד' תיכון:

חשבתי שעד היום נתת לו ציון גבוה.

דוד צוקר (מרצ):

אני עושה את זה גם עכשיו.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא בטוח שעד היום נתת לו ציון גבוה.

דוד צוקר (מרצ):

אני אסביר את זה באופן מאוד ברור. אמרתי, גם כל הקרדיט, כל הזכויות וכל החובות חלות עכשיו על הממשלה הזאת בכלל ועל ראש הממשלה הזה בפרט. אני רק רוצה לבוא ולומר, שיותר אני לא אוכל לשמוע מאותו ראש ממשלה שזה הסכם מגונה, שכן הוא לא יכול לטעון את זה היום. הוא היום הבעלים החוקיים. הוא חתום על החוזה, על הסעיף הקשה ביותר שבו, ועבורי זה ציון גבוה מאוד, אני רק מבקש לא לחיות באיזה עולם כפול, שבו אפשר לדחות את הסכם אוסלו אבל גם מאמצים אותו ומבצעים אותו.

אדוני היושב-ראש, גם אתה חלק, לא בשבתך כיושב-ראש, כחבר כנסת אתה חלק מן הקואליציה הזו, והיום אתם מאמצים את הסכמי אוסלו והסכמי אימץ אתכם. השניים הללו אינם ניתנים עוד להפרדה. אנחנו האופוזיציה, זו שילדה את ההסכמים הללו, שתמכה בהם, אנחנו עכשיו בחזקת

מתבוננים, בחזקת משקיפים. אם יהיה צורך לתמוך, אני בטוח שכל האופוזיציה תתמוך, או מרבית האופוזיציה תתמוך, אבל אנחנו איננו עוד המבצעים, זוהי ממשלת הליכוד שמבצעת. אולי טוב שכן. ודאי שהקרדיט ההיסטורי, אדוני היושב-ראש, יינתן למי שעושה את זה.

עכשיו גם צריך להיזהר.

בנימין אלון (מולדת):

הקרדיט ההיסטורי יינתן לערפאת, לא לאף אחד אחר.

דוד צוקר (מרצ):

יכול להיות. במידה רבה אתה צודק. כלומר, באמת מדובר במנהיג מאוד מוכשר, שיודע לאן הוא הולך, הוא יודע גם להוליך את עמו אחריו, אבל אלה משמעותיות אחרות. אני לא מנסה לסתור את דבריך, אני מנסה לראות את המשמעויות של ההסכם כלפי החברה הישראלית.

אני רק רוצה להזהיר מדבר אחד. מאחר שאני מאוד מסויג בנוגע לאפשרות להגן על היהודים שחיים שם, אני חושש מאוד ואני חרד באמת ובתמים לגורלם של אנשים שבחרו לחיות שם, אני מזהיר את כולנו, שלא להניח לשום אדם, בוודאי לא לאחינו, לחיות שם באיזו אשליה. אני לא רוצה להרחיב בזה. אינני מאמין שהרובה קצר הקנה ימנע, או אזור חיץ כזה או אחר של כמה מטרים ימנע פגיעות חיכוך מצד זה או מצד אחר. יש שם יותר מדי אנשים, יהודים וערבים, שמעוניינים בחבלה בהסכם, בטאטוא ההסכם.

אבל, אם לחזור למוטו של דברי, אני רוצה לומר, שהיום הזה, יום החתימה על הנסיגה מחברון, הוא היום שבו ממשלת הליכוד, קואליציית הליכוד בראשותו של נתניהו מביאה את פרי הביכורים שלה במסע הארוך שהיא תבצע לפינויה ולחלוקתה של ארץ-ישראל המערבית, וככל הנראה, כך אני מקווה, להסתמנותו של פתרון הקבע בינינו לבין הפלשתינים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זו הפעם החמישית במהלך שתי היממות האחרונות שאני נוטל את רשות הדיבור. מאחר שכן, חשבתי שאין זה מן הראוי לחזור שוב ושוב על אותם טקסטים, אף שהמאזינים משתנים.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת פורז, הקהל מתחלף.

אברהם פורז (מרצ):

אני יודע, הקהל מתחלף, אבל אני בשלב כלשהו – – –

שבח וייס (העבודה):

אורי זוהר לא החליף את הבדיחות. שאלו אותו למה, והוא אמר שהוא מחליף את הקהל.

אברהם פורז (מרצ):

הבעיה היא שאני אתחיל לשעמם גם את עצמי.

היו"ר ד' תיכון:

לפי ההנחה הזאת, "הבימה" היתה צריכה להסתפק בהצגה אחת ולהוריד אותה מייד.

אברהם פורז (מרצ):

נכון, אבל אני, אדוני היושב-ראש, מתחיל להרגיש, שאם אחזור על מה שאמרתי, אתחיל לשעמם את עצמי.

היו"ר ד' תיכון:

אבל יש לך קהל חדש.

אברהם פורז (מרצ):

לשעמם את עצמי, זה לא יהיה בסדר. זאת אומרת, אני יכול רק כלפי אחרים, אבל כלפי עצמי? יש גבול. לכן, אדוני היושב-ראש, אני אדבר על כמה נושאים שכרוכים וקשורים בנושאים התקציביים, אך לא ישירות.

אני רוצה לדבר על כמה עיוותים בתחום הכלכלי אצלנו, שמן הראוי לתת להם פתרון, ואמנה אותם, משום שמדובר בנושאים שבהם יזמתי הצעות חוק לשינוי המצב. בהזדמנות זו אני עושה, אולי, מעין קידום מכירות להצעות החוק.

הצעה ראשונה דנה בנושא מס רכוש על קרקע שאינה זמינה לבנייה. כידוע, בישראל מס רכוש מוטל רק על קרקעות, הוא איננו מוטל על מבנים. אדם שיש לו, למשל, וילה מפוארת בסביון או בכפר-שמריהו, או דירת גג ברמת-אביב ג', או אוסף חפצי אמנות יקר ערך, או מטבעות או בולים, לא משלם שום דבר כמס רכוש על הרכוש הזה. לעומת זאת, אם יש לו איזה מגרש מסכן באיזה מקום, שכל כולו שווה 100,000 שקל, או 200,000 שקל, או אפילו 200,000 דולר, ואיננו זמין לבנייה – זאת אומרת, האדם איננו יכול לבנות בניין כדי לברוח מאימת מס רכוש – מחייבים אותו כל שנה ב-2.5%.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שהגיע הזמן לבטל את מס הרכוש על קרקע שאינה זמינה לבנייה. העניין נמצא בידי הציבור, הציבור הוא הגורם המתכנן, רשויות התכנון, והן יכולות, כמובן, לגרום את התכנון ולתכנן.

הדבר השני, אדוני היושב-ראש, שעולה למדינת ישראל ולציבור צרכני החשמל כסף מיותר, הוא צריכת החשמל חינם של עובדי חברת החשמל. אני מסכים שבמקומות עבודה מסוימים עובד יכול לקבל משהו על חשבון המעסיק. בחברת "אל על", למשל, לפי מיטב ידיעתי, פעם בשנה מותר לעובד לטוס טיסה פרטית ואפילו לקחת את בן זוגו. וכבר היה לנו פעם איזה הליך מאוד מעניין בשאלה אם "בן זוג" כולל גם בן זוג שאיננו מהמין השני.

שבח וייס (העבודה):

מורה באוניברסיטה, למשל.

אברהם פורז (מרצ):

אם יש לו אין סוף ילדים, הוא יכול לקבל באוניברסיטה חינוך חינם עבור כולם.

שבח וייס (העבודה):

זה הרבה יותר כסף מחשמל – פי-עשרה.

אברהם פורז (מרצ):

יכול להיות. חבר הכנסת וייס, אני יודע שאתה מקורב לחשמל, כי זה בחיפה – – –

שבח וייס (העבודה):

אני מקורב לאוניברסיטה.

אברהם פורז (מרצ):

כן, אבל אני יכול לומר לך, שהצעתי הצעת חוק, שכל עובד בחברת החשמל יוכל לקבל כפל הצריכה הממוצעת חינם, ומעבר לזה ישלם, על מנת למנוע מצב, שציבור קטן של כ-20% מעובדי החברה, שצורכים חשמל בכמויות מטורפות, יטיל כתם על יתר העובדים. לא הצעתי לבטל.

דבר אחר, אדוני היושב-ראש: יש לנו אפליה בקופות הגמל בין גברים לנשים. בהרבה מאוד תקנונים של קופת גמל תמצא מצב, שאם האשה הולכת לעולמה לפני הבעל, יורשיה יקבלו הרבה פחות כסף מאשר אם הבעל ילך לעולמו לפניו; דבר שלדעתי הוא עיוות וצריך לתקן אותו.

נושא נוסף: לאחרונה ראש הממשלה מדבר, ודיבר יותר מפעם אחת, על הפרטת חברת "אל על", ואני תומך בהפרטה. אבל המנכ"ל היוצא של חברת "אל על", רפי הרלב, אמר בצורה מפורשת, שכל עוד חברת "אל על" איננה יכולה לטוס בשבת, נגרם לה נזק – תשמעו טוב – של 50 מיליון דולר בשנה. זה מה שעולה לנו העניין הזה של העדר טיסות בשבת – 50 מיליון דולר בשנה.

העניין נגוע, ממילא, בצביעות, שהרי כל אחד יודע, שגם אם הטיסה יוצאת שעה אחרי יציאת השבת, העובדים הגיעו קודם, העבודה התחילה קודם; ואותו הדבר בטיסה שחוזרת לישראל. כולם גם יודעים, למשל, שחברת "טאואר אייר", שהיא חברה שנמצאת למעשה בשליטת גורמים ישראליים, היא הפופולרית ביותר בקרב הציבור החרדי. בטיסה של "טאואר אייר" נדמה לך, לפעמים, שאתה טס במאה-שערים, ובכל זאת לא מחרימים את החברה. אני חושב, שהחלטה הזאת היא החלטה פוליטית, היא איננה החלטה שנוגעת לשמירת זכויות. האזרחים הדתיים של ישראל יכולים לטוס ביתר ימות השבוע.

אגב, אני תומך בכשרות במטוסי "אל על", אין לי בעיה. אני לא רוצה שאנשים דתיים לא יוכלו לטוס ב"אל על".

היו"ר ד' תיכון:

האוכל הכשר הוא יותר טוב.

אברהם פורז (מרצ):

כל אחד והטעם שלו. אין לי ויכוח על זה, כמו שאין לי ויכוח – – –

היו"ר ד' תיכון:

אתה ניסית פעם?

אברהם פורז (מרצ):

לא, אני צמחוני, אז מבחינתי לא משנה כשר או לא כשר. אצלי תמיד כשר.

היו"ר ד' תיכון:

כלבים וחתולים הם לוקחים?

אברהם פורז (מרצ):

הם לוקחים כלבים וחתולים ושמים אותם באיזה כלוב יפה. אבל מה, ייתכן שצריך להעביר את הכלבים למחלקה ראשונה.

בכל מקרה, אדוני היושב-ראש, 50 מיליון דולר בשנה הם יותר מדי בשביל הדבר הזה, והגיע הזמן – –

היו"ר ד' תיכון:

לא זו הבעיה. הבעיה מצויה בהוצאות הביטחון.

אברהם פורז (מרצ):

גם, גם.

לקראת הפרטת "אל על" נערכה בדיקה, וקבעו שהנזק הוא 50 מיליון דולר בשנה. עכשיו אני קורא, שרוצים להטיס את המטוסים של "אל על" ליוהנסבורג ביום שישי, ומשם תפעיל אותם איזו חברה עד צאת השבת. בשביל מה כל התרגילים האלה? הרי זה דבר מגוחך, אין לזה שום דבר עם שמירת הדת. מעבר לזה, כפי שאמרתי קודם, סביב הטיסות שאינן מתבצעות בשבת יש המון עבודה בשבת, ואחרת זה בלתי אפשרי.

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, לדבר על הנושא של אפליית העצמאים שהם שני בני זוג העובדים באותו מקום עסק. שני עורכי-דין שעובדים יחד, והם בעל ואשה שאוהבים זה את זה עד כדי כך שהם אפילו החליטו לעבוד במשותף, וכך זה יכול להיות במשרד אדריכלים, רופאים וכו', במקרה הזה הם יקופחו במס הכנסה, משום שההכנסה של האשה תיתוסף על הכנסת הבעל, לא ייערך לה חישוב נפרד, היא לא תהיה זכאית לקבל את השיעורים המופחתים בדרגות הנמוכות, והיא תשלם – או הוא ישלם, זה לא משנה – מס הכנסה בשיעורים גבוהים יותר.

אני יודע שיש פחד במס הכנסה שזה ינוצל לרעה, שכל אחד שיש לו חנות ירשום גם את אשתו. בעניין זה אפשר למצוא פתרון. אפשר, למשל, לקבוע חובת כרטיס, ואם יתברר שהאשה לא נמצאת, המפקח של מס הכנסה לא יראה אותה – זאת העלמת מס כמו כל העלמה אחרת.

היו"ר ד' תיכון:

יש בעיה.

אברהם פורז (מרצ):

יש בעיה וצריך למצוא פתרון.

היו"ר ד' תיכון:

אתה צודק בטענה, אבל איך מתגברים על הבעיה? איש עדיין לא המציא את הפטנט.

אברהם פורז (מרצ):

אני ממציא את הפטנט, אדוני היושב-ראש. אני מציע כרטיס נוכחות כמו פה, בכניסה לכנסת. שני בני הזוג, במקרה כזה, חייבים להחתים כרטיס. מובן שאפשר לזייף כרטיס. גם העובדים פה בכנסת יכולים לזייף. גם פה אחד שלא בא לעבודה, חבר שלו יכול להחתים במקומו, אבל אם יתפסו אותו, חלילה, זאת תהיה עילה לפיטורים.

היו"ר ד' תיכון:

מי יתפוס את מי? נניח שבעסק שלי תעבוד אשתי – – –

אברהם פורז (מרצ):

והיא לא תהיה.

היו"ר ד' תיכון:

מה זה "היא לא תהיה"? היא יצאה, היא לא חייבת לשבת כל הזמן.

אברהם פורז (מרצ):

הכלל צריך להיות שחייבת להיות נוכחות פיסיית בעסק. אם בא המפקח, הוא רואה שחתמו כרטיס והאדם איננו, זאת העלמת מס.

דבר נוסף, אדוני היושב-ראש, אולי פעם אחת ניפטר מהעניין הזה – יש לנו סחבת גדולה מאוד בבתי-הדין לעבודה. לאחרונה פורסם שאנשים ממתנים שנים לפסק-דין. יש סיבות רבות לעומס בבתי-המשפט, ולא רק בבתי-הדין לעבודה, ובבתי-הדין לעבודה אחת הסיבות היא נוכחותם של נציגי הציבור. נציגי הציבור – אחד נציג העובדים, אחד נציג המעבידים – למיטב ידיעתי והכרתי, וכמי ששנים רבות הופיע בבתי-הדין לעבודה, אינם תורמים מאומה לטיב ההליך השיפוטי. הם אינם מוסיפים איכות, הם רק מפריעים לשופט המקצועי לנצל את זמנו ביעילות.

כמה זמן עוד יש לי, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' תיכון:

אין לך זמן.

אברהם פורז (מרצ):

אם נגמר זמני, אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו בדיון כבר עוד מעט 48 שעות, והוא עוד יימשך ויימשך, שכן, התקציב – –

שבח וייס (העבודה):

זה לא סביב השעון, כי השעון עומד.

ענת מאור (מרצ):

– – האומלל והמבולבל שמגדיל פערים מצדיק שהפעם לא רק כמה אנשים עושים פיליבסטר – והם עשו את זה בכבוד רב – אלא שדרות שלמות של אנשי האופזיציה והקואליציה מכל המגזרים וכל הסקטורים מעלים את כל הדברים החמורים שקורים בתקציב. אתה מתחיל בנקודה אחת ואתה לא יודע מתי תגיע לאחרת.

והנה אנחנו דנים עכשיו בפרק ד', זה של המס המקביל, והסיפור שקורה אתו הוא הסיפור של הלאמת מערכת הבריאות. מדברים גבוהה גבוהה על הפרטה, מדברים על ליברליזציה, והנה הולכים ובהצעה של ביטול המס המקביל מחזירים את כל השליטה על מערכת הבריאות לממשלה לפי שיקוליה היא. ואנחנו יודעים את הלחצים שיש כל פעם. ולא די בכך, ממשיכים כמובן אברי הליברליזציה וההפרטה ומציעים לנו בהמשך התיקונים להצמיד חשב מלווה.

חבר הכנסת שבח וייס, זאת אומרת עכשיו הממשלה רוצה להכניס את ידה ולשלוט בכל קופה וקופה. זאת כאשר בכל העולם הולכים להלאים, לא להפריט אלא לתת לקופות לפעול כיחידות אוטונומיות. בארץ-ישראל ירשו מערכת מצוינת של קופות-חולים עצמאיות, עכשיו רוצים להיכנס ולשלט עליהן.

הנושא של ביטול מס מקביל הוא אחת ההחלטות החמורות שבחוק ההסדרים. כאמור, דיברנו בפרק הראשון על צמצום דרסטי של חוק השקעות הון בתעשייה, בתיירות ובחקלאות ועל הנזקים האדירים שהוא יגרום לפריפריה. אנחנו שמחים על ביטול הגזירה בנוגע לקצבאות ילדים, אבל זה רק סיפור העז. קיבלנו נתונים על 454,000 ילדים החיים מתחת לקו העוני. הדוח הוגש לראש הממשלה על-ידי המועצה לשלום הילד. אני חוזרת: 454,000 ילדים מתחת לקו העוני, כמעט כל ילד רביעי. בכל זה חוק ההסדרים לא מטפל.

לצערי, אני נאלצת לשנות את כל החומר שהכנתי בנושא הבריאות ולעבור לעז האחרונה שהכניסו לנו לשמור על אמינות, ומסים רק על העשירונים העליונים. READ MY LIPS במחטף – כל נושא המיסוי: ראש הממשלה, שהופך את האי-אמינות לאמנות, כמובן לא מתכוון להטיל מסים. אבל במי פוגעים? מורידים את חצי נקודת הזיכוי מנשים, וזאת בשם השוויון.

אני רוצה לפנות לכל חברי הכנסת אבירי השוויון: אני מאוד בעד שוויון, גם בזכויות, אבל קודם כול שיהיה שוויון בכל הזכויות. כיצד ייתכן שמערכת משקית שפער השכר הרשמי בה – לא בשוק הפרטי, בשוק הציבורי – בין נשים לגברים הוא יותר מ-25%, על-פי הנתונים הרשמיים שאנחנו מקבלים מהממונה על השכר במשרד האוצר, תנהג כך? אגב, ייאמר לזכותם, שהם כבר הקלו עלינו, הם נותנים לנו מראש את הפערים בסטטיסטיקה הרשמית שהם מוציאים.

עם פערי שכר כאלה, עם פערים שגדלו בפנסיה בגלל הכנסת רכיבים, עם אפילו ידועות, עם פטנטים לא מתחת לשולחן אלא מעל השולחן – בתוספות רכב, בגילום שעות נוספות – מוצאים דרך לעשות שוויון. באו לכאן נציגות נשים, היתה עכשיו ישיבת חירום של הוועדה למעמד האשה. אני פונה גם מעל הבמה הזו ליושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת רביץ, לכנס בדחיפות את ועדת הכספים. כמו שהוועדה השכילה לבטל את הגזירות האומללות של קצבאות ילדים ושל תשלום לרופא או למרפאות, כך תוריד את ההצעה האומללה שהובאה במחטף. קודם כול תחזיר את חצי נקודת הזיכוי וגם את מדרגות המס.

צחוק הגורל הוא, אולי, שאנחנו דנים בכך בדיוק בעת הדיון על מס מקביל. אני מקווה שחברי הכנסת זוכרים איך הגיעה מחצית הנקודה הזו: כאשר עברנו לחוק ביטוח בריאות ממלכתי בכנסת הקודמת, ברוב של כל חברי הבית, אמרנו, שבגלל העובדה שעכשיו יהיה תשלום הרבה יותר גבוה לאשה בגין עצמה ולא כיחידה משפחתית – לפחות נקל על נשים עובדות בכך שניתן להן חצי נקודת זיכוי. יד אחת מחליטה בחוק על חוק הבריאות, והאוצר נותן את חצי נקודת הזיכוי, ויד שנייה מבטלת. זה מה שקורה גם עם מס מקביל: קודם כול מבטלים, ובעוד כמה חודשים יגידו שזה כבר לא חשוב שמס מקביל יהיה חלק מתקציב הבריאות.

אותו דבר, אגב, רוצים לעשות לנו עם חוק האזרחים הוותיקים, אבל עוד נגיע לזה. עתותינו בידינו, יש לנו עוד דיונים של שעות רבות. גם בחוק האזרחים הוותיקים משאירים את המסגרת בלבד. נכון, את התחבורה הציבורית רוצים להכניס דרך חוק צווי פיקוח למחירים. זה לא חוק, זה צווי פיקוח, ואת זה קל לבטל אחר כך, כי לא צריך חוק הסדרים.

נשים עובדות זכאיות לחצי נקודת זיכוי בזכות ובצדק, ועל-פי החלטת האוצר, כתוצאה מחקיקה של הכנסת. אני תובעת מוועדת הכספים שלא להעמיד את הכנסת בפני הדילמה החמורה והאומללה הזו. בזה מצאו לפגוע? התחילו עם ילדים, חלק הצלחנו לבטל, לא את הכול – אני אומרת: זה סיפור העז – מצב הילדים במדינה עדיין חמור מאוד. המשיכו בחולים, את התשלום עבור ביקור אצל רופא אומנם ביטלו, אבל רוצים להטעות. זו כמעט שיטת תרמית, כי בחוק ההסדרים יש פגיעה חמורה ביותר בבריאות. ועכשיו עברו לנשים.

הנשים הן נשים עם ידע והצלחה, וארגוני הנשים השיגו הרבה אבל לא מספיק בנושא קידום הנשים בעבודה ובכלכלה. מעל במה זו אני רוצה לציין את ארגוני הנשים, או ארגונים שיש בהם הרבה מאוד נשים, שהשיגו העלאה בשכר לאחיות והשיגו העלאה בשכר למורות ולמורים, לעובדות הסוציאליות ולעובדים הסוציאליים. על כך באמת כל המשק רועש תמיד, שנתנו יותר מדי שכר בקדנציה הקודמת. נתנו יותר מדי שכר לבעלי העמדות הבכירות, את זאת אני מקבלת. הם לא צריכים לקבל שכר של

30,000 ו-40,000 שקלים בחודש, אבל לתת למורות ולאחיות, לפיזיותרפיסטיות ולעובדות סוציאליות? העלו את השכר העלוב שהיה להן ב-50%-60%, על כך צריך רק לברך את שר האוצר הקודם ואת שר הבריאות לשעבר חיים רמון, ואת ועדת העבודה והרווחה ואת הכנסת כולה – שעמדה מאחורי כל הארגונים, כאשר נשים הן אלה שהובילו את המאבקים האלה.

אני פונה לוועדת הכספים שלא להביך את הכנסת ולא להביא את ההצעה האומללה של ביטול חצי נקודת זיכוי לנשים. אני פונה אליך, חבר הכנסת איתן, בתור יושב-ראש הקואליציה: ההצעה הזו הובאה במחטף, בצורה לא דמוקרטית. ארגוני הנשים מקיימים עכשיו התארגנות רצינית מאוד בעניין זה, ואני חושבת שוועדת הכספים חייבת לעשות את המוטל עליה. אם היא לא תעשה כן, אני פונה ותובעת מן הכנסת, שלא להסתיר פנים מילדים, מחולים ומגמלאים. גם לגמלאים עדיין לא הסבירו פנים. לא להטיל עכשיו את ההיטל על נשים בצורה של הפחתת חצי נקודת הזיכוי, ולא לפגוע בשכבות הבינוניות. רוצים לרושש אותן? אי-עדכון מדרגות המס פוגע במפורש בשכבות החלשות והבינוניות.

לסיום, כאשר שמעתי כאן שחלק מחברי הכנסת מדברים בשם השוויון, ופונים אלינו שלא ניאבק על חצי נקודת הזיכוי מעבר למגיע, רציתי לומר להם, כי יש פה ניצול ציני של מצב אי-שוויון בין נשים לגברים בעבודה, מצב שאינו דורש הוכחות. אין סטטיסטיקה שיוצאת ולא ברורים בה הפערים של 25%-30% בשכר בין נשים לגברים, של קיפוח נשים בפנסיה וקיפוחן במתן הטבות ברכב, בשעות נוספות ובכונניות. זהו תפקידה של הכנסת, ובהמשך נקדם את הנשים בכל התחומים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חבר הכנסת וליד צאדק. חברי הכנסת, אני מבקש להודיע, כי בשעה 11:00 בדיוק יתקיים דיון בנושא: שנת השלושים להתיישבות בגולן. אחר כך נחזור לסדר-היום של התקציב.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – אדוני היושב-ראש, אני רואה שאתה מצונן קשות.

היו"ר ש' וייס:

לא נורא. בעזרת הבראת תקציב הבריאות, גם אני אבריא.

נעמי חזן (מרצ):

מדיוני התקציב וחוק ההסדרים, אף אני הצטננתי. זו פעם שנייה שאני עולה לכאן בדיוני התקציב ומנסה לשכנע את שר האוצר ואת חברי הכנסת, שהחלטה של הרגע האחרון לנכות את חצי נקודת הזיכוי לנשים עובדות, היא החלטה מוטעית ואומללה.

משרד האוצר טוען, שמחצית נקודת הזיכוי שניתנה לנשים עובדות היתה בעצם במסגרת מהלך ארעי בלבד, בעת חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ועל כן מבחינת מבחן השוויון אין סיבה שנשים לא תמלאנה את חובתן כלפי מס הכנסה בדיוק כמו גברים, ומנקודת ראותו של שר האוצר יש לכאורה היגיון מסוים בטיעון הזה. אבל בינתיים לא הצליח שר האוצר להשיב על שתי שאלות מרכזיות: ראשית, איך הוא מסביר את פערי השכר בין נשים לבין גברים, והדבר החשוב ביותר – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, ככל שאנחנו מעטים יותר באולם, כל רחש נשמע יותר. לכן אני מאוד מבקש לא להפריע.

נעמי חזן (מרצ):

לצערי הרב, כששר האוצר הציג את ההצעה האומללה הזאת, הוא לא הצליח להסביר איך הצעד הזה לא יפגע עוד יותר בנשים עובדות ולא ישפיע על פערי השכר שקיימים בין נשים לבין גברים. יתירה מזאת – וזה מאוד מפריע לי, חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה עוסק הרבה בנושאים פרלמנטריים – אם ההצעה כל כך נכונה, מדוע היא לא עלתה בזמן, במסגרת חוק ההסדרים, ומדוע לא ניתנה לחברי הכנסת ההזדמנות להתייחס להצעה הזאת בכובד ראש, כמו שאנחנו מתייחסים כבר כמה חודשים לחוק ההסדרים?

חבר הכנסת איתן, אתמול, בשעה מאוחרת, עמד שר האוצר כאן מעל הדוכן והודיע, שאתה הגשת הסתייגות, כביכול בשם הממשלה, כדי לאפשר את הפחתת חצי נקודת הזיכוי הזאת. זה מוזר מאוד מבחינת הליכי חקיקה תקינים, שממשלה מגישה חוק הסדרים, בגלל לחץ ציבורי היא נסוגה, ובצדק, מהנושא של הורדת קצבאות ילדים ומחליטה לראות מי בשטח חלש מספיק, מחליטה שמדובר בנשים עובדות, ועוד מצליחה לשכנע אותך להגיש הסתייגות – אף-על-פי שאנחנו חלוקים בנושאים מדיניים, הרי שנינו מגינים באותה מידה על כבודה של הכנסת ועל מעמדה – והממשלה ושר האוצר הזה עוד יעמדו וישכנעו את חברי הקואליציה להצביע בעד ההסתייגות שלך, שהוגשה בלחץ, על גבן של נשים עובדות.

ראשית, הנושא איננו צודק, ואת זה כבר הסבירו אחרים והסברתי אני. שנית, מדובר בהליך חקיקה שהוא פגום לחלוטין. אני חושבת, שאנחנו לא יכולים לבטל חקיקה, שנעשתה בכובד ראש, במסגרת הסתייגות שלך.

יושבת פה משלחת של ארגוני נשים – ואני מברכת אותה – בראשותה של יושבת-ראש "נעמת", עורכת-הדין עפרה פרידמן, שנזעקה לנושא הזה לגופו של עניין, ולא רק מבחינה מהותית.

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, אני מצטטת: "הופתעתי מאוד לשמוע על הקיצוץ בהטבות המס לנשים. הנושא לא נדון כלל בישיבות הממשלה בעניין הקיצוצים". את מי אני מצטטת, את האופוזיציה? לא, את השרה היחידה בממשלת ישראל הנוכחית, את לימור לבנת. אני קוראת שבש"ס קיימו בנושא זה ישיבה סודית, אבל הדברים פורסמו בעיתון, אז כנראה זה לא סודי, ונמסר כי מתארגן לובי נגד אישור

הסעיף, ובצדק. לא ייתכן שברגע האחרון מעלים נושא כזה על סדר-היום, ועוד כל חברי הקואליציה, ויש להניח שגם חברות הקואליציה, יצביעו בעד הצעד האומלל.

שר האוצר, עם כל הכבוד שאני רוחשת לו – ואדוני היושב-ראש, אני רוחשת לו כבוד רב – לא יכול לעמוד על דוכן הכנסת ולהגיד שהוא עושה את זה בשם עקרון השוויון. זה פוגע פגיעה ישירה בעקרון השוויון. זה פוגע פגיעה ישירה בהליכי חקיקה בכנסת, ואנחנו נדרוש, ואני אדרוש אישית, הצבעה שמית, אישית, על ההסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן בשם הממשלה להוריד את חצי נקודת הזיכוי למס הכנסה לנשים עובדות. אני רוצה לראות אם חבר הכנסת מקסים לוי, שנאבק כל כך קשה על קצבאות הילדים, והיינו יחד בנושא הזה, אם חבר הכנסת מקסים לוי, שנאבק כל כך קשה בנושא זכויות הקשישים – האם אתה, חבר הכנסת מקסים לוי, תרים יד בעד הסתייגות שלוקחת מאשה עובדת 70 שקל לחודש? האם יהיה לך אומץ לתמוך בהסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ודאי שלא, בטוח שלא.

נעמי חזן (מרצ):

אני שואלת אותך. האם הלובי החברתי, שאתה בין ראשיו, האם הלובי הזה הזעיק את כל חברי הלובי לשיבה מיוחדת בנושא הזה?

ענת מאור (מרצ):

היתה בוועדת הכספים הצעה לחזור מכל ההצעה, גם בלובי החברתי יש התארגנות גדולה מאוד, ואני מאמינה שעד יום שני – – –

נעמי חזן (מרצ):

אני יודעת שיש התארגנות גדולה. האם היא באה מספסלי הקואליציה? האם היושב-ראש – עמית של הלובי החברתי – חבר הכנסת שאול עמור, הזמין אותך ואותי לשיבה בנושא הזה, חברת הכנסת מאור? לפי הידוע לי, לא.

עושים פה מעשה שיש בו קודם חטא, ועליו מוסיפים פשע. חטא לנסות לפגוע בנשים עובדות, לשחוק את מעמדן עוד יותר במצב של מיתון, ואז להביא חקיקה באישון לילה, באמצעות חבר הכנסת מיכאל איתן, שוחר הפרלמנטריזם הישראלי.

לא ניתן לזה לעבור. תהיה הצבעה אישית בנושא, ושיקום כל חבר כנסת, ילך הביתה לאשתו ויסביר לה מה הוא עשה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

רעיון לא רע. תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מבקש להשיב. באיזה תקן, של ועדת הכספים?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כן, הסמיך אותי יושב-ראש ועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

אני מכיר את הערוץ הזה, זה בסדר. בבקשה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברות הכנסת הנכבדות, ראשית דבר, אני רוצה לומר, שכולנו לא תמימים ולא תמימות; לא תמימים ולא תמימות. הזעקה הגדולה על האינטרס של הנשים היא לא נחלתן של נשות הקואליציה והאופוזיציה לפי החתך הזה. אלא מה? כמצוות פוליטיקאים מלומדה וכמצוות פוליטיקאיות משנים רבות אחורה, מגייסים כל מיני נושאים על מנת לקעקע את הממשלה. והנה אנחנו שומעים פה את הלהט ואת המרץ של נשות מרצ, שנאבקות למען העניין הצודק.

אני לא נברתי בארכיונים, ולא היה לי זמן ללכת לספרייה, רק השתמשתי בזיכרוני הדל. כאשר העברנו פה תקציבים בסך של למעלה מ-100 מיליארד שקל, 113 מיליארד, 130 מיליארד, כאשר באה הממשלה הקודמת, לא כמו הממשלה הנוכחית, שקיימה דיאלוג ושינתה והתחשבה – – –

נעמי חזן (מרצ):

אם קיים דיאלוג – – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

— — — באה הממשלה הקודמת והכתיבה ואמרה לכם: אתם תצביעו על כל התקציב. וחברות הכנסת
כאן, יעל דיין ועוד שדולות נשים, חברת הכנסת ענת מאור, ונדמה לי שגם את, חברת הכנסת חזן,
אבל אותך אני לא זוכר — — —

ענת מאור (מרצ):

— — — תסלח לי מאוד, הממשלה הנוכחית — — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

— — — שדולת הנשים חתמה — — —

היו"ר ש' וייס:

— — — רק רגע בבקשה. אני מבקש קודם כול לשמוע — — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

— — — חברת הכנסת ענת מאור — — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

מה קורה, האמת כל כך כואבת? אני מסיר את המסווה מעל המניע האמיתי שלכם.

ענת מאור (מרצ):

— — —

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, רק שנייה. חברת הכנסת ענת מאור. סגנית יושב-ראש הכנסת נעמי חזן וסגנית היושב-ראש לשעבר ענת מאור, יש לי בקשה אליכן, לעשות מינון כזה שהמקהלה לא תהיה כל כך חזקה, כי בגלל מחלתי אני לא שומע אתכן. אני מציע שהוא יאמר את דברו — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — הנשים צודקות.

היו"ר ש' וייס:

הנשים תמיד צודקות. אני מבקש רק שישמעו — — —

ענת מאור (מרצ):

— — — אני מבקשת

היו"ר ש' וייס:

תנו לו קצת לדבר, אחר כך אני אאפשר לך לשאול שאלה, חברת הכנסת מאור. עכשיו — מיכאל איתן.

ענת מאור (מרצ):

— — — אני רוצה לשאול

היו"ר ש' וייס:

סליחה, את נאמת קודם – – –

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה – – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אז מה אם את רוצה? את רוצה. שמענו שאת רוצה. היא רוצה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, תרשה לי. חברת הכנסת ענת מאור, את נאמת, אחרייך נאמה חברת הכנסת נעמי חזן. עכשיו חבר הכנסת מיכאל איתן משיב. אני מבין שיש דברים שיוצרים לחץ ורוצים לבטא אותם. אני אאפשר לכן באיזה שלב להציג שאלה, אולי להעיר איזו הערה. אני לא מסוגל לשמוע את זה מפאת "גריפתי".

ענת מאור (מרצ):

אני שואלת אם הוא מסכים – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא מסכים עכשיו. תני לו לגמור, ואחר כך אאפשר לך לשאול.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אתה יודע שאני מאוד מאוד מכבד את חופש הוויכוח, אבל אנחנו נמצאים גם במגבלה של תקציב. לכן אני מציע, שאכן תיתן להם להעיר או לשאול, אלא שזה ייחשב לחלק מההסתייגויות שלהן.

היו"ר ש' וייס:

אתן להן להעיר הערה, חצי דקה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני מבקש רק שזה ייחשב להן כחלק מההסתייגויות שלהן, על מנת שהכול יהיה במתכונת.

ובכן, אני מבין שזה לא כל כך נעים לשמוע שאני מסיר את המסווה האמיתי מעל ההתנגדות שלך. אתן לא מתנגדות להצעה לגופה, אולי גם להצעה לגופה, אבל בראש ובראשונה אתן מגויסות מטעם האופוזיציה על מנת לתקוף את הממשלה. ואיך אני יודע את זה? כי חרף הצעקות והניסיונות למנוע ממני לספר לציבור הגדול, גברים ונשים, איך אתם נהגתם כאשר הממשלה הקודמת היתה בשלטון, אני אומר את הדברים ואני אספר את הדברים, ולא יעזרו הצעקות ולא יעזרו המחאות. נראה לי, דרך אגב, שבקצב הזה עוד מעט המין החלש יהפוך למין החזק, והמין החזק לחלש. אני כבר מרגיש בזה.

חברת הכנסת נעמי חזן שולחת אותי אל אשתי באיום, ואת, חברת הכנסת ענת מאור, לא נותנת לי לדבר. אני מקבל את הוויכוח הזה כוויכוח, ואני אומר שזה לגיטימי מבחינתכם לתקוף את הממשלה ולעשות את תפקידכם כאופוזיציה – – –

נעמי חזן (מרצ):

תודה שאתה נותן לנו לגיטימציה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני יכול להגיד גם דבר נוסף. אחד מראשי מפלגת העבודה, ששמע ממני ולא ידע בדיוק מה, שאל אותי מה בדיוק אתם הולכים לעשות, וכאשר הסברתי לו הוא הסתכל עלי ואמר: עכשיו אני רץ מייד אל עפרה פרידמן שתארגן הפגנות נגדכם. זו, כמובן, זכותו. עפרה פרידמן היא מזכ"ל "נעמת". נכון, זו זכותו. יכול להיות, שאילו היו לי יחסים טובים עם עפרה פרידמן ואני הייתי כעת באופוזיציה, הייתי עושה אותו דבר.

חשוב לי לציין, שכאשר אתם עצמכם הייתם חלק מהקואליציה, ואתם בעצמכם חתמתם על הסתייגות של 100 מיליון שקל לנשים מוכות – – –

נעמי חזן (מרצ):

תבדוק את הפרוטוקול. אני הצבעתי בעד ההסתייגות.

ענת מאור (מרצ):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

פתאום נעלמה הדאגה לנשים. לא דובר — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, שנייה.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

את רוצה להשתיק אותי?

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני לא אוהב את ההתקרבות לבמה. פעם הייתי מעיר זאת לחבר הכנסת איתן. יש גבול, קצת — — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

10 מיליון שקל, חבר הכנסת מקסים לוי — —

נעמי חזן (מרצ):

אבל הוא אומר דברים שאינם אמת.

היו"ר ש' וייס:

הוא היחיד שעושה זאת? אתן לא רגילות לזה? אני אאפשר לכן אחר כך להעיר.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני קורא לכן לסדר. מה זה?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

ישבנו כאן, ועל מנת להבליט את העניין ביקשנו גם שנעשה הצבעה אישית, שמית — — —

נעמי חזן (מרצ):

אתה זוכר את הצבעתי?

היו"ר ש' וייס:

אאפשר לך לרשום לפרוטוקול את הצבעתך מחדש.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני מדבר כעת על חברות הכנסת ענת מאור ויעל דיין.

תראה, תקציב של 113 מיליארד שקלים, הסתייגויות לא היו, לא נתנה הממשלה הקודמת ולא היו שם אנשים כמוך, מקסים לוי, שיכלו להיאבק, וממשלה ממול שתנהל את הדיאלוג. מלמעלה יצאה גזירה, הופ, איך שזה עבר – זה עבר.

ענת מאור (מרצ):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

הנשים אמרו: בואו נגיש הסתייגות על 10 מיליון שקלים. כל העניין הנשי – — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור, אני קורא אותך לסדר.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

— — — בא רבין, זיכרוננו לברכה, ובא בייגה שוחט, העיפו בזה מבט, משכו חזרה את ההסתייגות, לא הצביעו, הצביעו ההיפך, וההסתייגות נפלה. ללמד אותנו, להוכיח לנו, שכל הדאגה הגדולה הזאת וכל העניין הנשי, גם הוא משתנה מהמקום שבו אתה יושב.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כאשר אתה בצד הזה, בצד הקואליציה, אתה רואה את העניין הנשי בצורה אחת, וכאשר אתה עובר לספסלי האופוזיציה, העניין נראה קצת שונה.

ענת מאור (מרצ):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור, אני כבר קראתי אותך לסדר פעם אחת. אף אחד גם לא שומע כשאתן מדברות ביחד. איש לא שומע. ארבעת החברים שבמליאה וארבעת הצופים שביציע, שמונת האנשים האלה לא שומעים אתכן; ביחד עם אמא שלי – אולי תשעה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לעבור עכשיו לעניין עצמו. האם העניין הזה באמת אינו עניין צודק, כמו שאמרה חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

— — — לא אמרתי

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת חזן, אני אאפשר לך לומר את דברך.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

את אמרת, שהחוק אינו חוק צודק, שההסתייגות היא הסתייגות לא צודקת, ואם היא תהפוך לחוק אז זה יהיה לא צודק. אני רוצה לברר ולתת לך מענה לשאלה הזאת, להערה שלך. האם זה באמת עניין לא צודק? אני מסתמך כרגע על עמדתה של היועצת הכלכלית לוועדת הכספים, הגברת היועצת, הגברת הנכבדה סמדר אלחנני – –

נעמי חזן (מרצ):

לא כל אשה היא פמיניסטית ולא כל גבר הוא שוביניסט.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

– – שידועה כאשה הלוחמת למען זכויות נשים, לא פחות מחברת הכנסת נעמי חזן ולא פחות מחברת הכנסת ענת מאור, והיא גם אינה מזוהה, בשום פנים ואופן, עם מפלגה כזאת או אחרת – –

נעמי חזן (מרצ):

בלי שום ספק.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

– – ובטח ובטח שלא עם הליכוד וממשלת הליכוד. היא עושה את מלאכתה נאמנה, מוציאה תזכירים לחברי ועדת הכספים.

כותבת הגברת אלחנני, שדרך אגב מאז העניין של חצי נקודת הזיכוי מתקוממת כל הזמן נגד זה, והיא אומרת שחצי נקודת הזיכוי זה הדבר הכי לא צודק שיכול להיות.

ענת מאור (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אבל תני לו לקרוא את זה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

היא כותבת את הדברים הבאים, שכוחם יפה להיות דברי הסבר: עם הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי וגביית דמי בריאות מכל המועסקים במשק שילמו נשים נשואות דמי ביטוח בריאות במקרים מסוימים יותר מאשר שילמו קודם כדמי חבר לקופת-חולים בכלל, כאשר מי שרצה שילם ומי שלא רצה לא שילם. קופות-החולים גבו בדרך כלל תעריף משפחתי, וזו גם אחת הסיבות לגירעון שלהן בעבר. בשלב הראשון – כותבת הגברת סמדר אלחנני – ניתנה נקודת זיכוי נוספת לכל הנשים הנשואות. כלומר, איזה אבסורד זה.

התרעומת הרבה שעורר צעד זה הביאה לידי כך שבשנה שעברה ניתנה מחצית נקודת זיכוי לכל הנשים, בלי להתחשב במצבן המשפחתי ובשאלה אם יש להן ילדים או אין להן ילדים. כותבת הגברת אלחנני: מתן חצי נקודת הזיכוי לאשה באשר היא אשה עובדת לא עורר אומנם, למרבית הפליאה, טענות קיפוח מצד גברים. התפלאתי איך זה עשו דבר כזה, שהוא שרירותי, שאין לו שום בסיס הגיוני. ודווקא הגברים היו צריכים לקום ולומר, יש כאן בעיה, אין לדבר הזה שחר ואין לו הצדקה.

נעמי חזן (מרצ):

כנראה חשבתם שזה טוב.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אך עדיין – היא ממשיכה ואומרת – יש לציין שאין שום הצדקה לקבוע לאשה סף מס ונטל מס נמוכים יותר מאשר לגבר. יש לזכור, שאין שום הצעה, ההסתייגות הזאת לא כוללת שום הצעה לפגוע בנקודות הזיכוי בגין ילדים, וכל אם עובדת זכאית ותמשיך להיות זכאית לנקודת זיכוי בגין כל ילד.

עכשיו היא מביאה את סף המס ומראה אותו בצורה הברורה: נשוי שאשתו עובדת ורווק – סף המס 2,113; רווקה – סף המס 2,587, כתוצאה מנקודות הזיכוי.

אני אומר פעם נוספת, הגברת אלחנני לא מזוהה מפלגתית. היא אשה, היא לוחמת למען זכויות נשים. עובדה היא שעפרה פרידמן היא מ"נעמת" והיא מזוהה עם האופוזיציה. אם הגברת סמדר אלחנני היתה היום יושבת – – –

נעמי חזן (מרצ):

היא לא מהאופוזיציה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

עם כל הכבוד, חברת הכנסת נעמי חזן, אומנם נשים לטענתך מתמודדות על עניין הנשים, אבל עפרה פרידמן, עם כל הכבוד, גם התמודדה על תפקיד חברת כנסת.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

מה זה משנה?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

זה משנה מאוד, כי היא התמודדה בבחירות לכנסת מטעם מפלגת העבודה והיא מזוהה עם מפלגת העבודה. לכן יש לי סיבה טובה לחשוב כך. אולי אני מגזים, אולי זה באמת דבר דמיוני לחשוב שלעפרה פרידמן, שרצתה להיות חברת כנסת מטעם סיעת העבודה, יש איזה שיקול כאשר היא יושבת-ראש "נעמת".

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה. אני רוצה לפנות אל חבר הכנסת מיכאל איתן לסיים את פרק עפרה פרידמן, אף שזה קידום מכירות מדהים. אני מוכרח לומר לך, לו הייתי עפרה פרידמן הייתי נהנה מזה.

סופה לנדבר (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

זה לא מקובל, חברת הכנסת לנדבר. יש לי עוד בקשה אליך, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני אסיים רק במשפט אחד.

חיים אורון (מרצ):

אתה פתוח לחוות דעת נשית אחרת על הנושא של ההשפעה של קצבאות ילדים? סמדר אלחנני
חברה טובה שלי, יש לה חוות דעת שונה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת אורון, תן לי לסיים קודם כול את המשפט.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו בעיה של אקונומיה של זמן.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

עם כל הכבוד, תנו לי לסיים.

חיים אורון (מרצ):

אפשר לסיים את התקציב בפברואר.

היו"ר ש' וייס:

הוא מבין שיש בעיה של אקונומיה של זמן.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

תרשו לי לומר לכם, ובזה אני רוצה לסיים את הקשר של עפרה פרידמן, מזכ"ל "נעמת". אם אני
מגזים ואם היה זה רק מקרה שאחד מראשי מפלגת העבודה אמר לי: אני הולך עכשיו מייד לצלצל
לעפרה פרידמן, להזעיק אותה על מנת שיעשו הפגנות נגד ההצעה הזאת, וזה רק מקרה שהם
שניהם באותה מפלגה, וזה רק מקרה שאם סמדר אלחנני היתה היום מזכ"ל "נעמת" כנראה לא היו
הפגנות, כי לא היה לזה רקע פוליטי-מפלגתי – אני מראש מתנצל שיש לי ראש יותר מדי פוליטי, יותר
מדי מפלגתי, ובאמת אין שום קשר בין עפרה פרידמן כחברה פעילה במפלגת העבודה והרצון שלה
כחברת מפלגת העבודה להחליש את הממשלה לבין מאבק טהור, נקי לחלוטין, עניין נשי שנוגע
ל"נעמת" בלבד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, בואו נסיים את הפרק הזה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

ולכן אני רוצה לומר כך, חברת הכנסת נעמי חזן: אני חושב שהעניין הזה צודק. וכאן אני כן חייב הסברים – כי אנחנו מהלכים על חבל דק מאוד – לעניין ההליך. ההליך כשר, אבל... אני לא רוצה להגיד מפאת כבוד של הכנסת. כולם יודעים למה אני מתכוון. אני רק רוצה להסביר מה היו הנסיבות שבהן אני הייתי מוכן בכלל לעסוק בזה.

העניין הזה הוא מאוד בעייתי, מקובל עלי. חוק ההסדרים כולו הוא חוק, שעל דעת כל חברי הבית הזה לא צריך לבוא במתכונת שלו. אלא מה קורה? כשאנחנו באופוזיציה אנחנו צועקים בחמת זעם: אסור להביא את חוק ההסדרים. כשאתם בקואליציה אתם מגינים על זה. עכשיו התהפכו היוצרות, אנחנו בקואליציה ואנחנו מגינים על זה, ואתם צועקים בחמת זעם: אסור להביא חוק ההסדרים. כשאתם הייתם בקואליציה שתקתם, עכשיו אנחנו בקואליציה שותקים, אף שכולנו יודעים שהדבר הזה לא בסדר.

לכן, מה הצעתי כהצעה לכנסת הזאת? שנקבע עכשיו, שבכנסת הבאה, בלי קשר מי יהיה בקואליציה ומי יהיה באופוזיציה, לא יהיה יותר חוק הסדרים. ואז פתרנו בעיה, שאנחנו כולנו כחברי כנסת רוצים לשמור על הכנסת, אבל כשאנחנו הופכים קואליציה ואופוזיציה אנחנו לא רוצים להרגיש "פרייירים", מדוע אנחנו צריכים היום פתאום להגביל את הקואליציה שלנו, את הממשלה שלנו, כשאתם הייתם אתם לא הייתם מוכנים להגביל, ולהיפך.

לכן הצעתי שוועדת הכנסת תיזום שינוי בתקנון על מנת שהדבר הזה יימנע ויבוא לכדי תוקף מהקדנציה הבאה.

אני אומר במפורש, כל נושא חוק ההסדרים הוא למגינת לבי. אלא – וכאן באה ההסתיוגות – יש מצבים שהם מצבים אמיתיים. בחלקם, לא כולם, הם נוגעים גם לחוק שלנו היום. מה קורה כאשר הממשלה מביאה תקציב והיא מבססת את סעיף ההכנסות או את צמצום ההוצאות בשינויים חוקתיים שיאפשרו לה את הביצוע? הרי ספר התקציב הוא ספר שמדבר בסכומים. כדי להגיע לסכומים האלה לפעמים צריך לשנות חוקים שמשפיעים ישירות על מעמדה של הממשלה.

באה הממשלה הפעם ואמרה, יש לנו תוכנית, שנגדה יצאו בשצף-קצף חבר הכנסת מקסים לוי, הלובי החברתי, חבר הכנסת מאיר שטרית, חברים נוספים מהקואליציה, חברי האופוזיציה. אני מצוין במיוחד את חברי הקואליציה, כי מצד האופוזיציה זה טבעי.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו רגילים בכנסת הזאת, שכאשר מדברים על חברון, אי-אפשר לדעת מי זה קואליציה ומי זה אופוזיציה. הכול עקום.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

בסדר, אני מקבל גם את זה, הכול הפוך.

חיים אורון (מרצ):

אבל, בתקציב עוד יותר – – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

הכול הפוך. אני ראיתי, ואני אומר פעם נוספת: ראיתי ואני יודע – – –

היו"ר ש' וייס:

האם מרצ בעד שינוי הבחירה הישירה? נורא מעניין.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כן.

היו"ר ש' וייס:

לא. מרצ.

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

מעניין.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת אורון, בהערת אגב, ואני רק רוצה לסיים – – –

היו"ר ש' וייס:

זה חשוב מאוד.

חיים אורון (מרצ):

– – –

נעמי חזן (מרצ):

– – – כידוע לך.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

בסדר, אז תן לי לסיים. חבר הכנסת אורון, יחסי הקואליציה הפנימיים השתנו. גם באופוזיציה לא חל שינוי בעניין הזה, אבל הקואליציות היום – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

בעקבות החוק היחסיים משתנים, ובסופו של דבר כתוצאה מכך שקמה התנגדות להצעת הממשלה מצד חוגים רחבים היתה הממשלה נאלצת להתמודד ולנהל דיאלוג עם חברי הכנסת גם מהלובי החברתי – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

— — וגם עם חברי הכנסת מסיעות הקואליציה שאמרו לה: אם את לא תשני את התקציב, אנחנו לא נתמוך בתקציב. לכן, באה הממשלה – והתנהל דיאלוג עד לימים האחרונים – ושינתה בצורה משמעותית מאוד – לא 10 מיליון, שאת לא הצלחת לשנות, חברת הכנסת ענת מאור. פה שינו היקפים של מאות מיליוני שקלים.

חיים אורון (מרצ):

את כל התקציב הפכו. אין תקציב.

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כאשר באו השינויים האלה וערכו את החשבון הכללי, הגיעה הממשלה למסקנה, שבגלל כל השינויים האלה נהיה חור בתקציב. לכן, הלכו בדרך שהיא – ואני מזדהה עם חברת הכנסת נעמי חזן – דרך חוקית אבל לא נעימה ולא סימפתית, ולא ראוי שתהיה נוהל או דרך קבע, אבל היא דרך אפשרית. במצב שנוצר, שמצד אחד צריך להעביר תקציב, ומצד שני צריך לאפשר לו את המקורות, אין לנו אפשרות. אחרת, התקציב לא יהיה תקציב. הוא יהיה תקציב בלי מקורות. אם לא יהיו מקורות, סתם כותבים כאן מלים.

לכן, אני הסכמתי, כצעד יוצא דופן, לאפשר את הדרך הזאת, ולכן גם הסכמתי להיות, במידה רבה, איש-קש – כיושב-ראש הקואליציה – של האוצר. אני שלם עם מה שעשיתי, על-פי ההסברים שנתתי. אם הייתי חושב שהחוק הזה הוא חוק לא צודק, לא הייתי מסכים. כל מס הוא כואב וכל הוצאה היא קשה, אבל לכם יש היום מלאכה קלה – להגיד: "כן, צריך קיצוץ של 5, 6 או 7 מיליארדים" ולהגיד "לא" על כל סעיף שממנו אנחנו רוצים לקצץ. אתם אומרים: "צריכים לקצץ, אבל לא מזה ולא מזה".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, הרי זה – – –

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני שואל את חבר הכנסת שוחט: אתה היית שר האוצר. תבוא הנה ותגיד לי, מה כן. הוא אומר לי: זה לא תפקידי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, הרי זה כל כך בנאלי. הרי זה ככה תמיד.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. יש לי – – –

סופה לנדבר (העבודה):

אם הוא יבוא ויגיד "כן", מה הלאה?

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, סליחה. אנחנו לא נפתח סגנון של פולמוס.

חיים אורון (מרצ):

הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רגע אחד. היתה טענה של חברות הכנסת ענת מאור ונעמי חזן, שבאיזו עובדה הוא לא דייק. אני לא מרשה שום פולמוס עכשיו – זה במסגרת ההסתייגויות – אלא תיקון עובדה, דקה אחת. זה הכול. אחרי זה – חבר הכנסת וליד צאדק.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש משהו לסדר.

היו"ר ש' וייס:

מייד אחרי זה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

מה אני יכול לעשות? אני לא יכול לקצר. יש לו זכות לדבר בשם ועדת הכספים בלי גבול. גברת קפלן, את הרמקול בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני שמחה שלגבי חוק ההסדרים, באופן עקרוני אנחנו מסכימים, ובתנאים הנוכחיים צריכים לקיים דיון על הנושא, על ההסתייגות הזו, בוועדת הכספים קודם כול.

העובדה שאני רוצה לתקנה – חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להזכיר, שהשרה אורה נמיר הקימה שבעה מקלטים נוספים – מארבעה ל-11 – לנשים מוכות. זה שיש פה הליך פרלמנטרי, שאופוזיציה זכותה להגיש הסתייגויות אף שהממשלה כבר נתנה תקציב – זה בסדר. אתה גם יודע, שבתוך זה הרבה מאתנו נקלעים למצב – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור, אני מבקש לקצר.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת.

– – שהם נאלצים להצביע בניגוד למצפונם בהרבה דברים, וגם יש קצת קריאות. אבל, זה שאתה עושה בזה שימוש אחר כך, אחרי שלוש-ארבע שנים, זה דבר שהוא לא ביחסי העבודה הפרלמנטריים, ואני פונה אליך שלא לעשות זאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

ההערה האחרונה – אתה צודק לגבי חוות הדעת של סמדר אלחנני.

היו"ר ש' וייס:

לא, אי-אפשר ככה. אתם – – –

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להדגיש, שהוויכוח הוא מעבר למחלוקת פוליטית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

יש גם נשים מהליכווד בתוך "נעמת", שמתנגדות לזה בתוקף; לא להפוך את זה לעניין אישי של יושבת-ראש "נעמת". תודה.

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי רק תיקון עובדות. אל תנצלו את זה. עשו זאת ממש בשיא הקיצור – רק עניין עובדתי.

נעמי חזן (מרצ):

רק עניין עובדתי. שני עניינים עובדתיים, באמת בקצרה. דבר ראשון – חבר הכנסת מיכאל איתן רמז, שחברות הכנסת של הקואליציה בקדנציה הקודמת לא תמכו בהסתייגויות בנושא של מקלטים לנשים מוכות. עובדתי, אני מפנה את תשומת לבו של חבר הכנסת מיכאל איתן לכך, שאני הצבעתי בעד כל הסתייגות אפילו אם מקורה היה אז באופוזיציה בנושא של מקלטים לנשים מוכות.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

נכון.

נעמי חזן (מרצ):

אני מבקשת שתבדוק את הפרוטוקול.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אבל אני מודה. מעל הדוכן אמרתי.

נעמי חזן (מרצ):

יפה.

היו"ר ש' וייס:

הנה, הוא מודה, והעניין תוקן.

נעמי חזן (מרצ):

דבר שני – ברשותך, אדוני היושב-ראש – – –

ענת מאור (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור, עכשיו את מפריעה לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

כרגע, אלה תיקונים אישיים.

דבר שני – אני מפנה את תשומת לבך לתקנון לגבי אזכור מעל דוכן הכנסת של דברים שנאמרו בוועדות ואזכור שמות ללא רשות.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון.

נעמי חזן (מרצ):

אני מבקשת ממך להפנות גם תשומת לבו של חבר הכנסת מיכאל איתן. הדבר הזה פסול על-פי תקנון הכנסת. תודה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. דרך אגב, אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי חזן. יש כאן בעיה עקרונית, שכדאי שוועדת הכנסת תטפל בה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

מה?

היו"ר ש' וייס:

זה עניין פעוט, אבל אני אזכיר אותו, ואולי בעתיד נטפל בו. לא מזכירים דברים שנאמרו בוועדות. זה שייך לתקופה שבה הדיונים בוועדות היו כמוסים. בינתיים, הדיונים בוועדות פתוחים, והכול מתפרסם ממילא והעיתונות יושבת. יש כאן סתירה מסוימת, שכדאי יהיה ליישב אותה במשך הקדנציה הזו. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אחרי חבר הכנסת וליד צאדק – חבר הכנסת חיים אורון, מכיוון שאתה קיבלת אפשרות לדחות את תורכי היית בוועדת ההסדרים. אחר כך אני אאפשר חמש דקות לחבר הכנסת מקסים לוי, ונמשיך לפי סדר. בבקשה, עשר דקות לרשותך.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת רציתי לדבר על נושא של העסקת נוער בעבודות – — —

היו"ר ש' וייס:

חשבתי שאתה רוצה לדבר על עפרה פרידמן.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא.

היו"ר ש' וייס:

זה היה מעניין. הנאום של חבר הכנסת מיכאל איתן היה מאוד ארוך. חשבתי שארוך ביידיש זה לאנגער, ובדיוק ליד עפרה פרידמן יושבת חברה שלי – ליאורה לנגר. לכן חשבתי שהכול פה הולך יחד היום. בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אבל, דבריו והשתלחותו של חבר הכנסת מיכאל איתן בגברת פרידמן ובנשות "נעמת" – – –

היו"ר ש' וייס:

כמה שיותר תזכיר את השם, יותר טוב.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

– – – באמת דברים שלא מסתמכים על שום דבר, אלא על דברים דמגוגיים.

סופה לנדבר (העבודה):

– – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

זה שהוא אומר, שגברת פרידמן רצתה להיות חברת כנסת – אני לא יודע למה זה כל כך פסול. עוד יותר הוא הפליג ואמר, שהיא שייכת למפלגת העבודה, כאילו השייכות הזו למפלגת העבודה מטביעה בה אות קין. אני לא מחסידי מפלגת העבודה. היינו בקואליציה עם מפלגת העבודה. אבל, רק אנשים שלא רוצים לראות את האמת לא רואים מה עשתה הממשלה הקודמת.

לכן, גברתי, אל תתרגשי מדבריו. אנחנו רגילים אליו. אנחנו יודעים, שהדברים שלו לא מבוססים, וזה רק כדי להטיח האשמות וגם להעביר את הזמן. לכן, אנא, אל ייחר אפך ותנוחי.

היום, אני יושב שם, ואני קיבלתי נייר שמבשר לנו שיש דיון – הצעה לסדר-היום – על 30 שנה להתיישבות בגולן. אני רוצה לדבר על העניין הזה בקיצור.

חיים אורון (מרצ):

30 שנה לפי השנים המוסלמיות, כי הן יותר קצרות. עברו רק 29 שנים, עוד אין 30 שנה.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

כן, אצלנו אין שנה מעוברת. לכן בכל שנה אנחנו מפסידים 12 יום, וכך יוצא בדיוק – – –

חיים אורון (מרצ):

אין 30 שנה, זה 30 שנה כאילו, בערך.

וליד צאדק חאג'ל-יחיא (מרצ):

לפעמים יש כוונות, אולי לפני מלחמת ששת הימים כבר התחילו לעשות את זה.

היו"ר ש' וייס:

זה באמת נראה לי כל כך מוזר. חרושת התאריכים זה דבר מדהים פה.

חיים אורון (מרצ):

ביבי נתניהו מוכרח חגיגה, הוא לא יכול בלי חגיגה. אז יש לו 30 שנה לרמת-הגולן.

היו"ר ש' וייס:

מה עם הבשן?

חיים אורון (מרצ):

הבשן זה בתחום הפרות.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

היום אנחנו מחזיקים אצבעות ומאחלים הצלחה בשיחות של ראש הממשלה, שדחה, השתהה, בדק פה ובדק שם כדי שאולי יגיע לנוסחה כלשהי איך לטרפד את הסכמי אוסלו על-ידי כך שלא יישם את ההסכם בחברון. לא הצליח האיש שלנו, לא הצליח וסיבך את מדינת ישראל בסיבוך שלא ידעה זה עשרות בשנים. ארצות-הברית כועסת, הנשיא קלינטון כועס, וזה אכפת לראש הממשלה ביבי נתניהו שקלינטון כועס, במיוחד שכאשר הוא כועס הוא כועס בשפה האנגלית ולא בעברית או בערבית חס וחלילה. הנשיא מובארק כועס, העם בישראל לא מרוצה ממנו, ובסופו של דבר הוא הלך בדרך שאנחנו התוונו להסכם אוסלו. כאשר יתפרסם ההסכם – אולי יש שינויים קוסמטיים כלשהם, אולי יש שינוי של מלה שם ומלה פה, אבל בתוכן אני מניח שההסכם הזה יהיה כדוגמתו של ההסכם הקודם.

אחרי כן יבוא בוודאי הגל השני של הריאליזם הפוליטי שמתחיל לפקוד את מפלגת הליכוד, גם על המפד"ל זה לא פוסח. אתמול שמענו מפי חבר הכנסת לנקרי, שמענו שהוא וחבר הכנסת מקסים לוי מנהלים דיאלוג, שיחות עם אש"ף. אתמול התבשרנו שחבר הכנסת אברהם שטרן מדבר על מדינה פלשתינית. תמשיכו באמת בדרך הזאת, זו הדרך הנכונה, דרך השכל הישר ודרך הריאליזם הפוליטי. יכול להיות שאתם לא רוצים בדרך הזאת, אבל המציאות טופחת על פניכם ואומרת לכם: זו הדרך, לא זו ארצנו אלא זו הדרך.

היום עדיין משתעשעים חלקים גדולים ורבדים מסוימים בחברה הישראלית בתקווה שאפשר לרצות שלום עם סוריה ולהחזיק את הגולן. רוצים להמשיך להחזיק את הגולן ובאותו זמן לקבל את השלום. איך אפשר? על מה? איזו תועלת – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שייך לעניין? – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת הירשזון, אתה בן-אדם הגון. תגיד לי, איך אפשר? מה התועלת ומה האינטרס? הרי השלום הוא אינטרס משותף. מה האינטרס של סוריה לעשות שלום? מה הכבוד הלאומי הסורי – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני שואל אותך – יצחק רבין, זיכרונו לברכה, כראש ממשלה היה מוכן להחזיר את כל הגולן. האם סוריה חתמה אתו הסכם שלום?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לא נתתם לו לעשות את זה.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

אנחנו לא רוצים להשתעשע בדבר הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא היה עושה את זה, אלא שמישהו קיצר את חייו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

עזוב, ארבע שנים הוא לא עשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

יעיד חבר הכנסת וייס אם רבין לא עשה כל מאמץ בכנות במשך ארבע שנים. אנחנו יכולנו להפריע?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הפרעתם ועוד איך.

היו"ר ש' וייס:

בואו נמשיך.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אתה יודע, חבר הכנסת הירשזון, שאני מאוד מכבד את דעותיך ואני מכבד אותך אישית. אתה יודע, שכאשר נרצח יצחק רבין, זיכרונו לברכה, הוא נרצח בשיא העשייה, כאשר הוא הגיע אולי לשיאים במשא-ומתן עם הפלשתינים, במשא-ומתן עם הסורים, וחיינו נקטעו – אני לא רוצה להגיד באמצע, אבל בשיא העשייה. דבר שני, אנחנו לא יכולים להתעלם מהעובדה שהיה לו העוז והיה לו הכוח להגיד: אני רוצה לסגת מרמת-הגולן ואני רוצה את אישור העם, מכיוון שהוא היה בטוח. אבל באותו זמן אנחנו גם לא מוציאים מכלל אפשרות, שאולי הוא חשב להשהות את העניין הזה עד אחרי הבחירות, לא לגמור את המשא-ומתן כדי שלא לקומם את העם נגדו. אולי, אני לא יודע, זו השערה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אבל העובדה מדברת בעד עצמה – יצחק רבין רצה לפנות את הגולן תמורת אמצעים ודרכים שיבטיחו את הקיום בין סוריה לישראל.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

נשיא סוריה לא — — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אנחנו לא היינו בתמונה, אנחנו לא היינו בחדרי חדרים ואנחנו לא יודעים. בימים אלה מתפרסמים מדי פעם בפעם מסמכים ואמירות ועדויות שמדברים על הסכמים, על פריצת דרך. הרי כל המשא-ומתן

שהיה בווישינגטון לא היה לשווא, לא היה לריק. לכן היום, כשאנחנו מדברים על ההתיישבות ברמת-הגולן – ואני מתאר לעצמי שאנשי הדרך השלישית, שזה מקור מחצבתם, ידברו על זה בלהט וידברו על הגברה ועיבוי – אני אומר להם: העגלה מתקדמת לכיוון השלום, את הגולן צריך להחזיר לסוריה, כי זה קניין סורי, והנכס של השלום הוא הקניין של כולנו. תודה רבה לך, אדוני.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת וליד חאג'י-יחיא. עכשיו אני מבקש את חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – או נושא הגולן או חבר הכנסת מקסים לוי. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני כבר רגיל שחבר הכנסת מיכאל איתן, כשהוא באופוזיציה הוא עושה את זה במסגרת פיליבסטר, כשהוא בקואליציה הוא כמעט חבר הכנסת היחיד שמשתתף בדיון הזה, אבל לא בדיאלוג. אמר והלך.

אני רוצה להתייחס גם לנקודת הזיכוי וגם לשאלת אי-עדכון מדרגות המס. חבר הכנסת הירשזון, ככה בלי להרגיש, מדובר ב-1.1 מיליארד שקלים, שבשני המהלכים הללו – אחרי שכולנו היינו במצב של נשימה עצורה, בניסיון לקרוא מה מסתתר מאחורי שפתיו של ראש הממשלה – קיבלנו העלאת מס של 1.1 מיליארד שקלים: 850 מיליון שקלים באי-עדכון מדרגות המס ואי-עדכון נקודות הזיכוי ו-270 מיליון שקלים בביטול חצי נקודת הזיכוי לאשה עובדת.

גם פה התיאור של חבר הכנסת מיכאל איתן לגבי נקודת הזיכוי הוא קצת בעייתי. למה הוא בעייתי? כי עדיין מהדהדים באוזני הדציבלים הגבוהים של חברת הכנסת נעמי בלומנטל כשחוקקנו את חוק הבריאות – אנחנו חוקקנו אף שאתה קצת מחבק אותו ובצדק, כי אתה תמכת בו – אלו דציבלים היו, מה קורה לאשה העובדת בחוק הבריאות. ואז באו ואמרו: יש בזה משהו, בואו נאזן. עכשיו שכחו, וזה אופייני לדרך פעולתה של הממשלה הזאת.

הייתם באים ואומרים: החלטנו לעשות רפורמה במס הכנסה במיליארד ו-100 מיליון שקלים. היה מתקיים דיון בוועדת הכספים. לדעתי, יש כמה חלופות יותר טובות, גם יותר צודקות מהחלופות הללו של שחיקה. למשל, אף שמערכת מס ההכנסה במדינת ישראל היא פרוגרסיבית יחסית, ואולי אפילו לא יחסית, יש בה בעיה קשה; המשתכר מגיע למיצוי המס בדרגות הגבוהות מוקדם מדי, והיה מקום לרווח את מדרגות המס בשיעורים הנמוכים. את זה אפשר לעשות אם מוכנים ליצור מדרגת מס נוספת, למשל ב-20,000 שקל בחודש. על החלק שהוא מעל 20,000 שקל בחודש מותר לומר שיהיה לא 50% מס הכנסה אלא 55% מס הכנסה, כמו בכמה מהמתקנות בארצות העולם. ואז אולי היתה נוצרת טבלת מס שונה, ואז אולי שאלת הקצבה ונקודת הזיכוי לאשה העובדת היתה נראית אחרת.

אבל, חבר הכנסת הירשזון – ואתה היית בתמונה – צריך להגיד לציבור את האמת. בחודש יוני ובחודש אוגוסט בא שר האוצר, ובא בעיקר ראש הממשלה ואמר לכולם: זה התקציב הטוב ביותר. אני בעד קיצוץ קצבה כי אני בעד סלקטיביות בקצבאות ילדים. אני בעד תשלום עבור ביקור אצל רופא כי

אני חושב שצריך להקטין את מספר הביקורים אצל הרופא. אני בעד תשלום עבור תרופות כי צריך להקטין את צריכת התרופות, וכך הלאה וכך הלאה. אז זה היה התקציב הטוב ביותר, שאין בלתו.

אחר כך פתאום מתברר שיש עוד תקציב אחד, שהוא עוד יותר טוב וגם אין בלתו, זה התקציב שאנחנו דנים עליו עכשיו, ובו יש פתאום 2.5 מיליארדי שקל מס נוסף – מיליארד ו-200 מיליון מסים ישירים וכ-1.5 מיליארד מסים עקיפים, רגרסיביים. גם חלק גדול מקיצוצי התקציב, המשמעות שלהם פגיעה בקבוצות היותר-חלשות, בשירותים פחות, בקיצוצים במשרד החינוך. זאת אומרת, הוגש פה סל שלא היה דיון עקרוני סביבו אלא היה דיון חלקי. אם אתה שואל אותי נקודתית, אני מעדיף ריווח מדרגות מס על ביטול קצבת ילדים. אבל מי אמר שזאת האלטרנטיבה?

פה יושבים חברים מרמת-הגולן. הרבה שנים הייתי פלאח ואני יודע, שכשחורשים חריש עמוק בתלם, כשהגלגל של המחרשה נופל לתוך התלם, אם אתה לא רוצה לשבור את המחרשה, אתה לא יכול לצאת אלא אם כן אתה מגיע לסוף התלם. זה מה שקורה לממשלה שלך. המחרשה נפלה לתוך התלם בחברון. לא תהיה לכם שום ברירה, אתם תלכו ותבצעו את הסעיף על חברון. אחרי הסעיף על חברון תבצעו את השלב הראשון ותפנו את השטחים הראשונים.

היו"ר ד' תיכון:

מה עם להב?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אין לך מה לדאוג ללהב.

היו"ר ד' תיכון:

היו שנים שדאגתי ללהב.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, תאמין לי, אני אדאג ללהב כאשר אתם תהיו אחראים ללהב. אתם ויתרתם בכל המקומות כשאמרתם לעולם לא.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אתם לא ויתרתם?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת עזרא, אני לא הלכתי לנח"ל-ים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לשום מקום לא הלכתי.

חיים אורון (מרצ):

תסלח לי, חבר הכנסת עזרא, של נעליך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

זה ייקח הרבה מאוד זמן.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת עזרא, אתה לא תטיף לי מוסר בנושא התיישבות. אני הלכתי לפני 38 שנים והתיישבתי היכן שהתיישבתי. גם אז זה היה ספר הספרים וגם אז הסבירו לי כל מיני הסברים. אתה לא תסביר לי איפה יושבים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — — את מי אתה מייצג?

היו"ר ד' תיכון:

נדמה לי שאנחנו מקדימים בכמה דקות את הדיון הבא.

חיים אורון (מרצ):

יותר נוח לי, במסגרת הזמן של התקציב, להסביר את הקטע הזה שאתם עושים. גם אני כבר לא כל כך צעיר ואני שמעתי על שארם-אל-שיח', אני שמעתי על נח"ל-ים ואני שמעתי על פתחת-רפיח. הכול מעשה ידיכם להתפאר. גם שמעתי, חבר הכנסת עזרא, עד לפני חצי שנה, מה המשמעות של ביצוע ההסכם בחברון. כמה שמעתי, כמה הסבירו לי. אתה יודע טוב יותר מהרבה חברי כנסת פה, שגם אם תיקח טלסקופ, לא זכוכית מגדלת, לא תגלה את ההבדל בין ההסכם של פרס-ערפאת להסכם של ביבי-ערפאת. ההבדל היחיד הוא שפרס עדיין לא קרא לערפאת ידידי. ביבי כבר קרא לו ידידי.

לגבי השאר, יש עוד הרבה זמן לדבר היום.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני אתן עוד הסתייגות אחת, של חבר הכנסת דהאמשה, לפני שנתחיל בדיון הבא ונעשה הפסקה. אני מתנצל בפני האנשים שנוכחים ביציע, אבל הדיון יחל בעוד כחמש דקות בשל אילוצים של נשיאות הכנסת.

בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, יום חג הוא היום, יום חג לאחינו בני ותושבי מדינת ישראל הנוצרים שחוגגים את חג המולד ואת ראש השנה; ויום חג לכל שוחרי השלום ואוהבי השוויון והדמוקרטיה במדינת ישראל ובעולם כולו.

אדוני ירשה לי במשפט אחד לברך את התושבים הערבים הנוצרים בשפתם, ואני אמשיך את דברי באופן הזה.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

האחים הנוצרים בארץ ובמדינות ערב, אנו מנצלים הזדמנות זו כדי להעביר אליכם את מיטב איחולינו לרגל פרוס חג המולד וראש השנה האזרחית. מי ייתן והאל ירעיף על כולנו בפרוס מועדים אלו בפעם הבאה רוב טוב, ברכה, ביטחון ויציבות.)

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע מה אמרת, אבל אני מצטרף לברכה לכל תושבי מדינת ישראל באשר הם שם, הנוצרים שחוגגים היום ובמרוצת חודש ינואר את השנה החדשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ס):

זה בדיוק מה שאמרתי, כבוד היושב-ראש. אמרתי את זה רק בשפה הערבית, אולי קצת יותר בהרחבה מבחינת אלה החוגגים.

אמרתי שחג נוסף לנו היום, לכל שוחרי השלום, השוויון והדמוקרטיה במדינה, היות שביום אתמול התבשרנו, בניגוד למה שקרה במשך כמעט ששת החודשים האחרונים, על כך שמנהיגי מדינת ישראל ובראשם ראש הממשלה נתנו יד וקמו ועשו מעשה אשר יש בו כדי לאושש את תהליך השלום באזור. אם הוא יצליח, ואנחנו מקווים שאכן הוא יצליח ויוכתרו המאמצים האלה בהצלחה, הוא יעלה את מדינת ישראל, את העם בישראל כולו על דרך המלך, על דרך השלום, על דרך השוויון והדמוקרטיה.

אני אומר זאת בשם כל התושבים במדינת ישראל אשר השלום יקר להם. אנחנו מברכים על הצעדים אשר ננקטו אתמול. אנחנו מקווים, שהצעדים האלה יהיו צעדי החיאה, צעדים ראשונים, שהם אומנם במהלך שני, אשר יביאו בסופו של דבר להכתרת המאמצים והתהליך המדיני כולו בהצלחה, לרווחתם של כל תושבי האזור.

אני רוצה, במשפט אחד נוסף, להזכיר משהו לראש הממשלה. כבוד ראש הממשלה, לא לפני הרבה זמן אמרת מעל הבמה הזאת בלשון ברורה, שאיננה משתמעת לשני פנים, שמצבה של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל הוא בכי-רע, כי צריך לתקן את הדברים האלה, וכי לא יכול להיות שבכפרים הערביים זורמים עד היום שפכים, הדרכים אינן סלולות ושוויון – אין. אני רואה שלמעשה בתקציב לא רואים את ההגשמה של ההבטחה הזאת.

בכל אופן, אנחנו נקווה ונמשיך לקוות, אף שהתקציב לא נתן יד עד לרגע הזה להגשמת השוויון ולתיקון העוול והאפליה שמהם סבלה האוכלוסייה הערבית וממשיכה לסבול עשרות שנים. ולא מאוחר מדי. תוכלו – ובידי הממשלה מצויים הכלים והאמצעים – אפילו בתקציב הקיים, ובכל תקציב בצורה שבה הוא יאושר, לתת יד ולתת אפשרות לתקן, ולו באופן חלקי, ולצעוד בראשית הצעדים או לצעוד הלאה בדרך של תיקון העוול, של סגירת הפער והוצאת האוכלוסייה הערבית מתחתית הדירוג בכל הדירוג הכלכלי והפוליטי בחיים שלה במדינת ישראל. כך תוכלו להביאה אל עמק השוויון, עמק הרווחה ועמק השלום, שיהיה שלום כולל של כל העמים, של כל התושבים ובכל האזורים. תודה רבה, כבוד היושב-ראש.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. אנחנו פשוט ממתינים לבואו של ראש הממשלה. הבא בתור הוא חבר הכנסת טלב אלסאנע. אבל הוא מדבר בפלאפון בתוך המליאה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כל הסדרים משתבשים. היה מדובר על כך שההצבעות תהיינה לפני השעה 11:00. גם דובר על כך שיתחיל דיון בשעה 11:00. עם כל הכבוד לראש הממשלה, יש לקיים את סדר-היום, כפי שנקבע, בשעה 11:00. מיקי איתן עושה פיליבסטר על התקציב. או שיש סדר כלשהו בכנסת או שהכול הפקר.

היו"ר ד' תיכון:

תשמע, אני קבעתי ועדה. אם אתם לא מצליחים לסכם ולהגיע לכלל החלטה משותפת – – –

חיים אורון (מרצ):

הוועדה קיבלה החלטה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוועדה קבעה את ההחלטה על הגולן?

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, עניין הגולן נקבע לפני שבועות רבים, עוד בטרם ידענו שנקדיש לתקציב שבועיים במקום שבוע. אין בכוונתי, בשל החלטה כלשהי, לייעד לתקציב שבועיים במקום שבוע, לחרוג מן ההחלטות שנתקבלו לפני זמן רב. בזה הרגע מבקש ראש הממשלה להגיע במהירות לכנסת, והוא עושה דרכו לכנסת. הוא מבקש להיות בפתח. לכן, כולנו נתאזר בסבלנות.

אשר לוועדת ההסכמות וההידברות – אם יש בעיות, לא נותר אלא להתכנס בלשכתי, דבר שאני לא נוהג לעשותו. אבל אם כזה הוא המצב – אז אין מנוס.

חיים אורון (מרצ):

יש הסכמות ברורות. דובר על קיום הצבעה לפני הדיון ברמת-הגולן.

הי"ר ד' תיכון:

אדוני, אבל הדיון על רמת-הגולן נקבע לשעה 11:00.

חיים אורון (מרצ):

אתמול הודיעו שזה יהיה ב-12:00.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ב-12:30.

חיים אורון (מרצ):

אפילו ב-12:30.

הי"ר ד' תיכון:

אני לא יודע. חברת הכנסת גוז'נסקי, הואילי בטובך לשבת. יש אדם אחד שאחראי לסדר-היום במליאה. מה לעשות? הוא לא יודע על הסיכומים האלה. אם אתם מחליטים החלטות שצריכות לחייב אותי – מן הדין היה לפחות להודיע לי.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, חמש דקות. שפוך חמתך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך, לרגל חג המולד, את הנוצרים במדינת ישראל, במזרח התיכון ובעולם כולו. אני מאחל לכם שזה יהיה חג מוצלח ושמח. אני רוצה לאחל, שגם החג הזה וגם תחילת השנה הנוצרית הזאת יסמלו מפנה באזור כולו, כך שהיא תיזכר כשנת שלום, שבה תוגשם התקווה, הכמיהה לשלום, על מנת שאכן ישרור שלום באזור הזה, אזור השלום וארץ השלום, ועל מנת שאכן יחול וישכון שלום בין בני האזור הזה.

כבוד היושב-ראש, את הסכסוך הזה מגדירים, כביכול מדובר בסכסוך ערבי-יהודי. ההגדרה הזאת היא מוטעית מיסודה. מבחינה היסטורית ולאורך כל ההיסטוריה חיו וגרו היהודים והערבים יחד. תקופת הזוהר של היהדות היתה בזמן השלטון הערבי והשלטון המוסלמי. הם גרו גם בירושלים, הם

גרו בחברון, הם גרו בכל מקום, הם גרו בביטחון מלא. דווקא באירופה נרדפו היהודים. זה שכולם עכשיו רוצים להיות עם זיקה לאירופה ומנותקים מהמזרח התיכון, זה עניין אחר. הם נרדפו בצרפת, הם נרדפו בספרד, הם נרדפו בגרמניה, אבל לא במדינות ערב. לכן, זו ההוכחה לכך שבעולם הערבי ערבים ויהודים יכולים לגור ביחד ולחיות ביחד, אבל כשהאחד מכבד את השני, לא האחד על חשבון השני, אלא אחד ליד השני. כשהמוסלמים גורשו מספרד, גורשו ממנה גם היהודים, וכשנרדפו המוסלמים נרדפו גם היהודים. הגורל הוא גורל משותף.

לכן, השאלה איננה אם היהודים בחברון יכולים לחיות בחברון והשאלה איננה אם היהודים יכולים לחיות בירושלים. אני בטוח בזה שהיום, כששכם היא תחת השלטון הפלשתיני וברבונות פלשתינית, יהודים יכולים לגור שם. כשתקום מדינה פלשתינית – גם חבר הכנסת גדעון עזרא יכול לבקר בה. אבל הוא יכול לבקר בתור תייר, בתור אורח, כשהוא מכבד את השלטון שם ומכבד את הריבונות שם. אבל כשהוא בא לשם בתור אדון, בתור מתנחל, ומתייחס לאוכלוסייה המקומית בתור גויים, אנשים שאין להם זכויות, ומנסה לנשל אותם מן הזכויות האלמנטריות שמגיעות לכל עם – הם בוודאי יתקוממו והם בוודאי יתנגדו, כי הם עם לא פחות מהעם היהודי.

אותם אנשים שמנסים לשלול מהעם הפלשתיני את הזכויות הבסיסיות שלו, חוטאים לא לגבי העם הפלשתיני אלא לגבי העם היהודי, כי הגורל נחרץ וכאן צריכים לחיות שני העמים, גם הפלשתינים וגם עם ישראל, בשתי מדינות. כך יהיה כאן לעם הפלשתיני מימוש להגדרה עצמית, בהתאם להחלטת האו"ם: מדינה עצמאית לפלשתינים ליד מדינת ישראל.

אני רוצה לברך את ראש הממשלה על הצעד האמיץ שהוא עשה, אכן, כדי לתת ביטחון לכך שהסכמים שנחתמו ימומשו. לדעתי, זה אומנם היה קצת באיחור. היה צורך בכמה חודשים, שבהם היו הרבה הרוגים חפים מפשע, שאותם ניתן היה לחסוך, לו השכילו ראש הממשלה והממשלה הזאת והחליטו מראש, שהסכמים שנחתמו צריך לממש, שהסכמים שנחתמו צריך לכבד. אלה הסכמים שנחתמו על-ידי ממשלה ריבונית בישראל, שיש לה מלוא הסמכות והאחריות לחתום ולחייב גם ממשלות שבאות אחריה.

בהזדמנות זו אני רוצה לומר לראש הממשלה, שהמזרח התיכון כולו נמצא על צומת דרכים, בתחילת שנה חדשה, שנת 1997. זה יהיה המבחן האמיתי. זה יהיה מבחן של המנהיגות – מנהיגות שיכולה לקבל החלטות גורליות, החלטות מכרעות גורל – שתבוא ותאמר: אנחנו רוצים לחיות כאן, באזור הזה, ומדינת ישראל תהיה חלק מהמזרח התיכון, כמו שיש מדינות אחרות, כמו ירדן, סוריה ומצרים. זו תהיה מדינה בעלת גבולות ברורים וידועים, אבל יש לתת לפלשתינים את הזכות להגדרה עצמית במדינה פלשתינית ליד מדינת ישראל. אז יכבדו זה את זה.

החלטות קשות כאלה מחייבות מנהיגות בעלת שיעור קומה. יש שתי אפשרויות – או להיגרר אחרי אותם מתנחלים בחברון או אחרי אותם פנאטים שרוצים להקים התנחלויות בראס-אל-עמוד, ואז לחרוץ את גורלו של האזור הזה לעימותים, לסכסוכים ולשפיכות דמים; או להיות מנהיג ולהוביל בתור ראש החץ ולהגיד: לא להתנחלויות. אי-אפשר לומר שהתנחלויות ושלוה יכולים לדור בכפיפה אחת. אלה דברים שסותרים זה את זה. או שלום או התנחלויות. לכן ההחלטה צריכה להיות, כבוד ראש הממשלה, כבוד יושב-ראש הכנסת, החלטה ברורה, נוסחה פשוטה – שלום עם הכרה בזכות ההגדרה העצמית לעם הפלשתיני במדינה עצמאית, ולהפסיק את הסוגיה של ההתנחלויות, כי היא חומר נפץ שיכול לטרפד את תהליך השלום ויכול לסכן את האזור כולו.

עם סוריה אין שום אפשרות להגיע לשלום כאשר ממשיכים לשלוט בשטחים הסוריים. הגולן שייך למדינת סוריה ושלום עם סוריה צריך להיות מבוסס על נוסחה פשוטה מאוד: שלום מלא תמורת נסיגה מלאה. זה מה שאמר לנו נשיא סוריה, חאפז אל-אסד – –

היו"ר ד' תיכון:

תסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – במהלך ביקורנו אצלו בדמשק. הוא אדם רציני ויש לו כוונות כנות להגשים שלום על אפם ועל חמתם של כל אלה שאומרים שאפשר להשיג שלום עם סוריה תוך המשך כיבוש ושליטה ואפילו הרחבת התנחלויות בגולן – –

היו"ר ד' תיכון:

תודה; תסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מאחל שהשנה הבאה תהיה שנת שלום, שנה שתהיה מפנה לכיוון החיובי, שנה בה יגבר השכל הישר ושיהיה שלום לכולנו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הצעות לסדר-היום

שנת השלושים להתיישבות בגולן

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, נעשה הפסקה בכל מה שקשור לדיוני התקציב. כבר אמרתי שהדיון הזה נקבע לפני כמה חודשים, עוד בטרם ידענו שניאלץ להקדיש לדיוני התקציב שבועיים ימים. עד כה היה מקובל שהדיון בתקציב משתרע על פני השבוע האחרון של השנה.

רבתי, אני עובר לנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 1195, 1199, 1200, 1201 ו-1202 – שנת השלושים להתיישבות בגולן. בשם הכנסת הריני שולח ברכה לתושבי רמת-הגולן במלאת שלושים שנה לתחילת ההתיישבות היהודית בגולן.

לאלה שבאו מהגולן ומשתתפים בדיון ולא לה שירדו לאחר מכן לדיון אני שולח ברכה בשם הכנסת, אבל, כאמור, ניגש לדיון ונפתח אותו.

חבר הכנסת יהודה הראל, אנא הצג את הנושא, בבקשה. אומרים שאתה חבר הכנסת הראשון מאז ומעולם שהוא תושב רמת-הגולן, אז אני מברך אותך בזכות ראשונים. נדמה לי שהייתי בצוות – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני יושב-ראש הכנסת, זה לא מדויק; היה תושב הגולן שהיה חבר הסנהדרין בכנסת הגדולה.

היו"ר ד' תיכון:

יכול להיות, אבל גם לי יש זכות יוצרים. נדמה לי שהייתי האחראי הראשון מטעם הממשלה בכל מה שקשור בתיעוש רמת-הגולן בסוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70, וגם עסקתי בצוות ההקמה של קצרין לאחר מכן. אני זוכר כל יוזמה שעסקה בתיעוש רמת-הגולן בשנים הראשונות. בבקשה, חבר הכנסת הראל.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, בעיקר חברי חלוצי הגולן ביצע, היום יש לנו יום חג, אבל כמו שקורה לנו לעתים, החג הועב על-ידי נפילתם של שני חיילי צה"ל אתמול בלבנון, אחד מהם, יוסי לוי, בן רמת-הגולן, שייקבר, היום, באדמת הגולן. אני חושב שבשם כולנו אנחנו מביעים תנחומים לשתי המשפחות השכולות.

לפני 30 שנה יצאנו, ראשוני המתיישבים, בשליחות המדינה, ליישב את הגולן, להגן על גבולות המדינה ומימיה. הישיבה הזאת של הכנסת מבטאת את ההכרה וההוקרה, את ההזדהות עם 16,000 המתיישבים ב-10 קיבוצים, 17 מושבים, ארבעה מרכזים עירוניים וקהילתיים, והעיר קצרין על 6,000 תושביה, ובתוכם 1,500 עולים מחבר העמים שנקלטו בה.

חברי הכנסת, חברים, יחד זכינו בחוויה שאין שנייה לה – חוויית יצירת יש מאין, הפיכת שדות בזלת זרועי מוקשים וטילים לשדות מטעים, רפתות, מפעלי תעשייה, בתי-ספר, גני ילדים ומפעלי תרבות והשכלה.

ארץ הגולן, שהיתה שוממת, מייצרת היום – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

ארץ הגולן, שהיתה שוממת, מייצרת היום – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בשבילו הסורים זה לא עם.

קריאות:

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סעד, הרי אני יודע ורואה מה קורה כאן, ואני מבקש לא לנצל את סבלנותי.

רן כהן (מרצ):

— — — שאלה — — —

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אתה מוכן לאפשר לי לדבר?

רן כהן (מרצ):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן — — —

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אתה מפריע לי. פעם אחת אל תפריע. אני לא הפרעתי כאן אף פעם לאף אחד.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת רן כהן – – –

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני מבקש. בסוף תשאל שאלות.

קריאות:

– – –

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, רק רגע. חבר הכנסת רן כהן, שאלת שאלה – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לעזור לו?

היו"ר ד' תיכון:

לא צריך לעזור לו. חבר הכנסת לובוצקי, לא צריך לעזור לו. חבר הכנסת רן כהן, אני אסביר לך לאחר מכן. תודה. אני מבקש, רבתי, מאחר שאני רואה – – –

קריאות:

– – –

יוסי שריד (מרצ):

האם זה מביע דאגה – מה יהיה שם בעוד שנה? אולי לא נספיק לחגוג את זה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

נגיע לזה; נגיע.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסי שריד. אני מבקש, רבותי, בכל זאת.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני לא אגיב; האירוע חגיגי מדי.

ארץ הגולן, שהיתה שוממת, מייצרת היום חלב, יין, בשר, פרחים, דובדבנים, תפוחים, מוצרי תעשייה ונופש בהיקף של כמיליארד שקלים לשנה. יחד הפכנו את ארץ המלחמות, הבונקרים ואנדרטות הזיכרון לאי של אחווה ושיתוף פעולה, שלא היו כמוהם בארץ הסוערת והמסוכסכת שלנו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – – מה התוצאות בדרום-לבנון?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

בואו לגולן ותראו איך חיים ועובדים באהבה, בשיתוף, בלי קריאות ביניים, דתיים וחילונים, אנשי "השומר הצעיר" ותומכי "גוש אמונים", עולים וותיקים, אנשי קיבוצים ועירוניים, יהודים ודרוזים, חיילים ואזרחים. תראו בלילה גשום וסוער, בחורף, לאורך גבול הגולן את הבט"שית שיושבים בה רועדים מקור הרפתן ממרום-גולן עם הרב מחיספין עם המורה מקצרין ומגדל הפרחים מגבעת-יואב בחברות שאינני מכיר כמוה.

לא יספיק לי הזמן להזכיר את כל אלה שנתנו ידם למפעל המפואר. אזכיר רק את החשובים שבהם, שכבר אינם אתנו: יצחק טבנקין, שלקריאתו עלו הראשונים; תלמידיו יגאל אלון וישראל גלילי, אשר על פועלם ויוזמתם בגולן עוד יסופר; לוי אשכול, שממשלתו החליטה את ההחלטה ההיסטורית על ההתיישבות בגולן; גולדה מאיר, שבימי כהונתה נבנו רוב יישובי הגולן; יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, אשר בשתי תקופות כהונתו כראש ממשלה, ובייחוד בארבע השנים האחרונות, ידע הגולן בנייה, פיתוח ואכלוס שלא היו כמותם; יצחק רבין, שכאשר קיבלה עצרת האומות המאוחדות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — הוא היה מוכן לסגת מרמת-הגולן — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת יהלום.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צוקר, נוכל להתקדם?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

נגיע, נגיע לכול. יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, כאשר קיבלה עצרת האומות המאוחדות — — —

קריאות:

— — —

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צוקר, ברשותך, אפשר להתקדם? רבותי, לא לעזור לי. חבר הכנסת פלד.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

בסוף אני מענה על שאלות.

קריאות:

שאול יהלום (מפד"ל):

מכל הגולן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת אורון, אתה ודאי תדבר היום, נכון?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. חבר הכנסת שריד.

קריאות:

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הנדל, אתה רוצה לדבר היום?

צבי הנדל (מפד"ל):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

בסדר. את ענייני הסדר תשאיר לי.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני לא נגרר לפולמוס ביום הזה.

יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שכאשר קיבלה עצרת האומות — — —

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, תאמין לי, הוא עושה צדק היסטורי עם אשכול.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

יצחק רבין, זיכרוננו לברכה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

האם עולה על דעתו שיהיה שלום בלי לרדת מהגולן? צריך לרדת מהגולן.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה הרי רוצה שאני אוציא אותך, נכון? אתה הרי באת לכאן כדי שאני אוציא אותך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אותי תשאיר פה והם יצאו מהגולן.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

רבתי, תאפשרו לי.

יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שכאשר קיבלה עצרת האומות ברוב גדול החלטה המזהה את הציונות עם הגזענות, כראש ממשלה השיב תשובה ציונית בהקמת ארבעה יישובים נוספים ברמת-הגולן; ומנחם בגין, אשר הביא לכנסת את חוק הגולן, אשר קבע לתמיד את ריבונות ישראל בגולן.

חברי הכנסת, חברי מהגולן, יחד עברנו גם שנים קשות, חיים בבתיים נטושים, סערות שלגים, עבודה קשה ואפורה, מלחמה, מוקשים, הפגזות ושכול, אך לא היו קשות מהשנים האחרונות, שנות האי-ודאות, איום עלינו ועל הילדים, איום על מפעלנו, הפחד מעקירה, חורבן ופליטות, שנים של איום על עתידנו ועל עברנו.

היו אלה ארבע שנים שבהן לא נפלה רוחנו ולא פסקו העבודה והיצירה במטע, במפעל ובבתי-הילדים, וגם אחדותנו לא הובקעה. נאבקנו מאמינים, מאופקים ושקטים. לא איימנו, לא גידפנו. הושטנו יד לעם

שעם הגולן ובטחנו שבמדינה דמוקרטית לא תוכל לעולם שום ממשלה לעקור אותנו מעל אדמתנו וביתנו ולהפקיר את ביטחון ישראל ומימיה.

גם בעתיד יוכח שהגולן יציב בלב העם יותר מכל ממשלה שהיא. והעם לא הכזיב. הוא לא נענה לפיתויים ולאשליות, חבר הכנסת יוסי שריד, כשם שהיום הוא אינו נכנע לאיומי המלחמה המושמעים מחוץ וגם מבית.

היום נבטיח – גם אנחנו לא נכזיב. כשם שבנינו את הגולן ושמרנו עליו 30 שנה, כך נמשיך ב-30 השנים הבאות. כבר איננו צעירים, הבנים כבר מחליפים את הוריהם בעבודה ובמאבק והם מגדלים את נכדינו. אנחנו ממשיכים דור אחר דור.

ולבסוף מלה אישית: אין לי ולא יהיה לי כבוד גדול יותר מהכבוד להיות אחד ממשפחת בוני הגולן. המעבר – מהחברות, הפשטות, הנוף, מזג האוויר של הגולן – הנה, עם קריאות הביניים, לחיים הפוליטיים שהם כל כך שונים, אינו קל. רק בעזרתכם אנסה להתגבר גם על זה.

חברי הכנסת, חברים, אתם יודעים, הדרך השלישית נולדה ב-19 הימים הארוכים של שביתת הרעב על מצוקי גמלא. נאמנות הדרך השלישית להתחייבותיה ולגולן הינה ללא תנאי. אני מאמין, שהממשלה והכנסת יקבלו את חוק-יסוד: גבולות המדינה, הבא להבטיח לא רק את הגולן, גם את ירושלים ואפילו את חולות חלוצה שבנגב.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

תן מלה טובה לשמריה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

הדרך השלישית הצטרפה לממשלה שבקווי היסוד שלה נכתב – שימו לב, ואני רוצה שישמעו את זה מכאן עד וושינגטון ועד דמשק: הממשלה רואה ברמת-הגולן אזור חיוני לביטחון המדינה ולשמירת מקורות המים שלה. שמירת ריבונות ישראל בגולן תהיה יסוד לכל הסכם-הסדר עם סוריה.

דוד צוקר (מרצ):

כמו חברון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

חס ושלום.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

שלום עם סוריה עם שמירת ריבונות ישראל בגולן הוא חלום וחזון שנראה רחוק מאוד, אבל הארץ הזאת חייבת את כל קיומה לחולמים ולמאמינים, ואנחנו הרי חולמים, מאמינים וגם עובדים.

בארבע השנים האחרונות נוספו לגולן אלפי תושבים, נבנו קרוב ל-2,000 דירות על-ידי פואד, נסללו כבישים, ניטעו כרמים ומטעים, נפתחו בתי-ספר חדשים.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

תן מלה טובה לבייגה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני מבטיח שבארבע השנים הבאות נבנה ונקלוט לא פחות מבארבע השנים שחלפו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בארבע השנים הבאות תחזור לסוריה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני מסיים. בימים אלה נמצאת הארץ במבוכה, בייאוש, בחולשה ובפילוג עמוק בין דתיים וחילונים, שמאל וימין, עניים ועשירים. שנת ה-30 לגולן והדוגמה שהצבנו יכולות להיות נקודת המפנה להסכמה, לאחדות, לבניין, להתנדבות ובעיקר ליכולת עמידה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — "חייזרים". הם לא מהעולם הזה — — —

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אורחות ואורחים מרמת-הגולן, אני רוצה לומר לחבר הכנסת יהודה הראל, שהאי-ודאות לא הסתיימה. האי-ודאות היא בעצם שורשו של הוויכוח שיש לי כאיש התיישבות עם מתיישבי רמת-הגולן. אין לי ויכוח אישי עם מתיישבי רמת-הגולן. אני מכיר רבים מהם ואני מוקיר רבים מהם. יש לי ויכוח גדול שנמשך, מה לעשות, 29 שנים בלבד, קצת פחות, על השאלה המרכזית שחתכה את העם הזה, שחתכה את ההתיישבות, ולא אסתיר, גם היתה בתוך תנועתי: האם קיימת סתירה בסיסית בין מי שאומר התיישבות ומי שאומר הכול פתוח למשא-ומתן? מי שאינו אומר הכול פתוח למשא-ומתן – אין סתירה. אבל כל ממשלות ישראל, גם ראש הממשלה המנוח בגין, אחרי שחוקק את חוק רמת-הגולן, אמר: הכול פתוח למשא-ומתן. לי יש עמדה, אבל הכול פתוח למשא-ומתן.

חבר הכנסת הראל וחברים ברמת-הגולן, מנקודת השקפתי, כפי שנקודת השקפתך ביסוד ההתיישבות היא לא נושא למשא-ומתן – אני עליתי לקיבוצי וחברי עלו לקיבוציהם ולמושביהם מתוך ידיעה שהם עולים למקום שיישאר מדינת ישראל לעולמי עולמים. ומאותו רגע שממשלות ישראל לגלגליהן אמרו: אנחנו ננהל משא-ומתן על רמת-הגולן ועל פתחת-רפיח ועל הגדה המערבית, הן עשו מעשה לא-התיישבותי, עשו מעשה אנטי-התיישבותי, כי הן הכניסו את האי-ודאות לתוך חיי היום-יום של כל אחד מהיישובים הללו, כי כל הממשלות אמרו, לרבות הממשלה הנוכחית, ולא מעניין אותי מה שראש הממשלה יגיד עכשיו – הוא יודע שיהיה משא-ומתן על רמת-הגולן. ומשא-ומתן על רמת-הגולן מבחינת מי שיושב במרום-גולן או בקצרין או בגשור הוא משא-ומתן על הבית שלו, על ההתיישבות שלו. כאיש התיישבות, מעולם לא האמנתי שהתיישבות ומשא-ומתן, והפיכתה לחלק מהמיקוח הפוליטי – זה חלק מתפיסת ההתיישבות.

לכן לא האמנתי אף פעם כשכל מיני אנשים אמרו: לעולם לא שארם-אל-שיח', לא האמנתי להם, אם הם היו ממפלגת העבודה ואם היו מהליכוד. וכאשר ראש הממשלה המנוח אמר: אני בונה לי בית בנח"ל-ים, במרכז בין תעלת-סואץ ו"הקו הירוק", לא האמנתי לו, הוא עזב את נח"ל-ים. וכאשר אמרו: פתחת-רפיח לעולמי עולמים, אם זה היה גלילי ואם זה היה הליכוד, לא האמנתי להם.

תפיסתי אומרת, שהגבולות המדיניים של מדינת ישראל אחר מלחמת השחרור ייקבעו במשא-ומתן. וההתיישבות היא מכשול למשא-ומתן הזה.

אני יודע שבתנועתי היתה מחלוקת, והפשרה על המחלוקת הזאת היתה – –

חנן פורת (מפד"ל):

מה דעתך באשר לירושלים?

חיים אורון (מרצ):

-- כאשר קיבוץ גשור אמר: אף יישוב לא יהיה מכשול לשלום. אמרו את זה חברי גשור עצמם: אנחנו מוכנים, במסגרת של הסדר שלום – וחבר הכנסת הראל, הנוסחה היחידה שרבין הוריש לנו היא הנוסחה "כעומק השלום עומק הנסיגה", והוא התכוון – במסגרת שלום מלא לכל רמת-הגולן. ותפסיקו לצטט חלקי דברים. זו היתה מורשתו, זו היתה מדיניות הממשלה הקודמת. לכם היתה מדיניות אחרת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

-- --

רן כהן (מרצ):

בסדר, נראה אתכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

-- --

יוסי שריד (מרצ):

-- --

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שריד, חבר הכנסת אורון מדבר.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, לא התכוונתי לנהל את הנאום הזה באופן פולמוסי, והאמן לי שבכמה קטעים גם לא קל לי. אבל הבוקר, אחרי חברון, כשאני יודע מה אתה אמרת על חברון במשך כל השנים -- --

ראש הממשלה ב' נתניהו:

היה הסכם על חברון, היה הסכם על רמת-הגולן. מה אתה מדבר?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת ביבי נתניהו, ראש הממשלה ביבי נתניהו, אתה מבצע בחברון את המדיניות שלנו, שהוא התנגד לה. הוא ראה בה בגידה, הוא ראה בה עוון. הוא אמר: אני לא אשב בה.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מבקש מכולם להתאפק, כל אחד ידבר בתורו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, לא צריך לעזור לי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת זיסמן, אני יודע שכאשר אין לך מה לענות אתה מחזיר אותי לסטלין. אבל אני יודע, שבמדינה שאתה צמחת בה, סטלין היה הרבה יותר מנהיג מאשר במדינה שאני צמחתי בה. אז שתוק, מספיק עם זה. אני לא התכוננתי לוויכוח על סטלין.

בנימין אלון (מולדת):

הי"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת אלון.

חיים אורון (מרצ):

אחדות העבודה תסביר לנו על סטלין, באמת. יש כמה שלא יודעים ויש כמה שיודעים.

חברים, אני מודה, לא ברור לי למה היינו צריכים היום, הבוקר, בעילה חגיגית, להכניס לכאן את הוויכוח הזה בכל עוצמתו. הוא ממילא מתנהל לאורך כל הימים הללו. אבל אני עושה שקר בנפשי. גם כאשר מישוהו מציין אירוע חגיגי שנה לפני הזמן, לא אומר את מה שאני חושב כאמת הגדולה שצריך לומר לתושבי רמת-הגולן ולעם היושב בציון. לא יהיה שלום עם סוריה ללא הנוסחה שהממשלה הקודמת קיבלה, שהיא נוסחת רבין: כעומק השלום עומק הנסיגה. ואם לא יהיה שלום עם סוריה, לא יהיה שלום במזרח התיכון. מי שמתכוון להמר על כל ההסדרים שאנחנו מדברים בהם, גם מה שאתם חותמים עליו, מהמר על גורלם של היושבים כאן ביצע.

התנגדתי גם בתנועתי כאשר שלחו אותה ממשלות ישראל לדורותיה. חשבתי שעושים מעשה אנטי-התיישבותי במשלוח הזה.

אני מאחל לכל אחד באופן אישי ולכל אחד מהיישובים שם את כל השגשוג האפשרי כיישובים וכבני אדם, ואני חושב שהתפקיד הגדול המוטל על כולנו הוא להקטין עד כמה שאפשר את הקרע הנורא

הצפוי לנו, ומקווה שיימצא בנו הכוח להגיע להסכם שלום עם סוריה, ואת המחיר הגדול ביותר של ההסכם הזה ישלמו, לצערי, החברים שיושבים כאן.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, חמש דקות לרשותך. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אורחים וחלוצים מרמת-הגולן, שניים נפלו אמש, ניר ישראל גנדלברג מפתח-תקווה, הלוא היא אם המושבות, ויוסי לוי מכפר-חרוב אשר ברמת-הגולן. השניים, ביטויה המובהק של המוטיבציה היהודית והציונית בימינו, אלה הממשיכים את השלשלת היהודית והציונית מאם המושבות דאז להתיישבות היהודית החדשה בימים אלה. אנו משתתפים באבלן של המשפחות ורוחשים כבוד לנופלים.

אדוני היושב-ראש, ב-1967 עלה צה"ל לרמת-הגולן ושחררה. הוא עשה זאת בלחץ ההתיישבות, הקיבוצים והמושבים שהיו מונחים למרגלות הגולן שנים ארוכות, נתונים לחסדי אש התותחים מלמעלה.

בא קץ למועקה, נפרץ הלחץ הביטחוני ונשתחררה הרוח הציונית. לא אל ארץ לא לנו שבנו – אל חלק ממולדתנו חזרנו, ומאז אנחנו רואים את ההתיישבות מיסודם של גלילי ואלון, אשר אליה מיתוסף המפעל של ממשלות בגין, ובכלל זה החלת החוק היהודי הישראלי על רמת-הגולן.

רבותי חברי הכנסת, תנופת ההתיישבות נמשכה מאז. כל הטוב והיפה בציונות וביהדות בא לביטוי ברמת-הגולן: געגועים למולדת, אהבת הארץ, התיישבות בה, מסירות, התנדבות, קונסנסוס לאומי, מוטיבציה; וכל אלה פיתחו את הגולן מאז ועד היום להתיישבות מפוארת ובה כ-15,000 איש, כן ירבו.

הגולן הוא אלה וגם מעבר לאלה. הוא גם ביטחון והוא הסיכוי אולי היחיד שיש לנו לשלום עם שכנתנו מצפון, סוריה. יש שני סוגי שלום בעולם, שני מודלים. האחד, מודל השלום בין ארצות-הברית ובין ברית-המועצות, והוא מבוסס על הרתעה, על מאזן של אימה, על כושר מדינה אחת להרתיע את האחרת, ומן הפחד צומח השלום.

יש שלום אחר שבין ארצות-הברית ובין קנדה – זה שלום בין מדינות שיש להן תרבויות דומות, מדינות שהפשרה היא הדרך ליישב חילוקי דעות; שלום בין שתי דמוקרטיות. ובין דמוקרטיות, אם זיכרוננו לא מטעני, לא פרצה מלחמה במאה הזאת. בין ארצות-הברית ובין קנדה אין אופציה למלחמה כאשר יש חילוקי דעות.

והנה, שלום בינינו לבין הערבים לא יהיה מעולם שלום טוב יותר מאשר יש בין הערבים ובין עצמם, והם חרורים, הם מלאי מלחמות ביניהם כרימון. הם לא קנדים, הם לא שווייצרים, והם קורצו מאותו

חומר המצמיח איטולות באירן וסאדם חוסיינים בעירק ואסדים בסוריה וקדאפים בלוב, וכמותם שאר הג'נטלמנים המפארים את המזרח התיכון החדש שבתוכו אנחנו חיים. השלום עמם מבוסס על הרתעה, על מאזן אימה. אני אומר את זה בלב כבד, אבל מה לעשות, זאת עובדת היסוד של החיים כאן.

כאשר אנחנו מתבוננים מן החרמון אל חלונות דמשק, אל המישורים בבקעת דמשק, אשר שם, חלילה, יתפרסו האוגדות הסוריות שעלולות לתקוף אותנו, יש לישראל הרתעה. משום כך אין מלחמה בינינו לבין סוריה מאז 1973.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

למה היתה ב-1973?

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

הגולן הוא ההרתעה, הגולן הוא הביטחון, ולכן הגולן הוא הסיכוי לשלום. ומה שיש ללמוד, זה דווקא ממה שהתרחש ב-1973.

הנה היום הסורים מזיזים כוחות צבא. הם מזיזים כוחות צבא ומספרים לנו שיש משא-ומתן, שיש תהליך שלום בינינו לבין סוריה. אני רוצה להזכיר לכולנו, שכאשר יש משא-ומתן אמיתי לשלום, מוותרים על האופציה של מלחמה בכל תנאי. כאשר סאדאת בא למשא-ומתן עמנו לשלום, שנתיים . הוא אמר את זה לפרלמנט בקהיר, הוא אמר את NO MORE WAR קודם חתימת ההסכם, הוא אמר זה באוניברסיטת אל-אזהר. אבל אם אסד – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אדוני היושב-ראש

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה הרי רוצה שאני אוציא אותך. אני לא אוציא אותך היום, אבל אני גם לא אתן לך להפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מאוד מעניין: שלום תמורת שלום.

הי"ר ד' תיכון:

שמעתי אותך.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אלסאנע, שמייצג את אויבי ישראל בבניין הזה, אי-אפשר לתת לו לשבש את הדיונים בפרלמנט של מדינת ישראל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — מה הדיבור הזה?

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי. נא לסיים.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — אני מייצג — — — של מדינת ישראל ולא שום אויב. אני רואה בזה הסתה פרועה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, הואל בטובך לשבת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זה מאוד חמור.

היו"ר ד' תיכון:

אם לא תפריע, נוכל להתקדם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע לא ראוי להגנה שלך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בויס.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

תקשיב רגע.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הירשזון. נא לסיים, אדוני חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הננו רואים את הסורים ואת תנועות הצבא שלהם. אם אסד, בקלות כזאת, עובר מתהליך שלום להזזת גייסות מאיימים במלחמה, זה אומר שאין תהליך שלום אמיתי, זה אומר שרמת-הגולן חייבת להישאר בידינו תמיד, מהחרמון בצפון להר ורדה, להר הכרמים, להר אודם, להר בר-און, להר אביטל ובנטל בתל חזקה עד הר פרס, כולה בידינו, תמיד.

מדברים אצלנו על ירידה במוטיבציה בצבא – – –

היו"ר ד' תיכון:

תסיים. חבר הכנסת לנדאו, בוא נישאר בתחומים שקבענו לעצמנו – הגולן. הזמן עבר.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אני אסיים בגולן.

לו תשרה רוח הקונסנסוס, האחדות והמעשה הציוני שברמת-הגולן על העם כולו, על הארץ, על ההנהגה. לו תעמיק הממשלה את תנופת ההתיישבות ברמת-הגולן, ומרמת-הגולן שלנו נשאב כוח, מההתיישבות שבה, שהיא אהבת המולדת, שהיא חקלאות, שהיא מים, שהיא נופ פתוח, שהיא טבע ירוק, שהיא העיניים, הלב, כוח הרצון, כושר העמידה, היא ארץ-ישראל היפה, היא שלום והיא ביטחון. רמת-הגולן היא כל אלה והרבה יותר מאלה, היא ביטויה המובהק של התקווה. אני אומר זאת לנו – –

רענן כהן (העבודה):

עוזי, למי אתה מתייחס?

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

– – אני אומר זאת לממשלה: רמת-הגולן כולה, ללא ויתור, כולה שלי. תודה רבה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, מה קרה לך היום?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מתעצבנת.

הי"ר ד' תיכון:

תאמיני לי שראיתי אותך נכנסת כעוסה. נו, מה לעשות? שומעים כאן כמה דברים לא נעימים לאורך כל היום והלילה, האמיני לי.

בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, שרים נכבדים, אחי ואחיותי מרמת-הגולן, קבלו את ברכת המתיישבים בחלק הדרום-מערבי — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דדי צוקר, הרי עשינו הסכם לפני כמה דקות.

דוד צוקר (מרצ):

על מה היה ההסכם?

היו"ר ד' תיכון:

שלא מפריעים.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר, הרי שמענו את הדברים. נדמה לי שחבר הכנסת אורון ---

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, למה אתה מתרגז?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שזה לא על חשבוני.

היו"ר ד' תיכון:

על חשבונך. מה לעשות?

צבי הנדל (מפד"ל):

לא, לא.

אחי ואחיותי תושבי רמת-הגולן, אנחנו, מתיישבי גוש-קטיף בחלק הדרום-מערבי של ארץ-ישראל, יחד עם אחינו מכל יש"ע, שולחים לכם ברכה ביום החג החשוב הזה, מחזקים את ידיכם ונישאר נאמנים. אם תיאלצו, חס וחלילה, להיאבק על החלק הזה של ארץ-ישראל, נהיה לימינכם יום יום, שעה שעה, ואני תקווה שגם אתם תעמדו לימיננו במקרה הצורך.

בתור ילד צעיר התחנכתי – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה מה שהיה בימית, בדיוק מה שהיה עם תושבי ימית.

צבי הנדל (מפד"ל):

– – יחד עם אחי מהשמאל הקיצוני הפנאטי של מדינת ישראל – –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

מה קורה פה? כל הבוקר הוא עושה כאן טרור.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלד.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

הוא עושה פה טרור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, מספיק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת חיים דיין. שמעתי, בסדר.

רענן כהן (העבודה):

ומה אתה?

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מגן על הטרוריסטים, הא?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני סגן שר החינוך – – –

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

יושב-ראש סיעת העבודה, על מי אתה מגן?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת משה פלד.

אנא המשך.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני יודע, זה קצת מרגיז אתכם שאנחנו יושבים כאן בכנסת ומדברים על ציונות, אבל אין מה לעשות. בתקופה הזאת חגגנו מאה שנות התיישבות ציונית – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה אתה אומר שזה מרגיז אותנו שאתה מדבר על ציונות?

צבי הנדל (מפד"ל):

לא לך, חס וחלילה, לא עליך אמרתי.

סאלח טריף (העבודה):

אתה לא מרגיז אותנו, אבל אתה מרגיז בכלל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, מייד ידבר חבר הכנסת מירום ויבטא את דעתך.

חיים אורון (מרצ):

אלי, תעשה לי טובה, תפסיק להעיר לו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אתה תיתן לי לגמור את הדיון הזה?

צבי הנדל (מפד"ל):

בימים אלה חגגנו מאה שנות התיישבות ציונית בארץ הזאת, וגם אתה, חבר הכנסת אורון, יחד אתי התחנכת על ברכי אותם סיפורים כמו "גיא אוני" – – –

חיים אורון (מרצ):

יחד אתך.

צבי הנדל (מפד"ל):

כן, יחד, בניגוד לדדי צוקר. אני מדבר על חבר הכנסת אורון. אנחנו התחנכנו על ברכי אותם סיפורים מופלאים של חלוצים – – –

חיים אורון (מרצ):

אל תחבק אותי.

צבי הנדל (מפד"ל):

כשאני אשאל אותך, תגיד לי מה לעשות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

תמר גוז'נסקי.

צבי הנדל (מפד"ל):

ודאי את, חברת הכנסת גוז'נסקי.

היו"ר ד' תיכון:

נא לסיים.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מצטער מאוד, לא דיברתי אפילו דקה.

היו"ר ד' תיכון:

מה לעשות, אתה מדבר למעלה מחמש דקות.

צבי הנדל (מפד"ל):

לא דיברתי דקה.

היו"ר ד' תיכון:

כי אתה נוטה להשיב.

צבי הנדל (מפד"ל):

התחנכנו על הסיפורים של "גיא אוני", שבהם נאחזו בציפורניים מתיישבים חלוצים באדמת ארץ-ישראל וידעו, בהכרה פנימית עמוקה, את המחיר הכבד שהם משלמים בילדים שמתים, לא עלינו, בקדחת ובמלריה, הבינו את השליחות העצומה, וזה נתן להם כוח עצום.

כולנו צריכים להתרגל, שבעת הזאת יש התיישבות מגשימה וחלוצית, לא פחות מבתקופה ההיא, בחבלי ארץ מולדת אחרים, במרחבי יש"ע, ברמת-הגולן, של אנשים שמשתמשים באדמתם באותו להט ציוני, באותו רצון עז של הבנים השבים לגבולם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

צבי הנדל (מפד"ל):

אין שלום יותר גדול, גברת גוז'נסקי, מאותו שלום שהיה לנו 30 שנה עם הסורים כיוון שרמת-הגולן בידינו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש שלום?

צבי הנדל (מפד"ל):

ומרגע שהתחלתם לפקפק בזכותנו על הארץ הזו, אז החלו המאבקים גם בלבנון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הוא כבר מסיים.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מבין שכואב לכם שגנבו מידיכם את הבכורה של החלוציות ההתיישבותית, אבל אין מה לעשות: תושבי רמת-הגולן, המשלבים התיישבות, אחיזה בארץ והשתרשות חקלאית, הם סמל ודוגמה, והלוואי שכולנו נתחזק מכוחם. בהצלחה לכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

מיכה גולדמן (העבודה):

אילו תנועות יושבות ברמת-הגולן, אם לא התנועות הקיבוציות?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — הוא חלוץ — — —

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, מה קורה לך היום? תירגעי כאשר מישהו אינו מתכוון אלייך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

ברצינות, תירגעי. חבר הכנסת מירום, חמש דקות בבקשה. אני מקווה שתוכל לדבר.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, שרים נכבדים, מתיישבי הגולן, גם אני מבקש לשלוח מכאן מלות נחמה והשתתפות בצער להורי ניר ישראל גנדלברג, זיכרונו לברכה, מפתח-תקווה, ולהורי יוסי לוי, זיכרונו לברכה, ולמשפחתו ולחברי כפר-חרוב שבגולן.

חברי, לפני 29 שנים עלה צה"ל לגולן במלחמת ששת הימים, ומדינת ישראל והכנסת הפכו אותו לחבל ארץ-ישראלי במסגרותיו של חוק הגולן. במשך כל אותה תקופה, מאז ועד היום עלו לגולן הטובים והמוכשרים מקרב בני הארץ הזו ובנו שם את בתיהם. בניית היישובים בגולן, ובהם הערים,

המושבים והקיבוצים – כולם משגשגים – הפכה למפעל חלוצי פורח ומצליח, וכל אלה נעשו מתוך דחף משולב, הן של המתיישבים והן של המיישבים, קרי ממשלות העבודה, האחדות והליכוד בעבר.

ההתיישבות הגולן הוכיחה בעליל, כי ניתן לעשות יש מאין – חברה משגשגת, תיירות פעילה, מפעלים מייצאים ומייצרים מן המעלה הראשונה, טיפוח ערכי טבע ונוף, טיפוח חברה משפחתית מלוכדת ויצירת מסגרת יישובית מעולה.

דא עקא, ששתיים טוענות עליו, על חבל הארץ הזה, ישראל וסוריה – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

עד עכשיו היית מצוין.

חגי מירום (העבודה):

– – סוריה, הרואה בחבל ארץ זה חבל ארץ השייך לה, אשר נלקח ממנה בכוח, וישראל, הרואה בגולן חבל ארץ אשר נלקח במסגרת של מלחמת מגן, לאחר תקופת תופת ופגיעה ביישובי הגליל העליון, עמק-החולה בואכה עמק-הירדן וחופי הכינרת.

ובכל זאת, נשאלת השאלה החשובה מכול: מה אנחנו צריכים לעשות, לו יכולנו להיות בטוחים כי מסירת השטח הזה לסורים תתבצע באופן שיקטין עד למינימום את סיכוני המלחמה עם סוריה, יגביר את ביטחונה של ישראל, ויחזק את תהליך השלום ותהליך ההצטרפות לשלום של כל המדינות הגובלות עמנו, לרבות סוריה ולבנון.

שאלה זו היא שאלת השאלות, ואיש לא יכול להיות משוחרר וחופשי ממנה. נאמר כאן את האמת: לא מעטים מאלה החיים בגולן, מתיישבי הגולן, אומרים לנו – לא נהיה מכשול לשלום, גם אם תהיה זו גזירה נוראה לעזוב וללכת מכאן למקום אחר, לו רק ידענו כי ניתן לעשות שלום של ממש עם הסורים. קולם של אלה מביניהם נשמע פחות מקולם של האחרים, אבל מספרם שם אינו נופל ממספרם של האחרים.

אדוני ראש הממשלה, החלום הזה של ביצור השלום עם הסורים צריך להמשיך לקנן בתוכנו ובלבבותינו, אף כי אנחנו יודעים את הכאב של פינוי ההתיישבות מן הגולן, אם נצטרך לכך. אין להיחרד ממנו, אם צו השעה וגורל השלום, ובעקבותיו גורל האומה כולה יחייבו זאת. זה גובר על המאחז הקרקעי והנפשי העמוק של אלפי המתיישבים בגולן, שאנחנו רוחשים להם כבוד גדול.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

תאמר זאת ביום שישי בוועידת התק"ם, אם יש לך אומץ.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלד, מה קורה לך?

חגי מירום (העבודה):

קשה לומר את זה, חברי חברי הכנסת. אני מניח, חבר הכנסת משה פלד, שמחר אהיה למשיסה ולבוז ולמרמס בפי מה שמכונה ועד יישובי הגולן, אבל הוועד הזה, בכל הכבוד הראוי לו, אינו יכול לייצג את האינטרס הלאומי באובייקטיביות הראויה ולא על-פיו אדבר. הוא גם אינו מייצג את חלקם הגדול של המתיישבים בגולן.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מייצג.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

תתבייש לך.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

דבר לעניין, שמענו את דבריך בהקשבה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

תתבייש לך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלד, מה אתך? שמע, כולם שומעים היום דברים לא נעימים.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, עזוב אותו. חבר הכנסת הירשזון.

חגי מירום (העבודה):

בעיני, חלום השלום, הגשמת השלום תוך כדי הבטחת הביטחון והבאתו של השלום – כן, הבאתו – עם הסורים, חשובים יותר מכול, עם כל הכאב והקושי שבאמירת הדברים למתיישבים בגולן.

אדוני ראש הממשלה, בימית ובשדות, בדקלה ובמורג עמדו אנשים, לנוכח החלטתו של ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, בפני שבר דומה. השבר הזה לא עבר להם ולא נמחק מזיכרונם ומזיכרוננו, אבל השלום שהוצב עם מצרים היה שווה את הכול, וכך אנחנו צריכים להתייחס גם לעניין הסורי.

אדוני ראש הממשלה, עליך לקבל את ההחלטה הזו. עשה לעם ישראל טובה, אל תצהיר כאן היום הצהרות שמחר לא תוכל לעמוד בהן. עליך לבוא שלום עם הסורים, אף במחיר של ויתור על שטח גדול בגולן ואולי על הגולן כולו. אם יהיה בגין החלטה זו צורך לגבות את שליחי האומה מתיישבי הגולן בשטחים אחרים במקומות אחרים, נעשה זאת.

כבוד ראש הממשלה, הנוסחה של יצחק רבין, זיכרוננו ברכה, היתה שיש ללכת לפשרה, וכעומק הנסיגה עומק השלום. רבין העביר את המסר הזה, אני קובע זאת כאן, לאמריקנים בואכה הסורים. המסר אומר, שיש לו נכונות לרדת מן הגולן, בתמורה לשורה של עניינים, שיבטיחו את זכויות המים, את פירוז הגולן, את ביטחונה של מדינת ישראל והסדרי נורמליזציה.

שלום שמחון (העבודה):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

--

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בויס, הוא כבר מסיים.

חגי מירום (העבודה):

המסר הזה, אדוני ראש הממשלה, חייב להיות הנוסחה שלך. אתה, אדוני ראש הממשלה, עמדת כאן והוקעת את הסכמי אוסלו, הוקעת את כל ההידברות עם יאסר ערפאת ועם הרשות הפלשתינית, הוקעת כל הסדר, והיום אתה מבצע אותם, כי אתה מבין, ויש ריאליזציה במחשבתך. הגיעה השעה לעשות ריאליזציה גם במחשבתך באשר לפתרון השלום עם הסורים. ומכאן אני אומר את זה בעוז לך, ראש הממשלה, למתיישבי הגולן, אגב ברכה על כל המפעל שהתבצע עד היום ואגב בקשה לנהוג בפתירות ולראות את האינטרס הלאומי ואת הצורך להביא שלום כצורך שעומד מעל ומעבר לצרכים המידיים של מתיישבי הגולן. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב ראש הממשלה.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

--

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וליד צאדק, תאמין לי שהוא יודע. הוא לא זקוק לך, לתזכורת ממך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, חבר הכנסת יהודה הראל במיוחד, אני רואה לעצמי זכות לברך כמעט 30 שנה של מפעל התיישבות מפואר ברמת-הגולן.

מי שמכיר ויודע את סיפורה של גמלא, או את הסיפור של קצרין, אני מתכוון גם לקצרין העתיקה, לא יכול שלא להתפעם מהעובדה, שהצאצאים של גיבורי גמלא העתיקה ומלמדי קצרין הם החלוצים של ימינו, ואני רוצה לחזק את ידיהם של נציגי ההתיישבות כאן באולם הזה, גם ביציע, שהם מלח הארץ. זה ציבור איכותי, ציבור יוזם, ציבור פועל, ציבור אחראי, וזה חתרן נאמן של עם ישראל, אני מוכרח להגיד – גם חתרן נאמן של נאמני ארץ-ישראל.

אני לא מתכוון להיכנס כאן לפולמוס עם חברי מן האופוזיציה. אנחנו רואים את הגולן כשטח חיוני לביטחונה של מדינת ישראל; אגב, לא רק לביטחון הפיסי, הצבאי, אלא גם שטח עם חשיבות מכרעת למשק המים של מדינת ישראל, והשגת שלום – – –

יוסי שריד (מרצ):

, כי אחרת – – – READ MY LIPSאדוני ראש הממשלה, כדי להוסיף תוקף לדבריך, תגיד:

ראש הממשלה ב' נתניהו:

חבר הכנסת שריד, כיוון שאתה – – –

קריאות:

– – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כיוון שחבר הכנסת שריד עוקץ ועוקץ, והוא מקבל, כמובן, יד חופשית בתקשורת המאוזנת, מה הוא אמר? אפרופו תקציב, אני אמרתי שהגירעון היה 5 מיליארדי שקל, שאנחנו נקצץ בפעולות הממשלה 5 מיליארדי שקל, ולא נעלה מסים על הגירעון הזה. כך באנו וכך עשינו.

קריאות:

– – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

לא יזיק לך. READ MY LIPSפרט קטן,

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, מה קרה?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אבל מה? אפשר לעקוץ, אפשר להגיד, יש תקשורת, יש אופוזיציה, עושים יד אחת, אפשר להגיד כל דבר.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, יש לנו עוד שבוע שלם. שבוע שלם עוד יש לנו לדבר על כך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

תשאלו את עצמכם איפה הייתם אתם כשהגירעון הזה נוצר. למה אתם לא קיצצתם? למה אתם לא פעלתם? שר האוצר, מה אתה עשית שהגירעון הזה הלך ותפח? מה עשית? איפה האמירות שלך? איפה העשייה שלך?

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, רבתי, בואו נחזור לרמת-הגולן.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מנהלי משק, מנהלי הסכמים, יודעים לנהל משא-ומתן, יודעים לנהל כלכלה. אתם באים לעקוץ אותנו?

חגי מירום (העבודה):

כן.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אתם מדברים, עם הכלכלה הזאת, עם ההסכמים האלה? על מה אתם מדברים בכלל? מי אתם שתדברו? לא מסוגלים לנהל חנות מכולת – חנות מכולת. זה אפרופו הדיון על התקציב.

קריאות:

— — —

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אם אתה היית מנהל עסק שלי, אתה לא היית פועל שם יום אחד. ברמות כאלה – — —

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

ראש הממשלה ב' נתניהו:

א-גרזיסער כלכלן. שר אוצר מגוחך.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, להירגע.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

פופולרי? אבל הגירעון — — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה קרה, איבדת את העשתונות?

חגי מירום (העבודה):

— — —

ראש הממשלה ב' נתניהו:

נו, מה לעשות? גם לראש הממשלה יש מה להגיד לפעמים.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מה עם הגירעונות שלכם? מה עם האינפלציה שלכם? מה קרה לכם?

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, הוואל לשבת. חבר הכנסת אופיר פינס, אני מבקש. חבר הכנסת ברק, הוואל לשבת.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

העובדות קשות. מה לעשות? כשאני רואה משק שב-1992 לא היה לו גירעון, היה פלוס בקופה, וב-1996, כשאנחנו מקבלים את השלטון, 5.4 מיליארדי דולר גירעון, לכם אין זכות לומר מלה אחת. תשבו בצד, פשוט תהיו בשקט. רק אל תשמיעו לנו מלים של ביקורת.

אברהם שוחט (העבודה):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

איפה הייתם? איפה אתה היית?

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, חבר הכנסת בייגה שוחט. חבר הכנסת מיכאל איתן. רבותי.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. גם אני בן של מכולתניק, אתה אומר את זאת. אתה אומר שאני סוחר, אבל נא להירגע, באמת נא להירגע.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

בסדר. חבר הכנסת בייגה שוחט, נא להירגע. אפשר לבקש ממך? חבר הכנסת רן כהן, אנא הפעל השפעתך.

רן כהן (מרצ):

לא ייתכן שראש הממשלה יפתח את הנאום שלו בלי לומר מלה אחת על ההרוגים.

הי"ר ד' תיכון:

רבותי, הוא רק התחיל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא לא יכול לפתוח נאום שלו בלי לומר מלות נחמה למשפחות השכולות.

צבי הנדל (מפד"ל):

הרסתם את הכלכלה של המדינה. חוצפה מצדכם לדבר על — — —

אברהם שוחט (העבודה):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט. חבר הכנסת רענן כהן. רבותי. אני לא רוצה להוציא האולם, אבל אני איאלץ לעשות זאת. מספיק. אדוני ראש הממשלה, אנא המשך.

חגי מירום (העבודה):

אם אפשר בכל זאת לתקן בפרוטוקול ולכתוב "רהיטים" במקום "מכולת", זה יהיה יותר אמין.

אלי גולדשמידט (העבודה):

"FURNITURE לא "רהיטים" אלא "

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אתה יודע? הם ימשיכו, ואני אמשיך. עזות המצח של האופוזיציה הזאת, שהיתה בממשלה והביאה לגירעון הגדול ביותר בתולדות המדינה, והם ממשיכים לדבר. אתם יודעים מה זה לנהל משהו כלכלי? זה מה שהשאריתם לנו? תמשיכו, אני אמשיך להגיד.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מבקש. למה אתה עומד?

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא מתגרה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אבל אין לכם הערוצים הסגורים. כאן שומעים: 5.4 מיליארדי דולר גירעון. אנחנו אמרנו שנקצץ, קיצצנו. אמרתם: לא תוכלו לקצץ, לא תעבירו בממשלה. העברנו. אמרתם: לא תעבירו בוועדת הכספים. העברנו. אמרתם: לא תעבירו בקריאה ראשונה. נעביר הכול. אתם קלקלתם, אנחנו מתקנים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לפגישה עם ערפאת יש השפעה שלילית עליך.

חגי מירום (העבודה):

אולי לראש הממשלה יש משהו לומר על הגולן?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

זה גם דיון על התקציב היום, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, נרגעת?

חגי מירום (העבודה):

לא, עוד לא.

היו"ר ד' תיכון:

אז תירגע. חבר הכנסת גולדשמידט, אולי תספר גם לי? תירגע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה רוצה שאני אספר גם לך? אמרתי שראש הממשלה הוא הנואם היחיד עד כה שלא פתח את דבריו בדברי נחמה למשפחות השכולות.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל הוא עוד לא פתח את דבריו בכלל, הוא עוד לא התחיל לדבר. רבותי, הוא עוד לא התחיל לדבר. חבר הכנסת רענן כהן, אתה יכול לשבת בבקשה?

רבותי, ההצבעה על התקציב תיערך בעוד כמה דקות, לכשנסיים. נא להמתין.

בבקשה, אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, כפי שידוע לך, ואינני בטוח שידוע לכל אזרחי ישראל, אנחנו ירשנו מצב מסובך במישור הכלכלי, מצב קשה, וגם במישור המדיני ירשנו הסכמים בעייתיים מאוד.

ברמת-הגולן ובמה שקשור במשא-ומתן עם סוריה לא היה הסכם, בניגוד להסכמי אוסלו, שכוללים גם את הסכם חברון, שם יש הסכם. ועל כן, המדיניות שמנחה אותנו היא מדיניות הממשלה המוכרת לכם.

ביחס לגבול הצפון, קודם כול ביחס לגבול הגולן, לגבול המשותף שלנו עם סוריה, בחודשים האחרונים היתה שם מתיחות. אחד הדברים החשובים שהתרחשו בשבועות האחרונים בחזית הגולן, בגבול עם סוריה, הוא הפחתה ניכרת של המתיחות. אני רוצה לחזור ולהבהיר, שאין לנו שום כוונות התקפיות מול סוריה או כלפי לבנון. פנינו לשלום, ורק לשלום. השלום הזה אין פירושו קבלה חד-צדדית של עמדת הצד השני. פירוש הדבר שאנחנו מדברים על התדיינות, על משא-ומתן שכל צד יהיה רשאי להציג בו את עמדותיו.

אני רוצה לציין, שהמשא-ומתן עם סוריה, כפי שידוע לך, אדוני היושב-ראש, הופסק בזמן כהונתה של הממשלה הקודמת. היו כאן פיגועי טרור קשים, סוריה סירבה לגנות אותם. אחר כך נקלענו למשבר של מבצע "ענבי זעם". אני אומר כל זאת, אף שבשבנים האחרונות היו הצעות של ויתורים, אפילו

ויתורים מפליגים, מצד ממשלת העבודה. היו מסעות דילוגים אינטנסיביים של מזכיר המדינה האמריקני היוצא וורן כריסטופר, היו גם פגישות בין הנשיא קלינטון לנשיא אסד, והעובדה הפשוטה, שהתחווה עכשיו לכולם, היא, שסוריה לא רצתה בשלום מהסוג שישראל – ואני מוכרח להגיד שאפילו ממשלת מרצ-העבודה – היתה מוכנה להציע.

לא זו בלבד, אלא שבמשך כל הדיונים, כל הפגישות וכל ההידברויות בין משלחות ישראל וסוריה, סוריה עסקה במקביל בניהול מתקפה עקיפה, מלחמת פרוקסי, נגדנו בלבנון. המלחמה הזאת התנהלה, ועודנה מתנהלת, על-ידי ה"חיזבאללה", והיא גבתה מאתנו מחיר גבוה.

אתמול היא גבתה מאתנו מחיר יקר של שני חיילים נוספים, שני חיילים נפלאים. אני בטוח שאני מבטא את רגשותיהם של כל חברי הממשלה, של כל חברי הכנסת ושל כל אזרחי ישראל, שאנחנו שולחים מכאן תנחומים מעומק הלב למשפחות, ואיחולי החלמה, החלמה שלמה ומהירה, לכל הפצועים.

המתקפה הזאת הביאה לכך שהגליל היה חשוף בשלב מסוים להתקפות "קטיושה", ישראל נאלצה להגיב פעמיים, בשתי מלחמות זוטא, שהסבו כמובן סבל גדול וגבו קורבנות רבים גם מהאוכלוסייה הלבנונית, וגם גרמו לנו בעיות בדעת הקהל העולמית.

ברור לנו שאי-אפשר ליישב את המתקפה הזאת של סוריה, באמצעות עושי דברה בלבנון, עם ההצהרות של סוריה על כוונותיה לשלום. אם כוונתה של סוריה לשלום, היא חייבת להוכיח שמעשה תואמים את הצהרותיה. סוריה עד היום לא בלמה את גורמי הטרור, ואני חושב שעליה לשנות כיוון אם היא רוצה שנתייחס ברצינות להצהרות השלום שלה.

הצעד הראשון לבניית אמון מצדה של ישראל כלפי סוריה הוא, שסוריה תעשה את מה שאנחנו יודעים שהיא יכולה לעשות; כלומר, תבלום את התקפות הטרור מלבנון נגד ישראל. אנו מאמינים, שאם פני סוריה לשלום, היא תעשה זאת והיא תמצא בנו שותפים; לא שותפים אוטומטיים לכל דרישה שלה, לא שותפים לכל השקפה שלה, או בהכרח להשקפה של ממשלות קודמות. אנחנו שומרים לעצמנו את מדיניותנו ואת עמדותינו.

אני אומר כל זאת על רקע החשיבות שאנחנו מייחסים להתקדמות להסדר שלום עם סוריה. אני חושב שהשלום עם סוריה יהיה צעד גדול לחיסול הסכסוך עם שכנותינו המיידיות. אני חושב שהשלום הזה יביא הרבה ברכה, ואני חושב שהמשא-ומתן שבו נתייין זה עם זה יהיה משא-ומתן קשה, אבל אסור – – – שההכרה

סאלח טריף (העבודה):

מה אתה מציע – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — מה מדיניות הממשלה — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אסור שההכרה בנחיצות השלום עם סוריה תגרום לנו להסכים לשלום בכל מחיר. שלום כזה, שלום שאינו מספק את דרישותיה הבסיסיות של מדינת ישראל ואת דרישות הביטחון שלנו ואת צורכי המים שלנו, שלום כזה הוא מרשם להמשך הסכסוך.

אין לי ספק שאנחנו נצליח במשימה של השגת הסדר שלום עם סוריה בקדנציה הזאת. אבל ברור לי גם, שעד שהדבר הזה יושג, תימשך גם המלחמה העקיפה וגם המלחמה הפסיכולוגית נגדנו, שמלווה באיומים ובהתקפות טרור.

אינני מצפה שהחולקים על מדיניותנו יחדלו להעביר עליה ביקורת. זו זכותכם. אבל אני בטוח שרובו המכריע של העם רוצה בעמידה איתנה מול הטרור, מול הלחץ הפסיכולוגי המנוהל נגדנו. אנחנו לא ניכנע ללחץ הזה, ולא ניסוג מהדרישות הצודקות שלנו בכל החזיתות, לרבות חזית הגולן. אני בטוח שבדרכנו נצליח במשימה שקודמנו לא הצליחו בה, ונביא את השלום עם סוריה.

שלום שמחון (העבודה):

אז מה יהיה עם הגולן?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני אומר זאת כאן, בנוכחות חברי המתיישבים. תבורכו, תחזקו ותשמחו בחג הגדול שלכם. תודה רבה לכם.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי. חבר הכנסת וליד צאדק, תירגע. אולי תחזור למקומך.

רבותי, אני מציע להסתפק בדברי התשובה של ראש הממשלה. חבר הכנסת הראל, האם אתה מסתפק בדבריו של ראש הממשלה?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, אתה לא מסתפק.

חיים אורון (מרצ):

לא מסתפק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מספק בדברי התשובה של ראש הממשלה?

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת צבי הנדל, אתה מסתפק?

צבי הנדל (מפד"ל):

כן.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום?

חגי מירום (העבודה):

לא מסתפק.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת בני אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה, חבר הכנסת בני אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש כנסת נכבדה, השורה התחתונה של חבר הכנסת חיים אורון היתה, שמשא-ומתן מדיני שמתנהל בגולן עתיד להוריד את רמת-הגולן.

אדוני ראש הממשלה, אתה צריך להוכיח שהגולן לא בסכנה. כרגע האווירה היא שהממשלה מאמצת את מדיניות קודמתה ומגשימה את הסכם אוסלו, ולכן הגולן בסכנה כמו חברון, כמו כל דבר אחר בארץ-ישראל, כמו חיי היהודים במדינה הזאת. אם לא נדע מה היא מדיניות הממשלה בהגשמתה בצורה ברורה, הכול בסכנה.

לכן אני, כמי שחולק על חבר הכנסת חיים אורון אבל מסכים לכנות ולהצגת הדברים שלו, רואה את הדברים בדיוק בצורה הפוכה. רק כשתאמר הממשלה, ברגע שהיא תאמר, אנחנו פורשים מן המשא-ומתן הזה, שנועד להשמיד את מדינת ישראל בשלבים, רק אז נדע שהגולן לא בסכנה, חברון לא בסכנה וחיי היהודים במדינת ישראל לא בסכנה. תודה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר למתיישבים, שהם בגדר מתנחלים בגולן, שלבי אתם, כי כולם מרמים אותם כאשר אומרים שאפשר להשיג שלום עם סוריה בלי לסגת מהגולן.

אי-אפשר לעשות שלום עם סוריה באמצעות הוקוס-פוקוס, בשיטת קסמים. שלום עם סוריה משמעותו נסיגה מלאה מהגולן, שהוא שטח ריבוני סורי, וגורל ההתנחלויות בגולן כגורל ימית.

ואני רוצה לומר להם: היכנו לבוא השלום, אשר משמעותו סיום ההתנחלויות והחזרה מלאה של כל הגולן לריבונות של סוריה. הגולן היה סורי, נשאר סורי, והוא יחזור לסוריה. ללא החזרת הגולן לסוריה לא ישכון שלום, וכל מי שטוען אחרת הוא מרמה בידעין, הוא יודע שאי-אפשר להשיג שלום עם סוריה ללא נסיגה מלאה מרמת-הגולן.

עצם קיום הדיון היום משמעותו יצירת אליבי לנסיגה מחברון. רוצים לומר להם: אנחנו נסוגים מחברון, אז אנחנו נשארים בגולן. אבל גורל הגולן כגורל סיני. כפי שנעשה עם מצרים, כך יהיה עם סוריה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אלכס לובוצקי רוצה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אורון לוועדה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה בראשית דברי לחזור ולברך את חברי וידידי חבר הכנסת יהודה הראל, חבר הכנסת מן הגולן. אם יש עוול מסוים בהתיישבות בגולן, זה אולי בנושא הייצוג שלה בכנסת. לקבוצה של 15,000 מתיישבים יש חבר כנסת אחד, וזה לא פרופורציונלי. אני מציע לתקן זאת.

קריאות:

— — —

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תנו לי לגמור. אני מציע לתקן זאת. רק ל-50,000 איש מגיע ייצוג בכנסת. אני מקווה שהממשלה הזאת תוכל לתקן את העוול, ובסוף הקדנציה שלה תתאים את הייצוג של מתנחלי רמת-הגולן בעם לייצוג שלהם בכנסת. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורי אור רוצה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום לוועדה. בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לדעתי היתה שגיאה בעיתוי הבאת הנושא הזה לדיון היום. אם הוא היה חשוב, לא היה צריך להביא אותו תוך כדי התקציב. ואם הוא עוד יותר חשוב, אז לדעתי זה קצת מצחיק להביא אותו תוך כדי היערכות חדשה בחברון.

הערה שנייה: גם אלה שמצדדים ברמת-הגולן, מן הראוי שידייקו בעובדות. חבר הכנסת לנדאו, אין 30 שנות שלום רמת-הגולן. רק הבוקר ביכינו שני אנשים שנהרגו בלבנון. לבנון היא חלק מהפתרון של רמת-הגולן. והיתה מלחמה ב-1973. כך שאין 30 שנה של שקט. יש עד היום מלחמה בלבנון, שנמשכת 20 שנה. יותר מ-1,000 איש נהרגו. הכול קשור בכול. מי שחושב שהוא ילך ללבנון תחילה ויפריד אותה מרמת-הגולן, הרי הוא מדבר שטויות.

הערה שלישית, בקשר לאמת: כאשר צה"ל כבש את רמת-הגולן ב-1967, ובצדק כבש אותה, היו אלפי אזרחים סורים ברמת-הגולן. וגם כאשר אומרים את זה, כדאי להזכיר את זה כאן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אורון, אתה כמובן מבקש לקיים דיון במליאה?

חיים אורון (מרצ):

דיון בוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חגי מירום, להעביר לוועדה?

חגי מירום (העבודה):

לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה על שתי הצעות: מי בעד העברת שתי ההצעות לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 45

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 59

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ח' אורון

וח' מירום בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 45, נגד – 59, אין נמנעים. שתי ההצעות לא עוברות לדיון בוועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

רבותי, אנחנו נצא להפסקה של חמש דקות. הישיבה תיפתח בהודעה אישית של חבר הכנסת אברהם בייגה שוחט.

קריאות:

הודעה אישית של חבר הכנסת א' שוחט

היו"ר ד' תיכון:

אדוני חבר הכנסת בייגה שוחט, בבקשה, הודעה אישית.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני ביקשתי למסור הודעה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ברק, חבר הכנסת פרס, אולי תואילו לשבת. אתם מפריעים לחבר שלכם.

אברהם שוחט (העבודה):

אני רוצה למסור הודעה אישית לאור דברי – – –

שר הבריאות י' מצא:

על-פי איזה סעיף?

היו"ר ד' תיכון:

אני אומר לך. על-פי הנוהג שקיים. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני רוצה למסור הודעה אישית לאור דבריו חסרי השחר, חסרי האמת, של ראש הממשלה. לצערי הרב, הדברים ואופי הדברים כפי שנאמרו אינם חדשים. אני מציע לראש הממשלה להחליט אם הוא אומר בעולם ובכל מקום שיש לנו משק מפואר וחזק, או שהוא מחליט שיש לנו משק הרוס. האם ראש הממשלה הואיל לקרוא מה קרה באבטלה, מה קרה ביצוא, מה קרה בהשקעות?

לצערי הרב, במסגרת הדברים שאמר ראש הממשלה – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

אין לו זכות.

היו"ר ד' תיכון:

תסלחי לי, כן קיימת, מה לעשות.

אברהם שוחט (העבודה):

אם היינו צריכים לבדוק היום את יכולת ניהול המשא-ומתן, הרי המשא-ומתן על חברון הוכיח את כושרו, את יכולתו ואת המחירים שראש הממשלה שילם. אני הייתי גאה להיות שר בממשלה שהשיגה במשך ארבע שנים הישגים כלכליים כל כך גדולים, ואני מתבייש בראש ממשלה שדבריו לא מחזיקים מעמד אפילו 24 שעות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני מבקש להשיב.

דליה איציק (העבודה):

READ MY LIPS. ראש הממשלה מנסה. אולי נתפוס אותו אומר אמת פעם אחת.

שר הבריאות י' מצא:

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה. השר מצא, מה לעשות שכך נהוג כמה שנים. חבר הכנסת בייגה שוחט, אני רוצה לסיים ולהתחיל בהצבעות.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

חבר הכנסת אברהם שוחט, יש מפעלים יוצאים מן הכלל – מפעלים טכנולוגיים מזהירים. יש להם מהנדסים נפלאים, יש להם אנשי שיווק יוצאים מן הכלל ויש להם מחלקת מחקר ופיתוח נהדרת. למפעל יש רק פגם קטן. במקרה, יש מפעל מפורסם מאוד, שכולכם מכירים אותו, שעונה על התיאור שאני מתאר עכשיו, אבל יש הרבה בעולם. יש לו רק פגם קטן: אין לו ניהול פיננסי.

דליה איציק (העבודה):

אין לו מה?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כיוון שלא מנהלים את הכספים כמו שצריך, המפעל הכביר, עם כל הפוטנציאל שלו, קורס. עכשיו אני רוצה להגיד לך: המפעל שנקרא "כלכלת מדינת ישראל", הוא מפעל אדיר. יש לו מהנדסים נפלאים, ויש לו אנשי מו"פ יוצאים מן הכלל.

דליה איציק (העבודה):

יש לו רק ראש ממשלה גרוע.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

יש לו יזמים יוצאים מן הכלל. יש לו כל הנתונים, אבל היה לו ניהול פיננסי גרוע.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה מדבר על מפעל – – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו ירשנו גירעון, שאתם קיבלתם אותו אפס פלוס והעליתם אותו ל-5.4 מיליארדים.

אברהם שוחט (העבודה):

— — —

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת אברהם שוחט.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו ירשנו אינפלציה דו-ספרתית, ואנחנו בשישה חודשים הורדנו את האינפלציה — —

דליה איציק (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חברת הכנסת דליה איציק.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

— — מ-15.8% עוד מעט ל-10%. אנחנו מקצצים בגירעון. אנחנו מביאים תקציב אחראי.

מיכה גולדמן (העבודה):

המזל שלך הוא שאין גשם.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כל הדברים שאתם רק דיברתם אבל לא עשיתם, אנחנו עושים עם קבלות בזמן. זה ההבדל.

דליה איציק (העבודה):

תחזיר את הכסף לאמריקנים – – –

אברהם שוחט (העבודה):

– – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

רצית לדעת – יש לנו כלכלה נהדרת.

דליה איציק (העבודה):

READ MY LIPS

ראש הממשלה ב' נתניהו:

עכשיו גם יש לנו ממשלה שיודעת איך לקדם את הכלכלה הזו בלי גירעונות, בלי אינפלציה, להבטיח השקעות ולהבטיח את קידום המשק. רצית תשובה – קיבלת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעות.

דליה איציק (העבודה):

READ MY LIPS

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — אז למה

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעות. נא לשבת. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת פרוש, הואל לשבת. אנחנו בפרק ג': מיסוי רשות הנמלים והרכבות ורשות שדות התעופה – סעיפים 6 ו-7. חבר הכנסת אורון, זה בעמוד 18.

לסעיף 6(1) הסתייגות של קבוצת חברת הכנסת גוז'נסקי. מי בעד – ירים את היד.

קריאה:

אלקטרוני.

היו"ר ד' תיכון:

אלקטרוני? בסדר, אלקטרוני. איך אני יכול לסרב לחבר הכנסת שחל?

משה שחל (העבודה):

לא דיברתי.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע. קצת חוש הומור.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. בעד הסתייגות קבוצת חברת הכנסת גוז'נסקי – אפשר להצביע.

הצבעה מס' 28

בעד ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 6(1) – 45

נגד – 61

נמנעים – אין ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 45, נגד – 61, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת עמיר פרץ וחבורתו וחברי הכנסת יונה יהב ומקסים לוי. מי בעד
ההסתייגות – ירים את היד. תודה. מי נגד – ירים את היד. תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ ושל חברי הכנסת י' יהב

ומ' לוי לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת סילבן שלום וקבוצתו וחברי הכנסת נעמי בלומנטל, משה שחל ודליה
איציק. מי בעד – ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ס' שלום וחברי הכנסת נ' בלומנטל,
מ' שחל וד' איציק לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של קבוצת חבר הכנסת חיים אורון וקבוצת חבר הכנסת רענן כהן – מי בעד? תודה. מי
נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון וקבוצת חבר הכנסת רע' כהן
לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – מי בעד? תודה. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' בן-אליעזר לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת פניי בדש מסיר.

חבר הכנסת אבי יחזקאל – מי בעד ההסתייגות שלו? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת ראובן ריבלין מסיר.

הסתייגות של חבר הכנסת דראושה וקבוצתו – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

לחלופין – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות לחלופין של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת אורי אור – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' אור לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת שלמה בן-עמי ואבי יחזקאל – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ש' בן-עמי וא' יחזקאל לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת מיכה גולדמן – מי בעד? מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גולדמן לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת אדיסו מאסלה ופיני בדש – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת א' מאסלה ופ' בדש לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

קבוצת הירשזון – מסירים. קבוצת קליינר – מסירים.

הסתייגותו של חבר הכנסת רחבעם זאבי – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' זאבי לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם פורז – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

לחלופין – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 6(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת מאיר שטרית נופלת.

קבוצת נודלמן – ההסתייגות נופלת.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

מסיר.

היו"ר ד' תיכון:

מסיר, מסיר. סליחה.

לסעיף 6(2) – הסתייגות של חבר הכנסת חיים אורון וקבוצתו, קבוצת עמיר פרץ וחברי הכנסת מקסים לוי, מאיר שטרית, יונה יהב ומשה שחל.

רענן כהן (העבודה):

אלקטרוני.

היו"ר ד' תיכון:

אלקטרוני. בבקשה. רבותי, אפשר להצביע בעד ונגד.

הצבעה מס' 29

בעד ההסתייגות לסעיף 6(2) – 47

נגד – 60

נמנעים – 1

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, ושל חברי הכנסת מ' לוי, מ' שטרית, י' יהב ומ' שחל לסעיף 6(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 47, נגד – 60, נמנע אחד. כל ההסתייגויות הללו לא מתקבלות, רבותי.

לסעיף 6(3) הסתייגותם של חברי הכנסת מקבוצת חיים אורון, קבוצת עמיר פרץ, וחברי הכנסת יונה יהב ומקסים לוי. מי בעד – ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, ושל חברי הכנסת י' יהב ומ' לוי לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של קבוצת רענן כהן וקבוצת סילבן שלום. מי בעד – ירים את היד. תודה. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן וקבוצת חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת שלום שמחון ובני אלון – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ש' שמחון וב' אלון לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת שלמה בן-עמי – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' בן-עמי לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגויות לא התקבלו.

הסתייגותו של חבר הכנסת בני אלון – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת מיכה גולדמן – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גולדמן לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

קבוצת הירשזון וחבר הכנסת מאיר שטרית – מוחקות.

מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת אבי יחזקאל? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 6(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

נעמי בלומנטל – מוחקת. קבוצת נודלמן – מוחקת.

רבותי, לסעיף 6, בקריאה שנייה – הצבעה אלקטרונית. מי בעד הסעיף על-פי נוסח הוועדה? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 30

בעד סעיף 6, כהצעת הוועדה – 62

נגד – 45

נמנעים – 1

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 62, נגד – 45, נמנע אחד. סעיף 6 אושר בקריאה שנייה.

רבותי, אנחנו מתקדמים. סעיף 7(1) – קבוצת נודלמן, ההסתייגות נופלת. קבוצת עמיר פרץ, קבוצת חיים אורון, קבוצת עבד-אלוהב דראושה וחברי הכנסת יונה יהב, מאיר שטרית ומקסים לוי. מי בעד – ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה, ושל חברי הכנסת י' יהב, מ' שטרית ומ' לוי לסעיף 7(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 7(2) – קבוצת נודלמן, ההסתייגות נופלת. קבוצת חיים אורון, קבוצת עמיר פרץ וחברי הכנסת יונה יהב, חיים רמון, מאיר שטרית ומקסים לוי. מי בעד – ירים את יד. רבותי, להרים. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, ושל חברי הכנסת י' יהב, ח' אורון, מ' שטרית ומ' לוי לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת יהלום, אתה מצביע אתנו?

שאול יהלום (מפד"ל):

ודאי.

הי"ר ד' תיכון:

תודה.

הסתייגותו של חבר הכנסת משה שחל – מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

הי"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

מי בעד הסתייגות קבוצת רענן כהן וקבוצת סילבן שלום? תודה. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן וקבוצת חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 7(2)

לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת שלום שמחון – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת שלמה בן-עמי – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' בן-עמי לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת חבר הכנסת קליינר וחבר הכנסת ריבלין מסירים את ההסתייגות.

מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת מיכה גולדמן – ירים ידו. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גולדמן לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת חבר הכנסת סילבן שלום מסירה את ההסתייגות. קבוצת חבר הכנסת אברהם הירשזון מסירה את ההסתייגות.

מי בעד ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת קליינר וחבר הכנסת בני אלון? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת מ' קליינר ושל חבר הכנסת ב' אלון
לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ההסתייגות לא עברה.

מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת אבי יחזקאל? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' יחזקאל לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותם של חברי הכנסת בני אלון ונעמי בלומנטל – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת ב' אלון ונ' בלומנטל לסעיף 7(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו ניגשים להצבעה אלקטרונית. רבותי, נא לשבת. אנחנו מצביעים על סעיף 7 על-פי נוסח הוועדה. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 31

בעד סעיף 7, כהצעת הוועדה – 63

נגד – 47

נמנעים – 1

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

63 בעד, 47 נגד, אחד נמנע. נוסח הוועדה לסעיף 7 נתקבל.

רבותי, אנחנו ממשיכים.

אחרי סעיף 7, חבר הכנסת מאיר שטרית מסיר את הסתייגותו.

אנו עוברים לסעיף 8. נא לשים לב. חבר הכנסת אורון, אתה אתי?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני בכוונה מעיר שלב אחד קודם כדי שלא תהיה אי-הבנה בהצבעה. לגבי ההסתייגות אחרי סעיף 8(1), מי שלא מכיר את הנוסחה ההירוגליפית, זה הסעיף – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא עכשיו, אני מצטער. לא באמצע ההצבעה.

חגי מירום (העבודה):

אבל זה בקשר להצבעה.

רענן כהן (העבודה):

זה בקשר להצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה רוצה להסביר לנו, מה אומר הסעיף?

חיים אורון (מרצ):

לא, אדוני היושב-ראש. אני רוצה להסביר, ואני נתלה באילן גבוה מאוד שיושב עכשיו בראש הישיבה. הסעיף הזה לא הובא לוועדת הכספים. הסעיף הזה לא נדון בוועדת הכספים. הסעיף הזה לא היה ידוע, להוציא קבוצת חברים בממשלה ובקואליציה. זה הסעיף העוסק בהורדת חצי נקודת זיכוי לאשה העובדת.

היו"ר ד' תיכון:

לאיזה סעיף אתה מתכוון?

חיים אורון (מרצ):

להסתייגות של מיקי איתן.

היו"ר ד' תיכון:

באיזה עמוד?

חיים אורון (מרצ):

בעמוד 27.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה הדיון עכשיו? מה זה?

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, הוא צודק.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת מיקי איתן, אני מבקש על-פי סעיף 127 לתקנון ועל-פי הנוהל שבו פעלה הכנסת כאשר אני יחד עם חבר הכנסת גדליה גל הגשנו הסתייגות שלא הועברה בוועדה – – –

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי, הבנתי. אתה הרי מדבר אלי ואני צריך להבין, נכון?

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש הצבעה על אי-הכללתו של הסעיף הזה בדיונים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מבין שהוא דיבר אלי אישית?

חבר הכנסת אורון, תרענן את זיכרוני מה אמר חבר הכנסת דן תיכון.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון אמר, שהסעיף יוחזר לוועדה, הוועדה תקיים דיון, תשמע משלחות, וחברי הכנסת יהיו רשאים להגיש הסתייגות לסעיף אם הוועדה תאמץ אותו. כך פעלנו. אתם קיימתם פיליבסטר במשך יומיים בנושא קצבאות ילדים למגזר הערבי באמצע הדיונים על חוק ההסדרים, ואנחנו קיבלנו את זה.

אני מבקש ממך לפעול כיושב-ראש הישיבה ולנהוג בהתאם.

היו"ר ד' תיכון:

מייד.

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

הוא צודק.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא הייתי משוכנע שלפני שנתיים משהו אמר או סבר שאני צודק. אני לא בטוח שחבר הכנסת אורון טען אז שאני צודק.

חגי מירום (העבודה):

אבל מה אתה חושב על זה?

היו"ר ד' תיכון:

מייד תשמע.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני ער לכך שההסתייגות הזאת אומנם נעשית בדרך כשרה, אבל... אני לא רוצה להוסיף. אני ער לכך. אלא מה? הפעם, בניגוד לפעמים קודמות, היא חלק מהמקשה. כאשר האוצר הגיע לוועדת הכספים, אמרו לו בוועדה: לכו ותחזרו עם חלופה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יושב פה יושב-ראש ועדת הכספים.

רענן כהן (העבודה):

יושב פה יושב-ראש ועדת הכספים.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת בייגה שוחט, תן לו לגמור. חבר הכנסת רענן כהן, האמן לי שהיחיד הבקיא בעניין הזה הוא אני, מה לעשות?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא ייתכן שלא תיתנו לי לדבר. הרי אתם תרבותיים, אתם מנומסים, אתם מייצגים את התרבות היפה, תנו לי לדבר, מה קורה פה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

יושב פה יושב-ראש ועדת הכספים. אני חושב שהוא צריך לדבר ולא מיקי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אם היו באים נציגי האופוזיציה ברגע שנודע להם הדבר ופונים ומבקשים דיון, היינו נעתרים להם. העניין הזה מונח זמן רב, אנחנו יושבים פה כבר עשרים וכמה שעות, ואני צריך פתאום עכשיו לשמוע את זה, דקה לפני ההצבעה? זה לא בידיים נקיות.

חיים אורון (מרצ):

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חכו רק רגע.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני פונה אליך ומסביר לך את המצב כפי שהיה נהוג. לשאלתו של חבר הכנסת מיכאל איתן – אני עקבתי אחרי הדיונים בנושא הזה כי מסתמכים כאן על תקדים שאני יצרתי לפני שלוש שנים. לאחר מלחמה קשה ביותר בנושא השוואת קצבאות הילדים, אני יזמתי זאת.

אם זכור לכם, חברי הכנסת חיים אורון וגדליה גל הביאו את הצעת החוק באמצעות הסתייגות שלא נדונה בוועדת הכספים. לאחר ויכוח שהשתרע על פני שעות, הציע יושב-ראש ועדת הכספים, שהוועדה תתכנס עוד באותו יום ותקיים דיון בנושא הזה, תקיים שימוע ולאחר מכן תחזור עם הסעיף הזה למליאת הכנסת.

אומר חבר הכנסת מיכאל איתן, שהטענה הזאת לא נשמעה עד לרגע זה.

עמיר פרץ (העבודה):

— — — אני טענתי

היו"ר ד' תיכון:

אומר חבר הכנסת עמיר פרץ: אני טענתי את הטענה הזאת בתחילת הדיון. אני מצטט נכון?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — לא, אתה יודע יפה שאני הסכמתי

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נאמנים עלי דברי היועצת המשפטית של ועדת הכספים, שאכן חבר הכנסת עמיר פרץ טען את הטענה הזאת בתחילת הדיון על חוק ההסדרים.

לכן אני מוכרח לומר שאני מציע, שאנחנו נמשיך להצביע ולדון בשאר סעיפי החוק, אבל בו-זמנית תתכנס ועדת הכספים ותקיים את השימוע והדיון בהסתייגות הזאת. כך אני מציע.

לשר האוצר אני אומר, קבל את הנוהל הזה כי נדמה לי שיש כאן בעיה שאני העליתי אותה בשעתי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא נכון. אדוני היושב-ראש – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת אברהם שוחט.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – – זו ההסתייגות שלי.

היו"ר ד' תיכון:

מייד, מייד, אני אתן לך לדבר.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הטענה שכאילו הממשלה וועדת הכספים נהגה בהתאם למובטח איננה נכונה.

קריאות:

– – –

היו"ר ד' תיכון:

לא שומעים.

אברהם שוחט (העבודה):

בוועדת הכספים, כאשר התברר שהממשלה משכה החוצה את הפרק שעוסק בתשלומים עבור ביקורים אצל רופא וכו', נוצר חוסר של כ-550 מיליון שקלים – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש לעסוק בפרוצדורה, לא בנושא.

אברהם שוחט (העבודה):

מאה אחוז. הבטיחה הממשלה שתחזור לוועדת הכספים עם תשובה מנין יכולה הגירעון הזה. במקום לחזור לוועדה, שקיימה דיון ביום שני, קיימה דיון ביום שלישי, קיימה דיון היום, באו בגנבה דרך הסתייגות בלתי ברורה לתוך העניין הזה. לכן חובה לקיים שימוע ודיון חדש ומוחלט בוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

עמיר פרץ (העבודה):

אפשר משפט?

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, אתה טענת את הטענה, היא ידועה לי.

עמיר פרץ (העבודה):

אבל אולי יש משהו – – –

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי, חבר הכנסת עמיר פרץ, שאני זוכר, ולא היה לי אז יושב-ראש שסייע לי, אלא עשיתי את זאת לבד, בכוחותי הדלים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בסופו של דבר ההסתייגות היא הסתייגות אישית הרשומה על שמי. הוועדה כולה, מהראשון ועד האחרון, יכולה להצביע נגדי. את העלאת ההסתייגות לא יכולים לשלול ממני.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, זה נכון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אבל – ואני אומר כאן "אבל" – ביום שני, כשההסתייגות הזאת נרשמה, חבר הכנסת שוחט ניגש אלי ושאל אותי מה פירושה. הסברתי לו, והוא יכול היה מאז ועד לרגע זה לבקש דיון – –

קריאות:

– – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – היינו כאן יום ולילה ללא הפסק. אבל אני מכבד לא את בקשתו של חבר הכנסת שוחט בעניין הזה ולא את בקשתו של חבר הכנסת חיים אורון, שידעו והשהו, אני מכבד את בקשתו של היושב-ראש, ואני מסכים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אני קובע – – –

בן כהן (מרצ):

— — —

משה שחל (העבודה):

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

למה לך?

יעל דיין (העבודה):

היושב-ראש, סליחה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, גברתי. כל מי שיש לו מה להעיר — — —

יעל דיין (העבודה):

— — — לעניין הזה.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, גברתי. כל מי שיש לו — — —

יעל דיין (העבודה):

אני מאוד מבקשת.

היו"ר ד' תיכון:

לא, את תוכלי להשמיע את השגותייך בוועדת הכספים, והיא תתכנס עוד היום.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת להודיע, שלפני הישיבה אני אכן פניתי לוועדת הכספים וביקשתי דיון – – –

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אז מה את רוצה?

יעל דיין (העבודה):

עכשיו אני נענית, אבל בדרך הזו.

היו"ר ד' תיכון:

את לא נענית, את נענית כי מיישהו כאן הסתמך על תקדים של איזה חבר כנסת.

יעל דיין (העבודה):

– – – בשמי, על סמך התשובה של יושב-ראש ועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

יושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה. אני גם מציע לשר האוצר לתמוך כדי למנוע כל מיני תקריות בעתיד.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאחר שאני רואה בהסתייגות הזאת הסתייגות מהותית, ולאור הסכמתו של המסתייג, אני חייב לומר לך, אדוני היושב-ראש, שלא ראיתי כי בסמכותי לבטל הסתייגות של חבר כנסת כפי שנתבקשתי לעשות על-ידי כמה מחברי הבית הזה. אני מברך אותך על היוזמה שלך, בעיקר כדי שתישמר זכותו של חבר כנסת להגיש הסתייגות. לכן אני קובע, שלאחר ההצבעה על כל ההסתייגויות האחרות העומדות עכשיו על הפרק, תתכנס ועדת הכספים לדון בנושא הזה, ואנחנו נשמע את כל מי מבאי הבית שירצה להשמיע דברים בנושא הזה. נצביע ואז נעלה חזרה למליאה להצבעה בקריאה שנייה ושלישית.

חיים אורון (מרצ):

— — —

קריאה:

— — — שימוע — — —

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני לא יודע מה זה שימוע. שימוע זה בבתי-משפט. אצלנו דנים, ואל תקשקשו לי במוח עם שימוע.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

מה קרה?

היו"ר ד' תיכון:

אני יכול להבטיח לך שנטשה תהיה.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

נטשה תהיה, ואתה מבין למה אני מתכוון.

רבותי, אנחנו חוזרים להצבעה. נא לשבת, רבותי. אנחנו חוזרים להצבעות.

קריאות:

— — —

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש להתחיל בהצבעות, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר, חבר הכנסת מירום, אתה גם רוצה לערער, גם בקשתכם מתקבלת.

חגי מירום (העבודה):

בעניין הזה – כל הכבוד.

היו"ר ד' תיכון:

אני רק לא יודע איך אתם זוכרים את כל התקדימים שלי.

חגי מירום (העבודה):

הספקת להשאיר משהו בבית הזה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת פנחסי, הואל בטובך לשבת. אנו משתתפים בצערך על פטירת אמך.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, לפני שאנחנו חוזרים להצבעה אני רוצה לדעת – כדי למנוע עצירה נוספת – האם אין עוד סעיף כזה?

קריאה:

יש עוד אחד, של חבר הכנסת עמיר פרץ.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, דבר למיקרופון כדי שהעניין יהיה ברור. רבותי, נא לשבת.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, יש עוד הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן, שעניינה השתתפות המעסיקים בימי מחלה. על ההסתייגות הזאת לא קיבלתי שום ערעור או שום בקשה.

חיים אורון (מרצ):

אני מערער.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

עד לרגע זה לא קיבלתי, ויעשה זאת אדוני כפי שהוא מבין. אם ירצה שנדון גם בנושא הזה בוועדה, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני כבר נענית, מה אתה רוצה?

חיים אורון (מרצ):

לשניהם.

היו"ר ד' תיכון:

בשניהם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הוא נענה לך.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לפי סעיף 127 לתקנון הכנסת, אני מעביר את שני הנושאים הללו לדיון בוועדת הכספים.

קריאה:

– – –

היו"ר ד' תיכון:

בהסכמה, כמובן, במקום להצביע.

רבותי, אני עובר לסעיף 8(1). חבר הכנסת אורון, אתה עוקב? אין הסתייגות.

נסים דהן (ש"ס):

— — — לסעיף 8(2).

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 8(2) – קבוצת חיים אורון, קבוצת הירשזון, קבוצת עמיר פרץ וחברי הכנסת מקסים לוי, מאיר שטרית ובנימין בן-אליעזר. מי בעד ההסתייגות?

חיים אורון (מרצ):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

הצבעה אלקטרונית, רבותי. נא לשבת. חבר הכנסת שחל, אני יכול? מי בעד ההסתייגות ומי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 32

בעד ההסתייגות לסעיף 8(2) – 46

נגד – 59

נמנעים – אין ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, ושל חברי הכנסת מ' לוי, מ' שטרית וב' בן-אליעזר

לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 46, נגד – 59. ההסתייגות לא התקבלה.

חיים אורון (מרצ):

לא הצבעת על סעיף 8(1).

היו"ר ד' תיכון:

אתה צודק. הטעו אותי כאן. אני חוזר לסעיף 8(1).

חבר הכנסת אורון, חשבתי כמוך, אבל אומרים לי שנצביע על זה רק בסוף הסעיף.

אנחנו ממשיכים. הסתייגותה של קבוצת חבר הכנסת רענן כהן. מי בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של קבוצת חבר הכנסת דראושה – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

סילבן שלום מוותר. קליינר מוותר. ריבלין מוותר. הסתייגותו של חבר הכנסת בני אלון – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ב' אלון לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 8(3) – הסתייגותם של חבר הכנסת פינס וקבוצתו, רענן כהן וקבוצתו, קבוצת עמיר פרץ, קבוצת חיים אורון וקבוצת מיכאל קליינר. מי בעד – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, קבוצת חבר הכנסת רע' כהן, קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, קבוצת חבר הכנסת ח' אורון וקבוצת חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 8(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 8(4), הסתייגותם של קבוצת סילבן שלום, קבוצת פינס-פז, קבוצת נודלמן, קבוצת קליינר, קבוצת רענן כהן וקבוצת חיים אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ס' שלום, קבוצת חבר הכנסת א' פיינס-פז, קבוצת חבר הכנסת מ' נודלמן, קבוצת חבר הכנסת מ' קליינר, קבוצת חבר הכנסת רע' כהן וקבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 8(4) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 8(4) קיימת הסתייגות נוספת, של חבר הכנסת עמיר פרץ. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ע' פרץ לסעיף 8(4) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

רבותי, לגבי ההצבעה הכוללת על סעיף 8, אנחנו נצביע רק לאחר שוועדת הכספים תחזור ותאמר לנו מה החליטה.

אני עובר לסעיף 9.

רפאל אלול (העבודה):

לא דנו בסעיף 9.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

דנו. זה פרק ד'.

היו"ר ד' תיכון:

דנו. לסעיף 9, פרק ד', קיימת הסתייגות של קבוצות חיים אורון, רענן כהן, אופיר פינס, מיכאל קליינר, עמיר פרץ. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, קבוצת חבר הכנסת רע' כהן, קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, קבוצת חבר הכנסת מ' קליינר

וקבוצת חבר הכנסת ע' פרץ לסעיף 9 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו מצביעים על סעיף 9, על-פי נוסח הוועדה. הצבעה אלקטרונית. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 33

בעד סעיף 9, כהצעת הוועדה – 57

נגד – 46

נמנעים – אין

סעיף 9, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הי"ר ד' תיכון:

רבותי, בעד – 57, נגד – 46. סעיף 9 התקבל.

אנחנו חוזרים לדיון בפרק ה'.

הי"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997). אנחנו ממשיכים בהסתייגויות לפרק ה', סעיפים 10 ו-11. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אברהם שוחט. אדוני, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מלכתחילה חשבתי לשאת נאום אחר, אבל לאחר ששמעתי את ההתפרצות של ראש הממשלה ואת דבריו חסרי השחר, שאינם מעוגנים לא במציאות, לא בעובדות, לא בנתונים ולא במספרים, החלטתי להתייחס לדבריו, להעמיד דברים על דיוקם ולהראות לעם ישראל שיש לנו ראש ממשלה שבין הדיבורים שלו וההבטחות שלו ובין המציאות פשוט אין שום קשר.

השאלה היחידה שאזרחי ישראל צריכים לשאול את עצמם היא, האם הדברים שהוא אומר והסתירה בין הנתונים והעובדות לבין דבריו היא בעיה הטמונה במבנה האישיות שלו, וגם הוא לא שולט בעניין, וגם הוא איננו יודע שהדברים שהוא אמר או אומר – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תראה איך הוא מדבר. הוא יורד להתקפה אישית.

אברהם שוחט (העבודה):

זאב בויס, אני מבקש ממך. אתה מפריע לי באופן קבוע. אני אגיד את מה שאני רוצה ואתה תגיד את מה שאתה רוצה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני באופן קבוע תומך בך. אבל זה לא מתאים לך.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה לא תסיט אותי מדברי.

הי"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בוימ, קריאת ביניים אחת זה בסדר.

אברהם שוחט (העבודה):

הבעיה שאזרחי ישראל צריכים לתהות ולברר לעצמם היא, האם חוסר הקשר בין הדברים והעובדות לבין הדברים הנאמרים זו בעיה שראש הממשלה יודע עליה, או גם כן הוא איננו שולט בדברים.

פה, מעל הדוכן הזה, לפני פחות מחצי שעה, אמר ראש הממשלה שהוא לא התחייב לא להעלות מסים אלא במסגרת תקציב מסוים. מה אפשר לעשות? בידי מונח הפרוטוקול, סטנוגרמה של מאה אחוז מה שהוא אמר, והוא אמר את הדברים במלים האלה ובלשון הזאת: "אנחנו חייבים להפחית את נטל המסים כתפיסה יסודית של יצירת מוטיבציה והעברת תחום ההחלטות על האזרח. אנחנו לא העלינו מסים עכשיו. יכולנו להעלות את המסים. זאת הדרך הכי פשוטה. לא העלינו מסים, גם לא. כבר READ MY LIPS, אז אני אומר לכם READ MY LIPS נעלה מסים. מה אני צריך להגיד לכם? הוקלט, אתם יכולים לעשות עם זה מה שאתם רוצים". איפה הדיבור על מסגרת תקציב? איפה האמת בעניין הזה? רק לפני חצי שעה.

אבל אני רוצה לחזור ולדבר על דברים לא פחות חשובים, עובדות על מצבו של המשק, מה קיבלנו ב-1992 ומה מסרנו ב-1996. הנושא המרכזי שגרם למשק ולחברה הישראלית בעיות שאי-אפשר לחיות עמן היה נושא האבטלה. כ-12% אבטלה, מספר של כ-250,000 איש מובטלים, צעירים, עולים חדשים, יוצאי צבא, בוגרי אוניברסיטאות. זה היה המשק ביולי 1992. ביולי 1996 מסרנו משק שלא היתה בו אבטלה בכלל. 6% אבטלה, זה נקרא אבטלה חיכוכית.

במשך ארבע שנים בלבד נוצרו קרוב ל-500,000 מקומות עבודה לצעירים, לבוגרי אוניברסיטאות, לעולים חדשים. שיעור האבטלה בקרב העולים ירד מקרוב ל-30% ל-8%-9%. האם זה קרה מעצמו? האם המשק לא יצר את מקומות העבודה האלה? האם האנשים האלה לא נמצאים בשירותים? בתעשייה? בחקלאות? במלונאות? האנשים האלה קיימים, הם לא בלונים מופרחים, לשיטתנו של ראש הממשלה.

האם היצוא לא גדל ב-50% במשך ארבע שנים? האם לא נפתחו שווקים חדשים במזרח אסיה, בדרום-מזרח אסיה ובאירופה? 50% גידול ביצוא בתוך ארבע שנים, האם היה לזה אח ורע? האם סדרי העדיפויות בתקציב לא נראים לכל עין, וכל אם שיש לה ילדים, אם ואב שיש להם ילדים

במערכת החינוך יודעים בדיוק מה קרה במערכת החינוך? האם המחלפים והכבישים שקמו בארבע שנים, תוך שינוי סדר עדיפויות מוחלט בתוך התקציב, פי ארבעה תקציבים לתשתיות, לאזורי תעשייה, לאזורי מלונאות, לכבישים, לרכבת, למערכות המים, למערכות הביוב – האם ראש הממשלה, שמכהן כיום כראש הממשלה ואז היה חבר כנסת, לא ראה את זה? האם הווילונות שברכבו מסתירים מעיניו את מה שקרה במדינת ישראל? האם הוא לא יודע כמה כסף הוקצב לחינוך? כמה שעות נוספו למערכת החינוך? האם הוא לא שמע על הגידול ביצוא?

כשראש ממשלה קם ואומר שהוא קיבל משק הרוס, הוא יודע שזה לא נכון. בעצם הוא לא יודע. אני העליתי בעיה, האם האדם הזה יודע מה שהוא אומר והדברים יוצאים בהכרה, או שאלה דברים פורחים, בלי יכולת שליטה עליהם? בשני המקרים זה חמור מאוד.

במשך ארבע שנים, כתוצאה משלושה דברים – עלייה גדולה מאוד, תהליך השלום, שהפך אותנו לחלק מהקהילה העסקית העולמית, וכתוצאה מהחלטות נכונות של הממשלה, היה לנו משק שצמח ב-6% לשנה, היה לנו משק שהוא אחר לחלוטין מהמשק שקיבלנו ב-1992.

אני רוצה להגיד משהו על עניין האינפלציה. במשך ארבע שנים האינפלציה הממוצעת היתה כ-10.5%. אני לא רוצה להזכיר לליכוד את 1984, עם 500% אינפלציה. חלק מהאנשים שיושבים היום בממשלה היו חלק מהמערכת הפרלמנטרית וגם הממשלתית אז. הם לא נקיים מהעניין.

בשנים 1990-1991 היתה אינפלציה בסביבות 20%, נכון, ב-1992 היא ירדה ל-9.4%, אבל האם ב-1995 לא היינו באינפלציה של 8.1%?

מלה על הגירעון בחשבון השוטף, שאותו מתאר ראש הממשלה כקטסטרופה. מדוע ממשלת הליכוד ב-1991 התחננה לאמריקנים לקבל ערבויות בסך 10 מיליארד דולר? מדוע הם שלחו משלחות והם לא נענו? את הערבויות הביא ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, בביקורו הראשון בארצות-הברית, אבל הם הכינו את החומר והם ביקשו את הערבויות כי הם ידעו שיהיה לנו גירעון במטבע חוץ. הם ידעו שכדי לקלוט 700,000 עולים צריך לקנות מכונות, ציוד, פלדה, עץ, מכשירים ומכונות, והם ידעו שזו השקעה בתשתית.

אכן הגירעון במאזן התשלומים, בחשבון השוטף ב-1991 לא היה קיים, אבל גם לא היו השקעות במדינת ישראל, בגלל זה האבטלה עלתה. אז מה רוצה בנימין נתניהו, שיהיה לנו משק עם 20% אבטלה ולא יהיה גירעון בחשבון השוטף? אי-אפשר לקיים את זה לאורך זמן, צריך לרדת מזה, זו עובדה, אבל ממשלת הליכוד רצה עם כל שריה ועם ראש הממשלה והתחננה לקבל את הערבויות כדי לכסות גירעון כזה, שהוא הכרח קליטת העלייה והכרח פיתוח המשק.

אני מוכרח להודות, אמרתי את זה גם בדברי הקצרים, שראש הממשלה לא בהכרח מדבר באותה לשון. הוא הולך לוול-סטריט, הוא נוסע לאמריקה ואומר: יש לנו משק חזק, משק אדיר, מדינה חזקה, כל זה נכון; אבל לצרכים פנימיים, גם בצד המדיני, לא רק בצד הכלכלי, הוא אומר: קיבלנו את הכול הרוס. הוא לא קיים. אני הייתי מאחל לעצמי, כשר האוצר שנכנס לתפקידו בחודש יולי 1992, לקבל את המשק כפי שמסרנו אותו, עם הבעיות שצריך לטפל בהן.

אדוני היושב-ראש, אומר מלה אחת אחרונה בנושא מאוד אקטואלי – הגירעון בתקציב המדינה. צריך לדעת עובדה אחת פשוטה: תקציב המדינה של 1992 היה בנוי על גירעון של 6.2% מהתוצר שלנו. תקציב המדינה כבר ב-1993 היה בנוי על חצי מזה. למה ומדוע? כיוון שהפסקנו את ההשקעות בבנייה ציבורית בחבל-עזה, ביהודה ובשומרון ויכולנו לקצץ את הגירעון. ב-1994 הגירעון היה רק 2%, המתוכנן היה יותר, והשנה יש חריגה בגירעון, שנובעת כולה לא מבזבז כספים אלא מירידה בהכנסות.

לכן, כל הניסיון של ראש הממשלה, כמוביל מרכזי בעיניי – לא שומעים בסגנון כזה את שר האוצר, שידוע בדיוק איזה נכס הוא קיבל. אנחנו יודעים מה ראש הממשלה אומר, אבל אנחנו יודעים שראש הממשלה הזה לא אומר אמת בוקר, צהריים וערב; דבריו מנותקים מהמציאות, דבריו מנותקים מהעובדות. אזרחי ישראל אינם טיפשים: הם יודעים מה קרה בבית-הספר – מי שיש לו ילדים, ויש רבים כאלה; הם נוסעים בכבישים; הם יודעים שאם הם חיפשו תעסוקה, הם קיבלו אותה; הם יודעים שרמת החיים שלהם עלתה, ואלה הם אינם סיפורי מעשיות.

אני יכול רק להתפלל, שהמהלכים שעושה הממשלה גם בתחום המדיני גם בתחום של תפיסת הפעילות הכלכלית לא יחזירו אותנו ל-1992, לא יחזירו אותנו לאבטלה, לא יחזירו אותנו להעדר השקעה בתשתיות, לא יחזירו אותנו לניתוק קשה מהעולם כולו, מהקהילה הבין-לאומית, שראתה בישראל פרטנר, מקום להשקעה, מקום שאפשר להאמין בו, ואני חושב שבתהליך לא ארוך, אם הממשלה הזאת תמשיך במדיניותה, אנחנו נחזור עשרות שנים אחורה, כל האחריות תוטל על ראש הממשלה ועל הממשלה, ואני מציע לאזרחי ישראל לבדוק מה קרה באמת בארבע השנים, היכן היינו, מה עשינו ומה קרה לכל אחד מאתנו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם שוחט, על דבריך. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, הדוברת הבאה. אחריה – חבר הכנסת אחמד סעד. בבקשה, גברתי, עשר דקות לרשותך, שתי הסתייגויות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשבועות האחרונים מתנגן ברדיו שיר נפלא. מלות השיר יש בהן פזמון חוזר: אבל אפשר למנוע מלחמה. השיר מספר את מחשבותיה, שאיפותיה של אם ישראלית, שמגדלת את בנה וחושבת מה יקרה לו, ודואגת שמא הוא ייקלע למלחמה, והיא חוזרת ומבקשת וחוזרת ודורשת וחוזרת ומדגישה, שאפשר למנוע מלחמה.

כאשר שמעתי היום, זה לא כבר, את ראש הממשלה בנימין נתניהו מדבר פה מעל הדוכן, כל הזמן התנגנה לי בראש המנגינה, ושמעתי באוזני שוב ושוב דווקא את המלים של השיר הזה, ונדמה היה לי באותו רגע שהמנגינה הזאת והשיר הזה חזקים פי כמה מכל היומרות המנופחות של ממשלת הליכוד בראשות נתניהו; היומרה להכתיב לשכנים, אם זה להכתיב לפלשתינים או להכתיב לסורים, כיצד ייראה האזור, כיצד ייראו היחסים בינינו והיכן יעברו הגבולות.

דווקא היום, כאשר בנימין נתניהו עומד בפני חתימה על הסכם בנושא פינוי חברון – שלפי כל המידע שמונח לפנינו יהיה זהה להסכם שכלול כבר בהסכם הביניים שנחתם זה כבר – זה הסכם שאפשר היה לבצע אותו עוד בתקופת הממשלה הקודמת, ממשלת העבודה. ההסכם היה מוכן, ולדאבוני, ממשלת העבודה היססה לפני הבחירות, פחדה, והפחד הזה עלה לה ביוקר. אבל למחרת הבחירות, כאשר ראש הממשלה נתניהו נכנס לתפקידו, הוא ידע שנושא חברון הוא הנושא הראשון על סדר-היום. במקום לגשת ביושר, למנוע עימותים, למנוע החרפה של המתח ולמנוע קורבנות, במקום לגשת ולפתור את בעיית חברון לפי ההסכם, הוא מתח את הדין למעלה מחצי שנה, ובסופו של דבר באה המציאות והכריחה אותו להגיע ככל הנראה להסכם זהה, להסכם שבעצם היה קיים כבר הרבה לפני כן.

אבל אם זה המצב בחברון, מתבקשת הפנייה האנושית, פניית האמא הזאת, האמא מהשיר: בואו נמנע מלחמה גם בגבול הסורי. האומנם חושב נתניהו שמה ששילם ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, תמורת שלום עם מצרים הוא לא ישלם תמורת שלום עם סוריה? האם באמת בנימין נתניהו חושב שהוא יכול להכתיב לסוריה מה שבגין לא יכול היה להכתיב למצרים? נכון שסאדאת אמר אז: לא עוד מלחמה. אבל הוא אמר זאת אחרי שכבר היה מסוכם, בשיחות שנערכו, ככל הידוע לי, במרוקו, על מה הולכים לדון. קודם לפתיחה הרשמית של שיחות קמפ-דייוויד היה מוסכם על מה הולכים לדון.

היו"ר ר' אדרי:

ב-1977.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היה מוסכם שהולכים לדבר על החזרת סיני תמורת שלום; וזה מה שקרה.

היו"ר ר' אדרי:

זה הוסכם כבר. העקרונות הוסכמו כבר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

העקרונות הוסכמו, ואז, כמובן, סאדאת אמר: לא עוד מלחמה.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, זה היה בפגישה המפורסמת בין תוהאמי, סגן ראש ממשלת מצרים, לבין משה דיין, זיכרוננו לברכה, ברבאט, בארמונו של המלך חסן השני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה מה שאני אומרת.

לכן, ראש הממשלה דאז בגין לא היה חלש יותר מראש הממשלה נתניהו; והוא הסכים לזה. אבל היום, אחרי הסכמי אוסלו, אחרי שהוקמה רשות פלשתינית, אחרי שנערכו בחירות לרשות הפלשתינית ולמועצת הרשות, אחרי שקיים כוח חמוש של הרשות הפלשתינית – היום לחשוב שאפשר לבוא ולהציע לסוריה משהו פחות? אני לא נכנסת עכשיו לכל הפרטים של ההסכם. ודאי שבמשא-ומתן יגיעו להסכמים על דרך הפינוי, על סידורי ביטחון ועל כל מיני נושאים חשובים אחרים, לרבות מערכת היחסים העתידית.

OUT OF THE BLUE אני רוצה להזכיר גם – בעקבות הדיון שנערך פה היום, שנפל ממש, כמו שאומרים, משום-מקום נפל פתאום הדיון הזה – לציבור הישראלי, שחלקו מורכב מבני נוער, צעירים, אנשים שבאו בשנים האחרונות ולא יודעים את ההיסטוריה, שבאותה רמת-הגולן חיו לפני הכיבוש הישראלי 140,000 תושבים סורים. היום, כחלוף 29.5 שנים מאז הכיבוש, חיים בגולן 14,000 ישראלים, באותן התנחלויות שהוקמו בגולן, ועוד 7,000 אזרחי סוריה הדרוזים, שנמצאים באותם יישובים שנשארו, באותם ארבעה-חמישה יישובים שנשארו בגולן.

אני מזכירה זאת, כי שוב ושוב חוזרת האמירה, שהיא אולי מאבות האסון שאנחנו חיים אותו כל כך הרבה שנים, אותה אמירה שאמרה פעם שהעם היהודי הוא עם שבא לארץ שאין לה עם; אותה אמירה שהתעלמה בעבר מהעם הפלשתיני, שחשבה שאפשר לדחוק את רגליו, לנשלו, לסלק אותו ולתפוס את מקומו. אותה אמירה שמענו עכשיו ביחס לגולן: סולקו הסורים ב-1967, אין יותר סורים, זה חלק ממדינת ישראל וכו'.

לכן, אני רוצה לחזור ולהדגיש, שגם כאשר הכנסת קיבלה בעבר, לפני 15 שנים, את החוק האומלל על סיפוח הגולן, היא לא שינתה שום דבר מבחינת המערכת החוקית הבין-לאומית, מבחינת מערכת החוק הבין-לאומי. איש לא הכיר בסיפוח הזה. שום מדינה לא הכירה בסיפוח הזה, וכל החוק הזה אינו שווה אפילו את הנייר שעליו הוא כתוב.

לכן, אני מציעה, באותה מחשבה צלולה של אותה אם שאומרת: אפשר למנוע מלחמה, לחשוב גם שהעובדה שכנסת ישראל החליטה ב-1967 על סיפוח ירושלים המזרחית המורחבת היא עובדה שאסור שתהיה מכשול בפני משא-ומתן הוגן עם הפלשתינים גם לגבי ירושלים.

עכשיו, הממשלה בראשות נתניהו עוסקת בפיזור, מדי פעם, של הכרזות רמות, ולא עוברים ימים ושבועות והיא נאלצת לחזור בה מאותן הכרזות. כזאת היתה ההכרזה על הקמת ההתנחלות בהר-חומה, ועכשיו אנחנו שומעים שכבר מהססים, כבר דוחים. כזאת היתה ההכרזה הפרובוקטיבית על ההתנחלות בראס-אל-עמוד, כזאת היתה ההחלטה הפרובוקטיבית על הקמת יישוב או קבוצת בתים דווקא בלב של שכונה ערבית, והניסיון למנוע מתושבים פלשתינים בירושלים לחדש את התושבות שלהם.

לכן, אני קוראת לראש הממשלה "לעשות חושבים". מדיניות הכוח, התכתיב והסיפוח נחלה כישלון ובעצם נקברה, גם כאשר הוחזר חצי האי סיני וגם בהסכמי אוסלו עם הפלשתינים. מן הראוי ולטובת ישראל להקשיב לאותה אם שאומרת: אפשר למנוע מלחמה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת אחמד סעד. אדוני, שתי הסתייגויות לרשותך. עשר דקות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה, בהסתייגויות בפרק ה', סעיפים 10-11.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אתמול עשה ראש הממשלה מעשה נבון בפגישתו עם הנשיא הפלשתיני יאסר ערפאת. כפי שאנחנו שומעים ומקווים, הם מתקרבים בימים האלה לחתימה על הסכם לנסיגה מחברון.

נכון שזה לקח לראש הממשלה או לממשלה הזאת הרבה זמן, והיו קורבנות, עד שהוא הגיע עם הממשלה שלו למסקנה שאין אלטרנטיבה אחרת, אלא ליישם את הסכמי אוסלו. היום, לצערי הרב, ראש הממשלה קלקל והוא נאם נאום פופוליסטי. אני לא רוצה להתווכח עם כמה חברי כנסת מהימין, שלא חיים בעולם הזה ומשקרים לעצמם ומשקרים למתנחלים כאשר הם מדגישים: אנחנו לא ניסוג מהגולן. היום, אחרי כמעט 30 שנה, ידוע לכולם שבעיני כל העולם הכיבוש הישראלי בגולן לא לגיטימי. אפילו מי שתמך בזה שיש להישאר בגולן הגיע למסקנה שהיום, אם באמת רוצים להתקדם בתהליך השלום, לא יכול להיות שלום עם סוריה בלי נסיגה מהגולן.

לפני כשבועיים הצהיר שר החוץ דוד לוי על עמדה ריאליסטית, שלפיה בלי פשרה בגולן לא יהיה שלום עם סוריה. לכן אני אומר לכל אלה שחיים בעולם האחר: היום האלטרנטיבה ברורה. מי שבאמת רוצה שלום, רוצה ביטחון לישראל, רוצה יציבות בכל האזור – צריך להכיר בזכויות של הזולת; אם זה העם הערבי הפלשתיני – בהקמת מדינה פלשתינית עצמאית, או בקשר לסוריה – לסגת מכל השטחים שנכבשו מאז 1967. בלי זה לא יהיה שלום ולא ביטחון ולא יציבות באזור.

אדוני היושב-ראש, לפני יומיים שמעתי את חברת הכנסת סופה לנדבר מדברת על צעקת הרופאים העולים, שלא קולטים אותם בעבודה. אני מזדהה גם עם המאבק של הרופאים הרוסים, אבל אני רוצה להגיד לך, אדוני, שמצוקת הערבים האקדמאים גדולה יותר. לפני שנתיים, בסוף 1994, ערכתי סקר – היו לנו כ-16,000 ערבים אקדמאים אזרחי המדינה, מתוכם 42% מובטלים או עובדים שלא בתחום שלהם. היום יש לנו למעלה מ-19,000 אקדמאים ערבים, ומצוקתם עמוקה יותר. יש לנו היום 300 מדענים ערבים בכל התחומים, שלא נקלטים בעבודה. יש לנו רופאים – בערך 150 רופאים שכבר שלוש שנים לא מוצאים עבודה.

אני חושב שבשנים האחרונות של המאה הזאת, הממשלה באופן רשמי מעבדת קווי יסוד על בסיס גישה סלקטיבית. לא רק גישה של אפליה בין יהודים לערבים, אפילו גישה סלקטיבית בקרב האוכלוסייה הערבית; היא מתנה קליטה של עובדים כאילו בכך שהיא רוצה לקדם ולקלוט אקדמאים

ערבים ששירתו בצבא או בזרועות הביטחון האחרות. זאת אומרת, זה תירוץ כדי לא לממש את עקרון השוויון בין אזרחים יהודים לאזרחים ערבים בתוך המדינה. הם רוצים להחזיר אותנו לשנות ה-50, לשנות ה-60, שמי שתומך בשלטון יש לו עבודה. הגישה הפוליטית הזאת איננה גישה בריאה. היא פוגעת בזכויות האלמנטריות של האזרח, שאתה מפלה אותו לרעה כי הוא לא הולך בדרך שלך ואינו מחזיק בדעה הפוליטית שלך.

לכן, אני חושב שיש מקום היום להיאבק בתוך הבית הזה ומחוץ לבית הזה נגד קווי היסוד של הממשלה הזאת, הסותרים את הבסיס האלמנטרי של דמוקרטיה, של זכויות האדם. היא באופן שיטתי, באופן רשמי אומרת: אני לא קולטת עובדים, או אקדמאים, אם הם לא תומכים בי מבחינה פוליטית, אם הם לא עם הליכוד ועם מפלגות השלטון.

הוא הדין בגישה לגבי כל האוכלוסייה הערבית. אפילו אין מלה של שוויון. היא מעבדת איזה מודל של שילוב שמזכיר את ימי המנדט הבריטי. זה שילוב בלי ביטוח. זאת אומרת, שהאוכלוסייה הערבית בישראל איננה אזרחי המדינה; הם תושבי קבע ממדרגה שלישית, ממדרגה רביעית, אבל הם לא אזרחים שווים. אין עיקרון של שוויון בכל הגישה הרשמית של הממשלה הזאת כלפי האוכלוסייה הערבית. יש גישה סלקטיבית.

העניין הזה איננו רק עניין של האוכלוסייה הערבית; זה צריך להדאיג גם את האוכלוסייה היהודית. זה גם עניין של האוכלוסייה היהודית. מי שמפלה היום את הערבים, מחר יהיו לו עוד הרבה משבצות – נגד ספרדים, נגד אזרחים ממוצא רוסי ונגד אזרחים ממוצא אחר. הם רחוקים מאוד מהעקרונות של מדינה מתוקנת, מדינה דמוקרטית, מדינה של צדק חברתי, של שוויון.

לכן, הצעקה הצודקת שלנו צריכה להיות צעקה של כל אדם שפוי שרוצה חברה מתוקנת, חברה שוויונית, חברה דמוקרטית.

הגענו למסקנה – מי שאויב לשלום, אויב לזכויות של עמים אחרים, אנחנו לא מתפלאים שהוא גם אויב שיטתי לא רק לערבים, אלא גם לשכבות מסוימות בחברה הישראלית. תודה רבה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אחמד סעד.

חברי הכנסת סאלח סלים ועזמי בשארה אינם נוכחים. אני מזמין כעת את חבר הכנסת האשם מחאמיד. אדוני, בבקשה, אנא ממך, שתי הסתייגויות, עשר דקות. אנחנו דנים בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה ובהסתייגויות של פרק ה', סעיפים 10-11.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, דווקא חשבתי להתחיל אחרי נאומו של ראש הממשלה בעניין הגולן והשלום עם סוריה וההתבטאויות שלו, שהן בעצם התבטאויות המטעות מאוד את הציבור וגם את תושבי הגולן, המתנחלים בגולן, כאשר הוא מבטיח שיהיה שלום עם סוריה. כולנו יודעים, אדוני היושב-ראש, שלשלום יש מחיר. אין שלום שבא בעלמא. יש כיבוש, צריך לסיים את הכיבוש, וכאשר מסיימים ושמים קץ לכיבוש הגולן וכל השטחים הסוריים הכבושים, אז יהיה שלום.

נוסף על כך, אדוני, אני מצטער לשמוע כל בוקר על שני הרוגים, ועוד הרוג, ועוד שלושה הרוגים. אני מאשים את המדיניות של הממשלה. אני לא מאשים אדם שיושב שם. אלה אנשים צעירים שנהרגים כל יום. כל בוקר אתה פותח את הרדיו ב-07:00, ואתה שומע: שני הרוגים, שלושה הרוגים, מטען צד, מטען חבלה. עד מתי אפשר להמשיך עם המלחמה הזאת?

לכן, אי-אפשר לבוא ולדבר פה אל העם בלשון מאוד יפה, כאשר לעומקם של דברים יש מדיניות הפוכה מזו שמדברים עליה.

כולנו יודעים שאסד לא יעשה שלום עם ישראל בלי נסיגה טוטלית מהאדמות הסוריות הכבושות. אנחנו רואים מה קורה במג'דל-שאמס. הערבים הדרוזים במג'דל-שאמס לא רוצים את השלטון הישראלי, הם רוצים לחזור למדינת האם שלהם, לסוריה. זאת הערה אחת, אדוני.

דבר שני, אתמול הזהרתי מעל הדוכן הזה חברים שישבו שם, שהמתנחלים בתוך חברון עוד יציתו תבערה, כי חברון היא חבית של חומר נפץ. היום גם שמענו מה הם עשו – היו שם התנגשויות עם המשטרה, עם משמר הגבול, עם כוחות צה"ל ועם כוחות הביטחון. היו פצועים; זה מאשים את זה. אבל כל עוד הם יישארו שם, בטוח שהבעיות האלה תימשכנה לא רק עם צה"ל, גם עם הפלסטינים, כי אלה אנשים מתגרים, פרובוקטיביים. אני חשתי אותם על בשרי, אני קיבלתי מהם מכות. אני חושב שאפילו אתה, אם תלך לשם, גם אותך יתקפו. לאנשים האלה אין גבולות.

B, אני מקווה שיגיעו בהקדם לסיום הפרשה הזאת, לנסיגה מחברון, ואחר כך גם נסיגה מאזור וימשיכו, כי המצב כפי שהוא היום לא יכול להימשך.

אינני חושב שעם כל הקיצוצים בתקציב אפשר להגיע לשגשוג כלכלי במדינה, תוך כדי הקצבת רוב התקציב או חלק גדול ממנו לעניינים הקשורים בכיבוש, בהתנחלויות, בכבישים עוקפים ובהרחבת התנחלויות. אינני מאמין שיש אפשרות לשגשוג כלכלי וחברתי במדינה כל עוד המלחמות האלה והכיבוש הזה קיימים.

הערה נוספת בעניינים פנימיים. מדברים על תקציב. אני מבקר בערים מעורבות כמו עכו, חיפה, יפו, לוד ורמלה. אני רואה את המצב בערים האלה. זה דבר מדהים. בעכו יש כ-1,500 אנשים שמשתמשים בסמים, כ-400 מהם מכורים לסמים, ואפילו כאשר מרפאים אותם והם יוצאים מהסמים, אין להם שום משענת. מה הם עושים? חוזרים עוד הפעם לסמים. יש דברים פרדוקסליים בחוק. כל עוד אתה משתמש בסמים, אתה נכנס לבית-כלא, המשפחה מקבלת קצבה. פתאום אתה יוצא מהסמים – אין לך עבודה, יש לך סטיגמה, ואף אחד לא מסתכל עליך; אז חוזרים לסם.

ביקרתי ביפו וראיתי מרכז גמילה. אומרים לי שם, שיש להם כ-150 אנשים שמסתובבים ברחובות, ואין להם מקום לקלוט אותם כדי לגמול אותם מהסמים.

לא מדברים פה על עניינים עמוקים, עניינים שנוגעים לאנשים ביפו, עניינים של יהודים וערבים בעכו, אלא במיוחד של הערבים עצמם, שמסתובבים ברחוב ואין להם מה לעשות אלא לקלקל עוד בארות בעיר.

אדוני היושב-ראש, התבשרנו גם שהממשלה מתכוונת לצמצם או להקטין את התקציב של המלחמה בסמים ב-2.5 מיליון שקל. זאת אומרת – תלכו ותשתמשו בסמים. אנחנו גם יודעים שסמים ופוליטיקה קשורים מאוד זה בזה. מהמטרה שמעתי והבנתי, שרוב הסמים באים מדרום-לבנון, מה שנקרא "הגדר הטובה". זאת גדר רעה מאוד, גדר של סמים. נתפסו גם אנשי מטרה שעשו את זה.

דרך אגב, אותם אנשים שהעידו בעניין הנאשמים ברצח דני כץ, אותם קצינים הואשמו אחר כך והוכח שהם הבריחו סמים. זה שער של סמים. המטרה אומרת שהם תופסים רק 5% מתוך טונות של חשיש ומריחואנה שנכנסים לישראל.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לגעת בנושא שנגעתי בו גם אתמול, ואני חושב שכדאי לומר זאת גם לפניך. היה סופר ישראלי שהתאבד, נדמה לי, בשל מצבו הכלכלי. לא אגיד את שמו מעל הדוכן. היינו באספה בתל-אביב, בצוותא, סופרים ישראליים, יהודים וערבים, שביקשו שיבוא היום ויכירו בהם כאנשי מקצוע. כי איש שמגיע לגיל 65 ואין לו פנסיה, אין לו שום זכויות; הוא יושב כל היום וכותב ספרים, כותב ספרות יפה, והמדינה לא מכירה בו ולא נותנת לו דבר.

אחת המשוררות טלפנה אלי שלשום ואמרה לי: למה שלא תדבר בכנסת? אם מדברים כבר על אזורי פיתוח א' ועל עדיפות לאומית א', למה שלא יכירו בספרות יפה, באמנות, כאזור עדיפות א', כדי שסופרים ואמנים יוכלו לחיות ולכתוב כמו בני אדם? מה שאנחנו אומרים הוא דבר יפה, אבל למה לא עשו אותו?

תראה, למשל, מה קורה בירושלים המזרחית. הייתי בסיום, ודיברה אתי אם פלשתינית בת 28, 30, שיש לה שני ילדים – אחד בן ארבע ואחד בן שש. היא מקבלת ממשרד הפנים מכתב שעליה לפנות את ילדיה מירושלים משום שהם אינם אזרחים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אינם תושבים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אינם תושבים. אמרתי לאותה אשה: אני נשבע באלוהים ששום כוח לא יזיז את הילדים שלך בני הארבע והשש מאדמתם, מהבית שלהם. איזה משרד פנים יכול להעלות על דעתו דבר כזה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לה יש תושבות ולילדים אין?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כן. לכן רוצים להוציא אותם לירדן. אני אמרתי: בגופי – אני לא אתן לדבר כזה לקרות, אדוני. גם אתה תצטרף אלי, אני בטוח. יש עניין אנושי, יש עניין חוקי, יש עניין הומני מוסרי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש הבנות בין-לאומיות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כובשים את ירושלים המזרחית – כובשים. יש משא-ומתן; יבואו, יעזבו אותה, ייסוגו ממנה. אנחנו יודעים זאת. אבל בינתיים, עד אשר ידונו על שלב הקבע, לפחות לא לטרטר, לא לרצוח את ההומניות שמיוצגת על-ידי אם וילדיה. רוצים לפנות את ירושלים מתושביה הערבים, הפלשתינים? זאת שיטה?

אדוני היושב-ראש, אנחנו מדברים על דמוקרטיה ואומרים שמדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית. אני רוצה לערער פה על עצם העמדה הזאת ולומר – היות שזאת אפשרות אחרונה שלי, אם תאפשר לי לסיים; לפעמים אתה נדיב אתי – אני רוצה לערער על זה ולהגיד: זו ארץ דמוקרטית בשני תנאים, אדוני, כאשר היא מפסיקה לעשות מעשים כאלה, שהם בניגוד לחוק הבין-לאומי, בניגוד למוסר, בניגוד לחוק הטבעי, לצדק הטבעי, וכאשר היא מכירה ב-19% מאזרחי המדינה הערבים. כשהיא מתכחשת לאנשים האלה, היא לא יכולה להיות דמוקרטית.

גם למשרד החינוך יש לי מה לומר, אם תרשה לי לקרוא מהעיתון: "סקר של אוניברסיטת חיפה: 31% מהיהודים תומכים בשלילת זכות ההצבעה של הערבים. 31% מהיהודים במדינה מצדדים בשלילת זכות ההצבעה של ערביי ישראל בבחירות לכנסת – כך עולה מסקר שערך הסוציולוג פרופסור סמי סמוחה מהאוניברסיטה העברית. הסקר מגלה עוד, כי 45% מהיהודים במדינה תומכים בהוצאת רק"ח מחוץ לחוק". כשאומרים רק"ח, זה אומר גם חד"ש, הסיעה שלי. להוציא אל מחוץ לחוק. זה לא מעט – 45%. 73% מתנגדים להשתתפות התנועה האסלאמית בבחירות לכנסת, 60% מסכימים שבהחלטות על עתיד רמת-הגולן והשטחים צריך להיות רוב יהודי, ואין להתחשב בקולות הערבים אזרחי המדינה. כ-80% מתנגדים או מסתייגים מצירוף של מפלגות ערביות לקואליציה". איפה אנחנו עומדים? זה לא קורה בשום מדינה בעולם, גם לא כלפי השחורים באמריקה. מצבם הרבה יותר טוב משלנו. תודה, אדוני.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת האשם מחאמיד, על דבריך. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו באולם. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. שתי הסתייגויות, אדוני, לרשותך עשר דקות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997), בקריאה שנייה ושלישית.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הקדמתי בדברי היום ובירכתי על ההתעוררות לטובה בתהליך השלום שהיינו עדים לה אתמול. אנחנו שוב מברכים ואומרים את זה בשם סיעתנו, שהוציאה בעניין זה הודעה לעיתונות. אנחנו נתמוך בהסכם חברון, אנחנו נתמוך בכל צעד שיהיה בו להגביר את השלום הצודק, החיובי והכולל בין מדינת ישראל למדינות ערב, לרבות המדינה הפלשתינית שבדרך.

אני רוצה פה רק להוסיף: אנחנו נצביע בעד ההסכמים האלה אם הם אכן יהיו על הדרך הנכונה של תהליך שלום חיובי, וזאת לרווחת מדינת ישראל ותושביה ולרווחת כל תושבי האזור.

אני רוצה להתחיל במה שסיים בו חברי חבר הכנסת מחאמיד, הסקר שהוא הביא. זה לא רק הסקר. קיימת מגמה שלילית ביותר, שאנו עדים לה וחיים אותה יום-יום, גם פה בכנסת. יש פה תהליך של דה-לגיטימציה נגדנו, נגד הציבור הערבי במדינה. לא רק שלא נותנים לנו שוויון ולא מוחקים את האפליה ולא מוחקים את הגזענות, אלא רואים בנו כאילו אנשים מחוץ למסגרת, מחוץ למעגל. היום בישיבת הכנסת חבר כנסת מכובד מאוד דיבר על חברי, חבר סיעתי, באומרו: אתה מייצג את האויב. מה פתאום? בוושה וחרפה. הרי כולנו יודעים שהדברים האלה לא נכונים, אין להם מקום, ומי שאומר את זה רוצה רק להעכיר את האווירה ולהכין את דעת הקהל, כדי להסכים לכך שנגד הערבים במדינת ישראל, אפילו נגד הנציגים הנבחרים שלהם, אפשר תמיד להגיד הכול ואפשר לראות בהם אנשים שהם כאילו לא לגיטימיים, לא אנשים חוקיים שיש להם כל הזכויות במדינה הזאת, גם אם הם נבחרו כנסת.

התהליך הזה, אני חושב שהוא לא יימשך. אני חושב שיש שפויים, יש אנשים שהם גם מבינים, בציבור כולו ובכנסת, יש אנשים שקוראים את התמונה נכון, הם רוצים באמת בשלום, והם לא מעטים. אני בטוח שבציבור הרחב האחוז שלהם הרבה יותר גדול.

כולנו יודעים שהממשלה הנוכחית כל כך מתפארת שהעם שלח אותה ונתן לה אמון. נכון, אבל האמון הזה היה מותנה בדבר אחד עיקרי: שכנעתם את העם כי אתם הולכים לעשות שלום, ולעשות שלום יותר טוב, יותר בטוח. אחרת לא הייתם זוכים בשום מנדט, לא הייתם עולים לשלטון ולא הייתם מחליפים את הממשלה הקודמת, שהניחה את היסודות לתהליך השלום שאתם עכשיו מאמצים אותו. בהרכנת ראש, ואחרי שישה חודשים של בזבז, כשנזק נגרם למדינה ולתהליך כולו.

אנחנו רואים במה שהיה אתמול צעד בדרך לאושש את התהליך. אנחנו רוצים לראות שגם פה, במדיניות הפנים, בתוך מדינת ישראל, אכן יאזרו אומץ. הרי כולם מצהירים שלעריבים מגיע שוויון. אנחנו רואים שהתקציב הזה מתחשב בצורה כלשהי בזכויות של הערבים כחלק מהאוכלוסייה, אבל

התקציב אפילו איננו עומד ברמה של תקציבי השנים הקודמות, שנתנו וחילקו וניסו בצורה כלשהי לגשר על הפער ולצמצם את הפער הגדול לרעת האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל ולרעת האוכלוסייה החלשה בכלל, בציבור כולו.

אנחנו אומרים, שטובתה של המדינה, טובתם של כל בני האדם ושל כל אזרחי מדינת ישראל, אפילו של אלה שלא מסכימים, מחייבת שלום. השלום טוב לכולנו, גם לאלה שבהבל פה אומרים, חושבים שיש להיאחז בהתנחלויות, להיאחז בכיבושים, להיאחז בטענות של "כולה שלי". הם אומרים זאת כאילו זה לטובתם ולטובת מדינת ישראל.

זה לא לטובתכם, זה לא לטובתה של מדינת ישראל. טובת העמים כולם, טובת המדינה, טובת כל תושבי האזור היא בכך שיהיה פה סוף סוף שלום. היתה פה מספיק שפיכות דמים, היה פה מספיק טרור, היה פה מספיק רצח, היו פה מספיק כוחנות וגזענות. הבה ננסה דרכים אחרות. אף אחד לא מסכים שמה שהיה זה טוב. אני לא יודע אם יש באמת אנשים שרוצים לחזור עוד הפעם למלחמות, לטרור ולשפיכות דמים בין העמים. אני לא מאמין שיש אדם שפוי אחד שהיה רוצה בזה כמטרה. אבל גם כאמצעי אני פוסל את הדבר הזה ומזמין את כולם לפסול אותו. אנחנו יודעים שהאמצעי הזה הביא רק נזק, הביא רק חורבן, הביא רק דמעות.

גם היום, לפני שעתיים, כשדיברנו על רמת-הגולן ודיברנו על התהליך, עמדו פה אנשים בדרג ממלכתי גבוה ביותר. אני לתומי חשבתי, שאולי אני חולם, אני טועה. הרי מי כובש את רמת-הגולן? מצהירים שרק עם רמת-הגולן יהיה שלום, בלי רמת-הגולן לא יכול להיות שלום. אני חשבתי שאולי אסד הוא הכובש את רמת-הגולן והוא לא רוצה לסגת ממנה, מסרב לעשות שלום ולסגת, ולכן מדינת ישראל מעמידה תנאי: בלי הרמה לא יהיה שלום. הדברים ממש הפוכים.

שלא יאמרו לנו פה שרמת-הגולן היא צורך חיוני או צורך ביטחוני. אין שום צורך. היא גם לא חלק מארץ-ישראל לפי הטענות ההיסטוריות של העם היהודי. רמת-הגולן זו אדמה סורית. באדמה כבושה ניתן להחזיק, לפי החוק הבין-לאומי, שמדינת ישראל לפחות טוענת שהיא מכבדת אותו ושלא חשבו לנו, למדינה הזאת, שנכבד אותו. ביסודו של דבר, כאשר הוקמה מדינת ישראל, הטענה העיקרית היתה שזה נעשה בהסכמת העמים ועל-פי משפט העמים. למה כאשר אנחנו כובשים, שמים את המשפט הזה בצד? למה כאשר מדינת ישראל רוצה להחזיק בכוח, בכוח הזרוע ובכוח הנשק, באדמה כבושה של עם אחר, היא שוכחת את המשפט הבין-לאומי?

והדברים נכונים לא רק לגבי רמת-הגולן. הדברים נכונים לגבי כל השטחים הכבושים בארץ הזאת, לרבות ירושלים. כן, ירושלים. בירושלים המערבית, במדינת ישראל היו לפני 1967 30,000 דונם, 38,000 דונם בדיוק. לאחר הכיבוש – 70,000 דונם של אדמות הכפרים הערביים במזרח-ירושלים סופחו לירושלים המערבית, כדי לומר שזו הבירה וזו העיר הגדולה בישראל. ואכן היא הפכה להיות כך.

אבל עכשיו, כאשר אנחנו עולים על דרך המלך ורוצים להכיר בעם האחר והתחלנו להכיר בו ובזכויותיו כדי לצאת מתהליך הטרור, הרצח והדם, נחזור להגיד "כולה שלי"? האם מישוה יותר על גאווה חיוני, על גאווה ההיסטוריה שלו? כפי שהיא יקרה, היא יקרה גם לצד האחר. צריך לראות גם את הצד האחר. לא יכול להיות שאנחנו פה בישראל נראה את הדברים רק מנקודת מבט שלנו ונשכח את כל העולם מסביב ונשכח גם את השותפים האחרים לארץ, לקיום, לחיים ולמוות. הרי גורלנו עם העם הפלשטיני, גורלה של המדינה הזאת. או שחיים בשלום ובאושר, לטובת שני העמים ושתי המדינות, או שמתקיים מעגל אין-סופי של רצח, של טרור ושל מלחמות. לא יכול להיות אחרת.

הנה, הגענו לשעה שהעם הפלשתיני כולו, בלב שלם, גם עמי ערב מסביב, באמת ובתמים, בצורה הגונה וכנה ביותר, מושיטים יד לשלום. אומרים שמוכנים להכיר במדינה הזאת, מוכנים לדלג על העבר, על מה שהיה לפני 48 שנים – על כל הכפרים שנהרסו ובמקומם קמו ערים, כפרים ויישובים אחרים. על כל זה מוכנים להתדיין, ואנחנו יודעים לאן ההתדיינויות האלה יובילו. שמים את הכול בצד ואומרים, בואו נצעד קדימה לשלום, ומדינת ישראל רק מרוויחה מכך.

אני לא יודע, מישהו חושב שלהמשיך עד אין סוף באי-הכרה בזכויות האחר, שלהמשיך באין-סוף מלחמות, זו הדרך? אין עם שלא יקום ויילחם את מלחמתו, גם העם הפלשתיני, שהיה תחת כיבוש מדכא ביותר, עשה בסוף את האינתיפאדה, בתוך הארץ, בתוך הכיבוש, בתוך ישראל, והאינתיפאדה הקיזה דם, אומנם הרבה יותר דם של העם הפלשתיני, אבל גם דם של הצד האחר.

מי היה רוצה בזאת, הרי ממשלת ישראל לא רוצה לחזור לעזה ולשכם, וגם לא לחברון, שממנה היא יוצאת עכשיו. למה לא נצעד בדרך הנכונה, בדרך השפוייה? יש כאלה שמתנגדים, בסדר, הם ילמדו ויבינו. אני מזמין את כל בעלי הרצון הטוב, את כל השפויים, את כל הרוצים בטובתה של מדינת ישראל, בטובת העם החי במדינה הזאת על כל חלקיו, ללא הבדל גזע ולאום, לטובת כל עמי האזור – אכן לתת יד ולצעוד באומץ למען שלום, שלום אשר ייתן זכויות גם לצד שכנגד, כי אחרת השלום לא יהיה שלום, הוא לא יחזיק מעמד; לא יהיו לנו וגם לא לאחרים לא שלום ולא ביטחון.

אנחנו יודעים ששלום צריך להביא ביטחון, אנחנו יודעים שרק שלום יביא את הביטחון. מי שחושב שהכיבושים, הכוח והמשך הדיכוי יביאו ביטחון, טועה. 50 שנה הוכיחו לנו זאת. כל הזמן ישראל נעשתה חזקה יותר – והביטחון לא בא. הביטחון האמיתי יבוא רק כאשר יהיה שלום אמיתי. לכן אנחנו מייחלים ומקווים, ובעזרת השם אכן כך יהיה. תודה רבה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, על דברי הטעם שאמרת כאן.

אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע להגיש את הסתייגותו לפרק ה', סעיפים 10 ו-11 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997). אנא ממך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כמה דקות היה דיון בקשר לרמת-הגולן. סברתי לתומי, שלאחר השנים הרבות של ניסיון למצוא פתרון באמצעי כוח, האנשים כאן הגיעו למסקנה, שכוח רק מוליד כוח נגדי, והאלימות גוררת אלימות נגדית ומכניסה את האזור למעגל של אלימות, וכל הסממאות הישנות-נושנות ששמענו חלפו מן העולם ולא נשמע אותן עוד.

אולם נדהמתי לשמוע מחבר הכנסת יהודה הראל, שהוא אומר שהפרחנו את השממה בגולן. זה מושג לא חדש: זה היה קודם לכן השממה בפלשתינ ולאחר מכן השממה בנגב. אתם מתארים לעצמכם מה

משמעות השממה; משמעות השממה בפלשתין ב-1948 היא, שגורשו מכאן מיליונים שהפכו לפליטים בירדן, בסוריה ובלבנון. 90% מאוכלוסיית הנגב גורשו בכוח, ונותרו 13,000 תושבים.

לכן, כאשר מדברים על הפרחת השממה בגולן, אני יכול לתאר לעצמי שב-1967 בכלל לא היו שם סורים, בכלל לא היו יישובים דרוזיים, והסורים הם שום דבר. הצבא הישראלי נלחם אולי נגד שדים שהיו שם, אבל לא היו בני אדם.

המושגים האלה, המתעלמים מעם אחר, מאחרים כבני אדם – בהם טמונה הבעיה. חוסר הסימטריה, חוסר ההתייחסות לצד השני כאל עצמך, התעלמות טוטלית מהמושג "ואהבת לרעך כמוך"; כאילו רק אנחנו בני אדם, ואחרים הם שום דבר. מותר לנו לכבוש את האדמות שלהם, מותר לנו להתנחל שם, מותר לנו לדכא אותם, מותר לנו להגביל את הכניסה והיציאה שלהם. הכול בשם הביטחון שלנו, הביטחון שלנו הוא לרמוס את הכבוד שלהם, הביטחון שלנו הוא לפגוע בהם. הכול מותר לנו, ולהם הכול אסור.

במושגים האלה ובתפיסה הזו אנחנו רוצים להשיג שלום? איזה שלום ניתן להשיג כאשר אתה יוצא מתוך הנחה שהכול מותר לך, אתה זכאי לכול, ולצד השני הכול אסור ולא מגיע לו שום דבר? לאן זה מוביל? הרי זה מוביל לעימות ודאי. הבעיה יותר בסיסית מאשר הסכסוך, הבעיה היא בסוגיה של התפיסה – איך מדינת ישראל תופסת את הדרישות והתביעות של מדינות ערב השוכנות מסביבה.

לכן, לדעתי, השלום ישכון באזור ברגע שתהיה תקפה כאן תפיסה, גישה אחרת, שלסורים יש מלוא הזכויות לדרוש ולתבוע את השליטה והריבונות על הגולן. זו אדמה סורית שנכבשה, וזאת על-פי כל כללי החוק הבין-לאומי. העובדה שמדינת ישראל החילה על רמת-הגולן את החוק הישראלי לא מחייבת את חאפז אל-אסד; לא מחייבת שום מדינה אחרת בעולם.

ביקרנו אצל אסד, חבר הכנסת דראושה ואנוכי, במשלחת של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, ומצאנו אוזן קשבת לשלום וכמיהה אמיתית לשלום, אבל לא שלום משפיל, לא שלום שמתעלם מן הזכויות של הסורים על אדמותיהם. אני לא מתאר לעצמי שאסד, או כל סורי גאה אחר, יוותרו על גרגר אדמה אחד של הגולן. כל אחד כאן שמדבר על התפוחים, על הענבים ועל הפירות האחרים שמפיקים מן הגולן, משלה את עצמו. המחיר של הפירות האלה יקר מאוד, המחיר הוא דמים, מלחמה ואיומים. המשך הכיבוש הוא שיוצר את העילה להמשך העימות בעתיד.

התנסינו בכך תוך תקופה קצרה. לא צריך להיות רמטכ"ל או גנרל כדי לדעת, שכיבוש ושליטה על אדמה של אחר אינם נותנים שום ביטחון. עובדה שבמלחמת המפרץ, אף שבין ישראל לעירק מפרידות ירדן והגדה המערבית, הדבר לא מנע בעדם מלירות טילים אל תל-אביב ולפגוע באזרחים.

לכן, צריך להגיע למסקנה שרק שלום הוא שייתן את הביטחון. זה שאתה כובש אדמות של הצד השני, זה מספק רק עילה להילחם בך ולמצוא אהדה בין-לאומית למלחמה הזו. האם רצועת הביטחון שבה שולטת מדינת ישראל מאז 1982 הוסיפה לביטחונה של ישראל? האם רצועת הביטחון לא הפכה לרצועה של חוסר ביטחון מוחלט? הרי כל הפיגועים שאנחנו שומעים עליהם מדי יום ביומו נובעים מהמשך הכיבוש הישראלי של דרום-לבנון. במקום להוסיף ביטחון, זה הוסיף חוסר ביטחון. זה יצר עילה חדשה לעימות ול אלימות. לכן, צריך לעשות חשבון נפש, האם מדינת ישראל רוצה לכבוש

אדמות של מדינות אחרות ולהיות בעימות מתמיד, בשפיכות דמים יומיומית, או שהיא באמת ובתמים רוצה להגיע לשלום.

אם רוצים להגיע לשלום, יש רק נוסחה אחת: כיבוש ושלום אינם מתיישבים זה עם זה. זה כמו יום ולילה, הם לא הולכים ביחד. כאשר ראש הממשלה בא לכאן ואומר, שהוא ישיג שלום בלי לוותר על הגולן, זו אשליה. הוא פשוט מרמה את האנשים שהיו כאן. הוא יודע שאי-אפשר להשיג שלום עם המשך הכיבוש ברמת-הגולן. בעצם העלאת נושא רמת-הגולן לדיון, היום, כאשר מנהלים משא-ומתן על חברון, הוא רצה לתת אליבי מסוים: אנחנו אומנם מוותרים על חברון, אבל אנחנו מנסים להחזיק בגולן. אבל גם על הגולן הוא יוותר, כי אי-אפשר להשיג שלום בלי לשים קץ לתופעה הלא-טבעית, הלא-נורמלית הקרויה כיבוש.

מה שיותר מדאיג ומה שיותר מעניין הוא, שכאן יש דיסאינפורמציה, או ערבוב מושגים, הטעיה או הטעיה מכוונת וזדונית. באותם מושגים שבהם משתמשים לגבי השטחים הכבושים בגדה המערבית ובגולן, משתמשים נגד האוכלוסייה הערבית בתוך מדינת ישראל. רבותי, אנחנו לא תחת כיבוש, אנחנו אזרחי המדינה, אנחנו לא נמצאים במצב מלחמה עם המדינה, אנחנו אומרים שאנחנו שייכים למדינה הזאת, הממשלה הזאת היא הממשלה שלנו. אנחנו חולקים על המדיניות שלה. לכן, אני שואל את עצמי, מדוע נעשה הניסיון הנפשע והנבזי הזה ליצור את התחושה כאילו האוכלוסייה הערבית היא "ההם"? "ההם" מתייחס גם לפלשתינים בגדה המערבית, כאילו הם נמצאים בצד השני של המתרס, כאילו הם במצב של מלחמה.

אפילו שר בממשלת ישראל, כשהגיע לנגב, דיבר על כך שהערבים בנגב כבשו את אדמות הנגב, כאילו אנחנו נמצאים במלחמה, אנחנו כבשנו, המדינה צריכה לשחרר, להכריז מלחמה. יותר מזה, הוא מדבר על שימוש באלימות. כששר במדינה מדבר במושגים האלה על חלק מאזרחי המדינה, זה שיא הגזענות, ונשאלת השאלה: אם זה היה קורה באנגליה, מה היה גורלו של אותו שר? אם פקיד בכיר בארצות-הברית היה אומר את הדברים האלה נגד היהודים בארצות-הברית, האם לא היינו שומעים קול זעקה שזו אנטישמיות, שהוא תוקף את היהודים משום שהם יהודים? האם לא היינו שומעים דרישה שיתפטר מתפקידו, והאם הוא לא היה מתפטר מתפקידו?

הטלת דופי באוכלוסייה הערבית, בחלק מאזרחי המדינה, כאילו הם אויבי המדינה, היא פגם. או מה שאמר כאן סגן שר החינוך, שחברי הכנסת הערבים מייצגים את האויב – זה מטיל בהם דופי על רקע שייכות לאומית, זה ניסיון לזהות אותם כאויבים. בתור מה אויבים, על מה? אם אנחנו אומרים ששלום ניתן להשיג אך ורק על-ידי נסיגה מהשטחים הכבושים, ששלום ניתן להשיג אך ורק על-ידי הכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני, לרבות בירושלים המזרחית, ששלום ניתן להשיג אך ורק על-ידי הוצאת המתנחלים, שהם אויבי השלום – בגלל זה אנחנו אויבים?

אנחנו אויבים של הקיצונים, של הפנאטים שרוצים להנציח את מעגל הדמים והאלימות באזור. אנחנו אויבים של אותם מתנחלים שעושים בכל מאודם כדי לטרפד את תהליך השלום ולשעבד את העתיד. ואת גורל ילדינו לרצונם ולאמונה המשיחית בארץ-ישראל השלמה.

לאור ההסכם הזה, שנחתם לא על-ידי ממשלת העבודה, אלא על-ידי הממשלה בראשותו של ביבי נתניהו, לגבי חברון – ראחאת אל-ח'ליל, חבר הכנסת בני אלון, נגמר הסיפור של ארץ-ישראל השלמה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, ההסכם עוד לא נחתם, אבל אני מקווה שהוא ייחתם, אנחנו מאחלים שהוא ייחתם. אתה נותן להם קרדיט, אני מסכים אתך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנחנו נברך אחר כך על המוגמר, אבל, כבוד היושב-ראש, אתה יודע ואני יודע שאין מנוס אלא לבצע, אין מנוס אלא C ו-B את הפריסה מחדש בחברון, אין מנוס אלא ליישם את הפריסה מחדש באזורי לפרק את ההתנחלויות, וגורלן יהיה כגורל ימית. לדעתי, זו פשוט אקסיומה שאין עליה ויכוח. הבעיה היא בעיה של זמן, אם זה יהיה בעוד שנה, בעוד שנתיים או בעוד 50 שנה, והשאלה היא מה יהיה המחיר. אם נעשה את זה היום, זה יחסוך מחיר וזה יחסוך את חייהם של חפים מפשע.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אל תציע לנו 50 שנה.

בנימין אלון (מולדת):

זו באמת בעיה של זמן. תם זמנך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואני מזמין את חבר הכנסת תאופיק חטיב להנמקת שתי הסתייגויות.

אדוני חבר הכנסת אלון, אני מבין שאתה מסכים להסכם שראש הממשלה הולך לחתום עליו מחר או מחרתיים?

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, תיכף אתייחס לזה. בינתיים – – –

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. גם תורו של אדוני יגיע מייד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למה אתה מצפה מחבר הכנסת בני אלון – – –

הי"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני חבר הכנסת תאופיק חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, תחילה הרשו לי, כשאני עולה כאן היום בפעם הראשונה, לברך את הנוצרים בארץ ובכלל בראש השנה, בחג המולד.

אני רוצה לברך גם את ראש הממשלה, שלא ייאות לשמוע לבני אלון ודומיו ואכן ילך ויעשה את הפריצה החדשה לרענן את תהליך השלום. לדעתי, זה עדיין לא ההסכם שצריך להביא את כל השלום וכל הביטחון, אבל אם זו הדרך וזו ההתחלה, אני רוצה לברך על ההתחלה הזאת.

צר לי לצאת כל בוקר ולחזור בערב ולפגוש את ראשי הרשויות הערביות ולראות את האוהל שמוצב כאן מול משרד ראש הממשלה. כולנו בוודאי יודעים, שראשי הרשויות לא חיפשו בכלל את הנעימות הזאת, לבוא ולשבת כאן בירושלים, להפגין. מצד אחד, זו בעיקר מחאה, ומצד שני, הרי כמעט שאין להם מה לעשות מול התושבים שלהם לקראת סוף השנה, כאשר הרשויות נמצאות בגירעון של 420 מיליון שקל וכאשר הפער המוצהר הוא עדיין 160 מיליון שקל, במחירי 1996, על-פי דוח ועדת-סוארי.

כראש רשות במשך הרבה שנים אני יכול רק להעיד על כך, שכל הסטיגמות שמנסים להדביק לרשויות הערביות כתירוץ לא לתת להן שוויון – למשל, חוסר יעילות ושיעור גבייה נמוך – הן מעוותות. ואני מדבר על בדיקה שערכתי. כאשר מדברים על גבייה ממוצעת של 42% מהארנונה במגזר הערבי, מתכוונים לגבייה מארנונה של מגורים, ועל-פי חוק ההסדרים, אותו חוק שאנחנו דנים בו עכשיו, לחלק גדול מהאוכלוסייה הערבית שנמצאת בעשירונים התחתונים מגיעה הנחה בשל מצב סוציו-אקונומי. מעולם לא הזכירו שהרשויות המקומיות אכן יכולות להתגאות פעם אחת – אם וכאשר ייתנו להן אפשרות להתפתח גם במסחר וגם בתעשייה. הרי כולנו יודעים שבעל מפעל לא נמצא בדיוק במצב הסוציו-אקונומי של תושב, ובצניעות אומר שהארנונה בתעשייה שונה במקצת מהארנונה במגורים.

טענה זו צריך להפריך אחת ולתמיד. צר לי שבכל ישיבה, במקום לדון על הנקודות העיקריות ועל המספרים המונחים על השולחן, המצביעים בריש גלי על פערים אדירים בתקציבי פיתוח ועל פערים ניכרים בתקציבים רגילים – צר לי שבמקום לדון בסוגיות האלה, מוצאים את הנוסחה הפשוטה והקלה לחמוק מהדיון: ראשי הרשויות אינם יעילים.

זה עוול כפול. זה לא מדויק. גם אם יש כמה ראשי רשויות לא יעילים, הסטיגמה מודבקת על כל ראשי הרשויות הערביות. אולי פעם אחת יקבעו מדד יעילות ויכללו לעשות את ההשוואה הזאת. אף פעם אינני מקנא ברשויות המקומיות, כי השלטון המקומי מייצג את כל תושבי הארץ. כל משרד ממשלתי מייצג סקטור מסוים וסוגיות מסוימות. השלטון המקומי נמצא בעימות יומיומי, לחיוב ולשלילה, מול הבעיות של התושבים, אחת לאחת.

לא חיפשתי את השוויון בתקציב משרד הדתות. האוכלוסייה המוסלמית, ששיעורה כ-14% מכלל תושבי הארץ, מקבלת כ-1% מתקציב משרד הדתות. לא חשבו פעם אחת שאלה תושבים עם צרכים, עם דרישות? אפילו שר האוצר, בדיון בתקציב 1997, לא הואיל בטובו לפגוש את נבחר הציבור הערבי ולבדוק, אולי גם להשתכנע, מה קורה בדיוק, מה הן הבעיות, מה הם הפערים. כל מגזר והלובי שלו. אבל מאחר שחברי הכנסת הערבים לא נמצאים בקטגוריה של הקואליציה או באחת משלוחותיה, הוא אפילו לא ישב לשמוע אותם.

אני חושב – ונדמה לי שאני אומר זאת בפעם השנייה – שהממשלה מחפשת יותר לשווק את עצמה בסקטורים מסוימים מאשר להציג תקציב ענייני ומדיניות שתוכל ליישם אותה.

כבר אמרתי שמהשלטון המקומי, הן היהודי והן הערבי, ובמיוחד השלטון המקומי הערבי, שסובל מגירעונות אדירים – לא התפתחה שום נוסחה שיכולה לתת איזו בשורה לאנשי השלטון המקומי. לעומת זאת, כאקט תקשורתי, ראש הממשלה יצהיר מחר על הקמת שכונה ומחרתיים על פיתוח אזור ומתן עדיפויות.

אני חושב שעם קצת יושר ועם טיפ-טיפה של צדק, הוא בכלל לא צריך להיסחף אחרי 2%, 6%, 10% מהתושבים ולהזניח 90% מהתושבים, ולרוץ עם התקציבים אל המקומות שיכולים רק לסבך אותו כראש ממשלה, לסבך את התושבים בכלל ולסבך את המדינה; בגלל אקט תקשורתי להסתבך לכמה עשרות שנים נוספות, ובעוד כמה עשרות שנים להתחיל את התהליך מחדש. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת תאופיק חטיב.

אנחנו עוברים למסתייגים. חלק מהמסתייגים הרשומים לא נוכחים באולם המליאה. חברי הכנסת סילבן שלום, שאול עמור, זאב בויס, דוד ראם, אברהם הירשזון – אינם באולם. אני מבקש להוסיף, שכל חבר כנסת שאינו נוכח באולם כאשר קוראים בשמו מאבד את זכותו לשאת דברים.

אני מזמין כעת את חבר הכנסת בנימין אלון. יש לך שתי הסתייגויות, לרשותך עשר דקות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה, וכעת מסתייגים בפרק ה', סעיפים 10-11. אדוני, הבמה לרשותך.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף 11 לחוק ההסדרים, שבו אנחנו דנים, עוסק ישירות בבעיה שהיא גם כלכלית, אבל היא הבעיה הפוליטית, אולי, של הקיום שלנו. זה תיקון חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים).

אני לא רוצה להרחיב את הדיבור על המספרים. רק אזכיר שבספר התקציב לשנת 1997, שהונח על שולחננו, עלות הסכמי השלום – שכידוע לאדוני היושב-ראש, אינני מכנה אותם הסכמי שלום, אלא הסכמי ג'יהאד, כי זה השם שגם ערפאת קורא להם בערבית כשהוא מדבר אמת אל עמו – הסכמי הג'יהאד האלה עולים לתקציב המדינה 3.6 מיליארדי שקל. אינני רוצה לנקוב בסכומים נוספים, שגם הם מופיעים בספר התקציב, כמו פיצויים למגדלי ירקות בגלל הרשות הפלשתינית, ואינני מדבר על אובדן החקלאות של העגבנייה ושל הרבה ירקות אחרים, ולא רק ירקות, ועל המון תופעות לוואי אחרות. אינני מדבר על עלות "קשת צבעים" במימון משרד הביטחון, בגלל הפריסה. מי שירצה לעיין בזה, ימצא זאת בעמודים 172 ו-175 של ספר תקציב המדינה, הצעה לשנת 1997 שהוגשה לכנסת הארבע-עשרה, שבסעיף 11 שלו אנחנו עוסקים פה.

אבל נפל דבר בישראל. אומנם אינני בטוח שחברון נמכרה והוסגרה ביד זר. כבר חצי שנה שאנחנו שומעים דברים, ובינתיים ראש הממשלה, אף שהוא נתון ללחצים אדירים, ברגע האחרון הוא איכשהו מצליח להשאיר בידינו את חברון. אבל האווירה היא קשה. עצם המפגש הזה של ראש הממשלה עם יאסר ערפאת בפעם השלישית, זוהי תמונה בלתי נסבלת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת דהאמשה, אין לי ויכוח עם חברי כנסת מהסיעות הערביות בבניין, כי אני מבין אותם היטב. הם גם ערבים ישראלים והם גם פלשתינים, ויש להם נאמנות לעם הפלשתיני, והם קוראים לעצמם פלשתינים ומעולם לא קראו לעצמם אחרת. השאיפות הלאומיות שלהם ברורות — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

בסדר, הם אומרים שלום פה, ומדברים – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

– – –

בנימין אלון (מולדת):

אם זה על זמנך, השיח', לא אכפת לי. אם זה על זמני, חבר הכנסת דהאמשה, אין לי הזמן הזה.

הוויכוח שלי הוא באמת לא אתכם. אני מבין היטב את האינטרסים שלכם להקים מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ולחיות בשלום עם מדינת ישראל.

בנימין אלון (מולדת):

אני יודע שהקמתם לצורך זה שדולה בבנין. הוויכוח שלי הוא אפילו לא עם השמאל היהודי הקיצוני, כי הוא פשוט רואה את התמונה הפוך ממני. אבל כואב לי לומר, ואני אומר זאת עכשיו, כואב לי לומר להרבה אנשים שלא האמינו לי לפני הבחירות, כאשר מה שאמרנו נשמע רק כססמה, ואנחנו אמרנו: "רק מולדת בימין" – הסברנו אז, שאם לא יהיו למולדת חברי כנסת, ולא יהיה אפשר להרכיב ממשלה בלעדיה, זו לא תהיה ממשלת מהפך אלא ממשלת המשך.

אנשים התפתו למתק השפתיים של הליכוד, של מפד"ל, של ש"ס, ואתם הוויכוח שלי. כואב לי, כי אינני מדבר על האינטרס של מולדת, שמחר תתקיים הוועידה שלה אחרי ארבע שנים. אני מדבר על המולדת. אני מדבר על ממשלה לאומית, ולא משנה כרגע אם בטריק זה או אחר ידחו ביום או יומיים נוספים את מה שקורה בחברון. ממשלה לאומית שאיננה מבינה שהסכמי אוסלו הם הסכמי דמים והם המשך למדיניות תורת השלבים שערפאת בחוכמה, במנהיגות, בטקטיקה ובאסטרטגיה מוביל אותה, ממשלה שאיננה מבינה שאי-אפשר להתווכח עם המחנה של העבודה ומרצ בבנין הזה בכל מיני קטנוניות, "שאנחנו נגד שלטון של 'אגד' ומפא"י", ואתם הדחתם כך ואנחנו עשינו כך – נושאים כל כך קטנוניים כאשר אנו מדברים בנושא הלאומי.

האם לממשלה הזאת יש האומץ, האם לראש הממשלה הזאת יש האומץ שהיה לצ'רצ'יל, אחרי צ'מברלין, להביט בעיני העם ולומר: הוליו אתכם שולל? זה לא רק עניין המיליארדים שזה עולה. אנחנו במסלול של ירידה לתהום, של איבוד מוטיבציה לאומית, של מחלוקות פנימיות. וכל זה מתוכנן בתורת השלבים של קהיר 1974, לרבות המחלוקות הפנימיות בתוך העם היהודי.

האם יש לנו ממשלה שיכולה להישיר מבט אל העם ולומר: לא נגשים את הסכמי אוסלו, שבעוול יסודם ושנחתמו בלי רוב מוסרי, עם ממשלת מיעוט של 58 ובלוק חוסם של חברי כנסת ישראלים שהם גם פלשתינים? אסור היה לכם, הפלשתינים בבניין הזה, להיות לשון המאזניים שקובעת את עתיד העם היהודי, ואסור היה ברוב כזה – – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

— — — אסור היה ברוב כזה לקבוע, ולכן ההסכם הזה מיסודו הוא הסכם בלתי מוסרי. ההסכם הזה מיסודו הוא הסכם מושחת, הסכם דמים, הסכם כניעה, התרפסות.

אני מבין כאשר חבר הכנסת פרס וחבריו תוקפים את הממשלה. לצערי, אני יושב בבית הזה במין סיטואציה של לא קואליציה ולא אופוזיציה, וכאשר חבר הכנסת פרס אומר: אם זה מסוכן, תפרקו אותם ממשקם, צועקים כלפיו כל מיני דברים קטנוניים, כמו: אתה אחראי לגירעון, אתה כך ואתה כך. מה זה קשור לעניין? אם זה מסוכן – תפרקו אותם ממשקם. הוקם צבא השחרור הפלשתיני. צבא השחרור הפלשתיני. שלא יעבדו עלינו בעיניים, איזו משטרה ואיזה שוטרים. מדובר בשוטרים עם משרוקיות? מה הבדיחה הזאת? יש לכל חטיבה שם – חטיבת בית-שאן, חטיבת עכו, חטיבת חיפה. תראו את האימונים שג'יבריל רג'וב עושה להם. ג'יבריל רג'וב, יקירו של השב"כ הישראלי. ג'יבריל רג'וב, שעובד כאן על כולם בעיניים, בידי הפקירו את ביטחון ישראל.

את כל זה אמרתם יחד אתנו, רבותי חברי הליכוד. את כל זה אמרתם יחד אתנו, רבותי חברי המפד"ל, לפני הבחירות. והיום אני מוצא את עצמי מחוץ לבניין בהפגנה, אבל בודד.

אני לא בא לשפוך את התסכול האישי שלי, זה לא מעניין אף אחד ואפילו לא אותי. פשוט, עלינו להבין אחת ולתמיד, שאנחנו במסלול של שפיכות דמים, במסלול של ג'יהאד. ואל תגידו לי, חברי הכנסת הערבים, שזה ויכוח פוליטי. ב"דאר אל-אסלאם" לא תהיה ריבונות יהודית. יהודים – כן. נכון, אל תעבדו עלי בעיניים, יהודים יכולים לחיות תחת שלטון ערבי – יודע. יהודים ונוצרים יכולים לחיות, אבל

ריבונות יהודית באזור "דאר אל-אסלאם", מהמגרב ועד אירן, זה נטע זר שאי-אפשר לקבל אותו וכנגדו יש ג'יהאד. אותם חברי כנסת ערבים, שגם אותם לא כל כך מעניין מה שכתוב בקוראן, אינם מבטאים את הדינמיקה הקיימת בשטח. לא רק בשטח הארץ-ישראלי – במרחב כולו. ההתעוררות האסלאמית היא זו שמדברת. וגם בכנסת זה כבר מתבטא, אבל בוודאי במרחב כולו.

לכן, כל עוד הממשלה הזאת תמשיך לרמות את עצמה ולא תבין שהיא בעצם מגשימה את מדיניות העבודה, היא נוטלת מעצמה את התוקף המוסרי לבקר את העבודה, את מרצ, את חד"ש, את בל"ד. יתירה מזאת, היא שותפה להפקרת חברון, להפקרת ארץ-ישראל, להפקרת חיי היהודים במדינת ישראל, לשאננות הזאת. חס וחלילה אם לא נתעורר מהשאננות הזאת, ואני בטוח שנתעורר. בל ישלו את עצמם שונאינו, כשעם ישראל נמצא בסכנה בסוף הוא מתעורר, אבל לפעמים זה עולה לו במחיר דמים כזה, שזה ממש מסוכן.

אחי ורעי, אנחנו לא ערב בחירות. לא יעזור כלום אם אני אשכנע אתכם שרק מולדת בימין, ולא יעזור כלום אם אפרט לכם את המצע של התנועה שלנו, אבל יעזור אם תחשבו על הדברים. אי-אפשר להסתפק רק בדמגוגיה של שנאות קטנות בתוך עם ישראל בין הליכוד לעבודה. הווריאציות הן כל כך דקיקות, שלא זו הבעיה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת בני אלון. באותה הזדמנות אני מאחל לך ולתנועת מולדת ועידה מוצלחת ועבודה פורייה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הי"ר ר' אדרי:

אדוני סגן מזכיר הכנסת, הודעה, בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי על-פי בקשת חברי הכנסת אפי אושעיה, אלי בן-מנחם, שלמה בן-עמי, מיכה גולדמן, אליעזר זנדברג, אברהם יחזקאל, מקסים לוי, עוזי לנדאו, סופה לנדבר, מיכאל נודלמן, סאלח סלים, ואליד צאדק חאג'י-יחיא ושלוש שמחון יימחק שמם מהצעת חוק הגדרת אדם (תיקוני חקיקה), התשנ"ז–1996, שמספרה פ/985, שהונחה על שולחן הכנסת ביום י"ג בטבת התשנ"ז – 23 בדצמבר 1996.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן מזכיר הכנסת.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אני אתן את רשות הדיבור לחבר הכנסת עזמי בשארה, שאומנם לא היה נוכח באולם, מאחר שהוא מהעדה הנוצרית והוא בא במיוחד לכנסת כדי לומר לנו דברים. אני מנצל את ההזדמנות כדי לאחל חג כריסטמס שמח לך ולבני העדה הנוצרית, גם בשם הכנסת. עשר דקות לרשותך. שתי הסתייגויות לסעיפים 10 ו-11.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש. אני מודה על המחווה הזאת. הייתי חייב לבלות לפחות שתיים עם המשפחה בבוקר בגלל חג המולד. מפאת חשיבות הנושא באתי לכנסת. אומנם שמתי לב מאז נכנסתי לאולם שבכלל לא מדברים על תקציב. חבר כנסת בני אלון מדבר על כל דבר, למשל על פרשנות האסלאם. אפשר אפילו לקרוא לך השיח' בני אלון, עם הפרשנות שנתת למה האסלאם רוצה ומה האסלאם חושב, על חברון, על אוסלו וכו'.

בנימין אלון (מולדת):

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה אומר אפילו שהתסכולים האישיים שלך לא חשובים, אבל אתה בכל זאת נכנס למניעים האישיים של כל אחד ולמוטיבציות האישיות של כל חבר כנסת ערבי. אתה גם משחק תפקיד של פסיכולוג בזמן הדיון על התקציב. אתה כל דבר – גם תיאולוג של האסלאם, גם פסיכולוג, וכל דבר חוץ מאשר פוליטיקאי או דן בתקציב. לכן אתה לבד. אתה בסך הכול א-פוליטי, וגם העמדות שלך א-פוליטיות, אבל זה עניין אחר.

אני רוצה להתחיל בנושא, ויהיו לי עוד הזדמנויות. בדיון התקציבי רציתי להסב את תשומת הלב לדבר אחד חשוב, במיוחד כאשר מדברים על נושא המסים, נושא אשר העסיק את הציבוריות הישראלית וכו'. אני שמתי לב, שבמדינת ישראל מדיניות המסים היא READ MY LIPS: NO MORE TAXES אחרי הכי מעוותת, לפחות כשמשווים אותה למערב או למדינות שמדינת ישראל אוהבת להשתוות אליהן.

נחלת הכלל היא שתורת הכלכלה קובעת, כי מסים פרוגרסיביים הם מסים אשר מקטינים את הפערים החברתיים. מדובר בדרך כלל במסים ישירים, כמו מס הכנסה, ביטוח לאומי וכגון אלה. אלה מסים שבדרך כלל מקטינים את הפערים החברתיים, והם כלי מצוין לחלוקה מחדש של הנטל החברתי וגם של הרווחה החברתית.

מצד שני, מסים עקיפים, כמו מס ערך מוסף, הם מסים אשר נטייתם היא להגדיל את הפערים החברתיים, כי אנשים משלמים אותו סכום למרות ההכנסות השונות. אם כך, מסים עקיפים הם בדרך כלל מסים אשר מגדילים את הפערים החברתיים, וכאשר יש בעיה של פער חברתי מנסים לא להשתמש בהם, ואילו מסים פרוגרסיביים ישירים הם מסים אשר מקטינים את הפער החברתי.

אם מסתכלים על מדינת ישראל ועל המצב שלה, בהשוואה עם מדינות אירופה, ארצות-הברית ויפן, כלומר המדינות שמדינת ישראל אוהבת להשתוות אליהן, אנחנו מוצאים שמדינת ישראל מבחינת המסים העקיפים נמצאת במקום הראשון. כלומר, היא במקום הראשון בעולם מבחינת השימוש במסים עקיפים, אשר מגדילים את הפערים החברתיים. ואילו במסים הישירים, כלומר המסים הפרוגרסיביים, אשר נוטים להקטין את הפער החברתי, מדינת ישראל היא במקום ה-13.

אפי אושעיה (העבודה):

אתה יודע מה החלוקה בין מסים ישירים למסים עקיפים?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני יודע. אני יכול לקרוא לך, אם אתה רוצה, מה האחוזים ומה הכמויות. זה מוכן אצלי. יהיו לי עוד כמה הזדמנויות לחזור לזה גם מבחינת אחוזים וגם מבחינת כמויות.

, הנטייה בדרך כלל היא למסים READ MY LIPS: NO MORE TAXES שערך שעכשיו, כאשר הם אומרים – הישירים, כלומר הוא יגדיל את המסים העקיפים, כלומר הוא יגדיל את הפערים החברתיים. הוא לא יגדיל מס הכנסה, והוא לא יגדיל מס שולי, כאשר מדינת ישראל היא במקום ה-13 בעולם המערבי, אלא הוא ילך למסים העקיפים, כמו אגרות על בנזין ואגרות על כך – תשלומים שכל שכבות האוכלוסייה ישלמו ושלכן יגדילו גם את הפער החברתי.

, צפויה לכם, צפויה לנו, לכולנו, הגדלה READ MY LIPS: NO MORE TAXES לכן, כאשר הוא אומר – , או יותר מסים, זו פשוט מדיניות MORE TAXES במס העקיף אשר כל שכבות האוכלוסייה ישלמו, כי לא פופולרית. יותר מסים זו מדיניות לא פופולרית, ואנשים חושבים שמסים בדרך כלל הם המסים הישירים הפרוגרסיביים: מס הכנסה, ביטוח לאומי. אנשים לא מודעים לכך שמסים הם גם אגרות על

בנזין, גם מכס וגם מס ערך מוסף. אנשים בדרך כלל חושבים על המסים הישירים, ולכן המדיניות של ראש הממשלה נתניהו היא מדיניות, במקרה הזה, קלאסית פופוליסטית מצד אחד – אין יותר מסים – אבל היא גם קלאסית ימנית בכך שהיא מגדילה פערים חברתיים ומטילה יותר מסים עקיפים מאשר מסים ישירים.

בהזדמנות זו אני רוצה לדבר על נושא שבדרך כלל לא כל כך מדברים עליו, ואפילו הלובי החברתי בכנסת לא מדבר עליו. אנחנו מדברים על הגדלת הפערים החברתיים, ובדרך כלל זה אומר שאנחנו מגדילים את העוני, את מספר האנשים שמצויים מתחת לקו העוני. אני יודע, שקו העוני זה משהו יחסי והגדרה סטטיסטית, אבל בשביל הרבה עשירונים שמתחת לקו העוני זה גם חיים ממשיים, זה גם סבל וזה גם כל מיני פרטי-פרטים ותלאות של יום-יום שאנשים סובלים מהם: מהדירה ועד לבריאות, לחינוך, להלבשת הילדים וכו'. אבל, בדרך כלל, כאשר אנחנו מדברים על הגדלת הפער החברתי ועל השכבות העניות, יש חלק מהעניים בארץ שלא מדברים עליו. אני מצטער, אף שאני אולי אצער את חבר הכנסת בני אלון שהופיע כאן בתור חבר כנסת ערבי, אין מנוס, אני כאן חבר כנסת ערבי.

יש חלק ממה שנקרא שכבות המצוקה שלא נכלל כלל כאשר מדברים על שכבות המצוקה. בדרך כלל, האסוציאציה, בכנסת הזאת ובציבוריות הישראלית, כאשר מדברים על שכבות המצוקה היא: עיירות פיתוח, שכונות עוני, ועכשיו נוספו גם הגמלאים. אני מצטער על שהגמלאים הולכים ונוספים לשכבות המצוקה. אבל, יש חלק גדול מהאוכלוסייה שהוא שכבת מצוקה אחת גדולה, שלא נכלל אפילו בשפת הלובי החברתי בכנסת, והוא האוכלוסייה הערבית.

זה מוזר ביותר, אבל השפה של המצוקה בכנסת ובציבוריות הישראלית היא: שכונות העוני, עיירות הפיתוח, כשאנו יודעים ש-62% מהילדים הערבים נמצאים מתחת לקו העוני, ש-92% מהשכירים במגזר הערבי משתייכים לחמשת העשירונים התחתונים מבחינת רמת ההכנסות, וכאשר אנחנו יודעים שיותר מ-50% מהאוכלוסייה הערבית בכלל היא מתחת לקו העוני, זה אומר שאנחנו, חברי הכנסת הערבים – ואני מצטער שחבר הכנסת בני אלון איננו כאן – הננו נציגי שכבת מצוקה. אנו נציגי שכבות מצוקה.

אני שלחתי מכתבים לחברי, חברי הכנסת מתנועת ש"ס ומתנועת גשר, ומנהיגי הלובי החברתי, ואמרתי להם: בואו, בנושא התקציב, בנושא החברתי, נעזוב את חילוקי הדעות הפוליטיים בינינו. כולנו, גם חברי הכנסת מסיעת גשר וגם חברי הכנסת מש"ס וגם אנחנו, נציגי אוכלוסיית מצוקה. בואו נתאם עמדות בנושא אוכלוסיות המצוקה שכולנו מייצגים. האוכלוסייה הערבית בארץ היא אוכלוסיית מצוקה, והגיע הזמן שיתחילו לתת לזה ביטוי.

עכשיו, בכל התקציב הזה, שאחד הדברים החשובים שאפשר להגיד עליו הוא שהוא תקציב של רמאות, אנחנו לא יודעים בפירוש מה הולך לקרות, מתי יעלו מסים ואיך, איך יוסיפו כסף להעלות אזורי ההתנחלויות בגדה המערבית או ברצועת-עזה לאזורי עדיפות לאומית, כלומר לאזורי פיתוח א' – את כל זה אנחנו לא יודעים. אנחנו לא יודעים מאין יביאו את הכסף. אנחנו לא יודעים אילו מסים יעלו. לכן, התקציב הזה הוא תקציב של רמאות. חוץ מזה, אנחנו לא יודעים איך כל סעיף וסעיף, כל קיצוץ בכל סעיף וסעיף – לאיזה מגזר חברתי הוא יזיק. במקרה של האוכלוסייה הערבית, ניסינו לדון בכל סעיף וסעיף, ולא מצאנו – – – אנחנו יודעים רק דבר אחד: היה ניסיון בשנים האחרונות לנסות להתחיל לצמצם את הפער החברתי. הכנסת, הממשלה שעברה, במיוחד בנושא החינוך, ניסתה לעשות כמה דברים. בעניין הרשויות המקומיות, ששובתות עכשיו, הממוצע לנפש הגיע ל-50% עד 60% מהממוצע לנפש במגזר היהודי. כלומר, נעשו ניסיונות להתקדם קצת בסגירת הפערים.

ברור שעכשיו הקיצוץ בתקציב לא הולך רק להפסיק את סגירת הפערים, אלא הוא הולך להתחיל להצמיד אותנו מחדש לכיוון הגדלת הפערים בין המגזר היהודי למגזר הערבי בנושאים כמו בריאות, חינוך, רווחה וכו'. יהיו לי עוד הזדמנויות – אני אביא פרטים נוספים, בדיוק במה מדובר ואיך מדובר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עזמי בשארה.

אני מקדם בברכה את חברנו, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אנחנו מאחלים לו בריאות, אריכות ימים והרבה שנים של עבודה ציבורית בבית הזה ומחוצה לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

כמה חברי כנסת אינם נוכחים, ואקרא בשמותיהם על מנת שנמחק אותם מההסתייגויות: חברי הכנסת בדש, שטרית, קליינר, זנדברג, איתן, דיין, בלומנטל, הנדל, כהן וגפני.

כעת אני מזמין את חבר הכנסת עמיר פרץ. אדוני, בבקשה. עשר דקות לרשותך – שתי הסתייגויות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997), בפרק ה', סעיפים 10-11. אנא ממך, אדוני.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה להצטרף לאיחולי ההחלמה לידידנו חבר הכנסת דראושה – החלמה מלאה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תודה רבה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני רוצה להצטרף לברכות שנשלחו מכאן לעדה הנוצרית ביום חגה, ולאחל להם שאכן החגיגות יעברו בצורה הטובה ביותר.

חברי חברי הכנסת, אין ספק, אנחנו אומנם דנים בחוק ההסדרים ובחוק התקציב, אבל נשתלבו להם האירועים המדיניים, והרי אי-אפשר לתת לדבריו של חבר הכנסת בני אלון כאן מעל הבמה להישאר ללא תגובה כלל. אני חושב שצריך לפחות לומר דבר אחד לחבר הכנסת בני אלון: הפעם הוא לא מדבר לאנשי מפלגת העבודה, ואפילו לא מדבר לאנשי חד"ש או לאנשי דראושה. הוא מדבר לאנשי הימין, שכפי שאתם רואים, כולם נשמעים ונראים פה במלואם. למעשה, הוא מדבר לחלל ריק. אבל, המשך השימוש במשפטים האלה של "הסכם דמים" ו"הסכם שיביא להרג ולהפקרת היהודים" – אני חושב שזה מזכיר לנו שוב את הנימות של ההסתה, שאולי כך התחילו. כשאתה זורע זרעי הסתה, אתה יודע איך אתה מתחיל ואתה לא יודע איך זה נגמר. אחרי שזרעת אותם זרעים, כבר אין לך שליטה.

אני מציע לחבר הכנסת בני אלון לחשוב, שמדינת ישראל לא מתחילה ונגמרת ביהודה ובשומרון. התנועה הציונית תצטרך לקחת לעצמה אתגרים חדשים. תראו איזה נגב עצום יש לנו. תראו כמה מדבריות יש, וצריך ואפשר לקחת מתנחלים עם מוטיבציה, שרוצים ליישב את הארץ. חבר הכנסת אברהם שוחט מכיר את המרחקים. נניח, כמה זמן לוקח לנסוע מצומת-מסמיה עד אילת? איזה מרחק עצום זה, וכמה מדבריות אתה עובר וכמה אתה נוסע והמדבר לא נגמר, ויש מה לעשות עד אין סוף.

אבל, כמובן, אני מאוד מקווה – והנימות האלה, שנשמעות כאן מחדש, יש בהן הרבה מאוד דברי הסתה – שאכן הסכם חברון יסתיים ויגיע לכאן לכנסת. אני יודע, שראש הממשלה יודע, כמו שכולנו יודעים, שלפחות מפלגת העבודה, כל החברים שנמצאים היום באופוזיציה, ייתנו לו את הגיבוי להסכם שייחתם. גם אם יהיו כמה קולות מהימין שיצביעו נגד, ההסכם יעבור, ואני מקווה שישנה את האווירה באזור כולו.

אנחנו עוסקים בתקציב, וההמשלה עוסקת מהבוקר עד הערב בשאלה, איך למצוא שקל לשקל ומיליון למיליון כדי לעמוד במשימה שהציבה לעצמה, של 7 מיליארדי שקל. אני אומר לכם, שבבסיס התקציב יש גם הנחות של הכנסות. הם מתעלמים מהעובדה, שחלק גדול מההצלחה של הצמיחה בתקופתו של שר האוצר בייגה שוחט היה בהיקף ההכנסות הגדול, ואינם מבינים שההאטה במשק, גם אם תהיה אינפלציה של 7.5% או 8.5%, תגרום גם לצמצום של הכנסות.

עכשיו, שים לב חברי, חבר הכנסת בייגה שוחט, כאשר נפגשתי עם שר האוצר שאלתי אותו: על סמך אילו הנחות אתה קובע שתהיה לך הכנסה של 850 מיליון שקל עקב השינוי בעדכון מדרגות המס? הוא אמר לי: ההנחה שלנו היא שתהיה אינפלציה של 7.5%–8.5%. כלומר, אם היא תהיה רק 6%, מכיוון שרמת השחיקה בשכר המתוכננת על-ידי האוצר ביחס לעובדים בישראל, שצריכים לשאת בזה, תהיה קטנה יותר, ההכנסה שהוא יקבל מאותו סעיף תהיה הרבה יותר קטנה, והוא ימצא את עצמו שוב בחסר של 200-300 מיליון שקל.

לכן, הגיע הזמן שהממשלה הזאת תתחיל לחשוב גם על דרכים חדשות להגדיל את העוגה של המשק הישראלי, להגדיל את היקף הפעילות שלו. מי שמדבר על ממשלה עם חזון, זאת ממשלה שלא צריכה

לדבר רק על קיצוצים ותחליפי קיצוצים, אלא צריכה גם להציב יעדים. הוויכוח לא צריך להיות על אחוזי האינפלציה. גם בימים של 11% אינפלציה היינו בצמיחה של 6.5%-7.5%. נכון, אדוני שר האוצר? זה לא פחות חשוב. אם נהיה ב-8.5% אינפלציה אבל ב-2% צמיחה, מצבו של המשק יהיה הרבה יותר חמור מאשר האיזונים שהיו בתקופתו של חבר הכנסת בייגה שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

גם האבטלה תעלה.

עמיר פרץ (העבודה):

נכון, וגם האבטלה תעלה.

כאשר פגשתי את שר האוצר שאלתי אותו: איך יכול להיות שאתמול ישבתי אתך בישיבה וקיבלתי ממך הסברים על ההבנות שהגעתם אליהן בוועדת הכספים, ואני הודעתי לך, שאם חלילה הכרסום בשכר העובדים בכל מה שישפיע על שינוי מדרגות המס יהיה גדול, אנחנו נתבע את זה בהסכמי השכר, ולכן, אמרתי, נשאיר את המאבק הזה לרגע המתאים – אבל, איך ייתכן שאנחנו יושבים אתך ואתה לא אומר לנו שאתה הולך להטיל גזירה נוספת, של ביטול חצי נקודת הזיכוי לאשה העובדת? אומר לי שר האוצר: כשישבנו אתמול בצהריים עוד לא נפלה ההחלטה שאכן האשה העובדת תהיה זו שתשלם את המחיר.

אברהם שוחט (העבודה):

אתמול הוא אמר לכם את זה?

עמיר פרץ (העבודה):

היום הוא דיבר אתי בקשר לשיחה אתמול, כי אמרתי שאני רואה בזה במידה מסוימת הולכת שולל. לא יכול להיות שאני אשב אתו, והוא לא יאמר לי אפילו ברמז שייתכן מאוד שהולכים להטיל גזירה נוספת, מוצדקת או לא מוצדקת, זה לא חשוב.

אברהם שוחט (העבודה):

איך זה יכול להיות? ביום שני בערב, כשהונח חוק ההסדרים על שולחנו, כבר היתה ההסתייגות.

היו"ר ר' אדרי:

זה היה כבר מודפס.

עמיר פרץ (העבודה):

סליחה, טעיתי. הימים והלילות שאנחנו עושים פה בלבנו אותי. אני לא רוצה להעמיד את שר האוצר במצב לא נעים. העובדה שאנחנו נמצאים כאן יום ולילה כנראה משבשת קצת את הזמנים. אני התכוונתי לומר שהיינו אצלו ביום שני, והוא טוען שאז עוד לא ידעו. אבל עד כמה שאני יודע, באותה עת כבר שקדו פה בוועדת הכספים מיקי איתן וחבריו על הכנת ההסתייגות הזאת.

כלומר, באופן מקרי לחלוטין, משיקולי נוחות, ראו שאותה מחצית נקודת זיכוי זה הדבר הקל ביותר לשים עליו את היד. לכן החליטו לקחת חזרה את ההעדפה המתקנת שניתנה לנשים העובדות. צריך להזכיר פעם אחר פעם, שהנשים בישראל לא קיבלו את מחצית הנקודה הזאת כמתנה. הם קיבלו אותה בתמורה לויתור על הטבה שהיתה להן בתשלומי המס האחיד. היום אשה עובדת משלמת מס בריאות בדיוק כמו כל גבר שהוא עובד שכיר. לא היתה שום סיבה לקפח את הנשים, ולכן, במשא-ומתן עם שר האוצר דאז בייגה שוחט נמצא פתרון – לתת להן אותה מחצית נקודת זיכוי. איש לא עשה להן טובה, זה היה הכסף שלהן, זה היה דבר ששייך להן. היה בזה צדק, כי זה היה שקלול של תשלום משפחתי למס בריאות.

אני חושב, שלבוא ולשים יד על זה באופן מקרי, דווקא בנושא מאוד ערכי, מאוד חשוב, במדינה שבה יש פערים בתשלומי השכר בין נשים לגברים, במדינה שיש לנו עוד הרבה מה לעשות בה כדי שיהיה שוויון בהשתכרות של נשים וגברים, באותו מקצוע, באותו מעמד, באותו מקום עבודה – אני חושב שניתן מאוד שבסופו של דבר יצא תקציב המדינה לדרך בתיקון זה או אחר. אני עוד מקווה שבוועדת הכספים ימצא תחליף לאותה גזירה שהולכים להטילה על הנשים.

העובדה שהחזרנו את העניין לוועדת הכספים כבר עשתה משהו. אני שמח שאתמול הגשתי את המכתב ליושב-ראש ועדת הכספים, והתרעתי, שאם לא יתקיים דיון, אני אשקול פנייה לערכאות. אני שמח שהחזירו היום את הדיון לוועדת הכספים. אני חושב שיש הזדמנות גם לחברי ועדת הכספים וגם לממשלה כולה למצוא אלטרנטיבה לאותה גזירה, כדי שלא ישאירו את הנשים בישראל עומדות ליד הסיגריות והדלק. הן ראויות לטיפול הרבה יותר רציני מכפי שנהגו, במחיר-יד, באותה הגדלת מיסוי בתחום הסיגריות והדלק.

אדוני היושב-ראש, אני מקווה מאוד, שדיוני התקציב, אף שהם מתישים, יביאו למדינת ישראל תקציב שלא רק יכלול קיצוץ בהוצאות אלא ייתן גם סיכוי לצמיחה. אני מאוד מצטער על כך שראש הממשלה התפרץ היום כלפי שר האוצר לשעבר בייגה שוחט. במקום לומר: קיבלתי משק טוב, אבל יש נושאים שצריך לתקנם – ואנחנו לא מתכחשים לכך שיש נושאים שצריך לתקנם – הממשלה עושה טעות קשה בכך שהיא לא יוצרת חזית כלכלית אחידה גם עם האופוזיציה. במקום ליצור רק חזית פוליטית של מפלגות, צריך ליצור גם חזית כלכלית-חברתית ששותפים בה כל המרכיבים האחראיים במשק, קרי הממשלה, המעסיקים וההסתדרות, אבל גם חברי כנסת מהאופוזיציה שרואים ראייה עניינית את הנושאים הכלכליים-חברתיים.

בחזית פוליטית ובחזית כלכלית-חברתית מאוחדת כזאת ייתכן שמדינת ישראל היתה יכולה לפרוץ קדימה, כפי שכולנו רוצים. אל נשכח, המשק הישראלי שייך לכולנו. הוא לא שייך לממשלה, הוא שייך לכל אזרחי ישראל, ולכולנו יש אחריות. אבל יש לנו גם זכות וחובה למתוח ביקורת במקום שאנחנו חושבים שהולכים למסלול לא תקין, שעלול לגרום נזקים מיותרים בלי שתהא בצדם תועלת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עמיר פרץ, על דבריך הענייניים.

אני מבקש עכשיו לנהוג לפני משורת הדין, ואני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור לנמק את ההסתייגויות שלה. עשר דקות לרשותך להנמקת שתי הסתייגויות. אחרייך – חבר הכנסת אהוד ברק.

ענת מאור (מרצ):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. מובן שאחר כך, בזמני שלי, אם אתה תדבר, בטוח שיהיו הסתייגויות חשובות מאוד.

תקציב המדינה שהוגש לנו הוא תקציב אומלל ומבולבל. כפי שציין קודמי, חבר הכנסת עמיר פרץ, טוב שאת אחת העזים לפחות הצלחנו להחזיר לוועדת הכספים, ואני מקווה שנצליח לבלום זאת. הממשלה שלנו מדרדרת אותנו לתקציב נמוך. חבר הכנסת שוחט, הם יודעים איזה משק במצב מצוין השארת להם ב-1996 לעומת המשק שקיבלנו ב-1992. לכן הזדעק ראש הממשלה מתפקידו הרם לבוא ולהגיב על הודעה אישית. הוא מדבר על ניהול פיננסי כושל? יש פה משק במצב טוב מאוד, והוא מתפאר בו בחוץ-לארץ, אבל הוא מנוהל ניהול כושל של קברניט, ראש ממשלה, שגם עושה תהליך מדיני שבעקבותיו אין שום השקעות במשק. לא רק שאין ביטחון ואין שלום, יש אבטלה ויש מיתון ואין צמיחה.

אבל על כך דיברנו. אני רוצה להתמקד עכשיו בשניים-שלושה נושאים שעומדים על סדר-יומנו. לגבי קצבאות ילדים הציעו חמורה ביותר, ועכשיו אנשי הקואליציה רוצים שנמחא להם כפיים. חברת הכנסת דליה איציק, את יודעת על מה? על סיפור העז. קודם גוזרים גזירה חמורה מאוד. עכשיו לא דואגים לילדים. אני לא יודעת אם הספקת כבר לראות, כיושבת-ראש השדולה למען הילד – לפני שלושה ימים הוגש לראש הממשלה דוח על-ידי המועצה לשלום הילד, שאמינותה לא מוטלת בספק.

הי"ר ר' אדרי:

אבל, גברתי חברת הכנסת מאור, ידוע שראש הממשלה סיפר אתמול בפגישתו עם היושב-ראש ערפאת את הסיפור של העז. אני לא רוצה לחזור על הסיפור של הרב והרבנית ועשרת הילדים, וטוב שאת מזכירה זאת היום.

ענת מאור (מרצ):

תודה לאדוני היושב-ראש. סיפור העז הוא מה שהיה עם קצבאות הילדים. בסך הכול ביטלו את הביטול – אבל עם 454,000 ילדים שחיים מתחת לקו העוני? הממשלה שלנו החזירה את קצבאות הילדים, ביטלה את האי-שוויון בקי"ץ – קצבאות יוצאי צבא – שהפלה בין יהודים לערבים. הממשלה הזו צריכה להמשיך ולקדם ילדים. שום דבר בתקציב הזה לא נוסף לילדים. נהפוך הוא – אתמול, כשהשדולה למען הילד היתה בסיור במרכז לילדים חסרי קורת-גג בירושלים, שמענו שבירושלים בלבד הם פועלים פחות משנה וכבר הגיעו אליהם 100 ילדים. ועכשיו מתברר, שאותם ילדים שזרוקים באילת, בערים בצפון או במגזר הערבי, אין להם מקלט. ילדים נמצאים באשפוז כפוי כי אין הוסטלים לקלוט ילדים. שום דבר מזה לא מופיע בתקציב.

אחר כך עוברים לחולים. אז הממשלה רצתה להטיל אגרה על ביקור אצל רופא ונסוגה מכך, והיא יודעת שהיא הציעה זאת כדי לפגוע בעקרונות מדינת הרווחה המודרנית. אבל הרפואה במצב כל כך חמור – מיליארד שקל חסרים, התחילו מחדש תורים לניתוחים – ואין לזה שום פתרון בתקציב המדינה.

אחר כך, לאחר שרק ביטלו את הגזירות ולא הוסיפו דבר – כי התקציב הוא תקציב כושל, כי אין צמיחה ויש אבטלה – נזכרו בנשים. רוצים להוריד חצי נקודת זיכוי לנשים. אני רואה הישג עצום בעובדה שקודם כול מנענו מחטף והחזרנו את העניין לוועדת הכספים.

דליה איציק (העבודה):

העיקר שראש הממשלה עשה מסיבת עיתונאים לספר כמה הוא בעד נשים. ראש הממשלה בעד נשים.

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה אתך, מה שחשוב לראש הממשלה הוא להצטייר כמושיע. כשיש אלימות הוא מוכן להושיע, אבל קודם כול הוא פוגע בכל הנשים ומוריד אותן בדרגה. אנחנו לא צריכות מושיעים, אנחנו רוצות להתפרנס בכבוד, אנחנו נשים עם קריירה, עם הצלחה – כל הנשים במדינה – ואיננו צריכות מושיעים.

אותו הדבר עם עניים, חברת הכנסת דליה איציק. קודם כול יוצרים את העניים – וזה מה שהתקציב הזה רוצה לעשות – כל מי שהוא במעמד קצת בינוני יהיה במצב ירוד, יהיה במצב מרוד. את העובדים ב"חיפה כימיקלים" רוצים לשבור. ראש הממשלה חוזר ל"כן, לשבור" של ז'בוטינסקי, והוא רוצה להצטייר בעיני תושבי עיירות הפיתוח כמושיע. חברת הכנסת דליה איציק, כיושבת-ראש לשעבר של ועדת החינוך והתרבות, את יודעת מה שמעתי על ראש הממשלה? היום מושבתים 500 מורים למחשבים עם פרויקט "מחר 98", פרויקט שעבר בהסכמה לאומית. הכשירו את המורים האלה והכניסו מחשבים במיליוני שקלים. חבר הכנסת אברהם שוחט, לפני שאתה יוצא – אתה רוצה לשמוע למה ראש הממשלה משבית היום כיתות מחשבים?

אברהם שוחט (העבודה):

נשמע.

ענת מאור (מרצ):

כי הוא הטיל על אביגדור ליברמן להתקשר אישית לחברות המחשבים הזכייניות, שזכו במרכז של משרד החינוך, כדי שלא משרד החינוך יעביר את המחשבים אלא הוא אישית ירכוש את המחשבים, יעביר אותם לעיירות הפיתוח ויפיע כמושיע העניים. זה הסיפור וזו הטקטיקה. זאת אומרת, בתרמית, בהטעיות.

דליה איציק (העבודה):

— — — זה לא תפקיד שלו. יכול מאוד להיות שיש פה פנייה. זה איננו תפקידו של מנכ"ל.

ענת מאור (מרצ):

בדיוק כך. זאת אומרת, לא מינהל תקין, לא משרד החינוך, לא החלטות ממשלה, לא ספרי תקציב. זה שוחד לעיירות הפיתוח, על מנת שהעניים יכירו בסוף תודה רק למושיע. תודה על ההערה.

כך גם ראש הממשלה כלפי הנשים, ואנחנו תובעות זכויות – בזכות ולא בחסד. הכנסת לא תיתן לממשלה לפגוע, לא בילדים, לא בחולים, לא בגמלאים, לא בעובדים ולא בנשים. לכן, אני רוצה לומר, שבעניין חצי נקודת הזיכוי היום נמנע את העוול הזה, כפי שמנענו את האגרה על ביקור אצל רופא וכפי שמנענו את ביטול קצבאות הילדים.

אבל אני רוצה להתווכח עם עוד טיעון מאוד מוזר. אומרים שנקודות הזיכוי האלה הן בעצם זכות עודפת לנשים, ועוד ציטטו לנו פה את סמדר אלחנני – אני מאוד מעריכה אותה, ואני יודעת שגם במשרד האוצר התבטאו כך. קודם כול, מותר שתהיינה מחלוקות גם בקרב נשים, האם כולנו חושבות אותו דבר? אבל כל עוד יש פערים אדירים בין נשים לגברים בחברה – – –

דליה איציק (העבודה):

מעניין שלא שמענו את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, את השרה לימור לבנת. מעניין מאוד, שכאשר זה נוגע לממשלה שלהן, הכול בסדר.

ענת מאור (מרצ):

אני לא רוצה לבוא חשבון פוליטי עם חברות כנסת או חברות ממשלה, אבל אני בהחלט מסכימה אתך שזה מאבק מעבר לכל מחלוקת פוליטית, וכל אשה צריכה להתייצב מאחוריו. כל עוד פערי השכר יהיו כאלה, שאשה במשרה מקבילה למשרת גבר מקבלת ב-30% פחות מגבר – ואלו נתוני משרד האוצר – וכל עוד שיעור הנשים המובטלות גבוה הרבה יותר – כיושבת-ראש ועדת משנה לקידום נשים בוועדת הכלכלה אני יודעת זאת היטב, אני מקבלת נתונים מהאוצר – לא נסכים לכאילו-שוויון על-ידי ביטול נקודת הזיכוי.

אבל אני רוצה לומר לך יותר מזה, חברת הכנסת דליה איציק, יש פה טכניקה של ממשלה. התרמית עובדת. ראש הממשלה נכשל בכול, רק בדבר אחד הוא משתכלל – להפוך את האי-אמינות לאמנות. מה עושה ראש הממשלה? הרי על חצי נקודת זיכוי החליט משרד האוצר בקדנציה הקודמת בעקבות חוק של הכנסת. אותו דבר עושים עכשיו עם הגמלאים – מבטלים את החוקים על מנת שכולם יהיו תלויים בממשלה.

עכשיו, חברי הכנסת, אני רוצה, ברשותכם, לנצל את הזמן ולעבור למגזר שאליו אני שייכת – המגזר של הקיבוצים ועיירות הפיתוח והפריפריה כולה. לא היה תקציב כל כך אומלל מנקודת הראות של עיירות הפיתוח, הקיבוצים והמושבים. שכן, ממה נפשך – אם חוק עידוד השקעות הון דורש שיפורים, והוא דורש שיפורים, שישפרו אותו, אבל שלא יקצצו את הכנפיים וירצו שאיזה משקיע יבוא לדימונה ולבית-שאן.

— — —
אדוני היושב-ראש, אני מבינה שזמני תם — —

היו"ר מ' שטרית:

את סיימת, כן?

ענת מאור (מרצ):

— — —
אבל אני רוצה בכל זאת לפנות אליך כמי שנושא עיירות הפיתוח חשוב לו. אתה יודע שפועלי "דימונה טקסטיל" ופועלי הטקסטיל בבית-שאן לא יזכו לשום משקיע בלי עידוד מהממשלה. הדוגמה של אופקים, שראש הממשלה מזמין את אנשי "וישי" לשיחה — — —

היו"ר מ' שטרית:

אני חושב שאת מאחרת את המועד, מכיוון שהסעיף הזה בחוק ההסדרים כבר הוצבע.

ענת מאור (מרצ):

דיברתי כרגע על הסעיפים הנוגעים בדבר, אבל מאחר שכל פעם מכניסים לנו עז אחרת, נאלצתי להתייחס, כמובן, לנקודות הזיכוי של הנשים, למדרגות מס הכנסה, כמובן. אני רוצה להביא את הדוגמאות האלה לגבי התרמית והשיטה של דיסאינפורמציה. אני מברכת על כל ההישגים שהשגתם כלובי חברתי. אני חושבת שאילו זה לא היה ראש הממשלה שלנו היינו צוחקים. אבל מאחר שהוא ראש הממשלה שלנו, נצביע נגד התקציב. הגיע זמנו להחזיר את המנדט לעם. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. ובכן, הדובר הבא, חבר הכנסת אהוד ברק – איננו. חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן נמצא. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן לנמק במסגרת זמן של הסתייגות אחת. שיש לו, חמש דקות.

רענן כהן (העבודה):

לא, שתיים.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני, רשומה לי הסתייגות אחת.

אני מוכרח לומר, בעקבות הסיכומים שאליהם הגיעה ועדת הכנסת עם חבר הכנסת רענן כהן, כיושב-ראש סיעת העבודה, על גמר הדיונים בתקציב – אני שמח לבשר שהגענו לסיכומים טובים וחייבים – אתן לך לדבר על שתי הסתייגויות, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה להודות לחבר הכנסת מאיר שטרית, המשמש כרגע יושב-ראש הישיבה.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה להגיד לך, שמגיע לו יישר כוח על הכול.

רענן כהן (העבודה):

בזכותו ובאווירה טובה הצלחנו להגיע – – –

דוד צוקר (מרצ):

כדאי להישאר?

רענן כהן (העבודה):

כן.

דוד צוקר (מרצ):

על מה אתה הולך לדבר?

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לדבר על שני נושאים חשובים. כדאי לך להישאר.

היום בשעה 16:30 נצביע על הפרקים בחוק ההסדרים כפי שסיכמנו. ביום שני בשעה 10:00 יתקיים דיון בהצעת אי-אמון של סיעת מולדת. נמשיך בדיון על חוק ההסדרים מייד לאחר הצבעת האי-אמון, עד יום שלישי, בשעה 17:00 או 18:00 נצביע. בשעה 20:00 ביום שלישי נתחיל בחוק התקציב, נסיים בשעה 03:00, לא לפני זה, נתחיל את ההצבעות ונסיים אותן בשעה 03:00. ביום רביעי בשעה 06:30 נסיים את כל ההסתייגויות בחוק התקציב, כאשר האופוזיציה לא תנצל את הבמה הזאת לצורך ניצול הזמן. נכון? פחות או יותר אני מייצג נאמנה את הסיכום שהושג.

היו"ר מ' שטרית:

בהחלט.

אפי אושעיה (העבודה):

ביקורת על הממשלה הזאת מותר להגיד.

רענן כהן (העבודה):

אני הולך להגיד עכשיו גם את האמת על הממשלה.

היו"ר מ' שטרית:

אם תרצה לשבח אותה, אתן לך עוד דקה.

דוד צוקר (מרצ):

שטרית, אתה ממש משת"פ.

ענת מאור (מרצ):

מה לגבי הנושא של נקודת זיכוי?

רענן כהן (העבודה):

זה נמצא בוועדת הכספים. הכול מסודר.

ענת מאור (מרצ):

זה יחזור?

היו"ר מ' שטרית:

לא, לא מוכרח. ביום שני אולי.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי היום את ראש הממשלה נתניהו, ואני רוצה להזכיר לציבור, שנתניהו בנשמתו נשאר דובר, הוא נשאר מטיף, הוא נשאר איש יחסי ציבור שמשווק לציבור מלים, שנתניהו בנשמתו נשאר דובר, הוא נשאר מטיף, הוא נשאר איש יחסי ציבור שמשווק לציבור מלים,

מלים, מלים. כל כך גדולה חוצפתו, שבאותו יום שהוא מעלה מסים הוא מעז להצהיר, ואני מצטט:
הקיצוץ הושג בלי העלאת מסים.

אני רוצה לפנות לכל אלה ששומעים אותי: מרגע זה, או מ-1 בחודש, רוב הציבור, כ-800,000 משפחות המרוויחות מעל לשכר הממוצע במשק, אולי אחדים או רבים מהם הצביעו בעד ביבי נתניהו – הם ישלמו מסים על תמיכתם בראש הממשלה ביבי נתניהו.

אני רוצה להוסיף, הפעם גם רוצים לפגוע בנקודות הזיכוי של הנשים. עכשיו באים נתניהו ופקידיו האוצר ובלי להניד עפעף פוגעים בכל אלה שמרוויחים. קשה להם לראות שמישהו יכול להרוויח. לנתניהו בעצם לא אכפת משום דבר. הוא אומר משהו ומשנה את דבריו. זהו ראש ממשלה מתקפל, והוא מתקפל בכל מהלכיו ובכל דרכו.

לפני חצי שנה היתה לנו תקווה, היתה ממשלה עם דרך וכיוון, ממשלה עם חזון, ממשלה שהביאה עידן חדש ביחסי החוץ, בחינוך, בכלכלה. היה כאן מזרח תיכון חדש, עם משקיעים וקשרים עם מדינות ערב. היה משא-ומתן עם תקווה, והנה הכול נעלם.

חצי שנה, ואתה, אדוני ראש הממשלה, דרדרת אותנו לשפל ביטחוני וכלכלי. לפעמים אני תמה איך זה שחצי שנה לא הצלחת לקבל החלטה חיובית אחת, החלטה אחת שתעשה טוב לעם, לציבור, רק החלטה אחת. אבל, את זה לא הצלחנו לקבל. למה הכול חייב להיות שלילי? זאת שאלה. למה הכול חייב להיות אפור, למה הכול חייב להיות שחור? המנהרה שהביאה למותם של אנשים חפים מפשע, כל המזמזם המיותר במשא-ומתן עם הפלשתינים, כשבסופו של דבר אתה מתקפל ונכנע, וככל שאתה מתקפל ומתכופף, אתה נאחז במלים שהן מפלסטיק. היחיד שלא נותן שום דבר, רק כאב, רק שחור משחור בתקופה כה קצרה. אין ראש ממשלה כזה חסר ניסיון.

אדוני היושב-ראש, יש לי נאום גדול וארוך על מעלליו של ראש הממשלה הזה, על ביבי נתניהו. היום אני מבקש לדבר על שני נושאים, שהם קרובים מאוד לאדוני היושב-ראש. נושא אחד – חיילים משוחררים.

בתחילת דברי אני רוצה לפנות לציבור שרואה אותי כאן ושומע אותנו. אני חייב לציין, שהייתי עם ידידי חבר הכנסת מאיר שטרית אצל שר האוצר כדי לנסות להגיע להבנות שלא יפגעו בחיילים המשוחררים. אל תיתנו לממשלה לפגוע בכם ובזכויותיכם במסגרת החוק כפי שנקבע. אני פונה לכל אחד, למשפחות, להורים, לעשות שיחת טלפון אחת למשרד ראש הממשלה, מספר הטלפון 02-6705555; תתקשרו למשרד האוצר, מספר הטלפון 02-5317200 – – –

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש להעיר לך, אדוני, שהיתה החלטה של ועדת האתיקה, שאסור למסור מעל במת הכנסת מספרי טלפון כדי שאנשים יתקשרו.

רענן כהן (העבודה):

אני מתנצל. אני מקבל. לא ידעתי על ההחלטה הזאת.

היו"ר מ' שטרית:

הם יכולים לשלוח מברקים. את זה מותר לך להגיד.

רענן כהן (העבודה):

תשלחו מברקים ותביעו את מחאתכם על הניסיון האווילי והטיפשי לפגוע בחיילים. זה הדבר היקר ביותר שיש לנו, זה הדור הצעיר שלנו. אם בהם נפגע, אנחנו נפגע בעצם בנשמתנו. אסור לנו לתת יד לפגיעה בחיילים המשוחררים. הם שומרים עלינו, חובתנו בכנסת לשמור עליהם. זו הזכות שלנו, כי הם עושים הכול. הם נמצאים בכל מקום. אם אנחנו לא נדאג לדור הצעיר ולא נדאג לחיילים משוחררים, אין לנו זכות קיום כאן.

לכן, אני פונה לכל חברי, מכל הסיעות, כי החיילים המשוחררים הם חיילים של כל הכנסת, הם של עם ישראל. כל הכנסת הזאת חייבת להיות מאוחדת באחד הדברים החשובים ביותר, הדאגה לחיילי צה"ל. בנושא חיילים משוחררים, אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שעד אז נוכל להגיע לאיזו הבנה ונפתור את הבעיה בלי ליצור פה מאבק.

החלק השני הוא עניין הנטל במילואים. אני עושה הרבה הרבה שנים עבודת מחקר בנושא המילואים. הותקפתי לא מעט על-ידי צה"ל, ואני מוכרח להודות שהיום יש הבנה מוחלטת בין צה"ל לבני, כי לכולנו יש צה"ל אחד ואנחנו חייבים להגיע להבנה. אבל הסתבר לנו, מתוך הבדיקה שעשיתי, וצה"ל היום מקבל את זה, ש-70% מכלל הפוטנציאל במדינת ישראל אינם משרתים במילואים. רק 2% מכלל הפוטנציאל משרתים מעל 31 יום. 30% מכלל החיילים בעצם נושאים בעיקר העול. כיצד קרה למדינת ישראל ש-70% לא משרתים במילואים?

לכן, אני חושב שאני יכול לבשר איזו בשורה היום ולומר, לפני הבשורה, שכולנו חונכנו על כך שצה"ל הוא צבא העם, אך נדמה שהאמונה הזאת הולכת ומאבדת משמעות לאור הנתונים שהזכרתי.

אני אומר לכל חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אם יש נושא שאנחנו צריכים להתמודד אתו, שאנחנו צריכים להיאבק ולשמור אותו, זה מה שקורה במסגרת המילואים. לא יכול להיות פער כזה. לחלוקה הבלתי-צודקת יש השלכות חברתיות מרחיקות לכת, והיא פוגעת קודם כול במוטיבציה של חיילי צה"ל לשרת במילואים. בטווח הארוך נוצר סיכון ביטחוני ממשי, הנובע מהתמקחות של חיילי מילואים בכל מיני דרכים איך לא להתגייס, איך לא להגיע לשירות. אלה שנשארים מרגישים אולי שהם ה"פראירים" של המדינה. אם התחושה הזאת תישאר, הם גם לא ירצו לשרת, כי השירות הוא לא רק חובה, הוא גם זכות.

לכן, אנחנו חייבים לעשות הכול. אני שמח לבשר כאן שבימים הקרובים אני, יחד עם צה"ל ובשיתוף פעולה עם צה"ל – נגיע להסכמה שקודם כול לא יהיה שירות מילואים מעבר ל-24 יום, פלוס שישה ימי אימונים. אין יותר צו-8 על כל שירות נוסף, ורק ועדת החוץ והביטחון תאשר זאת. אנחנו נגיע לכך שבתהליך של שנתיים, מגיל 41 – וזו הבשורה הכי חשובה – לא ישרתו במילואים.

אני כבר מסיים את כל מה שנקרא – הבשורה החשובה ביותר למדינת ישראל. הנה, כאן, במליאה, שומעים אותי אלה שמשרתים במילואים, וחשוב שהם גם ישמעו את הבשורה הזאת. מגיל 41 לא צריך יותר לשרת במילואים, אלא באימונים בלבד, כדי לשמור על כשירות האנשים בעת מלחמה, ואני מקווה שלא תהיה מלחמה. אנחנו רוצים להגיע למצב, שאלה שמשרתים במילואים מ-21 יום ומעלה יקבלו מה שנקרא תגמול כספי על כל יום שהם משרתים במילואים, ובכך ניצור איזה חתך יותר אמיתי, יותר צודק, שנותן יותר מוטיבציה למשרתים, ואולי נדחוף את כל היתר לשרת יותר ממה שהם משרתים היום.

נדמה לי שבהליך הזה נוכל להגדיל את הפוטנציאל של צה"ל ונוכל להביא רבים רבים שלא משרתים היום במילואים לשרת יותר במילואים. אם בגיל 41 משחררים, הרי נוכל לקחת הרבה יותר – – –

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

שוב, אני רוצה להודות לאדוני היושב-ראש, שלא רק נתן לי יותר זמן, אלא גם אפשר לי להביע את עמדותי ולבשר את הבשורה הזאת. באמת תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן, שנלחם קשות על העניין של חלוקה צודקת יותר של נטל המילואים. הוא היה אחד מהיוזמים, או היוזם העיקרי, של חוק חיילים משוחררים. אני מאחל לכולנו שנצליח גם בשינוי שאנחנו רוצים לעשות בחוק הזה עכשיו. אני מקווה ששר האוצר באמת ייענה לפנייה שלך ושלי, ואני מקווה שנצליח.

רענן כהן (העבודה):

תודה.

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש לנצל את ההזדמנות ולברך את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, שנמצא כאן אתנו. אני מאחל לו רפואה שלמה ובריאות שלמה, לאחר אירוע רפואי שהוא עבר. אני שמח לראות אותך שוב אתנו, ואני מאחל לך המשך עבודה נעימה. אל תיקח ללב את הדברים.

רבותי, אנחנו ממשיכים בדיון. חבר הכנסת אורי אור – איננו. חבר הכנסת אפי אושעיה, אני מזמין אותך לנמק שתי הסתייגויות במסגרת זמן של עשר דקות. אדוני, הבמה לרשותך.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנים כאן ברציפות, מיום שני בערב, בחוק הסדרים במשק המדינה. אחרי שראיתי אתמול והיום את האופן שבו מתנהלות ההצבעות, אחרי שהבנתי כחבר כנסת חדש את התהליכים ואיך העסק עובד, אחרי ששמעתי את ההבטחות במזנון ואיך מצביעים ההיפך בתוך המליאה, הגעתי למסקנה שאכין לי הפעם את הדברים בכתב, בצורה מסודרת. לא אדבר על בנימין נתניהו, לא על ערפאת, לא על ההסכמים, אלא על חוק ההסדרים.

אני מקווה שעם ישראל מתחיל להבין איך מסדרים אותו באמצעות חוק ההסדרים. אדוני, אני מבקש להתייחס לנושא שאנחנו מדברים עליו, והנושא הוא המס המקביל. אני מבקש להזכיר אותו לכולנו. בניגוד למדיניות הממשלה, בניגוד להכרזות של ראש הממשלה, שהולכים להפרטה במשק באמצעות השינוי שעושים עכשיו במס המקביל, למעשה באופן פורמלי לחלוטין, באופן ממשי, מלאימים את מערכת הבריאות כולה, שכבר כמעט היתה מולאמת, ושמו את המסמך האחרון בארון הבריאות. אם מערכת הבריאות תתנהל כפי שמתנהל משרד האוצר וכך הלאה – או לנו, או לאזרחים. קיוויתי שתבוא איזו בשורה. אבל, הנה, המס המקביל הזה, והתיקון המוצע בנושא המס המקביל, קשור ישירות להטבות המפליגות שניתנו למעסיקים תחת הכותרת: הקטנת עלות העבודה.

כידוע, הפחתת עלות העבודה למעסיקים בתקציב 1996 היא למעלה מ-8 מיליארדי ש"ח. מאז 1986 הסכום המצטבר הוא כ-60 מיליארד ש"ח. אם יש ליושב-ראש מה להעיר לי, בבקשה. אני יודע את עמדתו בנושא הזה, ואני בטוח שהוא בקיא בו. אשמח לקבל תיקונים או הערות.

לעצם העניין – הנושא עורר בעבר ומעורר גם היום, ובצדק, הרבה מאוד תהיות גם באופוזיציה, גם בקואליציה, וזאת מכיוון שבשעה שלגבי שכירים מפעילים מבחני הכנסה, הרי ההשתתפות לגבי המעסיקים היא אוניברסלית. אין בחינה של כדאיות, אין בחינה של מספר העובדים המועסקים בפועל, אין בחינה של ייצור, אין בחינה של ייצור מחליף יבוא, אין בחינה האם מדובר ביצרן או במעסיק שאיננו אלא סוחר. הנה, סוחר קטן, עם חנות קטנה, שמעסיק שני עובדים בחנות המסחר שלו לכלי בית, לדוגמה, גם הוא ייחנה מההטבות במס המקביל. כל דיכפין ייתי ויקבל. על כן, הלחץ להפחתה הוא גדול כל כך.

על מנת להשתחרר מן הלחץ הציבורי ומן הביקורת המוצדקת שנמתחה על האוצר בהקשר המדובר, באה הממשלה בהצעת "מנייברה" מספרית. הכיצד? במקום להפחית ישירות את עלות העבודה בלי להכביד את הנטל על השכירים, החליטה הממשלה לעשות תרגיל על-ידי ביטול השתתפות

המעסיקים בדמי ביטוח לאומי בסדר גודל של למעלה מ-2 מיליארדי שקל וליטול על עצמה את המעמסה הזאת. איזה רוחב לב, איזו הבנה, איזו ליברליות, כאשר כל זה בא בעצם על חשבון כספי משלם המסים, תוך הגברת התלות של קופות-החולים בקופות הגבירים ובקופת הגבירים של האוצר. כלומר, הבראות למעשה הופכת להיות פונקציה של תלות בלתי פוסקת בשיקולים תקציביים ובמצבו של שר האוצר במועד קבלת ההחלטות.

היו"ר מ' שטרית:

רצית שאעיר לך. אני מוכן להעיר לך הערה ראשונה.

חברת הכנסת דליה איציק, אולי תיקחי את חבר הכנסת טלב אלסאנע למסדרון ותסבירי לו? – בתנאי שתהיי בחוץ עשר דקות. זה יפתור לי הרבה בעיות בלוח הזמנים. אני שמח שאת פה. תחזרי בעוד עשר דקות ואל תצאי מכאן.

אני מבקש להסביר לך נקודה אחת. המעסיקים לא אמורים לשלם פחות ממה שהם שילמו קודם, למרות השינוי של ביטול המס המקביל. הממשלה גם לא אמורה לשלם יותר ממה שהיא שילמה קודם למס המקביל. התרגיל שנעשה הוא בעצם תרגיל חשבונאי בלבד.

עד היום הסידור היה כדלקמן: הממשלה שילמה במקום המעסיקים לביטוח הלאומי בסביבות 7% ומשהו, כשאת החלק השני שילם המעסיק. זה השיפוי של המעסיקים. הסכומים האלה הצטברו לממדים גדולים מאוד, שבשנה הבאה יגיעו על-פי חשבוני לכ-9.5 מיליארדי שקל. זה סכום אדיר. בממשלה שלכם נלחמנו בעניין הזה ולא הצלחנו לקזז אפילו אגורה אחת. ניסינו עכשיו להילחם בעניין הזה, ולצער לא הצלחנו.

מה שעושה עכשיו הממשלה, מבחינת רישום תקציבי, הוא כדלקמן: ברגע שמבטלים את המס המקביל, המעסיקים לא יצטרכו לשלם מס מקביל, הממשלה תשלם במקומם את המס המקביל, והתוצאה היא שבספר התקציב לא יהיה רשום שיפוי מעסיקים בהיקף של 9.5 מיליארדי שקל, אלא תהיה ירידה מאוד דרסטית, של כמה מיליארדים, בסביבות 4-5 מיליארדים, בסעיף שנקרא שיפוי מעסיקים. זה לא שהממשלה משלמת פחות, או שהמעסיקים משלמים יותר.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל מספיק לומר שזה תרגיל חשבונאי.

היו"ר מ' שטרית:

אמת. אבל האמת היא שבמציאות לא שינינו את המצב שהמעסיקים מקבלים שיפוי של 9.5 מיליארדי שקל, כשאני עוד חושב ומקווה שבמהלך 1997 אולי אפשר יהיה עוד לשנות ולקחת מהמקור הזה, למשל, כסף שחסר וצריך אותו לתקציב הביטחון.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך, אני רק מבקש לומר, שהעובדה שהמס המקביל עבר לאחריות המדינה אינה צריכה להשפיע על יעדו, ואני לא יודע – – –

היו"ר מ' שטרית:

תשפיע.

אפי אושעיה (העבודה):

– – – ואני לא יודע אם היעד הזה, באמצעות התרגיל המוצע, זה למעשה המשך מדיניות ההטבות להון ללא בקרה, ללא ביקורת, אומנם בדרך שונה. מה שיקרה, זה יביא רק לביורוקרטיה, זה יביא לסרבול, ובסופו של דבר במי זה יפגע? – זה יפגע בכושר של הקופות לתת שירות למבוטחים שלהן.

אני מבקש להזכיר, שהמס המקביל נולד כתוצאה מהסכם שבין ההסתדרות לבין המעסיקים. זה היה חלק מהסכמי השכר, והלכו פה ועקרו את הנושא הזה מהסכמי השכר שנחתמו. בסך הכול רצו להבטיח, באמצעות המס, את זכויותיהם של העובדים ואת בריאותם של העובדים.

לעצם העניין, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לסיים ולומר, שיש לי מסקנה אחת – שהמעסיקים, העצמאים, הסוחרים, היבואנים, ימשיכו גם בשנת 1997, לצערי, ליהנות מסבסוד גבוה, אפילו אולי גבוה יותר מכפי שהיה ב-1996. על כן אני חושב, שכל מי שחרד לנושא הבריאות ומבקש להבטיח את שירותי הבריאות בצורה נאותה, בצורה מסודרת, היה חייב להתנגד לתרגיל החשבונאי שנעשה, משום שמי שישלם את המחיר של התרגיל החשבונאי הזה בסופו של דבר הוא האזרח הקטן, שבסך הכול כולנו מדברים בשמו אבל לא תמיד עושים למענו בגלל מחשבות מעורפלות, לא ברורות; בגלל מדיניות שאומרת: בואו נחזק את החזק, שאולי גם הוא יחזק את החלש בעקבות כך. לא זה מה שיקרה בעקבות התרגיל הזה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת אפי אושעיה. אני מזמין את חברת הכנסת דליה איציק לנמק את הסתייגותיה, שתי הסתייגויות, במסגרת זמן של עשר דקות. אילו יצאת עכשיו מהמסדרון – יכולתי לדלג על 20 איש בערך.

נסים זוילי (העבודה):

-- --

היו"ר מ' שטרית:

נכון, כי אתה באמת מופיע.

בבקשה, חברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, תרשה לי לברך את חבר הכנסת דראושה בבריאיות מלאה ושלמה, ושתהיה פרלמנטר חרוץ כמו שהיית עד עכשיו, בריא, שלם, ותשמור על עצמך.

ברשותכם, אני גם מבקשת לברך את מזכיר הכנסת, שכמעט עתירתי נגד מינויו – לא האישי אבל העקרוני; עם זה, אני מאחלת לו הצלחה גדולה בתפקיד, אנחנו אפילו חברים אישיים, ואני אעקוב אחריו.

אדוני היושב-ראש, האמת היא שזה יום עצוב לדמוקרטיה הישראלית, ואני, ברשותך, רוצה לנצל את הזמן שניתן לי. אילו היתה כאן המפד"ל, היו לי הרבה דברים קשים להגיד למפלגה הצבועה הזאת; הייתי רוצה מאוד להסיר את המסכה מעל פניו של זבולון המר ולהגיד לו דברים קשים ואיומים.

אני מקווה שההסכם שראש הממשלה יביא, הסכם חברון, דומה להסכם שלנו, וכמובן אצביע בעדו. אני מקווה מאוד שראש הממשלה לא יתקפל בפני יאסר ערפאת, ויש לי סיבות טובות מאוד לחשוב, או יסוד סביר להניח, שהוא מתקפל והוא יתקפל – – –

היו"ר מ' שטרית:

אני חושב שאת יכולה לומר אפילו, שאת מקווה שהוא ישפר את ההסכם.

דליה איציק (העבודה):

הוא לא מסוגל, מפני שראש הממשלה מתקפל פרמננטית, באופן קבוע, בכל משא-ומתן, ולכן אני חושבת שיאסר ערפאת באמת – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — למה, אם הוא מבצע את ההסכם שחתמתם עליו אתם, את קוראת לזה להתקפל?

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת דראושה — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — כל הכבוד לו.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, לא אני אומרת, ראש הממשלה אומר שזה לא אותו הסכם — — —

היו"ר מ' שטרית:

הוא שיפר אותו.

דליה איציק (העבודה):

מזל שהוא אומר שזה לא אותו הסכם — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו יודעים שזה אותו הסכם.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, אילו אני הייתי ראש הממשלה והייתי קצת יותר ממזרה ממה שהוא, מה הייתי אומרת? — רבותי, זה הסכם שלהם, ואם חלילה הוא לא יעבוד — יהיה לי את מי להאשים. אבל ראש

הממשלה כל הזמן עסוק בלנצח. הניצחון הוא המטרה, לא התהליך, לא הרעיון, לא הסכם אוסלו; הניצחון הוא המטרה. והיות שהניצחון הוא המטרה ואין שום ערכים בדרך – – –

היו"ר מ' שטרית:

את מציעה שראש הממשלה יתחבא מאחורי ההסכם שחתמה הממשלה הקודמת ויגיד: זה ההסכם? אני חושב שטוב שהוא לא לוקח אחריות על ההסכם, ואומר: זה הסכם שאני עשיתי.

דליה איציק (העבודה):

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, מה שחשוב לראש הממשלה ומה שהוא אומר ליאסר ערפאת כל הזמן הוא: "דיר באלכ", הוא אומר לו, שלא יצא מפיך שאתה מעז לומר שההסכם דומה, כי אני צריך למכור את זה לציבור שלי, כי אני רימיתי את הציבור שלי – –

היו"ר מ' שטרית:

אבל, חברת הכנסת איציק, אני – – –

דליה איציק (העבודה):

– – הוניתי אותו. היתה פה גנבת דעת גדולה, ולכן אני מבקש ממך שתעזור לי.

היו"ר מ' שטרית:

הכנסת תקבל את ההסכם, ונוכל להשוות אותו. אני מקווה שנוכל לראות בו שינויים לטובתנו, או לטובת מדינת ישראל. למה לא? לטובת הביטחון.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם ההסכם הזה יהיה לטובת ביטחונה של מדינת ישראל – –

היו"ר מ' שטרית:

גם את תתמכי בו.

דליה איציק (העבודה):

— — אנחנו לא אופוזיציה למדינת ישראל, אנחנו אופוזיציה לכם, לממשלה הגרועה הזאת, אנחנו נצביע, אנחנו גם נשבח אותו, ואני, אישית, אשלח לו זר פרחים הביתה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חברת הכנסת דליה איציק, אני רוצה לשאול, חשבתי שלא כולם יודעים שזה מה שהוא אמר לערפאת, "דיר באלכ" — — אותו הסכם. איך הגיע אלייך הדבר הזה?

דליה איציק (העבודה):

אתה גם יודע את זה?

היו"ר מ' שטרית:

יש לה קו ישיר.

דליה איציק (העבודה):

אתה גם יודע את זה? אני אומרת לך, אני שמחה שאתה מאשר את דברי; אני אומרת לך שזה מה שראש הממשלה מבקש מערפאת. מה שחשוב לראש הממשלה זה לספר סיפורים. לא חשובה לו ארץ-ישראל. אגב, חבר הכנסת נסים זוילי, אתה יודע כמה מקבלים, בחוק, על גנבת דעת? אולי באמת צריך לבדוק מה עשה פה ראש הממשלה לציבורים שלמים ואיך הוא גנב את דעתם? גנב באופן מאוד ברוטלי.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה דווקא לבקש ממך, אני מעריכה אותך כאיש הגון וישר, באמת מעריכה אותך כאיש הגון וישר, ואני עוד מקווה שפעם תבוא למפלגה שלנו; אני חושבת שיש לך מקום אתנו מהרבה מאוד בחינות, ואני מקווה שעוד יבואו ימים כאלה. בכל זאת אני רוצה לבקש ממך משהו. אתה יודע, אני מתלבטת מאוד בנוגע לאי-אמון שעומד להיות מוגש ביום שני. אני לא סומכת על ראש הממשלה, אני מודה, הוא אחד מראשי הממשלות — —

היו"ר מ' שטרית:

אני מציע לכם לא לעשות את השגיאה שאנחנו עשינו בזמננו, הליכוד – אני אז התנגדתי לזה – שהליכוד הצביע יחד עם ידידי חבר הכנסת דראושה ואחרים נגד הממשלה בהצעת האי-אמון על עניין ירושלים. האי-אמון הזה הוגש על-ידי חבר הכנסת זאבי, ואתם לא חייבים לתמוך באי-אמון שלו. האי-אמון הוגש בגין – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

מאה אחוז. האי-אמון הזה הוגש בגין העובדה שראש הממשלה מתקדם בעניין הסכם חברון, ואני חושב שהאופוזיציה לא צריכה לתמוך באי-אמון הזה, להיפך, שתהיה – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

— – – שיהיה אמון בממשלה בגלל העובדה שהוא מתקדם בהסכם חברון, ולא לתת לו אי-אמון. זה יהיה באמת צעד יוצא מן הכלל, לדעתי, של האופוזיציה, וגם חכם. חבל לי שאנחנו טעינו אז בהצבעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת מאיר שטרית, אנחנו, כתומכי שלום, נהיה – – – ונתנגד להצעת האי-אמון – – –

היו"ר מ' שטרית:

אני מודה לך מאוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

דליה איציק (העבודה):

זו לא פעם ראשונה שביבי יצביע אתכם. הוא הצביע אתכם גם על ירושלים – – –

היו"ר מ' שטרית:

לכן, אל תחזרו אתם – – –

דליה איציק (העבודה):

– – – לכן ביבי יחלק את ירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני לא מפחד מזה.

דליה איציק (העבודה):

אתה לא מפחד מזה, אני מפחדת מזה, חבר הכנסת דראושה, אתה צודק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הרי את יודעת שזה מה שיקרה.

דליה איציק (העבודה):

לא, זה לא יקרה, חבר הכנסת דראושה. עם ביבי זה יכול לקרות, אתה צודק.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת איציק, מותר לי להעיר עוד הערה אחת? אני אוסיף לך עוד שתי דקות מפני שאני מפריע לך. עוד הערה.

דליה איציק (העבודה):

אתה לא מפריע; אני נהנית לשוחח אתך.

היו"ר מ' שטרית:

אולי זה באמת יותר נעים לשוחח מאשר סתם להרביץ נאומים, אך ניצור מהלך – – –

קריאה:

– – –

היו"ר מ' שטרית:

– – – אני אומר את זה כאשר יושבים פה גם חבר הכנסת דראושה וגם חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אני חושב שכאשר אומרים: חלון הזדמנויות – זה הביטוי שהשתמשו בו במערכת הביטחונית ועל-ידי ראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ועל-ידי שמעון פרס, שיש לנו חלון הזדמנויות לעשות שלום, ואני אומר שדווקא כאשר הליכוד בשלטון וכשביבי ראש הממשלה, יש הזדמנות היסטורית למדינת ישראל ולפלשתינים להגיע להסדר קבע.

הסיבה פשוטה מאוד, ואת יודעת אותה. יש באזור שלנו פרדוקס, שאני מכנה אותו: ניצי השלום ויוני המלחמה, שאומר שרק ניצים במזרח התיכון יכולים לעשות שלום בקונסנסוס לאומי; דהיינו, כל הסכם שביבי יגיע אליו עם הרשות הפלשתינית, כל ויתור שביבי יסכים לעשות, הרי יתקבל בכנסת ברוב כמעט מוחלט. אז לא יהיה שום שסע בעם, ואני מאמין שדווקא זו הזדמנות יוצאת מן הכלל להגיע להסכם עם הפלשתינים ועם מדינות ערב כולן, ולעשות הסכם קבע, כי מה שהליכוד יעשה יתקבל באופן רחב מאוד, על-ידי כלל הציבור, ובוודאי על-ידי רוב הכנסת, כמו שקרה בזמנו בקמפ-דייוויד עם מנחם בגין. מנחם בגין ידע שיש לו התמיכה של האופוזיציה להסכם השלום, והיו מתנגדים דווקא מבית. אנחנו חוזרים, בסיבוב שני, לאותו גלגל, ואני דווקא מקווה, מתפלל ומייחל שבקדנציה הזו נגיע לשלום כולל גם עם הפלשתינים, גם עם יתר מדינות ערב, ודווקא כשהליכוד בראשות הממשלה, כי זאת ההזדמנות.

דליה איציק (העבודה):

אני מוכרחה לומר לך, אדוני היושב-ראש, אני מתקוממת – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — ביום שני הגישה סיעת מולדת הקיצונית הצעת אי-אמון לראש הממשלה על רקע ביצוע הסכם השלום הקודם בין הפלשתינים לבין ממשלת ישראל. זה יוצר מצב עדין בסיעת העבודה ובסיעות אחרות, וזה לא טוב. לפי דעתי, הציבור לא יקבל זאת אם תצביעו אי-אמון עם סיעת מולדת.

היו"ר מ' שטרית:

זה מה שאמרתי לה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הציבור יחשוב שאתם נגד השלום — — —

דליה איציק (העבודה):

הציבור הצביע עבור בנימין נתניהו אף שבנימין נתניהו הצביע עבור חלוקת ירושלים. עזוב את הציבור. תן לנו לחיות עם המצפון שלנו, תאמין לי.

היו"ר מ' שטרית:

אבל זאת באמת היתה שגיאה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חברת הכנסת דליה איציק, "איסמעי מיני", אני אומר זאת בחיוב — זה לא טוב לציבור של העבודה או של מרצ להצביע אי-אמון עם סיעת מולדת נגד הממשלה על רקע הסכם השלום עם הפלשתינים. תבינו את זה.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שהיה בעיני מר ביטחון של מדינת ישראל, שהיה אחד מראשי הממשלות — באמת, לא בשל הירצחו, אלא בשל מה שהגיע לו, ובדין, כשהוא הביא את הסכם אוסלו אני ביקשתי לראות את ההסכם וביקשתי לראות את הנוסח באנגלית. אני לא חותמת גומי של אף אחד, בוודאי לא של ראש הממשלה הזה, שאינני מאמינה למלה אחת שלו. ולכן זכותי

וחובתי וזכותו וחובתו של חבר הכנסת מאיר שטרית – חובתו הרבה יותר גדולה – לקרוא לראש הממשלה, לקרוא למפד"ל הצבועה הזאת – הם היו צריכים לבוא ולומר לו: אדוני ראש הממשלה, שים את ההסכם כאן על השולחן, מותר לנו לראות את ההסכם, זו חובתנו. אולי בכל זאת היה משהו, אולי זה הסכם יותר טוב. אולי פעם ראש הממשלה ייתן לי הזדמנות לשלוח לו זר פרחים גדול – – –

היו"ר מ' שטרית:

תראי את ההסכם. ההסכם הובא – – –

דליה איציק (העבודה):

איפה אני אראה אותו?

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת דליה איציק, בואי נעשה צדק להיסטוריה. הסכם העקרונות של אוסלו נחתם על-ידי ראש הממשלה עוד לפני שהכנסת אישרה אותו.

דליה איציק (העבודה):

אכן נכון.

היו"ר מ' שטרית:

הוא הובא למרות זאת, אף שאין שום תקנה בחוק שמחייבת שהסכם כזה יובא לאישור הממשלה – – –

דליה איציק (העבודה):

הממשלה הביאה אותו, נכון?

היו"ר מ' שטרית:

הכנסת לא חייבת לאשר הסכם. ראש הממשלה הביא אותו לכנסת לאישור. אני מניח שגם כך ינהגו בפעם הזאת. אני רוצה לומר לך משהו חשוב.

דליה איציק (העבודה):

זה לא נכון, חבר הכנסת מאיר שטרית, כדאי לי לעדכן אותך. ראש הממשלה הודיע שהוא לא יביא את ההסכם לכנסת. אני חושבת שאתה חייב, אין לך סיבה לישון לילה אחד. בוודאי לא המפד"ל הצבועה, שהבטיחה לבוחרים שלה דברים – יש לי חשבון ארוך אתה, כי היא יושבת שם רק בגלל הכיסא ולא בשל שום דבר אחר – היא היתה צריכה לבוא ולומר לראש הממשלה: שים את ההסכם על השולחן. יצחק רבין, כשדיבר על רמת-הגולן אמר: אני אביא את ההסכם למשאל עם, והעם יחליט. אין בעיני נוסחה דמוקרטית יותר מהנוסחה הזאת.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת דליה איציק, על-פי התקנות, הוא באמת לא חייב להביא את ההסכם לאישור הכנסת. אני דווקא מאמין שאולי הוא כן יגיע לאישור הכנסת.

דליה איציק (העבודה):

ומה יקרה אם הוא לא יביא אותו לאישור הכנסת?

היו"ר מ' שטרית:

רגע, את רוצה שאני אתנגד להסכם חברון?

דליה איציק (העבודה):

מה תעשה?

היו"ר מ' שטרית:

אני אתמוך בהסכם בכל מקרה.

דליה איציק (העבודה):

ראית אותו?

היו"ר מ' שטרית:

גם אם אני לא אראה אותו, אני אתמוך בו.

דליה איציק (העבודה):

למה?

היו"ר מ' שטרית:

אם ראש הממשלה ואנשי הביטחון – – –

דליה איציק (העבודה):

אולי הוא משקר לך?

היו"ר מ' שטרית:

למה שישקר לי? למה שראש הממשלה ישקר?

דליה איציק (העבודה):

כי הוא משקר הרבה פעמים, מה לעשות. תפסנו אותו באי-אלו שקרים.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת איציק, אני רוצה לומר לך, כדאי שנעשה גם בעניין הזה צדק.

בנימין אלון (מולדת):

דליה איציק (העבודה):

כדאי לך לשתוק, חבר הכנסת בני אלון, יכול להיות שאני אצביע אתך ביום שני, אבל לא מהטעמים שלך.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת דליה איציק, הבוקר, בדרך לכנסת עברתי דרך הפגנה ---

בנימין אלון (מולדת):

יש לך כמה ימים ללמוד ---

דליה איציק (העבודה):

אתה, חבר הכנסת בני אלון, עכשיו היית צריך להיות בחוץ ולצעוק את הצעקות שצעקת לרבין ולא לעשות חשבונות אחרים. אני יודעת למה עכשיו אתה שקט.

בנימין אלון (מולדת):

אם תיתני לי מיקרופון אני ---

דליה איציק (העבודה):

תירגע. אתה יודע ואני יודעת למה אתה שקט עכשיו.

בנימין אלון (מולדת):

צוות התגובות – – אני עמדתי עכשיו שעתיים בהפגנה בחוץ – –

דליה איציק (העבודה):

ואיפה אתה היית כשרבין היה? אם רבין היה מביא את ההסכם היה רצח נוסף במדינת ישראל – –

בנימין אלון (מולדת):

צוות התגובות – –

דליה איציק (העבודה):

– – כי סרגל המדידה שלכם הוא סרגל צבוע.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בני אלון, חברת הכנסת איציק, גם כאן אני רוצה לעשות צדק היסטורי מסוים. ראש ממשלה נרצח בארץ, בין היתר על-ידי הסתה מצד אנשים קיצונים בעם שקראו לו בוגד וכל מיני קריאות שאני תמיד הסתייגתי מהן. הבוקר, בדרכי לכנסת, חבר הכנסת אלול, עברתי בהפגנה שעמדה פה בכניסה לכנסת של "נשים בירוק" וראיתי שלט בהפגנה שאומר: ביבי, הבטחת – בגדת; אולי אני לא מצטט את המינוח המדויק. אני ירדתי מהאוטו ועמדתי והתווכחתי עם המפגינים, שחלקם תושבי חברון, מאמינים בכל לבם, ואמרתי: רבותי, איזו סתירה אתם רואים בין פעולתו של ראש הממשלה לבין תפיסת עולמכם? אני לא מבין. הוא לא פינה אף אחד, ואני לא מסכים שמישהו פה ישים שלט על בגידה. אתם יכולים לגרום לרצח נוסף. אתם לא למדתם שום דבר. לא למדתם מזה כלום?

לכן, חברת הכנסת איציק, אני מציע – בואי נהיה זהירים, לא נצטרף להתקפות על ראש הממשלה אפילו אם נוח עכשיו לתקוף אותו. הוא עושה מאמצים. צריך לזכור, שראש הממשלה בנימין נתניהו עבר כברת דרך ארוכה מאוד מהתקופה שלפני הבחירות ועד היום. כראש ממשלה של הליכוד הוא מנהל משא-ומתן עם אש"ף.

דליה איציק (העבודה):

אני לא מאמינה לו. אני מאמינה שהכול אצלו כיסא.

היו"ר מ' שטרית:

אל תצטרפי כרגע להתקפות, בוודאי לא כדאי לתת אפשרויות או כלים בידי אחרים להתנגח על הרקע הזה. יש מספיק מתנגדים, לא צריך להוסיף להם.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת מאיר שטרית, ראש הממשלה, שהוביל את ההפגנות האלה, אתה יודע זאת כמוני, אתה יודע עמוק בבטן כמוני שראש הממשלה – – –

היו"ר מ' שטרית:

הוביל הפגנות של הליכוד, לא הפגנות של קיצונים.

דליה איציק (העבודה):

– לא הליכוד, חס וחלילה, ולא הימין, חס וחלילה, ולא כל הדתיים, חס וחלילה, ומי שעושה את זה עושה להם עוול – אבל ראש הממשלה הנוכחי היה מסית ומדיח ראשי. צריך להגיד לו את זה, לא לסלוח לו עד שהוא יעלה לקבר של רבין ויבקש ממנו סליחה. אתה יודע את זה כמוני.

היו"ר מ' שטרית:

אני דוחה את זה, ראש הממשלה מעולם לא – – –

דליה איציק (העבודה):

אתה לא השתתפת. בני בגין לא השתתף. דן מרידור לא השתתף. רוב חברי הכנסת לא השתתפו.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת איציק, אני חושב שאת טועה בהגדרה. תראי לי פעם אחת שראש הממשלה התבטא בצורה של הסתה או פגיעה גלויה בראש הממשלה.

דליה איציק (העבודה):

באמת, חבר הכנסת מאיר שטרית, אתה יודע כמוני שאתה לא צודק.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

בפיגועי האוטובוסים הלכתם ראשונים – – – זו ממשלת דמים – – –

דליה איציק (העבודה):

שכחת. הוא היה עומד ראשון. היה מצטלם ראשון ליד הפיגועים. ואני לא רוצה להגיד מה עוד הוא היה עושה. אתה יודע מה, בגלל זה יש לי חשבון אתו, כי התמונות האלה לא זזות לי מהעיניים, חבר הכנסת מאיר שטרית. ותאמין לי שאני אומרת את זה מעמקי לבי ומכאבי לבי. אני אזכיר לו את זה כל יום, כי אני ראיתי אותו, ראיתי איך הוא נכנס לכאן אחרי פיגועים, תאמין לי, ולא ראיתי אתכם. אני לא יכולה להגיד את זה עליכם, חס וחלילה.

לכן, עד שהוא יעלה לקבר של רבין ויבקש סליחה ומחילה, אין לו שום זכות להיות פה ראש ממשלה יום אחד נוסף במדינת ישראל. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחברת הכנסת איציק. אני מזמין את חבר הכנסת רפי אלול לנמק שתי הסתייגויות במסגרת זמן של עשר דקות. חברים, אם אף אחד לא מוכן, אנחנו נדבר במשך כל הזמן שלו. מי שרוצה לדבר בקצרה – יכול.

רפאל אלול (העבודה):

אתה יכול להוסיף לי חמש דקות?

היו"ר מ' שטרית:

יש לך בהמשך עוד הסתייגות אחת.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני – – –

היו"ר מ' שטרית:

אתמול הצלת את המצב. אילולא נכנסת אתמול לאולם, היינו גומרים את חוק ההסדרים אתמול בלילה.

רפאל אלול (העבודה):

אני יודע.

ברשותכם, אני מניח שהרבה אנשים שנמצאים פה מרגישים כמוני – אולי חבר הכנסת בני אלון לא הרגיש כמוני קודם – נזוף, פגוע, נעלב – עומד כאן ראש ממשלה, שהוא ראש הממשלה שלי, ומשמיץ חצי עם, פוגע בנו – – –

חיים אורון (מרצ):

אל תגזים.

רפאל אלול (העבודה):

עם כל הכבוד לך, תן לי לדבר. כשאתה עמדת וצעקת פה קודם לא הפרעתי לך. תאמין לי שהסיפור הזה כואב לי. תאמין לי. עמדתי כאן קודם – –

דליה איציק (העבודה):

איפה צחי הנגבי? איפה הוא?

רפאל אלול (העבודה):

– – הרגשתי פגוע. ואני אומר לך – לנו אסור לוותר, לפחות שתהיה לנו זכות מחאה, שנוכל לדבר, להביע את הכאב שלנו. לא יכול לעמוד כאן ראש ממשלה ולחשוב שהוא יכול לצפצף על חצי מהבית הזה ולפגוע בנו על כל כישלון שלו.

אני אומר לכם, עומד פה ראש הממשלה ואומר שהשארנו אדמה חרוכה? כלכלה אפס? כאשר הוא, איש תקשורת שקורא עיתונים, בסקר של עיתון "מעריב" של שבת, הוא אחרון השרים, הוא קיבל את הציון הכי נמוך.

אנשים שהם טירונים בתפקיד שר – – –

חיים אורון (מרצ):

– – –

רפאל אלול (העבודה):

הוא האחרון, קיבל ציון פחות מ-5, הוא בא להטיף מוסר לשרים ששינו חלק ממה שקרה במדינה הזאת.

אולי חלק מהציבור שכח מה עשינו. אני רוצה להזכיר כמה נקודות גם לראש הממשלה ולחלק מאתנו, אולי שכחנו. נמצא פה השר בנימין בן-אליעזר.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

לשעבר.

רפאל אלול (העבודה):

בשבילי שר לשעבר הוא תמיד שר. בשביל ראש הממשלה אתה לא שר, אבל בשבילי כן.

אני יודע כמה בנימין בן-אליעזר השקיע בכבישים, בבנייה ציבורית ובהוסטלים. פינינו 80% מהקרוונים. הבאנו כבוד לעולים חדשים ולמשפחות חד-הוריות, שיושבים היום בתוך בתים משלהם. בכל אלה פוגעים היום; את התקציבים האלה קיצצו. תקציב לתשתית כבישים ירד השנה. יש ספק אם כביש מס' 6 ייסלל בכלל.

חברי חבר הכנסת מאיר שטרית מכיר את הנתונים האלה מצוין. השקענו מיליארדי שקלים בחינוך, ועכשיו זה יקוצץ, ואנחנו יודעים שזה יקוצץ.

השקענו מאות מיליוני שקלים בבינוי, בפיתוח תשתיות, בעיירות הפיתוח. וראו זה פלא, כל זה עכשיו יורד. חלק גדול מהכסף הזה ילך ליש"ע; לא לחסרי ישע אלא ליש"ע. בכלל, ראש הממשלה הזה הוא ראש ממשלת יש"ע. איפה חסרי הישע?

קחו את תקציב משרד השיכון, קחו את כל תקציבי הרווחה. בשכונות, בעיירות הפיתוח, שם מקצצים. קידמנו את המדינה לשנות האלפיים, אחרי שב-15 השנים האחרונות היה למדינה קושי להביא השקעות במיליארדים מחוץ-לארץ. חלק מזה הביא תהליך השלום. חלק מההשקעות האלה ירד לטמיון, לצערי הרב, אם תהליך השלום ייפסק.

אבטלה. לפני ארבע שנים היה שיעור האבטלה 12.6%, והיום – 6%. התשובה שקיבלנו היום מראש הממשלה, ואני לא יודע אם סגן שר האוצר דוד מגן היה פה, היתה שהשארנו אדמה חרוכה. אדוני סגן שר האוצר, אתה מכיר את המספרים בערי הפיתוח, אתה מכיר את המספרים אצלך במשרד, ואתה יודע מה שיעור האבטלה שהיה אז ומה שיעורה היום.

הלכנו לחוק ביטוח בריאות ממלכתי כי חשבנו אז שהוא טוב. ניסינו ואנחנו עדיין לומדים את החוק, עדיין משפרים אותו. וראה זה פלא, בהצעה החדשה של מס מקביל הולכים להלאים את הקופות. חד וחלק, המדינה הולכת להיות אחראית ל-4 מיליארדי שקל, כדי שאותו כסף יהיה בידי שר האוצר. ברצותו ייתן, ואם משהו יכעיס אותו, הוא לא ייתן לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת רפי אלול, אתה יודע שאתם הגדלתם את ההתנחלויות בארבע השנים האחרונות ב-50%.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

לא נכון. את האוכלוסייה, לא את ההתנחלויות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא את מספר ההתנחלויות, את העיבוי.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

שום עיבוי. היו אנשים שנכנסו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

רפאל אלול (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, אגיד לך משהו. אנחנו הסתכלנו על האנשים כעל בני אדם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני יודע.

רפאל אלול (העבודה):

תקשיב לי. גם כמפלגת העבודה התייחסנו אל האנשים כאל בני אדם. כשמישהו ביש"ע היה בצרה, בנימין בן-אליעזר הלך לעזור לו. כי הם בני אדם ולא הסתכלנו עליהם במבט של הליכוד או העבודה. כואב לי שמסתכלים עלינו, מפלגת העבודה, היום: אתם לא שווים, אתם הרסתם את המדינה. כואב לי. זה יותר מעול.

השקענו בחינוך, בבריאות, ברווחה. פתרנו בעיות שהיו ב-15 השנים האחרונות, שאותן השאיר לנו שלטון הליכוד, והיום קיבלנו ציון לשבח מראש הממשלה שלנו.

אני לא מסתיר שהייתי בין אלה שבפגישות עם השרים שלנו לא נבהלו מכניסה לגירעון. היה לנו בלילה ויכוח עם שר האוצר, ואמרתי: אם הגירעון הוא בגלל אנשים במצוקה, חינוך, בריאות, רמת החיים של הילדים שלנו, אני בעד כניסה לגירעון. אני לא מתבייש, כי אם יש ילד במצוקה והוא רעב, אני מעדיף להיכנס לגירעון, כדי שלא יהיו עניים בארץ.

אבל, בצד זה עלתה רמת החיים של תושבי מדינת ישראל לאין שיעור. שמה של ישראל בעולם עלה, אבל הנה, עברה חצי שנה, שום דבר לא נעשה, שמה של ישראל ירד בעולם. השקעות מתרחקות מאתנו. אבל, כל היום עומדים כאן מדברים ומדברים ומתסיסים את המדינה נגדנו, משניאים אותנו, כאילו היינו פושעים. אבל הדיבורים האלה, אדוני היושב-ראש, גורמים נזק, וכל הפוסל במומו פוסל. זה יחזור כבומרנג אל ראש הממשלה.

ראש הממשלה תוקף את חבר הכנסת אברהם שוחט. היו סקרים לא מעטים על שר האוצר, או על ההצעה שלו. אבל היום זה נוח לו, כי זה תקציב המדינה. הוא תוקף היום את חבר הכנסת שוחט, מחר הוא יתקוף את שמעון פרס, כי ראש הממשלה בפאניקה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא בפאניקה.

רפאל אלול (העבודה):

ראש הממשלה מפוחד מהכישלונות שלו, תאמין לי.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

גם לא.

רפאל אלול (העבודה):

הוא מפחד גם מהחברים שלו. איך הוא יסביר לחברים שלו, שפתאום הוא תומך במדינה פלשתינית? איך הוא יסביר שפתאום הסכמי אוסלו מקובלים עליו?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הסר דאגה מלבך, הוא יסביר להם.

רפאל אלול (העבודה):

לפעמים זה מזכיר לי התנהגות של ילד קטן שאומר: אמא, זה לא אני, הם אשמים. כך התנהג היום ראש הממשלה. אומנם הרגשתי ננזף על-ידו, אבל זה פשוט כמו שאמר: אני לא אשם, הם אשמים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — יש לו תכונה אחת, שהוא תמיד אומר את האמת.

רפאל אלול (העבודה):

יכול להיות שארתור – פינקלשטיין קוראים לו? – בא לכאן בשבוע שעבר ואמר לו: אתה רוצה להמשיך להצליח, יש בלגן, כתוב בעיתון שאתה במצור, המניות שלך בירידה, אתה השר החלש ביותר בממשלה שלך – תתקוף, זה יעזור. נגמרו הבחירות. נראה שארתור פינקלשטיין אמר לו: ככל שתתקוף אותם מצבך יהיה טוב יותר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מאין ראש הממשלה אמור להביא את התקציבים האלה לאזור פיתוח א', להתנחלויות?

רפאל אלול (העבודה):

על חשבון עיירות הפיתוח, חד וחלק. הוא לא ישקיע באופקים, לא בבית-שאן ולא בשלומי. הכסף ילך לשם.

מיכה גולדמן (העבודה):

והטיפול הנקודתי הוא של המועצות האזוריות והמגזר הערבי.

רפאל אלול (העבודה):

אני אומר לסיכום: הציבור לא מטומטם וזו לא מערכת בחירות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

רפאל אלול (העבודה):

. אתמול – אמרתי למאיר שטרית – מצאנו איך קוראים למסים בארמית: READ MY LIPS הוא אמר: "חרטה". זה תקציב "חרטה". תאמין לי, בארמית מסים זה "חרטה". הוא הבטיח שלא יהיו יותר מסים. אתה יודע, ושנינו יושבים באותן ועדות, שיש יותר מסים.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה תמכת בהסתייגויות בקדנציה הקודמת?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא הבטיח שלא יעלה מסים, לא שהוא יוריד מסים.

היו"ר מ' שטרית:

חברים, הוא לא מתחיל עכשיו את ההסתייגות, הוא מסיים. אני מבקש לא להתחיל עכשיו דיון. אל תענה להם.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

בקדנציה הקודמת תמכת בהסתייגויות לתקציב 1996?

רפאל אלול (העבודה):

תשמע, לי לא היה ראש ממשלה כזה גרוע. אתה היית אתי בלובי החברתי – לא היה איום כזה על קצבאות הילדים, לא היה איום כזה על קשישים. מי כמוך יודע.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל מה השתנה בכל הנוגע לקו העוני? מה השתנה בעיירות הפיתוח? מה השתנה לגבי החקלאים?

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רפי אלול, סיימת.

רפאל אלול (העבודה):

אני לא אמרתי שבכול הצלחנו. אילו היינו נשארים, זה היה משתנה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דיין, הוא סיים את דבריו. חכה לסיבוב הבא.

רפאל אלול (העבודה):

אני לא אשאיר אותו במתח, אני אענה לו. אני לא יכול להשאיר במתח את סגן יושב-ראש הכנסת.

היו"ר מ' שטרית:

קח אותו למסדרון ותענה לו.

תודה רבה לחבר הכנסת רפי אלול. הדובר הבא – חבר הכנסת יוסי ביילין; הוא איננו. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר לנמק את שתי הסתייגויותיו במסגרת זמן של עשר דקות.

אלי בן-מנחם, אתה עדיין יכול להישאר בחוץ, אבל אם לא תהיה פה כשנקרא בשמך, יעבור תורך.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון הוא דיון כלכלי גרידא; החשק להתייחס לנושאים הכלכליים הוא גדול, אבל אני לא משתחרר, אדוני היושב-ראש, מהרושם העלוב שבו הגיב היום ראש הממשלה כפי שהגיב. אני הייתי מציע לו לשנות סגנון, הייתי מציע לו ללמוד מקודמיו. הוא כבר עלה כיתה, הוא איננו חבר כנסת, הוא ראש ממשלה, ראש ממשלה של העם כולו, בין שהוא רוצה בין שהוא לא רוצה, וכראש ממשלה של העם כולו העם מצפה להתנהגות ולתגובות הולמות. אין זה יאה שראש ממשלה יתחיל להטיח האשמות, מה גם שאין להן שום בסיס. גם אם הוא חושב שיש להן בסיס, שאיפתו צריכה להיות – להביא לאיזה שיקול דעת בכל מלה ומלה שהוא אומר.

אני מוכרח לומר לכם, חברי חברי הכנסת: הרבה שנים שירתתי בצבא. אם תרצו, שירתתי בעצם 28 שנים. מעולם לא שאלתי שאלות, מעולם גם לא היתה שאלה של צדקת הדרך. מעולם לא הייתי מוטרד, כי תמיד סמכתי על שיקול הדעת של הדרג המדיני, סמכתי על שיקול הדעת של צבא-הגנה לישראל. אני מוכרח לומר לכם: בימים האחרונים, בשבועות האחרונים, אני כן הולך מוטרד. ותאמינו לי, על דברים שבעבר אמרתי "נייט", לא יקרה ולא יהיה, היום אני לא יודע מה להשיב.

אני חושב, שבבית המאצים מתחילים להידלק, הבעיות הולכות ומחריפות – מי שירצה לזלזל, יזלזל – בעיקר בין האוכלוסייה הערבית לאוכלוסייה היהודית. אני חושב שבקדנציה האחרונה הצלחנו איכשהו לנסות לסגור את העוול ההיסטורי, איכשהו, וקבענו תהליך של עשר שנים כדי להביא לכך שאוכלוסייה זו תחיה בתוכנו בשוויון. אנחנו גאים שהם חיים בתוכנו, אנחנו רוצים לומר בקול רם: תראו איך אוכלוסייה שחיה בתוכנו היא גם שוות זכויות. נדמה לי שכדאי לשים לב, כי כשמדובר על חוסנה של המדינה, מדובר גם על חוסן חברתי, ודאי בקרב האוכלוסייה.

אני מוטרד, אדוני היושב-ראש, כשאני רואה מה הולך לקרות בחברון, ואינני רוצה לנבא שחורות. אבל תזכרו את מה שאני אומר: לא אוגדה ולא אוגדות ולא הסכם כתוב או לא כתוב יכולים להביא לביטחון. רק תהליך שיש בו יסודות של רצון של שתי האוכלוסיות ללכת לדו-קיום יכול להבטיח את הביטחון האופטימלי; אני כבר לא אומר – המקסימלי. התחזית שלי היא מאוד שחורה, והלוואי שאתבדה. לפי דעתי הפיצוץ שם הוא קרוב. יש שם יותר מדי אינטרסנטים שירצו להוכיח שההסכם הזה בעצם לא שווה כלום.

שלא יחשוב ראש הממשלה שהפלשתינים מונחים לו בכיס. שום דבר לא מונח לו בכיס. הם למדו מכל השגיאות שלנו, והדבר הזה רק הביא אותם להתעצמות פנימית ולחוסן פנימי. נדמה לי שהם היום המנווטים ולא אנחנו המנווטים.

אדוני היושב-ראש, עניך רואות את מה שקרה במערכת היחסים בינינו לבין מצרים. הלוואי שביקורו של שר הביטחון של מדינת ישראל, מר איציק מרדכי, הביא לאיזו התקררות באותה מערכת שהולכת ומתחממת שם. עניך רואות מה קרה וקורה בשבועות האחרונים במערכת היחסים הכל-כך חזקה שהיתה בינינו לבין ירדן. כל מעצבי דעת הקהל כאן וקברניטי המדינה התעלמו מעובדה אחת, שבתוככי ירדן 82% מכלל האוכלוסייה הם פלשתינים. עשינו שלום, שלום טוב ויציב, עם ההנהגה. חשבנו שבשלב הבא יתחיל תהליך ההתפייסות בין העם הירדני לעם הישראלי. כל מה שאנחנו עושים בעצם הימים האלו ובששת החודשים הראשונים לכהונת הממשלה הזאת רק בא ללמד אותם כמה העם שלהם צדק ולא ההנהגה שלהם צדקה.

שמעתי היום את הצהרתו המעורפלת, שגם היא לא תחזיק מעמד שתי דקות, איך הוא הולך להקים את מערכת היחסים בינינו לבין סוריה. אני רוצה להצהיר כאן מעל הבמה הזאת: אין שום קוסם. או שהאיש הזה הולך למסור את כל רמת-הגולן, הרבה יותר מהר ממה שאנחנו היינו עושים את זה, או שהוא הולך להמשיך לרמות את העולם כולו בנוסחאות שווא.

אני מוטרד, מוטרד מאוד. כדאי גם שראש הממשלה, שמתיימר להבין כל כך הרבה בכלכלה – אגדה – יתחיל להבין דבר אחד, שיש תהליך של אינטראקציה בין כלכלה ובין מדיניות, בין כלכלה ובין ביטחון, וכאשר מדברים על ביטחון לאומי, מדברים על חברה וכלכלה וביטחון, ויש קשרי גומלין בין שלושת האלמנטים האלה. זה יביא נזק אם אתחיל לפרט רשימה של כל החברות והגופים הכבדים, של חשיבה מחדש. RECONCIDERATION מחוץ-לארץ שנמצאים היום בתהליך של מה שהם קוראים ואומנם נכון, מי מטורף שיבוא וישקיע כספים באדמה שמתחתיה בוערת הלבה?

זו המציאות, לפי דעתי, ברמת המקור, שצריכה להעסיק את כל הבית הזה. לא התמרונים בינו לבין שר האוצר, לא התמרונים כמה חותכים פה וחותרים שם. לפי דעתי, מי שרק מבין – וראש הממשלה צריך להבין – יודע שבסיס של שלום, שבסיס של תהליכים מדיניים, הוא ורק הוא יוכלו להביא לצמיחה הכלכלית, שאנחנו כל כך זקוקים לה.

בינתיים ראש הממשלה, כמו במטה קסם, מנסה להוביל, תסלחו לי, ויכוחים ברמה של סוג ב' – מי אשם ומי לא אשם. אתה ראש ממשלה, עזוב אותנו עם החשבונות. תראה לעם הזה, שגם אם אתה צודק – מה גם שאתה לא צודק – שאתה לא מתווכח. אל תתווכח, תעבוד ותעשה.

קשה לי לרדת מהבמה הזאת בלי לגעת במשהו שהוא מאוד קרוב ללבי, ואני גאה ושמח שיושב פה סגן שר האוצר מר דוד מגן, לפחות חוליה אחת שמבינה בנושאים כל כך רגישים לנו. חברים, אנחנו עומדים במציאות שבה שוק הבנייה הולך להתמוטט. היום השירה והליריקה הן סביב הנושא של גירוש כל העובדים הזרים. יופי. מה אתם חושבים, שלי היה קל להחליט להביא 70,000 עובדים זרים? הייתי, גם בתחילת דרכה של הממשלה, כחצי שנה שר העבודה והרווחה. מה לא ניסינו? מה לא עשינו?

כמה עשרות אלפים הכנסנו להכשרה זו או אחרת, וזה לא עזר. מספר העובדים הישראליים לא גדל באותו יחס ששוק הבנייה זקוק לו. אגב, כדאי שתדעו כי 170,000 ישראלים עובדים היום בשוק הבנייה, והשוק הזה נזקק כל הזמן ל-220,000 עובדים ויותר.

לכן היה ברור לי, שגם הבית הזה בקיא ויודע מה הוא שוק הבנייה. שוק הבנייה הוא לא רק המבנה, הוא כל התעשיות הנלוות לנושא הבנייה – מהשק שמייצרים עבור המלט, דרך המשאית, דרך הזכוכית, דרך הקרמיקה והעץ, ומה בעצם לא? 25% מכלכלת המדינה.

ריבון העולמים, אתם מדברים על מסים. דוד מגן, אתה אחראי גם למיסוי, הרי אתה יודע שהשנה לא יגיעו ל-45,000 התחלות בנייה, לעומת 65,000 בשנה שעברה. רק ברמת המיסוי זה אומר 3 מיליארדי שקל. היום יש חוקים חדשים, מטלות על העובד הזר ומטלות על הקבלנים – יותר מסים ומטלות. סגן שר האוצר, ברור לך דבר אחד – הקבלנים לא יסבלו, הם יעלו את מחירי הדירות. מי שיסבול אלה 170,000 זוגות צעירים שמחכים לדירות. הם ורק הם יסבלו. למה לא להפעיל את כל הכוח עם קנסות כבדים, זה יכניס לך כמה מאות מיליונים, נגד כל בעלי העסק שמחזיקים עובדים זרים ללא רשיון? תשקללו את הדבר הזה ותראו שיש לכם לפחות חצי מיליארד שקל רק מהנושא הזה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בן-אליעזר, אתה צריך לסיים.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

נגעתי בשוק כל כך קרוב לי וכל כך חשוב לי, ודיברתי על מה שקרה בתחום שיקום השכונות, השכונות הוותיקות, מוסדות הציבור, בנייה וכל מה שאתם רוצים. ברמת הממשלה אני חושב שכדאי לשים לב גם למשמעות ההחלטה שמביאים. ברמת העל הייתי מציע, שאנשי מפלגתו וחבריו של ראש הממשלה, שאמור להיות ראש ממשלה של כל מדינת ישראל, ייתנו לו שיעור בתרבות דיבור ובאזרחות טובה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת בן-אליעזר. אני מזמין את חבר הכנסת אלי בן-מנחם לנמק שתי הסתייגויות במסגרת זמן של עשר דקות. אחריו – חבר הכנסת שלמה בן-עמי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-1992, כאשר יצחק רבין נבחר לראש ממשלת ישראל – וכולם יודעים שראש הממשלה הוא גם השר הממונה על-פי החוק על המאבק בסמים – תקציב הרשות למלחמה בסמים היה 9 מיליוני שקל, ובמדינת ישראל היו 25 מיטות טיפוליות לנרקומנים. כפי שאתם יודעים, על-פי הנתונים יש בארץ כ-200,000 איש המשתמשים בסמים, מהם כ-30,000 נרקומנים כבדים.

כאשר אנו, הממשלה הקודמת, הפסקנו את עבודתנו, וביבי הפך ראש ממשלה, הגענו, כעבור ארבע שנים, מתקציב של 9 מיליונים לתקציב של כ-45 מיליון שקל למאבק בסמים. מ-25 מיטות טיפוליות הגענו לכ-500 מיטות לנרקומנים שרוצים לצאת ממעגל הסמים. הקמנו את מלכישוע, את אילנות, את זוהרים ומוסדות נוספים, והיתה כוונה להקים מוסד גדול מאוד בדרום הארץ, שם יש מכה לא קלה של סמים באזורי פיתוח ובאילת. רצינו להקים מרכז גדול מאוד לאותם אנשים שרוצים לצאת מהסמים; לתת להם אפשרות לצאת ממעגל הסמים, לבנות חיים חדשים ולאפשר להם לתרום לחברה בישראל.

דווקא השבוע, שהוא השבוע הבין-לאומי למאבק בסמים, נודע לי שהממשלה החליטה לקצץ כ-2.6 מיליוני שקל מתקציב הרשות למלחמה בסמים. גם כך התקציב מדולדל, המצב קשה והדרישות הרבה יותר גדולות. לבוא ולהכות שוב את האנשים הכי חלשים, שרובם, חבר הכנסת הירשזון, הם מצביעי הימין ולא מצביעי השמאל – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הם אזרחי מדינת ישראל, גם אם הם מצביעים בעד אלה וגם אם הם מצביעים בעד אלה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

כולם אזרחי מדינת ישראל. אני טוען כל הזמן שהליכוד מכה תמיד את המצביעים שלו. הנה דוגמה. זה תמיד, זה קבוע, אני לא יודע למה, אבל זו המציאות. לבוא ולהכות אותם אנשים חלשים – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בן-מנחם, אני מעריך מאוד את מאבקך העיקש בנושא זה. יש דברים שבהם אנחנו לא קואליציה ואופוזיציה. תתייחס לנושא עצמו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אם אין קואליציה ואופוזיציה, כפי שאתה טוען, חבר הכנסת הירשזון, אז אין בעיה. בואו תעזרו לנו לדאוג לכך שהתקציב הזה לא יקוצץ. מלים אנשים כבר לא קונים, עזוב את המלים. אי-אפשר ל"תחמן" אותם כל הזמן עם אותם סיפורים. יש קואליציה, תדאג אתה, כחבר כנסת בקואליציה, שהממשלה לא תקצץ ולא תפגע בנרקומנים המסכנים האלה, שרוצים להיגמל ולא נותנים להם. אלה אנשים חלשים. אם אין מאין לקצץ, מורידים 100 מיטות טיפוליות מאותם מסכנים שמחכים חודשים כדי להיכנס למוסד גמילה? איזו קואליציה היא זו? בואו תמשיכו לפעול בדרך של הממשלה הקודמת, שמדי שנה הרחיבה והגדילה.

המכה הקשה ביותר היום היא בקרב בני הנוער. אני שמח על שהיה השבוע קונסנסוס בכנסת על-פי הבקשה שלי, ושר החינוך הבטיח בשם הממשלה שתוקם ועדת בדיקה לנושא הגדלת ממדי השימוש בסמים בקרב בני הנוער. אבל זה לא מספיק, כי צריך לתקוף את נושא הסמים מכל הכיוונים, גם מהכיוון של הורדת מספר המשתמשים. היתה ירידה בשנים האחרונות בקרב הבוגרים. צריך לעצור את הסחף בקרב בני הנוער ולמנוע מהם להגיע לשימוש בסמים.

זה נושא חברתי ממדרגה ראשונה, וחייבים לטפל בו. אי-אפשר לבוא ולומר במלים שיש פה קואליציה. יבוא ביבי נתניהו ויגיד: אני הולך לפגוע מזערית. 2.6 מיליוני שקל בשבילו זו פגיעה מזערית. אם היא כל כך מזערית, שיחזיר לפחות את זה. לא ביקשתי שיגדיל את התקציב כמו שעשה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שהיה רגיש והגדיל את התקציבים האלה מדי שנה. אני מבקש מכם, תנסו לתקן את זה, כי בסך הכול, אם לא נטפל באנשים האלה, יהיו לנו פחות חיילים. הדור החדש של משתמשים בסמים "קלים" ישתמש בעוד עשר שנים בקוקאין ובהירואין, ואז הם לא ישרתו בצבא. אז נבנה עוד בית-סוהר, עוד לשכת סעד ועוד בית-סוהר. למה? בואו נעצור את זה. ארצות-הברית משקיעה מיליארדים בנושא הזה, ואצלנו הולכים ומקצצים בתקציב. אסור לגעת בכך.

דבר נוסף, רבותי: בזכותו של פואד בן-אליעזר, שהיה שר שיכון נהדר, רגיש ואכפתי – אני שימשתי כסגנו, וזה היה תענוג – נעשו כמה דברים חדשניים במדינה, ואני חושב שזה יכול להיות דגל גם לממשלה הנוכחית.

אחד הדברים הוא עסקת קומבינציה בשכונות מצוקה. אני לא יודע אם אתם מכירים את שכונת השקמה ברמת-גן – לקחו שם בתים ישנים מאוד, דו-קומתיים, עם שטח גדול, מלא קוצים מסביב, הרסו ובנו מחדש בבנייה יותר צפופה. העסקה הזאת היתה כדאית לקבלנים, שבנו פי-שניים ממה שהיה, סיפקו דירה אחת לדייר שחי קודם בדירת שני חדרים ומכרו את הדירה השנייה בשוק החופשי. המדינה לא היתה צריכה להשקיע כסף רב. הדבר היחיד שהמדינה השקיעה הוא, שמינהל מקרקעי ישראל הוריד את ערך הקרקע באזורי מצוקה ל-11% משווה, כדי להקל על אותם מסכנים ולהפוך את העסקה לכדאית.

עשינו זאת בשכונת השקמה. זה התחיל בתקופת הליכוד, והמשכנו בכך. היום עושים זאת בגבעת-שמואל בשכונת גיורא, שם מוקמות מאות יחידות דיור, ובפתח-תקווה הרסנו בתים ובנינו בניינים חדשים. המדינה לא השקיעה, אבל זה היה טוב לעירייה וטוב לכל הגורמים מכל הכיוונים.

כפר-שלם היא אחת השכונות הקשות ביותר. רבין, זיכרון לברכה, הגיע לכפר-שלם וקרא למקום הזה ג'באליה ב-1993. בארבע שנים הצלחנו לחסל חצי מכפר-שלם הישנה. נבנו שם וילות, כבישים ותשתיות. שוב – המדינה לא השקיעה כסף, כי "חלמיש" עובדת על בסיס משק סגור. מה שהיה שם הוא ערך הקרקע במרכז הארץ. לכן, תנסו לקנות היום בית בכפר-שלם. הורדנו שכונת עוני, שילבנו אוכלוסיות חזקות שהגיעו לכפר-שלם, אינטגרציה טבעית. כפר-שלם לא תיכנס לשיקום שכונות, היא יצאה מזה בדרך הזו.

באים היום מינהל מקרקעי ישראל ונציגיו בכפר-שלם – אתם מפנים אנשים מכפר-שלם, אבל אתם אומרים: אם הם מקבלים רבע דונם, שישלמו מחיר מלא על הקרקע. ריבוננו של עולם, אותו אדם שפינה את החורבה שלו, את הצריך או את הבית הצפוף שלו, פינה 2 ו-3 דונם. על כך הוא לא מקבל כסף. כאשר הוא צריך לקבל רבע דונם באזור מוסדר ועל-פי התוכניות של העירייה, הוא יצטרך לשלם 100,000 דולר. למה? אם כך, שמינהל מקרקעי ישראל ישלם גם על 2-3 הדונם שהוא מפנה. זה לא חד-צדדי, המינהל לא רק מכניס כסף לאוצר, הוא צריך גם לראות את הבעיות החברתיות. וכך הצלחנו, בראשותו של פואד, להביא למצב של חיסול חלק משכונות המצוקה, בלי השקעות ממשלתיות, במעגל סיבובי, וזה היה טוב ובריא לכולם – גם לתושבים, גם לעירייה, גם לקבלן, גם ליזם.

לבוא היום ולשים מקלות בגלגלים באותם מקומות, שבהם גרים אנשים שסבלו כבר 40 ו-50 שנה, וסוף וסוף רואים אור, ולהגיד: אתם אוכלים חרא? – יופי. אתם מפנים 3 דונם? – תקבלו "נא" באזון, סליחה על הביטוי. עכשיו אתם רוצים רבע דונם? תשלמו 100,000 דולר. אז האיש צריך להתפנות ועוד לשלם כסף למדינה כי הוא התפנה? בושה וחרפה. את הדבר הזה אני מבקש מכם, גם מסגן השר דוד מגן, למנוע. אני מכבד אותך, אדוני סגן השר, ואני סומך על אריק שרון. אריק שרון הוא שר רגיש. רצוי שלא ינסו לשים מקלות בגלגלים במקומות האלה, כי בכך אתם תעצרו את כל הפינוי של שכונות העוני במדינת ישראל, ואסור לעשות את זה, ואתם יודעים את זה. תנו לזה להמשיך לרוץ קדימה.

תשאלו ראשי עיריות שלכם, כמה הם נהנים מכל התוכניות האלה, שבהן אפשר להביא למצב של חיסול שכונות עוני בלי השקעות גדולות של האוצר ושל המדינה, במעגל סיבובי של עסקאות כדאיות, עסקאות קומבינציה. למה להפסיק את זה, ודווקא בכפר-שלם, מקום שהתחיל לרוץ קדימה? לצערי, הפסיקו את הפינויים עכשיו, ומתחילות שוב הפלישות, ואני אומר – לצערי, כי הילדים מתחתנים, אין להם ברירה, הם בונים עוד חדרון ועוד צריך, ובעוד ארבע שנים שוב יהיו בכפר-שלם 700-800 משפחות, כאשר הגענו היום למצב שיש בו בסך הכול 250 משפחות.

לדעתי, בתוך שלוש-ארבע שנים אפשר היה לחסל לגמרי את כפר-שלם. כנ"ל – שכונת הארגזים ושכונות אחרות. גם שם צריך לשתף את התושבים, כי התושבים שילמו מחיר כבד. הם חיים שם עשרות שנים, והם לא כושים של אף אחד. אם באים ואומרים להם: אתם עכשיו תצאו החוצה, עושים מכרז לקבלנים, קבלנים יבואו ויחגגו, ינשלו את האנשים מהשטח, והאנשים האלה ייזרקו לרחוב. זו בושה למדינה.

אפשר לעשות את זה עם התושב, לתת לו את הכבוד, את ההרגשה הטובה. ותאמינו לי, כשמשתפים פעולה עם ועדי השכונות, עם תושבי השכונות, העניין הולך הרבה יותר קל. כל זה עניין של אמון בין הצדדים. לבוא ולעצור את כל זה בגלל איזה פקיד במינהל מקרקעי ישראל, או איזה פקיד באוצר שחושב איך מרוויחים עוד שקל, ומצדו שהאיש המסכן ימות ברחוב, יגור באוהל – את הדברים האלה תעצרו.

הממשלה הקודמת עשתה דברים טובים. משרד השיכון עשה דברים טובים. שר האוצר הקודם היה שותף להחלטות האלה. בייגה שוחט יושב פה. זה לא היה קל, אבל בהרבה מאוד דברים הוא שיתף פעולה על-פי החוק, ועשינו את זה.

רבתי, ראו, אנחנו מצביעים על התקציב. מה שכואב לי ומדאיג אותי, אלה הרבה מאוד דברים שמעבר לתקציב, שלא קשורים לתקציב, שכל מיני פקידונים גונבים מהצדדים ומביאים למצב של הגדלת הפערים החברתיים במדינת ישראל ולפגיעה בשכבות החלשות ביותר במדינה. תהיו ערים לזה, תעצרו את הסחף הזה, כדי שבעוד ארבע שנים, כשאנחנו נחזור לשלטון, בעזרת השם – ולא יעזור לאיש, אנחנו נחזור, כי אתם פוגעים בכל חלקה טובה במדינה – לא תשאירו לנו רק הרס ומצב כזה שנצטרך להשקיע עוד עשרות שנים כדי לתקן אותו.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא שמעתי. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת שלמה בן-עמי לנמק שתי הסתייגות במסגרת זמן של עשר דקות.

רבתי, תתקיים בקרוב הצבעה, ועל כן אני מצלצל מעכשיו, אם כי קיבלתי הודעה – – –

חיים אורון (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

סיכמתם? אם כן, אני מקווה שבתום דבריו של חבר הכנסת בן-עמי תהיה הצבעה.

אני מבקש להודיע לחברי הכנסת, שעל-פי הסדר שהגענו אליו היום בוועדת הכנסת בין הסיעות השונות ועל-פי החלטת ועדת הכנסת, כדי לאפשר לכולם לתכנן את הימים הבאים, תהיה הצבעה היום בשעה 17:00 על פרק ה', שבו אנחנו דנים כרגע. בתום הצבעה זו הישיבה תינעל.

ביום שני הבא נתכנס בשעה 10:00. יהיה דיון בהצעת אי-אמון בבוקר, בשעה 10:00. עם תום הדיון בהצעת האי-אמון יימשך הדיון בחוק הסדרים במשק המדינה עד למחרת היום, ביום שלישי, בשעה 17:00, ואז נתחיל בהצבעות על חוק ההסדרים, בתקווה לסיים את הכול עד השעה 20:00. בשעה זו יתחיל הדיון על תקציב המדינה, והוא יימשך מ-20:00 עד שעה 03:00. אז יתחילו ההצבעות ויסתיימו לכל המאוחר בשעה 06:30 בבוקר של יום רביעי. אלה ההסדרים, כך שכל אחד יכול לתכנן את מהלך חייו בשבוע הבא.

כן, חברת הכנסת לנדבר, בבקשה.

סופה לנדבר (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

רשימת הנואמים תתחיל במקום שבו נעצור היום.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

אתה לא מסכים לזה?

חיים אורון (מרצ):

-- --

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת סופה לנדבר, אני חוזר בי מדברי. רשימת הנואמים, על-פי הסכמה, תתחיל אולי מן ההתחלה. בבקשה, חבר הכנסת בן-עמי.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה לפתוח בהתייחסות לאירועי היום האחרון ולדברים של ראש הממשלה בפתיחת הדיון הזה, וגם לדברים שהתפרסמו בתקשורת בשמו, כמקור מדיני בכיר.

כנראה, מסתבר שההסדר על חברון הולך ומתקרב, ולפי כל מה שאנחנו שומעים, אין שם, וכנראה גם לא יהיו, שינויים מאוד מאוד משמעותיים בהסכם הזה, בהשוואה להסכם הקודם. לכן אנחנו שומעים התייחסות של המקור הבכיר, שהוא כנראה ראש הממשלה, שיש שם המשך של קו שהוא פתח בו, התחיל בו לפני הבחירות והמשיך בו מייד אחרי הבחירות, של התייחסות לירושת האסון שהותירה לו הממשלה הקודמת.

מהניסיון שלי כשגריר אני יודע, שאין שגרירים מוצלחים, משום שתמיד זה שבא אחריו מדווח למשרד החוץ שקודמו השאיר אדמה חרוכה, והוא עכשיו מגיע ומושיע את יחסי ישראל עם אותה מדינה. זה בערך מה שאנחנו שומעים כאן. ההסדר על חברון שהיה, הוא פחות או יותר ההסדר שיהיה, עם שינוי קוסמטי כזה או אחר, ולכן בחר ראש הממשלה, לדעתי, להמשיך את מערכת הבחירות בהתקפה חסרת רסן על הממשלה הקודמת. הממשלה שרבין הוביל התכוונה כביכול להחזיר את ישראל לגבולות 1967, התכוונה לחלק את ירושלים. אני חושב שזאת רטוריקה של ימי בחירות, שלא ראוייה לדיון רציני כשעוסקים בבעיות האמיתיות שעומדות היום על הפרק.

אנחנו גם שמענו באותה רוח התקפות חריפות מאוד על הזנחת הביטחון על-ידי הממשלה הקודמת. אני חושב שלטעון שממשלה בראשותו של יצחק רבין, שחיזקה, כפי שמעט ממשלות בעבר חיזקו, את חוסנה של החברה הישראלית, את כושר העמידה של החברה הישראלית, את מערכות החינוך, התשתית, החברה, שבלעדיהם אין ביטחון אמת; לטעון על ממשלה כזו שהיא הפקירה את הביטחון, ועכשיו בא סוף סוף הפתרון למצוקותיה הביטחוניות של ישראל – זו אמירה חסרת אחריות, והיא בבחינת המשך מערכת הבחירות באמצעים אחרים.

אנחנו גם שמענו התייחסות של ראש הממשלה כלפי מתיישבי רמת-הגולן, שנציגיהם היו כאן באולם, כאל מלח הארץ. אני הייתי מציע, את המושג "מלח הארץ" להוציא מן השיח הציבורי שלנו. המושג הזה הפך להיות מושג שטחי, שבלוני, חסר אחריות. מה זאת אומרת שמתיישבי רמת-הגולן הם מלח הארץ?

אני רוצה לשאול את ראש הממשלה, ולא רק אותו: מתי אמר מישהו על תושבי קריית-שמונה שהם מלח הארץ? מתי אמר מישהו על תושבי דימונה שהם מלח הארץ? הגל הזה של עלייה חלוצית

בעייתית, שסבלה מאוד וממשיכה לסבול, מתי מישוהו אמר להם שהם מלח הארץ? יש איזו שבלונית בהתייחסות למגזרים השונים של החברה הישראלית. אין דבר כזה. כולנו מלח הארץ, משום שאם נגזר שיש מלח הארץ, ויש מי שהוא התפל של הארץ ואיננו מלח הארץ, אולי בגלל זה בעיירת פיתוח כמו קריית-שמונה עדיין 60% מכוח האדם, מכוח העבודה, חיים על שכר מינימום, כי הם לא מלח הארץ.

משום-מה אנחנו רגילים להתייחס למתיישי רמת-הגולן כאל סוג של אוכלוסייה שגם לה יש בעיית ביטחון, כי רמת-הגולן זה הגבול עם סוריה. אבל לתושבי קריית-שמונה יש בעיות ביטחון קשות שבעתיים מאשר לתושבי רמת-הגולן. הם לא מלח הארץ, על-פי דעתו של ראש הממשלה, ואני מקווה שהוא יוסיף אותם אל הרשימה הזאת של האצולה הארץ-ישראלית. אבל משום-מה, כשיש בעיית ביטחון, תמיד מתגלה שאין מקלטים תקינים. למלח הארץ יש מקלטים תקינים. למי שאינם מלח הארץ אין מקלטים תקינים. למלח הארץ יש בתי-ספר ברמה ראויה ואחוז נכבד של בוגרים שמסיימים את לימודיהם עם תעודות בגרות. למי שאינם מלח הארץ – אין. בתקציב הזה, המוצע כאן היום לדיון, אין תשובה לאלה שאינם מלח הארץ.

ויש עוד איזה דבר שהוא בתחום השבלונה. בנאומי – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רגע בבקשה. רבותי, נא לשבת.

שלמה בן-עמי (העבודה):

הבאתי בחשבון שיהיה פה רעש.

היו"ר ד' תיכון:

בכל זאת, קצת נימוס וסדר. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת בדש, חבר הכנסת ראם, חבר הכנסת שטרית, נא לשבת, רבותי. אדוני שר התעשייה והמסחר, נא לשבת.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אני לא יכול כמובן לצטט במדויק, אבל אני זוכר את נאומו של ראש הממשלה במלאת 100 שנים לציונות. בנאום שלו הוא דיבר פחות או יותר על זה שהיינו עם נרדף בגולה, 'יהודים כפופי גו, ובאנו לכאן ונעשינו עם גא ועם לוחם. זה באמת קורה כאשר יש היום בישראל, וחשוב שנהיה מודעים לזה, שינוי מאוד מהותי בערכים של החברה הישראלית. אינני מתייחס אל זה כרגע כאל תופעה חיובית או שלילית, אלא כתופעה שקיימת, כתופעה נייטרלית. יש חזרה של מדינת ישראל בדיוק לערכים היהודיים האלה שראש הממשלה טען שבהקמת הציונות ובהקמתה של מדינת ישראל התגברו עליהם.

הרי במידה רבה ניצחנו וניצחון הליכוד בבחירות האלה אינו אלא ניצחונה של היהדות, ואני לא אומר את זה לרעה או לטובה, אני אומר זאת כתופעה. לכן אני חושב שיש צורך חיוני ביותר, כאשר ראש ממשלה עומד על הבמה הזאת, שהוא יבין שהוא לא רק פולמוסן מפלגתי, אלא צריך גם להיות איזה ממד של הסתכלות לאומית, של פדגוגיה לאומית, משום שמה שניתן כאן, למרבה הצער, בעימות המילולי עם חבר הכנסת בייגה שוחט ואחרים, לא היה ממין העניין הזה.

אנחנו גם שמענו כאן הבטחה למתיישבי הגולן, שיהיה שלום עוד בקדנציה הזאת עם סוריה. יהיה שלום עוד בקדנציה הזאת עם סוריה, כשנוסחת ההתחלה למשא-ומתן תהיה שאין תנאים מוקדמים. הם יגידו מה שהם רוצים, אנחנו נגיד מה שאנחנו רוצים, וכך אנחנו נתקדם לשלום עם סוריה, ומתיישבי הגולן יישארו במקומות שבהם הם יושבים.

בספסלים של הדרך השלישית יושב ידיד קרוב שלי, יהודה הראל, שעשינו ימים משותפים בתפקידי חיים שונים. אני מאמין בידידות הזאת, אני מאמין גם במסירות שלו. למדנו יחד באוניברסיטה, ואני מעריך מאוד את העובדה שכאשר אני המשכתי לתארים שונים, אתה, יהודה, עשית דוקטורט בחלוציות אמת. אני אומר את זה בכנות. אבל האם אתה מאמין, יהודה, האם אתה מאמין באמת ובתמים ובכנות שניתן לרבע את המעגל הזה, שניתן באמת ובתמים לעשות שלום עם סוריה, ואתה על מכונך תשב?

הייתי רוצה שזה יהיה כך. זה החלום האמיתי של כל אחד מאתנו, שנעשה שלום עם סוריה, שנגיע להסדרי ביטחון עם סוריה ולא תיפול שיערה משערות ראשו של מתיישב יהודי ברמת-הגולן. האם אתה מאמין שאפשר לרבע את המעגל הזה?

לכן, אני חושב שאנחנו מתקרבים לרגע האמת. אנחנו חייבים להתחיל להגיד אמיתות. בסוגיה הפלשתינית האמיתות מתחילות לבצבץ. הן נקראות קצת פורטו-ריקו, הן נקראות קצת אנדורה, הן נקראות קצת מדינה פלשתינית עם ריבונות מוגבלת. האמיתות מתחילות לצוץ.

בשאלה של רמת-הגולן, אם אומנם יש לנו כוונת אמת להגיע לסופו של הסכסוך הישראלי-הערבי – אגב, אפשר גם לחשוב שלא ניתן להגיע לסופו של הסכסוך הישראלי-הערבי, אפשר לחשוב, אבל צריך לומר את זה. צריך לבוא ולומר לציבור: זו העמדה שלנו, לסכסוך הזה אין קץ. אמרו זאת לעם. אבל לא צריך להתחיל לפתח כאן אשליות שנעשה שלום ולא יקרה שום דבר, שלום בזיל-הזול. שלום בזיל-הזול זה רשת חנויות, זה לא מהלך מדיני. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. בבקשה, אדוני.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לקרוא את החלטת ועדת הכנסת בדבר סדרי הדיון בהצעת חוק התקציב לשנת 1997 והצעות החוק הנלוות, שתונח בפניכם בשעה הקרובה.

בהמשך להחלטות ועדת הכנסת מיום ט' בחשוון התשנ"ז, 22 באוקטובר 1996, מיום כ"ט בחשוון התשנ"ז, 11 בנובמבר 1996, ומיום ח' בטבת התשנ"ז, 18 בדצמבר 1996, מחליטה ועדת הכנסת בהסכמה, בהתאם לסעיף 148 לתקנון הכנסת, כדלקמן:

א. היום, ט"ו בטבת התשנ"ז, 25 בדצמבר 1996, תתקיימה הצבעות על חוק הסדרים במשק המדינה בשעה 17:00.

ב. ביום שני, כ' בטבת התשנ"ז, 30 בדצמבר 1996, עם תום ההצבעה על ההצעה להביע אי-אמון בראש הממשלה, יימשך הדיון בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה.

ג. ההצבעות על חוק הסדרים יחלו ביום שלישי, כ"א בטבת התשנ"ז, 31 בדצמבר 1996, בשעה 17:00.

ד. ביום שלישי, כ"א בטבת התשנ"ז, 31 בדצמבר 1996, יחל הדיון בהצעת חוק התקציב לשנת 1997 בשעה 20:00.

היו"ר ד' תיכון:

באיזה יום?

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

ביום שלישי, בשעה 20:00 יחל הדיון.

ה. ביום רביעי, כ"ב בטבת התשנ"ז, 1 בינואר 1997, בשעה 03:00 תחלנה ההצבעות על הצעת חוק התקציב, ותסתיימנה לא יאוחר מהשעה 06:30. ובזה הכנסת תסיים את ישיבתה באותו שבוע.

מאחר שמדובר בהמשך ישיבה מיום שלישי, 31 בדצמבר, יומא אריכתא, נכנסים ליום רביעי, 1 בינואר 1997, אבל זה למעשה המשך של 31 בדצמבר. ההצבעות תסתיימנה בשעה 06:30. מדובר בישיבה ברציפות.

אני רוצה להביא לידיעת הכנסת, שיש גם הסכמה בין כל חלקי הבית שלא תהיינה יותר משתי הצבעות אישיות בחוק התקציב. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

לא הבנתי. אתה אומר שאפשר לגשת עכשיו להצבעות, או שנתחיל אותן משעה 17:00? השעה עכשיו עוד לא 17:00. אפשר להתחיל?

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

כן, יש הסכמה. ההחלטה היתה שההצבעה תחל בשעה 17:00. בינתיים יש הסכמה עם שני פלגי הבית להקדים את זה בעשר דקות.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997)

התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעות. הצבעה אלקטרונית. לסעיף 10(1) – הסתייגות של חברי הכנסת א' סנה, ש' עמור, מ' שטרית וקבוצת פינס-פז. נא להצביע.

בעד ההסתייגות לסעיף 10(1) – 43

נגד – 50

נמנעים – אין

ההסתייגות של חברי הכנסת א' סנה, ש' עמור ומ' שטרית
ושל קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז לסעיף 10(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 43, נגד – 50, ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 10(2), הסתייגות של קבוצת פינס-פז, קבוצת הירשזון, קבוצת חיים אורון, קבוצת גוז'נסקי,
קבוצת עמיר פרץ, וחברי הכנסת מ' שטרית, ש' עמור, פ' בדש, מ' גפני ומ' לוי. בהרמת ידיים – מי
בעד ההסתייגות? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(2) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של
קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי, של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ,
ושל חברי הכנסת מ' שטרית, ש' עמור, פ' בדש, מ' גפני ומ' לוי

לסעיף 10(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 10(3) – קבוצת ע' פרץ, קבוצת א' פינס-פז, קבוצת ס' שלום, קבוצת א' הירשזון, קבוצת ת'
גוז'נסקי וחברי הכנסת מ' גפני, ש' עמור, מ' שטרית ומ' לוי. מי בעד ההסתייגות – ירים את היד. מי
נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' פרץ, של קבוצת חבר הכנסת א' פינס-פז, של קבוצת חבר הכנסת ס' שלום, של קבוצת חבר הכנסת א' הירשזון, של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי, ושל חברי הכנסת מ' גפני, ש' עמור, מ' שטרית ומ' לוי

לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של רענן כהן וקבוצתו לסעיף 10(3). מי בעד – ירים את היד.

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות קבוצת דראושה לסעיף 10(3). מי בעד – ירים את היד.

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת אורי אור לסעיף 10(3). מי בעד?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אנחנו ניגשים להצבעה אלקטרונית. הסתייגותו של חבר הכנסת אורי אור. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 35

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – 43

נגד – 53

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת א' אור לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 43, נגד – 53. הסתייגותו של חבר הכנסת אורי אור לא נתקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת שלום שמחון ופיני בדש. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של חברי הכנסת ש' שמחון ופ' בדש לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת מיכה גולדמן ואבי יחזקאל. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של חברי הכנסת מ' גולדמן וא' יחזקאל לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

נעמי בלומנטל מסירה.

הסתייגותה של חברת הכנסת דליה איציק לסעיף 10(3). מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של חברת הכנסת ד' איציק לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותה של חברת הכנסת ענת מאור – איננה, לא קיימת. הסתייגות של קבוצת מ' קליינר לסעיף 10(3). מבטל.

הסתייגות של קבוצת ח' אורון לסעיף 10(3). מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לחלופין. מי בעד? מי נגד?

חיים אורון (מרצ):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ניגשים להצבעה על ההסתייגות של קבוצת חיים אורון לחלופין.

הצבעה מס' 36

בעד ההסתייגות לסעיף 10(3) – 43

נגד – 56

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 43, נגד – 56. ההסתייגות לא נתקבלה.

אחרי סעיף 10(3). קבוצת חיים אורון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ניגשים להצבעה. הסתייגות של קבוצת חבר הכנסת חיים אורון אחרי סעיף 10(3). מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 37

בעד ההסתייגות אחרי סעיף 10(3) – 44

נגד – 55

נמנעים – אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון אחרי סעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 44, נגד – 55. ההסתייגות לא נתקבלה.

לחלופין. מי בעד?

הצבעה

בעד ההסתייגות אחרי סעיף 10(3) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות לחלופין של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון אחרי סעיף 10(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

סעיף 10 בקריאה שנייה, הצבעה אלקטרונית. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 38

בעד סעיף 10, כהצעת הוועדה – 54

נגד – 44

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 54, נגד – 44. הסעיף אושר.

לסעיף 11(1) הסתייגות של קבוצת חיים אורון, קבוצת גוז'נסקי וחבר הכנסת מקסים לוי.

חיים אורון (מרצ):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

הצבעה אלקטרונית. קבוצת חיים אורון, קבוצת גוז'נסקי וחבר הכנסת מקסים לוי מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 39

בעד ההסתייגות לסעיף 11(1) – 44

נגד – 55

נמנעים – אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי,

ושל חבר הכנסת מ' לוי לסעיף 11(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 44, נגד – 55. ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת קליינר וקבוצת רענן כהן. מי בעד – ירים את היד.

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 11(1) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת מ' קליינר וקבוצת חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 11(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של סילבן שלום נשמטת.

הסתייגות של קבוצת דראושה וחבר הכנסת פיני בדש. מי בעד – ירים את היד.

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 11(1) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה ושל חבר הכנסת פ' בדש לסעיף 11(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת יונה יהב. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 11(1) – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של חבר הכנסת י' יהב לסעיף 11(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת מאיר שטרית מבטל.

לסעיף 11(2) – קבוצת חיים אורון, קבוצת גוז'נסקי וחבר הכנסת מקסים לוי. מי בעד? מי נגד?

משה שחל (העבודה):

ביחס להסתייגות של יונה יהב, למה נגד?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, לא מתאים לך באמצע ההצבעה.

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 11(2) – מיעוט

נגד – רוב ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון, של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי, ושל חבר הכנסת מ' לוי לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת רענן כהן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות לסעיף 11(2) – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של קבוצתחבר הכנסת רע' כהן לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת קליינר וקבוצת סילבן שלום – מבטלים. קבוצת הירשזון – מבטלים. נעמי בלומנטל – מבטלת.
ראובן ריבלין – מבטל. מאיר שטרית – מבטל.

אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית על סעיף 11. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 40

בעד סעיף 11, כהצעת הוועדה – 57

נגד – 43

נמנעים – אין

סעיף 11, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 57, נגד – 43. סעיף 11 אושר.

רבותי, הישיבה נעולה. הכנסת תתכנס ביום שני הבא בשעה 10:00. תודה רבה לכולם.

הישיבה ננעלה בשעה 17:00.